

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

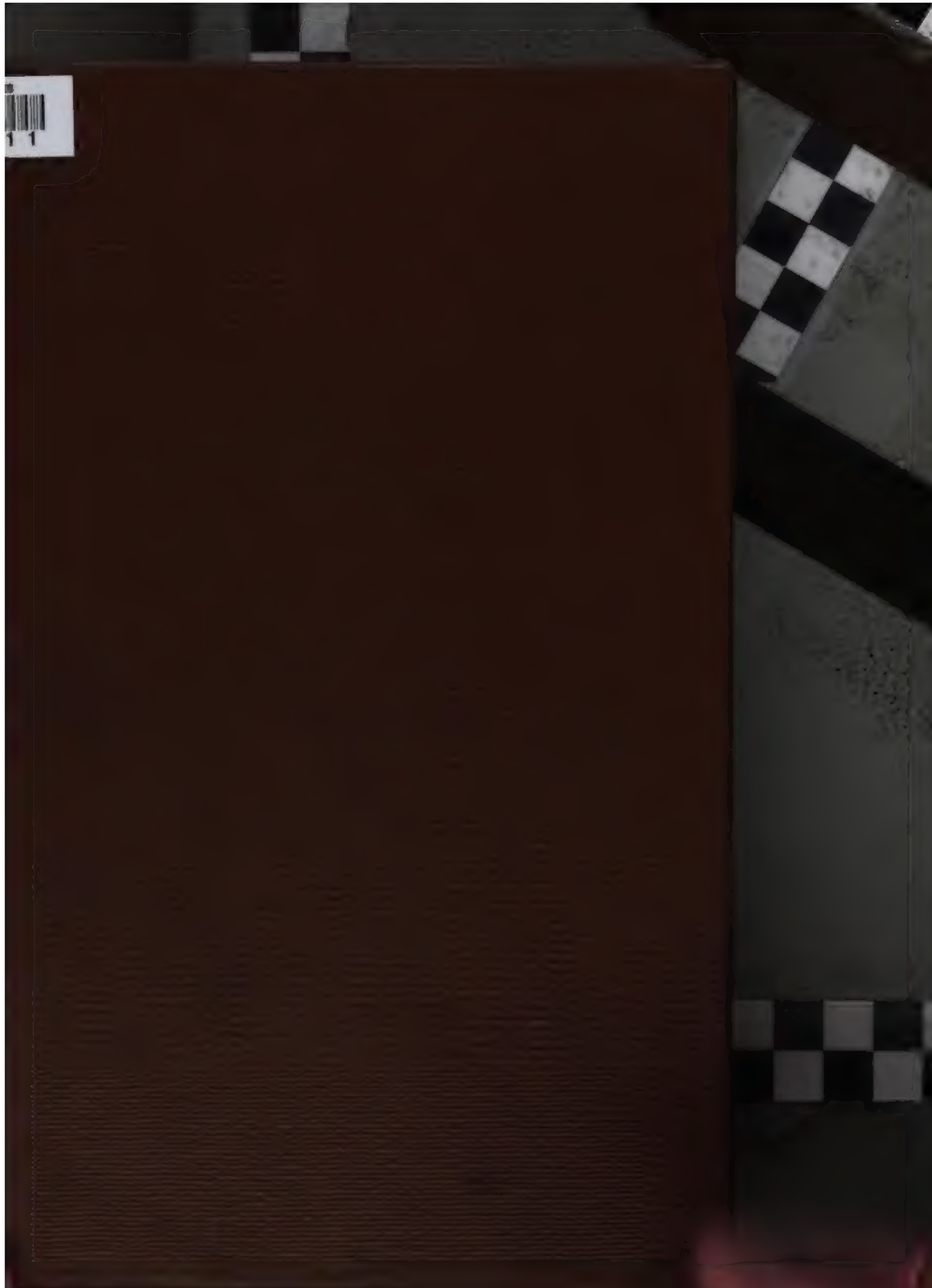
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

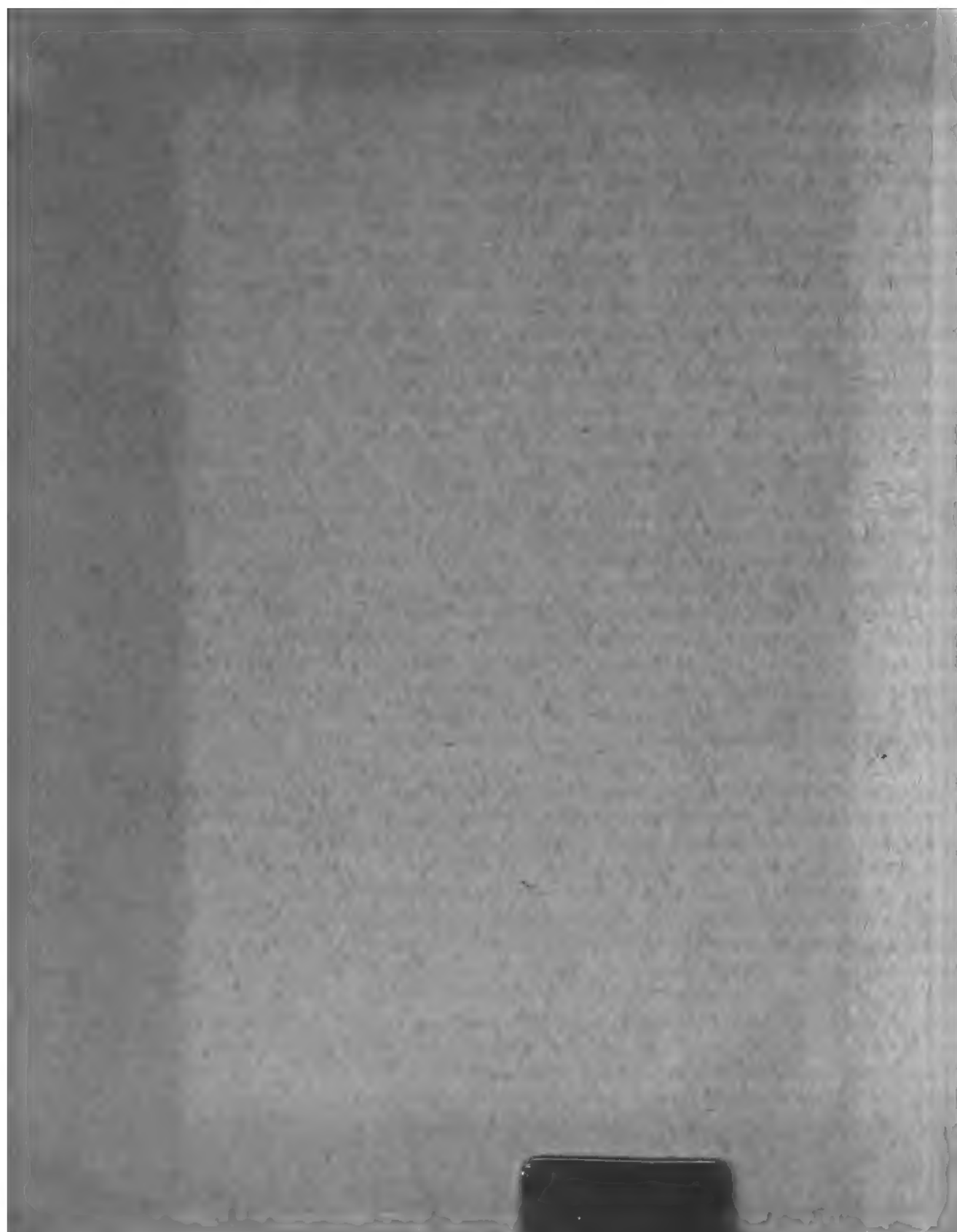
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Vidalin

Mag. Jóns Þorðelssonar Víðalíns

(Fyrirum Biskups í Elálholts-stifti)

207

Húss-postilla

40

innihaldandi

Predikanir

öftr

öll Hátíða og Sunnudaga Gudsþjöll
árið um fríng.

Fyrri Parturinn

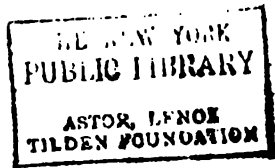
frá fyrsta Sunnudegi í Adventu til Trínitatis.

11ta Útgáfa.

Prentud í Kaupmannahöfn hjá E. Græbe.

1 8 2 7.

Handwritten signature or mark.

„Þar segir ein raust: prédika þú! Og eg sagði: hvað skal eg prédika? Allt höld er hey, og allur þessi góði er svo sem akursins blómstur; heyid upphornar, blómstrid vísar, þvítad andi Drottins blæs þar; sannliga er fóllid hey; heyid upphornar, blómstrid vísar, en orðid vors Guds varir eylliflga. Esa. 40, 6.“

„Gef þú að mǫður málid mitt, minn Drottinn þessi eg beidi, frá allri villu klárt og tvítt, frofsins ord þitt útbreidi, um landid hér, til heidurs þér, helst mun það bleskun valda, meðan þín náð, vort lætur léd líði og bygdum halda.“

Sinni

Dyrkæptu Jesú Christi Brúdi

Kristiligrí Kyrkju

Guds, í Íslandi,

minni hjartfjærri Móður, óska eg fridar og heilla

af sínum unnufta!

B Elskuliga Móðir!

æði er það Guds bod og viðtekið hjá öllum þjóðum, að börn eru skyldug að ala foreldra sína, ef þau geta. En fátækur er eg og vanburða til þess, móðir! að ala þig, jafnvel þótt að eingum af somum þínum sé það skyldara enn mér; þú ert og ecki í því míns lífs þursi, því Faðir þíns Elskuga, og allra hans brædra, hefir enda bundið á sín heit, er rituð standa hjá Esajam í 49da Kap.: Komungarnir skulu vera þínir fostur-fedur, og þeirra Hófdings-kvinnur þínar fostur-mæður. Hvers náðuga fyrirheitis að þú ert orðin hluttakandi, eins vel og hver þjod í Kristindóminum, og í frapti þessa fyrirheitis hefir hann gefið þér, eptir ráðstöfun Komunga vorra, marga gudhrædda og vísa kunnendur og forstjóra, sem vaka yfir sálum barna þinna; en þótt eg sé þeirra veikastur, og kummi ecki miklu við þeirra verk að bæta, samt veit eg skyldu mína að þaknast þér í því eg kann og má, eptir þeirri náð, sem Gud hefir gefið mér. Eg les í Eyrði bókar 35ta Kap., að

þegar Gud bauð Mose að láta gjöra vitnisburðar tjaldbud-
ina, þá hafði hann skipað, að til hennar skyldi leggja hver
einn eptir því sem þeir sjálftrafa vildu, sumir gull, sumir silf-
ur, sumir kopar og dýrmæt flæði og steina, en aðrir geita-
ull og hruta-skinn, með öðru fleira, sem þar um gétur og var
í minna gildi. Meðal þeirra síðustu reikna eg mig, og má
vel reikna, sökum fáfræðis míns og overbugleika; en fyrir því
að eg veit, að þinn Herra álitur meir viljann enn máttinn, þá
voga eg að bjoda þér eptirfylgjandi predikanir í þacklætið minn-
ing, að eg hafi leigið, og liggi enn-nú á brjóstum þér. Þigg því,
modir! þennan litinn stein af hinum aumasta þénara þíns Brud-
guna, og þínum minsta syni, sem vill á-stunda að finnaft

Stálholci, þann 7 Augusti 1717.

þennum trúur, og þig af hjarta elskandi
allt til dauðans,

Jón Thorkelsson Vidalin.

Til Lesarans.

Eptir þof að velledla og velæruverðugum þerra Bistupinum, br. Steini Jónasyni, hefir, naudsýnligtar orsakar vagna, þáknast, að láta setja þar citatfur, sem á spactunni stöðu í þeirri strifudu bóð, sem þessi er prentud efitir, inn í Predikanirnar, þá vil eg hafa lesarann þér:med advaradann, að nær þessar Predikanir opinberliga lesnar eru, þá skuli blaupa yfir citasturnar, svo þar eðli lesnar sku. Citatfur eru ei gjörðar til þessa, að þar skuli lesast í einni predikun, þof þar uppibalda lesaranum, og gjöra lesturinn lángsamann, heldur til þessa, að hvor sem vill, kunni að sjá eptir þof, sem citerad er af ritningunni, og bera það saman, þegar hann les út af fyrir sjálfan sig. Þetta sýnist mér naudsýnligt að gíta um við þá, sem lesa þessa bóð. Þesalandi alla lesendur og þeirrendur þér:med Guds heilaga Anda aðstod og upplýsingu.

Stálholti, dag 9 Martí, 1718.

Og vil allid finnaft eptir skyldu minni þeirra villugur þénari í öllu þof, sem mér er af Guds álfi tiltrúad.

Jon Vidalin.

Það er þjóðkunugt, að hin dýrmata húsa=poftilla vors þóaudliga landsmanns, Bistups sál. Jóns Thorðelasonar Vidallns, kom fyrst fyrir almennings sjónir frá Hála=stóls prent=smidja 1718, og að þún bráðum varð svo ástæl hjá alþjóðu, að menn létu bana, á þof fylgjandi 70u ára tímabili, stu=slinum á prenti útganga. Eldarsta útgáfa hennar kom út á Stólum 1798, og eru nú þofnær 30 ár lidin síðan; skommu seinna breytrist svo hagar þessa stadar, að ei var lengur þaðan þofllkra atburða von. Það er þof ei að undra, að bókin sk nú ordin vlda sjaldgæf og jafnframt of=ðyr, og að allmargir hafi á seinni tíðum kvartad yfir þessum vanbag. Vör urdum af bréfum og bodum þessa vlsir, og stikum, sem kunugt er, ráð vor saman, að bæta út þessari andligu naudpurft landa vortta, þar tvöfjunt þétti hvort þeim mundi bráðum audid verða að fagna henni frá innlendri prent=smidja. Med fylgi og fulltungi gøfugra Íslands elstara bæði þér og heima, en þó strelagi fyrir landsfödurliga mildi vors Konúnga, er allranáðugast styrkti ofs med peninga=láni, blotnadiðt ofs, umkomu=litlum Íslands sonum, sú gæfa, að láta þenna þjóðar=ðhegrip í ellestia sinni á prenti útganga, og leggjum vör nú fyrri part hans á staut yðvart, elst=adu og heidrudu landar! fulltrúa um, að þar heimfæli yður kjar gæst af framandi landi. Med ráði einhvors hins merkasta Prestis á Íslandi þofum vör látid Postilluna prenta eptir hinni ötu útgáfu, samanborinni við þá fyrstu, síðustu og tvær adrar. Vör þofum, samtvaemt heitum vorum, effert undanfeli í bókinni og eingu brjálad, hværli setningum né orðatiltækjum, en einasta lagad réttitun hennar eptir þof, sem ritþofundum á seinni tíðum hefir þétt betur eiga við edli og uppruna ennar íslensku tungu, og allvöða breytt þeim svo stöðu málþofldar=merkjum, þar sem þurfa þétti. Gífi það góður Gud, að þessi vor tilraun, að gagna og gledja yður, verði yður öllum að æstiligustu sálar=notum!

Í Kaupmannahöfn, á Pálma=sunnudag. 1827.

Gunnlaugr Oddsson. Þorgeir Gudmundsson. Þorsteinn Helgason. Þórdr Jónasson.

Bæn fyrir predikun.

D, þu stórt Konungur allrar veraldarinnar, sem býr í því ljósi, er einginn fær tilkomist! Vér syndugir ormar skridum á þessari blessaðri stundu upp úr voru dýpti fram á þér þína fót, til að fríðmælast við þína guddomliga hátígn, er vér með saurugum verkum og illgjörðum vorum svo þrálíga modgad höfum allt í frá barnæsku vorri. En æ oss, Drottinn! vér erum svo vanmegna undir byrði syndanna, að þegar vér girnumst að lyfta oss upp í hæðirnar til þín, þá draga vor eigin saurindi oss niður aftur. Þu hefir að sonnu fyrirgefð oss margar syndir, og sparad oss miðt í þeim, allt á þennan dag; en vort hjarta skéltur í oss og kvíðir við þínu stránga réttlæti, nær vér til þess hugsuni, að vér hverbrotnar manneskjur höfum svo lángsamlíga forsmad þína miskunsemi, og sjálfir onýtt svo margar kvíttun vorra synda, er vér þegid höfum, með hverudarsamlígrí idkun sömu glæpa og illgjörda. Svört skulum vér þá flya undan þínni hendi? Þu uppfyllir bæði himin og jörð; en þín miskunsemi er eins stór og þu sjálfur; hún hefir öllum þeim vel-géfið, sem hennar með bljúgu hjarta og sundurknosudum anda leitad hafar; og ef vér sem erum hen-strá, megum ecki snerta þig, sem ert einn fortærandi eldur, þá leyf oss að skríða að Sonarins fótum, sem er hold af voru holdi, og þvo þær í tárum vorrar ydranar. En æ, vor Guði vér vitum að hann er í heiminn kominn til að lækna það sem framíð er: hvað kann það oss að gagna, ef vort hjarta er heilt? ef það er hardara enn nokkur steinn? Því grátbænum vér þig, fyrir hans dýru kvöl og blóðugar undir: slá þu, o, Herra! á þennan harða flett með Móses sprota, svo að vatns-straumarnir, já, eitt brennandi vatns-flod megi spretta þar út af, til að þvo vorar ohreinar samvitfur! Lát einn gloandi anda brenna upp allt sorp annarslígra þánka úr voru hjarta, sem er þitt musteri, svo þín ord fái rum þar inni! Lát oss ecki hynra það svo í dag, að það fordæmi oss á síðarsta degi, heldur gef að það verði eptirlæti sálna vorra! Lát þess sætleska burtdrifa allt tomleiki og gáleysi frá oss, svo vér vardveitum það í godu og síðsemu hjarta! Þess biðjum vér þig, fyrir Jesum Christum þinn Son, með hans eigin bæn, segjandi: Fadir vor, 2c.

Bæn eptir predikun.

Þú hálæita Guddomfins þrenning, einn Gud og sannur frá eynfíld eynfíldar! vér aumir syndarar liggjum hér flattir fyrir auglitti mar hátignar, til að offra þér þacklæti vors munns fyrir þínar segjanligar velgjördir, er þín milda orlætis hönd oss óþacklátum þverbrotnum manneskjum andshynt hefir, bæði í andligan og líf-
uligan máta; en æ oss, Drottinn! vér erum svo kaldir í bæninni, vér ottast megum, að þú viljir skirpa oss út af þínum munni, na þú vermir vor hjörtu. Ó, vor Gud! lát þinn goda Anda, ja ásamt vorum anda, með óumræðiligum andvörpunum, svo að lífa náðti forn vara vorra fyrir Jesum Christum. Vér þack-
i þinni guddómlegri elsku fyrir þitt h. ord og þau hálæitu sakra-
nta, á hverjum þú fostrad hefir og nært vorar sálir, að ei skyld-
i vér utaf sofna í daudanum. Ó, vor Gud! lát vorar illar at-
nir, vort gáleysi og óþacklæti, aldrei því valda, að þú sviptir oss fari himnesku gáfu.

Gef að þitt ord, sem vér í dag höfum heyrt og numid, megi
ingast í hjörtum vorum, svo að það færi þann ávort, er sýni sig
ði í ordum og verkum, svo þitt hálæita nafn vegjamist í oss, hverja
virðist að nefna þitt folk og eiginðom. Ó, Drottinn! vort hjarta
þitt, eptir rétti sköpunarinnar, endurlausnarinnar og helgunarinnar.

Það er þín kyrkja, en heimurinn, vort hold, og Djöfullinn girnast
festa sinn fot þar inni, og æ því verr, að það tekst þeim frammar,
i vér gjarnan vilðum; o, vor Gud! yfirfall þau með þinni makt, og

þína eign af þeirra hendi, svo að þínir óvinir brýkt ecki þínum her-
tum. Þú, völdugi Konungur! sem ert sterkur og máttugur í stríði,

þínn guddómlegi frapt þinna heilögu orða verða svo rífan í hjört-
vorum, að oss velgi víð syndinni, svo sem annari óþekkt. Gef þú

minning hinna fornu glæpanna verði oss svo skelfilig, að oss hrylli
þeim, svo sem annari ófrestju. Gef oss að temja vor hjörtu, vora

ign og eyru á það, sem á að vera síðan vor ædsta gleði og eptirlæti í
d himnanna, sem er þín elska, þín ihugan, þín lofgjörd og þacklæti

ir þínar guddómlegar dásendir á meðal vor, og veit, að ver leggjum
mesta kapp á, að framkvæma það í verkunum, sem vér þenkjum í

rtanu, tölum með munnum og heyrum með eyrunum, að ei gaung-
véri þeirri blindi, að hafa skyn gudhræðslunnar, en afneita hennar

pti.

D, þú stórt Konungur himins og jarðar! varðveittu þinn sinurda, vörn allra náðugasta Arfa-Herra og Konung, hans hábornu Drottningu, og vörn náðuga Arfa-Prins, og allt það konungliga hus. Vertu Konungsfins skjoldur og sól, og eitt orugt vigi á-móti öllum hans ovörum. Lát hans ríkis-stjórna farsæla verða, og gef honum lánga lífdaga; umgirt hans tignar-stol með hersveitum þinna völdugu eingla; gef Konunginum hlýðna, trúa, örugga og ráðholla undirfata; lát hann svo stjórna í þínu umbodi hér á jörðunni, að hann megi eyðifluga með þér ríkja í himninum. D, Herra Jesu Christe! þú sem ert hinn mikli hjórtir faðanna, fyrir blóð þess eyðifluga Testamentis, varðveittu kénneundur orðsins, þína þenara; lát þá aldrei gleyma því, að þeir eiga þér reikning að standa fyrir þitt dýra blóð, með hverju endurkæptar eru þær hjórtir, er þú hefir sett þá yfir, en vert þeirra vernd og forsvor móti ogudligum og óhlutvöndum mönnum, nær þeir gjöra verk þinnar fallanar trúfuga, og trod Andskotann undir þeirra fætur. Vor Gud! stjórna þú valdstéttinni og þeim er í domunum sitja, upplýs hjórtu þeirra, að þeir skilji réttinn og gef þeim vitstu til að dæma þitt fólk, með vilja og ástundun að gjöra þar eptir. Lát að þér, o, Gud! hússtjórnar-stéttina, lát öll ektahjon elskast innbyrðis í fálslausum fjærleika og uppála sín börn og hjú í aga og umvöndun til Drottins, en börnum og hjúum hlýðin og auðsvep hjórtu, að þau séu foreldrum og húsbændum undirgefín í öllu því, er þeim eptir Guds ordi og laganna skýldu tilfagt verður.

D, Drottinn! annast þú alla þá, sem nauðstaddir eru og bera þíns Souar kross á herdum sér, væg þeim, vor Gud! fyrir hans skuld sem líðid hefir, uppá það hann kynni að hjálpa þeim, sem freistadur er. Um alla hluti fram grátbænum vér þig, himnefí Faðir! forlát ofsvorar blóðugar illgjórdir og syndir fyrir Jesu Christu sáru kvöl og þínu. Minst þess, að hann fyrir ofi í dauðan er útgefinn af þinni guddomsligri elsku, þegar vér enn þá vorum þínir ovínir; virðstu þarf fyrir að gleyma vorum yfirtroðslum, fyrir hverjar hann fullnægju gjórt hefir, þar vér fyrir hann og í honum erum börn orðnir, og — nær vor æfi er að þrotum komín, vor Gud! og vér liggjum fyrir dauðans port, horfandi fram á veg allrar veraldar, rétt ofi þá þína mildu hönd, vor Gud! og lát ofi deyna með vörn Endurlausnara í fadminum, svo vér meguni eyðifluga með þér og honum lífa. Bænheyr þetta, náðugi Gud og Faðir! fyrir Jesum Christum, í hverjum allar vorar bænit eru: já og amen!

Fyrsta Sunnudag í Adventu.

Gudsþjallid skrifar Matthæus í 21 Capítula.

Þann tíma. Og þá er þeir tóku að nálgast Jerúsalem, og komu til Betherphage við fjallid Olivetti, útsendi Jesús tvo sína lærisveina og sagði til þeirra: Farid þið í það kaupstún, sem gagnvart yður er, og strax munuð þið finna öfnu bundna og folann hjá henni, leysid hana og leiddid til mín. Og ef einhver segir nokkud til yckar, þá segid það Herrann hási þeirra þörf, og jafnskrart mun hann láta þau laus. En það skéðt svo að uppfylltist hvað sagt er fyrir spámánnitun, er svo segir: Segid dótturinni Zion, sjá, þinn kóngur kemur til þín högvær, sitjandi á öfnu, og á fola flisbærrar öfnu. En lærisveinarnir geingu í burtu, og gjerdu svo sem Jesús bauð þeim og leiddu með sér öfnuna og folann, og legdu sín klæði yfir þau og settu hann þar uppá. En margt fólk breiddi sín klæði á veginn, og aðrir hjuggu kvistu af trjánum og dreifdu þeim á veginn. En það fólkid, sem fyrir þeim géck og eptirtölgaði, kállaði og sagði: Hósianna syni Davíds, blessaður sé sá sem kemur í nafni Drottins, Hósianna í hæðstum hæðum!

E r o r d i u n n.

Þesslínum til Phil. 2. kómst heilagur Pólus þannin að orði: Verid eins myndir og Jesús Chrístus, hvort þetta hann væri Guds mynd, hélt hann það ekki fyrir þersfáng að hann Gudi jafn var, heldur lítil-læstadi hann sjálfann sig, takandi á sig þræls mynd, og ordinn monnum líkur. Þótt ulinn segir, hann hafi það ekki fyrir þersfáng reiknað, þótt hann Gudi jafn væri. Þeir ed þersfáng reikid bafa, skera sig þaraf, brúta það til yfirleitis, gjöra þaraf forkostulig siurmerki, breyta við þá þerleiddu sem þeim líkar, svo það var málsháttur hjá Griekjum, að halda þann blut fyrir þersfáng, er einhver brúfadi ríkmánnliga. Jesús brúfadi ekki þannveg Guds mynd, þótt hann væri alls ráðandi bæði á himni og jörðu, Matth. 28. samt hafði hann ekki vald sitt við yfir aumum manneskjum, hverjar hann var kominn að endurleyfa af myrkranna valdi, heldur gjörðist þeim líkur, já, þeim undirgefinn, hólði mótmæli og afstónar háðungar af syndurum, er hann með auðvirkngu þessari endurkyppti úr syndarinnar þrældómi, og hélt ekki Guds mynd þersfáng að vera, so hann með sinni þjénsmynd, fengi þerleiddinguna að þersfángi reikid, Ps. 68. En afklædt hinn sterka hervopnada Djöful síni þarnesku, Luc. 11. og með hleekjum myrkranna sjóstrad, 2. Þer. Þegar Satan tók vora fyrstu foreldra til fanga í Paradís, og í þeim alla þeirra eptirkomendur, þá taldi hann þeim trú um það, að ef þau æti af eplinu, mundu þau Gudi lík verða, Gen. 3. en þau hlýddust á hans slagðarsfullar fortölur, tópuðu þó Guds mynd, en gjördust sjáðanum lík, hverjum þau frammar hlýddu enn Gudi, og fyrir þetta ráð Guds myndar tók Jesús uppá sig þrælsmynd, og hélt það ekki svo sem ráð eður þersfáng þótt hann Gudi jafn væri. En þetta að vor þrælsari ekki brúfadi sína almættis tign í manndóminum, meðan hans lægíngarstími yfirskóð þér á jörðunni, þá þessir hann samt eitt annað lífi af Guði og Höður, sem er hans völdug sjórnin í chrístilígru þyrkju með ordinu og sacramentunum. Þar um talar so Davíð undir Guds persónu: En þessi smurt minni kóngur og sett hann yfir mitt heilaga fjall Zion, Ps. 2. En þótt að Guds lífi komi ekki þannveg, að það aðgjætt verði, svo sem Herrann segir, Luc. 17. þá sjáum vér þá nokkra líking þess eður skugga í þessa b. dags Evangelio, þar ed Jesús ridur inn til Jerúsalem so sem einn kóngur, ekki einasta til að uppfylla

spáðóm Zacharíæ, hvers hér gætið verður í audspjallinu, og þannin hljóðar, Zach. 9. Segid dótturinni Zíon: sjá þinn kóngur kómur til þín höggvæ, sitjandi á ösnu og á sola klisbærrar ösnu. Heldur til þess að afreka og úrvega sína kristiliga tyrkíu, sem er einn kóngslíkur kjennimannskapur, og það með sinni eigin blóði, hvar um Esajas spáir, Cap. 62. á þennan hátt; síðid Drottinn hrópar allt til enda jardarinnar, segid dótturinni Zíon, sjá þitt hjálpræði kómur. Og sekum þess, börn mín, að þetta hróp hefir og heyrst til vor, sem að búum á enda veraldarinnar, og ofs verður ásamt öðrum þetta hjálpræði bodad, þá látum ofs af þessu heilaga Evangello yfirvega í þetta sinn, hosi líkum að þessa kóngs undirfátum byrji að vera. Gud fadir myskunsembanna gefi ofs náð sína þar til fyrir Jesúm Chrístum, amen.

Utleggingin.

Þeir munu ekki allir sem til mín segja, Herra, Herra, innnganga í Guds ríki, segir Jesús, Matth. 7. heldur þeir sem gjöra vilja míns Föðurs, sem á himnum er. Margir munu þeir vera í sasnadi Chrísts hér á jörðunni, sem eins eru lyndir og Zúðar forðum daga, er sögdu: vér viljum ekki láta þennan drottna yfir oss, Luc. 19. Þó er Chrístur allra þeirra kóngur, allir vill hann að hólpnir verði, og komist til sannleiksins vidurkénningar, 1. Tim. 2. En svo sem það, að einn kóngur, hann er kóngur bæði þess er hann lætur undir eridraga vegna glæpa sinna, svo sem hins, er hann setur sér á hægri veg, svo eru og bæði vondir og góðir í Chrísti ríki, og hann drottinnar eins vel yfir þeim, til hvers hann vill segja á efsta degi: farid frá mér allir illgjörðamenn, Matth. 7. svo vel sem hinum, er hann kvædur þessum orðum: Komid blessadur míns Föðurs, og eignist það ríki, sem yður er fyrirbúið í frá upphafi veraldar, Matth. 25. jafnvel þótt ekki láti þessir hverutveggju sér eins stjórna af anda Drottins. Hvað byrjar ofs þá hér um að þenkja Guds börn? Eg meina að láta ofs umhugad vera, að lúka þessum kóngingiðkyldur þar sem hann af ofs heimtir, og er sú helsta, ein audmjúk hlýðni. Jesús band sínum lærisveinum að fara í það kauptrún sem gagnvart þeim var, þar mundu þeir finna öfnu bundna og fola hjá henni, þau skipaði hann að leyfa og leida til sín. Þeim hefði mátt til hugar koma, að ei væri skipun þessi svarlig; þeir mundu árásum mæta, ef þeir tæki svo annara manna eigur óaðspurt; en þeir fást ekki um það, heldur gjöra sem þeim bodid var. Gjør slíkt hið sama kristinn madur, lát einstis bod eður bann vera þér jafnstílt sem þíns Guds; hlýðni er betri enn offur segir andi Drottins. 1. Sam. 15. Hver hvað hinn eingetni sonur Guds segir, þegar hann innkómur í heiminn, Psalm. 40. Offur og förnfæringar þóknast þér ekki, en mín eyru hefir þú ígegnum stungid, brennisfórnir og syndaoffur viltu ekki, þá sagdi eg, sjá eg kóm, í bókina er stríð af mér, þinn vilja, minn Gud! gjöri eg gjarna. Hver Davíðs orð S. Páll til Hebr. 10. heimfarir uppá vorn Endurlausnara. Nafi nú hinn eingetni sonur Föðursins verid honum svo hlýðinn, hver þó með sinni forþenustu hefir sjálfum sér ekkert forþenad, hvað miklu framar ættir þú Gudi að hlýðnast, sem honum ekki einasta sál og líf skyldugur ert, heldur og þar að auki ótal tíu þúsund punda, Matth. 18. og þau svo mærg, að þú aldreifær honum lokid þann síðasta pening, ef hinn stóri Kóngur himins og jardar vill reikning halda? Hvað þá kristinn madur? Muntu ekki um alla hluti framm skyldur honum að hlýðnast, sem fyrir þig hefir alt þetta goldid, svo Gud hefir uppgæfid alla skuldina, að ekki yrði þér kastad í þín nýstu myrkur, en straffad hann

sem var þreinn og heilagur, og fráskilinn syndurinum? Hebr. 7. Já, hann hefir hans enru í gegnum grafid, eins og þrals þess, er ecki vilbi laus verða á fagnadar-drinu, Exod. 21. Þvern hans húsbóndi mátti festa á enranu við sinn dýrastaf, að hann væri hans þrall npp þadan æfialiga. Muntu neita honum þinnar þénuftu, er þvilika smán hefir lidid þér til frelsis, þar þó Chrífti þrall að vera, er eintómis frelsi, og hans þénufta, er öllu herradæmi ædri. Svo það er sannfæðid, er sá guds-madur orti forðum: "Kóng minn Jesú eg kalla þig, kalla þú þrall þinn aptur mig, herra-tign aungva að heimfins síð, held eg þar megi jafnast við." Því segir og Páulus, Rom. 8. Þér hafid ecki medtekid þrallkunar-anda aptur til þræðfu, heldur hafid þér medtekid arfleidflunnar anda, fyrir þvorn vör kóllum Abba Fadur; en ef vör börn erum, þá erum vör og erfingjar, já, erfingjar Guds og samarfur Chrífti. En segid mér, hvað munu öll ríki veraldarinnar vera að reikna við það, að eiga arfskipti við hann, sem Gud ecki alleina hefir gefid endimærk veraldarinnar til arfleidfar, Psalm. 2. heldur og sett hann sér til hægri handar, Psalm. 110. og mun leggja alla óvini hans til fótstakar honum, 1. Cor. 15. O, hversu blind er þá manneftjan? Wenn leggja allt kapp á, að kemast í tuginna manna þénuftu, hvar þó tíu þjóna fyrir eins luffu áfundum, svo margur má þjóna lengi áður enn hann kénst til þess, sem þó er í sjálfu sér ecki annað enn þrældómur, og ígegnum mikinn þrældóm brýft fávittka mannfins til annars meira, hvar það gengur optliga mjög andhælis til, svo að þeir sem dýggvastir verid hafa og drottinn-hólastir, þeir fá hina verstu útreid áfundum, en þeir eru í hávegum er á svíkráðum sitja, en að gjörast hýrdmadur Chrífti, stenta fáir um, jafnvel þótt hans þénufta standi öllum til boda, þar er ei Gyðingur né Gríður, ecki þrall né frelsingi, ei ríkur né fátækur, ei vís né vankunnandi fráskilinn, heldur eru þar allir eitt í Chrífti Jesú, Gal. 3. En þess er at gjæta, börn mín, að sá sem vill gánga Chrífti til handa, hann skal ecki tvískipta hjarta sínu, heldur gefa honum það allt. Ecki segi og það, að hver einn stuli ei þjóna í þeirri kállan, hvar til hann er kálladur, eda að undirgefinn stuli ei undirgefinn vera, því sá sem gjörir verk sinnar kállanar, hann þjónar Chrífti, sem það hefir bódid; hann sem yfirvaldinu hlýdnast, hann gjörir og Chrífti skipan, er sagt hefir: Gefid kensaranum hvað kensarans er, Matth. 22; og hann sem leitar næringar sinnar með ærligu erfidi, hann hlýðir honum er það bódord gaf: í sveita þíns andlitis staltu þíns brauds nenta, Gen. 3. Hitt segi eg, að sá sem vill þessa kónungs þegn vera, hann leiti fyrst Guds ríkis, og hans réttlætis, Matth. 6. og meti eckert af þessu jafnframt honum, miklu síður hlýði annara bodi edur fortolum meir enn hans. Segid mér, hefir ei Gud bódid að foreldrana skylbi heidra hvað mest af mennum, og lagt-bólvan við, ef noður þá vanhæðrar? Deut. 27. En þó segir Jesús, sá sem elskar fædur edur móður framur mér, hann er mín ecki verðugur, Matth. 10. Gud hefir skipað að madurinn skylði yfirgefna fædur og móður, og samtengjast sinni ektavinnu, Gen. 2. En hvað segir Móses hér um? Deut. 13. Ef þinn bróðir, sonur móður þíunar, edur sonur þinn, edur dóttir þín, edur þín eigin-kona, sem hvílir í þínu stauti, edur vinur þinn, sá sem er eins og þú, vilja loca þig, segjandi: látum os fara og dýrka aunarliga Gudi, þá staltu drepa hann, þín hönd skal

vera fyrst á móti honum, til að deyða hann, og síðan alls Ísraels. Nú kynni einhverjum í hug að fljúga, hvílkir skulu þá Christs þegnar vera? Mega honum efi þjóna nema syndlausr og heilagir menn? Það em eg efi, og gét efi verid, á meðann eg lifi í holdinu, því eg em dauðligur maður, undir syndina seldur, Róm. 7. Og þegar eg vil gjera þig góða, þá loðir það vonda við mig; hvað skal eg hér til segja? Þó eg séstýldur Christo að þjóna af öllu hjarta, þá gét eg það efi, því það góða sem eg vil gjera, það gjörir eg efi, en það vonda sem eg vil efi gjera, það gjörir eg. Hæyr, christin maður, Guds sonur er í heiminn komin til þess, að kalla synduga en efi réttláta til yðranar, Matth. 9. Væri von á því, að vér gjætum fullnægt Guds legmáli, þá væri Christs forþenusta oss ónaðsynlig. En efi hefir Gud sendt hann í heiminn til þess, að vér mættum þess óhultar syndga, efi yfirgnæfir hans náð í Christo þar til, að vér skulum í syndunum lifa, Róm. 6. heldur hefir hann þar fyrir líðid fæsl og dauða, að hann vissi, að vér mundum með syndinni Guds náð og ving-an optliga af oss brjóta. Þar fyrir segir Jóhannes, 1. Písl. 2. Börn mín, þetta skrifa eg yður til, að þér syndgift efi, en ef nokkur syndgar, þá höfum vér talsmanninn hjá föðurnum Jesum Christum hinn réttláta. En gjætud þess, christnir menn, að syndinn er margháttud. Þar eru syndir sem verða að óvilja, og af fávísu, um hverjar Guds leg-mál svo talar, Num. 15. Ef nokkur sála syndgast óvitandi, þá skal hún fórnfara árs-gamalli geit fyrir syndina, því þá var synd Páls, er hann offókti Guds söfnud, fyrir því segir hann, eg hefi mistun hlottid, af því að eg gjörði það óvitandi í vantrú, 1. Tim. 1. Næm Abimelechs, er hugdi að taka Saram Abrahams hústrú fríllu-taki, og vissi efi að hún var hans eigen kona, Gen. 26. Aðrar sté af bráðræði einu, þá manneftjan sem er hneigð til hins vonda, gefur sér efi stundir til að láta Guds anda edur stýnsemina við sig ráða, svo sem þegar Moses sló helluna tvísvar, Num. 20. Þegar David hét að farga Nabal, og öllu kálkyns í hans húsi, 1 Sam. 25. þegar hann sólkid talði, 2. Sam. 24. Og það er það sem Páulus kallar, Gal. 6. að verða yfirstigin af einhverri hröfun. Nokkrar verða og af mannligum breiðleika, hver að jafnvel Guds börnum fylgir, æ svo lengi þau bera eptir sér þennan dauðliga líkama, og það eru þeir gjörningar syndugs manns, sem holdid og andinn eru að glíma um, og gétu aldrei sættst þar uppá, því að hvert stríðir á móti öðru, Gal. 5. Og þar fæðast þegar andinn lætur sigrast af holdinu, og verða hér hmsir undir, því verr, að sú synd sem í oss býr, hverja Postulinn held nefnir, Gal. 5 hún verður optliga sterkari. Þetta verða ástundum þungar syndir, og sérdeilis Guds-börnum nærri óbæriligar, en þó reiknar Gud þar efi endursæddum manni til dauða, þegar þar með þreinni og al-varligri yðran fyrir lausnarans forþenustu bættar verða. Hvar fyrir? Því þar er enginn fordæming hjá þeim, sem eru í Christo Jesú, þeim sem efi eptir holdinu ganga, heldur eptir andanum, Róm. 8. En þeir kallast efi að ganga eptir holdinu, sem með andanum leitast við að deyða holdins gyndir, jafnvel þótt tilberi að það fái yfir-hönd, allt svo leingi menn gefa því efi taum, það meun þjóni því í þess gyndum. Og því segir David, Psalm. 19. Hver stíkur hvað opt hann villist, afleys mig af mínum heimugligum syndum, og hallt þræli þínum aptur frá þvermóðsfunni, að þar drottin efi í mér, þá mun eg heill verða.

Nú eru þar aðrar syndir, sem maðurinn, efi einasta gjörir með fullum ásetningi,

um hverjar Drottinn talar Num. 15. Sú sál er drýgir syndina með uppréttri hendi, (það er með ásettu ráði) hún vanvörðir Drottinn, því hún forættadi hans ord, og ónýtti hans bód; heldur og láta þeir syndina drottina í sínum dauðligum líkama, fyrri utan alla baráttu á móti henni, og ljá limu sína henni til vopna, hverja hún brúkar með sjálfstýldu Andskot-
anum til þjónustu, en Drottinn til stýðar, svo sem einn handverks-madur sitt verkfæri. Þessir eru þeir, er Jesús kallar þræla syndarinnar, Joh. 8. Og þannveg eiga að stílast ord Joh. 1. Ep. 3. er hann segir: að sá sem drýgir syndina, hann sé af Djöfinum. Hinn ágjarni þeinkir ekki um annað, en hvernig hann megi fylla sitt hús af annars sveita með réttu og raungu. Þjófurinn sem er hans stall-bróðir, hyggur að vakinn og sofinn, hvernig hann stela megi. Hinn dramláti þenur sig út sem annað lærberja tré, Psalm. 37. hann nýtur ei svefns né matar, ef einhver vörðir hann minna, en hans þótti býður. Hinn met-
ordagjarni sparar aungva illmensku til þess að tilla sér upp í vörðingarnar. Jóab sveiðir ekki að taka lífið af Abner og Amasa, og þó með flæði og sviðum, til þess að hann sé óhultur um nafnbætur sínar. Hinn sfundsjúki etur sitt egid hjarta, hans ormur sofur ekki, ef hann sér að nokrum gengur vel, hann eyrir aungva nema að einhver steiti sig, og hefir aungva skémtan nema af annara ólúðu. Hinn bakmálugi fískar í annara ávörðingum, hann leitar smásmugliga eptir því er öðrum nýrsest, hann þeinkir sig um, hverninn hann fát einhverju þar líkliga víðautið, og gjörir tíu pund af einu, því sem andskotinn hefir hönu-
um í hendur fengid. Lígarinn spinnur sitt verk af sínum eigin ydrum eins og kóngulóinn, og brýtur heilann til að ljósta því upp, sem aldrei er tilhafid. Hinn fláráði grefur eina gref baki brotnu til að steipa þinum einfalda þar í. Allt þetta vinna þeir ed so eru lyndir með ástundun, fyrri utan allann Guds ótta, edur noktra mótsöðu gegn Andskotans, heimfins og holdfins velum. Þessir láta syndina drottina í sínum dauðligum líkama. Og þetta er sú þvermóðslan er David bidur Gud að halda sér frá, Ps. 19. Ad sonni er það satt, at Guds sonur er fyrri þessar syndir dáinn, því hann er fórlifun fyrri allar veraldariunnar synd-
ir, 1. Joh. 2. Hvað og auðsed er af dæmi Manassís konungs, 2. Par. 33. hinnar berfýnd-
ugu, Luc. 7. ræningjans, Luc. 23. og annara langtum fleiri. Þó er næsta hætt við því, bræður mínir, að slík ydni syndanna sem madurinn tenur sér án allrar ydranar, án alls ótta fyrri Guds straungu hótunum, án alls ásetnings til apturhvarfs, edur og með hegómligri ráðagjerd, að ætla sér þá að ydrast, þegar ofs gott þykir, sem kánsté seint þykir, edur þegar ofs syndin leid verður, er másté aldrei verði, að þessi ydja og inndrúfinn vanni til synd-
samlegs athæfis, megi snúast upp í fráleitt sinni, Róm. 1. upp í forbrenda samvitfku, 1. Tim. 4. um hverja Páulus talar, Eph. 4. að þeir gáangi í hegóma síns hugskots formyrkt-
adir í þurrunum, frástildir lífi Guds, fyrri það þeckingarlesi sem í þeim er, sökum hardúðar þeirra hjarta, hverjir þá þeir höfdu mist alla tilfinning, gáfu þeir sig til lausungar, að fremja allann óþveinleik með ágyrni, so sem voru Þharao, Júdas, Achitophel, og þeir adrir sem Þoskullinn kallar sjálfbæmda, Tit. 3. En það segi eg í Guds stad, og í umbodi hans eingét-
ins sonar Jesú Chrísti, míns herra, hvert eg á hendi þessi, að jafnvel þótt að náðin nýrignæfi syndina, þá er sá aungvannvegin konungsins Chrísti réttur þegn, né sannur limur hans kyrkju, er víssitandi og ydrunarlaust frammsfer í syndum og glapum, með því móti sem áður þessi eg

sagt; Því Guds sonur er til þess í heiminn keminn, að kalla synduga til ydranar, Matth. 9. en ekki til þess að þeir skulu syndga uppá náðina; til þess að menn stýrist í hans nafni til ydranar, Act. 2. en ekki til athugasemmis né undanþráttar; til þess að þjóna honum í endurnýngunni lífsdaganna, en ekki til þess að gefa djöfkum þinu mesta hluta þeirra, en ætla Gudi þínum síðasta part æfningar, sem enginn veit nær þýttur. Eg veit að þeir sem komu um elleftu stund í vínardinn, fengu jafnt við hina, sem borid höfdu hita og þunga dagsins, Matth. 20. en þú hefir kalladur verit um sjöttu og níundu stund, hvað veistu af því að þú munir ná þinni elleftu, muntu kunna Gud fyrri það, þótt hann láti þig hafa jafnan hlut með þeim til hvers sagt var: Enginn þeirra manna sem bodnir voru munu smæða mína kvæðmáttid, Luc. 14. Villtu þeimta það af konungi himins og jarðar, þú sem ekki ert einasta mold og aska, heldur landráðum sekur við þinn lifanda Gud, að hann lét kvæða sinn eingetinn son til þess, að þú þess triggvar mættir í allri óhæfu þjóna Trjand-anum, hver að er Guds svarinn óvinur. Er það ekki nóg, að hann hefir látid greptr þig fyrir stýrnina með Christo til dauðans (það er til að deya syndinni) svo að líka sem Christur er uppvakiinn frá dauðum fyrir dýrd fæðisins, so kunnir þú að ganga í endurnýngunni lífsdaganna. Reinið þarforir Christar menn, hvert þér erud í trúnni, 2. Cor. 13. hvaða lýst þér hafid til góðra verka, hvern leida á syndinni, og ef þér finnid brest á líku, þá gjætid að yður í Jesú nafni, forsmáid ekki ríkdóm hans þolinmædis og lánglundargæðs, heldur gjætid þar að, að hans gjæka leidir til ydranar, so að þér ekki safnid yður reidi á dag reidinnar, og Guds réttlætis dóms, Róm. 2. Hver enru hefir að þenra hann þenri það, og bidji Fædur ljósanna, frá hverjum að kæmur öll góð gjof, og öll fullkomin gjof, Jac. 1. að gefa sér ydran til sannleiksins þekkingar. Jesú lærifveinar logdu klæði sín yfir öfnuna, og settu hann þar uppá; þeirra dæmi fylgdi fólkid, er breiddi sín klæði á veginn. An alls efa hefir þessum til hugar komid, að Jesús mundi í það sinn ætla aðuppretta þid jafnnefna Israels ríki, því það var háttur Gyðinga að breyta þannin við þá sem nýliga höfdu stjórnt teid, hvað sjá má af 2. Reg. 9. Þegar spámannsins þenari hafdi smurt Jesú til konungs, þá breiddi hver af hans herra þenurum sitt klæði undir hann á það hæðsta af tröppunum, og sögdu: Jesú ríkir. Og þó nú að bæði lærifveinarir og fólkid viltust í þessu, þá er það samt stæð af Drottinni, til að teikna þarmed hans konungs-tign, hvern Gud Fædur hefir smurt yfir sitt heilaga hjall, Psálm. 2. En gjæt að því, christinn maður, að þessi Konungur dýrðarinnar eiddur hvern dag inn til sinnar borgar, sem er christilig kyrkja, og svo sem hann er einn andligur Konungur, svo og er hans ríki andligt, því að vopn herfarar vortar eru ekki líkamlig segir Pálus, 2. Cor. 10. heldur kraptur Guds til að niðurbreita gyrdingarnar. Hann kæmur til vor í ordinu og sacramentunum, í krapti síns Heilags Anda, sem straffar í mannum syndina, uppvækur ydranina, eblir trúna, kvæfir elstuna til Guds, umrætir hjærleikann til náungans, verkar þolinmæðina. Þegar þú, christinn maður, finnur í hjarta þínu nokkrar þessháttar hræringar, þá vit það, að sá drottinn er þar kominn til síns mustersis, sem Malachias um-spáir, Cap. 3. Þegar Þharisai spurdu Drottinn að forðum daga, hvenær Guds ríki kjæmi, svaradi hann þeim: Guds ríki kæmur ekki svo þess gjætt verði; þeir skulu ekki segja, sjá það er þar, edur sjá það er þér, því sjáid, Guds ríki er inni hjá yður,

Luc. 17. Gud kemur ekki í hjörtu mannanna, eins og Herodes og Bernice forðum, með stóru yfirlæti, Act. 25. Sjá þinn konungur kemur til þín hógvar, segir gudspjallid. Þótt Christur bui í himninum, þá býr hann undir eins í sundurfrömdum hjörtum, Ef. 57. Jesús sagði forðum við Nicodemum: Vindurinn blæs, og þú heyrir hans þit, en þú veirst ekki hvaðan hann kemur, edur hvort hann fer; svo eru og allir þeir sem af andanum fæddir eru, Joh. 3.

Nú er endurnýngin dóttir endursæðingarinnar, báðar koma af anda Guds sem verkar í manninum fyrir orðid; en ekki veit hann edur stíkur með hverju móti hinn alvirri Gud það verkar; verkanina finnur hann, en verkanarinnar máta stíkur hann ekki. Jesús reid einum afna inn til Jerúsalem, og svo þóknast Gudi ástundum margann fyrir fáfróða predikun hólpinn að gjöra, 1. Cor. 1. En þegar hann svo vitjar þín, syndugur maður, þá brent eptir þessu sólti, þeir breiddu sín klæði á veginn. En hvernin fær þú það eptir þeim gjört? Það kénir St. Páll, Eph. 4. Afleggid þann gamla manninn, eptir hinni fyrri umgengni, sem forðjarfast í gyrndum villudómsins, en endurnýst í anda yðar hugskots. Afklæðumst þessum illskunnar þam, og kostum þonum framm fyrir fætur Jesús; þonum býrjar þó með öllum öðrum hans óvinum að leggjast til fótstárar þonum, því ekki er þvílíkur óvinur Christs næst Þjandanum, svo sem holdid, hvers þánfær að eru reidi og fíandskapur í gegn Gudi. En íklæðumst einum nýjum manni, sem eptir Gudi er fæpaður, í réttlæti og þeilagleika sannleikans, Eph. 4. Minnumst elskanligir á það, að Jesús Christus konungur dýrðarinnar, hann var flettur sínum klæðum, og hans blefsaður líkami var allsnakinn renndur við stólpann í þing-húfi Pilati, hvar hann var húðstrýktur, til þess að vér yrðum frelsaðir frá eyðisum húðstrofum í nýstu myrkum, en íklæddir nýjum hvítum skúða með pálmavíðu í vorum höndum, Apoc. 7. Já, þetta allt hefir hann þólað til þess, að vér mættum þonum íklæðast so sem Pálus segir, Gal. 3. Ekylðum vér þá ekki leitast við að deyða vora jarðnefðu limu, sem er saurlífuður, óhreinsleiki, gyrnd, illfýsi og ágryni, hver að er afguda-dýrkun, Col. 3. Sérdeilis þar Gud hefir oss sjálfur vörnum í hendur fengid, hver Pálus kallar ljóssins vopn, Rom. 13. og Guds alþerni, Eph. 6. Það ætlar þeimur þessi, að hann hafi enginn not líffins, nema hann lífi að munudum sínum, svo sem væru menn alleina þar til í heiminn bernir, eins og Pétur segir, 2. Pífl. 2. að þeir séu eins og stýnlaus dýr, sem ana framm eptir því sem náttúran býður, alleina til þess fæpað, að þau slátrub verði, nær þau faungub eru, og er líking þessi ágæt, því svo sem villudýrin ekki um annað hýrða, einn að fylla magann, og verða þar fyrir ástundum tæld og lofud með aðstílanligum veidibrellum, þar til þau eðert afvita, fyrr enn þau hafa fót sinn í snörinni. Svo eru og þeir er um eðert fleyta, nema um líkamans eptirlæti, fýsi augnanna, og drambsamligt lífferni, 1. Joh. 2. Þeir gjæta ekki að fyrr enn sálin uppvaknar í helvæti og kvölunum; hvað Postulinn greiniliga um þá segir, er ríkir vilja verða, at þeir falli í aðstílanligar fleyfingar og snörur og gyrndir, heimskuligar og fæðligar, er fleyfa manninum í tæpun og óluðu, 1. Tim. 6. En þeir sem Christo tilhýra, það eru þeir sem eru hans trúfastir hýrðmenn og lærifveinar, þeir krossfesta sitt held með þess gyrndum og tilhýngingum, Gal. 5. og þrófa sér ekki nema af Krísti krossi, fyrir hvern þeim er þeimur-

inn krossfestur, og þeir heiminum, Gal. 6. Þegar menn ráða einn þénara til vistar, þá gjöra menn skilmála við hann, hvað hann vinna eigi, og hvað hann fá skuli í verka-laun. Svo hefir Jesús gjört, Luc. 9. Hann sagði fyrir öllum mönnum, segir Guðspjallamaðurinn: hver sem mér vill eftirfylgja, hann afneiti sjálfum sér, og taki dagliga sinn kross uppá sig og fylgi mér eftir. Hann sagði það öllum, svo allir vita meg, hvors þeir vænta eiga í hans þénu. Hann segir dagliga, so að þeir sem Guð hefir aungvan útvortis kross á þerðar lagt, skuli þó vera viðbúinir að krossfesta sitt eigið hold, og deyða sína jarðnefsta límu, Gal. 5. so að þann vænti aungvan Christi kross, sem vill undir Krists merki stöðva, edur ganga á mála með þessum konungi, því það stendur þó óraftanligt um aldur og æfi, að ígégnum margar hörmúngar byrjar ofs inn að ganga í Guðs ríki, Act. 14. og er hans þénu þó því betri, en allra annara, að þótt hún þyki hörð aðgaungu, þá er hans ófart og hans byrði létt, Matth. 11. Því hann hjálpar sjálfur til að bera, hann er trúr og freistar einfis yfir megn framm, 1. Cor. 10. Sætleiki Guðs náðar, og smeður eftirkomandi farsældar deisir svo remmu krossins fyrir Guðs börnum, að hennar gjæti eði. Eg heyrir að Páulus og Enlas eru gladdir í fangelsinu, Act. 16. Postularnir gengu fagnandi út frá ráðinu í Jerúsalem, þegar þeir húðstrýktir voru, Act. 5. Jeg heyrir að Páulus óskar, að Jესus laudsdomari og Agrippa konungur væru eins menn og hann, að þeim hleðjunum undanteknum er hann var bundinn með, Act. 26. hverja hann hefði þó eði látid fyrir alla dýrd veraldarinnar, hefði hann átt annarshvors á mis að fara. Þess sinnis var píslarvotturinn Babylas, er beiddi að grafa sig með þeim hleðjum, er hann var leiddur til aftokustadarius með, so að eði vantadi hann sitt brúðarstark í upprisunni, Euseb. lib. 6. Cap. 36 og 40. So lítid akta þeir sem vel hafa smackað hvað saktur at Drottinn er, Ps. 24. So lítid akta þeir hvorsu með þennan forgengiliga líkama er höndlad. En vilji menn eftir-spyrja, hvort að launin séu í Christi dýrðar-ríki, þá segir hann sjálfur, Matth. 5. seltir erud þér nær mennirnir hallmála yður og öföku veita, og tala ígég yður alla vöndsku fyrir míns nafns sakir, þó ljúgandi, fagnid þér og verid gladdir, því yðar verðkaup er nógligt á himnum. En hvada verðkaup bræður, mínir? Hvíléft eði hefir auga séð, og eði hefir enra heyrð, og eði hefir í nokurs manns hug edur hjarta komid, 1. Cor. 2. Það er það verðkaup, er Drottinn hefir tilbúid þeim er hann elsta. Hver sem nú samaber þá litlu hörmúng, er vör þola megn í Christi náðar-ríki, og þá óumræðiligu sælu, er hann mun launa ofs með í sínu dýrðar-ríki, hann mun játa með Postulanum, að mótlætíngar þessara tíma séu ei verðar þeirrar dýrðar, sem framm við os mun koma í enlífu lífi, Rom. 8. Ó Jესú! unn ofs þessarar farsælu vistar með þér enlífliga. Ó Jესú! lát ofs vera þar sem þú ert, Joh. 17. Ó Jესú! virðstu að þurka öll tár af þinna barna augum, Apoc. 7. Ó Jესú! lát vora hrígd snúast í gleði, Joh. 16. Ó Jესú! gef að hverki líf né daubi, hverki englar né höfðingja-dæmi, hverki hæð né dýpt, né nokur sképna kunnir að stílla ofs við þann hjærleika, sem er í þér, Rom. 8. Og lát ofs þér aldrei sleppa, þar til þú blefsar os með enlífri blefsan, og vör þig aptur með enlífu Hósianna í hæðstum hæðum. Vænþeyr það ó Herra Jესú! þér með Födur og Heil. Unda, sé lof, þris, magt og veldi, um altir alda, amen.

Alman Sumudag í Adventu.

Subspjallid, Luc. 21. Cap.

Þann tíma Jesús sagði til sinna lærisveina: Þar munu ské teikn á solu, tungli og stjörnum, og á jörðu kvaðning þjóða og orvinglan; sjór og bylgjur munu hljóða, og menn munu fyrir hræðslu upphorna, og af eptirbidingu þeirra hluta, sem að koma skulu yfir allan heiminn. Því að kraftar himnanna munu hræra, og þá munu þeir sjá Mannsins Son komandi í skynum með makt og miklu veldi. En nær þetta tekur að ské, þá lítid upp og upphesjid yðar höfud, af því að yðar endurlausn tekur að nálægjast. Og hann sagði þeim þessa eptirlíking: Skodid þér fikju-tréd, og öll önnur tré, nær þeirra aldin tekur út að springa, þá vitid þér að sumarid er nálægt. Eyo líka nær þér síað þetta ské, þá vitid að Guds ríki er nálægt. Sannlíga segi eg yður, þessi kynflóð mun ei forgánga, þágangad til að allt þetta skér. Himin og jerd munu forgánga, en mín ord forgánga eigi.

Exordium.

Ég dæmi aungvan segir Jesús, Job. 8. Hvad er þá það hann segir, Job. 5. Þadinn dæmir aungvan, heldur þeir hann Syninum allan dóm í hendur fengid. Tvent bar til þess, bráður mínir, að Drottinn taladi þessi ord fyrir Gyðingum; það eina, að þeir dæmdu um hann eptir því áfönd, þar þeir sögdu flömmu áður: Þú ert sjálfur vitni um þig, þinn vitnisburður er ekki gyltur; en hann svaradi þessu meðal annara: Þér dæmid eptir holdinu, eg dæmi aungvan, hann meinti eptir holdinu. Sú var og önnur, að hann í það sinn ekki var kominn til að láta dóm ganga yfir allar atvafnir manna, því illgresinu byrjadi að vara allt til kornstéru-elmans, Matth. 13. en ei að síður var þó Drottinn kominn til dómis á jörðu, svo sem hann sjálfur vottar, Job. 9. til þess að þeir sjáandi yrðu, er eðlere sá, og þeir eð sá, skyldu blindir verða, og er það auðvitad, hver að sé þessi dómur, og yfir hverjum hann gæf, sem voru þverbrotnir Gyðingar, hverjir ei vildu Jesum þessja fyrir Guds Son, af því þraptaverkinu, er hann gjörði á hönum, sem blindur var borinn, Job. 9. En dómurinn var þessi, ef þér værub blindir, þá hefdu þér ekki synd, en nú segid þér: Vér sjáum, þar fyrir blifur yðar synd, og þótt dómurinn sé svo réttvís, að eðlere sé réttvísara, þá er hann þó næsta þungur og bráðiligur, því hann er undanfari hins ógnarlíga dómis, er á þinum mikla begi alls höfðs mun átt mistunir ganga yfir alla þá, sem ekki hafa trúad á Drottinn Jesum; því svo segir Guds Sonur, Job. 3. Hver sem ekki trúir, hann er þegar dæmdur, af því hann trúdi ekki á nafn eingétns Sonar Guds. Þessi þinn strangi, en þó réttferðugi Guds dómur, gæf yfir þinn vesæla Gyðinga-löb að miklu leiti, þegar þeir höfdu uppfyllt mæling syndarinnar. Þess gétur Páulus, Act. 28. er hann straffar þvermáðsku þeirra, segjandi: Þar fyrir sé yður vitanlige, að hjálpræði þetta er heidningjum gæfð, og þeir munu það þeyra. Þessárar miklu Guds náðar erum vér og hluttakandi ordnir, er búum undir þinn yfsta heims-lauti, þennan skjelfríga dóm yfir Guds eigin fólti, þósum ver og þeyrt: En gjatum að því er Páll segir til heidningjanna, þeirra er við Chrísti tekid höfdu: Vel, þeir eru fyrir vantrúna afbrotnir, segir hann, en þú stendur fyrir trúna. Stær þig ekki, heldur vert óttasleiginn, Rom. 11. Satt er það sem Drottinn segir, að hann sem ekki trúir, sé þegar dæmdur, Job. 3. En því trúna menn ekki? Því menn koma ekki til ljófsins. Því koma menn ekki til ljófsins? Því menn elsta meir myrtrid en ljósið, af því að þeirra verk eru vond. Job. 3. Það þýtir innðælt að sofa á koddan atbugaleysisins, sem Andskotinn dillar sinum börnum á, með hans gamla veggvaði, er þannin lætur: Hvar er fyrirheit hans tilkomu, 2. Pet. 3. So þeir það gengid í frá upphafi veraldar, og þar fyrir eru menn svo tregir að

vakna við Guðs orða báfunu, þar til dauðans edur dómstíns báfunu hljóð tekur yfir, og eðfi er vært að sofa lengur. En Guð vekur síðan með eplífu ópi og tanna-gnistran í Helvíti. Hver þad heyrir, þann hyggi þar að, og gjæti þess, er Páll sagði til þeirra í Athenuborg, Act. 17. Guð hefir tilfett einn dag, á hverjum hann dæma mun alla jarðartrínaluna með réttlæti, fyrir þann mann er hann hefir fyrirhugað. Þar fyrir vil eg láta mitt tal vera í þetta sinn. Hvad ofs eigi að leida til þess að búa ofs undir þinn síðasta dag, sem vær eðfi vitum nema að morgni upprenni. Hjálpa þér til, ó þú allsherjar Dómari fyrir Jesúm Chrístum, a m e n.

Utlæggingin.

Þar munu sté teikn á sólu, tungli og stjörnum. Það sýnist auðráðid vera, bráður mínir, að eðfi muni Endurlausnariinn hafa talad þetta svo vegna lærisveinanna edur sólfstíns, er honum í þad sinn nálægt var; því jafnvel þótt að þeir til samans hafi í þeirri meiningu verid, að þinn síðasti dagur mundi vera stamt í burtu, svo sem sjá má af sumu því, er þeir hafa skrifað eptir sig látid, þá hafa síðan mörg hundrub ár líðid allt til þessa dags; heldur er þad sagt vegna vor, yfir hverja líkligt er að heims-endirinn sé kominn; fyrir því attum vér, eðfi síst með ugg og andvara að vænta tilkomu Drottins, því ef Herrans Postular ætludu á þeim dögum, að þú mundi svo nálæg vera, hvorsu miklu nær mun þú þá vera ofs, er svo miklu síðar lífum? Eg hygg að teikn þessi flest, er Lucas getur um í Evangelio, muni eðfi sjarlæg dómimum verða, heldur nærri í sama vefsfangi; því Herrann segir hér, að vér munum þá sjá Mannstíns Son komandi í stým himins, og er auðsært, að þess muni eðfi langt að bíða úr því að allt þetta stædur, sem másté ei annað verði, enn fjörbrot veraldarinnar, þegar himnarnir munu með stór-breftum forganga, og höfud-stépnurnar af þíta bráðna, 2. Pet. 3. Hvad meðal annara má þar af ráða, að Jesús segir, Marc. 13. að um þann dag viti enginn maður, og ei jafnvel Englar á himnum. En ef teikn þessi stædu rúmum tíma fyrr enn himin og jörð forganga, þá kynnu þeir ed á jörðu búa að vita noðud hérum, hvad St. Petur fortækur, 2. P. 3. er hann segir, að dagur Drottins muni koma sem þjófur á nóttu; En þjófurinn gjörir aungva vitneftju undan sér, annars væri hann eðfi þjófur, svo er og dagur Drottins, því eins og tál-snara mun hann koma yfir alla þá sem á jörðu búa, Luc. 21. Dragi því enginn sjálfan sig á talar, edur meini að af því að þessi teikn, sem Lucas skrifar um í guðspjallinu, eru enn nú eðfi öll frammkomin, og vér merkjum aungva umbreit'ng á sólu, tungli og stjörnum, aðra enn þú verid hefir í frá upphafi veraldar, eptir venjulígu náttúrurnar hlaupi, að Drottinn muni þarfyrr seinka, svo sem noðtrir kalla þad seinklæti; segir Petur, 2. Pet. 3. Heldur er hann þolinmóður við ofs, viljandi ei að noður fyrirafist, heldur að allir snúist til ydrunar.

Látum ofs ei þvilkít í hug koma, bráður mínir! því þad eru spottaranna þánkar, er hann segir að upp muni rísa á síðustu dögum, þeir ed gánga í sínum eigin gyrndum, segjandi: Hvar er fyrirheit hans tilkomu, 2. Pet. 3. því síðan sedurnir sofnudu, þá er allt þið sama svo sem frá upphafi stöpunarinnar. Og hann dylur eðfi hvar fyrir að syndugum mönnum, sem alla hluti mæla eptir fáfræði spillíngarinnar og smámunum vorum, sem þjófum upp eins og gusa, en líðum í burt aptur á augnabragði, hvar fyrir, segi eg, að ofs þykí svo langt úr verða, er hann talar um þetta efni, segjandi: Eneitt sé yður vitanlígt elstanlígir! að einn dagur er fyrir Drottni svo sem þúsund ár, og þúsund ár svo sem einn dag-

ur. En þeir ed þetta eðki samaabera við Guds fyrirheit, þeim þókir svo sem hann tefji og sé brýgmáll orðinn; svo er það og víst, að jafnvel þótt að bæði St. Páll og aðrir lýsi því, að heims-endirinn væri yfir þá kominn, 1. Cor. 10. Þá hefir eðki Postulinn vænt hans svo bráðliga, þar hann segir, 2. Tess. 2. Þér skulud eðki skjelfast skjóttliga í hugstötum yðar, né trúblást, hverki af anda né orði, né af sendibrefi, sem vér hefdum skrifad, eins og dagur Drottins væri nær því kominn; kannsté þess vegna, að einhver hafi tekið sér orðsok af hans fyrra þíðli til þeirra, að skjelfa veitar og ístöðulitlar samvirkur, þar ed hann skrifar: Eg hefir ei þórf að skrifa yður um tíma og hentugleika, því þér gjörta vitið, að sá dagur Drottins man koma sem þjófur á nóttu, þegar þeir segja: Þar er friður og tryggleiki, þá er þeim skyndilig foreyðsla nærri, svo sem jóð-sótt þungadri konu, 1 Tess. 5.

Látum oss því eðki andvaralaust lifa, bræður mínir, þótt Drottinn dvelji, því komandi mun hann koma og eðki seinka, Hebr. 10. En vér vitum eðki, á hverjum tíma að hann kómur, að kvöldi dags edur um miðnætti, edur þá haninn galar edur snemma morguns, svo að þegar hann kómur hastarliga, að hann finni yður eðki jofandi. Það eg segi yður, það segi eg öllum, segir Drottinn, vafi þér, Marc. 13. Látum eðki vora yðran biða eftir sólarinnar fornmyrkvan, því þegar hún allra síðast tekur að sortna, mun yðranar-tíminn úti vera; hún hefir svo lengi þjónað oss í heimi þessum, svo lengi afmarkað tilsetta tíma af Gudi, og borit vitnisburð um hans viffu, hans dýrd, hans gjæðfu og hans almætti, svo lengi hefir hún skynit yfir ógudligann heim þennan, svo lengi upprunnit yfir rángláta og réttláta, að allir hafa haft negan tíma til að yðrast og leita Guds áður enn það síðarsta myrkur byrgir þennar fagra ljós, svo hún mun upp þaðan aldrei að enlífu flína. Hún hefir aldrei frá veraldarinnar upphafi formyrkvast á móti náttúrunnar eðli, nema öllu einu-sinni, þegar himin og jörð byrgdu fyrir augu sér, og svo sem skelfust við að hofa þar á, að þeirra skapari var eins og ein botnan á krossinn uppheingdur, Matth. 27. En ef hin náttúrliga sól in misti sína birtu af því, að sól réttlætisins formyrkvadist um stundarsakir, hvað er þá að undra þótt hún aldeilis blind verði, þegar hann kómur í skýum himins með hans heilögu þúsundum, Juba Þist. v. 14. Já, þegar þeir munu fyrir hinn hærsta og síðasta rétt kalladit verða, sem Konung dýrðarinnar hafa að nýu krossfestan, og sáttmálans blóð almenniligt halbit, með hverju þeir helgadir eru, Hebr. 10. Lát þér þetta jafnan fyrir augum vera, söndugur maður, þegar þú sér hið blefsada heimsins ljós, sem alla veraldina upplýsir; þú sér hana í dag uppreнна, þaðá Gudi þar fyrir, en þú veitst ei hvört hún ná muni sínu venjuliga tafmarki að kvöldi dags, þú sér hana í æginn ganga, og að tunglið og stjörnurnar taka aptur að lýsa, en þú veitst eðki nema á þeirri samu nóttu renni upp Jacobs-stjarna, Christur, Num. 24. annað sinn, sem bæði sól og tungl mun formyrkva og að aungou gjöra og stjörnunum af himni ofan steypa, svo sem þá eitt fitju-tré kastar sínum ávörtum frá sér, nær það hristist af storminum. Lát þarfyrir sólina eðki undirganga þína vöndfu! Trú eðki svo nátur-myrtunum fyrir þér, að þú mynnistei við Soninn, á meðan þú ert enn á vegi með honum, svo að hann verði þér eðki reidur, Ps. 2 ef kansté hann birtist í skýum himins á þeirri nóttu. Haf þinn lampa tendradan, sem er ljós trúar þinnar, að ei verdir

Þú útlofadar, þegar brúðguminn kemur um miðnætti, Matth. 25. Hljóð bodi Peturs er hann segir, 2. Pet. 3. Þar fyrir elskanligir, þar þér bíðid eptir öllu þessu, þá kostgjafid að þér hreinir og óstraffanligir af honum fundnir verðið með friði, og haldið seintlát Drottins til reidinnar að vera hjálpræði. En hyggjum að því, hvorsu að hann mun óbæriliga strángur og harðráður verða öllum gudlausum og þverbrotnum, er sér hafa á náðartímanum reidi safnað. Hann mun ei koma svo sem forðum daga, liggjandi í einum stalli, eða svo sem þér heyrðud fyrra sunnudag, sitjandi á öfnu, og á sola klisbærrar öfnu, Matth. 21. Eði svo sem hann var útleiddur af þinghúsi Pilati, berandi eina purpura-kápu og þyrni-kórónu, Jóh. 19. En þeir ed allt þettað hafa að aungvu hafi, þeir munu sjá hann svo sem einn stráangan dómara. Eldurinn brennur fyrir hans augliti, allt til nedsta Helvítis, Devt. 32. Í honum munu himnarnir sundurglidna, og höfund-sképniurnar smeltast. 2. Pet. 3. Kríngum hann mun gefa eitt hræðiligt stormvöldri, allir hans mektugir Einglar munu honum fylgja, og hans heilögu þúsundir umhverfis hann stína, með skelfiligri Höfund-engilsins báfúnu mun hann kalla lifendur og dauða í loftid upp til móts við sig, 1 Tess. 4. Einginn sképna mun standast hans tilkomu, Mal. 3. Þá mun sólin formyrkvaðst af því að Guds forsmánarar gengu formyrkvaðir í hvarrunum, sökum þeirra þekkingarleysis, vegna harðubar þeirra hjarta, 2. Tim. 3. Þá munu kraptar himnanna hræraðst, af því að þeir hafa svo rítt syndg-ad í himininn, og forsmáð hann er í himninum býr; þá mun verða á jörðu ángist og ráðleysa þjóðanna, svo sem þá sjór og bylgjur hljóða, sem víti þær eði hvar þær eigi að falla edur hvað af sér að gjöra; þannin mun allt hold verða í tilkomu Drottins. Þegar Jeremías spáir um Babilons eyðileggingu, þá dunar hann svo sem eitt reidar-slag á þennan hátt: Þeirra bylgjur munu dýnja, þeirra raddar hljóð mun verða svo sem mikilla vatna, Jer. 51. En hvað miklu meira mun verða östur hinnar stóru Babilon, veraldarinnar, þegar hún hrapar í dífid það, sem vellur af eldi og brennnusteinum, Apoc. 21. með öllum þeim sem drukkna eru af víni hennar hörunar, Apoc. 17. Ó! hvorsu segnir munu þá þeir ed smáð hafa hinn fátaka Jესúm og hans limu, í veldmakt sinni hér á jörðunni, hvorsu gjarna munu þeir þá vilja hafa sáðt hann, þegar hann húngratur var, svalað honum, er hann þyrstur var, hýst hann, þegar hann gestur var, klædt hann, þegar hann nakiinn var, vitjað hans, þegar hann var sjúkur og í myrkva-stofu? Matth. 25. Hvorsu lítid munu þeim gagna metorð þau, er þeir keyptu fyrir Guds vináttu? eptirlati heims þessa, er þeir mottu frammar enn Drottins kross? eignir og búgargar, fyrir hverja þeir seldu sálir sínar? sveiti daglaunarsans, er þeir hafa innihaldið; hús eðjunnar og hins fodburlausa, er þeir hafa útfogid? braud hins einfalda og naudstadda, er þeir hafa sofikid undir sig með okri og rángsteitni? Hvað lítid mun allt þettað duga þeim, nær veröldin og öll hennar dýrd stendur í björtu báli, en hinn réttláti himins og jarðar Konungur vill segja upp dóminn með þessu skelfiliga aðkvæði: Farid frá mér bolvadir í enlífan eld, sem fyríbúinn er Djöflinum og öllum hans árum, Matth. 25. Ó! Drottinn vor Gud, hvorsu mun hann þá ógnarligur verða í augum forðæmdra mauna, er eði eiga frammar neinnar náðar von? Manófa og hans kviinna sáu Guds Son, er hann sté uppi fórnar-elðinum, og hann meinti þau mundu þar fyrir dena, Jub. 13. Esajas sá Gud sitjandi á háum stóli, og honum fellst hugur, svo hann sagði:

Bei mér, eg mun upprættur verða, því eg hefi saurugar varir, og þý ámedal þess fólks er saurugar varir hefir, þar eg hefi séð Drottinn alshérjar-konung, Esa. 6. Israels synir beiddu Móses að ganga uppá fjallid og tala sinna vegna við Drottinn, Exod. 20. Þegar Guds reidir slóu í Hóreb, og segdust eigi frammar gétu heyrt raustina Drottins Guds síns. Daniel sá Christum við fjórðid Chib-dekel, og þar var ekki máttur í honum, all hans segurð umbreyttist, svo hann hafði aungva trapta, Dan. 10. Lærifveinarnir urðu óttaslegnir, er hann kom til þeirra að lyktum dýrum, Luc. 24. Þessir voru þó allir Guds vinir; þeim birri hann sig í náð sinni og gjæfku; þó kunnir ekki breiðleiki holdsins að standast nálagð Guddómsins; hvað mun þá við óvini Drottins sté í dómnum? Þegar hann úthellir þeirri reidinni í einu augnabliki, sem þeir hafa sáfnad sér á reidinnar-dag, mann eptir mann um alla æfi. Þegar Jósúa, hinn ypparsti kénimadur stóð fyrir Engli hins mikla ráðs og Andstotinn honum til hægri handar, til að móðstanda honum í Jerúsalems byggingu, þá stóð hann í saurugum klæðum, þar til Drottinn tók hans ránglæti frá honum, Zach. 3. og var þá Guds Sonur hans tals-madur. En hvornin munu allir gudlausir verða, þegar þeir standa fyrir dómara alls holds, þegar Gud sjálfur átlagar, en einginn affakar, þegar ránglætið ei frammar verður burt-tekið, heldur tilreiknad? Þeir munu standa skómminni íklæddir, Ps. 109. og um aldir alda útreknir frá þinni himnesku Jerúsalem, Apoc. 3. Jóhannes segir, þeir dregja af vini Guds brennandi reidi, og kveljast með eldi og brennusteini í augliti heilagra Engla og lambsins, Apoc. 14, og þeir munu aungva ró hafa nótt né dag, þeir munu eta tungur sínar út af oftraun, og lasta Gud himinsins út af kvol og sárindum sínum, og þeir munu daubans ófka, og hann mun frá þeim flýja, Apoc. 9. Í öllu þessu sá þeir ekki einn dropa vatns til að kjala með tungu sína, Luc. 16. Þetta er að sennu ógnarligt að heyra, brædur mínir, en það er þó Guds ord, sem ekki kann að ljúga; en ef það kann að ofbjóða nokkrum að heyra alleina, hvað mun það þá vera að sjá og reyna; ekki hefir Guds andi forgefins talad þetta, og svo stýrliga uppteikna látid; ekkert af Guds orðum mun á jörðu falla, himin og jörð forganga, en hans ord forganga aldrei, Luc. 21. Íat þau því duga þér til þess, að þú verkir þína sálshjálp með ugg og ótta, Phil. 2. að ei komir þú í þennan kvolastad, edur sért varbúinn við hinum síðasta degi, sem þú ekki veirfst nær að þér upprennur. Hugleid, christinn madur, hvað Jesús segir, Joh. 12. Hver sem forsmáir mig, og meðtekur ekki mín ord, hann hefir þann sem hann dæmir, það orðid sem eg taladi, það mun dæma hann á síðarsta degi. Vert því ekki ugglaus edur óhræddur, barn Guds, þegar þú situr undir heyn hans orða, því þar er þinn dómari, það mun á hinum effta degi uppstátt verða, hvornin þú hafir eptir því tekið, hvornin þú hafir eptir því lifað, hvorsu fús þú hafir verið á að heyra það, hvað vandliga þú hafir með það höndlað, í hvað góðu og síðsomu hjarta þú hafir geymt það, hvört þú hafir fært þar ávæxt af í þolinmædi, Luc. 8. Allt þvilíft verður bert þegar bakurnar verða upplátnar í dómnum, Apoc. 20. og eptir því muntu dæmdur verða. Því svo segir Páulus, að Drottinn muni dæma leynda hluti eptir sínu Evangelio á síðasta degi fyrir Jesúm Christum, Rom. 2. Seig mér, barn Drottins: Mundir þú þora að forsmá þann, er ætti að dæma um líf þitt edur æru, edur svara honum fullum hálsi, sérdeilis ef þú þig sekann vissir, og þér uggrænt

Þatti, að þú mundir falla á málinu? Það þorir enginn að gjöra. Eðli eru dæmi til þess, að nokkur hafi svo bitid hefudid af skemminni; en það þora menn að segja, að prestar segi svo margt, það sé eðli allt satt, jafnvel þótt þeirra embatti sé Drottins, og þeirra verk þeirra Guds, Esa. 49. Þetta voga menn að segja og hugsa undir heyrn Guds orða, sem eiga að dæma þá á síðarsta degi. Veiststu eðli, sagði Pilatus að eg hafi vald til að krossfesta þig, og vald til að láta þig lausann, en hann laug, því hann hafði ekkert vald yfir hinum alvalda Konungi, nema honum hefði verid gefid það af hinnum ofan. En Christur hefir til þess vald í hans heilaga orði, syndugur maður! að fordæma þig, ef þú kastar því á bak þér aptur, og svo til að láta þig lausan, ef þú hlýðir því. Hvar fyrir láta menn þá hið góða orð Guds svo sem vind um eyrun þjóta? Mennu hræðast allan vöðva, en Guds orð eðli; þér þykir þeim tíma vel varid, er þú getur skotid þér undan þess heyrn, og mundir þar kausté aldrei koma, nema þú meir óttadist mennina enn Gud; en muntu og gæta skotid þér undan hinum síðarsta dómi, hvar þú skalt þó af þessu sama Guds orði dæmdur verða? Og fyrst þú villst eðli herra Christ, þar eð hann segir: Komid til mín allir þér sem erfðid og þunga erud þjádir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11. Þá skaltu þó herra hann á síðarsta degi, hvert þú villst eður eðli, er hann segir: farid frá mér allir illgjörðamenn. Í einu orði að segja, þar er enginn hlutur sem meir ætti að hverja upp syndugan mann til að búast við dauðanum enn sjálfst Guds orð, hvort hann mun dæma, eptir hverju hann mun dæmast, og fyrir hvors foröftun hann mun dæmdur verða. Sé það þér ként og predikad af hinum aumasta og vesalasta, af einum sátækum og lítukunnandi, hvor halduinn er fyrir afrak og hreinsun veraldar, forsmá það eigi að heldur, ef það eru Guds orð hann hefir í munni, og hans Evangelium, er sagdi til sinna Postula og allra þeirra, er leitast við að seta í þeirra fótspor og hans umbod á hendi hafa: Hver sem forsmáir yður, hann forsmáir mig, en hvor hann mig forsmáir, hann forsmáir þann er mig sendi, Luc. 10. Já, þótt það sé framborid af einhverjum, sem ekkert gjörir af því hann kénir, þá kannaast þó þar við, að Jesús sagdi til sinna lærifveina: A Móses stóli sitja Skriflærdir og Pharísæi, allt hvað þeir segja yður að vörðveita, það vörðveitid og gjörid; en eptir þeirra verkum skulud þér eðli gjöra, því þeir tala, og gjöra eðli, Matth. 23. Hver sem nú um þetta vandliga hugsar, hann mun þess betur læra að búast við þessum hræðiliga degi, með dagligri vðran og apturhvarfi frá syndum og glæpum, og það þess heldur, sem líkliga er, að Drottins tilkomu sé ei all-lángt að bida; því þótt þau teiknin er lucas í þessu Gudspjalli umtalar, séu enn þá eðli öll framkomin, og líkast sé, að ei framkoma muni fyrr enn undir sjálfan dóminn, þá gengur það eins til hér, svo sem fyrir dauðligum manni, að hellsóttin er lengi að búa um sig í hans líkama, áður enn hún slitur lífid af honum. Svo hefir og Gud opinberad ofs í sinni heil. orði nokkur teikn, þau er á síðustu dögum sté munu og eru viti hins effsta dóms, er vér vel megum þekkja og viðkannast á vorum dögum. Christur segir, Matth. 24. að Evangelium ríkisins skuli predikast um allan heim, til vitnisbúrdar öllum þjóðum, og þá muni endirinn koma. Sjáid hvorju Guds orða dómur skal yfir alla menn ganga; þar eru og migj fáar þjódir nú í heiminum, á meðal hvorra ei hefir skínid ljós Evangelíí, þótt allir hafi eðli við því tekid; hann getur um, þar muni verða

húngur, drepfótt og jafstjálstar í öllum stöðum, Matth. 24 og kallar það upphaf þormúganna; þetta þofum vér sjálfir reynt, bræður mínir, og er eðli langt á að minnast. Gud gefi vér væruni þess svo minnugir sem vera byrjandi, ef menn vilja eðli önnur teikn þetta, þá mætti menn þau víðfarnast er almennust eru, og Jesús umgefur, Luc. 18. Þegar Mannsins Sonur kemur, meinar þú hann finni trú á jörðu? Nóg er af Guds orði, nóg af Evangelíi lærdómi, til vitnisburðar yfir öllum mönnum, Matth. 24. En hvert hinn sanna Guds ótta er svo víða að finna má stórliga efast um; edur segid mér, hvaða hyrtu er það, að almenníngur þefir á að læra chrístiliga trú, edur kenna hana þeim er víðþurfa? En þó allra síst eptir þenni að lífa. Eg þygg það gangi til eins og á Nóa dögum, það og er teikn Mannsins Sonar tilkomu, Matth. 24. Þeir áttu og dróku, þeir gíptust og sig gípta létu allt til þess dags, að Núi gæð inn í orkína og þetta eðli flóðid, fyrr enn það kom og tók þá alla í burtu. Já, nú á þessum dögum ádur eun þeir víta það hjónaband er, edur kunna meir enn einn afni að uppfæra börn sín í chrístilígru trú og ærlígun lífnadi. Þeir gæta þau eptir sinni mynd, og ala þau upp eptir sinni mynd, Andskotanum til þjónustu á stundum, en eðli Gudi. En fyrst trúin er þannin, þá er ei von að fjærleíkurinn sé betri; svo að rætist eírnin það sem Frelsarinn segir að framm muni koma fyrir þínn síðasta dag, að af því ránglætíð ver, muni margra fjærleíki kólna, Matth. 24.

Þetta er svo víst framkomíð, að míg undrar að menn eðli hafa gleymt nafninu, þar hlutinn sjálfan er valla hjá nokrum að finna. Í einu orði að segja: Menn þreífa á því sem Válus skrifar, 2. Tím. 3. segjandi: Vítið að á síðustu tímum munu verða fátílgar tíðir, þar munu verða menn fergóðir, ágjarnir, hólsamir, dramblátir, gudlastarar, foreldrunum óþlyðugir, óþaðlátir, glæpafullir, harðbrjóstadir, þeiptræknir, lausfínnadir, óþyðir, gott hatandi, svíkarar, þverbrotírnir, uppblásnir, elskandi meir sálgjæti enn Gud, hafandi stín gudþræðfínnar, en afneita hennar traptí. Allt þetta þygg eg að Núi þetta mundi, ef hann nú mætti líta upp af gróf sinni, og það þetta hver og einn, sá eð gjörir nokurn greímar-mun á millum dýgða og ódýgða. Á dögum Nóa flóðti þínn rétílati Gud bál ólenfílgírar elstu og loftagýrendar með vatnsflóðinu, fyrr enn þeir nokud af víssu, en nú tekur fjærleíkurinn svo að kólna, að hjörtu sumra manna má stokfíredínn kalla, já, harðari enn kopar og stál. Hvað er lístílgíra enn að þínn alvítri heímsíns smíður muni bræða þau og smelta með þínnu síðasta báli, fyrr enn nokurn varir? Þetta víl eg nú hafa sagt, bræður mínir, ydrunar- og afhuga-laufum til víðvörunar, en eðli sturludum edur ángráðum samvístísum til stélfíngar, öllum til síðbóta og leíðrétíngar lífnadaríns, en aungvuu til svæntíngar, því svo sem tilkoma þíns míkla Guds og Drottíns vors Jesú Chrístí mun þrædílg verða öllum ógudlígun mönnum, svo mun þún gledílg verða öllum þeim, er á hann vona, og hennar með þolínnaði bíða. Það kénírnir ofs St. Páll, 2. Tess. 1. segjandi: Það er rétísvíst fyrir Gudi, að endurgíalda þeim þjánínguna er yður þjá, en yður sem þjáfíst, endurnöríngu meður ofs, þegar Drottínn Jesús opínberast af þínni með sín-um megrugum Englum. Að sonnu byrjar ofs öllum að mæta fyrí dómsstóli Drottíns, 2. Cor. 5. og þar reíktíng að standa, jafnvél af hverju óntíju orði, í dóminum, Matth. 12. en það er óþult að mæta fyrir hans dómi, sem sjálfur er talímadur sínn barna. Sá fer

ekki sekur af þinginu, sem sjálfur á að dæma, en nú eru allir trúadir eitt með honum, svo sem hann og Fadirinn eru eitt, Jóh. 17. og hann er höfund líkamans, sem er kristilig Kyrtja, Eph. 1. Það er og inndælt að standa honum reikning, sem sjálfur hefir betalað fyrir alla skuldina; þar fyrir segir Jesús, Jóh. 3. Sá sem trúir á Soninn, sá dæmist ekki, (hvar dómssins orð merkir fordæming) og aftur segir hann: Sá sem heyrir mín orð, og trúir honum er mig sendi, hann hefir eynlist líf, og hann kemur ekki í dóm (það er í fyrirdæming) heldur fer hann frá dauðanum til líffins, Jóh. 5. Því stýlbu þá Guds börn sálust hinn síðasta dag? Mun ein brúður óttast síns brúðguma tilkomu, og ekki heldur á allar lundir búa sig til að fagna honum? Mun eitt barn sela sig fyrir sínum föður? En svo sem fadurinn er lífsamur, Ps. 103 svo vill hinn eynlisti Fadir og fridar-höfðingi, Esa. 9. vera oss náðugur ú þeim degi. Þar fyrir segir hann og í þessa heil. dags Evangelíó: En nær þetta tekur að sté, þá lítid upp, og upphesjid yðar höfund, af því að yðar endurlausn er nálæg. Það er seiu hann segdi: Þér stulud ekki lengur niðurlátir gánga af þeirri sorg, er þér hafid í heiminum; því þá stulud þér í mér gleði þasa, Jóh. 16. Þér stulud ekki lengur stynja með sjálfum yður, bíðandi eptir arfleifslunni sem er endurlausn yðar líkama, Róm. 3. því hún er þá nálæg. Þér stulud ei lengur föeljaft í fángelsi þessa dauðliga líkama, því þetta er dagur endurnæringarinnar, Act. 3. dagur endursæðingarinnar, Matth. 19. dagur endurlausnarinnar, Eph. 4. dagur endurnýngar allra hláta, þá munud þér ekki frammar sorgja þá Guds mynd, er þér í Adam töpudub; því þér munud sjá í stýum himins hinn annan Adam, sem er Drottinn af himni, 1. Cor. 15. og þó hold af yðar holdi, hvör að er yðar bróðir, og þó yðar domari, yður að öllu samlíkur, Ebr. 2. að syndinni frátekinni, en þó mynd síns Föðurs dýrðarfullrar persónu, Ebr. 1. Hvör yðar forgengiliga líkami mun forklára og samlíka gjöra sínum dýrðligum líkama, Phil. 3. lítid upp þér sem lengi hafid leitad að því, sem þar uppi er, Col. 3. þá stulud þér það finna. Upphesjid yðar höfund, sem ásamt allri stépnunni hafid með útréttu höfði beðid eptir yðar endurlausn, Róm. 8. og sjáid yðar höfund komanda í stýum himins. lítid upp þér sem með áhyggju hafid lengi þráð eptir hinni himnesku Jerúsalem, Gal. 4. sem þar uppi er, og gángid nú inn í hana, þá mun Drottinn segja: Komid þér sem naktir erud, eg mun gefa yður hvítann strúða og fá pálmavid í hendur yðar. Komid þér sem þyrstir erud, eg mun dryckja yður af straumum lifanda vatns. Jóh. 4. Komid áér sem húngradir erud, eg mun metta yður af nægðar-gjæðum Guds húfs, Ps. 36. Komid þér, sem erfðid og þúnga erud þjáðir, eg mun endurnæra yður, Matth. 11. Komid þér sem sýtid og grátid, eg mun þerra öll tár af yðar augum, Apoc. 7. Komid þér, sem borid hafid milt sæta ok, og mína létu byrði, eg vil yður endurgjalda með eynlistri þýngd dýrðarinnar, 2. Cor. 4. Komid þér sem reiknadir erud fyrir aftraf og hreinsun veraldar, eg vil setja yður til bords með Abrahám, Ísák og Jacob, Matth. 8. Já, komid blefsud börn míns Föðurs, og eignist það ríkid, sem yður er fyrirbúid frá upphafi veraldar, Matth. 25. Kom, D!

Herri Jesú, kom og innleid ofs í þetta fagnabarsala lambsins brúðkaup og þína dýrd, þú sem lifir og ríkir ad eilífu, amen!

Þriðja Sunnudag i Adventu.

Gudspjallid, Matth. 11.

Þann tíma, en þá ed Jóhannes heyrði í böndunum verkin Christi, sendi hann út tvo af sinum lærisveitum, og lét segja honum: Ertú lá sem koma skal, eda eigum vér ad vænta eins annars? Jesús svaradi og sagði til þeirra: Farid aptur og kunngjerid Jóhanni, hvað þér síðid og heyrid: Blindir fá syn, haltir ganga, lífþráir hreinsast, daufir heyra, dauðir upprísa, og fátækum verda Gudspjöllin bodud, og sáell er sá sem ecki hneirlar sig á mér. En ad þeim i burtu gengnum, hóf Jesús ad segja til fólksins af Jóhanne: Hvað fórud þér út á eydimörku ad sjá? Reyrt þann sem af vindi er stektinn? eda hvað fórud þér ad sjá? Mann mjúk-klæddann? Sjáid, ad þeir sem mjúkann klædnad bera, eru í konganna húsum. Eda hvað fórud þér ad sjá? Einn spámann? Eg segi yður fyrir sann, þann metri er enn nockur spámann; þvíad þessi er sá, af hverjum skrifad er: Sjá þú ad eg sendi minn Engil fyrir þinni augsyn, sá er þinn veg skal tilreida fyrir þér.

E x o r d i u m.

Hversu stór ad sé myndugleiki þeif. Ritningar, þad kennir os best allra Drottinn Jesús, er hann sagði við Gyðinga, sem ecki vildu trúa honum fyrir kraptaverkin, er hann gjerdi: rannsalid ritningarnar, því þér meinid yður i þeim ad hafa eyllist líf, og þar eru þad, sem bera vitni af mér, Jóh 5. Vel hefir Jesús þetta hverurveggja samantekid, ad böndla um eyllist líf, og bera vitni af sér, því þad er eyllist líf, ad þeir þekki þig sannan Gud ad vera, og þann þú sendir Jesum Christum, sagði hann, Jóh. 17. An Jesú vitnisburdar verður einginn hólspinn, og hver sem hann þessir og meðtekur, hann þessir lífid i sér blifandi, og kann ecki ad fara á mis við sálubjálpinu; þar um vitnar St. Petur, Act. 4. Ad ei sé i öðrum bjálpradid, og ad þar sé eckert annad nafn mönnunum gefid undir himninum, i hverju ofs byrji sálubjálpinu ad verda, enn nafnid Jesú Christ. Nú, þar ed þeif. ritning böndlar um svo mikla og vegliga hluti, hvað kann þessi þá jafne edur samlíkjandi ad kallast, af öllu því, er syndugir menn hafa mætur á. Jesús sagði við kvinnuna i Samaria, ef þú vissir Guds gjöf, og hvor sá væri er við þig segir: Gjöf mér ad drecka, þá mundir þú bjóða hann ad gefa þér lifandi vatn, Jóh. 4. En eg vil segja: Gud gjöf, menn þekktu Gud við sig talandi i þeif. ritningu, þá mundum vér fúsari vera ad drecka af hans náðar-straumum, er þar út af stjótá. Hver þessir kint ofs ad þekktu Gud vorn skapara? Hver þessir opinberad ofs hans vilja? Hver þessir vísad ofs veginn honum eptir ad fylgja? Hver þessir upplöfid vorum augum, ad vér þekktum syndina? Hver þessir synt ofs hvornin vér ættum ad blífta Gud, nær hann reidur er, og sá þennar kvittun? Hver þessir opinberad ofs leyndardóm þeif. Guddæmsins þrenningar, dýrd Föðursins, elstu Sonarins, ástjafar Heilags Alna? Hver þessir synt ofs þad sem margir konungar og spámenn gyrrtuft ad sjá, og sáu þad ecki, Luc. 10. þad sem bulid var fyrri spekingur og vitringum, en nú er opinberad smælingjum? Matth. 11. Þessir ecki þinn náðugi Gud ofs

allt þetta auglýst og fyrir ekkert gæfð í heil. ritningu, fyrir sinn eingétinn Son, sem er í hans staði, Jóh. 1. Af þessari andlugu séhyrðslu auggabi Jesús lærifveina Jóhannis, þegar þeirra meistari sendi þá til hans, að frétta hann að, hvert hann væri sá sem tóma skyldi, edur ættu þeir eins annars að vænta, ekki í þeirri meiningu, að Jóhannes vissi það ekki sjálfur, því hann hafði áður við hann talað, Matth. 3. heldur til þess, að þeim hjálpad yrði í þeirra andlugu fátæðni, hvað hinn góði meistari Jesús gjörði með því móti, að hann vissar þeim til verkanna, sem af honum gjörduðust, og undir eins til ritninganna sem um Mesíasam spáðu, og þá að hvert eitt af þeim fraptavertum sem hér standa í Gudsþjallinu. Sé nóg til að vitna þar um, að hann Guds Sonur væri, þar Gud er alleina sá sem dásendar-vertin gjörir. Ps. 71. Þá er þá ekkert þeirra, sem svo berliga vitni um embætti Mesíasæ, svo sem það síðasta er hér stendur: Fátækum verða gudsþjöllin bódud. Hver blesub ord vér viljum í þetta sinn of fyrir hendur tafa, og af þeim sérdeilis tvent hugleida; sem er 1. Um þá fátæku er hér nefnast. 2. Um það Evangelium, er þeim bódud verður, með þeim lærdómum er þar af leida.

Þú myskunfami góði Gud, sem of þeir með ljósi þíns Sonar Evangelíi, vísað hinn rétta veg sálhjálparrinnar, vertu í verki með of, að vér þetta framkvæmt gétum, þínu nafni til þyrðar, en of til eyllifrar velferðar, amen!

U t l e g g i n g i n.

Fátækir, sem hér nefnast, eru ekki einasta þeir, sem vantar audlegð heims þessa, heldur og allir þeir, sem á einhvörn hátt eiga við bágan kost að búa. Davíð var ríkur konungur, og hafði aura-nægtir, þó segir hann, Ps. 9. Mistuna mér, og lít á fátækt mína. Nú kunna menn þó ekki að mótfegja því, að vor Frelsari, ámedan hann umgæfst hér á jörðunni, hefði sérilagi útvalið hina fátæku og audvörðiligu fyrri heiminum. Sjálfur var hann í fátækt alinn, hans blesub módir féð ekkert annað rúm í gæsta-herberginu, enn einn stall, til að fæða hann í heiminn, Lúc. 2. sem á allra hluta vald bæði á himni og jörðu. Hans föstur-faðir var ein trésmidur, Matth. 13. sem nærði sig af hand-björg sinni. Hans lærifveinar voru fátækir fiski-menn. Flestallir þeir, er hann umgæfst með hér á jörðunni, voru fátækir og umkomulitir. Skammast þín ekki þess vegna fátæktarinnar, Kristinn madur, fyrst hann hefði hana útvalið, sem á þó allt silfur og gull, og öll dýrin í skóginum, Ps. 50. Verlig fátækt er heilagur hlutur, þar hann hefði vígt hana, sem einn er heilagur, og þó alleina ríkur. Fyrirlit og ekki fátækann, þú sem audugur ert, því það er að forsmá hans skapara, sem gjörðist öreigi þinna vegna. Edur því skyldu menn hann övyrdu, er Gud hefði svo mikils vörð, að hann hefði fyrir hann þínt, og látid honum sitt Evangelium opinbera? En hvar fyrir mun vor Frelsari segja hér, að Evangelium sé fátækum bódud? Samnliga, fyrst þessvegna, að Jóhannis lærifveinar þeckja mættu, að spádómur Esa. 61. uppfylltur væri; en Guds andi, sem fyrir Esaíam taladi, hefði gjörta fyrir sed, að ei mundu þeir margir verða, er Christum meðtæki, sem lifðu í velgengni heims þessa, svo sem raun gaf vitni. Skuli menu og sannleikann segja, þá kemur fátæktinn betur saman við Christes Evangelium, enn ríkdómurinn. Hans ríki var ekki af þessum heimi, Jóh. 18. og því er ekki von til, að þeir munu vel skipast undir hans stjórnan, sem hafa gull-hnöttinn fyrir sitt athvarf, og ei vita af annari sælu að segja, enn andæfum heims þessa. Þar fyrir sagði Jesús forðum daga um hinn ríka yngis-mann, að hægri væri úlsbalbanum að ganga í gegnum nálar-augad, enn ríkum manni inn í himnaríki, Matth. 19. ekki þessvegna, að hann ríkur var, heldur af því hann ángadist, þegar Drottinn sagði að hann skyldi gefa eigur

finnar fátækum og fylgja sér eftir. Já, sannliga á fátæktin og armóður betur við Guds Evangelíum, en ríkdómur mikill. Því segir og Jakob Postuli, Cap. 2. Henrid, bráður minir elskuligir, hefir ei Gud útoalid fátæka heims þessa, að þeir verði andugir í trúnni og erfingjar þess ríkis, er hann heitid hefir þeim, er hann elska. En þar er næsta hatt við, að þeir muni efi þafa mikla ást á Gudi, sem ástunda mikid aura-safn. Þvar fyrir Pálus segir, að þeir sem ríkir vilja verða, þeir falli í freistingar og snorur, og margar gyrndir fladligar og heimskuligar, sem steypa manninum í fortjersun og ólufu, 1. Tim. 6. Og þér kvætur svo ramt að, að Endurlausnariinn segir: Þér gétid efi undir eins Gudi þjónad og Mammena, Matth. 6. Og því verr, hvað mærg eru þau dæmin, að menn elska meir aknerri sín og búgarða, enn Drottins kveldmáldid, sem þó er allum tilbodin, þar fyrir lætur hann blindum, holtum og vonudum samansafna, Lúc. 14. Vér erum áþrugginsamir eins og Martha, og mæðumst í mærgu, en fáir þruggja að því, að eitt er naufsnúligt, edur at úrvæljá það gæða hlutfiptid, eins og María, Lúc. 10. edur að þafa þjáning með Guds felki, heldur enn Egnptalands audæsi, eins og Móses, Hebr. 11. En þótt að þessu sé nú svo varid, munu þá allir útilokadur frá Evangelíu, þeir ed ríkir eru, en þinir allir inn-teknir? Fjarri fer því. Abraham hafði Gud gefid gull og silfur, þræla og ambáttir, úlfalða og asna, naut og sauði, Gen. 24. og þó kallast hann fadur trúadra, Róm. 4. og það var honum til réttlætis reiknad, að hann Gudi trudi, Róm. 4. og því Evangelíu, er Gud honum sjálfur bodadi, að í hans sædi skyldu blefsast allar þjódir, Gen. 22. Job var ríkismadur, og var hann þó Guds vinur, Job 1. og 42. David, Jósephat, Ezechias og ótal fleiri, í gamla Testamentinu voru maktar-menn, og þó eru allir þeir fyrir Ev-angelíum trúarinnar hólpnir ordnir. Og að menn viti að það efi öðrnöis er í nýja Testamentinu, þá er það alkunnugt, að Nicodemus var einn höfðingi Öndinga, þó kem hann til Jesúm á náttarpeli, og þáði undiroffum af honum, Jóh. 3. Jairus var samtundu = höfðingi, þó leitadi hann Chríft hjálpar, Marc. 5. Um hundrads = höfðingjann sagði Jesús sjálfur, að hann hefði efi fundid þvillka trú í Ísrael, Matth. 8. og hefir hann án efa einginn smálingi verid, þar hann uppþogdi Öndinganna samtundu, Lúc. 7. Jóhanna hústrú Ephsa, er var ráðsmadur Heródis, Lúc. 8. hefir verid rík kona, þó trúdi hún á Drottinn. Jóseph af Arimathía var einn ráð-herra og andugur, þó var hann lærifveinn Chrífti, Matth. 27. Cornelius var ríkur, þó vottar Engillinn um hann, að hans bænir og elmsus gjordir séu uppstignar fyrir Gud, Act. 10. Dionysius Arcopagita var ráð-herra í Athenuborg, Act. 17. Pálus Sergius var hærðsjóri, og þó létu báðir þessir skírast, og tóku kríftni af Pálo, Act. 13. Og hvor kann ell þvillk dæmi upp að telju? Og svo sem að efi eru allir ríkir þessari Guds náð fráskildir, svo verða og efi heldur allir fátækir hennar hlutfakandi. Jesús læknadi efi alla halta edur blinda; svo hefir hann efi heldur gjert alla fátæka sálhólpna, jafnvel þótt hann fyrir alla lídd hafi. Fjarri sé því, að fátæktin funni nokrum að afreka himnaríki fyrir sjálfa sig. Eru sem Gud hefir boðad þeim, er réttlætir þann fátæka fyrir hans fátæktar sakir, og áfelli hinn ríka fyrir hans ríkdóms skuld; svo gjörir hann óg sjálfur þværgt í sínum réttláta dómi, því hjá honum er efiert

manngreinar álit, heldur á öllu fólki, er gjörir hans vilja, hefir hann þóknun, Act. 10. Ad sönnu er ríksdóminum hættara enn fátæktinni; en svo sem margur, því verr, brúkar audæfin til óhöfs og drambsemi, til ad undirþrykja hinn volada og litilmagnann, svo er og fátæktinni ei heldur alld óhætt, og því asbad Ugur hana, ad ei nenddist hann til ad stela, Prov. 30. Hvortveggi þetta er eptir því sem med það er höndlad. Olmusugjördir Cornelí voru Gudi eins þekkar, Act. 10. og smá-peningar eðjunnar, sem lagði meira í Guds kistuna af sinum fátæðóm, enu allir hinir ríku, Luc. 21. Þar eru fátækir, sem eðfi vilja erfiða med höndunum, og læra því ad stela. Þar eru fátækir, sem ofunda hina ríku, formæla þeim fyrir einga adra sök enn þá, ad Gud hefir þeim meira lánad, hvor þó gjörir bæði fátækann og ríkann eptir velþóknun sinni, Prov. 22. Söfkja þá í allri höndlan; meina ad þeir svo gjöra megi ad saklausu; hælaf þar um í sinn hóp; hjálpa öðrum til ad breyta þannin, og kalla þvílíkt ad gjöra hjærleikans verk, svo sem hinn ríki egi aungvan rétt á sér, nema þann er hann nær med ofbeldi. Þeir una fátæktinni illa, og stunda med öllum hætti, med réttu og raungu, ad drífa hana frá sér. Munu þetta vera þeir fátækir, er Jesús þér um talar í Gudspjallinu, brædur mínir? Lángt er frá því, heldur þeir eð fátæktrina og allan annan Guds kross med þolinmæði lida, sá eð lætur sér nægja med sinn deilðann verd. Gud telur eðfi peninga þína, kristinn maður, heldur mælir hann þitt hugarfar; hann er einganvegin réttlíga fátækur, sem gjarnan vilði taka allt frá öllum ef hann mætti, jafnvel þótt eðfert hafi hann, eins og sá er eðfi ríkur, sem vill meira hafa, þótt hann hafi alls nægtir; svo er og hinn eðfi fátækur fyrir Gudi, er med hjartanu gapir yfir öllu því hinn ríki ó; hinn ríka kann og eðfi ad stada hans ríksdómur, ef hann brúkar hann Gudi til dýrðar, og náunganum til gagnsmuna; sá er eðfi treistir uppá óréttindin eður ránglætíð, eður heldur sig til þess, sem ad eingu er rétt, vilji honum ríksdómur til, þá festir hann eðfi hjarta sitt við hann, Ps. 62. hann reisir hinn þallna, styrkir mál eðjunnar og hins fædurlausa, upphæfur sig eðfi í hjarta sínu, heldur fellst á Jakobs ráð, er hann segir Cap. 1. Sá sem ríkur er, hrófi sér í læging sinni. Og fyrir því ad Gudi hefir þóknast margann audugann ad gjöra, til ad audsýna í því svo sem öllu öðru sína gjæðsku við mannanna sonu, en annars vegar er næsta hætt við, ad audurinn sem er sagur, megi blinda mannsins hjarta, þá gjerir St. Páll ráð fyrir þeim, sem ríkir eru í kristilígti kyrkju, 1. Tim. 6. (Svo langt er frá því ad þeir séu frá Evangelíó útilokadir) segjandi: Þeim sem ríkir eru í öld þessari, predíka þú ad þeir eðfi metnist í hjörtum, og trensti eðfi á audæfin, heldur á hinn lifanda Gud, sem ofi alla hluti ánægjanlíga gefur til notkunar, ad þeir séu góðgjarnir, ad þeir séu ríkir í góðum verkum, séu gjafmíldir og fúsir á ad meðbíta, safnandi sjálfum sér góðum grundvelli til hins eptirkomanda, svo ad þeir hreppi enlíst líf. Fari nú noður þessum Postulans ráðum fram, þá er svo langt frá því ad hann fari hlutlaus af Guds velgjöringum í Evangelíó, ad hann hefir meiri orsök og efni til ad gjöra það Gud hefir í Evangelíó boðid, heldur enn hinn sem snaubur er, eða hvað er það ad Christur segir, ad ei skuli vatns-dryður ólaunadur vera í lærifveins nafni gefinn? Matthy. 10. Hvað er þitt er hann býður: Ad menn skuli gjöra sér vini af hinum rángláta Mammóna, svo ad þeir meðtaki ofi í eyllfar tjaldbúðir? Luc. 16. Allt er þetta til þess sagt, ad maðurinn loðist

med Guds náðar fyrirheitum, til að dýrka hann með hans gáfum, og náúngatum að gagna; en ef aðruvísi er, þá klingir þar og ennur hjalla, þú lætur á þennan hátt hjá lúc. 6. Því yður sem ríkir eruð, þér hafið yðar þuggum úttekið. Og Jakob talar nokkud stóru- orð þar um Eap. 5. segjandi: Nú vel þér auðugir, grátid og veinid yfir hörmúngum yðar, sem yfir yður koma munu; yðar auðæfi eru súin, yðar klæði eru uppétin af mæl, yðar gull og silfur er rydgad, og þeirrarýð vitnar á móti yður, og mun uppeta yðar hold svo sem eldur; þér hafið geymt feshjóðinn til þinna síðustu daganna, sjáid laun verkamannanna, sem hafa sleigid yðar lönd, er þér hafið innihaldið, þau hrópa; hróp þeirra er ríkt hafa, er inngengid í enru Drottins alsþerjar. Þann veg hefi eg nú sýnt, bræður mínir, að ríkdóm- ur og fátækt eru Gudi jafnstær, þegar með hvortveggja er réttlíga farid. Því vil eg þess ei dylja, að eg hygg að Frelsarinn í þessa dags Evangelíu innibindi þá í þessu orði, sem hann talar um, Matth. 5. segjandi: Sælir eru andliga voladur, því að þeirra er Guds ríki. Þetta sýnisti ráða meiga af sjálfum spádómi Esajæ 61. til hvørs að Frelsarinn vissar Jóhanni í andsvári sínu; hvör spádómur svo hljóðar: Andi Drottins er yfir mér, af því hann hefir smurt mig; hann hefir sendt mig að boda Evangelium þeim högværu, og að binda við þá, sem í hjörtum eru sundurknosadur. Þetta skilst mér að vera sama og and- líga voladur, Matth. 5. Það eru þeir sem að til þess finna, að í þeim, það er í þeirra hólði, býr eðert gott, Róm. 7. Þeir eð þekja að þeir hafa stórt á þeirri þrófuninni, sem fyrir Gudi gildir, Róm. 3. Þeir eð með hinum fortapada sýni auðmýkja sig fyrir sínum föður, lúc. 15. Þeir eð með tollheimtu-manninum voga eðfi að upplýpta sínum augum til himins, heldur berja sér á brjósti og segja: Gud vertú mér syndugum lífsamur! lúc. 18. Þeim er svo eru andliga voladur, og reikna sig svo ær-fátæka af öllu því, sem fyrir Gudi gylða kann, að þeim mislíkar allt á sjálfum sér, þeim hygg eg að bæði fyrst og síð- arst tilheyrir Evangelíum, hvört heldur þeir ríkir eru eður fátækir, því svo segir Drottinn, Esa. 66. A þann lít eg sem fátækur er og sundurframinn í anda, og stelfist fyrir ordum mínum. Þegar Guds Sonur kom í heiminn, þá vildu menn af verkunum réttlátir verða; en hvað segir Jesús þar um? Nema yðar réttlæti yfirgnæfi meir enn hinna Stríðslærdur og Þharisæanna, þá kunnið þér eðfi inn að ganga í Guds ríki, Matth. 5. Þá tiundudu þeir myntu, anís og kúmen, það var þeirra Guds-þjónusta; en gleyndu því sem mest var í lögmalinu, dómunum, mistunfemiinni og trúnni, Matth. 23. Þá færdu þeir stórar fórnir Marc. 7 á Herrans altari, og ætludu þar fyrir hólpnir að verða. En Drottinn segir þar um, Esa. 66. Hvör eð slátrar nauti, það er, sem hann slægi mann í-hel; hvör sem offrar nokkum smá-fenadi, það er sem hann hálsbriti hund, svo mikid gylti sú útvortis Guds-þjónustan í hans augum. Þar fundust eðfi margir, sem gjördu svoddann játning fyrir Gudi, sem David; heldur hét það svo: Eg þakka þér Gud, það eg em eðfi eins og aðrir menn, lúc. 18. Þessir þóttust ríkir vera af góðum verkum, og jafnvel aðrum lána kunna; en hvað segir Jesús við Biskupinn í Laodicea, þú segir: Eg em full-ríkur og hefi enflis þerf; en þú veirst eðfi, að þú ert annur og vesæll, blindur og nafinn; Apoc. 3. og það hygg eg segja mætti um múga manns á þeim degum. Þar fyrir var Evangelíum fátækum bodad, þar fyrir flyðtust tollheimtumenn og berþyndugir til Jesum,

Luc. 15. Þar fyrir komu jafuvel heidnir menn á hans fund. Þar fyrir sagði hann til þessa fólks, Matth. 21. Sannliga segi eg yður, að tollheimtumenn og pútur munu ganga framur yður inn í Guds ríki; því Jóhannes kom til yðar með réttlætisins veg, og þér trúdu yð honum ekki, en tollheimtumenn og pútur trúðu honum, en þér sem sáud þetta, ydrudust ekki eptir á, svo að þér trýduð honum. Og þósum vér nú svo nockud heyrt þar um, því-
líkir að þessir fátækir féu, sem voru Frelsfari talar um í andsvari sínu til Jóhannem.

Nú viljum vér hér eptir nockud um sjálfst Evangelíum tala, sem þeim bodad verður. Menn komu að efast um hvornin það stíla eigi, að Jesús segir hér allcina, að fátækum féu Gudspjöllin boduð, þar svo St. Páll vottar, Tit. 2. 'að heilsufamlig Guds náð sé ó-
inber ordin öllum mönnum. Hér byrjar ofsb það að athuga, að jafuvel þótt Christi Ev-
angelíum sé ekki nema eitt, þá verður þó eitt og hið sama Evangelíum með tvöföldum hætti
predikad, sá eini hefir nockud af legmálinu altíð með sér, og frammbyður Guds náð gef-
ins veitta með forordi, ef menn ydrast syndanna og af þeim láta. Þvílík var sú predi-
kun Christi, er Marcús umgétur, Cap. 1. Jesús kom í Galileam, predikandi Evangelíum
Guds-ríkis, segjandi: Líminn er upphýður, Guds ríki er komið, gjörð yðran, og trúið
Evangelíu. Þessi háttar var predikun Jóhannis Baptista, er hann sagði: Gjörð yð-
ran, því Guds-ríki er nálægt. Þrin er sett til rótar trjáanna; hvert það tré sem ekki ber
góðann ávæxt, skal upphoggvaðst og í eld kastast, Matth. 3. Hér er Oleum Evangelíi
blandad með sterku legmálsins víni, til lækningar þeim, sem meðal renningja þrasadir voru,
Luc. 10. Með þessum hætti á Evangelíum enn nú að kénnafti Guds söfnudum, hvar inni að
eru bæði vöndir og góðir, Matth. 13. og þannveg byrjar Guds sjárfjóðum út að skipta í hent-
ugann tíma, svo hvar einn fái það honum ber, því ei kom Jesús til að uppleysa edur
afmá, heldur til að uppfylla legmálið, Matth. 5. Guds náð í Evangelíu brýn ekki á
manninum fyrir utan eina lifandi trú; undan einni lifandi trú verður að ganga sönn
yðran; sönn yðran er aldrei nema með sönnu ángri og hjartans trega; tregi hjartans
kann ekki í manninum að upprekjaft fyrir utan þekkingu syndarinnar; þekking syndarinnar
framkémur af legmálinu, Róm. 7. Hvar fyrir þótt að legmálið gjöri aungvann hólpin af
hjálfu sér, samt þjónar það undir Evangelíum, trúudum manni til sálhjálp, svo þegar
bókstafurinn hefir dendi, þá lifgar andinn, 2. Cor. 3. Þegar legmálið hefir sundur-mar-
id, þá lækna Evangelíum; þegar manneskjan af legmálinu þeckir, að hún hefir ekkert annad
forþjenad enn Helvíti, Guds reidi og enlifann dauda, þá tekur trúin við honum og
gjörir hann lifandi aptur fyrir Jesús dauda og endurnýar hann til að gjöra fram-
vegis Guds vilja. Þessa atferð brúfabi hinn aðsti Biskup og mikli Hýrdir sandanna
optast til að leida synduga menn til Guds ríkis; þá sömu brúfödu og allir hans þénarar
um alla áfi. Mói var réttlætis predikari, 2. Pet. 2. Nathan straffadi David, áður enn
hann huggadi hann, 2. Sam. 12. Atferð Jóhannis Baptista, er öllum kunnug, Matth.
3. Ero er nú þessi hinn almenniligi háttur og máti til að predika Evangelíum, sem allir
Guds-ords þénarar eiga að vita og brúfa. Annar er sá sem tilþýðir ángráðum og sturl-
udmu manneskjum, þeim sem allareidu þasa þeckit syndina, og svo eru af þennar umþent-
ingu sundur-mardir, að þeir reikna sig óverduga Guds náðar, og svo sá-ráðir, að þeir vita

ekki hvað þeir eiga af sér að gjöra; þessja að sonum Guds náð, en ofbýður þó stærð syndanna; þeir vita að sól réttlætisins Jesús Christur er þeim upprunnin, Mal. 4. en fyrir því að þeir trenstast ekki til að lypta sínum augum til himins upp, Lúc. 18. og að þessa syndanna skilur á millum Guds og þeirra, Esa. 59. Þá fá þeir ekki ígægnuð hana sæð (fyrir enn Heilagur Andi rýður trúarinnar smyrslum á þeirra hjartans augu) hvað fagurt hún stíu; þeir þeinfja heldur á stærð syndanna, enn til sjelda Guds miskunfemda, og í einu orði að segja, það eru þeir fátækir, er sérilagi um talad er hér í Gudsþjallinu; þeim tilheyrir Evangelíum eintómis áu legmálsins straungu hótana. Hvar fyrir? Þvíad Guds Andi hefir allareidu verkad allt það sem legmálid átti að verka, sem er þessingu syndanna og sanna ydran, er af henni kénur. Þeim verður bobad að hvar sem syndin nfrignæfi, þar nfrignæfi náðin miklu framar, Róm. 5. Þeim verður sagt að Mannsins Sonur kom til að kalla synduga, en ekki réttláta til ydrunar, Matth. 9. Þeim á að predika, að blóðid Jesú hreinsi þá af öllum syndum, 1. Jóh. 1. Og þó að þeirra syndir séu raugar sem blóð, stuli þær eins hvítar og snjó verda, Esa. 1. Þeim segir Davíð, Ps. 34. Nálagur er Drottinn þeim sem sundurkrandir eru í hjertum og harmþrúgnir í anda. Til þeirra segir Esajas, Cap. 55. Heyrid þér sem þyrstir erud, komid til þessara vatna, og sá ed eingann pening hefir, komid, medtakid og snædid. Komid, segi eg, og fáid ókenpis og fyrir ekkert, bædi vín og njólk. Til þeirra hrópar sjálfur Jesús, sem borid hefir syndir veraldarinnar, Matth. 11. Komid til mín allir þér sem erfidid og þunga þjáðir erud, eg vil yður endurnæra; til alls þessa segir öll heil. Guddómsins þrenning, amen. Ezech. 33. Þér segid, af því að vorar nfrirrodslur og syndir liggja á oss, þar fyrir vísum vér upp í þeim, hvornin stýldum vér mega lifa? Þá seig þeim: Svo sannarlíga sem eg lifi, segir Drottinn, þá vil eg ekki dauða hins ógudlíga, heldur að hann snúi sér og lifi. Ekki eru þess dæmi, að Fadir miskunfembanna hafi noðurn þann frá sér rekid, sem til hans komid hefir, Jóh. 6. Þetta er Evangelíum fridarins, sem hér bobad verður, Esa. 52. Lát því ei syndugur maður, þína sálu vera óróliga í þér, því þú hefir frid við hann fengid, hvørs óvinsur þú varst, þegar hann gaf sinn Son í dauðann fyrir þig, Róm. 5. Það stædur hjá góðum konúngum, nær þeim sædist einn sonur, að þeir gefa einhvörn bandíngja lausann, en Gud Fadir lét hrópa til allrar veraldar í síns Sonar sæðingu, fridur á jordu og monnum góður vilji, Lúc. 2. Þetta er Evangelíum fagnadarins, Lúc. 2. Því Englarnir sýngu: eg hoda yður mikinn fagnuð, þann er sték öllu fólki. Lát þér því ekki svo ógna syndir þínar, þótt þær nfrid margar séu og stórar, að þú ekki undir eins gleðjist í Gudi heilsugjafara þínum, Lúc. 1. Meiri gleði er í himninum, segir Jesús, nfr einum syndara, sem ydran gjörir, heldur enn nfr n'u og níutíu réttlátum, Lúc. 15. Nú fyrst að sjálfur Gud og hans Heilagir fagna svo mjög þínu apturhværði, því stýldir þú þá hruggur vera? Þetta er Evangelíum Guds náðar, Act. 20. og embætti forlíkunarinnar, 2. Cor. 5. En þú hrædist öll þín verk eins og Job, og veitst að jafuvel þitt réttlæti er svo sem nidlags-fat, Esa. 64. Nú er þetta náðarinnar Evangelíum, í hvorju syndaranum verður framboðin náð út af náð, en ef það er af náð, þá er það ekki af verkunum, segir Pestulíum, Róm. 11. Þín verk eru vönd, en þetta er þó Evangelíum góðra hluta, Róm. 10. Þitt hjarta forðæmir þig;

en Jóhannes segir þó, að Gud sé meiri þínu hjarta, og viti alla hluti, 1. Jóh. 3. Veit hann alla hluti, þá veit hann og það, að þú ert andliga voladur, því vill hann þér 3 mna-ríkið gefa, Matth. 5. Enginn er sá snaudur, er hann á heilt kóngs-ríki, þó er syndar-inn ríðari, þegar hann á Guds-ríki, og verður þá ríkastur, þegar hann er sem fátækastur, og máttugur, þegar hann veitir er eins og St. Páll, 2. Cor. 12. Veit Gud alla hluti, þá veit hann og það, að þig húngrar og þyrstir eptir réttlætinu, Matth. 5. En ef þú sem vondur ert, kant að gefa börnum þínum góðar gáfur; ef þú sem ert alinn í synd, mundir ei neita dauðsþyrstum manni vatns-dryckjar, mun þá Gud sem er alleina góður, tefja lengi að spala þér með Heilegum Anda, þá þig lángrar eptir honum, svo sem hjörtinn eptir fersku vatni, Ps. 42. Þú fellur í þar syndir, er Gud hefir þér áður fyrirgefið, og það optar enn einusinni; það er illa gjort, lát þig það af hjarta ángra, og syndga ei þannin frammar, að þú eðfi uppausir brunn mistunnarinnar, en gjæt þó þess, að þetta er Evangelíum forlíkunarinnar, 2. Cor. 5. Christur er kinnimadur að eyðifnu, Hebr. 7. og situr til Föðursins hægri handar til að biðja fyrir ofs óáflátauliga. Jesús skipaði Petri að fyrir-gefa sínum bróðir, fjötusínum sjo-sínum; Matth. 18. Hvara eðfi að Fadur mistunsemb-anna muni vera síður náðugur, enn hann ætlar til að þú skulir vera, sérdeilis þar hann segir: Verid mistunsamir, svo sem yðar Fadur er mistunsamur, Luc. 6. en brúka samt eðfi þessa Guds náð til hyrduleysis, eður til að gefa holdinu taum. Hæð eðfi að honum sem augað hefir skipað og eyrad hefir plantað, Ps. 94. og er hjartnanna og nyrnanna ransakari, Apoc. 2. Því hann lætur eðfi að sér hæða, Gal. 6. Hafi Gud fyrirgefið þér margar syndir, þá vit að þér er þess vandara. Þeink á þann tíma, hvorsu að syndin var þér óbærilig, áður enn Gud huggaði þig með Evangelíó, hún mun þó betur bjóta, ef þar kynni að koma, að hann yrði fyrir alveru reidur. Elskvöld eðfi Heilagan Anda, segir Páll Postuli, 1. Tess. 5. Gjæt að því, syndugur madur, því kausté hann verði eðfi svo hægt aptur að kveikja. Sjá, nú ertu heilbrygður sagði Jesús við þann, sem hann læknadi við dýkið Bethesda, syndga nú ei frammar, að ei hendi þig annað verra, Jóh. 5. Þú hefir eitt sinn legið við dýki Guds náðar, og Engill hins mikla ráðs hefir svo hrært það, að þér varð til andligrar heilsubótar. Sjá til að þú eðfi aptur misir heilsuna og verðir svo að kvarta um með þess-um manni, það þú aungvann fáir sem að kasti þér í dýkið, þegar Jesús er frágenginn. Hafi hann eitt sinn útrekið Djöfulinn frá þér, þá gjalt varhuga við, að ei hverfi Satan aptur, og taki sjo anda sér verri, og verði svo þitt hið síðara, argara þínu fyrra, Luc. 11. Nú hefi eg svo með fám ordum sagt, bræður mínir, hvílikt að sé það Evangelíum, sem fá-tækum bodað verður. Þennan veg geð Jesús til að leita að þeim, sem annaðhvört harm-þrúngnir voru. og sundurframdir í mótlætinu, eður særdir og lemsstraddir af tilfinningu synd-anna. Hann hafði eðfi mörg ord við hina bersyndugu í Símons húsi, hann tók orða-lauft hennar forsoar á hendur, og sagði: Að henni fyrirgefust hennar mörgu syndir, af því hún elskadi mik, Lúkas 7. Hann skipti eðfi mörgum ordum við hina blóð-fallsjúku, er geð baf til við hann, og snerti fald hans klæða, hann sagði alleina, vertú hug-þraust mín dóttir, þín trúa gjörði þig heilbrigða, Matth. 9. Hann hafði og eðfi lángróðt við hinn limafallsjúka, er þeir létu síga ofan af þakinu niður fyrir hans blefsaðar fætur,

hann reisti hann strax upp með þessu huggunar orði: Vertú hugþraustur sonur, þér eru þínar syndir fyrirgefnaar, Matth. 9. Hann átalði ei stórum þór-þonuna, til hvortar hann sagði: Kona, hefir nokkur fordæmt þig? En hún kvad nei við; þá sagði hin eyllisa gjæfa: svo fordæmi eg þig ekki heldur, far burt og syndga mí ei framar, Jóh. 8. Enginn er þvillstur Guds velgjörningur, af allum þeim fjölda sem hans fódurlig náð hefir tjáð syndugum mönnum sem þessi, enginn húngradur verður svo seginn að eta, enginn þyrstur að drekka, enginn nafinn að klæðast, enginn þrenntur að hvílast, enginn útlægur að ná lands-vistum aptur, enginn sjóþrakinn landinu, enginn sjúkur batanum, enginn þræll frelsinu, enginn fjotratur lausninni, svo sem fátækur verður Evangelíó, og einn syndari sem einstis von á nema eyllisra Helvítis písla, svo sem hann verður því seginn segi eg, að Guds náðar ljós skýn í hans hjarta, svo að hann sér með trúarinnar augum, að hans syndir kvíttar eru. O! Herra Jesú Chrísti, þú saklausla lamb Guds, sem burtuber allar veraldarinnar syndir, kúmu þú oss að þekja vorn óverðugleik, drag þú stjúluna frá vorum dýpru augum, svo að vér mættum sjá vora bligðan, straffa þú syndina í oss, með sannri yðran og ángri hjartans fyrir allt það illa, sem vér frá barnæsku vorri höfum drýgt á móti þér, og þá vér erum svo nidur-flegnit í hjörtum vorum, og þín völduga hönd er oss svo sterk ordin, þá rétt oss aptur þína náðar-hönd, að vér ei sökum í djúp ærvæntingarinnar, heldur forlátum oss þar uppá, að þú sért oss af Gudi gefinn til réttlætis, til helgunar og eyllisrar endurlausnar, 1. Cor. 1. Bænþeyr það Herra fyrir þína forþéimustu, a m e n !

Fjórða Sunnudag í Abventu.

Gudsþjallid, Jóh. 1 Cap.

A þeim tíma. Syndingar sendu af Jerúsalem Presta og Levíta, að þeir stjöldu spyrja hann að, hvort ert þú? Og hann meðkændist og neit-adi því ekki. Og hann meðkændist, segjandi: Eigi em eg Chrístur. Og þeir spurdu hann ennþá að, hvað þá? Ert þú Elías? Hann sagði, ei em eg. Ert þú þá spámadur? Og hann svaradi nei, ekki. Þá sögdu þeir við hann. Hvort ert þú þá? svo að vér meigum andsvar gefa þeim er oss útsendu. Hvað segir þú af sjálfum þér? Hann sagði: Eg em hrópanda rödd í eyðimörku, greiði þér gotu Drottins, svo sem sagði Esajas spámadur. Og þeir sem út vorn sendir, voru af Þhariseis. Og þeir spurdu hann að, og sögdu til hans: Því stjirir þú þá, fyrst þú ert ekki Chrístur, eigi Elías, og eigi spámadur? Jóhannes svaradi þeim og sagði: Eg stjiri í vatni, en sá stjód í midid hja yður, hvort þér þekkt-ud eigi; hann er sá sem eptir mig mun koma, hvort ed var fyrir mig, hvors skóþvengi eg em ei verdugur upp að leyfa. Þetta stjéði í Betha-bara, hinumegin Jórdanar, þar sem Jóhannes stjirði.

E r o r d i u m.

Í þessu heilaga Evangello er tvent sem þarf að athuga. Það eina að Jóhannes segist ekki Ellas vera, en Jesús segir þó um hann, Matth. 11. Ef þér viljið það meðtaka, þá er hann Ellas sá ed tóma skál, og hjá Matthæum segir hann, að Ellas kominn sé, Matth. 17. Það er annað, að hann neitar því, að hann sé spámadr, en hans sabir Zacharias segir þó um hann, Lúc. 1. Og þú sveinn munt kallast spámadr hins hæfsta. Þetta sýnir hvort öðru gagnstædt vera, en þess byrjar að gjæta, sem St. Petur segir, að spáðsmarnir eiga ekki út að leggjast eptir eigin þætta, því þeir eru ekki að mannligum vilja til vor komnir, heldur þafa Guðs beilagir menn tilknúdir af Heilögum Anda talad, 2. Pet. 1. Og því er einginn vegur betri edur beinni til að leggja þá út, heldur enn sjálf Ritningin. Hjá Malachiam Cap. 4. segir Andi Guðs, sjá eg mun senda Elsam spámann til yðar, áður enn kómur sá mikli og hræðiligi dagur Drottins. Sá Ellas er nú Jóhannis í raun og sannleika; hann gæf undan Guðs fálki í anda og frapti Elsa, svo sem Engillinn spáði, Lúc. 1. Ellas var einn stránga-ur vandlátari í Guðs skad. Jóhannes var og yðranar predikari. Ellas sagði binum ógub-liga Achab konungi til synda sinna, 1. Reg. 21. Jóhannes átalði Heróðem konung, Matth. 14. Ellas upprætti að miklu leiti-afgudabórfunina úr Ísrael, 1. Reg. 18. Um Jóhannem segir Frelsarinn, Matth. 17. að hann muni víðrétta alla þluti. Ellas bodaði hinn sanna Guðs-veg, 1. Reg. 19. Jóhannes kom með veg réttlætisins, Matth. 21. Um Elsam er spáð, Malach. 4. að hann muni snúa hjörtum feðranna til barnanna, og barnanna til feðranna, og þann sama spáðsm þýðir Engill Drottins uppá Jóhannem, Lúc. 1. Og að menn ekki ef-ist um það, að Jóhannes sé Ellas sá ed tóma átti, þá skrifar Matth. 17. Að þegar lærir sveinarnir sáu á sjallinu Elsam og Mósen tala við Jesum, er hann forklaráðist, þá hafi hann þannad þeim að segja þá syn uoðrum, fyrr enn hann væri upprifinn, en þeir svörðu: Þhari-sæi segja að Ellas eigi áður að tóma; en hann sagði: Ellas á að sennu að tóma og lagfæra alla þluti. En eg segi yður, að Ellas er allareidu kominn, en þeir þættu hann ekki, heldur gjördu við hann hvað þeim líkadi. Svo mun og Móansins Sonur verda yndur af þeim, þá skuldu lærirveinarnir að hann taladi við þá um Jóhannem, segir Matthæus. Svo er nú Jóhannes sá rétti Ellas, sem tóma átti; en þó ekki einn og yinn sami Ellas Eðsbiter; og svo sem Guðs Andi segir, Háf. 3. Að þeir muni leita síns konungs Davíðs, sem þó er ei annað enn Christur, svo þeirir Jóhannes hét Ellas, jafnvel þótt hann ekki Ellas væri. Í öðru lagi neitar Jóhannes því, að hann spámadr sé. Þér byrjar að athuga, að Gyðingar þafa án efa verid í þeirri villu, að Guð mundi ekki einasta senda Elsam Eðsbiter í eigin persónu til þeirra, heldur og einn annan spámann, líkann Mósi, hvað þeir dregid þafa af sjálfs Móss ordum, Deut 18. Er hann sagði: Spámann mun Guð yður uppvefja af bræðrum yðar, líkann mér, þönum skulud þér þeyra. Hver ord allcina eiga um Drottinn Jesum að tilfjast; svo sem St. Petur það útleggur, Act. 3. Það má og ráða af ordum sóltfins, er sagði um Jesum: Jóh. 6. Þessi er sannarliga sá spámadr, sem í þeiminn tóma skál, eða hvað er það annað, sem stendur, Maccab. 14. Að Gyðingum og kénimönnum sýndist að Símon skuldi vera þeirra þertogi æfniliga, þar til sá vissi spámadr kjæmi. 1. Maccab. 14? Vilji menn og grandvarliga athuga spurn Gyðinga, þá er þun þann veg: Ertu sá spámadr inn? Hvað talad sýnist um einhvörn víssann spámann, sem þeir væntu eptir; en svo sem Jóhannes því réttliliga neitadi, að hann væri Ellas eptir þeirra meinsngu; svo kvad hann og nei við þinu með öllum rétti, að hann sá spámadr væri, sem þeir eptir væntu, jafnvel þótt hann væri spámadr hins hæfsta, svo sem hans sabir Zacharias áður sagt hafði, og meir enn noður spámann að Christu vitni, Matth. 11. Og er þetta að segja um persónu Jóhannis En af hans andsvörum, eigum vér kristiliga þógværd að læra. Hvar um eg framvegis tala vil. Þar til styrki Guðs góður Andi fyrir Jesum Christum, a m e n !

Útleggíngin.

Hid fyrsta andsoar Jóhannis, er hann gaf sendimönnum Gyðinga, er þetta: Eigi em eg Christur. Spurn þeirra var þann veg. Hver ert þú? Og sýnist svo sem hann hafi

ei viljad bída eptir því, að þeir spurdu hann að, hvort hann Christus væri, því hann: þessir án esa vitad, að þessháttar mundi erindid vera; þarfyrr fortækur hann það strax, og segir: Eigi em eg Christus, og má þar af sjá, hvorsu ant honum þessir þar um verid, að enginn stóði svo mikla hluti um sig þessir, hvar fyrir hann getur og ekki bundist síðar í Gudsþjallinu, að tala svo stórinorð þér um, að allir stíla mættu, er hann segir: Sá stóð í midid hjá yður, hvorn þér þekktu eigi, hann er sá sem eptir mig mun koma, hvar og fyrir mig var, hvors stóðþvingi eg em ei verbugur upp að lesa. Gudsþjallamadrinn sem þetta ritar, hann þessir svo mærg orð þérum, segjandi: Hann meðkændist og neitadi því ekki, og hann meðkændist, og sagði: Ei em eg Christus. Og er það auðsætt þaraf, að hann þessir á allar lundir viljad gnrða fyrri það, að einginn stóði þessir afgar í hug sér leida. Þann veg hafa allir Guds elskendur lundir verid, að þeir hafa fyrirorðid sig, þá þeir á einhvorn hátt hafa orðid annaðhvort að nálægjast Gud, edur og að þeirra þessir undir eins getid verid og hins stóra Konungs, sem öllu rædur bæði á himni og jordu. Heilögum Jóhanni var þetta næsta ættgengt að blygdast fyrir sínum Gudi og Skapara. Þegar Guds móðir María heimsókti móður hans Elisabeth frændkonu sína, er hún var sleit að honum, þá sagnadi hún henni á þennan hátt: Hvaran kómur mér það, að móðir Drottins míns kómur til mín? Luc. 1. eins var sjálf María skapi farin, er hún sagði til Engilsins: Eg em ambátt Drottins, verði mér eptir orði þínu. Abraham vissi ei hvar hann átti af sér að gjöra, þegar Drottinn vnrði hann vidtals, því sagði hann: Eg vilði nú gjarnan tala við Drottinn Gud, þótt eg sé durt og astá, Gen. 18. Eg vil ei þar um tala, hvorsu Postular Drottins vordust allri þeirri lotningu, er adrir syndugir menn vilðu veita þeim, þá þeir kændu Jesúm, edur gjördu kraptaverk í hans nafni. Þegar Cornelius féll til fóta Peturs, þá reisti Postulinn hann jafnstjótt á fatur, og sagði: Statt upp, eg er einn madur, Act. 10. Þegar sólkid í Ishtar sagði að Gubirnir væru monnum lífir ordnir, og til þeirra ofankomnir, Act. 14. af því að Páll reisti þann á fatur með einu orði, er sót-hrumur var frá móður-lífi, og vilðu hafa fært honum og Barnabæ fórnir, þá sundur-rífu þeir sín klæði, stóðu inn í mannþraungina, hrópudu og sögdu: Þér menn! hvar fyrir gjörð þér þetta, við erum menn, sama breiðleika og þér undirorpnir. Já, ekki einasta Guds heilagir menn og ástvinir hafa þann veg blygdast fyrir Gudi, sem meir eun skulugt er, heldur og hafa hans völdugu Englar þid sama gjört. Það má meðal annara lesa, Apoc. 19. Þegar Engillinn taladi við Jóhannem, þá skrifar hann á þennan hátt: Og eg féll fram fyrir hans fatur að tilbiðja hann, og hann sagði við mig: Sjá að þú gjörir ei þetta, eg em þinn meðþenari og brædra þinna, þeirra er hafa vitnisburdinn Jesú, tilbið þú Gud. Hafi nú Guds heilagir menn og Postular, hafi Jóhannes Bapista, um hvorn Sannleiks-munnurinn vitnar, að enginn sé meiri af kvinnunni sæddur, Matth. 11. hafi hans blefsud móðir, sem hina mestu tign þessir af Gudi þegid allra syndugra manna, sem bornir eru í þennan heim, hafi Guds heilagir Englar, sem eru aldeilis án syndar, hafi þessir, segi eg, svo auðmýkt sig fyrir hans hátign og velði, hvar miklu framar byrjar þér þá syndugur ormur, að auðmýkja þig undir völduga Guds hend, sem allur ert í synd,

E r o r d i u m.

Þessu heilaga Evangello er tvent sem þarf að athuga. Það eina að Jóhannes segist ekki Elías vera, en Jesús segir þó um hann, Matth. 11. Ef þér viljið það medíata, þá er hann Elías sá að koma skal, og hjá Matthæum segir hann, að Elías kominn sé, Matth. 17. Það er annað, að hann neitar því, að hann sé spámadr, en hans faðir Zacharías segir þó um hann, Lúc. 1. Og þú sveinn munt kallaast spámadr hins bæsta. Þetta sýnir hvort öðru gagnstæða vera, en þess byrjar að gjeta, sem St. Petur segir, að spáðmarnir eiga ekki út að leggja eftir eigin þátta, því þeir eru ekki að mannligum vilja til vör komnir, heldur þafa Guds heilagir menn tilkúdir af Heilögum Anda talad, 2. Pet. 1. Og því er einginn vegur betri edur beinni til að leggja þá út, heldur enn sjálf Ritningin. Hjá Malachíam Cap. 4. segir Andi Guds, sjá eg mun senda Elíam spámann til yðar, áður enn kemur sá mikli og bræðiligi dagur Drottins. Sá Elías er nú Jóhannis í raun og sannleika; hann gét undan Guds fálki í anda og kraptri Elíe, svo sem Engillinn spáði, Lúc. 1. Elías var einn strángur vandlátari í Guds stad. Jóhannes var og yðranar predikari. Elías sagði hinum ógudliga Achab konungi til synda sinna, 1. Kæg. 21. Jóhannes átalði Heróðem konung, Matth. 14. Elías upprætti að miklu leiti-afgudabýrkunina úr Ísrael, 1. Kæg. 18. Um Jóhannem segir Frelssarinn, Matth. 17. að hann muni víðrétta alla hluti. Elías bodaði hinn sanna Gudsveg, 1. Kæg. 19. Jóhannes kom með veg réttlátisins, Matth. 21. Um Elíam er spáð, Malach. 4. að hann muni snúa hjörtum feðranna til barnanna, og barnanna til feðranna, og þann sama spáðm þóðir Engill Drottins uppá Jóhannem, Lúc. 1. Og að menn ekki efi um það, að Jóhannes sé Elías sá að koma átti, þá skrifar Matth. 17. Að þegar lærisveinarnir fóu á sjallinu Elíam og Mósen tala við Jesús, er hann forkláraðist, þá hafi hann þannad þeim að segja þá syn uoðrum, fyrr enn hann væri upprísinn, en þeir svörðu: Þharisæi segja að Elías elgi áður að koma; en hann sagði: Elías á að sonnu að koma og lagfæra alla hluti. En eg segi yður, að Elías er allareitu kominn, en þeir þektu hann ekki, heldur gjörðu við hann hvað þeim lífadi. Svo mun og Mannsins Sonur verða þindur af þeim. Þá skýlðu lærisveinarnir að hann taladi við þá um Jóhannem, segir Matthæus Svo er nú Jóhannes sá rétti Elías, sem koma átti; en þó ekki einn og yinn sami Elías Þessbiter; og svo sem Guds Andi segir, Dáf. 3. Að þeir muni leita slins konungs Davíðs, sem þó er ei annað enn Chrístur, svo heitir Jóhannes þér Elías, jafnvel þótt hann ekki Elías væri. Í öðru lagi neitar Jóhannes því, að hann spámadr sé. Hér byrjar að athuga, að Gyðingar þafa án esa verid í þeirri villu, að Gud mundi ekki einasta senda Elíam Þessbiter í eigin persónu til þeirra, heldur og einn annan spámann, líkann Mósi, hvað þeir dregid þafa af sjálfs Mósis orðum, Deut. 18. Er hann sagði: Spámann mun Gud yður uppvefja af bræðrum yðar, líkann mér, þonum skulud þér þeyra. Hver orð allcina eiga um Drottinn Jesús að líklast; svo sem St. Petur þad útleggur, Act. 3. Það má og ráða af orðum sólfins, er sagði um Jesús: Jóh. 6. Þessi er sannarlga sá spámadr, sem í heiminn koma skal, eða hvað er það annað, sem stendur, Maccab. 14. Að Gyðingum og kénimönnum sýndist að Símon skýlði vera þeirra bertogi æfniliga. Þar til sá vissi spámadr kjæmi, 1. Maccab. 14? Vilji menn og arandvarliga athuga spurn Gyðinga, þá er hún þann veg: Ertú sá spámadr inn? Hvað talad sýnist um einhvörn vissann spámann, sem þeir væntu eftir; en svo sem Jóhannes því réttiliga neitadi, að hann væri Elías eftir þeirra meiningu; svo kvad hann og nei við þinu með öllum rétti, að hann sá spámadr væri, sem þeir eftir væntu, jafnvel þótt hann væri spámadr hins bæsta, svo sem hans faðir Zacharías áður sagt hafði, og meir enn noður spámann að Chrísti vími, Matth. 11. Og er þetta að segja um persónu Jóhannis En af hans andsvorum, eigum vér krístillga högværd að læra. Hvar um eg framvegis tala vil. Þar til styrki Guds góður Andi fyrir Jesús Chrístum, amen!

Útlekkingin.

Hid fyrsta andsvar Jóhannis, er hann gaf sendimönnum Gyðinga, er þetta: Eigi em eg Chrístur. Spurn þeirra var þann veg. Hver ert þú? Og sýnist svo sem hann hafi

ei viljad bida eptir því, að þeir spyrðu hann að, hvort hann Christus væri, því hann þefir án efa vitad, að þessháttar mundi erindid vera; þar fyrir fortækur hann það strax, og segir: Eigi em eg Christus, og má þar af sjá, hvorsu ant honum þefir þar um verid, að enginn stýldi svo mikla hluti um sig þeinkja, hvar fyrir hann getur og ekki bundist síðar í Gudspjallinu, að tala svo stórinordt hér um, að allir stílja mættu, er hann segir: Sá stóð í midid hjá yður, hvörn þér þekktud eigi, hann er sá sem eptir mig mun koma, hvort og fyrir mig var, hvors stóðþveingi eg em ei verðugur upp að lenfa. Gudspjallamadrinn sem þetta ritar, hann þefir svo mærg orð hér um, segjandi: Hann meðkændist og neitadi því ekki, og hann meðkændist, og sagði: Ei em eg Christus. Og er það auðsætt þar af, að hann þefir á allar lundir viljad gyrða fyrri það, að einginn stýldi því líkar ægar í hug sér leida. Þann veg hafa allir Guds elskendur lundir verid, að þeir hafa fyrirordid sig, þá þeir á einhvörn hátt hafa orðid annaðhvort að nálægjast Gud, eður og að þeirra þefir undir eins getid verid og hins stóra Konungs, sem öllu rædur bæði á himni og jörðu. Heilögum Jóhanni var þetta nærsta ættgengt að blýgdast fyrir sínum Gudi og Skapara. Þegar Guds móðir María heimsókti móður hans Elisabeth frændkonu sína, er hún var ólétt að honum, þá fagnadi hún henni á þennan hátt: Hvadan kómur mér það, að móðir Drottins míns kómur til mín? Lúc. 1. eins var sjálf María skapi farin, er hún sagði til Engilsins: Eg em ambátt Drottins, verði mér eptir orði þínu. Abraham vissi ei hvad hann átti af sér að gjöra, þegar Drottinn vnrðti hann viduals, því sagði hann: Eg vilði nú gjarnan tala við Drottinn Gud, þótt eg sé dúpt og afsta, Gen. 18. Eg vil ei þar um tala, hvorsu Postular Drottins vörðust allri þeirri lotningu, er adrir syndugir menn vilðu veita þeim, þá þeir kændu Jesum, eður gjörðu fraptaverk í hans nafni. Þegar Cornelius féll til fóta Peturs, þá reisti Postulinn hann jafnstjótt á fætur, og sagði: Statt upp, eg er einninn maður, Act. 10. Þegar sólkid í Ishtar sagði að Gudienir væru mönnum líkir orðnir, og til þeirra ofantömnir, Act. 14. af því að Páll reisti hann á fætur með einu orði, er sótþrumur var frá móður-lífi, og vilðu hafa fætt honum og Barnabæ fórnir, þá sundur-rífu þeir sín klæði, stúðu inn í mannþraungina, hrópuðu og sögðu: Þér menn! hvar fyrir gjörð þér þetta, við erum menn, sama breiðfleifa og þér undirorpnir. Já, ekki einasta Guds heilagir menn og ástvinir hafa þann veg blýgdast fyrir Gudi, sem meir eun stóldugt er, heldur og hafa hans völdugu Englar híd sama gjört. Það má meðal annara lesa, Apoc. 19. Þegar Engillinn taladi við Jóhannem, þá skrifar hann á þennan hátt: Og eg féll fram fyrir hans fætur að tilbírja hann, og hann sagði við mig: Sjá að þú gjörir ei þetta, eg em þinn meðþenari og bræðra þinna, þeirra er hafa vitnisburðinn Jesu, tilbíð þú Gud. Hafi nú Guds heilagir menn og Postular, hafi Jóhannes Bapista, um hvörn Sannleiks-munnurinn vitnar, að enginn sé meiri af kvinnunni fæddur, Matth. 11. hafi hans blesud móðir, sem hina mestu tign þefir af Gudi þegid allra syndugra manna, sem bornir eru í þennan heim, hafi Guds heilagir Englar, sem eru aldeilis án syndar, hafi þessir, segi eg, svo auðmýkt sig fyrir hans hátign og veldi, hvad miklu framar byrjar þér þá syndugur ormur, að auðmýkja þig undir völduga Guds hönd, sem allur ert í synd,

og ekki eitt augnablik lifir án syndar í hans augliti; hafi Sonurinn gjörst Föðurnum hlýðinn allt til dauðans, já, allt til krossins dauða, Phil. 2. ef St. Páll, 1. Cor. 15. segir, að á síðasta degi, þegar hann afhendir ríkið Gudi og Föður, þá muni hann (þó eftir manndóminum) undirgefinn verða honum, sem alla hluti gjörði honum undirgefna; ættir þú þá ekki að skammast þín að standa upprettur í hans augliti, þú sem opfsinnis ert óhlýðugur, þverbrotinn, tómlátur, og forsmáir hans miklu miskunsemi, sem dagliga er ný og fersk nýr þér á hverjum morgni, 1. Thren. 3. Hvar fyrir hafa Guds heilagir svo undmýkt sig fyrir Gudi? Því þeir elstudu hann. Því hafa þeir hann elskad? Því þeir þekktu hann. Því þekktu þeir hann? Því þeir lærðu fyrst að þekja sjálfa sig. Hvað þekktu þeir hjá sjálfum sér? Ekert nema eynd og volæði. Hvað hjá Gudi? Ekert nema dýrd og regjemb. Gjör slíkt hið sama, og muntu finna, hverfu að þú ert minna enn ekert í Guds augliti. Ver þig saman við hann, þótt nokkud ólíkt sé saman að bera, og nærsta sundurleitt, gjör það þó, því slíkur samburður mislíkar honum ekki, ef hann mætti duga þér til að kunnast við eynd þína og hans dýrðarfullu hátign, hvorja þó dauðligur maður aldrei kann að þekja svo sem hún er. Júdar spurðu Jóhannem að, hvor ert þú? Ef þú spyr að hvor Gud sé, þá verður ei svarad, nema með hans eigin orðum: Gud er einn andi, Jóh. 4. þó ekki svo sem aðrir andar, heldur faðir andanna, Hebr. 12. og svo dýrðligur, að honum má við eingann hlut samlíkja, Esa. 40. Um hann verður ei nær komist að tala, enn með þeim orðum, er undir eins meðkenna fátræði vora til að útmála hans dýrd, sem er: að hún sé ómælanlig, óendanlig, óransakanlig og óútségjanlig. En spyr sjálfann þig að, hvað ert þú? Í fyrstunni ekert, og síðan leir jarðar, sem Gud stóð hinn fyrsta mann af, Gen. 2. Gud er eynlífur, sá sem er, og sá sem var, og sá sem koma mun, Apoc. 1, en hvor ert þú? nokkurskonar gufa, er sést um hrið, en hverfur síðan, Jak. 4. Gud er ómælanligur, hann uppfyllir bæði himin og jörð. Það vottar Zophar af Naema, segjandi: Job. 11. Muntrú með huganum gétu komist að stærð hins Almáttuga, hann er hærri enn himininu, og djúpari enn Helvíti. En hvor ert þú? Mæl sjálfann þig, sem ert fárra fótá lengd, og megnar ekki með allri þinni áhyggju að auka einni aliu þar við, Matth. 6. Gud er alvitur, allir hlutir eru berir og naktir fyrir hans augum, Hebr. 4. En hvor ertú? Þú veistst ekki hvað á morgun mun ske, Jak. 4. Gud er almáttugur, hjá honum er einginn hlutur ómáttugur, Luc. 1. En hvor ert þú? Þú formátt ekki að gjöra eitt hvítt hár svart á þínu hofði, Matth. 5. Drottinn er réttlátur og góður, segir Dauid, Ps. 25. Og svo sem hann er í sjálfum sér, svo er hann í sínum verkum. En hvor ert þú? Þínir þáufkar eru vondir í frá upphafi, Gen. 8. og svo eru þín verk, því þar er einginn sá eð gett gjöri, og ekki einn, Ps. 14. Gud er sannordur, öll hans bodord eru sannleiki, segir Dauid, Ps. 119. Ef vér ótruir erum, þá er hann trúr, sjálfum sér kann hann ekki að neita, segir Páll, 2. Tim. 2. En hvor ertú? Spyr St. Pál að, hann mun svara þér, Róm. 3. Verði Gud sannordur, en allir menn lygarar. Hvað vörðist þér nú syndugur maður? Muntu ekki, þegar þú svo heldur reikning milli Guds og þín, munt þú ekki (segi eg) fulla orsök hafa til að skammast þín fyrir hans augliti, sem þér svo miklu máttkari, miklu æðri, miklu betri, miklu réttlátari er, og í einu orði að segja, hjá hverjum þú ert minna enn ekki neitt að reikna, og fyrir ut-

an allt þetta, þá hefir hann þig svo aumann, svo fátáðann, svo vöndann og ónógann sjálf-
um þér um alla hluti upp úr þreðnum háfið, og sett þig í síns Sonar ríki, Col. 1. En-
lítil-læddad hann, og gjört þér að öllu samliðkann, Hebr. 2. að því einu undanteknu er hann.
var straffaður fyrir, en þú ert frelsaður frá, sem er syndin, Hebr. 5. Fyrir hversja hann
er deyðdur, en þú séðst lífgjof fyrir hans dauda. Því skyldir þú þá aumastur allra skapa-
ðra hluta Guds á jörðunni, skyldir þú (segi eg) stæra þig edur metnast í hjarta þínu, svo:
sem varir þú nokkud, fyrir utan Gud, og ei miklu heldur með audmýkt þíns hjarta, það
honum þess inniligar, sem hann hefir gefið þér meira vit á að þessja það, og meira til þín:
lagt enn allra annara. Einn Guds Engill hefir honum meira að það fyrir hinn minsta.
dropa hans gjæstu, er hann hefir til hans lagt, heldur enn allar skyldausar sképnur, fyrir-
öll náttúrunnar gjæði og sköpun allra hluta. En þú syndug manneskja hefir meira af
honum þegid í hinum minsta náðar-mola andligrá gjæða, heldur enn allar Englanna hers-
foeitir í öllu því sem öllum þeim er tillagt, hvar fyrir? Þviad, til þess, að þú lifa skyldir
fyrir náð Guds, hefir hann látið Son sinn, eðli Englanna, heldur Abrahams sæði uppá sig
taka, Hebr. 2. og gjört þitt hold sem hann uppá sig tók Englunum svo miklu ædra, sem
hann hefir frammar þeim ædra nafn edlast, Hebr. 1. og látið hinn lifanda Gud í mannligu
holdi deya mannligum dauda, svo þú mættir guðlugu lífi lifa; því hefir hann svo miklu
meira til þinnar upphesðar unnidenn til Englanna, sem Jesúm hans Son hefir meira kostad að
endurskapa þig, heldur enn alla Englana að skapa, fyrir því áttu honum svo miklu meira
að þakka enn þeir, sem hann hefir meira uppá þig kostad, en hvar með viltu honum þakka?
Etli etur hann fjöt hafranna, edur dreður blóð hinna seitu uxanna, Ps. 50. Öffra hönt,
um losgjörðinni, og gjallt honum þín heit, það er audmjúkur andi og sundurframid hjarta,
hvört hann mun eðli fyrirlita, Ps. 51. Þú kant að segja: eg jafna mér ei saman við
Gud, ei hef eg mig upp á móti honum, eg veit eg á honum allt-gott að þakka, og ef hann
vill dóm halda við mig, þá hefir hann vald til að kasta lífi og sálu í eyðifann eld, Matth.
10. Þú segir vel, því allt þetta er meira enn satt, en rausaka hjarta þitt vel, hvört hugur
hefir altid fylgt máli, hefir þú audmýkt þig svo fyrir þínum Gudi sem byrjad hefir bæði með
ordi og verk í? Ef hann er þinn faðir, hvar er þá hans heidur? Gjæt að því Jesús seg-
ir, Matth. 21. um hann son, er faðirinn skipaði að erfða í víngardinum, og hann kvad já-
við, en fór þó hversgi; það er ei nóg að nálægjast hann með vörunum, ef hjartad er langt
þar frá. Vér segjumst allir eiga að elska Gud fram yfir alla hluti, og það er það sanua-
audmýktar-merkiad elska hann; en Gud náði hvornin það efnat er, þar vér látum ofs á stund-
um alla hluti skyldari vera enn hans dýrd. Þegar holdid og Andstotinn freista þín til
syndarinnar, en þér kúmu þá í hug að Gud hafi það bannad, samt hlýðir þú holdinu í
þess gýrðum, og lætur syndina í því drotna. Róm. 6. Er það eðli að upphesja sig á mót
Gudi, og meta frammar þess munad enn hans bodord? Hversjir erum vér þá á meðan? Eðli
Guds þjónar, heldur þrælur syndarinnar, því hvar hann syndina æfir, hann er þrall synd-
arinnar, segir Jesús, Jóh. 8. Vér eigum að hræðast og stélfast hans ógurliga nafn, en
menn vanbrúka það ástundum, til að ljúga, stela og seltja. Hversjir erum vér þá? Þeir
að vísu, fyrir hversra skuld Guds nafn lastad verður meðal heidngjauna, Róm. 2. Vér seg-

jumst vera skyldugir að hlýða hans orði, og gjöra þar eptir, en menn dauðshenrast þar við, sitja undir einni predíkun hryðulausir, og ganga þaðan ávartarlausir og sumum má valla þánga að koma, sem það er um hönd haft. Hvað erum vér þá? Forgleymanligir tilhyrendur, en ei gjör- endur orðsins, Jak. 1. Í krossi og mótgangi sést allra-bezt audmýktin fyrir Guði. Sá audmýktir sig réttlíga undir hans völdugu hönd, er kysir á vönd Drottins með þaðlati, því hann er hans sannur lærisveinn; en þar vill ástundum næsta mikid afbera, þar menn eru óþoliumóðir undir Drottins krossi. Sumir stjóta sér undan hans sæta oki á allar lundir með ólenfilígu móti og leita þeirra bragða, er Gud bannad þesir. Er slíkt að audmýkja sig fyrir Guði? Þjárrer fer því. Hverjir erum vér þá? Ískir þeim er líða svo sem þjófar og morðingjar, edur þeir sem falla inn í annars embatti, 1. Pet. 4. Því hvar er vor audmýkt fyrir Guði, ef vér viljum eðert þola hans vegna, og svo sem vér erum nú skyldugir á allar lundir að audmýkja oss fyrir Guði vorum skapara, svo vill hann og ei heldur að vér skulum forsmá vora brædur í heiminum, því hvör hann segist elsta Gud, en hatar sinn bróður, hann er ljúgari segir Jóhannes, því ef hann eðli elstar sinn bróður, hvörn hann sér, hvörninn má hann Gud elsta, þann hann sér eðli, 1. Jóh. 4. Nú er eðert verk- fari hjærleikans handþægra enn lítilætid, því það verður af öllum elstæð, og með því dreg- ur hjærleikurinn alla til sín, þá sem eðli hjærleikann hata; þess vegna segir Pálus um dygd þessa: Hjærleikurinn er eðli mikilátur, hann þýtur ei upp, hann leitar eðli eptir því sem hans er. 1. Cor. 13. Og sekum þess að hann vissi, að lítilætid var band hjærleikans, þá bíður hann kristnum mönnum, að þeir hafi hvör annan sér í vörðingum ædra, Þhil. 2. Svo þesir og Jesús látid öllum sínum lærisveinum það boðord eptir: hvör sem vill stór vera yðar á milli, hann sé þinna þenari, Matth. 20. Þesdi Jóhannes verid ágjarn þes- góma dýrðar, þá þesdi hann eðli neitad því að hann Elías edur spámadur væri, þar hann mátti þó hværuvegja um sig játa, þvíad það eina vitnar Christur, Matth. 11. um hann, en annad hans faðir Zacharías, Luc. 1. sem áður er sagt, og allt fólkid hélt hann fyrir spá- mann, Matth. 21. en hann vildi á móti hvörugu taka, svo hann gjæfi Guði einum dýrð- ina; eðli ólíkur í þessu sínum Herra, hvørs Engill hann var, Mal. 3. hvör þá hann var af þinum Skrifstærða kalladur góði meistari, svaradi hann: Hvað kallar þú mig góð- ann? Enginn er góður nema Gud einn, Marc. 10. Eðli neitadi Herraann því, að hann góður væri, vilði þó eðli þiggja þann titil af hans munni, er hann svo kalladi eptir sínum þánka, það er eins góðann og Þharisæi voru, hvörja fólkid kalladi góða, af því þeir gáfu svo miklar ólmusur, en Saduceos réttláta, af því þeir gáfu eðert eptir, tóku ei heldur neitt ránglīga frá neinum, hvar til St. Páll sýnist líta, Róm. 5. er hann seigir, að valla muni finnast noður sá ed fyrir réttlátann deyri, því kanké einhver findist sá ed dæi fyrir þinn góða. Þann veg forsmáði Christur og hans Engill Jóhannes fánýta virðingu þeims þessa, og ei var St. Páll ædrvís lundur er hann segir: 2. Cor. 12. Ef eg hrófadi mér, þá væri eg þó einginn dæri, því eg skal satt segja, en eg hlífist við það, svo að eing- inn þeinki um mig fram yfir það sem hann sér mig vera, edur heyrir af mér.

Jóhannes segir þér í Gudspjallinu: greiði þér götu Drottins. Orð þau eru tekin af Esajæ spádóms-bók 40. Cap. þar ed svo stendur: Þar er röð eins hrópanda í endi-

morku, greiði þér gotu Drottins, og gjerið flétta vegu Guði vorum í óþyngdinni. Þegar menn ridja einn veg og gjöra hann ferann, taka menn í burtu stór-grýti og allar ójöfnur svo greiðt verði um að fara. Öffi og þroki veraldar þessara eru torfærur þær sem Guðs veg hindra í mannsins hjarta; hvaðan kemur stríð og barátta manna á meðal; hvaðan kemur ofund og álsbúð, hvaðan verð agg, reiði og þræta, hvaðan upprístigur ágryni og fédráttur, hvaðan framkemur mord og mannsflag, hvaðan er það að niðr tónlast og riggjast innbyrðis, þar til þeir umfjörð mættu verða upptættir? Zach. 11. Kemur ekki allt þótt af þinni höfðuðu drambsemi, er Satan innrættir í mannanna hjörtu? Hvörninn á Zions Konungur að ríða um slíkann veg, þegar sá Drottinn kemur til síns musters, Mal. 3. sem er mannsins hjarta. Þeir breiðdu sín klæði á veginn fyrir hann, þegar hann síðarft innreid til Jerúsalem, og dreifdu tvíftum trjáanna á hans gotu; það var audmjúktar og friðarmerki; því á og í burtu að myndja stór-grýti drambseminnar og ofstopans af hans leið, ekki með líkamligum verkferum, heldur með Guðs orði, um hvört Páll skrifar, 2. Cor. 10. að vopn herfarar vorrar séu ei líkamlig, heldur krosptug fyrir Guði, niðurbrejtandi hugrenningarnar, og allar hæðir, sem að upphæfjast á móti Guðs þekkingu. En hvörjar munu þær hæðir vera? Það eru meðal annara fjöll drambseminnar, því ekkert mótsfríðir sannti Guðs þekkingu meir enn þekkingarleysi síns egin óverðugleika, sem er móðir drambseminnar; því segir röðð hrópaðans, að allir dalir skuli upphæfjast, og öll fjöll og hálsar niðurbrennast. Hvað er það annað enn það sem Guðs móðir sýngur í lofsvæðinu: Luc. 1. Dramblátum hrindir hann af stóli, en uppyðf lítiláta. Og þótt að þessi hrópaðans röðð spái sérilagi um Guðs náð í Evangelio, og lagfæring allra hluta fyrir Christum, hvortar frumkvæðull Jóhannes var, þá má og það vel heimfæra uppá þetta efni, því fátækum, það er andliga völdum og audmjúkum í hjarta verða Guðspjöllinn bodud, og það ekki sízt vegna þeirra orða er þér standa flömmu síðar í þessum 40 Cap. Esaia, á þennan hátt: Þar er ein röðð sem segir: Þreðika þú, og eg sagði: Hvað skal eg þreðika? Allt hold er þey, og allt þess ágjæti svo sem blóm atursins, grasíð upphornar og blómstríð fellur af, þá Andi Drottins blæs á það, já, sólfíð er þey. Hvar er þá, segid mér, hvar er þá allt vort atgjörft, og allt það menn dramba af í heiminum? Er það audur og ríkdómur? Fálkvælt er það, og gjerir margann vondann, það ablast með áþyggju, en tapast með sorg, og nema menn gjöri svo sem Jakob bíður þeim ríku, Cap. 1. að hrósa sér í sinni lægingu, þá er það völduðinu verri. Er það metord og virðingar? En David segir, að madurinn blífi þó ekki lengi í heidrinum, Ps. 49. og þrældómur eru þau reyndar. Er það gófgugt foreldri og afsprengi? En vér erum þó allir af Adam komnir, hann var útlagi Guðs úr Paradís; fyrir þvörja sök, er ofsk alunnugt, Gen. 3. Fegurð og þryði líkamans? Það er fálkvælt, því blómstríð fellur af segir Esajas í 40. Cap. einn hjúkdómur fær því öllu umbrennt, því þegar þú típtar Drottinn, þá sölvar öll þeirra fegurð, Ps. 39. Fagur búnaður og strautlig klæði? Það sagði einn af þeim gömlu, að væri eins og ef þjófurinn stærði sig af snærunni. Þróstur og styrkleiki líkamans? En þesturinn er enn þá stærkari, því styrkdu menn hann þá ekki virða, en hinn Almáttugi þesir einga lyst á styrkleika þestsins, edur á sótleggjum mannsins. Hjá Drottinni eru þeir allir vel þokkadir, sem hann óttast og til hans mistunar vona,

Ps. 147. Hvað er þá frammar, sem madurinn funni svo að metnast af? Runnáttu og vísdomur er mest tignadur í heiminum, og er hin ágætasta Guds gjaf, en svo er hann bestur, að hann sé með Guds ótta fríðadur, það vottar St. Jakob, segjandi: ef nokkur er vís, edur með skynsemi gáfadur meðal yðar, þá auglýsi hann verk sín í góðri umgengni með skynsamligu hóglæti, Cap. 3. Og hvað eru allir vorir vitsmunir fyrir utan þetta? Páll segir, að þeir séu hálfverk, 1. Cor. 13. og hvað meira er, að þeir eru einfífis verdir, og jafnvel skabligir, nema þeim Guds ótti og hjærleikurinn fylgi. Því segir Postulinn enn aptur: 1. Cor. 8. Ef einhver þykist nokkud vita, þá veit hann þó enn-nú ekkert, svo sem vita byrjar, en ef nokkur Gud elskar, hann er fæddur af honum. Og þótt að skynsemin og vitsmunirni séu ein sú hin besta Guds gáfa, er hans gjæfa hefir samt ofs með, þá verður henni með drambseminni svo spilt, að hún verður óviti argari; því segir Pálus, 1. Cor. 3. eingiinn villi sjálfann sig, ef nokkur þykist vitur vera meðal yðar í öld þessari, hann verði heimstur svo hann vitur verði; þar stilst mér Postulinn meini, að hann skuli gjæta að hvað lítid hann veit, svo hann stæri sig eðli, því skynsemi veratðar þessarar, segir hann, er heimsta hjá Gudi, 1. Cor. 3. Nú þó að allar þessar Guds gáfur séu harla góðar, ef þær eru rétt brúkadar, þá er samt þess að gjæta, að það er eðli vort eigib, og hann á frjálft, sem það allt lénti, að taka það frá ofs á hverjum tíma, sem vér það vanbrúfum. Af öllu þessu sjáum vér, hvað lítid að það sé, er daubligir menn brúka til stærilæris, gjætandi eðli þess, að virðingin elskir hann, sem hana stýr, en stýr fyrir þeim hana elskir, ef ei annarstadar, þá hjá Gudi. Postulinn segir til Gal. 6. ef nokkur þykist vera nokkud, þar hann er þó ekkert, hann villir sitt hjarta, en ef vér ekkert erum því vilja menn þá krefja þess, svo sem annarar vita-skuldar, að vér séum virðtir af mönnum. Ei segi eg það, að þeim skuli ei heidur veita er heidur heyrir, Róm. 13. því það er Guds bod; hitt segi eg, að þeir sem vid eiga að taka, skuli eðli una því illa, þótt af slíku megi bera ástundum, því-sá sem jatar fyrir Gudi, það hann ekkert sé í hans augliti, og það af alvöru og þrænislaust, þá sé eg eðli að hann þurfi meir að fyrirja fyrir virðingu sinni, heldur enn hinn, sem ekki er enn-nú fæddur. Hjá ofs er ekkert gott, því skyldum vér stæra ofs? Hjá ofs er margt illt, því skyldum vér ei flammast vor? Öfs kann margt illt til að falla, því skyldum vér ekki jafnvel hræddir vera? Öfs kann sjálfa margt illt að henda, því skyldum vér ekki jafnvel hræðast ofs sjálfa og leggja af að forlata ofs uppá það sem ekkert er? Ef vér játum það fyrir æðrum að vér ekkert séum, og meinum það ekki, þá sveltjum vér aðra; en ef vér meinum það og þekkjum það, sem vér vel megum meina og þekkja, en hegðum ofs ekki þar eptir, þá svíkjum vér sjálfa ofs. Gud sá sem er allt í öllu, 1. Cor. 15. hann lítillækkadi sig þinna vegna, myndugur madur, og þú sem ekki ert neitt í-neinu, vilt ekki brjóta odd af oflæti þínu hans vegna; Gud, segi eg enn nú, lítillækkadi sig til að verða madur, en madurinn vill þó ekki lítillækka sig til þess, að verða einn andi með Gudi. Þess meir sem þú auðvirðir þig fyrir Gudi, þess meiri verður hann í þér, og þess stærri sem hann í þér verður, þess stærri verður þú í honum, því Gud móstendur dramblátum, en lítillátum gefur hann náð, segir Jakob, Cap. 4. Og hvað hellst sem stórt edur ágjætt kallast, það er alleina stórt og ágjætt í Gudi, og fyrir utan hann albeilis ekkert; hvar fyrir Páll segir: hvær hann þrófar sér,

þann þrósi sít í Drottni, 2. Cor. 11. Þar fyrir, nær sá Gudsmaður hefir upptalid allt það, er adrir reitnudu ser til gylðis, sem er, að hann væri hebrestur eins og þeir, Ísraels maður eins og þeir, Abrahams sæði eins og þeir, Christs þénari enn frammar enn þeir, hann hafi ervidad meir enn þeir, optar í háffa verid enn þeir, þá endar hann með þessu atkvæði: ef þrósa skal, þá vil eg þrósa mér af þeim hlutum, er veikleika mínum vidkoma, 2. Cor. 11. og enn frammar segir hann: Cap. 12. eg mun miklu fegnastur þrósa mér af veikleikanum, svo að máttur Drottins búi í mér; þar-fyrir em eg vel tilfrids í veikleikanum, í forsmáninni, í naudunum, í ósjóknunum, í ángistinni fyrir Christum, því þá eg er veikur, þá er eg máttugur. Svo er þar næinginn ríkdómur, einginn styrkleiki, einginn heidur, eingin segurd, eingin stýnsemi, einginn máttur, eingin dýrd, eingin þryði, nema í Gudi alleina, og eckert það menn kunni að vegsamast fyrir, nema einsemul og þræsuislaus aumýkt fyrir honum. Því vil eg enda þetta mitt tal til yðar, Guds börn, með Páls orðum í pistlinum til Gal. 6: Það verði mér ecki, að eg þrósi mér nema af krossi Drottins vors Jesú Christi, fyrir hværn mér er heimurinn krossfestur, og eg heiminum. Honum, Drottni Jesú með Fædur og Heilegum Anda, einum og þrennum ódaubligum Konungi, og alleina ríkum, sé lof og heidur, fraktur og styrkleiki, æra og vegsemd, sögd og sjúgin af allum túngum Eingla og manna, nú þedán í frá og að eynslu, a m e n!

A Þoola-daginn.

Gudspjallid, Lúc. 2 Cap.

Þann tíma. Dg það bar til á þeim degum, að það bod géck út frá keysaranum Augustó, það heimurinn allur skyldi skattskrifast. (Þessi skattskrift hófst fyrst upp þá Cyrenius var landestjórnari í Syrlandi.) Dg þeir fóru allir að lata skattskrifa sig, hvort til sinnar borgar. Þá fór og Jóseph af Galilæa úr borginni Nazareth upp í Júdeam, til Davids borgar Bethlehem, af því að hann var af húsi og kyni Davids, svo að hann léti skattskrifa sig þar með Mariu sinni festar konu ólettri. En það skædi svo, þá er þau voru þar, að þeir dagar fullnudust, að hún skyldi fæda, og hún fæddi sinn frumgétinn Son, og vasði hann í reifum, og lagði hann nidur í jótuna, þvíad hún féck eckert annad rúm í gæsta-herberginu. Dg fjárhýrdarar voru þar í sama bygðarlagd umi grándana vid fjárhúsin, sem geyindu og vöktu yfir hjerd sinni um nóttina. Dg sá þú, það Eingill Drottins skóð hjá þeim, og Guds birtt ljómadi í kríngum þá, og þeir urdu mjög óttaflegnir, og Eingillinn sagði til þeirra: Hýrðid þér ecki að hræðast! sáid, eg beda yður mikinn fagnud, þann er skér öllu fólki, þvíad í dag er yður Laufnarinn fæddur, sá að er Christur Drottinn í borginni Davids, og hafid það til merkis, að þér munud finna barnid í reifum vasid, og lagt vera í jótuna. Dg jafnsnart þá var þar hjá Einglinum mikill

fjeldi himneskra hersvetta, sem losfudu Gud og sögdu: Dyrð sé Gudi í upphædum, og friður á jörðu, og mönnum góður vilji.

E x o r d i u m.

Stélsflig ógnan mundi vesölu mannfyni hafa stöðib af því hræðisliga straffi, með hverju þinn réttláti Gud fargaði þinni vantrúðu veröld á dögum Nóa, nema hans gjækla hefði gjört fátímála við mannfynid, að hann framir ekki vilði eyðileggja jörðina með vains-áföðinu, og þessu til merkis setti hann ann í skýinn, segjandi: Þegar þessi bogi verður í skýinu, þá vil eg minnast á fátímálann á milli Guds og allra lifandi sképa; af öllu holdi á jörðinni. Gen. 9. Með þessum bætti lösti þinn náðugi Gud friði yfir jörðinni og þeim þar inni búa, og er það víst, að hann hefir lítið undir eins til þeirra, sem á hans eingetins Sonar nafni trúa mundu. Þjerri sé því, að regnboginn kynni því að valda, að Gud yrði mannfyni náðugur, ei heldur þurfti hann að láta minna sig á það hann gjöra vilði, jafnvel þæt Ríttíngin svo tali að manna plagstíð; allir hlutir eru opnir og nafir fyrir þónum, Hebr. 4. En þar Jesús situr til hans hægri handar, og hann sér þar ljóma sinnar dýrðar og smínd sinnar guðdæmligrar persónu, Hebr. 1. voru holdi sklédda, og biðjandi fyrir öfð; þá má hann ei annars enn minnast sinna miklu missunsemda, sem verid hafa í frá upphafi, síðan hann losaði, að kvíunnar sæði skýldi sunturmola höggormisins höfud, Gen. 3. Við þér eins teitast af Drottini þínu Gudi, sagði Drottinn til Achas, hvort heldur það er niðri í andræðjirunum eður á höndum uppi; en hann sagði: ei vil eg þess biðja, svo eg freisti ekki Drottins. Þá sagði Spámadrinn: svo heyrir þér þá af þítti Davíðs, hvort er það ofstíð, að þér þjáid mennina, það þér einnir viljid óngra minn Gud; fyrir því mun Drottinn slálfur gífa yður eitt teitn: sjá þú ein ísmíru mun barn gíta, og einn son sæða, og hann mun þú kalla Immanúel, Esa. 7. Þetta er teitn þins mikla Guds og Drottins vors Jesús Chríst, hvor ad er Eingill fátímálsans á millum Guds og manna, Mal. 3. hann er öllum til merkis settur, ekki í skýum himins, heldur sæddur af einni ísmíru á meðal vor þér á jörðinni, til stáðs þessu þar um, að þér sái allir kvíttun syndanna, sem á hans nafni trúa, Act. 10. Sæl eru þau augu, er sjá hvað þér sjáid, sagði Endurlausnarinn við sína Lærisveina, Lúc. 10. En ekki taladi hann alleina um það, að líta sig og beyra með útvores slíslíngarvitum; margir sáu hann og hneisludust á þónum; þeir sáu hann, og þar var eðert gýrníligt á þónum, Esa. 53. Þeir sáu hann og byrgðu fyrir sjónir þónum. Lúc. 22; þeir sáu hann og þráku í hans andlit. Matth. 26; þeir sáu hann og sáu undir eins sína vild á þónum. En svo sem Gud setti sinn boga í skýinn til þess, að hann væri náðareitn öllum mönnum, og hefir hann þá slálfum sér geymt að straffa þeirra ógudligt framferði, sem hans náð forsmáðu, svo hafa þeir margir sed Chrísti þjóns-mynd þér í náðinni, er sjá munu hann reidann og ógnarílgann, þegar hann kénur í skýum himins með makt og miklu veldi, Lúc. 21. En ef vér viljum vita um hverja sjón hann talar, þá heyrum hvað hann sagði við Thómas Postula. Jóh. 20. af því þú sátt mig Thóma! þá trúdir þú, en sálir eru þeir sem ekki sjá, og trúa þó. Það er að sjá Jesúm Chrístum, Guds og Martu Son, voru holdi klæddann, með augum þins innra manns, öfð til réttláts, til þelgunar og eplísrar sálubjálpar gífán, 1. Cor. 1. öfð, segi eg, sem að í syndinni erum gétir, og í syndinni sæddir, Ps. 51. reibinnar þern, Eph. 2. og Guds óvinir af náttúrunni, Róm. 5. Þessi dýrðarfulla sjón verður yður og öllu mannfyni framboðin í lossaung þessagra Guds Eingla, þar þeir sýngja: Friður á jörðu, og mönnum góður vilji. Og viljum vér á þessum hástíðs-degi þessi þ. ord nofud gjört yfirvega, og af þeim þugleidda, hverfu gleðilígar að þessi friður sé, og hvörnir vér eigum þónum að taka.

Til þessa eyrindis framkvæmdar virðist að hjálpa öfð vor náfæddi Immanúel, fyrir þrapt sinnar forþénustu, amen!

Atleggingin.

Hvað mun því valda, brædur mínir, að þinir þinnestú Andar eru svo gladdir á sæðingar-nóttu mannfynsins Endurlausnara? Ekki þurftu þeir frelsis við, því þeir höfðu ekki syndgæd;

Jesús hafði Abrahams og eðfi Einglanna sæði uppá sig tekið. Hebr. 2. Hvað mun þá valda glæðværd þessari? Guds Sonur er að sonnu þeirra Herri, einninn eptir manndómi inum; þesdi hann bedid sinn födur, þegar hann var í sinni mestu ángist staddur vor vegna, þá mundi hann hafa gefið honum meir enn tólf legión Eingla, Matth. 26. Einglar komu og þjónudu honum, þá hann var hartnær nfrigefinn, og svo að segja Andstötunum ofurseltur, það hann freistabur yrði, Matth. 4. Þyrir því var það eðfi að undra, þótt þeir glæðst þesdu, ef hinum nýfædda Syni Guds þesdi noður heidur eður upphesd blotnast; en það mátti eðfi svo kalla, því Pálus talar svo hér um: Phil. 2. að hann hafi lítil-lædd sjálfsann sig, tákandi á sig þjóns-mynd, og ordinn monnum lífur. Það fyrsta hann sá þessa vesæla heims ljós, var hann lagður í einn stall, Luc. 2. og skömmu þar eptir varð hann landflótta, Matth. 2. og um allar sínar æfi-stundir hafði hann eðfi þar hann kynni þesdi sínu að halla að, Matth. 8. Því sýnist svo sem að hans fjorum væri eðfi svo mjög að fagna í þetta sinn. Hvað þá, brædur mínir? Vér vitum eptir St. Páls munni, að Einglarnir eru þjónustufamir andar, útsendir þeim til þjónkunar, er sáluhjálpin erfa skulu, Hebr. 1. og þótt að vér seum vesælir og syndugir, þá er þó meiri gleði hjá þeim í himninum, nfr einum syndugum, sem yðran gjörir, heldur enn nfr nú og niútu réttlátum, Luc. 15. Þar af er auðsætt að þessar Guds hersveitir hafa svo tekið ástföstri við ofs auma menn, þótt vér seum þeim að öllum edlisháttum ólíkir, að þeir gleðjast nfr sérþvörju því harpi, er noður af ofs hlýtur; en ef þeir svo gleðjast nfr allri gjöfu vorri, því mundu þeir þá eðfi venju frammar lýsa þessum fögnudi, þegar ofs á nátturtíma upprann sú sól, er aldrei þesir noður segri nfr heiminn stinid, og þegar ofs sú heill að höndum kom af hværri allra Guds barna, ríkra og fátækra, hærri og lægri stéttar, nálægra og fjarlæggra, fæðdra og ófæðdra, tímanlig og eyllif heill og hamingja uppsprettur og framstýtur. Þess getur Jóhannes, Cap. 1. er hann segir, að af hans fyllingu höfum vér allir meðtekið náð fyrir náð. Þar fyrir ljómar hin guddómlega birta í kríngum hýrdarana, svo sem vitnandi þar um, að hann væri í heiminn borinn, sem að er ljómi Föðursins dýrðar, og ímind hans guddóm-ligrar persónu, Hebr. 1. frá hvörjum ljófanna Föður að öll göð gjöf og öll fullkomin gjöf kémur, Jakob. 1. hverjum og þóðnast þesir, að í sínum Syni stuli öll fyllingbúa, Col. 1. já, sjálf guddómsins fylling, hvör eð byggir í honum líkamliga, Col. 2. Það er í hans bleffudum manndómi, er hann af voru holdi og blóði þesir uppá sig tekið, og gjört hluttakandi guddóm-ligrar náttúru. Þe, 'ofs auma og synduga menn! vér sjáum eðfi fyrir' blindu heldsins, hvað mikið ofs veitt er í Jesú holdtefju, myrkur vors skilnings sá það eðfi höndlad, svo sem það er; en Guds h. Einglum, er jafnan standa frammi fyrir honum, Matth. 18. þeim er alkunnug sæla sú, er öllum Guds börnum er tilbúin, hværri vér tapad höfum í Adams falli; þeim eru og eðfi ókunnugar píslir fordæmdra er kvæljast munu í augfyn heil. Eingla, segir Jóhannes í hans opinberingum, Apoc. 14. Því er eðfi að undra, þó Einglarnir fagni, þar hinn annar Adam, sem er Drottinn af himnum, 1. Cor. 15. var í heiminn borinn, til að frelsa ofs frá öllum þeim óstöpum, því þeir elsta mannkynid, en visfu að í Jesú fæðingu var mönnum gefinn sá kostur, að forlitaft við Gud, og settir verða í

þans Sonar ríki, Col. 1. Nú er það víst að sonur, að vér eðli að fullu þekjum hvað vér mist höfum, eður hvort ólucka ofs búin væri, nema Guds Sonur væri í heiminn kominn synduga menn sáluhólpna að gjöra, 1. Tim. 1. en þó máttum vér að svo miklu leiti þekja vort andligt volæði, og svo mikil þessir ofs sagt verid af þinni eynslu dýrðarvíst í Himnaríki, að ef vér legdum nokkurn hug á vort mál, þá mundum vér allshugar segnir verða, að vér höfum þana aptur fengid, og róa öllum árum að því, að vér sleptum þenni eðli aptur að nýju. Eg hefi nóg sagt hér, þegar eg segi það með ordum Esajæ, hvörju syndir vorar til leidar koma: Þú syndir, segir hann, stíla á milli Guds og yðar, og yðar ránglættingar valda því, að hann byrgir sitt andlit fyrir yður, og vill yður eðli bænheyra, Esa. 59. Nú vitum vér það, að vér lifum eðli eina stund án syndar. Henrid hvað David konungur talar um allt hold, Ps. 14. Ps. 5. og 10. og 36. Sal. Orðskv. 1. Esa. 59. Þar er einginn réttlátur, og eðli einn, þar er einginn stýnjandi, og einginn sá að Guði leiri, allir hafa þeir afsóttid, allir til samans eru þeir ónýtir orðir, þar er einginn sá eð gott gjöri, og eðli einn.

Nú segir Páll, er hann færir þessi ord til síns máls, Róm. 3. nú vitum vér að hvað sem lögmálid segir, það segir það þeim sem undir lögmálinu eru, svo að allir munar verði tilbýrgdir, og allur heimurinn sakfallinn við Gud. En ef Guds Sonur væri eðli í heiminn kominn til að frída fyrir ofs, þá værum vér allir undir lögmálinu, og enn-þá í vorum syndum, því að lögmálid er fyrir Mósen útgáf, en náð og sannleiki er stén fyrir Jesúm Christum, sagði Baptista, þegar hann hóf kristni-bodid, Jóh. 1. Evi aðskilja nú syndir vorar á milli Guds og vor. Segid mér þá! er það eðli mikillar gleði og fagnadar vert, að hann er ofs í heiminn borinn, sem heitir Immanuel, Esa. 7. Það er Gud með ofs, í hvors nafni hinn náðugi Gud þessir til sinnar kristni talad, það er til allra þeirra, er á hans nafn trúa, Esa. 54: Þótt að fjoll þessi hverfi á bak aptur, og þessir hálsar úr stad hrærist, þá skal mín gjæfka eðli frá þér víkja, og sáttmáli míns fríðar eðli við þig stíla, segir Drottinn þinn miskunari. Ó, hvorsu gleðiligt er þetta! þegar einn sáráður syndari, hvors samvisska vitnar á móti honum, að hann hafi eðert annað enn dauðann forþénad, þegar hann, segi eg, hvar til þeirrar ógnarlígu tíðar, nær konungar jarðarinnar og höfðingjarnir, og þinir ríki og þinir völdugu, segja til fjallanna og til bjarganna: fallid nfr ofs, og hóljid ofs fyrri augliti hans, er í háfættinu situr, og fyrir reidi lambsfins, Apoc. 6. Þess er og að gjæta, bræður mínir, hvort hann er, sem að vér vórum missáttir við; ófríðurinn er að því leiti hræðiligur, sem hann er völdugur til, sem herjar á landid. Hvort er sá konungur, er hann færir hernad á móti öðrum konungi, að hann eigi setji sig niður og ráðslagi, hvort hann geti með tíu þúsundum mætt honum, sem með tuttugu þúsund kemur á móti honum? sagði Drottinn við lærisveinana, Luc. 14. til að sýna þeim hvort að væri munur Guds og manna. Minum vér geta svarað þinum réttláta Guði einu á móti þúsund, ef hann vill í dóm við ofs gánga, Job. 9. Hann er Herrann, vér erum þrælarnir, hann þessir skapad ofs, vér vanföpum ofs dagliga, hann þessir ofs allt gott gjört, vér gjörum allt illt á móti honum, hann vegur fjollinn á vígt, og hálsana með sínum minsta fingri, Esa. 40. Vér megnum eðli að gjöra eitt svart hár hvítt á voru höfði, Matth.

5. Hjá honum er eingin umbreyting eður mynd til umbreytingar, Jak. 1. Vér erum ein vatns-bóla, vér megnum ekki hinum minsta vesæling þid minsta mein að vinna, án hans vilja, hann hefir vald til að kasta lífi og sálu í eynfann eld, Matth. 10. Hver vill fá staðist, nær stíkur Herra er reidur? Hversu sagnabarsæll er þá bódskapur þessi, að vér fríð-keppir erum, og í sátt komnir við hann, sem allt vald hefir bæði á himni og jörðu? Matth. 28. Og ef vér viljum ganga nær og skoða, hver að sé mismunur lögmálsins, sem fyrir Mósen er gefið, Jóh. 1. og Evangelíi, sem Christur hefir fært ofs úr skauti Föðursins, þá er það í mörgum hlutum andsféð: Lögmálið var með stórrí ógnan og reidarþrumum útgæfið; ef að jafnvel eitt kvikindi snertir fjalls-ræturnar sagði Gud, Exod. 19. þá skal það dauða deyja. Þið fyrsta nýja Testamentisins Evangelíum er með loffaung heilagra Eingla bódad, og almennilígu fríðar-bóði yfir-lýst; allt fjallid Sínai skalf og titrabi af Guds ógnan, þar sáust leiptranir og elðingar, svo að Móses, sem var hinn mesti fullhugi, og svo var kunnugur Gudi, að hann taladi við hann eins og maður við mann talar, Exod. 33. sagði: eg em hræddur og skjálfsandi, hvað Páulus tiltekur til dæmis um þessi stóru undur, Hebr. 12. En hér ljómar Guds birta í kringum hyrdarana, og Eingillinn segir við þessa vesælings smala-menn: óttist ekki, því að í dag er yður lausnarinn fæddur, sá að er Christur Drottinn, í borginni Davíds. Mennt halda að Einglarnir hafi gengið á milli Guds og Mósen, til að afhenda honum lögmálið, eða að vísu á einhvörum hátt þjónað að þessu; það segir Stephanus hinn fyrsti píslarvottur Guds nærri með berum ordum tvísvartinum, Act. 7. það staðfestir St. Páll, Gal. 3. og Hebr. 2.; enei heyrift að þeir hafi þá blíðliga til hans talad, sem ei var von, því lögmálið verkar reidi, Róm. 4. og er vegna yfirtroðslunnar útgæfið, Gal. 3. Eg vil ekki fá mér til orða þar grimmu hótanir, er lögmálinu fylgja; ef þú hlýðir ekki raustinni Drottins Guds þíns, segir Móses, Deut. 28. þá skulu allar þessar bálvanir koma yfir þig og henda þig, bálvapur skaltú í borginni vera, bálvapur á akrinum, bálvud skal þín hyrðsla vera hvar þínar afgangs-leifar eru, og bálvapur skal þinn líffins-ávoxtur vera, þinn jafdar-ávoxtur og þinna sauda, bálvapur skaltú vera nær þú gengur inn, bálvapur nær þú útgengur! með öðru fleira, og allri þeirri ólukku er lögmálsins yfirtroðsla steypir yfir syndugar manneskjur og hræðiligt er upp að telja. O! hversu er það ólíkt honum, er sagði: Komid til mín allir þér sem erfiði drýgid og þunga ernd þjáðir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11. Hann meðtók tollheimtumenn og bersynduga, át og dræf með þeim, Luc. 15. til að ávinna þá til Guds-ríkis; haldi bríxi og ámalí vandra manna þeirra vegna; hann ed sagði við hina beshndugu hör-konu: hafi einginn fordæmt þig, svo fordæmi eg þig ekki heldur, gæf burt og syndga ekki frammar, Jóh. 8. Svo að það má satt játa, að hinn náðugi Gud hefir ekki um stór framm spád um sinn eingetinn Son, Esa. 42.: sjá minn þjón þann er eg annast, og minn hinn útvaldi á hvörjum eg hefi velþóttan, eg hefi honum minn Anda gefið, hann mun dóminn útflytja meðal heidiuna þjóða, hann mun hvorki kalla né hrópa, og hans raust mun ekki heyrast á strætunum, þann brákada renn-legg mun hann ekki í sundurbrjóta, og þann lítt-logandi her-foef mun hann ekki útslökva, hann mun kenna að halda dóminn með sannleikanum, hann mun ekki mög-
marfamar né hræðilígur verða, svo að hann á jörðu dómint upphyrji og enarnar munu

eptir hans lögmáli vanta. Þegar þér nú þetta hvörtveggja samanberid, brædur mínir, og ef þér þykist nokkuð við Gud sekir vera, þá er líklegt að þér munuð finna til í hjarta yð-
 ar, hvorsu gleðilig að sé Jesú fæðing. Gyðingum var sögnudur þessi allra fyrst bodad-
 ur, svo sem von var til, svo að spádómarnir yrðu uppfylltir; þess geta þeir St. Páll og
 Barnabas, Act. 13. er þeir sögðu við þá: til yðar byrjadi fyrst að tala Guds orð, en vær
 adrir höfum þess síðan notið; þar fyrir spáir Esa. svo um Jerúsalem: myrkrir munu hylja
 jördina, og dimman þjóðirnar, Esa. 60. en Drottinn mun upprenta yfir þér, og hans dýrd
 mun sjást yfir þér, og heidíngjarnir munu ganga í þínu ljósi; því lýsir Eingillinn í samtali
 við hyrdarana, þar hann segir: eg boda yður mikinn sögnud, þann er skér öllu fólki. Hér
 er ekki Gyðingur né Grískur eða Schytskur, ekki þráll eður frelsingi, Gal. 3. heldur allir eitt
 í Christo Jesú, Col. 3. Eptir hans lögmáli munu eyarnar vona, segir Esa. 42. Það eru
 heidnar þjóðir, svo plagar Ritningin þær optliga að falla. Þetta megum vér bæði að raun
 og nafni tileinka oss, sem byggjum hólma þennan; að sonnu hefir Guds 'enlíf fyrirhyggja
 stotid oss út undir þið yfsta heimfisins skaut, kansté og að mörpum þykja megi, að vér höfum
 var-hluta farid af margri fullsælu heimfisins, en þar á móti höfum vér ekki að segja af
 margri þeirri dluðu og andstrenni, sem annarstadar í heiminum plagar synduga menn,
 svo vér erum skyldugir að viturkenna, að Gud hefir vel til vor gjort, ef vér kynnum með
 að fara. En hvornir sem þessu er varid, þá hefir hann ekki gjort oss afskipta af andlig-
 um hlutum, sem mest á ridur.

Stutt stund er það, að vér eigum við þetta tímanliga að búa, hvort heldur oss geng-
 ur með eður mót, en eins vel er oss Jesú blefsud tilkoma í holdid bødud og sðrum, eins
 vel hans þína og dandi, eins vel hans upprisa, eins vel hans uppftigning, eins vel útsend-
 ing hins Heilaga Anda, á eingu af þessu höfum vér nokurn skort, heldur enn hvor sennur
 þjóð í heiminum, og ef eg má segja, þá erum vér betur hér með forforgadir enn margir,
 því höfum vér eingu síður orðsok til að sagna og lof-sýngja hinum góða Gudi í hjörtum
 vorum, Col. 3. heldur enn allur heimurinn, já, öll Guds kristni, hvar helst sem hún er í
 heiminum; hún má játa það satt að vera, er Pálus segir, Eph. 2. um heidíngjana: nú
 eru þér í Jesú Christo, sem áður fjærri vorud, nálægir orðnir fyrir blóð Jesú Christi; því
 hann er vor fridur, hann sem gjerir eitt af báðum, og gnrðingu midveggjarins hefir ridur-
 brotid. Í kríngum Jerúsalems musteri var einn stein-veggur, þángað leyfðist heidíngjum
 að koma, en ekki lengra, svo að þjónustugjörðin ekki saurgud yrði af óumstörnum moun-
 um, og til þessa lítur Postulinn í þessum orðum. En síðan Guds Sotur er í heiminum
 borinn, þá er í Christo hvorki umskurn né yfirhúð, Gal. 5. því segir og Pálus aptur, að
 hann afmáð hafi lögmál bodordanna, sem var innifalid í setningunum fyrir sitt hold, svo
 hann gjörði í sjálfum sér tvo að einum nýjum manni, og gjörði frid, Eph. 2. Þetta er
 meðal annars fá fridur, er Einglarnir boda, fridur millum Guds og manna, því Gud er
 maður orðinn, fridur millum himins og jardu, því Gud hefir í Christo alla hluti forlíkad
 við sig, (semjandi frid fyrir blóðid hans kross) hvort heldur þeir eru á jörðu eður himni,
 Col. 1. fridur við heilaga Guds Eingla, hvorra samneyti vér höfum af oss brotid, því

segir Pálus, að vér séum komnir til hjallans Ísón, og til borgar Guds lifanda, Jerúsalem hinnar himnesku, og til margra þúsunda Einglanna, Hebr. 12. Fridur á milli Gýðinga og heidningja, því það er í Jesú blefsaðri þingadkomu framkomid sem Drottinn spáir, Zach. 8. segjandi: á þeim dögum stulur tíu menni (það eru margir) af öllum þjóðum og tungumálum þrifa í klæðasalb Gýðingsins, segjandi: vér viljum með yður fara, því vér heyrum Gud er með yður. Þessi er Immanuel, hvær ed fyrst var sendur til fortapadra sauda af húsi Ísraels, Matth. 15. en hafði þó aðra saudi, er eðfi voru af því sauda-húsi, er þonum byrjandi og þángað að leida, Jóh. 10. svo þar yrði eitt sauda-hús og einn hýrdir. O, hvíllt djúpt andasanna og Guds spekil Hér má það satt játa er Pétur með stórrí undran sagði forðum, Act. 10. er Gud sendi hann til að fýhra Cornelíum og hans heima-fólk: mí reynni eg í sannleika, sagði hann, að þar er eðfert manngreinar-álit hjá Gudi, heldur að sérhvær einn, af hværri þjóð sem hann er, sem hann óttast og fremur réttvísina, hann er þonum þóðnanligur, Act. 10. Þar fyrir fýngja og Guds Einglar hér í loftvæðinu: Og monnum góður vilji, það kallar textinn velpóðnan. Hvar mundi þessa velpóðnan vera að finna, bræður mínir? Eðfi hjá vesálu mannkyni, allra sízt á þeim dögum, þegar Drottinn kom til sinnar eignar og hún þekkti hann eðfi, og kénur það hér fram sem Jóhannes segir, 1 Píft. 4. Cap: í því er hjærleikurinn fólgin, eðfi að vér elskudum Gud, heldur að hann elskaði oss, og sendi sinn Son, að hann yrði forlíkun fyrir vorar syndir. Þetta er eðfi af mannligum tilveruadi stéð, þvíán Chrísts er madurinn andfýngd fyrir Gudi, heldur fyrir hans skuld, sem er hans elskuligur Sonur, í hvörjum þonum alleina velpóðnast, Matth. 3. Þess háfa hinir að-notid, hværra hold og blóð hann hefir uppá sig tekid, því einginn hefir um aldur sitt eigid hold hatad, Eph. 5. Þar fyrir er eðfi að undra, þótt Gud hafi velpóðnan á þeim, hværja hans Sonur stannast sín eðfi bræður að kalla, Hebr. 2. og þar að auki fyrir trúna á hann eru orðnir einn andi með Gudi, 1. Cor. 6. Fýrir því samfagna nú Guds heilagir Einglar syndugu mannkyni, er svo bráðliga höfðu þessi gleðiligu umfkipri fengid, að verða Guds börn af Satans börnum, lensingjar Chrísts af syndarinnar þrælum, Guds ríftis erfýngjar af örfum forðæmýngarinnar, Einglunum samlíkir og þeirra samlags-menn, af lagsmonnum Djöflanna; en svo sem að þeir himnesku andar fagna þessu svo mjög, sem áður er sagt, að þeir boda fríd og velpóðnan Guds yfir jordunni, svo fagna og Chrísti lærifveinar, og það fólkid, er þonum fýlgdi inn til Jerúsalem, þar af, að frídur er í himninum ordinn; þar um skrifar svo lúkas 19: og allur fjöldi lærifveinanna tóku til að losa Gud með fegnudi og hárti ræddur, fyrir allar þær jarðteiknir, er þeir séð höfðu, segjandi: blefsaður sé sá sem kénur í nafni Drottins, frídur á himni og dýrð í upphæðum. Merf þetta vel, kristinn madur, himn náðugi Gud hefir látid fríðar-bod gánga um alla veröldina og lagt sínum Postulum uppá að auglýsa forlíkun þessa, 1. Cor. 15. hvar fyrir þeirra hljómur er sitgenginn um alla heimsbýgdina, Róm. 10.; en Gud náði hvað fáir þeir eru sem vilja fallast á þau ráð, að minnast við Soninn, svo hann verði oss eðfi reidur, Ps. 2. Gud hefir látid boda fríd á jörðu. Lát þér vera ant um, kristinn madur, að verða þess fullornggur, að þar sé og frídur fyrir þig í himninum. Allir Jesú Chrísti velgjörningar eru í hans fæðngu öllum bódnir, einnig þeim sem fót-tröða Guds Son, og fáttmálans blóð af-

menniligt halda, með hvörju syndarinn er þó helgadur, Hebr. 10. Gud er að sennu frelsari allra manna, því hans Sonur hefir fyrir alla líðid, þó einna mest trúadra, 1. Tim. 4. Því þeir einir meiga frelsisins njóta, sem trúa á nafn eingétins Sonar Guds. Gef því ekki upp á vegi þinnar sálshjálpur fyrir enn að Heilagur Andi ber vitni þínum anda þarum, að þú sért Guds barn, Róm. 8. En hvornin máttu það aðlast? Það stædur ef þú gjörir einga sátt við hans óvini, ekki við Djöfulinn, því hann er Guds svarinn óvinur; vér höfum afneitad öllu hans athæfi í skýrninni, hvörja Petur kallar sáttmála góðrar samvitstu, 1. Pet. 3. ekki einungis þessvegna, að vér í henni endursæddir erum, og höfum styrkt samvitfunnar þaraf, að vér erum sáttir við Gud, og kvættir um sekt uppruna-syndarinnar, heldur og hins annars, að hún minnir oss á, umalla vora æfi, að halda vort losford af fremsta megni, og að fæðka ei samvitfuna með þeim verkum, sem Andskotanum eru til þjónustu, en Gudi til stjgðar, ekki við holdid, þvíad þess þántar eru reidi og fjandskapur ígegn Gudi, Róm. 8. Einginn kann tveimur herrum að þjóna, Matth. 6. en Kristur og Belial eiga ekkert hlutskipti saman 2. Cor. 6. Nú eru holdisins verk augljós, það eru hörðómur, saurlífi, óhreinsleifi, lausung, skurðgoda-dýrkun, fjölkýngi, fjandskapur, þrætur, kappgærni, reidi, þráttanir, sundurþykja, flokkaðráttur, ófund, manndráp, ófryðja, ófneyfsla og þessum líkt, Gal. 5. Ef vér þessar syndir æfum, og látum þær drotna í voru holdi, þá erum vér ekki Guds vinir, og ekki er hans fridur í oss, ekki kunnum vér heldur við samvitfuna frid að hafa, nema hún sofi, og mun hún þó síðar af illum draum vakna þegar vest gégnir, þegar Andskotin kippir svæflinum undan höfðinu, og vér erum sízt búnir til mótgaungu þennum í dauðans harða stríði, og er þá hætt við að hennar ormur verði að þeim ormi sem aldrei deyir, Esa. 66. Já, nema vér dagliga tökum uppá oss Guds herftrúda, og leggjum allt kapp á að stöðva þessum óalðar flokki, eptir því sem hvör einn verður áfóttur, þá kunnum vér ekki frid við Gud að hafa, ekki Guds börn að heita, og í eingri vísu um Guds ríki edur arf himnanna að vera, því þeir ed Christó tilheyra, krossfesta sitt hold með þess gyndum og tilhneigíngum, Gal. 5. Gjörid ei heldur samdrátt við heim þennan, ef þér viljid Guds vinir heita, því Jóhannes segir, 1. Píft. 1 : elstid ekki heiminn né það sem í honum er, ef nokkur elskar heiminn, þá er ekki Guds elsta í honum. Ekki segi eg, að menn stuli ei hafa umgengni við heimsins börn, annars mættu þeir fara út úr heiminum, 1. Cor. 5. segir Páll, hitt er og réttvíst að umgángaft fridsamliga vld þá sem eru af heiminum, verði því ákomid, því Páll segir enn aptur Róm. 12: ef það stæ kann, að svo miklu leiti sem í yðar valdi er, þá hafid frid við alla menn, og Davíð hælir því; að hann hafi fridsamur verid, Ps. 120. jafnvel við þá sem fridinn hótudu; Ps. 119. Hitt segi eg, að menn stuli ekkert samblendi edur samtök hafa við þá í illskunni og prettvísinni, því það er að færa hernad ámóti Gudi, og verði einhvör af oss til þess kvaddur, þá eiga menn að brjóta þennan frid og óttast eigi mennina, svo vér kunnum að hafa frid við hann, er sál og líf gétur drepid erlísum dauða, Matth. 10. Réttvísin og fridurinn kysa hvört annað; segir Davíð, Ps. 84. Þar segist vel einginn vera, sem ekki fridinn kjófi, en allir vilja þó ekki réttlætíð æfa, eins og hvört kunni annars án að vera; þar sem ekki er réttvísi, þar er aldrei fridur, þar sem ekki er hinn sanni fridur; þar er aldrei réttvísi. Það er þiun sanni

fridur, að halda eindrægni með guðræfni og góðri stýðun, en hata skammir og klæfi. Þegar veraldariunnar synir eru megtugir orðnir, og hafa brotið undir sig aðra, svo að einginn vogar að stríða á það strá er þeim mislíkar, þá hyggja menn að þeir séu í fríði, en það er víst, að þeir ed öðrum hafa rángliga tilgjört, hafa þá hvað minnstann fríð, er þeim sýnist einfstis ófríðar von vera, því fríður þessi heldur jafnan stríð við samvitskuna, og nær þeir hafa eingann að berjast við, þá berjast þeir við sjálfa sig; söddan fríði eiga öll Guds börn að hafna, jafnvel þótt það sé nú um stundir fríðsemi kollub, að líða og samþykja, edur að minsta kosti látaft eðfi sjá hinar verstu skammir og óþyðir, og hlutfsemi kollub, ef noður vandlætir þarum; en það mætti þann einu gilda sem hefir fríð við Gud og samvitsku sína, því þótt hann jafnvel fríðlaus yrði og ræfur frá mönnum, þá hefir hann altíð fríð-land í Guds-ríki, og þótt Gud taki hann ei svo fljótt í burt úr heiminum, þá varðveitir hann þann þinn sama fyrir heiminum, Jóh. 17.

Það er gott að vera hlutfamur með sama hætti og Núi, Ióth, Móses, Samúel, David, Elías, Esajas, Micheas, Jeremías, Jóhannes Baptista, St. Páll og aðrir Guds menn er þeldu bríðli Chrísti stærri virðingu að vera, enn heidur veraldar þessrarar Hebr. 11. Esajas 9. nefnir vörn Immanuel fríðar höfðingja, en þó segir þessi höfðingi: Matth. 10. meinib eðfi það eg sé kominn til að senda fríð á jörðu, eg er ei kominn til að senda fríð, heldur sverð, því eg er kominn til að setja manunn upp í móti föðurnum, og móðurina upp í móti dótturinni, og sonar-konuna á móti móður bónda síns, og mannsins heima-menn verða hans óvinir. Hvar er þá fríður sá er Drottinn hefir fært ofs af hinnum? Það er fríður millum Guds og manna, en eðfi fríður millum Guds barna og hans óvina, fríður við samvitskuna, en eðfi við syndina, fríður við Guds lögmál, en eðfi við hölðib; en ef noður af þeim er hann talar um, Matth. 10. samþykkir eðfi þessa fríðar-kosti, þá er sá hans óvinur, og á eingann fríð við þann sama að gjera, því sá sem eðfi hatar föður og móður, bræður og systur, fyrir hans skuld, hann er hans eðfi verdugur, Matth. 19. Að síðustu er þetta sá fríður Guds, sem aðri er öllum stílningi, Phil. 4; minn fríð gef eg yður, minn fríð læt eg hjá yður, eðfi svo sem heimurinn gefur þá gef eg yður, segir Jesús við lærifveinana, Jóh. 14. Það er söddan fríður sem gjörir ofs ríka í fátæktinni, frjálsa í þrældóminum, glada í sorginni, metta í húngrinu, innlenda í útlegðinni, og um alla hluti ofs sjálfum fullnéga, þá vér eðfert höfum. Þessi fríður gjærði Job heilbrigðann í kröminni, David réttlátann midt í syndinni, hann vigtadi lossaunginn fyrir Pál og Sýlas í myrkvæstofunni, Act. 16. hann gladdi Chrísti Postula þá þeir gengu fagnandi, og þó höfðstýktir út frá ráðinu, Act. 5. hann huggaði Mariu undir síns Sonar krossi, og enn-nú í dag alla þá, er hann bera með henni. Og fyrir því, bræður mínir, að þessi fríður er svo mikill og svo dýr, að án hans er einginn fríður, og þeir ed þenkja á himnefta hluti, kunna eingann fríð að hafa, þegar þeir hans sakna, þótt öll veröldin hlæi á móti þeim, þá grátþæni eg yður fyrir yðar velferðar sakir, að endingu með orðum Páls, þar hann segir: vér erum sendibetðar vegna Chrísts, 2. Cor. 5. og svo sem Gud beiddi fyrir ofs, þá biðjum vér í Chrísti nafni: sattist við Gud. En þú náðarfulli himnefti Fadri!

sem með dýrmætu blóði þíns eingetins Sonar, hefir endurkeypt velferd sálna vorra, gef þú þínum börnum að elsta þig, elfast innbyrdis, og halda eindrægni í andanum, svo allir þekja megi, að þeir séu þíns Sonar lærisveinar, Jóh. 13. Gef þeim að hlaupa svo fléid lífdaga þessara, að þeir sái yfirunnid fyrir hann, sem heiminn hefir sigrad, svo að þínir þjónar mætti með Simoni í friði fara eptir orði þínu, Lúc. 2. nær þér þóknast að þeir ganga fluli veg allrar veraldar; bænþeyr þad Herra þinnestí Fadur, fyrir Jesúm Chrístum, amen!

Dinnur predikun á Þoola-daginn.

Gudspjallid, Jóh. 1 Cap.

Upphafi var Orð, og það Orð var hjá Gudi, og Gud var það Orð, það sama var í upphafi hjá Gudi. Allir hlutir eru fyrir það gjördir, og án þess er eckert gjört, hvað gjört er. Í því var lífid, og lífid var ljós mannanna, og ljósid lýsir í myrkrunum, og mirkrinn hafa það eckí höndlad. Þar var einn madur af Gudi sendur, sá hét Jóhannes, hann kom til vitnisburðar, að hann bæri vitnisburð af ljósinu, svo að allir skyldu fyrir hann trúá. Eigi var hann það ljós, heldur að hann bæri vitnisburð af ljósinu. Það var satt ljós, hvört ed upplýsir alla menn komandi í þennan heim; það var í heiminum, og heimurinn var fyrir það gjörður, og heimurinn þekkti það eigi. Hann kom til sinnar eignar, og hans sjálfir medtöku hann eigi, en svo margir sem hann medtöku, þá gaf hann þeim mækt Guds börnum að verða, þeim sem á hans nafn trúá, eigi þeim sem af blóðinu, eda þeim sem af holdfins vild edur af mannfins vilja, heldur þeim sem af Gudi eru fæddir. Og Orðid varð hold, og bygdí með oss, og vér saum þess dýrd, dýrd svo sem eingetins Sonar af Föðurnum, fullaun náðar og sannleíka.

E r o r d i u m.

Daniel Spámadur í sinnar bókar öðrum Capítula, segir frá því, að Nebúcadnezar konungi, hafi gefist sýn nokur í draumi, er hann kvad síðan að væri horfin úr minni sér, og beiddi fjölklingis-menn sína og spásagnara, að þeir segðu þenum drauminn, en þeir töldust undan bodi konungs og svorudu þannveg: þar er einginn madur á jörðunni, er megi gjöra þessa konungsins skípan, hvar fyrir einginn höfðingi edur Drottinn hefir nokru sinni þvillist krafist af nokrum Spámanni edur Chaldæo, því sá hlutur er konungurinn ættir eptir, er svo dýrmætur, að einginn má hann segja konunginum nema goðinn. hvört ed eckí byggja með holdinu. Rú jafnvel þótt að Spámenn þessir væru Satans þjónar, þá má þó eckí því á móti segja, að þessi þeirra affökan var gylð á alla vegu, en þess meira sem heibíngjar þessir höfðu til máls síns, þess meira þesum vér kristnir menn Gudi að þacka, að hann hefir oss þann í heiminu sendt, er það hefir gjört, er einginn manna gjöra kunni. Chaldæa-lands vírlingum þótti það nýngar að kóngurinn skyldi leggja þeim uppá þennan hlut; en hinn alvirri Gud hefir gjört einn nýann hlut á jörðu, að konann hefir umkríngt manninn. Jer. 31. Hvört spádómur þessi eigi að skilast um holdreíju Drottins edur ei, er eg eckí aðdeílís víss um, samt fílgur mér í hug af þessu, að það hefir aldrei um aft þeyrst, að nokur hafi undir eins mey og móðir verid, að hann sem uppfyllir þimin og jörð treptist í einum stalli. að Gud er madur orðinn. Margvísíga og á marga vegu hefir Gud talad við sedurnar í spröð

inni, en það er nhr blutur, að hann talar við þá fyrir Soninn, Hebr. 1. og að Gud íslættda ur mannligu holdi, sá eingétmi Sonur Föðursins, sem er í hans skauti, hann í eigin persónu opinberar syndugum mönnum allann hans vilja og veg sálshjálparinnar. Spásagnararnir fortöku það, að Gud mundi byggja með holdinu; en hvað viljum vér þar um tala, að Orðid er hold orðid, og bygdi með oss? Vér heyrðum það, sáum með augum vorum og skoðudum, og hendur vorar þreifudu á því, segir Jóhannes, 1. Vist. Cap. 1. Godinn eru mönnunum líft ordinn, og ofan kominn til vor, sögdu forðum þeir menn í Lystris, er Pálus læknadi þann er haltur var borinn, og vildu hafa veitt þeim Barnabæ gudliga lömng, Act. 14. en þeir voru þá ekki nema menn, og hvað þelst þeir gjördu undrunarligt, það gjördu þeir í nafni Jesú Chrísti; en í manndóm Drottins er hinn lifandi Gud ofan stígin, og þesir byggd festa á medal mannanna, já, hvílltur Gud? af hvørs frapti og fyrir hvørs almætti að öll furduverk á himni og jörðu gjörd eru. Um þetta allra-þelgasta og dásamligasta efni gefur oss orðsöf að tala vor upplefinn texti, hvörjum vér viljum gánga nofud nær, og þótt að ei megi þinu um góða Gudi fullþacta þar fyrir, að einginn er sá medal vor, sem efi um guddóminn Chrísti né hans holdreku, þá same af því að þetta þellaga Evangellium færir oss á þá leib, sem liggur til að tala þérum, þá viljum vér af því alleina hugleida það, að Gud sé maður ordinn. Sér til fyrri oss gíður Gud með frapti síns Anda, amen!

Utleggíngin.

Upphaf var Orð, segir Gudspjallamaðurinn. Eg vil ekki í þetta sinn fá mér til orða, edur upptelja meíníngar manna, hvar fyrir þin ennur guddómsins persóna verður ord kall- adur, þó er það víst, að Gyðingar nefndu svo Messíam á þeim dögum, og þesir það öllum kunnugt verid, másté þessvegna, að ord fyrirheitisins uppá hann hlýddi; að eg ei tali þar um, að hinn máttugi Gud stæpadi fyrir hann alla hluti, þegar hann bauð þeim að verda með einu ordi, Gen. 1. edur og hitt, að hann holdinu íslæddur, þesir með sannleikisins ordi opinberad oss Föðursins vilja, Jóh. 1. En hvörnin sem þessu varid er, þá segir Jó- hannes, að þetta Orð, edur Guds Sonur, hafi verid í upphafi hjá Gudi, hvört sem vér nú tókum þetta ord: Upphaf, fyrir upphaf enlíftbarinnar, sem raunar er eðert annad enn sjálf enlíftin, í hvörri að ei er fyrr edur síðar, heldur þúsund ár hjá Gudi, svo sem einn dag- ur, og einn dagur svo sem þúsund ár, segir Petur, 2. Pet. 3. edur vér tókum það fyrir upphaf stæpunar allra hluta, Gen. 1. þá er það auðsært, að Sonur Guds er þennum sam- enlíftur. Pálus segir: 1. Cor. 15. að þegar sagt verður, að allir hlutir séu Chrístó undir- lagdir, þá sé það bert, að sá er undantekinn, er þonum þesir alla hluti undirlagt. Allka vil eg hét um segja, nær sagt verður, að Guds Sonur hafi verid í upphafi stæpunar allra hluta, þá er auðvitad, að hann sjálfur þesir aldrei stæpadur verid, og er þess-vegna, og þesir verid fyrir alla enlíft. Pálus tekur af tvímælinn hét um, er hann segir: að hann hafi verid áður enn allir hlutir voru, Col. 1. og uppá það, að einginn leidi sér það í hug, að hann ekki sé Gudi Föður samenlíftur, þá segir David kónungur, Ps. 45: þinn veldis-stóll ó Gud! er um aldur og að enlíftu. Einginn efi er á því, að þetta er um Jesum Guds Son talad, því strax eptir segir David: þú þesir réttlætíð elskad, en hatad ránglætíð, þar fyrir þesir, ó Gud! þinn Gud smurt þig með oleó sagnadarins fram yfir þína hluttakendur, Ps. 45. og þessi hin sömu ord þýðir Pálus til Hebreos 1. uppá Jesum, hvör ed eptir manndóminum smurður er með H. Anda, og hvað meira er, að Drottinn sjálfur er því

samhljóða, er hann heimsferir uppá sig þau ord er standa Esa. 61: Andi Drottins er yfir mér, af því hann hefir smurt mig, segjandi: Þessi ritning er í dag uppfyllt, að yður áheyrendum, Lúc. 4. Og svo einginn meini, að þetta sé talad alleina um hina eptirkomandi eykist, þá segir Micheas Cap. 5: Þú Bethlehem Ephrata, ert eingannvegin hin minsta á meðal hertoga Jüda, því af þér mun framkoma sá Drottinnarinn í Ísrael, hvors útgangur er í frá upphafi, og fyrir allar aldir. Þegar David bidur Guds Son að spara sín sáu ár, þá finnur hann ekkert dýrmætara til að hræra hans blefsudu mistunar-yður sér til meðaunnunar, heldur enn hans enlifa getnád, þar hann segir: Ps. 102. minn sterki Gud, svipt mér ei burtu midt á mínum dögum, af enlifum getnadi eru ár þín, áður enn þú jordina grundvalladir, og himnarnir eru þín handaverk, þau munu forganga, en þú blifur, allt mun það svo sem fat fyrnast, og svo sem öðru klæði muntu umbrenta þeim, en þú blifur hinn sami, og þín ár þrotna ekki; hvor Davíðs ord Pálus til Hebreos Cap. 1, enn aptur þýðir uppá Drottinn Jesúm og hans guddómliga náttúru; edur því mundi Esajas Cap. 9. kalla hann Födur enlisdarinnar edur enlifann Födur, nema Guds Andi hefði stotid þonum því í brjóst, að hann hefði ásamt Guði Födur verid frá enlifu? Ekki hefir Esajas talad þetta af sjálfum sér, því hann spáir svo greiniliga, að á má þreifa, um þá hluti er einginn madur vita kunni, nema Gud væri með þonum. En eg em viss um, að ef hann er Fadir enlisdarinnar, þá er hann ekki yngri enn enlifdin, en fyrst hann enlifur er, þá er ljóst þar af, að hann er sannur Gud, þess getur og Jóhannes í Gudsþjallinu, er hann segir: og Gud var það Ord, hver grein að eptir orðshætti Ritningarinnar merkir sama eg hann sagt hefði, það Ord var Gud, svo sem þegar hann segir í öðrum stad: Andinn er Gud, það merkir, Gud er einn andi, Jóh. 4. þetta vottar Gudsþjallamadrinn með þeim verkum, er einginn kunni að gjöra nema Gud einn, er hann segir: allir hlutir eru fyrir það gjordir. Hvor vill þá þenkja um Christ annað, enn að hann sannur Gud sé? Mér koma í hug þau ord er sagdi heidinn madur Pýthagoras, án esa til þess að hætta að metnadi og ærugynd daudligna manna, sem þó ekki kunna að skapa eina myflugu, og vilja þó svo sem Guðir tignadir vera: Ef nokkur þenkir, sagdi hann, það hann muni Gud vera, þá skapi hann eina veröld líka þessari, og mun eg hann strax tilbidja. Jóhannes itrefar þetta enn aptur, svo að allir megi úr flugga gánga hérum, segjandi: án hans er ekkert gjört hvað gjört er. Sé nú einginn hlutur án hans gjordur, þá er það auðsért, að hann sjálfur ógjordur er og óskapadur, því á millum Skaparans og allrar sköpunar kann einginn madur að huga edur íminda sér nokurn hlut, þar einginn hefir sig sjálfann skapad, og sköpun einginn hefir gjört sinn Skapara, og svo að vér ei meinum, að Guds Sonur hafi verid alleina nokkursonar verkfari í sköpunarverkinu, þá segir David með ljósum ordum í þeirri grein, er eg strax las af Ps. 102, að hann hafi veröldina grundvallad, og að himnarnir séu hans handaverk, og ekki einasta hefir hann þessa sýnligu veröld skapad, heldur segir og Pálus, Col. 1. fortakslauft: að fyrir hann, það er af þonum séuallir hlutir skapadir, sem eru á himni og jörðu, hvað sýnligt og ósýnligt er, hvort heldur það eru trónarnir edur herradæminn, edur yfirverldinn, edur vatnstjórnirnar, allt er það fyrir hann, og hans vegna skapad; með þessum hinum síðustu ordum vill Pálus merkjast láta Eingla Guds og hinar audlugu verur,

fyrir utan Gud einn, allra hluta Skapara, sem einn af öllu óskaptur er. Nú væri það að sennu nóg til að vitna um guddóm Frelsarans, að hann er eynifur og allra hluta Skapari, en Jóhannes lætur ekki fyrir þar með, heldur segir hann: í því var lífið, og lífið var ljós mannanna, með hverju hann teikna vill, að allt hvað lífs anda hefir, andligann edur líkamligann, það lífi af því sama lífi, og af hans fjölingu höfum vér allir meðtekið. Hvortin útmálar Pálus hinn sanna Gud fyrir Athenuborgar monnum, er hann fór til þeirra með kristni-bodid? Í honum lífum vér, erum vér og hrærumst vér, Act. 17. En hvað er það annað eun það, sem hinn sami Postuli vitnar um Christ? Col. 1: að í honum standi til-samans edur standist allir hlutir, það er: varðveitist og stjórnist af honum. Því segir og Postulinn, Hebr. 1. að hann beri alla hluti með orði síns kraptar. Eg get ekki verið allt þetta fólk sagdi Móses við Gud, Num. 11. þegar hann vildi hafa sig undan þeim einfamall að stjóra Ísraels fólk, af hverju orðtaki Ritningarinnar eg það fjölinga áhæta, að fá sem betur alla hluti með sínu krapptuga orði, hann stjórnað allum hlutum með Gudi Födur og Heilegum Anda bæði á himni og jörðu; hvað sjálfur Drottinn samþæfir, er hann segir: það sem Fadirinn gæfir, það gæfir Sonurinn einninn með, Jóh. 5. sem vor er til, því hann segir berliga, að Fadirinn sé í sér og hann í Födurnum, Jóh. 14. Jóhannes segir, að lífið hafi verið í Orðinu, en hvíllt það líf sé, greinir hann sjálfur, Jóh. 5: svo sem Fadirinn uppvækur og lífgar þá dauðu, svo lífgar og Sonurinn þá hann vill; og þótt hann hafi það með mörgum dæmum sannad, þá er það samt af hans sjálfs uppreisni allra kunnugast orðid. Adrir Guds menn hafa fyrir hans krappt uppvækid hina dauðu, en einginn hefir sjálfann sig af dauðum vakid, nema hann einn; þetta vottar hann sjálfur, því sagdi hann við Gyðinga: brjótið þér þetta musteri, en eg skal það á þrem dögum upp aptur byggja, en hann taladi um musteri síns lífhama, segir Jóh. 2. og um sálina segir hann: þar fyrir elskar Fadirinn mig, að eg læt mína sál frá mér, svo eg hana aptur taki, einginn tekur hana frá mér, en eg legg hana frá mér sjálfur, eg hefi vald til að leggja hana frá mér, og vald til hana aptur að taka; og þessara orðsaka vegna hafa heilagir Guds menn í Ritningunni mörglaga kallað hann Gud, því Gud er alleina sá ed dásemdarkerfenn gæfir, Ps. 72. Eg hefi allareidu nokkur vitni þar til leidd af hinu gamla Testamentinu, og mætti þó enn fleiri telja, en lærifveinarnir hans og Postular, sem voru uppræddir af honum, sáu hann og skodudu, 1. Jóh. 1. átu og drucku með honum, uppá hvorra lærðóm hans fyrsta bygd er, þeir ed hans vitnisburd hafa með sínu eigin blóði undirskrifað, og látið lífið fyrir þennan sannleika, þeir ljúka allir einum munni upp um þetta. Hans vitni hafid þér heyrt, er Jesús elstadi, sem var Jóhannes, er Gudspjallid ritad hefir, en hann talar enn þá frammar, 1. Jóh. 5. segjandi: vér vitum að Guds Sonur er kominn, og að hann hefir gefid oss hjarta til að þekja hinn Sannarliga, og að vér séum í hinum Sannarliga, það er í Guds Syni, hann er sannur Gud og það eynifa líf. Róm. 1. gefur St. Páll Gudi, allra hluta Skapara þann titil, að hann sé blefsadur um allar aldir, en í sama Pistli Cap. 9. segir hann um Jesum Christ: af hvorjum, (hann meinar fedrunum) að Christur er eptir holdinu, hvor ad er Gud ofir allum hlutum, blefsadur að eynifu. Júdas Postuli Drottins, hann endar sínn Pistil með þessum orðum: Gudi allsina vísum

Frelsara vorum, sé dýrd og magt, fráttur og veldi, bæði nú og um allar aldir; þeim sömu orðum sem Guds eingetinn Sonur hefir skipað ofs syndugum mönnum að kvæða Gud vorn Födur í drottinnligri bæn, Matth. 6. með þeim sömu ávarpar hann hér vorn Frelsara, hvað hann mundi ekki gjört hafa, nema hann vilði hafa honum guðligann heidur veittann. Drottinn Gud þinn skaltú tilbiðja og þennum einum þjóna, segir Móses Deut. 6. og 10. og með þessum sömu orðum rak Jesús Djöfulinn burt frá sér, er hann freistadi hans, og sagðist mundi gefa þennum öll ríki veraldar, ef hann félli fram og tilbæði sig, Matth. 4. Hvar af auðsart er, að einsömlum Gudi, en eingum öðrum tilheyrir söddan lotning. En hvað segir St. Páll um Jesúm, hann segir að í hans nafni skuli öll kné sig beigja, bæði á himnum og jörðunni, og undir jörðunni, Phil. 2. og svo menn viti að hér er einginn undantekinn, þá segir Postulinn Hebr. 1. í Davíðs orða stad, að allir Einglar Guds skuli hann tilbiðja; en ef það skulu Einglarnir gjöra, hvörjir ed sjá ndugliga Guds Föðurs auglit á himnum, Matth. 18. Því munu þá ekki skylðar til þess þinar óæðri sképnur? Þegar Jóhannes vilði hafa tilbedid Eingilinn, hann er taladi við hann, Apoc. 19. þá varnadi hann þennum þess og sagði: sjá til, að ei gjörir þú þetta, tilbið þú Gud; en er hann féll til fótá Guds Syni, þá apradi hann þennum ekki, heldur lagði sína hægri hönd yfir hann segjandi: Öttast ekki, eg em hinn fyrsti og síðasti, Apoc. 1. Og hvað opt var Drottinn vor tilbedinn, jafnvel í sinni ánaud hér á jörðunni, þin cananíska, Matth. 15. María systir Lazari, Jóh. 11., hundrads-höfðinginn, Matth. 8., og aðrir miklu fleiri tilbáðu hann, og hann auðshindi þar með, að þennum guddómligur heidur tilheyrði, að hann vardi við öllum þessum jafnstjótt og þeir beiddu. Kæninginn sem með þennum krossfestur var, tilbad hann dauðvona, sjálfann kominn að dauða, Luc. 23. þá shindi Jesús fyrir alvöru að hann Gud var, því hvörsu mátti hann einum stórbrota manni himnaríkið gefa, nema hann sjálfur atti þess vald á himnum. St. Stephanus frumburður hans píslarvotta, hann tilbad hann midt í andarslitrunum, og var hann þá fullur af H. Anda, sem Lucas vottar, Act. 7. heyrta hafði hann með hvílku falli að Jesús lést á krossinum, er hann sagði: Fadir í þínar hendur fel eg minn Anda, Luc. 23. en hann gjörði þess eingannmun og hins er hann sagði: Herra Jesú medtaktu minn anda. Hvar fyrir? því hann vissi að Fadir og Sonur voru eitt, og Sonurinn Föðurnum að allri tign, dýrd og mætti samjafn eptir guddóminum. Heidíngjar þeir ed af Gudi ekkert vissu, og voru án hans í heiminum, Eph. 2. Þeir sköpuðu sér aðskiljanligar meiningar um god sín, er þá höfðu þó ekki skapad, og meintu að einn væri öðrum undirgefinn, en þólikt er ekkert um Jesúm að þenkja, svo enlífur, svo almáttugur, svo alvitur sem Fadirinn er, svo er og Sonurinn, svo sem hinn heilagi Athanasius lærifadir hefir ofs það kénnt í sinni trúarjátningu. Jehóva vor Gud, Jehóva hann er einn, segir Móses, Deut. 4. En ef ekki er nema einn Gud í verunni, og það er áður vottad að Jesús sé Gud, hvörnig má hann þá þennum minni vera? Og því segir Postulinn til Hebr. 1. að hann sé útþrýðilig mynd hans persónu. Eg er Jehóva, það er mitt nafn, og mína dýrd vil eg eingum gefa, segir Drottinn, Esa. 42. Væri nú ekki Guds Sonur Föðurnum að öllu jafn, og væri þetta nafn ekki guddómligrar veru, í hvörju að eru þrjár aðgreindar persónur, því mundi Gud þá sjálfur

gjæfunnar brunnur, hafa opinberað sína dýrd með þessu nafni þeim, sem öll sálariannar vel-ferd á því ridur að vita á hvörn þeir eiga að trúá, og halda eingann honum jafnan? En hann hefir skipað ofis að trúá á Soninn. Hví mundi hann segja við Mósen? Exod. 3: eg mun vera sá eg vera mun, og það skaltú segja sonum Ísraelis: Sá ed vera mun, sendi mig til þdar. Því mundi hann segja fyrir munn Esajar: eg er Jehóva, og fyrir utan mig, er einginn Gud, Cap. 45. Mundi nokkud Guds eingetinn Sonur, sá ed er í Föðursins skauti vanheidra sinn Födur þar með, að gjöra sjálfann sig honum jafnann, nema hann vissi það væri svo? Því segir hann þá: Apoc. 1. eg em alþa og ómega, upphaf og endir, sá sem er, og sá sem var, og sá sem koma mun, hinn almáttugi; því mundi hann segja við Philippum, er hann beiddist eptir að meiga sjá Födurinn: Philippe! sá sem sér mig, hann sér Födurinn, trúir þú edí að eg em í Föðurnum, og Föðirinn í mér? Jóh. 14. Því mundi sjálfur Föðirinn kalla hann sínu nafni? edur mun hann sína dýrd öðrum gefa? Því segir hann þá? Jer. 23: eg vil uppvefja David eitt réttlátt sæði, sá ed mun ríftja sem konungur, og það skal honum vel luckast, og hann skal fremja lög og réttindi á jörðu, á hans dögum mun Júda hólpinn verða, og Ísrael ugglaus búa, það mun vera nafn hans, er hann mun nefna hann með, Jehóva vort réttlæti; því mun hann aptur ítreka þetta, í 33. Cap.? segjandi: á þeim dögum mun Júda hólpinn verða og Ísrael tryggiliga búa, og sá ed kallar, hann mun vera Jehóva vort réttlæti. Mun ei þetta vera hann, sem ofis er af Gudi gjörður, til réttlætis, til þelgunar og til enlíftar sálshjálpar? 1. Cor. 1. Hvar fyrir mun Gud alsþerjar enn framur segja um sinn Son? Hof. 1: en eg skal misfuna húsínu Júda, og frelsa þá fyrir Jehóva þeirra Gud, og ei vil eg frelsa þá með boga edur sverði edur stríði, hestum edur riddara líði. Menn þreifa á því, að þetta er í Jesú af Nazareth fullkomnað og framkomid, hann var alinn í fátækt, lúe. 2. hann uppólft í armóð, hann hafði ei þar hann mætti hófði sínu aðhalla, Matth. 8. hans rífti var edí af þessum þeim, edí stríddu hans þenarar fyrir hann, Jóh. 18. hann skipaði Petri að líðra sverðið, Matth. 26. í sínu mesta hfírlæti reid hann einni sfnu inn til Jerúsalem, Matth. 21. hvadan hann var eins og óbóta-maður til gálkans útleiddur, og hans bestu vinir og víldarmenn eru deyðdir hans vegna allann daginn. En þó er í öllu þessu volæði, rífti Guds Sonar í hans barna hjörtum stærri orbið enn nokkurt konungs rífti hefir um æfi verið, svo eg má það satt játa, er Severus Sulpitius segir, (lib. 2. Hístor: Sacrae) um dráp Guds barna undir Diocletiano kensara: Vér hófum aldreí frágari sigur unnid, enn þá vér edí urdum með tíu ára ofsfótum sigradir. Mundi nú öllu þessu vera spád um Jesúm, edur hann nefndur því nafni, sem Gudi einum er eiginligt, og eingum öðrum má án sýndar tilleggjast, nema hann væri einnar veru með Gudi Födur, og honum samjafn að öllu? Zacharias, edí af sjálfum sér, edí af eigin hugbóði sínu, heldur fullur af Heilegum Anda, segir um Jóhannem: lúe. 1. og þú sveirn munt nefnast Spámaður hins Hærsta, en það er kunnugt að Jóhannes var fyrirrennari Jesú, og Eingill undan hans augliti sendur, Mal. 3. En ef hann er hinn allra hærsti, hvörninn má þá nokkur honum hærri vera? Ef hann segir sjálfur, eg em hinn fyrsti og síðarsti, Apoc. 1. hvar kann honum þá fyrri að vera? Og hvad haldið hefir verið um Messíam á hervoistar dögum Drottins, það kunnir Jóhannes 5

segjandi: þess meir sóktu þeir eptir að deyða hann, að hann eðí einasta braut hvíldardaga inn, heldur sagði Gud að vera sinn eiginn Födur, gjörandi sig jafnann Gudi, hvað hann með þessum ordum gjörði: minn Faðir erfiðar alt þingad til, og eg erfiða; sem vilði hann sagt hafa, minn Faðir er ei bundinn við sabbatsdaginn, að hann ei stjórni öllum hlutum bæði á himni og jörðu, eptir vild sinni, svo lákna eg og þá hjúku, eptir því valdi sem eg hefi, og má því eðí á móti segja, að þessir ránglátu menn teludu rétt í þessu. Pálus er stórinnoordur um þetta efni, þegar hann eggjar kristna menn á högværd og líti-læti, segjandi: verid eins lyndir og Jesús Chrístur var, hvær þótt hann Guds mynd væri, hélt hann það eðí fyrir herfáng Gudi jafn að vera. Og hefi eg svo með noðrum rafum vitnad fyrir yður, að Jesús er Gud enlífur, almáttugur, alls heidurs verduður, og Föðurnum að öllu jafn eptir guddóminum; eðí þess vegna, bræður mínir, að eg þurfi noðrum í þessum safnabi að telja trú hér um, því það játa allir með hjarta og munni, heldur að eg í stuttu máli auðsýni út af þessu heil. Evangelíó, hvílkur hann sé, er vort auma hold og blóð hefir uppá sig tekid, hvar um Jóhannes framar talar með þessum ordum: og Orðid varð hold og bygdi með ofi; hvær orð eðí eiga þann veg að skiljast, svo sem að guddómurinn sé í manndóm umbreyttur; hjá Föður ljósanna er eingin umbreytíng eður mynd til umbreytíngar, segir Jakob Postuli, Cap. 1. En þar hann nefnir Föður ljósanna, þá meinar hann Gud, en það er áður vottad, að Jesús sé sannur Gud, þar fyrir er því lángt fjærri, að hann kunni þinni minstu umbreytíng undirorpinn að vera, og þótt ei væri annað til vitnis hér um, þá eru Jóhannes eiginn orð, er hér standa skemmu síðar í Evangelíó: Þér sáum hans dýrd, dýrd svo sem eingetíns Sonar af Föðurnum. En nær sáu þeir hana? Að sentu í kénningunni, í kraptaverkunum, í skýrninni, en eðí sígt þá hann forkláradist á fjallinu, Matth. 17. og var það hinn sami er þeir höfdu etid og druckid með, 1. Jóh. 1. Svo er þá eðí guddómurinn umbreyttur í manndóm, heldur hefir Guds Sonur manndómliga náttúru uppá sig tekid, svo sem Pálus til Hebreos Cap. 2. að orði kénst, að hann hafi eðí Einglanna, heldur Abrahams sæði á sig tekid, teiknandi þar með, að hann hafi manndóminn tekid í samfélag og einíngu sinnar guddómlígrar persónu, og í þessum ordum: Orðid varð hold, er venjulígur orðsháttur Ritníngarinnar; svo segir Gen. 2: Adam varð að lifandi sálu, þegar Gud blés lifandi anda í mannsíns nasir, eðí það að líkaminn umbreyttist í sál, heldur teiknast með þessu orða tiltæki, þin allra nákvæmasta einíng á millum sálar og lífhama, hvær mjög svo er þessari líf, því svo sem sál eg lífhama verða að einni persónu, svo urðu og tvær náttúrurnar í Chrístó, einn Gud og maður, þegar hann hold og blóð uppá sig tók; þetta vitnar allvíða þ. Ritníng, bæði í spádómunum í gamla Testamentinu, sem og í meðkénningu þeirra er sáu og stöduðu hann, og hvorra heyndur á hönum þreifubú, 1. Jóh. 1. og sáu þó hans dýrd, svo sem eingetíns Sonar af Föðurnum. Hinn fyrsti vottur í gamla Testamentinu er sjálfur Gud, er hann sagði að tvínnunnar Sæði stýlbi í sundurmerja höggormsíns höfub, Gen. 3. Hvílkí ad sé þetta tvínnunnar sæði, það vitnar Esajas Cap. 9. með þessum ordum: Eitt barn er ofi sædt, og einn sonur er ofi gefinn, hvørs höfðíngja-dómur er á hans herðum, og hans nafn er undarlígur, ráð, herja, kraptur, enlífur Faðir og fríðar-höfðíngi. Sjáid hér, bræður mínir!

hann sem fæddur er, hann sem Spámadurinn barn kallar, hann nefnir hann undir eins Födur enlíftarinnar, af þvörju ljóft er, að hann er bæði Gud og maður, og að þetta sé meint um Jesum af Nazareth og eðli annað barn, vottar Esajas: Cap. 7. Sjá þú að ein jómafrú mun ólétt verða, og mun Son fæða, og hann mun hún kalla Immanuel, það er: Gud með oss; þetta segir Lucas Cap. 1. framkomid að vera. Merg ennur vitni mætti þér til leida ef það tíminn leifði, en í þínu nýja Testamentinu eru eðli færri. Hinn sterkasti vottur er Thómas Postuli, þvör eðli vilði trúa fyrir enn hann tók á, en þegar hann lét sínar fingur í naglasörinn, og sína hönd í hans síðu, þá æpti hann upp af fagnadi, og sagði: Drottinn minn og Gud minn! Jóh. 20. St. Páll sem var í þriðja himin upptínuminn, og heyrði þar óumræðilig orð, 2. Cor. 12. hann kallar hann þinn mikla Gud og Frelsara vörn Jesum Christum, Tit. 2. og þinn sami segir: að hann sé gjörður af sæði Davíðs eptir holdinu, Róm. 1. Mannsins Sonur, sem taladi við Nicóðemum, segist vera á himni, Jóh. 3. og aptur segir hann við Gyðinga: Jóh. 8. þér leitist við að deyða mig; einn Mann, sem segir yður sannleikann; og sjálfur segir hann, þegar hann hafði sjálfur aptur tekið sálu sína: atíði þessir ei hold né bein, svo sem þér sjáid mig hafa, Luc. 24. Vör vitum um að eðli sæðist af manni nema maður, en Lucas segir að María hafi sæði sinn eingetinn Son, þvör fyrir að Postulinn til Hebreos skrifar: að hann sé hluttakandi holds og blóðs eins og smá-börnin, Hebr. 2. Páll segir enn aptur, Col. 2. að í þönum þúi öll fylling guddómsins líkhamliga, það er reyndar fullkomliga og sannarliga.

Í förunum gamla Testamentisins bjó Gud svo sem í skugga eptirkomandi gjæða, Hebr. 10. í Christó þöfum vör sjálfann líkhamann, Col. 2. og hann býr í þönum eins og sál mannsins býr í hans líkhami. Kraptur Guds bjó í hans Spámennum og sdrum heilögum, en eðli vörð hann ein persóna með þeim, þvör ljóft er þar af, að Guds Andi veif frá þeim ástundum, en guddómurinn Christi þessir aldrei manndóminn víðskila orðid, frá því fyrsta augnabliki gétuðarins, og mun heldur aldrei verða um alla enlíft, því Eingillinn, er hann bodadi móður hans gétuðinn, Luc. 1. segir: að hann muni drottna yfir húfi Jakobs að enlíftu, það er að hann stuli aldrei hans kónungs-tígn afleggja, þvör þönum þó eðli er sdrufífi meðdeild, enn fyrir íbúð guddómsins. Já, þótt þinn grimmiðaudi sundurfliti sál og líkhami í þínuuni, þá mátti hann þó eðli lensa það band einingarinnar, sem var milli guddóms og manndóms, því þvörfu mátti hann af sjálfum sér og af eiginn krotum um upprísa ella? Eigi veit eg þvört noður vitni er sterkara eður ljósara um guddóm og manndóm Christi í einni persónu, heldur enn St. Páls. 1. Tim. 3. er hann segir: það er mikill leyndardómur guðfræðslunnar (það er kristinnómsins) að Gud er opinnberadur í holdinu, réttlættur í andanum, er sêður af Einglunum, er predikadur heidíngjunum, er trúad í heiminum, er uppnúminn í dýrdinni. Þvör er þetta, br. m., að Gud sé réttlættur í andanum? Kann noður að réttlæta þann réttláta í Ísrael? En þess er að gjæta, að þetta orð, það er að víðurkenna sannan og réttlátann að vera; svo skrifar Luc. Cap. 7. að alls fólkid og tollheimatumenirnir hafa réttlætt Gud, það er þríðað hann og meðkért sannan Gud að vera; í andanum segir Postulinn, það er eptir guddóminum, svo segir Petur, 1.

Pist. Cap. 3. um Christ, að hann sé deyddur eptir holdinu, en lifgaur, það er, lifandi eptir andanum, það er guddóminum, og með sama hætti segir Pálus, Róm. 1. að hann sé auglýstur Guds Sonur í mætti eptir anda heilagleikans; svo er þá meiningin, að í Christí holdi hafi guddómurinn svo auglýst sig, að menn hafi játad og þekkt, að Gud hafi í hön- um brúð; er séður af Einglunum, hvort heldur það eru Postular Drottins, sem opt verda Einglar kalladur, Mal. 2. Apoc. 1. eður og Guds Einglar, sem gyrnast að flignast inn í þennan leyndardóm, 1. Pet. 1. þá eru hvortveggu þessir fullnógir til sanninda; er pred- ikadur heidungjum; er trúad í heiminum, þessi ord sýna oss, hvað hinir fyrstu kristnir menn hafa hét um halbid, og hvornin Drottins eigin Postular hafa Christum predikad; upp- numinn í dýrdinni, hann sem þeir vissu að dó á krossinum, af dauðum uppreisinn, hann sem át og dræf með þeim, á hvörjum þeirra hendur þreifubdu, 1. Jóh. 1. hann sá þeir til himins faranda, með guddómligri dýrd, og stjód tók hann í burtu frá þeirra augum, Act. 1. O, hvílit dýpt audæfanna og Guds vísfu! hét má allur Eingla og manna flilufngur í hina mestu undrun falla. Þetta er sá leyndardómurinn, sem hulin er fyrir vitringum, en nú er opinberadur smálungjum, Matth. 11. Hvör vill útsegja hans getnad? Esa. 53. Hann er fæddur af Föðurnum fyrir allar aldir, hvör vill það útsegja? Hann er getinn af Heilögum Anda í timanum, hvör vill það útsegja? Hann er fæddur af menyu einni, hvör vill það útsegja? Oss fallast hendur af forundran, þegar vér heyrum að Mósis stafur verður að höggormi, Erod. 7. þegar Uróns vöndur blómgastr, Num. 17. þegar sól- in stendur fyrir, Jóh. 10. þegar hún gengur um nokkur strík til baka aftur, 2. Reg. 20. þá björge- in klofna í sundur, Matth. 27. þá vatnid skiptist í tvo hluti, og stendur eins og múrvegge- ur, Jóh. 3. þegar eldurinn brennir eði og gjörir eingann skada þvi sem í hann er kastad, Dan. 3. og er það þó endir allrar vortar undrunar, að vér segjum það sé eði undarligt, þótt hann sem náttúruna þefir skapad, geti umbreytt náttúrunnar háttum. En hvað stulum vér um það segja, að Gud náttúrunnar-madur verður? Og hann sem var fyrir allar aldir, hlýðir tímans lögmáli? Ad Skaparinn fædist af sképnunni? Og hann sem himin og jörð taka eði, verður í móðurlífi inniluktur? Þessi getnadur, þessi fæðing eru svo furðanlig, að þegar fraptur hins Hærsta yfirbyggir rétt-trúada sálu, þá getur hann slíka hluti við henni, að munurinn fær þeim eði útklaid, og lætur sér nægja þar með, að allt tilefni þessa stórunðrunarlíga furðu-verks er innifalid í hans almætti, hans gjæfu, hans vísfu og ómælanligri misfunsemi, er það gjört þefir. Honum sé lof, dýrd og heidur, um aldir alda, amen!

Annann dag Ísola.

Gudspjallid, Matth. 23 Cap.

Þann tíma sagdi Jesús til Gyðinga-fólksins og höfðingja kénningmann- anna: sáid! eg sendi til yðar Spámenn, Spetlinga og Skrifstærda, og nokkra af þeim munud þér astífa og krossfesta, og sumu munud þér hýðstrífa í samfundu-húsum yðar, og af annari borg í adra munud þér þá of- sætja, svo að yfir yður komi allt réttlátt blóð, sem á jörðina úthellt er,

í frá blóði Abels réttláta, allt til blóðs Sacharíæ sonar Barachíæ, hvörn þér drápud á millum musteris og altaris. Samnliga segi eg yður, að allt þetta mun koma yfir þessa kynslóð. Jerúsalem! Jerúsalem! Þú sem aflífar Spámenntina, og grýttir þá er til þín eru sendir, hvörfu opt hefi eg viljad samansafna sonum þínum, líka sem hœnan samansafnar ungum sínum undir vængi sér, og þér hafid ekki viljad! Sjáid! yðar hús skal yður í endi látid verða, þvíad eg segi yður, að þér munud eigi sjá mig upp frá þessu, þangad til þér segid: blessadur sé sá sem kemur í nafni Drottins!

E r o r d i u m.

Þegar menn athuga á eina sdu Guds búrsegjanligann heilagleik, hans réttlæti og hans almætti, og svo annars vegar, að heimurinn er nidursøktur í þið vonða, 1. Jób. 5. hvar ed sjálf Sjáskann lítið annad sér, heldur enn það sem þenni er gagnstæðiligaft, sem er líftan og egubligar athafnir syndugra manna, þá meguð vér með blvgðun vefs andlitis meðfenna það, satt að vera, sem Móses segir, Num. 14. Drottinn er þólinnmóður og mjög misfunfamar, fyrirgefandi syndir og misgjördir. Nú þótt að öll veröldin ætti í einu hljóði að prísfa þessa Guds glæfku, þá mætti þó sýnast, að hann hefði hvað mest auglýst þana sínu fólki á gamla Testamentsins dögum, því um þá má jata það satt að vera, sem Davíð segir, að Gud hafi ekki svo gjört öllu fólki, Ps. 147. En hvörju launadi sú þverbrotna kynslóð sínum Gudi? Hann klagar sjólfur yfir þeim fyrir Móses, Num. 14 að þeir hafi tussinum möglad á móti sér í eyðimórkinni. Hann setti minning síns nafns á medal þeirra, Exod. 20. Þar var hans eldfis og hans búskadur, Esa. 31. En þeir tóku við tjaldbúð Mólochs, og við stjornu Guds þeirra Kemphan, Act. 7. Þeir umveltu hans stíðan, og yfirgáfu Guds bodord fyrir manna fámínga, Matth. 15. en aflífudu hans Spámenn, sem til þeirra voru sendir. Allra síðast sendi hann þeim Soninn, og sagði, svo sem Jesús kénntir í eptirlíftingunni: Matth. 21. Þeir munu seila sér fyrir Syni mínum; en það vilði ekki svo til gánga, þeir sögðu: Þessi er erfíngian, látum oss ráða hann af dögum, já, vér vilfum ekki láta þennan drottina yfir oss. Svo þafa þeir og sjálfann Guds eingétinn Son á kroskinn uppþeingt, hans þénara og Þósta ala af lífi tekid, forsmáð þeirra kénningar, og eðert ógjört látið það Gudi funni til styðar að verða; hvar um Jesús þeim brýrlar þér í Evangellíð, og undiréins fyrirsegir, hvað stórkostlig þefnd að fylgja muni á eptir svo lángratanliga forsmán Guds og hans þeðögu orða þegar þeir höfðu uppausid brunn misfunarinnar og uppspólt mælingu syndanna; því Drottinn er einn þegnari, einn vandlátandi Gud, já, einn þegnari er Drottinn á sínum mæstobu-mönnum, og sá ed ei mun gleyma því á sínum óvinum, segir Rabúm Spámadur. Svo er nú öll sú blucka kumín yfir þessa vesælu þjóð, sem Gud og hans Spámenn þafa fyrir-sagt, af því að þeir ekki þecku sinn vitjunar-tíma, Luc. 19. og þeirra þús er þeim í eyði látið; svo sem Drottinn spáir þér í Gudspjallinu, en þeir útreknir um alla veröld, þafa hvörgi blifanligana samastad, nema það er þeir þleggja verða af þeim er þeir sít vilðu. Nú þosum vér séð þeirra ófarir, þræður mínir, en gjætum að því, að hvað sem skrifad er, það er skrifad ofi til lærðóms, Róm. 15. ei síður þetta heil. Gudspjall, enn hvört annad, svo að vér út af Gyðinganna þræðiligu þæmi látum oss umbugað vera, að leita Drottins meðan hann er nálagur, Esa. 55. að ei föllum vér í noðurt syndsamligt andvaraleysi; því ef Gud þirmdi ekki þínum náttúrlígu kvífunum, þá er ugðvænt að hann ofi ei þirmi, Róm. 11. Eg hefi í Guds nafni ófett í þetta sinn: að tala um þá hluti út af Gudspjallinu, sem ofi kunna að þveita til að rækja Guds b. ord, og laga vorn líftað þar eptir, svo að ei komi yfir ofi þar straungu þótanir, sem ræft þafa allt ofmjög á hans fólki Gyðingunum. O Drottinn! þjálp þér til í nafni Jesú Eþríft þíns eingétins Sonar, og gíf þínum þörnum nóð G. Anda þar ní, amen, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n .

Það er viðtekið hjá öllum gubhræddum mönnum, að menn halda það fyrir stóra synd að fara illa með Guds gáfu, sem hann hefir gefið oss til norðunar og lífs uppheldis, og sá er ei þeirra verðugur, sem ekki hyrdir þær og meðtekur með stærsta þaklæti og losgjörð við Skaparann. En orð Drottins, er eingin almennilíga Guds gjöf; það kostadi hinn eynlifa vísbóm ekki nema fá orð að skapa himin og jörð af einu efni, Gen. 1. af hvörjum hann allt til þessara nálagrar stundar gefur allri sköpun sinni födur. En í synda-fallinu gjörðist vanmátturinn svo máttugur, að hinn góði Gud varð að taka til almættis síns, svo það endurskapad yrði sem syndin og Djöfullinn hafði vanþakad, og það kostadi hann svo mikið, að opinbera oss sinn vilja og veg sálshjálparinnar, að það eynlifa Orð Föðursins, Jóh. 1. hinn eingetni Sonur Guds, sem er í hans skauti, hlaut þjóns-mynd á sig að taka og gjörast oss að öllu lífi, Phil. 2. að syndinni frátekinni, já, að þola hér í eyndum vors hölds allskonar volæði og veseld. Hvað virðist yður þá börn Drottins? Hvíllit skemur er það einum synda-þræl, að troða undir fatur sér hina dýrmætu perlu, Matth. 13. sem Drottinn dýrðarinnar hefir kostad svo mikið uppá, ekki sjálfum sér til nokkurra nota, heldur þónum til læknings, til mistunar og syndalausnar, sem var hans óvinur og barn reidinnar? Róm. 5. Eg vil ekki fá mér til orða, um Postula Drottins Jesú, hvörjir að uppfyllt hafa leifar Christi harmkvæla á sínu holdi fyrir hans lífhama, sem er söfnudurinn, svo sem Páll um sig ritar, Col. 1. ekki í þeirri meiningu, að þið allra minsta vanti á Christi píflir til að fríða fyrir syndugt mannkyn hjá Gudi, svo að þeir edur nokkur annar þyrfti að bæta hans forþénustu upp, heldur hins vegna, að Guds Sonur hefir ekki einasta líðið oss til forlútnar, heldur og til eptirðæmis, svo sem Postullinn til Hebræos 12. E. vottar. Þá hafa þessir Guds-menn að dæmi síns Herra líðið allskonar hörmúngar, og að síðustu dauðann, til að birta Guds söfnudi (hvörn Pállus hér nefnir Christi lífhama) hans Evangelíum, og að sýna þeim bæði með orði og eptirðæmi hina réttu leið til himnaríkis. Nú fyrst hin eynlifa Mistunsemi hefir auðsýnt oss svo stóra gjæfku, oss sem búum á torfu þessari, svo að segja útlægir frá allri veröldu, að vér og meigum reiknast á meðal haus safnada, þá verum ekki svo óþaklátir edur rænulausir, að vér forsmáum þennan dýra dóm, sem Guds ástvinir hafa varið bæði fé og fjöri til að útbreidda um veröldina, svo að þessi Jesú Christi sendisfar hefir og náð til vor, hvörja þeir ekki þekktu, edur vissu, hvört vér mundum nokurn-tíma manneskjur verða, edur ei, heldur gjördu þeir það alleina út af hlýðni og elsku við sinn Herra, og heitum hjærleika við alla þá sem á hans nafn trúu mundu; því sökum þess, að þeir höfðu vitnisburð H. Anda í hjarta sínu um það að þeir væru Guds börn og elskudu hann, og þekktu að mótlæti þessara tíma var ei verdt þeirrar dýrðar, sem Gud hefir sínum tilbúið í eynlifu lífi, Róm. 8. Þá vildu þeir kosta lífi og velferð til þess, að sem flestir kynnu hennar nýstandi að verða. Eptirðæmi hins h. Stephani, hvørs signadri minning að þessi blefsaði dagur helgastur er, það heyrðum vér af Píðliinum sem nýliga var sýnginn fyrir altarinu. Ó Herra Gud! hvíllit var hans röksemi, hans vandlæti, hans þolinmæði, þar ed hann að dæmi síns Frelsara beiddi fyrir þeim, sem hann vildi hafa á Guds veg snúid,

Þegar hann stóð fyrir dauðans dýrum, varð honum það fyrst að vegi, að biðja óvinum sínum misfunar, Lúc. 23. og síðan að fela sinn Anda sínum Frelsara í hendur, svo fjára hafði þessi Guds ástvinur, bæði sína og þeirra velferð. Það er kunnugt af St. Páls pistli til Rómverja Cap. 9. að hann segir: eg ætli sjálfur að vera útrekinn frá Jesú Chrísto fyrir bræður mína eptir hölðinu; og að Postulinn hafi ekki talað þetta fyrir síðasakir, heldur af fullri alvöru, og ef eg má segja, af nokkurskonar elskunnar ofbodi, lítu því sem Chrísto þristi til þess að láta hengja sig fyrir syndarann; það votta þau ord er hann strífar strax áður á þennan hátt: eg segi sannleika í Chrísto, eg lýg ekki, að samvitandi mer samvitsku minni fyrir G. Andu; af hverju auðsætt er, hvað lítils hann hefir metið sína velferð hjá annarra, uppá það hann fengi vitnisburdinn Jesú Chrísti útbreidd, þeim til syndalausnar og sálshjálpar er hann bundu, öfföktu og hröktu frá einni borg í aðra, frá einum ránglátum dómara til annars, og mætti hér uppá mörk önnur dæmi finna, ef það tíðin leyfði. En þú sem ætlar þér með þessum Guds Einglum sömu víst að hafa í eynlífri himnaríkis-dýrd, gjæt að sjálfum þér, að þú ekki að litlu hafir þann dýrmæta blut, er þeir hafa svo mikils metið, og þegar þú heyrir Jóhannem hálsþeggvinn, Matth. 14.; Jakob með sama hætti líflátinn, Act. 12.; Petur krossfestann, og allar Guds hetjur með smánarligum dauða af dögum teknar, fyrir þetta sannleikfins ord, og hina mestu göðgjörð, som eingann mæta hefir, — þá ber saman hvað fráleitt að sé þessu tómlæti og hjáræna sumra manna, þeir ed lifa á vörum dögum, og allar stundir þykja indælli enn þær, er þeir eiga Guds erindi og verk sínar sálshjálpar að gjöra. Svo langt er frá því, að þeir hafi sig eptir nokkud gott að nema, af þeim sem til þess eru settir, edur láti sér umhugad vera, að börn þeirra edur hjú læri það er þeim kann til síðbóta og sálar-nota að gagna, jafnvel þótt því sé nærri á hverjum helgum degi yfirhýst, að án Guds heilögu orða þekkingar kann maðurinn síður að lifa andligu lífi, heldur enn líkhamligu, fyrir utan fæðsluna. Það vottar Jesús er hann sannfærði Andstotann forðum daga með Mósis ordum, segjandi: maðurinn lifir ekki af einu saman braudi, Deut. 8. heldur af sérhverju orði því er framgengur af Guds munni, Matth. 4. Hvað vill hér af verða, börn mín? Nema að sá er andliga dauður, sem ekki hefir fóstur sálu sinni í Guds orði, jafnvel þótt hann lifi fullur og feitur í líkhamanum. O, Jerúsalem! Jerúsalem! þú sem aflífar Spámennina og grýtir þá sem til þín eru sendir, segir Jesús; að sönnu gjörir það einginn meðal vor; en hvað gjöra þeir ed forakta spádómara og þær kénningar sem þar út af eru? Þá vantar ekkert nema tækifærið til að gjöra þið sama. Jesús grét yfir borginni er hann sá hana og sagði: ef þú vissir hvað til þíns friðar heyrði, þá mundir þú á þessum þínum tíma þar vaktan á hafa; en nú er það hulid fyrir þínum augum, Lúc. 19. Mun hann enn nú ekki í dag segja þið sama í sínu heilaga orði, við alla hrydulausa, sem ekki vita að gjöra grein á trú sinni, edur stynja meir hvað kristinnadómur er, enn blindur maður kann um líti að dæma? Þetta munu sfgar þykja, en eg má spyrja, ef menn vita það almenniliga, því hafa þeir sér ekki þar eptir, og ef menn það ei vita, því leggja þeir ekki allann hug á að ná því, án hvørs þeir kunna ekki Guds börn að heita, ekki himnaríki að erfa, og ekki eynlífar helvítis píslar að umflýa? Eg vil ei tala um það, hværhi hrydulausir að margir eru í því, að láta börn og ungdóm læra að

lesa Guds ord, sem þó er eitt ágjætt meðal til að ná grundvælinum í hinum sanna kristindómi, og svo miklum fróðleik í Guds orði, sem nægir til sálshjálp; eðli er að dyljast við það, að margir unglingar eru svo tornæmir, að þeir fá eðli tekið allt það af einum predikunarstól, sem þeir þurfa til andlegs uppheldis; sæðid ber eðli ávært þótt þvi sé kastad í jerdina, nema það rotni, 1. Cor. 15. ei heldur Guds ord í mannsins hjarta, nema menn smelti það með yðugligri umþeinkingu; að þessu gjæta menn eðli, og ætla það sé nóg, ef Guds ord þýtur um eyrunn í fyrstjunni, og jafnvel þótt sumir meðtaki það með fagnadi um stundarsakir, lúe. 8. þá hefir það eðli altíð svo mikla rót, að það færi ávært, nema það sé nart og vefvab með sífelbri ástundan.

Gud skipadi Ísrael að þeir stýlbu brýna sitt þ. lögmal fyrir börnum sínum, þá þeir sætu í sínu húsi, Deut. 6. En ef svo þótti mikilvörð um lögmalid, sem er noðurskonar deyðandi bófstafur, 2. Cor. 3. og eingann kann af sjálfu sér hólpinn að gjöra, hvað skal eg þá segja um ord Evangelíi, sem er fraptur Guds til sálshjálpar ællum þeim sem trúá, Róm. 1. stýlbi það eðli með allri ástundan kostgjæfa? Eður segid mér, bræður mínir, er það svo lítið, að vér megum þessara Guds gáfu með frídi og frelsi njóta, fyrir hvörja Guds eingetinn Sonur hefir lífið látið, og hans þ. píslarvottar eptir hann, til að stadfesta hans viðniðburð hjá mannanna sonum æfinliga, inn til þess hann kómur? Svo er nú Guds heilagt ord dýrmætt, svo er það til sálshjálpar náðshynligt, eður réttara að segja, ómissandi. Nú vil eg þess gæta, að þetta tímanliga líf, það er enndum og andstrenmi vafid. Madsurinn af kvinnunni fæddur er fullur ennda og fárra lífdaga; segir þ. Job. 14. og jafnvel þeir sem heimurinn lætur vel að þeir una þó eðli á allann hátt vel við hag sinn, hvar skulum vér fá annað betra ráð við slíku enn í Guds þ. orði? Merg eru manna mein. Einn hefir fullsælu fjár, en er þó óheill að líkhamans burðum; eðli gétur góts eður gardar bætt honum það, Guds ord verður að hugga hann í hans veikleika, svo að þótt sál og líf vanmegnist, þá læri hann samt af því að vona á Drottinn, Ps. 73.; másté hann sé og heilbrigður, en á öfundarmenn, þá eptir honum sitja, og láta hann eðli í frídi, hværki nótt né dag; eðert stöðugt ráð finnur hann við því í veraldligum munum, eður hjá sinni stýnssemi, þótt hann sé all-vitur, því vorir vitsmunir eru hálfverk, 1. Cor. 13. Guds ord skal kenna honum að varpa allri sinni áhyggju uppá Gud, hann mun því vel til vegar koma; kánsté hann vanti og hværki heilsu, metord né vinsældir, en þá er honum næsta hætt að eðli falli hann í andvaraleysi, nema hann læri að þeckja sig af Guds orði; verðamá hann grynist meira enn hann á, svo sem það gjarnan fylgir andlegðinni; það er verra enn vanheilsa líkhamans, því það er noðurskonar sinnisveikja; við því gefur Guds ord honum ráð, að eðert hafi hann inn í heiminn borid, muni því eðert í burtu bera, 1. Tim. 6. læri því að vera ríkur af góðum verkum, og meðþýta hinum naðþurftuga, ef hann vill réttlíga and sinn brúka; kánsté og hann sæfi tímanligann munad í andlegð sinni, og segi með hinum ríka: et og dreck sála mín, þú hefir til margra ára samansafnad, lúe. 12.; en Guds ord minnir hann á, að hafa sína unadsemd í Drottinn, hann muni gefa honum það hans hjarta grynist, Ps. 37. Annar er heill heilsu sinnar, en hefir stórt á líkhamligri atvinnu og veraldar munum, honum segir Guds ord, að þegar hann hafi það hann kunnid að

eta og drekka og klæðast með, skuli hann eðl framfar umfarga eður fyrir morgundeginum um-
hyggju bera, Matth. 6.; svo að hvær kost mannlegs lifnadar sem vér tökum, þá er Guds
heilagt ord bót við öllum meinum, svo sem Pálus vottar, að guðhræðslan sé til allra hluta
nýtsamlig, 1. Tim. 4. Þetta vil eg nú eðl sagt hafa í þeirri meiningu, að það sé nóg
að heyrna Guds ord og læra það, svo að menn kunni greinir Ritningarinnar, og aðra fræði
utanad, því Guds-ríki er eðl fólgið í ordum, heldur í fræði, 1. Cor. 4. Það er eðl nóg
að hrósa Guds heilegum píslarvottum, en lifa þó eðl eptir þeirra dæmi eður kénningu,
það gengur næst því að upphygja leidi Spámannanna og þrýða grafir réttláttra, og segja:
þessum vér verid á dögum fedra vorra, vildum vér eðl hafa verid þeirra stallbrædur í lif-
láti Spámannanna, Matth. 23. Því svo sem að Páll segir, Róm. 2. að eðl þeyrendur lög-
málsins séu réttlátir, heldur þess gjörundur munu réttlátir verða; svo kallar og Christur þá
sala sem eðl alleina heyrna orðid, heldur þá sem varduveita það, Luc. 11. en að varduveita
orðid, það er að lifa þareptir. Forgefins varduveita menn orðid í hjartanu, nema þeir láti
það sjá í liferninu, því af þeirra áværtum skulud þér þekja þá, segir Herrana, Matth. 7.
Gud lætur rigna þið sama regn yfir korn-akurinn og þyrnibúskinn, en yfir kornid til þess að
því verði samansafnað í hlöðuna, en þyrnirinn verður uppbrendur, Matth. 13. og þó er
dögginn þinn sama; sjái hvort einn til hvörja rót hann þefir í hjarta sinn, til að taka á móti
þinni himnesku dögg, sem að er Guds ord, gjæti sérhver að, hvað langt að þessi vefvi sig-
ur, og í hvaða jörð hann fellur; dögginn er góð, orðid er gott, allt þángað til það kemur í
vænt hjarta, og verður þar ilmur dauðans til dauðans, 2. Cor. 2. og þeim til fordæminga-
ar sem eingann-ávært fara, nema þyrna og þísla, sem til einstis annars duga, enn að út-
kastast og í eldi brennast, Hebr. 6.; en eg veit eðl hvort hún þefir í góða jörð fallid, nema:
áværtinnir það auglýsi, Matth. 5. svo lýsi yðar ljós fyrir mönnum, að þeir sjái yðar góðs-
verk, og dýrki yðarnar Gædur sem á himnum er. Eðl var að álasa Gyðingum fyrir það
að þeir eðl kynnu ritningarnar; Pálus segir um þá, að þeir hafi haft að sonnu vandlæti-
ngu Guds, en eðl eptir skynsemi, Róm. 10; þeir voru bæði skriflærdir og lögvitningar, en
þó kallar Jesús Þharisæos blinda, blindra leiddogara, og að þeir gleymi því sem mest
er í lögmalum, dómum, trúnni og mistunseminni, Matth. 23. Sadúcæi þóttust og
spekingar vera, og vildu þrænta spurningar við Christ, en Drottinn sagði við þá, þér vill-
ist og vitid eðl ritningarnar, Matth. 22. Spekingar Gyðinga sem lifðu á Christi dögum
voru í þeirri meinngu, að þeir aldrei kynnu að forgánga eður illa fara, því þeir voru:
Abrahams synir, Jóh. 8.; en Jóhannes kændi þeim það langtum æðræis, þegar þessir
hvortveggju komu til hans skýrnar, þá sagði hann, Matth. 3.: Þér æðræ-kyn, hvær:
þefir kænd yður að umflýja tilkomandi reidi? Þar fyrir gjörid verðuga áværtu yðraninni, og
segid eðl með sjálfum yður: vér þesum Abraham fyrir Gædur, því máttugur er Gud að upp-
vefja Abraham sonu af steinum þessum. Forfedur þessa lýðs heldu mikid uppá þið fyrri-
mæstid, er Salómon komingur lét byggja, og meintu að það aldrei skyldi falla, af því að:
þeir eðl rétt skyldu Guds fyrirheit; því segir Drottinn Gud fyrir munn Jeremíæ, Cap. 7:)
Serjid eðl traust yðar á falska hluti, segjandi: Musteri Drottins, musteri Drottins, heldur:
vandid vega yðar og gjördir yðar, og gjörid rétt á milli eins manns og annars, þegar þér:

stelið, myrðið, drýgið hór, sverjið falskliga og dýrtið Bal, skyldu þér þá koma og standa fyrir mér í þessu húsi, sem kallað er eptir mínu nafni? og segid: Vér erum óhultir, svo að þér gjerið allra handa söluyrðingar. Þessa mæling sinna feðra uppfylltu Ísraels synir á Christi dögum; það er alkunnugt af Jósephó, þeirra eiginna sagna-meistarar, hverfu kappsamliga þeir helldu uppá musterið, og svo lengi það stóð, vildu þeir ekki þýðast þið rómversta vald; þar fyrir var það ein höfund-sök hjá þeim, að tala þið minsta í gegn þessu Guds-húsi, það synir ofs bæmi Christi, Matth. 26. bæmi Stephani, Act. 6. bæmi Páll, Act. 21. hvortir allir voru fyrir þetta harðliga áslagadur; en ekki að síður segir Jesús hér í Gudsþjallinu: yðar hús skal yður í eyði látid verða, það er, að hinn völdugi Gud vilði þar ekki lengi inni búa; það tók til snemma að rætaft, þegar fortjalðið milli musteriðsins og hins allra-helgasta risnadi í sundur í þínunni Christi, Luc. 23. voru og ekki mjög mörð ár til þess, að Jósephus skrifar, að nokkru fyrir endileggðinguna hafi rædd þeyrt í must-erinu, segjandi: Forum burt hédan. Nú vil eg minnast á það Drottinn segir til Jüda, Jer. 7: Farid þér til núns stadar, sem var í Siló, hvar eg lét mitt nafn fyrst búa, og sjáid hvað eg hefi gjört við hann fyrir illsku míns fólks Ísraels. Þar fyrir af því að þér gjerið nú öll þessi verk, segir Drottinn, og að þér heyríð ekki þá eg tala til yðar frá morgni til kvælds, þér gegnið mér ekki þegar eg kalla, þá vil eg gjöra við þetta hús, sem kallað er eptir mínu nafni, uppá hvört þér trenstíð, og þennan stad, hvörn eg hefi gefid yður og yð-ur forsedrum, svo sem eg hefi gjört Siló.

Nú vil eg segja í Guds stad, bræður mínir, gangid þér til hinnar síðari Jerúsalem, og stöðid alla þá ólúðu sem yfir hana er komin, og hverfu spádómur Herrans Christi er réttur á henni, að ei mundi þar steiun yfir steini vera, Luc. 19. Christur segir: yðar hús mun yður í eyði látid verða. Hvar fyrir? Því það ekki var framar Guds hús, það vottar hann sjálfur skömmu síðar er hann sagdi: skrifad er, mitt hús er bæna-hús, en þér hafid gjört það að ræningja-bæli. Kristins manns hjarta er í endursæðingunni uppbyggt til þess að vera Guds musteri. Vitid þér ekki, segir Páll, 1. Cor. 3. að þér erud musteri Guds? og enn aptur segir hann, yðar líkamir eru musteri H. Andar, Cap. 6. Hvað verður þá br. m. þegar Guds musteri verður saugad? Það verður ræningja-bæli, þegar það með illum hugrenningum, ordum og gjörðum, sem af hjartanu framkoma, verður gjört að Satans herbergi, mun það þá framar vera Guds kyrkja? Þess væri óskandi, að ekki hendri kristna menn það samta og Öndinga, að þeir reiddu sig ofmjög uppá það, að þeir væru stýrdir, gengju til altaris, heyrdu Guds ord í kyrkjunni; allt þetta gjördu Öndingar eptir þeirri þjónustu, sem á gamla Testamentisins dögum tíðkud var. Það er að sönnu Guði að þacka, að færstir á meðal vor aðhafast þær skammir, sem þeim er brýlad um; fáir slá menn í hel, sættir-leggjast með konnu síns náunga; þeir eru nú ekki helldur svo margir mjög, sem fundnir verða í opinnberum þjónadi; en verða má að margur láti sérþvad af þessu ógjört, annaðhvört af því að hann er ekki svo skapi farinn, meir helldur enn af trúnni og elskunni til Guds og hjærteikanum til náungans, edur og að vær óttumst mennina, og annaðhvört straff edur ámar af þeim, og er slíkt eingin dýgd fyrir Guði. Ísinn brennur ekki, af því hann er kaldur, og vatnid rennur ei áfram, þá það er stíflað upp, svo og þefir sá edert þrós fyrir

Gudi, sem af náttúrunni er síðsamur, og ekki hneigdur til stór-glæpa, og hefir þó sérhver einn svo mikit illt í sér, að hann getur með þess afláti Gud dýrkad, það mundi sérhver einn finna, ef hann gengi nokkud skarpliga í rétt við sjálfann sig, og lėti sér ekki nægja striftargang Þharisæarans: eg þacka þér Gud, það eg em ekki svo sem aðrir menn, Lúc. 18. Þeir voru sitþrúðir menn í útvortis háttsemi, og lifðu harðlífi, en þó þeyrum vór þeirra vitnisburd, Matth. 23. af honum sem vissi hvað með manningum bjó, Jóh. 2. og svo sem þeir þóttust ekki þurfa Christus forþénustu við, svo óttast eg að menn ydrift nú ekki nema stórra klækja, en gjöri smá-syndirnar að hinum stærstu syndum, og kasti þeim ydr-unarlausu uppá Guds Sonar hrygg, því hann hafi nógu breidd bakid að bera þær; það hafði sá góði Herra, er hann var húðstrýktur fyrir mína skuld, sem veit míns Herra vilja, en gjöri hann ekki, og hefi því mörk slæg forskuldad; Lúc. 12. Það hafði hann þegar hann bar sinn kross út af Jerúsalem minna vegna, sem lét svo illa við, að taka hans kross uppá mig og fylgja honum eptir, er hans því ekki verðugur; Matth. 10. Það hafði hann þegar hann bar mínar syndir uppá tred, og lét sitt líf fyrir þær á hinum smánarliga krossins gálga fyrir mig, sem að svo tregt veitir að krossfesta mitt hold með þess gyrendum og til-hneigíngum; Gal. 5. en að hann vilji taka í móti þeim syndunum og kasta þeim í þessins djúp, sem einn heldur ekki fyrir synd, og ekki þekkir hann það fyrir synd, jafnvel þótt hann megi það vel þekja af Guds þ. orði, ef hann gjæfi sér stundir til að ransaka Guds vilja og sitt framferði, því hefir hann ekki losað og eingu umheitid, að þær kvittast skuli fyrir hans dauda, nema menn þeirra af hjarta ydrift. Eg tala um þær, sem einn veit og man, því um þinar óvitanlugu, hvorra fjölða eingíann veit, Ps. 19. vil eg ei ódrúfísi tala, en að einn syndari láti sig af hjarta ángra það, að hann getur ekki í þessu holdi eitt augnablik syndlaust lifað. O Herra Gud! þú þinn heilagi og réttláti, hvör kann að vita, hvað opt hann syndgar? Allir heilagir hljóta þig fyrirgefningar að biðja, Ps. 32. á þeim degi, nær reikníngrápurinn skal haldaft; hvað munum vör þá ekki óþreiniir ormar? Gud vertu ofs syndugum lífnisamur, og hjálpa ofs ó Herra! fyrir þína gjæfku, sem ekki vilt synða arans dauda, að vör lærum að þekja vorn saurugleif, og sporna við syndunum, svo vör mættum með alvarligri ydran og þíns Sonar blóði afþvegnir, vera vífsir um fyrirgefning vorra afbrota, áður enn vör förum burt þéðan. Það veiti góður Gud fyrir Jesu blefs-adar undir og forþénustu, amen!

Þriðja dag Ísola.

Gudsþjallid, Jóh. 21 Cap.

Þann tíma, sagði Jesús til Peturs: fylg þú mér eptir. Petur snerti sér við, og leit þann Lærisvein eptirfylgjanda, sem að Jesús elsk-adi, sá er og um kvöldmáltidina hafði á hans brjósti leigid, og sagt: Herra! hvör er sá er þig forræður? Þá ed Petur leit nú þennan, segir hann til Jesu: Herra! hvað skal þessi? Jesús segir til hans: ef eg vil hann blífi til þess eg kem, hvað kemur það við þig? Fylg þú

mér eptir. Þá gétt sú orðræða á medal bræðranna: Þessi Lærisveinn deyr ekki. Og Jesús sagði eigi til hans, hann deyr eigi, heldur ef eg vil hann blífi til þess og kén, hvað kénur það við þig? Þessi er sá Lærisveinn, er um þetta ber vitni og þetta skrifadi, og vér vitum að hans vitnisburður er sannur.

Er o r d i u m.

Nærst sjálfum Drottni Jesú Chríste, og þeim ástgjöfum sem hinn góði Gud hefir í höndum gefið vöndri manneskju, þá er eingin þvillt, svo sem ráð og skilningur, er hann hefir sálar vorar þrýddar með, þau aðgreina oss frá villu-dörunum, gröfunum, eifunum og öðrum sköpnum á jörðunni. Eg veit ekki í hverju maðurinn væri betri enn besturinn, nema að hann sjáfnadist af skynseminni, og hvað meira er, að ein vitkila manneskja, hverja Gud hefir með fálínu straffað, hún er öllum öðrum sköpnum miður á sig komin, hvað oss sem heilvita erum fyrir Guds þolinmæði, ætti að þrýsta til þess að brúka dýrgrip þennan til lofs og dýrðar hönum, er hann oss gefið hefir. En Gud náði að þar vill vera stór brestur á hjá allmörgum og hjá flestum, og eg má segja hjá öllum nokkur, svo að Davíð hefir nága orsök til að taka syndugum mönnum vara fyrir, að ekki líkist þeir bestum og málum, hverjum menn verða beittir og bitil í munn að leggja, Ps. 32. Og samt þykumst vér allir nágu vitrir, og erum nágu framvögðir í því stæða að gjöra, í því að dæma um aðra, en ekki um sjálfa oss, í því að leita eptir því sem vort er, en ekki annars, þvert ámóti Póstulans bók, 1. Cor. 10. svo það gengur álikt því er hann í öðrum stæð segir, að menn eru börn í skynseminni, en ekki í brekksínni, 1. Cor. 14. eg meina í þinni réttu vitstu, sem Ritningin svo kallar, og þar er fólgin, að þessja Gud og sjálfann sig, og veldur það því, að menn láta sér vera svo ant um það, að hnísa um annara manna háttu, að menn gefa sér ekki skundir til að rannsaka sína eiginu, hverju þó ekkert er þarfara í voru sálubjálpar verti, og er þessi spilling náttúrunnar svo rík í mannligu haldi, að grein af henni hefir skúngid sér út, jafnvel hjá Guds ástvinum. Dæmi höfum vér á hinum þ. Petri í upplefni Gudsþjalli; en uppá það að menn vita skyldu að þvillt er synd, já, ein synd sem margt líst af sér leidir, sem síðar mun sagt verða, þá átalði Drottinn þennan sinn Lærisvein nærsta harðliga og röfsamliga fyrir þetta. Nú þátt að skaplostur þessi sé ekki hinn minsti ávæxtur spillingarinuar, þá vilt menn þó, að Gud er svo vís, og svo máttugur í breiðleitanum, að þar er ekkert í náttúru mannsins svo illt, að hann kunni ekki gott af að gjöra, því að tilhneiglingarnar voru í endverðu góðar og af Gudi skapadar, vandæðunin gjörir þær stæðligar; en þegar þær verða breinsáðar fyrir endurnöngu G. Ánda, þá kunna þær enn-nú allar Gudi að þjóna til vegsæmdar, og endargættum manni til sálubjálpar. Þar fyrir, að svo sem forvitnin er stæðlig og hákafawlig, ef henni er beitt í þeim hlutum sem Gud hefir hannað, svo er hún þörf og gagnlig, sé hún brúfud til þeirra er hann bókib-hefir. Eg vil um hvortveggja tala með fáum orðum, eptir því sem Gud gefur náð til; þvar til hann styrkja vörðist, með krapri síns Ánda í Jesú nafni, Amen!

Utlæggingin.

Já leidir gott af forvitninni, segir orðsháttur gamall; vér höfum nokkrum sinnum heyrt, að þær syndienar er vér minstar höldum, þær kunna að verða að þeim stærstu, veldur það því, að nienn þíðja Gud ekki mjög ræfiliga fyrirgefningar á þeim, eins og að hann sé skyldugur til að halda oss það til góða, sem vér ekki misvörðum á sjálfum oss, og gengur það eins til um þetta, og um litla steinu á líthamanum, þá er vér forsmáum, að hún verður óþeliga að lífs og líma tjóni, sé ekki við gjort; en það má kunnugt vera, að þessi ókostur er ekki haldur fyrir neina synd af mörgum, og þó kánsté fyrir dýgd, fyrir ágjæti, fyrir

Kostgjæfni, fyrir framshýni, og hinir sem hana eðfi æfa, fyrir óþoka og ráðleysingja. Væri nú þetta einginn stór-synd í öðru, þá er hún þó í því, að hún eðfi er haldin fyrir synd, því eins kann ein lítil synd að fordæma manninn fyrir Guds stránga dómi, svo sem ein stór, og verða þær þó þýngstar sem aldrei verða þéttar né með alvarligri yðran afþvegnar; það sýnir ofs dæmi Þharisæans og Tollheimumannsins, hvor eð fór réttlátari hinum aptur í sitt hús, Luc. 18. Nú er þessu þó eðfi svo varid um forvitnima, að hún sé lítil synd, og hafi menn eðfi annað til dæmis, þá stýgnumst eptir því, hvornin syndin fyrst iun kom í heiminn. Páll segir ofs það hafi stæð fyrir einn mann, í hvorjum allir syndgudu, Róm. 5. Med hvorju móti var það? Rímíngin greinir um það nógu stýrliga hvornin Djofullinn sveit vora fyrstu foreldra, sem er, að þau stýldu fá gýrend til að þéttja þid illa, og forsmá Guds bodord, í því að vita hvornin eplid smaðaði, og að verða Gudi líf, Gen. 3. Segid mér br. m. er eðfi af þessari forvitni komin öll synd, og daudinn sem er hennar verblaun, inurunninn til allra manna? Róm. 5. Bid eg yður því að athuga, sem kristnir þeita viljid, að ef agg, reidi, þræta, ofund, ágyrni, drambsemi, manndráp, hórðómur, frillulífnadur, afguda-dýrkan, gublastan, Gal. 5. og aðrar stannmir sem steypa syndaranum í eyllísa glötun, ef þetta, segi eg, eru ókostir haldnir yðar á meðal, hvort að forvitnin sem eg hefi sýnt, og enn þá frammar stál sýna, að sé móðir alls þessa, sé góður kostur edur svo lítil synd sem hún af almenníngi haldin er. Að sonnu er það satt, að vér í eingann máta eigum vorum fyrstu foreldrum að álasa, því þau brúfadi Gud til þess meðals, að vér sem nú lifum, kynnum að verða hluttakandi hans gjæfku; þó verður því eðfi mótsagt, að þessi þeirra forvitnis synd, hún var hin stærsta synd, sem af mannkyninu hefir framin verid; allar sýndir sem síðan gjörft hafa, þær eru að sonnu ámóti Gudi gjörðar, þó menn fremji þær vid náúngann, en þessi stefndi réttlínis á Guds dýrðarfullu hátígn; allt hvað menn nú syndga, það syndga menn af breissleika edur illsku náttúrunnar, hvórrar þáukar eru vondir í frá barn-dómi, Gen. 8. en þau voru heilog stöpuð, og þær þau voru svo dýrðlig stöpuð, þá gátu þau andvæðliga haldid Guds bodord. Eg má ei fá mer það til orða, að þau steiptu ællum sínum eptirkomendum í tímanliga eg eyllísa ógjæfu hét med, því Guds óumræðilig gjæfa sem hefir fyrirgefíð þeim, hefir gefíð mér og ællum æðrum stór-syndurum nóg metál, í síns eingétins Sonar dýrmatum og saklausum danda, til að fá þetta endurbætt ofs til sálshjálpar og misfunar; en hitt vil eg bidja yður að hugleida, hvort að Gud, sem regna síns réttlátis straffaði svo hardliga þessa synd, forvitnina, á vorum fyrstu foreldrum, hvort hann segi eg, muni kalla hana góða á ofs, sem valla kœllum hana synd að vera. Nú svo sem að þessi synd var í upphafi orsøt til allrar mannsins ólúðu, svo er hún enn-nú til hvórrar syndar, ef menn rétt að gá; af henni sprettur allt ránglæti móti Gudi, móti sjálfum ofs og móti náúnganum. Andstóttinn sagði í fyrstu vid konuna: Gud veit, að nær sem þid erid af eplinu, þá munu upplúkast augu yðar, að þid verðid svo sem Gud er, stýnjandi gott og ílt, Gen. 3. Hér af kœmur forvitni sú, að menn vilja eðfi láta sér nægjast med það, sem Gud hefir opinberað ofs í sínu h. orði til sálshjálpar, hvornin vér eigum að trúá, hvornin vér eigum kristiliga að lifa; þeðdur gjöra sér aðstílanligar grillur um Guds

fyrirbyggju, um hans veru, um þær þrjár persónur, um þau h. Sacramenta og margt annað, sem Guds speki hefir ei unt syndugum mönnum grant að þekkja, og hefir þó allt þetta svo berliga auglýst hvörjum heilvita manni, sem eðl forsmáir uppfræðinguna, að hann má þar vel við una og hólpinn verða; en þeir sem þá vilja forvitnir vera, þeir hafa lært það af Tjandunum, að láta sér eðl nægjast með Guds gjöf, heldur eyða góðum gáfum og tímanum, sem Gud hefir gefið til að rækja sína sálshjálp og að kenna öðrum, til þess að sýgnast inn-i Guds leyndardóma, og hið óransakantliga djúp hans guddómligrar speki, líkir Betsfemítum, hvörjir af forvitni sýgndust inn í örkina, og urðu þar fyrir af Gud flegnir mörg þúsund manna, 1. Sam. 6. Svo eru og margir af hinum með blindni flegnir, því Drottinn hefir handlað þá í þeirra slægvísku, og hann veit að þratur vitrínganna eru þégómi, 1. Cor. 3. eins og Gud, sá sem vill að allir menn verði sálshólpnir, 1. Tim. 2. Þesdi eðl gjört þetta ljósara, þesdi hann vitað það mundi manneskjunnri vera hagamligra til sálar-nota; og þannin er nú forvitnin þeim stöðlig, er sig hyggna og lærðasta kalla, hvar af ell vantrú, ell hjátrú, afgudabýrkun, mannaferningar, já allar trúar-villur og Andsfótans evangelíum er innkomib í heiminn; og hvör vill þá segja að forvitnin sé ein lítill synd? Og þannin vanvörða menn nú Gud með þessu er vér speki kállum, og sýndgar svo forvitnin ein-midt ámóti honum, en ei gjörir hún það minna ámóti sjálfum oss og náúnganum, þótt eðl eigum vér svo söt þar á, þar vér erum eðl vorir eigin herrar; Gud á alla sökina, samt lendir stöðinn hjá oss, honum kunnum vér eðlert tllt að gjöra með forvitninni. Vær komustum ei lengra þarmeb, enn himir er ætlubu að byggja sér turn upp undir himininn, Gen. 11. sjálfum oss er hún verft, og svo náúnganum.

Þegar Djöfullinn hafði smeigt því inn hjá konunni að óvörða Gud, þá flaug þenni það strax í hug að vita hvornin eplid smackaði, og að locka manninn til syndarinnar, Gen. 3. Svo gjörir hann enn í dag, þegar hann fær stotib í hug mannsins, að agta Gud lítills, af því hann stílur eðl allt hans ráð, og þar kómur ei strax þesud yfir vendar athafnir, þá hefir hann búib sér rúm í hans hjarta, til að forvitnast um það, er hann stílja kann, sem er um hagi náúngans; einginn á meiri plágu enn sá, er þessum sjúkdómi er undirorpinn. Hvör er vesælli enn sá, hvørs hjarta að Djöfullinn hefir með ágyrni inntekib? En mun nokkud hinn ágjarni gétu verib án forvitni? Hann spyr alla vegana eptir því, hvornin öðrum gáangi, hvað um þeirra eigur líbi, hvörjar útréttingar þeir hafi, eðl til þess að samfagna þeim, ef það er vel, eður að samþínast, ef það er illa, heldur að hann megi svæla undir sig á einhvörn hátt eigur þeirra, eður hindra þeirra útvægur sér til ábata, takist honum það eðl, þá legst hann uppá sängina eins og Achab, 1. Reg. 21. og unir eðl við nema hann sái Naboth í hel komib. Öfundina gétur forvitnin af sér, og hún söftrar þana. Einginn öfundar annan fyrir þá hluti sem hann eðl af veit, en það er plága hins öfundsjuka, að hann gétur ei lifað án þess að forvitnast um hag síns náúnga, jafnvel þótt einginn drepstótt sé honum þvílík, svo sem ef honum líður vel, og líbi honum illa, þá er honum það að sönnu ein stundar gleði, en heldur þó jafnan spurnum fyrir, hvort það muni eðl midur vera, og sé það ei líkar honum illa; eins er hann og Andsfótinn, honum þykir vænt um mótgáug manneskjunnar, en samt er hann þó eins vesæll. Hinn drambláti er

forvitinn, því hann er ærughrugur, hann spyrst fyrir, hvort noðrum sé meiri lotning veitt enn sér, og siuni hann brest þar á, þá eirir hann því ekki betur enn Haman, þá Marдохеus ei vildi heidra hann eins og aðrir, Esh. 5. Og er þetta ein stór ólúffa, ekki einasta þeim sem verða fyrir skadanum og ósheldinu, heldur og hinum, er ala þessa óvætti í hjarta sínu og má hann með réttu djöful-óðann kalla, sem af þessum þremur Andskotans eingl-um er plágadur, því hvort þeirra hefir heila sveit djöfla, það er flamma og lasta, og er forvitinn þeim svo handgengin, að þeir verða að brúka hana til allra sinna útréttinga í Sat-ans erindum. Hvort er sú ólúffa manna á meðal, sem reidir og heiptræknir ekki af stad komi? Sundur-þykktja, tvídrægni, mörð, mannsög, stríð og blóðs úthellingar, mun það ekki allt af henni koma? En hvað segir hinn vísi Seneca hér um? Viljir þú ekki heiptrætur vera, þá vert ei hálsinn. Það er margra manna háttur, að þeim er mikil forvitni á að vita, hvað um þá er talad og ráðslagad, en slíkt er stór þrældómur og fávís-ig orðshfi, þvíad soddann menn skal aldrei vanta einn hræsnara, einn lygara, sá ed beri í enru þeirra falstær sögur, rög og bakmælg, hvort að ablar stórs óróa í hjartanu, en hjálpar effert til erindanna framkvæmdar, og lætur optliga þann, er gefinn er fyrir slíku, taka uppá sig óþarfa mæðu og umhyggju; og þótt menn forsvári slíkt með því, að menn hljóti að forvitnast um ráðagjördir óvina sinna, þá er það einstis vert, því forvitinn, hvorsu forvitin sem hún er, skal aldrei fá að vita helmínginn af því sem jatt er, og þótt hún fengi, þá vill það abla mannum lángrum meiri óhyrreika í hjartanu, heldur enn vareigdar edur framsýni, og er þúsundsinnum betra, að kosta þeim tíma, er menn brúka til þégnímlígrar forvitni, og til að vita hvað hvort her-féllíngin um hann talar, að brúka hann, segi eg, til kofstígní og ástíndunar í sínu falli og embætti, og að varpa síuni áhyggju uppá Drottinn, Ps. 55. Því þitt mætti æra, ekki einungis óstóðuganu, heldur og þann sem annars væri nógu ráðsettur, þar veröldin er full af hrekkvísi, ótru og óþakflati, og er einginn vísdómur lakari, já, eingin heimsta heimskari, enn sú, að vilja allt þetta vita; það er eins og ef nokkur hefði yndi af því, að hafa mæk við ófrestjur og ekki mannestjur. Hvað gjörum vér ofs í land? Munum vér ætla það, vér munum með Einglunum búa, edur heilegum mönnum, og vitum vér ekki að þeir eru flestir sem unna sjálfum sér best? Forsókt mun það, að venja ilfsuna og varmensfuna af því aldeilis; þar fyrir, þótt að nokkur væri svo fjólkunnugur, svo sem í strok-sögum segir, að hann kynni að gjöra sér einn speigil, í hvor-jum hann sæi alla bakmælg, rög, lygi, á-austur, ráðagjördir, vonðar óffir, vanþakfir, ímís-líga dóma um vorar athafnir og lífernir háttu, suma sanna, suma logna af þeim, sem þó eru jafnvel miklu verri, ef einhver, segi eg, sæi þetta í einum speigli og hofði þar í litla stund, þá mundi þonum ofbjóða, sérdeilis þeini, er miklu á við aðra að skipta, og kasta speiglinum í burt ef hann heilvita væri, og yrði því hvað fegnastur að hann aldrei aptur í hann liti, nema hann vilði vera eins og Ísmael, að hans hönd væri á móti hvor-jum manni og hvors manns hönd á móti þonum, Gen. 16; úlfur af manni, og eins og Nebúchadnegar stallbróðir varganna, Dan. 4. og þessir hlutir er menn leitast svo mjög eftir að vita, eru þó optast eins og þytur í skógi, hann varir ei leingi, eins rennur lógin aptur þegar sonnu mætir, og væri þá betur heima setid, enn farid til að mannsþilla sér og hefna

á öðrum þeirra hluta sem döbna af sjálfum sér eins og fœppurinn þegar hann er fullvaxinn, og brenni menn öðruvíis, þá ala menn illgýrni annara með forvitniinni og grunfsemiinni, er þenní fylgir ávalt, svo sem stjugginn lífhamanum, því það er hásti að erta illt skap og samvirkur vandra manna, hverjir ed láta opt af, ef þeir meina að stráfkapurinn sé dulinn, en ætli þeir að hann uppvís sé, þá drífa þeir illt út með illu, svo framt þeir megna, þar þeir vita að þeir eðki eiga til góðs að gjöra. O! hvað miklu betra er ráð Salómóns í því, að láta sem menn sjái eðki óréttinn, og safna svo glóðum elds yfir höfund óvin sínum, til að fara hann á rétta leid. Þvar dætur þesir forvitnin, sem menn leika við eins og smá-börn edur hvæla meðan þar ungar eru, en þegar þar vaxa upp í mannsins hjarta, og þafa lengi sogid móðurina, þá verða þar stíðir gripir, það er grunfsemi og trúgýrnin, svo líkar systur, sem þar eru stíðar til. Sá ed misgrunar hvöru mann, gétur aldrei noðurn trúann átt, þvíad þess trútri og dýggvari að einn er, þess hælur gremst honum það, að honum sé illa trúad, þar ed hann eðki til þess vinnur. Medal annara sýnir ofþ það dæmi Isbozeths Ísraels konúngs, 2. Sam. 4. hvör ed misti bæði lífíð og lífíð fyrir það, að hann misgrunadi Abner um legord með Ríspa fríllu Sals konúngs fœður síns, 2. Sam. 3. þegar mágur Samsons tortrygdi hann um, að hann mundi ætla dóttur sínní eínlæti, þá olli hann því, að Samson uppbrendi Philisteanna afurlönd með refunum, Júb. 15. Og svo stædur það tíðt, að nær einn ærligur maður er misgrunadur, tekur hann sér uppá refs-ham, og gjorist að þeim sem hann er ætladur að vera. Þúsund má finna dæmi til þess, bæði í Ritningunni og annarstadar, og þar að auki er hún ílls hugar víti, því segir Plautus stáld um móðurina, að þar sé einginn forvitinn nema að hann sé undir eins illgjarn; en Ehyfostomus, að einn góður maður ætli stjaldan öðrum íllt, og stjaldan ætli fá góðs af öðrum sem er vöndur sjálfur, þetta er hvörju ordi sannara, og sannast þér híd forkvedna: að margur ætlar mig sig, og mátulíga dýggvann; og svo sem að hann, ed þesir sár eda ærkunsl á lífhamanum, hann hryllir við ef noður kénur þar nærri, þótt aldrei snerti hann það, svo ætlar þinn grunfsemi alls ílls til allra, jafnvel þeirra sem honum eðkert íllt gjöra vilja, edur gjöra kunna, af því hann er sjálfur sér ílls meðvitandi. Í einu ordi að segja: hún gjörir einn konúng að týranna, einn húsbónda að bœðli, einn þénara að drottins svíkara; hún er sáttarspillir millum hjóna, millum fœdgina, millum bræðra, millum góðra vína, og eru til þess óþrjótandi dæmi, og daglíg reynsla kénir það; og er þó trúgýrnin hálfu verri, svo það er satt, sem í fornvísunni stendur: eingum að trú eðki er gott, ollum hálfu verra. Eg veit eðki hvört að Andstötinn á noðurt sárbeittara píslarsfari enn trúgýrnina, hún er tréggjad sverð, og stadar beggja vegna, bæði þann sem trúir öllu, og þinn, sem logid er á; ránta má ofþ við því, að Eva trúði höggorminum, og Adam henni; fyrir talshýdni Potiphars mátti þinn saklausí Jóseph í vordhaldi gísta í mörg ár, Gen. 39; fyrir talshýdni Davíðs tapadi Mephíbozet hálfum akrinum, 2. Sam. 19. og var hann þó sonur hans besta vinar; fyrir trúgýrni Afsværi konúngs hafði allur Ísrael nærri því lífíð mist, Est. 3. og auk þessa, þá gétur eðki þinn talshýdni hjá því sneidt, að vera allra þeirra nærri sem að honum ljuga, hvörju vítur sem hann annars er, því einginn er trúgjarn nema hann sé og málugur, en mælgín er teíkn heimstunnar; þess gétur Salómón,

Prov. 29. segjandi: Sáftni málugann mann, betri von er á einum vitfirring en á hön-um, og aptur Sap. 17. að jafnvel einn heimstingi ef hann þegir, sé vitur haldrinn; allt þetta kemur nú af sforvitninni sem áður er sagt, og hefi eg nú svo útmálad þetta skrifti að nokkru leiti, en þó hværgi nærri svo sem hún reynðar er.

En nú viljum vér í þinni síðari greininni skoda hværnin vér kunnum að gjöra þennan ókost að þínum besta mannkosti fyrir náð Guds og aðstæð Heilags Andas. Það er vitanlegt bráður minir, að hinn fyrsti og beinasti vegur til allra dygða og mannkosta er sá, að þekja sjálfann sig, en sá sem forvitnina brúkar til þess að ransaka sitt eigid hjarta, sín orð og atgafur, hann mun síður flignast um annara efni, og er þá líkast að hann kvíttur verði við alla þá ókosti og óróa, er eg upptaldi í þínum fyrri partinum; svo sem maður ekki fær sedann sinn yfir lit í því vatni, sem er af vindinum uppblásid, heldur nær það lyngt er, svo er og ómöguligt, að sá kunni sjálfur sig að þekja edur ransaka, sem ekkert annað gjörir, enn að forvitnast um annara hagi. Það eru dýrmæt orð sem Frelsarinn taladi forðum: Matth. 7. Þú hræsnaril drag fyrst út bjálkann úr þínu auga, og sjá til síðan að þú fáiir útdregid flísina úr þíns bróðurs auga. Þar er í mannligri náttúru nokkurskonar þótti, að vér metum sjálfa oss meira enn aðra, hann kemur af eingu meira enn því, að vér ransokum annara háttalag meir enn vort eigid, má það þó vita sérhver einn, að hværfa sem hann vera þykist kostum buinn, þá er hann þó ekki öllum betri, og hendir oss í þessu það sama og stjörnumeistarann forðum, að á meðan hann var að sjá eptir himin-tunglunum og góndi upp í loftid, féll hann í grífu eina sem varð fyrir fótum hans. En vitid það br. m. að allur vísðómur, svo sem að þekja stjarnanna gáng, náttúru grasanna, steinanna, fuglanna, fiskanna, það er sávitfka hjá því að þekja sjálfann sig, og þess er öllum þeim unt, sem Gud þessir gefid heila rænu; það er ekki í öðru felgid, enn að bera sinn listnað saman við Guds vilja, sem bæði er innskrifaður í vor hjörtu, Róm. 1. og oss kristnum mönnum þráliga opinberaður í hans heilaga orði, en því gleymum vér, og teljum oss það til ágjætis sem lítils edur einföls er vert, edur vanbrúfum það sem mikils er vert; enn hvað er það þó er vér kunnum að virða svo mikils á oss, að vér forfinaðum aðra? Það eru annaðhvort luckunnar gjædi edur náttúrunnar edur náðariunnar. Eg vil einn formála þasa fyrir öllu þessu, og þann sem Páll 1. Cor. 4. þessir fyrir þeim, er stærdi sig af andans gáfum: Hvað er það maður, að þú ekki þeigid hafir, og fyrst þú þessir það þeigid, því stærir þú þig þá, svo sem þú þessir það ekki þeigid? Um luckunnar gjædi, auð og metorð vil eg fátt tala; það er almennungi kunnugt, að einginn verður af þeim ágjætari, margir verri, og er dærligt að hrofast upp af því sem hlotnast kaun þínum versta manni; og þid sama má segja um náttúrunnar gáfur, þótt þær séu góðar, þær eru úrvortis eða innvortis; úrvortis er aðl og fríðleiki, en um hreyfina er það að segja, að afninn og urinn eru ennþá sterkari, og séu þeir betri fyrir það, þá mætti sá sfunda þá, sem öðrum fremur þykist fyrir aðlsmuna sakir; en hvað fríðleikanum viðvökur, þá eru rófinn og líljan miklu fægri, enn þin vænsta jómsfrú, þvíðlausuariinn segir, Matth. 6. að Salómon í allri sinni dýrd hafi ekki svo skryðdur verid som þær, og er þó vitanligt, að Gud þessir meira lagt til þíns ljótasta manns; og hværnin sem því er þatid, þá er það óviturligt, að þekja ekki sjálf-

ann sig af metnabi þess hlutar, sem einn hvílli gétur í burtu frá ofs tekid, og ellin að vísu rærir alla þá er hennar bíða, en dauðinn annars; innvortis gjæðinn er Guð hefir þrýtt ofs með, eru vitsmunirnar, þeir eru hinn ágætasti hlutur, ef þeir eru til góðs brúðabir, og þó allra helst til að þeckja Guð og sjálfann sig, en sá ed það gjörir, honum er eðl þætt við að forvitnast um annara manna ráðslag eður háttsemi, hana hefir uðg að gjöra, að ransaka hvað hann hafi hvörn dag Guði á móti brotið, og þenkja sig um, hvornin hann megi fá það kvítt hjá honum, og leidrætt framvegis. Í þessu og öðru þvillku stýldu menn ása forvitnina br. m., í stadinn þess að hnýsa eptir náúngans háttum honum til meins, en sjálfum ofs til einflis frama, og verður hún þá að hinni bestu mannþrýði og vegur til allra góðra dygða. Náðarinnar gjæði eru þinar andligu dygðir, trúin, vonin, þolinmæðin og hjærleikurinn, sem er mestur af þessum, segir Páll, 1. Cor. 13. og svo þeir áværtir sem hét af spretta. Menn vilja vel segja, að slíkt gæti menn eðl vanbrúðab, því það sé Guðs Unda verkan í ofs, en gjætum þess, að svo sem að Guð kann að gjöra gott af illu, svo kann Andstotinn að gjöra illt af góðu. Eg henni að Pálus í hinum fyrsta pistli til Corinthios og hinum þremur fyrstu Capitulum deilir á þá kristnu í Corinthó, vegna þess, að þeir stærdu sig af andligum gjæðum; eg henni að Þhariseanum var það til ránglætis reiknad, að hann sagdist ei vera svo sem aðrir menn, lú. 18. Hvað olli því br. m.? Vanþeckingin á sjálfum sér, en forvitnin um tollheimtumanninn, er hann þóttist vita synðugri sér að vera, sem þó fór réttlátur framar honum í sitt hús. Það er að sonnu mesti dárafkapur, að vilja stæra sig af luffunnar og náttúrunnar gjæðum svo sem áður er sagt, en þó er sá enn meiri, að þróa sér upp af því sem nátturligir kraptar ekki í ofs verka, heldur kómur án þeirra réttlínis frá Guði, og er sú vísuft von, að hann svipti þann sínum gáfum, er svo illa með það hændlar. Þú segir: hann tekur ekki það góða frá mannum, því það er honum þóknanligt; eg játa það satt að vera, en það sem Guðs náð hefir verkad gott með ofs, það er ekki lengur gott, þegar madurinn tilreiknar sér Guðs gjörning, en það gjöra allir þeir, ed öðrum betri þykjast, og ekki forvitnast um sjálfa sig, hvað mikid þá vanti á þá stýldu er þeir eiga honum að gjalda, og kalla sig góða af því að aðrir verri eru, að þeirra hyggju. Run nú ekki Guð reidaft slíku, þegar hans gáfur eru þannveg til metnadar brúðadar? Jú, meir enn hinum er vót köllum stór-synðara. Vót sjáum í eptirlífingunni, Matth. 25. að þundid var tekid frá honum sem ekki vildi leggja það á mángarans bord, hvað eigum vót þá að ætla um hann sem fer svo illa þar með, að í stadinn þess, að hann átti að þjóna Guði með því í andmýkt síns hjarta, þá slæst hann í lid með Hjandanum, er var í öndverdu hinum bestu gáfum þrýðbur, en þess gélbur hann enn í dag, og mun að enlífu gjalda, að hann upphóf sig á móti honum er hann hafði svo dýrdligann fkapad, svo munu og allir þeir ed honum í þessu eptirfölgja. Hver hefir meiri Guðs dýrkari verid enn Salómon? 1. Reg 11. og þó varð hann straffadur með sáfinnu. Var ekki Jeshú hinn mesti vandrætari vegna Guðs nfr Achabs húsi? 2. Reg. 9. þó varð hann ofurseldur í fráleitt sinni, 2. Reg. 10. Gjörði ekki Júdas kraptaverk með hinum lærifveinum? Matth. 10. og þó eru hans afdrif mönnum kunnng. Og kann það ekki þvillkum mönnum að gagna, hvað leingi og hvorsu vel sem þeir hafa Guði þénad, því

nær þeir sem bestir vera þykjast, og ætla sér einstis ábótavant, þá verða þeir eins og smá-
 börn, þau er rísa það sjálf í sundur er þeim dænst um þeir, svo verður fyrir hinum, að
 þeir hafa þess einginn not, er þeir hafa þó mást kostad miklu erfidi til, þegar það skýn of-
 sagurt í þeirra augum, af því þeir ekki forvitnast um sjálfa sig, edur hugleida, að þótt
 þeir gjördu allt það þeir ættu að gjöra, þá ættu þeir samt að kalla sig ónýta þjóna; Lúc.
 17. og ekki einasta missa menn launinn hér fyrir, svo sem Endurlausnarinn segir um þá
 að gjera góðverkinn sér til þrósunar, að þeir hafi sín laun úttekid, Matth. 6. heldur verða
 menn og þar fyrir eynsliga straffadir, því einginn mun þvílíkur reikningsstapaur mæta ofs í
 dómnum, svo sem misbrúkun Guds náðar; en í sannleika þá er einginn þennar misbrú-
 un stærri enn sú, að brúka hana þvert á móti því, sem hún er ofs gefin til, það er, til að
 aðmýkja ofs og lítilæða, en að prísfa Föður ljósanna, frá hvorjum að öll góð gjaf og öll
 fullkomin gjaf kómur. Jac. 1. Um allt þetta talar Drottinn Gud með stélfilgum orð-
 um, Ezech. 18. segjandi: ef hinn réttláti í burtu snýr sér frá sínu réttláti og brennir vonds-
 ligana, og lifir eptir öllum þeim svíðyrðingum, sem hinn ógudligi gjerir, skyldi hann lifa?
 Já, allt hans réttláti sem hann gjört hefir, skal ekki í minni leggjast, heldur skal hann deyja í
 öllum hans misgjörðum og syndum, sem hann gjört hefir; en eingin er meiri synd, eðert
 ránglæti meira, enn að ræna Gud því sem er alleina hans, það er, þið góða sem hann hefir
 verkad með ofs, en brúka það til að forsmá adra. Sjáum því til, að Andstotinn ræni
 ofs ekki, 2. Cor. 2. og forvitnumst um hagi vora, hvort að vér finnum í hjarta voru þóttu
 nockurn, það vér séum betri í vorum augum, enn adrir þeir ed vér köllum verri, því þótt það
 vera kunni, þá er það ekki ofs að þakka, heldur þeirri Guds náð sem með ofs er, 1. Cor.
 15. og ef vér finnum söddan hugrenning, þá drepum hana strax með ihugun vors eiginna
 óverðugleika, og látum svo þennan veikleika náttúrunnar verða orðsok til að bligdast fyrir
 Gudi, af hvors náð vér erum það vér erum, 1. Cor. 15. og það er ekki ofs að þakka, þótt
 ei sé hún þjulaus í ofs. Og þegar vér nú höldum reikning við sjálfa ofs, þá berum ofs
 ei saman við hina, sem vöndir eru; mun það nockud bót fyrir þig, þótt annar sé verri?
 Það heitir svo sem hinn latnsti orðsháttur segir: að hinn glámsfngni drottinn á meðal
 hinna blindu; heldur viljir þú í mannjofrud fara, þá ber þig saman við Enoch, sem var
 uppnúminn, Gen. 5. við Nóa réttlætisins prédikara, 2. Pet. 2. við Abraham föður trús-
 adra, Róm. 4. við Mósen, er var hinn þolinmóðasti maður á jörðinni, Róm. 12. við El-
 íam, 2. Reg. 2. við Jóhannem Baptístan, Matth. 11. við St. Pál, hvor þó er svo mjög
 áhyggjufamur um velferd sína, og eðert trensti sínu réttláti, Phil. 3. O Herra Gud! hér
 kómur mér í hug það, er Petur segir: 1. Pet. 4. ef hinn réttláti verður naumlíga hólpinn,
 hvar mun þá byrtast hinn ógudligi og syndarinn? Ef St. Páll þókrift viðþurfa, að
 verka sína sálhjálp með ugg og ótta, Phil. 3. ó! hvað hræddir og stjálfaudi mættum vér
 þá vera, sem dagliga inndrekkum ránglætíð, svo sem jörðin vatnið, Job. 15. og því kalla
 eg það ófka-rád að vera, sem hann gefur Corínthu-borgar mönnum: 2. Cor. 13. Kanskíð
 sjálfa yður, segir hann, hvort þér erud í trúinni, prófíð sjálfa yður, þekíð þér yður ekki, að
 Jesús Chrístus býr í yður, nema þér séud rækir orðnir. O! hvað stór þörf er syndugri

mannefju á flítu í útleig þessari; vitid þér ekki, bræður mínir, að dauðinn stendur jafnan fyrir dyrnum, og að hvørs eins dauda-dagur, er hans dóms-dagur? Jú, það vitid þér, því eru menn þá svo óforvitnir um sitt háttalag í andligum efnum? Margur ætlar það kanslé, að ef samvitðan ekki nagar hann eða flagar um neina stór-glæpi, að hann hafi vitnisburð Andans um það, að hann sé Guds barn; Róm. 8. en því er ekki svo varid altd, því einginn er svo heilagur, að hann ekki hafi noga orðsøk til að afsíðja syndir sínar og gráta þær fyrir Gudi; þekkingarleysid á syndunum og tómlætid í því að ransaka sitt hjarta, það veldur því, að samvitðan finnur svo lítt til þeirra, og sefur hún þá, og má það eingangveginn góða samvitðsku kalla. Einn stórbroti-madur, sem af hjarta ángrar sínar illgjördir, er miklu betur á sig kominn enn hinn, sem hvorki er heitur né kaldur, því Gud vill stípa þonum út af sínum munni. Apoc. 3. Og hvað miklu betur var farid þinni bersyndugu, sem að laut bak til að fótum Jesú, og þvobi þær í sínum tátum, og þerrabi með hár-loðum sínum, kysti þær og smurdi með dýrmætu salvi, heldur enn hræsnaranum, er sagdi í hjarta sínu: ef þessi væri Spámadur, þá mundi hann vita hvör sú kona væri, er snertir hann, að hún bersyndug er; mun ekki þessi sjálfþyrngingur hafa stammast sín, þegar Drottinn sagdi: henni fyrirgefst mikid, af því hún elstadi mikid, og hann sagdi til hennar: þér eru þinar syndir fyrirgefnaar, þín trú gjörði þig hólpna, far í fríðil. Eg kann ekki annað að sjá, enn að þetta var stór fleinkur, og þessi smýrflinn voru betur launud, heldur enn þótt hann hefði gefid henni öll ríki veraldarinnar. En eg vil hér um segja, svo sem Páll um sig talar: Þess vegna hefir hann mér misfunað, segir hann, að hann synði á mér alla stærð misfunar sinnar, þeim til dæmis, er á hann trúa mundu. 1. Tim. 1. Allir eigum vér hins sama von og kvinna þessi, ef vér látum ofs af hjarta ángra syndirnar, en það kann ekki að fle, nema vér smásmugliga ransökum þin instu fylsni vors hjarta, og er þessi forvitni, sem eg áður sagt hefi, þin fyrsta trappa til himnaríkis, því af ransókninni kómur þekkingin, af þekkingunni yðranin, af yðraninni fyrirgefningin, af fyrirgefningunni elskan, sem er þin einasta rót allra dýgða og mannfosta, er í Guds augum kunnar að starta. Þristid út, þristid út yðar hjörtu; ó! þér þin ástausa þjóð, segir Drottinn Gud hjá Zophóníam. Það er ekki nóg að menn játi alminniliga syndir sínar fyrir Gudi með munnum, segjandi: eg hefi alskins syndir gjört, til orða og verka og vandra hugrenninga, og kanslé að hugur fylgi þó lítt máli ástundum, en vér eigum að leita grandgjæfiliga eptir þeim, og rekja upp allann vorn aldur, það frekast vér til munum, allt í frá ungmennis áttum, allra helst, nær vér gaungum til altaris, hvar vér eigum að fríðmælast við Gud, í hans Sonar kvælmáldid. Ekki er það heldur nóg að vér þöfum einusinni yðrast syndanna, og sérdeilis þeirra er ofs mætti helst minni til reka, heldur eigum vér að láta ofs þær ángra, svo opt sem þær ofs í hug koma, svo opt sem vér heyrum þær í Guds orði straffaðar, svo opt sem vér heyrum þær af öðrum dýgðar; og þá munum vér síður þykjast upp yfir þeim í hjarta voru. Vér eigum ekki að gleyma því svo fljótt, að Gud hefir tekid ofs í fátt aptur, því það heitir, að vilja ekki aptur smia með útlendinginum og gefa Gudi dýrdina. Luc. 17. Ef vér glemmum ekki dýgðum syndum, þá vill Gud þeim gleyma, en glemmum vér þeim, þá

er þætt við hann minnst þeirra, sérbeilis þar eðli er trútt um, að ofss kunnir optar að verða þinir sömu glæpir, eður að minsta kosti, að ofss lángi aptur til katlanna í Egyptalandi; Num. 11. og þótt aldrei væri, þá vitum vér það, að Petur afneitadi Christó einusinni, en aldrei optar; þó segja kristindóms segurnar, að svo opt sem hann eptir það heyrði hanann gála, þáfi hann beiffliga grátid. En Gud náði ofss auma menn! hvað opt þessum vér nú afneitad vorum Skapara með Petri? Er það eðli að afneita Gudi, að elsta stépnurnar, já, syndina framar enn hann? að vilja eðert líða hans vegna? að vilja eðli láta ámóti sér hina minstu holds lyst hans vegna? að leggja eðli að eins hans ógurliga og dýrdarfulla nafni við hégóma, heldur þafa það að háði, ef eg mátti svo segja? að vanbrúka eðli einasta hvíldardagana til aðstílanligra synda og lasta, heldur þafa leida á Guds orði, þafa það í fíflskapar málum, hura allt annað nær það er lént og predikad, og fylla hjartad, sem er Guds musteri, 1. Cor. 3. með sauriga þánka, þá sem það er vant til, svo Guds ord hefir eðli rúm þar inni? er eðli þetta að afneita Christó miklu verr enn St. Petur? því hann gérði það af ótta, en vér gjörum það að raunarlausu, en fáa þeyri eg gánga út og gráta með homum, fáa tárast þegar haninn galar í Guds h. orði, svo vér meigum játa, að jafnvel vor ydran hefir stór synd verid, því hún hefir enn-nú eðli þraungad ofss til að krossfesta hólsid eður láta af syndunum. Ó vei! ó vei! hvorsu langt erum vér þá frá Guds vegi? en vitum þó eðli nær sagt verður: gjör reikningsskap þinnar ráðsmensku, lúe. 16. og kénur allt þetta af forvitnisleysinu um vora eiginn hagi. Þú segir vel, ef einginn yrði sáluhólpinn nema sá sem væri eins og Petur og Páll, þá yrðu fáir hólpnir; þú segir satt, því Endurlausnarinn svaradi þeim er spurdi hann að, hvört þeir mundu eðli fáir verða, sem hólpnir yrðu á þennan hátt? Réppist við að gánga inn um hid þraungva hlidid, því þeir eru margir sem þar vilja inngánga og komast það eðli, lúe. 13. en hvað um það? séu þeir nú fáir, sem satt mun vera, að reikna hjá hinum sem tapast, er það gagn fyrir þig? muntu þafa noðra stémtan af þeirra selskapi í helvíti? Jeg játa það, að þeir munu og margir sáluhólpnir verða, sem eðli eru Peturs eður Páls líkar, það sýnir ofss eptirlíkingin um peníngsgjalid, Matth. 20. en trú mér til, að eins mikid þeimtar Gud af þér, eptir þeirri náð sem þér er gefin, svo sem af Petri eður Páli; Drottinn er góður reiknings-madur, hann heimtar eins mikid af þeim sem hann hefir eitt pund í hendur fengid, svo sem tíu, eptir því sem tala rennur til. Matth. 25. Það kénir ofss eptirlíkingin um sædid er fell í góða jörð, að sumt færði hundradfaldann, sumt sextugfaldann og sumt þritugfaldann ávort, Matth. 13. Þar fyrir máttu óþætt halda það fyrir víst, að þótt eðli sértú svo heilagur sem Enoch, Gen. 5. svo fulltrúa sem Abraham, Gen. 15. svo þoliumóður sem Job, Job. 2. svo heitur í bæninni sem Elías, Jac. 5. svo hreinn í líferninu sem Baptista, Matth. 11. svo brennandi í elskunni sem Petur, Jóh. 21. svo alvarligur og rökсамur í guðrækninni sem Páll, þá samt ef þú leggur alla ástundan á, að þjóna Gudi (eptir þeirri náð sem þér er gefin) í heilagleikanum, í trúnni, í þolinmæðinni, í bæninni, í elskunni, í alvörungesinnni, í hjærleikanum, þá ertú Guds barn; en hér um byrjar þér idugliga að forvitnast kvöld og morgna, og að mæla þínar athafnir með þeirri náð, sem Gud hefir þér lént, hvört eðli

gétur þú meiru affastad, og þar sem þú brest finnur, að yðrast þess af hjarta, og biðja Gud að fylla það ábrestur; gjerir þú svo, þá muntu finna vitnisburð Andans um það, þú sért Guds barn, Róm. 8. Þá ertú innsigladur með anda fyrirheitins, Eph. 1. til dags endurlausnarinnar, Eph. 4. og hvort heldur þú lifir eða deyir, og með hverju móti hinum náðuga Gudi þófnast að láta þig gjalda þína síðustu skuld, á sjó edur landi, í eldi edur vatni, í svefni edur vöku, þá ertú Drottins, Róm. 14. og einginn fær þig tekid af hans hendi, Jóh. 10. heldur þó þú deyir, muntu samt lifa og með honum eynsliga ríka, þar sem að er gúógt fagnadarins og gleðiligt liferni til Fæðursins hægri handar. Ps. 16. Það veiti ofs góður Gud í nafni síns eingetins Sonar Jesú Chrísti, og gefi ofs þar til styrk Heilags Andas, amen!

Sumudaginn milli Jóla og Attadags.

Gudspjallid, Lúc. 2. Cap.

Dg hans fadir og módir undrudust það, hvað af honum sagdist; og Símeon blefsaði þau, og sagdi til Mariu móður hans: sjá þú! Þessi er settur til falls og upprisu margra í Ísrael, og til merkis, hverju í móti mun mælast, og sjálfrar þinnar önd mun sverð í gégnum sinjuga, svo að augljós verði hugskots hjertu margra. Dg þar var þá Anna spákona, dóttir Phanuels af kyni Áser, hún var og komin til sinna ára, og hafði lifað í sjö ár með sinum eignar-manni frá meydómi sínum, og Þessi ektja hafði nær fjóra vetur um áttætt, hvor ed eigi géck úr musterinu, þjónandi Gudi nótt og dag, með föstum og bæna-haldi. Þessi géck samstundis þángað að, og þrifði Drottinn, og sagdi af honum til allra þeirra sem endurlausnarinnar biðu til Jerúsalem. Dg er þau höfdu allt fullgjört eftir lögmáli Drottins, sneru þau aptur í Galílaeami til borgar sinnar Nazareth. En Sveinninn vör upp og styrktist í anda, fullur vísðóms, og Guds náð var með honum.

E r o r d i u m.

Gud leit allt það er hann hafði skapad, segir Ritningin, og sjá! það var allt þarla gott. Gen. 1. Stórt er þá volæði manneskjunnar er Andskotinn þess fært yfir hana með syndinni, að hinar bestu Guds sképnur snúast henni til hins mesta mótgangs opt og tíðum. Eldurinn er hinn þarfasti blutur, en hverfu opt verður hann ofs að skada? Þannid í sama máta, og þó hljóðum vér opiliga tjón af því; jafnvel þær Guds gáfur sem í sjálfum sér ekt eru skadvantar, þær snúast ofs til hins mesta þagnadar, fyrir misbrúkun vora. Ill meðferð á góðsi og peningum þessir fleppir mörgum bára í ólucku, metordinn hafa margann blindad, og sjálfa stýr femina þessir margir veraldar sonur svo vanbrúkad, að honum þessi þarfara verid, að hafa flannings bónda vit, enn að falla svo þraparlíga á sínu eigin bragði, svo sem þeir gjöra er Páulus segir, 1. Cor. 3. að Gud höndli í þeirra flégvístu; um allt þetta kénnum vér þjánd, anum og uppruna-syndinni, að vösu ekti um stór fram, af þeirri rót er öll sú ólucka sprotti er synduga menn dagliga plágar, bæði í andligann og líkhamligann máta. En samt er ofs það vitanligt, að hinn miskunfami Gud þessir svo bætt ráð vort í sendingu síns eingetins Sonar, að ofs má jafngóða kalla, nema vér spillum því aptur að nðu; því Guds Sonur er í heiminn kominn til að niðurbreíta Djöfulsins verk; 1. Jóh. 3. en þitt er grátlígt til að

vita, að það hjálpræðid sem hinn gamli Símeon svo mjög sagnadi, og sagði, að Guð hefði tilreidd fyrir augliti allra þjóða, Lúc. 2. það vill svo fám gagna, og svo fáir af hverri þjóð hafa þess not, og sú frelsan er Guð gjörði sínu fólki. Lúc. 1. verður mörgum að enn stærra þrældómi, læfningin að eyni, og sálíf heilsugjöfn að vanheilsu, fyrir vanræktar og þvermóðsku þeirra fatir, er ekki þessja sinn vitjunar tíma. Þess gétur St. Páll er hann segir um sig: 2. Cor. 2. Vér erum Christí satúr ilmur í Guði, bæði í þeim sem hólpnir verða, og hinum sem tapast, þessum að sönnu ilmur dauðans til dauðans, en hinum ilmur líffins til líffins. Og hvað er það annað er Símeon hér talar í Guðspjallinu, að Christur sé settur til falls og upprísu margra í Ísrael? Eg vil þessi heilögu ord nokkud gjörð hugleida, og af þeim yfirvega: 1) Hverjum Drottinn sé settur til falls. 2) Hverjum hann sé settur til upprísu. Hér til styrki hinn náðugi Guð með náð síns Anda í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þessi er settur til falls segir textinn. Hver er þessi? Það er hann sem Esajas umspáir, Cap. 28. með þessum orðum: Sjá! eg set grundvöll í Zíon, einn stein, einn útvalinn stein, (svo sem Petur það útleggur, 1. Pet. 2). einn dýrmatann hyrningar-stein, einn fastann grundvöll, sá sem trúir hann mun ekki flíta sér; það er einn og hinn sami, sem Davíð kveður um Ps. 118. segjandi: Sá steinninn sem uppbyggendur hafa forsmáð, hann er orðinn að höfði hyrningar, af Drottni er það, og er undarligt fyrir vorum augum. Að þessu sé svo háttad, vottar sjálfur Drottinn, Matth. 21. er hann heimfarir þennan Davíðs spáðóm uppá sjálfann sig, og þá sem að lífetu Soninn, er Fadurinn sendi, þegar þeir höfðu áður lífátid hans þjóna, því hann segir strax eptir í sama kapítula við Gyðinga: Þar fyrir mun Guðs-ríki frá yður tekið verða, og gefið þjóð þeirri er færir ávært þar af; er því andræðid hverjir þeir séu, sem að Guðs Sonur er til falls settur, sem eru fyrst Gyðingar, þeir mordingjar, er Rómung dýrðarinnar af dögum reðu, 1. Cor. 2. og ei skipudust við kénningar hans þ. manna og píslarvotta eptir hans himnaför, jafnvel þótt þeir sæu teikn og stórmærki, með hverjum Drottinn styrkti kristni-bodid; svo og eru það allir þeir sem einn-nú í dag ganga í þeirra fótspor, og krossfesta Guðs Son að nýu, Hebr. 6. með vantrú og gudlausu framferdi; þessum er Zíons Hyrningar-steinn til falls settur. En með hverju móti er hann þá settur? Vilði Guð nokkud að þeir skyldu detta um hann sem falla? lángt er frá því, hann vill að allir menn hólpnir verði og komist til sannleikfins vidurkénningar. 1. Tim. 2. Kom nokkud Sokurinn í heiminn til að fordæma heiminn? einganreginn, heldur til þess að heimurinn hefði lífid fyrir hann. Jóh. 3. Var ekki Steinn þessi svo andsæf, að nokkur þyrfti að detta um hann? að sönnu var hann svo andsæf, að einginn þyrfti um hann að rafa; borg sú er á fjalli stendur, gétur ekki dulist. Matth. 5. Vildu þeir ei trú á sjálfum honum, þá máttu þeir samt verkuum trú á hann gjörði. Jóh. 10. Hvernig er hann þá til falls settur? Þar til svara eg: ekki til þess, að neinn skyldi falla, heldur allir upprísa; Davíð kénir ofþað í þeim orðum er eg strax umgat, þar hann segir, Ps. 118. að uppbyggendur hafi forsmáð þennan stein, og þessi sömu ord Davíðs brúfadi St. Petrus til að sannfæra með þinn gudlausu höfudprestanna flokk er fordæmdi Jesúm, Act. 4. segjandi: Þessi er sá Steinn er þér uppbyggendur hafid að eingu haft, hver ordinn er að höfði hyrningar, og ekki er í neinum öðrum hjálpræðid; og þeir skipudust þó ekki meir við þessi sannræði enn svo, að þeir höfdu þeim, að ei skyldu þeir kenna edur tala í þessu nafni

framar, jafnvel þótt þeim alunnugt væri, að þeir Petur og Jóhannes hefðu flómmu áður í Jesú nafni gjört þann heilbrigðann sem haltur var borinn. Act. 3. Og er eðli að undra, þótt Guds Sonur væri þess-háttar mönnum til falls settur fyrir þeirra harðúðar og þvermóðsku sakir. látum nú Júda fara, br. m., þeir hafa sinn dóm með sér, og sín laun úttekib, en gjætum að sjálfum oss, að ei verði Jesús oss til falls edur ásteitingar. Vér vitum hvörju Christur svaradi Jóhannis lærifveinum, er hann gjörði þá frá sér til að spyrja Drottinn að, hvör hann væri? Farib og segib Jóhanni (sagði hann) hvað þér heyrð og sjáib: blindir fá sýn, haltir ganga, lífþráir hreinsast, dauðir heyra, dauðir upprísa, og fátakum verða Gudsþjöllinn bodbuð, og sœll er sá sem eðli hneirlar sig á mér. Matth. 11. Þessa höfum vér altsaman heyrt, og einginn esar um Drottins kraptaverk, með hvörjum hann auglýstí það hann sannur Guð væri; en hvört að vér samt og áður eðli hneirlumst á honum sumir hvörjir, það þyrfti nokkud framar að ransaka. Einhver mun spyrja, í hvörju hneirlumst vér á honum? svo spurdu Júdar forðum daga: Mal. 1. Í hvörju forsmáum vér þítt nafni? Drottinn svaradi: Þér offrið óhreinum mat á mínu altari, þó spyrjib þér, hvar með saurgaum vér þig? Hann svarar: í því að þér segib: Drottins bord er foragtanligt, því nær þér offrið þínu blinda er það eðli illt? og nær þér komib fram með það heita og sjúka, er það eðli illt? Ver þetta hertoga þínum, muntu hjá honum vel þökkabur verða? segir Drottinn Zebaoth. Sama er á bréfinu góðir vinir; fórnir gamla Testamentisins eru afmáðar með þeirri einu fórn er hinn æðsti Prestur hefir einusinni innborib í það allra helgasta, Hebr. 9. samt eigum vér Guði lifanda fórnir að færa, það er sjálfa oss, og vora skynsamliga þjónustu. Róm. 12. En þegar vér inngaungum í musteri Guds, dauðir í þínum verstu syndum og glæpum ydrumarlaust, forsmáum vér þá eðli Guds háleita nafn? hneirlumst vér þá eðli á Christó? Þegar menn ganga óforþuradib til Guds bords, eðli reina og prófa sjálfa sig, eðli gjöra greinarmun á millum lífhama Drottins og annarar sæðu, 1. Cor. 11. eðli ransaka sinn lífnad svo þeir megib ydrast, eðli reina hvört þeir eru í trúnni, 2. Cor. 13. eðli hafa fullann ásetning til að betra sinn lífnad, halda menn þá eðli bord Drottins foragtanligt? saurga menn þá þá eðli? Segib mér í Drottins nafni, segib mér, er eðli þvílíkt að hneirlast á Christó, edur segir eðli Pálus? að sá eð þvílíkt gjörir, hann sé sekur við hold og blóð hans. 1. Cor. 11. Hvað er að hneirlast á Christó, ef ei þetta? Þegar menn eðli hýrda um að læra hinn sanna kristinnadóm, svo þeir sái hann kénnt börnum sínum og hjúum, og eru svo blindir, blindra leibtogarar, Matth. 5. og þó reka menn þetta blinda sé inn fyrir Drottins altari, til að eta og drekka sjálfum sér dóm, miklu líkligra til að verða þar Satans fórnir enn Guds offur, nema hann vilji meiri miskun á gjöra; segib mér, offra menn þá eðli þínu blinda? er eðli það að hneirlast á Christó? Þegar menn vilja undir eins þjóna Guði og Mammona, Matth. 6. sitja í fyrkjunni, en hjartab er út á búgardinum edur hjá afneitunum, Lúc. 14. haltra menn þá eðli á báðar síður með prestum Baals? 1. Reg. 18. Er það eðli að offra því halta og veikta? er það eðli að hneirlast á Christó? er segir: einginn kann tveimur herrum að þjóna. Matth. 6. Bjóðum þetta einhvörjum veraldar höfðingja, komum með óþvegiuum höndum fyrir hans bord, gjeldum þennum einhvörum

vanmeta grip í skyldur sínar, svorum honum út af, nær vér eigum tal við hann, rennum til hvört hann þiggur það vel af oss; og þó viljum vér heimta flíkt af hinum stóra Konungi himins og jarðar. Þetta er að vísu að hneirlast á Christó, að óttast hann, sem ekki kann nema lífhamanum að granda, en hyrða ei hvað vér gjörum við Gud, sem lífi og sálu getur kastað í eynfann eld. Matth. 10. Eg spyr, hvar fyrir hneirludust Júdar á Christó? Því hann var fátækur. Guds fátækir eru enn-nú hjá oss; þeir eru Jesú limir, ef þeir undir eins eru andliga voladur. En hvað er tíðara í heiminum, enn að óvyrða fátækann, og ekki einasta óvyrða hann, heldur og að taka frá honum það litid hann á, og að brúka hans sveita til óhöfs og metnadar? Í lögum klæða þinna er blóð hinna þursandi sálna, segir Drottinn, Jer. 2. við Júda; það má og heimfæra til þeirra, er selja hinn volada fyrir einn skó, Amos. 2. svo að þeir sjálfir, þeirra synir og dætur, gangi svo sem velbúnar hallir og útfornir píllárar. Ps. 144. Er ekki flíkt að hneirlast á Jesú, hvör ed kallar hina fátæku sína minstu bræður, Matth. 25. og vill reikna það við sig gjört að vera, sem þeim er gjört. Hvað bar fleira til þess að Gyðingar hneirludust á Drottni? Það að hann ekki hrópadi né hafði mikið um sig, og einginn heyrði rödd hans á strætunum; Esa. 42. svo ósælist og heimurinn hina spæku og kyrrlátu og forsmár þá, hæðir að þeim, kallar þá óþekta og heimota, þeir ed ekki bera mannskap edur vitsmuni til að halda vörðingu sinni, og brjóta of hins dramláta af hálsi sér; er ekki þetta að hneirlast á Christó? Hvör ed ekki kom í heimin til að láta sér þjóna, heldur til að þjóna öðrum. Matth. 20. Hvað er það enn þá framar sem kom Gyðingum til að hneirlast á Guds Syni? Það, að hann rak erindi síns Föðurs svo stærugliga, og vandlætti um glæpi og vantru ógudliga manna. Ekki mun Djöfulinn vanta þá enn-nú í dag, sem að fylgja þeirra fótsporum í þessu; hvör vandar svo um illar athafnir mannanna, að ei sé honum á hálsi legið? Hvör er sá, er hann þyðir vegna Guds og hans dýrðar, að ei sé hann hlufsamur kalladur og sturli Ísrael? 1. Keg. 18. Ef nokkur vill styrkja málefni edjunnar og hins föðurlausa, þá gjöra þeir samdrátt á móti honum, sem eingin fæða þykir lostæt, utan hún sé tekin frá munni hins vesæla og undirþrykta. Hvör er sá, ef hann vill halda góða stýðun í húsi sínu, að ekki lasti hann illkvættir menn og hati? Og jafnvel þótt að þeir sem vilja hlýða Gudi í þessu og vardveita samvirkfu sína óflekkaða, þótt þeir, segi eg, gjöri allt þetta eptir skyldu síns embættis, þá uppvekur þó Djöfullinn þeim andstota eptir sínu eigin nafni, svo þeim tekst ekki Guds verk að gjöra. Simeon spáir um Christ, að hann muni settur verða svo sem teikn, það er móti mælist, það er eptir mínum skilningi svo sem eitt uppsett teikn, er menn plaga að stjóta á; svo var og Drottinn, úr því hann inngékk það kénningaruliga embætti; öll Satans börn gjördu sér að skyldu, að vega að honum, hvar sem þeir kunnu með orðum og verkum, svo sem ljóst er af æfi-sögu hans, er Gudspjallamennirnir hafa oss ritada eptirlátid. Sodan eitt teikn eru allir hans lærisveinar, allir hans eptirfylgendur í lærðóminum og vandlætinu; þess getur sjálfur Christur, Esa. 8. þegar Spámadurinn beidd eptir hvað Gud vildi segja, er hann hafði brygt sitt andlit fyrir húsi Jakobs: Sjál þér er eg, og þau börn er Drottinn hefir gefið mér. Vér erum svo sem noffurskonar teikn og merki hjá Ísraels fólti, hvörn spáðóm að St. Páll til Hebraeos Cap. 2. heimfærir til Christum og hans barna, og

er það víst, að ekki er lærisveinninn framar enn meistarinn, hafi þeir húsbóndann kallað Belzibub, hvað munu þeir ei gjera við hans heimamenn? Matth. 10. Nú er það að sonnu gleðiligt að þola fyrir hans sakir, er lofað þessum nógu launum á himnum, Matth. 5. en hitt er þeim bál, sem Christí eru, að þeir erfða til ónýtis, jafnvel þótt að þeirra embætti sé Drottins, og þeirra málefni þeirra Guds, Esa. 49. fyrir hinna þrjótsku sakir, er hneirlast á Christó, og lifast er að hann muni til falls verða. Sjálfrar þinnar önd mun eitt sverð í gegnum ganga, sagði Símeon, við Guds móður, teiknandi án esa þar með harmá þá, er henni mundu til handa bera, út af mótmælum þeim, ófögnuðum og píslum er hann í anda sá, að Drottinn mundi þola verða, áður enn hann fengi ös synduga leyst frá enklisum píslum. Ein rétt-trúuð sál, er Christí andlig móðir, það vottar St. Páll til Gal. 4: Sona-korn mín, með hverja eg þungbúinn er, þar til Christur myndast í þúdur aptur að ný. Mun ekki þessi Jesú móðir kenna í brjósti, nær hún sér Drottinn aptur að ný krossfestu, Hebr. 6. fyrir augum sér af börnum vantruðarinnar, með hinum verstu syndum og glapum, þeim til ólukku, sem eins vel og hún eru með Guds blóði endurkænptir, og fær þó ekki við því gjört, heldur enn María við píslum Sonar síns, ílfu þeirra vegna, sem að hneirlast á þeim, en þeir hlæja þar að, og það ángur, sem Guds börn kvætur fyrir þeirra ógjæfu sakir, hafa þeir að stímpi og athlátri; það liggur þeim létt í skapi, þótt að menja fái um þetta, og segja: að þar sjái ekki meira baun á sér enn þeim er láta sér þeirra ólukku til hjarta ganga; segid mér í Guds nafni, segid mér: er ekki þvilíkt að hneirlast á Christó? Og er nú svo nokkud hér um talad.

Nú viljum vér í síðara partinum læra, hvornin hann sé til uppreisnu settur. Til uppreisnu margra segir textinn. Ös er kunnugt með hverju móti að Jóhannes Skýrari hóf sinn lærðóm: Gjörð yðran, sagði hann, þvið Guds-ríki er nálægt. Matth. 3. Biblíkann for-mála hafði St. Petur fyrir Júbun, er hann í fyrstu bodaði þeim heilsugjaf þessa, þá þeir spurdu að, hvað þeir gjöra stýlbu, svaraði hann þeim: gjörð yðran, og sérhver yðar láti stýraft í nafni Drottins Jesú Christí til fyrirgefningar syndanna. Act. 2. Svo er þá Christus þeim til uppreisnu settur, sem yðrast syndanna, og trúa að þær verði sér í hans nafni tilgefna. Ein alvarlig yðran er hin fyrsta trappa til þessarar uppreisnu, eptir það að menn hafa þekkt veg sannleikans, en fyrir því að yðranin verkar ekki í mannsins hjarta, nema vér þekkjum syndina, þá er einsfætt að læra Guds vilja af hans lögmáli og orði, ekki alleina til að laga sinn lífnad þar eptir, heldur og til að þekkja hvað ös er ábóta-vant, sem vér fyrir víst vita meigum að all-mikid er, og fleira enn vér þekkjum kunnnum edur upp að reikna. En þótt að einginn vita kunn hvað opt hann sellur, Ps. 19. samt eigum vér með hinu mesta athynli að halda dagligt ransak um sjálfa ös og vora lífarnis háttu til þess, að vér þekkjum syndina og hennar ljótleik, svo þar af varí ángur og tregi í hjarta voru, en fyrir því að þetta hjartalag tekur einginn af sjálfum sér, þá vill þar til yðuglig og alvarlig bæni, ef yðranin á svo þeit að vera, að hún Gudi lífi, því hann nægisti ekki með þegóma nokkurn, hjartad á að bráðna og klökkna fyrir Gudi, ef hann á syndina burt að taka; ekki dugir foddan yðran mikid sem hann umtalar hjá Jeremíam, Cap. 2. segjandi: í öllu þessu stærísti ekki til mín hin fráfálna systir Jída af öllu hjarta, heldur voru það ei nema læti

hennar, segir Drottinn. Eðert kann það að duga hjá Gudi, sem hann ekki sjálfur með ofs verkar, því af sjálfum ofs til megnum vér eðert gott að framkvæma; nema vor hrygd sé eptir Gudi, svo sem Páll að orði kómst, 2. Cor. 3. Þá er hún ónýt, söddan ydran vill hann stíra út af sínum munni, því hún er volg. Apoc. 3. Það er ágjætt sem Nicephorus Calistus skrifar eptir hinum góða kensara Theódósíó, er hann sagði, að það væri eingin undur, þótt nokkur dæi, þar hann væri maður, en það væri eins Guds að kalla hann aptur til líffins með ydraninni, sem eitt sinn dauður væri; því er hér af auðsed, að menn skulu þiggja ydranina með bæn af Gudi, svo vel sem allt annað, ef hún á honum að þóknast, og má það ekki hindra nokkurs manns alvörugessni í ydraninni, þótt ei sé hann sér hinna verstu flækja og bodordabrota meðvitandi. Nóg er það til að koma út tárnum á einu Guds barni, að það getur ekki eitt augnablik syndlaust lifað, ef gjörðir vorar ættu að stíkast á Guds réttlætis malisnúru; eitt hjarta sem elskar sinn Gud er hægt að bleyta, það ángrast meir af sínum ófullkomligleika, heldur enn hinn gudlausi af minningu allra sinna skamma og ódæða; svo að David í öllum sínum heilagleika, hann vætir sína sæng í tárnum alla nóttina, Ps. 6. vegna sinna ávirdinga, þar hinn ógubliki Manasses finnur eðert til sinna stórglæpa, fyrr enn hann er bengdur í þúngum járn-víðjum, 2. Par. 33. Nú þótt að sá hafi miklu afstöð, sem hefir straffað sjálfann sig, með alvarligum trega fyrir syndina, því það á heima hjá þeim er Postulinn segir: ef vér dæmum sjálfa ofs, þá verðum vér ekki dæmdir, 1. Cor. 11. samt er það ekki nóg að láta sig ydra syndanna, nema menn treysti því fullkomliga, að hinn náðugi Gud muni sér uppgesa alla skuldina, fyrir Jesú blefsaða forþenustu; ydranin fastar syndaranum niður fyrir Guds fatur, til að audmjúka sig undir hans völdugu hönd, en trúin reisir hann upp aptur, og gjörir hann þess full-öruggann, að hann hafi friðann tilgang til náðarstólsins, Hebr. 5. hvorsu sem hann sé hinum verstu syndum hladaðinn, og það ekki fyrir nokkurs manns eigin verðugleik, ætt edur atgjörfi, því Gud er heilagri, völdugri og réttlátari enn svo, að nokurt af þessu edur einhver annar veraldligur hlutur megi sá hann freinkt edur yfirtalad, heldur stædur það alleina af hans skjærri og einsamalli góðgynni og miskun, fyrir það lausnar-gjald er hans eingétinn Sonur hefir að sonnu útlagt fyrir alla veröldina; en þeir einir munu not af þafa sem á hans nafn trúa, Act. 10. Af ydraninni og trúnni framkémur elskan til Guds, ef þær eru annars svo sem þeim vera byrjar; ydranin þýtur ofs vorn óverðugleik, og hvörnir vér höfum með glæpunum unnid til hinna bitru helvítis písla, en trúin Guds gjæfðu og órönsafanlig miskunar-yður, í því að uppgesa þau mörðu tíu þúsund punda, sem vér ekki einasta einusinni, heldur ár eptir ár, verðum hinum góða Gudi skyldugir um, hvað ef vér yðugliga hugleidum og samanberum í hjarta voru, þá kunnum vér ei að fara á mis við það, að þar af kvíðni ein brennandi elska til hans, er svo vel gjörir til vort óverðugra, og fyrirgefur ofs margar syndir, og hún er þin einasta rót allra dngða og mannkofta, og jafnvel Legmálsins uppfylling, svo sem Pálus um skjærleikann vottar, Róm. 13. því það er víst, að sá sem elskar nokurn, hann stírrist við að stýggja hann, og verði honum það óvart, þá ángear hann það af hjarta, og unir illa þag sínum, nema hann fái komid sér aptur í samt lag og náð hans vináttu, er honum þýtur

indælt að elska. Evo eru og Guds börn lynd, verði þau yfirstígin af nokkurri þrosun, þá standa þau brátt upp aptur til að fríðmælast við Gud; það sé eg á David, Ps. 38. Það sé eg á Petri, Matth. 26. og öðrum fleirum, hvorjir, er þeir hafa ratad í nokurn glæp, hafa þeir ekki fríð edur ró haft, fyrir enn þeir hafa sættst við Gud, hvörn þeir af hjarta elskudu. En ekki er þess að dylja, börn mín góð, að þeir sem eru í miklum hjærleika við Gud, og orðnir eru einn andi með honum, 1. Cor. 6. þeim er miklu vandara enn öðrum í slíku. Gadirinn heimitar meiri elsku af syninum einn af þrælum, jafnvel þótt síður gjöri hann barnid arflaust, heldur enn þrælinn útlægann úr húsinu. Það mætti ætla að margur hefði meira til-unnid við Gud enn Móses, þegar hann sló tvísvar á flettiinn, Núm. 20.; en fyrir því að hann var Guði svo handgenginn framur öðrum, þá varð hann straffaður. Margur konungur hefir látid telja lands-fólkið, til að vita hvör hans makt væri, og hvad hann mætti reida sig uppá, þó varð það David til syndar reiknad, 2. Sam. 24. já, stórrar syndar, af því hann í það sinn hafði meira traust á mannaflanum enn á Guði, er þó svo optliga hafði barist fyrir hann, og lagt hans fjandmenn að velli. Evo skulum vér og meina um hann sem Gud hefir eitt sinn að sér tekið; honum veitir hægri að bera ávæxt enn hinum, sem enn þá hefir ekki notið þeirrar náðar, og vinnur hann því til meiri hegningar, Lúc. 12. ef hann afbregdur; svo er þessi elskan til Guds, sem af ydraninni og trúnni framkémur, nokkurskonar sæði, hvor af allar góðar dýgdir spretta, sem áður er sagt, og af henni kémur hin nýja hlýðni og umbót lífðaganna, án hværrar bæði ydranin og trúin daudar eru og maktarlausar, því það er eingin ydran sem losar mannum aptur að ganga til sömu synda, og það er ekki hin sanna trú, sem ei verkar fyrir hjærleikann, Gal. 5. hvor um St. Jakob nógu skorinorðt talar í síns Þistils 2. Cap., og þessi er hin andliga upprisa, hin fyrri upprisa. Sæll er sá sem hefir hlutdeild í henni, segir Guds Andi í Þpinberngar bókinni, 20. Cap. Og hefi eg nú svo með nokkrum rökum sagt, hvorjum Christur sé til falls settur, og hvorjum til upprisu. Gud gefi að hins síðara megi sem flestir njótandi verða. Gjörift því eigi stallbrædur Gyðinga, er þennan Hyrnngar-stein forsmáðu, hvör sem ofir hann fellur, þann mun hann sundurbrjóta, og ofir hvörn sem hann fellur, þann mun hann sundurmola. Matth. 21. O þér fávísu börn veraldarinnar! ó þér páfug ar þessa vonda heims! torveldara mun yður verða að berja höfðinu við þennan stein, enn St. Pauli að spyrna á móti broddinum, Act. 9. hann hefir fyrir yður og allra manna skuld, höggormsins, það er Djöfulsins haus í sundur molad, Gen. 3. Munud þér vera sterkari enn yðar höfðingi, sem er gud veraldar þessrarar, og drottnar í yður, börnum vantrúarinnar? Eph. 2. Ef að jafnvel eitt kvikindi snertir fjalls-ræturnar, þá skal það dauda denja, sagði Gud við Mósen, Exod. 19. undir það hann útgaf sitt h. Lögmal; en þegar sá steinninn sem einusinni er af fjallinu útförinn og sundurbraut járnid og leirinn, gullid og silfrid, Dan. 2. þegar hann, segi eg, í annað sinn dettur ofir gudlausann heim þennan í hans sídari tilkomu, munu þá fjöllin hylja yður fyrir hans reidi? Apoc. 6. Munud þér sá stádist í hans augli, sem jafnvel hin mektugu kóngar-ríki hefir í sundurbrotid, edur vitid þér ekki, að þér leir og afsta erud? já, breiðt leirker, sem optliga detta sundur af sjálfum sér, auk heldur að þér kunnið að búa við þennan fortærandi eld. Gud er einn mektugur konungur, himin-

inn er hans háseti, jörðin er stær hans fóta, Act. 7. og nær hann drepur fatinum við þúfu þessari, við þessari madkaveitu, hvar inni vör syndugir ormar stríðum hvort um annann þveran, þá titrar hún og skélfur, eins og laus-blad fyrir vindi; munud þér þá stöðugt gæta hans tilkomu-dag? Mal. 3. Nær hans reidi tekur til að brenna allt til næsta helvætis, Deut. 32. Því forsmáid þér þá hans réttindi, því haldið þér hans sendiboda fyrir eina stópurku, og því hafa hans ord eðli rúm í yður? Því jafnvel þótt yður meigi hitna í brjóstinu stundar-safir, þegar Guds reidar-þruma slær um eyru yðar af einum predikunarstól, þá er þó snjórinn lengur á steininum, þegar regnid ofan kómur, Jer. 18. heldur enn minning þarar ógnarlíga nafns hjá yður. Því vanvirðid þér hans sacramenta, því hneirlid þér hans vesalínga, því forsmáid þér hans volada, því rænid þér hinn sátæka, því hamlið þér réttinum að hafa sinn framgáng, því hefjidi þér þinn rángláta, og niðurdrepið þinum saklausa, því haldið þér inni sveita daglaunarans, því gjörði þér allt þetta, og ætlið Gud muni eðli færa yður undir sinn dóm fyrir þessar blóðugu skammir og illgjördir, ef þér segist hneirlast á Jesú? O þér eitru-ormar og nödrufn! verid þó eðli argari enn Pharísar og skriflærdir, sem komu til Jóhannis skýrnar, Matth. 3. og sjáid til að þér fáið umflúid tilkomandi reidi, gjörði yðran, meðan Guds-ríki er nálægt; leitid Drottins, meðan hann er að finna, Esa. 55. og minnst við Soninn, að þér eigi fyrirfarist á veginum, þegar hans reidi tekur til að brenna. Sælir eru allir þeir eðli leita athvarfs hjá honum, segir David; já, sælir eruð þér, sem eðli athvarf hafið í heimi þessum, því Drottinn er yðar hlutskipti; sælir eruð þér sem alla hluti hafið yfirgefið, og jafnvel sjálfa yður, því þér stulud sá hundradfalt aptur og erfa eyllst líf, Matth. 19. sælir eruð þér sem forsmáid allt yfirfærið og stærk-ala veraldarinnar, því þér leitid að því sem þar uppi er, Col. 3; sælir eruð þér, nær þér alla hluti þola viljið fyrir Guds safir, því yðar verðkaup er nóglígt á himnum, Matth. 5. sælir eruð þér midt í hörmúngunum, midt í árásumum, midt í öllum þeim raunum, sem yður til handa bera, því Guds kraptur fullkomnast í yðar breiðleika, og þá þér veitir eruð, þá eruð þér máttugir, 2. Cor 12. sælir eruð þér, nær heimurinn kallar yður afraf og hreinsun veraldar, því þá eruð þér dýrmatir í Drottins augum, þér stulud sjá yðar gleði, nær þeir munu til flámmar verða, segir Drottinn. Esa. 66. Það sem heimans börn troða undir fórunum, það er Guds háseti á meðal vor; eins yðrandi syndara hjarta, Esa. 57. eins Guds vesalíngs sála, er hans himin á jörðinni; mærg skúr rignir þáðan, að sonnu yfir þennan táranna dal, en allir þeir dropar falla í Guds sjód, Ps. 56. hann telur þá og geymir svo sem annað fylgu-fé, hann grefur eðli þetta pund í jörðu, heldur skilar því aptur með yfirmáta miklum áverti, þegar það verður uppflorið með gleði, sem hét var í tárnum niðursáð, Ps. 126. Hið náttúrliga regnid kómur frá himnum ofan, og frjófgar jörðina, svo hún ber ávort; tár þinna andlíga voludu í heimi þessum koma frá Gudi, þau færa hann ávort, er safnadur verður í bindinu Guds barna, í þinni stóru endursæðingu, sem lausn-ariinn um-gétur, Matth. 19. Ef eg leigi noðurs manns jörð undir bú mitt, þá krefur hann mig landskuldar hvort ár, og það þess vegna, að hann ætlar mig eðli fullveðja, eður má eðli sjálfur missa; en því er eðli svo varid fyrir þinum stóra afurmanni, Gudi alshær-

jar, Jóh. 15. Eg vil alshugar feginn byggja þonum hjarta mitt, láti hann plóg Legmálsins, plóg ydranarinnar, plóg hørminganna ganga um þennan stór-grýtis-atur svo sem hann vill; láti hann gudlaus villu-dýr þeims þessa spora hann í sundur og fótum troða, svo sem honum blefsudum líkar, það er mér fyrir minstu, þegar eg veit hann er mér náðugur, og eg má altíð missa svo mikil, sem hann vill láta mig missa; því einfis freistar hann yfir megn fram, 1. Cor. 10. og þótt mér þykja meg, svo sem hann svari mér ekki hvørs árs rentu, sem þó ekki er, þá má eg þó vita, að hann er bæði trúr og fullvæðja, og er eg þess fullruggur að hann muni um síðir endurgjalda mér hina léttu birði hørmingarinnar, sem varir um augnablik, með yfirgnæsanligrar dýrðar eynfiri þýngd, 2. Cor. 4., hvórrar njótandi að verða, unni og veiti öllum Guds börnum þin háleita Guðdómsfins þrenning, hvórrí að sé lof og dýrð, velði og kraptur um aldir alda, amen!

II Mýárs-dag.

Guðspjallid, Lúc. 2 Cap.

Þann tíma. Eptir það að átta dagar voru lídnir, og það barnid fýlði umskéraft, var hans nafn kallað Jesús; hvað er kallað var af Eínglinum, áður enn það hann var getinn í móður kvídi.

E r o r d i u m.

Nomid og skóid vertinn Drottins segir skáldid. Ps. 66. hvað virðugligur hann er í verkum sínum við mannanna sonu. Til þessa vil eg einnir hafa kvatt yður, bræður mínir, á þessum hátíðis degi, hvórnin Guds dýrðarfulla almætti dásamliga stjórna árinu ofi til nota; það heyrum vér í þinum 74 Psálmi, þar David segir: þinn er dagurinn, þín er einnir náttin, ljósid og sólina hefir þú tilbúid, jardarinnar enda hefir þú asmarkað, sumar og vetur hefir þú skapað. Þér yfir látum vér næsta lítid, börn mín! Gud gjæfi ei findust þeir ed mögla þegar þessi hans ráðstofun er ekki eptir vorum syndugum vilja; hvar fyrir? Því það stéður dagliga, og vér þofum þess not á hvórrí stundu, og þykir það fýlða Guds að svípta ofi ekki því hann eit sinn gaf. Jeg heyrí ekki að Ínas hafi þackað Guði fyrir lundinn á meðan hann stóð, en reidur varð hann þá hann vísnadi, Jón. 4. Mundi ekki hinn blindi verða alshugar feiginn, mætti hann þíð blefsaða ljós sólarinnar augum líta, en þinum heilfigna þykir það lítils verðt. Hvórsu lógar þann, er ómædir eptir vatninu? Það sé eg á konúnginum Darts, er hann dract þinn satasta drict æfi sinnar ár best-farinu, en þs ekki síður af eptirlíkingunni, um þinn ríka mann, er hann æfti eins vatns-dropa af síngri Lazari, þá hann vaknadi upp í helvsti og kvölunum, Lúc. 16. hvórn þann mun þó lítils metið hafa, þegar hann lét sér að allri fullfælu veraldar. Jeg tek þina almennilíguðu hluti, sem minst eru af mönnum virðtir, til að sýna vort óþacklæti við Gud, í skáldinn þeirra hluta, er hans mildi öllum jafnt veitir, vöndum og göðum, rísum og fáækum, stund eptir stund, dag eptir dag, ár eptir ár. O, minn Gud! hvórsu skulum vér þér glalda? Eðert hefir fnaudur fyrir að gefa. Hvórsu skulum vér svara? Efti einu á móti þúsund, Job. 9. Hvað skulum vér af ofi gjöra? Þágt er þángað að fha, sem þend þín náf ofi ekki, Ps. 139. Vér vildum að sönnu gefa þér alla ofi með sálu og lífhama, en það er allt þitt, þú hefir ofi það áður gefið. Gud náði, það vér þofum tekid þína línu, og gjört þá að Satans línum, lét þá til verksfara ránglætinu, og-sýndinni til fbuðar, Róm. 6. svo vér matnum kvíða því, að þinn Heilagi í Ísrael, mundi láta þvklíkam faurindum útasta eður þau í eldi brenna. Eitt þofum vér til ráðs eptir, sem er forþénusta þíns eíngtins Sonar; vér þofum óhlýðugir verid, Dan. 9. hann var hlýðugur alle til daudsans, Psál. 2.; vér þofum Legmálid brotid, hann er kominn til að uppfylla Legmálid, Matth. 5.; vér erum sumstornir í hjörtum og eyrum, Act. 7. hann hefir umskéraft látid, svo hann

umskéri Ísraels hjarta og hans sæðis hjarta, Deut. 30. Lögmalid lissir þolvan yfir þeim sem ekki hefur allt það sem skrifad stendur í Lögmalinu, Deut. 27.; en Guds eingetinn Sonur hefur þolvan Lögmalins uppá sig tekið í sinni umskurn, því Pálus segir, að fá sem umskrást lætur, hann sé skuldunautur alls Lögmalins, Gal. 5. En þó hann Lögmalid uppfyllti, þá hefur hann same Lögmalins þolvan þolad; hann einn sem gjörði allt það í Lögmalinu skrifad er, hann einfamall er á móti Lögmalinu að sjálfs sín vilja dæinn; hann einn sem átti alla hluti hann betaladi það hann rænti ekki, Ps. 69. og hann sem er Gud blessadur um aldir, Róm. 9. hann er svo sem önnur þolvan upphengdur. Látid þvillkann guddómsins fjærleita uppríðja yðar hjörtum í himininn um stundarsafir frá jardnestum þegóma, til að umskrást með Christó, af þvers allra helgustu umskurn, er ofð bodud verður í þessu Evangeljó, vér viljum læra að umskrást í andligann máta, Eph. 4. Vil eg því láta tal mitt vera þar um í þetta sinn: hvornin þinni andligu umskurn þáttad sé. Drottinn umskrá þú hjörtu vor með sverði andans, svo þetta vel lúðist, fyrir Jesum Christum, amen!

Utleggingin.

Ef þú vordveitir ekki Lögmalid, þá er þín umskurn orðin að yfirhúð, segir Páll, Róm. 2. að sennu taladi hann það Gyðingum til blygdunar, en þó má hér af sjá, að þin ytri umskurn muni ekki hafa einhlyt verid til sálhjálp. Svo sem það var nú fyrir Gyðingum, svo er það og fyrir ofð, brædur mínir, því ekki meigum vér vænta ofð betri kosta enn þinir náttúrligu kvistirnir, Róm. 11; ekki eru allir þeir full-kristnir, sem opinberliga eru skýrdir, heldur þeir sem fyrir skýrnina eru með Christó greptradir til dauðans, og lifa í endurnýngu lifdaganna, Róm. 6. Þaðir og lof séu eyðisum Gudi, sem fyrir vatns-sáinn í ordinu hefur endurgetid ofð í Christó til lifandi vonar, 1. Pet. 1. En þar fyrir hefur hann endurgetid ofð, að vér fýldum Gudi lifa en syndinni deya. Þar skal koma einn dagur, segir Drottinn fyrir munn Jeremíe Cap. 9, að eg skal heimfækja alla óumskorna, sem eru í umskurninni; þar af ræð eg, að margur muni hafa borid þetta teikn á sínum lífhama, sem ekki hefur haft þess mikil not í sínu hjarta, ekki síður enn nú. Munu ekki allmargir gefast þeir, ed hrósa sér af gudhræðslunni, en afneita þó hennar krapti, 1. Tim. 3.; margur mun skýrður með vatni og anda í fyrstu, sem illa líður að láta sig með Christó fyrir holdisins deyðingu umskéra. Allir heidngjar eru óumskornir segir Drottinn, Jer. 9. en Ísraels hús er óumskorid í hjarta. Þar er að óttast fyrir, að Gud hafi eun nú í dag orðsok til að segja, að Tyrkjar og Tatarar séu óskýrdir, en margir þeir ed sig kristna nefna, séu óskýrdir í anda, edur ekki umskornir þeirri umskurn, er Pálus umtalar, er hann segir: Þér erud umskornir þeirri umskurn, sem ekki er með höndum gjör, hvor að er umskurn Christí, Col. 2. Það er deyðing holdbligra gýrnda, fyrir Christí dauða, Christí upprisu og Christí Anda. Nú verður í Skrifstinni sérdeilis getid um andliga umskurn á tveimur líthamans þortum; báða nefnir Stephanus píslar-vottur Drottins, segjandi: Þér harðsvíradir og óumskornir í hjörtum og enrum, þér móstandid jafnan Heilögum Anda, Act. 7. hjartad kallar Rítníngin mannsins hugskot og krapta sálarinnar, er því fylgja, það vill Gud láta umskéra sér til íbúðar; af hjartanu útganga vöndar þýranir, manndráp, hördómur, frillulífi, þjófnadur, ljúgvitni, lastmálgi, Matth. 15. Þetta illyrmi ber að úthreinsa úr hjartanu, ef Gud skal þar inni búa fyrir H. Anda. Syndir og glæpir eru Djöfulsins fóstur; hvor hann getid hefur við spíltri mannsins náttúru, fyrir samþýð viljans; en hvoru ná Guds eingetinn Sonur,

sem er ljómi hans dýrðar og ímynd hans guddómligrar persónu, Hebr. 1. eiga sefs við Djöfulsins dætur? Hann hefir trúlofad sér hreina brúdi, þá ed hvorki fleck né hrúðu hefði, Eph. 5. Því er eivon að hann vilji í sama herbergi lida þessar helvítis ambáttir. Æt út ambáttina með hennar syni, því souur ambáttarinnar skal ekki erfa með syni þinnar frjálsu segir Ritningin, Gal. 4. Synir ambáttarinnar eru holdsins verk, þau byrjar út að reka í eyðimörku, ásamt móðurinni, eða að minsta kosti, að temja hana, svo að Ugar drottinn efi yfir Sara, né Ismael offæti Isaac, Gen. 21. Ef þín hönd eða þinn fótur hneixlar þig, segir Jesús, Matth. 18. Þá snúð hann burt og snara hönnum frá þér, það heitir að umstæraft í andligann máta. Efi hefir Gud þóknun á því að noður meidi edur hamli lífhama sinn, eins og Baals prestar, 1. Keg. 18. og þótt hann hefði, þá væri sá fótur edur hönd betur afþeggvinn, sem ætlar að draga manninn til helvítis; betra er þau rotni hér á jörðunni, enn svidi eynflíga í helvíti; en þess þarf ei við, þar er sverð andans, Hebr. 4. sem af snúður svo efi á sér, það gjörir svída um hrið, en það bætir eynflíga, það verkar hrygd um stundar sakir, en eptir á gefur það fríðsamlígan ávört réttlátisins, Hebr. 12. Þér getið efi undir eins druckið Christi kaleik og Djöfulsins, segir Páll. 1. Cor. 10. Hefði Guds heilagleiki getað líðið Andstotans saurindi, mundi hann efi hafa verid útsnarabur af himni, Gud vilði efi lida Satans nálægd í himnaríki, eigi heldur í sínu ríki hér á jörðunni, sem er í Guds barna hjörtum. Guds ríki er inni hjá yður, segir Frelsarinn, Lúc. 17. En hvör hann synðinni þjónar, það er, hvör hana lætur drottinn í sínum lífhama, hann hefir gjörst Andstotans madur, en ráðið þegn undan Gudi; því segir Pálus, Róm. 6: vitid þér efi, að hvörjum þér láist í þrældóm til hlýðnis, þess þrælar eruð þér, er þér hlýðist, hvört heldur synðinni til dauða, edur hlýðninni til réttlætis? Látið ei villa yður; eg vil þjóna Gudi í verkunum, en hvað mér flýgur í skap, fæ eg ei vídgjört. Það er að vísu satt, fuglarnir verða að sönnu að flýga yfir hofubíð, það er bágt að banna, en efi þurfa þeir að hreidra sig í hárinu. Eg vil þjóna Gudi í verkunum segir þú, hvað þá? ætlar þú að þjóna synðinni í hjartanu? Sjá þá til að þú fái ei sama vitnisburð og Þharisæi, að þið ytra sértú sagur, eins og dauðra manna grafir, en innvörtis fullur með alskonar óþætt, Matth. 23. Þegar hjartab er gott, þá er meiri von á að allt sé gott, því Gud álíteur hjartab, 1. Sam. 16. Góður madur af góðum féfjób síns hjarta, framber gott, segir hjartmanna ransakari, Matth. 12. Einginn kann að segja: mitt hjarta er þreint, eg em klár af synðinni, Prov. 20. Hitt kann eg af alvöru að gjöra, að biðja Gud að skapa í mér þreint hjarta, Ps. 51. hvað ef efi tekst að öllu leiti vegna þeirrar synðar sem í mér býr, Róm. 7. Þá tekst það fyrir Jesú blóð, sem hreinsar mig af öllum synðum, 1. Jóh. 1. Því hann er kominn til að kalla synðuga, en efi réttláta til yðranar, Matth. 9. Eg hafði nærri því sagt, að Davíðs synðir hefði betri verid enn Þharisæanna réttlæti; Davíð drýgdi efi synðina með því hjartalagi, að hún skyldi velgjörð heita, heldur af mannligum veikleika; en allt Þharisæanna réttlæti var efi nema synð, því góðverk þeirra framkomu efi af hjarta, heldur til þess að birtast fyrir mönnum, Matth. 6. og þó vildu þeir það skyldi fyrir Gudi gjalda. Sá Gud sem lætur þeim ölla hluti þéna til góða, er hann elsta, Róm. 8. hann lét Davíðs synð hönnum fyrir bestu verða, 2. Sam. 12. en Þharisæanna réttlæti

snerist þeim jafnan í synd, svo sem allt það, er eðli framkémur af trúnni, Róm. 14., án hvort-
ar ómöguligt er Gudi að þóknast, Hebr. 11. Einginn segir ofs betur enn Móses hvörn-
in mannsins hjarta umskorid verður, Deut. 30: Drottinn mun umskera þitt hjarta, svo að
þú elstir Drottinn Gud þinn, af öllu hjarta þínu, og af allri öndu þinni, að þú lifir. Elst-
an til Guds er það verkfæri, sem best affuðir syndir og lesti. Hinn ágjarni vinnur
alla hluti fyrir ríkdóm; hvað sparar sá heiptrakti til þess, að hann fái sínum óvin fyrir-
komið? Ítils hefir margur daubann aftad fyrir metorda sakir, og því stuldi þá eðli Gud
vera svo sterkur í þeim er hann elsta, svo sem Andskotinn í börnum vantrúarinnar, Eph. 2.
Sá sem elskar vin sinn, hann kostar kapps um, að gjöra sem mest eptir geði hans. Allir
hlutir eru sameiginligir vina á millum, ef það er falslaus elsta. Elstan samteingir alla
hluti, svo að stynlausir og jafnvel daudir hlutir teingjast sín á milli, þess vegna, að hvørs
náttúra á við annan. Ef þetta elskunnar legmál er nú svo ríkt í náttúru hlutanna, því
stuldi það eðli hvörjum mun frammar á millum Guds og mannsins, sem eptir hans mynd er
skapadur? Einginn efi er á því, að sá sem fyrst varri kominn í fullkomin hjærleika við Gud,
hann telði eingan hlut eptir sér að gjöra hans vegna, hann gjæfi sig og allt sitt alleina Gudi,
svo hann mætti hann einn ávinna, og hann yrði eitt með honum; og allt hvað Gud byð-
ur, og öðrum virðist þungt að vera, það yrði honum sæt birði, og því segir Páll, Róm.
13: að sá sem elskar, hafi legmálid uppfyllt. Gud er hjærleikurinn, segir Jóhannes, 1.
Pist. 4. Cap. og sá sem er í hjærleikanum, hann er í Gudi og Gud í honum. O Herra
Gud! hvíllt er þetta? Hvörninn má sá stóra sig undan nokrum hlut, að þola Guds vegna,
í hvörjum Gud býr? Kann sá um afi illa að fara sem er í Gudi? Jellur hann í synd
nokra, þá er Guds styrkvi armleggur nálægur að reisa hann, Ps. 145. Ef hans hjarta for-
ðamir hann, þá er Gud máttugri hans hjarta, 1. Jóh. 3. Ef vondskufull heimins eptir-
ðami ætla að villa hann, þá er ei Guds singur honum hjarlægur til að benda honum á hinn
réttu veg; og ef Satan fer á hendur einum með her freistinganna, þá hefir hann þann að víst-
um með sér, sem að er trúr, og eingan latur freistast yfir megn fram, 1. Cor. 10. Því
álýkta eg svo, að eðert sé kröptugra, eðert ágjætara og eðert heilnamara medal, til að um-
skera mannsins hjarta, enn elstan til þess enlifa Góða, sem er hinn lifandi Gud. Eg gat
eg þess fyrir stæmmu, brædur mínir, að menn ættu sín eyru í andligan máta að umskera.
Errun eru dnr hjartans, í gégnum hver margt geingur, bæði illt og gott; sæll er sá sem
þessu fast heldur, en útstúfar þinu. Pálus varar ofs við, að eingin fúl ræða útgangi af
munni vorum, Eph. 4. þú á eðli heldur að gánga inn um eyrun. Það er gomul af-
sokun þeirra sem tamt er að heyrja lýti og stæmmir um sinn náunga: eg get eðli byrgt fyrir
eyru mér; en kansté færri mundu illa tala, nema þig fýsti að heyrja. Eg vil vera fátalad-
ur hér um, því bágt mun vera að tenja munn þinnar prettvífu kynslóðar, er hoggorma-
eytur fólgið hefir undir tungurótum sér, hvar hinn gamli drefi, er kallast Djöfull og And-
skoti, Apoc. 12. hefir sér hreidur blíid og lagt þar eggjum þeim, úr hvörjum um sídir mun
kvíkna sá ormur, er aldrei deyir, Esa. 66. nema tungan áður umskorin verði. Allema
vil eg tala um það fyrir Guds börnum, hvort að sé hið helsta medal til að umskera eyrun
í andligan máta, það er Guds lifandi ord, sem er hárfvást sverð, útgángandi af hans

munni, sem að strýddur er blóðlitubú flæði, Konungur konunganna og Drottinn drottanna, Apoc. 19. Davíð kallar það hystiligan grashaga, Ps. 23. En Guð náði, hvað fregt er mönnum þó þágang komið! Pálus nefnir það frapt Guðs til sálshjálpar öllum þeim sem trúa, Róm. 1. En þar er að óttast fyrir, að það verði hinum vantrúðu, Guðs fraptur til fordæmingar, því Endurlausnarinn segir, Jóh. 12: Það orðið sem eg tala, mun fordæma þá; og sannast þér ekki sízt, að það er eins og tví-eggjað sverð, er skér á báðar síður, þá ed hjálpast, til ydrunar, hina til eyllifrar refsingar. Matur er mannsins megin, segjum vér; en hvað er sálin, ef hún missir Guðs orð? Eins og St. Páll talar um eðjuna, þá ed í gyrdum lifir, hún er lifandi dauð, 1. Tim. 5. frilla Djöfulsins er hún og helvítis eldsneyti. Hvað velður nú þessum leida, börn mín? Það sama er eg taladi í endverðu um hinar almenniligu Guðs gáfur, af því Guðs orð er svo nægt í heiminum nú orðið, þá vegnar því eins og elementunum, að það er foraktad. Eg sé, ámedan mennirnir urðu að fara með kristni-bodid í gegnum húðstrokur og krossfestingar, þegar Pálus var hálsþeggvinn, Petur krossfestur, Jakob með beinbroti liflátinn, Laurentius steiktur á rist, þá urðu þeir gladdir að þeir máttu líða noðud fyrir Jesú nafns skuld, þá varð Guðs orð mönnum sataru enn hunáng og hunángs-seimur, Ps. 119. þá sanst margur sá er kenpti þá dýrmætu perluna, sem Endurlausnarinn talar um, Matth. 13. fyrir alla aleigu sína. En nú þykir því öllu illa varid sem Guði er gefid. Þú vilt kanské segja, þá væri ráð að gefa upp að predika Christum um hrið, og mundi menn þá eptir þönnum lánga eins og á fyrri dögnum. Eg vilði að eg gjæti órétt til sumra mianna þánka; en því er verr, að eg þygg að noðrir muni finnast þeir ed gjarna mundu þasa umskipti á svínunum og Christo, með Gergefenis, Matth. 8. því þeyrt þasa menn stritni þeirra, er láta sér um munn fara, að eigi sé þeim matur í mefsunni. Þú talar vel, væri Guðs orð í burtu tekid, þá mundu menn leita þess með ángist; mundi það og ekki gott ráð, að Guð tæki sólina af himninum um noðra daga, svo fengju menn vit á að þakka Guði fyrir hennar gagnsemi? Það má eigi, segir þú, því þá mundu allir menn útaf deya, og einginn lifdi til að gjöra Guði þakfir, þar Davíð segir, Ps. 6: Þeir þakka ekki Guði, sem í grafina eru ofan farnir. Jeg játa það satt að vera; en mundir þú leingi lifa í Guði, ef hans orð væru í burtu tekinn? Eigi þygg eg það, því Frelsarinn segir, þau féu líf og andi, Jóh. 6. Hvar fyrir? af því að sálin þefir ekkert líf fyrir utan þau. En trú mér til, að þú sem snerir bakinu við Guðs missunar-sadmi, ámedan þú máttir njóta hans orða, þú myndir verða illur apturhvarfs til að leita hans, þá hann er ekki leingur að finna. Þú segir: sólina má eigi burtu hverfa, svo mennirnir máttu lifa; en ef þú máttir sofa ámedan, þá þygg eg það litlu flípta. Svo þyki þér og nú sem í syndunum sesur á eingu ríða, þótt sól réttlatisins burtu líði og ætti aldrei apturkæmt; en það mundi annað þeita, þá þú uppvaknar í sal mykranna, hvar þeir elda sálum ógudligra manna. Þekkt því gjæstu Guðs, aumur madur! og kannast þar við, að eins og hann lætur þið fagra ljós heimsins renna upp ofir ránglata og réttlata, Matth. 5. til þess að mannkynid megi lifa, jafnvel þótt sumir þar ekkert í þiggja vilji, svo víst hann einninn að þin fagra birta Evangellí, sem er ljós á vegum vorum, Ps. 119. skini í kristiligrí fyrstu, þótt það verði af mörgum forsmád, uppá það að

eingum tapi hann af þeim hann áður þectri. Og þessi er orðsófinn, hvar fyrir hann eðl sendir húngur sinna orða í laundib, Amos. 8. Orð Christi búi rífluglaga meðal yðar, að þér féinnid með allri vitsku, og áminnid sjálfa yður með andligum diktum, sálmum og kvæðum, singjandi Drottini í yðar hjörtum, segir Páll, Eðl, 3. Þessi var íþrótt hinna fyrstu kristinna manna, í stadinn hvors að Þjófullinn hefir innfært í heiminn, bráðli, háð, Eðfæni, flamarlig orð, og sifsligt hjál, sem kristnum sómir eðl, Eph. 5.

Svo er eg hræddur um, bræður mínir! að ef St. Páll mætti líta upp af grof sinni og sjá sig um í hennu, sem nú Kristni nefnist, þá mundi hann eðl víða finna Jesú Christí trygða-pant, Eph. 1. sem hann hefir henni eptirlátid og kallast H. Andi, og hann mundi snarara þectja hana fyrir Andstotans fríllu, heldur enn brúdi hins Krossfesta. Eður hvar finna menn nú það, sem hann vottar um sig og sína samkristna? 1. Cor. 4: þegar oss er formælt, þá blessum vér, þegar vér ofsóttir erum, lídum vér það. Lángt mun vera að leita eptir dæmi Stephani, Act. 7. og Jakobs Postula, hvörjir eðl beiddu fyrir þeim, er þá ástóku. Mig uggir og, ef Jakob mætti hverfa aptur í heiminn, þá mundi hann kalla sumra kristindóm þjofla-trú, því svo segir hann í síns Pistils Cap. 2: Þú trúir að Gud sé einn, því trúa og þjoflarnir og stélfast þar af. Og Gud gjæfi þar findust ei þeir, sem að nokkru leiti eru verri enn þjoflarnir; þeir gjöra eðl eptir þeirra trú, því þeir hafa eðl von fyrir-gefningarinnar, þar þeir eru útreknir frá áfjónu Guds enlífliga, og með myrkra hleðjum fjetradir, 2. Pet. 2. En þótt Gud útbreidi báðar hendur, Esa. 65. þótt hann hrópi: Þú hefir drýgt hóranir með mörpum elsfuga! kom samt aptur til mín, segir Drottinn Gud, Jer. 3.; þótt hann láti dögum optar heyra: Eg vil eðl syndugs manns dauda, heldur að hann snúi sér og lífi, Ezech. 33; þótt hann láti almenniliga útberast: Þvöid yður, hreinsid yður, takid yðar ilsku breitni frá augliti mínu, komid síðan og eigumst leg við! Þótt yðar syndir séu raubar sem blóð, þá skulu þær snjóhvítar verða, og þó þær séu eins og purpuri raubar, skulu þær verða hvítar sem ull, Esa. 1; þótt vér megum svo rítt heyra, að þegar hinn ógudlegi snýr sér frá öllum sínum syndum, er hann gjört hefir og varðveitir Guds bodorð og gjörir dóminn og réttvísina, þá skuli hann lífa og eðl deya, Ezech. 18. allra hans misgjörða skuli eðl minst verða; samt létur eðl illvirkinn af, og fólkið snýr sér eðl til hans, er það tnyttar, Jer. 8; svo það má satt játa, er David talar um hinn ógudliga, Ps. 14. að hann segi í hjarta sínu: Þar er einginn Gud. Því hræddust menn, að Gudi mislífadi ógudligt athæfi, þá mundi eðl svo mikill offi, ránglæti, harðdgi, lgar, bakmælg, rógur, agg, reidi, þræta, ágyrni, þjófnadur og allra handa Andstotans þjónusta drötna svo frekliga í heiminum, að jafnvel sumt af þessu væri fyrir dngdir halðid. Svad mun nú þessu valda, börn mín? annað enn það, að menn tilþygja eyrun fyrir H. Guds orði. Pálus kallar orð Guds: sverð andans, Eph. 6. Það er sá beitti knífur, með hvarjum vor eyru eiga að umstérfast; en þessi benin svíða mjög svo þinum gamla Adam, og þótt hann meigi þau áftundum þola, þá hafast þau svo illa, að þar sveitur um til enlífs dauda; hann hallar sér aptur á koddan syndanna, til að samanþruga sér lærendum, eptir því sem eyrun klæa, 2. Tím. 4.; hann er eins og Zippóra var forðum, er hún mátti

naudug umskera sinn son, Exód. 4. Þegar Móses kómur með knífinn, þá kalla menn hann blóð-brúðguma, eður blóðgírugann mann, gjætandi eðfi að því, að Guð er útfarinn í bræði sinni til að deyða, ef eðfi er víðgjört. Guð baud sínu fólki, Exód. 21. að á sjöunda hvörju ár, skyldu þeir halda eitt hvíldar-ár, og á meðal annara bodorda setti hann, að á því ári skyldi ánaudugu fólki lausn gefast, en sá er ei vildi frelsi þiggja, hann mátti hans herra taka, og setja al ígégnum eyru hönnum, og festa víð dyr eður dyrustaf, og skyldi hann vera hans þræll upp þáðan áfínliga, Exód. 21. Eðfi einasta á hvörju sjöunda ári, heldur á hvörjum sjöunda degi eigum vér þann koft, að leysast af Undskotans og syndarinnar þrældómi, því þáð er meíníng alls Evangelíi, sem ofs prédíkad er, að vér séum frjálsir víð syndina, eðfi til þess að lífa í henni, heldur orðnir Guði handgengnir, til þess að deya frá syndunum, svo sem Páll segir, Róm. 6: þér erud frelstir af syndinni, orðnir þjónar réttlátisins. En ef noður vill ei lausn þiggja og lætur sig festa á eyrunum víð port helvítanna, Undskotanum til ehlífs þrældóms, þá er auðsárt, að hans síðara verður argará þínu fyrra, 2. Pet. 2. O Herra Guð! mér kómur í hug, hvörnín Guðs eingétinn Sonur víður þessari lögmáls-greín til sín, Ps. 40. er hann segir til síns himneffa Föðurs: offur og förnfæringar víldir þú eðfi, en eyru mín þefir þú ígégnum stúngíð; teíknandi með þessari þrældóms mynd, hina allra herfílíguustu ánaud, er hann þóldi fyrir þræl syndarinnar, þar hann, sem allt vald er gefíð bæði á himni og jörðu, Matth. 28. kóm í heímínu, eðfi til að láta sér þjóna, heldur að hann öðrum þjónaði, Matth. 20. þar hann hafði verri fjör enn hræ-fvífíndi jardarinnar, og fuglarnir undir himnínúm, Matth. 8. hvör þó eðfi lætur einn titlíng á jörðu þetta ár síns vílja, Matth. 10. þar hann féð eðfert rúm í gélsta-herbergínu, Lúc. 2. sem uppfyllir bæði himín og jörð, þar hann varð manna þurfi, sem uppfyllir alla vora naudþurft eptir rífdómi sinnar dýrðar, Phil. 4. og hann bar sinn kross, sem að ber alla hluti með orði síns kraptar, Hebr. 1. Þetta gjörði hann, segir Páll, þegar hann mátti velsælu hafa; og þó vill syndarinn eðfi ljá hönnum eyru sín til þess, að hann megi ehlíflíga með hönnum ríflja, en á þó annars vegar eingann annann koft, nema þínast ehlíflíga. Guð náði þáð, að vér erum eðfi ólíft á ofs kómnir, og Cícero strífar um Catadúpos, hvör-jir að búa víð fossana í ánni Níló, þáð þeir þeyri verr enn aðrir menn; svo gjörir níður veraldar þessarat ofs dauða, svo vér gétum eðfi gjátt að Drottíns raustu. Jóhannes segir í hans Spínberana Cap. 1., að röð Mannsíns Sonar er til hans talabi, hafi veríð svo sem líðurs hljómur. Nærsta fagurt má gleðskapur veraldarinnar láta í eyrum synd-ugra manna, að vér fáum eðfi fyrir hönnum aðgjátt raustu brúðgumans, er hann svo hátt kallar. Hvað veldur þessu? Því eyrun eru svo tóm á hitt, að menn þekja eðfi hvört frá öðru. Mínir saudir þekja mína raust, segir þínn góði Hyrdír, Jóh. 10. Hvað víll þér á eptir fylgja, börn mín? Þeir sem eðfi þekja hans röðdu, þeir eru eðfi hans saudir. Hvað mun fyrir þeim líggja? Hvað víll Dómarinn segja á þínúm míkla og stránga degi? eðfi þekí eg yður, faríð frá mér allir íllgjörða-menn, Matth. 7. Þá mun saubunúm flípáð verða að hægri hlíð, en höfrunúm á hina vínstri, Matth. 25. Allir vílja að sönnu í sauda-floðnum vera; en þeir sem eðfi vílðu þekja Hyrdírsíns raust í náðínni, þeir munu verða með höfrunúm arf að taka í fvólinni. Hvör sem elskar míg og vardveítir mín orð,

til hans mun eg koma og minn Fadir, og vistarveru hjá honum gjöra, segir Endurlausnarinn, Jóh. 14. Hvað ágjæt að sé þessi sambúð, veit einginn nema sá ed smaðað hefir; hvað sattu að Guð er; en hvar eiga menn að fá þennan smæð, nema í hans orði? Þar verður Jesús Christus framreiddur til andligrar nautnar, um hvarja hann sjálfur þannveg talar, Jóh. 6: Hvar sem etur mitt hold og dreður mitt blóð, hann skal eðl dandann smæða að enlifu. Lúfid þvi upp dýrum yðar eyrna, Guðs elskulig börn! svo Konungur dýrdarinnar megi inngánga í yðar hjarta, Ps. 24; látid þar eðl læstar honum, svo hann læsi eðl aptur fyrir yður himninum; drepid ei hendi á móti framboðinni náð, og bægist eðl til vandræða við hann, sem yður elskadi að fyrra bragdi; hann hefir sitt líf í dandann gefid til þess, að þér fá kynnuð hans gleðiliga raust að heyra, þvi einginn hefir um aldur Guð sénann, sá eingetni Sonur Fæðursins hefir ofs það opinberað, Jóh. 1. O! hvað vitstola er þá mannefjan, sem tredur þann dýrgrip undir fótum, er úrvegabur er, með Guðs eigin blóði. Þeinkid til þess, að hann lánghi eptir að líða helvítis píslir yðar vegna; látid yður einnin lánghi eptir honum, svo þér kunnid þar sonu að umstíja, en enlfliga með honum lífa. O þú enlfla orð Fæðursins, Herra Jesú Christil þú sem ert setari enn húnang, fríðari enn sólín, gleðiligrí enn Einglanna saungur, áhrær þú vor dofin eyru, uppljúf voru hjarta, endurnýja vorn anda, svo ofs leidist um síðir endemi þessa vonða heims, en gjeri fúsa að renna eptir þér. Þú enlfla Gleði! lát þín fagnabarríku orð vera eptirláti fálna vorra, svo að vér þofum vora lyfking í lög máli þínu dag og nótt, Ps. 1. Og þegar vor augu sjá eðl leingur, vor eyru heyra eðl leingur, og vor túnga gétur eðl talað leingur, að vér þá verðugir álýktaft mættum hinn fagra saung: Heilagur, Heilagur, Heilagur ertú Drottinn Guð Zebaoth! Esa. 6. enlfliga að heyra í þínu ríki, hvar eingin nótt er, Apoc. 22. og eingin umstípti ljósfins og myrkursins; það bænþeyri Guð Fadir misfumsfembanna, fyrir þið dýrmæta blóð síns eingetins Sonar, og sendi ofs þar til náð síns Anda, amen!

Sumudaginn milli Áttadags og Þrettánda.

Guðspjallid, Matth. 2 Cap.

Og er Heródes sá það, að hann var gabbadur af vítríngunum, varð hann reidur, og sendi út, og lét drepa öll sveinbörn til Bethlehem, og í öllum hennar endimörkum, tvævetur og þaðan af yngri, eptir þeim tína, sem hanu hafði útspurt af vítríngunum. Þá uppfólftist hvað sagt er fyrir Jeremíam Spámann, sem segir: á háðum hefir heyrst kall mikillar kveinunar, óps og þlfrunar; Rachel æpti sonu sína, og vildi eðl huggast láta, þvíð það var með þeim úti.

E r o r d i u m.

Reidist en syngid eðl, segir Pálus, Eph. 4. Látid eigi sólina undirgánga yðar reidi. Mun noðud Þostullinn gefa mönnum leifi til að reidast með þessum orðum? Eður er þar

verri sé. Hver er sú ólúða í heiminum, er reidinn ekki af stad komi? Hún er verkfari allra lasta og óþygða; hún er eins og ein púta, sem lifir eptir hvers manns vild; svo þjónar reidinn öllum stefnum, þegar á þarf að halda. Hver drap Abel, þegar Eain sfundaði hann? Gen. 4. Hver kveikti eldinn í Balachs næsum, er hann vildi mótfanda Guds fólki? Núm. 24. Hver kom Elíab til að atyrða sinn bróður David, er hann forsmáði hann? 1. Sam. 17. Hver rak Saul til að offækja sinn dóttur-mánn, 1. Sam. 19. og að drepa kénimennina í Nobe? 1. Sam. 22. Hver framkvæmdi Achabs vondann ásetning? 1. Reg. 21. Hvað brúfæði Haman til að svara drambseminni með? Est. 3. Hverninn féð Jóab metordum sínum þatid? 2. Sam. 3. og 20. nema með reidinni? og var það honum þó ekki nema stundar-fridur; öllu þessu kom reidinn af stad, og er hún svo einn almenniligur bødull allra skamma og óþygða. Eg veit að bæði Aristóteles og Cicero skrifa, að hún sé brini hugþridinnar, og að einginn vinni nokkurt stórvirki, nema reidur sé; það getur valla satt verið, og eigi kénur það saman við sjálfa þá, er þeir segja, að hugþryðin skuli vera á skynseminni grundvöllur; en sá sem reidur er, hann er vitlaus, og því segir Hóratíus, að hún sé nokkurskonar stutt æði, teiknandi þar með, að einginn sé munur þess, sem reidur og hins sem vitstola er, nema að reidinn varir skénur, æðid leingur; og eru þó bæði til þess, að sumir hafa búið svo leingi að heiptinni, að þeir aldrei hafa orðid heilvita aptur. Heiptin er eitt Andskotans reidarslag, Gen. 4. Hún afmíndar alla mannsfins limi og líði, hún kveikir bál í augunum, hún hleypir blóði í nasirnar, bólgu í kinnarnar, æði og stjórnsleysi í tunguna, deyfu fyrir eyrun; hún lætur manninn gnista með tönnum, skjuga með höndunum, æða með fótunum; hún stækur og hrístir allann líkhamann, og aflagar, svo sem þegar hafid er uppblásid af stórvíðri; og í einu orði að segja: hún gíörir manninn að ófrestju og að holdgetnum djöfli í augum þeirra sem heilvita eru; og ef hún svo affræmir áshnd mannsfins fyrir öðrum mönnum, hverninn mun hún þá ekki afmýnda sálina í Guds augliti? Segid mér, hvílltur djöfullinn mun þar inni búa, sem álit mannsfins verður hid ytra svo affræmt? hvílltur eldur mun vera í því hjarta er hann lystir sig þannin út í hvörn einn líb og líim? Það er öllum ljóst, að ekkert styrkir og eblir sambúð mannanna í heiminum, meir enn hjærleikurinn, því hann er band fridarins, Eph. 4. hann bindur saman hjörtu mannanna, og hann samteingir og viðheldur Hristi líkhami, sem er hans kyrkja hér á jörðunni. En hvað segir Salómon, Pröv. 18: hver getur þolad einn reidann mann? Hvar af auðsæð er, að hann, sem reidigjarn er, hann er óþæfur til samneytis annara manna, og óþæfur til að vera Hristi limur og hans kyrkju. Hvað er hann þá? Andskotans limur og þeirra stall-bróðir, sem tönnlást og tiggjást innbyrðis, þar til þeir um síðir verða uppætnir, Gal. 5.

Eg hef nokkurn sinnum heyrt á tal þeirra, er segja menn verði að reidast, og láta til sín taka, annars verða menn forsmáðir, og að hver maður gíöri sér dælt við þann, sem ekkert sinni hefir, því sé það höfðingskapur og stórmenska að reidast ákaflega, svo að þeir þræðvi undan, er einum móthægja. Eðli rættist þetta ávalt, svo vel fari, því annaðhvört reidist eg við of-menni mitt, eður við minn jafningja, eður við mér minni mann. Reidist eg við þann sem er mérí máttar enn eg, þá er eg djærfligur, og reisi mér hurðar-ás um efl

noður réttferdur reidi til? Því má ei neita að það sé rétt, að hata þá sem Gud hata og hans réttindi; svo segist Davíð hata samfundu hinna illgjörnu, Ps. 26., og Ps. 139. segir hann enn aftur: mun eg ei hata þá Drottinn, er þig hata, og hafa leida á þeim, er reisa sig upp á móti þér? með fullu hatri hata eg þá, og þeir eru orðnir mér að óvinum. Þá sýnir maðurinn að hann elsti Gud af alvöru, ef hann gjarnan stendur af sínum rétti, en þýðir Guds vegna, og það er að vilfu sú reidi er fylgja á hverjum kristnum manni, en þó einna mest þeim sem yfir aðra eru í Guds stad settir. Ríktugin gífur Mósi þann vitnisburð, að hann hafi verið hinn þollmóðasti maður á jörðinni, Núm. 12. og eigi finst það að honum hafi runnið í skap, þótt Ísraels börn svo óþilga settu sig upp í móti honum, miklu veldur beiddi hann Gud fyrir þeim nær þeir höfðu syndgast; já, hann vilði hafa mið sína velferð fyrir þeirra, er hann sagði við Gud, Exod. 32: Munt þú fyrirgefa þeim sína synd? annars drag mitt nafn út úr þeirri bók, er þú skrifað hefir, og er það þó alkunnugt, hvorsu óskálga hann reiddist, er hann kom ofan af sjallinu, og á sagðadýrkun fólksins. Vísist er þámi St. Páls, er hann ætli sér að vera útrekinn frá Chríste fyrir bræður sína eptir hólðinu. Róm. 9, og er þó kunnugt af Gjörninga-bók Póstulanna, hvorsu hann vandlætti vegna Guds um þá sömu. Svo og eru kunnug þámi Þímæ Núm. 25. Samúels, 1. Sam. 15. Jónathans, 1. Sam. 14. Davíðs, 1. Sam. 17. Ezechíá konungs, 2. Reg. 18. Nehemíá, Nehem. 13. og annara Guds manna, sem hafa tekið sér það nærri, er þeir hafa heyrt edur féð Gud dýrðarinnar vanþyrðtann af nökrum, hans þ. nafn lastað, edur hans bodorð undir söðum troðin, og er Gudi valla noður hlutur þægari, sem auðráðir er af þeirra straffi, sem í þollsku hafa tómlátir verið, að þeir hafa mátt bera þeirra syndir, er þeir hafa féð í gegnum flugur við, svo sem ljóst er af þámi Ell kénimanns, er hann stó fram yfir glæpi sona sinna, 1. Sam. 3. Sauls konungs, er hann þyrndi Amalechíta konungi, 1. Sam. 15 og Achabs, þá hann vægði konunginum af Syria, 1. Reg. 20. Nú þótt þessu sé svo varid, þá bygg eg að eigi sé Póstulans meining í þessu, að hann eptirlæti manninum að reidast, edur tali um þess-háttar reidi, er eg samfundis umgat, því hann bíður í þessum orðum, að fólkin eigi skuli undirganga mannsins reidi, hvað svo er að skilja, að maður ei skuli erfa leingur enn til kvælds það þenun er ámti gjört. En gudligt vandlæti og hatur á löstum og ódygdum á albrei við oss að skilja; því meinar Póstullinn hér, að menn skuli temja reidina, þótt hún kunní að sljúga í mannsins hjarta, og hværki láta hana ná svo mikilli yfirþönd, að hún framkomi í orði né verki, og enn þá sýður ali fólkskuna í hjartanu, svo hún verði að hatri, hvað því veldur að mannestjan verður úlfur af manni, þráll syndarinnar af Chríste lærifveini, og Djöfulsins barn af Guds barni. Þámi uppá þessháttar reidi þósum vér á þinum grimma Heróði í upplefðu Evangelíó; út af hverju vér hugleida viljum í þetta sinn: 1) Hvað stöðlur og dærligur löstur að reidun sé. 2) Hvernin vér eigum að stilla hana. Hinn góði Gud yrrðist náðarsamliga að framkvæma þetta erindi hjá oss, með aðstöð síns þ. Andas í Jesú nafni, amen!

Utleggungin.

Dg er Heródes sá að hann var gabbadur af vitringunum, varð hann reidur, segir textinn. Hver var hin fyrsta orðsok til hans reidi? Það var metorða gyrndin. Strax sem hann féð að heyra af kénimanna höfðingjunum og skrifstærðum höfðsins, hvar Chrístur mundi fæðast, staut Djöfullinn honum í brjósti, að lífláta það nýfædda konungs efni Jesum; það sýnir oss samtál hans við vitringana, og svo ávísan sú, er þeir fengu af Guds álfi í svefni, að hverfa aptur til baka í sitt fædur-land um annann veg. Meiningin var sú, að hann kynni að stadsesta sinn tignar-stól og sinna nidja eptir sig. Hvernin metorða-gyrndin sé í fyrstu tilkomin, er auðsart af falli Satans, og falli vörra fyrstu foreldra, af hverju all sludra er innrunninn til allra manna, og ámedal annara reidun. Dg fyrst móðurin þefte gjört oss Adams nidjum svo stóran stada, þá er auðsart, að dótturin er henni lík, nema

verri sé. Hver er sú ólúcka í heiminum, er reidinn eðli af stad komi? Hún er verkfæri allra lasta og ódygða; hún er eins og ein púta, sem lifir eptir hvors manns vild; svo þjónar reidinn öllum skómmum, þegar á þarf að halda. Hver drap Abel, þegar Cain ofundadi hann? Gen. 4. Hver kveikti eldinn í Balachs næsum, er hann vildi mótfanda Guds fólk? Núm. 24. Hver kom Eliab til að athrða sinn bróður Davíð, er hann forsmáði hann? 1. Sam. 17. Hver rak Saul til að ofsfækja sinn dóttur-mánn, 1. Sam. 19. og að drepa kénimennina í Móbe? 1. Sam. 22. Hver framkvæmdi Achabs vondann áfsetning? 1. Reg. 21. Hvað brúfæði Haman til að sála drambseminni með? Est. 3. Hverninn féð Jóab metordum sínum hatid? 2. Sam. 3. og 20. nema með reidinni? og var það honum þó eðli nema stundar-fridur; öllu þessu kom reidinn af stad, og er hún svo einn almenniligur böðull allra skamma og ódygða. Eg veit að bæði Aristóteles og Cicero skrifa, að hún sé brúni hugþröðinnar, og að einginn vinni nokkurt stórvirk, nema reidur sé; það getur valla satt verið, og eigi kemur það saman við sjálfa þá, er þeir segja, að hugþröðin skuli vera á skynseminni grundvöllur; en sá sem reidur er, hann er víl aus, og því segir Horatius, að hún sé nokkurskonar stutt æði, teiknandi þar með, að einginn sé munur þess, sem reidur og hins sem vífstola er, nema að reidinn varir skemur, æðid leingur; og eru þó bæði til þess, að sumir hafa buið svo leingi að heiptinni, að þeir aldrei hafa orðið heilvita aptur. Heiptin er eitt Andskotans reidarslag, Gen. 4. Hún afmíndar alla mannsins limi og líði, hún kveikir ból í augunum, hún þleypir blóði í nasirnar, bólgu í kinnarnar, æði og stjórnsleysi í tunguna, deysu fyrir eyrun; hún lætur manninn gnísta með tönnumum, fljúga með höndunum, æða með fótunum; hún stækur og hristir allann líkhamann, og aflagar, svo sem þegar hafid er uppblásid af stórvíðri; og í einu orði að segja: hún gjörir manninn að ófreskju og að holdgétinum djöfli í augum þeirra sem heilvita eru; og ef hún svo affræmir áfönd mannsins fyrir öðrum mönnum, hverninn mun hún þá eðli afmýnda sálina í Guds augliti? Segid mér, hvílltur djöfull mun þar inni búa, sem álit mannsins verður híd ytra svo affræmt? hvílltur eldur-mun vera í því hjarta er hann lýstir sig þannin út í hvorn einn líb og lími? Það er öllum ljóft, að eðlert styrkir og eðlir sambúð manna í heiminum, meir enn hjærleikurinn, því hann er band fridarins, Eph. 4. hann bindur saman hjörtu manna, og hann samteingir og viðheldur Christi líkama, sem er hans kyrkja hér á jörðinni. En hvað segir Salómon, Pröv. 18: hver getur þolad einn reidann mann? Hvar af auðsed er, að hann, sem reidigjarn er, hann er óhæfur til samneytis annara manna, og óhæfur til að vera Christi limur og hans kyrkju. Hvað er hann þá? Andskotans limur og þeirra stall-bróðir, sem tönnlást og tiggjást innbyrðis, þar til þeir um síðir verða uppetnir, Gal. 5.

Eg hef nokkrum sinnum heyrt á tal þeirra, er segja menn verði að reidast, og láta til sín taka, annars verða menn forsmáðir, og að hver maður gjöri sér dælt við þann, sem eðlert sinni hefir, því sé það höfðingskapur og stórmenska að reidast ákaflega, svo að þeir þræði undan, er einum móþægja. Eðli rætist þetta ávalt, svo vel fari, því annaðhvort reidist eg við of-menni mitt, eður við minn jafningja, eður við mér minni mann. Reidist eg við þann sem er meiri máttar enn eg, þá er eg djærflgur, og reisi mér þurðar-ás um orl

Því svo segir Sýrach: Þrátta ei við þann, sem er ríðari þér. Sé hann minn jafningi, þá viti menn, að eðert er þvilíkt sól, að eðfi eigi sér jafningja, og þegar menn berja tveim steinum saman, þá er vansed hvor þeirra fyrri brotnar. Sé hann minnimáttar, þá gjeri eg sjálfum mér órétt, að eg spilli mér á hönum, sem eg get altíð náð jöfnuði af reidilaust; og ef mig kostar það ómað nockurt, þá vil eg þó hugsa, ef eg væri hugprúður, að það séu sínámunir að úthella reidi sinni yfir þann, sem einga mótsöðu getur veitt, og því kalla eg salla og samvitfsu betra að fylgja ráðum þeirra Salómons, Pröv. 25. og Páls Postula, Róm. 12. að safna glóðum elds yfir höfund óvinnar síns með góðgjörðum, svo hann skammist sín og roðni af bligdan, að hann hafi mér illa tilgjört, er eðfi meir ræki hans mótgjördir enn svo, að eg get hönum að eta, nær hann er húngráður, og að drekka, nær hann er þyrstur; og hvor sem ódrúfs kénir, hann framfylgir svo kappsamliga Satans evangelíó meðal manna, svo sem Guds píslarvottar Chrísti lærdómi; þeir ed blessubu nær þeir lastadir voru, og höldu það að þeir voru ófóktir, 1. Cor. 4. Eg vil eigi fá mér það til orða, hvoru skada menn gjöra sjálfum sér með reidinni. Sá sem er gjarn til reidi, hann er jafnan sinnisveikur; einginn er svo var í umgeingni sinni, að hann geti gjört hönum til máta, og eru þeir þó færstir af ofs, er svo regli niður athafnir sínar, að eðfi verði að fundid; en hann sem reidinn er, hann er eins og eldur í sinu. Hvað sem eðfi er eptir hans skapi, það gripur hann eins og eldurinn tundrað; og þar fyrir utan spillir reidin heilsu líkhamans eðfi all-lítid; því segir hinn Vísí: Varnsháfnin og reidin stytta dagana og flíta ellirani, Sýr. 30. Eg vil ei tala um, hvoru opt að hún spillir gótsi og formegun manna. Hinn reidigjarni er eins og sá er býr í strá-húfi; hann kann að vera fullríkur að morgni, en ef eldurinn gripur það, verður hann húsgangs-maður að kvöldi. Skamma stund verður hönd haggi feigin, segjum vér; hvað margur þessir gjört það í bræði sinni, á einu augnabliki, sem hann þessir ydrast eptir alla sína æfi? Það er valla mannfostur þvilíkur sem að hafa vald á tungu sinni, og það er svo nauðsynligt að St. Petur segir, 1. Píst. 3: Hvor sem vill elsta lífid, og sjá góða daga, hann halði tungu sinni frá illu. En það er hönum ómöguligt, sem reidinn er, því hann þessir eðert vald á neinum sínum lim, auk-heldur tungunni, er Jakob segir bágara sé að temja, enn alla náttúru dýranna, fuglanna og fiskanna, Jakob. 3. Nú þótt að það sé nógu stór óluða, sem allareidu er upp-talid, þá er þó eðfi búid þar með. Reidin er að sonnu kollud stutt æði, en eðfi er það hjá øllum. Hjá allmorgum snýst hún upp í hatur, og einginn hatar sá annann, að hann hafi hönum eðfi fyrst reidur orðid. Fáum þeim sem reidast, þessir reidi sín ránglát vera, og með foddan móti verður hún að hatri í mannsins hjarta, og súrnar þar inni til þess hún skemmir kérið, og er þá illa farid með Guds musteri, 2. Cor. 6., þegar það er gjört að foddan djöfla bæli, hvor Andstotinn inni ríkir með sjo öndum sér verri, Lúc. 11. Því heiptin er aldrei einsömul; öfund, drambsemi, rógur, lýgi, bakmælgí, agg, þræta, tvíðrægni, og margt annað illþýði fylgir henni gjarna. Váll segir í þeim orðum, er eg í öndverðu las fyrir yður: Látið eðfi sólina undirganga yðar reidi, með hvoru hann tekur ofs vara fyrir, að þótt ofs henda kynni að reidast, þá skulum vér þó eðfi láta reidina að hatri verða; en strax þar eptir segir hann: gefið ei Djöflinum rúm, Eph. 4. og bendið ofs til með þeim orðum, að

Þar sem Andstotinn er hásbóndi, þar muni þetta hans hofsi með honum samfati eiga, og er þeim manni víst Helvíti, svo fljótt sem andin streppur út af kroppnum, sem af þessum þú- um er kvalinn, nema hann hreinsi áður sálu sína með heitri yðran, og er ráðligt að ætla ekki til, að dauðans beiskja skuli það gjöra; því vandhitt er á, hvort þar verður tómi til þess, ef svo kann til að bera að hann komi að skindingu. En stór sár þurfa mikla græðslu. Þetta gróm er ekki svo fljótt úþvegid, er svo leingi hefir buid um sig í mannsins hjarta; en hitt er víst, að svo sem þeir allir fá kvittun synða sinna, er fyrirgefna út af hjarta sínum bróður hans misgjörðir, nær þeir hennar leita af alværu í nafni Jesú Chrísti; svo verða og hinum syndir sínar aptur haldnar, er ala hatur til náúngans, og Gud vill þá ekki heyra, þótt þeir útbreidi sínar hendur, Esa. 1. og biðji mörpum ordum. Hvar fyrir? Því þótt að ei séu hendur þeirra fullar af blóði, fyrir ótta sakir, þá er þó hjarta þeirra; og hygg eg fá beri ekki langt af mörðingjanum, sem hræðslan fyrir straffinu alleina hamlar að slá sinn bróður í hel. Verða má að Kain hefði látid Abel lifa, Gen. 4. og Jóab og Abner, Amasa og Asael, 2. Sam. 2. og 20. hefðu þeir óttast bóduls-erina. Og hefi eg nú að noðru leiti sagt hvorsu skadlig að sé reidin og hænþræknin; en ekki er hún síður dærlig og heimskulig. Hvorjir eru gjarnastir á reidi? Það eru börn; það eru vesælir menn og heimskir; þar um talar Salómon, Próf. 12: Hinn fávísi hleypir fram reidi sinni, en sá er vitur, er hann lætst ekki sjá óréttinn. Segid mér, þér Babilóns gjæðingar! þér veraldarinnar Phaetontes, *) sem viljib dansa á allra manna höfðum, og sópa allt það, er yður mislíkar í burtu með hinum snarpa reidinnar vendi, viljib þér láta halda yður líka þessum? Þér segid: margur stór og vitur höfðingi hefir verid hneigdur til reidi; það er þess verr, þá hafa þeir mjög svo niðurdrepid tign sinni. Hómerus skrifar um Agamemnon, er Gricir nefndu konung konunganna, af því að hann var fyrir lídi þeirra í Trójumanna bardögum, að þá hann hafi verid í góðu skipi, hafi hann verid godunum líkur að mildi og vísðómi, en þegar reidin tók hann, grimmari enn hin verstu óarga dýr. Sjáid þó hvað þið heidna stáld dæmir hér um? Godunum eignar hann vitfuna og mildina, en reidina vægunum. Það er og rétt dæmt, því einginn kann meir Gudi að líkjast, enn með gjæskunni. Þar fyrir sagði Drottinn: verid misfunsamir líka sem yðar Fadir er misfunsamur, Lúc. 6.; og ekkert lætur verr á einum konungi, sem er nærstur Gudi, enn reidin. Þeim er öllum framar hrósfad, sem stjórnað hafa með rétti og misfunsæmi, enn hinum, er ríkt hafa með harðhyðgi og ofbeldi, jafnvel þó þeir hafi átt ríki meira enn hinir. Alexander hinn stóri hefði enn þá stærri verid, hefði hann Elitum, Parmenionem og Calistenem ódreyna látid, heldur enn þótt hann hefði brotid undir sig allann heiminn; því var það ágjætt er hans stólameistari Aristóteles skrifadi honum til (er hann heyrði að reidin og offinn tóku til að aflaga geðs- muni hans) á þennan hátt: þeir sem reidast, þeir reidast sér meiri mönnum; en þar er einginn stærri enn þú, því byrjar þér ekki að reidast. Sjáid hér, hvort reidin og sólstan gjerir noðurn meiri mann, ef rétt er álitid; aldeilis ekki, því hún gjerir þann sem annars

*) Stáldinn dikta um Phaetontem, að hann hafi verid sólarrinnar sonur, og sengid af fædur sínum með bæni, að hann mætti stjóra sólát-vagninum einn dag; það tókst þó honum svo illa, að hann datt af himninum, þegar hann var kominn sem hæst í loptid. Því kallast allir ossa-menn, sem hvorki þekja Gud né sjálfa sig: Veraldarinnar Phaetontes.

væri mikill maður, að kvíðindi veralbar og athlæi stýnsamra manna. Því var það vitur-
liga talad af Ciceróni fyrir Júlio Kénsara: að sá eini dagur, er hann gaf Marcelló lands-
vist, hann gjörði hann frægari enn allar hans sigurvinníngar. Kalla menn það ekki hinn
mesta dáraskap að farga sjálfum sér; en hinn reidi er biflugunni líkur, þegar hún stýngur,
þá stýngur hún sjálfa sig í hel, og skilur lífið eptir í sárinu. Svo gjörir og optliga, sá ed
latur reidina fyrir sig ráða, drepur hann ekki sinn óvin, svo hann verði aptur drepinn, þá
drepur hann þó gott mannord sitt, hann drepur góða samvitstu, já, sálina ef til vill, ef hann
meltir reidina með sér þar til hún uldnar í hjartanu. Sá sem dæður óforvarandis noðud
bannvænt, hann má sjá til hvörninn hann sái því ælt upp aptur, það fyrsta hann verður þess
var, annars er dauðinn vís; svo er og í þessu; hendi noðurn þá ávyrðing, að hann reidist
bróður sínum, þá sjái hann til að hann sái heiptina á burt rekið, það fyrsta hann verður
heilvita aptur, og kemur til sjálfs síns, annars myrdir hann sálu sína; hann myrdir einn
mann í hjarta sínu, svo opt sem hann minnst með heiptærkni á það, sem við hann var af-
gjört, svo opt sem hann ættir hefndar yfir sínum óvin, svo opt sem hann sagnar yfir þeirri
hefnd, er hann allareidu fengid hefir yfir sínum náunga. Því ef Christur segir, að sá
sem lítur eina konu til að gyrnast hana, hann hafi allareidu drýgt hór með henni í sínu
hjarta, Matth. 5. þá er líkligt að heiptin muni ekki hafa meira frelsi í himninum, heldur
einn ólenfilig elska, þótt hvarutveggja sé andstýgd fyrir Gudi. Segid mér, hvaða dáraskap-
ur er þá það, að spilla svo vináttu hans með fölskunni, sem sagt hefir: nema þér fyrirgefíð
mennunum þeirra misgjördir, þá vill minn himnefur Fadir ekki tilgefá yður yðar syndir,
Matth. 6, að menn ná henni ekki aptur; fyrr enn menn hafa sæst við bróður sinn, og
væri þá betur heima setið enn farid. Öllum þykir mikid fyrir að biðja forláts á ávird-
ingum sínum, og enn þá meira að láta undan honum sem ofs hefir tilgjört; þetta verður
þó að vera, ef menn skulu halda Guds vináttu. Christur biður ekki fyrir þær syndir, sem
hann veit að hans Fadir ekki tilgefur. Ó! Gud náði ofs, hvarfu illa er honum þá farid, sem
Guds Sonur vill ekki biðja fyrir? Því kalla eg það hinn mesta dáraskap, að fremja það í
bráðræði, fyrir hvört menn annaðhvört skulu missa Guds ást í himninum, edur og vörð-
ing sína hjá mennunum. En eg hefi allareidu sýnt, að sá verður annaðhvört að gjöra
sem heiptærkur er, og væri þá betra aldrei að reidast, edur að minsta kosti láta reidina ekki
fá svo mikid vald yfir sér, að hún brjóti út um munninn edur hendurnar. Og hefi eg
svo nokkud talad um það, hvað stáðlig og dárleg að reidin sé. Nú viljum vér síðan heyra
með hverju móti menn sái henni best í taumi halbid.

Það er að tala yfir sig, að segjast vilja edur kunna reidinni aldeilis frá sér að hrinda.
Fordíld heidinna spekinga er það, en ekki þekking Kristinna manna á sjálfum sér; það er
eins óhægt, og einhver segja vilði, það hann kynni óðungis að deyða spilling náttúrunnar,
svo hún hreifði sér aldrei, og er það aldeilis ómöguligt, svo leingi vér berum eptir ofs þenn-
an daudliga líthama. Það er og ekki réttvíst, aldrei að reidast; reidast eigum vér synd-
um og glæpum; reidast eigum vér sjálfum ofs, nær vér fremjum eitthvad af síku; reidast
eigum vér og vandlæta fyrir Guds sakir; því er það hværki móguligt né gagnligt reidina
aldeilis burt að taka; en að setja skorbud við henni, að sem minst gáangi hún yfir mál hóg-

lætisins edur freinki samvotiskuna, þar um á kristinn madur að láta sér hugað vera, og er það hið fyrsta, að vér ndugliga hugleidum hvað skabligur og dárlicur læstur að reidinu sé, hvar um eg noðud talad hafi í hinum fyrra partinum. Þar nærst er það, að menn varist þeirra selskap, er ofs mest kunna að egna til reidi, edur sjálfir eru með þessum skap-læst plágadur; þar um talar Salómon, Prov. 22: vert ekki vinur reidins manns, og gæð ekki með hinum galda, að þú lærir ekki hans vegu, og hneirlir sálu þína. Þar-að-aufi að menn varist þær orðsafir, hvar af reidinu plagar gjarnan að kvikna í mannsins brjosti. Og er það hið fyrsta, að vér ekki búum yfir neinum illum ásetningi. Hvað þessi blóð-hundur Heródes hafi í sinni haft, er af Gudspjalls-historiunni augljóst, sem var að lifláta það saklausu, nýsfædda Konungs-efni, Jesúm, ekki svo af reidi edur illu skapi í fyrstunni, svo sem af metorða-girnd, sem áður er sagt; en er hann sá að þessi hans illi ásetningur hafði ei framgáang, þá kvækti Djöfullinn fölskuna í hans hjarta, svo hann lét myrða þessi saklausu börn. Ekki var þetta hið fyrsta bragð Satans við hann; áður hafði hann látid af dögum ráða sína eigin sonu, Alexandrum og Aristobulum, er þeir voru rægdur við hann, svo sem að sætu þeir honum eptir ríkinu, og þó án orðsaka, svo sem af sögunum ráða má. Þetta er alltitt í heiminum; nú sem ekki kemur fram sinni illu fyrirætlun, hann reidist eingum hlut svo mjög, sem þvi, svo hann gétur ekki aflátid; það sjá menn á Pharaóni, er hann féð ekki haldid Ísrael á móti Guds vilja, Exod. 14.; það sýnir ofs dæmi Sauls konungs, er hann gat ekki David fyrirkomid, 1. Sam. 21., Achabs dæmi, er hann ekki féð svælt undir sig Naboths víngard, 1. Reg. 21., Gyðinga, er þeir feingu þvi ekki ráðid við Postulana, að láta af að predika út af Jesú nafni, Act. 5. Dárligt er þannin að vilja stríða við hinn almáttuga. Svo blindar nú reidinu þann, sem illt hefir í sinni. Annad-hvort trúdi Heródes spáðómunum, edur hann trúdi þeim ekki. Ef hann þeim ekki trúdi, hvað dró hann þá til þess, að fremja þetta gudlausu mord? Og ef hann þeim trúdi, þá var það glópfka að vilja berjast við Gud; en það sá hann ekki fyrir heiptinni, og þessari fölsku veldur nú illur ásetningur. Bondaðan er frilla Djöfulsins, og eitt frjófsamt kvikindi. Ein ilfkg gétur þúsund adrar af sér, og er reidinu og heiptæknin föstur-móðir allra þeirra. Bakki þvi hvort kristinn madur hjarta sitt, og láti þar einga syndsamliga girnd inni drottna, heldur bidji Gud að skapa hreint hjarta í sér. Ps. 51. Þá mun honum síður verða hætt við reidinni. Að sönnu er það mannligt að reidað, þegar einn hefir gott í sinni og fær þvi ekki framkomid fyrir annara ilfku sakir, (sem optliga stædur)-og er það stólt gudligri vandlætíngu; en þó stulu menn ekki gefa þann taum reidinni, að menn troði Guds bodord undir sétunum; þvi ei má illt gjöra, svo að gott framkomi, Róm. 3. Gjörum heldur stýldu vors embattis með þolinmæði, en selum Gudi ávortinn á hendur. En þitt er víst, að þess verri sem ásetningurinn er, þess stærri verður reidinu og óréttvísari, ef ásetningurinn aðlast ekki sinn framgáang. Það veldur þvi, að ef einn hreðvís madur gétur framkvæmt girnd sína, þá sagnar hann í hjarta sínu, á-méðan honum þvkrí vænt um skommina, hefir og marga, sem eins eru skapi-farnir og hann, hrosandi þvillfku, og kalla það vel gjört, og þótt ekki séu þeir, þá vantar einn maktar-mann aldrei hræsnara, sem gyllir það fyrir hans

augum, sem honum reyndar þykja þó flækir að vera. En beri af því, að hann nái fyrirætlan sinni, það gremst honum, því hann veit ekki einasta að illmensta sin er í ljós komin, heldur þar á ofan verður hann spjádur og lýttur af hverjum manni, svo sem sá ed tók til að bygga og gat það ekki fullendad. Það sýnir oss dæmi mordíngjans Heródis, er hann sá, að hann var gabbadur af vitringunum, þá varð hann afar-reidur. Einninn hlutur er sá, er svo mjög upperti illt skap, svo sem forsmáinn, og ekki einasta þá, sem vondir eru, heldur og góða menn, ef þeir eru annars noctud stór-hjartaddir, og þess vegna, er það hið annað ráð á móti reidinni, að líta ekki stórt á sig, heldur að eignast sál sína í þolinmæði eptir bódi lausnarans, lúc. 21. Því fyrir utan það, að drambsemin spillir mannkostunum úr máta, hverfu vel sem einn er að sér um marga hluti, þá gjöra allir menn sér að skyldu að kessa þann, sem mikil-látur er, og þykist öðrum betri, og getur hann svo ekki á mis við það farid, að eigi beri honum margt reidi-efni til handa, og því er gott að temja sér nocturskonar mannúðleika, og um alla hluti fram hjærleikann, um hvern Pálus skrifar, 1. Cor. 13: hjærleikurinn er þolinmóður og góðgjarn; hjærleikurinn ófundar ekki; hjærleikurinn gjörir eigi illmannliga; eigi þýtur hann upp; hann er eigi ósidsamur; hann leitar ekki eptir því sem hans er; hann er eigi þunglyndur; hann þeinkir ekki illt, og er í þessari gullvægu málsgrein allt það iunnibundid, sem afstýra má reidi og fjandskap, en efla frid og eindragni manna á-medal. Veröldin kóppist nú um stundir við, að tylla sér sem hærst, og sá er lýttur af mörpum, er það gjörir ekki, svo sem hafi hann eigi vit á, að halda virðingu sinni, nema hann troði sér fram. O! hvað betra er og óhultara, að setja sig í hinn nýsta sefs, eptir lausnarans ráði, lúc. 14.; þá mun virðingin sjálfstra eptirfylgja þeim er svo gjöra. En hann sem tyllir sér á þá tröppu, sem hann er eigi varinn til að stíga uppá, hann má vel taka sér vara, að ei þurfi hann að brjóta odd af oflæti sínu, og ef svo kann til að bera, þá er eingin önnur von á honum, sem þefir gjört mikid af sjálfum sér, enn að honum gremjist það, og hann kóppist við á allar lundir að sá hefnd þar yfir; er honum því illa farid, hvern veg sem það tekst; nái hann hefndinni, þá stelur hann henni frá Gudi, er segir: mín er hefndin, eg vil endurgjalda, Róm, 12. En beri af því, verður hann lýttur af sínum lífum, veraldarinnar börnum, hvar ed forsmáir þá er Guds Syni fylgja í því að forsmá óréttinn. Hverfu miklu betra er þá að hafa í fyrstunni snidid sér stað eptir verti, svo ekki þurfi þeir að snida hann upp aptur er þú sízt vilðir, þar til hann verður mátuligur, eða kansfé of-litill, og sagt verði til þín: gef þessum rúm, lúc. 14. Þótt eigi sé hann heidarligri enn þú, sem þú mátt víkja fyrir; því er ráðligt að hafa sig í hófi, ef menn vilja ei gefa sjálfum sér né öðrum orðsøt til reidi og fjandskapar. Menntu stulu ei heldur vera allt of-gransthgnir eptir óréttinum, edur glöggvir í því að leggja það út á vondaun veg, sem of er tilgjört, það kann margt að vera gért af fávísi, af bráðræði, af trausti til vináttu vorrar, af ótta, af annara fortölum, er sá reiknar sér að vera til smánnar gjört, sem er allt of-víðvæmur, hverjum sin virðing er sárari, en þótt hann væri stórninn eða hrendur; og reidist þar fyrir optliga ófyrirhynju; en vilði kansfé aldrei reidist hafa, þegar hann finnur sannleikann, og þefir í bræði sinni annaðhvört gjört stærri órétt edur þolad, heldur enn tilgjordin var í fyrstunni, en skammast sín að játa síðan, að hann hafi farid villt, þótt hann þekki það

nær þönum er reidinn runnin. Og þótt einhver óvirði nokkurn af ásettum ráði, þá er það vísliga sagt, er Salómon skrifar, Prov. 12., að hann sé vitur sem lætur sem hann eðli sjáir óréttinn, því órétturinn er eins stór, svo sem hann er af þönum metinn, er hann lídur. Einguinn reidist, nema hann ætli sig vanvirðtann á einhvörn hátt. Í öllu þessu er eðert betra ráð, enn að gefa reidinni stundir, og úthella þönni eðli strax sem hún tekur einn; því biddin kann margt að auglýsa, og þrotinn í hjartanu kann að sjatna ámeðan, og sá sem vís er, hann gjörir svo; það er heilnæmt að þretta sjálfan sig í slíku, og þegat menn reidir eru, að ætla sér að bidda betri tíma til að þesna síns vansa, en ámeðan kann eitthvað að sté; eg kann að deya, og skal mig þá aldrei ydra þess að eg hafi slept þessdinni. Hann kann að deya, sem mér til-gjörði, og get eg þá eigi heldur ydrast þess, að eg tilgaf þönum, hvörjum eg þó gjarna vil samfagna í Himnaríki; og verði hvörugt af þessu, þá kanslé hann ydrist, og færi mér aptur virðingu mína með ávætti, þá þessi eg vel beidd og teidd hlut á þurru landi. Verði eigi heldur það, þá þessi eg tóm til að þura mig um, hvörnin eg fáir það bætt, er eg lídd þessi, með sem minstum skada beggja öðrar. Alleina er að vakta sig fyrir því, að þeiptin snúist eðli upp í hatur, ef menn geyma reidina, sem þeim er þætt við, er eðli óttast Gud, og hvörjum að söl er sín enlíf velferd fyrir virðingu þeims þessa. Guds-börn gjöra það eðli, sem himnaríkið ersa vilja; þau láta sólina eðli undirganga sína reidi, né gefa Djöflinum rúm, Eph. 4. En hvörnin sem öllu þessu er varid, þá sá eg alldí tóm til þess, ef eg þeiri reidina, meðan hún er sem bráðust, að þura um hvað betra sé að líkjaft mínum Frelsara, sem mótmælin þolddi, Hebr. 12. og drotna svo með þönum enlífliga, heldur enn að vada uppi með þeiminum, og þyrifarast svo með þönum og öllu því sem í þönum er, 1. Jóh. 2.

Því vil eg brúka ráð hins gamla Platonis, er hann baud þeim, sem reidur væri, að skoda sig í speigli, á-meðan hann væri hvað grimmastur og mundi hann þræðast sjálfann sig; en eg vilddi skoda mig í minni mold og öflu, þegar nokkud frá-liddi, ef eg gjæti stílt þræðina, meðan hún er sem mest, og skoda þar hvað lídd eg á undir sjálfum mér; eg, sem er eitt blómstur, er sölmar strax sem andi Drottins blæs á það, Esa. 40.; ein vatns-bóla, sem þýtur upp af vindinum; ein gusa, er sést um stundarsakir, og hvörfur síðan, Jak. 4., og mun eg þá bráðliga skammast mín, og þeintja heldur á vesöld mína, enn þessdina yfir þönum, sem eðli þessir kanslé meira synðgad enn eg á-móti Gudi, sem báda öður skapad þessir, og í hvörs þendi að stendur beggja öðrar gjæfa og ógjæfa. Eg vil alleina gleddja mig af því, ef þönum þóðnaft að láta mig þola órétt sinna vegna, Matth. 5. En eg aumka minn óvin, að hann eðli þeintir þid sama og eg vil þeintja. Svo hugleiddi nú, Drottins þörn! allir þér sem elskid yðar tímanliga velferd, þér sem elskid yðar sálhjálp, og allir þér, sem Gud elskid, gefid yður stundir til að þeintja um hvað skadligur hlutur að reidinn sé, hvörsu skammvinn að sé sú gleddi, er sá þessir af þessdinni, er þana tekur frá Gudi. Ládd yður í hug koma, að sálir yðar báa í þen-húsi, því allt hold er þen segir raust Þræðarans, sem þrópar í endimörku, Esa. 40. Hvörsu fljótt kann það að verða til öflu þrænt, þegar í þessir fviðnar af þeiptinni, og hvað erum vér þá? Hvað verður af þeim, er sjálfur þessir endilagt

Það herbergi, er Gud féð sálu hans til að búa í? Nema að Guds reidi = eldur tekur við öfunni og brennur í henni allt til næsta Helvítis, Deut. 32. frá einni enlífd til annarar. Vertu því snarliga samþýður þínum mótsæðu-manni, á-méðan þú ert enn þá á vegi með honum, að eðl ofurselji hann þig dómáranum, en dómárinu kvaðaranum, og verðir þú svo í diblífsu kaftadur. sannliga segi eg þér, þú munt þaðan eðl útfara, fyrr enn þú hefir goldið þinn síðasta pening, Matth. 5. sem aldrei verða mun um alla enlífd. Þar frá varðveiti þinn miskunnsami góði Gud, alla þá sem á hans miskun og gjæfðu treysta fyrir Jesú Chrísti forþenustu, amen!

II Þrettánda dag Jóna.

Gudspjallid, Matth. 2 Cap.

Nær ed Jesús var fæddur í Betlehem á Gyðingalandi á dögum Heródis konungs, komu vitringar af Austurálfu til Jerúsalem, og sögdu: Hvar er sá nýfæddi konungur Gyðinga? Þér höfum séð hans stjörnu í Austurvegi, og erum komnir að tilbiðja hann. En er Heródes konungur heyrði það, skélfðist hann og öll Jerúsalem með honum. Og hann lét samansafna öllum kénningum höfðingjum og skriflærdum lyðsins, og forheyrði af þeim, hvar Krístur skýldi fæðast. En þeir sögdu honum: í Betlehem á Gyðingalandi. Þviad svo er skrifad fyrir Spámanninn: Og þú Betlehem á Gyðingalandi, ert einganvegin hin minsta ámedal höfðingja Júda; Þviad af þér mun koma Hertogi sá ed stjörna skal yfir mitt fólk Ísrael. Þá kalladi Heródes vitringana heimugliga til sín, og spurði þá inniliga að, á hverjum tíma það stjarnan hefði byrtst þeim, og vífadi þeim til Betlehem, og sagði: farid þér og spyrjid vandliga að sveininum, og nær þér finnid hann, þá kunngjörid mér það aptur, svo að eg komi einninn að tilbiðja hann. Sem þeir höfdu nú hlýdt konunginum, fóru þeir af stad. Og sá þú, að stjarnan sem þeir höfdu séð í Austurálfu, gétt frammi fyrir þeim, allt þar til hún kom og stóð þar yfir, hvar ed barnid var. En er þeir sáu stjörnuna, glöddust þeir af miklum fegnudi, og geingu í húsið inn, og fundu þar barnid, með Mariu móður þess, féllu fram og tilbáðu það. Og að upplöknum sínum fjárfjóðum, offrudu þeir því gjafir, gull, reykelst og myrru. Og feingu abísan í svefni, að þeir kjæmi eðl aptur til Herodem, og fóru svo annan veg aptur í sitt land.

E r o r d i u m.

Enemma taka börn til meina, segir orðsháttur vor gamall, og er hann sannar. Maðurinn fæðist til eyndanna, einö og neistarnir upp í loptid sjúga, Job. 5.; fullur hörmunga og fórra líf-daga, Cap. 14. Allar sképnur Guds, er hann gjört hefir oss til þarfinda, þar eru aðn okru leiti sjálf-sáttar, skemmu eptir það þér árloma af móður-lífi; þeim hefir Gud og náttúran til-lagt af sjálfum sér, hvað þar skulu þylja sig með og varðveita fyrir kulda og

illvöðrum; madurinn sæðist nafinn í heim þennan; þar sæðast þeigjandi af möður-lífi, manna-
eskjan með ópi og tárur, svo sem koldi þín við því, að þenni byrjar þú gánga í ægnum
táranna dal, á meðan þín náir lífi að halda. Jörðin er dýranna sæng edur sjórin fiskanna,
nær þau útlafin eru. Manneskjan má ekki lífi halda, nema þú á alla vegu sé nærð og
fóstruð. Þessi er uppruni vor, hvörjum þú ástundum ekkert þýkir sér ómáttugt, nær vér drögumst
á leggi; er þetta þú þínu minsti hluti mannliga eynda, er vér þolum á ómálga aldri vorum. Og er
það efi að undra á oss, hvorra födur sagt var í öndverðu, að í sveita síns andlitis skyldi
þann síns brauds nepta, og næra sig af jörðinni með erfði alla sína daga, Gen. 3. Hann
hafði til þess unnið, og vér síðan sem af honum komnir erum. En það eru undur, að þinn
annar Adam, sem er Drottinn af himni, 1. Cor. 15. hann skuli við sama, og enn þá miklu la-
ari kofli þú, jafnvel þótt hann sé eptir höldinu af Adam kominn. Það heyrum vér þú í
þessa dags Evangelíu, þar konungur himins og jarðar má svikum og ófóðnum þínum gríma
Heródis mata. Balla var hann fyrir í heiminni vorinn, enn að Andskotinn uppfyllti hjarta þess
gudlausu konungs til að útsæða ljós heimins, og afslá hann, sem öllum gefur líf og anda.
Og fyrir því að þessi umfáur Heródis voru upphaf Drottins hörmunga, er hann þola
mátti strax í inngangnum þessa náttúrliga lífs, þar þá refur með slæðarfullri undirþeggju lei-
aði svo frekliga eptir að vita, hvar Drottinn væri sæddur, alleina til að ráða hann af daga
um, sem raun gaf síðan vitni um; þá vil eg tala framvegis um þeirra tær í heiminum,
sem honum vilja eptirfylgja í þessum táranna dal inn í hans dýrd, og það í vinnu lagi.
1) Vil eg ræða um Guds barna mótætti, það þarfligt það sé. 2) Um Guds aðföð í mó-
tættinu. Þinn góði Gud stjórni tungu minni og hjörtum þíðar með náð síns anda, sér til lofs
og dýrðar, fyrir Jesum Christum, amen!

Útleggingin.

Drottinn Jesús sagði við lærifvæina sína, Luc. 18: hvör sem efi meðtekur himnaríki svo
sem ungarn, hann kann efi að innganga í það. En eg vil segja, bræður mínir! nema
þér gjörift eins og ungarn það er María lagði í jötuna, þá fáið þér efi inngengid í
Guds-íki. Hér með vil eg efi það meint hafa, að nokkur af oss Adams-börnum kunni
svo fullkominn, svo heilagur, svo réttlátur að vera, sem hann, er efi vissi af synd, 2. Cor.
5. heldur svo sem Drottinn segir, Luc. 6.: verid miskunsamir, líka sem yðar Fadir er misk-
unsamur, og er þó syndug manneskja langt frá því, að jafnast við Gud í miskunsemiinni,
svo vel sem öllu öðru, heldur býður Frelsarinn oss, að brenna eptir honum sem mest verður.
Svo eigum vér Drottinn Jesú að líkja í öllum vorum líferniss-háttum, að svo miklu leiti
sem oss er mögult í þessum dauðliga lífhama, og það efi sígt í försburðinum. Hvörn-
in hans sæðing, hans uppföstur og allur hans aldur var fátækt og eyndum hláðin, er oss
afkunnugt af Gudspjallamannanna bókum. Meinum því efi, bræður mínir, að vér mun-
um sleppa hjá að drekka af læknum með Christó, Ps. 110. hér í útlegðinni, ef vér vil-
jum nýtt gleðinnar vín með honum drekka í Guds-íki, Matth. 26. Minni þess orðs,
er eg sagði yður, segir Jesús við lærifvæinana, Jóh. 15.: efi er þrellinn fyrir herra sín-
um; hafi þeir mig ófótt, þá munu þeir yður einnig ófækja. Hann hlaut þann kálk af
að drekka, er hans Fadir hafði honum ásteinktað, svo að Ritningin uppfyllti, Jóh. 18.
Vér skulum og Ritninguna uppfylla, Matth. 26. með því að drekka hans kálk, hvör ed
segir, að í gegnum margar hörmungar byrji oss inn að gánga í Guds-íki. St. Petur
býður oss, Act. 14. að vér skulum hugga oss þar við í mótgáningum, að vorir bræður í
heiminum hafa þvílíkt að líða. En hvad miklu heldur ættum vér að hressa ged vort þar við,
að þetta er oss með sjálfum Guds Syni sameiginlegt, hvör að er þöfundur og fullkunnari.

trúarinnar, Hebr. 12. Því segir Páll, 2. Cor. 1., að svo sem að Christi þíflir yfirgnæfi til sín, svo yfirgnæfi og sín huggun fyrir Christum. Vitringar þessir, er Guðspjallid umgétur, offrudu hinum nýfædda Jesú gull, renkelsi og myrru. Allt vóru þetta konungligar gáfur. Evi var hann fátækur, sem allt silfur og gull á, jörðina og allt hvað í jörðinni er, Ps. 50. að hann mátti þetta þiggja af framandi mönnum; en þvílíks einstífs krefur hann nú af oss, þar hann er inngenginn í sína dýrd, utan hvað vér skyldugir erum að hjálpa hans naðstóddum línum, með því sem Guð oss lánad hefir, um hverja hann segir, Matth. 25: hvað þér gjörðud einum af þessum mínum minstu bræðrum, það gjörðud þér mér. Hvers krefur hann þá af oss? Einnar sannrar og lifandi trúar; það er það gull, sem vér eigum Guði, himnanna konungi, að bjóða, en hún reynist hvað mest í hörmúnginni. Það er hægt að trúa Guði, nær allt að óskum gengur. Valla vitum vér hvort vér rétt-trúadur erum, fyrir enn í mannaumunum. Það orkar ekki á hreysti kappans fyrir enn á hólminum. Eigi vita menn, hversu að stýrimadurinn er forsjáll nema í ólgusjónum og andvöðrum; og eigi hversu dýggur að hyrdirinn er, fyrir enn hann sér úlsinn koma. Evi reynist og trúin vor í mótlætinu. Það er sá eldur, er gull þetta skal reynast í, og svo sem gullid smeltist í eldinum, en tapar ekki þýngd sinni ef það gott er; en heyid og hálminn brennir hann upp; svo reynast Guðs börn í mótgáningum, styrkjast, eflast, vidualkveikjast og leidrættast, en í sama mótgáungi kollsteypast veraldarinnar börn, tortýnast, endileggjast, ærvænta og falla í vil og efasemi; hinir þæða Guði, losa hann og þrifa, kysandi á hans fæðurligann hirtíngar vönd, með allri aubmýkt og trúfastri von, hvort ed aldrei lætur til skammar verða, Róm. 5.; þessir lasta Guðs þ. nafn, mæpla, leita allra annara meðala enn að snúa sér til hans sem þá týtast. Hér um talar St. Petur ágætis vel, 1. Þíst. 1. segjandi: þér erud gladdir, jafnvel þótt þér um litla stund, ef við þart, hrigðir verðið með aðfíljanligum freistingum, svo að reynsla hvarrar trúar verði gullsins reynslu dýrmatari, hvort ed forgeingur, og verður þó í eldi reynt, til los og heidurs og dýrðar í opinberan Jesú Christí. Með renkelsinu verða teiknadar bænir heilagra í opinberunum hins þ. Jóhannis, Cap. 5. og 8.; en Guð náði oss, hversu að vér kaldir erum í bæninni. Í meðlætinu gjörir madurinn guð af sjálfum sér, þegar allt að óskum gengur, og þýkist einstífs þurfi vera, en veit ekki það hann er fátækur og voladur, ber og nakinn, Apoc. 3. Menn segja, þar er fridur og tryggileiki; en vita ei nær enn ógjæfan bráðligan yfir þá kómur, svo sem jóðsótt óléttu konu, 1. Tes. 5. Guð náði þann sem bænarlaus er í vöndri veröldu þessari; betra er nakinn að ganga í orrustu, og mállaus fram fyrir dómaraann, heldur enn bænarlaus fram að ganga í heiminum. En þetta renkelsi tendrast ekki betur af neinum hlut, enn af eldi mótlætínganna; því segir Davíð, Ps. 34: hinir réttlátu kolladu til Drottins, og hann bænþeyrði þá, og frelsaði þá af öllum hörmúngum þeirra. Menn fá ekki eld af stálinu nema menn flái því við tinnuna, og svo læra menn að þreyna við Guð með heitri bæn í mótgáningum, svo sem von er til; því hann sem heitt skal bidja, honum skal mikið á því liggja, er hann bidur um. Vér erum svöðban sjálfþýrgíngar, þegar veröldin lætur eptir oss, að vér þýkjumst oss um alla hluti fullnógir vera, svo sem ekkert þessum vér að þiggja af Fædur Jófanna, frá hverjum þó kómur all góð gjöf, og all fullkomin

gjaf, Jak. 1. Mótlætíð hlýtur að verka í oss hitann og alvörugæfnina í bæninni, því annars erum vér kaldir og dofnir í því að biðja Gud. Eðli hefði hin kananeíska þrennt svo við Drottinn með bæninni, nema hennar dóttir hefði verið svo þingliga plágub, Matth. 15.; eðli hefði samfundu-þefðinginn leitad Krists, nema dóttir hans hefði andast, Matth. 9. og konungsmadurinn hefði vel heima setið, hefði eigi vanheilindi hans sonar rekið hann af stad, Jóh. 4. Og þótt að oss dagliga liggi svo mikil á Guds aðstod, að vér erum allir uppá hana komnir, þá sjá menn það samt ekki fyrir enn í mótgáningum. Svo kveikir nú Gud þetta sitt upphýstingar-offur með eldi mótlætínganna hér á jörðunni, svo það verði einu sætleiks ilmur fyrir honum í himninum. Fyrir myrruna þafa lærisfedur kristiligrar kyrkju, og meðal annara Gregorius hinn mikli, viljad stíljast láta deyðingu holdfins, af því að hún beifst er, en gefur þó af sér ilm mjög sætann. Eingin fórn er Gudi þekkari enn þessi, næst trúnni á Christum, og hún verkar ekki í mannum, nema fyrir trúna, en þó allra helst í mótlætínu. Þegar hinn gamli Adam tekur til að verða fullur og feitur, og gjörast lauslátur, svo sem Móses sagði um Ísrael, Deut. 32., þá leggur hinn alvissi Gud við hann krossins beifli, svo hann taminni verði og krossfestur með Christó. Það er, að hin illa girnd, sem í oss býr, verði afmáð með krossgaungunni eftir vorum Frelsara. Hans blessaða hold varð, svo vanburda á krossinum, að hann gat dáid og látíð sína sálu frá sér. En hann varð lífgaður aftur eftir andanum, svo sem Petur segir, 1. Pet. 3. Það er eftir guddóminum; það stæði til þess, að hann til-legði vorum anda þann styrk, að hið syndumspilta hold gjæti dáid í oss, en vér eftir andanum lifað, varð svo hinn sami hlutur, sem aflaði honum mannlegs veikleika, orðsæf til gudlegs kraptar í oss, og hefir Jesús aldrei meira almáttis-verk framíð, enn þegar hann sem veikastur var. Svo verða eg þeir, sem af andanum fæddir eru, styrkvastir í Gudi, þegar holdið deyðist og hinn gamli madur er sem veikastur. Þetta vottar St. Páll er hann segir, 2. Cor. 4.: alla tíma berum vér um-kríng deyðingu Drottins Jesú í líkhamanum, svo að líf Jesú verði og augljóst í vorum líkhami. Segid mér, br. m. kann nokkurt hlutskipti, nokkur heidur, nokkurt ríki þvilíkt að vera, svo sem að kallast og að vera Guds-barn? Öll veraldarinnar metorð eru þrældómur hjá því nafni. Madurinn blífur ekki leingi í heidrinum, segir David, Ps. 49. Hvorsu þá völd eður virðingar, sem einhver hefir, en þetta hlutskipti má einginn af oss taka. Vér erum teiknadir í hans höndum, Esa. 49. af hvørs hendi einginn fær oss slítið, Jóh. 10. En hvað segir Postulinn til Hebræos, Cap, 12.: Hvörn Drottinn elskar, þann agar hann, og hann trýttar þann son, er hann að sér tekur. Ef þér egnina holid, þá mun Gud rjá sig yður eins og börnum. Því hvör er sá sonur, er fadirinn ekki vandlæti nm; en ef þér erud fyrir utan aga, hvørs allir hluttakandi eru, þá erud þér hjá-börn og ekki synir. Hér af ræð eg það, að krossinn Christi má reiknast þannur arfleifdar vottar, og eitt trngðamerki, sem Guds Souur hefir sett uppá sína elskuliga brúði, og svo sem festi-peningur þess bústadar, sem Guds-börn þafa í hans ríki heima tekið; því hér höfum vér ekki stadfastann samastad, heldur væntum eins annars, þar sem vor borgar-réttur er, sem er á himnum, Phil. 3. Það er það merki, er St. Páll um talar, Gal. 6. er hann segir: að heimurinn sé sér krossfestur, og hann heiminum. Hæðan af (segir hann) gjöri mér eingin ónád,

Því seg ber teikn Jesú Chrísti á mínum lífhama; þar fyrir er mótlætíð aldrei svo þúngt, og eingin hörmúng svo mikil, að sú huggun ekki yfirgnæfi, að vér eigum víssa arf-von í Guds-ríki, meðan vér berum Chrísti kross með þolinmæði. Þar um talar St. Páll, Róm. 8: sjálfur andinn ber vitni vorum anda, að vér séum Guds-börn; en ef vér börn erum, þá erum vér og erfingjar, já, erfingjar Guds, en samarfar Chrísti; ef vér lídum með honum, að vér einnig með honum dýrðligir verðum. Hann segir enn aftur, að ef vér vonudum á Krísti alleina í þessu lífi, þá værum vér vesælastir allra manna, 1. Cor. 15. Eg vil og það segja, að vér værum allra manna fávísastir, ef vér dýrkudum Gud fyrir eptirlæti þessa heims alleina, eins og hann hafi ekki annað þúsundsinnum meira og betra fyrirbúið þeim, en hann elsta. Reidumst því ekki, bræður mínir, þótt vér sjáum þínum ógudliga vel gangi, Ps. 73. en Guds-börn hörmúngar líða. Þótt Gud hafi á stundum margt látið eptir elskendum sínum, þá er það reyndar ekki svo eiginlegt krístiðóminum, að þeim líði jafnan vel, sem eru Chrísti þegnar. Ógudligir hafa effert á himnum, svo hafa Guds-börn effert í heiminum, og þótt þeim falli ríðómur til, þá festa þau ekki hjartað við hann, Ps. 62. Hér um áminnir St. Petur næsta heilnæmlega, 1. Pet. 4. með þessum orðum: elskanligir, segir hann, stélfist ekki svo sem ókunnugir af rennslu þeirri, en fram við yður kómur af eldinn, til að freista yðar, svo sem hefði yður nokkud óvenjulegt tilfallið, heldur gleðjast af því, að þér erud hluttakendur hörmúnga Chrísti, svo að þegar hans dýrd opinberast, að þér gleðjast þá fagnandi. Þegar stýin hafa nokkra stund byrgt fyrir sólin, þá stýin hún hvað segurst. Þess meira sem vér lídum hér fyrir Krísts sakir, þess heldur munum vér fagna, nær vér stulum með honum dýrðligir verða, Róm. 8. Éa kann aldrei huggaður að verða, sem eigi þarmáði. Má sá nokkud sigrinum hrósa, sem eigi bardist? Gud kann ekki að afþerra þau tárin í enlífu lífi, en aldrei vora úthelt í þessu. Ítúum því ekki til nærverandi þrellingar, hvor að er stammvinn, heldur til eptirkomandi farsældar, sem er enlíf, vitandi það, að mótlætíngar þessara tíma eru eigi verðar þeirrar dýrðar, sem við oss mun opinber verða í enlífu lífi, Róm. 8. og þin léttu hörmúng, en vær hér lídum, aflar oss óumræðilígs þúnga enlífrar dýrðar, 2. Cor. 4. Hvarja Gud oss gefi fyrir forþénaustu Sonarins, amen!

Hvað því síðara viðvíkur, en eg hét um að tala, þá stendur hér í Gudspjallinu, að vitríngar hafi komið úr Austurvegi, og fært barni þessu gáfur. Þetta sýnir oss Guds almáttugs fæðulíga umhyggju og forsjón fyrir sínum börnum, miðt í mótgáginum, miðt í orbyrgdinni; og sannast á þessu meðal annars, að Jesús hefir oss til eptirdæmis líðið, 1. Pet. 2. Hinn allshyni Gud, fyrir hvørs augum að allir hlutir opnir og naktir eru, Hebr. 4. þúgn víssi vel hvað lá fyrir sínum eingeta Syni, og hvorsu hans hönd hafði ásett að plága hann vorra synða vegna, Esa. 53. með lángrí og mæðusamri reisu, og lángrí útleið í Egiptalandi, og það strax sem hann í þennan enmda-dal borinn var, samt lét Gud hann ekki albeilis hjálparlausann, heldur sendi þessa ókændu megn af fjarlægju landi, til að bæta hans naupurst, og hans fátækrar móður. Évent hefir hinn góði Gud með þessu almættis og miðunar-verki útrétt; hið fyrri, að hann sýndi, að þetta hjálpræði tilheyrði heidnum þjóðum, Esa. 49. hverjir að vóru án Guds í heiminum. og fjarlægir Ísraels rétti, Eph. 2. Það fólk er sat í myrkrinum sá ljós mikil, Esa. 9. Því eigi er líklegt að

Þessi vísu meun hafi dulid það fyrir leandum sínum, er þeir sáu og heyrdur, hvar eftir síðan fylgdi kristni-bodid meðal annara þjóða. Hann sendi þessa framandi menn svo, sem í umbodi heidíngjanna, til að hýlla þennan nýsfædda Konúng yfir sig, til þess að hann drettna fýlði til nýstu veraldarinnar endimarka, Ps. 2. O! hverfu attinn vör þessu að fagna, hverjir eigi vorum Guds fólk, 1. Pet. 2. en hann hefir þó kallad sitt fólk. Hverfu attinn vör að prísfa hans réttlæti yfir hans eigin, og hans miskunsemi yfir oss, sem vorum annarligir, að hinir náttúrligu kvistirnir eru afbrotnir, en vör innplantadir, sem vorum villivínur, Róm. 11. Hann rak sinn eingetinn Son í útlegd á Egyptaland, strax á ómálga aldri, en hann hefir flutt vín-vid af Egyptalandi aptur, af því þrældóms-húsinu, og gróðursett hann í því landinu, er hann vilði gefa þeim, Ps. 80; það má eg heimfara uppá oss, hværra fædur að voru synðarinnar og Djöfulsins ánaud undirokadir, er þeir geingu til málaustra skúrgoda, 1. Cor. 12. Aldrei kunnum vör nógliga að mikla og upphessa hans guds-dómaligu speki og fædurliga forsjón, að hann með þessu vitringanna dæmi sýnt hefir, að sá væri í heiminn borinn, sem er vor fridur og gjerir eitt af báðum, og gýrdingu midveggjarins hefir afbrotid, Eph. 2. Þar hann afmáð hefir óvinskapinn, hvört að var legmál bodordanna, sem var innrifalid í setningunum fyrir sitt hold, svo hann gjærdi tvo að einum nýum manni og semdi frid, svo þar eru nú af Gyðingum þeim ed trúðu, og heidíngjum, er áður ecki trúðu, orðid eitt sauda-hús og einn hyrdir, Jóh. 10. Þetta var þid allra mesta miskunar verk, vid þá er voru hinum sárustum enmbum vasdir og mesta sálar vöð; en svo að Guds fædurlig gjæska léti oss vita, að honum og umhugad væri um líkhami vora, þá sér hann sínum elskuligum Syni, hvort að í volædi alinn var, hann sér honum farborða með þessu móti sem áður er sagt. Herra Gud! Hann kom til sinna eigin, og hans eigin meðtöku hann ecki, segir Jóhannes, Cap. 1. Urela sýndu það Gyðingar; hans móðir fékk eckert rúm í gæsta-herberginu, til að fæða í heiminn himins og jarðar Skapara, nema einn stall, Lúc. 2. En framandi menn, þeir ed eckert af Gudi vísu, þeir koma um lánga vegu til að færa honum gjafir. An efa hefir hinn góði Gud þetta gjört meðal annars til þess, að þau eigi fýlðu naud líða á flóttanum í Egyptaland. Máttugur var hann að sjá þeim borgid með öðru móti. Hann gat látid hvört þey = strá í jötnuni að gulli verða. Það var ecki meira kraptaverk, að leida þennan litla hóp í gegnum endimorkina, án allra medala til Egyptalands frá Canaan, heldur enn mörg húsund Israels sona úr Egyptó inn í Canaans-land, og forfarga þá um heil fjeruhyger ár í endimorkinni. En Gud vilði hertmed sýna, bæði móður hans og fósturfædur, sem og øllum þeim, er þetta Evangelium síðan heyrir þafa og á hans nafn trúa, að jafnvel þótt hann Konúngur væri, þá væri hans ríki ecki af þessum heimi, Jóh. 18. og svo ættu allir þeir lyndir að vera, sem honum vildu til handa ganga, að láta sér nægja, 1. Tim. 6. sinn deildann verð, bæði í meðlæti og mótlæti; og þegar vör höfum það, vör skulum fæðast og klæðast með, að vör látum oss þá nægja, ef Gud vill svo vera láta. Uppá sinn eingetinn Son hafði Gud lagt alla byrði synða vorra, Esa. 53. Sú ánaud tók til strax í vöggu, annars hefði hann ecki í armód fæddur verid, og landflótta orðid, en ef honum var svo umhugad um hann, þá er hann reidur var

syndarinnar vegna, að hann þetta gjörði; að hann sendi þönnu Eingla til þjónustu, þá hann freistadur var, Matth. 4; að hann sendi þönnu Eingil af himni í hans bitra dauda-stríði, Lúc. 22; Því viltu þá spænta um Guds aðstod í mótgáningum, sem í þönnu og fyrir hann ert settur við Gud, Eól. 1. og Jesú Chrísti samarsí ordiun. Eru ekki öll vor þöfnuð-hár talin? Mun þá eitt af þeim falla á jörðu án vors Föðurs vilja, þar slíkt má ekki einu titling henda? Matth. 10. og hvörsu dýrmatari erum vér þó titlingunum, sem með Guds blóði erum endurkæptir, Act. 20; en ef Guds vilji verður á ofs, hvörsu þöfnum vér þá að kvíða? Er hann sátækur, að hann gæti ekki hjálpad? Eður harðsöfnadur að hann vilji ekki? Því möglum vér þá, strax sem ekki er fyrir augunum þad sem eta skal? Hvar fyrir þýngja menn hjörtu sín með sorgum þessara næringar? Lúc. 21. Því þripsa þeir náúngans braud út af hans munni, sem valdið þasa, strax sem þá vantar? Því þvítja þinir með aðfílljanligum undanfötum og ráng-sleitni er yfirvaldinu eiga tolla og tíundir að gjalda? Því halda menn daglaumarans sveita inni? Því þrettast menn á inubyrdis, í kaupum og selum? allt þetta er af þönnu Vonda, og gjera þad nokkrir af því, að þeir eru svo lyndir; aðrir þess vegna, að þeir hýrða ekki um, þótt að þeir brúti leifar eðjunnar og arf þins föðurlausa til óhöfs og ofmetnadar; en flestir þess vegna, að þeir vantrensta Gudi; en hvað miklu þetta er að brúka Davíðs ráð, Ps. 55. og varpa sínni áhnggju uppá Drottinn, því hann mun því vel til vegar koma. Hann kann að gefa vatn af þellunni þegar hann vill, Ex. 17. Hann gétur sátt sitt fólk með manna, Ex. 16. nær þönnu þófnast. Hann gétur sýnt Agar brunninn á þurtlendinu, nær hún til hans kallar, Gen. 21. Hann gétur forforgað Jónas í hvalfíflsins kvíði, Jón. 2. og jafnvel látið þrasinn þann gráðugasta þrasfugl, fara Elíe sáðslu, 1. Reg. 17. En vantruín segir, að Gud gjöri ekki jarðteiknir eins og á Elíe dögum. Eg játa þad, þess þarf og ekki við, Gud þessir svo leingi sýnt ofs gjæstu sína og almætti, að vér mættum vel trúa, þótt ekki sjáum vér teikn og stórmærki; en þó vil eg þad segja, að væri þar til Elíe trú, Elíe bæn, og Elíe þjarleiki, þá er Elíe Gud einn og þinn sami, ef þönnu þætti þraptaverkanna við-þurfa. En mér sýnist eigi þurfa jarðteiknir til þess, eður að umbreyta náttúrunnar háttum, að Gud varðveiti þá sem þönnu trensta, og hann í anda og saunleika ákalla, og sjái þeim farþönda, bæði þá illa og vel geingur; því þess þessir aldrei misbrestur orbið frá fyrstu þeims sköpun, allt til þessa dags. Þad ord stendur stöðugt, segir Þöstulinn, 2. Tim. 2: að þessir Gud sína; eða vill nokkur strífa þönnu fyrir, með hvörsu móti hann hjálpa skal? Seig mér, hvörs mindaði þig nær þú einginn varst? Ps. 139. Hvörs forforgaði þig í móður-lífi? Hvörs leiddi þig út þaðau? Hvörs gaf þér aldur og vört, mál og vit? Gjörðir þú þetta sjálfur? eða hjálpadir þú nokkud þar til með þinni áhnggju? Seig mér, er þá ekki lífid meira enn sæðslan? og lífþaminn meira enn klædnadurinn? Matth. 6. Hvörs lætur grafid á jörðunni vaxa? Segir ekki Jesús, að þad verði að afurkallinum söfanda, Marc. 4. Hvörs plantar trén í skóginum? Hvörs lætur saubína fjeldga á jörðunni? Hvörs framleidir fiskana af sjönum? Hvörs gefur regnid á jörðina í hagstæðann tíma; Þáll sagði Gud gjörði þad til vitnisburðar um sjálfann sig, Act. 14. Væri þér einnig rígt í veröldina í dag, og þú færir að allt þetta stæði, mundir þú ekki kalla þad þraptaverk? Eö verða Guds almættis-

verð einn almennur hlutur hjá oss, í þessum vör þó ekki hið minsta stíla kunnur. Hann lætur mig þó margt mótlæti þola, segir þú; Því má eg húngra og þyrsta? Því hann vill kenna þér, að maðurinn lifir ekki af einusaman braudi, heldur sér-hverju orði sem framgeingur af Guds munni, Matth. 4. Því em eg sjúkur og sár? Til þess, að íkhamans vanheilsa verði að andans heilbrigði. Því missi eg það Gud mér áður lánad hefir? svo þú ekki festir hjartad þar við, Ps. 62. Því verður mínum fjærstu vinur og aðstæðar-mönnum í burtu-svipt? svo að Gud sé þinn besti vinur, og þú lærir að þekja, að hjá þónum einum er hjálpin, Esa. 43. Þá ell mannlig hjálp er úti. Hlusta því til þess er Elíphas Temanites sagði við Job, af hans bókar Cap. 5: Sannliga er sá maður sáll, er Gud trýstar; fyrirli þú ekki straffan hins Almáttuga; hann þrellir sjálfur og læknar; hann slær, en hans hendur græða; af sex þörvingum mun hann útrækja þér, og í þinni sjöundu skal eigi suerta þig hið vonða; í húngrinu mun hann stelfa þig frá dauðanum, og í stríðinu af sverðsins hendi. Vel er það satt sem Postulinn segir, Hebr. 12. að ell trýttan meðan hún áliggur, þýkir hún sorg, og eingin gleði vera; en hún gefur þó eptirá fríðsamligan ávæxt réttlætisins. Þar fyrir geingur það Gudsþörnum, svo sem hann um sig játar, 2. Cor. 4: vör þósum þennan sefjób í leyr-ketum, svo að hífurbir fraptarins séu af Gudi og ekki af oss; í ellu þjáumst vör, en verðum þó eigi aðþreyngdir; vör efumst, en orvantum eigi; vör líðum offóku, en verðum eigi hífirgefni; oss verður niðurvarpað, en vör fyrirforumst þó ekki; hvar fyrir, bráður mínir? Því að oss hendir eigi nema mannlig freistni, 1. Cor. 10. Það er svobdan mótlæti, sem mönnum er bætligt, en hann er trúur, og freistar einstis hífir megn fram, svo að margur Lazarus, sá er liggur fyrir dyrum hins ríka, fullur kauna, Luc. 16. hann er betur til fríðs, en einn veraldar sonur, hvörn ágirndin dagliga plágar, hvörjum ofundin slitur, hvörn reidinn brennir, hvörn þofmóðurinn uppblæs, svo hann hefir eigi fríð nema einhver steyti; hvar á móti Guds vinur þrófar sér af þörvingunum, vitandi að þörvingur verkar þolinmæði, en þolinmæðin reynsluna, en reynslan vonina, en vonin lætur eigi til slámmar verða, Róm. 5. Þvíad elsta Guds er áthelt í hjörtum vorum fyrir H. Ánda, sem oss gefinn er, Róm 5. Játum það því satt að vera er Jakob segir, Cap. 1: sáll er sá maður er freistninguna þolir, því nær hann reyndur verður, mun hann sðlast kórónu líffins, hvörri Drottinn hefir heitid þeim er hann elskar. Hennar njótandi að verða, unni oss mistunsamur Gud, Konungur enlífrar dýrðar, fyrir Son sinn Jesúm, amen!

Þýrsta Summudag eptir þrettánda.

Gudsþjálfur, Luc. 2. Cap.

Þann tíma, og þá ed hann var tólf ára gamall, fóru þau upp til Jerúsalem eptir síðvenju hátíðardagsins. Og er þeir dagar voru lídnir, og þau fóru heimleidis, varð barnið Jesús eptir í Jerúsalem, og hans foreldrar vissu það ekki. En þau meintu það, að hann væri hjá félkapnum, og voru svo komin eina dagferð, og leitudu hans meðal

frænda og kunningja. Og þá ed þau fundu hann ecki, geingu þau aptur til Jerúsalem, og leitudu ad honum. En þad stedi svo eptir þrjá daga, ad þau fundu hann i musterinu, sitjandi mdt á milli lært-fedrainna, heyrandi þeim og adspyrjandi þá. En allir þeir er hann heyrdu, undrudust yfir hans skilningi og andsvörum. Og er þau sáu hann, hrickti þeim vid. En hans módir sagdi til hans: Son intun! Því breyttir þú svo vid okkur? Sjá þú, faðir þinn og eg, leitudum harmþrúngin ad þér. Og hann sagdi til þeirra: Svad er þad þid leitid ad mér? vísud þid ecki, ad mér byrjadi ad vera i þeim hlutum sem míns Föðurs eru? En þau undirstödu ecki þetta ord, sem hann mælti til þeirra. Og hann fór med þeim ofan, og kom til Nazareth, var þeim og hlýdinn. En hans módir geymdi öll þessi ord i sínu hjarta. Og Jesú jókst aldur og víska, og náð hjá Gudi og mönnum.

E r o r d i u m.

Hvor sem ecki medtekur himnaríki sem annad ung-barn, hann mun ecki innnganga i það, segir Endurlausnarinn, Marc. 10. Svad skulum vér hér til segja, br. m.? Jeg ætla ad holdi og blóði muni þetta ofgar þýja, og er þess öll von, því þau erfa sjálf ecki Guds ríki, 1. Cor. 15. er þar fyrir líkligt, ad þau muni ecki kenna mikla grein á þeim hlutum, er til Gudsríkis þeyra. Hvernig kann maðurinn ad endursæðast þá hann er gamall? Svört gétur hann horfid aptur i sinnar móður kvíð, og sæðst svo ad nðu, sagði Nicodemus? Jóh. 3. Og stíkar tölur mun hold og blóð telja sér; skal eg æpa aptur eins og ung-barn, og verða vísfyrtingur ems og ung-barn, og láta öllum látna eins og ung-barn? eda eru þinnanna þyr svo þraungvar, ad eg verð ad skrúða á síðrum fótum inn i Guds ríki eins og ung-barn? Þraungvar eru þær ad sönnu, kristinn maður! og þad svo mjög, ad hægra er úsbalðanum ad gánga i gegnum nálaraugad; heldur em rífum mátti inn i himnaríki, Matth. 19., og leidin er þangad svo þraung, ad margir vilja þana gánga og gæta þad ecki, ad vitni Christ, Lúc. 13. En ecki er þad meining vors Frelsara, ad þad sé vegur til himnaríks, ad gánga i þennu edur úngæði, heldur em hitt ad mannum byrjadi aptur ad hverfa i kvíð sinnar móður. Páulus segir öð best hvernin því hagar, med þessum ordum: Verid ecki börn i skilninginum, heldur i þrekkvinnu, 1. Cor. 14. Sá er alsið nógu vitur, er sér lætur stjórna af handa Drottins; hinn er fávísari enn nautid og asninn, Esa. 1. sem mæstendur heilögum Anda. Þér þýkir þad vesalmannligt ad æpa eins og barn, en ecki þótti þad Davíð, sem ad tárast fyrir Gudi um allar nætur, Ps. 6; ecki Ezechia konungi, sem tísti eins og tranan, og kurrabi eins og dúsan, Esa. 38; ecki Manassé, sem gjörði þetta yðran fyrir stnar syndir, 2. Par. 33. og voru þessir eingin lítill menni; ecki Petri, sem gæf út og grét beifluga, Matth. 26. og ecki þinni bersýndugu, er þvödi Jesú fatur i tárum sínum, og þerradi med þár-loftunum, Lúc. 7. Þessir breyttu eptir smá börnunum, og þannin ætla eg flestir. Þessi geingid inn i himnaríki. Gud mádi vore eyðarstand hér i heiminum; þegar vér vorum smálgá börn, og víðsum eingin beiti gæðs edur flís, þá var himnaríki vort; en nær vér drögumst á legg, gjeraft sumir heilvæis eldiðrandar. Gott er ad sönnu ad vaxa ad aldri, og undir eins ad víðfu og náð hjá Gudi og mönnum, eins og barnid Jesús; en hvad ilftrunni víðvísur, þá ætla eg gott sé ad fara aldrei af barns-aldri; því falla eg þann þeyrinn, sem ecki veit af fleiri öðgðum ad segja, em hann er fæddur med; jafnvel þá allt sé holdligt þad af holdinu er sæðt, Jóh. 3. En þad má þá ad miklu leiti bræta, med kristiligrum aga og uppfræðingu, án hværrar syndumspilt náttúra, er eins nam á þad illa, svo sem andrid-refur á móti eldinum. Ám þetta vil eg nockud frammar tala út af þessu b. Evangelíð, er vér viljum i tvo hluti deila: 1) Ám þessu förelðranna víð barnin. 2) Ám barnanna flýða

við foreldrana. En þú sem orðinn ert hlutafandi holds og blóðs, eins og siná-börnin, Herrar Jesú Ebríski! stjórna þú hjörtum vorum, svo ofð fúsa gjöri að fylgja þínu blesaða dygða dæmi, og send ofð þar til náð þíns G. Andá, a m e n!

U t l e g g i n g i n.

Hví fyrsta sem foreldrarnir eru börnunum flydngir um, það er líkhamlig forðorgum, fæt og fæði; það kómur sjálf náttúran; himin og jerd hrópa það dagliga; allir hlutir hafa forðorgum af því sem þeir eru fæddir af; villudýrin á mörkinni, þau grimma hjónin, og hinir ólmur byrnur, afstrakja eðli sitt föstur. Træð hefir sinn vofva af rótinni, og ormmur jardar-innar gefur hún sína fæðu, og vér erum sjálfir kómur af henni í endverðu, og ell sín börn hefir hún fyrir almættis frapt Drottins föstrad allt til þessa dags; þaðir fétu þonum að enlífu, sem hana dáðamliga frjófgar með feiti vagnleidar sinnar, Ps. 65. Þetta er að sonnu flydugt og naufsynligt; en þó er það hinn minsti partur, jafnvel þótt sumir þykist allu hafa aflokib, þegar svo er gjört; það er þó hálfverk, nema minna fé, því betra er að fæsta afkvæmi sínu út á mörkina, en að láta það nppalast í allum ódygdum, Djöfnum til þjónustu. Hvað er þá framar? Hvað þeyrum vér af foreldrum Jesú? Þegar hann var tólv ára gamall, þofu þau ham upp til Jerúsalem. Í Exod. 34. stendur, að Drottinn hafi gefið þetta bodord: Þreifvar á ári hvorju skulu allir þinir kallmenn mæta fyrir augliti Drottins Guds þíns. Þessu bobi voru þau Jóseph og María hlýðug, og töldu eðli eptir fét að reisa um lángan veg, allt frá Nazareth í Galílaa upp til Jerúsalem. Merk þér hvað fyrst á að vera í kristiligu uppeldi, sem er ótti Drottins. Það sem fyrst kómur í fæði, það lyktar það leingst af, segir hinn rómverfki orðsháttur. Svo ern og börnin; það fyrst er hjá þeim innplantad, því halda þau leingst, en eðert er þvltit, sem ótti Drottins; hann er eins og fæðið það menn í jerdina leggja, það karn eigi amnad enn að bera fét líkann ávört; þar fyrir á það að vera þitt fyrsta verk, kristinn maður, að innræta hjá barninu elskuna til Guds, og mun allt annað gott með minna erfði á eptir fylgja. Íakn-fæðoma gefa menn inn á rómamur maga, og halda það gott til heilsubótar. Vér fæðumst í þennan þeim fjúfir af syndinni, því í syndinni em eg afinn segir David, og í syndinni þitnadi minni móður með mér, Ps. 51; en hver mun þvltit þekning þar við, sem elskan til Guds? lát þinn son drecka hana inn með móður-mjólkinni, og muntu afka þomur and-ligrar heilbrigði, og það áður enur allt annað innkómur, áður enn þið unga hjarta fang-aft af þeimfins óþreifubíðum, af vorteri umgeingni og illum dæmum, að það fé þá fullt af elskunni til Guds og dygdanna, svo þá Satan kómur og ber að dýrum með hamri last-anna, þá verði hann snarlíga brotinur á þat aptur, af þeim sem þonum er yfirfærari, Luc. 11. Íastadur blýgdunarlaust, þar mun altíð eitthvad við loda, segja þin þreðvifu Djoful-fins börn, sem tamt er að bera illt í hofðingjanna eyrir, til að afka handaennum sínum þpoda. Þrifka þið sama við barn þitt með öðrum hatti! Tala jafnan um Gud, hvað góður hann fé, og hvortu vofbugur; að hanu hafi himin og jerd fapad; hvað miltið gott hann mómumum veiti; hvornin hann þá dáðamliga forðorgi; hvortu góður hann fé þeim, sem hann óttaft; hvað dýrðliga víft hann hafi tilbúid þeim með sjálfum fét, er hanu elka

og nokkud líða í heimi þessum hans vegna; hvorsu ágjæt gjof að sé Jesús Christus, og hvornin hann hafi einnin úng-barn gjerst fyrir mannanna hjálpræðis sakir. Tala þetta fyrir barninu, kristinn maður; það er sú hreina og skynsamlega mjólk, sem Petur um talar, 1. Pet. 2., að vér skulum girnast, svo að vér verum til sálshjálpar, og trú mér til, það mun eigi ávaxtarlaust verða, jafnvel þótt bernskan sé ríft í úngdómsins hjarta, Prov. 22; því af munni smá-barnanna og brjóstmjólklinganna hefir hann sér lofid tilreiddt, Ps. 8. Þetta má einfaldligt þykja, það er þó það, án hvors einginn hefir vitur orðid. Jeg stammast mín efi að tala það til Guds barna, sem Mósi þótti eingin minkun að tala til Ísraels senna, edur hvað segir hann? Deut. 6: Þessi orð sem eg býð þér í dag, staltu leggja uppá hjarta þitt, og brýna þau allt jafnt fyrir þínum börnum, og ræða um þau nær þú situr í þínu húsi, og binda þau til merkis á þína hend, og skrifa þau á þína dyrustafi, og þau skulu vera þér minningar teikn fyrir þínum augum; hvar um taladi Mósis þetta? Uru Guds lögmál, sem þó bendir, 2. Cor. 3. Hvað miklu framar má eg það segja um orð Evangelíi, sem eru líf og andi, Jóh. 6. Og fyrir því að allt lögmálið er í tveimur bodordum innifalið, sem er að elsta Gud af öllu hjarta, og náungann sem sjálfann sig, Matth. 22. Þá undirvísa barninu strax á unga aldri, hvornin allir séu orðnir einn maður í Chrísto, Gal. 3. en hann sé hófudid, Eph. 1; hvað stammarligt það sé, að einn limurinn forsmáir annan, edur að þeir ténlist og tryggist innbyrdis, þar til þeir mættu um síðir verða upprennir; já, hvaða merki þinn góði Jesús hefir sett uppá sína lærisevina, að allir skuli þekja þá þar-af, að þeir elski hvor annan, Jóh. 13. Brýn fyrir syni þínum kristiligar dygdir og gubrákiligat athæfi, högværdina, kjærleikann, miskunsemina, þolinmæðina, réttvísina, góðsýsina, sparssemina, hugþrýðina; asmála þær svo sem Drottins Eingla í hans augum, svo að hann fái elstu til slíkra hluta, og hafi þá kjarari enn allt annað, og þekki hvorsu Gud hafi þá kjara er slíkt idka, og hvornin að allir ágjætir hlutir, sem menn hafa mestar matúr á í heiminum, plagi slítri atferð eptir að fylgja, svo sem er heidur, metorð, ástísla, og annað stundligt eptirlæti, er Gud veitir mörsum af sínum vinum; en kunnir öðruvísi að falla, þá sé dygðin sín eigin verðlaun í þessu lífi, og hafi fyrirheit enlifrar sælu í himnaríki. lát hann sem allra seinast ná ódygðirnar að þekja, en elsta aldre; drep þeirra nafn út í hans eyrum, og gjör lestina að strímslum og ófrestjum; leid þónum fyrir sjónir þeirra straff og illar útfarir, er þvilíkt aðhafast, og að hann muni slíkann kost eiga, nema hann gjalði varhuga við; með svobdan fortolum er kristiligt og skynsamligt að hræða úngar mannesfjur, en eigi með grílum, draugum og forinjum. Upphaf vitfunnar er ótti Drottins, Ps. 111. en efi að hræðast séuður og þúfa, hvörja þeir aldre sed hafa, er hvað mest þar um rausa. Umfram alla hluti vert sjálfur þinn stjærasti dygða-speigill fyrir þínu afkvæmi; lát ekkert ljótt sjást í fari þínu, hvað þinn úngi kunnir eptir að henda. Börnin trúá foreldrunum eins og Gudi, og meina það sé allt gott sem þau gjöra. lát efi hlíðni undirgefunnar, glæpast á agni ískunnar. Fyrir eingum á meiri blígðun að bera, enn fyrir einum yngling. Það er betra að gjöra ljótt eitthvað í Hæðingjans augliti enn barnsins. Hvar á þinn sonur gott að læra, ef hann sér eigi til föðursins annað enn það illt er? Munt þú, sem lýtum ert hláðinn, hafa gétid hann svo næmann á dygðirnar, að

hann læri þar sjálfskrafa, er hann sér aldrei fyrir sér nema óðngdir? Runni þig því mannlígt að henda, svo sem oft stædur, þá ták þér vara fyrir, að hinn ungi maður viti sem minnst þar af, því eg vil heldur að óvinur minn sjái illt til mín, heldur enn sonur minn, þegar eg gjæti að, hversu þung Guds hönd varð yfir Jeróbóam syni Nebat, sem að kom Ísrael til að syndga, 1. Kæg. 14. Það er og eðki nóg að þú varðveitir sjálfann þig, vakta og barn þitt fyrir völdum selfskap, því illt samtal spillir góðum fíðum, segir Þestulínn, 1. Cor. 15. og lítið fíurdeig fírir allt dengid, 1. Cor. 5. Jeg sé þér í guðspjallinu, að Jóseph og María leitudu að Jesú, á-medal stranda og kunníngja, sem voru guðhræddir menn, en eðki medal illþýðis; hvar fyrir? Því hann var eðki þessháttar selfskap vanur; þau fundu hann og í mustérinu, síjandi midt á millí lærífeðrana; en eðki út á strætum medal gárúnga. Eíngínn kann um það hógum að hýggja, hvað vöndur selfspaur gíerir; það geíngur tregt að venja vönda náttúru á þíð góða, þítt er létt að temja góða á þíð vönda. Jüða þesði kansté eðki veríð hluttakandi í mansali *) Jósephs, þesði eðki spílt hönnum selfspaur bræðra sínna, Gen. 37; Dína þesði hálteíð æru sínni, þesði þún eðki komíð í lauslátar hendur, Gen. 34; Páulus þesði ei offíekt Guds krístní, nema hann þesði áður veríð druckínn af fíurdeígi Þharíseanna, Matth. 16. Þótt að vér scúm gétnír og fæddír í sönðínni, þá er þó barnanna hjarta líft hreínum pappír, þar eð allír hlutír verða ritadírá; ef það er gott, það blífur, er það illt, það er eðki heldur svo létt út að skafa, svo eðki á sjái. Umgíengní hreðvísra manna er heimuglígt eitur, eínn nátureþjófur, eín morþpíla, eín drepfótt, sem í myrkrunum læðíft, Ps. 91. eínn hóggormur í barni og rotnan í beímunna, Þróv. 12. Hált því hínun ungu árum frá slíkri ólíshan. Barníð samþýkír það kansté eðki strax sem það hýerír; en trú mér til, að eítt vöndt orð grefur meír um síg í hjartanu enn flísin í holdínnu. Ef noður stíngur fíngrínum á varíð meðan það er blautt, þá verður þar hola eptír, og hún varír þegar það harðnar, tekst og eðki heldur í burt, nema það sé bræðt aþír; svo er og barníð; það eínn ungur numbí, það kann hann gamall; gétur og kansté eðki gleímt þó hann vílði, og þó hann kynní, þá er betra heílt enn bætt. Lát því sem mínst verða spjöllín, svo eígi þurfi að endurbata. Þar er stórlæti noður í flestra manna hjörtum, Jer. 17. Því maðurínn er drambsamt dýr; það er að sonnu skatlíz tilhneíngíng, kann þó til gagns að koma, sé henni vel stjórnað; lát þínn unga son lara að þersmá það sem illt er, og vírða þá að eíngu sem eðki vanda sjálfa síg; það stórlæti er skatlaust, því Þestulínn segír um þá, sem látast bræður (það er krístnír) vera, en eru þó heíðíngjar í hjartanu, að með þvístíkum skulí menn eðki matar-nautn þafa, 1. Cor. 5. Að þessu undangeíngnu, þá venjíd og börn yðar til íðní og ástíundunar! Svo sem letí og ómennísku þesír aflað mörghum míkílla lasta, svo þesír íðní og eljunn margann ósóma í burtu tekst. Hósfíngí þeírra Aþheníbórgar-manna Sólon, hann settí forðum daga, að sá sem eðki þesði kénnt syní sínnun neítt handverk, hann skýlði eðki eíga skílíð af hönnum fóstur í ellí sínni. Eg kann eðki að segja, að það værí krístlíligt, þítt segi eg að það var gagníamt; þó eg valla vítí hvað sá er foreldrúnum skýldugur um, sem er uppálínn í letí og ómennísku, svo hann gétur eðki feíngíð sér atvínnu, þá hann er fullþrófka. Og þótt allír sái eígi til þess komíft

*) Man er þræll, að selja Man sál í, er að selja í þrældóm.

ad setja barn sitt til menta, þá vitid ad ærligt erfidi er Guði eins þægt; því hjá þónum er hvorki þræll né frelsingi, heldur allir eitt í Jesú Chrísto, segir Postulinn, Gal. 5. Það væri eigi gott ad allir væru herra menn; eg ætla þá yrðu allir bændur, hvað veroldin eigi þolir fyrir manna illsku sakir; bóndinn vid orfid er eins þægur Guði, þegar hann gjerir verk sinnar kallunar, svo sem bómarinn í sínu sæti, eður presturinn fyrir altarinu. Jesús var ekki til bóka settur, því sögdu hans óvinir: hvaðan kémur þónum fræði þessi, Matth. 13. er hann hefir þó ekki á bækur lært? Það stæði af Guðs ásettu ráði, svo einginn kynni ad segja, það hann hefði sína speki af mönnum; en timburmannsins son, Marc. 6. var hann kalladur, og sjálfur smidur nefndur. Því er auðvitad, ad hann muni ekki þjulaus verid hafa í úngdómi sínum, heldur numid það sama handverk. Þó mæla sumir eptir börnum sínum, ad læra ad leita síns brauds í sveita síns andlitis, vitandi ekki það, ad sá sem uppellst iðjulaus, hann er nærst því ad deyja ærulaus; því þegar hann kann ekkert ad vinna, hvað gétur hannannad gjört enn ad hlaupa med þjófinum til ad stela og verda síðan dreiginn í gálgann til ad hánaga? Margt mætti hér um frammar tala, en eg læt hér vid bíða í þetta sinn, og vil íhuga framveigis, hvað börnin eru aptur á mót foreldrum skýldug.

Ög hann fór ofan med þeim, og kom til Nazareth, var þeim og hlýðinn segir textinn. Hvíllt er þetta, br. m.! Skaparinn hlýdnast sképnumni, Guð mannum, Herran ambáttinn. Ó! minn herra Jesú, hvíllt er þjóns-mind þessi? Það er ekki um stór fram tala ad, ad þú líðid hefir ofs til eptirðæmis, 1. Pet. 2. Merki það allir þeir ed undir foreldra valdi eru, og annara sem í foreldra stad settir eru, hvorsu óvirkvæmíligt það er, ad brjótafst á móti þeim sem vér ekki einasta eigum sjálfst lífid, heldur og fóstur og uppheldi ad þaða. Þér börn, verid hlýðug fedrum yðar í Drottni segir Páll, Eph. 6. Því það er réttvíst, heidra föður þinn og móður, það er hid fyrsta bodord med fyrirheiti: ad þér vel vegni, og þú sért lánglífur á jörðinni. Hvar fyrir segir hann í Drottni? Því ekki einasta vegna foreldranna, heldur og Guðs vegna á þeim ad hlýða. Guð er allra vor faðir, Eph. 4. og med því allra segursta nafni hefir hann auglýst sína elsku til vor manna. Hann kunnur vér ekki ad sjá og lifa, Ex. 33.; því hefir hann sett foreldrana í sinn stad, ad vér skulum dýrka sig med hlýðninni vid þá. Hinn fyrsta heidur og lofníngu, hefir Guð sjálfur sét stílid af mannum; þau eru innibundin í þinni fyrri bodorda = toblunni. Það allra fyrsta í þeirri síðari hefir hann látid vera það fjórða bodordid, svo sem hlýðnin vid foreldrana væri sá hlutur er umfram adra væri mest verður; þetta er hid einasta bodord med fyrirheiti, og er ekki ólíkindi ad þin al-máttuga Speki, sem leitur vid manna börn, Próf. 8. hafi það gjört í þeirri meinsíngu, ad úngdómurinn sem alla hluti vinnur fyrir sögur losord, en ekki hefir vit á öðrum dýgdum enn hlýðninni, sem er rót þinna, stóldi hafa eitthvað það ad gangast fyrir, sem í angun geingi; en þótt ad Guð hafi hér tímantligri blefsan heitid, þá viti menn, ad hitt er eigi fráskílid, heldur þar sem þetta stundliga endar, þar tekur hid eylísa vid. Sæll er sá sem missir nokud af leingd lífdaganna, til ad ná sem fyrst inn í ríki himnanna, því leingi ad lifa er leingi ad smúga; það má og ekki leingi kallast, sem einhvörv tíma skal enda taka; bregdist því leingd lífdaganna hér á jörðinni, þá bregdest þú ekki á landi líf-

andi manna. Ohlýðni er galdra-glæpur, segir Skriftin, 1. Sam. 15. Hvar fyrir? eða hvað er galdur? Það er afguda-dýrkan; en sá hinn ohlýðni gjörir sjálfan sig að gudi; því segir Pálus, Róm. 13. að sá sem mótfandi valdstíórnninni, hann mótfandi Gudi, en hann ed foreldrunum mótfendur, hann gjörir þið sama. Það er nærsta merkiligt sem að sagði Jeremías spámáður við sonu Jónadabs sonar Rechab, Jer. 35. þegar Ísrael átti að útleidast í herleidínguna með kvinnum og börnum, þá sagði Spámáðurinn, í Guds stad, til Rechabs sona: af því þér hlýðdub bodordi Jónadabs fódur yðar, og þér gjörð sem hann baub yður, varðveitandi öll hans bodorb, þar fyrir segir Drottinn allsherjar: þar skal eðki upprætast einn maður fyrir Jónadab syni Rechabs, að eigi standi hann frammi fyrir mér alla tíma; og að menn viti, að hlýðninnar fyrirheit náí leingra enn til Ísraels sona, þá voru Rechabítar framandi menn, og eðki af Ísraels sonum, og var þannin fyrirheitid tekið frá börnum fyrirheitisins, en gefið þeim er eigi hafðu fyrirheit. Svo sjá menn nú, að þar er eðkert manngreinar-álit hjá Gudi, heldur á öllu fólki og tungumálum, sem gjörir hans vilja, hefir hann þóðnan, Act. 10. Og svo sem Gud hefir í náð sinni blessað hlýðnina við foreldrana, svo hefir hann og í sinni grimdar-reiði ohlýðnina straffað. Hæðilígg eru þau ord er Drottinn talaði við Samúel, 1. Sam. 3. um sonu Elí, þá þeir trásfudu á móti sínum fódur: eg skal gjöra einn hlut í Ísrael, að hver það heyrir, hans eyru skulu klingja þar við; eg hefi svað Elí húsi: svo sannarlíga sem eg lifi, að Elí húfs misgjörð skal eðki forlíkub verða með gáfum eður fórnísfæringum að enlífu; og hvorsu margur hafi hér fyrir straffaður verið, er oflángt upp að reikna; fyrir þetta misti Rúben sína frumgétningu, Gén. 49; fyrir það heð Abíalon í eikinni, 2. Sam. 18; fyrir það varð Eannaan, sonur Eams bólvadur, Gén. 9; það sama útrétti Nerónis hönd til að myrða sjálfan sig, og aðrir hafa með öðru móti hegndir verið. Og hvað viljum vér lángt leita? gjatum að óskopum þessa auma lands, þar sonurinn skipar fódurnum; fadírinn þorir eðki að tala í míðe hóf við soninn; fadírinn vinnur baki brotnu, sonurinn sefur á bæði sín eyru; fódírinn húngrar og þyrstir, sonurinn er fullur og feitur; fadírinn hefir eínga ró fyrr enn hann hefir klakíð því upp, sem hann getíð hefir, en sonurinn vill láta fódurnum vera veitt í öllu því hann læzt gjöra, hvað þó eíngvanvegin er, því fadírinn þíggur eðkert af syninum, þótt hann alí hann; hinn gjörir eígi meira enn gjalda aptur það honum lánab var. Eðki þarf eg að segja, að fyrir þetta komi hefnd Drottins og reiði yfir land vort, því þetta er nógg hefnd í sjálfu sér, þar þessir, sem svo eru uppálðir, gánga heilbríggðir bæja á millí, það eru vorir elmsu-menn, og vér fæðum þá í Guds nafni; það eru þeir ed útsjúga húis eðna og fódurlausra, og þeir ed drecka annara Guds barna sveita, jafnvel þótt þeir eígi í sínum eígin, að næra sig af jorðunni, Gén. 3. Eólon var eitt-sínn aðspurdur, hvar fyrir hann hefði eíngar víðlegur haft við fódur-drápið? enn hann svað, að hann hefði allðrei þeínkst til þess, að það mundi nokkrum í hug koma. Eg meðkenni eg það, og þakka Gudi fyrir, að hann hefir varðveitt land vort frá svo fléllíggri ólúðu í lánga tíma, jafnvel þótt þess dæmi séu annarstadar. En sá ed

formalir födur og móður, Pröv. 20; sá ed hæðir födurinn, en foraktar móðurina, Pröv. 30; hann sem med illu einu launar alla þá meðu og þjáningu, sem hans foreldrar þafa uppá hann kostad; hann sem med ógudlegu athæfi, skömnum og löstum kvelur það brjóst, fyrir hversu hann borinn var, svo þetta þesir margra gudhrædda foreldra til dauða dreigid, mun hann vera langt frá födur-mordi? Og svo sem það má hin stærsta gleði vera að sjá sitt afbræmi frammganga í Guds ótta, svo hlítur það að vera hin mesta hjarta-sorg og hugar = ángist að sjá sína eigin sálu illa fara. Börnin eru kveikt af foreldranna veru; en einginn þesir um aldir sitt eigid hold hatad, heldur sóstrar hann það og nærir, Eph. 5. Zelerchus Hofdingi þeirra í Íóris, er hann hafði það í lög leidd, að sá sem tæki med annars manns ekta-konu, skyldi augun missa, þá þenti það hans eigin son, hvar-fyrir hann lét stýnga út hans það eina auga, en sitt annad, til að fullnægja legmálinu. Það auglýsti og Psamenites Egyptalands konungur, þegar börn hans voru fótviðt og illa útleikin, þá grét hann ekki heldur enn steinn, en þegar hann sá vini sína til lífláts leidda, þá tárðist hann miðg svo, og er hann var að orðsökinu spurður, svaraði hann því, að í mótgáangi vina sína skyldu menn gráta, en barnanna ólucka væri stærri og sárari enn svo, að hún tæki nokkum tárum, og allt mun heldur storta, enn að þóllt finnist enn-nú í dag, jafnvel á meðal vor. Hvað sýnist þér þá, kristinn maður? Hvílltur ógjörningur er það, að sálga þeirra hjarta með óhlýdni og illu athæfi, er svo heitt elska, af hvarra sálu þín sála svo fast hængir, svo sem Jakobs af Benjamíns? Gén. 44. Það var í lögum haft hjá Athenu-mönnum, að sá sem ekki vildi foreldrana forfarga, hann skyldi ærulaus vera; eg kann ekki að segja það óréttvíst, því þar er eingrar æru von hjá honum, sem ekki vill unna þeim lífs uppheldis, sem honum þesir til líffins hjálpad. Þar fyrir, börn mín, gjætud að yður fyrir Guds sakir, og leiddid ekki yfir yður tímanliga og eynlifa ólucku með óhlýdni og forsmán foreldranna. Þér kallid allir Gud, yðar födur, sem á himnum er, en hann vill ekki þess fadir heita, sem foraktar sína foreldra, því elski hann ekki sinn födur, hvern hann sér; hversu má hann Gud elska, þann er hann sér ekki? 1. Jóh. 4. O Herra Jesú Christí! þú sem Fodurnum hlýðinn gjörðist allt til dauðans, já, allt til krossins dauða, Phil. 2. gef þú að vér fyrir þínar og þíns og vors himneska Föðurs sakir verðum svo allri mannligri stíðan undirgefuir, 1. Pet. 2. að þú viljir oss þessja fyrir þín börn á hinum effta degi, nær þú kemur að endurgjalda sérhverjum einum eptir sínum verkum, 2. Cor. 5. Sérilagi bidjum vér, góði Gud! gef börnunum hlýðid hjarta, og vernda þau frá vondri veröld þessari, svo þau elski þig, elski foreldrana, elski yfirbodarana, elski dygdir og mannkosti, og í einu orði að segja, að þau vari, og þróist að aldri, vitsku og náð hjá Gudi og mönnum. Bænheyr það fyrir Jesú forþenustu, Amen!

Annann Sönnudag eptir Prettánda.

Gudsþjallid, Jóh. 2. Cap.

Þ þann tíma; þar gjörðist brúðkaup í Cana Galíleæ, og móðir Jesú var þar. En Jesus og hans lærisveinar voru og bodnir til

brúðkaupsins. Og er þá þraut vín, sagði módir Jesú til hans: Þeir hafa ekki vín; Jesús sagði til hennar: Þú kvinna! hvað hefi eg með þig? mín stund er enn ekki komin. Módir hans sagði til þjónustu-manna: hvað helst hann segir yður, það gjörð. Enn þar voru sex stein-kér, sett eptir venju Ebreskra manna breinsunar, og þvört eitt tók tvo edur þrjá mæltira. Jesús sagði til þeirra: fyllid upp kérin af vatni, og þeir fylltu þau allt á barmna. Og Jesús sagði til þeirra: hellid nú á, og færð kjámeistararum, og þeir færdu honum. En þá kjámeistartinn smackaði vatnið, það ad víni var orðið, og hann vissi ekki hvaðan það kom, en þjónustu-mennirnir sem vatnið sóftu, vissu það, þá kalladi hann á brúðgumann, og segir honum: allir menn gefa í fyrstu hid góða vinið, og nær þeir taka elvaðir ad gjörast, þá það hid léttara; en þú hefir geymt hid góða, allt til þessa. Þetta er hid fyrsta jarteikn sem Jesús gjörði til Cana í Galílaa; og hann opinberadi sína dýrd; og hans lærifveinar trúðu á hann.

E r o r d i u m.

Jeg hefi trúlofad yður einum manni Ebríð, ad eg fái yður þönum breina meyu; segir 1. Pál, 2. Cor. 11. Hver stýði hafa vogad ad koma svo ordum ad þeirri einingu, sem er á milli Guds og manna, þessi efi Guds Andi fyrstur lagt það í munn sína þelgra manna? og er það þs efi ad undra, því ordin eiga eptir hlutunum ad líkja. Í leyndar-dóm holdtefjunnar vors Jrelsara, er Gud samteingdur mannlígrí náttúru. Það himnesta við hid jarnnesta, það eplísa við hid dauðlega, það sýniliga við hid ósýniliga, hid skapada við það óskapta, og það með svo sterku bandi, ad efi má adskilja, og þar ad-aufi eru þeir sem Gud elsta, einn andi með Ebríð. Þennan oransakanliga leyndardóm hefir þinni eplísu Speti þáknast ad jarteikna með sambúð dauðlígna manna, þar maður og kona samankoma í ærligum og heilögum ektaskap. Nú þótt ad himnesta og jarnnesta hluta kunni valla nokkur jöfnudur ad hugfast, aut heldur talaft edur gjörast, þs er þs einíngin á milli Guds og manna mjög svo lík einum kristilígum ektaskap; beggja þöfundur er þinn almáttugi Gud; hvörtveggja hefir kjærleifkurin samteingt; svo sem brein elsta festir gudþráðbra þjóna fálir eina við adra, svo hefir Jesús af eintómri elstu og kjærleika ofan stígid í vort auma hold, og gjörst sasnadarins þöfund, eins og maðurinn kvinnunnar, Eph. 5; og Pálus talar enn-þs nær þessu í sama Kapítula, segjandi: vér erum limir þíns sama líkþama, hold af hans holdi, og bein af hans beinum, og með sömu ordum útstíði vor faðir Aldam, þær teingbir, sem náttúrann baud þönum, ad væri á milli hans og verrar fyrstu máður, er hann sagði: þessi er hold af mínu holdi, og bein af mínum beinum, Gen. 2. Þar fyrir lírefar Pálus einnig þína fyrstu þjóna vlgslu, Eph. 5. með þessum ordum: af þeim rveimur skal eitt hold verða. Þor Herra telur alleinasta eina orðsók til þess, ad ektafólt skilja megi, Matth. 5. sem er bórdómur; svo stílt eigi Krístur við nokkra syndugs manns sálu, þs er hann hefir sér eitt sinn festa, nema þún taki frammbjás þönum beiminn, holdið og þjef-ulian; og þs segir þín eplísa Miskunfemin, Jer. 2. Sjá! þeir plaga ad seja: ef maður lætur konu sína eina, og þún geingur ad eiga annan mann, mun hann hverfa ad þenni aptur? mun efi það land magnliga saurgast? en þú hefir bóranir drágt með mörgum elstuga, þs þs aptur til mín segir Drottinn Gud. Ektaskapurinn er af Gudi innstíptur til ad skoldga manntínn í belminum; það baud Gud í öndverðu, er hann sagði: varid og marg-faldist, og uppfyllid jórdina, Gen. 1. Það lírefadi hann eptir stíðid við Nóa, Gen. 9.

og þess sama orðs almættis kraptur er enn nú nár og ferskur, og mun verða, allt til enda veraldar. Jesú brúðir er einninn nærsta frjófðóm margra barna móðir; þennar Unnusta spó, er á henni farsælliga rétt, að hún einsamla þéfur fleiri börn enn hún sem manninn þefir, Efa. 54. Hann þefir með G. Guds orði ótal barna við henni gétid, 1. Pet. 1. Hvær nú standa umhverfis hans bord á himnum, Ps. 128. Svo sem pálmavíðar kvistir á vatns-böckum plantaradir, Ps. 1. Þess gétur Jakob Postuli, Cap. 1: hann þefir sjálfstraða gétid oss með orði síns kraptar, að vér séum nokkurskonar frumburdir hans stépnar. Þessu þráfar brúðguminn, Efa. 8, segjandi: Sjáid mín börn sem Drottinn þefir gétid mér. Þar yfir sagnar brúðurin, Efa. 49. með þessum ordum: Hvær þefir gétid þessa? eg var óbyrja, burtsítt og að herfangi tekinn; hvær þefir uppallid þessa? eg var yfirgefin og einsömul; hvar voru þessir? Kristilíngur kirkja elur fjölda barna, því þennar Unnusti er alltid hinn sami, og hans ár taka eingan enda, Ps. 102. Hann er sá maður Zemach, undir hvörjum eplifliga grær, Zach. 6. Hvørs andi að lifgar. Gyðinganna samkunda er ein óbyrja, því hún þefir fleigid sinn mann í þel, en fadmar hinn afgamla og úrdauda Moisen, hvørs bókstafur að deyðir, 2. Cor. 3. Nú fyrst hinum eplísa Gudi þefir þáknast og teikna svo háleita hluti með þíónabands samvissinni. Þá gjatum þess, bráður mínir, með hvað mikilli æru og vörðingu, að oss byrjar að vanda þá heilögu stétt. Þar um vil eg nokkud framveigis tala, út af þessu heilögu Evangélíó. En þú sem oss þefir trúlofad þér í náð og miskunsemi, eplífi Sonur lifanda Guds! upplífs þú hjörtu vor, svo að þetta vort áform farsælliga lútfist, og gíf þar til náð þíns heilaga Anda, Amen!

Utlæggingin.

Þar gjordist brúðkaup í Cana Galíleæ, segir textinn, og Jesú móðir var þar. Sumir hafa tilgétid að þessi brúðhjón hafi verid ættmenn Guds móður, og nokkrir halda að brúðguminn verid hafi Jóhannis Postuli, því hann einn skrifar þetta, og þeigir þó um noshinn, svo sem plagstíður hans er, nær hann um sjálfan sig eitthvæð merkilíngt skrifar; um þetta er eðert víst, ríður og á eingu. Hitt er auðráðid, að hér hafa gudhræddar persónur búið ráðahag sinn, því eðdi þessi Jesú móðir átt séss við þau ella, og er það af þessu að læra, að menn taki gudhrædda menn til ráðanexptis með sér, þegar slíkt á að byrja, en eðdi hlaupa til slíkra efna fyrir ráð fram; eigi heldur hlýðast á fortölur þeirra, er annaðhvört sjálfir eðdi víta fótum sínum forráð, eður fyrir eigin gagnsmuna sakir stenhá einum órenndum og fákjænum í þá gryfju, sem hann má æfínlíga gísta og aldreí blíðan dag sjá. Í ektastapar-málum er það eins og í stríðinu, þar má eigi villast tvísvær; sá sem eitt sinn fell í valinn, hann reis aldreí upp síðan, og hann sem byrjar sinn ráðahag, má búast við að tekla við slíkan kóft allann sinn aldur, er hann tekid þefir. Eg þeyri að Jesú móðir var hér að heimabódi, og hans lærísvéinar. En hvæð segir hann sjálfur? Matth 12: sá sem gjörir vílja míns Föðurs sem á himnum er, hann er minn bróðir, systir og móðir; það eru þeir eð óttast Gud og elska; slíkum eiga Guds bern eptirad leita. Eingin er þvillst heíman-fylgja sem ótti Guds og ærlíngt uppheldi. Abraham lét Eleazar sinn þénara sverja sér við Gud, að hann skýlði einga taka syni sínum til ektá, af Canaans dætrum, Gén. 24. Svo mikíð þótti hómum á því ríða, að bern sín eðdi skýlðu draga of með ógudlíngum, 2. Cor. 6. Drottinn alshérjar lagdi ríft á víð sítt fólk, að eigi skýlðu þeir teingjast þeim gudlausu þjóðum, er hann raf út úr Canaans landi, Deut. 7; það bar til þess, að eigi skýlðu þeir vílla hjarta þeirra frá Gudi, og temjast á alla þá óháfu, fyrir hvörja þínir voru út-drífnir, eða ásamt þeim verða fyrir Guds

straungu þefndar-þendi, er alla-reidu var útrétt til að hvolfa hinum fulla mælið syðanna yfir þeirra eigin höfuð. Sýnir veraldar þessrarar spyrja fyrst allra eptir andæfum og ríkdómi, svo sem öll er von til, því hvar þeirra fessjóður er; þar er hjarta þeirra, Matth. 6. Nú má þó efi slíkar Guds gáfur lasta, þegar það eru hans gáfur, og efi braud hins volada, sveiti daglaunarans, edur hús eðfunnar, en eg sé þó aptur-á-mót, að heimurinn mun fyrirfarast með öllu því sem í honum er, 1. Jóh. 2. og hvær eru þá þess nót, sem einn þessir sett fyrir sinn gud og æðsta hjartans traust? Þar er stjótt til að svara: hann er gudlaus og huggunarlaus: og auk þessa, þótt vér skyldum eptir mannligum plagfíð tala, þá játa eg það satt að vera, sem hann sagði forðum: eg vil heldur manninn sem peninginn brestur, heldur enn peninginn þann er manninn vantar, því hvað skal audurinn hinum arga, edur boginn þeim, er eigi kann að nýta hann? Það væri eins og að kaupa margar horp-ur, handa þeim sem efi kann á hørpu, eða bækur fyrir þann, sem efi þessir lært á bók. Audur er góður þeim er kann að brúka hann, hinum er hann eins og rögum manni langt vopn, en einginn veit þá kunst, nema sá sem gudhræddur er, og gjerir sér vini af hinum gamla ránglætis mammóna, þá eð meðtaki hann í enlifar tjaldbúðir, Lúc. 16; og í stuttu máli að segja, sá er einasta ands verður, sem audinn forsmáir; efi það hann fyrirlíti Guds gáfur edur lasti þeim á gláður, heldur festir efi hjarta sitt þar við, og lætur efi mannon drottina yfir sér, heldur drottinn yfir honum. Og fyrst þessu er svo varid, þá er efi að slægjast til andfins, sem á að vera þrællinn, heldur til Guds ótta, sem á að vera herrann. Aðrir eru gefnir fyrir ættum og gofugu foreldri; það er að sonnu ágjætt, því tæðar ber það við, að góðir koma af góðum, og stórmenni hafa betri ráð til að ala upp börn sín ef þeir vilja vel, heldur enn smælingjar; þó er allt holdbligt það af holdinu er fædt, Jóh. 3. og allir eigum vér til Adams að telja, og efi taka menn alltid dögðinnar í arf; eg vil heldur að einn gjeri Abrahams verk, enn að hann sé Abrahams sonur; því lítt gagnar þeim gofugt affpreingi, sem meir er til mínkunar ætt sinni, enn hún kynni að vera honum til sóma, og nærst er það hvörjum sem sjálfur er hann. Þeir sem þá hafa enn minna vit, þeir gangast fyrir lit, og svo atla eg allmargir bindi það sáttmál, sem einginn má rjúfa svo að stöpum fari, nema dauðinn. Fagurt góts er það að sonnu, en nærsta fallvalt, því allt hold er hey, og allur þess blómi svo sem gras afursins, þegar Guds andi blæs þar á, þá vísar það, segir röð hrópandans í eyðimörku, Esa. 40. lítill kvilli, eitt óforvarandis tilfelli, ein mí = fluga, sem er híd minsta kvikindi, kann að eyða mannsins fríðleik og hans styrk, svo þar er efi eptir af. Dögðin er ein, svo sem hinn gamli Cícero sagði, sem er með diúpum rótum níður-fest, hvær aldrei veikjast kann, og aldrei úr stad að hrærast, og ef hann hafði svo mikil traust á dögðinni, sem þó kynni efi að meta hana öðru-vísi heldur enn annar heidíngi, hvað dýrt ættir þú þá kristinn maður gudhræðstuna að kaupa, sem er til allra hluta nýtsamlig? 1. Tím. 4. Gefid mér þessa, sagði Samson hinn sterki, því hún þóðnast mínum augum, Júd. 14; það var diúpvitur reksemd fyrir dómars-ann í Ísrael. Dalíla þóðnabíð og-svo hans augum, en hann varð annars var, þegar hún ölli því að hann blindaður var á þeim somu augum, er komu honum til að gírnaft hana, Júd. 16; og má af hans dæmi lera það, að svo verði á svinnum sem ósvinnum;

en hvørnin sem honum er farid, þá ætla eg að margar enn nú í dag girnist það er hann glapist á, og sanni svo síðan orðskvid Salómónis konungs, er best vissi af slíku að segja, að vond kona sé eins og reykur í augunum. Eptir öllu þessu spyrja nú heidnar þjóðir, Matth. 6. og þeir sem eins eru lyndir; en hvort nokkur elskar Gud, edur rækir sinn kristinnóm, edur hefir Jesúm að heimbodi, þar spyrja fáir eptir af oss, sem þó látumst kristnir vera, og eg hefi óríða heyrt adspurt í landi voru, hvort einn sem leitar konfángs, óttast Gud; hvort hann rækir hans bodord; hvort hann gjæfi almúsu nema fyrir forbildar skuld; hvort hann væri réttshjón, ástundunarsamur í sinni kállan edur eigi; hvort hann hefði sinni edur hjarta til að voga nokkru ómaki edur æðrum munum, uppá sína og annara velferd, eða hefði aðrar kristiligar dygdir til að bera. En hvort hann ríkur væri, kynni vel að hræsna fyrir mönnum; kynni að koma svo ár sinni fyrir borb, að hann gjæti á einhvörn hátt floppid míntunarlaust fyrir almúga, kynni vel að hylja úlsinn undir sandar-gjæranni, og í einu orði að segja, stela, svíkja, ljúga og ræna, undir hylmíngu gudrækninnar og hóglætisins; þar hefi eg heyrt nærri því með þerum orðum unitalab, og svo er farid kristinnóminum hjá allmörgum. Væri þá eigi betra að taka Jesúm til ráðs og heimboðs með sér, sem allt vald er gefid, bæði á himni og jörðu? Matth. 28. Hvort ed allt stundligt eptirlæti kánn yfirgnæfanliga að veita ástvinum sínum, eptir því sem hans alvitra ráð sér þeim best haga; og ef hann það ecki veitir, þá veitir hann það sem er öllu aðra, öllum þeim sem hann óttast, sem er sjálfur hann og hans vinátta, sem aldrei bregdst, þótt himin og jörð forgangi. Það var stór virðing að Jesú móðir og hans lærifveinar voru að veitflu þessari, en það tekur yfir að menn heyra í Evangélíó, að Jesús hafi hét sjálfur verid. Abraham varð gladdur við, að hann sá dag Mannsins Sonar, Jóh. 8. og þekkti hann þó valla; enn hvílikt er þetta? að Jesús Christus sonur Guds lifanda, Matth. 16. voru hólbi íflæddur, sannur Gud og sannur maður, hann virðist að þrýða samkomu þessa með sinni nálægð. Ó! minn Herra Jesú! Hvað er þó madurinn þess, að þú minnist hans? eða Mannsins Sonur að þú virsir hans? hinn Kéttláti þess ránglata, hinn Ódaubligi þess daubliga, og Konungur dýrðarinnar þjóns syndarinnar? En allt hefir þú þetta gjört minn Herra! til þess að kénna börnum þínum, hvørnin þau eigi að byrja það sáttmál, sem þú hefir viljad láta vera líking þinnar guddómligrar elsku til vor aumra manna. Ecki er Jesús einasta nálægur þessum brúðhjónum, heldur eiga allar kristnar manneskjur þann sama kost, sem honum vilja til sín bjóða; þótt Jesús sé oss ecki nálægur sýniliga, svo sem hann var á dögum sinnar hólðsvistar, þá eiga þó öll gudhrædd hjörtu kost á hans nálægð, því hann hefir sjálfur lofad, Matth. 28. að hann vilji vera hjá oss allt til veraldarinnar enda. Ecki hefir hann það einasta sagt til lærifveinanna, heldur til allra þeirra sem á hann trúa mundu, því Postulanna dagar þrutu laungu fyrir veraldarinnar enda, heldur má hét um ætla, það sama sem Drottinn sagði forðum til þeirra: Það eg segi ndur, það segi eg öllum, Marc. 13. Bjóð Jesú með heitri bæn, til þíns brúðkaups, kristinn maður, og mun hann að vísu verða þinn gestur; rétt-trúad hjarta þarf eigi leingi að leita að Jesú, það er hans kirkja, 1. Cor. 6. og mun Drottinn ecki tesja að koma til síns musteteris, þegar hann til þess kvaddur er, Mal. 3. Eitt

harmþrúngid og sundurknosad hjarta fyrir lítur hann aldrei, því það er sú fórnin sem þonum líkar, Ps. 51; það eru þær vístur, er þonum skal fagna með, og hans þegusfýlda hjá mannanna börnum. Sé því Jesús hinn fyrsti og síðarsti gestur til allra vorra brúðkaupa; þar sem hann er, þá ganga vill Jadirinn og S. Andi koma, og vístarveru hjá þeim gjöra, Jóh. 14. sem Guds Syni hafa til síns brúðkaups boðid. Aldrir vinir og gestir yfirgefa ofs og kannast valla við ofs eptir á, sérdeilis ef nokkud stóð á þeim liggja, svo að vinstapurinn er úti, þegar af er kunnunni; þeir hafa matar ást á ofs, enn einga aðra, flest = allir, en Jesús yfirgefur aldrei þá, er þonum treysta. Snarara kattu fadirinn að gefa syninum þeggorm fyrir fíft, og stein fyrir braud, Lúc. 11. heldur enn Gud kunni að neyta þeim um góðar gáfur, er hann með rétt-trúdu hjarta þar um biðja. Heldur kattu móðirinn að gleyma sínu barni, áverti síns kvíðar, Ef. 49. heldur enn Jesús kunni þeim að gleyma, sem hann elska. Og fyrst þessi gestur er svo ágiatur, sem nú er sagt, þá séu öll kristin ektar = hjón alvarliga áminnt um, að stíða sér svo í sínum ektaskap, að þau sæli eðli í burtu frá sér, svo mildann, svo gjasturikann og svo völdugann herra. Pá-lus leggur heilræði hér til, Eph. 5. segjandi: Þér menn, elskid ektakonur yðar, svo sem Kristur söfnudinn, og gaf sig sjálfann út fyrir hann. Ómöguligt er að sonu dauðlegum mönnum, að vera svo fullkomnum í elstunni hvar við annann, svo sem Kristur hefir við ofs verið, þó kunnar menn að breyta eptir hans elsku, svo mikid sem möguligt er. Mér þófir líklegt, að fá sem tíð hugsar til þess, hversu fjára að Jesús hafði hans sálu, þegar hans sála varð hrygg allt í dauðann, Matth. 26. til að útvega syndugum sálum enlifa gleði, hann muni styrkist við að hata sitt eigid hold, Eph. 5. og afstækja það, sem á að vera ein sála með þonum. En Gud náði, hvað fáir hugsa hér til? Og hvað ólíkur er sumra manna ektaska-par, undirbúningur og sambúð, Christi elsku til sinnar brúðar. Lofa og látgjæði taka margir til ráðs með sér, þegar svo veggamlegan ráðahag skal byrja, þeinkjandi lítid um það hvort þeir geti veitt sér og sínum ærliga forforgun, eða hvort þeir beri vit og menningu til að ala börn sín upp í Guds ótta og góðum síðum. Allt ofmargir hlaupa saman með litlu meiri áhyggju, enn hestar og mular, og þegar girndin er flokt um stundarsakir, þá yfirgefur hvort annað, eður lifa í hionabandinu eins og vargar; frillulífnadr er slíkt, og eðli ærligur ektaska-pur, og þótt það kallist svo yfir mönnum, þá er Guds dómur eðruvísi enn mannanna dómur. Sá sem lítur eina konu til að grynast hana, hann hefir allareidu drígt hór með henni í sínu hjarta, segir lausnarinn, Matth. 5; þar af ræð eg, að fá sem ætlar konu sinni einlæti (eður kona sem segin vilði vera við manninn skilin) þau hafa allareidu yfirgefid hvort annað. Sá sem illa með henni lifir, hann hefir tapad þinum þetta hluta ektaska-parins, sem er eining hjartnanna, og í sundur slitid það sem Gud hefir skipað að eitt stýlði vera, Gén. 2. Christur gaf sit líf í dauðann fyrir sína brúði, Eph. 5. að sonnu er það valla heimtandi af syndugri náttúru, að hún svo heitt elski, þó eru þess morg dæmi annarstadar í heiminum, að margir vegar lífinu fyrir kvennu og börn. En hvað gjöra ætinn í þessu ídjulausa landi? Það sama sem Salómon segir um lettingjann: Eg vil ennþá sofa lítid, og ennú dotta nokkud, og ennþá leggja mínar hendur saman litla stund, þá ganga til orbyrgdin kénur, svo sem einu ferða-maður, og skorturinn eins og ein

hetja, Pröv. 6. Konurnar hafa og bodord af St. Páli í þessum sama kapítula, sem áður umgat; hann segir: Konurnar veri sínum mönnum undirgefnaar svo sem Drottni, því madurinn er konunnar höfuð, svo sem Kristur safnadarinn, þar fyrir svo sem sennudurinn undirgefinn Christó, svo eiga og konurnar að vera sínum mönnum undirgefnaar í öllu; me elstu á slíkt að vera, br. m. en eigi með ofbeldi. Madurinn er að sonnu konunnar höfuð og herra, Gen. 3, en hans herradæmi á að vera innifalið í elstu og ekki ofríki. Höfuði sér fyrir líkhamnum, til þess að honum vel vegni, en ekki meiddi sig eður steyti; hini aðrir limirnir útrétta það sem höfuðið ályktar, en það á svo fyrir að sjá, að eigi sé til skaðs né hindrunar. Stiórni menn konum eins og Kristur sennudinum, hann ræður aldrei nema til farsældar, þeim sem vilja láta sér af hans anda stjórna; en sú manneskja, sem ekki vill hans ráðum hlýða, hún kann ekki að heita hans brúður; svo get eg eigi heldur kallað þá ekta-konu sem ekki vill fara að góðs manns ráðum; ekki heldur þann ekta-mann, sem illi ræður, ef hann hefir betur vit á. Í Mósis lögum bannaði Gud, að nokkur kallmadur skyldi færa sig í kvenna búning, og að ein kona skyldi búa sig eins og kallmadur; þetta e líklegast, að hvern alvitri Konungur hafi sett til að halda góða stíckun meðal síns fólks, og til að afftíra lauslæti og hneirlissamri umgeingni millum karla og kvenna; en þó kynnu menn þess til að geta, að á meðal annara væri hermed teiknad, að einn kallmadur skyldi ekki láta það vald, er hann eptir Guds budi hefir yfir konunni, og konan eckert vald tafa sér til, yfir mannum, því ein kona sem vill ráða fyrir bönda sínum, hún tekur upp á kallmanns búning; og einn ekta-madur er svo mjög veltist úr sínu bónda-sæti, að hann lætur konuna fyrir sig ráða, hann býr sig kvenna búningi, og má ei frammar húsbóndi kalla og er hvortveggja þetta að umhverfa Guds stíckun, því hvortveggja hefir hann bannað er það því ein andstingd fyrir honum. Þetta segi eg ekki þess vegna, að eigi sé það söm samligt hvörjum manni, að þeckjast holl ráð góðrar konu; hefði Pílatus hlýtt konu sinn þá hefði hann ekki gjörst sekur í blóði hins réttláta, Matth. 27; Aurelianus kensari ge þann vitnisburð Zenóbíe drottningu, að með hennar ráðum og fylgi, hefði Odenatus hennar ar húsbóndi, Persana sigrað; mundi það skada David að hann hlýddi Abigael? 1 Sam. 25. eður Jóab ráði kvinnunnar í Abel Beth-Mahaca? 2. Sam. 20. Því seg og Salómon, Pröv. 14. að ein skynsam kona byggi húsið. Svo kann og opt til að vera, að kvinnan sé frammar viti borin enn madurinn, og er þá einginn minnkun að fallast á ráð hennar; en þar fyrir á hún ekki að hefja sig upp yfir manninn. Einn þenari kann að skyn margt frammar enn hans herra, samt er hann þó ekki herra. Það kann og opt að hent sig, að einn ráðgjafi sé vífari enn hans konungur, samt er hann þó ekki nema ráðgjafi; fr er og ein kona, aldrei nema kona, hvorsu sem hún er vel að sér um alla hluti; hún kem allrei herra enn að vera höfuðþryði bönda síns, eins og Salómon talar um góða konur; vilji hún meira vera, þá smánar hún bæði sig og hann, og heitir hún þá roman hans beinum, Pröv. 12. sem er einginn æru = titill. Gud hefir hlutunum næsta vífliga þagad; mannum hefir hann gefið afl og vitsmuni, konunni feruð og blíðlæti; hverutveggi eiga svo sínar gáfur að brúka, að Guði þócknift. Kallmadurinn á að brúka styrkleika sinn til erfis, en ekki til ofstopa, vitsmun

nina til forsjónar, og eðli þrekkvísi; konan segurð sína, til að þóknast mannum, því það hefir Gud skapað í náttúrunni, en eigi til lauslætis, því það hefir Djöfullinn innfært í Heiminn; blíðleika sinn til að ávinna mannsins gæðsmuni, en eðli til að svífa hann til vandra verka, eins og Jessabel, 1. Kæg. 21. Eg itreka enn þá aptur hina sögru Váls samliðingu um Christum og sofnubinn, því hvörgi er kristilígun ektaslap meiri virðing gjör, enn í henni. Þótt Sonur Guds lifanda hafi virðt ofþ þess, að kalla ofþ sína brúði, þá er hans dýrd eingu að minni, heldur öllu meiri í allra þeirra hjarta sem hann elsta; hans brúdir hefir og alla sína æru og virðingu þar af, að hún er hans brúdir, og elsta hann einu og virði, og þar fyrir utan hefir hún eingu. Konan hefir og eingu æru, þegar hún óvirðir manninn. Páll segir, Eph. 5. að sá sem elsta sína ektakonu, hann elsta sjálfann sig, og sama er um konuna að segja, þegar hún manninn virðir, gjörir hún sjálfri sér virðingu, og sú það eðli gjörir, hún rýfur Guds skipan og setur stórina upp í beðinn; þvílíkt hjónaband er eðli öllu stíðanlígra, heldur enn ef einhver geingi á höfðinu. Salómon segir, að ein þægilig kona, sé kóróna mannsins, Pröv. 12, og er það í því mest innifalid, að hún hlýðin sé, og gjöri honum allt til sóma. Þeir sem nú Jesum vilja hafa með sér að heimboði, þeir stulu með líku skipi gánga að eigast, þá mun aldri vel farnast og aldrei illa; þá mun Christi of sætt finnast, og hans byrði létt, Matth. 11. ef honum þóknast að spenna sín börn fyrir sinn plóg. Rómverjar sem og Griðir hafa nefndt hjónin með sama nafni sem aknenti þau er draga eitt of. Nautin verða því svo von þegar þau samsveitast, að eitt hjálpar öðru til, og eitt hegðar sér svo í sínu erfidi við annað, að plógurinn kunni sem léttast áfram að gánga. Sjáum til, Kristnir menn, að eigi séum vér lafari enn þau vinnubýrin, er Gud hefir sett ofþ yfir, og gefid ofþ til að léta undir vort erfidi, með hverju vér eigum að næra ofþ af jorðunni, þar hann hefir svo miklu meira til vor lagt enn þeirra, að fyrir utan hinn fagra lífhama, er hann hefir ofþ gefid, og hina stýnsendarfullu sál, er honum stjórnar, þá hefir hann endurkenpt ofþ með sínu eigin blóði, Act. 20. Hefum ráð Jesú móður, er hún sagði til þénaranna: hvað þelst hann skipar yður, það gjörid! En hvor eru þá hans ráð? Páll segir ofþ það, Gal. 6: eitt beri annars byrði, og þá munuð þér uppfylla Christi legmál; það hefir að seunnu Postulinn öllum sagt, en eðli sízt hjónunum; þá mun hin almáttuga orlætis hönd, er sedur allar lifandi stépuur, bæta allann vorn brest, og snúa öllu vatni mótlætínganna í sætt víu gleðinnar. Og þegar veröld þessi hættir að dryckja ofþ, með víni síns munadar, og það tekur til fyrir yfirburði þekkingarinnar Drottinnns vors Jesú Christi, að smacka ofþ illa, þá vér finnum eingu huggun í heiminum, og hann dryckjar ofþ með galli og eðli eins og vorn brúðguma, Matth. 27. þá mun Jesús gefa hid góða vínid; þá mun hann drecka ofþ til, af nægdargjæðum síns húss, Ps. 36; þá mun hann láta ofþ smacka sætleik eptirkomandi aldar, hvor eðli er matur né dryckur, heldur fridur og segnudur í H. Anda, Róm. 14. Hvers mjótandi að verða hér í náðinni, og síðan enlístlega í dýrdinni, ofþ unni og veiti Gud himneskur Faðir, fyrir forþénustu síns eingetins Sonar Jesú Christi, amen!

Þriðja Sunnudag eptir Þrettánda.

Subþjallid, Matth. 8. Cap.

Þann tíma; þá ed Jesús géck ofan af fjallinu, fylgdi honun margt fólk eptir. Og sá þu, að líkþrár maður kom, tilbad hann o. sagði: Herra! ef þú vilt, þá getur þú mig breinsad. Og Jesús rétti út höndina, áhrærði hann og sagði: Eg vil, vertu breinn, og jafnsnar varð hans líkþrá hrein. Og Jesús sagði til hans: sá þú til, a þú seigir það eigi neinum, heldur far þú, og sýn þig kénningumunum og offra þeirri gáfu, er Móses baud til vitnisburðar yfir þeim. En þá ed Jesús géck inn í Capernaum, kom til hans Hundrads-hofdingi nockur, bidjandi hann og sagði: Herra! þjón minn liggur límatalle sjúkur heima, og kvelst þungliga. Jesús sagði til hans: eg vil komi og lækna hann. Og Hundrads-hofdinginn svaradi og sagði: Herra eg em þess ei verdugur, að þu gangir inn undir mitt þak, heldur seig þú eitt orð, og mun minn þjón heilbrigður verða; því að eg em maður yfirvaldinn undirgefinn, hafandi undir mer stríðs-fólk, og nær eg seg þessum: far, þá fer hann, og öðrum: kom þu, og hann kemur, og þræli mínum: gjer þetta, og hann gjerir það. En þá Jesús heyrð þetta, undradist hann, og sagði til þeirra er honum eptir-fylgdu sannliga segi eg yður: að þvílíka trú hefi eg ekki fundid í Ísrael. En eg segi yður: það margir munu koma af austri og vestri, og sitja til bords með Abraham, Ísak og Jakob í ríki himnanna; en ríkisins synir munu verða útreknir í hin yfstu myrkur, þar sem vera mun óþak og gnistran tannanna. Og Jesús sagði til Hundrads-hofdingjans: gadd þu hédan, verði þér eptir því sem þu trúdir! Og hans þjón varð heill á þeirri semu stundu.

E r o r d í u m.

Þalla er nockur sá vitnisburður í heilagri Ritningu, er svo kröptugliga votti, að Gud o. maður eru samteingdir í einni persónu Drottins vors Jesú Chrísti, sem þau orð er skrifuð standa í Viðlinum til Esl. 2. Kap. þar Þóskulinn segir: að í Chrísto dúi öll fyllin, Guddómsins líkamliga. Nærsta bermáttur hefir Páulus verid um leyndardóm holdtefjunna vors Frelsara í þessari máls-grein, því þvar Guddómsins fylling býr. Þar býr Gud allur, o allur hans kraptur, hans almátti, hans guddómsliga speti, hans réttlæti, og hans mikla miskunsemi, og allt annað sem mannlig byggja kann að gjöra sér í lund, um Guds ótrúan sakanliga veru, og þar Gud býr líkamlega þar býr hann svo sem sálin í líkhamanum. O svo sem sálin vorar eru samteingdar líkhamanum, svo ræð eg af þessum Þóskulans orðum, að Guð bafi samteingdur verid Chrísti manndómslígru náttúru; og þvílíka orðsbáttu má fleiri lesa sendi-bréfum hins heilaga Páls og annara Guds-manna. Nú þá að vor Frelsari bafi allmargi votta sinnar guddómsligu hátignar, og hennar lúðar í voru holdi, þá hefir hann samt enn þá frammar viljad styrkja þessi sannindi um sinn guddómsliga krapt, með táknum og þórmertjum þvor einginn kunni að gjöra nema Gud, sem alleina dáfendar-verkin gjerir, Ps. 136 þetta ætti ekki að minstu leiði að styrkja trú vora, bræður mínir! í þynnda dal þessum; þv

þann er Gud, sem vort höld og blóð hefir uppá sig tekið. Gud er í hólði voru freistadur á allann þátt líka svo sem vér, þó án syndar. Heb. 5; Gud kann að samþínast vorum eyndum; Gud hefir vora sjúkdóma borðið, vorum örtumslum á sig hláðið, Esa. 53; Gud er þindur í voru, og þó í sínu hólði, fyrir vorar, en ekki sínar syndir; Gud hefir með sínu eigin blóði Kristnina endurleyst, Act. 20; Gud hefir gefið oss sinn lífhama til nautnar, og með blóði sínu hefir hann dregið oss, Jóh. 6; Gud hefir í voru hólði líðið, og í því sama er hann inngenginn í sína dýrd, Lúc. 24. og hefir sett sig til Kraptarins þægri bandar, Heb. 1. Í þessari trú ætti oss að styrkja meðal annara, það heil. Evangelíum er vér strax þeyreum lesið, í hvörju vor blefði Endurlausnari með tvöföldu Kraptaverki auglýsti sinn guddómiligan mátt og veldi; en sökum þess, að eg fyrir víst veit, að þar er einginn af yður, sem efar þérum, og eg þess þennan formála talad, lóngum hefur til uppvakningar í þaklætinu við Guds Sonar summræðiliga gjöfku. hefur enn til að telja nökrum trú um þá hluti, sem allir jata sanna að vera, og eingin tösmæli leita á, í nökrus manns hjarta, þó viljum vér hefur, á þessari hálfri stundu, þuga hvörninn vér eignum þessar Guds dáfemdir og velgjörninga oss í nýtt að fara; og skulum vér þvít alleinasta í þetta sinn, oss fyrir hendur taka þið fyrri Kraptaverkið, um lækning hins líf-þráa, og þar af yfirvega: 1) Hvað sláð-samlígur og vídurstyggailligur sjúkdómur að sé þin andliga líf-þrá, syndin. 2) Hvörninn vér eignum af henni heilir að verða. En þú góði meistari Jesú, sem vor krántðæmi hefir borðið, tala þú eitt ord oss til lítnar, þjá þínum himnesta Födur, að hann sendi oss sinn Anda, til þessa verkis, og munum vér heilbrigðir verða; þanþeyr það, ó, Herra! fyrir þitt dýrmæta blóð og forþenustu, Amen!

Utlæggingin.

Hér stendur í upphafi gudsþjallfins, að þegar Jesús var kominn af fjallinu, hafi honum mátt líkþrá madur. Öllum er oss kunnugt, hvörfu stjædur að er þessi sjúkdómur, þar hann smigur í gegnum ædar og sínar, höld og bein, eins og nökruskonar eitir, og er svo að segja almennilígr rotan lífhamaus. Hvar fyrir Aron sagði forðum daga, Núm. 12, er hann bað fyrir systur þeirra Mósis og sína, Maríam, þá hún hafði möglad sjálf og gínt hann til að mögla á móti Gudi og Mósi, og varð þar fyrir með líkþrá flegin: álit mig, minn Herra, sagði hann, eg bið, legg ekki á okkur gjöld syndarinnar, með hvörri við þósum dárlega breytt og syndgað; eg bið, að eigi verði þessi, líf þrái þvi, hvørs hálfur líkþami er uppetin, þá það útgeingur af lífi sinnar móður. Svo bannvæn sem nú líf-þráin er, þá er þó syndin hálfu verri; bæði sálu og líkþama hefir hennar spillíng inntekið, einginn limur líkþamans, eingin tilhneigíng sálarinnar er sú, að eigi stríði í gegn Gudi. Augun hlaupa eptir sinni fósu og drambssömu lífern, 1. Jóh. 2; munmurinn býr yfir þeggorma eitri, Róm. 3; hendurnar útrétta menn, til að ræna og stela, til að slá og denða; fæturnar eru stjótar til að hlaupa þinn breiða veg, sem til gletumarinnar liggur, Matth. 7; ennum dauðþeyrast við Drottins ord, Ps. 58. en flæva eptir nýum lærðómum 2. Tím. 4. eptir róg og bakmælgí, eptir náungans óhróðri, og nálíga öllu því, er menn vilja þar ítt í bera; nasírnar hitna af fólfsku, þegar vér sjáum þann, er vér þykjumst eiga nökrar þeiptir að gjalda, edur ef einhver virðir þetta fáuníta rök og öfku nökrum minna, hefur enn hennar mikillæti hlýða þykir, þegar lúckunnar svipvindi hefir hvírlað henni um stundarsakir í loptíð upp til að bliða þeirra augu, er oss samfara verða um enmda-dal þennan, edur mæta oss í þónum, veit þó ei nær enn það fellur aptur á jerdina, hvadan það kom, og verður sökum troðið, þegar vedrinu flotar, sem þó líflu áður numdi við stýin, og fávísun

monnum þótti, sem að færi á vængjum vindanna, Ps. 104. næst Gudi, yfir himin og haudur; skynsemin er aflogub, svo þegar holdid rædur fyrir hana, þá er hún óvináttu í gegn Gudi, Róm. 8; viljinn er hálfu verri, því hann léppir í móti andanum, Gal. 5. og af hjartanu framkoma illar hugsanir, agg, reidi, þræta, mord, manndráp, hóranir, Matth. 15. og annað því-um-líkt. Evi er þessi vesala tjaldubúð eðli annað, enn eitt hospital dauðsjúkra lima, sem af Andstötunum og syndinni eitradir eru. Það játar Efsajas, Kap. 1. þar hann segir: að allt höfundid sé sjúkt, allt hjartad sé veikt, frá hvirfli og allt til ilja, séu eðli nema sár, kaun, benjar og þroti; adrar sóttir verda flestar með einhverju móti læknaðar, en líkþráin eðli, hún skilur eigi við líkhamann fyrr enn líkhaminn skilar fálinni. Fúinn í grófinni, er endileggíng heilbrigðra líkþama; hann má kallaft úppbyggíng þeirra, sem rotna lifandi, því féligrí er ein moldar-þrúga, enn líkþrá manneftja. Syndin er í eingu betri, yema midur sé; hún skilur eigi við ofs, æ svo leingi vót berum eptir ofs þennan dauðliga líkþama; því þótt vót séum fyrir Guds almattis-þrapt í helgri vatns-laug endurfæddir, samt grær þó aldrei að heilu um þíð gamla mein Adams spillíngar, og þíð eitrada heggorms-bit. Andinn er að semnu reidubúinn, en holdid er veikt, Matth. 26, og þau tvö berast bana-spjót eptir, svo eins líf er annars dauðt; þótt vót séum grestradir með Chríftó fyrir skírninga til dauðans, Róm. 6. þá lifir þó neifti syndarinnar í moldinni, sem optliga vekur þinn gamla Adam á fætur aptur. Það geingur eins um vörn cymdar-þag í þessu lífi, eins og Dófúa skrifar um Ísraels sonu, Dóf. 23. að þeir forfómudu að útreka þina kananíftu eptir, Guds bodi, að Gud þafi látíð þeim eptir noðra af þeim þjóðum, er hann formælti, þeim til áftengíngar, það er þeim til mótlætis; svo er það og fyrir ofs, sem geingnir erum yfir um Jórdan eptir Jesú, það er í gegnum heilaga vatns-laug, til að byggja í því fyrirheitna landinu, sem er ríki Guds Sonar; þar verður þó alltíð noðud eptir ofs til áftengíngar, helst af því vót erum tómátír að stæðva þeim ó-alðar floðt, sem Gud þatar, eins og Ísrael í Canaan, svo að hét-um þafa einnín heilagrí kvartad, og meðal annara St. Páll, Róm. 7. þar hann segir, að þíð vonda loði við sig, þá hann vilji gjöra þíð góða. Nú er þann veg syndinni varíð, br. m., og það má um hana segja, sem Hanníbal sagði forðum, um Rómverja og þeirra borg, að bágt mundi úlfum þeim fyrir að koma, nema stógurinn heggvinn vóri, er þeir plögudu að flýja í; svo verður og eigi heldur syndin afmáð, fyrr enn þetta hennar hreíft er níðurbrotíð; og er með svoddan móti, þess kostur betri, sem dauður er, heldur enn þíns, er sig kallar að lifa, allt eins og þíns líkþráa. Það fýníst mér St. Páll samþykkt, þegar hann segir, að dauðinn sé sinn ábati, og að hann gírníst að lenfast þéðan og vera með Chríftó, þvad hann kallar miklu betra, Phil. 1. En í því má líkþráin kallaft heilbrigði þjá syndinni, að hún skilur við manninn í dauðanum, en syndin fylgír ølium þeim eptir dauðan, sem eðli verða með Jesú blóði af-þvegíngir í þessu lífi, svo þeirra reykur mun uppftíga um alla eyllíft, Apoc. 14; þeirra eldur eðli floðna, og þeirra ormur eðli útaf denja, Efa. 66. Líkþráin er affkræmíligur sjúkíefti; hún endír mannsíns segurð, svo aðra heilbrigða menn stuggar þar við, og þeir forðast þeirra nálægð, jafnvel þeir sem af kríftílgírí meðauníkan hræraft mífunar yfir cymdum þeirra. Þar fyrir baud Gud, levít. 13. að svoddan manneftjur

skyldu hylja ásjónur sínar. Eðli er syndin betri, ef vor augu væru svo stögn, að vér fja mættum hennar ó-mynd. Vér höfum viðbjóð á þeim lífþráu, af því vér erum eðli allir eins af Guði plágadir; en vor andlig ílfu-hyli og graftar-mein hyssum var innbyrðis, og látum vel yfir þeim, nema þau hafist svo illa, að fádæmi séu slíkra vanheilinda; og ber það til þess, að allir vér erum með slíku marki brenndir, sumir meira, sumir minna, því einginn er sá eð gott gjöri, og eðli einni, Ps. 14. Guð gjafi vér mættum skynja, hvað illa að vorar stammir líta út í hans augliti, þar hann fyrir þeirra skuld vill snúa við ofs baki-
nu, og eðli andlitinu. Hvað segir Guð hjá Esajam, Kap. 1. um mannanna Guds-þjónustu? látið af að offra hégómligum gáfum, renkelsin eru andstöggð fyrir mér; og skonu-
mu síðar: yðar tunglkomu-háttidir, og þín vissu helgiholdin hatar mín sála, þær eru mér mæðusamar, og eg em þrenntur að bera. Sé nú þannin vert gudræknis-verk í hans augum, sumra hversra, hvílíkar munu þá vera þínar verstu syndir og glapir, sem að hrópa í himininn? Vér vorum að sönnu skaptir, eptir dýrðligri Guds mynd, en illyrmi klækja og lasta hefir uppétid vorn andligan fríðleik, og holdfui syndarinnar hefir spilt voru atgjörft; mætti ofs því til hugar koma, að skýla lífþrá ásjónu vorrar, sem í Guds augliti er ófyr-
ordin, þar ásjána hins segursta á medal mannanna sona, Ps. 45. Jesú Chrísti, sem er ímynd Guds dýrðarfullrar persónu, Hebr. 1. hún var byrgd, meðan hann var fleginn fyrir vora skuld, Marc. 14. hverja Andstotinn flegid hefir með andligum kaunum. Ó! hvað náðugur ertú líknsami Guð, að þú svo vægdir syndugum mönnum, að þeir sem þinn kross á herðum bera, voru aðgreindir frá þeim, sem hid sama höfdu forþénad; en þína heilögu Eingla lætur þú eðli víkja frá ofs, heldur þjóna ofs og á höndum bera, jafnvel þegar vér sem verst útlitum í þínu dýrðarfulla augliti; þinn eingetinn Son hefir þú útrekib frá augliti þínu vor vegna, hann er maður og eðli maður ordinn, Ps. 22; hans álit var andstyggiligra enn annara manna, Esa. 53. þetta var þinn trúi þjón, sem var hlýðugur allt til dauðans, já, allt til krossins dauða, Phil. 2; en til vor útbreidir þú báðar hendur allan dagin, Esa. 65. sem óhlýðugir erum og gjörir ofs í honum þín útvalin börn, Einga-
unum samlík, Matth. 22, já, samlíka hans dýrðarligum lífhama, Phil. 3. lífþráir menn hafa illa lýkandi anda, er og þess öll von, þvíad allur náttúrligur vessi lífhamans er spiltur; þvílík er syndin, og þó öllu verri, jafnvel þótt að vér finnum þar eðli til, hverjir samdauna erum orduir hennar ýldu. Pálus talar svo um hana í Davíðs orda-
stad, Róm. 3, að þeirra barki sé ein víð, opin gróf; en um grafir framlidinnar talar svo Herrann, Matth. 23, að þær séu hid innra fullar með dauðra manna bein og alþyns óþekt; svo er og þeim manni háttad, er grafið hefir sálu sína í syndugum krossi, sjálfa dauða í syndunum, og varpað ofan á hana súlum leir girnda og lasta; þín aflar víður-
styggiligrar andfölu í Guds augliti, þeim er láta hana drottina í sínum dauðligum lífhama, Róm. 6. og leifa henni að eldast þar inni; hennar straff brennur allt til nedsta helvítis, Deut. 32, en hennar remma upptígur fyrir Guds háfæti. Er þetta sá fadmur, sem vér eigum Brúðgumanum að bjóða, þá hann frambrunar af sílabeins hellinni? Ps. 19; er það sá koss, sem vér eigum að sagna með þeim vorunum, á hverjar náðin er úthelt? Ps. 45; er þetta sú segurð, sem hann á að gángast fyrir, í hvers augliti að eðli þinnuanna himn-

ar eru þreinir? Job. 15; og hvað á þessi andardráttur skyldi við harmþrúninginn og sundurknotadann anda, er Konungur dýrðarinnar vill eðli fyrirlíta? Ps. 51. Vér búum ofs í skart, hvort fyrir öðrum, og leggjum kapp á það, sumir fyrir hæverstu skuld, en sumir til lauslætis; en fáir hróða um það, hvort þeir þreinir séu í Guds augum. Wei! vei yður Skriflærdum og Phariseis! segir lausnarinn, Matth. 23. Þér ed þreinsid það ytra af lærnum, en hið innra er fult af ráni og óþæfu; þú blindi Phariseus! þreinsa fyrst hið innra af bikarnum og diskinum, svo þeirra ytri partar þreinir verði. Þessa áttu Guds bern að gjeta, og þvo dagliga kám syndanna af hjarta sínu með heitri yðran og Jesú blóði, þá væri þess meiri von, að vér yrdum eðli svo andrammir fyrir Gudi. Og þó margt meiginú fleira hér um tala, þá viljum vér láta þetta svo sagt vera um staðsemi syndarinnar, en hugleida framvegis, hvornin vér eigum oss ráða að leita, svo hún eðli kvæli oss í enlífri hel = sótt; hvar frá Gud varðveiti öll sín börn, í Jesú nafni, amen!

Nú fyrst að þessi andliga lífþrá, syndin, er svo stadligur, svo hræðiligur, svo vidurströggiligur, og svo banvænn sjúkdómur, sem nú hefi eg sagt, og þér munud allir með mér samna, og það sem yfirtekur, að hún er svo lángvinn, að hún mun aldreigi yfirgefa oss, fyrir enn vér hana yfirgefum, þá er einsatt að leita þess meðals, sem alleina við henni á, áður enn vér erum svo yfirkomnir, að eðli er von til apturbata. Hvað viljum vér þá hér til gjöra? hvað gjörði þessi lífþrá madur? Þegar vor bleffaði Endurlausnari kom ofan af tjallinu, mætti hann honum og bad: Herra! ef þú vilt, þá getur þú mig þreinsað; hans bæn var réttstíðud, af því hann bad um lífhamans heilbrigði, þá beiddi hann með fororði. Væ þurfum eðli þannin að biðja móti syndinni, því vér eigum fyrir sálum að sjá, hværjar hann hefir með sínu dýrmæta blóði endurlest, Act. 20. Hvar fyrir skyldum vér með fororði biðja, þar vér vitum hann vill vér þreinir verðum, og hann hefir svarið við sitt líf, at hann eðli vilji syndugs manns dauda, heldur að hann suði sér og lífi? Ezech. 33. og þar fyrir ei hann í þennan heim kominn, að allir þeir sem á hann trúu, fyrirfarist eðli, heldur haf enlíft líf, Jóh. 3. Þessi aumi madur játadi sinn veikleika fyrir Drottni; gjör slíkt hið sama barn Guds! drag eðli dulur á þín afbrót fyrir Gudi, og segja eðli þína ilsku, í hans augliti þeink heldur það sama sem Davíð, þegar hann sagði, Ps. 32: eg játadi Drottni míne misgjerd, og þá fyrirgafstu mér það. Krístur hefir algjerla vitad, að þessi madur var lífþrár, áður enn hann kallaði til hans, þótt hann eðli hefði verið andkændur af sínum búningi, þá mun hans guddóms-speki eðli síður hafa þekkt hans meinlæti, heldur en þennar, sem gekk bak til við hann, Luc. 8. og valla þordi að snerta fald hans klæða. Já þér af þessu til hugar koma, að honum muni eðli ókunnug þín andlig lífþrá; en á meðan þú þegir, þá er eingin von að hann útrætti höndina. Holdsfúinn og daudinn í sárnum er að sonum ljótur áfýndum; en eðli mun það líta betur út í læknarans augum, þótt hann si strofinn yfir með purpura farfanum. Hugsa til þess, hvað lítid það gagnadi vorum forstu foreldrum, að stjla sér með fíkjublodunum, Gén. 3. þá náttúran baud þeim, að þau nafu væru; minna mun þér það gagna, að draga skjó hrdulensisins fyrir skomm þína, því þótt að bæði Djöfullinn og þitt eigid hold geti swæst þig um stund, þá munu þið eðli stinga Israelis Vaktara svefnþörn, þviad eðli syfjar hann, Ps. 121. og hans anga sér hvað í myrkrun

um er hulið, Sýr. 23. Adam varð feginn að þiggja stinnfyrtilinn af Gudi, Gén. 3. til að hylja sína blýgdun með, og að verja syndugan líkama sinn fyrir kulda og tímanligu frosti. Þú munt og verða að kaupa elun nýan klædnad, af hinum öðrum Adam, 1. Cor. 15. svo að blýgdan þíns klæðleysis eðli opinberist, Apoc. 3. og að þú eðli brennir í enlísum eldi. Dyl því eðli þín afbrot fyrir Gudi, Kristinn maður, þá mun hann þau hylja, og lýt skýlunni af þínum syndum, svo mun hann draga þana frá sínu augliti, því eingann þann, sem til hans kemur, vill hann frá sér reka, Jóh. 6. Þegar vér viljum eðli sjá edur þekja vor lýti, þá sér Gud þau hvað best, því vorar heimugligar syndir setur hann fyrir sínu augliti, Ps. 90. en þegar vér sjáum, þá sér hann þær eðli, því hann hefir heitid, að kasta þeim í háffins djúp, Mich. 7. og minnast þeirra eðli að enlífu. Verum því eðli svo einfaldir sem físturinn, hvær að vantar sér einfíls vöð, þegar hann hefir höfundid falid, því þótt vér stíngum vor augu út, nær ofs ofbjöð vorir klækir, þótt vér vildum segja fjöllum um hyljid ofs, og hálsunum hrinjid yfir ofs, Apoc. 6. þá stórtir Gud eðli bein-sfeyti til að ramma vöru syndugan kropp, þegar hann hefir spannad sinn boga, Ps. 7. því allir hlutir eru berir og naktir fyrir hans augum Hebr. 4. Þegar hinn líkþrái beiddi, þá dvaldist það eigi leingi fyrir, að Jesús bænheyrdi hann, rétti út höndina og sagði: eg vil, vertu hreinn. Það var góðs þokka merki hjá Persa-konungi, að rétta að einhverjum sinn velðis-sprotu; hvað lesa má um Esther Drottningu, þegar hún gæð fyrir konúnginn Assverum, Esth. 5. Hvær er þín velðis-spríta, þú Konúngur dýrðarinnar? það er þín almáttis hönd, sem allt verkur, í hvörja Tadirinn hefir allt vald gefid, bæði á himni og jördu, Matth. 28; af hvörri einginn kann að grípa saudi þína, Jóh. 10; hún er eigi stutt ordin, að hún kunni eðli að hjálpa, Es. 59; hún er eigi apturlofud, það hún vilji eigi misfuna; hún er eigi afvana, svo hún megni eigi að frelsa; það er Guds sterka hönd, og útréttur armleggur, Deut. 4; það er hönd Guds, í hvörri að eru fílsu jarðar, og styrkleiki fjöllumna, Ps. 95; í hvörri allir heilagir eru, Deut. 33; já, í hvörri að er sál lifandi sál, og allra manna andi, Job. 12. Þegar syndarinn stíngur hendinni í sinn eigin barm, og dregur þana út aptur hvíta af líkþrá, eins og Móses, Exod. 4. mun hann þá þora að drepa hendi sinni á odd hins Almáttuga velðis-sprotu, eins og Esther? Fjarri sé því, að noður beri minna traust til að mæla við Födur misfunsföðna, enn hún hafði á konungi hinum mikil láta; hann hafði þana að herfangi tekid, Esth. 2; en Jesús hefir ofs af herleidingunni útfífid. Hann kvaddist síus að skipta með henni konúngs-ríkinu, Esth. 5; það kunni hann eðli mörgum að bjöð, nema hann gjæfi upp sjálfur tignar-nafnid. En Jesús hefir öllum segja látid, sem hann elsta: komid blessadir, börn míns Föðurs, og eignist það ríki, sem yður er fyrirbúid frá upphafi veraldar, Matth. 25; og er þó sjálfur konúngur að enlífu, og hans ríkisstóll varir um aldur og afi, Ps. 2. hann hefir að fyrra bragdi rétt ofs sína hönd, þá hann trúlofadi ofs sér í náð og misfunssemi, Ps. 2; réttum þönum aptur vorar trúar-hendur, og trúlofumist þönum í elstu og undirgefni. Hann réttir að ofs sinn og vörn trýgða-pant, sem er heil. Andi, pantur arfleifðar vorrar, Eph. 1. hvörn hann hefir sendt ofs af sínum Födur; drepum eðli hendinni við þvillkri sænd, og mórföndum eðli heilögum anda, svo eigi verði Guds-ríki frá ofs tekid, og öðrum gefid, Matth. 21. Eg vil, vertu hreinu, sagði Jesús; en

Hvað segir Gud við oss? Esa. 1: Þvoðið yður, þreinsðið yður, tafið yðar illa breytni frá augliti mínu, komum síðan og eigumst leg við; þótt yðar syndir séu raudar sem blóð, skulu þær verða hvítar sem snjór, og þótt þær séu raudar sem purpuri, skulu þær ull hvítar verða. Hvor sem sjálfur vel vill, hann þarf ekki að efast um Guds vilja. Gud gaf sinn Son í dandantil þess vör kynnum að þreinsast; því skyldi hann þá ekki vilja oss þreina, þar hann er allareidur útgefinn? Það veldur einasta vorum saurindum, að vér viljum ekki þreinin vera, þófir heldur vænt um, að velta oss í endemi syndanna, og gleymum því á meðan, að í hina himnesku Jerúsalem má ekkert saurugt innkoma, Apoc. 21. Hér stendur í Evangélíó, að Jesús gekk ofan af fjallinu. Hvað mundi ver Herra þar að hafast? Hann taladi, fyrir fólkinu þá ágjætu predikun, sem strifud er hjá Matth. Kap. 5.6.7. í hverri meðal annara, að standa þessi blessudu og þuggunarfyllu ord: biðjið og mun yður gefast, leitid og munuð þér finna, kújið á, og mun fyrir yður upplókið verða; því hvort sem að biður, hann mun meðtala, og hvort sem leitar, mun finna. Er þar nokkur maður af yður, ef sonurinn biður hann um braud, at hann gefi honum stein? ellegar ef hann biður um fíft, að hann rétti að honum hoggorm? Þar fyrir, ef þér sem vóndir erud, kunnid að gefa góðar gáfur börnum yðar; hvar fyrir mun ekki minn himneski Faðir gefa þeim gott, sem hann þar um biðja? Nú fyrst að Samleikisins Munnur hefir þannin talad, því skyldi eg efast um, að hann vilji mig líkþráan þreinsa, fallinn reisa, viltan leiddrétt, og harmþrúngin og sundurknosadan endurnæra? En eptir því eg sé að Jesús, þegar hann gekk ofan af fjallinu, þá stadfesti hann allt það hann sagi haði, með þessum tveimur dýrmætu kraptaverkum, svo veit eg að skyldan býður mér, sem er hinn veselasti ormur, er stríður á hans fótstör, að sanna mína vidurkénningu, með alvarligri vitleitni þeirra verka og athafna, er hann hefir skipað að dýrka sig með; sérdeilis þar eg heyrir hann segir í þessari sömu predikun, að þeir muni ekki allir sem til sín segi, Herra, Herra, ingánga í Gudsríki, Matth. 7. heldur þeir sem gjöra vilja síns Faðurs, þess sem á himnum er. Því svo sem einn góður læknir nægist ekki þar með, að gjöra hinn sjúka heilbrigðan, heldur tekur honum vara fyrir þeim hlutum, sem hans heilsu kunna framvegis að skada, sérdeilis þeim, af hverjum hann veit, að hann hefir haft sín vanheilindi, svo að ekki falli hann aptur í sömu sótt; svo gjæsturíkur þekist eg vita að minn heilsugjafari er, að hann alvarliga vill, að eg fordíft alla þá ólifjan, sem hann veit að mína sálu kreinkt hefir, svo að ekki verði mitt hið síðara argara þínu fyrra, 2. Pet. 2; það kénir mér hans líkvarfylla tilhlutan, þá hann frelsaði hör-konuna frá áfellis-dóminum, og sagði: kona! hefir nokkur fordæmt þig? en hún kvad ney við; og hann ályktadi með þessum ordum: svo fordæmi eg þig eigi heldur; gæð þéðan og syndga ekki framar, Jóh. 8. Drottinn segir til þessa líkþráa manns: far og sýn þig kénimönnunum, offra þína gáfu, þá er Móses hefir boðið, til vitnisburðar yfir þeim. Levít. bókar 14. Kap. stendur, að þeir sem þreinsadur vóru af líkþrá, skyldu offra tveimur fuglum, hverra annar átti að slátrast, en hin dýfast í blóð þess slátrada, og síðan laus gefast og burtu fljúga. Þetta minnir mig á, að þeintja þar um, að Guds eingetínn Sonur er minna regna, fyrir utan alla verðskuldán, slátradur, og á kressins altari fórnafardur, Gudi til eins sárleiks

líms, Eph. 5, en mér er þíft í hans blóð, og þar fyrir em eg laus gefinn, sem hann lífátíð þefi, og í burtu floginn; samt veit eg þó mína skyldu, að eg að nokru leiti skal stíraft þeirri stírn, sem hann stírst þefir, Matth. 20; þad er, að minn gamli madur á með þönum að krossfestast, Róm. 6. áður einn sála mín fær uppflogid til himna, og inngingid í hans dýrd, á land lífandi manna, Ps. 116. Svört að koma, og þar eplífliga með þönum að fagna, bædi mér og öllum Guds börnum, veiti og gefi mífunsamur og góður Gud, fyrir forþenustu síns eingétins Sonar, og náð Heilags Anda, amen!

Þjórða Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudsþjallid, Matth. 8. Cap.

Dg er Jesús sté á skip, fylgdu hans lærifveinar þönum eptir. Dg sjá þú, mikill óþyrreifti gjordist í þönum, svo að skipid lá undir áföllum, en hann svaf. Dg hans lærifveinar getnaqu til hans, vöktu hann upp, og sögdu: Herra! hjálpa þú oss, vér forgaungum. En Jesús sagdi til þeirra: hvað hræðist þér lítill-trúadur? þá reis hann upp, hastadi á vindinn og sioinn, og þar varð logn mikid. En mennirnir undrudust, og sögdu: hvílikur er þessi? þviad vindur. og sjór hlýða þönum.

E r o r d i u m.

Þinn gaudslgt heimur þessi, hvørs höfðingi að Satan nefnist, Jóh. 14, hann sýnist mig svo vel kunna að samstíjast við þad; sjórnin er ein óstöðug höfud-stépná; þegar hann er sem blöðastur, veit ekki þvri til á stundum, enn hann umhverfist narri í augnabliki og ris fjöllumum herra. Svo er og eðert í heiminum stöðfast; þegar hann stadrar uppá nokurn, eins og þjófsáfinn hundur, þá er Guds börnum af þönum stáðinn víð, og jafnvel hans egin börnum óþlaga. Þótt að Satan og hans vñir þati Gud mest, og þá, sem eitt eru með þönum, þá er hann þó í sjálfum sér sundurþvætur. Eðti elkast hans þjónustu-menn leingi innþvrdís, þegar þar er að kþppa um þad, sem þeir þafa gjört sér að Gudum. Svo sem Chrísti þénarar eru viðþvæmir nær þeirra höfud er meidit, svo er og Djöfúllinn í sinni kynstóð. Þegar Laban vantadi sín stírgod, þá rann hann jafnstjótt eptir Jakob, Gén. 31. Þótt hann væri hans mágur, og svo er heimur þessi innþvrdís; þegar hann má sjá á bak einhvørs þess, sem drambsemin og sfsn augnanna þafa fest sinn trúnad á, þá rfsur hann vinstapinn, jafnvel við þá sem hann lést þafa hvað kjerasta. Jóab er eðti leingi vinur Amasa, 2. Sam. 20, þegar hann stíast hann muni nokru tapa af virðingu sinni; eigi þeldur raktir Abfalon bróðernid við Ammon, 2. Sam. 23, þegar þeirþræknin blæs hann upp. Míðe á meðal þessarar þvævísu kynstóðar verður þinn lítli þópur Chrísti að búá, og mata aðstílanligum árásum og þveislunum; svo að í villu mættu leidast, ef sté kynni, jafnvel ávvaldir, Matth. 24. Svo sem Móí og hans þvsti var í þinni vantrúndu veröld, Gén. 6; svo sem Lóth var í Sódóma, Gén. 19; Abraham í Górar, Gén. 20; Ísrael í Egyptalandi og Ghabáa, Eróð. 1; svo eru Guds vñir í ó-öld þessari. Hvað er þér til ráðs, bræður mínir, svo vel sari og menn séu víssir um, að þeir eigi líði skipbrot á sálu sinni? eitt veit eg sem aldrei skal bregðast; þad kénir Drótiinn oss hjá, Matth. 7, þegar hann áður þafdi tefid sínum lærifveinum vara fyrir fals-spámonnum, segjandi: hvör sem þeyrir þessi mín ord, og gjörir eptir þeim, þönum vil eg líkja við einn forsjálann mann, þann er bygdi þús

stít á bjargi, en þar gjörðist regn og vatns-flóðin komu, og vindarnir blésu og féllu yfir það húð; en það datt ekki, því það var á bjargi byggt. Þetta bjarg er Drottinn Jesús; það er sú hyrtingar-steinninn í Zion, Esa. 28, sem Gud bestir byggt sína kristni á; hvor sem yfir hann byggdur er, hann mun aldrei kollsteypast, heldur stöðugur blífa. Lærifveinar Drottins tóku til að veitjast í trúnni, þegar hann soaf, en veðrid tók að þessja sjóinn, svo þeim lá við að forgánga; þá tóku þeir það til ráðs, að þeir vöktu hann, og gáfu honum til vitundar neyð sína. Kristni Guds er lík einu skipi, sem veltist í ólgu-sjó veraldar þessarar, hún bestir Christum jafnan innan-borðs. Tökum því sama ráð og lærifveinarnir hér tóku, þegar sjörinn, það eru árásir, sjandskapur, illkvittni, hneislanir, lastmæli og alskonar óhlutvendni þessarar vondu veraldar tekur til að ganga á þetta Drottins skip, hvors allir þeir hafa sér að vanta, sem hjá honum hafa far tekið; svo þeir meiga finna til þess er Pálus um sig talar, að þar sé baráttu þið ytra, enn stríð þið innra, 2. Cor. 7. Vil eg því af þessu b. Evangelíó og dæmi lærifveinanna, tala alleina um þá hluti, sem eiga að gjöra oss fulltrúa, um hans aðföð í öllum vorum naufsynjum. Hjála oss hér til náðugi Gud og Fadir, með krapti þíns Anda, fyrir Sonarins forþénustu amen!

U t l e g g i n g i n .

Þess má allvída gjæta í æfi-sögu Drottins vors, að þegar hann hafði einhverja merkiliga predikun flutt, þá staðfesti hann kénninguna með einhverju krapta-verki; svo gjörði hann þegar hann gekk ofan af fjallinu, hvar hann hafði talad eyrindi ríkisins fyrir fólkinu, Matth. 5. og hann læknadi hinn lífþráa; svo gjörði hann og hér, þar hann allan daginn hafði kénnt fólkinu, með þeim fegru eptirlífingum, er skrifadar standa Matth. 13, um illgresið, um mustarðs-kornid, um sürdegid, um perluna og um fellsjóðinn, og adrar fleiri; en strax á eptir fylgdi þetta dýrðliga krapta-verk, er Gudspjallid umgétur, Marc. 4. Nú var það ekki alleina gjört fyrir lærifveinana, br. m., heldur þefir og Guds Andi þvillst stór-merki uppþeifna látid oss til lærdóms, að vér, sem höfum tekið við trúnni á Drottinn Jesúum, og erum í hans nafni stírbir, vér skulum læra að trenfsta honum í öllum vorum naufsynjum. Þessi var nú aðferð Drottins, bæði á hans hervistar-dögum, svo og strax eptir hans himnasör, leingi fram eptir æfi kristninnar; því skrifar Marcus, Kap. 16, um Postulana, að þeir hafi geingid út, predikandi allstadar, að Drottinn samverkanda og orðid styrkjanda, með eptirfylgjandi teiknum; en því var misjafnt tekið af heiminum, svo sem augljóft er af gjerninga-bók Postulanna. Þetta dýrðliga krapta-verk stéði í návist hans elskuligra lærifveina. Mattheus skrifar, Kap. 13, að margt fólk hafi safnast að honum, svo hann blessadur varð að stíga á skip, fyrir mannþraunginni, en fólkid sat í sjörunni og heyrdi á. Flestir munu þeir hafa verið í þessum mikla hóp, sem meir þefir fýst að þeyra málsuilli hans, heldur enn að stílja eður geyma kragt orðanna; það ræð eg af því, að eingiinn spurði hann eptir meiningu eptirlífinganna, nema hans lærifveinar, hvað honum án efa mislíkad þefir, sem von var, því sagði hann við þá: yður er unt að vita leyndardóm himnaríkis, en þeim er það ekki gefið, Matth. 13. Svo er kyrkju-ganga vor ástundum; allir flykjaft til að þeyra eins manns predikun, sem talar snjallt, en rótfesta þó ekki meir í hjartanu þann heimugliga kragt, sem býr í ordinu, heldur enn þótt einn óviti taladi, svo þeir færi ávært þar af, og gjörift sannir Christi lærifveinar. Drottinn gjörði þetta mikla krapta-verk fyrir svo fáum, af því þar voru svo fáir, sem gáfu mikiinn gaum að predikuninni,

Þann talabi fyrir mig mann af skipinu, svo allir herra máttu og skilja Guds veg, hefði þeim verið um það hugað, og það stæði nærri landi, en krapta-verkið gjörði hann og í skipinu, midt á sjónum, þar sátir voru hjá honum innanbords, og eigi nema þeir sem lagðu uppá hjartad, það hann talad hafði. Þar fyrir, barn Guds, viljir þú vera fulltrifur um aðstod Guds í sjó-róti veraldar þessarar, þá sjá til fyrst, að þú sért. Christi sannur lærisfœinn; herra hans ord, og lát þér vænt um það þykja, efi einasta um stundar-safir, heldur geym það í hjartanu; stunda eptir að fá þess réttan skilning, laga þinn lifnab þar eptir, fær þar af ávænt í þolinmæði, Luc. 8, svo þegar andvidri hörmunganna mætir þér, að þú sért þá viss um, að þú hafir Guds Son innan skips borða, þá máttu vera þess fulltrifur-uggur, að Drottinn er öllum þeim nálægur, sem hann ákalla, Ps. 145. Það er þið helsta á einu skipi, að þvi sé vel stjórnt, sérdeilis í ólgu-sjónum. Líkhamir vorir eru skip sálarinnar, hvorju hún stjórna á, svo hún nái höfninni umfidir, á landi lifandi manna, Ps. 116. á hinu fyrirheitna landinu; gef honum efi öfnitinn taum, þrælka hann eins og St. Páll; ræk holdið að sonnu, en þó efi svo, að þú leyfir því síuar girndir að rækja, Róm. 13. Lát efi sálu þinni verða það, sem Pálímúró varð, þegar hann sofnadi við stjrid, þá datt hann úrbyrdis; eins kann sálu þinni að verða, utan þú vakir og bidjir, svo þú fallir efi í freistni, Matth. 26; og ef hún kann að sofna, sem optriga stædur, þá sjá til, að þú hafir Jesúm í stutnum, að hann vekir þig, nær hann sér þú atlar að forgánga. Sála þín sefur opt, þó líkhamans augu vaki; Drottinn sofnadi eptir nátturligum þætti, því hann var að allri hegðan fundinn svo sem maður, Phil. 2, svo hann kynni að samþínast þínum eynidum, Hebr. 5; samt vakti hans Guddómur, því hann er Israels vaktari, hvor ed efi sefur og efi sýnir hann, Ps. 121. Og þar hann nú í voru holdi situr til Kraptarins hægri handar, Marc. 16, þá hefir hann vakandi auga yfir sinni kristni, hvorja hann endurkenpt hefir, með sínu eigin blóði, Act. 20, já, á öllum hennar limum, sem hann þekkir fyrirfina lærisfœina; bið þvi með stáldinu: vak þú minn Jesú, vak í mér, vaka lát þú mig eins í þér, sálin vaki þá sofnar líf, sé hún ætíð í þinni hlíf! Þegar þú svo gjörir, og það af hjarta, og stundar eptir að halda þér vakandi í hans þjónustu, og lætur efi Satan dilla þér á koddar syndanna, þá máttu vera fulltrúa þar um, að svefnlæti veraldarinnar skulu aldrei æra þig, þótt hún veltist um, og berji hæl og hnacka. Djöfullinn, sem er hennar höfðingi, skal aldrei reisa svo mikla ólgu í henni, að þér sé hætt við að forgánga; það kenna mér hans fyrirheit, er sagt hefir: óttist efi, eg hefi heiminn sigrad, Jóh. 16; það segja mér hans ord, er sagdi: höfðingi þessa heims er dæmdur, og með mig hefir hann efiert, Jóh. 14. Hafi hann efiert með hann, svo hefir hann efi heldur með þá, sem í honum eru, og hann í þeim, þeir sem eru limir hans líkhama, og hvað meira er, að þeir eru orðnir einn andi með honum; því segir Jóhannes, 1. Jóh. 5: hvað sem af Gudi er fædt, það yfirvinnur heiminn. Hvað vill sá óttast sem hefir svoddan einn Föður? Unglingum setja menn fjárhalds-menn, og þykist sá góðu bærtur, sem öblast þann einhvörn sem er fullvædja, og líkligur til að gjöra honum rétt, og forsvara hann fyrir rángseleitni óráðvandra manna, jafnvel þó það gángi misjafnt til meðal vor mannanna, samt láta allir ærligir menn sér

vera um það hugað; en hvornin sem því er varid, þá eru allir þeir ed Gud óttast þan ómagar, og er þeim miklu betur ráðstafad, heldur enn hinum volbugustu heimsins gjæðigum og vildarmönnum. Segid mér, hvað skal eins manns fulltrúi hafa til að bera, nema máttinn og viljan? um hvorugt kunnum vér að efast hjá Gudi. Máttinn sjáum vér í þessa dags Evangélíó, þótt ecki væri annað til, sem þó fleira og stærra er, enn að allar Eingla og manna tungur fái það um allar aldir upptalið. Hann hafstabi á vindinn og sjóinn, og þá varð strax logn mikid, svo þeir sögdu: hvílíkur er þessi, að vindur og sjór hlýða honum? Enginn hlutur er Gudi ómöguligri enn annar, lúe. 1; það kostar hann ecki meira, að steypa allri veröldinni um koll, enn að drepa einn titling; hann hefir aldrei haft mikid fyrir neinu í allri sinni ríkisstjórn, nema því, að leyfa syndarann úr helvíti, og þó gjörði vorum Trélsara elskan til síns óvinnar þetta ok svo sætt, að hann lánagði til að drecka þann kálk, er hans Fadir steinkti honum, lúe. 22. og aftadi ecki forsmánina, segir Postulinn. Gud gjæfi að elskan til hans, kynni að gjöra of hans byrði svo léttu. Og þar ed öll Guds sképna, er svo eckert í hans hendi, þá má eg fulltreyfta, að hann sem eigi þurfti að tala nema eitt ord, til hins brúfanda hafs, honum muni eigi vera um megn, að varðveita mig þinn vesælasta orm, sem liggur á hans fótstær, í ólgu heims þessa. Hann talar til sjáfar-haffins: þingad skaltu komast og ecki leingra, þér skulu þínar stoltu bylgjur leggja sig, Job. 38; því mun honum veita hægt, að drepa offan í hinum drambláta, svo þar verði logn mikid, edur og að slá honum högg við eyra, Ps. 3, svo hans statur finnist ecki meir, ef honum svo líkar. Svo mikils máttar er nú þessi stóri Konungur himins og jardar; hvor vill þrifa mig af hans hendi, Jóh. 10. Kann nokkud ærin að gjöra, nema henni sé beitt, eda sögin að útrétta, nema henni sé stjrt, eins mikid kunna menuirnir mér að gjöra, nema Gud leyfi þeim; því vil eg segja með Davíð nær heimurinn hatar mig: Drottinn er mitt ljós og mín heill, fyrir hvorjum skal eg óttast? Drottinn er verndari míns lífs, hvorn skal eg hræðast? Ps. 27; en það hann leyfir, skal mér skjerkomid vera; hann agar mig, því hann elskar mig, Hebr. 12; hann tpytar mig, því hann vill leidrétta mig; hann særir mig, því hann vill græða mig, Ps. 6; og er það dárastapur fyrir mig, sem læzt ávita vin minn, ef honum vfirfest; sem stríki barn mitt, nær það gjörir það, sem eigi byrjar; sem læt fléra og brenna eitt súid sár á mínum ástmanni, svo hann heill verði, að eg skuli ecki taka þinn sama af hendi Drottins. Þar fyrir skal eg eigi heldur efast um viljan, það læri eg og af þessu Gudspjalli. Lærifveinarnir vöktu Drottinn, og það með umkvortan nokkurri, og mistrausti á hans almætti; því Marcus strifar Kap. 4, er hann segir frá þessu mikla kraptaverka, að þeir hafi sagt: meistari! þú hyrdir ecki um það, að vér forgaungum. Hvað var þetta að segja við hann, hvørs almætti þeir vel máttu þeckja? hvor ed svo mörk kraptaverk hafði gjört þeim ásjáandi; samt varð hann fljótari til að hjálpa þeim, og að hafa á vindinn og sjóinn, heldur enn til að átelsja þá, fyrir þessa efasemi og trúarleysu. Þetta hendir of opeliga, nær vér þíðum eptir Drottni á þurrlendinu segir Davíð, Ps. 63; vér meinum hann sofi þótt vér vitum að hann syfji ecki; vér köllum að hans hönd sé stutt ordin, þó of sé alkunnugt af Guds ordi, að hún ecki einasta kallast þín sterka hönd Drottins, og útréttur armleggur með miklum undrum, Deut. 4, heldur og

milda hönd Drottins, sem gefur að vér samansöfnum, og þá hann upplýkur henni, umst vér af gjæðum, Ps. 146. Og þótt vér séum nú svo tvítráðir og efasamir, eigi þur er hann ofs hvað nærstur, þegar vér ætlum hann fjarlægán vera. Þegar Jóseph em hann ætlaði að taka Benjamín í varðhald, þá gat hann valla tárnum halðið; þegar n óttadi bræðrum sínum með sinni reidi, þá fékk hann þó eðileynt sér fyrir þeim, Gen.

Ætlum eðli að Fadir misfunssembanna muni síður náðugur vera, edur kenna í fti um sín börn, þótt hann tyni þau þeim til góða, því hann straffar, en eðli af hjarta, magr.3. hann burtrefur, en eðli enlífliga. Dhætt er því, aldrei steypir Drottinn noðrum a, sem hinn allra minsta trúar-neista geymir í hjarta sínu, svo djúpt niður í asgrunn núnganna, að þeir albeiðis svænti sér náðar hans, jafnvel þótt þeir séu á-stundum yt leiddir, því lítlogandi horkveik mun hann eðli útslökva, Esa. 42. Gud straffaði vir vorar um skamt með ó-áran noðurri, þar eptir vitjafi hann vor með land-plágu, hvær ók frá ofs vora fjærstu ástvini, og hið besta fólk; mundi ofs þá eðli þykja horka til dræða? Hvilíkt audn var þá í landinu, svo að þeir sem holdliga voru sinnadir, tóku til efast um, að vér mundum hér leingi bygdum halda. En hvörsu þefir þin milda hönd ottins síðan kórónað árid? hvörsu hafa hans fótspor af seiti dropið? Ps. 65. Með íkri árgjæstu þefir hann bleffað ofs, svo að vér eðli einasta hofum eingann skort líðið, ur flestir báid við betri kost enn noðurn tíma áður? er eðli þetta fýniligt almættis og fku merki Drottins? Hvört fkyldum vér leita í hörmúnginni, nema til hans, sem svo vís, máttugur og gjæsturíkur er? Eg vil taka mér orsök af þessu dýrðliga kraptaverki, til tala noðud við yður, sem um fjóin farid, og leitid næringar yðar í haffins djúpi. Hvör- ypt þefir þinn góði Gud varðveitt yður í lífs-háftanum? hvað tídt hafid þér mátt segja David, Ps. 18: hann sendi út af hóbinni og sókti mig og dró mig upp úr miklum num. Drottinn þefir opfliga gjört furduverk á yður, þegarð daudans bönd hafa um- ngt yður, Ps. 18. og þér meintud þér ætluðud að forgánga, þá þefir hann þó ríkt yður úr daudans porti, Ps. 9. og frelsað yðar sálir úr helju. Þar er eigi lángt á að minn- vet lífum enn nú, sem eigi erum mjög til ára komnir, og munum það, að Drottinn ir á sama degi kollvarpað sumum, en suma þefir hann varðveitt undrunarlíga og ólíflíga ie manna fjónum, og þetta optar enn einuflinni, eðli þar fyrir að þeir sem tindust, hafi dugri verid enn þinir sem affomust, meir enn þeir sem turninu fell yfir í Sílóa, edur e ed Pílatús flátradi í Galílaa voru sekari enn aðrir, lúe. 13, heldur til að fýna læti sítt á þeim sem hann burt tók, ofs sem lífum til eptirðæmis og vorum eptirfkomend- ; en náð sína á hinum, er hann sparadi, svo hann með báðum höndum leiddi ofs rbrotnar manneffjur til yðranar, að eigi söfnum vér ofs reidi á dag reidinnar, og Guds lætis dóms, Róm. 2; en Gud náði hvörn ávört það færir. Eg get eðli því hrófad, allir þeir ed voga lífi sínu út á fjóin, taki Jesúm í bát með sér; og eg þori að segja, valla drýgja sumir menn fleiri edur meiri fýndir, Gudi til ftygðar, enn nær menn þiggja a mestu bleffan af hans orlætis þendi, svo eðli er að undra, þótt hann megi lykja henni ur á-stundum fyrir ofs, og skamta ofs úr hnefa, sem menn plaga að segja, já, þótt hann ffi ofs með fkipreikum og manntjóni, til að tnypta ofs lífaba kálfa. Alfunnugt er það

öllum mönnum, hvíllst framferði, hvaða munnsöfnubur, gjálfi, stráttapaur, lógi, rán og þjófnabur, að æður ex í þvilltum selfspum með langtum meiri frekju og óstammfeilul enn annarstadar, svo hann þykist góðu bættur, sem verst getur látið, og það þykir kallmennta og snilli að vera fremstur í flokki, nær menn slíkt aðhafast. Þegar þér róid til fíftjar, látið þér biðja Gud fyrir yður, en hvað mikill þar fylgi hugur máli, er af því auðsætt, er þér talið og gjörð, sumir hverjir, nær þér erud undir það festir, þá formálid þér yðar veidarferum, yðar verkferum, yðar lagsmönnum, þegar eðli er allt eptir vild yðar; og þar þér ættud að biðja Gud að blessa, segi þér að Andskotinn skuli taka. Svo sáir nú Sjandmadurinn Illgresinu, Matth. 13. bæði á sjó og landi. Þegar Gud sendir yður það á augnúlíni, er yður eðli líkar, forsmái þér það, blótið því, og fastið því aptur í hans náðar sadm, sem hann er þá hvað mest að útbreidda til yðar. O! þér rángsnúinir og þekkingarlausir syndarar; láti Drottinn sinn vind blása á sjóinn, svo yður þykir hætt við líftjóri, þá kallid þér að sennu til Drottins, sem og vera á, en gjætið að, hvort það muni eigi kunna að eiga heima hjá yður allmorgum, sem Drottinn sagði við Jüda, Jer. Kap. 2: þegar nendin nfrigeingur, þá segja þeir: upp þú og hjálpa oss; en hvar eru þá gúðir þínir, sem þú hefir gjört þér? bjóð þeim upp að standa; lát sjá hvort þeir kunna að hjálpa þér í nendinni, þegar svo til ber fyrir yður; ó! þér gúðlausir menn; hvar er þá Andskotinn, er þér svo titt áfallid, og biðjið að taka bæði yður og yðar stallbræður? hvar er hann þá? mun hann nokkud hjálpa yður úr nendinni, þegar þér liggid undir aföllum? Mér mun saklaust vera að drarpa hann með sömu ordum og Elías taladi um Jeßabels Bal forðum daga: kallid þátt því hann er einn gúð og hefir mikid að gjöra, 1. Reg. 18. Veit eg, að hann hefir rífti svo mikid í heiminum, sem Gud ljær honum, til að straffa með syndir mannanna; en heldur mun hann uppasa sjáfarhafid þeim til skada, ef hann þó hefir það vald, en eigi mun hann hafa á sjóin né vindiinn; þá makt gaf hinn almáttki Konungur Syni sínum, og eðli Sjandnum, sem er sáangi og útlagi Guds. Einskis er af honum nema ills von, því hann rædur eðli fyrir öðru. En þegar þér svo kallid til Guds í nendinni, munud þér gæta haft fullt traust á honum, að hann útrýði yður þadan, Ps. 91, nær þér þannin leitid atvinnu yðar; eðert fyrirheit hafid þér þar um, nema það, að á hverjum tíma, sem hinn ógudligi snýr sér frá sínu ógudligu athæfi, þá skuli hans synði eðli að eynlifu minst verda, Ezech. 18, og stendur það að sennu óráskad um alla æfi. En gjætið að, þér sem svo ógudliga líf að hafid, hvort yður muni eðli fyrir koma til hugar, þegar þér ratid í lífsþáffa neðurn, að sorga fyrir þessu auma lífi, hvort þér þó skulud einhvörn tíma missa, heldur enn að befala yðar sálar Skaparanum af alvöru; orðsok þá hefi eg til að efast þér um, að þar eru svo fáir, sem Gud hefir sjúnt dauðan, að þeir lífi betur eptir enn áður; en hvað er svoddan? Gud er nálægur öllum þeim sem hann óttast; en eg kann eðli að segja, að þeir óttist hann, sem hann eitt sinn hefir leyst úr helju, og eru þó eingu betri síðan. Þegar Gud gefur öðrum meira enn yður, þá ófundið þér þá; þér erud rángengdir, af því hann er gódgjarn, Matth. 20; Þér spillid veidum þeirra, ef þér gétið, og í því reki þér Satans eyrindi, því hann leitast við að koma því til vegar, að mannesfjan hafi sem minst gagn af erlæti Drottins; eðli gjörði svo Þétur og félagar hans, er Drottinn gaf þeim hina miklu

blessan, er lúcas skrifar um, Kap. 5; þeir bendu sínum sélogum, að þeir kjæmu og hjálpuðu þeim, og meðdeildu þeim af þeirri Guds blessan, er þeir feingid höfdu; en eg þori að segja, að nokkrir af yður eru svo lyndir, að þeir nærri því heldur sækja vilja enn unna sínum náðva nokkurs af því þeir hafa af mikid. Evi og forsmáid þér hina aðra, sem minna er veitt, svo sem væri það yðar atburður að þakka, og þér mættuð þakka yður út Guds hendi það þér viljid, og gjætid lítid að því, sem Páll segir: hvað er það maður, að þú ecki þegid þafir, 1. Cor. 4; sumir af yður trú á sinn fífti-galbur, og þeir þá Andstotinn sjnt kúnt sína í hjarta yðar, þegar hann kemur yður til að dyrka sig, og þakka sér fyrir Guds gáfur. Ecki gjörði það Petur; í þínu nafni vil eg netinu útvarpa, sagði hann til Jesúm, lúca. 5. En þegar þér brútid rúnir og ristingar, með hvörjum þér þó minna enn eckert fáid útrétt; kastid þér þá ecki netinu út í Fjandans nafni? Ó! minn Herra og Gud! eg get ecki nógliga dáðst að þinni þolinmæði, að þú setur ecki krók í nafni Andstotans, Ezech. 29, eins og hvalfins í Egyptalandi forðum, og lætur þá draga Djöfulinn upp á auglinum, er svo hæða þitt nafn, að hann gleipi þá lifandi eins og jörðin Sóre, Datan og Abíram, Núm. 16. Lærid af Petri að fífta, góðir menn, hann er hinn besti formaður; þótt hann sæti úti alla nóttina og feingi eckert, þá mögladi hann ecki, heldur sagði: eptir þínu ordi vil eg netinu útkasta. Ecki órvænti hann, þótt Drottinn lét hann bida eptir sér, en þegar hann blessaði hann, þá fyrirvarð hann sig og gaf Gudi dýrdina. Ecki gjöra þeir svo, er þroka sér upp af Guds láni, svo sem væru þeir þess verðugri enn aðrir. Forðist slíkan dárastap, ef þér viljid vera vissir um Guds aðstod í háttanum; talid með allri hjartans andmýkt á móti hans blessan, hvört heldur hún er mikil eður lítil, og sjáid ecki ofsjónum yfir þeim, sem hann þeir meira gefid; forsmáid og ecki hina, er hann minna lánar, heldur sé hvort ánægður með sinn deildan verð, og gjaldi Gudi skyldugar þakir þar fyrir; hýrid og faung yðar stýnsamliga, og ónýtid ecki Guds gáfur; ef þér óvirdid þér, og leggid að litlu, nær þér nægtir þafid, þá óvirdid þér Skaparann, sem þér gefid þeir; verid og minnugir hjarleikans, að þér glemmid ecki þinum volada og þurfa-manninum, og sýnid þaklæti yðar við Gud, ecki einasta með orði, heldur og verki, 1. Jóh. 3, við hans fátæka naundstadda linu. Ecki fái þér þonum betur launad, enn með svoddan móti, því jafnvel þótt að maðurinn sé vesæll til þess, að hann kunni Gudi nokkud aptur að gjalda, þá vill þó Mannsins Sonur á þinum efsta degi segja: hvað þér gjörduð einum af þessum þínum minstu, það gjörduð þér mér, Matth. 25; en um alla hluti fram, þá selid Gudi á hendur sál og lífhama, nær þér dragid út á djúpid til að leita yðar næringar; hugleidid að þar eru valla tveir þumlungar á milli lífs og dauða; hvíllkur vöð er það þá og sálar-háfti, að trú á svo óstöðugum hlut fyrir sálu sinni sem þafid er, nema menn séu þar um áður fullvissir, að hvört þeir lifa eður deya, þá séu þeir Drottins, Róm. 14. Sá sem út á sjóin fer, það er eins og gangi hann í orustu; hann er ecki viss um að ná landinu aftur; en þótt að þínum almáttuga Gudi sé ecki um megn að varðveita sína, eins vel á jó og landi, þá mætti mér þó til hugar koma, að vanda mig hvað mest, og leita Drottins hjálpar, þegar eg sé háttan fyrir augunum. Eg þessi um þetta efni nokkud langtala verid, g það fyrir því, að eg hýgg þess vel við þurfi, því margur er ódæll, hýrdulaus og óhlut-

bandur, stéitandi ekki um, nema að fylla krossinn, og gildir eina þótt sálin svelti; og vona eg að Guds börnum muni það ekki óþægt vera, er eg hér um sagt hefi; þínir verða sínu fram að fara, er heilsufamligar áminningar að einu háfa, og velður þó ekki sá eð varir, þótt að verr fari; þeir munu að-komast rauninni, er það forsmá, nær uppstæru-tím-inn kemur. Og vil eg svo ápturhverfa til hins, er eg í endverðu hóf um að tala, sem var, að menn stýldu varpa allri sinni áhyggju uppá Gud, Ps. 55. og honum alleina treyst-a; þá vér rotum í neyð einhverja edur mótlæti. Að sonnu er ofs ekki bannad, miklu heldur leyft, að leita mannanna hjálpar, nær ofs áliggur, því mennirnir eru skapaðir hvor öðrum til aðstodar, og háfa Guds bod um það, að styrkja hvor annan innbyrdis, Gal. 6. Gud náði, að því er á eingan veg svo eptirfylgt sem byrjði; en ef vér þetta rétt athugum, þá dregur mannlig hjálp ofs svo stamt á veg á-stundum; summa vantar esnin, aðra viljan, nokkrir eru langt frá ofs, og ná eigi til ror þótt vildu, nær í raunirnar retur; en Gud brestur aldrei máttinn, aldrei viljan, svo sem áður er sagt, og menn skulu eigi þurfa að senda langt eptir honum, því hann er nálægur öllum þeim sem hann ákalla, Ps. 145; héraðauki er sumum vorum meinum svo háttad, að einginn mannligur kraptur getur ráðið bót á þeim; en þar er ekkert það bál, sem allra meina Bræðari kunni eigi að lækna. Vel kunna mennirnir að hjálpa lífi voru optlaga; en þó svo, að hann vilji háfa ofs hóspid í það sinn, annars ekki, því öll lifandi sál er í hans hendi, Job. 12; en það stíkur Guds og manna aðstod, að þótt hann deyði, þá lifgar hann eynsliga; því það skal sté, sagði lausnarinn, Jóh. 11, að hvor sem trúir á mig, þótt hann deyri, þá skal hann samt lifa. Gjatum og þess, bræður mínir, að þótt vér af monnum líðveitflu þiggjum, þá kemur hún samt frá Gudi; edur hvaðan er það, að ofs kemur hjálp á-stundum, þaðan sem ólíkligast er, og vér væntum hennar sígt frá? Ekki var Móses, þá hann var landflótta, Erób. 2. til þess líkligur, að leida Ísrael út af Egyptalandi; Gedeons ætt var þin minsta á meðal Manassi, og hann minstur meðal sína bræðra, Júb. 6; þó sendi Gud hann, til að frelsa Ísrael af hendi Madíanítanna; hann sendi ókenda menn, af fjarlægum landi, til að fara syni sínum vega nesti, er hann var enn þá í reisum, Matth. 2; hann sendi honum einn fram-andi mann Símon af Cyrenía, til að bera krossinn með honum, Matth. 26; hann sendi Nicodemum og Jóseph af Arímathía til að gjöra hans útför heidarliga, Jóh. 19. Einginn maður kann um það hægum að hyggja, hvornin Gud fer að hjálpa, þegar hann er náðug-ur; hann kann að gefa Ísrael vatn af hellunni, Núm. 20; hann getur sendt Elíe fæðflu með hrósinum, 1. Reg. 17, og mettab margar þúsundir manna með fáum braudum og fiskum, Jóh. 6; og eg veit, að þar er nærri einginn af ofs, sem til ára erum komnir, að eigi hafi hann einhvern tíma reynt svoddan undrunarlaga Guds aðstod, ef vér hefdum vit á eptir að taka, og tilreiðna það Gudi, sem hans er; en sumir trúá á mátt sinn eg meginn, og þykjast sjálfir afreka alla hluti; jafnvel þótt eg ætli, að þínum mektuga himn-anna Konungi verði lítið fyrir því að gjöra ofs þrautirnar svo þungar, að mannligur kraptur náði stamt til að kasta þeim af sér; það hefir hann optlaga sýnt; hvað varð úr þeim fimur konungum, sem Abrahám hrakti með nokkrum húskellum sínum? Gen. 14; hvað varð af öllum risunum í Kanaanslandi, sem hræktu undan Jófúa? Jóf. 12; hvað

úr Þharab er hann trensti á sína miklu makt og sagði: hvar er Jehova, að eg
 ni hlýða honum? Exóð. 5; hvað varð úr hinum sterka Goliath, er Dauid rotadi
 i med steins-högginn? 1. Sam. 17. Noðrir trensta á vísdom og framsýni, en það
 i hegómi. Hvað stóðuðr Absalon Achitophels klókindi? 2. Sam. 16; edur Adonía
 bs slægvitska? 1. Reg. 1; báða þá slógu þeirra eigin þrettir um hálsin; hvar fyrir?
 Þ Gud var eðfi til ráðanentis tekinn. Sumir gjöra þennan fallvalta mammon, að
 achvarfi, 1. Tím. 6, og vilja alla hluti með honum útrétta, en það er eitt vesalt
 st; Guds gáfa er hann að sonnu, ef hann er rétt feingiinn, annars eðfi; en eingum
 þann duga, nema Drottinn hjálpi, og allra síst má hann sálunni gagna, nema þeirra,
 gjöra sér vini af honum, er medtaki þá í eynifar tjaldbúdir, lúe. 16, og eru þar-fyrir
 i góðum verkum, 1. Tím. 6; en hvornin sem öllum þessum er háttab, þá er hinum
 erft farib, er svo lítt trensta Gudi sínum, að þeir meina að höfðingja og veraldar-
 ma gunst muni duga þeim framar, enn ást hins mikla alsherjar Drottins, er öllu
 ur bæði á himni og jörðu, og gjöra því marga ólenfiliga hluti þeim í vil, en móti
 um, og ætla að þeir muni kunna að bera stjöld fyrir sig, er þó eðfert eiga undir sjálfum
 þegar Drottinn er reidur. Ófarir þeirra er svo hafa breytt, má allvída lesa í Rit-
 unni; svo sem þegar Drottinn reiddist Júda konúngum, er þeir leitudu hjálpar til
 lands og Egyptalands konunga, og kjöru heldur að vera þeirra naubúngarmenn, enn
 ita Drottinn rífta yfir sér og heita hans frelsingjar. Þvílíkt stýldu öll Guds börn
 íst, heldur leita hans í allri neyð, til hvørs þeim er varpað í frá móður lífi, Ps. 22,
 þaga svo líferni sínu, að hann þekki þá fyrir sín börn, sína ást-menn og brædur síns
 étins Sonar Jesú Chrísti. Heyrid þar fyrir ord Drottins, af Esajæ spádóms-
 ur, 33 Kap.: hvar hann geingur í réttvísinni og talar hvað rétt er, hvar hann hatar
 gjndin og ágyrðina, og heldur sínum höndum frá því að þiggja steinklingar, hvar hann
 þegir sín eyru, að eðfi heyri hann manndráp, og lýkur augu sín til, að eigi sjái hann
 illfu-þorin, sá mun í hæðunum búa, og björgin munu hans virki og verndar-hlíf
 i, hans braud mun honum gefast, sitt vatn mun hann víst hafa. En þú Dómari
 ur veraldarinnar, sem í himninum býr! vertú sól og stjöldur þinna barna, sem á þig
 2, og lát þau aldrei verða hinum stjæða mörðingja Djöflinum, edur hans limum að
 ángi; lát þau bida eptir þér með þolinmæði, og sleppa þér eðfi þar til þú blessar þau
 nnleidir í þíns Sonar dýrð. Bænþeyr það nábugi Fadir! fyrir hans forþénustu,
 u, í Jesú nafni, amen!

Fimta Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudsþjallid, Matth. 13. Cap.

Þann tíma; adra eptirlíking lagði Jesús fram fyrir þá, og
 di: himnaríkt er líkt þeim manni, hvar ed sáði góðu sæði í
 ur sínn, en þá menn sváfu, kom óvinur hans og sáði illgreifi
 x

med í bland hveittinu, og gécf í burt. En er grasíð spratt upp, og bar ávört, þá auglýstist og illgresíð. En þjónustumennirnir geingu til hús-fodursins og sögdu honum: herra! sádir þú ecfi góðu sæði í akur þinn, hvaðan kómur honum þá illgresíð? og hann sagði til þeirra: flandmadurinn hefir það gjört; þjónustumennirnir sögdu þá: viltu að vér forum og útlesum það? og hann sagði: nei, svo að þér upprætíð eigi hveítíð undir eins, nær þér útlesíð illgresíð; látíð hvörttveggja vara allt til kornskurdarins, og á kornskéru-tímanum skal eg segja til kornskurdar-mannanna: lesíð fyrst saman illgresíð, og bindíð það saman í bindini til að brenna því; en hveittinu samansafnóð í mína kornhlöðu.

E r o r d i u m.

Það eru hræðilig orð sem Esajas Spámadur talar til Gyðinga, Kap. 6. er hann segir: Þeyrið ávalt, sjáid ávalt, og þecíð þó ecfi. Gud veri oss líksamur! hvílíkt er þetta klíflíga straff? hvað er vesælla enn að hafa flíntíngar-vítin af Gudi þegíð, og hafa þó ecfi not af þeim til þeirra hluta, sem þau eru til-gjörð? Það er að vera líkur þeim flúrgöðunum, er Davíð umtalar, að þau hafi mun og mælt ecfi, nafir og lycti ecfi, hendur og þreifi ecfi, fætur og gáangi ecfi, Ps. 115. og er þó ecfi að undra þótt svodðan straff kjámi yfir þá, sem þessa mállensíngja, þessa danda hluti, flokka og fleina gjörðu sér að Gudum og dýrkudu þá, í fláðin þins lífanda Guds, sem bæði þá og alla hluti flapad þessir; því Davíð segir þér strax eptir, að þeir eð gjöra þau, séu líkir þeim. En þess er að gjarta, börn mína, að spáðómur þessí Esajæ þessir átt sér leingrí álbur, enn um hans daga; því þegar Drottinn Jesús framsetti fyrir fólkið eptirlíkinguna um sæðið er fell í fernstags jörð, Matth. 13. og Lærisveinarnir spurðu hann að, hvar fyrir hann taladi í eptirlíkingum til þeirra, þá vltur hann þessum spáðómi Esajæ til Gyðinga er lífðu á hans dögum, og forsmáðu Evángelíum ríkíns, er hann bodadi þeim, segjandi: Þar fyrir uppsvylstí á þeim spáðómur Esajæ, er segir: að þeyri andi muni þeir þeyra og ecfi flísa, og sjáandi muni þeir flíá og eí þecísa. Ecfi er flí meíníng flíesfarans, að Gud viltí ecfi unna þeim flíntíngs flínna helögu orða og réttínda, því hann vilt að allir menn hólpnir verði, og kómist til sannleíkíns vídurkínníngar, 1. Tím. 2. heldur segir Esajas, og Drottinn eptir þönum, órbókína til þessrar andlígu þeyfu og blíndní í sama fláð, með þessum ordum: hjarta þessa fólks er þart orbíð, og þeir þeyra þángíga með eyrunum, og lyflía augunum aptur, svo þeir flíái ecfi með augunum, og þeyri ecfi með eyrunum, og flíli með hjartanu, að þeir flíúi sér og eg lækni þá, Ef. 6; hvar af áudsært er, að flíin er hjá mönnunum, og ecfi hjá Gudi. Drottinn setti fram margar eptirlíkingar í þessum sama Kapítula, og meðal annara, þá eð samstíndís var uppleflí, en eingíam var flí, að spyrði hann eptir þennar flíðíng, nema alleína hans Lærisveinar. Svo líkíð okíadu þeir þessa Guds gjöf, þar fyrir var þeim ecfi unt að víta leyadardóm flímarlíkí. Ecfi þarf eg þessa sögru eptirlíking fyrir yður út að flíra; flínn flíóri Bísíup, 1. Pet. 2. með þá vellærðu tunguna, Ef. 50. þessir það svo vel gjört, með flám ordum, að ecfi er abótavant, þar hann svaradi Lærisveinunum þannín, Matth. 13: flí er flíði flínu góða sæði, er Mánnflíns Sonur, en ákurínn er flíemurínn; en flíð góða sæðið eru ríkíns flínir; en illgresíð eru flínir flíns vonda; en flíuríam er flíði því, er Dísífullínn; en kornskurdar-flímmí er endír flímmíns; en flíattu-mennírnir eru Flíglarnir; þar fyrir svo sem illgresínu verður samansafnað og í eldí uppbrent, svo mun og verða á flíms-endírnun; Mánnflíns Sonur mun flínda Flíngla flína, þeir eð munu samansafna úr hans ríkí öllum flíeyrlunum, og þeim eð yflítróða lögflíatíð, flíatíndí þeim í elds-öflínn, þar mun verða þp og tannagníflítran, þá munu réttíflíer flína eíns og flí í ríkí flíns Góðurs; hvar eyru þessir að þeyra, þann þeyri. Þessi er ústírlíngín, þræður mínn; og er það mála sannast, að þú er svo ágíart, að Gyðíngar þessu

vel mátt forvitnast nokkud framar um stílning eptirlíkingarinnar, svo sem Lærisveinarnir gjördu, þesdu þeir lagt nokkurn hug á sitt mál. En þess er að gjæta, börn Guds, að fyrst að spáðsmur Esaja náði til Gyðinga, sem lifðu á Chrísti dögum, meir enn 700. árum síðar, og var þá af þönum staðfestur, þá er auðvitað, að hann einnig nær til vorra daga, sem nú lifum; því svo sem það að Guds-ríki er til vor komið frá Gyðingum, sökum þess þekkingar-lepis, sem í þeim var, Eph. 4. svo eru og til vor komnar allar þær viðlegur og bótanir, sem á þeim munu að fullu hrína, er gjöra sig þess enn-nú í dag óverduga, og forsmá Guds Son og undir sökum troða, Hebr. 10. Nú fyrir því að eingin þörf er að útsíra þessa þréditun Herrans, framar enn gjört er, svo sem áður er sagt, þá vil eg tveðja yður þeim dýrmætu orðum er hann endar þessa sína útleggingu með: hvor eyru þessir að heyra, hann þeyri! og alleina tala um þá hluti af Gudsþjallinu, er oss vekja meigi til að þekja vorn virjunar-tíma. Hjalpa oss þar til, ó, þú góði Gud! með náð þíns Anda, fyrir Jesúm Chrístum, amen!

Útleggingin.

Frelsarinn segir í öndverðu Gudsþjallinu, að himnaríki sé líkt manni nokkrum, er sáði góðu sæði í afur sinn. Af hans eigin útleggingu er auðséð, að sæðid merkir hér annað, enn í nærst fyrirfarandi eptirlíkingu; þar merkir það Guds orð, en hér mennina, sem Guds orð eiga að heyra. Þessu góða sæði sáði Drottinn strax í upphafi skopunar; gott sæði voru þau Adam og Eva, þegar Gud sáði þeim niður í aldingardinu; margt þessir þar gras fagurt verid, mörög fegur eyk, og margur blómlikur ávörtur, þó einginn nærri til lífa við þau, því madurinn var eptir Guds mynd skapadur, segir Ritningin, Gén. 1; báru þau þess-vegna langt af öllum skopudum sképnum á jörðunni, en jafnstjótt kom þar Ejaund-madurinn, Gén. 3, og stað þeim andligan svefnþörn, svo þau tóku niður fyrir sig, og virðtu meir þá sképnu Guds, sem þeim var miklu óæðri heldur enn sjálfa sig, eptir flögðarfullri Djöfulsins áeggjan; síðan þessir hann aldrei vantad sæði, til að spilla Guds akri með. Strax var þar einn mörðingi í Adams húsi, Gén. 4, og þótt að Gud setti hann út frá þeim litla safnadi sinna barna, sem þá var á jörðunni, þá varði það efi leingi, þar til Dvinurinn sáði aptur illgresinu á medal hveitísins, og kom Guds sonum, sem voru þeir af niðjum Adams er Guds ótta gjættu, til að elska mannanna datur, sem voru Cairns affpreingi, hvor af ór það illgresi, fyrir hvört að Gud upprætti hina vantrúudu veröld, Gén. 6, þegar þönum í það sinn virðtist kornskéru-tíminn kominn vera, og efi var eptir nema illgresi eitt á jörðunni, að fráteknun Nóa og hans hysfi, og þó var þar einn spottari, einn óhlýðinn sonur í hans húsi, Gén. 9, svo að eptir flóðid, þegar þar voru efi nema átta kornstángir í Guds akri, þá var þó eitt illgresi á medal þeirra; og er framlíðu stundir, þjæði þetta Andskotans sáð-verk svo hveitid, að þess- gjætti valla, og það svo mjög, að það ætladi að vara upp í himininn, þegar þeir bygdu turninn Babel, Gén. 11, og ætludu sér að taka ráðin af hinum Almáttuga, svo að eigi skýldu þeir aðskiljast, og svo þessir það jafnan geingid fram eptir öldunum. Þegar Gud kallaði Abrahám af Ur í Kaldea-landi, Gén. 12, og uppræddi hann sjálfur í þeirri himnesku speki, þá sáði hinn alvitri Hús-sadur góðu sæði í Ranaans-landi, þó spratt þar upp strax eitt illgresi, einn háð-fugl Ismael, Gén. 21, einn offóknari, ein ambátt sem að vanvirðti hús-móður sína, Gén. 16; í kvíði Rebecku voru tvær þjóðir, og sá meiri offókti þann minna, Gén. 25. Ejaú gudlaus madur, hinn fróma Jakob, Gén. 27, og þó var efi Jakobs hús fyrir utan

illgresfi; þar var ein lauslát dóttir, Gén. 34; þar voru tveir mordingjar, Gén. 34; þar var einn sonur, er flekadi síns föðurs sang, Gén. 35; þar voru níu brædur, er seldu sinn eigin bróður mansali, Gén. 37. Lángt er allt svoðdan upp að telja. A meðal Christi tólf lærisveina var þar einn Drottins-sviðari, Jóh. 6; þegar átur hans kristni var sem blómligastur, svo að allir hlutir voru sameiginligir með þeim trúðu, og þeir seldu eignir sínar, og báru fram fyrir fatur Postulanna, Act. 4, þá skaut Döfúllinn þar strax illgresinu inn, þegar Ananías og Saphíra leyndu af jarðar-verðinu, Act. 5; hvornin Símon hinn fjölkunnugi, Act. 8, spilti Guds kristni, er ljóst bæði af Postulanna gjörningum og öðrum kristinnðóms sögum, og hvorsu mjög Pálus kvartar um vanskiðunina í Drottins kvöld-máltíð, 1. Cor. 11, svo og skammarligt samræði með nákomnum sér, er hann segir, að eðli heyrift jafnvel meðal heidungjanna, 1. Cor. 5; það má alskunnugt vera af hans bréfum til safnadarins í Korinthó. Fyrst nú að Döfúllinn féð síftu til vegar komið á meðan Gud taladi sjálfur við mennina, eins og maður við mann talar, á meðan hans eingétinn Sonur voru hölði íslæddur, flutti eyrendi síns himneska Föðurs þér á jörðunni, meðan heilagur Andi með fjniligum krapti og jarðteiknum auglýsti sitt Guððóms almætti í mönnum, og á meðal mannanna, þá ætlumst eðli til að hann muni nú síður verka í börnum vantrúarinnar, Eph. 2; þar vér meigum glöggliga við það kannast, af þeim löstum og skömmum, er dagliga í vort fara á meðal vor, að Satan er ofan kominn, hafandi bræði mikla, Apoc. 12. Því mátti ofs vera umhugað að þekja vorn vitjunar-tíma, er ofs svo optliga bodadur verður í Guds H. orði, og vilji menn eðli Guds vitjunar-tíma þekja, þá þekki menn þó Andstotans, því síðan kristni hófst í landi þessu, bygg eg hann aldrei hafi meira rífti haft vor á meðal í sumum hlutum, enn-nú um stundir. A öllum sldum þess hann sáð illgresinu á meðal hveitissins, en þó þess það optast verid og víðast, að skömmin þess skömm heitid, og dngdin dngd, jafnvel hjá þeim sem eðli þessa dngdina elst að né þatad skömmina; en nú þess mér að menn þrósi sér af löstum, og setji dngdanna nafn uppá þá. Ismael er tekinn til að ofsjækja Isak, og Agar ætlar að reka Sara út úr þúsínu; Abímelech er fariinn að drepa hina stjlgétu bræðurnar, Jud. 9, svo hann fridli sonurinn meigi einsamall ríftja. Agirndin er framfjní kollud, drambsemin höfðingsstapur, hræfnin vístka; þegar menn brjóta réttinn, kalla menn það að byggja hann; þegar menn sleppa stjálkum og illræðis-mönnum óhegnum, þá nefna menn það fjærleika og mistunsemi; hyrdulensi og tómlæti í sínu kalli og embætti, þessir spekt og fridsemi. A dögum Christi ónýttu þess Guds lögmál með sínum setningum, Matth. 15, þá höfdu þess eðli lög-bók nema Mósis lögmál; en þess væri óskandi, að eðli ónýttu menn nú konungssins lög með sínum eigin þóttu, nær þeim rædur svo víð að horfa. Svo falsar nú Andstotinn Guds stjðja á meðal vor, og setur hans mynd og fjrstíft á svíinn málm, og þetta verkar hann með slægd og fjnnáttu svo mikilli, að svo sem að illgresid er vandþekt frá hveitinu, áður enn það er fullvarid, Matth. 7; svo þekja menn eðli þessa úlsa, fjrr enn saubar-gjæran er af þeim dregin, og þess bita fjfudid af skömminni, svo þun fær eðli leingur dulist. Veit eg að fjandmaðurinn brúkar einfeldni og huglenfi margra til slítra hluta, og er það nógu illt, því grárligt er til þess að vita, að fjátfjenskan og óttinn fjrr því sem eðlert er, stjlk

svo drottma í veröldinni, að fáir annaðhvort viti, hvað þeir eiga að gjöra, edur þori, þótt vita meigi; en hvornin sem því er varid, þá vilða eg þess óska, að þegar Drottinn lítur af hinnum ofan yfir mannanna sonu, Ps. 14. að hann hefði þá ekki orðsæk til að klaga, eins og Jeremías Kap. 5, er hann segir: nú vel, sá aumi flokkurinn er skynlaus, vitandi ekki neitt af Drottins vegi, og af síns Guds réttindum; eg vil ganga til hinna völdugu og tala við þá, þeir munu vita af Drottins vegi, og síns Guds réttindum; en allir saman hefðu þeir okid brotíð og togin ífundur slitíð. Hvar fyrir kémur nú all þessi ólucka? því hefir Hjandmadurinn svo mikinn framgáng? er hann sterkari enn Gud? stærri sé því, hans Sonur hefir einusinni rænt hann sinni harnestju og sínum vopnum, á hvor hann trensti, Luc. 11. Hvað þá? hvor er orðsökin? Þvíad menn vilja heldur ljá límu sína til íbúðar syndinni heldur enn réttláttinu til verkfæra, Róm. 6. Gud vill láta erfíða í sínum vín-gardi, Matth. 20; þar fyrir vill margur hafa sig undan þeginn, að ljást honum til þjónustu, jafnvel þótt að þeim séu launin vís á hinnum, er honum til handa ganga, en það er inn-dælt að gjörast verk-præll Andstötans, því hann leggur fótta undir höfuð syndarans, Ezech. 13. Þótt menn fyrir víst viti, að hann launi með eldi og brennusteini, Apoc. 14. með ópi og tannagnisstran, Matth. 13. svo sem Drottinn aðkveður síðarst í útskríngu þessarar eptirlíkingar. Þegar menn fofu, kom Hjandmadurinn og sáði illgresinu meðal hveitisins, segir í textanum. Eki er með þessu meint ein stétt heldur enn önnur, en alleina tækifæri það sem óvinurinn brúfadi, til að sá illgresinu nidursáð í akurinn, það var svefn-tíminn; samt má eg taka mér orðsæk hér af til að tala þar um, að eg hngg ofs verði nockud svefn-samt allmorgum í báðum þeim stéttum sem yfirráðin hafa, svo að hjandmanninum þar fyrir optliga gefist tækifæri til að spilla Guds akri með illgresinu. Tákíð fyrst til á mínum helgidóm sagði Drottinn við Jerúsalems Eingla, er hann baud þeim að slá þá alla sem eki teiknadir vóru, Ezech. 9. Eg vil fyrst taka á ofs sem berum Arons strúða. Hvornin mun líða um þinar smáu kornsteyngurnar í Guds akri? mun þar eki vanta ástundum þann heilnæma vofa, er þar eiga að spretta af, svo að þeim kynni safnad að verða í bindini Guds barna, þegar uppstæru-tíminn kémur? Eg hngg að í þessu sé mikill brestur hjá allmorgum, hvað Gud náðarsamliga lagfæri, og gefi þeim að ydrast, er í þessu er svo mjög aðbóta-vant. En segid mér, hvað gjöra þeir ed þannin brenta? sofa þeir eki? mun eki Hjandmadurinn hafa nóga orðsæk til að sá illgresinu þegar svo til geingur? það er hægt að gjöra hveitíð að illgresi, en að láta hveitíð aptur = hverfa til sinnar fyrri náttúru, þegar það er einusinni orbið að illgresi, það heyrí eg sagt að sé ómoguligt; svo er því og varid í Guds Akri; margs ungmennis náttúra kann að vera góð, en því velður Hjandmadurinn, og þeir sem eiga hér um að hyrða, nær þeir forsóma sitt verk, og gefa honum rúm, að hún venst á það illa sem er auðnæmt, því hún heyrði lítið af því góða, og dregst svo unglingurinn á legg að bágst kann vera við að gjöra, venur svo aðra eptir sér, nær hann er gamall ordinn, svo að þessi drepstótt smýgur svo manni af manni, þar til hún spillir heilum akri. Þeir sem eta þetta illgresi sem hér getur um í Evangélíó, verða blindir edur glámsfngnir. Hvað munu þeir verða sem uppalaft með þeim, er svo eru uppaldir? blindir af blindum leiddogurum; og þetta sjá nockrir af vorum kénimönnum

og leggja þar ekki til; sofa menn þá ekki? mun Satan forsóma þetta tækisfæri? eg vil tala um það, hvorsu lítið ad sumir af ofs vanda kenninguna af predikunarstólnum; finna munu þeir ed atla sig vel hafa rekið Guds eyrindi, ef þeir fylla upp eyru tilheyrðannu með hárensti noðru, og mælgj þeirri er hværgi á heima, en gjæta ekki ad því, hvort hinn sturlaði sinnur huggun þar í, hinn fávísi leiddretting, hinn dofsni og hryðulausi uppræfning hinn ógudbligi og sá ed forsmáir Gud og hans réttindi, það sem honum tilheyrir, sem e hófun Guds reidi og enlifrar fyrirdæmsingar. Hvort allir þessir finna það í einni predilun, það athuga sumir menn ekki svo gaumgjæfíliga ástundum, þegar menn hripsa eitthvað út úr einni bóð, til ad gjæra affækun sína, gjætandi ekki mjeg smásmugliga ad, hvort þó gagnadi ad tala á þeirri tíð, edur í þeim sósnuði, sem honum er á hendur falinn í umönnunar; samt þvo menn hendur sínar fyrir fólkinu, og kalla sig saklausar af blóð hins réttláta, Matth, 27, sem þó ekki hrín á þeim er tapast, sökum sáfræðis þessara vesílinga; en hann, sem í Guds stad er settur, forsómadi ad gefa hans hjúum í réttan tíð það sem byrjar, Luc. 12, og ætlar ad Gud muni ekki krefja þess af sinni hendi síðan, Ezech 33, jafnvel þótt hinn sáfróði megi deya í sínum syndum, nema Gud vilji meiri miskun gjæra, vegna hans tómlætis, er honum á ad undirvísa, og áminna foreldra og húsbænda ad gjæra skyldu sína, þar sem hann sær ei sjálfur tilkomist. Segid mér, er ekki þvísíkt a sofa? mun Dvinurinn ekki færa út sinn reit í Guds akri við allt þetta? Eg vil ei fá m til orða, hvorsu ad margur leigulíði er ragur í því ad straffa óðgdir og glæpi hjá þeim sem eru noðurs málsmetandi, ein máltíð matar, einn bíkar áfeings dryckjar, eitt hundrabi pírdi edur minna ástundum, þvær af allar syndir hins gudlausar, hjá þeim er svo eru lyndi launandi svo skammarliga sínum velgjærðamönnum, ad þeir pretta þá um gagn sálar sinna; og þann mesta velgjörning er þeir kynnu þeim aptur ad sýna, sem er ad segja þeim t synda sinna, svo vanhjelga þeir Gud fyrir einn mjólhnesa, svo sem Drottinn ad orði kems Ezech. 13; og þótt eðert af þessu í milli komi, þá heldur óttinn fyrir ofríki þess völdugu mörghum af þeim er sig kalla umbóðsmenn Christi svo í taumi, ad þeir ekki þora muninnu upp ad ljuka, hværjar helst stammir og klæki sem þeir horfa á. O, vei! o, vei! segi mér í Guds nafni, segid mér, er ekki þvísíkt ad sofa? Mun ekki sbandmaturinn hlæa a þessu, nar Guds þénarar draga hans plóg svo kappsamliga, og finna ad það megi ur vorar tíðir segja, er Drottinn sagdi forðum um hyrdarana í Júða: allir þeirra vökumen eru blindir og víta alls eðert, mállausir hundar eru þeir, og kunnar ekki ad gelta, þeir er latir, liggja og sofa gjarna, Es. 56; og þessir þinir grádugu hundar, kunnar þó aldrí sabbir ad verða; og þetta híð síðarsta veldur, ad menn eru svo spakir í því ad umvand við adra í Guds stad. Balaks fémunir orka þess ad asnan verður fljótari til ad segj satt heldur enn spámaturinn sem á þenni situr, Num. 22; svo þegar einn hófðingi sá ekki ad heyra sannleikan af prestí sínum, sem á og má segja honum til syndanna, án allra misvirdingar, þá verður hann ástundum ad heyra það af sbandmanni sínum, af þinur minsta þénara, af einum bónda, sem ad gjörir skomm til kénimannsins, er þetta ætti ad gjæra sér til forsvars hjá Gudi, en þinum til sálar-bata og eingrar mínkunar, nema hann þvísíkt meiri madur enn David, er þolbi Nathan spámanni samnyrdin reidílaus, 2. Sam

12; og ef hann heyrir það af eingum af þessum, þá mun hann það heyra af Dómara alls holds á síðarsta degi. Og þótt menn séu nú svo spakir við hofðingjana og þá hvorra vald menn óttast, þá vantar menn ekki sumu hverja ástundum að brúka síns embættismyndugleika við lítilmagnan, ekki til að leiddrætta hann, edur til að vandlæta í Guds stad, heldur til að ótta monnum með því valdi, er vér höfum til að lensa og binda syndina á jörðu, Matth. 16. og til að hefna sín á þeim er menn þykjast varhendt eiga; Gud veit að eg lýg ekki, að þessi muni dæmin gefast, og þó fleiri enn eitt. En eg bid yður, að þér athugid, þér sem þetta aðhafist, eg bid, segi eg í Guds nafni, að þér athugid hvar félflig háðung að þetta sé, og hvorsu að blóð Drottins Jesú, það dýra sátt-málans blóð muni hrópa í himininn, þegar það er svo almenniligt haldið af einum synða-þræl, er vænist að þessu Guds umbodi, sem fyrir þeirra og allra manna syndir er krossfestur; segid mér þér dárar! mun Gud hafa nokrum umbodid að föttröð þannin sitt eigid blóð? hvors minsti dropi að er dýrmætari, enn að himin og jörð megi í nokurn samjofnuð koma. Þessu vil eg hafa víðid til þeirra er setja einn vesæling út frá heilögu altarisins sacramentó fyrir litlar edur eingar sakir, og optliga þær er þeir sjálfir þykjast við hann eiga. Vitid þér ekki, þér hráfnarar! að því lík útsetning er eitt Drottins reidarslag til þess að straffa með gudlausu menn, og hans nafns forsmánara; þó skammist þér yðar ekki að taka yður það í hönd til að slá þá með, er yður er illt í skapi við. Hvorsu vel hafi þér geymt yðar Herra bobords? er hann segir: blessid þá er yður bálva, gjörid þeim gott er yður offækja, Matth. 5. að þér séud börn míns Föður sem á himnum er. En þegar þér brúkid hans dýrðarfullu stórmerti til að reffa þeim er þér þykist eiga hefndir að gjalda, hvors synir erud þér þá? ekki hans er skipaði að líða illgresid til kornskeru-tímans, heldur hins sem er mörðingi sálmanna, Jóh. 8; ekki hans sem géð ífring, gjördi gott og græddi alla, Act. 10. heldur hans er geingur umfring sem grænandi león, leitandi að þeim, er hann sái uppsvelgða, 1. Pet. 5. Þegar Drottinn Jesús géð um Samariám forðum daga, þá sendi hann undan sér lærisveinana, að tilreida sér herbergi í borginni, en þájar-menn vilbu ekki taka við honum, því hann hafði hann snid á sér, sem vilbi hann reisa til Jerúsalem, en Samaritánar hótudu alla þá, er sóktu helgar tídir þángað, þá reiddust þeir Jakóbús og Jóhannes og sögdu: meistari! villtu ekki að vér segjum að eldur komi af himni og fortæri þeim eins og Elías gjördi, en hann blessaður snérist við, straffaði þá og sagði: þér vitid ekki hvors anda þér erud, því Mannsins Sonur kom ekki að hann tor-týndi sálum mannanna, heldur að hann þær hólnar gjördi, Matth. 9. þetta gjördu þeir Jóhannes og Jakóbús af einfeldni og óþorfu vandlæti vegna Drottins, og þó átalbi hann þá svo harðliga; en af hvortjum anda gjörid þér þetta? ekki Guds, heldur Andskotans. Segid mér, er ekki það að kalla eld af himni, að banna monnum hina krepngustu lækning sálar sinnar og steyppa þeim svo til helvítis, að svo miklu leiti sem í yðar valdi stendur? O, þér stynlausir vargar! látið af svobðan ævi, nema þér sjálfir viljid þola bræði Drottins um alla enlisd, í því diki sem ríkur af eldi og brennusteini, Apoc. 21; vaknid upp og sofid eigi leingur! gjörid yðran, því yðar hjarta er ekki rétt fyrir Gudi, Act. 8. Hvort enru þesir að heyra, hann heyrir! Eg vilid og sátt eitt við yður talad hafa, þér veraldar

hefðingjar, með yðar góðu leyni; munu þeir ekki finnaft yðar ámedal er svefnhefðingvi renni á í dómara-sæti, edur nær menn eiga að gjöra verk sinnar kallana, sem Gud og konungur- iyn hafa þeim á hendur falid; eg vil eigi tala um það, hvorsu menn leita sér forðildar í að spilla stefnum og vitnum þvert á móti lög málinu, nær mönnum rædur svo við að horfa að útleggja lög in eptir því sem menn þykjast við-þurfa í það sinn, og aka þeim eins og seglum eptir vöðrinu. Þau munu dæmi gefast, að einn og hinn sami dómari hefir í einni sök dæmt eptir einu lög máli, og þvert á móti þinu sama í öðru eins máli, ekki fyrir noður ólík atvik edur háttalag sakanna, heldur alleina eptir því sem hann hefir unnad þeim til, sem hafa verið fyrir dómi hans. Segid mér, er ekki þetta að sofa? þykir yður ekki von á að akur Sjandmannsins grói við þetta? hvorsu óhlífir eru menn í því að traðka málunum, og þótt eg segði blygdunarlausir, þá segða eg ekki ofinifid, því menn gjöra það svo berliga ástundum, að það er öllum heilvita mönnum augljóst, að menn setja þær flakjur í dóm- a sína, sem einn talsmadur, edur há sem atti að verja hefður sín, skyldi ekki annarstadar þora að brúka sér til forsvars. Eg vil eigi fá mér til orða um opinbera réttar-neitun, hvors- flögvitir menn eru í því að stjóta málum á frest án allra orðsaka, svo að hinn fátæki og einstæðingurinn, og jafnvel ástundum þótt hann sé málsmetandi, ef dómariinn er þönn- mótsfallinn, þeir nendast til að standa af rétti sínum, og þeim leidist edur hafa ekki efni á að sækja hann frammar, og vilja heldur gefa eptir sök sína, enn spilla tíðinni og voga góts- og ómaki uppá þann rétt, sem menn eiga að sækja í þvilíkar hendur. Hvað sýnist yður nú góðir menn? mun ekki skákurinn og hinn ógudligi vara við allt þetta og æfa söm- skammir óttalaust, og þegar þönum svo hræður yfir, sökum rángsleitnis þeirra er réttinnur eiga að stjóra, þá kallar hinn óhlutvandi að Gud hafi þóðnan á sér, af því hann lætur hann vara til kornstéru-tímans; en þeir sem Gud hefir um-bodid, forsóma að taka þneirlid og þid vonda í burt úr Ísrael, Deut. 17. Þegar nú svo ber við, þá kalla eg að rétturinn sofi, af því einginn er til að vekja hann; er ekki slíkt að ráða Djöfnum verk-þræla til þanda í sinn akur, sem að miklu síður forsóma hans verk enn þinir er Guds plóg eiga að draga? og væri gott ef hét með væri kyrt látid. En þess væri óskandi, að ekki libu menn alleina þinar verstu skammir og óháfu, heldur og tæki þær ekki í forsvar, svo sem er vanstíðun og el-æði undir Guds orða heyrn, gudlastanir, vanbrúkan hans dýrðarfulla nafns til að skemma sinn náunga með, og margt þvilíkt fleira, sem heidvirdur madur mætti skammast sín að nefna, en suinir ekki blygdast við að forsvara, edur að minsta kosti nærri óstraffað láta; svo það sem annarstadar í kristnum löndum er með útlegd, edur og öðrum þingum álögum straffað, því sleppa menn hér aldeilis, edur og látast straffa það svo sem litla yfirfjón, en eingan stór-glæp. Eg hefi lesid í guds-manns riti, er lífið fyrir hundrad árum hét í landi, hvors sál nú lifir í þimninum, en minningin er ágæt á jörðunni; hann segist hafa talad við einn mann, er sagt hafi, að hann ekki vildi sverja rángan end, þótt þönum sex hundrud gefin væri, en hefði þid sjöunda verið í bodi, þá mundi kansté hafa runnid á hann tvær grímur, skrifar þessi Guds-madur. Þetta var að sönnu ein hefð-skemm er hann talar um, en ekki þygg eg menn þurfi að kaupa svoddan nú um stundir sumstadar, það mun fást ókenpis, ef dómariinn er velviljadir þeim er áliggur, sérdeilis ef ekki liggur við

nema Guds og konúngsins réttur. Segid mér, mun það ekki eiga hjá þeim heima er svo breyta, sem Drottinn segir við Jüda, Ez. 16: öllum stjarkjum verður sé gefid til, en þú hefir gefid þínum fylgju-mönnum peninga. Er ekki þetta að sofa? er það að undra að þunnstípað er í Guds akri af hveiti-staunginni, nær svo til geingur, og þótt Guds þénarar kvarti hér um, og færi jafuvel stíft undir lög ástundum, eptir stýldu síns embattis, þá fá þeir eingu á-orkað, mæta heldur árásum þar-syrir, og ei blygdast hinir þar við, þótt þeim sé þér-um brisláð, heldur slá við því hnactanum, svo sem menn plaga að segja, og gjöra eins og Salómon segir um stjarkjuna, að hún strjúki sér um andlitid og segi: eg hefi ekkert illa gjort, Prób. 30; þeir blygdast þar við að sonnu um stundar sakir, en reka ei að síður Hjandans eyrindi, svo sem hefdu þeir vald sitt og veizlur af honum þegid, en ekki af Gudi né konúnginum. Þykki nú nokkrum svo sem að þetta hitti á sig, þá mun sá gefa hljóð af sér sem ákémur, en margt af þessu er almennara og kunnugra enn að þérad þurfi mörq vitni að leida. Eg finn það ekki með því að grafast þar eptir, þetta er yfir allt, segir Drottinn um klæki Gyðinga, Jer. 2. Bréf og dómar manna skulu það satt gjöra, er eg ritad hefi, og sjálfir þeir ed afa þvillst, munu það þekja, þótt eigi vilji þeir að-gjöra, nema þeir séu forbrendir í samvitkum og hafi mist alla tilfinningu, nema hinn grádugi þræfngl, Djofullinn, hafi rigna látid í augu þeim heitum saur, eins og titlingarnir í augu hins gamla Tobíæ forðum daga, Tob. 2; sagan segir, að hann hafi læknadur orðid með galli físfjarins, þegar því var ryðid á hans augu, þá datt þreistríð af þeim, Tob. 11; en eg veit ekki hvað þessum muni til lækníngar verða, fyrst Guds blóð far þess ei orkad, og ekki það beifka gall og edif, er honum var borid, Matth. 27, þegar hann kvadbist fyrir þessar þeirra og allrar veraldarinnar syndir; eg veit ekki hvað þeirra augum muni upp-ljúka, nema hin stæka svæla helvítis elds, hún mun ljúka þeim upp að vísu. Annara manna augu stémmir renfurinn og sljófgar þau, en þessa mun hin eyfisa svæla heilfngna gjöra, að þeir svo lofsins sjáid hver annars stémm, sem hafa gjort samband ámoti Gudi og hans kristni, og ekki vildu uppláta sín augu ámoti hans réttlætis og náðar geiflum, meðan þeir plágudu hans útralda í ríki síns fódur, sem er hófðingi þessa heims; og það er um þá rétt sagt, er Seneca skrifar um Claudíum, að hann ekki þekkt hafi að hann dandur var, fyr enn hann sá líkfor sína. Segid mér nú í Drottins nafni, segid mér, er ekki þvillst að sofa? er ekki það að vera sádmadur handmannsins, og spilla Guds kornektu af öllum kraptum? hver eyru hefir að þeyra, hann þeyri! svo þeyri þér nú ord Drottins sem í landinu búid, þér sem hans umbod er á þendur falid, þeyrid þér sem standid fyrir altari hins allra Hærsta, hvað hann býður yður, af Ezechielis spádóms-bókar 33. Kap: eg hefi sett þig fyrir vord yfir Israels hús, nær eg segi til hins ógudliga: þú skalt danda dena, og þú varar hann ekki við, og segir homum það ekki, svo að hinn ógudligi kunní að vakra sig við sínu ógudligu athæfi, svo að hann megi lifa, þá skal hinn ógudligi dena fyrir sinna synda sakir, en hans blóðs vil eg kressja af þinni þendi. Og svo að þér kunnid með þess meira frelsi og myndugleika og betri samvitku að straffa, ógna'og áminna í Guds stad, þá þagid liferni yðar svo sem Christí þénarar og ráðsmennir hans leyndardóma, 1. Cor. 4.

gefandi eingum nöðra hneixlan, svo að vor þjónusta verði ekki löst, heldur í öllum hlutum þess hegdum ofs svo sem Gudsþjónustumenn, eptir budi St. Páls, 2. Cor. 6. Heyrid þér þir er völdugu í landinu, og þér sem Gud hefir sverðid í hendur feingid! heyrid þér ord Drottins, látid gott að gjöra, leitid eptir réttinum, gjörid rétt þínum undirþrygta, látid þinn munadurlausa legum ná, og taktid að yður málefni eðjunnar, Esa. 1, haldið dóminu og rétrofina, frelsid þinn undirþrygta af hendi ofsóknarans, og sturlid eðli þinn framanda, fæðurlensingjan og eðjuna, og gjörid eingum ofríki, segir Drottinn Zebaoth, Jer. 22; þurid eðli með yður, að nær þér þessar Guds áminningar að eingu hafid, að hann muni þá vera líkur yður, þótt hann þegi, Ps. 50, og láti yður vara til kornstéru-tímans, því hann mun straffa yður og tala við yður undir augun, nema þér yðrist af hjarta; látid af illu og lærid gott að gjöra; vandlátid í Guds stad, og upprætid hneixlid og þid vonda af Ísrael, Deut. 22; annars mun það heita fyrir yður: ó, þér af Mósis og Árons húsi! þvör sem mig forsmáir, þann vil eg forsmá, 1. Sam. 2; þín sála skal vera fyrir hans sálu, 1. Reg. 20. Þér erud gudir kalladur, og allir erud þér synir þins Hærsta, góðir menn! en þó munud þér deya svo sem manneskjur, Ps. 82. Heyrid þetta til samans andligir og veraldligir; heyrid það Drottinn segir að ályktum í útleggíngunni, að illgresinu muni verda fastad í elds-öfninn, þar muni verda öp og tannagnistran. Ef þeirra dómur verður svo strángur, sem fyrir yðar vanræktar sakir tapast, hvíllur mun þá yðar dómur verða, nema þér gjalðid varhuga við. Ó, þér kristnir menn! ó þér, sem með Guds Sonar blóði erud endurkæptir og í hans dauða stíðir! Act. 20, gefid gjafir að sjálfum yður og allri þjórdinni, sem Gud hefir afrekad með sínu eigin blóði, þvör í sinn stad; þundid er stórt, reikningskapurinn er mikill, Guds blóð er dýrt, hans reidi er þúng, Dómarinn er strángur, lífid er stutt, dauðinn er víð, helvíti er heitt, eðlisþin er laung, og þér vitid eðli nær eð Húsbóndinn kómur; en í þvörja þá átt sem eðfin fellur, þar liggur þú, Ectles. 11. Látid yður því eðli villa með ógudligum heimfins dæmum, berid yður eigi saman við þá sem þér kallid yður verri, þeirra fordæming verður eðli yðar afbotun, því þvör einn mun sína þvörð vera, Gal. 6; nema þér ætlid, að yður muni þar fyrir verða rórra í helvíti og kvolumum, að adrir sæta þýngri þessum enn þér þykist þafa tilunnid. Satt er það að sömnu, að Guds réttlæti mun stamta hegninguna eptir tilverkadinnu, og veða straffid út eptir þýngd syndanna; en gjæt þess, að öllum mun verða þar óþæriligt, og svo sem að útvaldir í dýrd himnanna munu ei ófunda þvör annann, þótt einn stíni segja einn annar, svo munu eigi heldur fordæmdir þafa neina ró af því, þótt einn kvæljist meir einn annar; mæl því eðli vöndu þína saman við hans, sem forþenad hefir þeitara helvíti, heldur gjör yðran ámeðan þar segist enn-þá: í dag, Hebr. 3, svo ei komir þú í þann kvalastad, Luc. 16, heldur stíva megir eins og sól í ríki þíns Fæðurs. Það veiti þinn góði Gud, öllum þeim sem undir hans merki stíða, í útlegd þessari, fyrir Jesúm Christum, amen!

A Hreinsunar-hátid Maríu.

Gudsþjálid, Luc. 2. Kap.

A þeim tíma; þá dagar hennar hreinsunar fullnuduft eptir Mó-

Í þessum, höfdu þau hann til Jerúsalem, uppá það þau á hendur sæli hann Drottni, svo sem skrifad er í lögumáli Drottins, að allt hvað kallkyns var, það er fyrst opnadi sinnar móður: kvíð, þá skyldi kallast Drottni helgad; og að þau gjæfi offerid eptir því sem segist í lögumáli Drottins, tvær turtíl-dúfur, eda tvo dúfu unga. Og sjá, að maður var þar í Jerúsalem, sá ed Simeon hét, og þessi mann var rettlátur og gudhræddur, bíðandi eptir huggun Ísraels, og heilagur Andí var með honum. Simeon hafði og andsvar feingid af heilögum Anda, að hann skyldi ecki daudan sjá, nema hann sæi áður fyrri Kríst Drottins. Og hann kom af andans tilladan í musterid; og þá foreldrarnir höfdu barnid Jesum í musterid, og gjördu fyrir honum eptir sidvenju laganna, og hann tók hann þá uppá sína armleggi, lofadi Gud og sagdi: Drottinn lát nú þinn þjón í frídi fara, eptir því sem þú hefir sagt, þviad mín augu hafa séð þitt hjálpráð, það þú tilreiddir fyrir augliti allra þjoda; eitt ljós til uppbirtingar heidnum þjóðum, og til dýrðar þíns folks Ísrael.

E r o r d i u m.

Margir veraldar höfðingjar, sem og aðrir vífir og góðir menn hafa sér óskad, að þeir mættu lifa svo leingi í heimi þessum, að þeir feingi bundid enda á fyrirætlan sína, en það hefir þeim misjafnt tekist. Augústus keisari er sagt, að óþiliga hafi talad það við vini sína, að hann vilði lifa mega, þar til hann hefði að fullu skipad ríkisstjórninni í því rómverska velði, og verður ecki á móti því sagt, að honum tókst það að miklu leiti. Eigi verður því heldur neitað, að í þessum áfætningi var mikil hugþráð. Þinn stóri Sólmann, eyrkjanna höfðingi, ætti sér að beya ecki fyrir enn hann hefði unnid höfudstabin í keisarans ríki; en Gud lét það ecki eptir honum; daudinn vann á honum áður enn hann féð borgina unnid; og hendir þetta marga þá, sem alleina vilja lifa til þess að fellast á aðra, og átretta grugar hendur til þeirra hluta, sem eigi eru þeirra. Vísinda-mannanna óst er sú gjarna, að þeir mættu lifa svo leingi, þar til þeir hefðu aflotid erfidi sínu, skrifum og bókum, og öðru því, er þeir fyrir stafni hafa; og er í þessu vrent að skoda; eitt er nokkurstónar ærligur metnaður, og elsta góðs nafns og ryktis eptir sig daudan, hvað ecki er lastverð, því þú hefir mörgum komid til ydni og áfundunar; annad er vilji og áfætningur til að kenna öðrum, og sérdeilis eptirkomendum, sem lofigt er og mikillrar þróunar verð, því það ber eptir sér elstu og hugþóða mikinn til mannkynsins, hvörju eckert er ógjætara, eckert Gudi þekara, og ef eg má svo að orði komast, eckert Gudi líkara, því hann elskar öll sín handaverk. En hvörnin sem öllu þessu er varid, þá er eitt naufsynligt, og eitt er það góða bluskiptid, sem einginn má af þeim taka, Luc. 10, er það hafa útvalid, sem er að hafa svo lifad, svo trúad og svo tilreið sig, áður enn maður geingur vegg allrar veraldar, Jós. 23, að hann sé fullvís þar um, að hann í frídi fari af þessum heimi. Því prisa eg bluskipti þins góða og gamla Stmesnis; ecki svo mjög í því, að honum blotnadið að sjá heimins Skapara og Endurlausnara með sínum augum, svo sem hann hér segir í lof-saungnum, og að taka hann uppá armleggi sína; svo sem hitt, að hann út af fullu traufi um Guds náð og eplísa víst með honum, saung svo að segja þenna gleðiliga lof-saung vfir stálsum sér: nú lát þú Drottinn, þjón þinn í frídi fara eptir orði þínu, þviad mín augu hafa séð þitt hjálpræði. Svo það má kalla, að hans lík

sálmur, og sæðingar; og sagnabardiktur Endurlausnaranum tilfveðinn, væri einn og þessi sami. Sæll er sá kvídur er þig bar, og þau brjóst er þú mylstrir, sagði kvinnan forðum Viljarni vörn herra; en hann svaraði henni: hvað um það? sætir eru þeir sem heyrja Guds ord og varðveita þau, Lúc. 11. Þetta kénur mér til þess, að mér þykir meir koma til þess, að Símeon beid með þollunmæði eptir hugaun Ísraels, og að heilagur Andi var með honum, beiddur enn hins, að hann fú Jesum, og tók hann í fang sér, áður enn hann skyldist við þetta líf; því einginn er þvílík sæla og einginn styrkur í dauðanum svo mikill, svo sem að hafa séð Jesum með trúarinnar augum, og fadmað hann með hennar örmum; Það kénur hann sjálfur er hann sagði við Ebómam: af því þú sást mig Ebóma, trúðir þú; en sætir eru þeir sem ecki sjá og trúá þá, Jóh. 20. Þenna kost eiga allir þeir ed ord Guds heyrá, í hvorju Jesús Chrístus hinn krossfesti er ofs fyrir augum asfáladur, Gal. 3. Sá sem eptir því geingur, hann mun með Símeoni allshugar seginn og gláður stílast við brekvisla veröld þessa, og kalla dauðan sinn ábata. Og fyrir því að þessa góða manns er minst í Gudspjallinu, er strax var upplest, þá viljum vér af þönum læra: hvörnir vér eignum fríðsamtliga að lífa, svo vér kunnum í fríði þéðan að fara. Þar til hjálpi hinn náðarfulli Gud, fyrir forþénustu síns eingetins Sonar Jesú Chrísti, amen!

U t l e g g i n g i n.

Hvað manna að Símeon þessi verid hafi, greinir ecki ritningin um; þeir ed skrifa að hann hafi kénimadur verid, færa eckert til síns máls; það er eigi heldur líklegt, annars mundi Gudspjallamadurinn ecki hafa þagad um það, heldur enn um Zachariám, fodbur Jóhannis skirara, Lúc. 1. Líkligri er þeirra meining, er ætla að hann verid hafi sonur Hillelis er Gyðinganna meistarar segja að verid hafi lærifadur Gamalielis, hvor ed sagði hina rökfarnu meining sína um krístni-bodid, er öldungarnir héldu ráðstefnu um Postulana og þeirra lærðóm, Act. 5. Þetta er að sonnu ecki víst, en ef svo er, þá var það ecki að undra þótt Gamaliel frammar öðrum stýgndist í þenna lærðóm, þar hann hefir án efa heyrð af sínum meistara, að huggun Ísraels, eptir hvorri hann beid, mundi ecki sjarlæg vera, hvað hann ráðid hefir af spádómum þeim, er voru af Messía, er þá tóku margir fram að koma Meistarar Gyðinga höfdu marga lærifveina, Jóh. 4, sem sjá má af Chrístó og Jóhannesi, Lúc. 10; svo hefir og án efa Símeon haft fleiri enn færri, og er það víst, að hann hefir ecki sízt talad fyrir þeim um þessa höfud-grein trúarinnar, er hljóðadi um Messíam og hans tilkomu; því ecki hefir hann verid sá einasti, er vænti eptir þinum sanna Messía með áhyggju svo mikilli; það segir ofs Lúcas í þessum sama kapítula, af hvorjum Gudspjallinu er tekid, þar hann skrifar, að Anna dóttir Phanielis af kyni Afer, hafi talad af honum til allra þeirra, er endurlausnarinnar bidu til Jerúsalem, hvorjir án efa verid hafa af stóli Símeonis, edur hans líka. Hvar-af ofs sé það kénit, að menn velji til að uppræða börn sín, ecki einasta vísa menn og lærða, heldur síðsama og gudhrædda, þá ed undirvífi þeim í ótta Drottins, og tenji þeirra úngu ár á réttrvífi og gudrækni, ef þeir vilja að þau lifi svo í heimi þessum, að þau séu víss um að deya réttlátu manna dauda, Róm. 23, nær þau lenfast þéðan. Það stendur hér í Gudspjallinu um Símeon, að hann hafi réttlátur madur verid; ecki meinar ritningin hér, að hann hafi af sjálfum sér verid fullkomliga réttlátur; það er ecki hjá mannligum kruptum að finna; allir vér megum segja með Jóh. Kap. 9: vilji eg réttlata mig, þá fordæmir minn minnur mig; ef eg segi mig saklausan, þá sýnir hann að eg er ránglátur. Viljum vér fyrir Guði réttlátir vera, þá megum

vér kasta frá oss bæði voru réttlæti og voru ránglæti; réttlætinu í þann máta, að maður trengi ekki á það, heldur reikni það þæð að vera, svo hann áviðni Christum og finni í þönum, hafandi ekki sitt réttlæti, sem er af lögmálinu, heldur það sem er af trúnni á Jesúm Christum eins og Pálus, Phil. 3; en ránglætinu þess-vegna, að trúin er dauð án verkanna, segir Jakob, Kap. 2; og Gud er heilagur, þönum líkar ekki ógudligt athæfi, Ps. 5; hvað ekki er í þeirri veru sagt, að maðurinn gæti albeilis aftlæðst þessum vonda syndarinnar þann, á meðan hann lifir í holdinu, heldur á hann af fremsta megni að leitast við að krossfesta hinn gamla manninn, Róm. 6. Júdar segja í strot-sögu sinni einni, að þegar Mói gjörði sonu sína frá sér til að byggja veröldina, þá hafi hann feingid þeim í hendur nostrar reliquías edur menjar hins gamla Adams, södur vor allra, kausté líkar þeim ed pápistar hafa þykjast eptir sína helga menn, og eru í miklu gilbi hjá þeim. Fáviðlig er saga þessi að sonnu, en þó minnir hún mig á að hugleida með trega nostrum, að forfadirinn Mói, sem var réttlátur maður, Gén. 6, og réttlætisins prédikari, 2. Pet. 2, til hvørs að allir menn í hinni seinni veröldu eiga kyn sitt að rekja, hann hefir oss eptirlátid nostrar leifar hins gamla Adams, er vér dagliga finnum í vorum limum, svo að Pálus segir: holdid grynist í móti andanum, og andinn í móti holdinu, og þetta er hvort á-móti-öðru, svo að það þér viljid jafnvel ekki gjöra, það gjörð þér, en ef þér leiddist af andanum, þá erud þér ekki undir lögmálinu, Gal. 5; en ef vér ekki erum undir lögmálinu, þá erum vér réttlátir; og þannin var að sonnu hinn gamli Símeon réttlátur. En ekki meinar þó Gudspjallamaðurinn þér þetta réttlæti, edur það oss verður fyrir lausnarans forþenustu tilreiknad, heldur merkir þetta ord, réttlátur, í þessum stöðum, það sama og vér kllum góðan mann og ráðsvinnan, þann er vandar ord sín og gjörðir, bæði fyrir Gudi og mönnum, og svo merkir það vða í ritningunni. Vertu frómunur og réttvís segir David, Ps. 37, því slíkum mun að síðurstu vel ganga. Hinn réttláti sá ed framgeingur í einfelðni síns hjarta, mun láta farsæl börn eptir sig segir Salómon, Prób. 28. Þessa réttvissi á hvor kristinn maður að temja sér, annars er hann ekki kristinn; um hana hefir margur heidingi vel talad, og hana svo tamid sér, að lítid hefir sjnst ábótavant fyrir manna augliti, hvar með þeir hafa gjört flömm til kristinna margra hvorra, þeir ed eingan elska nema sjálfa sig, og hirða ekkert um hvornin þeir áfalast lítilmagnan. Aristóteles segir, að hún sé hin kostuligasta dygd, og allar dygdir séu í henni fólgnar; það er og satt, því án hennar meiga þær ekki dygdanna nafn bera. Vitðkan og framsýnin er hreðvissi, ef ekki fylgir henni réttvísfin. Hugprýðin er eitt höðuls-sverð, nema hún stjórni af réttvissinni. Örlætid hvort allir menn elska, það er þó glöpska og athlæi manna, ef það vantar réttvissina; sá sem ens út fémunum sínum til ónýtis, edur gefur þeim er sízt skuldi, en lætur þursamanninn og daglaunaran missa, mun hann ekki ósvinnur og dári kalladur? Sparfemin er ein ágæt dygd, en þó er hún best með réttýni; sá sem sparar öðrum það þeim byrjar að gefa, hann er fargur og ekki sparsamur, og ef hann sparar sjálfum sér það sem líkhaminn viðþarf, þá er hann sjálfs síns óþótti, ef hann gjörir það af kergju einni, og ekki til að temja sitt hold, að hann þess betur sái Gudi þjónad, eins og Pálus segist þrælka sinn eigin líkham; en hitt er löfligt og Gudi þægt, ef noður sparar líkham sínum, jafnvel leyfligt eptirlæti fyrir hans

sakir. Eingin dygd er ágjætari enn misfunsfemin, með henni kunna syndugir menn all mest að líkjast Guði, skapara sínum, Lúc. 6; en ef hún er án réttlætis, svo menn væg þeim sem Guð bíður að straffa, þá er hún ein svöirðing og mesti glæpur í augliti þi hærsta Dómara; og í einu orði að segja, réttvísni er sú málsmúra, á hvörja að stífast ei orð vor og gjörðir. Veit eg að einhver kann að segja: eg ber ekki vitsmuni til þess, sjá og þekja hvað rétt er, hvörninn má eg þá gjöra það? mér kann optliga að stjótast í slit þar til svara eg, að helst er það í dómum og öðrum vandræðum, að menn þurfa svo mi illar stýnsfemi með, og er þeim ráðlegt, sem eru sér fávittu sinnar meðvitandi, að þeir s þar frá, og ekki troði sér inn í dómara-sæti, edur hlaupi til þessa mikla vanda, eins og lífa ur hestur til bardaga, sem þó margur dári gjörir; en hvörninn sem þó er varid, þá er þa almenniligt, að margur gjörir verr enn hann veit, en allum kann yfir að sjáft, það mannligt, og má það hvor maður öðrum játa; en í dagligri umgeingni, í kaupum o solum, í umtali um náúngan, í spekt og fyrirlæti við hann, í þeirri virðingu sem menn eig að sýna foreldrum og yfirbörum, þá er einginn heilvita maður svo fávís, að hann et nocturn-vegin viti hvað hann á að gjöra, ef hann gefur sér stundir til að athuga þa. Og hvað um gildir, erum vér ekki allir nógu viðkvæmir og granskygnir til að þekja þa sem ofs sjálfum er á-móti brotid? en þessa hugrenningu stýldum vér brúka, nær vér eigu noctru við aðra að fífta, því hér ætla eg dugi sú ágjæta regla, sem Frelfarinn þefir e eptirlátid: hvað þér viljid að mennirnir gjöri yður, það gjörid þeim einninn, Matth. og sá sem þana þefir jafnan fyrir augum sér, hann mun síður syndga. En þetta se smáir nú heimur þessi og þykir í þó lítill vísdomur vera; samt ætla hann sér að þe Simeónis dauda, jafnvel þótt þeim verði að skindingu í burtu svipt á-méðan þeir þe mest eru að æfa svið, pretti, féðrátt, undirferli, sjandskap, og allra handa rángseitin, eis og að þvilltra sé himnarífti. En eg segi yður í umbodi Guðs, fyrir hvorjum eg stend, nema þér gjörid yðran, leggid af lygar og pretti, ágirnd og undirhyggju, og aðra þvill lestu, sem móstríða réttvísinni, þá munuð þér ekki innganga í Guðs rífti. Þetta þénr mér Jesús Christus, hvor sjálfur er alls holds dómari, og rædur fyrir himninum, er þar sagði, Lúc. 18: hvor hann ekki meðtekur Guðs rífti svo sem ungubarn, hann mun ekki in ganga í það. Verid yður nú saman við foððan eitt barn, og rannsakid hvört þér eru þvillíftir í góðlyndinu og einfaldleikanum, og ef þér kunnid að finna þess nocturn mun, þ vitid að þér erid eins langt frá himnarífti; þar er ei við að dyljast, nema þér vilji reyngja orð Drottins. Segid mér, hvorjir munu sitja til bords með Simeóni, me Abraham, Isak og Jakob í rífti himnanna? Matth. 8, það segir David ofs, í Ps. 1: með þessum orðum: Drottinn! hvor mun búa í þinni tjaldbúð? hvor mun stadnæmast þínu heilaga fjalli? hann sá ed framgeingur flecklaus, og gjörir réttvísina, og talar sam leikan út af hjarta; hvor ed ekki bakmalir með sinni tungu, og náúnga sínum eckert il gjörir, og leggur ekki sínum náúnga neitt lastligt til; hvor ed einkis aktar þinn ógudliga, i í þeidri þefir þinn gudhrædda; hvor ed heldur það er hann sver sínum náúnga; hvor han gefur ekki sé sitt út uppá okur, og tekur ekki mútur yfir þann saklaus; hvor ed þetta gjöri þonum mun vel regna æfniliga. Sér sjáid þér hvorjir að verða muni bord-gestir í lambi

ins brúðkaupi; yður hefir fyrir laungu bodid verid; langt er síðan húsbóndinn lét segja: mínir úfar og alid fé er slátrab, allt er til reidu, komid til brúðkaupsins, Matth. 22; raunfakid nú sjálfa yður hvort ad þér eruð stríðdir brúðkaups klæði, ef hann kann ad koma um midnætti, það er, nær yður minst varir. Eg veit þér segid, ad Gud hafi morgum syndirnar fyrirgefid; ó já, það er satt, en þó þeim einum, sem þeirra hafa ydrast út af hjarta. Látið af illu og lærid gott ad gjöra, Esa. 1; þetta vitid þér hin rángsnúna kynslóð, en merkid það þó efi, samt uppetid þér þó Guds sólt, og alid sjálfa yður, en Drottinn ákalla þeir efi, Ps. 14. Svo snúid aptur í Guds nafni, snúid aptur, eg gráðbæni yður fyrir þið dýra blóð Jesú Chrísti og yðar velferðar sakir, leitid fridarins, og fylgid þónum eptir, Ps. 34; óttist Drottinn og gjörid réttvísna, Act. 10, svo Gud sái velpóknan á yður, og burtfasti efi epliflaga. Og er það svo sagt um réttlæti Símeónis. I annan máta stendur hér um Símeon, ad hann hafi gudrækninn verid. Svo sem ad all sú skýlða, er vér eigum náúnganum ad sýna, og ofis er fyrirskrifid í hinni síðari boderða-töbluuni, hún er í réttvísinni innifalinn; svo er og hin er vér eigum Gudi ad gjalda, og ofis bodin er í hinni fyrri, í gudrækninni fólgin. Hann var gudhræddur maður, segir Lucas; hann brúkar það ord, er merkir Guds-dýrkara, hann ed rækir hans bodord, efi svo af ótta, svo sem af elsku og virðingu. Þannin á og kristinn maður lyndur ad vera; þótt það sé efi ónýtt ad hræðast Gud, af því hann er réttlátur og strángur vandlátari, Exóð. 20, þá er það eigi fullkomin Guds-dýrkun. Óttinn dugar til þess ad reka syndaran til Guds, þegar hann hugleidir það, ad hann hafi hans reidi forþenab; en íhugan Guds fódurligrar gjæfn, hans speki, hans þolinmæði, uppvækur elstuna í mannsins hjarta, sem lætur ofis verða eitt með Gudi, og kveikir svoðann unadseind í vorri sál, ad menn forsmá alla hluti jafnvel hjá troffi Drottins, eins og St. Páll, Phl. 3; svo eg má segja, ad óttinn er fadir gudhræðslunnar, en elstan til hans er móðir ad henni. Óttinn getur hana í fyrstunni, (því segja gudlausir menn, ad óttinn hafi gudina gjört) en elstan tekur við henni, elur hana og nærir í hjarta mannsins, á meðan hún er efi fullburða, eins og ein móðir sitt fóstur, þar til hún kemur í ljós, og auglýsir sig í góðum verkum, og smámsaman ver hún eins og annad úngmeinni, eptir fullkomnum mæli Chrísti aldurs, segir Pálus, Eph. 4; svo ad þvllit dásamlig stépnar heilagsAnda, stin svo sem eitt ljós ámedal hinnar hreðvísu kynslóðar, svo sem ein sól á himninum; efi eins og sól Ezechíæ konungs, hvör ed gæð til baka, 2. Reg. 20; efi eins og sól Jósiæ, hvör ed stóð fyrir, Jóf. 10; heldur eins og sól Davíðs, hvör ed gledur sig af ad hlaupa sinn veg, Ps. 19; því fá ed Gud elskar, þónum þykir innbælt ad gjöra það þónum líkar, eg lætur sér jafnan í því framfara. Cicero útmálar gudræknina þannin, ad hún sé réttvísí ámóti Gudi; hann sagði vel, því hann sagði allt það hann vissi edur vita kunni, og var efi meira von af heidnum manni, og hefir hann þó enn-þá talad kristiligar (ef eg má svo segja um einn heidningja) í öðrum stad hér um, þar hann segir: ef gudhræðslan er í burtu tekin, þá getur það eigi öðruvíis orðid, en ad allur trúskapur og allt samnænti manna ámedal, og hin kostuligasta dygd réttvísín fari og í burt; þetta er vísliga talad, því fá sem efi Gud óttast, sem ad í augnabliki getur kastad þónum í afgrunn helvítis, hann mun eigi verða mjög þlúfnn við sinn jafningja; það sjá

mennt á hinum guðlausu Satans þrælum, er segja í hjarta sínu: þar er einginn Guð, Ps. 14; hvorki halda þeir orð né gjördir, og eingum hlífa þeir, sem þeir fá hönd yfir. Þessi eru dæmi, jafnvel í landi voru ekki mjög gomul, og er hér af audiært, að það e dagsatt er himn sami skrifar, að guðleysið taki allan trúskap í burtu úr veröldinni, og spill svo sambúð mannanna, að ekki er vært í heiminum án þess að menn óttist Guð; og þetta vald Guðs er svo ríkt á meðal mannanna, að jafnvel afskuda-dýrkun heiðingjanna, sem rón á Guðs í heiminum, Eph. 2, hefir því valdið, að þeir ekki uppáttu hvor annann; svo er vil hér um segja, viðlíkt og Aurelius Alexander keisari svaradi þeim, er vilbu gjöra samfund ur kristinna manna að drygju og legu-koftum, að miklu betra væri að Guð þar með ein hverju móti dýrkaðist, enn að þar skyldu brúfast til slíkra ódæða. Það var rökfamlig og konungligt svar af heiðnum manni; svo vil eg segja, að betra er til að halda samviti mannanna við í heiminum, að dýrka Guð með einhverju móti, þegar eigi eru til þess brúf aðar þinar verstu syndir og glæpir, sem Djöfullinn lætur sér þjóna með, heldur enn haf einga tru á honum; því það mundi gjöra veröldina að herbúðum Mavianita, hvor ein rýkti sverði á móti sínum eigin bróður og lagsmanni, Júb. 7. Satt er það sem Jóhann segir, að hvor sem ekki elskar sinn bróður, hvörn hann sér, hvörninn kann hann Guð a elska hann hann sér ekki? 1. Jóh. 4; en eg þori og að segja, að hann sem ekki elskar Guð sem hefir skapad hann, endurleyst og helgað, hvörninn getur hann sinn bróður elskad? Þó bágð mun ofs sem vonðir erum og undir syndina felldir, Róm. 7, að elska óvini vora, blef þá er ofs bolva, gjöra þeim gott, sem við ofs misgjöra, Matth. 5, nema vér gjörum það fyrir Guðs sakir, og verður því óttinn og elskan til Guðs undan að gánga, og sé þi alvarlig, þá er einfalt að hitt á eptirfylgir, því sá sem hann elskar, hann varðveitir þar bodorð, 1. Jóh. 5, og er þetta eitt af þeim heilum, sem nú sagda eg, að elska óvin sinn. Það sem nú heiðingjar ritad hafa um guðhræðsluna, er allsaman góðra gjalda verðt, þó dugar að vísu til þess, að sjna ofs kristnum mönnum, hvorsu að þú hafi þótt ómissandi jafnvel þeim er mest litu eptir því nálega, og ekki svo eptir því sem þar uppi er; en E Páll kénir ofs hennar nýtfemi miklu betur, 1. Tím. 4, segjandi, að guðhræðslan til allra hluta þarflig, hafandi fyrirheit, bæði þessa lífs sem nú er, og svo hins komand. Þ gamla Testamentinu hafði þessi hefub-dygd mikil fyrirheit um tímanliga farsæld, svo se allvída má lesa, bæði í Móses bókum og annarstadar; kansté þess-vegna að Guðs fóll þeim dögum hefdu fleiri bodorða og setninga að geyma enn vér kristnir menn, svo og vo ekki fyrirheitin svo ljós, um dýrb þinnar eptirkomandi sælu í Guðs ríki; en síðan Jéf Christus hefir afmáð óvinskapinn, lögmal bodorbanna sem var innifalid í setningunum, fyi sitt hold, svo sem Páulus að orði kénst, Eph. 2; síðan vér þesum feingid að sjá þeyra það sem margir konungar og spámenn girntust að þeyra og sjá, og sáu það ekki, 1. 10; síðan hafa Guðs ástvinir ekki svo stór fyrirheit um líkhamliga farsæld, og það þess, að sætleiki eptirkomandi aldar, hvörn vér smæðum í þinu góða Guðs orði, Hebr. : hann ofirgnæfi allan tímanligan fegnub og meðlæti, svo að þeir ed Guð elska og líða fm Christi sakir, eru gladdir í hörmungunum, og halda það mikinn fegnub, nær þeir rati hýmisligar freistingar, svo sem Jakob bíður, Kap. 1; vitandi það, að reynsla trúar vorre

þán aflar þolinneðis. Efti er við það að dyljast, br. m! að sá sem vill gudsþræddur vera, hann má búa sinn hrygg undir Christi ok, 2 Tím. 3, eins og þegar einn kappi býr sig til orustu, og þótt Gud láti þónum heppnast lucku og heidur í veröldinni, sem hann og þeir mörgum af sínum ástvinum veitt, þá er þar þó allíð einhver barátta, annaðhvort þið innra eður þið ytra; sé þar eðí annað, þá er þar Andskotinn og hans þrælur, sem jafnan offækja þá sem geingid þafa á mála með Christi. Satan kþppist við af öllu megni að niðurbreóta Guds-ríki, og alldrei lætur hann af að skjóta sínum orfum á Guds her í veröldu þessari, svo leingi sem hann heitir Djöfull og Andskoti, og þar til þess mikla gudsþræðslu og alvörugefni að sá þónum og hans árum í móti stadið, bæði sýniligum og skjýniligum. En þegar þinn mikli Guds kraptur er svo máttugur í breiflleika sinna ástvinu, að þeir sá stadið árástir vandra manna; þegar hann styrkir þá og stöðuga gjerir í sínum orðum og trúnni allt til æfiloka, þá kalla eg að hvað mest sannist orð St. Páls, að gudsþræðslan hafi fyrirheit þessa lífs, og þeir þinn almáttugi Gud það optliga og undrunarsamliga framkoma látið, og lætur enn-nú í dag, á öllum þeim er þónum trensta. St. Páll kallar þina úrvöldu Guds, þau kér í hans húsi, er hann þeir til heidurs sett, Róm. 9; á þessi kér fellur dýpt nokkud ástundum, svo það hendir sig, að þau verða jafnvel grómtækir. Vondir menn eru ein þvaga, sem hann hreinsar þessi sín kér með, svo þau verði hæf til þjónustugjörðarinnar, og setur þau svo aptur inn í Guds hús, nær þau eru þrein orðin, en þvögunni kastar hann í burt, að þún verði sótum troðin. Gud lenfir að þeir eð hann óttast, verði ástundum niðurbryktir, en alldrei undirþryktir; sá sem fast við einn gudsþræddan mann, það er svo sem berji hann einn klett með vendi, vöndurinn slitnar, en kletturinn verður þinn sami; eins og sá er vill kjaða eldinn með ölu, þún fortæríft, en eldurinn logar þess gladar; það er eins og að binda Samson með streingjum, þeir þrúku í sundur eins og þor-þráður, er hann rétti sig, Júb. 16. Samson hélt sínum mikla styrk, allt þar til skjækjan féð rakad hans hár af; Guds börn eru ósigrandi, allt svo leingi þau halda sér við Drottinn Jesúm, þvör að er safnabaráns þofud, Eph. 5; en þegar þeim verður það, að taka þina fláráðu Dalíla, veröldina, í sadm sér, þá missa þau allt sitt aft; þún stingur þeirra augu út og gjerir þá Philístæis, það er Satans börnum, að herfángi, já, að spotti og athlátri, nema meun dansi eptir þeirra pípu, og er þá dauðinn vís, nema menn deyði sjálfa sig að nýu eins og Samson, Júb. 16, það er, drepi þinn gamla Adam með hans girndum og tilhneigíngum, og burt-kasti skjfn augnanna og drambíömu líffni, að menn verði heilíögnir aptur og sjáum ljósið í hans ljósi, er ofs þeir fyrir sinn dauða sett til aríftíptis heilagra í ljósinu, Col. 1. Svo er nú gudþræknin á sig komin, og svo er þún þvör og nýtsamlig, já, ómissandi í þessu lífi, en þó gagnar þún hvað mest í dauðanum, þvör hann verður þeim íngáungur til líffins, er Gud óttast, til að meðtaka þar fyrirheit eptirkomandi aldar. Sá sem þeir í lífinu tamid sér réttvísina við náúngan, og óttan og elíuna á Gudi, hann fagnar dauðanum, og segir glatur með Símeoni: nú láttu, Drottinn, þjón þinn í fríði fara, eptir orði þínu; þvör eins og Símeon hafði andívar íeíngid af heilögum Anda, að hann skjldi eigi dauðan sjá, nema hann sæi áður Krist

Drottins, svo bera og þessir jafnan með sér vitnisburð heilags Anda í sínu hjarta, að þess séu Guds börn, Róm. 8, nær sem þau leyfast í burt þéðan. Svörnin kann svoðdenn einn Guds ástvinur daudanum að kvíða? Daudin er að sonnu hræðiligur, því hann er verðlaust syndarinnar, Róm. 6; enn hvörjum er hann hræðiligur? Þeim sem ekki eru heiminum daudir, en ekki þeim, hvorra líf Kristur er, en daudan kalla þeir sinn ábata, Phil. 1. Daudinn er ofs syndugum monnum eins og myrkríð er börnunum, þau óttast það þessvegna, að þau ætla í því muni búa nokkurskonar vöð; og sérdeilis þau, sem heimstir menn leggja í vana sinn að fela með grílum og ófressjum; svo er daudinn, af því menn þeyra svo mikil um hans grimmeika talad, því kvíða menn svo fyrir þonum, og veit þó einginn hvað mikill hann er; hvör veit hvört menn finna meir til í daudanum, enn í fæðingunni? Þetta man einginn; einginn er heldur aptur kominn til að segja ofs þitt. Þar er varla nokkur svo lítilsjörleg tilhneiging, að hún ekki forsmái daudan; heiptatræknin aftar daudan að eingu; það synir ofs þeirra dæmi, er selja sitt líf fyrir líf óvina sinna; hvað margur þefir báð þeir ást kvænna, sem er hégómi í sjálfu sér. Sýrach kénir ofs, að þonum sem á-móti geingur, þyki daudinn sætur; ótti fyrir vanvirðu nokkurri, gjerir daudan létta; medaumkannin gjerir híd sama. Þegar Otto keisari vilði heldur taka lífid af sjálfum sér, enn að láta stráhoggva líð sitt niður með sverðs-eggjum, þá vóru margir af hans fylgjurum, er alleina af medaumkann lagðu hendur á sjálfa sig; en ef hégóminn virðir daudan svo lítils, hvað létur mun hann þá vera þeim, sem fara í fríði þéðan, og vita að hann er inngángur til líffins? Ritningin talar um daudan, svo sem endurlausn af fángelsi; allur Ísrael sá Aron leyfast, segir Róm. 20 Kap.; eg giruist að leyfast þéðan og vera með Chrísto, hvað miklu þetta er, segir Páll, Phil. 1. Svo þykir og öllum þeim, er heimurinn er krossfestur vegna Krísts, og þeir heiminum, Gal. 6; þeir andvarpa með Pauló og segja: æ, eg syndugur maður! hvör mun leyfa mig frá þessum daudliga lífhama? Róm. 7; óttast því ei að deya, krístin maður, heldur að deya illa, það mun þér til enlífs lífs gagna. Það er gott daudan að óttast, til þess að fordast það, með hvörju vér forþenum hinn enlífa dauda. Tímanligur daudi er ekki í sjálfum sér ógnarligur, nema vér segja viljum, að það sé illt að sleppa úr fángelsi, úr þrældómi, úr sjóvolki; því hvað er þetta líf annað? Það er hræðiligt sem eptir hann kénur, ef ódrúfsi fer enn vel. Það er vitanligt, að daudinn er Guds börnum inngángur til enlífrar sælu; og því flyða eg þá ei vilja gánga eitt sinn í bardaga til að vinna heilt konungs-ríki? En þeim er tapast, verður hann leidd til enlífra kvaka. Nú veit eg að þjófurinn hræðist ekki stigan, sem liggur upp í gálgan, en snoruna hræðist hann; svo er það og dárlegt fyrir þann, sem þefir leitad eptir helvíti alla æfi sína, að hann skuli hinn tímanliga dauda hræðast, og ekki miklu heldur hinn enlífa, sem á eptir fylgir; hann mætti óska og seginn verða, að hellsóttin og fjörbrotin mættu vara um alla enlífd, ef hann mætti þar með sleppa frá hinum enlífa eldi, sem fyrirbúinn er Djöflinum og öllum hans einglum, Matth. 25, því þar mun betur bíta. Þar fyrir, ó þú syndugur maður! nær þú sér hinn nakta og vilt ei klæða hann, hinn svánga og vilt ekki metta hann, og hinn þyrsta og vilt ei gefa þonum að drekka, já, nær þú sér óvin þinn hungra eður þyrsta, og vilt ekki gefa þonum að eta eður drekka; nær hinn völdugi og hinn vesæli standa báðir

fyrir dómi þínum, nær þú átt að vandlaeta í Guds-stad, edur hjálpa þínum naubstadda til réttarins, nær reidín tekur þig, nær loftinn blindar þig, nær ágirndin kvælur þig, nær ofund-in freistar þín, og í einni orði að segja, nær Djöfullinn, holdið og heimurinn vilja locka þig til að stýggja þinn Gud, lát þá dauðan vera þér ógnarlígan; íminda þér hann þá svo sem einn stelfilígan helvítis-dr, þann er búinn sé til að gleipa sálu þína og færa í eyllifar-þfllir; lát sem hann fyrir dyrunum standi, og eigi að heimta þig undir hins völduga Guds dóm, til að gjöra reikning fyrir það, er þú ætlar samfundis að fremja. Þannin skulu menn dauðan hræðast, og hann ed svo gjörir, og temur sér þetta hugarfar, og lifir þar- eptir í Guds-órta og trúnni á Christum, hann þarf ei að kvíða, hann mun með Símeoni dauðanum sagna; hann mun í friði burtu lenfast og deya réttláttra manna dauða. Hvað ofs allum, já, allum sínum börnum, hvar helst þau eru um heiminn, unni og veiti, Gud frídaráns, Gud sagnadaráns og Gud líffins og dauðans, fyrir sinn eingétinn Son Jesúm Christum, amen!

*) Fyrsta Sunnudag í Níu-víkna-föstu.

Gudspjallid, Matth. 20. Kap.

Þann tíma; sagði Jesús til sinna lærisveina þessa eptirlífing: himnaríki er líkt einum hús-födur, sem útgeck snemma morguns verka-menn að leigja í sinn víngard. En að gjörduin samningi við verkamennina að daglígu penings-gjaldi, sendi hann þá í sinn víngard. Dg nærri þridju stundu gekk hann út og leit aðra idju- lausa standa á torginu, og sagði til þeirra: farid þér og svo í víngardinn, og hvað réttvíst er, mun eg gefa yður; og þeir geingu burt þángad. Dg hann gekk enn út aptur um fjöttu og niundu stund, og gjörði líkt hið sama. Nærri elleftu stundu gekk hann út, og fann enn aðra standa idjulausa, og sagði til þeirra: hvar- fyrir standid þér hér allan dag idjulausir? Þeir sögdu til hans: Þvíáð einginn hefir leigt ofs. Hann segir til þeirra: farid þér og í minn víngard, og hvað réttvíst er, skulud þér fá. En þá kvöld var komid, sagði herrann víngardsins til síns ráðsmanns: kalla þú verkmenninga, og gjald þeim verkkaupid, og tak til frá hinum sein- nustu allt til hinna fyrstu. Þá komu þeir, sem nærri elleftu stundu leigdir voru, og meðtók hvor þeirra sinn pening; en hinir sem fyrstir komu, þeir þeinktu að þeir mundu fá meira; en hvor þeirra meðtók sinn pening. Dg þá er þeir höfdu hann meðtekid, mög- lugu þeir á-móti hús-födurinum, og sögdu: þessir enir seinustu

*) Gudspjallid á 6ta Sunnudag eptir Þrettándu, er sjaldan ianfellur, ásamt þrédikuninni, sem þar til hlýðir, má lesa þann 26ta Sunnudag eptir Trínstatis.

hafa eina stund erfðad, og þú gjörðir þá jafna við oss, sem borið höfum hita og þunga daglins. En hann svaraði og sagði til eins þeirra: vinur! elgi gjöri eg þér þrett; ertú ekki afsáttur ordinn við mig um einn pening? taktu hvað þitt er, og far í burt; en þessum hinum seinasta vill eg gefa svo sem þér. Eða lofast mér ekki að gjöra af mínu hvað eg vill? eða ertú þar-fyrir rängengdur, þó-ad eg sé góðgjarn? Svo verða seinastir hinir fyrstu, og fyrstir hinir seinustu, þvíad margir eru kalladir, en fáir útvaldir.

E r o r d i u m.

Þegar St. Páll, 1 Cor. 2, ktrir frá, hvor ad þessi verði asferð sin í Kristni-bodinu, er honum var ó þendur falid, þá talar hann svo meðal annara orða: Þegar eg kom til yðar, dráður! þá kom eg ekki með yfirlausí orðanna edur speltunar, er eg bodadi yður Evangelium. Þad má vðsa sjá í þess. Ritningu, ad Gud bestir ekki viljad láta sin eprindi vera bundin við málsmáli mistla. Þegar Móses affaladi sig fyrir Gudi, frá sendisforinni til Þherab, taldi hann þad mest til, ad sér væri þunga um mál þá svaradi Gud honum: eg skal vera með munni þínum og kenna þér hvað þú mæla skalt, Erð. 4; vðliskt sá Jeremías ad þeyra, er hann taldist undan ad stjra Guds eprindi til Jerúsalems manna, og sagði: ad, Drottinn! eg er ángur og kann ekki ad tala; en Drottinn svaradi: seig ekki, jeg er ángur, heldur til þeirra sem eg sendi þig. Skalt þú fara, og þú skalt tala allt hvað eg skipa þér. Jer. 1. Övi man þinum Almáttuga hafa þóknast ad hafa þessu svo? Sjálfur bestir hann mannum munntan gífð, Erð. 4; kpldi hann þá ekki vilja láta dráta gáfur sínar sér til dhrðar og loss; þar hann eingan hlut bestir í náttúrunni forgessins skapad, auðveldur málsmáli, sem er ein með þeim bestu Guds gáfum? Páll kénir oss orðsotina þér til með þerum ordum, 1 Cor. 1, segjandi: Kristur bestir sendi mig, ekki til ad ktra, heldur til ad þrðita, ekki með spatmalum, svo ad krossinn Christi verði ekki ad elngu. Hverninn má krossinn Christi af spatmalnum noktra nitrun hafa? Þad kénir Páll strax eptir í sama Kap.; því sú ræða um krossinn, segir hann, er þeimka þeim sem fyrirforast, en oss sem hlógnir verbum, krapur Guds. Einginn hlutur er svo foraktanligur fyrir þeiminn, svo sem Christi kross, svo ad þá sem hann ó þerum þera, kallar Þóskulinn afkal og þreinsun veraldar; eðert er þá krossnaga meðal, til ad draga synduga menn til þennarlkis heldur enn hann. Afreks-verð bestir allðrei þvðliskt unnd verid, hvortl ó þinnun né undir þinnun, svo sem þad, er Jesús Guds Sonur vann ó krossinum, þegar hann forlftadi þeiminn við Gud, en nðurbraut Þjóskulins ríkt, og tál þar leiddnguna ad þersángi. Þetta lítur figurmerti bestir hann seingid sinum strids-mönnum, ad þeir beri þad fyrir þertoga sinum, í þans bardogum þér ó jorðunni. Skpldi nú svo dhrmatar hlutur hafa lítur ógjæri af mannligrí speli edur málsmáli, þá væri honum þad ekki líkt nðurbrep, þins og annars vegna, ad þad má sett um oss jeta, sem Páll enn apur segir: ad vð erum ekki margir kynsamir eptir holdinu, 1 Cor. 1; ekki margir gófugir, en þjá Gudi er eðere manngreinar-álit, Act. 10, hann þekir best sin; hann bestir sófráðum láud ó sófráði undirvissa, svo hann gjörði þá byggna; en þad er þá sú sálsanla, sem er allri mannligrí víska edri, 1 Cor. 1; hann bestir með þinu sama sófráði leidi þá byggna til Guds ríkis, sem hafa viljad spjgja ráðum Páls ad verða þeimskir, svo þeir vittrir veru. Þad st eg ó Nicódemó, Jóh. 3, hvorn Jesús bndladi með svo sem annan brjáð-mpilling, sámsvel þær hann væri meistari í Ísrael; og ekki bestir þetta einasta verid adferð St. Páls, heldur og annara Christi Þóskula, hvortir í þessu hafa folgt dæmi slas Meiskara; því jafnvel þær ad allvída meigi rekja spor þans guðsmilga vísðams, þá eru þess og mörq dæmi, hvorninn hann teid bestir líklingar af atmennillegum hlutum, til ad kenna sófráðum Guds gótu, til þess ad þinn þeimugligrí krapur Guds speli, sem í þonum þjá, mátti samfara verða þeim hlutum er þær best þektu, og dagliga fyrir augum sáu, er kpldi ón afférs minna þá ó þau líffins ord, sem framflutu af þans blóðada munni. Til dæmis þér-um, vð eg tala þina sögru eptirlíktag, er þendur í þessu h. Evangelíu, út er hvort margur veraldar-vitringur

þeir rángar meiningar spunnid; eg vil með sam orðum tala nokkud framur fyrir yðar fjær-
eifa um hennar réttan skilning, það framast eg veit af Guds orði, og þar með hugleida:
þvornin vör eigum að stíða oss í Guds vingarði, svo oss verði ekki þaðan með óljámd í
hertu vísab. Jesú þú blessaða vín-tré, á þvörju vör inplantadur erum, send oss þinn Anda,
já ed leidi oss í allan sanaleika, og kinn oss réttan skilning þinna þ. orða, amen!

Utlæggingin.

Alt frá upphafi mannsins sköpunar og inn til þessa dags hefir Drottinn útgeingid, til að
leigja verkamenn í sinn vingarð, og enn nú gjerir hann það með ydranar og syndanna fyrir-
gefningar preðikun. Rödd Hrópandans heyrst enn-nú í endimörku veraldar þessarar hjá
oss, segjandi: gjerid verðuga ávörtu ydraninni, oxin er sett til rötur trjáanna; hvort það
tré sem edí ber góðan ávört mun upphoggvast og í eld kastast, Matth. 3. Húsfadurinn hefir
leigt verkamenn í sinn vingarð, en edí lettingja; þar á Guds eyrindi að gjöra, um hvort
Jeremías svo segir, Jer. 48, að bálvabur stuli sá vera, sem verkDrottins gjerir svíksamliga.
Einginn hefir sig sjálfur leigdan í þenna vingarð; það er sannkveðid hér-um, sem Esajas
ratar undir persónu Guds, Es. 65: eg er fundinn af þeim sem edí leitadu að mér; og
mætti það stór fásinna vera, hvör sem þar rétt að huggdi, þar vör svo fundnir erum, og í
þans vingarð, það er í ríki Guds Sonar settir, að láta sýslanir þessa heims vefjast svo
fyrir sér, að menn þeinki annaðhvört edí á Guds verk, edur og gjöra það með hángandi
þendi; þarsara væri þeim að aldrei þesdu þeir leigdir verid, og stædu enn-nú á torginu
ídjulausir; því svo segir Endurlausnarinn hjá Lúc. 10, um þá er edí vildu meðtaka Guds
ríki: eg segi yður, að Góðmæ mun bæriligra vera á þeim degi heldur enn þeirri borg.
Hvillst er þetta br. m? Husbóndinn er útgeinginn að leita þrælsins, konungurinn að
bjóða honum, sem hafdi burtu hlaupid, hinn alleina Ríki þinum allspurfanda, dómarrinn
atlaganum, brúðguminn henni, sem drýgt hafdi hóranir með mörgum elstuga, og hann sem
oss hefir elstadi í Jesú Chrístó, þegar vör vorum þans óvinir, Róm. 5, oss sem að elstudum
þeim þenna, og það sem í honum er, sýsn augnanna og drambsanit lífernir, 1 Jóh. 2.
Þess gétur Jóhannes, 1 Jóh. 4: í því er hjærleikurinn, edí að vör elstudum Gud, heldur
að hann elstadi oss, og sendi Son sinn til forlíttunar fyrir syndir vorar; þó fæst hin auma
mannestja svo lítid um þá idju, er þenni bodin er í Guds vingarði, eins og menn væru
þángad leigdir til að bada í rósum, og edí til að bera hita og þunga dagsins; hefir þá
Jesús sveist blóðinu, Lúc. 22, til þess að vör stýldum í syndarinnar eptirlæti lífa? hefir
hann vín-pressuna troðid, Es. 65, til þess að vör stýldum fara súr vínber? hefir hann litad
sinn fyrtil í víni, og sinn móttul í vínberja blóði, Gén. 49, til þess að syndarinn blóð
sáttmálans almenniligt haldi? Hebr. 10, hefir hann þar-fyrir afdrúðid þinn stentifulla
kaleik Guds teidi, að vör stulum sitja að heimbódi þinnar vondu Babilon, af þvörrar hó-
dóm-víni að þjóðirnar drúdnar eru? Apoc. 18. Fjarri sé því! St. Páll kinnir oss
það lúngum sdrúvlsi, Eph. 2, er hann segir: vör erum ný skópua í Chrístó, til að gjöra
góðvert þau, er Gud hefir tilbúid, að vör gaungum í þeim; en hvör eru þau verk er hann
tilbúid hefir, eda hvillst idja er oss ætlud í þans vingarði? Það telur Páll npp, Gal. 5:
hjærleiki, fögnudur, fridur, þolinmædi, góðgirn, gjæfka, trú, hógværd, sparnyntni. En

er er þetta: mun þessum plöða morg þóllit þer, þegar hann inngeingur í aldir.
 erum þú og þessi þér þar með þenni, sem hans hjarta elskar? Eg er hræddur um, að þá
 erum þú og þessi samum af reidnum, heldur enn eifinni sem Frelsfariinn heilvadi, þegar þan
 erum þú og þessi á þessum, Matth. 21, nema midur sé, því hún bar einga; en eg þygg
 erum þú og þessi munni þeir ed beri illa eina. Gud klagadi Jerúsalem að hún bari sú
 erum þú og þessi Ef. 9: en þess væri að öfsta, að ecki yrði sagt til kristninnar, svo
 erum þú og þessi að gjerast, eins og til Jerúsalem forðum: Samaria þefir ecki að
 erum þú og þessi þú þefir marghjölgað þínar misgjördir meir enn þar, og þú þefir
 erum þú og þessi með þínum svívirðingum, Ezech. 16. Ferum eigi villir vega, br. m.,
 erum þú og þessi að vör munum því alleina fyrirhlýta, að vör leigdir séum, það væri hálfur
 erum þú og þessi: Abraham þofum vör fyrir fœdur, en gjöra þó eingin Abrahams verk,
 erum þú og þessi erum að sennu leigdir, vör erum skirðir, vör erum Christo í skirninni innplan-
 erum þú og þessi Jóh. 15: eg er þið sanna vintré, og minn Fadur er afurmadrinn;
 erum þú og þessi þér á mér, sem ecki ber ávort, mun hann burt taka. Hann segir og ecki
 erum þú og þessi er einu-sinni implantadur, heldur hvor sem blifur í mér, og eg í honum, hann
 erum þú og þessi þér án mín gétid þér eckert gjört, en ef nokkur blifur ecki í mér, hann e-
 erum þú og þessi og vinn-föstur, og upphornadur, og þeir samansafna þeim og í eld kasta
 erum þú og þessi þenna. Aldur enn Adam féll frá Gudi, þá var hann af honum settur
 erum þú og þessi þórn hann skipaði honum að yrkja, Gén. 2; og fyrst því var svo háttad
 erum þú og þessi þandi, þá er líklegt að Gud muni eigi vilja láta það nú ódrúsi vera
 erum þú og þessi þar vör erum syndarinnar vegna, undir það logmál skýldir, að neyta vor-
 erum þú og þessi í þessum vör andlitis, og nara ofs með erfði af jörðinni alla vora lífdaga, Gén.
 erum þú og þessi En ef það á svo að vera í þeim útréttingum, sem vör nærum á þetta líkamliga líf-
 erum þú og þessi þad miklu framur mun það skýldi í vör sálshjálpar eyrindi. Vör þofum allir stór-
 erum þú og þessi af Gudi meðtekid, einginn þarf meira með einu honum tiltrúad er; nokkrir þafa aud-
 erum þú og þessi þad veraldar þessrar, sumir embætti, nokkrir vitku og speki, og sumir afl og atgjörfi líka-
 erum þú og þessi manns. Af öllu þessu byrjar reikningsskap að standa; en hvernin först þennum það, er þa-
 erum þú og þessi þitt fund fram ávartarlaus, hvort ed hann þafði í jörðu grafid? hann féck þann dóm, að
 erum þú og þessi þeir þeldu kasta þínum ónýta þjón í þin nýstu myrkur, hvor vera mundi óp og tanna-gni-
 erum þú og þessi fíran, Matth. 25, Hvar mun þá verða um hann, sem ecki einasta skilar ávartarlausu
 erum þú og þessi fundi sínu, heldur leggur það á Satans bord, til að upphoggja þar með hans ríki? lít
 erum þú og þessi gagnar þonum að vera leigdur í Guds vínarð, því hans idja er sú eina þar inni, að gjöra
 erum þú og þessi Krists verkju að Belials krambud, líkur þeim, er Gud talar um, Ez. 16: þú þefir tekid
 erum þú og þessi mitt gull og mitt silfur, sem að eg gaf þér, og gjört þér manns-líkan af, til að hórast með.
 erum þú og þessi Þinn ónýti þjón sagdi við þúss-fædurinn: meðtak þvad þitt er, en þúss-fædirinn mun við
 erum þú og þessi þinn vonda þjón aptur segja; tak þvad þitt er, sem er forðarming dandans, gack í burtu
 erum þú og þessi frá mér í eyllisan eld, sem fyrirþúinn er Þjofsinum og öllum hans árum, Matth. 25.
 erum þú og þessi Dragi því einginn sjálfan sig á talar, edur ætli það, að í Drottins vínarði sé eckert, edur
 erum þú og þessi illt að gjöra. Þúss-fædirinn þefði ecki átalid þá, sem allan dagin stóðu idjulausir á torginu,
 erum þú og þessi þefði því eins háttad verid í hans vínarði; þar fyrir er það ecki nóg að leggja hendina á

plögin, en líta aptur; því fá eb það gjörir, hann er ekki hæfur til Guds-ríkis; en þótt það sé sjálf-sögd skylda vor að erfða í Guds vingarði, svo mikil sem vér berum mátt og megn til, þá veri einginn svo blindur, að hann ætli að hann hafi til skuldar að reikna hjá Gudi; að sennu segir Páll, Róm. 10: að fá sem gjörir hvað lögmálsins er, hann lifi í því, og það sama segir sjálfst lögmálib. Hvor eru þá launin, ef menn skulu tala eptir Guds réttlæti? ekki annað enn hann lifa skuli, og ekki deya, levit. 18. Vér heyrum ekki að vorum fyrstu foreldrum hafi heitid verið launum. nokrum, þótt þau vardu eittu Guds bodord; en ef þau bryti það, áttu þau dauda að deya; svo kunna vor góðverk alldrei neitt að forþéna af Gudi; það kénir ofsendurlausnarinn, lú. 17, segjandi: er þar nokkur af yður, sem hefir einn þræl, er plagir, edur heldur hjörð á beit, að hann segi til hans, strax sem hann geingur inn af akrinum: kom hingat og sit til bords; en mun hann ekki segja honum? bú til það og snæði, gnyð þig og þjóna mér, þar til eg hefi etid og drukkid, síðan stættu eta og drekka. mun hann það þeim þræl fyrir, að hann gjörði hvað honum stíckað var? eg meina nei. Svo og þér, þegar þér gjört hafið allt hvað yður bodid er, þá segid: vér erum ónýttir þjónar, því vér gjörðum hvað vér áttum að-gjora. Svo hafa góðverkin eingin verblaun eptir réttinum, en hinum vöndu tilheyrir straff að réttu. Góðverkin eru jafnan skylda; en þin vöndu eru afgjörð á móti skylduinni. Hin bestu góðverk forþéna ekkert, því það er eins og að betala skuld sína; en hid minsta afbrot vinnur til reidi, því þá vantar svo mikil til skulda-lúfningar: þess gétur Jakob Postuli, 2 Kap: fá sem heldur allt lögmálib, en verður brotligur í einu bodordi, hann er sekur við ell. Að sennu stendur hér í eptirlúfning-ætti, að húff-sadírinn hafi gjört samning við verkamennina, um einn pening; en ekki er það svo að stílja, br. m. svo sem þegar maður semur við mann, heldur talar Drottinn þetta að mannlígu plagid. Peningur þessi er Jesús Krístur, hinn sanni Israels Ríll, með hvorjum förnirnar leyfstar vöru frá lífláttinu á gamla Testamentisins dögum, en lyndugar sálir fyrir Jesúm Christum frá eyllifuni danda. En samningurinn stedi í end-vertu við vora fyrstu foreldra eptir fallid, þegar Gud af einstjarri náð og miskun sinni hét því, að kvinnunnar sæði skyldi í sundur-merja höggormsins hofud, Gén. 3. Hann verður itekadur svo opt sem vér heyrum af Guds ordi, að vér séum af náð hólpnir vordnir, og ekki af verkunum, Eph. 2. Að Gud hafi eptir miskun sinni gjört of hjálpliga, en ekki af verkunum, sem vér gjörðum, Tit. 3; þegar of sagt verður, að hvor sem á Jesú nafni trúir, skuli ekki fyrirfarast, heldur hafa enlíst líf, Jóh. 3; og þessi samningur hefir einn og hinn sami verið frá hinu fyrsta fyrirheiti, og mun verða allt til veraldarinnar enda við alla þá, er forláta sig uppá Sonarins forþénuustu með hreinni trú, því Jesú þessum bera allir spámenn vitni, að í hans nafni fá þeir allir lyndanna fyrirgefning, sem á hann trúa, Act. 10, og er hér af andfært, að þetta er einginn almennilígur samningur, heldur líft því, þegar einn góður og ráðvandur maður heitir nokrum einhverju góðu án allrar verðskuld-mar; þá reiknar hann sig skyldugan það að halda, uppá það að hans ord bregdist ekki; og ef að finnast kann einhver svo lyndur á-medal vor, sem vöndir erum, hvað miklu framar nun Gud, sem er alleina góður, vera bundinn við sín loford, lú. 11, þar hans ord for-ánga alldrei, þótt himin og jörð forgangi, lú. 21; hvor fyrir einginn kann út af þessu

lausnarvns orða-tíðni að reikna til nockurrar verðskuldunar hjá Gudi, heldur blífur þ sama, sem Páll segir, Róm. 3, að allur heimurinn verði logfallinn fyrir þonum. Og si sem það, að þeir sem komu um sjöttu, níundu og elleftu stund, feingu af náð það þe feingu; svo er og samningurinn við þá fyrstu af einstjærri náð gjörður, því sjálfráður va Herrann að láta sinn vínarð auban liggja, nema hans gjærka þessi knúð hann til að leita eptir þeim, er hann mátti hjálpa. Eg veit að nockrir hafa steytt sig á þeim orðum, e skrifar Jakob Postuli, 2 Kap. og þannin hljóða: sér þú ekki að trúin þessir samverkad þan verkum, og trúin er af verkunum til lyfta leidd, og skristin er uppföld, er segir: Abraham trúði Gudi, og það varð þonum til réttlætis reiknad; sjáid þér þar fyrir, að madurinn réttlætist af verkunum, og ekki af trúnni alleina. Þetta þessir nockrum þótt gagnstætt þvi er bæði St. Páll, og öll þ. Ritning með einu hljóði vottar, sem er þeirrar meiningar, að madurinn verði af trúnni hólpinn, og ekki af verkunum, Róm. 4; en þess er gjartandi, þv að sé meining Jakobs í þessum pistli; hann átti orðastad við þá er helldu sig vel kristna ef þeir tryndu á Gud, og játuðu hann einn að vera eins og Djöflarnir; er auglýstu ekki tr sína með kristilígun verkum; það birta þessi orð, er standa stömmu áður í sama kapitula ef bróðir edur systir eru nafin, og stórtir dagliga næringu, en einhver yðar segir; farid friði, vermid yður og mettist, en gefid þeim þó eigi það líkamanum er þarfligt, hvad gagna það? svo er og trúin, ef hún þessir eigi verkin, hún er dand fyrir sjálfa sig. Þér gjöri Jakob bert fyrir mönnum hvad hann meinar; svo sem það er ekki mistun að segja: vet þig og mettast; svo er það og ekki heldur trú, að segja: eg trúi á Gud og hans Son, e afneita Gudi með verkunum aptur á-mót; svo sem það er eckert mistunar-verk að gefa all sínar eigur fátakum, en hafa þó ekki fjærleikan, 1 Cor. 13; svo forþéna og eigi helldu verkin neitt í sjálfu sér; vilji eg segja, að verkin vinni til nockurs hjá Gudi, þá vil eg o segja, að efnid í einum smidigrip forþéni laun, af því hann er vel gjörður, en svo sei hann kunni ekki að gjöra sig fyrir utan hagleik mannsins, svo hafa og verkin allt sitt ágja af trúnni, sem er Guds verk í manninum, Jóh. 6. Segid mér þá, hvær er þeirra vet skuldan? trúin samverkar verkunum segir Jakob; eg játa það, því áu þennar væru þa synd, Róm. 14; hún verkar það með þeim, að þau syndlaus reiknast, forþénar þó ecker Trúin fullkomnast af verkunum; menn sjá, að einn er sterkur, af því, að hann kann e lyfta miklu, annars vissi einginn það hann sterkur væri; ljósid þeckist að vera ljós birtunni. Abraham auðsýndi sig að vera trúadan, af því hann gjörði hvad Gud bau þonum; þannin fullkomnast trúin af verkunum, en ekki ódrúvissi, nema einhver vildi segi að verkin væri partur af trúarinnar veru, og væri það eins og að segja, að það væri man inum vernligt að gánga og standa. Ritinn fylgir eldinum, harkan jarninu, birtan sólun þó er hværki hitinn eldur, né harkan jarn, né birtan sól, eigi heldur eru verkin trú, þó þa fylgi trúnni, og ekki réttlæta þau, þó þau framfomi af þeim sem réttlátur reiknast fy trúna. Abraham trúði Gudi, og það var þonum til réttlætis reiknad, segir Jakob; eckert gott verk getur Skristin um, Gen. 15, þegar Gud mætti hans trú svo mikils, held alleina um það, að hann hafi Gudi trúad til þess, að hans sæbi stýlbi verda svo si stjörnur himins, en Jakob tekur það saman við hans trúarverk, þegar hann vildi offra fj

flnum, *Gén. 22*, til að styrkja þar með sína meiningu, sem er sú, að trúin sé dand án verkanna, af verkunum réttlætist maður, og ekki af trúnni alleina. Um auglýsingu trúarinnar talar Jakob hér, og ekki um sjálfa trúna, um trúarjátninguna fyrir mönnum, og ekki um trúarinnar frapt fyrir Gudi; það kenna mér hans eigin ord í sama kapitula: sýn mér þína trú af verkunum. Og að þér vitid, br. m., að þetta er meir en hegómi einn, þá merkir þetta ord að réttlæta, í h. Ritningu optast ekki annað enn: að auglýsa sig edur aðra réttlæta að vera. Þú hefir réttlætt þínar systur með þínum svívirðingum, segir Drottinn um Jerúsalem, *Ez. 16*; hvornin kunni hún að réttlæta, sem sjálf var öllum stómmum vafin? en það kunni hún að gjöra, að sýna að hún væri sér réttlætari. Að þú réttlætist í þínum ordum, þegar þú dæmist, segir David um Gud, *Ps. 51*; hvort vill Gud réttlæta? sem sjálfur er alleina réttlátur; en að birta hans réttlæti fyrir mönnum, það kunna menn að gjöra. Tollheimtumennirnir réttlættu Gud, er þeir stírdir vóru með stírn Jóhannis, *Lúc. 7*; hvornin gátu þeir Gud réttlætt, syndugir menn og framar öðrum loftum og lýnum hládnir? en að þeckja og opinbera réttlæti Guds, það var þeirra skylda. Jakob segir: maðurinn réttlætist af verkunum; en hvornin kann maður að réttlætast af því sem er eins og niðurlags-fat, *Es. 64*, af því sem er synd, *Róm. 14*, af því sem er skylduwerk önntra þjóna, *Lúc. 17*; en þess eru verkin umkomin að auglýsa, að Gud býr í mannum fyrir trúna, að trú mannsins er kröptug fyrir kærleikan, að það sé lifandi og ekki dand trú, hvort ed stjórni af h. Andá til góðra verka, eptir bodi vors Endurlausnara, *Matth. 5*: svo lýst yðar ljós fyrir mönnum, að þeir dýrki yðar Föður, sem á himnum er. Nú er þessu svo varid, br. m. að einginn hefir til neinnar skuldar að telja hjá Gudi, og það er það Endurlausnarinn hér segir í eptirlífingunni undir persónu húss-föðursins: vinur, eigi gjöri eg þér órétt, *xc*. Fyrst einginn hefir af Gudi neitt forskuldab, er það þá ekki nógu stór náð, að hann hefir alla leigt í sinn vínard, það er, alla kallad til yðranar og syndanna fyrirgefningar; en þótt adrir beri þar hita og þunga dagsins, og séu strax að morgni kallaðir, munu þeir meiga líta raungu auga til þess, þótt hann sem um eingan hlut er nockrum skyldugur, þótt hann, segi eg, mistuni einhverjum á danda=stundunni? Mun Samúel mega hjá offjónum yfir Paulo? Jeremías yfir Tollheimtumanninn Matthæo? *Matth. 9*. Jóssas yfir Manassi? Bapstista yfir Lító og Límóthéð, edur þessir allir yfir ræningjanum á krossinum? *Lúc. 22*. Fjærri sé því, Gudi er í sjálfs vallði að láta hvörn einn þafa svo mikid fyrir himnaríki, sem honum þóknast, því allir medtaka af náð og ekki af verðskuldan; og þó einn sveittist blóðinu í Guds vínardi frá því fyrsta hann hefir vit á og til þess hann gjæfi öndina upp, þá hefir hann ekki með verkunum meira forþenad af himnaríki, þedur enn hinn sem í andlátinu var kalladur; því á-milli hins eyllsa, sem er Guds ríki, og þess er enda tekur, sem eru dandligra manna verk, er eingin jefndur, svo eitt meigi með öðru kaupast að réttum solum. Svo vill nú Drottinn þafa sýnt, að hinir fyrstu verði hinir síðustu, þegar menn vilja gánga í rétt við Gud og mögla við húss-föðurinn, og dastir hinir fyrstu, þegar hann vill náðugur vera, þeim sem hann er náðugur, *Róm. 9*, g er þó ekki hér fyrir nockurt manngreinar-álit hjá Gudi, því margir eru kalladir, en fáir

útroldir; Balaam, Sál, Achab, Júdas, og aðrir miklu fleiri, þeir voru kalladir, en þá brenntu eptir födur sínum, og stóðu eðli í sannleikanum, Jóh. 8. Gud hefir eðli þá þeim sem kalladir eru, heldur þeim sem er trúr allt til enda, vil eg gefa kórónu líffna Apóc. 2; útroldningin er að sonnu altíð við hjá Gudi, því hann hefir útrold þá þá hann veit í koluminni stöðugir standa munn, en eingan hefir hann kallad með þeim stílmála, að hann stýldi eigi kunnna frá að falla, en vér erum eðli vissir um vora útroldning með öðru móti enn því, að svo leingi sem trúin er í oss krotug fyrir fjærleikan, Gal. 1 svo leingi erum vér Guds-börn, og því ræður Pétur rétt, 2 Píftl. 1, talandi um trúna þennar áverti: fremjð í trú yðar dygdina, í dygdinni vitstuna, í vitstunni sparsemina, sparseminni þolinmæðina, í þolinmæðinni gudræknina, í gudrækninni bróðurligan fjærleik í fjærleikanum elstuna, því nær þetta er hjá yður, og yfirgnæfir, þá gjörir það yður á iðjulausa, eður forgæfins erfðandi, til þekkingar Drottins vors Jesú Chrísti; því hvörju sem þetta eigi fylgir, hann er blindur, og leitar að veginum með hendinni, gleymandi þá að hann er af gömlum syndum þreinsadur; þar fyrir kostid kapps um, bræður, að gjör yðar kallan og yðar útroldningu vísfa, því nær þér þetta gjörð, munuð þér allbrei fall Með svoddan móti, en eingu öðru, verðum vér vissir um útroldningu vora, þar fyrir þér og Gud vísfad oss í sinn víngard til að erfða, en eðli í heimin til að rannsaka sitt leyndar ráð; en svo menn best víri hvörninn það saman hángir, þá segir Páll það með sam orðum Róm. 8, á þennan hátt: hvörja hann áður þekkti, þá hefir hann fyrirhugad, hvörja þá fyrirhugad hefir, þá hefir hann kallad, en hvörja hann kallad hefir, þá hefir hann réttla en hvörja hann réttlætt hefir, þá hefir hann dýrðliga gjört. Hvörrar dýrðar og eyllifarfældar oss unni að njóta um eyllifar aldir Gud ríkur af náð fyrir sinn eingetinn Jesúm Chrístum, og sendi þar til sinn þ. Unda, amen!

Almann Sunnudag í Níu-víðna-föstu.

Gudspjallid, Lúc. 8 Kap.

Þann tíma; þá ed margt fólk var samankomit, og það dró til hans úr stöðunum, sagði hann í eptirlíkingu: sá gæf ut se sáði, að sá sæði sínu; og þá hann sáði, féll sumt utan hjá veinum, vart fötum troðid, og fuglar loptfins átu það. Og sum féll á hellu, og nær ed það spratt upp, vísuadi það, af því það hafði eigi veltan. Og sumt féll á medal þyrna, og þyrnir spruttu upp með og fjæfðu það niður. Og sumt féll í gó jörð, og það vör upp og bar hundradfaldan ávört. Þá ed hann sagði þetta, kalladi hann: hvör eyru hefir að heyrja, heyrir hann En hans lærisveinar spurðu hann að, hvör ed væri þessi eptirlíking. En hann sagði: yður er unnt að víta leyndar-dóma Gulríkis, en þeim öðrum í eptirlíkingum, svo að sjáandi þá sjái þér eigi, og áheyrandi þá skilji þeir það eigi; en þessi er eptirlíking

ta: sáðid er Guds ord; en hinir víð veginn eru þeir sem heyra það, en eftir það kemur Djöfullinn og tekur burtu orðið úr þeirra hjörtum, svo að þeir skuli ekki trúna og verða hjálpsgir. En þeir á hellunni eru þeir, sem meðtaka orðið með fögnudi, þá þeir heyra það, og þessir hafa ekki röt, hvortjir um stundar-sakir trúna, og á freistingar-tímanum falla þeir frá. En það sem féll á millum þyrnanna, eru þeir, sem það heyra, og velkjast í sorgum, andæfum og girndum þessara lífdaga, léfjast og færa eingan ávort. En það sem í góða jörð féll, eru þeir, sem heyra orðið, og behalda því í góðu og síðsemu hjarta, og færa ávort í þolinmæði.

Erordium.

Þér varðveitid mína semlinga og mína réttindi, sá maður sem það gjörir, hann skal lifa af því, segir Drottinn, Levst. 18. Réttvíst er þetta lögmál, svo sem allir dómar Drottins, en óþariligt er það syndugum mönnum, því hvort er sá ed lögmálið haldið gæti? Engin af öllum Adams niðjum, nema hann einn sem gjörðist bolvan fyrir oss. Gal. 3, er lögmálsins bolvan forþenad höfðum. Bolvabur veri sá sem ekki heldur allt það sem í lögmálinu stendur, svo hann gjöri það, segir Móses í Guds umbodi, Deut. 27: Þessi föstur var óþariligtur þeim sem ekki gæta eitt augnablik syndlaust lífad, og er það víst að hinn náðugi Gud þessir ekki sit þ. lögmál útgæfð í þeirri minningu, að nockur mundi það haldið gæta, heldur til þess, að menn skyldu laga sinn lífnad þar eftir að svo miklu teiti, sem mannligur fraptur fær orkaf, og svo í öðru lagi til þess, að syndugir menn vita mættu hvað mikid þá brestur á að uppfylla það sem lögmálið býður, svo það yrði vor típtunar-meistari til Christum. Nú þótt er lögmálið sé strängt, þá þessir hinn góði Gud látid því altid fylgja Evangelíum, allt frá því hann útgaf þann fyrsta náðar-bodskap, að kvinnunnar sæði skyldi í sundurmerja höggormsins höfud, Gen. 3. Stór var sú náð að sonnu, og svo stór, að öll veröldin gætur bana allbreið fullþakad; en svo sem hún er mikil, svo er og mikid þeirra straff, sem bana forsmá. Þegar Ísrael víldi sig hafa undanþeginn að tala við Drottinn í Hóreb, er hann útgaf sitt þ. lögmál, Exod. 20, þá sagði Gud við Mósen: eg vil uppvækja þeim einn spámann af sinum bræðrum eins og þú ert, Deut. 18, og eg vil leggja mín orð í hans munn; hann skal segja þeim allt hvað eg býð þónum, og hvort sem ekki heyrir mín orð, sem hann talar í mínu nafni, af þeim þinum sama vil eg þess krefja. O, vor Gud! vert þú oss náðugur; hvortju illa er þeim farid, sem Gud vill krefja skuldar sinnar? þónum mun verða í þin yfstu myrkur kastad, og mun ekki þadan útsara, fyrr enn hann þessir borgað hinn síðasta þentna, Matth. 18, sem aldrei verður um alla eplíð. Þótt lögmálið vari bæði strängt og réttvíst, þá gæta þó ekki hinn náðugi Gud eftir þeim sektum, sem það mönnum á hendur sagði, vegna þess lausnar-gjalds, er hann hafði sjálfur tilbúið oss og fyrirþugad í sinum eingetnum Spni, sem var sú eina bót við því sári, er Djöfullinn veitti Adam og öllu hans þýtti; forsmá hana nockur, þá segir Móses oss í þeim ordum, er eg strax umgat, hvað við því liggur, sem er, að Gud mun krefja þess af hendi þins sama. Ef nockur syndgabi á móti Mósis legum, þá varð það þá forskaf í gamla Testamentinu með offrum og förnfærtingum, í hvortjum að Kristur var fyrir-þýndatur, svo sem Paulus Hebr. 10, vottar, á meðan syndin var undir Guds þolinmæði; en nú þar flugginn er í burtu þessinn, en vér þósum sjálfa hlutina, Róm. 3, þá verður syndin burt-tekinn með sannri trú á Jesúm Christum. Þetta verður oss boðid í öllu Guds Evangelíi, sem er bidd andliga sæðid, af hvortju hinn nýi maður gétinn verður í hjarta voru, um hvort Kristarinn talar í þessa dags Evangelíi. En það er grátligt til að vita, að þessi náð er svo mörpum framþóðin, kænd og þreðub, en svo fáir hafa þess not, sem hér má sjá, fyrir þeirra eigin forsmunar sakir. Vér viljum þetta þ. Gudsþjall nockur gjört þýrvega,

og af því hugleida: hvað Drottinn segir um þá fernslags jörð, er ták við sæðinu. - O, þú Guð! lát þitt ord, sem í dag verður ként, falla í góða jörð, svo vör særum þar af ávænt þolinnaði. Bænþeyr þad himnesti þadur! fyrir þinn eingétinn Son Jesúm Christum, ame.

U t l e g g i n g i n.

Þor Endurlausnari talar þannin um hina fyrstu tilheyrendur í upphafi Guðspjallsin ad sumt af sæðinu hafi fallid utan hjá veginum og orbid sótum trobid, og fuglar loptsi hafi uppetid það. Hann leggur það sjálfur svo út, ad það séu þeir, sem vid veginn er en eptir á komi Þjofullinn og taki orbid úr þeirra hjörtum. Þeir eru vid veginn segir Jesús, og ekki á veginum. Það mun valda, ad orbid er Þjofinum svo auðsökt í þeir hjörtu; væru þeir á Guðs vegi, mundi það leingur vefast fyrir hinum illa óvin ad grafa eptir þessum dýra fessjóð. Eg em vegurinn, sannleikurinn og lífid; einginn kómst til Fæursins nema í gegnum mig, segir lausnarinn, Jóh. 14; á þessum vegi sálshjálparinn eiga ofs Guðs h. ord ad leida, annars sálma menn eptir veginum og eru blindir, 2 Pet. en hverfu má nokkur sjá ljófid í hans ljófi, 1 Tim. 6, nema fyrir Christum í hans ljófi sem er Guðs ord, ef menn snúa þar vid bakinu og ekki andlritinu, en horfa allir uppá sin veg, Esa. 53. Hjá Matth. 7, ræðir Frelsarinn um tvönnu vegin á þennan hátt: gáinginn um hid þraunga portid, því hid víða port og hinn breidi vegur leibir afvega til glotnarinnar, og þeir eru margir ed hann gánga. Þessir eru þeir, er vid veginn standa, br. m á hvorra vegum ad býr sorg og armaða, og þessja ekki veg fridarins, Esa. 59, hvori vegur ad er háll, og þeir munu dreifast áfram í þokunni og í henni hrapa, Jer. 2: lausnarinn segir, ad sæðid falli utan hjá veginum; hann meinar akur-reinarnar, þa sem í þær fellur varðveitist, því jorðin er plægd, og allir varast ad gánga þar um; e þeir sem vid veginn standa í Guðs akri, eru sú jörð, er plógur logmálsins hefir allbrei geingid um til ad mýkja akurinn, eigi heldur Guðs vagn, sem ad er Evangelí í lærðómur, til a seita jörðina. Hvað sem þar fellur í, verður af fuglum himins, það er vöndum öndum uppetid, edur og sótum trobid, því þá er þerlum fyrir svín kastad, Matth. 7. Hvorni býr Guð í mannanna hjörtum? í sinu h. ordi. Hvornin á það hjarta tilreidt ad ver sem hann vill búa í? ángrad og sundurkramid, Esa. 57. Það sem ekki fellur í svodda hjarta, það fellur utan hjá veginum, utan hjá Guðs akur-reinum, og verður sótum trobid því allir vegir Drottins eru misfun og sannleiki öllum þeim, er varðveita hans sáttmá Ps. 25, en vegur ógudhræddra mun fyrirfarast, Ps. 1. Jesús segir ad Jóhannes ha komid með veg réttlætisins, Matth. 21; en hvornin var sá vegur er Jóhannes kéndi Gjörðid yðran, því Guðs-ríki er nálægt, Matth. 3. Sá sem ekki geingur á þessum veg hann geingur ekki á Guðs vegi, ekki á réttlætisins vegi, ekki á fridarins vegi, í einu orbi a segja, hann geingur utan hjá veginum. Predikarinn segir Kap. 11, ad þinir ógudlig gáingi á vegum síns hjarta; en hvornin vegur er í þess manns hjarta, sem dauðþeyrist við Guðs h. orbi? Það er almennilígg þjóðbrant lasta og verstu klækja, hvar agg, reidi, þræti manndráp, hörðómur, frillulífnadur, sem af hjartanu framkoma, Matth. 15, þafa trobi sér gadd í ísköldu mannsins hjarta, svo Guðs ord fái ekki rúm í þeim, og ef nokkud af sæð

inn kann að þrjóta þar inn, verður það fótum troðid. Þessir eru þeir, er fyrir síða-sakir ganga inn í Guds helgidóm, til að birtast fyrir mönnum. Þér hræsnarar! vel hefir Gud um þá talad fyrir munn Ezechíæ, 33 Kap.: Þú mannsins son! þeir koma til þín svo sem folkid er vant að koma, og þeir sitja fyrir þér svo sem mitt fólk, og heyra þín orð, en þeir gjöra þar ekki eptir, heldur gjöra þeir háð-vssur þar af með munni sínum; þeirra hjarta stundar eptir ábata; Þú ert þeim eins og amors-vísa, sú ed lætur vel og er fögur að leika, því þeir heyra þín orð, en gjöra þar ekki eptir; og er það skelfilig sáfinna, br. m. er þinn flægi Djöfull hefir blindad mannanna hugsfots-augu með, að menn leggja eyrun við skammarligum ordum og fískelligu hjali, en byrgja þau fyrir Guds Evangélíó; þau standa opin fyrir hafgngu-saungum veraldarinnar, en Brúdgumans raustu heyra þau svo þungliga, að ekki er sýnt þau muni bregða við fyrr enn hófud-eingillsins báfuna lætur í skýum himins; dæmafróð afsthyri og lyga-fögur láta menn sér innbælt að heyra, en vilji nokkur frammatelja Guds dáfemdir, um stórvirki vorrar sköpunar, um miðunarverk vorrar endurlausnar, um leyndardóm vorrar helgunar, þar velgir menn við svo sem öðru léttneti, svo eg sé ekki annað í sumra manna fari, enn að þeir muni þeinkja hið sama um Guds orðs þenara, sem Aþenuborgar-menn kváðu upp um Paulum, er hann talði þeim kristiliga trú, en þeir sögðu: hvað mun orð-snápur þessi vilja sér? Act. 17. Gætidd þó að í Guds nafni, kristnir menn! hvílskur hlutur að Guds orð er, það er fódur sálna vorra, Matth. 4, því án þess munum vér deyja; það er líf og andi, Jóh. 6, því án þess erum vér í syndunum daudir; það er leidarvísir til himnaríkis, Ps. 119, því fyrir utan það munum vér ofan fara í þin nýstu myrkur, hvar vera mun óp og tannagnistran. Og fyrst vér þetta ritum, og það er í hjörtum vorum, fyrir dómi samvissu vorrar, sannprófad, þá þykir mér sá ekki tvöskáður vera og ekki mikid kvíða helvítis-þíflum, sem lætur það eins og annann vind um eyrun þjóta, svo sem það komi ekki við hann, sem af Gudi er talad, og altíð muni eitthvað til eyllis lífs verða. Næst þessum talar Endurlausnarinn um þá, er hann samlikir grýtttri jorðu, í hvarja þegar sæðid féll og spratt upp, þá vissnadi það, af því það hafði ekki vöðvan; þessir eru þeir, sem heyra Guds orð og meðtaka það með fögnudi, og hafa þó ekki rót þólad um stundar-sakir trúa þeir, en á freistingar-tímanum falla þeir þar frá. Eg kann ekki annað að segja, enn þessum er að nokru leiti betur háttad enn hinum; því líkligri er sá til apturhvarfs, sem að smaðað hefir hvað saturet að Gud er, heldur enn hinn sem ávalt móttendur h. Anda; þó er það með því móti, að þeir láti sig leidrétta af anda Drottins, nær þeir villt fara, annars munu þeir búa við verri kost enn hinir, því það orðid, sem þeir heyrdi, mun fordæma þá, Jóh. 12. Þétur féll frá á freistingar-tímanum; en Jesú blíða tillit snéri honum aptur svo hann gæf út og grét beifliga, Matth. 26; Aron féll frá þegar hann óttadist fólksins reidi, Exóð. 32, en hann hvarf aptur á Guds veg, svo hans synd var honum ekki til dauda reifnub. Sjálfur Móses var ekki langt þar frá, er hann fló tveimsinnum á flettiinn, Num. 20, hvar til hann þó ei hafði Guds bodord; en allir þessir voru næsta leiditarnir aptur á Guds gotu. Júdas féll og frá, en flípadist ekki við Eyrísti áminningu í kvöldmáltíðinni, Jóh. 13, ekki við hans blíða ávarp í grasgardinum, Lúc. 22, og ekki nema til ílls við hinn harða dóm, er hann sá að ætladi að ganga yfir

sinu þerra; Matth. 27. Eál féll og frá á freistingar-tímann, en leitadi eðli Guds sinum mótgangi, heldur galbra-konunnar, 1 Sam. 28, því féll hann á sitt eigið sverð, 3 Kap. Achab meðtók orðið með sögnudi, svo hann sat í sæð og öflu og grét fyrir Gudi 1 Kæg. 21, en eðli að síður féll hann frá og sendi til fréttu við Dal, en lét aflísa spámenn Drottins. Því er eg viss um, að þessir muni óbæriligri kost eiga enn þínir, sem allðer þafa á Guds vegi geingid; en hvað mun þessu valda, br. m.? eðli annað enn að hjartað er harðt, svo að sæðid fær eingan vökva. Guds orð þafa eigi gétad unnid svo á þrjóftuna að það þafi smelst í þeim fyrir þreina yðran, að hið himnesta sæðid þafi feingid noktra fastu rót. Margir vilja Guds vinir vera þegar allt leitur í lyndi; en þegar sólbruni mótlæt ínganna tekur til að þafa sínar verkanir í Guds akri, þá vísna þeir áværtirnir bráðliga sem eðli eru vel gróðursettir. Ef menn láta steininn í eld, þá verður hann glóandi um hríð, en eðli mýktist hann nema hann að öflu brenni; eins er þess manns hjarta, sem spámadurinn klagar yfir, Jer. 8, að sé harðara enn demant. Drottinn tnyttar þá með vendi síns orðs, en þeir finna þar eðli til; hann þellir yfir þá oleó sagnadarins, það geingur eigi inn í steininn. Þegar Gud gefur regn á jörðina, þá fellur það eins yfir frjóffam stadi og ófrjóffama, harða og mjúka. Það er vísst, að hvortveggju þera nokurn ávæ medan það yfirstendur, en þegar sólin tekur að brenna, þá verður sú grein þessara, að þá sem yfir hina hörðu og ómjúku stadi féll, það þornar bráðliga upp, því það fann eðert se líft í hellu=steininum, sem það kynni að varðveita; hin plátsin fara ávært þess meiri o meiri sem sólin meir verkar, því þeirra mýkindi halda því er þau hlutu, og hið besta þá af stigur eðli upp í loptid aptur, heldur snýst áværtinum í vökva og vessa; svo verður o Guds orð prédikad vöndum og göðum, bljúgum og harðsvrúðum; í þessum brennir eldu mótlætínganna allann vökva í burt, en í þinum verkar hann fríðsamligan ávært reitlætísin Hebr. 13. Aldrei þefir Guds kyrkja meir eðst enn í mótgáinginum; þegar Jesú naf mátti eðli nefna fyrir utan lífs = hásta, þá frjófgaðist Guds alðingardur best; þegar krapur Jesú blóðs, sem var í ordinu, fann Guds akur mýktan með blóðugum yðranar-tárums hjartanu, þá kvíknadi þjárleikurinn, þá spratt upp þólinnæðin, þá gréri trúin, þá vó lítilætíð, þá lífnadi mífunsæmin, þá dafnadi hógværdin, þá brann elftan til Guds, þá þeitast, svo að hværki líf né dandi, hværki Einglar né valdstéttir né þefðingja-dæmi, hværki hið nálæga né það eptirkomanda, hværki hæð né dýpt, né nokur ænnur stépnæ kunní a þílla Guds elftendur við þann þjárleika, sem er í Christó Jesú, Róm. 8. En síðað mænnum tók til að leíðast að draga okíð með Christó, þá þefir eðli plógur legmálsins ríð svo djúpt í mannanna hjörtum. Wenn vilja allir með þonum ríftja, en fáir með þonum líða, og þyggja, að mátulig gudþráðsla dugi nóð til sáluþjálpæ; þær=þærir kólnar þjært mannsins, svo að Guds orð, það himnesta sæðid, verður eðli í þein og merg inndrúðid fyrir því vax og kornid í Guds akri mjeg svo þunt, svo að ein staungin æpir til annaræ og Andstórinn þefir með báli óleyfílgæar þeímsins elftu brent ofs marga díla þær inní; þá þærir tem þér kristílliga yðran, ó, þú Guds barn! sem vilt sáluþjálpína erfta, á=medan Gu lætur þér að óftum gánga, og lát minning þínna sýnda og þans ástgíafa mýftja hjarta þit svo að þ. Andi sem býr í ordinu megi una þær inní, þvíáð þú veíft eðli nær eð þítt freíð

nganna sefur til að brenna, og þú þurfir bráðliga á að halda, og þótt það verði eigi fyrir enn á dauðaus stund, sem hvorn dag yfir hængir, þá þeint að þar eru þá vífar; en eingam þessir veitt af á þeirri herdu tíð, þeim einum þessir þá best vegnað, við hvorja Undi Drottins þessir talad í hjartanu, í því ordinu, sem þeir áður mundu og rótfestu þar inni, til þeilmæms veganestis í gegnum þinn myrkva dauðans dal, inn á land lifandi manna. Þinnum þridju tilheyrendum dregur vor Herra dæmi, af því sæði sem féll á-medal þyrna, en þyrnin spruttu upp með og kjæfdu það nidur; það eru þeir, segir hann, er þeyra orðid, og velkjast í forgum, audæfum og girndum þessara lifdaga, kessjast og færa eingan ávært. Þvillika hindrun að þetta illgresi gjöri afur-lendum Guds, eru fleiri dæmi til, enn segja þurfi. Margan þessir bútforg og áhyggja frá Gudi dregid; þar sem þinn sefjódur er, þar er þitt hjarta, segir Endurlausnarinn, Matth. 6; hvornin fá menn þá undir eins Gudi þjónad og mammóna? Endurlausnarinn segir, að þyrnin hafi varid upp með og kjæst sæðid nidur. Eðli segir hann, að kornid hafi eðli og nokkud varid, en þó er það eigi að meiru leiti en svo, að hann reiknar það fyrir eingan ávært; hvar fyrir? af því þyrnin þessu yfirþond, en korn-staungin þrossaðist aldrei, svo að axid næði út að springa. Líkt er þetta gudhræðslu sumra manna, þeir eð gjarna rækja ord Drottins; þeir hafa það um þond; þeir bidjast fyrir; þeir tákast fyrir Gudi; þeir sýngja og lesa; þeir þeyra gjarna talad um Gud og hans þ. dáfemdir, og látast það sjálfir gjöra með fullri alvöru, en straffa aðra sem þá eru tómlátari í sinni þjónustu; en þegar bróðir eður systir eru nakin, og hafa stört á tímanligri næringu, þá gefa þeir þeim þó eðli hvað lífhamanum er nauðsynligt, Jakob. 2; þegar þeir sjá þjófinn, hlaupa þeir með honum að stícla, Ps. 50, ef eðli með almentiligrí launung, þá með yfirvarpi laga og réttinda; sjái þeir nokkud girniligt, verður bútforgin þeim svo óbærilig sem Achab, að þeir nærri því leggjast upp á sængina, 1 Kæg. 21; nær það er eðli fyrir augunum sem éta skal, þá er eðli trúin á Gud betur grundvöllud enn svo, að menn spyrja með heidringjunum: hvað skulum vér eta, eða hvorju eigum vér að klæðast? Matth. 6. Um asnans skugga og um geitar-hárin tönlast þeir og tryggjast innbyrdis, þar til þeir mættu um síðir verða uppétnir, og ef einhver gjörir nokkud af við þá, það rækja þeir inn til dauðans; sjái þeir veg til að sefsetta einhvörn, spara þeir eðli vög né lygi; þykki eitthvað indælt vera, þá stendur Guds elska og hans ord til baka, en holdinu er þjónad í þess girndum og tilhneigslum. Eöva vara nú þyrnin upp fullum setum, en sæði Guds orða dempast, og bera eðli ávært, og á gudhræðslunni bér eðli fyrir illgresisins ofærti, hvort hún sé nokkur í hjartanu, það vita eigi aðrir nema af áværtunum, þitt er deginum ljósara, að aldrei kénist hún leingra enn í munninn, en þinir limirnir erfida í Satans akri; og sýnist mér að þessir elski Gud með somu elsku og hans linu, er þeir segja: vermid yður og metrist, Jakob. 2, enn gefa þeim þó eðlert; slíkt er í raun og sannleika að þrösa sér af gudhræðslunni, en asneita þó hennar krapti, 1 Tím. 3, og svo sem Jesús sagði við Jüða, að úrfjúga hús eðna og seðurlausra undir hylmingu lángra bæna, Matth. 23; og kann það eðli að fara á annan hátt, því eigi verða vínberin samanlesin af þyrnunum, né fíkjurnar af þistlunum, Matth. 7. Gudhræðsla sveðdan manna, er eins og tal hins heimfka fyrir Gudi, um hvort Salómon segir: að það sé eins og þyrni-

kvistir í hönd hins druckna, Próf. 26. Þyrnirinn er næsta bráð-þroska; veldur það þó að hann dregur til sín allan vafva úr jörðunni, svo þau grósin, er í nánd vaxa, þau í eðli til vidurlífis, og þess betri vafva sem hann nýtur, þess líkligra er að hann betur blóm gisti; svo er hreðvísin, þegar hún er plöntud í nálægd dygdanna, (svo kalla eg stin guðhræð slunnar) þá tekur hún þess meira afl. Þegar ódygðin er brunnud með líkingu Guds her strúða, þá hefir hún stóran myndugleika, jafnvel þótt það sé eðli nema hamur einn, og Satans eingill í ljóssins eingil umsteyptur; en eigi að síður mun rætast á þeim spádómun Esa. 10: eldurinn mun uppbrenna hans þyrna og hans þistla á einum degi. Þyrnirnir eru blómligir næsta; en sárt stínga þeir ef ógjætliga er á þeim tekið; þannin er áhyggja og búkforg þessara lífdaga; hún losar öllu sögru, gulli og silfri, fullum kornhlöðum, yndi og eptirlæti; en þeir eð slíta hjarta sínu þar með, þeir finna þó eðert yndi, heldur eins og hinn vatnssjúka þyrstir æ þess meir, sem hann meira drectur; svo er þess frekari ógirndin, sem meiri er andurinn, og hún etur sjálfa sig, og elur sig þó sjálfa; hún er bæði húngur og fylli, yndi og sorg, og er þó aldrei svo mikil eptirlætið, að eðli sé meira andstremmid, og það sem yfirtekur, að hún krefur þá unadsemd, er menn eiga í Drottini að hafa, og mettar sína þræla með harma-braudi einu, og dryckjar þá með óminnis-öli, svo þeim gleymist að safna sér féssjóð á himnum, hverjum eðli kann molur né ryð að granda, né þjófar eptirgrasast, Matth. 6. O, þú dýrkenpta Jesú brúð, kristilig kyrkja! lát þér það til ríffa venna, að þinn unnufti er með þyrnum kórónadur á nðlar heidurs-degi, en þú rættar þá þyrnana best, sem hans bleffada hofud hafa hvað sárast stungid í þíunni, það eru þínar syndir og þitt eptirlæti, þú sem ert afrekud með Guds eigin blóði, Act. 20; svo það er eðli all-lítið sorgar-esni, hvor sem þess gjatir, að þið óförgengiliga sæði Guds orða, seia Petur talar um, það þróast valla svo hér á jörðunni, að bindini hans barna verði fullt í heiminum. Rómverjar kölluðu það óþaðlátan akur, sem eðli svaradi kostnadinum og erfðinu; en það má þinni allsvaldandi hús-fadir að réttu segja um sinn akur, því ef noður vill meta til samans Guds eingetins Sonar dýrmæta blóð, hvørs minsti dropi að er kostuligri enn all rífti veraldarinnar og þeirra dýrd, og svo þinn fjórda part af þeim, sem orðið þeyra, að þinum óreiknudum, sem þar fyrir utan eru, þá mun hann játa að Christí erfði og hans akur áværti sé ólíkt farid og einganvegin saman að jafna; hvor eyru hefir að þeyra, hann þeyri það! Hvorjir eru þínir fjórðu tilþeyrendur, br. m.? það eru þeir sem Jesús samlíkir því sæðinu, er féll í góða jörð og bar hundradfallðan ávært. Þetta þýðir Drottinn uppa þá, sem behalda ordinu í góðu og síðsemu hjarta, og fara þar af ávært í þolinnæði. Gud hefir lofad að sitt ord stýlbi eðli koma rómt til sín aptur, því hefir hann eðli lofad, að það stuli hjá öllum verka sálshjálpinu; hvar fyrir? því þar eru svo margir sem því eðli halda í góðu hjarta, og eðli allir sem hjá því rúm í hjartanu; þið sama orð var predikad Þharað og öllum hans þeirurum; en þó segir Ritningin, að sumir af þeim hafi óttast orð Drottins, en Þharað forþerðri sitt hjarta; þið sama Jesú Christí Evangelíum kændi Paulus og Barnabas í Iskónío, og þar trúði mikill fjöldi, bæði Gyðinga og Griekja, en Júdar þeir eð vantrúadir voru, æstu upp þeiðingjana í-móti bræðrunum, Act. 14; þið sama Guds orð kændi Jesús öllum þeim, er til hans þeyrðu og sáu hans krapta-

æt, þó segdu nokkrir að hann jarðteiknir gjörði fyrir Belzebub, Lúc. 11; aðrir leitudu þeir teikni af himni, þó fannst þar ein kona, er fagnadi hans kunningu, og sagði: sæll er sá maður er þig bar, og þau brjóst er þú mylltir. Andsvar Jesú uppi á orð hennar minnst þú á að tala um, hvorsu gleðiligt að er Guðs þ. orð í þess manns hjarta, sem hefir lýst sig sína í hans legmáli, Ps. 1; hann sagði: hvað um það; sælir eru þeir sem heyrna Guðs orð og varðveita þau. Eg þykist vita að mörg muni svo lýnd sem kona þessi, er mín lét á sér heyrna, að hún vilði hafa verið Jesú líkhamlig móðir, þessi hún þann kost mátt hafa; en eg heyrir að hvörri einni kristinni sálu er boðinn betri kostur, sem er að heyrna Guðs orð og varðveita þau. Efti hafði María miklu bláðlæti heimsins að fagna, þótt hún væri móðir að Konungi himins og jarðar; en það heyrir eg, að hún hafi varðveitt öll hans orð í sínu hjarta, Lúc. 2. Það heyrir eg og, að Simeon segir í þessum Kap. að hennar endu muni sverð í-gægnum smjúga; það hefir án alls efa verið, þegar hún stóð undir krossinum, og hún sá hans hendur og fætur í-gægnum stúngnar, er hún elskadi svo sem sitt eigið hjarta. Af þessu sé eg Maríu sæla að vera, því þau orð, er hún varðveitti í sínu hjarta, þessa hjálpaði henni slík ósköp að þola; það sama veit eg að Guðs orð verkar í allra þeirra hjörtum, sem hann elska, og eru Jesú andligar mædur. Mitt ok er sætt og mín byrði létt, segir Endurlausnarrinn, Matth. 11; efti þykir það heimsins börnum, þeir ed okið í-sundur brjóta. En hvör mun það létt gjöra? Það gjörir Guðs orð, sem rétt-trúud sála varðveitir í hjartanu, hvört ed telur henni trú um það, að mótlætningar þessara tíma séu eigi verðar þeirrar dýrðar, sem fram við oss mun koma í enlisu lífi, Róm. 8. Sælir eru þeir nær dennirnir hallmæla nður, og tala í-gægn nður alla vonðsku fyrir míns nafns sakir, þó ljúgmundi, segir hann enn aftur, Matth. 5, fagnid og verið gladir, þvíad nðar verðkaup er vðgligt á himnum. En hvör mun gjöra oss vísfa um þessi verðlaun? Það gjörir þ. Andi, sem býr í ordinu, því er einn harmþrúnginn og sundurknosadur andi varðveitir í góðu og lífsömu hjarta, því hann er pantur vorrar arfleifðar, Eph. 1. Svo sem eg er þess fullvís, að mér verður eingin stotastuld úr lánuðu sé, á-medan eg pant þessi, svo og langtum tamar er eg þess fulloruggur, að mér muni öll harmkvæli þessa heims með enlisfri gleði nðurgoldin verða, (jafnvel þó eg þess óverðugur sé) á-medan eg varðveiti Guðs orð í þóðu og lífsömu hjarta, því Andi Guðs ber vitni mínum anda, að eg sé Guðs barn, Róm. 8. Og farir ávört í þolinmæði, segir Herrann; hvörugt getur annars án verið. Efti sem varðveitir Guðs orð, hann farir ávört í þolinmæði, og hann sem ávört í þolinmæði ferir, hann varðveitir Guðs orð; þess getur Jóhannes í hans fyrsta brefi Kap. 2, með þessum orðum: ef nokkur segir eg elska Guð, og varðveitir efti hans boðord, hann er ljúgmundi. Vilt þú kristinn maður vita, hvört að Guðs orð býr í hjarta þínu edur ei, þá reyn þú prófa sjálfan þig, hvört þú manst það af Guði er sagt; hvört þú hefir lýst á að tala um hann; hvört þér misþóknaft, er þú heyrir hans nafn lastað; hvört þú gleðst af því, í hans orð hefir framgáang; hvört þú elskar þá er hann elska; hvört þú ert fljóttur að gefa misgjörðirnar; hvört þú kénur í brjósti um þá, sem nauð líða, og elskar þá efti iasta með orði og tungu, heldur með verki og sannleika; hvört þú audmýktir þig fyrir

Gudi með þacklæti þíns hjarta, þegar þér vel vegnar; hvort þú kysfir á hans vond, nær hann þig tnytar; þegar þú freistast af Andstotans, heimsins og holdsins vélum, en þér kemur þá undir-eins í hug hvar Gud hefir bannad, hvort þú lætur þá af, og elskan til Guds rædur meir enn fýsu holdsins; finnur þú þetta hjá þér, þótt það sé í veikleika og ástundum megi af-bera, þá er það víst að Guds ord og hans Andi drottmar í hjarta þínu, en annars eðfi; því svo segir lausnariinn: ef nokkur elskar mig, þá skal hann mín ord varðveita, Jóh. 14. En ef skap þitt býður þér allt annað, þá segi eg þér í nafni Jesú Chrísti hins krossfesta og blessaða, sem þína sálu hefir frá helvíti endurleyft: tak þér vara og bið Gud að skapa í þér hreint hjarta, og gefa þér nýjan anda; því að eg þori að setja mína sálu í veb, að þú geymir vanfæra sál í heilbrigðum lífhama, og herbergjar vöndan gesti í vænu húsi; en veitst eðfi nær á vegginn skrifad verður: þú dærl! á þessari nóttu skulu þeir þína sálu frá þér taka, Lú. 11. Hvað gagnar það þá mannum, að hann ætti alla veröld þessa, og líður svo skipbrot á sálu sinni? O, þú eyllsa ord Föðursins, sem varst í upphafi hjá Gudi, fyrir hvorn að aldirnar skapaðar eru! endurskapa þú hjarta vort, að vér verðum ný sképna í þér; lát þú þitt sæta ord vera vort æðsta eptirlæti hér tímanliga, svo að vér meigum þess óumræðiliga sagnadar njóta eylliflga. Veit of þad, ó Herra Jesú Chríste! fyrir þitt dýrmæta blóð og blessaða forþenustu. Þér sé með Föður og h. Andan, dýrð, heidur og lof, frá því nú er, og um aldir alda, amen!

Sunnudaginn í Föstu-inngang.

Gudspjallib, Matth. 3 Kap.

Þann tíma kom Jesús af Galílaea, að Jórdan til Jóhannens, uppá það að hann skirdist af honum; en Jóhannes varnadi honum þess, og sagði: mér er þörf að eg skirist af þér, og þú kemur til mín? en Jesús svaraði og sagði til hans: láttu nú svo vera, því að svo hefir of allt réttlæti upp að fylla. Og þá lét hann það eptir honum. En er Jesús var skirdur, sté hann jafur skjótt upp úr vatninu. Og sjá, að himnarnir lufust npp, yfir honum, og Jóhannes sá Guds Andan ofan stíga sem dúfu, og yfir hann koma. Og sjá, að röðin af himni sagði: Þessi er Sonur minn elskuligur, að hvörjum mér vel þoknast.

E r o r d í u m.

Eg vil uppvefja þeim einn spámann af þeirra bræðrum, eins og þú ert, sagði Drottinn við Mósen, Deut. 18. Þessi ritning er á vorum þrelfara Drottni Jesú Chrísti að fullu uppfyllt, þar eð hann, strax eptir sína allra-belgustu stírn í önni Jórdan, var settur af Gudi sínum Föður til kénimannskapar og spámanns-embættis nýja Testamentisins, og smurður með óles sagnadarins, fram yfir sína bluttakendur, Pf. 45; svo að uppfylltist það sage er fyrir munn Esa. 61 Kap., og hin eyllsa spekin Guds uppá sjálfan sig þáðir, Lú. 4: Andi Drottins er yfir mér, af því hann hefir smurt mig; þann hefir sendi mig til að prédika volubum, að leggja við þau sundurknofudu hjörtun, til að prédika þeim þerteknu frelsib, þeim saungudu lausnina,

inum blindu, að þeir verði heilskygnir, að eg fressi hina sundurfrömbu. En hvörninn má eg
 iad klísa, að þessi mikli, Spámadur sé eins og Móses, þar hann var madur syndugur, en þessi
 in syndar? Þessi er að gjæta þér í, að Gud spóir að hann muni eins og Móses verða, en
 Móses þá ekki jafn þönum; líkur að sönnu í allri mannlígru hegðan og edli uppátekninnar náttu-
 iru, en næsta ólíkur eptir þeirri dhrð, sem hann átti í upphafi hjá sínum Födur; og í sannleika-
 r vor Endurlausnari Móssi í mörgum blutum líkur; Móses var einn madur, Krístur er og
 iord af voru holdi, og bein af vorum beinum; Móses var af Gudi sendur, en um sig talar
 Jesús hjá Jóhanne: svo sem Fadirinn sendi mig, þá sendi eg yður, Jóh. 20; Móses útleiddi
 í Egyptalandi, Jesús hefir frelsað ös af syndarinnar þrældómi; Gud útbelti sínum Anda
 yfir Mósen, og gaf þönum virsku og spæti til að dæma sitt fólk, miklu framar þá yfir Jes-
 um Christum, því þönum hefir hann án málíngar gefið, Jóh. 3; Gud tók af Anda Mósis
 og sagði yfir öldúngana í Ísrael, Róm. 11; af Jesú fyllíngn þöfum vér allir meðtekið,
 Jóh. 1; þar var eigi svo plágadur madur sem Móses, Róm. 12, hvör hefir svo plágadur
 verid sem Jesús; Móses var bertogi í Ísrael, sá ed leiddi Guds fylkingar í eydimörtunni,
 Jesús Guds Sonur er hinn mikli bertogi, sem af Berþlehem er útgeinginn, Mich. 5, til að
 sáða hans fólk Ísrael. Ísrael bræðbist fyrir augliti Drottíns í Hóreb, Erðd. 21, og sagði
 við Mósen: eigi viljum vér framar þeyra raussina Drottíns Guds, far þú uppá fjallid, og
 tala við hann fyrir ös. Af hvörju ráða er, að Móses í það sinn hafi verid meðal-gángari
 millum Guds og hans fólk; þeirrar meíníngar hefir og verid Steþhanus píslar vottur Drott-
 ins, er hann sagði um Mósen, Act. 7, þegar hann hóðir þenna merkíllga spádóm uppá vorn
 þræslara, segjandi: þessi er hann, ed var í samfundunni í eydimörtunni með Einglinum, sá ed
 talaði við hann og sedur vora, sá ed meðtók það lífandi ord, að hann gjæfi ös það; en
 þét að Móses í þann máta væri meðal-gángari milli Guds og Ísraels sona, þá hefir þá
 Sonur Guds eitt aðra embætti öðlast, vordinn árnadar-madur hins betra Testamentís, sem
 skabest er, uppá þetta fyrirheit, Hebr. 8. Við þenna mímum á milli Mósis og Christí meðal-
 gangu hefir Paulus kannast, Hebr. 12 Kap., með þessum ordum: þér erud ecki geingnir til
 þess fjalls sem þreísanligt er og með eldi brennur, né til þoku edur myrkurs og óvedurs,
 né til líður-píts, edur raddar-ordanna, við hvörja þeir óttudust, er þana þeyrðu. Það eigi
 yrði til þeirra orðid talad, heldur erud þér komnir til fjallsins Ílon, og til meðal-gángara
 hins nýa Testamentís, Jesús, og til blóðsíns ádreisíngar, það betur talar enn úbels blóð.
 Þetta er það dýrmæta blóð Guds eingétíns Sonar, Apoc. 1, Jesús Christí, með hvörju hann
 þvær ös synduga menn, sem komum í þenna heim, í skírnar-lauginni af öllum vorum synd-
 um; og uppá það hann helgadi öll vörn til hjálpsamlígs meðals endurfæðíngarinnar, þá hefir
 hann látið sjálfsan sig í ánni Jórdan skíra, svo sem vér nú samfundís þeyrdum af þessa
 dags Evangéllís; af hvörju vér viljum einasta yfirvega: hvað skír og mikill ad sé kraptur
 skírnarinnar í framkvæmd vorrar sálubjálpar, og hvörjir ad séu þennar ávertir. Þú mik-
 unsami Gud! sem bæði hefir plantad og ávörtinn ásfur, gef þú, að um þenna þinn báleita
 leyndardóm svo talad og eptirtekid verði, að þitt allra-helgasta nafn vegsamist á-medal vor,
 en vér máttum þínnar eyllíu mífúnar sálubjálplig not þafa, fyrir fullstíngi þíns elskulíga
 Sonar, í krapti þ. Anda, amen!

Útleggíngin.

Drottinn sagði við Nicodemum forðum daga, Jóh. 3: að hvað sem af holdinu sæðt
 væri, það væri hold; en hvílið að sé vor holdlíg sæðíng, það útmálar Guds Andi allra
 best fyrir munn Páls, er hann segir, Eph. 2, að vér séum af náttúrunni reidinnar bern.
 Hvað kann þeim aumara að vera, sem undir Guds reidi eru, þar þún er einn fortærandi
 áður, sá ed brennur allt til nedsta helvítís? Dert. 32. En hvörninn erum vér nú við
 þetta velaði kvíttir vordnir? Það þöfum vér öðlast í skírnar-sánum; þess gétur St. Páll,
 Eph. 5, segjandi: Krístur hefir þreinsað söfnudinn með vatnslauginni í ordinu; hann seg-

ir enn aptur, að Gud hafi þrifið ofs út af valdi myrkranna og sett ofs í ríki síns Sona Col. 1. Nær mun þetta hafa gjörst? að visu í skírninni! Hvort er vald myrkranna? Það er Djöfulsins ríki, Eph. 6. Hvort er Guds Sonar ríki? Það er friður og fegnudur í Anda, Róm. 14. Þér voruð forðum myrkur, segir Páll um heiðingjana, áður enn þi voru af Gudi endursæddir, en nú erud þér ljós í Drottni, Eph. 5. Eins vorum vér all á ofs komnir, áður enn Guds enlifa mistun endurbætti vörn syndugan gétuad með vatn og anda. Svo mikill munur sem nú er á milli ljóssins og myrkursins, milli dags og na-
tur, milli sólarinnar og þeirra hluta sem hún upplýsir; svo mikil djúp sem þar er staðfest millum Iazarum í sabmi Abrahams og hins ríka sælgátíngs, þar hann þínist í helvíti í kvölunum, Iú. 16; svo stór mismunur er að sínu leiti milli þeirra, sem alleina af holdinu og þeirra sem í skírninni verða af Andanum sæddir, því vor lausnari segir hjá Jóh. 3. Kap. við Nicodemum: nema einhver verði endursæddur af vatni og anda, þá kann hann ekki inn að ganga í Guds ríki. Þetta tala eg ekki í þeirri meiníngu, að eg hafi þinn minni þánka þar-um, að smá-börnín sem annaðhvort í móðurlífi burkfallaft, eða deya strax eftir það þau borin eru í heiminn, eður hindrast á einhvörn hátt frá skírnarinnar bleffan, þau muni ekki enlifs lífs erfíngjar verða, heldur af því, að Drottinn átti orðastad við Nicodemum, einn fullorðinn mann, sem ekki var svo uppsæddur í þeirri Guds ríkis-skjór sem Kristur hóf hér á jörðunni, með endurgétuníngu syndugra manna fyrir vatn og anda er nýungar þóttu hjá þeim sem af umskírninni voru, sérdeilis Þharísaunum, af hverju Nicodemus var, þá eptir því (segi eg) að hann vilði undirvífa þonum í lærðómi nýja Testamentíns, þá sýnir hann þonum að sá eð nú vilji hólpinn verða, hann megi skírast lát Einn konungur er ekki bundinn við þau lög sem hann sjálfur gefið hefir, svo hann megi þei ekki umbrenta, nær það ei skædur á-móti Guds lögum; því skýldi þá þinn mikli Stjórna allrar veraldar vera svo fastur við sína setnínnga, að þonum lenfðist ekki að gjöra sínu sképnum gott með þeim hætti, sem hans alvitra ráði haga þykir? Guds setnínngar skýl-
ofs undir hans hlýðrítí í öllu því sem í voru valdi er, en ekki sjalfan hann, svo hann þi ekki útrétta kunní sem hann vill, með þeim hætti sem hann sjálfur vill. Forsktun skí-
arinnar og ekki þennar breftur forðæmir syndugan mann, en sá kann ekki að forakta sem ei kann að adgreina íllt og gott. Hjá Gudi er eingínn hlutur ómáttugur, Iú. 1. Þá mun þá þessi vera? máttugur er Gud að uppvækja Abraham sonu af steinunum, Matth. Því þá ekki að stírtja þeirra sálir í Abrahams skaut, hvorra lífsstundum hann sjálfur rædu ef Gud vilði endursæða manninn án skírnarinnar, mundi hann það ekki géta eður meiga sannlíga! eg sé hann hefir endursædt þá, sem á gamla Testamentíns dögum lífðu, fyrí meðal umskírnarinnar. En ef þonum þóknadist óldúngrís fyrir utan nockurt meðal endurgéta manninn til enlifs lífs, mundi það ekki í hans valdi standa? eingínn efi er á þu St. Páll styrkir mig í þeirri trú, Róm. 4, talandi þar um, með hverju móti Abraham þi verid reíknud trú sín til réttlætís; með hverju móti var hún tilreíknud, segir hann, þu þegar hann var í umskírninni eður nfríhúðinni? ekki í umskírninni, heldur í nfríhúðinni. Hafi nú Gud Abraham, sèður trúadra endursædt, fyrir utan sakramentanna meðal, því st hann ekki kunnna og vilja það sama gjöra við þá, sem ekki verður svo lángs lífs audíð, i

Þeir megi í skírinni endursafast. Ad eg ecki tala um Adam, Seth, Lamech, Mathúsal-
em, Enoch og Nóa, með ótal þúsund öðrum, sem menn skyliliga trúa að nú lifa með Gudi
í himninum, og andadur eru áður enn sakramentin voru inn-skriptud. Og að menn viti að
þessu sé eins varid síðan sakramentin inn-sett voru, þá sé of vitanligt, að hann sem kunnir
hólpin að gjöra þau börnin í gamla Testamentinu, sem burt-kolludust innan þess áttunda
dags, hvor ætladur var til umskurnarinnar, Gén. 17, hann sem mistunadi sig yfir þá, sem
doydu í eydimörkinni óumskornir, Jóf. 5, hann sem úthelti heilogum Anda yfir Corneli-
um og þá sem voru í hans húsi, áður enn þeir noturn-tíma skírdir voru, svo að Petur
sagdi: hvor má banna þeim vatnid, sem meðtefid þafa þ. Anda eins og vót, Act. 10.
Hans djúpu mistunar-nytur, Luc. 1, sem eingan botn þafa, þau eru ecki sllsaman útrunnir
í skírnar sáinn, heldur renna hans miklu mistunar-lækir einnegin til þessara smálingja, af
hvorjum Fadir mistunsembanna vill ecki að nockur fyrirfarist, Matth. 18. Þeim sem trú-
adur voru af umskurninni hnickti vid það, að þ. Andi féll yfir heidnar þjóðir, Act. 10, sem
eckert af Gudi vissu áður enn þeir skírdir voru; svo stéður það enn nú í dag, að það sem
smöguligt er fyrir mennunum, það er möguligt fyrir Gudi, Matth. 19.

David konungur, þótt hann stór-syndugur madur væri, þá er eckert að þeyra annað
á hans fæðlingum, enn að hann hafi ætlad sér enlifa víst hjá Gudi, þegar hann þarmadi
sinn son, hvor hann gétid hafði með Bersabe, hvor ed framur öðrum hans börnum nátti
kallast gétinn og fæddur í syndinni, sá ed og deydi áður enn hann umskorinn varð; hann
huggadi sig með þessum ordum, þegar hann reis upp úr duptinu, þar hann grét synd sína
yfir Gudi: eg kóm til hans og hann ecki til mín, 2 Sam. 12; af hvorju andfæd er, að
hann þesir verid fulltrúa þar-um, að hann væri undan sér farinn í þá gleðiligu víst, hvor að
er fadning fagnadarins, svo sem hann það sjálfur kallar. Hvað hjarlægir að séu Guds
og manna dómar, er á-medal annara andfæd af Jónæ spámanns sögu, þegar hann nærri þvi
brisladi Gudi um sína þolinmæði, Jónæ 4, með þessum ordum: eg veit þú ert náðugur og
miskunsamur, þolinmóður og næsta góðgjarn; en Gud svaradi honum þessu meðal annara:
munt þú réttiliga reidast? Þú hlífdir lundinum, uppá hvoru þú ecki erfidadir, og eckert
gjörðir þú til hans fullkonnunar, því hann vót á nóttu og næturgamall vísnadi hann;
stýldi eg þá ecki þyrma Minivc, þeim stóra stad, í hvorjum að eru fleiri enn hundrad og
tuttugu þúsundir, er ecki vita til hægri né vinstri handar, og mörg villi-dýr. Hafi nú
brunnur miskunsembanna svo náðugur verid, að hann vilði þyrma þeim ógudliga stad
vegna óumskorinna heidningjanna barna; hafi hann heldur viljad þola þeirra ílftu, sem í
himinun var uppstigin fyrir hann, heldur enn að endileggja sll dýrin, sem þar inni voru,
Jón. 1, því stýldi eg þá ecki gánga úr flugga þar-um, að hann muni miskuna sig yfir eitt
ómálga fóstur, sem eckert kann til þess, að það ei leingur lifir. Nú þótt að Gudi vorum
sé í sjálfs-valdi að taka manneskjuna í sátt vid sig og endurgéta til enlifs lífs, með hvorju
þelst móti sem honum það þóknast, eptir sinni almættis góðgirni, samt er það þinn
versti glæpur, ef nockur forsmáir edur forfómar þetta hjálpsamliga meðal. Þótt einn
þús-fadir megi með öðru móti útrétta þá hluti, er hann skípar sínum þénara, mun þinn
þar-fyrir vera sýkn-saka, ef hann forsmáir síns þerra ráðstöfun? Gud hafði nóð ráð að slá

í þel konung Amalektanna, þótt ecki hefði hann brúkad Sál's hönd þar til; en af þó hann var tómlátur í Guds eyrinda framkvæmd, þá varð Ísraels-ríki ríft af hans hendi og gefið hans þénara, 1 Sam. 15. Mundi nockud Achab og hans hús umflýja ólúttuna, þá hann forsmáði Drottins vilja í því að drepa Benhadad Sýrlands konung? 1 Reg. 20, jafnvel þótt hinn sterki Gud hefði þúsund vegi til að tortýna honum. Þat sem umsturnin var í gamla Testamentinu, það er skírnin í því nýja. En hverfu mikil þá varðað um umsturnina, vottar sjálfur Gud, Gén. 17, þegar hann stiptaði það h. sakramentum, segjandi: allt kallkyns, sem ecki umflér yfirhúð síns holds, hans sál skal upprætast frá mínu fólki, því hann hefir ónýtt minn sáttmála; hverju samkynja er, það Drottinn taladi við Nicodemum, og eg hefi áður áminst. Nú þótt að barnanna velferð sé þér undantekin sem áður er sagt, þá viti þó þinir gömlu, sem forsóma á þeim svoddan hjálpræðisins meðal, að Gud vill þess krefja af þeirra hendi; þar-fyrir skélfist og Zippóra, kvinna Mósis, þá hann tapði að umfléra sinn son, Exód. 4, annaðhvort fyrir þennar umtelur eða einhvörn annan tilgáang, en Gud mætti þeim í gesta-herberginu og ætlaði að slá Mósen þel fyrir þessa forsómun; því skýldi ecki synðugum monnum frammar öllu öðru þykja mikils verðt um þennan háleita hlut? Sá statur þvar vor Endurlausnari lét skírast, hefi áð efa verid Betabara, þar eð Jóhannes skírdi, sem ráða má þar-af, að Drottinn gæstrax eptir skírnina út í eydimorkina að freistast, og eptir freistinguna kom hann til Jé hannem í Betabara aptur, þvar hann var að þessu guds-verki, Jóh. 1. Þetta ord merkti ferju-stað, af því mikla dásembdarverki, sem Gud gjörði við sitt fólk, þegar hann leiddi það, í þessu sama pláztí, þurruum fótum ígégnum ána Jórdan inn í Kanaans-land, o verður svo þér um skrifad, Jóh. 3, að ork Drottins hafi staðid midt í fljótinu. Þett attri að minna oss á, að Jesús Christus er þin sauna ork sáttmálans á milli Guds o manna, hvort eð í skírninni saminn verður; hann er sá rétti náðar-stóll, hvorn Gud hefi sett fyrir trúna á hans blóði, þvar með hann frambyður það réttlæti, sem fyrir þennum í fullkomid; þar fyrir ert þú, minn Jesús, ofanstiginn í Jórdan, allt réttlæti upp að fylla; þ hefir staðid midt í vatns-flóðinu, svo vör þurruum fótum inngeingjum í Guds-ríki; þ eylisti Jehoschua, sem oss hefir hólpna gjört í hærstum hædum, þig hefir Gud, þinn Gu dásamliga miklad, langt fram yfir Jósuam á þínum skírnar-degi, þegar hann gaf þér fyrir skírnar-sáinn í ordinu heidnar þjóðir og endimörk jardarinnar til arfleifar, Ps. 2. Þ bleffada sáttmáls-ork! í þér er bundinn sáttmáli góðrar samvitfu við þinn stránga og rétt láta Gud, 1 Pet. 3, hvors útlagar vör erum vordnir í Adam, og landráðum við þan sekir með Djöfulsins þjónkan; þú hefir sundurklofid, ecki vatnsföllin, heldur himnana sem með yfirtroðslu logmálsins vöru tilþyrgrdir; þú ert ádreifdur með því rétta sáttmál blóði, sem í vörn skírnar-sá er útrunnid oss til réttlætis og helgunar. Þú stóri Hertog Guds heilagu þúsunda! þú hefir fyrir þína h. skírn slutt oss yfir um Jórdan, og flitid vor útleigd; þú hefir fært oss frá Egyptalandi til Kanaan, frá myrkrunum til ljóssins, frá Djöfulsins valdi, og sett oss í þitt ríki, Col. 1. Sjái þér nú, kristnir menn, hvað miki oss skírnin gagnar, og þótt Gud rati aðra leid inn í það fyrirheitna landid með þeirri fálir, er hann sjálfur burt kallar, áður eum þeim þessa meðals audid verður, þá er andvita

hér-af, það miklu svöðdan Guds ráðstofun orkar til vorrar sálshjálp, í sam vrdum ad segja: hún er það fyrsta port til sálshjálparinnar. Endurlausnarinn kallar sig dyr sandanna, Jóh. 10; hér verður hann allra fyrst á vegi fyrir öllum þeim, er síðan eiga líffins veg ad ganga inn í Guds dýrðar-ríki, og hún er þiu fyrsta trappa til andligs lífs, svo sem hinn líkhamligi gétadur til þess holdliga. Vér erum í skírninni endurgétir, því Paulus segir, ad vér svo margir sem skírdir erum, vér þöfum í-klæðst Chrísto, Gal. 3; en aptur segir hann, 2 Cor. 5, ad ef nokkur er í Chrísto þá se hann ný sképna, og fyrir þessa nju sköpun býr Krístur í vorum hjörtum, Eph. 3. Fyrir hana kóllumst vér Guds musteri, 2 Cor. 6; fyrir hana vrdum vér innplantadir á þið sanna vín-tréð, Jóh. 15, Jesúm Chrístum; fyrir hana heitum vér limir Chrísti líkhami, 1 Cor. 12. Vér þöfum í falli vorra fyrstu foreldra mist þið sanna réttlæti, svo ad vorar bestu athafnir vöru eigi betri í Guds augliti enn niðlags-fat, Esa. 64. Jesús hefir bætt vort ráð med sínu réttlæti, en það kunni ecki þeim til ad reiknast, sem voru Guds óvinir; því hefir hann í skírninni endurfædt oss og gjört oss Guds-börn af Djöfulsinsbörnum, svo hans eingétins Sonar dýrðarfulla og nfrgnafanliga réttlæti yrði tilreiknad hans bræðrum, en ecki Andskotans limum. Það er ecki um skör fram ad Drottinn segir við Jóhannem: lát þú svo vera, þannin býrjar oss allt réttlæti upp ad fylla. Ad Krístur þyrsti ecki sinna vegna ad skíraft, er kunnugra meðal vor eunn um þurfi ad tala, því hvörnin kunna menn ad skýgna glásíð, eða sólina hjartari ad gjöra? heldur er Krístur skírdur svo vel sem umskorinn, uppá það ad hann þelgadi sakramentiu, og forþénadi oss arstöku Guds-barna fyrir þau sömn. Krístur var ad sönnu allstíð vort réttlæti, því Gud sendi Soninn í heimin, ad hann vort réttlæti yrði, 1 Cor. 1; hann er ordinn boðvan fyrir oss, ad vér yrðum Guds réttlæti í hönum, Gal. 3; hann er Jehóva vort réttlæti, Jer. 23, og þetta réttlæti hefir vor Herra med sínum allra-helgasta dauda oss útvegad; en hér vantadi það meðal, med hvörju oss skýlði þetta réttlæti tilreiknast, svo það kynni á oss ad hrína, hvört eg segi skírnina ad vera, og fyrir skírnina endurgétninguna; því erum vér og í hans dauda skírdir; því trúi eg þess saktar sem St. Páll heldur styrkir mig í þeirri trú, er hann segir, Tit. 3: ad hann hafi oss hólpna gjört fyrir endurgétningar vatns-sáinn og endurnýngar h. Anda, hvörjum hann hefir nógliga úthelt yfir oss, svo vér réttlættir fyrir hans náð, yrðum erfingjar enlifs lífs eftir voninni.

Svo er nú vor skírn bngd á Chrísti allra-helgustu skírn, en af vorri skírn framkæmur réttlætíngin fyrir Guði, sem er fyrirgefning syndanna. Þessu sýnist mér ad Fadirinn lýfi, þegar vor Bróðir, sem oss er ad öllu lífur, ad syndinni undantekinni, þegar hann sté upp úr ánni Jórdan, segjandi: þessi er minn elstuligur Sonur, í hvörjum mér velþóknast. Til hvørs er þiun Sonur í heimin komin? náðugi Fadir! synduga menn sálshólpna ad gjöra. 1 Tím. 1; því hefir hann í sinni skírn allt réttlæti uppfyllt? til ad kalla synduga og ecki réttláta til ydranar, Matth. 9; því lét hann skírnina vera inngang síns kénimannuliga embættis? því hann vilði þú yrði vor inngangur til þins andliga kénimannskapar; því er herrann af sínum þénara skírdur, skaparinn af sképnunni, Gud af mannum sölín af morgunshjörnunni, þinn þeilagi af syndaranum, meistarinn af lærisein-

inum? svo að þú fyrir þessa og alla aðra hans forþénuftu gjörðir synduga menn þín þénara, þínar sképjur, þíns Sonar lærisveina, verðuga og hæfiliga í hans nafni að framkvæma á öðrum sínum lífum þetta sitt enrindi, og að skíra með vatni eins og Jóhannes þar Drottinn sjálfur vill með Anda skíra. Þetta hefir honum þóknað fyrir sjálfan þú að útrétta, í hvorjum þú hefir alla þína velpóknan. Muntu þá hafa óþoka á þeim, sem þann eðli skammast sín brædur að kalla fyrir sömu skír, ef hann hefir í sinni skír allréttlæti uppfyllt? munt þú þá ganga í dóm við ránglátan, sem í hans dauða er stírdur? eðli er það ætlandi til þinna heitu mistunar ydra, sem gefid hefir ofs Soninn, þegar vér vorum enn-þá þínir óvinir, Róm. 5, að þú munir eðli gefa ofs alla hluti með honum, Róm. 8. Þar hann hefir í endurgétningar-lauginni gjört ofs að þínum börnum; þar fyrir vegsamum vér þína guddómligu hátign í bljúguftu audmýkt vors hjarta, enn-nú í dag standandi í þínu augliti, með þíns þénara St. Peturs orðum, af hans fyrri Pístils 1 Kap. segjandi: blessaður sé Gud og Faðir Drottins vors Jesú Christí, sem af sínni mikilli mistunsemi hefir endurgétid ofs til lifandi vonar, fyrir upprísi Jesú Christí frá dauðum, til þeirrar arfleifðar sem eðli kann að skémmast, eðli saurgast og eðli að rotna, hvor ofs er ætluð á himnum. Hvernin maður sé eptir holdlugu eðli, það sýnir ofs St. Páll, á þeim sem að eingu nýta sína endursæðingu, og eðli hirta um hana að endurnýja; um skírninginn talar hann, að holdfins vitsmunir séu reidi og hlandskapur í-gégn Gudi, Róm. 8; um viljan, að holdid girnist í móti andanum, Gal. 5; um girndirnar, að þær stríði í móti sálunni, 1 Pet. 2. Þótt að þessi vanheilga sálarinnar verði nú aldrei fylliliga læknud, svo leingi vér lifum í þessu holdi, svo sem Paulus það nógliga vottar, með mikilli harmaklagun nýr sjálfum sér, Róm. 7; þá samt verða vorar sálir í skírinni fyrir verkan þ. Anda tilbúna til að mótfanda því illa, og vorir limir til réttlætisfins trúdar, eptir þeirri mæling sem að þetta forgeingiliga kann að þola, svo að þegar þ. Andi straffar í ofs syndina, uppvekur trúna, eðli þolinmædina, styrkir vonina, kveikir elskuna til Guds og náðungans, annaðhvort fyrir orðfins heyrn, í hvorju hann býr, eður og fyrir guðrækiliga þánka, þá gétur sá þann samfinnt og aukid sína endurnýng, sem honum eðli mótfendur, annaðhvort með hirtu lensi, þveruð eður sjálfskapadri vantrú, hvor að sönnu er í voru valdi, svo sem allt þið illa, en eðli trúin, hvor að er Guds verk, Jóh. 6; og segir vor Endurlausnari ofs allra-bæst greinarmun á millum þessara tvennslags flokka, þeirra sem noður, og þeirra sem eingin not hafa sinnar endursæðingar, Jóh. 15: eg em það sanna vintre, en Faðir minn er víngarðs-maðurinn; séðhvorn þann kvist sem eðli ber ávört mun hann burttafa, og hvorn þann sem ávört ber mun hann þreinsa, að hann beri meiri ávört. Svo verðum vér nú í skírinni endurnýðir til góðra verka, hvað Paulus vottar, Róm. 6: vér erum jafnabíð med Christó fyrir skírnina til dandans, að líta sem Kristur er upprísn frá dauðum fyrir dýrd Fæðursins, svo eignum vér að ganga í endurnýngu lífdaganna; þannin verðum vér nú í skírinni andliga endursæddir, réttlættir og endurnýðir; og þótt að vor góðverk, ef noður værn, séu ófullkomin, og eðli í sjálfum sér betri enn margra heidíngja, þá samt líta þau Gudi betur, því þau framkoma af þeim sem í skírinni eru Guds börn orðnir, og réttlættir í heil. vatnslaug fyrir þann fullnád, sem Gudi er góðinn í Christí saklausum dauða,

en ofs tilreisnadur fyrir endursæðinguna. Eg fæ mér eðli til orða um þá sem þar fyrir utan eru, 1 Cor. 5; Gud veit það sjálfur, sem manninn stípað hefir, af hvörjum krapti verfast í þeim þar dýgdir, sem ofs mundi torfsóft eptir að breyta, og hvort álit þær hafa í Guds dýrðarfulla augliti, er honum kunnugast sem er Dómari alls holds. Eg þakka alla eina hans almáttugri góðgirni, að hann hefir ofs, sem á hans nafu trúum, þennu veg tilbúid, og opinberað til sálshjálparinnar, og fæ mér orðsöf hér út af að þenkja, hvað miklu óbærilígra ofs muni verða á dómsins degi heldur enn þeim, ef vér afrakjum þessa Guds náð, og gaungum eðli verðugliga þeirri kállan, hvar inni vér erum kállaðir. Dragid yður þar fyrir eðli sjálfir á talar, br. m., svo sem mundum vér þar fyrir meira frelsi hafa til að sýnda, að vér erum endurgétur. Þessi Guds góðgirni á að krossfesta í ofs þinn gamla Adam, en eðli ala hann á eitri syndarinnar; þú er af Gudi stípuð til að temja holdid, en eðli til þess að rækja það svo mjög, að það fremji sínar girndir, Róm. 13. Það er nógu-stór velgjörningur, sem Gud ofs gjörði í skíninni, að hann tilbjó svo vorar sálir daubar í syndunum, að h. Andi kynni í þeim að lifa, og verða gudrækiligt athæfi, þótt eðli heimtum vér það af honum, að hann láti sér það allt þóknast sem voru holdi gott þyfir; stulum vér þá í syndunum blífa svo að náðin yfirgnæfi? segir Páll, Róm. 6. Fjarri sé því, segir hann, vér sem daudir erum syndinni, hvörninn stíldum vér framvegis í henni lifa? ef vér erum innplantaðir líking hans dauda, þá munum vér og verða líking hans upprisu, segir hann; hvör St. Páls orð eg svo stíll, að fyrst Gud hefir deyðt afl syndarinnar í ofs með síns Sonar dauda í skíninni, þá hafi hann gefid ofs svo mikinn andaþrapt, að vér getum upprisid af dauda syndanna, svo þær eðli drottin frammar í vorum daudligum líkham; og væri eðli svo, að nokkud af þessu stæði í voru valdi, sem endursæddir erum, mundi ritningin eðli svo tíðt stípa ofs að deyða þinn gamla manninn, er sig forðjarfar í girndum villu-dómsins; edur hvað er það Páll segir? Róm. 12: samlagid yður eðli heimi þessum, heldur ummyndid yður með endurnýng yðvars hjarta. Í öllum þvílífum greinum ritningarinnar sé eg eðli annað, enn að Guds Andi vorkenni eðli endursæddum manni að þóknast honum. Sú er þá meiningin, jafnvel þótt að vér í eingan máta algjördir séum, edur kunnum Guds lögmál upp að fylla, samt hefir Gud gefid ofs í skíninni svo mikla krapta, að vér getum viljád þið góða, jafnvel þótt þið vonða lóði við ofs, Róm. 7, og þursfum eðli að móstanda h. Anda, en aðhollast holdsins verk. Svo látið yður nú sagt vera, br. m. að þér þessum gudrækiligum áminningum hlýðugir séuð, og yfirvegid Guds óútségjanliga gjæfðu, sem yður í h. vatnslaug hefir andliga endurgétid, eðli til þess að þér látið linu yðar ránglætinnu til íbúðar, heldur að þér helgid Gud í þeim, svo sem nýjar stépnur. Allíð þann sóma sem Guds södurlig gjæfða hefir yður í skíninni veittan, þar yður er makt gefin Guds börnum að vera, Jóh. 1, hjá hverri sæmd að allrar veraldarinnar tign og herradæmi er endemi að reikna, Gal. 3. Þér erud í skíninni Christó íslæddir; hvorsu megid þér þann sagra strúða nída og ata með saurugum holdsins verkum; vitid að Christur og Belíal eiga eðert hlutskipti saman, 2 Cor. 6; hvorsu megid þér þá tveimur svo ólíkum herrum þjóna? Þér erud í skíninni Christí limit vordnir; varid yður það þér gjörð eðli Christí

limi að Satans limum, 1 Cor. 6; þér eruð í skíninni vígdir og helgadir til að vera Guds musteri, en þann sem það saugar vill hann straffa, segir Pálus; þér eruð innplantadir á þið fanna vintré, Christum, Jóh. 15; sjáid til að þér eðl verðið afhæggir og í eld fastadir. Allt hvað Gud hefir yður gott gjört í andligum efnum, að hann hefir gefið yður sinn eingetinn Son; að hann hefir yður fyrir hann opinberað sinn vilja; að hann lét hann húngra og þyrsta; að hann lét hann afslæðast, þudstrýkjaft, þrákum og slögum ógudlegra manna undirgefinn, og með þyrnum kórónaðan verða, og um síðir þola hinn smánarlíga krossins dauda; að hann hefir tilreiðnað yður ránglátum hans blessaða réttlæti, sem alleina fyrir honum gildir, og útsendit sinn Anda í yðar hjörtu til eins pants og innsiglis þar uppá: það alltsaman, svo mikil sem það er, sem er þó svo mikil, að himin og jörð eru eðl hænstrás-virði þar hjá að reikna, það alltsaman, segi eg, er ofi í skíninni gefið; því er það stómm vor, að afrækja þessa stóru Guds náð og gánga í líð með Fjandanum og hans árum, sem eingu launa þá þjónustu er menn veita þeim, nema eylífri kvæl og píslum, í því dýki sem vellur af eldi og brennusteini, Apóc. 19; hvar frá ofi og öll sín börn vardveiti góður Gud, í nafni Jesú Christi, amen!

Fyrsta Sunnudag í Föstu.

Gudspjallid, Matth. 4. Kap.

I þann tíma; þá var Jesús leiddur af anda á endimörk, uppá það að hann yrði freistadur af Djöflinum. Og þá hann hafði fastað fjórutygir daga, og fjórutygir náttu, húngradi hann síðan; og freistarinn géf til hans, og sagði: ef að þú ert Guds Sonur, þá seig þú að stætnar þessir verði að braudum. En hann svaradi og sagði: skrifad er, madurinn lifir eðl af einusaman braudi, heldur af sérhvorju orði, því sem framgeingur af Guds munni; þá tók Djöfullinn hann með sér í borgina helgu, og setti hann uppá musteris-bustina, og sagði til hans: ef að þú ert Guds Sonur, fleig þér hér ofan af, þvíad skrifad er: að hann muni bjóða einglum sínum um þig, að á höndum beri þeir þig, svo að þú stæntir eðl fót þinn við steini. Jesús sagði til hans: en aptur er skrifad: eigi skaltu freista Drottins Guds þins. Og en aptur flutti Djöfullinn hann með sér uppá eitt mjög ofurhátt fjall, og sýndi honum öll ríki veraldarinnar, og þeirra dýrd, og sagði til hans: allt þetta mun eg gefa þér, ef að þú framfællur og tilbiður mig; þá sagði Jesús til hans: far í burt frá mér Andstoti! þvíad skrifad er: Drottinn Gud þinn skaltu tilbiðja, og honum einum þjóna; þá forlét Djöfullinn hann; og sjá þú, að einglar komu til hans, og þjónudu honum.

E r o r d i u m.

I 1 Sam. 17; verður oss lént um Davíð, er síðan varð konungur í Ísrael, og risann Goliath, hvorsu þessi var af hinum að velli lagður með einum slaugu-stein. Þessi frát-leitur Davíðs var svo mjög ágjætur, að kvinnurnar geingu út af Ísraels borgum, og söngur: Saul vann sigur á þúsund, en David á tlu þúsund, 1 Sam. 18. Nú þótt að þetta afreks-vert Davíðs sé merkiligrar brófunar verðugt, þá hefir þó Sonur Davíðs, Matth. 1, Herrann Jesús Chrístus, eitt annað miklu meira unnid á hinum helvítiska Goliath, Andstotanum, sá ed bráðladi fylkingum Guds lifanda, æ síðan hann sveit vora fyrstu foreldra í Paradís, þar hann hefir böggormsins höfud í sundurbrotid, Gen. 3, með þeim steini, sem uppbyggjendur þafa forsmáð, það er með sjálfum sér; því sjáid, hér er meiri en Goliath, hann var einn maður, Satan er einn Djöfull; þétt Goliath væri ógurligur, þá var hann allur þar sem hann var séður; Satan er ein hambleipa, svo hann bregður sér jafnvel í ljóssins eingils líti, 2 Cor. 12; Goliath fylgdu að sonnu mörg þúsund Þvílsteanna, en Andstotanum fylgir óskandi þer; þridjung sjarnanna dregur hinn förligi dreki í sínum þala, Apócl. 12, og mikla sveit ógudligna manna, sem hans merki fylgja. Þennan sterka hervíking, hefir Jesús sonur Davíðs sigrað, og afslæð hann sinni hardneskju og sínum vopnum, á hvor hann trepti, Lúcl. 11. Hafi nú kvinnurnar í Ísrael þrífad Davíð með þessum dýrðar dít, fyrir þann sigur, er hann vann á risanum, því skyldu þá eðl Zions datur, sem eru Guds andlige- ar mevar, singja og spila í sínum hjörtum fyrir þeirra Konungi, segjandi: Davíð vann sigur á tlu þúsundum, en Jesús sonur Davíðs á óteljandi þúsundum þúsunda, á margra þúsunda höfð- ingja, á þúsund vella meistara, og hefir sínar þ. þúsundir af hans valdi beretid. Meðal annara Drottins vors frægðar-verta, heyrum vér í þessa dags Evangelíó eitt einvigi, millum þess allra besta og hins allra versta, millum þess stóra Michaels, og hins gamla dreka sem kallast Djöfull og Andstoti; eðl á himninum, svo sem Apócl. 12, verður umgíðid, sem er Guds háfæti, heldur á jörðunni, hvörja Satan kallar sitt ríki. Og sökum þess, að þetta þuggunarríka efni verður á þessum þ. degi þrífad í krístum söfnudum meðal vor, þá vilj- um vér það nofud framar yfirvega, og af vorum Hertoga læra: hvornin vér eigum holds- ins, heimlíns og Andstotans freistíngum í móti að standa; en styrkt oss hér til Drottinn, með náð þínni, fyrir Jesum Chrístum, amen!

Útleggíngin.

Bágt er öll vella-brögð Satans upp að telja; en Gud náði oss, fleiri mættum vér þessja, heldur enn að vér hyrdum um að varast. Í þessu þ. Evangelíó heyrum vér, að hann með þreföldu athlaupi, ræður á lausnarann; í fyrstu segir hann: ef þú ert Guds Sonur, þá seig þú að steinar þessir verði að braudum; með hvörju að líkligt er, að hann hafi viljad reyna, hvört hann væri hinn fyrirheitni Messías edur ei, því hann vissi að Messíe voru allir hlutir undir fatur lagdir, Ps. 8; og hann var herra og erfíngi allra hluta. Ef þú ert Guds Sonur, segir hinn vonði; það má eðl satt vera sem þú heyrðir við Jórdan, að þú Guds Sonur værir, þar hann lætur þig þúngra; hvorsu ágjætliga hefir Gud sína velþóðnan í þér að hann hefir þig yfirgefíd hér í endimörku á-medal villu-díra? Marc. 1, og ef svo vera kann, að hann reyni þig með svoddan móti, þá bind enda hér-á, og reyn aptur hvorsu saunsegull og haldinordur hann er, og seig að steinar þessir verði að braud- um, svo þú neyta meigir. Eg efast eðl um, að hold og blóð muni og þvílíkar fortölur þafa fyrir þeim, er móðdrægt eiga í heiminum. Gud hefir lofad það hann vilji minn fadur vera; hvornin er eg þá vordinn að hjá-barni? hann segir að lífid sé meira enn fadslan, og líkhaminn meir enn klædnaduriinn, Matth. 6; nú hefir hann mér hvörtveggja í fyrstu

gefð, því fæ eg þá ekki eitthvað þessu til viðurbaldrs? betra væri mér það eg hefði hvarungs hluttakandi vordid, heldur enn eg á hvortutveggja naud líði; ef eg er hans sonur, því gefur hann mér þá stein fyrir braud, eður hoggorm fyrir fíft? Lúc. 11, þar hann hefir þó sagt sig að vera Jødur miskunsemdanna, 2 Cor. 1, en eg sem vondur er, og margum syndum hladdinn, vildi það ekki gjöra við mitt barn. Þetta preðikar höld og blóð, þegar það er ekki fyrir augunum sem eta skal. Hvað skal hér til segja Kristinn maður? Það sem Jesús Andskotanum svaradi: maðurinn lifir ekki af einusaman braudi, heldur af sérhverju því orði, sem framgeingur af Guds munni. Með þessum ordum hefir ekki Christur sagt þér, að þú skulir burtkasta allri áhyggju fyrir líkhamligri næringu, ekki losað að gefa þér þitt braud, nema í sveita þíns andlitis, Gén. 3; ekki heitid að hrafnarnir skuli færa þér sæðslu, 1 Reg. 17, þegar þú sefur með hinum lata; heldur svaradi Frelsarinn Andskotanum út-af með þessu móti, og kændi þér undir eins, að jafnvel þó hann léti þig líða brest á líkhamligri farsæld, stýldir þú ekki ætla að hann muni eigi kannast við þitt sabarni, svo leingi sem þú hann óttast, og rænir hann ekki sínum heidri; því hvörn þann son sem sabirinn elskar, þann agar hann, Hebr. 12. Ef Gud vill að eg lifi, þá gefur hann mér braud til að lifa af; lætur hann mig líða stórt á braudi, þá vill hann samt að eg lifi í trúnni og voninni. Eg vil bera mig eptir minni atvinnu með öllum þeim hætti sem Gud hefir losað, og eptir því orði sem framgeingid er af hans munni; þóknist honum að mitt erfidi skuli ekki blesst eptir minni tilætlan, þá veit eg samt að hann hefir ekki burtkastað mér strax í dauðans hendur; gefi Gud mér ekki braud svo eg fái lifað, þá lætur hann mig deyja, svo eg eynfliga lifi. Er mér vandara um enn hans eingetnum Syni, hvörn hann lét húngra, svo hann freistadur yrði? á eg að láta mig það undra, þó hann freisti mín um stundar-safir, sem ekki er nema ættleiddingur? Það sem hinir Egyptsku sögdu við Jóseph, Gén. 47, það sama vil eg við minn Gud segja, þegar húngurs naubin tók til að kvæla þá allt til dauða, þá sögdu þeir: lát ofs með voru lifi og eignum vera Pharaónis þræla, það vér lifa meigum og ekki deyja. Taki Gud það hans er, ef honum svo þóknast, og jafnvel sjálfst lífid, hvórt hann sjálfur gaf; eg vil bæði með því og öllu sem mér tilheyrir, vera hans þræll, svo eg æfinliga með honum rífi; það varðar mig að litlu, þótt hann láti mig ekki lifa af braudi, þegar eg lifi af þeim ordum, sem framgengin eru af hans munni, að hann vilji ekki freista mín yfir megn fram, heldur gefa freistingunni þann enda, að eg stadið fii, 1 Cor. 10. Maðurinn lifir ekki af einusaman braudi, segir lausnarinn; ordin eru tekin af Deut. bókar 8 kap., þar Móses sagði við Ísraels sonu: þar-fyrir hefir Gud þvingað þig og látid þig húngrur líða, að hann gjæfi þér man, hvórt þú þecktir ekki og ekki sedur þínir, svo að þeir kændu þér það, að maðurinn lifir ekki af einusaman braudi, heldur sér-hverju því orði, sem framgeingur af Guds munni. Eg er hræddur um, að þetta mál kunni hjá sumum af ofs heima að eiga; hvað munu þeir ed mí allvöða í heiminum uppvara þeyra af fedrunum, svo þeir kenni-heim það? færð hínagð, berð hínagð, svo að vorar hryðflur fullar verði, og þar sé einginn stórtur í húsum vorum, en ekki að leita næringar sinnar eptir því orði, sem framgeingid er af Guds munni, ekki að læra nokud það sömi er í, með

hverju þeir kunni sjálfir sína næringu að útvega, svo þeir viti og megi með góðri samvitfæðing segja það þeir eti sitt eigið brauð, 2 Tess. 3; svo að þegar stórturinn uppá-fellur, þá fara menn að hnóða brauð af steinum, það er af þeim hlutum sem Guð þefir ekki þar til stíklad, og aldrei þar til ætíð; því eru svo margir þeir ed með ólenfiligu og óærligri móti leita sinnar næringar, og bíða ekki eftir því að Guð hjálpi, bæði þess vegna, að þeir lærðu aldrei nema óþyngdir af feðrum sínum til að leita brauðs með, þeyrdu og um fátt annað talad, hins og annars, að þeir hafa á Guði ekkert traust, þar þeir vita, að hann ekki brúkar slíka atferð til að fæða sína. Þegar Jesúm húngradi talar Satan um brauð, því hann vissi það var það helsta sem hann mátti gángast fyrir; þessa slagsmuni þefir hold og blóð af sínum meistara lært; það sem hvor er gefinn fyrir, þar-um þeinkir hann optast, það sem einhver vid-þarf, það brúkar Satan til að locka manninn til vöndra verka; og svo sem einn klókur veiði-madur, hann leggur það agn fyrir dýrid, sem hann veit því lost-ugast þykir, og þá þegar hann hnyggur það hafa mesta eptirlaungun, svo fístar og Satan með þorfinni, og klyðdar agnid með vellýstingunni. Seig þú að steinar þessir verði að brauð-um; þetta sagði hann við Guðs Son, og hann létur ekki af að predika þið sama, fyrir öðrum sem eiga Guðs börn að heita, jafnvel þótt þá dragi einginn naundur til, og er því æ verr og midur, að honum tekst meir enn skyldi í slíku, hjá allra handa fólki. Eg spyr? hann er uppkær, hvor hann ekki sáði, gjörir hann ekki steina að brauðum? hann sem út-sigur hús eðna og fódurlausra, Matth. 23, undir þymlingu laga og réttinda; hann sem svíktur sinn náunga í kaupum og solum; hann sem leggur agn ónaudshnligra og stadsamligra hluta fyrir hans óframshni og sáfræði, til að láta hann húngra á þinni vöndu tíð, en seittir sjálfan sig þar með; sá ed inniheldur sveita þess er erfiðar; sá ed svíktur þann í sínu erfidi sem hann elur, klædir og launar honum: munu ekki allir þessir og þeir ed þeim líkir eru, munu þeir ekki, segi eg, gjöra steina að brauðum? þetta eru kraptaverk Andstotans, er hann verkar í börnum van trúarinnar, með hverjum hann stjórna sínu ríki, og leidir margar einfaldan til sinnar þjónustu. Satan apar eftir Guði, hvor ed alla hluti gjörði af eingu, og Satans vilðarmenn eftir Christó hans Smurda, hvor ed stadsfesti sitt ríki með furðu-vertum. Þegar Sjandinn þefir kúnt einum að seita sig af eingu, nema annara blóði, hvort að þeim óvörum er flótið burt úr æðunum, þá þenur hann sig út sem ammar ístru-magi, Ps. 73, svo að fástróðir menn glápa á hann svo sem annað furðu-verk, og meina það sé af himnum komið, sem hann talar og býður, jafnvel þótt einginn sé hegðmi slíkur í Guðs dýrðarfulla angli. Að eg nú ekki tali um þá sem þiggja Guðs slumus, hvorja hann flípar í sínu nafni að gefa þeim, er hann virðist að kalla sína limu, en undir stini þeirrar fögru nafnbótar, stela þeir, ljuga og ræna, eru bakmálugir, óþaklátir, illhyrdir, háðsarnir, formæla þeim er brjóta þeim sitt brauð, og í stadin þess að sannir Guðs limir leita sér slumfu í hans ótta, hjá þeim sem hann þefir flípad að meðtaka þá, svo sem sjálfan sig, þá fremja þessir allra handa flammir og lesti í hans nafni, ljuga við það og svíktja, sverja og formæla, uppá það þeir sái sínum óbáðum stílt fyrir mönnum; þessir hnygg eg framær öllum öðrum gjöri steina að brauðum, verða þó af oss á-stundum jafnframt öðrum, sem rétta tilskolu eiga, bordsettir í því almennuliga hópitali, sem Guð, allsherjar-konungur, þefir

flíptad í sinni frístilligri fyrkju. Munum vér þessa mikil not hafa, br. m. í upprífu rétt-
 látra, ef vér gjörum það vísitandi? eða þykjumst vér trúir ráðsmenn vera yfir Guds gótti,
 sem hann hefir ofs til umráða og ekki áfinligrar eignar feingid, þar vér gjörum eingan
 greinarmun á þessum, og kostum forforgun Guds fátækra lima fyrir Undskotans linu,
 gjörandi þannin ekki steina að brandum, heldur braud að steinum í þeirra grádugum munni,
 hvörjum leindar-braud smáfast lyfiliga, en síðan uppfyllist minnurinn með smá-steina, svo
 sem Salómon að orði kómst í hans orðskvöldum, 20 kap. og sjálfa ofs að þeirra hlutok-
 urum í syndinni, undir skini miskunseminnar og góðrar meiningar, en allra helst mannorðs
 vegna, hvort ofs mun þó ekki fylgja eptir dauðan, allra sígt inn í eyllt líf, því þar hafa
 ekki fyrirheit nema þær olmusur, sem gefnar eru í læriseins nafni, Matth. 10. Það má
 vel skiljast um þá sem eru sannir Christi læriseinar, takandi sinn kross uppá sig, og fylgja
 honum svo eptir. Þetta gjörum vér, brædur, og þykjumst vel gjöra, jafnvel þótt ofs megi
 alkunnugt boðord St. Páls, 2 Tess. 3, er hann segir: þegar vér vorum hjá yður, budum
 vér yður það, að ef nokkur vill ekki erfida, þá skal hann ekki eta; því vér heyrum að nokkrir
 ganga á-medal yðar óskikanliga, gjörandi eðert, heldur hnífa fátæingiliga (hvort mark vér
 meigum þekja á nokkrum vorum olmusu-mönnum) þessum bjóðum vér, segir Páulus, fyrir
 Drottinn vorn Jesúm Christum, að þeir erfidi með spekt, og eti sitt eigid braud; en ef
 nokkur þlyðir ekki þessu voru budi, þá teiknid mér það til, og hafid ekki umgeingni með han-
 um, svo hann skammist sín. Um hina fyrstu freistinguna þesum vér nú heyrð þannin
 talad; en þegar Satan merkir, að honum tekst ekki að locka Jesúm með efaseinni, reynir
 hann til á þinn veginn, og vill freista hans með oftrausti. Ólugu-vel taladi Satan um
 sjálfan sig, Job. 1, að hann sagdist hafa gengid um=kríng; því fyrir utan það hann gengur
 um=kríng sem grenjandi león, leitandi að þeim sem hann kunnir upp að svelgja, þá er hon-
 um þessi atferd næsta tøm, er hann brúkar hér við Christum, að fara um=kríng og leitast
 við á allar síður, eins og einn slægvitur hertogi, þá hann umsitur eina borg, en bæarmenn-
 hafa með öllum líds-afli fyrirbúist í þeim stad, sem þeir atluðu sér mestrar hættu von, þá fe-
 hann að þeim óvörum í=kríng, og ræðst þar til seme eingin er vörn fyrir; svo gjörir Djofullinn
 gæti hann ekki flækt manninn í hryðuleysi, leitar hann til með ofmiklum áhuga, ef ekki í mis-
 trausti, þá með oftrausti, ef ekki með hösmód, þá með hugleifi, ef ekki í heimsku, þá me-
 sérwitfku og svo framveigis. Ef þú ert Guds Sonur, þá fleig þér hér ofan af; alkunnug-
 er ofs, br. m. hvað margur er á-medal vor, sem óvarliga fer með sitt líf, svo sem var-
 það einn hlutur, er hann kynni strax aptur að kaupa, eins og aðra voru; svoddan apastap,
 kalla menn hugþryði, og hvort dárinn mestt við annann, svo sem væri það góður hlutur.
 Að spara ekki líf sitt fyrir Guds sakir, þegar hann vill það svo hafa, og menn hafa Guds
 ord fyrir sér, að það sé hans vilji, það er þinn ágjastasti hlutur og elskumerki til Guds,
 því einginn elskar einn meir, enn hann gefi sitt líf út fyrir hann, Jóh. 15; svo er það og
 kostuligt, ef nokkur vogar lífi sínu landi og lídum til varnar, því það er fjærleikans verk;
 Gud hefir það og samþekkt, og boðid allvída hjá sínu fólki Ísrael; og eg sé, að lausnarinn
 ekki óvirdi hundrads-þesdingjan, þótt hann stríðsmadur væri, Matth. 8; eigi heldur
 vísadi Jóhannes stríðsmönnum frá sinni skín, heldur gaf þeim boðord, hvérinn þeir

lífa fýlbu í sínu standi, lúe. 3. En það stædur tíðast, br. m. að þeir sem eru djarfastir í heimstunni, þeir eru ragastir í þessum hlutum, og kómur það ekki til af hugþryði, heldur af óviturleik og eintræði, af því Gud hefir varðveitt þá svo tíðt í hástænum, þá meina þeir að það skuli allstíð eins ganga; enn hver vill fýlða hinn Almáttuga til þess? hann vill ekki láta trúna sér til þeirra hluta, sem hann ekki losað hefir. Gud hefir losað að hans Einglar bæri ofis á höndum sér, Ps. 91; en ekki nema á vegum vorum. Því orði stal Djöfúllinn undan, þá hann taladi við Christ, og másté hann steli því og úr þínu hjarta, þá hann gyllir fyrir þér hástænum, og þú meinar það sé allt þinn vegur sem þér hefir einufinni fleist nýr; slíkt er að freista Drottins, hver sýnd að hefir hinn vesta vitnisburd í Ritningunni; en ef þú í burtu deyr, midt í þessari hræðiligu sýnd, hvað mun þá af sálunni verða? lát því ekki locka þig af fífligri ástæðu, edur fánstú hrósti, (sem þó er ekki nema í heimstra munni) til að líða skípbrott á sálu þinni, fyrir hversja Guds Sonur er dáinn, Róm. 14. Nú þótt dárastapurinn sé stór hjá mörgum í þessu, þá er hann þó ekki minni í öðrum efnum. Satan vissi, að skrifað var um Messíam: snart mun sá Drottinn koma til síns mustæris, Mal. 3; hefir honum mátt því líflígt þýkja, að ef hann þæktist Messías vera, þá mundi honum hér flest-allt lenfast. Þegar Gud hefir nockrum stórt undæmi í hendur fengid, og sett hann uppá það háa í sinn stæð, þá er hætt við, að hold og blóð megi að honum hvísla: hér kann mér einginn að grænda, og hvað eg aðhefst, það má gott þýkja. Fyrir þessar Satans umtölur hefir margur hálsinn brottid; og af því hann mundi ekki til þess stæðar, er hann var tekinn frá, sem er leir jarðarinnar, þegar honum var lýpt upp í hæðina, þá varð fallid hærra enn hann varði, svo að það leikférid, sem óvarlaga var með-sarid, datt í smámola. Þegar menn eru í Guds stæð settir, þá þeinkja þeir lítt þar til, að þeir eru af samia efni gjörðir og aðrir menn; þetta hefir mörgum komid til að ætla, að hann væri Guds ígylbi, þegar hann ræð fyrir öðrum, svo að nockrir hafa líðid það hræsninni, að setja það háleita nafn uppá eina vatnsbólu, hvar um Calígula, Neró, Domitianus og aðrir, bera ljófast vitni. Þar verður ekki á-móti mælt, að madurinn er eitt dræmsamt dýr, Jer. 17; strax sem luckunnar svipvindi hefir brugðid vorri mold og æfku í loptid upp um stundar-safir, þá vilja sumir menn vera eins og ryk í allra manna augum, gjatandi ekki þar að, að þegar vedrinu flotar, þá fellur duptid á jörðina, hvaðan það kom, svo þeir sem blíndir urðu í þessum þýr, verða heilfýguir aptur, og troða það undir fótunum, fyrir hversju þeir hræddust líflu áður. Hér við kannast David konungur, sem bæði á sér og sínum reynt hafði, luckunnar mislundi, er hann segir, Ps. 1, að þeir ógudligu séu eins og ryk það, hversju vindurinn fýflir, þar fyrir kunni þeir ekki að standast í dómimum; fyrir því, hafi Gud nockurn hátt settan, og gjört hann aðri öðrum mönnum, er það í vísbómi eða í nýrvaldi, er það í aub og ríðidæmi, er það í líthamans styrkleika, edur öðru atgjörfi, þá þeinki hann með sér, að hann á ekki þar með að hönsla, svo sem honum sjálfum líkar, heldur svo sem Gud hefir bodid, og hafi fyrir augum sér það Páll segir; hvað er það madur! að þú hafir það ekki þegid? 1 Cor. 4. Þér erud gudir segir David, Ps. 82, en þó skulud þér eins og menn deya. Lökum ofis orðsæt þar af að þeinkja, að þótt Gud hafi sett uppá

ofs nokkra lífing sjálfs síns, edur stugga sinnar tignar í þof að ráða fyrir öðrum, þá kemur þó þá dagur um síðir, að menn skulu standa reikningskap af þeirra ráðsmensku, Lúc. 16. Það var vel tilfundid sem tals-madur þeirra í Scythia, sagdi við hinn stóra Alexandrum: ef þú ert gud, þá átt þú að meðbíta mennunum þín gæði, en ekki að taka þeirra frá þeim. Ekki var Guds eingétnum Syni ómáttugt að stíga ofan af musteteris-bústinni en hann vilði ekki gjöra kraptaverk, Andstötanum til eptirlætis, eigi heldur til skémtuna Heródi edur hans vildarmönnum, Lúc. 23. Hann gjörði sín dáfembdarverk aldrei forgeðins, heldur mönnunum til góða; hann læknaði sjúka, Act. 10; mettadi húngrada, Jóh. 6; uppvakti dauda, Jóh. 11; snéri vatni í vín, þegar meðþurfti, Jóh. 2. Þú sem Gudi hefir, framm yfir aðra mikid þegid, gæð í hans blessud fótspor, og ef þú vilt sjá þína yfirburði í nokru, þá gjör það til gagns og nota þínum bræðrum í heiminum, og lát eingum illa líða af Guds gáfum fyrir þína vanbrúkun; en sýn ekki fordild þína þar með, Andstötanum og vondri veröldu til athláturs og augna-gamans. Nú höfum vér þannir heyrt þessar tvær freistingar; en þegar Satan finnur að hann ekki neitt orkar, með esafeminni edur oftraustinu, með hvörjum hann plagar almenniliga að pretta manninn í heiminum og eru hans dagligar veidibrellur, þá tekur hann til þess, sem hann vissi að sterkast va sem er óleyfilig girnd til andæfa og metorda. Textinn segir, að hann hafi sært Herrað uppá eitt ofur-hátt fjall, og sýnt þönum þaðan öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, sa síðan: allt þetta vil eg gefa þér, ef þú fellur fram og tilbidur mig. Hér var ærid mið í bodi, e. G. b.! og er það mála sannast, að margur hefir lotid Andstötanum fyrir minna miuna var það sem Balam vann til þess, að hann vilði formæla Ísrael, Núm. 22; mir var gultúngan og kápan og þeir 200 síklar silfurs, sem Achab misti lífid fyrir, Jóh. 7; eigi var Naboths víngardur svo mikils virði, sem Achab tapadi fyrir lífinu, ríkinu og allri sinni velferð, 1 Reg. 21; eigi var hátíða-klædnadurinn og þau tvö centener silfurs, sem Gezi laug út af Naman þínum fyrirlenska, 2 Reg. 5, mikid að reikna hjá þessu, og hvað voru þeir 30 silfur-peningar sem Júdas keypti, Matth. 27, fyrir Skapara himins og jarðar? Hversu næm að sé þessi Andstötans snara til að veida syndugar sálir, þar eru ótaðæmi uppá. En gjæt að þeim ordum, kristinn madur, sem þinn Endurlausnari segir hvað gagnar það manninum, þó hann eignist alla veröldu, en lídi tópun á sálu sinni Matth. 16. Eg meðkenni að góts og peningar eru stór Guds gáfa, þegar þau eru Guds þendi meðtekin, en ekki hripsud af munni síns náunga, hins fátaka, edjunnar e hins fodburlausa; en eigi eru þau þess verð, að falla á kné fyrir Andstötanum, til þess að eignast það sem ekki er nema til þýngsla, og til að þrælka fyrir þeim ómaga, sem er hefir vit á hvað við hann er gjört; til að þjóna einum nidingi, sem aldrei sabbdi sír þénara, hvað þeir þó allir gjöra, sem annaðhvort afla fjárins með rángindum, edur fessitt hjarta þar-vid. Hin grimmu villidýrin á mörkinni hafa sinn vissan skamt, og þá taka ekki bráðina nema húngrud; en græðgi hins fégjarna tekur aldrei enda; hann er allid, og er þó allid seltinn; hann óttast ekki Gud, og eigi skammast hann sín fyrir mönnunum; hann þyrmir ekki fobur né móður; hann undirþrykkir edjuna og ranir þinn fodburlausa, hvörju eðert er þerfiligra meistara-stícki Andstötans, enn að hofsa uppá einn Gul

vesæling, sem naubstaddur er, og slíta þann bita brauds frá hans húngrudum munni, sem hin milda Drottins hönd hefir honum rétt til að sebja hann á. Það er satt, sem Páll segir, að ségirndin sé rót alls hins illa, 1 Tím. 6. Vilji menn uppræta illgresid af atrinum, þá skulu menn rótina einnvegin burttafa; eg efast og efi um, að sá sem ágirndinni hefir útstúfad úr sínu hjarta, hann hefir og girdt fyrir marga lesti; því hvað er það illt, sem efi fylgir einum se-púka? meinsæri, manndráp, lygi, svið, fals, agg, þræta og annað, sem hér út af sædist; svo að einn af þeim Spöku forðum, er hann var aðspurdur, hvort að væri hið versta dýr á jörðinni? þá svaraði hann: að það væri león og birnir á fjöllum, en ágjarnir menn í bygdinni. Eg veit efi líkari sturd-god enn Mammon og Móloch, svívirðing Ammons barna, 1 Reg. 11, hvor efi sitt nafn hefir af ríki; þessum afgud offrudu heidnir menn, og á-stundum Gýðingar börn sín, og létu þau ganga í gegnum eldin honum til þjónustu, 2 Reg. 21; hvorjum efi ólíkir eru þeir, sem kveikja í hjörtum barna sinna strax á unga aldri óleyfiliga elstu til auðs og fjárafla, og kenna þeim að þéna Mammona fyrir enn Gudi, og að hafa sitt yndi og eptirlæti í óþerfum maurum, langt framar enn í góðum síðum og dygdum, þar til að líf og sál standa í björtu báli. Og þótt nú að metorða-girndin haldist af flestum að vera nær manndygdunum, þá eru þó báðar skadligar, og haldaft gjarnan í hendur, þó svo, að þar sem metorða-girndin er ein-saman, þá er hún þess stærri ef ágirndin henni efi fylgir; því ágirndin er þung og dregur þann til jafardariunar, sem vill léppast uppá það háfa; en í því eru þar svo líkar, sem ein systir kann nokurn-tíma að vera annari, að þær gjera báðar lækinguna að stjádari sjúkdómi og sadninguna að sulci; því eins og hinn ágjarni vill þess meir, sem hann meir hefir, og vantar altd einnin það, sem hann hefir; svo er og hinn metorða-gjarni aldrei ánagdur með það stand, sem hann er í, heldur léppist altd upp eptir. Það er og fullkomliga satt, að metorða-girndin hefir efi færrum steypt enn fésíknin; fyrir hana er all ólucka innkomin í heiminn; þegar Djofullinn vilði heldur stjórna enn hlýða, þá hrapadi hann mörgum til ólucku. Eg þykist vita að, Eva hafi efi gengist svo fyrir eplinu, heldur muni það hafa gengid henni í augu, að hún ætti Gudi líf að verða, Gén. 3. Hvað miklu illu hefir nú metorða-girndin af stad komid síðan í heiminum? hún sló Mariam Krónis systur með líþrá, Núm. 12; hún lauk jörðinni upp undir Eóre, Dathan og Abíram, Núm. 16; hún þeingdi Abísalon upp í eifina, 2 Sam. 15 og 18; hún blandadi öflu Zambri saman við konungsins hús-öflu, 1 Reg. 16; og er það nú lítils-verdt og næsta makligt, þó hún slái sinn eiginn mann um háls, en það er miklu hryggiligra og aumfunarverðara, þegar heilum löndum og ríkjum illa líður fyrir eins brota, og það kostar margra manna góts og velferð, þegar tveir stórir þrátta. Gýð gjæfi menn vilbu þó gjæta þar að, að sú æra sem menn hafa af metorðunum, er einganvegin verð þess erfis, sem þar er uppá kostad. Annadhvört komast menn þar til með réttu edur raungu; ef með réttu, þá skulu menn leingi þrálka, áður enn menn koma til nokurs, og fyrir mikid erfis komast menn til annars stærtra, því þá menn eru þar komnir, taka menn vald yfir öðrum, en missa valdid yfir sjálfum sér; því ein kostgæfin yfirvalds-persóna er efi sjálfráð, heldur allra þeirra þénari

ofs nokkra lífing sjálfs síns, edur stugga sinnar tignar í því að ráða fyrir öðrum, kemur þó þá dagur um sig, að menn skulu standa reikningsskap af þeirra ráðsmensku, 16. Það var vel tilfundid sem tals-madur þeirra í Scythia, sagði við hinn stóra Alex drum: ef þú ert gud, þá átt þú að meðbíta mönnum þín gæði, en ekki að taka þeim frá þeim. Ekki var Guds eingétinum Syni ómáttugt að stíga ofan af mustæris-busti en hann vilði ekki gjöra kraptaverk, Andstötanum til eptirlætis, eigi heldur til skémtu Heródi edur hans vilðarmönnum, Luc. 23. Hann gjörði sín dáfembdarverk aldrei forins, heldur mönnum til góða; hann læknaði sjúka, Act. 10; mettadi húngrada, 26; uppvakti dauda, Jóh. 11; snéri vatni í vín, þegar meðþursti, Jóh. 2. Þú sem Gudi hefir, framm yfir aðra mikid þegid, gæð í hans blessud fótspor, og ef þú vilt sí þína yfirburði í nodru, þá gjör það til gagns og nota þínum bræðrum í heiminum, og eingum illa líða af Guds gáfum fyrir þína vanbrúkun; en sýn ekki forbíld þína þar m Andstötanum og vondri veröldu til athláturs og augna-gamans. Nú höfum vér þan heyrt þessar tvær freistingar; en þegar Satan finnur að hann ekki neitt orkar, með esafi inni edur oftraustinu, með hvörjum hann plagar almenniliga að pretta manninn í heimin og eru hans dagligar veidibrellur, þá tekur hann til þess, sem hann vissi að sterkast í sem er óleyfilig girnd til audæsa og metorda. Textinn segir, að hann hafi fært Heru uppá eitt ofur-hátt fjall, og sýnt honum þaðan öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, í síðan: allt þetta vil eg gefa þér, ef þú fellur fram og tilbídur mig. Hér var ærid mi í bodi, e. G. b. og er það mála sannast, að margur hefir lotid Andstötanum fyrir mi miuna var það sem Balam vann til þess, að hann vilði formæla Ísrael, Núm. 22; mi var gultíngan og kápan og þeir 200 síklar silfurs, sem Achab misti lífid fyrir, Jóh. eigi var Naboths víngardur svo mikils virði, sem Achab tapaði fyrir lífinu, ríkinu og æðni velferð, 1 Reg. 21; eigi var hátíða-klædnadurinn og þau tvö centener silfurs, Gezi laug út af Raman þínum fyrrendsta, 2 Reg. 5, mikid að reikna hjá þessu, og hvóru þeir 30 silfur-peningar sem Judas Eypri, Matth. 27, fyrir Skapara himins og jar? Hvorsu næm að sé þessi Andstötans suara til að veida syndugar sálir, þar eru dæmi uppá. En gjæt að þeim ordum, kristinn madur, sem þinn Endurlausnari sé hvað gagnar það manninum, þó hann eignist alla veröldu, en líði tæpun á sálu sí Matth. 16. Eg meðkenni að góts og peningar eru stór Guds gáfa, þegar þau eru Guds þendi meðtekin, en ekki hripsud af munni síns náunga, hins fátæka, eðjunnar hins fædurlausa; en eigi eru þau þess verb, að falla á kné fyrir Andstötanum, til þess eignast það sem ekki er nema til þýngsla, og til að þrælka fyrir þeim ómaga, sem hefir vit á hvað við hann er gjört; til að þjóna einum niðingi, sem aldrei saddi þénara, hvað þeir þó allir gjöra, sem annaðhvört aflla sjárlins með rángindum, edur sitt hjarta þar-vid. Hin grimmu villidýrin á mörkinu hafa sinn vissan skamt, og taka ekki bráðina nema húngrud; en grædgi hins fégjarna tekur aldrei enda; hann altid, og er þó altid soltinn; hann óttast ekki Gud, og eigi skammast hann sín fyrir mannum; hann þýrmir ekki fædur né móður; hann undirþýr eðjuna og rætur þinn felausa, hvörju eðert er þerfiligra meistara-stíði Andstötans, enn að þorfa uppá einn G

vesæling, sem naubstaddur er, og slíta þann bita brauds frá hans húngrudum munni, sem hin milda Drottins hönd hefir honum rétt til að seðja hann á. Það er satt, sem Páll segir, að ségirndin sé rót alls hins illa, 1 Tim. 6. Vilji menn uppræta illgresið af aftrinum, þá skulu menn rötina einnvegin burtataka; eg efast og ecki um, að sá sem ágirndinni hefir útskúfað úr sínu hjarta, hann hefir og girdi fyrir marga lesti; því hvað er það illt, sem ecki fylgir einum fé-púka? meinsæri, manndráp, lýgi, svik, fals, agg, þræta og annað, sem hér út af fæðist; svo að einn af þeim Spöku forðum, er hann var aðspurður, hvort að væri hið versta dýr á jörðinni? þá svaradi hann: að það væri león. og birnir á fjöllum, en ágiarnir menn í bygdinni. Eg veit ecki líkari sturð-god enn Mammon og Móloch, svofirding Ammons barna, 1 Reg. 11, hvar ed sitt nafn hefir af ríki; þessum afgud oftrudu heidnir menn, og á-stundum Gýðingar börn sín, og létu þau ganga í gegnum eldin honum til þjónustu, 2 Reg. 21; hvarjum ecki ólíkir eru þeir, sem kveitja í hjörtum barna sinna strax á unga aldri óleyfiliga elstu til auðs og fjárafra, og kenna þeim að þéna Mammona fyrr enn Gudi, og að hafa sitt yndi og eptirlæti í óþerfum maurum, langt framur enn í góðum síðum og dýgdum, þar til að líf og sál standa í björtu báli. Og þótt nú að metorða-girndin haldist af flestum að vera nær manndýgdunum, þá eru þó báðar fæðligar, og haldaft gjarnan í hendur, þó svo, að þar sem metorða-girndin er ein-saman, þá er hún þess stærri ef ágirndin henni ecki fylgir; því ágirndin er þung og dregur þann til jarðariunnar, sem vill léppast uppá það háfa; en í því eru þar svo líkar, sem ein systir kann nokturn-tíma að vera annari, að þær gjera báðar lækninguna að skjadari sjúkdómi og fadninguna að sulci; því eins og hinn ágiarni vill þess meir, sem hann meir hefir, og vantar alltd einnin það, sem hann hefir; svo er og hinn metorða-giarni aldrei ánægður með það stand, sem hann er í, heldur léppist alltd upp eptir. Það er og fullkomliga satt, að metorða-girndin hefir ecki færrum steypt enn fésíntnin; fyrir hana er öll óluða innkomin í heiminn; þegar Djöfullinn vilði heldur stjórna enn hlýða, þá hræði hann mörðum til óluðu. Eg þykist vita að, Eva hafi ecki gengist svo fyrir eplinu, heldur muni það hafa gengið henni í augu, að hún ætti Gudi líf að verða, Gén. 3. Hvað miklu illu hefir nú metorða-girndin af stad komið síðan í heiminum? hún sló Maríam Arónis systur með klá, Núm. 12; hún lauk jörðinni upp undir Éóre, Dathan og Abiram, Núm. 16; hún þeingði Abíalon upp í eifina, 2 Sam. 15 og 18; hún blandadi öflu Zambri saman við konungssins húsfötu, 1 Reg. 16; og er það nú lítils-verdt og næsta málligt, þó hún slái sinn eigin mann um háls, en það er miklu hryggiligr og aumkunarverðara, þegar þeilum löndum og ríkjum illa líður fyrir eins broka, og það kostar margra manna góts og velferð, þegar tveir stórir þráttar. Gýð gjafi menn vilðu þó gjeta þar að, að sú æra sem menn hafa af metordunum, er einganvegin verð þess erfðis, sem þar er uppá kostad. Annadhvört komast menn þar til með réttu edur raungu; ef með réttu, þá skulu menn leingi þrálka, áður enn menn koma til nokurs, og fyrir mikil erfði komast menn til annars stærtra, því þá menn eru þar komnir, taka menn vald yfir öðrum, en missa valdið yfir sjálfum sér; því ein kostgæfin yfirvalds-persóna er ecki sjálfráð, heldur allra þeirra þénari

sem hann er yfirbodinn, og má tíðt vaka þegar hinir sofa. En hafi hann gengið í ránga veg með Satans listum, þá heitir tignar-sætíð stóll háðungarinnar, og er sviðrið bæði fyrir Gudi og mönnum, svo sem Predikarinn segir, Kapít. 7, að sú sem ráng tekur sér valdið til, muni hatadur verða; því hygg eg það rétt væri sem Jóas, Isr konungur, sagði við Amasíam Júða konung: þú hefir slegið Edom, þar fyrir er þitt hjá npphafid; haf þú þína vegsemd og sit í þínu húsi; hvar fyrir skyldir þú skipa þér illu, svo þú fallir og Júða með þér, 2 Cron. 25. Svo er nú ágirnd og ofmetna næsta skadligir lestir. Þar fyrir, vilji Satan freista þín þar með, kristinn maður, þá hann með Guds orði, svo sem Jesús gjörði: vík frá mér Satan, þvíad skrifad er: Þú inn Gud þinn skalt þú tilbiðja, og hönum einum þjóna. Nú er það öldungis ómegundir eins Gudi að þjóna og Mammóna, Matth. 6; viljir þú þar fyrir að þitt hjá se Guds musteri, þá rek Satan út þadan með hans bálvadari aura-elsku. Satan á það hann gefur, heldur er það allt þjófstolið, sem af hans hendi er þegid. Wei þér (tan! hvar hefir gefið þér öll ríki veraldarinnar, svo þú megir þau aptur gefa? Þú átt ráð á einni mý-flugu, nema Gud leyfi; og þótt þú mættir nokru hér um ráða, þá vil vér ekki taka þínu budi, en sleppa hönum sem bæði himin og jörð hefir í sinni hendi, ofs hefir sál og líkhamta gefið, sem ofs hefir frelsað frá þínu valdi, Col. 1, sem hefir gítt líf í dauðan fyrir ofs, Jóh. 10, sem hefir sendt sinn Anda í vor hjortu, Gal. 4, að ber vitnisburð vorum anda, að vér seum Guds börn, Róm. 8. O, þú eyllísi Konu ur dýrðarinnar! sem að ert högvær og af hjarta lítilátur kén þú ofs að eptirfylgja þ þlessaða dýrðar-dæmi hér í heimi, svo vér megum þér síðan inn í þína eyllífu dýrð fylgja og til þess himnefka háborðs upphafdir verða, til að sýngja þeirri háleitu Guddómi Þrenningu eyllífa dýrð og lof um allar aldir alda, amen!

Annann Sunnudag í Föstu.

Gudspjallid, Matth. 15 Kap.

Þ þann tíma; og Jesús gekk burt þadan, og fór í lands-býgi Týri og Sídonis; og sjá þú, að kanversk kona gekk út af þe sömu takmerkum, kalladi eptir hönum, segjandi: Herra, sonur Davíðs! miskuna þú mér, mín dóttir kvælst illa af Djöflinum. Þ hann svaradi henni eingu orði; hans lærifveinar geingu til hár báðu hann og sögdu: láttu hana fara, af því hún kallar ep ofs; en hann svaradi og sagði: eg em ekki sendur nema til fortra adra sanda af húsi Israels. En hún kom og tilbad hann, f jandi: Herral hjálpa þú mér. En hann svaradi henni og sagi það er ekki gott að taka brauðið barnanna, og kasta því fy hvolspana. En hún sagði: satt er það, Herra! en þó eta hvolsþanir af mosum þeim, sem detta af bordi drottna þeirra, þá svo adi Jesús og sagði til hennar: o, kona! mikil er þín trú; vei

þér svo sem þú vilt. Og á þeirri sömu stundu varð hennar dóttir heilbrigð.

Erordium.

Þér biðjum í vorri drottinligri bæn, börn Guðs elskulig: eigi leidd þú ofþ í freistni. Nú er þvoðeld freistni til; önnur kómur af Guði, önnur af Andskotinum; önnur leiddir til líffins, önnur til helvætis. Sú sem af Guði kómur, þú er hennar lætning, sem kómur af Satan. Það er ekki stamt þinum almáttuga Konungi, að láta Djöfulinn detta á sinn eigin bragði, og sína freistni hans freistingar yfirvinna. En þó að þessar atvafnir Guðs og Djöfulsins hafi sama nafn, þá eiga þær þó ekki saman nema nafnið; Djöfullinn gengur ekki í verðög við mennina, því hann veit þeir fælast sig, heldur hefir hann tvo stallbræður, sem ekki eru svo ugðvænir, en þó ekki öllu síður sköðvænir, annar er þið ytra, annar þið innra; Þessi er vort höld og blóð með þess tilhneigðingum, hinn er veröldin með sínum illum dæmum; hinn sðari af því hann er vondur, og liggur í því vonda, i Jóh. 7, þá leiddir hann til hins illa; sá fyrri er hálfu verri; margur kann sá að fordæft aðra, sem ekki gétur fordæft sjálfan sig. Höld og blóð er gamall skutul-sveinn Djöfulsins, sem framreiddir allra-handa setar, en þó eittradr vístir. Þegar Andskotinn býður manneskjunn til snæðings, enn sálin liggur blind í snginni eins og Ísák, og veit eigi hvort það eru heldur Jakobs edur Esau hendur, sem hún þreifir á, jafnvel þó hana grilli til að þekja raustina, Gen. 27; svo mikil lánkar hana í þann ferska rétt, veit þó ekki að gjöra grein á, hvort heldur hann er með boganum veiddur, eða af hjórtinni tekinn. Þei þeirri borg, hvort eð bæði hefir óvinina utan fyrir portunum, og líka inni á strætunum; en eingu detur erum vér á ofþ komnir í andligum efsam; alla vega umkringir höldið ofþ, á hægri síðu með girnd audæsa og metorda, á vinstri hlið með orþygd og orvinglan; fyrir framan ofþ stendur sjálfs-þóttinn og virðing vorð eigin ágætis; á bak við ofþ affekun og þekkingarleysi syndarinnar, innvortis slog samvitkunna, illar girndir og tilhneigðingar. Þessi er nú Andskotans freistni og eldligar þilur þess breckvissa, Eps. 6; en sökum þess þær eru syndugri manneskju svo skjædar, að þær er eingin lífs- edur heilsuvon, ef Djöfullinn, heimurinn og höldið mega slau framfara, þá freistar Gud mannsins, sálinni til heilsuþóttar; en Gud freistar vor, bæði sjálfra vor vegna og svo náðngans. Það sem Djöfullinn gjerir með illum heimans eptirdæmum til lífs, það gjerir Gud til eptirdæmis með krossþurðinum til góðs. Margur mundi halda sig saklaufann, nema Gud tpytadi hann og rýði mótlætnganna vatni á vor blindu augu, svo að vér sjáum vora ómynd. Þegar Gud birteft fedrunum í gamla Testamentinu, þá stéði það opt í einu leiprandi skjó, og svo trúi eg það verði enn-nú í dag, að valla sái menn rétt Gud sénan, nema hans dýrd bregði fyrir ofþ í þóku mótlætnganna; því á-medan vel gengur, þykist maðurinn svo sem sjálfslíð eiga allt það hann þiggur af Drottini; en þegar hann tekur það burt, þá leita menn hans með ángist. Kunnuglga talar Davíð hér um, Ps. 30: eg sagði þá mér vel gætt: eg skal aldrei stílast frá Drottini, því þú Drottinn veitir skáfessu mínu bjargi með þinni þóttan; en þegar þú þyrgdir þitt andlit fyrir mér, þá stéldist eg, þá kalladi eg til. Drottins og eg grátbæði hann. Áprur freistar Gud þeirra er hann vill, öðrum til eptirdæmis, svo sem Abrahams og Jobs, hvad líkst er af hans sögu, er öllum er skrifud til eptirdæmis. Og sjáum vér nú af þessu, að Gud freistar mannsins bæði þeim til gagns, er hann leggur sinn kross á herðar, svo og öðrum til fyrirmyndunar. Í þessu h. dags Evangelió, þósum vér dæmi einnar kvinnu, hvort eð þó fyrft leitadi að Christi, þegar naudin þristi henni þar til. Og viljum vér það nú með þess lærðómum yfirvega, eptir því sem Gud gefur náð til. Sjálpa ofþ þar til náðugi Gud fyrir þinn son Jesúm, amen!

Utlæggingin.

Þegar Markús segir frá þessari historíu í hans gudspjalla, Kap. 7, þá gétur hann um, að Jesús hafi svo sem falid sig í þessum stad, því hann hafi geingid inn í eitt hús, og hafi

eigi viljad láta neinn vita það. Hvar varstu nú minn Herra, sem segir: eg er fundinn af þeim sem eðfi leitudu að mér; þú sem að hrópaðir, Matth. 11: komid til mín allir þér sem erfidid og þunga erud þjáðir, eg vil endurnæra yður? Hvar varstu þá? er noðud þín hönd stutt vordin að þú kunnir eðfi, eða þitt eyra svo tilluft, að þú viljir eðfi hjálpa? fannliga er það eðfi, heldur kemur það hér fram sem hin enlifa Spekin segir: eg leit mér við mannanna sonu, Pröv. 8. Svo plagar Fadir misfunsembanna að breyta við sín börn; hann hylur sig um stundar-safir, svo að mannestjan leiti hans andlitis. Vissi Jesús að Iazarus vinur hans lá veikur, Jóh. 11, samt var hann fjarlægur þönum á-medan hann tók hann burtu. Eigi var þönum ókunnugt að vín-skortur var í Kana, en þó dróg hann undan að snúa vatninu í vín, þar til hans stund var komin, Jóh. 2. Ymis-liga breytir Gud við sína; hvær hefir noðurn-tíma hans ráðgjafi verid? Róm. 11. Hann deildi á konungs-manninn þá hann leitadi hjálpar vegna Sonar síns, Jóh. 4; hann baud hundrads-höfðingjanum að gánga samstundis heim og lækna þjón hans, Matth. 8; hann fann strax frapt út af sér gánga, þá hin blóðfallsjúka hrærði við hans klæða-saldi, Marc. 5, en fyrir þessari naðstoddu konu hylur hann sig. Þó kann eðfi sól réttlætisins að leynd sér, því segir og Markús, að þessi kona hafi heyrt af Jesú og þar fyrir til hans komid, því hann hafi eigi gétad dulist. Hvær er þá bön hennar? hún hrópaði og sagði: Herra, Sonur Davids! miskuna þú mér. Ó! hvað dýrmætur hlutur er krossin, hann kann að reka manninn út af Tyró og Sidon, það er af vöndri veröldu þessari til að leita að Chrísto. Hann er einn andligur segul-steinn, sem mannanna stál-hjörtum uppríðir í hæðirnar til Guds lifanda. Herra sonur Davids! segir þessi kona; síord er bæn hennar, en eðfert er hér eptirskilid það sem audmjúkri syndugs manns bæn á að fylgja; með herra-titlinum játar hún sína undirgefni; var hann herra, þá var hún hans ambátt, en með nafni Davids-sonar telur hún sig í ætt við hann; eðfi það hún væri af David komin, heldur af Adam, hvørs niðji David var. Ó, minn Jesú! þeir eru þín móðir og þínir bræður, sem eru þínir lærifveinar, Matth. 12; en þínir lærifveinar eru allir þeir er þitt of uppá sig taka, og fylgja þér eptir, Luc. 14; meðal hvorra þessi útlendingur var eigi hinn síðasti. Það var henni eðfi nóg, minn Jesú! að þú varst hennar herra, það er annað að kunna, annað að vilja; en það hún kallar þig Davids son, það er: hold af hennar holdi og bein af hennar beinum, það var biturtstenti, sem án alls efa hefir stungid þín mistunar-idur; þetta styrkir St. Páll, Hebr. 2, segjandi: þönum byrjadi bræðrunum í öllu samlíkur að vera, uppá það hann misfunnsamur væri, og trúir biskup í því sem hjá Gudi átti að gjöra; því sökum þess hann líðid hefir þá hann var freistadur, þá kann hann og að hjálpa þeim sem freistadir eru. Miskuna þú mér segir konan; hún kemur til Jesum, eðfi svo sem til annars læknirs, þeim er menn bjóða laun fyrir sit ómað, eðfi heldur í trausti sínar forþen-ustu; miskuna þú mér, segir hún, en eðfi minni dóttur; játandi þar með, að eðfi þýrfti hennar dóttir einasta mistunar við, heldur væri og sjálf hún óverduð í Guds augliki sinna synda vegna, það hann stýldi hjálpa hennar lífs-afþæmi, hvört hún eigi einasta hafði gétid og fædt í syndinni, heldur uppalid meðal ógudlagra manna við Satans þjón-ustu, og í hans dýrkun. Lær hér af, syndugur maður! nær þú framkemur fyrir Gud

ad þiggja nokkud af hans orlætis hendi, ad afneita sjálfum þér og öllum þínum verðugleik, og gjör eðli þín góðverk, ef nokkur eru, ad þinni verstu syni, með öfniðlu trausti á þeim, edur dálæti við sjálfann þig, heldur seig þú með þessari konu og David: miskuna þú mér Gud eptir mikilli miskunsemi þinni, og eptir mikilleik miskunsembda þinna, afmá þú mitt ránglæti, Ps. 51. Þessi fátæða manneftja leggur orðsóðina til, hvar fyrir þú svo grátbæni: mín Dóttir kvælt illa af Djöfölinum. Ó, neyd! ó, neyd! ó, sorg! ó, sorg! hvar góður stóla-meistari ertú? og hvorsu sjúkt er þér um ad gjöra þinar fátæðu tungurnar vel talandi? eðert er þér eptirskilid, sem eitt manns hjarta kynni ad hræra til meðaumfunar, svo þér var á eingan veg hægt undan ad komast fyrir þann, sem allt vald þessir, bæði á himni og jörðu, Matth. 28; og er þó undir eins svo lífsamur sem Fadriinn er börnunum miskunsamur, Ps. 103, þú kallar hann herra, því trenstir þú ad hann gjæti; þú kallar hann son Davíðs, því varð hann ad vilja; þú biður um miskun; hvort vilði þá brunnur miskunarinnar láta sína laði renna, ef eðli í svobdan trúar-stant? en þetta enkur mig svo á, ad þú biður fyrir sitt eigið lífs-afkvæmi, hvors sál ad heð af hennar sál, eins og Jakobs og Benjámin; þú segir: mín Dóttir, það var sárt; þú kvælt, það var herfligra; þú kvælt illa, það var óbæriligt, og það af Djöfölinum, það yfirgeð alla tímanliga hörmung. Líkamligur sjudómur liggur ærð þúngt á, og næsta hart er ad sjá uppá sína þegar svo tilfellur; en það geingur nærst þínum bitru helvítis píslum, þegar Andstötinn fær lenfi til með sínum ílftu-krapti ad búa í syndugs manns haldi, og slíta það og fremja eptir sínum vilja. Hvar fast mun þin þeita móður-ást þafa þreyngt ad hans hjarta, er sjálfur segir, Esa. 49: kann nokkud móðirinn ad gleyma sínu barni, syni síns foidar, og þó þú gleymi því, þá vil eg samt eðli gleyma þér. Sjá eg kóm, vill þessi kona segja: eg er ein vesæl móðir eg bið um miskun, eðli um muni þessarar veraldar, eðli um líf óvina minna, alleina bið eg ad mitt barn, sem er Guds volud stépnar, ad það mætti friast frá Djöfölsins valdi og ofríki. Mun eðli Jesús þafa þeinkt til sinnar móður, sem stóð síðan undir hans krossi, þegar hann heð þar svo sem maður en eðli maður afmýndadur af Djöfölsins þrælum? mún nú eðli hann sem í bitrustu daudans ángist og helvítis þöslum staddur, sá aumur á sínni móður, mun hann eðli, segi eg, þafa aumkast yfir þessari voludu manneftju? Eigi er það ad esa, sem síðar gaf raun vitni; en þó segir textinn of, ad hann þafi eðli svarad henni einu orði. Hvílikt er þetta, ofan á alla hennar neyd-enkur þetta næsta miklur. Þin bleffada réttlætis sól, Mal. 4, upprann henni um stundar-safir, en stj þagnarinnar dró fyrir þana aptur. Hvar skal þér til segja? kann eðli það enlísa orðid ad tala? þeyrir hann eðli, sem enrad þessir plantad? er hann afundinn, sem öllum býður til sín ad koma? Matth. 11; hvar eru nú þín orð, minn herra Jesú! et þú sagdir fyrir munn Esa. 65 kap.? það skal sté áður enn þeir ákalla mig, vil eg svara, og á-medan þeir eru ad biðja, vil eg bænþeyra þá. Þetta sýnist þér allt ad eingu verða; en vér viljum þér standa við um stund, G. e. b.! það væri eðli gott fyrir of, ad vér skyldum öllum stundum bænþeyrdir verða; þeir eru eigi allir, sem Gud fái til sín leide með raumi ráðvarinnar, nema hann slái öðruhvörju með svoipu típtunarinnar. Þegar vel geð, snérum vér bakinn við Gudi; vér sórum illa með hans gáfur; vér forsómudum ad brjóta vort

braud þínum þurstuga og volada; ofs sanft eðert til, þegar Gud lét ofs falla allt í þjót og eigi þádu menn Guds orlæti, svo sem af hönum komid, heldur svo sem af vorum hand afla, vorum atburdum, vorri framshýni: er þá ad furða þótt hann megi þegja um stundar safir vid ofs? svo ad vér heldum ofs eðli saklausu, og lærum, ad all góð gjof og fullkomin gjof kómur ad ofan fra Födur ljósanna, Jac. 1; og eðli gjerir Gud einasta þetta vid þín þrálátu, heldur og vid sín elskulig berni. Sannliga hefir hann kónt í brjósti um ennt þessrar konu, en þó svarar hann þenni eðli einu orði; hann vill þeir biðji svo þeir fá, leit svo þeir finni, kñji á, svo fyrir þeim upplóðid verði, lúe. 11. Henrib David kónung, sem var ástvinur Drottins, hvorsu hann klagar yfir hans þegn vid sig, hvort heldur hann tal- ar það undir sinni eður Messíæ persónu: hvar fyrir ert þú fjarlægur mínu hjálpræði, og svo fjarri mínu hrópi, Gud minn! dag og nótt kalla eg til þín, og finn þó einga hvíð, Ps. 22. Nú, þótt ad Gud svo þegi vid ofs á-stundum, þá mun hann samt hjálpina eðli leingi undan-draga; svari hann eðli svo sem vér viljum, þá svarar hann svo sem hann vill; vér vitum eigi hvors vér biðjum, en hann veit hvar ofs er fyrir bestu. Ef vér yrdum altíð bænheyrdir, þá kunnsté hann gjafi ofs þeggorm fyrir fíft, eður stein fyrir braud, já, þeggorms-eyru fyrir umföstin eyru, steinhjarta fyrir fjólligt hjarta; enn það sama er á móti hans födurliku hjartalagi. Hann bænheyrdi eðli Elsam þá hann bað hann ad taka sína sálu frá sér, 1 Reg. 19; heldur gaf hann honum krap til ad móstanda Jessabel og öllu Achabs húfi; hann heyrdi eðli svo bráðliga harmaklegun Jobs, en hann gaf honum yfirmáta mikla þolinmæði, Job. 2; hann tók eigi kaleikin frá sínum elskuliga Syni, heldur sendi honum Eingil af himni, lúe. 22; og svo gjerir Gud enn nú vid hans sam-arfa, taki hann eðli frá þeim hörmungina, þá sendir hann þeim þó krap til ad bera hana. Hvort er betra ad reka sjandmanninn burt, eður ad gefa megu og mátt til ad sigra hann? Hefði Goliath á bak aprur hörsab, hvar var þá Davíðs sigur? 1 Sam. 17; hefði eigi Ísrael barist vid Kananíta, þá hefði hann eðli eignast það fyrirheitna landid; hefði eigi Jakob glímt vid Gud, þá hefði hann eigi hlotid Ísraels nafn, Gén. 32; og hefði eðli þessi kona þrennt med bæninni vid þinn Almáttuga, þá hefði hún eigi heyrt þessi sagnadar-ord: kona, mikil er þín trú. Þegar lærifveinar vors Endurlausnara formerktu, ad hann svaradi þenni eingu, þá hrærdust þeir af medaumkan, og segja: lát þú hana fara, fyrst hún kallar eptir ofs. O, hvar gott eptirdæmi hefir þú hér, kristinn maður! salir eru miskunfami, segir Endurlausnarinn, því þeir munu miskun hljóta, Matth. 5. Guds miskunsemi þursum vér dagliga vid, og án þennar kunnun vér eðli ad lifa. Viljir þú ad Gud sé þér náðugur, þá vert eðli afundinn vid hann sem þig biður, eða frásnuinn þeim sem af þér vill lán taka. Matth. 5; því hvorsu má Gud opna þér sína miskunar-brunna, ef þú tilþygir þína læt fyrir þínum naundstadda. og sé svo ad þú hafir eigi efni á ad miskuna med verki, svo seir þú vilðir, þá álitur þó Drottinn hjartab. Sá sem miskunar meir enn hann hefir ráð til hann hefir gjort sitt miskunar-verk jafnvægt sínum vilja, og hefir miskunab meir enn hann kunni ad miskuna. Eðli er hér talab um einn heldur enn annan af lærifveinum, heldur hafa þeir allir í einu hljóði meint ad inntaka Drottins miskunar-hjarta. O, Gud gjaf kristnir menn vilðu vera samtaka í bæninni! hvar er það vér segjum í vorri trúarjafningu!

Eg trúi samuenty heilagra. Er það alleinasta að játa einn og hinn sama Gud? að vera með einni stírn stírdur? að koma saman í einu Guds húsi, og meðtaka einn og hinn sama lífhama og blód Jesú Krísti? Nei, eingangveginn, heldur þar að auki að halda eindrægni í andanum, Eph. 4, með bænnum og fyrirbeidslum fyrir öllum monnum, 1 Tím. 2. Bidjidið hvörjir fyrir öðrum, segir St. Jakob, Kap. 5, að þér heilbrigðir verðið, því mikid má bæn hins réttláta, þá hún er heit. Sjálfur Drottinn segir, Matth. 18: ef tveir af yður samþykja á jörðu um hvörn þann hlut, sem þér biðjið, þá skal yður það veitast af mínum Fadur, sem er á himnum; og ef Gud heyrir svo tegga bæn, hvað miklu framar mun hans fadur-hjarta komast við, þá einn heill söfndur úthellir sínum bænnum í eindrægni andans? Gud elskar mennina þá hann sér að hvor þeirra elskar annan. Einn vatns-dropi, ef hann er einsaman, þá þornar hann bráðliga, en falli hann í sjóinn, þá geymist hann ótindur; svo eru og tárar-dropar Krístinna manna, ef þeir falla saman, þá verður þar eitt vatns-flód af, sem allt upp í himininn ver, þar til það fellur í náðar-strauma hins Almáttuga Guds, sem framfljóta af hans háseti, og renna svo aptur ofan til vor á jörðina. Damparnir sem uppstíga af jörðinni, samansafnast í loftinu, þegar þeir verða ofur þungir og þéttir, þá sundurdreifast þeir af vindinum, sem ekki kann í-gægnum þá að brjótaft og falla aptur yfir þessar álfur jarðarinnar, henni til frjófgunar. Andvarpanir Guds barna, sem uppstíga af heitu hjarta, þar samansafnast fyrir Guds háseti, þar til þar verða hans mistunar íðrum ofur þungar, svo að himnaríki líður ofríki, Matth. 11; þar af verður þin hjálpsamlíga nátt-dögg Guds góðgirni og mistunar, sem fellur af því himneska Hermón yfir þá jörðnesku Zíon, Ps. 133, hvörri Andi Drottins sundurdreifir og úrskiptir meðal mannanna sona. Það er eigi nóg, þótt einn edur tveir biðji fyrir öllum; þó Gud hafi mikid gjört fyrir bæn Mósis, Abrahams, Elíe, Elízei, St. Páls og annara Guds ástvina, þá er Gud ekki skyldugur að gjera svo öllu fólki; munu og fáir vera þeim líkir á vorum dögum. Margra trú hygg eg að nú megi leggja við Abrahams og Elíe trú. Fyrir almennilígru plágu, skal almennilíga biðja, því á-stundum er Gud svo lyndur, að hann vill straffa þá góðu með þeim vondu í landinu. Hafid því ráð Endurlausnarans, m. e. Luc. 18: biðjið óastátanliga og letjisti ekki, því hvar fyrir skyldi Gud eigi frelsa sína útvalda, þótt hann undrandragi hjálpinna? sannlíga segi eg yður, hann mun frelsa þá. Hvort svar gefur nú frelsarinn sínum lærisveinum hér uppá? eg em eigi sendur nema til fortapadra sauda af húsi Ísraels. Þetta sýnist noðud þungskilid í fyrsta áliti, en hefir þó sinn stadfastan grundvall í ritningunni. Eptir sínu spámanns-embætti var hann eigi sendur nema til Gyðinga; eptir sínu kénnumannlígu embætti var hann öllum sendur, því fyrir alla hefir hann forlík- að; hann bannadi að sonnu lærisveinumum að ganga á veg heidíngjanna eda í samversk- ar borgir, heldur til fortapadra sauda af húsi Ísraels, Matth. 10; þó segir hann hjá Jóhannem, Kap. 10: eg hefi og adra saudi, sem ekki eru af þessu sauda-húsi, þá byrjar mér og hér til að leida. Ekki heyrir eg að Jesús hafi á sínum hævistar-dögum predíkad meðal heidíngjanna, því það var hans spámanns-embætti, hans tími var enn þá ekki kominn; re-tjaldid var enn nú ekki sundurrífid; þar var enn nú eigi nidurbrotinn sá veggurinn, sem millum var, Eph. 2, edur vordid eitt af báðum; það stedi allra fyrst í hans pínu, dauda

og upprífu, því skemmu þar eptir baud hann sínum lærifveinum að fara út um allann heiminn, Matth. 28. Et. Páll þorir að segja, Róm. 3: er Gud alleinasta Gud Gyðinga, og eigi Heiðingja? sannarlíga og svo Heiðingja, þvíad Gud er einn, hvort ed réttlæta mun umsturnina í trúnni og yfirhúðina fyrir trúna; svo var nú Jesús sendur alleina til Gyðinga eptir sínu spámanns-embætti; en svo sem Fadirin sendi hann til Gyðinga, svo sendi hann sína lærifveina til Heiðingja. Eptir þínu kunnimannlíga embættinu, er hann öllum heimi sendur, því Jóhannes segir fortakslauft: hann er forlíkun fyrir vorar, og ecki einasta fyrir vorar (það er Gyðinganna) helður og fyrir allrar veraldarinnar syndir, 1 Jóh. 2. Eptir sínu konunglíga embætti var hann og öllum sendur, því hans Gud hafði gefið honum endimörk jarðarinnar og heiðnar þjóðir til arfleifar, Ps. 2, og er það eptirtekta-verðt, að þau tva kraptaverk, sem Drottinn gjörði meðal heiðinna þjóða, annað þetta, annað hjá Gergesenis, Matth. 8. Þau voru bæði til að auglýsa hans almættis herratign, því í hverurvegga sinn rak hann Djöfulinn út, sem kallar sig Drottinn veraldar þessarar. Hvað gjörir nú þessi kvinna til við affvar þetta? hún lætur ecki af, helður satir þessu takti færi, þar hún sér lærifveinarnir tala hennar máli. Lær hér, kristinn maður, að þrenfast ecki í bæninni, þótt Gud hjálpi ecki strax, sem þú kallar, þá hefir hann þó ecki farglegmt mistunsamur að vera; fóburlígt hjarta hefir Gud, hann er ecki svo sem stockur eða steinn. Forgeðins hefir hann þá straffað gudleysi manna, sem ganga til mállausra skúrgoda, ef hann væri þeim sjálfur líkur. Gud er ecki eins sinnadur og madurinn, ef nokkur almúsi-maður liggur jafnan við dyr hins ríka, þá heitir hann þrábænn, óstíckanlígur, heimtur frekur. Það verður svo fyrir ós mönnum, því vér megnum eigi margra þers að fylla; en afgrunni mistunariinnar er ecki svo háttad, þess optar sem hann er beðinn, þess fjertara er það honum, því hann kann að uppfylla alla vora naubþurst, eptir ríkdómi sinnar dyrdar, Phil. 4. Þeir neyddu hann, segir um þá tva sem til Emaus geingu, Luc. 24, Gud vill láta þvinga sig með heitri bæn, og það er honum inndælt að þola ofríki af trúðsum syndara. Sú þrákéltni er góð, sem Gudi þóknast, og sú orusta matti létt falla, þar sem maður er víss ím figurinn. Sá sem af tinnunni vill eldin fá, verður optar að slá enn einusinni. Viljir þú og að Guddómsins gjastru-neistar stockvi út af helli hjálpræðisins, þá verður þú optar en einusinni að slá með hamri bænarinnar, og ecki afláta, þar til þú á einhvörn hátt bæneyrður verður. Mennt skulu og audmjúklíga biðja. Matthæus segir, þessi kona hafi tilbedid hann. Markús segir, hún hafi fallid til fóta Jesú, Marc. 7. Það orðid er að enlífu satt sem David segir, Ps. 34: Nálagur er Drottinn þeim harmþrúngnu í hjörtum, og þá sundurkrömbu í anda frelsar hann. Hvort sem vill uppausa vatn af nokkrum brunni, hann má bengja sig. Hvort er brunnur þess sjáanda og lífaunda? hans ed sér þótt eingin sjái, hans ed lífir í ós, þó að vér deyum. Hvort sem vill af honum náð og mistun uppausa, hann krjúpi audmjúkur á sín hjartans kne. Jósuá féll til jarðar niður, og jós moldu yfir höfud sér fyrir Drottni, Jóh. 7; David lagðist flat-ur á jörðu fyrir hans tignarveldi, 2 Sam. 12; sjálfur Guds Sonur kastadi sér flötum á jörðina fyrir sínum himneska Föður, Matth. 26. Og því skyldum vér þá eigi bengja kne vor fyrir Föður Drottins vors Jesú Chrísti, Eph. 3. Sá sem vill vera mikill í him-

naríki, hann skal fyrst gjöra sig lítinn hér á jarðríki. Það er eðli vegur til að ljúfa upp Guds mistunnar ydru, að standa inst í kirkju og biðjast fyrir, en forsmá tollheinitumanninn sem stendur langt í frá, Lúc. 18. Tak þín stó-föt af, sagði Gud við Mósen, því sá stádur er heilagur er þú stendur á, Exód. 3. Vor barna-stádur er heilagur stádur, þar er Guds musteri; hvar helst það er, þar er öll heilög Guddómsins þrenning á tali við oss; All óþreiniindi drambseminnar, allt endemi sjálfs-þóttans á þar í burtu að vera.

Þvört andsvar fær nú þessi ángráða manneskja uppá þessa sína audmjúka bæn? Það er eigi gott að taka braudid barnanna og kasta því fyrir hundana. Hórd var þessi ræða; hvorsu mátti Drottinn þungligar svara? en eðli féllst henni hugur við allt þetta, heldur svarar hún: satt er það Herra, en þó eta hundarnir af molum þeim, sem detta af borðum drottina þeirra. Þótt Abrahams munnur hefði hér kominn verid, til að kveppa með bæninni við Gud um Sódóma, Gén. 18, þá hefði hann eðli kunnad betur að mæla. Eðli þykist hún við sannyrði þessi, heldur þess meir hún er óvirðt, þess audmjúkari er hún að biðja; hina herdustu freistingu gjörir hún að sætustu huggun. Þau orðin Chrísti, er henni brýsludu um sinn óverðugleik, þau brúkar hún sér til forsvars, og það sem sýndist að hofa henni til mestu óvæntingar varð henni til æðstu blessunar; og er hér af auðsed, að Gud lætur þeim alla hluti til góða verða, sem hann elsta, Róm. 8. Hún slær vorn Herra, ef svo mátti að orði komast, með hans eigin sverði: satt er það Herra, eg em hundur í þínu augliti, og hefi eingan rétt með börnunum; það er réttvíst að þau mettist þvíst; þú hefir tilreidt eina mikla máltíð fyrir þeim, og þínir úrar og alid fé er slátrab, Matth. 22; en í slíku gæstabodi munu noðrir molar á gólfid falla, sérdeilis þar barnin, sem mett eru, hýrða eigi svo vandliga þar um; þessir molar nægja mér aumri hund-tík, eg em þinn hundur; en mun noðud húsbóndinn slá sinn hund frá sér, þá hann vill fylgja þu um eptir? eg er eigi svo væntin, að eg gírnið að sitja til borðs með börnunum; leys mér þó samt að tína molana með hundunum, þá braud-mola sem þín börn vilja eðli nýta; leys mér og minni dóttur þá upp að tína, og þó við hofum þá eðli forþeud, þá veit eg að þú, sem ert einn Herra, og þar að auki Davíds Sonur, minn Skapari, og þó minn bróðir, þú minir eigi oðkur allra veselustu sképnur, en þó þínar sképnur, að sonna hund-tíkur, en þó þínar hund-tíkur, í hungri og vesöld út-af deya láta. Fyrir þessari svo óflugri trú, lét þinn Almáttugi sigrast; hans hjarta brast í hönun, svo hann hlaut henni mistunnsamur að vera, Jer. 31, og brunnur mistunnssembanna varð að opnast í slítri hræringu, svo að þadan úslaut einn lifandi náðar-straumur til að endurnæra þessarar kvinnu sorgbitid hjarta. Þannin verður hann hér yfirunninn af sinni eigin gjæfku, sem þó er ósigrandi; hann verður til fanga tekinn, sem hefir herleidunguna að herfangi tekid; hann þurfti valla eitt orð til að útreka Djofulinn, Matth. 4; enn með mörgum orðum fær hann eðli þessa trú frá sér rekid, svo að altíð verði sonnur á hans máli; hvörn þann sem til mín kemur, vil eg eðli frá mér reka, Jóh. 6. Athuga þú nú, krístinna maður, voðud um þín efni hér út-af; munt þú í Guds augliti betur vera á þig kominn enn einn hundur? þú ert að sonnu krístinna, þessi kona var heidin; þú ert stírdur og inntekinn í Guds sáttmála, hún var eðli;

Þú heyrir Guds heilögu ord dagliga, en hún alleinasta rýktid af Jesú; en þygg að það Endurlausnarinn segir: Drottningin af Arabía mun upprísa á efsta degi og dæma þessa kynslóð, því hún kom lánga vega að heyra speki Salómónis, og sjáid hér er meiri enn Salómón, Matth. 12; svo er eg og hræddur um, að kona þessi muni dæma marga þá, er kristnir kallast; hún sem hér ber hunds-nafn, taldi ekki eptir sér að leita að Christó, og fylgja honum eptir, þó hún yrði ekki svo fljótt bænþeyrd; en hver er nú sá er leiti að Drottni, eða kalli af alvöru til hans í þörmungiinni? Drottinn tlyptar ofs, en vér finnum þar ekki til; hann flær ofs, en vér betrum ofs ekki, Jer. 5. Menn hafa hardara andlit enn steinninn, og vilja ekki snúa sér. Hundarnir hafa nokkra rætt á sínu afkvæmi; þessi heidna manneskja var af instu hjarta-sorg tilknuð að leita sér hjálpar hjá þeim himnesta latnir, vegna sinnar dóttur, sem plágud var af Djöflinum; en það sáir eru nú þeir, sem fara sín börn til Jesúm með kristilínum aga og umvöndun, og geta eigi jafnvel lídð að ómennskunnar Djöfull sé frá þeim rekinn, með Guds orðs kunningu og góðri tilfögn. Þessi koinna gæð út af Týró og Sidon, þeim ógudlígu stöðunum, til Jesúm; en það tregt er ofs komid til að ganga út af vöndri veröldu þessari og fylgja honum, jafnvel þó sálin liggi vístola í aði syndarinnar. Þessi koinna reiddist ekki þó henni væri ófugliga svarad; en það gjöra þeir, sem mögla á-móti Gudi, þá ekki geingur allt að óflum, og formæla hans þöfud-sképnum, þá þær eptir skipan síns Herra eru ofs mótfallnar, hverjar Gud þefir ofs þó gefid af óumræðiligri gjæfni sinni, til að halda við voru óþaðláta lífi. Hundar komu og sleiktu lazari fár, en ekki féð hann að sebjá sig af þeim molum sem dattu af bordi hins ríka, Lúca. 16; svo finnast og margir ómiskunsamir, hardúðugir enn í dag, hverjir eð hafa gnægt veraldar þessrar, en láta þó sinn náunga húngur líða, og ef þessir ógudlígir lestitr skýldu finnast meðal kristinna manna, sem ekki er að esa, það erum vér þá betri enn heidíngjar í Guds dýrðarfulla augliti? O, vor Gud og almáttugi Skapari! vert þú ofs syndugum lífsamur, og tilreikna ofs ekki vorar illgjördir eptir þeirra verðskuldan, heldur minstu þinnar miskillar miskunsemi. Vor dóttir, það er vor sála, kvælst þungliga af Djöflinum, hverri hann ógnar með hræðiligri minning illgjördanna. Alla þöfum vér lifað, en þú Christe! ert fyrir vorar illgjördir upphéingdur; fleiri eru vorar ránglætíngar heldur enn tár vorra augna, en langtum fleiri eru þó dropar þinnar miskunar, sem að upprennur yfir ofs syndugum mönnum ný og ferst á hverjum morgni, Harmagr. Jer. 3. Allra manna syndugasta játum vér ofs, hvor í sinn stad, en þæðjum þig þó að vera þinn allra Helgasta, sem fyrir ofs ránglata ert bálvan orðinn. Vér erum eigi betri enn hundar, í þínu dýrðarfulla augliti, þar vér þöfum forþenad að útilokast frá þeirri himnestu Jerúsalem, Apóc. 21; en samt erum vér þó þínir hundar og viljum heldur svo þeita, enn Andstotans óska-börn; vér kjörum heldur að tína molana undir þínu bordi, enn hafa full hús með ógudlínum; meigum vér ekki börn kallast, þá gjör ofs svo sem einn af þínum leigumönnum, Lúca. 15; meigi og það ekki, þá lát ofs rétt hafa með þínum hundum. Þótt vér teljum ofs óverðuga að sitja til borðs með Abrahám, Ísák og Jakób, Matth. 8, þá viljum vér samt í þínu leyfi skíða undir borðid með þínni Kananísku. Gott er ofs að áhanga Drottni, með hverju þelst móti þín eyllísa miskun vill það vera láta; þótt vér fáum

þau ljör sem ríkisins synir, þá höldum vér fullgott að vera dýraverdir í húsi Drott-
vors, Ps. 84; þad nægir ofs, þegar vér alleina eðl útfastadir verðum í þin ysttu
kur. O, þú lítnarfulli Guð og náðugi Faðir! þegar vér allra síðarst útgaungum af
ó og Sidon, sem er af heimi þessum fyrir tímanligan dauða, en Andskotinn gírnist að
ja vora sálu með eylísum þínslum; mistuna ofs þá fyrir Jesú Davíðs sonar skuld, og lát
verða eptir því sem vér viljum, sem er, að vér frelstir af synd, dauða, Djöfli og helvíti,
gum þér þjóna í réttlæti og heilagleika um allar aldir alda, amen, í Jesú nafni, amen!

Þriðja Summudag í Föstu.

Guðspjallid, Lúc. 11 Kap.

Þeim tíma; Jesús rak út Djöful þann er mállaus var; og
þá skéði, þá Djöfullinn var útfarinn, að hinn mállausi taladi,
fólkid undradist það. En nockrir út af þeim sögdu: fyrir Bel-
zebub djöfla-höfðingja þá drifur hann Djöflana út. Aðrir freist-
a hans og leitundu af honum eptir teikni af himni. En er
ann sá þeirra hugrenningar, sagði hann til þeirra: hvort ríki,
á í hjálfa sér er sundurþeykt, það mun eyðast, og hvort hús
in yfir annað hrapa. Og ef Andskotinn er í hjálfum sér sund-
þeyktur, hvornin má hans ríki þá standast, fyrst þér segid mig
tr Belzebub útreka Djöflana? En ef eg fyrir Belzebub útrek-
öflana, fyrir hvörn útreka þá yðrir synir? Þar-fyrir skulu þeir
verða yðrir dómendur. En ef eg rek út Djöflana með Guðs
gri, sannliga er þá Guðs ríki komid til yðar. Nær ed sterkur
þopnadrur varðveittir stítt anddyri, þá er allt með mál hvað hann
en nær annar yfirsterkari kemur og yfirvinnur hann, þá flettir
nn hann öllum hertým, á hvor ed hann treysti, og í-sundur-
ptir svo hans herfángi. Hvor hann er eigi með mér, sá er á
yti mér, og hvor sem samansafnar eðl með mér, sá sundurdreifir.
ær óhreitun andi fer út af manninum, ráfar hann um þurra
ibi, leitir að hvíld og finnur eðl, þá segir hann: eg vil aptur-
ersa í hús mitt, hvaðan eg fór út; og þá hann kemur, finnur
nn það lopad og þryðt; þá fer hann og tekur með sér sio-
ra anda sér verri, og sem þeir eru þar innkomnir, byggja þeir
x, og verður svo þess manns hid seinasta verri þinu fyrra.
a það skéði þá hann taladi þetta, að kona nockur út af folkinu,
f upp sína raukt og sagði til hans: sæll er sá kvídur sem þig
r, og þau brjóst sem þú mýlktir. En hann sagði: já að vísu;
lir eru þeir sem heyrta Guðs ord, og varðvetta það.

E r o r d i u m.

Efti er lán leingur enn léd er, segja menn í fornkvæðnum orðsbætti, og er hann sannur; því þegar eigandinn apur-heimtir, þá er hans réttur úti að brúka, sem lánid tók; og svo sem því er háttað almenniliga á-medal vor mannanna, svo er það einnig á sig komið á milli Guds og Satans; Andskotinn hefir á-stundum næsta djarfætur verið til að henda með hans sképna, þá honum fyrir einhvörn tilgang hefir það leyst verið, en eingangveginn má hann ráða yfir þeim, móti vilja hins Almáttuga. Ald sönnu heyrðum vér ei alls fyrir laungu, að hinn blygdunarlausí Djöfull bauð vorum Herru, að hann vildi gefa honum öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, Matth. 4; en hvað mikil ríki hafdir þú þá í heiminum Satan! er þú þorðir ekki að búa í solunum, fyrir utan leysti Drottins vors, Matth. 8. Eyni staum hefir Gud feingid ráð yfir veröldinni, hvörn hann sett hefir erfingja allra bluta. Hebr. 1; honum hefir hann gefið allt vald bæði á himni og jörðu, Matth. 28, en ekki Djöflinum. Þar-fyrir, þétt að Drottinn kalli hann höfðingja þessa heims hjá Jóh. 14, þá er það ei svo að skilja, að hann með frjálsu hafi nockra stjórn á jörðu í þeim blutum, sem valdskjórinni víðkoma, heldur meinar Lausnarinn þar með heiminn, sem eru þeir ógudligu, það eru vantrúarinnar börn, Eph. 2, í hvörjum Djöfullinn máttugur er til að drífa þá eptir víld sinni til allskyns synda og lasta. Ei þorði hann að granda Jobs lífbama, fyrir enn Gud gaf honum leyst þar til, Job. 2; ei gat hann Þtúr líttad, því vors Endurlausnara þen mátti meira, Lúc. 22. Og svo sem Andskotinn hefir ekkert með Christum, eður þá sem í honum eru, svo kunna ei heldur hans börn Guds börnum að granda, framur enn Gud leysir; öll vor höfund-hár eru talin, og ekki fellur einn tilfingur á jörðu án hans vilja, Matth. 10. Nú þá að Satan vel viri, að hann megnar ekkert með öllum sínum illku-trapti, á-móti einu Guds orði, þá fær hann ei víð sinni illku gjört að áreita Gud og hans útvalda. Aldrei er svo stertur kastali, að ei þurfi að vaka svo leingi stríðid yfir-stendur; nú er líf þetta ekki annað enn lífeld baráttu, Job. 7, bæði þið ytra og innra; því er þörf að sálin vaki í hjartanu, sem er flór lífbamans, og bíðji, svo að vér föllum ekki í freistni, Matth. 26. Eg sagði fyrir skömmu, börn mín! að Andskotinn hefði ekkert með þá sem eru Gudi handgeingnir, en það gylðir á-méðan þeir eru í hans þénustu, en ekki annars. Svo margir sem ekki geingu út-af sinu húsi þá nótt, sem páska-lambid var að kvældi etid, þeir urðu frl fyrir mord-einglinum í Egyptalandi, Exóð. 12. Guds óshnilig kyrkja hér á jörðunni er þís það, hvar inni þið saklausu Guds-Lamb, sem burtók heimsins syndir, verður dagliga sláð og offráð í rétt-trúadra hjörtum, þeim himneska föður til sátleiks líms; gángir þú út af þessu húsi, kristinn maður, þá kann eg ekki að segja þig óhultan fyrir dráps-einglinum; en þykir þitt líkara, að þú meigir í hans hendur falla. Í þessu h. Evangelíu höfum vér eptirðami bæði uppá Andskotans illkufulla meðferð á syndugum mönnum, og svo hans barna brectossi á-móti Gudi og hans börnum. Vil eg því í þetta sinn tala: 1) um Djöfulsins vald yfir syndugu bolði á þinum fyrri dögum, og svo nú: 2) um hans illku í því að spílla vorri andligri velferð. Eyrkt ofþ þar-til náðarfulli Gud með trapti þíns Andu, í Jesú nafni, amen!

Utlæggingin.

Mjög svo aumkunarlliga hefir þessi manneskja haldin verið, sem hét umgefur í Guds-spjallinu; því hvað kann vesælla að vera, enn þegar tunga mannsins er bundin í hans munni, svo hann fær ekki talað víð adra menn sér til skémtunar, eigi kvartad um þá hluti, sem hann ángra. Einn máttensingur er í heiminum svo sem fyrir utan heiminn; hann hefir tungu og talar ekki, og ekki öllu betur enn ein líkneskja er hann á sig kominn. Nú enfur það þó miklu á, að ráða er af Guds-spjallinu, að þessi plága hafi verið af Djöflinum, og er því ekki að ueita, að Gud hefir Andskotinum leyst mikla hluti í lífhamligum efnum á dögum gamla Testamentisins, á hervoistar dögum vors Frelsara, á dögum hans h. Postula, hvörja hann sér-i-lagi útsendi í sinu nafni, til að planta sinn vinnu

gard á meðal manna söná hér á jörðunni, og svo nokkra stund fram eptir öldunum, til að styrkja og auka þessa nýu plantan, með auglýsingu síns máttar yfir Djöflinum. Hans óútfegjanligri mistúnssemi og náð höfum vér það að þakka, að vér finnum ekki svo mjög þar-til á vorum dögum, að Djöflinum sé leyft að hafa vald yfir manneskjunni í líkhamliðan máta. Þjárrí sé því, að eg segi: það Gud kunni ekki ef hann vill, að brúka Ándstötann til að straffa syndir manna, því hann er í hans hendi, svo sem all hans verk; hitt efast eg um, hvort það sé hans vilji nú um stundir. Sá alvitri Konungur hefir þúsund vegi og máta til að stjórna sínu ríki; eins og eitt kóngs-ríki umbreyttist á marga vegu eptir tíðunum, svo sjáum vér einnveginn, að það er stéð í Guds ríki hér á jörðunni. Að sonnu er hann ekki sjálfur í nokru umbreytanligur, heldur umbreytir hann öllum hlutum, eptir því sem hans guddómligu speki haga þykir; hann taladi sjálfur við fedurnar fyrir flóðid; hann gjörði slíkt þíð sama við Ábraham og hans eptir- komendur allt til Mósen; Móses tók réttindin af hans munni, og féð þau Ísraels sonum, og hann gaf þeim, fyrir hans hend, sitt h. lögmal, stríðad á stein-töblum til að lífa eptir, Eród. 24; hann stjórnaði sjálfur eins og einn veraldligur konungur sínu fólki, þar = til þeir vílðu ei leingur láta hann drottna yfir sér, og hann gaf þeim Saul konung í bræði sínni, Jóh. 13; hann taladi þó við hans eptirkomendur fyrir munn sína Spámanna, og jafnvel í herleiddingunni lagði hann sitt ord í þeirra munn; en í tímans uppfyllingu hefir hann talad við oss fyrir Soninn, Hebr. 1, og látid hann, sem er útgeinginn af hans skauti, Jóh. 1, opinbera mönnum sínn vilja; en þegar hann sté til himna og inngæð í sína dýrd, þá sendi hann Postulum sínum h. Ánda af sínum Fedur, Jóh. 15, sá er leiddi þá í allan sannleik, Jóh. 16, og kéndi þeim ekki einasta hvað þeir tala áttu fyrir þeim, sem sálshjálpina erfa stýlðu, heldur og fyrir herrum og konungum, Matth. 10, sem offóktu Guds Evangelíum. Þessir eru þeir, sem oss hafa Guds vilja stríðadan eptirlátid í Gudsþjöllum, sendibréfum og opinberunum, fyrir hvor að Guds kyrkja stjórnaft enn-nú í dag hér á jörðunni. Síðan þeirra daga vítum vér ekki til að Gud hafi talad við menn- ina, nema í þessu sínu h. orði, hvort ed enn-nú dagliga kénnist og predíkast meðal vor. Áf þessu sjáum vér hvorsu margbreytt að hefir verid ríkisstjórn þess máttuga alshérja- Konungs hér á jörðunni. En hvað Satans útréttingum víðvíkur, þá sé eg, að hann hefir leyft honum marga hluti að fremja á gamla Testamentisins dögum; honum þóknadist að láta hann slá sínn þénara Job, með sárum og kaunum, Job. 2, uppá það hann reyndi hans þólmæði, og sýndi Ándstötanum hvorsu að Guds kraptur væri í mannsins breið- leika máttugur, 2 Cor. 12; hann lensði tóframönnum Pharaónis marga undarlíga hluti að gjöra, fyrir Satans krap, Eród. 7. 8, uppá það hann með þeim og þeir með honum yrðu til skammar fyrir Móse Guds þénara; Gud leid honum að áklaga Jósuam, hinn ypparsta prest, Zach. 3, svo hann af hinum æðsta Biskupi sálna vorra straffaður yrði, og annað því-um-líkt er að lesa í sögum gamla Testamentisins. Hvar fyrir mundi nú Gud gjöra þetta? ekki þess vegna, að hann ei gjarti með sínum almættis krapti alla hluti verkad, eptir því sem sjálfur vill hann, því fyrir honum er eðert ord ómáttugt, Lúc 1, heldur eins og hann lét Pharaónem standa og ekki um föll steypast, þar til hann opstínnis aud-

sýndi sína miklu makt á þónum, Róm. 9, svo lét hann á þeim dögum Andstötann brúka á-síundum sína makt til að láta mannfynid sjá, hvað miklu Gud væri þónum sterkari, svo þeir lærðu að trú á einn Drottinn Gud, og eingan annann. Aldrei hefir þó Andstötinn feingid svo mikla makt til að opinbera sig mönnunum, svo sem á holds-vistar dögum vors lausnara, og lítur það eins út, svo sem Gud hafi viljad genma sínum eingétna Syni þá sterkustu orustu móti þónum, svo hans sigur yrði þess frægari meðal mannanna. Hann taladi við hann sjálfan eins og maður talar við mann, Matth. 8; hann kvaði dóttur þeirrar KananiSKU, Matth. 15; hann fastadi þeim Djöful-óða á vatn og eld, Matth. 17; hann bjó í þeim tveimur Gergezenis, Matth. 8; hann gjörði þennan málausan, sem vor texti um-talar. Hvar fyrir mun þetta stæð vera, br. m.? mannfins styrkleika sjá menn ekki, nema hann hafi einhvörn að reyna orku við; og svo sem Eadurlausnarinn segir í þessu Evangelíó: þegar einn sterkur hervopnadur vordveitir sitt anddyri, þá er allt með maki, hvað hann á, &c. Það var vorum Herra fyrir minstu, að þvinga Djöfulinn eptir sinni vild; annað var hans eyrindi meira í heiminn, sem var að lúka þá sekt, er mannfynid átti Gudi að gjalda; en svo sem Drottinn í gamla Testamentinu leyfði Andstötunum að sýna megn sitt sdruhvörju, mönnunum til eptirtektar, svo leyfðist og þessu illhvöli að vada hvað mest uppi og brúka makt myrktranna, á-medan Guds Sonur umgæft hét á jördunni í mynd eins þjóns, þeim öllum til trúarstyrkingar, sem á hans nafn trú á vilðu, að þeir sjá mættu að svo auðvirðiligur sem hann var, þá væri hann þó sá, sem af Gudi sendur væri til að nidurbjóta Djöfulsins verk, 1 Jóh. 3, og með öllu að sundurmola hoggormsins höfud, Gén. 3. Hefði og Guds eingétinn Sonur strax sem hann var til himna farinn, bundid svo þendurnar á Djöflinum, að hann hefði ekki feingid sdruhvörju að slá sig sjálfan á munninn, þá kann-sté, að illhvödid í verseldinni hefði sagt, eins og þessir sögðu, að fyrir Belzebub hefði hann útrekð Djöflana á sínum hervistar-dögum; því gaf hann þónum og nockurn taum um Postulanna daga, sem er að sjá af þeirra gjörninga-bók, og á-medal annara þegar Satan mátti til stammar sér meðkenna: Jesum veit eg, og Pál þekki eg, en hvörjir eruð þér? Act. 19. Það er og líkligt, að fátækum fiskurum, sem hældust fyrir affkum veraldar, mundi ekki hafa stórum trúad verid í þeim hlutum, sem svo eru gagnstæðir holdligri skynsemi, sem Christs Evangelíum er, hefði hann ei stadfest þeirra predikun með þessum og sdrum jafnvægum kraptaverkum. Dásamliga hefir Gud uppbyggt sína kirkju hér á jördunni, hvör sem þar að vill gjæta, að hann hefir látið hana vara fyrir utan allt mannligt yfirlæti, og alleina af þeim hlutum, sem ekki standa í nockurs manns valdi, nema þónum sé það af Gudi gefid; og er hún í þessu líf Salómónis musteri, sem byggt var fyrir utan allt hátenski, svo þar þeyrdist ekki axar edur hamars-hljóð, 1 Reg. 6. Segid mér, hvört nockur átrúnadur hefir svo byrjast sem þessi? edur svo leingi stöðugur stadið, nema þónum hafi framfylgt verid af mannligu valdi? en síðan hinn alhagi Smidur hafði svo fastan grundvöll lagt fyrir Spámennina og Postulana, Eph. 2, og allra helst fyrir hinn sterka Hyrningar-stein, hvörn Gud hefir sett í Zíon, Esa. 28, að hann yrði höfud hirningar um aldur og afi, svo að vel mátti ofan á byggja, þá hefir hann látið spádómunum flota og kraptaverkunum linna. Gud gjörir eingan hlut forgefins, og svo.

sem það var eðfi nandsfynligt að Guð taladi frammar við mennina, edur opinberadi sig eptir Þoflulanna daga og Spámannanna, þar allur Guðs vilji er opinber í þeirra bókum og pfaálmum; svo lagði hann og hapt á Andfótann, eptir það hann ei þurfti frammar að auglýfa fína miklu makt á þonum. Eg veit eingin rot til, að Guð hafi gefið Satan nocturn-tíma taum alleina til að kvelfa mennina, því hann þefir nóð ráð til að ftraffa fýndir vorar án þeffs, heldur annaðhvort til að reyna finna barna trú, edur fjálfum þonum til þegningar; eða segid mér, nær Satan þefir auglýft fína makt, nema fír til fírvirðu og fínu ríki til niðurdreps? Eíðan Guði þefir nú þóknast að brúka onnur meðol til að fíjórna með finni fyrkju, sem er þið fíjára ljós Evangelíi, þá vill Guð eðfi leika fyrir mannligrí forvitni með opinberunum edur fraptaverkum, þar þeir eru ó-affákanligrí, sem eigi vilja Guðs orði trúa. Heródes vænti að hann mundi fjá teikn af Jefú, lúe. 23; en Jefús var eðfi í heiminn kominn til að fíemta Heróði; Satan vilði einnín að hann auglýfti fítt almátti á fíeinunum, Matth. 4, en Ehríftur fýrði þonum að hann var fá almáttugi Hyrningar-fíein, sem hans hófud þefir í fundur-brotið. Þetta fólt beiddið eptir teikni af himni, og þótti það eðfi nóð að þeir fáu Djöfulinn útrekinn, en Herrann fagði þeim fíhldi eðfi teikn gefaft nema Jónæ fpámanns, Matth. 12, því eins og Jónas var Miníve, mundi Mannfíns Sonur verða þeffari kynflóð; en þeir sem nú eðfi vilja Guði trúa, nema þeir þykíft Djöfulinn fjá, fíulu eðkert teikn fá, nema Mannfíns Sonar, hvørs greftrunar- og upprífu-teikn að Jónas var; og vilji þeir eðfi þar með nægjaf, munu þeir fjá hans teikn í fíþum himins, er hann fíemur með makt og miklu veldi, Matth. 24, að forðæma bæði þeirra fjátrú og þeirra vantrú, sem á jorðu bygga.

J annann máta vil eg taka mér orðfok af þeffum mállaufa manni til að fíoba, á-famt yður, hvort eðfi er funum monnum í verolðu þeffari eins mikið á-fátt í andligrí, svo sem þonum var í líkhamligrí þeílfu. Ei þurfum vér lángt að leita að dæmum þar uppá; hvorra fofur var betri, þeirra er fögðu, að Jefús ræki út Djöflana fyrir Belzebub, edur þeffa mállenfíngs? J þínu fyrfta bodorði þefir Drottinn tilreíðt fír eítt musteri í mannin-um, fegjandi: þú fíalt eðfi hafa annarliga Guði fyrir mér, Exóð. 20; hvað hann útleggur í öðrum fíad, fegjandi: eífta fíalt þú Drottinn Guð þínn af öllu fjarta þínu, og af fíri öndu þínni, og öllu hugfóti þínu, Devt. 6; en fíraf í öðru bodorðinu þefir hann fííadab fíennimann til þeffa musters, sem er túngan. Þegar fíennimennirnir í gamla Teftamentinu fóru til fíretta við Drottinn, þá leítuðu þeir hans optaft í helgíðóminum; svo fíetur og túngan af fjartanu allt það þún tala fíal, og af þeffs nægd mæíir munnurinn; en fegid mér: verður noðud Guðs musteri helgab, þó þar væri þegómlig æfínþr og fíroffögur þulbar? enn fíður verður fjartab helgab með fánýtum þauntum, að eg tali eðfi um fíammarlig orð og fíffíligt fjál, sem fírfnum fómír eðfi, Eph. 5. Svodðan er undarlig þögn í Guðs enrum. Davíð býður að menn fíeu eðfi eins og þeffar og mular, hvörjum menn verða bítí og beíft í munn að leggja, Pf. 32; en það er fírglígt að víta hvörfu mállaufar fíépnr eru fremrí mörpum Guð-laufum, sem vanhelfa hans h.nafn, forfma hans orð, þæða að hans þémurum, fíotta hans fíenníngar og albrei edur allfíalðan taka fír hans býrdarfulla nafn í munn, nema þá þeir ljúga edur fíerja. Áfuan taladi forðum daga

Róm. 22, þegar Gud sendi sinn Eingil til Balam að móðstanda þonum og þú talaði rétt; en þau ótömbu villidýrin, sem að nú upp alast í heiminum á Andstöfotans stalli, þáfa lært annað-hvort eðert eður illt að tala, þá Gud sendir sína Eingla, Mal. 2, það er sína kénimenn til þess að leida þá til himnaríks; eru eðl svoddan fráleitir manneshtur haldnar af dauðum Djöfi? Eg vil nú ei tala um bænættarleysið í heiminum. Hvort er sá, er leiti að Drottini og áfalli hann í neyðinni, Ps. 59? Men látafst koma saman í húsi Guds, og menn krjúpa þar niður til að fríðmælast við þinn Almáttuga; en Gud gjæfi það væri með sannri trú, lítilæti og auðmjúkum anda. Allt það sem eðl er af trúnni, það er synd, Róm. 14; sá sem bíður án trúar, þann bíður eðl einungis forgefins, heldur gjörir sína bæn að synd, svo sem Davíð óskar þeim ógudligu, Ps. 109; og menn lasta Gud meir enn dýrka með svoddan bænum, verandi eðl einasta málfaltir, heldur verr enn mállausir fyrir þonum. Eðl þarf mikinn orðastjóla til að vera málsnjall fyrir Gudi, sem er hjartnanna og nýrnanna rannsakari, Jer. 17; eingiun sá Mósis varir bæraft, Exóð. 14, og sagði þó Gud við hann: Því hrópar þú þannin til mín? Konan sem ungetur, Matth. 9, taladi eðl orð frá munni, heldur sagði með sjálfri sér: ef að eg mætti að eins snerta fald hans klæða, þá munda eg heilbrigð verða; þó varð mistunsembanna Afgrunn að birta sig fyrir henni með þessum orðum: vert þú hughraust dóttir! Þín trúa gjörði þig heilbrigða. Hvort kann of þér-um betur að undirvísa enn sá eingetni Sonur Föðursins, sem er í hans stauti? Þar hann segir til sinna lærisveina, Matth. 6: þegar þér bíðist fyrir, þá verid eðl margorðir svo sem heidíngjar, þeir eðl hyggja að þeir fyrir mælgj sína bænþeyrdir verði. Í anda og sannleika ber of að bíðja, Jóh. 4; þá tala menn nógu snjalt fyrir Gudi, því það er sá málsþáttur sem þonum þóknast. Allir menn kostgjæfa að tala þeirri tungu, sem konungurinn talar; svo eiga vor bænar-ord Guds orði famlák að vera, um hvort Davíð svo talar: Herra! þín ord eru glóandi; og þar eptir vill hann breyta nær hann segir: Herra! mínar varir skulu þínu lofi útfleyta; svo sem heitt vatn í súðunni yfir-geingur og skúmar, hvort eðl ei kann leingur að halda sér í katlinum fyrir þita; og það kallar St. Páll, Róm. 12, að vera glóandi í andanum; en þessar glæður hjartans á-stundar þinn vordí mállensis Djöfull að útslækva á einhvörnu hátt, svo þó vér tölum, þá skuli Gud eðl þeyra, og þó vér bíðjum, skulum vér eðl bænþeyrdir verða, og þó vér útbreidum vorar þeydur, þá hylji þó Gud sín augu fyrir of, Esa. 1; því glepur hann fyrir of í bæninni með þegómligum þannkum; með vantrú, með eptirlaungun til vorra upa og búgarða, eða með velgju andans, svo vér eðl meðteknir, heldur útfirptir verðum af Guds munni, Apóç. 3. Ó, of auma! vér erum ei betur á of komnir enn lazarus, hvort eðl eðl kunní að gánga fyrr enn Chrístur skípaði að lesa af þonum bændin, Jóh. 11; svo erum og vér, að vér meigum eðl tala rétt við Gud í bæninni, nema hann upplensi sjóstur vorrar tungu, og útreki mállensisins Djöful, en leggi elðkol síns Anda á vorar sautugar varir, Esa. 6. Þannin erum vér nú við Gud, enn við náungan eingu betri. Hvort kann stærri að vera tunguunar brestir enn sá, nær menn gjöra stóran rög af því, sem eðert er? hvort kann vídurstnggiligra að hugsaft eður talast, enn að brúka tunguna, hvort að er einn þinn bestí limur á mannsins lífhama, sem gjörd er til að losa

End sum Skapara, til að forðvara sinn náunga, til að fenna fríð mittum fundurlyndra, að brúka hana, segi eg, til að myrða hinn saklausu, og ljúga líf og æru af sínum náunga? Ljugin er verri öllum öðrum Andskotans illstu öndum; því er sá plágadur með vondum Djöfli og þúngu málfenfi, er sér hana temur. Öll synd er ljúgi, og fyrir hina fyrstu Andskotans ljúgi, Gen. 3, er öll synd innkominn í heiminn, og síðan útrunnin til allra manna, og þótt að allir séu ekki að þessu fundur, þá er þó hér fyrir utan mörg tungunnar vandbrúkan, sem í allan máta er ófæmandi. Þar eru þeir til, er ekkert velgjört þykir, utan hvað þeir sjálfir gjöra, og lasta annara gjörðir, jafnvel þær, sem ekki lastverðar eru; falli margvíslegir dómur um einn hlut, léppast þeir við að fylla þann flokk, er færir á hinn verra veg; þessir eru gjarnan sjálfir þínir síðstu og öðrum sakari, og af því þeir vita að þeir eru sjálfir illa ræmdir, þá ætla þeir að annara óþróður muni þeirra affækun verða. Þú þrasurari! segir Frelsarinn: drag fyrst hjálkan út úr þínu auga, Luc. 6. Það væri vel aðgjætandi, að sá væri heilshugn sjálfur, sem dæmir um annars blindni. Eg veit að það er loflegt að segja einum til sinna lasta, því segir Drottinn Gud, Levit. 19: þú skalt straffa þinn náunga, svo þú berir ei skuld hans vegna, en það á að vera eptir skynsemi, svo að gaukurinn dæmi ekki um svana-hljóðid, eða þrasinn um fundfuglana. O, Herra Gud! þvær kann að vita hvað opt hann syndgar? Ps. 19. Dæmid ekki, segir Endurlausnarinn, svo þér verðid ekki dæmdir; fordæmid ekki, svo að þér verðid ekki fordæmdir; því með þeim sama mælir, sem þér öðrum mæld, mun yður aptur mælt verða, Matth. 7. Hvað margur dæmir sjálfan sig óvitandi, þegar hann aðra dæmir fyrir sömu lesti, er hann er mest hláðinn sjálfur? og ekkert er tðara enn það, að menn lýta það á öðrum, er þeir vita með sjálfum sér, viljandi þannin dyljast fyrir mönnum. Þar eru og svobdan skynlausar manneskjur til, sem lýta sin náunga fyrir þá hluti, sem þónum er ekki í sjálfsvaldi að gjöra við; svobdan er einn stöðligur illu-andi, því þvær hann foraktar fátækan, hann hæðir Skaparan, segir Salómon, Pröv. 17; svo er og um hvað annað. Sé einhver vitgrannur, vesæll, ófríður, málhætur, eða þefir nocturn þvilkann breft náttúrunnar, sem hann fær ekki aðgjört, þá finnaft þó svobdan vitstola manneskjur, sem ekki stamast sín að hafa þvilkat að þáði. Hver þú syndugur maður, er hann fátækur, seig mér, í hverju ert þú audugri? Þar hann vantar fémunina, hverjum mætur og ryð kann að granda, en þig vantar þekkinguna á Gudi og sjálfum þér; er hann vanstapadur og ei svo gjörvilligur, þótt þú að segja það ljótt, sem Gud þefir svo vera látid? en lít þig þid innra, ef þú mátt, og skóða þvornin Djöfullinn þefir afmyndad sálu þína, það þú mátt ekki líta réttu auga til Guds stépnú; hann er vitgrannur og veit ei hvað gjöra byrjar, hverju ert þú vitrari? Þar þú með sjálfsþóttanum og hans nidran gjörir þig þónum þess fávísari, sem óður maður er heimstum argari. Lucifer, þvørs að gétid er hér í Evangelíð, var af þeim í Samaría, Belshebul kalladur, það er flugna-þvöðingi, og það af því, að illu-öndunum í loptinu verður við flugur samlikt, Eph. 6; en það er þeirra art, að sækja þar mest að öðrum lífandi stépnum, sem þeim et meinsamast, og þvar sem þvöndid er af, þar setjast þær á og stínga; þeim eru þínir ógudligu spottarar líkir, sem eru þróttir

um annars mein, og una sér illa nema einhver steyti sig, sverja sig svo í ættina að þeir séu af Fjandnum, um hvorn Páll talar, Eph. 2: að hann sé einn höfðingi, sem vald hafi í loptinu, verlandi í þvermóðskunnar-börnum. Þessi málhelti drottinnar nú svo mjög í heiminum, að þótt allir hafi hana á æðrum, sem von er, því hún spillir hinum besta hlut, sem er gott mannord og rétti, þá geta svo fáir vanið tungu sína þar-um, og eru þeir af Djöflinum þungliga plágadir, sem þannin myndir eru, og væri öllu betra að þeim væri tungan úr munni skorin, heldur enn að þeir séu veltalandi til þess að safna sér þeim syndum, er því valda, að þeir eðli fá einn vatns-dropa til að kjala hana með, nær þeir þínast í helvítis eldi, Lúc. 16, af hvörjum St. Jakob segir, að þvílíkar tungur séu upptendrðar; því ef Endurlausnarinn skipar að útstínga það augað, sem hneiplar, Matth. 18, þá er líklegt að hið sama megi þess heldur um tunguna segja, sem hún er háfari til að drýgja fleiri og verri syndir, nær hún misbrúkt er. O, Herra Jesú Chríste! þú saklausu Guds-lamb, sem eðli upplaukst þínum munni, heldur enn sandur til slátrunar leiddur, Esa. 53, virðst þú að temja vora tungu til að losa og dýrka þitt h. nafn á-medan vér hrekjumst í utlegd þessari, svo að vér þér enlíst lof sýngja megum í dýrd himnanna, með öllum útvaldum Guds-börnum, amen!

Sunnudaginn í Mið-föstu.

Gudspjallib, 26. 6. Kap.

A þeim tíma; eptir þetta fór Jesús yfir um sjáfar-hafid Galíleæ, sem liggur við stadin Tiberíadis, og mikill mannfjöldi fylgdi honum eptir, þvíad þeir sáu hans jarðteikn, sem hann gjörði á þeim sem sjúkir voru. Jesús gekk uppá eitt fjall, og settist þar niður með sínum lærisveinum; en þá var Páskahatid Gyðinga nálgæ. Og Jesús leit þá upp, og sá að mikill mannfjöldi kom til hans; þá sagði hann til Philíppum: hvaðan kaupum vér braud svo að þessir neyti? en þetta sagði hann til að freista hans þar með, þvíad hann vissi sjálfur hvað hann vildi gjöra. Philíppus svaradi honum: braud fyrir tvö hundrud peninga nægisti þeim eðli, svo að hver einn fái þá nokkud litid. Einn af hans lærisveinum, sem að var Andreas bróðir Simonar Petrí sagði honum: eitt ungmennt er hér, sem hefir fimmm bygg-braud og tvo fiska; en hvað skal þetta á-medal svo margra? þá sagði Jesús: látið mennina setjast niður að borda, en þar var í þeim stad gras mikid; og þar settust niður að borda, fálmennt að tölum, nær fimmm þúsundir. En Jesús tók brandin, þá hann hafði þackir gjört, og fekk sínum lærisveinum, en þeir feingu þeim sem til bordfins höfðu setst; líkt hið sama af fiskunum, svo mikid sem hver vildi hafa. En þá þeir voru mettrir, sagði hann til sinna lærisveina: safnið saman þeim

leisum sem af geingu, svo að ekkert spillist. En þeir söfnuðu þeim saman, og fylltu upp tólf kassar meður þessar leifar, af þeim fimm bygg-brandum, hvörjar að voru auk þess, sem þeir höfðu neptt. En þá er þessir menn sáu hvort teikn að Jesús gjörði, sögdu þeir: Þessi er sannarlega sá Spámadur sem í heimin skal koma. En þá Jesús formerkti það, að þeir mundu koma og handtaka hann, og gjöra hann að konungi, veif hann einsaman burt, upp aptur á fjallid.

F o r d i u m.

Einn af þeim gömlu spekingum sagði forðum daga, að náttúran væri ánægð með lítið; en ef vér eigum að strífa undir með bönum, þá munar nokru hvörninn náttúrunnar þýðing er tekin, því stíllist fyrir þetta ekki nema sál og líkhami í sjálfum sér, þá er það satt, að þau þurfa ekki mikils við af veraldligum munum sér til viðværis. Þegar líkhaminn er ófoltinn og ófrosinn, þá er bönum nóg; en þegar sálin gírnist ei framur, þá er hún ánægð, og varðar lítið með hvörju þessi naudþurst er uppsýld, því einn vel undirþam í skinn-fyrirslinu, Gín. 3, og Salómon í allri sinni þrúði, Matth. 6, og Jóhannes öllu betur í útsalbs-feldinum, Matth. 3, heldur en Heródes í sinni purpura-kápu, Act. 12. En sé náttúrunnar glósa tekin fyrir syndum-spilt mannsins edli, þá hefir hún nær því aldrei nóg; hún er eldinum lík, sem þess meir logar sem meir er í hann borð. Blóð-sugan sleppir húninni um síðir, þegar hún er fullorðin; en syndum-spilt náttúra staldar því er hún legist á; sadningin er henni orðfót til á meira húngurs, og hún verður aldrei söðd nema með sulcinum; vilji nokkur sedja þennar sýn, þá tekst það ekki með öðru máti, enn að draga við hana féðrið, svo hún dragist sjálf upp um síðir. Hvað lítið að náttúran af sjálfri sér viðþurfi, það kinnir ofi þessinn inn hjá Lúc. 12, meðal annara, þar hann segir: verid ekki hugsið fyrir yðru lífi, hvað þér skulud eta, eða fyrir yðar líkama, hvörju þér skulud klæðast; er ekki lífið meir enn fæðslan, og líkhaminn meir enn klædnadurinn? En þótt að vor náttúra þurfi ekki margra hluta eða mikillar umfögunar við, þá hefir Gud samt tilfíðað, að maðurinn skuli með erfíði næra sig af jörðinni alla sína líf-daga. Það gamla lögmað stendur enn-nú í dag dráttad: í sveita þíns andlitis skalt þú þíns brauds neyja, Gín. 3. Gud hefir losað að blessa Ísraels erfíði, Deut. 28, en ekki hans skjulepsi; hann gefur að sonnu þeim er hann elskar sitt braud, þá þeir sofa, Ps. 127; hann lætur himininn rigna, jörðina gróa, fénabinn ávartarsaman verða og vötnin af sér gefa allra handa físta, þótt maðurinn sofi; en samt hefir hann þó ekki hler með leyft að hann skuli aldrei vaka, eingum hefir hann heitid að steikt gjæs skuli stjuga í munn bönum. Letin er einn lífandi daudi, og vakandi svefn, og vinnur ekki nema til óþoka bæði hjá Gudi og mönnum. Ef nokur réttir einhvörjum ólmusu og hann nennir ekki við að taka, hvað kann sá við því sem gefur? og svo er það einnvegin, þegar Gud upplýkur sinni mildu hendi, til að sedja allar lífandi skópnur, og lætur grasid vaxa á jörðinni, fíkin tóngast í vötnunum, fénabinn ávartast á landinu, en mennirnir forsóma að hlirða þessar Guds gáfur; er þá nokud skulbin hjá vorum Skapara? lónge frá því. Man lét hann rigna að sonnu á erðimörkunni, Eróð. 16, en sjálfir máttu Ísraels synir það saman lesa, og aldrei veit eg að manningum sé arvinnu sinni losað, nema hann hafi umfögun þar fyrir með sínu erfíði, þá ekki með heidngligrí búkförg, með hvörri Gud bannar að þýngja hjörtun, Lúc. 21. Í einu orði að segja, að leita fyrst Guds-ríkis og hans réttlætis, svo ofi allt annað gott tilleggjst, Matth. 6; það er sá rétti vegur. En þaðan frá liggja tvær villi-götur, önnur til leti og ómennsku, önnur til ómikillrar óþýggju. Þáðar verða ofi bannabár í upp-Iesau Evangeljó; af hvörju eg vil það alleina tala í þetta sinn: hvörninn vér eigum kristiliga og ærliga að leita nærfngar vorrar. Sjálpa ofi þér til góði miskunsemdanna Fadir fyrir Jesum Christum, amen!

Utlæggingin.

Supphafi þessa h. Evangelíi heyrnum vér, b. G. e. að þegar vor Herra fór yfir um sjóinn, sem liggur við stadinn Tiberías, þá hafi mannsjöldi mikill fylgt honum eftir, þvígð þeir sáu þar jarteiknir, er hann gjörði á þeim sjúku. Sannliga þessir það verid enriudi þessa fólks, að heyrta Jesúm og hans kénningar, þvörjar hann stadfesti með kraptaverkunum; þeir telja ekki eftir sér að fylgja honum eftir, þó hann geingi á endimörku, því Jesús gét uppá eitt sjall, segir Tertinn, og þeir fást ekki um það, að þeir höfðu eðert til matar með sér, og ei heldur var þar að fá í öbygdinni. Lær þér af, Kristinn madur, þvörninn þú átt að haga dagliga þínu framferði; þessir vóru 5000 að tölum, en Gud gjafi að 5 findust í mörgum þúsundum á-medal vor, sem láta sér umhugad vera, að leita fyrst Guds-ríkis, og hans réttlætis, áður enn þeir fara að þýngja sitt hjarta með sorgum þessarar næringar. Ekki er þér gétid um að þetta hafi stæð á sabbats-ædur hvíldar = degi; það þessir og ekki verid, því annars mundi Drottinn hafa birtst í samfundunni, og ekki verid á reisu þann sama dag; þú skalt og ekki meina að það sé nóð, að þú hlaupir til kyrkjunnar þvörn helgan dag; þvörn dag áttu að offra Gudi þaðargjörðinni, því þvörn dag er hans misfun nú og ferst yfir þínu höfði, Thren. 3; þú medtekur á þvörjum degi þitt dagligt braud með þínum munni, því á og þinn munnur dagliga að losa og prísfa hann, sem þig og allar lifandi sképnur mettar með sinni velþóknun; en þú ert hildulitill þar-um, og þér þvirkir þeirri stundu illa varid vera, sem þú gefur Gudi til að biðja hann um sína blessan, eins og honum sé veitt í því að misfuna þér. Þvörn afgud gjörir þú sjálfan þig? meinar þú að einnar stundar erfidi dragi þér meira enn hans aðstod, sem í einu augnabliki snéri vatni í vín, Jóh. 2; sem með sinni blessan mettadi 5000 manns af 5 bygg-braudum? mun þitt víkuvark með allri þinni áhyggju verka meir enn hann, sem á 6 dögum skapadi þið dásamliga stórvirki himins og jarðar? Gén. 1; og þó ert þú svoddan sjálfþvrgingur, að þú vilt ekki fá hann í líb með þér, áður enn þú geingur til þíns erfidis. Veitst þú ekki að madurinn lifir eigi af einusaman braudi, heldur af sérþvörju orði, sem framgengur af Guds muani, Deut. 8. Tveir vegir liggja til alls-nægta í heiminum; annar í-gégnum mikil nmsoif með Martha, Lúc. 10, en annar með Maríu, að þvo fatur Jesú með sínum tálum, og þerra þar með hát-loðum sínum, Jóh. 11. Ekki segi eg að þessar leidir kunni ekki saman að liggja, og þótt sinn fari þvörja, að þeir kunni ekki báðir að hafa sama natur-stað, því Martha og María kunna vel að forlíkast í einu húsi, þó svo, að hin gjori ekki þessa affskipta ædur flagi yfir henni, því hún þessir útvalid það góða hlutskiptid, Lúc. 10. Lúðuligt er það þús, þvar forsjón og gudrækni haldast í hendur, svo að María bidur, en Martha stýdur; en skuli annars-þvörs án vera, þá er fá lángtum beinni, sem liggur réttlínis til Guds, heldur enn þinn, sem lætur oss flækjast í kríngum hans sképnur. Vor áhyggja og erfidi kann að bregðast; þvad margur vinnur baki brotnu, og þrífst ekki samt? en gudræknin þessir aldrei nóðrum brugðist, heldur verða þeim allir hlutir að góðu, jafnvel sjálfur stórturinn, sem að Gud elska, Rom. 8; séu þeir líkhamliga voladit, þá eru þeir í Gudi ríkir; séu þeir foraktadit í heiminum, þá eru þeir þó mikils metnir í himninum. Skal eg kalla þann ríkan, sem á mörg naut og saudi, og ekki miklu heldur þann, sem á himins og jarðar

Stapara? ef Gud blessar eðli sína þjófnustu með ríkdómi, þá bregðst það þó aldrei, að hann blessi hana með sjálfum sér. Sá er eðli ríkur sem mikid á, heldur hinn sem lætur sér nægja; en hann sem hefir Gud, hann er altd ánægður, því þegar hann hefir Drottinn, þá fleytir hann hvorki um himin né jörð, Ps. 73. Mig skal eðli furða, þó Gud láti ástundum sína elskendur vanta aublegð heims þessa, því hann hefir gefid þeim langtum betra, sem er sjálfan sig. Þegar noður hleður sitt skip með nýtsamliga vöru, þá lettir hann á sér barlestinni; hvað stýlði hann, sem fullur er af Gudi, vilja þýngja sig með mammóna? og mun hann ei alla vegana varast Djöfulsins snörur, sem Gud hefir einusinni veiddan í sínu neti? Sá sem Gud hefir, hann hefir meir enn allt, og hann sem eðli hefir Gud, hann hefir minna enn eðli neitt; svo verður gefid þeim sem hefir, og tekid frá þeim sem eðli hefir, einnegin það hann hefir edur meinara sig hafa, Marc. 4. Vér þeyrum framvegis í Guds spjallinu, að Drottinn segir við Philippum: hvar kaupum vér braud, svo að þessir nenti? Allt vald hafði Jesús á himni og jörðu, Matth. 28, þó ráðgast hann um þetta við sinn lærifvein, hvar þeir kunni sæðslu að kaupa; með hvörju orði hann bendir þér til, kristinn madur, hvörninn þú átt að leita þinnar atvinnu, sem er í allan leyfsligan máta; eðli að Andskotans ráði, því hann stelur öllu því hann ræður til, og ert þú þá hans þjófsnautur, ef þú fyrir hans áeggjan útvegur þér föstur; eðli með okri, því Drottinn segir: þú skalt ei fá þína peninga þínum bróður til okurs, Deut. 23; eðli með kúgun edur harðdrægni, því Gud hefir andstýgd á þeim, sem selur lítilmagnan fyrir einn pening, og hinn fátæka fyrir einn skó, Amos. 2. Næst þessum sitja í Andskotans ríki þjófarnir, sem útrekta sínar hendur til annarligra fjármuna, um hvörja St. Páll segir, 1 Cor. 6, að þeir eðli eignist enlíst líf; og í sannleika þá er þjófurinn svívirðing, bæði fyrir Gudi og monnum; að sönnu segir Sýrach, kap. 20, að líðanligri sé þjófurinn enn lygarinn, þó muni báðir til ólúðu verða. En þegar einn ódaba-skélmir tvinnar hvörutveggja saman, mun hann eðli stétta ólúðunnar snoru handa sínum eiginn hálsi? og þótt hann meigi umstýða þá tím-anligu, þá er eðert vífara, enn að honum sálgað verði með ehlifri kirkíngu í helvíti, því eg hafði nærri því sagt, að það væri þjófsins lúða, ef hann yrði heingdur, ef ské mætti að gálginu friaði hann frá helvíti. Þeyrid þér, Satans-börn, ef noðrir erud, sem meigid ord mín þeyra, edur til þeirra spyrja: erud þér enn nú eðli óþyrstir vordnir af blóði fátæks almúga þér í landi? nær viljid þér láta af að útsjúga hús þeirra sem yður forforgun veita með sínu erfidi? skulu Guds-börn leingi bera yðar svívirðingar? á Gud ofs leingi reidur að vera fyrir yðar sakir? geingur yður það eðli til hjarta; að hann straffar þá fyrir yðar skuld, sem yður ala? hafid þér eðli þeyrt, hvörfu Gud varð reidur við Ísrael fyrir ein-saman Achans þjófnad? Jós. 7; vitid þér eðli hvað Drottinn segir hjá Zach. 5: það er sú bolvan, sem útgeingur yfir landid, því allir þjófar verða sagdir frómir eptir þessu bréfi, en eg vil það framkoma láta, segir Drottinn Zebaoth, að það skal koma yfir þjófsins hús, og þess hús, sem sver fálstliga við mitt nafn, og það skal blífa í þeirra hús og eyða því með þess stóðum og steinum. Þeinkid þér þá, fyrst hann líður yður að plága stu-börn, meðan yðar tími yfirstendur og mækt myrkranna, það Gud muni vera eins og þér, af því hann þegir, Ps. 50, og sér þó þetta, og eðli vitja um síðir yðar ógudlegs athæfis,

finni reidi, sem að brennur allt til nedsta helvítis? Deut. 32. Þar fyrir látid af illu, ó, þér entur-ormar og nædrufn! og lærid gott að gjöra, Esa. 1; hvör hann þesir stolid, hann steli ei framar, heldur erfidi með höndunum! Eph. 4. Mauriun er einn veitur hópur, þó utvega þeir sína sæðslu um sumar-tíman; kúnisinn er og veitur lýdur, þó byggja þeir sitt hús á steinum; gras-hoppurnar þafa eingan konung, þó ganga þar allar út í hóp; gaungu-rófan vinnur með sínum fótum, og er í konunganna hlyhlum, Prób. 30; þetta gjöra þin vesælustu kvikindi jarðar; en hvað gjerid þér, sem Gud þesir gefid skynsendarfulla sál í heilbrigðum lífhama? Ó, þér þin þreksíða kynslóð! hvörsu viljid þér umflýja Guds reidi og fyrirdæminguna? Matth. 23, nema þér ydrift af hjarta. Guds spjallamaturinn segir, að Jesús hafi talad þessi ord til að freista hans með, því hann vissi sjálfur hvað hann vilði gjöra; þú stalt og ekki láta þig það undra, þótt Gud reyni sína, kristinn madur! Gud freistar að sonnu eintis manns til ills, segir Jakob, kap. 1; en til góðs freistar Gud mannsins, svo að reynsla vorrar trúar finnist gullinu dýrmætari, 1 Pet. 1, til lofs og dýrðar Christó. Abraham varð freistadur, Gén. 22, svo hann væri fyrirmyndun allra Abrahams sona; sú kananíska, Matth. 15, svo einginn ævænti, þótt Gud megi þegja um stund við bænum sinna barna. Merkiligt er þetta, að Drottinn spyr Philippum að þessu framar æðrum; sannliga, því hann þesir trúarveitur verid, svo að, það dýrðliga fraptaverk, er hann vilði gjöra, mætti þess betur ganga þönum til hjarta; eða hvað segir vor Herra, Jóh. 14, við sama lærifvein, er hann beiddi að hann sýndi þeim Födurinn: trúir þú ekki að Födirinn er í mér og eg í þönum? og varla æðrvisi vöru þinir lærifveinarnir á sig komnir, hvar fyrir Endurlausnarinn straffar þá, Matth. 16, þá þeir höfdu braudid eptirskilid, segjandi: ó, þér lítilltruadir! enn þá skiljid þér ekki, munid þér ekki þau 5 braudin, þar eð voru 5000 manna? og hvað margar karfir þér upptókud. Svo vill nú vor Jesús með reynslunni og auglýsingu síns almættis midt í freistingunni smámsaman innplanta trúna hjá sínum lærifveinum, og sama gjörir hann enn nú í dag, þá hann hjálpina undandregur, eður lætur venjulich lífs-medal hresta. Gud náði, þótt menn séu Christi lærifveinum í flestu ólíkir nú í heiminum, þá finnast þó margir þeirra líkar í þessu; braud fyrir 200 peninga nægir þeim ekki. En hvað gjörum vér? strax sem vér höfum ekki fullan maga matar, þá er þar munnurinn fullur ævæntingar; ef þar er ekki allt fyrir augunum sem eta skal, þá segir þinn vantrúadi: þótt Gud gjöri glugga á himininn, þá kann það ekki að sté að menn lifi, 2 Reg. 7; en þinn matvandi gétur ekki lifað við það léttneti sem dagliga fellur, hann segir: hvar vill þessi gefa ofs kjöt á endimörku? Núm. 11; sýnist nockud ómöguligt, þá hæðir mannlig skynsemi þar að. Hærnin skal þessi gefa ofs sitt hold að eta, og sitt blóð að drekka? Jóh. 6; þessi ævæntingarinnar- og óholinmædis-ord byrgja tíðt og opt aptur Guds mistunar idur, svo hann lætur þinum gudlausfa verða eptir trú sinni. Heyrid þér mér, er þá nockurt ord ó-máttugt fyrir Gudi? hann sem skapad þesir steininn, kann hann ekki að gefa vatn af þönum? Núm. 20; hann sem gjört þesir vatnid, hvað létt veitir þönum að umhverfa því í vin? Jóh. 2; er þönum nockud bágara að láta mig finna gull í fiskins munni, heldur enn í fisknum jarðar? Er ekki þrasinn gráðug sképna; þó lét hann Elíam fá af hans munni kjöt og braud, 1

Reg. 17; pressar nokkur oleum út af leir-kérum, og þó fyllti Spámannsins bæn og edjunnar trú svo mörk fór allt á barma, 2 Reg. 4. Þú segir Gud gjöri eðli kraptaverk á þessum dögum svo sem Elíe; eg meðfénni það, því þess gjörist eðli þors; Gud hefir gjört svo mörk kraptaverk síðan Elíe-daga, að sá sem eðli vill Gudi trúa fyrir þau, hann mundi ei heldur trúa, þótt hann sái Elíe kraptaverk; þar eru ei heldur margir á vörum dögum, sem þjóna Gudi eins og Elías; væri þar Elíe trú, hans árvekni og ástundan í Guds þjónustu, þá trú mér til, að Elíe Gud er einn og hinn sami, og eðli umbreytist hann. Þú segir: Gud gjörir eingin kraptaverk; en hvort er meira að gjöra alla hluti af eingu, Gén. 1, eða að gjöra vatn að víni, eða steina að braudum; mér sýnist eðert meira kraptaverk enn það, að Gud kann að forfarga þann vantrúaða. Lærifóeinarnir gátu eðli útrekð Túnglmeina-djöfulinn fyrir þeirra vantrúar sakir, Matth. 17; en eins mikid vald hefir Gud yfir Djöflinum sem yfir öðrum sínum sképnum; því sýnist mér það yfir-máta mikid kraptaverk, að Gud lætur þinum vantrúaða og óþakláta nokturn hlut að nokkurgóðu verða. Þar fyrir e. G. b. ef mannligur veikleiki kann að koma iun hjá oss, svo sem Christi lærifóeinum, ef vör erum þeim lík í trúarveikinni, þá verum þeim eðli ólíkir í hlýðninni; þeir gjördu slíkt er þeim var skípað, þeir stóðu eðli upp í nösunum á sínum Herra, eins og að væri þetta ómedal, svo sem að gjöra vorir þjónustumenn á þessum dögum; sé þeim skípað nokkud óvenjuligt, þá hrópar hinn lati, að þar sé ljón á veginum, Pröv. 22. Gjörum því verk kallanar vorrar í Guds ótta, og vörpum allri vorri áhyggju uppá Gud, hann mun því vel til vegar koma, 1 Pet. 5. Jesús tók braudid í sínar hendur, segir textinn: í þær bleffudu hendur tók hann það, í hverjar Fadirinn hefir lagt alla hluti, Jóh. 3.

Framar segir Gudspjallid að hann hafi litid augunum til himins og gjört það. Ei þurfti vor Jesús þessarar bleffunar vid, til að gjöra kraptaverk fyrir sjálfan sig; það vottar hann sjálfur hjá Jóh. 11, segjandi: eg þaðka þér Fadir, að þú bænheyrdir mig; en eg vissi þú mundir mig bænheyra, heldur vegna fólksins sem í-kríngum er, svo að þeir trúi það þú hefir sendt mig. Þar fyrir skalt þú vita, syndugur maður, hverjum Gud gefur dagliga sína bleffan, að þinn Endurlausnari hefir gefid þér eitt bleffað dæmi þér með, það þú trúa stýldir, að þín faung og fæða verður þá helst til bleffunar, þegar þú er í hans nafni bleffud. Það er ei minna verdt að gjæta feingins sjár enn að afla; somu atferð skal og kristinn maður hafa til hvörstveggja; eg sagdi fyrir skemmu þess stýldi í Guds ótta leita, svo segi eg enn-nú að þess skal í Guds ótta neyta. Hvað segir Drottinn um þá sem trensta á mátt sinn og megin, Esa. 8: verid illir þér lýdir, og rennid þó undan; herklædid yður, og hlaupid þó á flotta; buid yður út, og stýid þó undan; ályktid eina ráðagjörð, og þar verdi þó eðli af; hafid samtök, en það hafi þó eingan stab; og allt eins eru söfn manna og addrættir fyrir utan bleffan Drottins. Margur hirtulaus meinar að þetta sé eðli nema fánýtt hjál, sá eð eðli einasta hlepur sem annar hundur til sinnar fæðu, heldur og lætur sér aldrei til hugar koma að bidja Gud að bleffa sín efni. Öll sképna er góð, segir Páll, 1 Tím. 4, og eðert burkfastandi, ef þú er með þaðlati meðtekin, því þú hefgast fyrir orðid og bænina; en Gud nádi hvada þaðir þú eplísa Miskunsemi má

fá fyrir sína dagliga blessan hjá morgum manni. Eg meina það sé sannast, að vér setjumst niður að eta ástundum, og risum upp til að dansa, Exóð. 32. O, manneftja! er þá Guð leingur að svoipta enn að gefa, reidur heldur enn mistunsamur að vera, Eýrach. 5. Láti hann ofs nokkud móðrægt tilfalla, það liggur svo þungt með ofs sem blý; en ef hann opnar sínar mistunar-ríku ærlætis hönd, það er hjá ofs léttara enn fis. Framvegis stendur í vorum Texta: að Jesús hafi feingid sínum lærisveinum braudid, en þeir feingu þeim, sem til bordsins sátu; slíkt þið sama af fíttinum, svo miðid sem hver vildi hafa. Þetta sýnir mér vera ein ágjæt lífs-regla fyrir kristinn mann, hvornin hann á að hönbla með Guðs gáfur, sem honum eru í hendur feingnar. Jörðin er Drottins og allt hvað þar inni byggir, Ps. 24; sína ráðsmenn hefir hann sett yfir eigin sínar; hver er sá trúu ráðsmadur, segir Jesús, Lúe. 12, er hans herra setur yfir sín hjú, það hann gefi þeim í réttan tíma það sem þeim ber? Sæll er sá þjón, sem hans herra finnur svo gjöra, þá er hann kómur. Eins og Jesús fétt sínum lærisveinum í hendur braudid, til að útskipa þvi meðal bordsitjandanna; svo hefir hann og þeim, er honum þóknast, afhendi andlegd þessa þeims, til að úthýta meðal þurstugra. Þú stalt eðl meina, kristinn madur, að það sé allt þitt eigid sem þú meðferðis hefir; það braud sem afgangs er í þínn húsi, er forforgum þins volada; sá móttull er þú þarft eðl að brúka, er klædi þins nakt, Lúe. 3; þau faung sem á annan veg hjá þér stémmast og fína, eru lífsþjörg þins naubþurstuga; þar fyrir gjörir þú svo morgum sátakum órétt, sem þú mættir annars þér að stáðlitlu hjálpa, ef þú þvi inni-heldur, þá hinn voladi, sem er sannur slmusu-madur, við þarf. Ei þursum vér að brjóta niður vorar kornhlödur og gjöra aðrar stærri, svo leingi vér þofum sátaka hjá efs; kornid liggur iðjulaust í hlöðunni og verður kannsté um-síðir af ornum uppétid, en hjá hinum sátaka ber það ávært, svo sem á akrinum. Svöðdan áturmenn eru næsta þarfir; eg vil heldur sá einu korni í munn þins sátaka, heldur enn tíu í jörðina; eg vil heldur sá hinum volada tíu peninga, enn tasta hundrad á mánagarans bord, hann mun þvi með þúsundtöldum ábata apturkíla, ef eðl í þessum heimi, samt í upprífu réttlátro, hvar einn vatnsdryður mun eðl ólaunadur verða, Matth. 10. Þinn ránglái ráðsmadur var ófrægdur við sinn herra, svo sem hefdi hann eydt hans gótti, Lúe. 16; meinid þér eðl og að hróp þins sátaka og eðjunnar, muni ófrægja þá í þinninum fyrir lífanda Guði, sem liggja á Guðsgáfum, svo sem ormur á gulli, og ala ágirndina, en sátakur fellur af þungri í frosti og stórrí nend? Þvi er illa útsóð; sem ofvel er gehmt, þvi slíkt er elds-matur og orma-sæða, en kómur eðl í Guðs lístina, svo það verði að himneftum seíjób, hvörjum mólur og ryð kann eðl að granda, Matth. 6. Fordum daga í gamla Testamentinu, þá hafði Guð stílid sér víssar fórnir fyrir syndirnar, eðl í þeirri meiníngu, að blöð uranna og hafranna kynni að þreinsa samvittsturnar, heldur vóru þar í fyrirmyndud eptirkomandi gjæði, sem er blöðid Jesú Christi, hvört eð þreinsar ofs af öllum vorum syndum; en þessir tíða-síðir eru fyrir laungu ástefnir, þar Guðs eingétinn Sonur er í höldinu opiuberadur, og hefir fyrir sitt eígid blöð einusinni inngeingid í það allra-helgasta, að útvegadri enlífti endurlausn, Ebr. 9; þó eiga vorar fórnir og upplýptingar-offur dagliga að uppstíga í himininn fyrir Guðs háfæti, eðl einasta með bæn og andvarpan, heldur með slmusugjörðum við

fátæka. Þinar bætur og slufugjörðir eru uppfignar fyrir Gud, sagði Postulinn við Cornelium, Act. 10. Það er sú fóru sem Gudi líkar framar enn blóð uxanna og hafranna, þá það framkémur af trúndu hjarta, því segir Páll til Hebr. 13: gott að gjöra og að útbýta gleymid eðli, þvíad slítt offur þóknast Gudi. Hvar fyrir mun Gud láta suma menn vera ríka, suma státæka í heiminum? möguligt er honum að láta alla vera jafna, og eingan þurfa annars með. Margar eru orðsafir þar til, enn þó eðli hin stýta, að Gud vill láta sig dýrka af svöðdan manneskjum; það þér gjörðud einum af þessum minstu, það gjörðud þér mér, segir alls holds dómari á síðasta degi, Matth. 25. Mikid er það, að Gud, sem er einfisd þurfi, vill þiggja í því, sem himin státæku er gott gjört; þar eigum vér að sýna vora elstu til Guds; þar er skóli vorrar gudhræðslu; þar er það altari, sem vér eigum að leggja vora gáfu uppá. Ein brúður stémtir sér við mynd sína brúðguma þar til hann kémur. Vor meistari er nú tekinn frá vora höfði og hafinn yfir alla himna; mig hafid þér eðli allid hjá yður, en státæka hafid þér hjá yður, sagði hann, Jóh. 12. Þeir eru hans lifandi eptirmynd, og hans limir sem fara út og austur, og eðli hafa hvar þeir kunni höfði sínu að halla að; eg meina eðli þá, sem fyrir ómennsku satir bidja um slufu, eður hina drambönnu leti-maga, sem alla hluti heimta af sjálfs-valdi, og gjalda bálvan og formæling í laun, ef þeirra hals er eðli fóstur, heldur þá, sem annað hvort hafa slítt sinni heilsu með ærligu erfði, eða Gud hefir sinn kross á herdar lagt (því eðli þeyri eg minn Herri hafa noðurn hlut með sjálfsvaldu útheimt, þó hann hefði allt vald bæði á himni og jörðu, Matth. 28,) þá þyrjar að medtaka í Jesú nafni, og minnast þess, er Drottinn baud, Deut. 15: alla tíma munu þar verða státækir í landinu; því byð eg þér og segi, að þú stulir uppljúka þinni hendi fyrir þínum bróður, sem þurftugur og státækur er í landinu. En þá þeir vóru nú mettir (segir Lektinn,) sagði hann til sinna lærifélma: safnid saman þeim leifum, sem afgangs eru, svo að eðert spillist, og að þeir hafi fyllt upp tölf karfir með afgangs-leifar. Hér kénir vor Endurlausnari þér, syndugur maður, lega mátt fríðiligrar forsjónar, sem er að hirða vel Guds gáfur. Gud sá allo það hann hafði skapad, og sjá það var allt harla gott, segir Ritningin, Gén. 1; ef það var allt gott fyrir honum, í hvørs augliti himnarnir eru eðli hreinir, Job. 15, skyldi þá noður stépnar vera svo andvirdilig í þínum augum, ó, þú saurunga manneskja! að þú vilðir þar eðli um-hirða? Ó, Herri Gud! vorar syndir, vorar syndir, vort óþaðlæti og ófmetnadur stendur mér til fyrir augum. Hvað gjörum vér á þeim góðu tímum, þegar Drottinn lætur sína blesari án málíngar falla af himnum ofan í vort skaut? munum vér nastu hretnir vera í lándi þessu að samansafna þeim leifum, sem afgangs verða? er eðli allur annar hegómi dymmetari í vorum augum enn það, sem Gud gefur oss til fósturs? velgir eðli vora þjónustumenn vid dagligri fadslu? hirða menn stórt um að nýta Guds gáfur svo sem gjöra metti? Þessar syndir berum vér síðan; kann-sté það kæmi sér ærid vel í dýrtidinni, sem einginn nýtir þegar allt er nóg. Ó, hvað margann fann þá að húngra eptir því, sem hann nú fóstredur! Þó kostum vér skuldinni uppá Gud, en einginn gáir að því, að oss er þessi hefndin nastu mállig, og að vér þesum það og annað þúsundsinnum verra forskuldad. Láum oss þess

fá fyrir sína dagliga blessan hjá morgum manni. Eg meina það sé sannast, að vér setjumist niður að eta á-stundum, og-risum upp til að dansa, Exod. 32. O; manneftja! er þá Guð leingur að svipta enn að gefa, reidur heldur enn mistunsamur að vera, Eyrach. 5. Láti hann ofs nokkud móðrægt tilfalla, það liggur svo þungt með ofs sem blý; en ef hann opnar sínar mistunar-ríku orlætis hönd, það er hjá ofs léttara enn fis. Framvegis stendur í vorum Texta: að Jesús hafi feingid sínum lærifveinum braudid, en þeir feingu þeim, sem til bordsins sátu; slíkt hið sama af fiskunum, svo mikid sem hvær vilði hafa. Þetta sýnir mér vera ein ágjæt lífs-regla fyrir kristinn mann, hvornin hann á að honbla með Guðs gáfur, sem honum eru í hendur feingnar. Jorðin er Drottins og allt það þar inni byggir, Ps. 24; sína ráðsmenn þefir hann sett yfir eigur sínar; hvær er sá trú ráðsmadur, segir Jesús, Luc. 12, er hans herra setur yfir sín hjú, það hann gefi þeim í réttan tíma það sem þeim ber? sáll er sá hjón, sem hans herra finnur svo gjera, þá ed hann kemur. Eins og Jesús féð sínum lærifveinum í hendur braudid, til að útsipta því meðal bordsitjandanna; svo þefir hann og þeim, er honum þóknast, afhendt andlegd þessa þeims, til að úthýta meðal þurftuga. Þú skalt edí meina, kristinn madur, að það sé allt þitt eigid sem þú meðferdis þefir; það braud sem afgangs er í þinn húfi, er forforgun hins volada; sá móttull er þú þarft edí að brúka, er klæði hins nakta, Luc. 3; þau faung sem á annan veg hjá þér skémmast og fína, eru lífsbjörg hins naudþurftuga; þar fyrir gjörir þú svo morgum fátækum órétt, sem þú mættir annars þér að skadlitlu hjálpa, ef þú því inni-helbur, þá hinn voladi, sem er sannur slmusu-madur, við þarf. Ei þurfum vér að brjóta niður vorar kornhlödur og gjera aðrar stærri, svo leingi vér þofum fátaka hjá ofs; kornid liggur idjulaust í hlöðunni og verður kannsté um-síðir af ormum uppétid, en hjá hinum fátaka ber það ávært, svo sem á akrinum. Svoddan aturmenn eru næsta þarfir; eg vil heldur fá einu korni í munn hins fátaka, heldur enn tíu í jorðina; eg vil heldur fá hinum volada tíu peninga, enn kafta hundrad á mángarans bord, hann mun því með þúsundföldum ábata apturkila, ef edí í þessum þeimi, samt í upprifu réttláttra, hvar einn vatnsdryður mun edí ólaunadur verða, Matth. 10. Hinn ránglári ráðsmadur var ófrægdur við sinn herra, svo sem þefdi hann endt hans górgi, Luc. 16; meinid þér edí og að hróp hins fátaka og eðjunnar, muni ófrægja þá í himninum fyrir lifanda Guði, sem liggja á Guðsgáfum, svo sem ormur á gulli, og ala ágirndina, en fátækur fellur af hungri í frosti og stórrí nend? Því er illa útsóð; sem ofvel er geymt, því slíkt er elds-matur og orma-fæða, en kemur edí í Guðs listina, svo það verði að himnestum féljód, hvörjum mólur og ryd kann edí að granda, Matth. 6. Fordum daga í gamla Testamentinu, þá hafði Guð flid sér viifar fórnir fyrir syndirnar, edí í þeirri meinsngu, að blóð uranna og hafranna kynni að þreinsa samvirkurnar, heldur vóru þar í fyrirmyndud eptirkomandi gjæði, sem er blóðid Jesú Christi, hvört ed þreinsar ofs af allum vorum syndum; en þessir tíða-síðir eru fyrir laungu afteknir, þar Guðs eingetinn Sonur er í holdinu opiuberadur, og þefir fyrir sitt eigid blóð einusinni inngeingid í það allra-helgasta, að útvegadri eplifri endurlausn, Ebr. 9; þó eiga vorar fórnir og upphlyptingar-offur dagliga að uppstiga í himninum fyrir Guðs háfæti, edí einasta með bæn og andvarpan, heldur með slmusugjörðum við

sátæka. Þínar bænir og sálmufugljörðir eru uppfignar fyrir Gud, sagði Postulinn við Cornelíum, Act. 10. Það er sú fórn sem Guði líkar framar enn blóð uxanna og hafranna, þá það framkémur af trúndu hjarta, því segir Páll til Hebr. 13: gott að gjöra og að útbýta gleymid eðli, þvíad slíkt offur þófnast Guði. Hvar fyrir mun Gud láta suma menn vera ríka, suma sátæka í heiminum? mæguligt er honum að láta alla vera jafna, og eingan þurfa annars með. Margar eru orðsakir þar til, enn þó eðli hin sýta, að Gud vill láta sig dýrka af svöðdan manneskjum; það þér gjörðud einum af þessum minstu, það gjörðud þér mér, segir alls holds dómari á síðasta degi, Matth. 25. Mikil er það, að Gud, sem er einfís þurfi, vill þiggja í því, sem hinum sátæku er gott gjört; þar eigum vér að sýna vora elstu til Guds; þar er stóli vorrar guðhræðslu; þar er það altari, sem vér eigum að leggja vora gáfu uppá. Ein brúður stémtir sér við mynd: síns brúðguma þar til hann kémur. Vor meistari er nú tekinn frá voru hofði og hafinn yfir alla himna; mig hafid þér eðli allid hjá yður, en sátæka hafid þér hjá yður, sagði hann, Jóh. 12. Þeir eru hans lifandi eptirmynd, og hans limir sem fara út og austur, og eðli hafa hvar þeir kunni hofði sínu að halla að; eg meina eðli þá, sem fyrir ómennsku sakir biðja um sálmufu, eður hina drambfömu leti-maga, sem alla hluti heimta af sjálfs-valdi, og gjalda bálvan og formæling í laun, ef þeirra hals er eðli fýltur, heldur þá, sem annað hvort hafa slitid sinni heilsu með ærligu erfði, eða Gud hefir sinn kross á herdar lagt (því eðli heyrir eg minn Herra hafa noðurn hlut með sjálfskyldu uthekk, þó hann hefði allt vald bæði á himni og jörðu, Matth. 28,) þá býrjar að meðtaka í Jesú nafni, og minnast þess, er Drottinn baud, Deut. 15: alla tíma munu þar verða sátækir í landinu; því býð eg þér og segi, að þú skulir uppljúka þinni hendi fyrir þínum bróður, sem þurftugur og sátækur er í landinu. En þá þeir voru nú mettir (segir Tertinn,) sagði hann til sinna lærifóelna: sáfnid saman þeim leifum, sem afgangs eru, svo að eðert spillist, og að þeir hafi fýlt upp tölf karfir með afgangs-leifar. Sér kénir vor Endurkaufnari þér, syndugur maður, logs mál kristiligrar forsjónar, sem er að hirða vel Guds gáfur. Gud sá alld það hann hafði flapað, og sjá það var allt harla gott, segir Ritningin, Gén. 1; ef það var allt gott fyrir honum, í hværs auglit himnærnir eru eðli hreinir, Job. 15, skylði þá noður stépn vera svo andvirðilig í þínum augum, ó, þú sauruga manneskja! að þú vilðir þar eðli um-hirða? Ó, Herra Guð! vorar syndir, vorar syndir, vort óþaðlæti og ósmetnadur stendur nær: nú fyrir augum. Hvað gjörum vér á þeim góðu tímum, þegar Drottinn lætur sína blesari án mælingar falla af himnum ofan í vort flaut? munum vér næsta hýtnir vera í landi þessu að samansafna þeim leifum, sem afgangs verða? er eðli allur annar hegómi dymæti ari í vorum augum enn það, sem Gud gefur oss til fósturs? velgir eðli vora þjónustumenn vid dagligri sæðslu? hirða menn stórt um að nýta Guds gáfur svo sem gjöra mætti? Þessar syndir berum vér síðan; kann-sté það kæmi sér ærid vel í dýrtíðinni, sem einginn nýtir þegar allt er nóg. Ó, hvað margann kánn þá að húngra eptir því, sem hann nú fóstredur! Þó kostum vér skuldinni uppá Gud, en einginn gáir að því, að oss er þessi hefndin næsta mállig, og að vér höfum það og annað þúsundsinnum verra forskuldad. Látum oss þess

ara sýnda yðrast, börn mín, og þær til hjarta gánga með gudrækilígu ásetningi að breyta forsjálíga framvegis. Gud hefir eingan hlut gjörðan forgefins; svo vill hann og ekki láta illa né ónaðsýnliga þar með fara. Svo er og ei heldur Gudi þæg metordagirnd þeirra, er sóa Guds gáfum til að útvega sér stórt nafn þar með. Hvað talar Drottinn um þá, er gjöra sínar slufur fyrir mönnum? Sannliga segi eg yður, það þeir hafa sín laun úttekid, segir hann, Matth. 6, það er hegóma-dýrd og sánýtt hrós mannanna. Frelsarinn lét gefa þessu fólki að eta, þar til þeir voru mettir, því er af-geð skipaði hann upp að safna; það er kristiligt að metta maga hins húngrada, en að sedja auga hins gráðsuga, er ónaðsýnligt. Þar eru margir, sem menn gjöra verri með of-miklu erlæti og allid reidubúna til að gapa eftir sama; það er gudrækiligt að safna nægtum, þegar vel gengur, svo þar sé til að hjálpa af í þeirri vondu tíð; það er ein góð forsjón að minnast þess um-lidna, huga um það nærveranda, og sjá fyrir því ókomna, þó fyrir utan búsforg og ó-krist-líga áhyggju. Jósephs framsýni er hrósað, að hann fylti kornhlöður Pharaónis á þeim góðu árum, og frelsaði landið af húngri, þá illa geð, hvar fyrir hann kalladist: Landsins Fadir, Gén. 41. Það er og hálfu verra að enda ónaðsýnliga uppá sjálfann sig í ofmet-nadi klædnadarins og óhöfi matar og dryckjar. Ald sonnu hefir Gud ekki bannað að hafa innðæli af sínum sképnum, þó svo, að menn gleðji sig með ótta, og glemmi ekki hinum þurstuga. Ekki er víst, að dómur hins ríka hefði vordid svo skelfiliga strángur, hefði ei Lazarus legid vatnandi fyrir hans dyrum, Lúc. 16. Sjálfur Gud hefir gefid eitt lögmal hér um sínu fólki, Deut 16: Þú skalt vera gladdur fyrir Drottni þínum, þinn sonur og þín dóttir, þinn þenari og þín ambátt, levítinn, sem er innan þinna portdyra, hinn framandi, hinn fodburlausi, og ekjan, sem er hjá þér í þeim stad, sem Drottinn Gud þinn hefir útvalid það hans nafn skuli hjá þér búa. Svo hefi eg nú að nokkru leiti sýnt þann rétta veg til að leita atvinnu sinnar út af þessu h. Evangelíó, eftir því sem eg skil af Guds orði; svo leitid nú fyrst Guds-ríkis og hans réttlætis, Matth. 6; brúkid leyfilig meðöl í öllum yðar athofnum og útréttungum; treystid Gudi, að hann muni yður og yðar forfarga, þá þér svo gjerid; biðjid þann Almáttuga að blessa yðar faung, yðar karfir og afgánga-leifar; glemmid ekki hinum þurstuga og volada; látid yðar slufur framkoma af trúnni og elskunni til Guds og náungans; höndlid varengdarsamlíga með Guds gjöf, og verid þaðlátir bædi í orði og verk; gjerid þetta, og munud þér aldrei illa fara! En Drottinn Gud, enlífur konungur og alleina ríkur! hann uppfylli alla yðar naðþurst eftir sínum dýrðar-ríkdómi í Chrísto Jesú, Phil. 4, og gefi fyrir hans forþenustu, að þér að afstaddirni armædu þessa lífs, mættud innleiddir verda í fognud yðvars Herra, til að sitja til bords með Abraham, Isak og Jakob, Matth. 8, og mettaft af nægðar-gjæðum Guds húfs: það barnþeyri miskunsaumur Gud fyrir sinn Son Jesúm Chrístum, amen!

Sunnudaginn eftir Mið-föstu.

Gudspjallid, Jóh. 8 Kap.

Þ þann tíma, Jesús sagdi til Gyðinganna og höfðingja fénni-

mannanna: hvör er sá af yður, þad hann megí straffa mig um nokkra synd? En ef eg segi yður sannleikann, hvar fyrir trúid þér mér þá ekki? Hvör hann er af Guði, sá heyrir Guðs ord, þar fyrir heyrir þér þau eigi, þvíad þér erud ei af Guði. En Gyðingarnir svörudu, og sögdu til hans: segjum vér ekki vel, þad þú ert samverskur, og hefir Djöfulinn? Jesús svaradi: eg hefi ekki Djöful, heldur heidra eg minn Födur, og þér vanheidrid mig. Eg leita ei ad minni dýrd, sá er sem leitar og dæmir. Sannliga, sannliga segi eg yður: hvör hann geymir mín ord, hann mun ekki daudan sjá ad eynífu. Þá sögdu Gyðingarnir til hans: nú þeckjum vér, ad þú hefir Djöfulinn. Abraham er daudur, og spámennirnir, og þú segir: ef ad sá er nokkur sem geymir mín ord, hann skal ekki daudan smacka ad eynífu; hvört ertú meiri födur vorum Abraham, hvör ed framsíðinn er, og spámennirnir eru og framsíðnir? hvörn gjörir þú sjálfann þig? Jesús svaradi: ef ad eg vegsama mig sjálfur, þá er mín dýrd einigin. Minn faðir er sá sem mig vegsamar, hvörn þér segid yðar Guð vera, og þér þeckid hann þó ekki; en eg þeckí hann, og ef eg segdi þad, eg þeckí hann eigi, þá væri eg einn ljúgari, líkur yður; heldur þeckí eg hann, og eg geymi hans ord. Abraham faðir yðar gladdist, ad hann skyldi sjá minn dag, og hann sá hann, og varð gladdur við. Þá sögdu Gyðingar til hans: þú ert enn ekki fimtugur, og þó sástu Abraham? Jesús sagdi til þeirra: sannliga, sannliga segi eg yður, ad áður enn Abraham var, em eg. Þá tóku þeir upp steina, svo ad þeir kostuðu á hann; en Jesús fordadi sér, og gekk út úr murestinu.

E r o r d í u m.

Annarar Rónganna bókar 9 kap. lesum vér, ad þegar sendimadur spámannsins Elísæi hafði smurt Jeshú til kónungs yfir Ísrael, þá hafði hans berra þénarar sagt við hann: hvad vilði þessi vísfirringur til þín? Svo véru nú Ísraels vildar-menn lyndir, af því þeir ekki þektu Drottins ráð. Eg er og hræddur um, ad þótt eg í dag, eptir Guðs skipan, vilji smyrja þeirra sálir til andlagra kónunga og kénimanna, sem af Guði eru, með himnesku ólæs, sem er Guðs heilagt ord, þá muni eg ekki betur út-líta í þeirra augum, sem holdliga sinnadir eru, heldur enn einn vísfirringur, þegar eg tala um þá hluti, sem Guðs anda eru og hold-ligur madur ekki skynjar, 1 Cor. 2; og er mér þad fyrir minstu, ad eg af mannligum degi dæmdur verði, 1 Cor. 4, því gott er ad eiga blutskipti með St. Páli, við hvörn Gestús landsbásmari sagði, þá hann taladi um Christí plnu og upprífu framsíðinna, ad hann væri galinn vordinn. Act. 26. En þad ángrar mig framar, ad hold og blóð gífur sér ekki stund-ir til ad rannsaka dýpt og hæð Guðs vícku, og þá spekti, sem hann hefir mönnum opinberað. Þegar Helij heyrði talad um trúna á Christum, um þreinfíð, um réttlætíð, um eptirkomandi dóm, þá skékst hann við og lætur bíða ad hlusta til þess fyrir enn hann hefir tómstund, Act. 24; Agrippa kónungi liggur við ad verða frískinn, en fyrir því ad hann hefir

annad ad sýsla, þá dregst það undan, Act. 26; hinn ríki ynglingur vil ad sonnu fá ad vita þjá Jesú, hvað hann stuli gjöra svo hann eignist eplíft líf, en þegar hann heyrir ad hann stuli selja allar eignir sínar og gefa fátækum, þá verður hann hryggur, Matth. 19. Hvað kénur til þessa? Það alleina, ad menn hafa eðl vel smactað hvað sátur ad Gud er, Ps. 34, og eðl komid auga á þá perluna, sem maburinn sá, og selði allt hvað hann átti fyrir þá semu, Matth. 13; því einginn girnist það sem hann eðl þeckir. Og það er orðlofin hvor fyrir ad Guds b. orð verða af svo fáum medeckin. Það og annad, ad þar er svo mikil hvínstapur á milli holdfins og andans, Gal. 5, líðfins og myrkursins, réttlæðfins og ránglæðfins, Christum og Belial, 2 Cor. 6, Guds fyrstu og skugodanna, ad einginn kann til Christum ad koma, nema sá himnesti fadirinn dragi hann, segir Endurlausnariinn, Jóh. 6, hvor til hann brákar sitt b. orð. En þeir ed ei hirða um ad gánga í líðinu, eda smacta þið góða Guds orð og krapr eptirkomandi aldar, Ebr. 6, hvornin mega þeir umflýa það, ad myrkurinn hendli þá eðl? samt eru þá Guds orð líf og andi, svo sem Endurlausnariinn vottar, Jóh. 6, og gullid er gull, þá þat verði af svínumum fátroðid. Svo er og það orðid af krossinum Christu heimsta þeim sem tapadir verða; en oss sem hóspnir verðum, er það krapur Guds, segir Paulus, 1 Cor. 1. Eðert stríð átti vor bleffadi Endurlausnari tretta við svinduga menn hér á jörðunni, enn ad gjöra mismun á milli holdfins og andans, svo ad jafnvel Nicodemus, sem var einn meistari í Israel, Jóh. 3, og gudhræddur maður, hann var í þessu næsta tornæmur, ad eg eðl tali um þann ógudliga hóp Pharisæanna og Skrifstærðra, sem aldrei vildu láta telja sér trú hér-um, og eðl létu sér stílast það, þá hann segdi: þér dæmid eptir holdinu, Jóh. 8; þér erud hér ad neðan, eg er ad ofan, og enn nú í þessu samtali, sem Drottinn á við þann óþyrilátsama flok Svðinga, þeyrum vér, ad á milli ver um þessa spurningu. Eg vil um það alleina tala í þetta sinn, hvornin þeim háttad sé, sem af Gudi eru, út af þessum heilögu orðum. Hvert hann er af Gudi, hann heyrir Guds orð. Drottinn gef oss þinn Anda hér til fyrir Jesum Christum, amen!

Utleggíngin.

Uf Gudi eru allir hlutir í endverðu e. G. b. svo sem þar stendur Gén. 1: í upphafi skapaði Gud himin og jörð, og enn nú er það svo, ad allir hlutir mega af honum segjast, því hann stjórnar og stýrir öllum hlutum, frá því minsta stríðkvikendi jarðar, allt til þess þærsta dýrs, sem er í náttúruannar ríki, og í honum erum vér, lífum vér og hrærumst vér, Act. 17. En eðl er það þó meining vors Endurlausnara í greindum orðum; þeir kallast og af Gudi ad vera, sem í hans náðar sáttmála eru innteknir, svo sem Israel var til forna kalladur Guds fólk, af því þeim var Guds sáttmál og hans orð í hendur fengid eptir Guds fyrirheiti til Abraham. Svo erum og allir vér af Gudi, sem hófum í-klæðst Jesu Christo í skírninni, Gal. 3, og eigum ad samteingjast honum í dýrbinni, heilagleikanum og óstraffanligu framferði, Eph. 6. En eins og því háttad er í voru líkhamligu edli, ad menn taka eðl altd vext edur afl né adra kosti í arf eptir foreldrana, og margur er sínum ólíkum þó skyldur sé; svo eru þar fleiri Ismael heldur enn Isak í hufi Drottins, sem ad er kristilig fyrstja, og þeir gánga eðl allir í andanum, sem þó eru í endverðu af andanum endursæddir; því er og eðl þetta eiginlig meining vors Endurlausnara í þessum orðum, heldur meinar hann þá sem fyrst eru af vatni og anda endursæddir í skírninni, Jóh. 3, og Jesu Christo fyrir sanna og lifandi trú eru inplantadir, vordnir andligir kvistir á því bleffada vintre, sem hann umgeitur, Jóh. 15, og bera þar fyrir mikin ávæxt; hvorjum hann hefir gefid makt Guds börnum ad verða; þeim sem á hans nafn trúá; sem eðl af blóðinu edur holdfins vilð edur mannfins vilja, heldur af andanum eru sæddir, Jóh. 1; þeir ed sjna það í

sínu framferði, að þeir séu fluttir frá dauðanum til líffins af því þeir elski bræðurnar, 1 Jóh. 3. Eðli segi eg þeir séu einasta af Gudi sem eru án syndar, því þá yrði eðert holt hólpíð. Ef vér segjum það vér höfum eðli synd, þá tálum vér sjálfa ofs, segir Jóhannes, 1 Jóh. 1; opin er eðli strax sett til rótar trjáanna sem nokkur blóð fólga; þó kvisturinn um nokkra stund beri eðli ávæxt, þá er hann eðli strax afhæggvinn. Sá himneski urtagarðs-vörður bíður sinn Föður, að hild vísna tré megi enn-nú standa eitt ár, og hann megi bera myki fringum það og rækta það, Lúc. 13; því mun hann eðli kasta því strax í eldinn sem það ber lítinn ávæxt. Mun hann nokkud úsleðva hann lítloganda hör-kveik, eða hann brákada renn í sundur-brjóta, Esa. 42; nei, einganvegin! hann mun forsjálliga brenta, svo sem Fadirinn talar um sinn Son, Esa. 53, hann mun auka ofs trína, Lúc. 17, og bíðja sinn himneska Föður fyrir ofs það hún þrotni eðli, Lúc. 22. Heldur tala eg hér um þá, sem syndga að sonnu, en láta þó eðli syndina drottna í sínum dauðligum lífhama, Róm. 6, þá sem af mannligum veikleika gjöra hild vonda, er þeir vilja eðli gjöra, en gjöra þó svo mikil gott sem þeir geta, þar eð einn og hinn sami þjónarGuds lögmáli í sínu hugskoti, en þvingast þó til af ofbeldi náttúrunnar að þjóna syndarinnar lögmáli, Róm. 7; og í einu orði að segja, sá sem er syndugur að sonnu, en þó fyrir Christu forþnústu jafnan í Guds augli réttlátur, og þótt hann syndgi, þá hefir hann árnadar-manninn á himnum, Jesum Christum hinn réttláta, sem er forlíkun fyrir hans syndir, 1 Jóh. 2. Sá sem þannin er nú af Gudi og Gud í honum, þegar hann hefir Gud, þá hirðir hann hvorki um himin né jörð, Ps. 73. Þei þeim sem er einsaman! segir Predikarinn, Kap. 4, því ef hann fellur, þá er einginn að reisa hann, en sá er aldrei einsaman sem Gud er með, því Gud er í og með honum, Róm. 14; fellur hann, þá stendur hann upp aptur, því Gud reisir hann; ratar hann í nokkra villu, þá villir þó heimurinn aldrei svo um hann, að hann rati eðli heim aptur, því Guds náðarsale tillit ávítar hann. Hinn gudlausli finnur ei til, þó hann syndgi meir enn hinn dauði, þó hann sé barinn; en það hjarta sem lifir í Gudi, það er viðbæmt við brodd syndarinnar. Ei þurfti Nathan lengi að telja um fyrir Davíð, 2 Sam. 12. Drottinn leit einasta til Péturs, og hann gæð út og grét beiffliga, Matth. 26. Sá sem af Gudi er, hann nfrirgefur alla hluti Guds vegna, hann er í heiminum svo sem fyrir utan heimin, svo sem fátækur, og þó marga auðgandi, svo sem eðert hafandi, en eignast þó alla hluti, 2 Cor. 6. Sá sem um hafid siglir, hann hugar þó jafnan um hvörninn hann megi komast í góða höfn; hann sem út á akurinn gengur til að erfida, hann hefir þó jafnan sitt hús í þánkanum, og til þess gjörir hann alla hluti, að hann fái það vel forforgað; svo er eg hann, sem af Gudi er, þótt hann verði að flækjast við sýslanir heimfins eptir naubþurft lífhama, þá er hans takmark hjá Gudi, hann sleppir sér eðli svo við nokurn hlut, að hann haldi ei honum; falli hans erfidi honum létt og vel, það minnir hann á að þaðá Gudi fyrir sína gjæfu og eptirlæti; vilji það móðrægt falla, þá nfrignæfir þó Guds elska hjá honum; of Christu er honum hunáng í munni, og hans byrði létt á hans herdum, Matth. 11, því Gud hjálpar honum til að bera; hann lærir fyrir Guds sakir badi háe og lágur að vera, faddur og húngradrur, nóg að hafa og flort að líða, og alla hluti formát

hann fyrir þann sem hann styrkir, Jesúm Chrístum, Phil. 4; þótt hann gangi í gegnum myrkann dal og dauðans flugga, þá hræðist hann einga ólúðu, Ps. 23; beri svo til að nokkur sé í fángelsi byrgdur, hvað varðar um það? eg sé Paulus og Sílas eru langtum gladari í fángelsinu heldur enn þeir sem að dryðju sitja, Act. 16. Sólin uppljómar þennan vorn hórízont eður sjónhverfis-hring, og gjörir áhynd heimfisins hjarta fyrir vorum augum, þó getur stj-flóinn byrgt hana fyrir oss; en hvort vill byrgja fyrir mér þá sonnu réttlætisins sól, Mal. 4, kann nokkur að útilykja frá mér Föður ljósanna? Jak. 1; hann sem kom að loftum dýrum, og stóð midt á-milli sinna lærisveina, og sagði: fridur sé með yður! Jóh. 20. Kunna nokkur myrkur, nokrir múrar að loka hann úti frá mínu hjarta, svo hann gefi mér ekki sinn frid, hvort veröldin kann ei gefa, og hún ætlar muni vera helvítí allra eynda? Ef eg er landsflótt, munu þeir nokkud reka mig þángað, hvar ekki er hönd Drottins? Ps. 139. Sé eg foraktaður af heiminum, það er mér nóg, að eg verð heidrður af Gudi; af báðum kunna fáir undir eins virðir að verða. Sælir erud þér, sagði lausnarinn, Matth. 5, nær mennirnir hallmæla yður og tala í-gegn yður alla vonda-stu fyrir míns nafns sakir, þó ljúgandi. Hvort skal eg nú heldur úrvelja að líða illt með Guds fólki, Hebr. 11, eða að hafa tímanligt eptirlæti syndarinnar? eg hirti ei mikid um þá ofundar-menn sem Gud hatar. Hvað létt fellur honum að forsmá heimin, sem forsmáður er af heiminum; hafi eg mist ágjæti veraldar þessarar, hvað ridur mér á því? Það vóru eingin úrtöku-gjæði, sem svo fallvölt voru, að þau kunnu að missast, og þó eg misti allt það eg á inn að húðinni, þá hefi eg þó eðert mist, því eðert af þessu var mitt, þá eg kom nafinu í heimin, en Gud var alltd mín með einhverju móti, svo eg lifði ekki fyrr enn eg átti hann fyrir Skapara, og það eignar-skjal bættist í skíninni, og varð undirskrifad með Jesú dýmæta blóði, og innisglad með þ. Andu, svo að minn vinur er minn og eg em hans, Kant. 6, allt frá móður-lífi eptir skopunar- endurlausnar- og helgunar-réttinum, honum vil eg aldrei sleppa, fari allt annað sem auðid verður. Taki hann heilsuna frá mér, þá er honum það í sjálfs-valdi, eg á þar einga söl á, eg bý í leigu-húsi, og á sá frjálst að byggja það og brjóta, sem er húsbóndinn; hvorki sáði eg né plantaði það heldur enn Jónas lundin, Jón. 4. Þó mín sála kunni um stund að verða órólig í mér sem Jóna, þá veit eg að sú sótt er ekki til dauða, hún stendur upp þegar minn heilsugjafari tekur í hönd hennar og segir: Talítha kúmi, það er: stúlka, rís upp! og er mér það nóg þegar minn betri partur er heilbrigður, það er sálin. Það kann ekki stórum að veikjast, hvors kraptur að Gud er, það sé mér nóg, að eg veit eg er af Gudi, og hann er mér náðugur, þá hefi eg frelsi í böndunum, föður-land í útleigdinni, heidur í forsmáninni, ríkdóm í störtinum, heilsu í sjúkdóminum, allsháttada farsæld í allskonar eyndum og hormúngum. Hvornin kann sá að klaga, að hann vanti ljós, sem býr midt í sólunni? kann sá að berja sér um armób, sem einusinni hefir eignast allrar veraldarinnar Skapara? hvað kann mig það að vanta, sem Krístur sé mér ekki? vil eg hafa mat og dryð, þá segir Krístur: mitt hold er sannarlig föða og mitt blód sannur dryður, Jóh. 6; vil eg klædnad hafa, í-klæðid yður Herranum Chrístó, segir Postulinn, Róm. 13; er eg sjúkur og þarf lækninga við, þá er Krístur líffins tré, hvors blód að þéna til heidíngjanna lækn-

íngar, Apólc. 22; ef eg vil ugglans búa, þá stytur hann mig út í einn sterkan kastal; mín sál vonar uppá hann alleina, því hann er mín von, mitt traust, Ps. 18, mín hjálp og mín blif, svo eg mun ei falla. Hjá Gudi er mitt hjálpræði, mín dygd, mitt styrktarbjarg og mitt athvarf er til hans, segir David, Ps. 62; kvíði eg við dauðanum, þá er Kristur upprisan og lífid, Jóh. 11; og þó að eg deyi, þá mun eg samt lifa, eptir því sem hann lofad hefir; vilji eg hafi alla andliga farsæld, hvors kann eg að óska, sem að Kristur sé mér eðli? Þar hann er mér af Gudi gjörður til réttlætis, helgunar og enlístrar sálhjálp, 1 Cor. 1. Allt þetta hefir sá hjá sér, sem er af Gudi, ef eðli svo fullkomliga semu vér viljum, þá samt er þar vilji til hins fullkomna, sem er æðri allri timanligri farsæld; því ef Guds fullkomin íbúð er eðert annað enn himnaríki, þar Gud er allt í öllu, því skyldi þá eðli hans vistarvera með öfs á jörðunni, því skyldi hún eðli vera eitt jafnesse himnaríki? sýnist mér því að þessar tvær sælur muni eðli í sjálfum sér nema því, að ein er betri enn önnur, og ein algjörðari enn önnur, og eingan annan mun gjörir St. Páll þeirra, þegar hann segir, að nær það komi sem algjört er, þá afleggist það sem hálfverk er, og að vér sjáum nú svo sem fyrir spegil og í ráðgátu, en þá munum vér sjá augliti til auglitis, 1 Cor. 13; framar, e. G. b. hvað sammarligt er, hvað ærligt er, hvað réttvíst er, hvað hreinligt er, hvað ástfamligt er, hvað vel sómir, er það dygd nokkur eður gott rýkti, Phil. 4, það hugfar hann eptir sem af Gudi er, og það veitir honum létara að upp-áusa af brunni náðarinnar, heldur enn þeim, sem leita eptir svobdan í fræði-bókum heidíngjanna, hvörjir þótt, um dygdir og mannkösti hafi skrifað bæði vel og viturliga eptir mannlígunum hætti, þá er því alltd svo varid, að sá sem dregur úr óhreinum farveg, hann má vel vara sig við, að eðli fljóti saurindin í munninn með, og þó vatnid sýnist tært að vera, þá smættar það alltd af leirnum, svo er og þetta; vilji menn af heims-spekinganna vatns-rennum drekka vísbómin, þá er alltd hætt við að þar fljóti ísbland nokkrar agnir holdligrar stýnssemi, sem að er reidi og sjandskapur í gégn Gudi, Róm. 8; því þó þar séu útrunnar í upphafi af þeim sanna vísbóms brunni, þá fer þeim eins og öðru vatni, að það dregur dóm af þeim farveg er það rennur um. Trúid mér, svo eru og spekinganna læfir, að þeir tapa sínum uppruna, þá þeir renna um leirveltum syndumspilstrar náttúru. Það sem aðrir hafa með stóru erfidi, það vinur sá, sem Gud elskar, með stóru eptirlæti. Einn rómverskur heidíngi, þar eð hann lá í sínum lysti-garði með kunníngjum sínum, og þótti vænt um sjálfan sig, hann sagði: Gud gjæfi þetta væri að gjöra vel, meinandi svo, að væri það svo inndælt, þá vilði hann aldrei annað gjöra. Enn því er eðli svo varid fyrir þeim, sem Gud elskar; létt falla loftverkin, segjum vér, og svo er það fyrir þeim, sem elskar Gud, því þótt að spillíng náttúrunnar stríði á-móti því, sem Guds anda er, Gal. 5; þá verður hún þó léttar yfirummin af elstunni til Guds, heldur enn af náttúrunnar troptum. Þegar madurinn á einn vín og annan kunníngja, og þeir bíðja báðir um sama blús, þá lætur hann þó sinn vín fyrirstíja, og svo gjörir sá sem elskar Gud, þó honum þykt torvelt að láta á-móti holdinu, þá metur hann þó Gud meir. Þar voru nokkrir spekingar í fyrindinni, er eskudust Stóici, þeir vilðu dempa eina tilhneiging með annari, og setja þær svo í lag; en það er lángsamt nokkuð og vinst aldrei vel, því þöfudin á þeirri

Hydra *). syndumspiltri náttúru, þau spretna jafusfjött upp aptur, þó þau séu smámsaman afheggin. Elfsan til Guds er einn andligur Herkules, sá ed hálsinn á skrímslinu sundurbretnur, svo þau ná edí svo fjött ad vara; hún setur tilhneigingarnar best í lag, edí ad hún taki þær burt eins og Stóici vilbu gjöra, heldur þvingar hún þær til ad gjöra sína skyldu, og temur þær med frjálsligum og inndælum þrældómi; hún kunnir elstunni ad elfsa Gud alleina og edert annad, reidinni ad vandlata í Guds stad, sfundiinni ad léppast sem hæfst í Chrísti skóla, svæntingunni ad vona einkis góðs af heiminum, voninni ad þola og bida, gleðinni ad þafa sína unadsemd í Drottnei, þrygðinni ad ángrast sína synda vegna, þræðslunni ad óttast Gud, dnyffkunni ad óttast ei mennina, sem edí kunna nema líkhaman ad deyða; og hvað er þér margt um ad tala, hværfa ad allar frístilligar dygdir uppspretna af elstunni til Guds og náúngans? hværjar aldrei kunna ad stjálja heldur enn sólín og birtan; það útmálar einginn betur enn St. Páll, 1 Cor. 13, segjandi: kjærleikurinn er þolinmóður og vingjarnligur, kjærleikurinn er edí sfundsjúkur, kjærleikurinn gjörir edert ílmannliga, eigi blæs hann sig upp, hann er edí ofstopasamur, eigi leitar hann þess hvað hans er, eigi lætur hann gjöra sig reidan, hann leitar eigi eptir stada, eigi fagnar hann yfir ránglætinu, en fagnar sannleikauum, hann umber alla hluti, hann trúir öllu, hann vonar allt, hann umlíður alla hluti. Hvað gott ná fé med froððan móti af Gudi ad vera, það þefir edí þeirra enra þeyrt né auga sed, og edí þefir það í þeirra hug edur hjarta komid, 1 Cor. 2, sem af heiminum eru; en uppá það sérhvör og einn kunnir ad reyna og prófa sjálfan sig, og vita sítt andligt saberni, þá leggur Drottinn þér til eitt kénnteikn þeirra, sem eru af Gudi, sem er þetta, ad þeir þeyri Guds ord; en hvörnín á það ad þeyra? edí svo sem Júdar, þeir ed þeyrdu ræðu Stephani, og skárust í hjörtam sínum af hatri, Act. 7; edí svo sem Eutichus, hvörjum varð svo vart undir predífun St. Páls, ad hann sofnabi og datt daudur ofan úr vindauganu, Act. 20. Drottinn útleggur sína meíníng sjálfur í þessum texta segjandi: hvör sem geymir mín ord, hann mun edí daudan sjá ad eyllífu; en þó allra best í eptírlíkingunni um sæðid, Luc. 8, segjandi: ad sæðid sem féll í góða jörð, féu þeir sem þeyra orðid, og vadbreita það í góðu og síðsamu hjarta, og færa þær af ávört í þolinmæði. Þetta er nú víst mark á þeim sem ad eru Guds börn; dragi því einginn sjálfan sig á talar, sem þetta þeyrir, og ætli edí hann munir vera af Gudi, ef hann edí geymir hans ord; sá sandur er edí af hjörðinni, sem edí þedír raust þírdírsíns, Jóh. 10; sú elskar edí sínn unnufta, sem edí getur þeyrt hann tala; sá magi er edí heilbrigður, sem ad velgir við sæduinni. Hvörfa má þá Gud lífa í þeirri sálu, sem býður við Guds ordi? Þær fyrir, syndugur maður, ef þér leidast Guds heilögu kénningar; sért þú réttur til ad gánga þángad, sem Guds ord er um hönd hafst; þyfi þér fyrir, þá komid er við þín meín og þínar syndir straffaðar; virðist þér það léttrægt, sem af Guds ordi er fyrírríttid, og þú aftur það edí mífúð; ef þú þefir edí ástundun ad íframtöema það í verkunni; sem þú þeyrie med eyrunum, svo sannarliga sem Gud lífir í himninum, þær er

*) Hydra var elin vamsormur med mörgum höfðum, svo sem flóðin dýfta; þó er þessi afþeggnid, var það aptur, en Herkules bjó á hálsinn svo þau eru aldrei síðan.

eddi hans andi í þér, og þú ert dandur í syndum þínum; hér-um er eddi að villast, eg segi sannleika í Christo, og lýg eddi. Sálir er annaðhvort Guds brúð eða Djöfulsins frilla, segir Augustínus, og þó það þygi gífurlega talad, þá vitnar sjálfur sannleikfins munnur það satt að vera hjá Lúc. 11, segjandi: hvær hann er eddi með mér, hann er á-móti mér, og hvær hann eddi samansafnar með mér, hann sundurdreifir, og svo segi eg, sá sem eddi heyrir orðid, og varðveitir það, hann foraktar það; en sá sem það foraktar, þá mun það forðæma hann á þeim síðarsta degi, Jóh. 12. Eg hafði nærri því sagt, að betra væri að vera kaldur enn volgur í sínum sálshjálpar-efnum; af þínum stærstu syndurum hafa vordid þínir bestu menn; hvílikur var Manasses? 2 Paral. 33; hvílikur Páll? Act. 9; hvílik þin bersynduga? Lúc. 7. En það er furduverk, að af einum volgum skuli verda heilagur maður; hvar fyrir? því hann meinar sig eddi að vera vondan, hann segir: eg em andugur og ríkur vordinn og einfis þurfi, eins og eingillinn af Laodicea; en Gud segir: þú veist eddi það þú ert aumur og sátekur og blindur og nafinn, Apóc. 3. O, Herra Gud! vert þú oss náðugur! Gái hvær að sjálfum sér, því vær eignum allir fyrir sálu að sjá. Hvær á að hugga þig í þínu andláti, ef þú hefir eddert minnid af Guds orði? þú vilt Presturinn komi til þín, þá þú berst við öndina; seig mér, á hann þá fyrst að mdirvísa þér? Þegar eyrun heyrta eddi lengur, tungan talar eddi lengur; seint er að herklæða sig þegar á hölmir er komid. Sá sem saung með blöflugum veraldar þessatar á sumartíma líffins, hann má svelta á þínum bitra kulda-degi dandans. O, hvað gott væri þá að hafa safnad nokkru í kornhlöðu síns hjarta af því góða Guds orða sæði, svo þar væri nokkud til veganeftis í-gégnum hann myrkva dal og dandans flugga, sem er vegar allrar veraldar frá þessu auma lífi, Jóh. 20. Svo áminni eg yður nú í Drottni og grátbæni fyrir lifanda Gud og yðar sálshjálpar: gángid í ljósinu meðan það er hjá yður, svo myrkurinn þendli yður eddi, Jóh. 12. Þar eru vondir dagar, Djöfulinn er osan kominn, hafi andi bræði mikla, því hann veit hann hefir stuttan tíma, Apóc. 12. Afrakid því eddi Guds heilaga orð, hvort að er sverð andans, svo að þér gétid mótfæðu veitt á þeim vonda tíma, Eph. 6. Finni nokkur sitt hjarta eddi rétt fléðad til að heyrta það, hann bidji Gud að skapa í sér nýtt hjarta, því það tekur einginn af sjálfum sér; verði hann eddi svo fljótt bænheyrður, þá bidji hann aptur og aptur, og vilji það undan-dragast, þá bidji hann óaflátanliga, Lúc. 18, dag og nótt, og þrenni við Gud með bæninni, að það lambid af kyni Jüda komi, og taki sjálfur þá læstu bók, og virðist þenni sjálfur upp að ljúka, Apóc. 5. Einginn maður skal telja mér þá trú, að Gud muni eddi gefa þeim heilagan anda, sem hann þar-um bidja. Komid og með and-mjúkum anda undir orðsins heyrn, reidubúinir að meðtaka allt það, sem Gud hefir befað, eins og Pétur sagði við Cornelli, Act. 10. Fánýtar og veraldligar huganir séu langt í burtu á þeim tíma, því einginn kann tveimur herrum í senn að þjóna, Matth. 6, sérdeilis svo ólíkum sem Gud og Bellal eru. Þeinkid eddi svo með yður: eg veit þetta áður, eg hefi það áður heyrt; því þótt svo kunni að vera, þá hefir Gud sína tíma til að verka í hjörtanu, og hann er í ordinu, því séu eyrun, sem að eru dyt hjarta-

ans, alltd opin fyrir Konungi dýrðarinnar. Verid ei Grynjum lífir, um hvörja Demostenes sagdi: að þá hann taladi um flugga afnans, þá þefdi hann noga tilheyr-
endur, en þá hann taladi um Grynlands velferð, þá stingi allir fingrunum í eyrum.
Látid svoð ránglættinganna taka af yður þann eyrna-fláða, sem Páll umgétur, 2 Tim.
4, að þeir vilji heyra það þeim þótnast og hvað nýstárlegt er, Esa. 30; heldur verid
lærdómunum og ströffunum þ. Andá undirgefni. Farid og ei í mannvirðingar um
lennendanna gáfur edur málfæri, því allt Guds ord er gott, og sá er edert sem talar,
heldur Gud sem verkar; Guds fraptur fullkomnast opt í veikileikanum, 1 Cor. 12.
Hvað er Páll? eða hvað er Apolló? 1 Cor. 3; þeir eru þénarar hans, á hvörn þér
truid, eptir því sem hann þefir hvortjum einum gefid. Drottinn var edli í veðrinu, og
edli í jarðstjálftanum, og edli í eldinum, þá hann taladi við Elíam í hellinum, heldur
í vindblænum, 1 Reg. 19; svo er og Gud edli bundinn við stóra málsuild, og hans
ríki er edli innifalid í ordum, heldur í frapti, 1 Cor. 4. Sá sem alleina tekur eptir
falligum ordum og sögum máls-greinum, hann fleikir nytina, en fjarnan snertir hann
edli. Vær eigum nytina að brjóta, ef vér viljum rétt fá smáðað eptirkomandi aldar
færleik, hvor oss mun síðan án mælingar framboðin verða í því himnefka brúðkaupi,
þar hinn segurfi medál mannanna sona, Ps. 45, mun drygja þana, sem hans hjarta
elskar, Kant. 3, með lifandi vatns-straumum, sem framfljóta af stóli Guds og lambfins,
Apóc. 22. Til þeirrar allra-tignarlignustu hátíðar að samansafnast, unn þú oss Konung-
ur eyslfrar dýrðar, og þitt vegsamliga nafn þar eyslfliga að prifa. Bænþeyr það góði
Gud, fyrir forþénustu þíns eingétins Sonar, amen!

II Bodunar-dag Maríu.

Gudsþjallid, Lúc. I Kap.

En á hnum sjötta mánuði var Gabríel eingill sendur af Gudi í þá
borg í Galílea, sem nefnist Nazareth, til þeirrar meyjar, er fóstnuð
var þeim manni ed Jóseph hét, af húsi Davíðs, og heiti meyjarinnar
var María. Og eingillinn géf inn til hennar, og sagdi: heil sértú,
náðarfulla! Drottinn er með þér; blessuð ertú á-medál kvenna! En
þá hún sá hann, varð hún hrædd af hans ordum, og hugleiddi að
hvílík væri þessi kvedja, Og eingillinn sagdi til hennar: óttast þú
eck, María! þvíad þú fangst náð hjá Gudi. Sjá, þú munt barn gétu
í kvíði þínum, og munt son fæða, og hans nafn skaltú kalla: Jes-
ús; hann mun mikill verða, og kallast Sonur hins Hærsta, og Gud
Drottinn mun gétu þennum sæti síns föðurs Davíðs, og hann mun
ríkja yfir húsi Jakobs og eyslfi; hans ríkis mun og einginn endir
verða. Þá sagdi María til eingillsins: hvörninn skal það ké, af
því að eg hef eingan mann ként! Eingillinn svaradi, og sagdi til henn-
ar: heilagur Andi mun koma yfir þig, og fraptur hins Hærsta mun

ysirfkyggja þig. Alf því, og það þú helga, sem af þér mun fæðast, skal nefnast Sonur Guds. Og sjá þú, að Elíabeth frændkona þín, hefir og son gétid í elsi sinni, og þessi er fjötti manudur hennar, sem kollud var obyrja, þvíad Gudi er eckert ord ómáttugt. En María sagdi: sjá, eg em ambátt Drottins; verði mér eptir ordi þínu. Og eingillinn veif frá henni.

Exordium.

Svo sem kalt vatn er þyrskri fálu, svo er góður bodskapur af fjarlægum landi, segir Salómun, Prév. 25; það má í dag segja, að vér höfum góðan bodskap heyrð af fjarlægum landi. Hvað er fjarlægur hvort öðru enn himin og jörð, Gud og maðurinn, himnaríki og belviti? en hvað heyrum vér hér í Gudsþjallinu, br. m.? Vér heyrum að Gabríel eingill hafi sendur verid frá Gudi; til hvørs? til einnar meyar, sem festsuð var þeim manni, er Jóseph hét, það er til dauðligar mannefsju, og ecki var hann einasta til hennar sendur, þótt hann í það sinn átti alleina tal við hana, heldur til alls manntýns; því lýfir eingillinn á fæðingarnóttu Drottins, er hann sagdi við þirðarana: eg boda yður mikín sögnud, þann er stér öllu fólki, Lúc. 2. Móðir Drottins mátti kallaft svo sem umbodsmáður alls manntýnsins af Gudi stíckadur, til að taka fyrst allra við þessari beilsufamiligri Guds náð, er síðan var opinberud öllum mönnum, svo sem vor fyrsta móðir tók við því blessaða fyrirheiti, að kvinnunnur sáði skýldi sundurmerja höggormsins höfuð, Gén. 3, vegna allra sinna erfingja; svo tók og Guds móðir við fullkomnan fyrirheitinsins, við þinu fyrirheitna sæðinu, við sjálfum líkhamanum, sem áður var fyrirmyndadur í flugganum; því kalla eg þetta góðan bodskap af fjarlægum landi og játa það satt vera, sem einn sagdi um þessa dýrðliga hátid: að þú se blómstur allra hátida; á henni er kvisturinn af rót Jesse tekinn fyrst til að blómgaft, Esa. 11. Veturinn er umliðinn, stórvidrid er þorsíð og burtuvíð, og blómsturinn láta sjá sig í landi voru, segir í Loffvæðinu, 2 kap.; já, sá blessaði ávörtur, er sig kallar blómstur afurins og eina lilju í dolunum, hann spratt upp í Nazareth, er þóðist þin blómliga. Eitid var þetta blómstur í fyrstunni; hann var eitt fóstur í móðurlífi, síðan eitt barn, og síðast æfi sinnar varð hann þinn fyrirtiligastí og forsmánarligastí, sem Esajas vottar, Esa. 53; já, minstur allra þeirra, sem hann með stnum syndum kvalid hafa; en fyrir það hefir hann ádreift marga heidngja, og útbreidt sína dýrd um allar álfur heimsbyggðarinnar, svo að vér jafnvel, sem hér liggjum á þessum hafa veraldarinnar, vér báum undir hans flugga, og þótt vér séum af öllum heiminum forsmáðir, samt hefir þá þinn góði Gud virðt oss þess, að hann hefir breidt yfir oss sinn klæðasald, þar vér láum alls-naktir á vðaváinginum í voru blóði, og sagt, að vér skyldum lífa, Ezech. 16; því megum vér ei síður enn hver önnur þjóð í heiminum kalla þessa hátid mikla, og hana með gleði og sögnudi halda. Væri ei þessi gleðiligi bodskapur á jörðu sendur, þá væri Krístur ecki fæddur til að helga vora fæðing, ecki umföörinn til að taka á sig lögmálsins belvan, ecki heidngjunum virtur, ecki dáinn fyrir syndir vorar, ecki upprísin oss til réttlætis, ecki uppstíginn til að biðja fyrir oss, og ecki þesdi hann á hvltasunnu dögum sendt sinn Ánda yfir sína Þostula. Því má eg segja, að þessi hátid ber allar hátidir í staufi sínu, og má þeirra móðir kallaft; hér hefir Gud fadur tekid til að halda brúðkaup Sonar síns, Matth. 22; hér hefir Sonurinn trúlofad oss sér í náð og miskunsemi, Hóf. 2; hér hefir h. Andi byggt sér eitt musteri, 1 Cor. 6, ecki einasta í þonum, sem er þú allra-helgasta í þessari fyrstu, heldur og í öllum hans limum, öllum þeim andligum steinum, sem hans belgisdámur er byggd af hér á jörðunni, og af hans fylling meðtekid hafa, og því vil eg kveðja yður, br. m. með þeim ordum, er þínir líkþráu menn töludu sín á-milli forðum daga, er Gud hafdi frelsað Samaría af hendi þeirra fyrrendflu: þessi dagur er dagur góðs bodskapar, 2 Kóng. 7. Skyldum vér þegja yfir því? Kunnug má oss vera vor andlig líkþrá. í hværri vér gétir og fæddir erum, því skyldum vér þegja yfir þessu mikla hjálpræði Drottins,

þeldur enn þeir, þar í dag er Guds barna borg af valdi myrfranna frelsud? Því stjöldum vér draga vora losgjörð, vora yðran, vora þackargjörð undan til morguns? Gaungum því nær þessu b. Evangelíi í nafni Drottins, og hugleidum af því um stund, hvörfu þáleitur og gagnsamur að sé þessi leyndardómur. O, Drottinn! styrkt oss með krapu þíns Anda, svo að þetta eyriandi megi vel luckast í Jesú nafni, amen!

Utlæggingin.

Það er hagra, br. m. að losa einn hlut, sem ekki er meira enn almenniligt þrófs-verdur, heldur einn þann, sem afbrýgdi er allra annara hluta; veldur það því, að menn geta þrygt þá hluti með ordunum, sem að í sjálfum sér ekki eru svo þryðiligrir; en hvað stulum vér um þá segja, hvorra dýrd og ágjæti einginn kann með ordum að útmála, svo þegar menn hafa sagt um þá allt það sem hjartad fær upphengt og munnurinn úttalad, þá er þó eðtert sagt svo sem verdukt er þvilístri hátign. A-medal þessara dýrðlugu hluta kalla eg að vera leyndar-dóm holdtefjunnar Drottins vors Jesú Chrísti. Hvað sendiferinni sjálfri víðofkur, þá var til hennar valinn Gabríel eingill, ekki einn almenniligur eingill, heldur einn hófud-eingill. Veralðligir kóngar og hófðingjar, þegar þeir leita kónfángs sonum sínum til annara kónunga, þá velja þeir til þess eyrindis sína víldustu menn; svo var og Gabríel valinn í þessa sendifer, einn Guds kappi, svo sem hans nafn hljóðar, og hans eingetnum Syni næsta handgenginn, sem ráða má af Daniels spádóms-bókar 9 kap.; hvör og um sig vitnar, lúe. 1, að hann standi frammi fyrir Gudi. Þvílíkur sendibodi hófði vel svo tignarligu eyrindi. En til hvörrar var hann þá sendur? að sönnu til einnar kónungs-dóttur, því hún var af húfi og kyni Davíds, en hvörri þá var sll veralðlig kónungs-tign hórfín, svo hún var ein umkomulaus fátæk men, og svo lítils metin af heiminum, að hún fétt ekki annað rúm í gæsta-herberginu, enn einn stall til að leggja í sinn frumgetinn Son, lúe. 2, himins og jarðar kónung. O, hvað satt er það sem Postulinn skrifar: það sem ó-göfugt er fyrir heiminum og það sem einkis metid er, það þefir Gud úrvald, og það sem ekki er, svo hann afmáði það sem er, 1 Cor. 1. Skírlífi og heilög fátækt Guds móður var miklu dýrðligri í augliti þins hærsta Kónungs, sem er alleina vís og alleina ríkur, heldur enn sll ríki veralðarinnar og þeirra dýrd; annars mundi hann hafa látid hann fæðast af keisarans dóttur, sem þá hafði einvalds-rád í heiminum, en ekki af einni munadarlausri stúlkú. Hvað þá? mun hans tign nokkud minka víð það, að hann þefir lítil-lættad sinn Son? fjærri sé því, þar fyrir er hún hvað mest vorðin; þefði hann ei svo gjört, þá þefði Somirinn ekki fengid þjóðirnar og endimærk veralðarinnar til arflefðar, Ps. 2; fyrir sína holdtefju þefir hann herleíðinguna að herfáangi tekid; allur heimurinn var undir Djöfufins valdi, nema Gud þefði heitid því bleffada kóinnunnar fæði, er í dag var í menar-lífi getid, en með því þefir hans eingetinn Sonur brótid stórt stærd í Djöfufins velði, svo að Jóhannes, er hann fá himnana opna, þá fá hann þar fjölda svo mikinn að einginn gat talid, Apóc. 7, og þefir margur síðan víðauktist, já, enkfst enn-nú í dag, og mun aukast þar til veralð þrýtur. Þackir séu góðum Gudi að enlífu! Satt er það, að ekki má víð Guds hátign auka; hún verður í sjálfu sér hvörki stærri né minni af vorum völdum; en þó að þessu sé svo háttad, þá verður

Því ekki neitad, að Christi persónu hefir mikill sömi aukist í þeim sigri, er hann féð yfir Andstötunum, er hann fletti hann sínum þerklæðum, á hvor hann trengti, Lúc. 11, en tók sínar heilögu þúsundir af hans hendi, og fyrir þennan dýrðliga sigur, hefir Guds Sonur eptir manndóminum öblast nafn yfir öllum nöfnum, svo að í nafni Jesú Christi skulu sig öll kné bægja bæði á himni og á jörðunni, og undir jörðunni, Phil. 2. En hvornin hefir hann þennan dýra sigur unnid, nema í voru holði? sem í dag var í megar-lífi plantad af heilögum Ánda; í því hefir hann líðid, í því hefir hann sigri þrósad, í því situr hann til Kraptarins hægri handar, og í því mun hann aptur koma til að dæma lifendur og dauda, en innleida ofs, sem á hans nafn trúum, í sitt brúðkaup, og því kalla eg nú þessa sendisör mjög vegsamliga fyrir þeirra skuld, sem þessa bodskapar notid þafa, því Gud auglýsir hvað mest sitt almætti, sinn vísdom og sína fæðurliga gjæfku í því að gjöra gott af þeim hlutum, sem í sjálfum sér auðvirdiligastrir og verstrir eru, svo sem var allt mannfylki í synd og dauda fallid. Frá hvortjum er þessi sendisör? frá Gudi, segir Textinn. Þegar eg Gud nefni, þá hefi eg nóð sagt, einginn er þvílíkur og ei kann nokkur í samjöfnuð við hann að koma, það kann og einginn manna edur eingla skilningur að grípa edur íminda sér, hvað stór munur að sé milli Skaparans og sköpunnar; hann sem er alvís, almáttugur, eynlur, ómælanlur og órannsafanlur, þar hann býr í því ljósi, sem einginn fær tilkomist, 1 Tim. 6; hann sem ekki einasta skóp himin og jörð af einu efni, stjórnað þeim, viðheldur og varðveitir þau án alls ómaks og erfis, frá upphafi sköpunar og inn til þessa dags, heldur kann hann, ef hann vill, að skapa með einu orði ótal þúsund veraldir adrar eins og þessi sýnlugi heimur er; hann sendir af himnum ofan til syndugra manna, er hann stýgt þessu og til reidi reitt. O, minn Gud! hvað er þó madurinn þess, að þú minnist hans? Ps. 8. Þegar eg hugleidi þetta, þá smeltist mitt hjarta í mér út af blygðan, að svoðan ein skelfilig hátign, hann gjörir sendisör ofan af sínu háseti til vor daudra hunda, til vor syndugra orma, þar ver stríðum í leyrreltu þessari, og má hér af þessa sendisör meiri öllum velgjörðum kalla, þótt ekkert annað vari. En þvílíkur er nú þessi bodskapurinn? það sýnir ofs fyrst kvæða eingilfins við Guds móður: heil sért þú náðarfúlka! Drottinn sé með þér! bleffud sért þú á-medal kvænna! Hún mátti með öllum rétti kallast hin náðarfúlka, því hún varð móðir að honum, sem er fullur náðar og sannleika, svo sem Jóhannes um hann vottar, Jóh. 1; og ekki einasta hún, heldur allar andlugar Christi mæðir, sem er hvor ein rétt-trúud sála, Matth. 12, er af hans fyllingu meðtefid hefir náð fyrir náð. Drottinn er með þér, þú hetja! sagði eingillinn við Geðeon forðum daga, er hann heilsaði honum, Dóm. 6; það réttist og, því fyrir hans hönd sló Drottinn í hel Madíanaíta, sem láu eins og eingi-sprettur í Jesreels dal, með þrem hundrudum manns, Dóm. 7. En þótt það vari mikid Guds furðuverk, þá var það lítid hjá þessu, að María bar í sínum kvíði þann Drottinn himins og jarðar, sem ber alla hluti með orði síns kraptar, Hebr. 1. Bleffud var hún á-medal kvænna, því einginn kvænmadur frá upphafi veralðar hefir svoðan tímanluga sæmb hlotid sem hún, er gjörðist þar móðir sem hinn Allra-þærsti var faðir að hinum Allra-þærsta. En ekki hefir ein rétt-trístin sála, er Jesum andluga getid hefir, minni bleffun þegid, því lýsir hann sjálfur, er

hann kallar þá sína móður, systur og bræður, er hans ord heyrdur, Lúc. 8. Fyrir því er þessi andligi gétuadur svo miklu meiri þínum líkhamliga, sem að allar andligar gáfur eru þínum meiri og betri, því forgefins hefdi móðir Drottins borid heimsins frelsara í sínum kvíði, nema hún hefði og borid hann í sínu hjarta; kalla eg hana því sælli þar af, að hún varðveitti öll hans ord, Lúc. 2, heldur enn af því, að hann mylkti brjóst hennar, því hvað um það: sálir eru þeir sem heyra Guds ord og varðveita það, sagði hann sjálfur forðum við kvínnuna, er þrífði sálu hans móður, Lúc. 11. Og svo gjörir nú þessi kvæðja eingilfins sendiforina mjög svo fræga og vegliga, að eðert kann gleðiligra upp að hugfast. Kvæðjunni fylgir strax á eftir hófund-eyrindid, það flytur Guds sendibodi með þessum ordum: sjá, þú munt barn géta í kvíði þínum og munt son sæði, og hans nafn skalt þú kalla Jesús, hann mun kallaast Sonur hins Hærsta &c. Mikil er í þessum ordum innifalið, og meir enn syndug tunga megi það útskira; hið fyrsta er, að hún skuli barn géta, það er manneskju eins og hún var og hennar feður að öllum edlis-háttum, að syndinni einni frátekinni, það skilur eingillinn undan, er hann segir: að það heilaga, sem af henni muni fæðast, skuli kallaast Sonur Guds; svo var þá Kristur hlutakandi holds og blóðs eins og smá-bornin, Hebr. 2; svo sem bornin hafi sitt hold og blóð, það er mannliga náttúru, sál og líkhama af foreldrunum; svo hafi Kristur af sinni móður og fedrunum eftir heldinu, bæði sál og líkhama. Nú segir Drottinn sjálfur við Nicodemum: hvað af heldinu er fæðt, það er hold, Jóh. 3, og teiknadi hann þar með spíltu mannsins náttúru. Hvað þá? var maundómurinn Christí syndum-spíltur? fjærri sé því! þar fyrir stendur hét í Gudsþjallinu: Heilagur Andi mun koma yfir þig og kraptur hins Hærsta mun yfirfnggja þig. Til hvors? til þess meðal annara, að helga og tilreida hennar blóð, af hverju Drottinn var líkhaminn tilbúinn, svo að öll fylling guddómsins kynni að búa þar í líkhamliga, Col. 2. Með hverju móti það sé fæðt, veit Gud einn, sem er meistari þessa furðuverks, um hvort það má með réttu segja sem skrifad er um Salómónis háfæti, að þríflikt hafi eðki gjört verid í nokkru konungs-ríki, 1 Reg. 10. Og það sem eg nú sagt hefi um Christí allra-helgasta líkhama, og það efni, er hann var mindadur af, það sama er um hans dýru sál að segja. Líkhaminn er herbergi sálarinnar, eðki mátti í sveðdan herbergi, sem af h. Anda var tilreidt fyrir krap þins Allra-hærsta, eðki mátti þar bnggja nema einn hreinn og heilagur gæstur. Mannsins sál hafði framár syndgad enn líkhaminn; hún var eg hófundur syndarinnar í mannum, því mátti hans sála eðki síður ófleckud vera, sem sálir verar hefir úr helju leyst, heldur enn líkhaminn. Pestulinn segir, að í þennum búi allir fjárfjódir virkunnar, Col. 2. Þjuggu þeir í líkhamanum eður sálunni? í sálunni að vísu, eins og stynsemin hjá oss og það gott sem henni fylgir; svo er allur Kristur hreinn og heilagur, sem ei kunni annars að vera, þar hann var gétinn af h. Anda; því eftir það eingillinn hafði sagt, að heilagur Andi mundi yfir hana koma, þá leggur hann þetta til: og það heilaga, sem af þér mun fæðast, skal kallaast Sonur Guds. Og að menn gangi úr flugga um það, að Kristur sé gétinn í menar-lífi, eins og annað fóstur, að því fráteknu, að þar komu eingin manns-völd til, svo sem hún segir hér við eingilinn: hvornin kann þetta að fæ, þar eg hefi eingan mann fænt? og Guds Andi

samsinnir henni, Matth. 1, segjandi: að Jóseph hafi ei ként hana þar til hún fæddi sinn frumgétinn Son. Að menn gangi úr skugga um það, segi eg, þá vottar Matth. 1, að hún hafi fundist þingub af heilögum Anda, og nokru síðar: að það sem af henni gétid var, það hafi verið af h. Anda, og samt er þó ekki h. Andi faðir að Christo, heldur tilbjó hann og helgadi, sem adur er sagt, það efni í lífi Jómsfrúr Maríu, sem Drottinn mindaðist af, og framkvæmdi svo þennan allra-helgasta gétuab með sínum órannsafanliga guddómsins krapti. Þanniti byrjandi allt réttlæti upp að fylla, Matth. 3, br. m. því það varð af syndlausu holði að lúkaft, sem af syndugu var tilunnid; það musturid varð heilagt að vera, í hverri þeirri fórt átti að offra, sem Gudi líka sthldi fyrir allar veraldarinnar syndir; sá kénimadur hlaut að vera óstraffanligur, sem innganga sthldi, ekki einusinni á ari hverju (eins og Aron og hans eptirkomendur) heldur öllu einusinni í það allra-helgasta, að úrvegadri eplifri endurlausn, Hebr. 9; því segir Paulus: svoddan biskup heyrði ofs, heilagur, saklaus, óflectadur, frástílinn syndurunum, og vordinn himnunum hærri, Hebr. 7, það er upphafinn yfir alla himna, hvar það allra-helgasta er, í hvört hann er inngenginn og seztur Gudi á hægra veg í voru holði; og sjá menn aptur af þessu, hvað gleðiligtur að sé þessi bodbkapur, og þessi sendisör vegsamlig. En það tekur yfir, kristnir menn, að Gud er hér madur vordinn. Í sama vefþangi sem heilagur Andi tilbjó Jesú manndóm, svo að hún gat sinn Son, undir eins og í sama augnabliki tók hinn önnur guddómsins persóna manndómin í samfélag með sér með svo föstu sambandi og ekki samblandi, að það hefir síðan aldrei slitnað, og mun ekki um alla eplifð slitna. Já, daudinn gat það ekki slitid, jafnvel þótt hann aðstíldi sál og lífhama Drottins, því annars hefði hann ekki sjálfur sína sálu apturtekid, hverja hann sjálfur frá sér lét, Jóh. 10; þetta vottar Guds Andi, sem sjálfur var verkmeistariinn, tvísvar í þessu h. Gudsþjalli; fyrst þar hann segir: að barnid sem hún gétu muni, stuli kallaft Sonur hins Hærsta, það er Guds, því einginn er hönunum hærri; aptur að það heilaga sem af henni mun fæðast, stuli kallaft Sonur Guds. Lætið eptir þessu, br. m., þótt eg tali í fáfræði um svo háa hluti, þann sem hún gat eins og Guds Son, þann fæddi hún eins og Guds Son, svo að einginn umbreyting hefir vordid frá gétuabinnunum allt til fæðingarinnar, í einingu persónunnar, sem ei er von, því hjá Gudi er eingin umbreyting né stuggi til umbreytingar, segir Jakob, 1. kap. hvað þá? er Kristur Guds föðurs náttúrligur sonur eptir manndóminum? að vösu er hann, en ekki eptir náttúrligum hætti, heldur fyrir eining himnar guddómligu og manndómligu náttúrunnar, sökum þess, að hin önnur persóna guddómsins, Guds eplifur Sonur tók á sig manndómin, svo gétur það ekki aðstílist, að sá sem er Guds Sonur frá eplifu, en í tímans uppfyllingu varð madur, hann er í raun og sannleika að öllu leiti Guds Sonur, og þar fyrir er hann vor fridur, sem hefir gjort eitt af báðum, Eph. 2. Menn kunna að segja, að hér-um sé ei svo naubþynligt að tala, og að menn stíli ei þennan leyndardóm, sem satt er; en svo mikid gétu menn stílid, sem Gud hefir viljad láta ofs stílja, ofs til sálubjálpar.

Það er ekki lítil huggun fyrir einn syndara, að Gud er Faðir Christí eptir manndóminum, þar Kristur kallar ofs sína bræður, Ebr. 2. Adam var Guds sonur, sem Lucas

vottar, 3 kap; en í fallinu gjordist hann Djöfulsins sonur.. Hvornin átti nú Adams sonur aptur að verða Guðs sonur, nema hinn enlífi Sonur Guðs, yrði Adams sonur, sá ed gengist undir sekt bræðra sinna? Það sem brotið var á-móti Guði, það varð af Guði að gjaldaft; það sem af mannum var brotið, það varð af mannum að bætaft. Guð funni ekki einsaman að líða; maðurinn ekki einsaman að fullnægja Guðs réttlæti. Svornin átti þetta að sté, nema Guð yrði maður, og líði fyrir það, sem vér með vorum syndum höfum brotið? Því er þetta ekki lítil huggun, og hvað segi eg lítil? Þessi er hin einasta huggun syndugs manns, og eingin er önnur; sá sem hana ekki hefir, honum er víst helvíti, því eðert nafn er annað gefið mönnum undir himinnum, í hverju ofs byrjar sálhólpnum að verða, heldur enn nafnið Jesú, Act. 4, hvort honum var hér gefið, hvað og kallað var af einglinum, áður enn hann var gefinn í móður kviði, segir Lucas, 2 kap., er hann segir ofs umsturnar-sögu Drottins. O, hvílið dýpt auðsanna og Guðs speki! Þetta er ein festi, sem Guðs sonur gaf sinni brúði í trögðapant, í hverri eitt furðuverk hængir af æðru, eins og einn hleður af æðrum; Skapari himinsins, er ein stépnar vordinn; enlífdin er gefin í tímans uppfyllingu, Gal. 4; ein Jómfrú verður ólétt, Esa. 7; hún sem af Guði er stépnar, verður Guðs móðir; hann verður í móður-lífi innilúktir, sem himnanna himnar ekki tekið sá, 1 Reg. 8; hann sem dunar í himninnum, hann grætur í stallinum; sá ed allar lifandi stépnur sedur, Ps. 145, nærist í móður-kviði; stépnar lætur til það efni, sem Skaparin var gjörður af; solin hefir ljós fengið af stjörnunni; móðirinn var yngri enn barnið, en barnið stærra enn móðurinn. Minn Herra! þú sagðir, er þú vildir sjá þínum lærisveinum að þú værir hold af voru holdi: andi hefir ekki hold né bein, svo sem þér sjáid mig hafa, Luc. 24; en hér sé eg að andinn er vordinn hold, því Guð er einn andi, Jóh. 4, og varð þó hold; svo segir Jóhannes 1 kap.: orðið varð hold og bygði með ofs, og vér sáum hans dýrd, svo sem eingétins Sonar af Fæðurnum. Þetta eru stærri undur enn öll undur, og má hér að fyrstu og síðustu kalla, að þessi sendisfar og þessi bodskapur sé dásamligur, háleitur og yfir allan máta undrunarligur. Guð gefi ofs þar að koma, sem vér megum enlífliga að honum dást, með þeim fagnadi, sem ekki hefir hér enra heyrt edur önga sed, og ekki í manns hug edur hjarta komið, 1 Cor. 2. En nú viljum vér stöðva hver að sé nýtfemd þessa bodskapar, og er hún að vísu svo stór, að hún verður aldrei fullþekkt. Enlíf ár skal til þess hafa, að vegsama Guðs enlífa gjæftu. Evi elstadi Guð heiminn, segir lausnarinn, að hann gaf út sinn eingétinn Son til þess, að allir þeir sem á hann trúa, fyrirfarist ekki, heldur hafi enlíft líf, Jóh. 3. Nær gaf hann ofs hann fyrst? á hans gétuðar-degi, en fyrst hann hafði ofs hann einu sinni gefið, því stýldi hann þá ekki gefa ofs alla hluti með honum, Róm. 8. Til hvors gaf hann Soninn? til þess, að þeir sem á hann tröðu, stýldu ekki fyrirfarast, það er, að þeim ekki stýldi verða stípað frá Guðs dómsstóli í enlífanum eld, sem fyrirbúinn er Djöflinum og öllum hans árum. Hefði Guð gjört ofs að tvískendum jarðar og vinnu-dýrum, og látið ofs svo út af-slökna eins og fénad-arins anda, þá voru það góð tölur hjá því að þínast enlífliga í helvíti, en hann hefir enn þá betur til vor gjört, þar allir þeir sja á hans Son trúa stílu hafa enlíft líf, það er, óendamlíga dýrðar-víft og sælu með honum og í honum, frá einni enlífd til annarar. Hvor

vill þá fá orðum aðkomid, hvíllit Guds ást ofs er veitt í holdtefju Drottins? Vér vitum allir hvíllit býrði að er Guds þ. logmál, og hvort að sé straff þeirra, er logmálid brjóta; það segir ofs Móses, Deut. 27, með svo stelfiligum orðum, að jafnvel þeim mætti ofbjóða, sem vita að þeir eru frá logmálsins bólván frelsadir, og er það þó ei nema tímanligt volædi, sem hann uppreiðnar, svo eg vil segja, að sá sem þeyrði logmálid og þess viðlogur, og ætti sér eðli lausnar-von frá þess bólván, hann væri að miklu leiti í helvíti, jafnvel hér á jörðunni, og þefði ei nokkra ró um eitt augnablik. En hvað segir Páll? Gal. 4: þegar tímans uppfylling kom, sendi Gud Son sinn gjörðan af kvinnunni, logmálinu undirgefinn, svo hann leyfði þá sem undir logmálinu voru, uppá það vér aðludumst barna-réttinn. Nær stæði það? á hans gétningar-degi; en hvað mikid ofs sé í því veitt, sjáum vér best, ef vér hugleidum hvíllitur munur sé þess, að vera samarfi Jesú Chrísti, og svo hins, að vera þræll logmálsins hér í lífi, og svo fangi Satans í öðrum heimi; í einu orði að segja: allar lífs og sálar heillir, sem Guds börn þiggja af Drottinni, þær eru ofs í því augnabliki veittar, er Jesús var gétinn í menar-lífi. Einguin segri sól hefir yfir heiminn stinid enn sú, þegar sól réttlætisins Mal. 4, upprann ofs syndugum mönnum í hennar kvíði. Vér vörum nidursökkir í asgrunn þersfiligustu enmda og volædis, ofs vantadi þann sem rétti ofs einn streing til að uppríðja ofs úr þessu djúpi; þri-þættur streingur flitnar torveldiga, segir hinn Vísi, Ecl. 4. Þessi streingur var Drottinn Jesús, af lífhama, sálu og Guddóminum samanspunnninn, hann var ofanlátinn í enmdir vors holds, með hönum hefir Guds mektugi armleggur riðt ofs út af valdi myrkranna; ofs vantadi eina fórn, þá er kynni fyrir Gudi að gilda, hana var eðli að sá hjá ofs mönnum, einn bróðir kunnir eðli annann að leysa, Ps. 49; og þótt Gud þefði skapad einn heilagan mann af Adams niðjum, og látid hann líða, þá náði hann stamt, bæði til að géta útstadid þinar bitru helvitis-píslir, svo og til að fullnægja Gudi fyrir syndina; því er Gud madur vordinn, svo Guddómurinn hjálpaði manndóminum til að þola píslirnar, og gjera lausnar-gjalbid þýr-mætt í augliti hins stránga Dómara, en manndómurinn Gudi (ef eg má svo að orði komast) til að deya. Vér þurstum einhvørs sáttmála við, til stadfestingar þeim fríði, er Gud gjörði við mannfynid. Sjá! Gud er madur vordinn, hann hefir trúlofad sér vora náttúru í menarinnar kvíði; með þessum teingdum er fríðurinn stadfestur milli himins og jarðar, milli Guds og manna, milli réttlætisins og misfunarinnar. Vér þurstum nokurskonar veg til himinsins, hvadan vér útlægir vorum; Gud er madur vordinn, hann er regurinn, sannleikurinn og lífid, Jóh. 14; hann er Jakobs stigi, sem nær frá jörðu allt til himins, Gén. 28, því hann er ofankomin af himni í vort auma hold, en vort hold er uppnúmid; fjellin eru læðud, dalirnir eru uppfylltir, Esa. 40; himininn hefir læðad sig allt til jarðar, jörðin er upphafin allt til himna, og um þennan Jakobs stiga munu einglar á-síðan bera sálir vorar í Abrahams staut, til að sagna þar enlífliga. Vér vörum Gudi mærg tíu þúsund þunda skyldugir, Matth. 18; þar lá eðli annað fyrir ofs enn að verda fastadir í þin ystnu myrkrur, einginn hafði það hann gjalda skyldi; því er Gud madur vordinn; Fadurinn gaf ofs einn ríkan bróður, sem einn galt fyrir alla. Að síðustu vildi Gud

ekki einasta frelsa oss af myrkranna valdi í helviti, heldur og þessa oss til ríkis í himninum; en oss vantadi ræfsemi og stjál til þess, að hann vildi svo gjera. Hans gjæfa var alltaf til reidu í frá upphafi veraldar, já, áður enn grundvöllur veraldarinnar var lagdur; en það var að ugga, að vér mundum gjera hana ónýt á oss, fyrir vantrúarinnar sakir; það var ekki líklegt að einn glæpafullur landráða-madur, einn spillvirkir, sem allareidu hafði snæruna um hálsinn og unnid til gálkans, hann mundi ætla að konungurinn mundi hann aptur-kalla frá gálkanum til ríkis, úr beduls höndunum til síns háberðs, og gjera hann ættleiðing af útlaga, sitt barn af Djöfulsins þræl, og sínn þénara af drottins-svíkara. Þess vegna er Guð madur vordinn; þar fyrir þessir hann gefid oss það teikn, er hann hét að gefa á dögum Aðas konungs, Esa. 7, um hvort að getur í þessa hátíðis dags venjulegum píftli, þar svo stendur: fyrir þá skuld mun Drottinn gefa yður eitt teikn. Sjá þú, að ein jómsfrú mun barn geta, og einn son sæða, og hann mun þú kalla Immanuel, það er; Guð með oss, Guð í mannum, og orðid í holdinu, það er Jesús, lausnari, Frelsari, Sálhjálpari, því svo kunni einginn að heita nema Guð byggi í honum. Þetta er nú fullkomin víssa um sátt vora við Guð, sá oss reidur var; því hafi hann gefid oss hann, í hverjum honum alleina velþóknast, Matth. 3, og rúfseft hann í dauðans-píftir, til að forlífa oss við sjálfan sig, Róm. 5, þegar vér enn þá vorum hans óvinir: hvornir kunnum vér þá að efast um uppgjöf vorra synda? mun hann kasta þeim í eyllisan eld, sem á hans nafn trúa, er hann tók svo nærri sér að gefa oss? Mun hann tilreiðna þeim syndirnar, hvorra syndir hans eingetinn Sonur þessir burtu borid, Jóh. 1, nær vér yðrumst þeirra af hjarta? Mun hann klaga oss fyrir þá handskriftina sem hann þessir alla-reidu á krossinn neglt? Col. 2; fjærri sé það Födur mistunsembanna! og þessi er nú sá gleðiligi bodskapurinn er eg í öndverdu hét um að tala; ó, eitt sagnadarsamligt orð! ó, eitt sannkallad Evangelíum! ó, eitt æðliligt fridar-bod! með hverju heilsan verður framboðin þínum veika, uppgjöfin þínum seka, lausnin þínum herteknu, frelsid þralunum, lífid þínum dauða, og þeim sem einkis von áttu nema eyllifra kvala í helviti, með Djöflinum og öllum hans árum, eyllif sæla, eyllifur sögnudur og eyllif samneyti, með þinni háleitu Guddómsins þrenningu og heilögum einglum í þinni himnesku Jerúsalem, hvórrar sól og tungl að Guð er, Apóc. 21, og hvar eingin umskipti eru ljóssins né myrkursins, Jak. 1. Þessarar tignar, þessarar dýrðar og þessarar full-sælu, unn þú oss njótandi að verða góði Guð, fyrir árnar og forþénustu þíns eingetins Sonar Jesú Chrísti vors Frelsara, Amen!

II Pálma = Sunnudag.

Guðspjallid stendur á þinn Fyrsta Sunnudag í Adventu.

E r o r d í u m.

Vér höfum eingan konung nema keisarann, sögðu Gyðingar forðum daga, Jóh. 19, þá þeir vildu ekki láta konung dýrðarinnar ríktja yfir sér, Lúc. 19; en eg þykist vita, að krístinir menn muni ekki samsinna þeim óauðliga flok; því jafnvel þótt vér eigum Guði að þakka fyrir konunga vora, er hann sett þessir til að stjórna slau fólki, sérdeilis vér, er hann þessir

milda og réttlísa konunga gæfð einn epítr annann. Þá vitum vér þó, að Guð hefir sett sinn konung yfir allt heilaga fjall Zion, Ps. 2, hvørs ríki eðli er af þessum heimi, Jóh. 18; og þó er hann heiminn Ekapari, Hebr. 1, hvørs herradæmi að brá fyrir synduga menn um fundar-satir, til að uppfylla spádóm Zacharía, kap. 9, þegar hann reid inn til Jerúsalem; en hans ríkis-stöll varir þó um aldir alda, Hebr. 1. Þorir höfðingjar stjórna með makt og miklu veldi, veröldin er svo skipuð, að eðli verður öðru ákomid; en Krístur í sínu náðar-ríki stjórna með sínu b. orði og sakramentunum; því segir Páll, 2 Cor. 10: vopn herskarar vorrar eru eðli líkhamlig, heldur traptur Guðs til að niðurbreita girdingarnar. Veradbligir herrar taka stætt af sínum þegnum, Matth. 17, og er það réttlíft, því þessi vor konungur hefir það skipað, en hann gefur öllum allt, og upplýtur sinni mildu bendi, til að sedja allar lifandi sképna, Ps. 145. Drottinn sagði við Petrum: veradbligir konungar: hvort taka þeir stætt af sínum börnum; eðlegar af annarligum? en Petur svaradi: af annarligum. Og vor Drottinn sagði: þá eru börnin frí, Matth. 17. En það gengur öðruvísi til í Guðs-ríki; þér rekur Konungurinn stætt af sínum börnum, sem þó er eðli gull né silfur, heldur harmþrúginn og sundurknofaður andi. Fordum daga mátti einginn mæta Persa-konungi, nema hann offradi þönum einhverri gáfu; og er bændi nokkur varð á vegi fyrir einum af þeim, hafði hann það eðli til er hann kynni að bjóða; en í þessu ráðleysi tók hann vatn í lútum sér og færði konunginum, og segja menn það hafi verið vel þegid. Vér mætum vorum Konungi dagliga, því allann daginn útbreiddir hann sinn fadn til vor, Esa. 65; eðert þöfum vér það vér kunnum að bjóða þessum allsherjar-Drottni; bláð yfanna og basanna þóknast þönum eðli, Ps. 50; allt silfur og gull er hans, jafnvel vor bestu verk eru eins og niðlags-fat, Esa. 64. Guðrællig tár vorra augna, og það vatn sem ydrandi manna þönd eru full af, einn auðmjúkur andi og lítilátt hjarta er hans offur, Ps. 51. Betur líkar þönum fóta-þvottur hinnar bersyndugu, enn heimboð Elmonar, Lúc. 7; betur Maríu auðmjúkt í hjartanu, heldur enn umförgun Maríæ í húsinu, Lúc. 10; hinn beisti grátur Peturs, Matth. 26, heldur enn offur Birtinganna, Matth. 2, þótt hverurvegga væri þaknamlígt. Hin besta þegnskýlda Guðs af mönnum er þetta, og trúin, sem verkar fyrir ljærleikann, Gal. 5; en þessi Konungur, svo máttugur sem hann er, svo þrúðiligur sem hann er, svo alvaldur sem hann er, svo gjæfufur sem hann er, þó er hann þó til vor kominn bógvær, stíandi á öðnu einni. Hafi nú Konungur dýrðarinnar verið svo bógvær fyrir vora flud, þá látum ofð gánga nær Guðsþjalli þessu, og læra nokkuð af þönum, sem er bógvær og af hjarta lítiláttur, Matth. 21; það er: hina andlugu bógværd, sem ofð á að fylgja inn í himnaríki með smá-börnunum, Matth. 18, og um hana vil eg tala fyrir yðrum ljærleika út af þessu þ. Evangelíu. Hvar til ofð styrki hinn náðugi Guð í Jesú nafni, amen!

Útleggingin.

Fari þér í það kaupún, sem gagnvart yður er, og strax munuð þér finna öðnu bundna og folan hjá henni, segir Drottinn. Af þessu er auðsýð, að hann vissi alla hluti, og ef hann var alvitur, þá var hann og almáttugur, alstadar nálægur og ómælanligur, því Guðdómsins eiginligleikar mega eðli aðskiljast; hvar fyrir vér sjáum, að öll fylling Guðdómsins hefir buid í þönum líkhamliga, Eðl. 2. Hvað langt eru nú allir daudligir menn frá svoððan hátign? að sönnu hefir Guð lagt mikid til margra, og þar verður eðli á-móti sagt, að madurinn er hin ypparligasta sképna Guðs, sem vér sjáum með vorum augum; en það hefir Jesús fram yfir alla aðra, að hann er bæði Guð og madur. Hvílíft er þá þetta óumræðiliga lítiláti, að hann sem öll dýr á jörðunni skapað hefir, hann virðir sig svo lítils að sitja á einum asna, sem er eitt þið auðvirdilígaða tvífindi meðal dýranna. Sjá þér, krístin madur, hvað lítils-verð að sé hóffragt veradbarinnar í Guðs dýrðarfulla

augliti. Hér er eðli Þharaónis vagn, sem Jóseph var í fluttur, Gén. 41; eðli Mardochei hestur, sem Affverus skipaði honum að ríða, á sínum heidursdegi, Est. 6; eðli hinn eldligi vagn og hestar, sem færðu Elíam til himna, 2 Kæg. 2, heldur einn lítilmóttligur afni; þó stærir einn syndugur ormur sig af búninginum, og af því yfirlæti, er hann hleður utan á sig. Það er allvíska að sjá í æfsegu Drottins, hvað lítills hann hefir meðid oflæti veraldarinnar; hann var fæddur í einum stalli, Lúe. 2; hann fór á sæti, þegar hann gæð um kring, gjörði gott og græddi alla, Act. 10; hann ríður hér einum asna, og þygg eg það hafi þó verid þið mesta hans yfirlæti hér á jörðunni. Þeink nú um, syndugur maður, hvílit fásinna það sé, að metnast í hjarta sínu, þó Gud láti einhværn skína í þrýði veraldar þessrar; eðli segi eg, að Gudi misþóknist líkhamligt þreinlæti eða sagur búnaður í sjálfum sér, þegar þau sambjóða þess virðingu, er þvílíkt brúkar, langt heldur meina eg, að Gud hafi eingan misþócka á því, þótt hans stépnun sé haldið til þrýðis; það sýnir mér Arónis búningur, Exóð. 28; það vottar sáttmáls-örkin og náðarstóllinn, Exóð. 25; það sýnir Jerúsalems musteri, 1 Kæg. 6; það sýnir Salómon með allri sinni dýrd, 1 Kæg. 10, hvörri í Ritningunni þrófað verður; en þitt segi eg, að stæra sig þar af, það er andstýgd fyrir Gudi. Eðli trúi eg að honum hafi illa líkbað sú bygging, er Nebucadnezar lét gjöra í Babilon, en fyrir því hann stærdi sig þar af, þá varð honum gefid villidýrs hjarta, svo hann át gras með kvikindum á mörkinni, Dan. 4; eðli hefir Gud reiddst við Heródem af því hann var málsnjallur, því sjálfur hafði hann honum málsferid gefid, en sökum þess að hann gaf eðli Gudi dýrdina, þá var hann fleginn af eingli Drottins, Act. 12; kannstú að Gud hefði látid hvalfistinn í Egyptalandi vera þyrnan í sínu vatni, hefði hann eðli sagt: mitt vatn er mitt, og eg hefi gjört mér það, Ezech. 29; eðli er víst að hann hefði sett krókinn í Zenacheribs nasir, hefði hann eðli lastað nafn Drottins. Þessi er hinn réttláti dómur hins alvalda Konungs, að dramblátum þryndir hann af stóli, en lítillátum gefur hann náð, Lúe. 1; betra er að andmýkfast með þínum hógværu, en að útskipta herfáangi með þeim drambsömu, segir Salómon, Orðsko. 16; hvar af auðsæð er, að þó Gud hefði mikið til hans lagt, og upphafid hann á stól síns fódurs, og gjört hann vegsamligri bæði að viti og ríkdómi heldur enn aðra konunga í Austurálfunni á hans dögum, 1 Kæg. 10, þá hefir hann kannast við, að hann hefði það allt þegid og eðli tekid af sjálfum sér; svo var og David hans faðir lyndur, hvørs andmýktar merkiligt dæmi vér þofum í annarar Sam. k. 6 kap., þegar drottningin Michol brýladi honum með þessum orðum: hvorsu vegsamligur var konungurinn af Ísrael í dag, hvær eð afllæddist fyrir ambáttum þénara sinna, og lét nafinn sem fantar? en hann svaradi: eg vil leika fyrir Drottni þeim sem útvaldi mig, heldur enn þinn Föður og heldur enn allt hans hús, og hefir skipað mig hófðingja yfir Drottins fólk, Ísrael, og eg vil enn-nú minni verða, og eg vil lítillækka mig í mínu augliti, og vegsamast með þeim ambáttunum, sem þú taladir um. Að eg tali eðli um Abraham, Jakob, Mósen, Jósephat, Ezechíam og aðra fleiri, hvörjir allir voru af Gudi með mikilli tign sændir, og þeirra andmýkt í andanum er þó þrófað í Ritningunni. Gud náði of! hvað þofum vér að stæra of af, syndugir menn? er eðli maðurinn ein vatns-bóla? hvær þó að þjóti upp um stundar-sakir af vindi luctunnar, þá

hjadnar þún jafnstjótt aptur, þegar hinn sami á þana blás. Er ekki allt hold þey? og allur þess heilagleiki, líka svo sem blómstur atursins? grasid vísnadi og blómstrid datt af, þvíad andi Drottins blés á það. Sannarlíga er allt fólkid þey; grasid vísnadi, og blómstrid datt niður, en orð Drottins varir eynlífliga, Esa. 40. Hér er einginn undantekinn, ríkur eða fátakur, gsfugur eða ó-gsfugur, smár eður stór, vitur eða vanfumnandi, þráll eður herra, og þetta eru Guds orð, hvar æfinlíga vara, er oss þetta segja; láti því einginn ofurbátt að sjálfum sér, því allt hvað vér þofum, hvað gott eður kostulígt sem það er, það er þó allsáman láus-fé, og ekki vort eígid. Segid mér, hvar af fkyldu menn þó stæra sig? af auð og ríkíðemi? Því fkyldi eg þrofa mér upp af því, sem luðan kann eins að gefa einum niðingi, svo sem besta manni; sem aflag er með mífíllí áhyggju á morgun árum, en fargast í einu augnablíki, ef til vill. Því skal eg gíora mig stóran, þótt eg hafi einn ómaga meðferðis, sem eg hlýt altíð að þrálla fyrir, og svo er óþaflátur og óréttvís, að hann sebur aldrei sína fyrirvinnu? Viljum vér athuga, br. m., af hverju flestir eru í fyrstunni ríkir vordnir; fastir munu þeir vera, sem náttúran hefir hjálpad þar til að öllu leiti, eður þeirra eittsáman erfíði, með hverju Guð hefir skipað að næra sig af jorðunni, Gen. 3; eg vænti að svo hafi flestir auðgast, að þeir, eða þeirra forfedur hafi tekid noðud ránglíga frá öðrum. En segid mér, er það réttvíst, að menn stæri sig upp yfir einhverjum af því, að hans forfedur hafa tekid noðud frá hins forfedrum? Eingum manni mun það þykja, þegar menn gá að hvornin hluturinn er í sjálfum sér; eða hvað er nú framvegis að stæra sig af? eru það vitsmunir? Eg meðfénni, að þeir eru hinu kostulíga fí hlutur, sem Guð hefir lagt til syndugra manna, en þó eru þeir fallvaltir eins og annað; og hvað lítid er það vér vitum, hjá því sem vér ekki vitum? madurinn veit ekki finn sefs eður gaungu, segir Rítníngin, og hvarfir vill hann þá meira vita? og þótt að þeir séu í sjálfum sér góðir, þá verða þeir þó af vorri misbrúkun óplíga níðdir, allra mest af drambseminni. Rétt gjorði Guð, svo sem alla hluti, í því hann gaf Nebucadnezar villíðýrs hjarta, Dan. 4, sem áður er sagt; og sama ætla eg þá þendi, sem forsmá aðra hjá sjálfum sér, og þykjast einírsáman vita alla hluti, hvað þá optast þendir, sem mínst vita, og þá þeir þykjast öllum hyggjari, verða þeir skíptíngum heimfari. Margur gortari hefir og stært sig af hrenfí líthamans, gjætandi ekki að því, að lítill kvíllí kann að fvoípta manninn sínu afli. Sumir þrófa sér af segurd líthamans, og er þún að sönnu ágjætur hlutur, þá þún ekki er brúfud til lauslætis eður ofmetnabar, en einsáman er þún ágjætíslítil, því madur kann að mála eitt bílæti fagurt, og er það þó ekki svo gott, sem hinn ljótasti madur. Hvað er nú framvegis verðt að stæra sig af? dygðir og mannkostíir eru mest verðir af öllum þeim hlutum, sem finnast hjá dauðlíguni mönnum, en þeir verða að ókostum þegar dramblátíð þeim spíllir. Því segir Salómon: vanvírðan eptírfylgir þínum stórláta, en þínn sem er lítílatúr í anda, mun vegsemdin umfadmá, Orðsko. 16. Lítílatíð er segursta fíart dygdanna, án þess verður framfínnin að undírférli, réttílatíð að harðídygi, hugþrýðin að ofdyrfíllu, sparfemín að níðfíllu; eg meina þíð křístílíga lítílatí, sem er einu auðmjúkur andi fírrí Guði, og kannast víð og þekfir það, að menn eru menn og mannlígun tilfellum undírvorþnir. Sjá þínn Ronúgur kémur til þín hógvær, segir Tertínn. Ef Ronúgur

dýrðarinnar Ps. 24, svo lítilæðar sig fyrir ofs syndugum mönnum, því skyldum vér syndugir meinu stæra ofs upp yfir vorum bræðrum? Drottinn himins og jarðar kemur til vor anntra manna, sem eðert tókum með oss í þennan heim, og munum eðert í burtu bera, 1 Tim. 6; hinn segursti meðal mannanna sona, Ps. 45, kemur til vor, sem frá hvirfli og allt til ilja erum eðfi nema sár, benjar og þroti, Esa. 1. látum ofs það til hjarta ganga, hvað stór munur að er vor og hans; vér erum þeir eðfingdum, hann er sá sem misgjört var á-móti; hann þarf eðfi vor með, en vér kunnum eðfi eitt augnablik að lifa fyrir utan hans mistun; látum vort hjarta komast við af því, að hann er sjúkur af elstu, Iofth. 2, ofan til vor kominn, þegar vér hann hótudum. Ef vorar syndir eðfi ángra ofs, ef vér hræðumst eðfi þeirra straff, þá látum þó þann óumræðiliga elstunnar bruna smelta vort hjarta, að hann kemur með svo mikilli högværd inn til Jerúsalem, til að láta sig svelja og krossfesta fyrir mínar og þínar syndir, Kristinn maður. Hann grætur yfir borginni, hvortar innbyggjendur að eðfi þektu sinn virjunar-tíma, Luc. 19, af hvörjum hann vissi þó að hann mundi svo háðugliga útleikinn verða, sem hans píslar-saga vottar. Fyrst hann hefir nú allt þetta unnid fyrir ofs synduga jarðar-maðka, þá látum ofs gjöra það hann ofs skipað hefir, sem er, að læra af honum hina sonnu högværd, sem Gud álitur, gjörandi eðert af klappi eður fyrir högóma-dýrd, heldur af lítilæti, hafandi hvör annan sér í virðingum æðri, Phil. 2. Audsýnum og vort lítilæti í verkunum, svo að bæði Gud og menn sjái að vér leggjum eðfi ósmikla virðing á sjálfa oss. Drottinn sagði til lærifóeinanna í þessu Evangelíó, þegar hann skipaði þeim að taka ósnuna: ef einhver segir nokkud til yðar, þá segid að Herrann hafi þeirra þorf; allt vald hafði Jesús, bæði á himni og jörðu, því alla hluti hafði Faðirinn lagt í Sonarins hendur, Matth. 28; því sýnist að það hefði eðfi verid umfram hans ráð, þótt hann hefði tekið þetta dýr að fornspurðum eigand-anum, þó vildi hann það eðfi gjöra, uppá það hann sýndi ofs hvörnin vér eigum hvör við annann að breyta. En hvað gjöra sumir af oss? Þykir oss það mikils-verdt að gjöra lítilmagnan fornspurðan að þeim hlutum, er vér eignast viljum? Mun Jessabel virða fyrir sér að leita ljúgvitna í móti Naboth, og láta grýta hann síðan í hel, þegar Achab vill eignast hans víngard? 1 Reg. 21. O, Gud gjæfi eðfi væri þvilik dæmi hjá oss, þótt menn ráðist þess minna í, sem vér þofum valdid minna, heldur enn Achab hafði! að sonnu er stíðanliga og lítiláta umgengni eðfi að lasta; þinn kann eðfi svo að kallast dýgd, svo sem dýgdanna forunautur, og margur hefir sá þana til að bera, sem eðfi hefir sjálfar dýgdirnar, og með þennu þafa sumir tekið allt frá öllum; en þó er eðfi þið sanna lítilæti í því innifalid, að taka þattiinn af fyrir mönnum, jafnvel þó það sé eðfi lastandi í sjálfa sér. Utvortis og innvortis lítilæti er að sonnu hvörtvægja gott, en skuli annars hvorts án vera, þá vilda eg heldur að þatturinn sæti fyrir á þofðinu, heldur enn að annfingjans fjóll væri rifinn af hans kroppi, svo að Gud klagadi mig eðfi síðan, að eg félli fram í þantsettum klæðum í hans húsi, Amos. 2. Vér þeyrum í Gudspjallinu, að margt af fólkinu sem eptir-fylgdi lausnaranum, hafi breidt sín klæði á veginn, en aðrir höggvid kvísti af trjánum; það var stórt andmýktar-merti af þessu fólki, og eg veit að þér, Kristnir menn, vildud þið sama gjöra, ef þér mættud þans nálagðar njóta; en trú mér til, að hann er

ekki svo langt í burtu, sem þú hyggur, því hann hefir sagt: eg vil vera hjá yður allt til enda veraldar, Matth. 28; og ef þar ekkert annað er, þá eru þar nógir klæðleysingjar, sem hann kallir sína limi, það eru sannir slufsu-menn; breidum vor klæði á veginn fyrir þá, svo að þeir ekki í klæðleysi út-af deyi, sem að bera teikna Jesú Chrísti á sínum lífhama, og eru eptir hans mind skapadir, svo vel sem vér adrir, sem betri ráð höfum, þá oftrum vér þínu sannarlaga lítilæti, og látum Gud sjá að vér þykjumst ekki uppþyr þeim, sem hann hefir minna tillagt. Krístur vill ekki láta lúta sér einungis með ordum, heldur með verki og sannleika, Eph. 2, ekki heldur sínum limum, því hann er safnadarins höfund, Róm. 12, en vér erum hvor annars limur. Þar mun koma sá dagur, að sagt mun verða til þeirra, sem hafa meðtekið Guds volada í hans nafni, þegar Krístur mun í annað sinn innrída til Jerúsalem, það er til sinnar krístilligrar kyrkju, ekki grátandi, svo sem nú, heldur með makt og miklu veldi, þegar höfund-eingilsins lúdur mun gjalla yfir þeim sem á jörðu búa: komið þér blessaðir míns Föður, og eignist það ríki, sem yður var tilbúið frá upphafi veraldar; þvíad húngradur var eg, og þér gáfud mér að eta, þyrstur var eg, og þér gáfud mér að drekka, gestur var eg, og þér hófstud mig, nafinn var eg, og þér klæddud mig, sjúkur var eg, og þér virjudud mín, í myrkvastoðu var eg, og þér komud til mín; þá munu þinir réttlátu svara honum og segja: Herra! hvenær saum vér þig húngradan og söddum þig? eða þyrstan og gáfum þér að drekka? eða hvenær saum vér þig gestkominn, og hófstum þig? eða nafinn, og klæddum þig? eða hvenær saum vér þig sjúkan eða í myrkvastoðu, og komum til þín? og Konungurinn mun svara og segja til þeirra: sannliga segi eg yður, að hvað þér gjordud einum af þessum mínum minstu bræðrum, það gjordud þér mér, Matth. 25; þá mun það ekki koma í eptir-þörf að hafa breiðt sín klæði á veginn fyrir Chrísti limu; það mun verða stór feliðud á himnum, að hafa lítils aktad gull og gersemar og kostuligan búnað, þegar allir þetta stendur í björtu báli, og dugar til einkis nema að sveikja eld undir þeim, sem hafa fest sitt hjarta þar við. Þyki ofs vænt um það sánýta skart, sem vér vesjum í þenna forgengiliga lífhama, og það svo mjög, að sumir af oss væri til friðs, að flytja með sér noðud úr þessari veröldu, þá er ráð það við því, að klæða fátæka, þeir munu ofs það með ábata aptur-gefa, sem er réttlætisins skrúdi, ságadur í lambsins blóði. Ekkert berum vér í burtu með oss þéðan, nema það sem Guds voludum er gefið, það mun ofs aptur rínguliga goldið verða í upprísi réttláttra. Svo lærid nú af yðar Frelsara, br. m. að vera högværit og af hjarta lítilátir, bæði í orði og verki; hann hefir ekki sagt til vor: lærid af mér að skapa allann heiminn, ekki að gjöra kraptaverk í heiminum, ekki að ráða fyrir velferð allra manna, heldur hefir hann skipað oss að læra af sér högværdina. Sá sem vill byggja sitt hús stöðugliga, hann þenki um grundvöll lítilætisins, því hvor sá ed sig upphesur, hann skal nidurlægjast, og hvor ed sig nidurlagir, hann skal upphasinn verða, Matth. 23. En þú, ó Herra Jesú Chríste! sem ert þið fullkomnasta eptirdæmi lítilætisins og högværdarinnar, virdst þú að taka burt frá oss þroka syndumspiltrar náttúru, svo að vér rata mættum þann rétta veginn inn í þitt ríki; það veit þú ofs, missunfami Herra! sem hefir lítilættad sjálfan þig, uppá það vér vegsamligir yrdum, og bið þinn himneska Föður fyrir oss, að hann sendi oss þar til sinn heilaga Anda, amen, í Jesú nafni, amen!

II Skir-dag.

Píffíllinn, I Cor. 11 Kap.

Góðir brædur! Því eg meðtók það af Drottni, sem eg hefi yður gefid. Af því að Drottinn Jesús, á þeirri nátt, er hann var svifinn, tók hann braudid, gjörði þackir, braut það, og sagði: tatið og etid; þetta er minn lífhama, sá fyrir yður verður brotinn; gjörid það í mína minning. Samuleidis og einninn kateikinn, eptir það hann hafði kvöldmáltíðina etid, segjandi: þessi kateikur er nýtt Testamentum í mínu blóði. Gjörid þetta, svo oft sem þér dreckid þaraf, í mína minning. Þviad svo oft sem þér etid af þessu braudi, og dreckid af þessum kateik, þulud þér kunngjöra dauða Drottins, þángað til hann kómur. Hver hann etur nú af þessu braudi, og dreckur af þessum kateik Drottins óverdugur, sá er sekur við hold og blóð Drottins; en hver maður þrosi sig sjálfur, og eti svo af þessu braudi, og drecki svo af þessum kateik. Þviad hver hann etur og dreckur óverdugur, s. etur og dreckur sjálfum sér dom, gjörandi ekki greinarmun á Drottins lífhama.

E r o r d í u m.

Sæll er sá maður, sem etur braud í Guds ríki, sagði forðum Spýðingurinn er sat til borðs með vorum Grelsara, þá hann var að heimboði eins af Þharíseanna höfðingjum, Lúc. 14. Hann þessir án esa meint þér með alla þá sælu, er þeim búin er, sem sitja til borðs með Abraham, Ísak og Jakob í ríki himnauna. Þessi maður sagði að vísu satt. en sorgfins vænta menn hinnar eyllisu sælu, nema vér sáum þér í lífi nockurn forsmed þennar; en hvor sáum vér hann? í Guds heilögu orði að sönnu, en þó allra-helst í þeim heilögu sakramentis. Hvílkur sögnubur er það einni rétt-trúadri sælu: að hún veit, að hún í skrininni er vordin Guds vinur af reidinnar barni, Epp. 2, og hlutakandi allra Jesú Chrísti velgjerninga, sem hann með sinni beistu kvæl og dauða þessir öfs afrekad, og til styrkingar trú sinni þar-um, etur hann Guds lífhama og dreckur hans blóð, í og með hinum jafnhestu hlutum braudi og vlni. Í ordinu þeyrum vér rausti Bríðgumans, Lofkv. 5, en í b. kvöldmálisd Drottins, kyssir hann hana með kossi síns munns, er hans hjarta elskar, Lofkv. 1. Þar uppvekur hann elskuna til sín; þar styrkir hann trúna; þar lífgar hann vonina; þar eptur hann gleðina og gífur öfs forsmed himnaríks. David gat ekki meiri æru veitt Mephíbósseth syni Jonathans vinar síns, 2 Sam. 9, edur vin sínum Barsillai, 2 Sam. 19, enn að þeir stýldu eta braud við hans eigid bord. O, hvílk ára er þetta þá! br. m. að Konungur dóðdarinnar setur öfs við stótt eigid bord? Hann framreidir þar, ekki einn alinn kálf, eins og fadir þíns tinda sonarins, sem gétur um í eptirlíkingunni, Lúc. 15, heldur sjálfan sig, það saklausu Guds Lamb, sem frá veraltarinnar upphafi slátrad er, Apóc. 5, húngrudum til fadningar. Nathan spómáður kunnir ekki að sá annað vígrugra til að sjóna David, hvörju mjög hinn stórfi maður þessi elskad þann saðinn, sem hinn ríki tók frá þönum, heldur enn það, að hann gaf þönum að eta af sínum braud-bita, og að drecka af sínu kéri. 2 Sam. 12. O, Jesú! vér erum þínir volabir saðir; þú þessir auglýst þinn brennandi hjarteika í mörgum þínum velgjerningum, en þó hvað mest í því, að þú þessir gefid öfs þitt hold að eta og þitt blóð að drecka, það sama hold og blóð, sem á krossinum þess og úthelt var, en nú situr til Kraptarins hægri handar, til að virtast fyrir augliti Guds, til að afsmá spýðina

med fórnæfingu sjálfs þíns, Hebr. 9. Þú hefir til þessa gæstabóðs kallað sátæta, vanada, þalta, og blinda, Lúc. 14, það er: ofs aumar syndugar mannestjur, hverjar syndin og Djöfullinn svo illa höfðu útleiðid, að frá hvírfi og allt til ljá var þar ei nema fár, benjar og þroti, Esa 1. En eg óttast næsta mjug að þeirra líkar sinnist vor á-medal, er St. Páll svo hardliga átelur fyrir áfidssemi þeirra og vanrækt á þessu himneska bordþaldi, þar hann segir til Corinthíosa, 1. Þísti. 11: þessu þrása eg ekki, að þér samankomid ekki til hins góða heldur til hins verra eins; því gæfur hann þeim og eitt ógjætt bodord, hvörninn þeir skulu tilreiða sig undir þessa h. nautn í þessum ordum: hvör maður prófi sig sjálfur, og eti svo af þessu braudi og dregi af þessum káleik; og ekki einasta hefir hann þeim það gæfid, heldur og öllum kristnum mönnum, er með þessum þætti vilja kunnngjóra dauda Drottins; hvor fyrir eg vil og út af þessum h. Þísti tala um þá sérílgustu hluti, er þeyra til kristilígs undirbúnings þessarar háleitu Drottins kvæðmálsþar. Þinn góði Gud virðist að styrkja ofs þér til, með náð síns Andá, í Jesú nafni, amen!

Utleggningin.

Það á að vera ofs alfunnuget, br. m. að í skírinninn hefir Gud gjört einn náðar-sáttmála við ofs auma menn, þar vér fæðumst í heim þennan daudir í syndunum. Nú er ofs það vitanlígt, að vér daglíga rjúfum þennan samning, ekki alleinasta af rasandi ráði, heldur og óþífunnis með vilja og ásetningi; en því valda Guds djúpu misfunar-idur, að vér eigum kost á að nýu að forlíka ofs við hann, og til þess hefir hann sett og innstíptad það h. altarisíns sakramentum, í hvorju vor skírnar-sáttmáli verður að fullu endurnýjadur, Guds náð að nýu framþóðin sannýðrandi manni, og hann ávalt skuldbundinn til að gjöra verðunga áværfu yðraninninn, Matth. 3; það vill Drottinn þóðid þafa, er hann segir hjá Lúkam, 22 kap: svo óþí sem þér gjöríð þetta, dregíð það í míná minning, hvað Páll í Textanum kallar að kunnngjóra dauda Drottins. En hvílík á þessi minning að vera, br. m.? Ekki svo sem þegar vér dregum konúngsíns skál, edur vína vorra og náunga; það væri að gjöra lítin greinarmun á lífhamá Drottins og annari fæðu, heldur eigum vér þess að minnast með hjartans ángri og trega, að vorar blóðugar illgjörðir þafa dýrðarinnar hertoga krossfestan, að ofs verði þar fyrir hans dauda og forþénuustu aldeilis tilgæfnar, ef vér yðrumst af hjarta. Eru er nú kristilíg yðran, svo að segja, þín fyrsta trappa sem líggur upp að þessu háþóðí Drottins; en þess er að gjæta, barn Guds! að þún sé heit og alvarlíg. Kristur gjerði ekki um grun að líða fyrir syndir þínar; þú átt og að láta þig af innstu hjartans rótum ángra það, að þú hafir hann móðgab og móðgir daglíga. Sér til þeyrir nákvæm og grandgjafilíg þeckíng Guds h. bodorða; hvörninn má hann þeckja syndina, sem ekki er sannfróður um Guds vilja? en hvorfu má fá yðrast syndarinnar, er þana ei þeckir? og fá sem ekki yðrast, hann etur og dregur óverðugar; en hann ed það gjörir, er sekur við þóð og blóð Drottins, segir Páll í upplesnum Texta. Ó, hvorfu hræðilíg mun þessi sekt, kristnir menn! Vér kynnum að leíða ofs í hug, að þeir ed víðvítandi, athugalaust og óverðugar gánga til Guds borðs, þeir væru ekki öllu minna sekir í auglíti hins rétlláta Guds, enn þeir sem hann krossfestu, því þeir þafa Christi vitni þar-um, að þeir ekki vítað þafi hvað þeir gjördu, Lúc. 23; en það má hvorjum einum kristnum manni vera vitanlígt, að Gud hefir sendt Son sinn í heimin synduga menn sálþólpna að gjöra, og að hann sjálfur hefir

gefid sitt líf út fyrir sína sandi, Jóh. 10. Hverju til stadfestu hann gefur ofs sitt hald ad eta og blód ad drekka. Eður segid mér, hvað er það sem Páll til Hebr, 10, kallar ad föttröða Guds Son? og ad halda sáttmálans-blód almenniligt? með hverju vér erum endurkennpir. Mun það ekki stappa nærri því, sem hét stendur í Tertanum, ad gjöra edí greinarmun á Drottins líkhami? Hvað er það annað, enn ad halda hann almenniligan? en Páll segir, ad þeir ed þvilíkt gjöra, eti og drekka sjálfum sér dóm, það er, ad þeir gjöra sig enlístrar fyrirðæmingar seka, nema þeir ráði bót á slíku og ydrift af hjarta. Rómí þér því til hugar, syndugur maður, ad þú ekki hafir svo verdugliga gengid til Guds bords, sem það hefir byrjad, þá ærvænt þér ad sonnu edí Guds náðar, heldur ydrast, og lát þér ei til hugar koma ad brúka þessa hjálpsamlígu nautn, fyrr enn þú hefir lært ad reyna og prófa sjálfan þig, svo sem byrjar, því þú sér hvílíkan háfska þú ert víðkomin, nær þú stendur víð Herrans bord, nema þú gjaldir varhuga víð. Drag þó edí slíkt undan með tónláti og ædrum umsvifum, því þú sem ert sannfærdur þar um í hjarta þínu, ad þú optlíga hefir ónytt þinn skirnar-sáttmála; þér mátti til hugar koma, sem fljótaf og optaf ad forlíka þig víð Gud í h. altarisins sakramenti. Þar fyrir, þótt eingin eigi svo óftrödur ad koma í þennan h. stad, þá affakar það hann edí, ad hann hefir ei verid sér út-um þeckíngu Guds bodorda og réttan skílníng á sínum sálhjálpár esnum, því fá sem án logmáls syndgar, hann mun án logmáls tapaf, segir Páll, Róm. 2. Í skirninni verður ofs uppá-logd almennilígg hlýdni Guds bodorda. Um hana erum vér skyldugir, þá vér dragumst á legg, og gétum lært ad kúnna noktra grein ílls og góds. Sé þér því fyrst umhugad, kristinn maður, hvört þú ert úngur eður gamall, ad þú gángir smásmuglíga í-gégnum öll Guds bodord, með allri athygli, rannsaka hvað í þeim er bodid eður bannad, hvorjar dýgdir í hvorju eru bodnar, og hvorjir lestir eður klækir þar eru bannadir. Nokud af þessu er ad sonnu gjört í þeim bófum, er hlýða til vors barna-lærdóms, jafuvel þótt eg öfka vílbi, ad það varí nokud greinilígar brýnt fyrir ungdóminum og fáftródum, heldur enn almennilíga gjöríft, svo þeir lærdu ad þeckja edlí og háttalag kristilígra dýgda, hvar af vanart og ó-edlí glæpanna er audþeckf. Þeínf og edí ad vondar hugrenníngar séu edí fordæmanlígar syndir. Til hvors segir Endurlausnarinn, Matth. 5: ad fá sem lítur eina konu til ad gírnaf hana, hann hafí alla-reídu drýgt hór með henni í sínu hjarta? hvar fyrir segir hann, fá sem reídif bróður sínum, sé ráds sekur? Því sagdi hann víð Pharíseana: hvar fyrir hurid þér svo íllt í ydrum hjörtum? Matth. 9. Dragí eingínn sjálfan sig á talar; til þess er hinn alskýgni Gud, hjartnanna og nírnanna rannsakari, Jer. 17, ad hann dæmír allt þvilíkt og fordæmír á ofs, nenna vér þess ydrumst af hjarta eíns vel sem orda og verka; og hvað sem hann hefir bannad ad gjöra og tala, það hefir hann og bannad ad hugfa. Og uppá það ydranín kunní ad nokru leíti ad sambjóða stærd syndarínnar, þá athugum grandgjæfílíga mismun þeirra, eptír þeirra háttalagi og atburdum, tilgáangi og orðsökum, er ofs drégu þar til, en eingínn kánn ad játa eður ydrast réttílíga þeirrar syndar, er hann þeckír edí stærd hennar og ílsku, og traudt kánn maðurínn að láta af þeim glæp, sem hann edí veit hvorja verkan hefir hafí í sér, eður hvað sig hefir tíldregid ad drýgja hann. Þar eru til óvítanlígar syndir, sem sté annaðhvört af því, ad menn víta edí hvað gjöríft, svo sem

Pál, er hann sagðist ei hafa vitad að það var hinn ypparsti kénimadur, til hvors hann taladi, Act. 23; edur móðir þeirra Zebedei sona, er ei vissi hvors hún beiddi, Matth. 20; þær reiknar Gud ekki endursæddum manni til syndar, því eingin fordæming er á þeim, sem eru í Christó Jesú, Róm. 8. En þó með því móti, að vanvisskan komi ekki af ásetningi til að syndga, svo menn vilji ekki læra Guds vilja til þess, að ei þurfi eptir honum að lifa. Líkar þessum eru þær, er menn gjöra af rasandi ráði, af gleymstu, af bráðræði, svo sem þegar Pétur hóf enrad af Malchús, Jóh. 18; þegar lærifveinarnir þráttuðu um, hvort þeirra mestur væri, Mark. 9: þegar þeir vildu kalla eld af himni, Luc. 9. Þessum syndum er hinn góði Gud og svo náðugur, þótt þær í sjálfum sér stórar séu, hvar uppá allstaddir dæmi eru; en ofs byrjar grandgjæfiliga að taka vara á lífernis-háttum vorum, og læra að þessja bresti vora, annars mun bráðræðid og vangjætflan ekki afbata meir þess-háttar syndir, heldur enn vanvisskan hinar. Nú eru þó syndir, sem menn drýgja hvert á-móti samvissfunni, og að henni naudugri, hafandi að eingu Guds bod fyrir einhvors tilgangs sakir; þvílíkar syndir kunna að verða að stórum syndum, þótt þær séu smáar í sjálfum sér, og það sem ekki er synd í sjálfum sér, það reiknast fyrir synd, nær menn ætla það muni vera Gudi á-móti, en gjöra það ei að líður, því hann dæmir eptir ásetninginum, og ekki eptir vitsmunum. Í selskap þessara synða var Arónis og Maríu, er þau mögludu í-gégn Gudi og Mósi, Núm. 12; Davíðs, þegar hann tók húsfrau Uríæ Herithers frillutaki, en sló bonda hennar í hel með sverði Ammons barna, 2 Sam. 11. Þessar syndir verða ei afþvegnar nema með heitum ydrunar-tárum, því stór sár þurfa mikla græðflu; en hinn réttláti Gud er vandur að virðingu sinni, og lætur ei að sér hæða, Gal. 6. Þess er og að gjæta, br. m. að þær syndir, sem ofs idugliga henda, þær reita hinn mistunsama Gud næsta mjög til reidi, því það mætti sýnast, að menn með svoddan ógudligu athæfi gjördu leik til þess að stýggja hann. Ofs verða syndirnar með því forordi tilgefðar, að vér leggjum af vora lístu-breytni. látum af illu og lærum gott að gjöra, Esa. 1; því ef vér æfum þannin syndina, jafnvel þótt vér látumst ydrast hennar, þá mætti virðast, að hin síðasta synd þessja forbrotid fyrirgefningu allra hinna, en einginn veit hvort hann fær tórn til að ydrast hennar, edur hvort Gud vill léna honum ydran til apturhvarfs (sem Páll að orði kénst, 2 Tím. 2) er svo lengi þessir gjört handverk af syndinni; þar fyrir byrjar allum þeim er til Guds bords gánga að athuga, að þær syndir, er ofs henda eptir það, að vér höfum losað Gudi betrum lífernisins, þær eru þýngri og orka meiri hegningar, enn hinar, er vér áður gjörðum, þvíad í þessu sakramenti verður skítnar-sáttmáliinn endurnýjadur, sem áður er sagt, og vér verðum að nýu tryggrosar við Gud, nema vér af fremsta megni leggjum allt kapp á að halda vor sari. Við þessum syndum er flestallum nokkud hætt, jafnvel þeim sem ekki eru langt frá Guds vegi, og þær henda Guds-börn á-stundum; en um þá vil eg ekki tala, sem eru svo samdauna vordnir ránglætinnu, að þeir ekki þessja syndina fyrir synd, þótt þeir viti að Gud hafi bannad hana; þeir leidréttast ekki við Guds straff og álgur; þeir taka syndina í forsvor, og vilja réttlæta hana; reidast Guds þémurum edur og góðum vinum sínum, þá þeir átaldir verða; þeir elsta syndina ekki alleina á sjálfum sér, heldur og sam-

finna þeim er hana gjöra, Róm. 1; þad hendir Guds-börn, ad þad góða, sem þau vilja gjöra, þad gjöra þau eðfi, Róm. 7; en þessir elsta eðtert gott og hafa gaman af illu, bæði hjá sjálfum sér og æðrum, loðandi aðra til vondra verka, og eru í því svo sem nokkur skonar umbodsmenn Fjandans, því þad er hans embætti; þessa nefuir St. Pál, 1 Tím. 4, forbrendar samvitfur, og muni þeir verða illar apturhvarfs, nema þeim sé í tíma græðflu leitad. Nú er einginn efi á því, ad svoddan mannefjur finnaft í Guds kyrkju, fyrir því verð eg hér um ad tala, því þá er gudleysid komid á hina efftu tröppu, og getur varla herra stigid, og einginn hlutur er þeim vífari enn enlíft helvítis-bál, nema þeir láti sig leidrétta af Guds Anda. Og er þad eðfi nóð, fríftinn maður, ad þú lærir ad þekja fýndina af yfirvegan Guds bodorda, eður þennar háttalag, af því sem nú er sagt; þú átt þar ad auki ad rannfaka þitt eigid líferni, og gánga ítarliga í rétt við sjálfan þig. Þad var óluðka vorra fyrstu foreldra, ad þau lærðu ad þekja hid illa, Gén. 3; en Gud er svo hagur, ad hann kann ad gjöra góða hluti af vondum, og því kann þekking illfknunar ad gagna ofs til fáluhjálpar, þó meir á sjálfum ofs enn á æðrum. Þad er eðfi mannvant ad þekja hvad illt er í annars fari, en fá sem dæmir sjálfan sig, hann verður eðfi af Drottnei dæmdur; þad ftedur, nær menn bera líferni sitt, ord, gjördir og hugrenningar saman við Guds lögmal, en þar hlífist margur við; sumir þess vegna, ad þeir ætla, ad þar muni eðfi svo fkarprar rannfóknar við þurfa; aðrir hins, ad þeir fviða við ad ýfa þin fúnu fárin, því þau fviða magnuliga, nær þau rannfóknar eru með lögmalfins broðbi, gjatandi eðfi ad því, ad svoddan verkar þó eptir á fridsamligan ávært réttlætífins, Hebr. 12; fara menn því alla hluti sér til umbótar, eðfi einasta fyrir æðrum, hvad eðfi er svo ad lá, heldur og fyrir sjálfum sér og dómi finnar eigin samvitfu, svo ad hann sem langt er frá því ad elsta Gud umfram alla hluti, hann kallar sig vel hafa gjört og aflokid þeirri fkyldu, ef hann les bæn fína fvöld og morgna, eður fýngur hönnum einn Sálmi til dýrðar. Sá sem er gjarn á blót og fvardaga, nefnir þad hrenfti-yrði; hann sem afrækir Guds hvíldardaga, nefnir þad áftundan og íðjufemi; ef menn formæla eðfi fædur og móður, jafnvel þó þeir féu þeim óhlýðugir í öllu því sem þeir þora, og ef foreldrarnir klæða börnin og fæða, þó þau líði ad þau alift upp í öku reidilefni, og jafnvel sumir í ftkömmum og óðygdum, þá þykjast menn hafa gjört mífín part fkyldu finnar; fá sem reidinn er og þeiptrækur, hann kallar þad hugþryði; hinn lauflátí vill láta óftíðanliga umgengni þeita mannúðleíka og kúrtenfí; hinn ágjarni nefnir sig framfýnhan og forfjálán; þegar menn eðfi bera opinberliga falftan vitnisburd eður fverja lýgi uppá fínn náúnga, þykjast menn vera fíldir við hid áttunda bodord, og kánfí sumir hræðift þó meir dómaran enn Gud; en eðfi eru menn svo lúfí á þad alftid ad bera fannleíkanum vitni, lítla fma-fkreftni eður fvgurmæli um fínn náúnga, laufmælgí, rógburd á mífllum góðra vína, eður íllt umtal í þofþíngjanna eyru, þad reíftna menn sumir ad eingu, en sumir ad hværsdags breftum, sem Gud muni andvelðfíga flíga framfíft, þótt menn hðrift þess eðfi mjög, eður æfi þad ad gamni sér, eptir þad þeir hafi fengid fyrirgefning fýndanna, athugandi ei þad, ad þvífíft er næft til ad forðæma fýndarann, sem fyrir lítla eður einga fýnd er haldid; því segir laufnarinn: fá sem upplefíft cift af þeffum mífstu bodordum, hann fkal mífstur kallast í himnarífi, Matth. 5, þad er :

hann skal þar aldrei innfoma. Þannin byggja menn ódygdunum, Andskotans dætrum, heima-jörðina, sem er hjartad, af hverju framfoma: vondar hugsanir, mannsleg, hórðómur, frillulifi, þjófnadur, falsvitni, gublastanir, Matth. 15; en reka dygdirnar, edur réttara að segja, mindir dygdanna í hjáleigurnar, sem eru læti vor og útvortis hegðan, til þess að forsvara heimagardinn, og birtast þvör fyrir öðrum; en meun gjata eðl að því, að hann sem augað hefir skapad, Ps. 94, hann sér hvað í myrkrunum er hulid, því skyldu menn þá vilja segja sitt mál fyrir hönum? Því dylja menn sjúkdóminn fyrir læknanarum, því strjúka meun purpura-litnum yfir hin sínu sárin? Það heitir að færa Krist í eina purpura-lápu, að dylja fyrir hönum meinsemdir sínar, en ætlast þó til lækningar af hönum, eins og þeir létu sem hann konungur væri, en héldu hann þó fyrir illræðis-mann. Guds Sonur má eingann hörufarfa líða á sinni brúdi, eðl meir enn Gud vilði láta bera stjækju edur hunds-verd inn í sinn helgidóm, Deut. 23. Þar fyrir sé það ályktan þessa míns máls, að þegar þú, kristin sála, ætlar að trúlofast þínum Brúðguma í þ. altarisins sakramento, hvar þú átt að verða einn andi með hönum, og limur hans lífhama, 1 Cor. 6, þá lát alla hræsi fjærri vera. Kannaþa þinn lifnad, sem áður er sagt, ber eðlert í bæriflaka fyrir þér hjá hönum, sem veit hvað með mannum býr, Jóh. 2. Skygust eptir hvað þér hefir framfarid á Guds vegi, síðan þú seinast losadir þínu Trélsara trygdum, hvört þú hefir tamid þitt illfúsa hold um nockurn lost, er á þig stríð hefir, og hvörja atburði þú hafst hefir til að krossfesta hinn gamla manninn Róm. 6. Yfirvega, hvörfu flórþerra það er, sem þú móðgad hefir, að hann hefir vald til að kasta lífi og sálu í eyllifair eld, Matth. 10; og þó er hann svo þolinmóður og góðgjarn, að hann hefir sparad þig og látid allt eptir þér midt í syndunum, og kanké valla fengid eitt þaðlætis-ord þar fyrir af munni þínum, hvörn þú hefir til alks annars brúkad; hugleid þeirra dæmi, sem eðl þafa meir syndgad en þú, hvörfu Gud hefir hegnt á þeim óvirdingar sinnar; lát svo þína líftu kenna þér, og þitt fráhrarf gjöra þig vitrann; þeð og hvörfu ílt og biturt það er, að þú hefir yfirgefid Drottinn Gud þinn, Jer. 2, og þegar þú þannin gjörir, þá gétur þú varla farid á mis vid það, að hjarta þitt bráðni í þér svo sem annad var, af ihugan Guds náðar, af þeðingu syndanna, af eptirbid helvítis písla, sem þér eru búnar, nema þú ydrift af hjarta; en vilji eðl þér með á-orkast, þá lát samt eðl af að bidja Gud um sinn h. Anda, sá ed skapi hreint hjarta í þér, og gefi þér nýan vissan anda, Ps. 51, hvørs hann má þér eðl synja vegna sinna fyrirheita; því ef madurinn stóð upp á náttar-þeli til að fá vini sínum það hann vidþurfti, lú. 11; ef hinn ránglái dómari, sem hvörki óttadist Gud né menn, ef hann lét skipast vid þrábeidni eðjunnar, lú. 18; ef vér, sem vondir erum, kunnum að gefa börnum vorum góðar gáfur: hvað miklu frammar mun vor himnefti þadir gefa þeim h. Anda, sem hann þar um bidja, lú. 11. Þetta stendur æfinliga stóðugt, því hann er trúr, sjálfum sér kann hann eðl að neita, 2 Tim. 2; þess heitara sem þetta ángur er, þess þægri er það Gudi, allt fram til þess að þú takir til að efast um Guds náð, en vid því er eðl hætt, hann mun fljótur verða til að láta trúna lífna, nær þú ert svo á þig kominn, og syna þér krappt síns Sonar forþenustu, með slum hans velgjörningum, þá heitir það svo: sælir era þeir sem húngra og þyrsta eptir réttlætinu, því þeir

munu faddir verða, Matth. 5. Þar fyrir, Guds barn, þú hvørs hjarta hans Andi hefir sundurmarid með þeckingu syndarinnar og Guds gjæfku, þú skalt þess fulloruggur vera, að hvar sem að syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir náðin miklu framar, Róm. 5; fyrir því, nær þú stendur við Drottins bord, raudur af óvirdingu vegna þinna synða eins, og Ephraim, Jer. 31, þá lít trúarinnar augum á það saklausa Guds lamb, sem burt hefir berid heimsins syndir, Jóh. 1, hvörn Gud hefir þar fyrir sett til náðarstóls fyrir hans blóð, Róm. 3; hann er forlíkun eðli einasta fyrir þeirra syndir, er lifðu á hans dögum, heldur allrar veraldarinnar syndir, 1 Jóh. 3; þar fyrir er hann og fyrir þínar, hvörsu mjög sem þú ert hinum verstu lýtum hlabin, því harmþrúgun og sundurknosadan anda mun hann eðli fyrirlika, Ps. 51; og til stadfestu þar-um, gefur hann þér í h. altarisins sacramento, þann sama lífhama, sem brotinn var fyrir þig, segir Páll hér í Tektanum; það stæði þegar þínar syndir, er hann bar uppá treð, þegar þær mörðu hans allraheilagasta lífhama í-sundur á krossins gálga; þegar ógudliga manna hendur nidurbrutu það musterid, er hann sjálfur uppbygdi aptur á þriðja degi, Jóh. 2, þér til réttlætis. Hafi nú hin enlísa Gjæsta sparad þig midt í þeim syndunum, sem krossfestu hann, því mun hann þá eðli náð-ugur vera, þar þú ert á veginum að hverfa aptur frá þeim? En þótt að ydranin og trúin séu fullnógar til að sblást kvíttun syndanna hjá Gudi, þá kann þó hvörug þeirra að standast fyrir utan nýja hlýðni, því nema svo sé, að nokkur hafi fastliga ásett að sporna við þeim glapum, hvorra minning að honum varð svo beist í ydraninni, þá á það heima hjá þen-um, er Petur segir, 2 Píst. 2: ef að þeir, eptir það þeir hafa umflúid saurganir heimsins, fyrir þeckingu Drottins vors Jesú Chrísti, slækjast í þeim aptur og verða sigradir, þá eru þeirra hin sðbari fjör verri hinum fyrri, því betra hefði þeim verið aldrei að hafa þeckit veg réttlætisins, enn að þecktum þennum, að hverfa frá því helga bodordi, sem þeim er í hendur fengid; en það hendir þá, sem segir í hinum sama orðshætti, að hundurinn gengur aptur til spýnnar, og þvegid svín veltir sér í hinum sama saur. Nú fyrir því að hér er eðli við að dyljast, að syndumspílt náttúra er eitt ótamid dýr, þá er ráðligt að taka til að leggja við hana beitslíð, nokkru áður enn menn fara að forlíka sig við Gud í sakramentinu, nema menn hafi það áður gjort lángróanliga, sem þó mun sjaldfengid. Eingin vond tilhneig-ing, sem eðli er að nokkru leiti deyðd, má fylgja oss, kristair menn, til þessa bords. Ef syndin lifir í oss, þá erum vér dauðir í henni, en einginn gefur dauðum manni að eta. Þetta er andlig fæða, og því hlýtur sá andligu lífi að lifa, er hana meðtaka skal. Braudid og vínid meðtaka allir og þar með Guds lífhama, en þar hjá er önnur nautn, um hvörja Drottinn talar, Jóh. 6: -sá sem etur mitt hold og drekkur mitt blóð, hann skal eðli dauðan smæða að enlífu; hennar verða þeir einir hluttakandi, er sig hafa verðugliga tilreidt, hún stædur opt fyrir utan sakramentid, en þó á hún í sakramentinu helst að stæ; viljir þú henn-ar njótandi verða, þá sjá til að þú framkomir skryðdur brúðkaups-slæði, Matth. 22; annars verður eðli af trúlofuninni við þann Tegursta meðal mannanna sona, Ps. 45. Það er ei nóg að hafa um stundor-sakir úthreinsad hjartad með sóplimum ydrunarinnar, heldur byrjar strax að safna í það hinum bestu dygðum, svo ef hinn óhreini andi kann apt-ur að hverfa með sjö sðrum sér verri, að hana finni það þá eðli tómt, og verði svo þitt

fíðara argara hinu fyrri, lúe. 11. Veit eg að þetta er einn torveldur hlutur, því það er sú barátta milli holdsins og andans, er gírnist hvort í móti öðru, Gal. 5; en hvað skulu menn segja? Þar sem eingin barátta er, þar er eingin sigurvinning, þar fyrir, sá sem ætlar sér að uppþyrja njánn lífnad, hann leggi mest kapp á að brjóta þær girndir, sem hann er mest til-hneigdur. Þér er eðli ófönnugt, ef þú leggur nockurn hug á þitt mál, af hverjum hlutum þú mest verður loðadur til að gjöra illt; varast þá hina semu, þótt ei séu þeir vondir í sjálsum sér. Einginn hertogi stríðir lengi einsaman, hvorsu vitur eða völdugur sem hann er, og svo eru lestirnir, ef þeir eru einir um sig, þá er hægra að fyrir-toma þeim. Um fram alla hluti þá lát Gud sjá, að þér sé alvara að lifa vel, og þá er hans aðstod vís, sem þér dregur þúsundsinnum meir enn allir þínir atburdir, því án mín megnid þér eðert, sagði Jesús við læriseinana, Jóh. 15. Sá sem eðli hatar synðina, hann gengur óverðugur til Guds bords, en sá sem hana hatar, hann hefir alvarligan ásetning til að láta af henni, því einginn vill umgengni hafa með þeim, sem hann að hatri hefir. Lát Gud sinna þetta hjá þér, nær hann rannsakar hjarta þitt, og svik ei sjálfan þig; hann getur þú eðli sviðid. Eg veit það er torveldt að láta allt á-móti holdi og blóði; en hafir þú nockurn tíma af hjarta yðrast og fundid til Guds reidi og samvirkunnar veikis; hafi þínar synðir gjört þér nockurn tíma helvíti heitt, þá ráðgast um við sjálfan þig, nær þú freistadur verður af einhverri girnd, hvort þú eigir að vinna það til stammvinnis mun-adar, að þola strax á eptir slíka kvæl; mundi David hafa viljad leika sér að somu synd, eptir það hann hafði svo lengi tákast fyrir Gudi? mundi Petur eðli heldur hafa í daudan gengid, enn að afneita Christo, heldur enn að líða að nýu átölur samvirkfu sinnar, þegar hann gæð út og grét beifliga? Matth. 26. Væla þér og eðli það, að láta eptir þér einn brest, en þjóna Gudi í hinu, því sá sem brýtur eitt bodordid, hann er í öllum sekur, segir Postulinn, Jak. 2. Eingin af þínum dygdum kann að standast fyrir Guds réttlæris dómi, því munu þær þá réttlæta glæpina? snid því allt ógudligt athæfi burtu, svo mikid sem þú fær orkud, en þar sem þínir kraptar dvína, þá tekur Christi forþénusta við. Meina og eðli það sé nóg, að þú noktra stund gangir á Guds vegi; því þeim sem er trúr allt til daudans, mun eg gefa kórónu líffins, segir Drottinn í Opínberingarsókinni, 2 kap. og vil enn framar segja: að það vill heldur sordæma þig, enn réttlæta, að þú hefir ein-hvern-tíma Gudi þjónad, ef þú hverfur þar frá aptur, því það er teikn til þess, að Gud jefir lént þér svo mikla krapta, að þú getur gengid hinn rétta veg, sem til líffins liggur, verður svo skuldin hjá þér, en eðli hjá Gudi. Umfram alla hluti sjá til að þú óttist hann og elstir, þá munt þú eingan fáttmála gjöra við hans dvini, sem eru holdid, heimurinn og Djöfullinn, heldur munu allar fristiligar dygdir sjálfskröfu spretta í afri hjarta þíns, eins og kornid verður fyrir utan mannsins ómak, þá sæðinu er í jördina kastad; og það er sá inasti og beinasti vegur til að lifa gudræfiliga, og sá sem á honum er, fer aldrei villur vegar. Nú hefi eg einfaldliga sagt þid helsta er þeim byrjar að hugleida, sem vilja verðugliga til Guds bords ganga, en eg hefi sagt það bænum og fáfróðum mönnum, hina um víðari eru og kunna Guds veg, þá nægir að minna á Christi ord, er hann sagði, lúe. 2: sá þjón, er veit síns Herra vilja og gjörir hann eðli, hann mun mærgnum hægnum

fleginn verða. En þú sem söfnfærður ert fyrir vorra synda skuld, Herra Jesú Chríste! styrkt þú oss bæði í þessu og öllu öðru verki sáluhjálpar vorrar. Bænheyr það vor Frelsari; hvörjum með Födur og h. Anda sé makt og veldi, lof, heiður og pris um aldir, amen!

II Föstudaginn Langa.

Erordium.

Engri skýnu sinni hefir Guds gjæfa meira veitt enn syndugum manni, og varla er þá nokkur tregari til að þekja hans gjæfu. Þegar Adam hafði eðert á-móti Gudi gjört, og eðfi af þönum þegid nema skýpunina, og svo vald yfir binum öðrum skýpum á jörðinni, þá er líklegt, að einginn hlutur hafi þönum inndælli verið, enn að losa sinn Skapara, og gleðja sig í undran hans dáfendarverka; en síðan Gud þönum meira veitti í fyrirgefningu syndanna, og fyrirheiti þess blessada Kvinnunnar-Sædis, Gén. 3, þá eru Adams nidjar bitnir frá þeim hlutum sem þeyra til Guds dýrðar. Heilagir einglar, sem frammi fyrir þönum standa, hafa einasta hinn dýrðliga Skapnad og sálu-víft með Gudi af hans hendi þegid. Guds Sonur hefir Abrahams sæði en eðfi þá uppá sig tekið, Hebr. 2; samt eru þeir þjónustufamir andar, Hebr. 1; en maðurinn, hvörn Gud hefir Skapad, Skapadan endurleypt, endurleyptan endurgætið, endurgættinn með Jesú holti og blóði mettað og dryckjað, og upplýst með sínum ástgjöfum, þönum finst lítið þar til, og er næsta tómlátur í sinni Guds þjónustu. Einglar komu og þjónudu Chrísti í hans manndæmi. Matth. 4; en hans fólt vílði eðfi þjóna þönum; eingillinn bobaði hans gætnað; þeir prísudu hans fæðingu, Lúc. 1 og 2; eingillinn kom af himni og styrkti hann í Evólínni, Lúc. 21; en hans eigin gjördu hans sólu bryggva allt í daudann; einglarnir bodudu hans upprísi þjá grófinni; en hans fólt og prestarnir keyptu ljúgvotta til að mótfegja henni. Matth. 28. Öll skýpan manir með útréttu höfði eptir Guds barna auglýfingu, segir Páll, Róm. 8, og hún stýnur til samans, og er til samans svo sem í barnburði. Fyrir vora skuld er jörðin bálvud; fyrir vora skuld má hún þyrna og þísla bera, Gén. 3; fyrir vora skuld er hún þrældóminum undirofud; enn í öllu þessu auglýfir hún þá dýrð síns Skapara, hvörn maðurinn varvirðir með óþacklæti og vondum verkum. Ef að þessir þegdu, þá mundu steinarnir bráðliga hræpa, sagði Frelsarinn við Gyðinga, þá börnin söngu hóstaða Matth. 21. O, Herra Gud! höfdu steinarnir orðföt til að hræpa, þá Krístur innreid til Jerúsalem; hvað höfdu þeir eðfi þegar hann var af Jerúsalem svo sem bálvan útréttinn? Ef dauðir hlutir máttu vakna við þá líffins Herra kom til sinnar arfsefðar; hvað máttu þeir eðfi þegar líffid dæ á krossinum? Skýlðu musterisins veggir hafa gáfð bljóð af sér, þesdu börnin þagad; hvað var þá öll veröldin eðfi skýludg að gjöra, þar allir löstudu, hæddu og brixludu, og á krossins gálga neglðu hennar Skapara? Þetta hræpar öll náttúran fyrir óþacklátu og óauðligu mann-þyni á þíflar-degi allrar veraldarinnar Laufnara, þvö samþynist þín slum Skapara í hans þínu, svo sem eðfi þesdi hún rænu á að gjöra síns embættis-skýlðu, þar mannestjan var svo affinna, að hún affísaði sinn lífsgjafara. Þessi náttúrunnar umbrot þessi eg ásett í dag fyrir þönum fjarleika að yfirvega; og viljum vér þar fyrir í þetta sinn hugleida þau sérílgjafu furduverk, sem að skedu í þínu vörð Endurlausnara, með þeim kerdómum sem vér öfs til huggunar og áminningar taka megum þar af. Styrkt öfs til þessa verks á Gud, í Jesú nafni, amen!

Utleggningin.

Þar irdu myrkur yfir alla jörðina og sólin misti sína birtu, segir í Tektanum. Svört þessi formyrkvan hafi einasta stéð í Gyðingalandi eður yfir allan heiminn, vil eg í þetta sinn eðfi fá mér til orða; vér viljum alleinaasta færa öfs í nýtt þetta dáfendarverk, til gud-ræfiligrar umþenkningar, vitandi að þetta svo vel sem allir Guds gjörningar eru stéðir öfs

il lardóms. Hversu mátti híd blessaða heimsins ljós lýsa mönnum, þar manna-
inna Endurlausnari var kvaðinn, og það stjarna ljós, sem upplýsir alla menn, sem
oma í þennan heim, Jóh. 1, tók undir að ganga? Sól réttlætisins, Mal. 4, var sinni
undirgaungu nærri, þar dauðans flugga tók til að slá yfir þau allra-helgustu augu, sem að-
ru þúsundsinnum stjarnari enn sólin, Sýr. 23; því var þess all von, að þín náttúrliga
kammadist sín að lýsa. Þegar menn sjá einn vidurstyggiligan hlut, sem allir blygdast
við augunum að líta, þá snúa menn sér undan edur jafnvel byrgja fyrir augu sér. Sólina
kalla spakir menn auga heimsins; hún hefir aldrei svo blygdunarlaust verk yfir-skinid sem
þetta, að gudlausir heiðingjar og harðsofradir Gyðingar tóku Konung dýrdarinnar af lífi;
þar sjálfst lífid var aflífað; þar dauðans daubi mátti dauba deya, Os. 13; þar dagurinn
varð að nóttu myrkrauna verka; því byrgir náttúran fyrir augu sér, að hún ei skuldi horfa
á, að náttúrunnar Herra væri þannin af dögum ráðinn. Í mikilli sorg og harmkvælum
plögudu Júdear að byrgja sínar ásjánir; David gekk með huldu hafi yfir um lætin Kedron,
2 Sam. 15; svo segir Micheas 3 kap: Sjáendurnir munu til skammar verða, og spásagu-
ararnir blygdast, og þeir munu allir byrgja sínar ásjónur, því þar er ei andsvar frá Drottni.
Hér byrgir himininn sitt andlit, og þolir þar ekki yfir, að hann sem uppfyllir bæði himin og
jörð, 1 Reg. 8; hann í hvers augliti himnanna himnar ekki eru hreinir, Job. 15; já,
hvers háfæti að himininn er, Esa. 66, hann skuli á sinni förför einum manni og ekki manni
líkur verða, Ps. 22. Formyrkvan sólarinnar orðsakast þar af, (eptir því sem þínir vísu
segja) að tunglið gengur á-milli sólarinnar og jardarinnar; þó stedi það ekki í þessari for-
myrkvan, þar tunglið var í sinni fyllingu, hvar fyrir hún var á-móti náttúrunni; því gæfue
þetta mér orðsok til að þenkja þar-um, að vorar daubligar illgjördir settu sig á-milli Christi
mannsóms í þínunni, og þess blíða auglits Föðursins, hvar að er sól þeirrar himneftu
Jerúsalem, Apóc. 21, svo að geislar hans föðurligrar elsku náðu ekki að skína í-gégnum þar;
yfir þann elskuligasta Guds, og sú velþóknun, sem hann hefir í sínum eingetna Syni,
Matth. 3, umhverfist, ef svo mætti að orði komast, í þinn stóra byrðar-þunga hans reidi,
hvar ed kvaði Jesú blessaðan lífhama og sál allt til dauðans. Sjá hér, kristinn maður,
þann brennheita kærleika lífanda Guds, sem hann hefir elstað þig með, þegar þú varst
hans óvinur, Róm. 5. Er ekki þetta stedi til þess að þínar synðir ekki aðskilji þinn Gud
og þig? Esa. 59; og þegar að fluggi myrkrauna verka og þínir fúlu dampar þínna
illgjörda og böðorda-brota stíga upp í himnin fyrir þinn réttlátadómara, að Kristur með
sinni forþénustu afmái þar þá svo sem annað sth, Esa. 44, og fasti þeim í þessins djúp,
svo þeirra ekki að enlífu minst verði, Mich. 7. Um þessa formyrkvan spáir Amos í 8
kap. á þennan hátt: á þeim tíma vil eg láta sólina undirganga um middegi, og allt landið
myrkt verða á deginum. Minn Herra Jesú! því mundi ekki það blessaða ljós veraldar-
innar innibyrja sinn ljóma, þar ljómi Föðursins dýrðar, og ímind hans guddómiligrar
persónu tæmði sjálfan sig, svo sem Páll að orði kómst, Phil. 2, og Guddómurinn (svo að
segja) huldi sitt auglit fyrir manndóminum, þegar Kristur leid? Því skuldi ekki landið
myrkt verða, þegar líffins tré, hvers blöð að þéna til heiðingjanna lækníngar, Apóc. 22,
var af heiðinna manna mistunarlausum höndum upprætt af landi lífandi manna? Eptir það

mikla myrkur, sem stæði forðum í Egyptalandi, Erób. 10, þá fylgdi Ísraels sona frelsun og útleiðsla af þöf þrældóms húsinu; en þessum myrknum hefir fylgt eitt enlíft frelsi frá syndarinnar þrældómi; eptir myrkurin í Egyptalandi kom slátrun páska lambsins, Erób. 12; en í þessum myrknum verður það sanna páska lamb slátrab á krossins altari, sem ber allar veraldarinnar syndir, Jóh. 1. Gyðingar höfðu beðið Krist um teikn af himni, Lúc. 11; sjá hér er eitt teikn sem stæð er í augum allrar veraldarinnar. Hvílltur mun hann vera í dýrdinni, sem svo er kveptur í þínunni? Hvar mun hann vera lifandi, sem er svo volbugur deyandi? Hvar öflugur mun hann drottandi, er svo drottinn yfir þínum miklu höfuðstépnunum í mind eins þjóns lídandi? Í Erób. 10 kap. skipaði Drottinn Gud Mósi að upprétta sína hönd til himins, að þar yrði myrkur yfir allt landið, og þar varð myrkur og þoka í Egyptalandi um þrjá daga, svo einn maður sá ekki sinn bróður, en öllum Ísraels sonum var ljóst í þeirra hlyhlum; en sjáð, hér er meir enn Mósis, hér er Jesús sonur Guds lifandi, hann útbreidir báðar sínar hendur á-móti þínum á krossins tré; hér verður myrkur yfir allt landið um þrjár stundir; en í þessu myrkri hefir öllum andligum Ísraels-sonum upprunnid eitt skjært og sannarligt ljós, svo einn bróðir þarf ei öðrum að kenna, heldur verða þeir allir af Gudi lærdir, Jer. 31, og allir þeir ed á Jesúm Christum trúa, hvar ed gaf sitt líf fyrir sína bræður, þekja hvar annann fyrir systur og bræður, og eru eitt innbyrdis, svo sem hann og Faðirinn eru eitt, Jóh. 17. O, Herra Gud hvar skal eg hér til segja? Eg vil brúka það sama orða-tíltæki sem Jeremías í 2 kap., brúkar yfir syndum Ísraels-fólks, segjandi: himininn fleygi grúa þar yfir, hræðast og stélfast mikiliga. Hér sýnist mér að himininn og himnanna kraptar geri af alvöru þessa befaíng Drottins; en þú, Kristinn maður, sem ert þin veikasta bóla af flóði þessarar veraldar, kemur þér ekki til hugar að byrgja þitt andlit, sem er fullt af óvirdingu, þegar þú heyrir að sólin sem dagliga upprennur yfir þér ránglátum, Matth. 5, hún fortínar í þíns Skapara herfílígunu nídurlagíngu? Veitst þú ekki hvar St. Páll segir, Eph. 5: þér vóruð forðum myrkur, en nú erud þér ljós í Drottui, gángid svo sem ljóssins börn. Í þessum miklu myrknum, sem þú heyrir í dag vera talað um, hefir leónid af kyni Júda, Apóc. 5, myrkrauna höfðingja sigrað og herleíðingunna að herfáangi teíð, Eph. 4, og þig, sem enlíftiga áttir að kveljast í nýstu myrknum með ópi og tannagnístran, þríst út af þeirri gríðunni, hvar ekkert vatn var inni, Zach. 9. Páll skrífadi þessi orð til þeirra í Ephesó, sem af heíðingjum höfðu křístnir gjörst; þú ert og Kristinn af heíðingjum kominn, hvarjir af Gudi ekkert víssu; seíg mér! hefir þú aflagt verkin myrkrauna, síðan þú heyrdir Jesúm á krossinn fyrir þig upphengdan? Þegar þú les að þú skulir óttast og elsta Gud, en fremur þó áu umþenkíngar það þónum vest líkar, sem er syndugt athæfi; eru ekki það myrkrauna verk? Þegar þú hugsar íllt í þínum hjarta og fremur allar ódávur undir stíni meínleysísin og guðhræðslunnar, en veitst þó að hann sér hvar í myrkrunum er hulíð, Eyr. 23; heitir það ekki að vílja blínda hann, sem augað hefir skapad? Þá þú sér einn vesáling naub líða, sem eins mikíð færði inn í heiminn og þú, og allt eins mikíð mun burtu bera, en þú byrgir þín augu fyrir þónum, og stíngur þau heldur út enn að þú skulir sjá aumur á þónum, er þá ekki æríð myrkst fyrir augum þér? Þegar einum gengur í víl, og hans lúða er þér þó eingínn afdráttur, en þitt

hjarta grenist yfir því, og þú ert rángengdur af hans velgengt, munt þú þá fyrir myrkt þinnar sfunðar geta ratad þann veg, sem Guds börn feta eiga inn til líffins? Þegar þú elskar þín eigin lýti, og hjálkin í þínu auga stýggir á alla þína klæfi, en flísin í náungans auga er þér ávalt fyrir sjónum, Matth. 7; er það ekki svartnatti eigin-þóttans? Þegar einhver af mannligum veikleika gjörir edur talar þér nokkud á-móti, en þú sefst ekki fyrir, jafnvel að voga þinni eigin velferd þennum til ólucku, mun þá ekki myrkur sólstunnar aptur-byrgja þín augu, svo þau gái ekki að, að skamma stund verði hönd þoggi segin? Þegar Satan hefir þig uppá eitt ofurfátt fjall, og sýnir þér öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, Matth. 4, en þú veistst upp yfir þér stendur Drottinn Gud þinn, sem þú alleina átt að tilbidja, munu þá ekki renna á þig tvær grímur, hvorjum heldur þú eigir að þéna Gudi edur mammon? ekki munu þeir allir vera, sem með góðri samvitsku hrósa kunnir, að ekki hafi vordid myrkt fyrir augum sér í þvílíku tilfelli. Þegar dama á milli bróður og bróður, á-millum blóðs og blóðs, en hinn völdugi ber fé í dóminn, eða óttinn kvelur, eða vináttan kítar þá hönd, sem á sverðinu heldur: mun þá ei Andstotiinn setja brillur uppá réttarans nasir, svo hann ekki sái rammad þann hoggstaf, sem hann atti. Vilðum vér nú renna vorum augum frá gjálfi veraldar þessarar um stundar-safir, og bera þessi verk saman við ljós Guds heil. orða, þá þykir mér ekki ólíklegt að andlit vorrar samvitsku mundi roðna fyrir Gudi. Með hvorjum augum skal eg líta þinn bróður Jóab, sagði Abner forðum daga, þegar Hasael rann eptir þennum í bardaganum, ef að eg slæ þig í hel? 2 Sam. 2; en hvorju viljum vér Gudi eyllisum konungi og alleina ríkum svara, þar vér höfum hans Son krossfestan? og fyrir vor myrkra-verk er makt myrkra-ns yfir hann kominn; munum vér þora heldur enn tollheimtumadurinn, lúe. 18, að lypta augum vorum upp til himins? munum vér djarfari verða enn vor fadir Adam, sá er falbi sig fyrir Gudi, og þorbi ekki að líta hans auglit? Gén. 3. Þar fyrir, Kristinn madur, kannast þar við, að þér ber blýgdun þíns andlitis, en þennum ber dýrdin og heidurinn, Dan. 9. Þannann máta segir píslar-sagan, að fortjalbíd í musterinu hafi í sundurrifnad frá ofanverðu, allt niður í gegn. Von var að það musterið, sem var með þöndum gjört, mundi ei standast þá ógn, að þið dýrðliga musteri hans líkhami var niðurbrotið, Jóh. 2. Þetta fortjald aðskildi það allra-heilagasta frá sjálfu musterinu, hvar inni var áðögum Salómonis sáttmáls-örkin, náðar-stóllinn og vöndur Urónis, sem voru fluggi eptirkomandi gjæða, Hebr. 9. Því sundurrifnar fortjalbíd, að flugginn yrði burttekinn, þar vér höfum sjálfa hlutina; örf sáttmáls-ans milli Guds og manna var uppfest á krossins tré; Jesús sem er einn náðar-stóll í sínu blóði, Róm. 3, var þér öllum gefinn; kvisturinn af rót Jesse var blómgaður, Esa. 11; líffins braud var af himnum ofankomib og öllum framboðib, svo að hvor sem æti þar af, stýlbi ei dauðan smáða að eyllis, Jóh. 6. Þinn fyrir fortjalbíd í það allra-helgasta mátti ei gánga nema þinn æðsti kénimann eitt sinn á ári, en það rifnar þér í sundur, til að andýna þar með, að þinn æðsti Biskup vorra sálna, er fyrir sitt eigið blóð einusinni innngenginn í það allra-helgasta, að úrvegadri eyllifri endurlausn, Hebr. 9; þar fyrir er ofþ nú það allra-helgasta opnað, sem er í himninum, svo vér höfum frían tilgang til þess

himneska náðar-stóls, af hvørs fyllingu vér höfum allir meðtekið náð fyrir náð, Jóh. 1. Ei mátti almúgi manna innganga fyrir fortjaldbíð í musterinu, Levít 16; en hér er það sundur-rífið fyrir hans dauða, sem hefir fullnægt lögmálinu og líðið fyrir það, sem vér með vorum syndum höfum forskuldad, svo að hver einn rétt-trúadur er Guds kénimadur í sínu hjarta, Apóc. 1, sem er hans musteri; hann hefir fortjaldbíð í sundur-rífið, og þar með í burtu-tekið þann vegginn, sem milli var, og gjört eitt af báðum, Eph. 2, svo þar yrði eitt saða-hús og einn hirðir, Jóh. 10, og ei væri framur Karl eður kona, þráll né frelsingi, Gynningur né Gristur, heldur allir eitt í Christi Jesú, Gal. 3. Kénimanna-höfðinginn hafði áður rífið sín klæði á-móti Guds bði, er hann kénði Frelsaranum gudlostin; en Gud allsherjar, uppá það hann auðsýndi, að hann og hans selskapur væru sekir í þeirri óþæfu, hann létur fortjaldbíð sundur-rífa. Þessi atburður ætti nú að kénna ofs, minir elskanligir, að sundur-rífa ekki vor klæði, heldur hjertu vor með þeirri yðran, Jóel 2. Gæt að syndug manneskja, hvað óviturkvæmlegt það er, að þinn lausnari hángir á þínum smánarligasta krossins gálga; hans hörund er sundurflitit af höggunum, sundur-rífið af þyrni-broddum, sundur-slungit af noglunum, sundurflakandi af sárum og benjum, og lofsins sundurkramit, sundurkreist og sundurnarit af Guds eldligum reidi-soipum og óbærilígun þunga þinna synða, sem hann hefir borit, og hegningarinnar, sem á þónum lá, uppá það þú hefir siðinn, Esa. 53. Þegar þú vilt þetta fyrir þér virða, þá mátti þér undir eins til hugar koma, að draga þá skýluna frá augum sálar þinnar, sem þar lengi hefir fyrirhángit, og glepur svo fyrir þínum innra manni, að þú þeckir hvo. ki Gud né sjálfan þig; vilt þú vera Guds andligur kénimadur í þínu hjarta, sem að er hans musteri, þá byrjar þér að athuga í hvaða herbergi hann vill búa, sem er í einu sundur-knosudu hjarta, Esa. 57. Fórnir gamla Testamentisins eru að sonum fyrir Jesú dýrmætu fórn á krossins altari afmáðar og að einu gjörðar, en þar fyrir stalt þú ekki meina að þú eigir einga skuld Guði að gjalda. En hvíllt er það offit, sem þónum þóknaft? Þar segir David frá í Ps. 40: blóð uranna og hafranna þóknaft þér ekki, en harmþrúnginn og sundurknosadan anda munt þú ekki fyrir líta, Ps. 51. Í þriðja máta segja Guds spjallamennirnir, að jörðin hafi skolsíð. Hvað þræðilígr hefir jarðskjálfti þessi verið, börn mín! Þar ekki einasta skjálfti Golgatha, á hvarju að stóð Drottins kross, heldur all veröldin hefir leikið á reidi-skjálfti. Plinius, einn heidinn maður, segir frá, að á valdshjörnum dögum Tiberii keisara, um þetta skeið, hafi 14 stadir í Grieklandi og í þeirri minni Asía í grunn niður-fallit, hvarra nafn Cornelius Tacitus í annari bóki sinna annála all upptelur. Hefir nú þessi skelfiligi jarðskjálfti verið eitt teikn Guds almáttugs heiptar-reiði, þar hans eingetinn Sonur, í hvo jum þónum alleina velpóknaft, Matth. 3, er fyrir annarligar syndir af þínum syndugustu svo harðliga útleikinu? Það gefur Messías til vitundar í Ps. 18, með þessari harma-klögun: dauðans ángist hefir umkríngt mig, og Belíals bekkir hafa ógnad mér; eg kallaði til Drottins, og jörðin titrði og skalf, og grundvöllur fjallanna hræðist og umturnaðist, því hann varð reidur. O, minn Herra Gud! hvað stór er þín polinmæði yfir syndinni og ógudlígu mannanna athæfi? Hér gefst svo mikil ógnan á, að jörðin gat ekki stáðist undir þeim þunga, þá þennar Skopni leið; náttúran

tók að glidna í sundur, því þær hendurnar voru á krossinn negldar, sem vega hennar þunga með einum fingri og innilykja sjáfar-höfð í sínum hnefa, Esa. 45; hann ber alla hluti með orði síns kraptar, Ebr. 1; því stýldu þá ekki allir hlutir sundurbresta, þá hann sem þessir orð enlífs lífs, Jóh. 6, mátti deyna? Þegar lögmalíð var so dím útgefið, þá skalf jörðin og fjellin bifudust og titrudu eins og eitt strá, Exod. 19; en sjá! hér liggur öll lög-málsins belvan á þeim, sem lögmalíð hafði útgefið, en hafði þó í allan máta uppfyllt lög-málíð. Því skelfur jörðin af ógnan, að sú handskriftin, sem móti oss var, er borin uppá tred og á krossinn negld, Eól. 2; en Evangelíum, sem er kraptur Guds til sálhjálp, öllum þeim, sem trúá, Róm. 1, er hér undirskrifad með hans blóði, sem vordinn e. belvan fyrir oss, Gal. 3. Öðre, Datan og Abíram mögludu móti Gudi, þar fyrir undu þeir lifandi í jörðina niður að fara, Núm. 16; en meiri mótmæli þessir þú hér þóld, minn Herra Jesú! Því er ei að furða, þó jörðin opni sig og bjóði sig til að svelgja þá ógudligu skálka, sem það saklausu Guds lamb höfðu á krossinn neglt; en hér sjáum vér að þitt blóð er forlíkun fyrir allar veraldarinnar syndir; að þínum kvölum þessir þímt verid fyrir þína bæn í þinni bitru þínu, Lúc. 23; en náttúran má samþínast sínum Gudi. Þeir höfðu þrópad til forna: krossfestu hann, krossfestu hann! en hér opnar jörðin sinn munn til að kunn-gjóra þitt sakleysi og áklaga Öndinga. Þegar Adam neytti þess forboðna ávaxtar jardarinnar, þá var jörðinni belvad, Gén. 3; en sú belvan linadist fyrir þess fyrirheitna Sædis skuld. Nú má sýnast að jörðin, þar hinn annar Adam, sem er Drottinn af himni, var þindur á henni, að hún kvíði við að henni verði að nýu belvad með enlífri belvan. O, Herra himneski Fadir! Fadir allrar náðar og miskunsemi! vér megum játa það um oss, sem Jeremías segir í 5 kap.: að vér höfum hardar ásjónur svo sem einn steinn, og viljum ekki umvenda oss; vor hjörtu eru hardari enn klettur, þar björgin í sundur klosna og jörðin skelfur, en oss kemur ei til hugar að láta oss ógna þær syndir, sem hafa þinn Son krossfestan. Grafir framlidinnar lufust upp; en vér erum svo daudir í syndunum, og svo djúpt niður grafnir í ránglatíð, að vér fáum ei risið upp úr þinni súlu gróf holds og blóðs á-móti vorum Herra. Af þíns eingetins Sonar síðu, sem er hella vors hjálpræðis, útrennur blóð og vatn, Jóh. 19; en af vorum augum getur ei stöðid eitt ydranar-tár. Jörðin skalf og björgin í sundur klosnudu á þínu-degi vors Herra. O, hvað mega vor hjörtu vera steinum hardari, þar minning Drottins dauða, er vér höldum á þessum degi, kann þau ekki að mýkja til ydranar og apturhvarfs frá ógudligu athæfi! O, hvað stór munur er þó á-millum Guds og manna, að hans hjarta brestur yfir einum ydrandi synd-ara, svo hann hlýtur þónum miskunsamur að vera! Jer. 31; en syndarans hjarta er svo óbifanligt, að Jesú dýrmæta blóð, fyrir hverju öll veröldin lét á reidiskjálf, það fær ekki ork að því, að madurinn gráti sína synd fyrir Gudi! O, þú almatngi Gud! sem alla hluti kant frammar að gjöra, enn vér kunnum að hugsa edur mæla, Eph. 3, umstér þú vor eyru og hjörtu með sverði þinna þ. orða, svo að þau megi finna til synda sinna og Chrísti bitru kvælar; lát oss meðan nádartíminn enn-nú yfirstendur þenkja þar til, að hann mun aptur koma í skjum himins, með mækt og miklu veldi; eldurinn mun brenna fyrir hans augliti, í hvörjum himnarnir munu forganga með stór-brestum, og höfundsképnar af

þita bráðna, áður enn allt þetta stér, 2 Pet. 3. O, Herra Gud! gef oss þá að vér upphesjum vor hofud, svo að vér þeckjum vorn vitjunar-tíma, svo vér lærum að sela oss í hjargstorumum, sem eru blessaðar undir þíns eingétins Sonar, og þar í dyljast meðan reid-in fram hjá gengur, Esa. 26, svo að vér á þeirri vondu tíð mættum fráskildir þeim ógud-ligu, er Jesúm að nýu krossfesta og sót-troda hans blóð, Hebr. 10, svo vorn strúða í lambsins blóði, Apóc. 7, og lát oss með því dýrðliga starti innganga í hans brúðkaup og þá himnesku Jerúsalem, til að losa þig enlífliga, þú háleita Guddómsins þrenning! Það veitir oss Gud Fadir, Sonur og h. Andi fyrir Christi blessaða forþénustu, amen!

A Páska-daginn.

Gudspjallid, Marc. 16 Kap.

Ög þá ed þvott-dagurinn var umflidinn, kauptu þær María Mag-dalena, og María Jacobi og Salóme, dýrðlig sínysl, að þær fæmi og sínysdi Jesúm. Ög mjög snemma morguns, einn þvott-daganna, komu þær til grafarinnar um sólar-uppruna, og þær segdu sín á-millst: hver mun velta fyrir oss steininum af grafar-munnanum? og sem þær litu þángað, sáu þær að steinninn var afveltur; en hann var að sönnu næsta mikill. Ög þær gengu inn í grófina, og sáu eitt ungmenni sitja til hægri hliðar, skrydd-an síðu-klæði hvítu, og þær urdu óttaslegnar. En hann sagði til þeirra: eigi skulud þér hræðast; þér leittid að hinum krossfesta Jesú af Nazareth, hann er upprifinn, og er ecki hér. Sjáid þann stad, hvar þeir lögdu hann; heldur farid þér burt og segid hans Lærisveinum og Petri, að hann muni ganga fyrir yður í Gal-læam; þar munud þér sjá hann, svo sem hann sagði yður.

E r o r d i u m.

Öá steinn, sem uppbyggjendur þafa burtu kastad, hann er vordinn að hofdi byrtingar; af Drottai er þessi og er undarligur fyrir mönnum; á þessum degi þessir Drottinn það gjört; sögnum og verum gladir á þönum, segir Davíð konungur, Ps. 118. Að þetta kvæði sé orði- uan mannfönsins Frelsara, vottar sjálfur hann, Matth. 21, er hann þýdir þennan spádóm uppá sig, hver og svo í hans dauða og upprifu að öllu leiti framkominn er. Þvornin þeir þafi þönum burðkastad, það þösum vér þeyrt á umflidnum sösu-tíma. En þessi Drottinn að eins vort auma höld og blóð uppá sig tekid, og dáid í þvi sama fyrir allar veraldarinnar syntir, þá þessi hann að sönnu að fullu lokid þá skuld, er vér áttum Guði að gjalda; þar fyrir sagði hann undir sitt andlát, þángandi á krossinum, að það fullkomnad væri, Jóh. 19; en ecki vörum vér vísir í þvi, að hann þessi goldid fyrir oss þinn síðarsta pening, nema hann þessi af fjötrum dauðans leystur verid, og það sama kunnigjora látid, og sjálfur sig opinber- ad; og því falla eg það rétt sage, að Jesús Christus sé að hofdi byrtingar vordinn í sinni dýrðligu upprifu. Á þessum degi þessir Drottinn það gjört, segir skáldid, sögnum þvi og verum gladir á þönum; eckert þessir oss þvillste til fjæti borid, Guðs börn, og eingin söl þessir oss segrt upprunnid enn þessi. Aðra daga gjörtir þin náttúrliga sólin með sinni upprás, en

Þennan, sól réttlætisins sjálf, er þína skapað hefir. Þegar sólin upprennur, formyrkvar þún þín ennur himintunglin með nálagð sinnar virtu; en þegar þín blefsaða Sól réttlætisins undirgæf í þínu þerra dauda-stríði, þá gjörði þún þína myrkva, þegar þún hvað segurst stein; svo mikil vald hafði hann bæði á himni og jörðu mið í daudanum, hvað mikla virði mun þún þá bera í allra rétt-trúadra hjörtum í sinni upprisu? Þessi þín sagra sól rann of uppsýrft allra í hans gætnaði; en strax eptir hans fæðingu dréu bráðliga fyrir hana ský vors auma hölds veikleika, og síðan daudans, er hann þó ekki forþenad hafði. Enn á þessum degi er þún svo eitt sinn uprunnin, að þún mun frammar aldrei undirganga, því Kristur, upprisinn af daudum, deyr ekki meir, og daudinn risir ei frammar yfir honum, segir Páll, Róm. 6. Þeir skírudu þónum svo sem lambi, en hann reis upp aptur svo sem úngt león. Jóhannes Baptista kallar hann það saklausu Guds Lamb, sem í burtn-ber veraldarinnar lyndir í hans nidurlögningu, Jóh. 1. Jóhannes Evángelista nefnir hann það leónid af kyni Júda, sem sigurinn unnid hafi, Apóc. 5, í sinni upprisu. Fögnum því og gladdir verum, kristnir menn, sngjandi og spilandi Drottini í hjörtum vorum. Guds heilagir Einglar, þeir himnestu andar, hvörjum Guds Sonur eðert hafði úrvegað með sínum dauda, þeir sagna sínum Herra í hans upprisu, Jóh. 20; því stjöldum þá ekki vér allsbugar-segnir verða, sýndugir ormar, sem vorum daudans menn, hefði ekki Drottinn upprísid of til réttlætis. Christí postular trúðu ekki upprisu Drottins fyrir sagnadar sakir, Lúc. 24. Þessi bráði fögnudur var meiri enn svo, að hann leyfði þeim að grunda, hvað sannast væri, í sjöstu bragði; en vér sem trúum fyrir þeirra vinnisburð, látum of þeim samfagna og glada vera; það bjður of Guds heilög meðir og hennar selskapur; það bjóða of einglar Drottins; það bjóða of hans postular; það bjóða of himin og jörð; það bjður of sjálfsur hann, í hvors nafni vér sigrinum brósum, segjandi til sinnar kristni. Vaknið upp og sngid þér sem í dypinu liggid, þegar þér hafið nidurslegid þína andvönu til jarðar, Esa. 26. Og uppá það, bráður minir, að vér mættum það þess betur framkvæma, viljum vér af þessa hárláða-dags Evángelís nokkud ajor yfirvega: upprisu Drottins með þeim ávörsum og óminningum sem þar ef rísa. Í þessu eyrindi hjálpi of góður Gud, fyrir forþenustu síns eingetins Sonar, með náð heilags Anda, amen!

Útlegggingin.

Þaðir og lof sé eplisum Gudi fyrir þá náð, að Jesú dýrðarfullu upprisu þarf ekki með vitnum að staðfesta, nú sem stendur, því þar er einginn á-medal kristinna manna, sem það ekki játi; en á þínum fyrstu dögum kristninnar lögðu Guds heilagir menn ekki svo mikil þapp á nokturn hlut sem þennan, og því sagði Petur forðum daga, Act. 1: það byrjar að einn af þeim mönnum, sem með of verid hafa alla þá tíð, er Drottinn Jesús gæf inn og út á-medal vor, byrjandi á skírn Jóhannis, allt til þess dags, er hann var frá of uppnunni, að einn af þeim verði vottur hans upprisu meður of; og enn frammar, þá eð Petur talði um fyrir Júðum, hvörjir Jesúm krossfestan höfðu: þér afneitadur þínum Heilaga og Réttláta, en beiddust eptir að yður yrði mörðingiinn gæfun, en Hofund líffins deyddur þér, hvörn Gud hefir uppvaktid af daudum, hvors vér allir vottar erum, Act. 3; og um alla postulana til samans ber Lúcas vitni segjandi, Act. 4: og með miklum frapti vitnudu postularnir um upprisu Drottins vors Jesú Christí. Þetta er ekki af mönnum stæð, br. m. heldur af Gudi, svo að hans sannleiki staðfestur yrði á-medal þeirra til mistunar þeim og syndalausnar. Svo segir Petur aptur, Act. 10: þennan uppvakti Gud á þriðja degi, og gjörði það bert ekki öllu fólki, heldur fyrir vottum þeim, sem af Gudi tilfickadur voru, of sem að átum og druckum með honum. Og uppá það að Christí lærisveinar ei kynnu að fara vilt í þessu, þá hefir hann í heila 40 daga umgengist með þeim hér á jörðunni, áður enn hann til himna sté, Act. 1, og sýnt þeim klárlega, ekki einasta að hann upprisinn

væri, heldur með sama lífhama, og þó forklárudum, með mannligum lífhama, og þó dýrð-
 ligum, með þeim lífhama sem á krossinum héð, og í gröfina var niður lagdur, og þó er
 völdugliga upprifinn, að lofttri gröfinni og steininum óafveltum; að hann hafði náttúrlig-
 an manns lífhama vottar hann, lúca. 24: sjáid og þreifid á, því andi hefir ekki hold né
 bein, sem þér sjáid mig hafa; að það væri sá sami lífhama, auglýsir hann noðru síðar í
 þessum kap. lúca, segjandi: sjáid mínar hendur og fætur, að eg em það sjálfur. Hann
 taladi við þá, hann braut braudid, hann át og dræð með þeim, eins og til forna, hann
 lét þá þreifa á því sama holdi, og sýndi þeim þær sömu hendur, sem á krossinn negldar
 voru, og þá síðu, er með lensunni var í-gægnum stúngin, þar hann þó í sama sinn inngæf
 til þeirra að loftum dýrum, svo sem annar andi, að þeir sjá mættu, að það væri hinn
 sami lífhama sem leidd, og þó dýrð óvenjuligri þryddur; já, til þess að ekkert vantadi þeim
 til trúarstyrkingar, tók hann til á Móse og öllum spámönnunum, og lagði út fyrir þeim
 allar ritningar, sem af honum voru, leiddandi þeim fyrir sjónir, að Christo byrjandi þetta að
 líða, og innganga svo í sína dýrð, svo að þeirra hjarta brann í þeim, er hann taladi við þá
 á veginum, lúca. 24; en svo að þeir mættu fyrir víst vita, að hann bæði Gud og maður
 væri, og að manndómurinn væri ekki í daudanum við Guddóminn skilinn, ítrekadi hann eitt
 af þeim kraptaverkum, er hann áður gjört hafði, og upp er teiknad hjá Jóh. 21, þegar
 hann kom til þeirra, er þeir voru að fíftveidum, og hafðu um nóttina einkis aflað, en
 hann bað þeim að varpa út netinu til hægri handar, hvað svo tókst, að þeir gátu þau
 valla innibyrgt fyrir mergd fískanna, er í vóru komnir. Nú, þar ed einglarnir hafa Drott-
 ins upprifu boðad, heilagar kvinnur þeim trúad, postularnir hafa hann séð, á honum
 þreifad, og við hann talad, Jesús sjálfur sig opinberad, og útlagt ritningarnar, þær sem
 af honum voru, og í hverjum hans upprifa spád var og fyrirmindud, og Guds heilagir
 menn hafa þúsundum saman látid sitt líf uppá þennan sannleika: þá er hann víssari, og á
 fastari rafum bygdur, enn að honum mótsegja megi. En hverjar munu orðsafir þær, br. m.
 hvar fyrir að svo vandliga er búid um þetta dýrmæta efni? ein er sú, að Guds Sonur í
 hans upprifu þrófadi sigri yfir dauda og Djöfli, og auglýsti oss syndugum mönnum, vegna
 hvorra hann þennan dýra sigur unnid hefir, að hann væri daudans daudi, og helvítis ólif-
 jan, Os. 13, herleidingin væri að herfangi tekin, en hann undir eins hefði fríðad fyrir oss
 hjá Gudi og Födur. Þessi er hin helsta nytsemi upprifu Drottins. Hina adra segir
 oss Páll, Róm. 6, með þessum ordum: vér erum jafnadir með honum fyrir skirningu
 til daudans, að lífa svo sem Kristur er uppvakinn frá daudum fyrir dýrð Föðursins, svo
 eigum vér að ganga í endurnýjung lífdaganna. Þar til er Kristur dáinn, að í oss megi
 fyrir hans dauda deyddur verda hinn gamli maðurinn, það er uppruna-syndin; ekki að
 hún öldungis út af deyi, heldur deyr hennar ílfu-kraptur; ekki að hún burttekin verði,
 heldur hennar seft fyrirgefín; ekki að maðurinn í endurgetningunni heilagur verði, heldur
 medtefur hann heilagan Anda, fyrir hvörn hann framvegis dempad gétur holdsins girndir;
 ekki réttlátur í sjálfum sér, heldur fyrir Christi réttlæti, fyrir hvört honum veitist sá anda-
 kraptur, að hann gétur upprifid með Christo, og gengid í endurnýngunni lífdaganna; þó
 segir Páll framvegis: vitandi það að vor gamli maður er undir eins krossfestur, svo

ad afmáist líkhami syndarinnar, ad eðli þjónum vér syndiuni frammar, Róm. 6; eðli segir Páll ad vér syndlausir séum, því þess er eðli ad vænta af holdinu undir syndina seldu, heldur segir hann ad vér eðli þjónum syndinni, það er, látum hana eðli drottna í vorum draudligum líkhami, ad vér hlýðum heuni í hennar girndum, svo sem hann ad orði kómst í sama kap.; þessi er hans meining í ordunum, er vér strax heyrdum, því hann svarar því sem hann endverðliga í kap. þeim sjötta framsetur á þennan hátt: skulum vér þá í synd-unum dvelja, svo ad náðin yfirgnæfi? fjærri sé því! Þveggja Guds velgjörninga getur og St. Páll í greindum ordum: endurgétningarinnar og endurnýngarinnar. Vér erum jafnabir med Christó fyrir skirnina til dauðans, það er endurgétningin; svo eigum vér ad ganga í endurnýngu lífdaganna, það er endurnýngin; þin fyrri stædur í einu augna-bliki í heilagri vatnslaug; þin síðari á ad framkoma um alla æfi vora, og fara dag-var-andi, svo ad smámsaman afmáist líkhami syndarinnar, og svo sem vér í kristilíggum fræðum lesum: ad sá gamli maðurinn, það er uppruna-syndin, dagliga drectist og deyð-ist, fyrir yðran og yfirbót, en framkomi og upp aptur rísi einn nýr maður, sá eð lífi í heilagleika og réttlæti fyrir Gudi æfíuliga. Þin fyrri er alleina Guds verk í oss, svo sem Páll segir, Tit. 3: eðli af réttlætis vertunum, sem vér gjordum, heldur af mistun sínni þesir hann oss hólpna gjort fyrir endurgétningar-laugina; þin síðari stendur ad nokkuð leiti í voru valdi. Það vottar St. Páll, Eph. 4: endurnýgist í anda hvers hugskots, og íslæð-ist einum nýum manni, sem eptir Gudi skapadur er, í heilagleika og réttlæti. Hvortveggja kallast umskurn hjartans í gamla Testamentinu; endurgétningin, Drot. 30: Gud mun umstæra þitt hjarta. Endurnýngin, Jer. 4: umstærid yður fyrir Drottni, og burttafid yfirhúð yðar hugskots, þér menn Júda og Jerúsalems-borgarar, ad eðli frambruni mín grimd svo sem annar eldur, þann einginn sloft sái, sökum ílsku yðar athafna. Hér kunnum vér nú ad sjá stýldu vora, br. m., og hve mikill háski oss búinn er, nema vér gjöldum var-huga við, og rísum upp med Christó Drottni vórum, í hvørs dauða vér skirðir erum, Róm. 6, og fyrir hvörn vér höfum barna réttinn medtefid, Gal. 4. Ef þér erud upprísnir med Christó, þá leitid þess sem þar uppi er, hvar Kristur er sitjandi á hægri hönd Gudi. Hugsid um það sem þar uppi er, og eðli það sem er á jörðunni, segir Páll, Col. 3. O, hvílk er fásinna dauðliga manna! þar vér vordnir erum borgar-menn heilagra, og Guds heimilis-menn, Eph. 2. Það menn seðva sér niður í leirveltu og endemi heims þessa, sem þó mun fyrirfarast med öllu því, sem í þónum er, en yfirgefa síns sædur heimþynni. Gjatun þess, ad vér erum í skirninni vordnir kvistir á þínu andliga vín-tré, Drottni Jesú Christó, eil ad bera mikín ávært, en hvörn þann kvist, sem eðli ávært ber, mun víngarðs-maðurinn, sem er hans fadir, afhæggva og í eldi brenna, Jóh. 15. O, hvað þerfilig ern þau umskipti, af einum himnefnum vín-við, ad gjeraf helvítis eldibraudur, af Christí þénara, Satans þráll, af Guds óska-barni, reidinnar barn, og það fyrir stundligt eptirlæti syndarinnar, hvórrar verblaun eru í þeim pitti, sem rýkur af eldi og brennusteini! Apóc. 21. En fram-ar segir Páll, Col. 2: þér erud grestradur med Christó í skirninni, í hvörri þér og upp-vaktir erud fyrir kraptrúarinnar á Gud, sem hann uppvakid þesir. Hvær mun þessi kraptur trúarinnar vera, br. m.? Það segir Páll oss aptur, Gal. 5, er hann svo

ad orði kómst, ad í Jesú Chrísto (það er í þeim hlutum, sem Jesú Chrísto viðkoma) gylði hvorki umsturn né yfirhúð, heldur trú sú, sem fyrir hjærleikann verkar. En hvörjir eru þá hjærleikans áværtir? Páll kénir ofþ það, 1 Cor. 13, segjandi: hjærleikurinn er þolinmóður og góðgjarn, hjærleikurinn ofundar ekki, hjærleikurinn gjörir ei illmannliga, hann þýtur ei upp, hann er ei óðisfamar, hann leitar ekki eptir því sem hans er, hann er ei þunglyndur, hann þenkir ekki illt, hann fagnar ekki yfir ránglætinni, en samfagnar sannleikanum. Hér telur Páll upp allar krístilligar dygdir, er af hjærleikanum, svo sem öðrum brunni, framfjóta eins og aðrir hreinir frjófgandi lækir, til allra þeirra, sem vér eigum nockru við ad flípta í heiminum, og fá sem temur sér þær og dagliga idkar, hann má þess fullruggur vera, ad hann hefir með Chrísto vel upprífid, og er honum fyrir sanna og lifandi trú innplantadur, þvíad elskan er fraptur trúarinnar og hennar lífs-mark; þar fyrir segir Postulinn afdráttarlaust, ad trúin sé daud án verkanna, Jak. 2, og St. Páll, sem varð (fyrir þeirra skuld, sem forlétu sig uppá lögmálsins verk) ad hrósa trúnni svo mjög, ad nockrir hafa steytt sig þar á, þó án orðsakar og meint, ad ei þyrfti góðverkin ad gjöra; hann segir sjálfur, 1 Cor. 13: Þó ad eg hefði alla trú, svo ad eg megnabi fjöllin úr stad ad hræra, og hefði ekki hjærleikann, þá væri eg þó ekkert. Viljum vér líta til vors fyrra háttalags ádur enn vér endurfæddir vorum, og heyra hvað Páll þar um segir, Eph. 2: Gud fá ed ríkur er af náð fyrir sinn mikla hjærleika, með hvörjum hann elskadi ofþ, hefir lífgað ofþ með Chrísto, þegar vér daudir vorum í syndunum, og hefir undir eins uppvakid ofþ, og ásamt Chrísto Jesú sett ofþ í himnaríki. Í skrininni rétti Gud ofþ fyrst allra sína miskunarhönd, þegar vér minna kunnum ad hjálpa ofþ í vorum sáluhjálpar efnum, enn einn brjóst-mýlkingur lífi sínu, þá reifti hann ofþ upp úr saurindum náttúrligrar spillingar, þá tók hann ofþ inn í sinn enlifa sáttmála; þá trúlofadi hann ofþ sér í náð og miskunsemi, Of. 2; þá setti hann ofþ í ríki síns Sonar, Col. 1. En hvað er það, br. m., ad vér brjótumst úr fadmi hans ad nýu með idkun vandra verka, er Guds börnum sama ekki, og forlátum meistara vors úngdóms, sem tók ofþ upp, þar vér láum í voru blóði, útkastadir á vídivánginum, Ezech. 16, en gaungum Djoflinum til handa, hvörjum vér afneitad höfum og öllum hans verkum. Er það ekki ad kasta sér aptur í sama saur, þótt vér einusinni uppreistir séum? edur munum vér þess nockur not hafa, ad Gud hefir með sínum sterka armlegg handdregid ofþ af Djoflinum í endurgétningunni, ef vér leggjum lag vort við Satan aptur? látum ofþ til hugar koma; br. m., hvað margt og mikid Jesús þelad hefir, þegar hann mátti þó vel selu hafa, Hebr. 12, ádur enn hann féð upprífid ofþ til réttlætis. Sá sem heyrir Guds Son yfirgefinn, Matth. 26, Gud bleffadan um aldir, Róm. 9, svo sem bolvan upphengdan, Gal. 3, og hann, sem galt það hann ekki ranti, meðal ræningja talinn, Mark. 15, og veit ad þetta er stæð, fyrir alla þá ílfu, sem ad syndarinn hefir unnid til helvítis með, og ekki leitast við ad krossfesta sitt hold með þess girndum og tilhneigingum, svo honum mátti Chrísti vegna heimurinn verða krossfestur, eins og Páli, Gal. 6, þeim verður aldrei audid með Chrísto upp ad rífa í náðinni, svo hann enlífliga með honum lífi í dýrdinni. Fyrir því áminnir Petur næsta vel, segjandi: með því ad Krístur hefir nú fyrir ofþ líðid í holdinu, þá brynjid yður með sama hugarfari, þvíad hvort á holdinu líður,

hann lætur af syndinni, 1 Pet. 4, svo að hann þadan í frá, hvað eptir er afinnar í holdinu lífi, eigi að mannligum girndum, heldur að Guds vilja. Hvað er það að vér segjumst yðrast vandra verka, nema vér og upprifum með Christó? Vér komum hvört ár, og þrjár, fjórar reisur á ári, eptir því sem hvort er lyndur til, fram fyrir keimmanninn, þar hann situr í Guds stad til að fyrirgefa ofs syndirnar, ekki þeim sem nálagjast Gud með vörnum alleina, Esa. 29, heldur þeim, hvorra hjarta að rétt er fyrir Drottni. Vér segjumst bera ángur og trega fyrir syndina (Gud gjæfi að hugur jafnan máli fylgdi, og að vér vildum af henni láta og við-sjá framvegis) og er hann hefir svo í Guds umbodi tilfagt ofs kvittun vorra afgjörda, meinum vér ofs að fara réttlátari heim aptur í vort hús, Lúc. 18; og það er í sannleika satt á þeim, sem vel hafa reynt og prófað sjálfa sig, og af alvöru andmýkt sig undir völduga Guds hönd, þvíad Christí loford er fyrir því, að hverjum helst Guds þenari fyrirgefur syndirnar, þeim séu þar fyrirgefna, Jóh. 20, þó ekki nema þeim sem elsta sinn lausnara og rækja hans bod, þvíad St. Páll lýsir bolvan yfir þá, sem ekki elsta Drottinn Jesúm, 1 Cor. 16, og eru þeir þá langt frá syndanna fyrirgefningu. Hinu bersyndugu fyrirgæft mikid, þvíad hún elstadi mikid, Lúc. 7. Hvernin viljum vér kallast elsta Krist edur með honum upprisa, ef vér aftrækjum bod hans? ef hann er vor Fadir, hvar er þá hans heidur? Mal. 1; sá sem ekki tekur sinn kross uppá sig og fylgir honum eptir, Matth. 10, hann er hans ekki verðugur; en kross er varla þóllíkur holdi og blódi, svo sem að uppfylla Christi logmál, sem þó er ekki nema í einu bodorði innifalid, sem er, að bera hvör annars byrði, edur elsta hvör annann innbyrðis, að vitni St. Páls, Gal. 6. Því bæmi eg svo, br. m., að sá sem ekki stundar eptir að varðveita Christí logmál, hann elskar hann ekki, sá sem ekki elskar hann, nýtur ekki hans forþenustu, sá sem ekki nýtur hans forþenustu, hann er belvadur, og er enn-þá í sínum syndum, hvorsu opt sem presturinn lýsir þeirra kvittun yfir honum, þvíad hann er maður, og veit ekki á-stundum, hverjum hann fyrirgefur syndirnar, þvíad Guds alleina er að rannsaka hjartað; þar fyrir eigum vér ekki að taka það, sem Gud hefir talad ángráðum sálum til trúarstyrkingar, ílfunni og prettvísinni til afbótunar. En gjætum að ofs í Jesú nafni! br. m. hvað opt höfum vér syndanna kvittun þegid, en það mun tilborid hafa, að vér höfum aptur framkomid ekki einasta með þær sömu, heldur og adrar verri á-stundum? Hvað lítt hefir ofs þá verid gefid um að halda það loford, er vér gjörðum Gudi í játningu syndanna, áður enn vér þáðum heilaga aflausn af hendi hans þenara? hvorsu tregir höfum vér verid á heyrn hans orða? hvað ófúsir til að elsta vorn náunga, að forláta hönum hans afbrot, að gjöra þeim gott, sem við ofs misgjöra, að forsvara hann og færa alla hluti á betra veg, að stilla reidina, að láta hans eigur fhyrar? og í einu orði að segja, að rísa upp með Christó og bera krossinn eptir hönum, það er, að deyða þann gamla manninn, er sig forðjarfar í girndum villubómsins? Eph. 4. Já, því verr, að margur mun finnast sá ed strax sem hann er kominn frá prestsins knám, veltir hann sér í sama saur, og hefir einga vidleitni til þess að láta af öllu því lla, er hans strax meðfendi og lofadi umbót á, og það í oftrausti nádar Guds, og fallvaltri von lángra lífdaga. Ekki er slíkt að npprissa með Christó edur bera krossinn eptir hön-

inn, heldur að gabba hinn Krossfesti. En heyrir það Páll til Hebr. segir í 10 kaþ. Sá sem að einu hefir Mósis lögmál, hann skal eptir vitni tveggja edur þriggja vægdarlausu deya; það þýngur straffs verðugur meinið þér hann reiknast muni, er fóttredur Guds Son, og sáttmálans blóð, með hvarju að hann endurleystur er, almenniligt heldur og vanvirðir Andar náðarinnar? Hvað er það, að vér játum alleina vorar syndir fyrir Gudi! mun þonum nokkur þóknar í því? hann þarf ei þess við, hann veit þær betur enn vér, því að allir hlutir eru berir og naktir fyrir hans augum, Hebr. 4; það er nærri því, að brýla Gudi með Jóna spámanni um sína misfunsemi, Jón. 4, svo sem hann ekki sé undir eins réttlátur, og taki alleina skulda-reikningin fyrir skulda-lutninguna, það ofi mundi þýja ljótt á einum dómara; því kunnum vér þá að ætlast til þess af Gudi, hvers stranga réttlæti einga þurdu má líða? Það sé fjærri, að eg lítid gjöri úr Jesú forþenustu, hans þínu og dauda, hans upprisu og öllu því hann unnid hefir ofi til misfunar, því að það er jafnvægt Guds réttlæti? hjá hvarju himin og jörð eru minna enn eitt sandkorn að reikna, nema þessar ástgjafir Frelsarans. Hitt segi eg, að það heyrir þeim ekki til, sem ætla sér að lifa í syndunum, uppá það að náðin nýfirgnæfi; harmþrúninginn og sundurknosadur andi er alleina það offrid, sem Gudi þóknast, Ps. 51; hvar fyrir? því að Christi forþenusta þrín á því, nær því er svo háttab, en ekki annars, svo að Gud vill ekki tilreikna mannum gjörðar syndir; en ekki er þetta afláts-bréf til að mega framvegis syndina drýgja, því Kristur er kominn til að uppfylla lögmálið, en ekki að uppleysa það, Matth. 5, til að forlíka fyrir syndina, en ekki til þess madurinn skuli syndga; til að deyða syndina í voru holdi fyrir sína upprisu, en ei til þess að hún skuli drotna í vorum daudligum lífhama. Þú segir: eg ángrast af öllu því illa sem eg hefi móti Gudi gjört; en hvar er það ángur, þegar þú leikur þér að sömu syndum eins og öðru taffi? Þú segir: eg hata syndina; lát þá sjá að þú elstir Gud, og drýgir ei það hann bannad hefir; þú segir: eg elsta Gud, sem mér hefir svo margar syndir fyrirgefið; lát þá sjá undir eins, að þú elstir ekki það hann hatar, því að þessum tveim herraum má ekki í senn þjóna, Matth. 6. Annad er það, að syndin hendir manninn, og hann samþýktist henni um stund; annad það, að láta hana drotna í sér, hafa lyst af henni, og gjöra handverk þar af; það fyrri gétur ekki að öllu leiti stílið við ofi, á-medan vér berum eptir ofi lífhama þessa dauda, svo að jafuvel Páll segistgjöra það vonda, er hann þó ekki gjöra vilji, Róm. 7; hitt síðara er hjá börnum vantrúarinnar algengt, um hvörja Páll talar, Róm. 1, er hann uppreiknar skammir þær ed medal heidingsjanna tíðfudust, og ályktar með þessum ordum: hvörjir ed jafuvel þótt þeir þektu Guds réttindi (sem er, að þeir ed því líkt gjöra séu dauda verdir), þá gjöri þeir það ekki að eins, heldur samfínni þeim er það gjöra, Róm. 1. Þegar Gud er það náðugastur í sínu Evangelíó, þá er það þó aldrei öðruvísi enn svo sem hann segir, Esa. 1: látid af illu og lærid gott að gjöra; komid síðan og eigumst lög við; þótt yðar syndir séu raubar sem blóð, þá skulu þær verða hvítar sem snjó, og þó þær séu sem purpuri raubar, skulu þær verða hvítar sem ull, og Páll er því samþljóða, Róm. 8, er hann vottar, að eingin fyrir-dæming sé frammar nýr þeim, sem eru í Christo Jesú, þeim sem ei gánga eptir holdinu, heldur eptir andanum. Þetta er eitt afínligt Evangelíum, sem varad hefir í frá heimfins

upphafi, og gengid hefir í gegnum bæði Guds Testamenta, og er svo óumbrentanligt sem hann er sjálfur, hjá hvorjum ekki er umbrenting né fluggi umbrentingar, Jak. 1; svo þótt að eingill af himni kjæmi að predika annað, sem þó er ómöguligt, þá vilda eg með Páli segja: að það bálvab vera skyldi, Gal. 1. Hjðum þar fyrir ráði St. Peturs, er hann segir: leggid af ilsku alla, og all svíkræði og smjatur, og ofund og alla bakmælg, og girnist hinnar skynsamliku og hreinu mjólkur, svo sem nýfædd börn, uppá það, að þér þróist fyrir þá somu, ef þér smackad hafid hvad ljúfur Drottinn er, til hvors vér komnir erum, svo sem til eins lifanda steins, hvær af mönnum er burtkastadur, en af Gudi er útvalinn og dýrmatúr, 1 Pet. 2. Móttin er umlíðin, en dagurinn tekur að nálgaft; leggjum því af verkum myrkranna og ísklæðumst herklæðum ljósfins, Róm. 13. Jesús Christus er á þessum bleffada dags morgni upprifinn; hann er vordinn mörsum til falls og upprifu í Ísrael, eptir því sem hinn gamli Símeon ráð fyrir gjörði, Lúc. 2; rísum því upp með honum, að ekki falli hann yfir ofs og í sundurmerji með hinum øðrum, er honum burtkastad hafa, allra-helst þar vér vitum tímann, að ofs er mál að rísa upp af svefni syndanna, því nú er hjálpræðid ofs nær enn vér noðurn tíma trúðum, sagdi Páll, Róm. 13. Vér vitum ekki hvad nálæg að er vor endurlausn, edur nær hófud-eingilsins lúdur kvædur víð í stjóm himins, og þar vort páska-lamb, Kristur, er fyrir ofs fórnafardur, þá höldum hátíðina ekki í þínu gamla sürdegi ílfunnar og prettvífinnar, heldur í ófýrdu braudi hreinlyndisins og sannleikans, 1 Cor. 5. Það saklausu Guds lamb, sem í burtu ber heimfins syndir, Jóh. 1, það verður enn-nú fórnafert í himninum, svo opt sem ofs verða syndirnar fyrirgefna á jörðunni, því segir postulinn, Hebr. 9: hann er í himininn iungenginn, að hann birtist vor regna fyrir Guds augliti, sjálfur fórnin, sjálfur kénimadurinn, og sjálfur Gud, fá ed fórnina þiggur; því ætti kristinna manna liferni að vera eitt sífellt páskaþald, þar til það fullkomnast í Guds ríki eptir hans lofordi, og vér munum enlífar pástir með honum halda á landi lifandi manna, þar ed verða mun enlífur hvíðar-dagur, Esa. 66, og vér munum með söstu ílfunnar bandi tengjast víð hann, sem ofs hefir svo heitt ílfad, að hann dó fyrir ofs rángláta, Róm. 5, hvær að er sjálfur upprifan og lífíð, Jóh. 11. Honum með Fæður og heilogum Anda sé ó-endanligt lof og dýrð, nú þedán í frá og að enlífu, amen!

Annann Dag Páska.

Gudsþjallíð, Lúc. 24 Kap.

Þ þann tíma; og sjá, að tveir af þeim gengu á þann sama dag til nockurs kauprings, það ed var frá Jerúsalem sextiu skeidarrúm, að nafni Emaus; og þeir voru að tala um alla þá hluti sín á-millum, sem víð hófdu boríð. Dg það stéði þá þeir ræddu víð, og spurduft á sín á-millum, að sjálfur Jesús nálægðist þá, og gæft jafnframt þeim; en þeirra augu voru svo haldín, að þeir þektu hann ekki. Dg hann sagði til þeirra: hvad er það fyrir ræðu, sem þíð höndlíð yckar á-mílli reikandi, og erud hrygg-

vir þar af? Þá svaradi einn, er Cleóphas var ad nafni, og sagði til hans: ertú alleina svo framandi til Jerúsalem, ad þú veitst eigi hvað á þessum dögum þar inni gjerst hefir? En hann sagði til þeirra: hvað er það? Þeir sögdu til hans: það, af Jesú af Nazareth, hver ed var spádóms-madur, máttugur í verkum og orðum fyrir Gudi og öllu folki; hvornin ad vorir höfud-prestar og höfðingjar seldu hann í fyrirdæmingu daudans, og krossfestu hann. En vér vonudum ad hann mundi endurleyja Ísrael. Og yfir allt þetta er nú hinn þridji dagur í dag, er þetta skæði. Svo og hafa skélt of nokkrar kvinnur af of til, þær ed árla höfdu hjá grófinni verid, og fundu ekki hans líkhami, komu og sögdu sig einnir hafa séð einglanna siontr, þeir sem segja hann lífa. Og nokkrir út af of gengu til grafarinnar, og fundu eins líka og konurnar höfdu sagt, en hann sáu þeir ekki. Og hann sagði til þeirra: O, þér heimskir og tregir í hjarta! ad trúa því öllu sem spámenntir hafa talad. Slaut Kristur ekki þetta ad líða, og inganga svo í sína dýrd! og hann tók til frá Mose og öllum spámonnum, og lagði út fyrir þeim allar ritningar, þær af hönum voru. Og þeir tóku ad nálgast kaup-tínd það þeir gengu til, og hann lét þá sem vildi hann lengra ganga, þeir neyddu hann og sögdu: vertú hjá of, Herral þvíad kvolda tekur, og á daginn líður. Hann géck inn og var hjá þeim. Og það skæði, þá hann sat med þeim til bords, ad hann tók braudid, blessadi það og braut, og rétti ad þeim; þá opndust þeirra augu, svo ad þeir þektu hann, og hann hvarf frá þeirra augum. Og þeir sögdu sín á-mílli: brann ekki okkar hjarta í okkur, þá hann taladi við okkur á veginum og opnadi fyrir okkur ritningarnar? og þeir stodu upp á sömu stundu og snéru aptur til Jerúsalem, og fundu þá ellefu samansafnada og þá sem med þeim voru; hvörjir ed sögdu: Drottinn er sannarliga upprífinn, og hefir birst Simoni. Og þeir sögdu hvað gjerst hefði á veginum, og hvornin þeir hefdu þekt hann, í því hann braut braudid.

E r o r d í u m.

Í þessa þátdis-dags Evanggelló þeyrum vér, ad tveir af Jesú lærisveinum, gengu frá Jerúsalem til nokkurs kaupmáns, er nefndist Emaus, það þðir: kastala. Það gæfur mér þá hugleiðing, ad allir viljum vér, brædur mínir, láta leida of út í einn sterkann kastala med Davíð, Ps. 108, svo vér kunnum skultr þá; en það er vandseð, hvört vér erum allir svo fúfir til ad ganga med Jesú lærisveinum út af Jerúsalem, eg meina ekki hana, sem er rétt Kristinna manna samfunda hér á jörðinni, Gal. 4, edur þina sem þar uppi er, hvar vor umgengni ætti ad vera, heldur hana sem er í þræltan med sínum börnum, hvört ed myrðri sinn konung, og gjerði hans þús ad ræningja-bæli, Luc. 19; það er, út af þinni vondu Ba:

býlon, Apóc. 17 og 18, hvort ad er líknefja veraldar þessarar, og efi lætur af ad krossfesta Drottinn ad nýu, og ofstækja hann í stnum limum. Vör þeyrum í Guðspjallinu, ad Jesús hafi nálagst þessa sína ástvinu á veginum, og gengid jafnframt þeim; síðum til, bráður mínir, ad vér megum og njóta hans nálagðar á þinni hærnu og torveldu leid vorra lífdaga, og ad hann gangi jafnframt oss, þar til vér erum til vors síðarsta herbergis komnir. Vér viljum af þessum þessara tveggja læra: 1) hvad vér eigum ad gjöra og aðhafast, svo Jesús vilji unna oss sinnar nálagðar; 2) hvortinn vér eigum honum ad halda svo vér missum hann efi. Hjálpa oss hér til góði Jesú, og upplífur vorum augum, ad vér þekjum þig; þænþeyr þad þad Herra, fyrir þína forþénustu, amen!

Utlæggingin.

Þog sjá ad tveir af þeim fóru þann sama dag til noðurs kaupþúns, segir Textinn. Af hvortjum? af hans lærifveinum, sem umgengust med honum, fylgdu þannum eftir, þeyrdu hans kénningar, hlýddu þeim, elskudu hann lifandi og hörmudu hann dauðann, en voru efi vísir í því, ad hann væri upp aptur risinn. Viljir þú, kristinn maður, ad Jesús unni þér nálagðar sinnar, þá breyt eftir þessum á allar lundir, haf þína umgengni med Jesú, tala við hann í þínum bænum, í þínu hjarta; þá muntu finna ad sú eylisa spekin Guðs þefir lýst af ad búa hjá mannanna sonum, Pröv. 8; fylg þannum eftir, þad er, tak þinn kross uppá þig, annars ertú efi hans lærifveinn, lúe. 14; hafi Guð þímt þér fyrir út-vortis krossburð, þá gjör þad þess heldur til þaðlatis við hann, er svo vægir þínum breifka-leika, og krossfest þitt höld med þess girndum og tilhneigúngum; því svo segir Páll, Gal. 5, ad þeir gjöri sem Christó tilþeyra, þad eru þeir sem eru Christi lærifveinar, og nær þú temur þér svodðan krossburð, þá máttu vita ad hann er þér nálagur, því hans kraptur er í breifka-um máttugur, 2 Cor. 12. Þeyr hans ord, lát þér þad vera sataru emm húnáng og hún-ángsfeim, Ps. 119; gæð idugliga þángad sem þad er kénnt og um hönd haft, og efi fyrir síðasafir, heldur til ad læra noðud þér til trúarstyrkingar, til huggunar, til síðbóta, og vert vís um, ad hann er þér nálagur, því þvar sem tveir edur þrir eru samankomnir í mínu nafni, þad er til ad þrifa mitt nafn, þeyra mitt ord og tala við mig í sínum bænum, þar vil eg vera midt á-millum þeirra, segir Drottinn hjá Matth. 18; en um alla hluti fram, þá þappfosta ad ná því hlutfskipti, sem hæði þessir hans lærifveinar og aðrir hlutu, sem var ad elska hann; þad mátt þú sjá á þeirra dæmi, því lýsir sjálfur Drottinn, er hann segir: hvad er þad fyrir rada, er þid höndlid hkar á-milli, reikandi; og erud þryggvir þar af? Hvar fyrir voru þeir reikandi? því Guð hafði flegid þirðirinn, og saudir þjardarinnar voru fundurtvistradir, Matth. 26; hvar fyrir voru þeir þryggvir? Þviad þeirra Meistari var tekinn frá þeirra höfði. Hér med sýndu þeir elsku þá, er þeir höfðu á honum, og efi lennir Cleóphas orðsökinu til sorgarinnar í andsvari sínu uppá spurnúngu Drottins. Sjá, hvad kjaran hann þefir haft hann, sögdu Gyðingar er Jesús tárast við grof lazari, Jóh. 11; þessir sýndu hvad kjaran þeir höfðu Jesum, af því þeir syrgðu hann látinn. Gjör sama, Kristinn maður, þar þú veist hann er upp-risinn, og situr til Kraptarins þægri handar. Elska Jesum, þá mun hann þig elska, því svo segir hann, Jóh. 14: hvort hann elskar mig, hann vardveitir mín ord, og þadir minn mun elska hann, og til hans munum við koma, og vístaveru hjá honum gjöra. Börn veraldarinnar fást efi mjög um, þótt þau vanti

Jesúm, hvar fyrir? Því þau elstudu hann aldrei; sá grét ekki fyrir gull, sem ekki átti það, segir orðtafíð. Heimurinn brosir smátt að því, þótt Jesús hverfi honum, og þykir svo sem það komi ekki sér við, hvort hann er upprifinn eður ekki, þegar hann hefir sinn gullhnött að trensta á, þá er hann fáttur; þegar hans svín, það eru hans saurug verk og óþreinar girndir, mega vera ómakslans, þá er hann til-fríðs, þótt Jesús veki úr hans landsálfum, Matth. 8; þegar hann hefir sín skurðgod í Dan og Bethel til að varðveita sín landamerki, og til að halda stjórn yfir sólkínu, að ekki falli það frá honum til Guds þjónustu sem í Jerúsalem, 1 Kæg. 12, það er í Guds samfundu tífkast, þá þykist hann hafa vísliga um sig buid, en þessir voru ei svo lyndir. Hvað þeyrum vér hér í Gudsþjallinu? Þeir voru að tala á veginum um alla þá hluti, sem til höfðu borid; og framar segir í Tektanum: þegar þeir voru að bera sig saman og spyrjast á, hafi Jesús nálægst þeim. Hvort hið sérlegasta inntak ræðunnar verid hafi, það má sjá af andsvari Eleóphæ, sem er: að Jesús hafi verid ofurseldur í fyrirdæmingu daudans, og sé nú allt hinn þridji dagur síðan, en einglarnir hafi sagt kvinnunum, að hann lifði. Þeir hafa án efa verid að bera sig sundur og saman um þetta, hvað hér-um halda stýlði. Ó! hvað satt er það sem Drottinn segir, Esa. 42, um sinn Son Jesúm: þann bráðada reyrr mun hann ekki í-sundurbrjóta, og þann rjúfanda línfveik, mun hann ekki útslæða. Mikill var þessi veikleiki lærisveinanna, hvar fyrir hann og ataldi þá harðliga, svo sem hér stendur síðar í Gudsþjallinu; en meiri var þó hans gjæfka, sem vilði samlaga sig þeim, og vera hinn þridji maður á reisunni, til að leidda rétta þá, að ei stýlðu þeir ganga framar í þessari villu. Lúkas skrifar, að þeirra augu hafi svo haldin verid, að þeir þektu hann ekki, það hefir án alls efa af Gudi stéð; þesdi Drottinn strax opinberað þeim sig, þá þesdi hann ei fengid svo orðset til að láta þá stammasi sín fyrir þeirra vantruár og þeckingarleysi á ritningunum, og ekki til að sveikja þann bruna í hjarta þeirra, sem orðsakadist af útleggíngu spádómanna; hann hafði áður nógu berliga talað fyrir þeim um sína pínu og upprifu, Matth. 16, en það hafði þó ekki svo mikin stad í þeirra hjarta, að þeir tryðu kvinnunum er sögðu hann upprifinn. Mikil var blindni þessi, eins og hann sem uppvakti lazarus, Jóh. 11, dóttur Tairi, Mark. 5; og son eðjunnar af Nain, Lúc. 7, hann mundi ei kunna að láta sína sál frá sér, og taka hana aptur, nær þennum þóknadist, Jóh. 10. Nu vilði hann fyrst láta þá þeckja vantru sína af útleggíngu ritninganna, og síðan auglýsa þeim að hann væri hinn sami, er þær höfðu umspáð; þar var að semmu einn trúar-neifsi í hjarta þeirra, en hann var svo djúpt falinn í öflu vanþeckingarinnar, að hann sem vissi hvað með þeim bjó, Jóh. 2, vilði fyrst rybja henni í burtu með útleggíngu spádómanna, og síðan blása að honum með sínum anda, svo þær kvíknadi einn eldur af, hver eð síðan brann í þeirra hjarta, hvað þeir sjálfir játuðu. Vidlíka atferð brúkar Drottinn enn-nú í dag við sín börn; hvað opt eru vor augu svo haldin, að vér þekjum hann ekki, þegar vér rötum í einhvörn mótgang, þá kálum vér að hans hönd sé stutt vordin, og að hann hafi forgleymt misfunnsamur að vera, jafnvel þótt vér í Guds orði höfum svo mörg fyrirheit um hans adstod í mótlátnu; þegar oss vantar hans innri hugsvölun, finnum ekki til hans anda, ekki til fyrirgefningar syndanna, oss þykja þær stærri vera, enn að þær kunni svo auðveldliga að fyrirgefast, þá eru vor augu svo haldin, að vér

edjum hann edí. Morg eru slík tilfelli fyrir þeim, sem Gud elsta, og þarf þó ei að alla þad tilfelli eins og lærisveinarnir hér kalldu, því þeir þektu ei Guds ráð; minna endir hans börn án hans vilja, heldur er þad reynsla trúarinnar, þegar menn. Þykjast aldir í bæninni, kaldir í ydraninni, efast um sína útvalningu, vantrensta sér að þeir fái iðugir stadid allt til enda; þegar vér fordæmum öll vor góðverk, ef þau má svo kalla, og ætlum að Gud muni ei taka þau fyrir áverti trúarinnar, af því þau séu svo ófullkomin; þegar ofs slíkt að höndum ber, þá eru vor augu svo haldin, að vér þedjum hann edí; já, þegar ein almennilígg mynd verður svo stór í þess augum, sem edert vildi Gudi á-móti gjöra, að hann ætlar hann muni vera sér reidur, eins og lærisveinarnir, er þeir höfðu glemmt að taka braudid med sér, Matth. 16, þá þedjum vér Jesum edí; en nær vér höfum þannin þfirgefíð sjálfa ofs, þá opnar hann ofs fyrst ritningarnar; í mótláttinu segir hann ofs þad sama og lærisveinum: byrjadi ei Christó þetta að líða og innganga svo í sína dýrd? en sá skal med honum líða, sem med honum skal dýrðligur verða, Róm. 8; láti hann hinn ógudlíga vada uppi og hafa yfirhöndina, þá skipar hann ofs med David, Ps. 73, inn í þelgidóminn, þad er hans heilaga ord og ritningarnar til að stöð þar, hvörninn hann breytir við hinn gudlaus; ef vor sála er óróllígg í ofs med David, Ps. 42, af einhverju því er eg strax upptaldi edur öðru hvílíku, þá skipar hann ofs að bíða eftir Drottini, edur vér sáum að henna med Páli: lát þér nægja mína náð, minn fraptur fullkomnast í breiðum, 2 Cor. 12; og þegar vér svo höfum leitad að honum í ritningunum, þá mun hann vera ofs nálægur, þá finnum vér hann, þá blæs hann að neista vortar trúar med sínum Anda, svo að vér þedjum þant vortar arfleibðar, Eph. 1, og efumst edí um Guds vináttu né enlíst líf, svo lengi vér hann höfum, þá brennur vort hjarta í ofs, þar kvíknar eldur elstunnar, eldur trúarinnar, eldur hjærleikans, sem eru Guds fórnir í hans musteri, sem er vort hjarta: svo er nú Drottinn Jesús nálægur öllum þeim sem á hann trúa, þótt veikir séu. Dúmráðlígg var gjæsta Drottins, í því að opinbera sig ástvinum sínum strax sem hann var upprisinn af danda, hvörjir hann þó allir höfðu yfirgefíð og frá honum flúid, Matth. 26, nema hans módir og Jóhannes med sám-einum kvinnum, er stöðu við krossinn, Jóh. 19; já, Petri, sem honum hafði þrisvar afneitad, skipudu einglarnir sér í lagi að boda hans upprisú, Mark. 16; Maríu Magdalemu, frá hværri hann hafði úttekíð sjoðsfla, Lúc. 8, opinberadi hann sig fyrst allra manna, Jóh. 20; án esa því hún þefir veríð sorgbitin og veiktrúud, því eftir Christó spurði hún svo sem framlidnum manni: þeir hafa burt-tekíð Herrann minn, og eg veit ei hvar þeir hafa lagt hann; og af samtali Drottins við hana má hvað mest ráða, hvorsú honum þefir veríð umgefíð að hugsvala þeirra ørmæddum sálum. Snert þú mig edí sagði hann, því eg em enn-nú edí uppstígginn til míns Föðurs, heldur far til bræðra minna og seig þeim, að eg fer upp til míns Föður og hvørs föður, ic. Skilji eg þetta rétt, þá er sú meiningin: Marla þefir viljad fagna honum, sem von var, og þreisa á lönum; en hann lét sér svo ant um vera, að hún flytti sínum bræðrum strax þennan sögnud því varnadi hann henni þess, að edí skuldi hún tefja sig; því eg em enn-nú edí uppstígginn í míns Föður: þér verður nógur tími til að tala við mig, og þreisa á mér, þar til eg upp-

stíg, far stýndiliga og fungjör mínum bræðrum þessa gleði fyrst. Þessi þygg eg sé meiningin í orðum Drottins; edur því stýlði hann annars bauna hennit að snerta sig heldur enn Thóma og hinum lærisveinum, Jóh. 20. En hvornin sem þessu er varid, (eg læt hvörn einn ráða sinni meiningu hér-um), þá tek eg þetta til dæmis um fædurliga gjæfðu Drottins og medaumkun með þeim trúarveifu; þeir höfðu yfirgefid hann, hann leitar að þeim að fyrta bragdi; þeir máttu reiknaft burtþlaupnir, hann kallar þá sína bræður, Jóh. 20; þessir tveir, sem gengu til Emaus, höfðu ekki nærri verid, þegar hinir aðrir fengu bodskapinn um það, að Drottinn hefði birzt Símoni, þó vill hann ekki að þeir skuli fara varþluta af þessari blessan, heldur medtaka hana samdægris og hann uppreis, eins og hinir; hvar af það má sjá, að trúarveifin kann ekki að hindra nálægð Christi, heldur svo sem góð móðir lætur sér mest umhugad vera það barn, sem veift er, svo er og Drottinn þeim náðvæmastur, er í trúnni hvað veikastir eru; ein veif trú er og trú; ein vanheil hönd tekur eins vel við slumfa og ein fullhraust; ein lítill trú er þó trú; einn vatnsdropi er sömu náttúru og sjórinn; ein lítill perla er þó perla; einn neisti er og eldur; eitt barn er svo vel manneskja, sem einn fullordinn; dvergurinn eins vel og risinn; dóttir hinnar Kananiöku, Matth. 15, og hinn tunglsjúki, Matth. 17, bæði voru þau af Djöflinum plágud, en eins hægt veitti Drottinn að læfna hann, þótt fadur hans væri trúarveifur, svo sem hana, þótt móðir hennar væri trúarsterk; og eins vel hjálpaði Drottinn konungs-manninum, Jóh. 4, svo sem hundrads-höfðingjanum, Matth. 8. En hvað skulu þeir nú til marks hafa um það, sem trúarveifir eru, að þeir séu í trúnni? Hún er svo lítill á-stundum og óljós, að vér þekkjum hana ekki, þótt hún sé inni hjá ofs. Magdalena sá Jesúm og taladi við hann, en þekti hann þó ekki, Jóh. 20; sama hendir og Guds börn, að þau ei þekja Jesúm á-stundum, þótt hann gangi jafnframt þeim, eins og þessum lærisveinum; flöðum því dæmi þeirra, og ferum það heim uppá ofs; þeir voru sorgbitnir; hvar af? Því þá vantadi Jesúm. Sérst þú og hryggur af því, að þú finnur ekki þinn lausnara í hjarta þínu, það er nær þú efast um fyndauna fyrirgefning, þá leita eptir hönum með brúðinni, er gétur um í lofboðinu, 5 kap. Þú veitst ekki hvar þeir hafa lagt Herrann þinn eins og María, þá brúka þessa sorg til að læfna sjálfan þig með; hold og blóð vekur hana ekki, það sorgar fyrir því, sem madurinn á að eta og drekka, en ekki fyrir Christó. Guds Andi verk er hún í þér, og er Kristur þá ekki langt í burtu, því hann og heilagur Andi eru eitt, og mun hann koma í leitina þegar minst vonum varir. Þessir Guds vinir voru að tala um alla þá hluti, sem til-fallid höfðu, um fraptaverk Drottins, þar þeir sögðu hann hefði verid spádóms-madur máttugur í orðum og verkum; um hans þínu, um hans upprisu, sem ljóst er af gudspjallinu. Haf og þetta til merkis, sé þér inndælt að tala um Gud, um hans dásembarverk, hans stórmerki, hans velgjörninga, hafir þú þína lyst í þessu og megir gjarnan heyra aðra tala þar um, þá býr Kristur í þér; en hafir þú leida á Guds ordi, þyki þér um allt annað meira gaman að tala; ef þú venur mun þínu til fullrar ræðu, séu stammarlig orð og fíflsligt hjál þitt eptirlæti; haldir þú Guds dýrkun fyrir ekkert; þyki þér lítill koma til þess að þjóna hönum, og metur hans umbyun ei að miklu, heldur forsmáir þá, er til hans vona, þá tak þér vara, því svo sannarliga sem Jesús er þeim nálægur, sem langar eptir

önum þótt veiktruaddir séu, svo vissuliga er hann þér horfinn, þótt einkis meins þykist þú éinna, og fæst ekki aptur nema með heitri bæn og sannri ydran. Nú þótt það sé heilnæmt og Gudi þófnanligt, að tala um alla Drottins velgjörninga, þá er þó ekkert huggunarsam- igrá enn að tala um hans dauda og upprisu, svo sem þessir gjördu; þeir töludu í fástræði og einfalðleika; en Gud gjæfi, að vér sem betur erum uppfræddir í þessari himnesku speki, heldur enn þeir voru í það sinn, vér vildum þess heldur láta ofs þessar háleitu Guds dásemdir til hjarta ganga, og ofs í nyt færa, sem vér erum sannfróðari þér-um. Ekkert er það í voru sáluhjálpar verki, að minning Jesú kvaða, hans dauda og upprisu kunni ekki að útræta í því hjarta, sem idugliga þar-um hugfar. Þegar eg minnst á syndir mínar, sem opt hafa stngt frá mér Gud, hinn npparsta Góða, og mér ekki svo hitnar í brjósti, sem eg gjarna vildi, þá mætti það koma sudunni upp á hjarta mínu, að Guds Sonur er fyrir mig ránglátan saklaus kvalinn og deyðdur, Róm. 5; þykist eg í bæninni káldur vera, þá mætti það smelta hjarta mitt, að Guds eingétinn Sonur sveittist blóðinu, er hann baðst fyrir, lúf. 22, undir minni synda-byrða, og varð þó ekki bænhenrður, svo hann gjörði mína bæn krepunga fyrir Gudi, þótt hún sé veik; hafi eg óþokka á nokrum manni, og get ekki svo skjótt drepid þá freistingu, þá hugsa eg til þess, að Drottinn minn bað fyrir nfiitroðflu- mununum, þeim er hann kvöldu, lúf. 23, og mun eg bráðliga skammaft mín, að rækja það lítilræði, er minn bróðir mér til-gjörði; elsti eg heiminn edur nokkud það, sem í þönum er, þá refur hans elska það bráðliga út, sem dó fyrir mínar syndir, þegar eg var hans óvin- ur, Róm. 5, svo eg megí enlífliga lífa, ef eg forsmái heiminn, en elska hann sem mig hefir svo heitt elskað; ofbjóði mér stærð minna synda, þá minnir heilagur Andi mig á, að Gud er dáinn í mínu holdi, og hafi eg sed hann dáinn fyrir mínar syndir, þá sé eg hann vel upprifinn mér til réttlætis, Róm. 4. Lærifveinarnir þektu Drottinn í því hann braut braudid; svo þekja og křistnir menn hann allra-best, nær hann brýtur ofs það helga braud í altarisins sakramenti, sem að er meðdeiling hans lífhama, og drekka þann bleffunarinnar káleik, er vér bleffum, sem og er meðdeiling hans blóðs, 1 Cor. 10; þá er hann ofs hvað íálægastur; þá sjáum vér hann hvað best með augum trúarinnar; þá þekjum vér hans juddómliga elsku, og skodum hans miffunar-idur algjörlega, að hann ekki einasta hefir gefid itt líf í daudan fyrir ofs og úthelt sínu blóði, heldur og fæðir sálir vorar á því hinu sama ofs til trúarstýrkíngar um alla sína velgjörninga, þar kunnngjörum vér hans dauda, þar kóðum vér hann upprifinn; því lagi hann enn þá í grófinni, hvornin mætti hann gefa ofs sitt hold að éta, edur sit blóð að drekka? nú hefi eg svo nokkud talad um, hvornin vér igum að flícka ofs svo Jesú vilji ofs nálægjast. Eptirfylgir að minnast á með fáum ord- um, hvornin vér eigum að halda þönum, svo vér miffum hann ekki. Það er ekki minna verdt að gjæta fengins hjár, enn afla þess, og það má segja um Jesúm; margur hefir að önnu fengid hann einufinni inn til sín, er þó hefir mist hann síðan, og sumir aldrei apt- ur fengid; Júdas selði hann eitt-sinn fyrir ágirndarsakir, lúf. 22, og misti hans svo að hlífú, hann mun sér marga stall-bræður í heimiyum eiga; Petur misti hann og, en sed hann þó aptur með beifum gráti, Matth. 26; því er það víst þér-af, að menn kunna að

missa Jesúm, þótt menn hafi eitt-sinn notid hans nálagðar. Þar fyrir bannar Páll ad hryggja heilagann Anda, Eph. 4, já, hann segir: vér skulum ei flokka Andann, Eeff.5. Samu atburði skal til þess hafa ad sonnu ad halda Jesú, svo sem ad lada har ad sér í fyrstunni; hvorugt geta meun án Guds Anda, því eingiun kann Jesúm Drottin ad nefna fyrir utan hann, segir Páll, 1 Cor. 12; en ad mótslanda eðli heilögum Ant þad er í mannsins valdi, sérdeilis þess, sem endurfæddur er með vatni og anda. E vil ei streka þad aptur, sem áður er sagt, um þad ad njóta Jesú nálagðar; enn ei sé eg hér í fari lærifveinanna, sem batt hann svo, ad hann gæð inn og var hj þeim: hann lét sem hann vildi lengra ganga; en þeir neyddu hann og sögðu: vert hj ofs, Herra! þvíad frólda tekur og á daginn lídur. Hvílk ad hafi verid naubdu þessi, er auðsed hér-af, þad var ein audmjúk bæn; svoddan ofríki hefir Drottinn op lidid; svo neyddi hann konungs-madurinn, Jóh. 4; svo neyddi hann hin Kananißka Matth. 15; svo neyddi Abraham Gud, er hann þad fyrir Góðómítum, Gén. 18 svo neyddi Mósis hann, er honum tófst eðli annad enn mistuna Ísrael; svo neyddi Jakob hann, er hann sagði: eg fleppi þér eðli fyrr enn þú klessar mig, Gén. 32 Jesús lætur opt sem vilji hann lengra ganga, þegar hann leggur ofs sinn kross herðar, en vér sjáum eðli, ad hann er ofs nálagur, svo sem áður er sagt. Þegar vo eyrindi lúðast eðli, sem vér þó rekum í hans nafni, fyrir mannanna ofbeldis satia en vér þeckjum eðli hans tilgáng. Hvad skal hér-til gjöra? eigum vér þá al fleppa honum og leita ráðs hjá heiminum? fjærri sé því! hvad þá? gjörum eia: og þessir gjördu; neyðum hann með audmjúkri bæn og andvörpum, ad hann vilj hjá ofs vera. Eingum af ofs hefir því lík sorg tilfallid, sem þessum Guds vinum þeir höfðu mist hann, sem þeir höfðu allt sitt traust á, fyrir hvörn þeir kausté höfðu yfirgefid alla hluti, eins og Petur sagði um þá tólf, Matth. 19; þeir voru eptir í hers höndum, og þorðu valla ad sjá uppá nockurn mann, þar allir vissu ad þeir höfðu verid hans lærifveinar, er svo mínkunar-samliga var útleikinn fyrir skömmu, og hvörfi uggvænt þeim verid hafi, þad sýnir ofs badi dæmi þeirra, er forlétu hann í grasgarðinum, og St. Peturs, er óttinn þreyngdi honum til ad kannast eðli vid hann, fyrir hvörn hann þó skömmu áður vildi lífid láta, Matth. 26, sem og þad, ad þeir lot udu dýrunum ad sér, fyrir hræðflu-sakir vid Gyðinga, Jóh, 20; samt neyddu þei þennan framandi mann, (því ei vissu þeir þá annars) til ad vera hjá sér: hva fyrir? af því hann taladi um Jesúm, og opnadi fyrir þeim ritningarnar, svo þeir hjarta brann í þeim; þessum manni vildu þeir eðli fyrir hvörn mun fleppa. En þú, Guds barn, sem þeckir Jesúm og veitst hann upprisin og sextan til Kraptarin hægri handar, ad hann biðji fyrir þér, Róm. 8; vilt þú ei taka þetta sama ráð þegar þér sýnist hann vilji fram hjá þér ganga? ó, jú, Guds barn! sædurligt hjart hefir Gud; þann er hægt ad locka, er sjálfur vill dansa; þú tekur albrei svo sey ins-hendi vid Guds náðar-hugsvölun, nær þig lángr eptir Drottin á þur-lendin eins og David, ad hann sé eðli ljúfi til ad veita þér bana. Þegar Alexandri hinn stóri hafði lagst um borgina, Ty um, með sínum he-floekum, þá skrifa: M.

archus, að sumu af bæar-mönnum hafi dremt, að goðin vildu flytja úr borginni og í heibúðir konungs, en þeir bundu þau með hleðjum að ei skyldu þau í burtu komast. Þ, hvorsu mikid höfum vér, klistnir menn, Gæði að það! grátligt er til þess að vita, hvornin Andstotiinn hefir blindad vantrúarinnar börn. Besælings Gudir vóru það og aumur átrúnaður, að trúa á þann, sem þeir ætludu að þeir mundu fá til fanga tekið; en Drottinn Jhésús hefir fengid ofs aðra festi til að binda sig með, það er hans eigin bæn, hvær ed ritub stendur hjá Lúcam í 11 kap. og Matth. 6; og skömmu síðar í sama kap. kénir hann ofs, hvornin vér skulum leggja þessi bönd á sig, með þessum ordum: biðjið og mun yður gefast, leitið, og munuð þér finna, kenið á, og mun fyrir yður upplösið verða; og enn þá framar kénir hann ofs, hvorsu að þessi festi sé sterk og óbilandi, er hann segir: því hvær sem biður, hann skal meðtaka, og hvær sem leitar, hann skal finna, og hvær sem að ákæfir, fyrir honum skal upplösið verða; en með þessu hefir hann sýnt, að ofs eðfi einasta byrjadi óastátanliga að biðja, svo sem Lúkas vottar, 18 kap., heidur heitt og ákastiga, eins og Drottinn í grasgardinum, Lúc. 22; eins og Tertullianus strifar um kristna í sinum dögum, að þeir komi saman í eitt, og með nokkurskonar fylkingu og athlaupi taki Gud til fanga. Þ, hvað ólíft er þessi kalda veröld slíku! menn hyggja það sé nóg, að falla á knén og halda klútnum fyrir augun, og murra þar eitthvað er þeir ei sjálfir skilja, eins og Esajas strifar um Þhitons andann, og þá sem fóru til frétta við hina dauðu, Esa. 8; er þetta samnenti heilagra? er þetta hin sanna kristiliga kyrkja? mun nokkud Andinn biðja fyrir þeim með óumræðilígu andvörpunum? ó, vei! sannliga segi eg yður, að betra er aldrei að biðja, því þeirra bæn verður að synd, Ps 109, og þeirra Guds þjónusta að offri hins sávisa, Ecl. 5. Þessara lærisevina hjarta brann í þeim, áður enn þeir neyddu hann með sér inn að ganga; sjá og til, kristinn maður, að þú á einhvörn hátt sáir smelt þitt hjarta áður enn þú krefpur fram fyrir Guds hátign í þínum bænastad: það er hægt að gjöra í kyrkjunni undir hans orða heyrn, ef það er rétt predikað, og þú ljær því eyrun, og þar fyrir utan, strax sem þú augunum upplýkur á morgna, þá ihuga hans gjöf og þína illfu, hans tign og þinn óverduleik, hans velgjörninga og vernd yfir þér, og þitt hirtuleysi og vanþaklæti, og nær þú hefir svo gjört um hrið, þá gað til bænariinnar og bið Andann að biðja með þér, því þú vitir ei hvørs þú átt að biðja, Róm. 8; brúka sömu atferð á kvöldunum og lát þessa þánka svæsa þig, þá er það víst, að þú verður á einhvörri hátt bænheyrður, Act. 7. Mósis var eitt fagurt barn álits, sem ritningin segir, hann predikaði svo vel fyrir dóttur Pharaónis með barns-grátum, er hann lá í reyri-kistlinum, að hún komst við í hjarta sínu, og sá aumur á honum, Erób. 2; miklu segri mun sá vera í Guds augliti, sem með Jesú blóði er ádreifður. Þ, hvornin munu hans misfunar-itur fá leynt sér nær hann heyrir þeirra grát, og sér þeirra tár sem út eru hest í hid rauda haf Guds eingetins Sonar dýrmæta blóds, hvört miklu herra kallar enn Abels blóð! Hebr. 12; þar fyrir, minir elstuligir, gleymid eðfi að biðja idugliga og alvarliga um návist Jesú; sleppid honum eðfi fyrir enn hann bleffar yður til fulls; þegar honum er tapað, þá er öllu tapað; meðan þér honum fast haldið, þá er öllu haldið; þótt þér misfið alla hluti, og jafnvel sjálf lífið, þá erud þér jafn-ríkir, þegar þér eigid hann, sem allt vald er gefið bæði á himni og á jörðu, Matth. 28;

hafi þar nokurn tíma verið þórf á að neyða Jesúm til að ganga inn til sín, og vera hjá þá er það á þessum síðustu og verstu dögum. Vert þú hjá oss Herra, þvíad kvöldur og á daginn líður, sögðu þessir Guds menn. Það má kalla, að alla-reidu taki mjo til að kvelda í heiminum; myrkur ránglætisins taka til að byrgja fyrir oss Sól réttlætis; hin fanna Guds þekking og stílníngur á hans h. orði, er umsnúinn í kappráður og tttanir. Þeir sem eiga að hafa lykil vitskunnar, stunda það mest, hvornin þeir meg þja adra í spurningum þeim, er þeir eðl sjálfir stílja, og þykjast miklir menn, þegar þe munnhoggvást, en hinni sonnu þekkingu Guds og hans lærðoms sleppa menn nú mndir, og það veldur því, að noktru leiri, að lifernid er einganvegin svo sem kristnum fórfar meun láta Guds ríki vera sólgið í ordum einum; menn hafa stin gudhræðslunnar afneita hennar krapti, 2 Tím. 3, svo varla er að finna trú á jorðu, Lúe. 18, eg meim trú, sem verki fyrir hjartaleikann, Gal. 5, svo það er stór naudsýn öllum Guds börnum neyða Christum að vera hjá sér, þar allt teiknar til þess, að dagur Drottins muni ei lángrtu vera; og þótt ei væri, þá veit eg eðl nema það augnablik, sem eg lifi á, sé kvölduna lífdaga, því vil eg Jesú halda og hönnum eðl sleppa, svo nær sem eg den, þá dei med lausnara minn í sadminum, og að hvört sem eg lifi edur den, þá sé eg hans, Róm. Slepp þú mér, sagði hann forðum við Jakob, þvíad nú dagar, Gén. 32; minnrra! eg vil eðl sleppa þér, þvíad nú kveldar; eg sleppi þér eðl fyrr enn þú blessar mig, eg veit eðl nær enn myrkur daubans byrgir mín augu. Nóttin er umlíðin, en dagur tekur að nálgaft, sagði Páll á sínum dögum, Róm. 13; það var og satt, þvíad þá veí réttlætisins, svo að segja, nýliga upprunnin, og stéin sagurt í heiminum lengi fram eptunum; en nú ætla eg að þessu megi umhverfa, og segja: dagurinn er hartnær umlíðin, en nóttin er í nánd. Vert því hjá oss, Herra! þvíad kvelda tekur og á daginn líl. Já, ó, Herra Jesú Christe! þegar dregur að roðri æfi vorrar, og vor augu taka í formyrkvast í daubanum, svo þau sjá eðl lengur, vert þú þá hjá oss, þegar allir hafa fóð oss, og vér sjálfir höfum yfirgefid oss, en varpað sálu og lifi í þinn mistunar=sadm; l þá leggja vora trúar=hond í þína síðu, og hennar fingur í naglaferin, og gef að vér í m trúadir og eðl vantrúadir! uppljúf þá vorum sálar=augum, að vér þekjum þig oss, þá gefinn til réttlætis, til helgunar og til eyflrfrar sáluhjálpar. Þanheyr það góði Jesú þitt blóð og forþenustu, amen, í Jesú nafni, amen!

Þriðja Dag Pássa.

Gudsþjallib, Lúe. 24 Kap.

Þann tíma, þá lærifveinarntir voru nú enn að tala um þetta sjálfur Jesús midt í milli þeirra, og sagði til þeirra: fríði med yður! en þeir skélfduft og urdu hræddir, og meintu að ir sæi anda nokurn; og hann sagði til þeirra: hvar fyrir stélf þer, og því koma líkir þáskar í yðar hjörtu? síáið mínurndur og minar fætur, að eg em þetta sjálfur; þreífð á mér i

Skóðid, þvíad andi hefir ei hold og bein, svo sem þér sjáid mig hafa. Og þá hann sagði það, sýndi hann þeim hendur og fætur; og er þeir trúðu enn eigi fyrir fagnadar sakir, og undrandi það, þá sagði hann til þeirra: hafid þér hér nokkud matarlegt? og þeir lagdu fyrir hann stykki af steiktum fiski, og hunánga setin, og hann tók það og át fyrir þeirra augum. Og hann sagði til þeirra: þetta eru þau ord, hvör eg taladi til yðar, þá eg var enn-nú hjá yður, þvíad það hlaut allt að fullskennast, sem af mér er skrifad í Mósis lög máli og í Spámannanna bókum og psálum. Þá opnadi hann þeirra hugskot, svo að þeir skildu ritningarnar, og sagði til þeirra: svo er það skrifad, og svo byrjandi Christó að líða, og upp að rísa á þriðja degi frá dandum, og prédikast láta í sínu nafni yðran og fyrirgefning syndanna á meðal allra þjóða, upphesiandi í Jerúsalem; en þér erud vottar allra þessara hluta.

Erordíum.

Fríður á jörðu og mönnum góður vilji, sýngu einglarnir forðum, þegar mannkynsins Enda urlausnari var í heiminn borinn, Lúc. 2; þá máttu þeir himnesku andar lósa þessu fríðar-bódi í umbódi síns Herfa, þar hann lá eitt smálga barn í stallinum, og átti þó marga eptir ógjört, sem að þurfti til að semja þennan fríð milli Guðs og manna. En nú, þar hann fyrir krossins dauða hafði afmáð allan óvinskap, sem hans útvalda mátti frá eyllsum fríði hindra, þá lýsir hann sjálfur þessum fríði yfir sinum elskuligum lærisveinum, hvörjir að síðan fóru með þetta fríðar-bod út um allann heiminn eptir hans skipan. En fyrir því, að vör erum og þessa fríðar-bóds hluttalandi vordnir, þá viljum vér af guðspjallinu hugleika: 1) hvílíkur að sé þessi fríður: 2) hvörnir vér eigum þönum að taka. Þar til hjálpi oss hinn góði Guð, fyrir Jesum Christum, amen!

Utlæggingin.

Hvílíkur að þessi fríður sé, br. m., það sést, nær menn athuga hvílíkur að var sekt mannkynsins, er það stngt hafði hinn almáttuga Guð. Er fríður, Jehú? sagði forðum Jórann Ísraels-konungur, er hann mætti þönum á veginum, en Jehú svaradi: hvað gildir þig um fríð, þar hórdómar og tæfrar móður þinnar vara enn-nú? 2 Reg. 9. Ald vísu er það satt, að vor fyrsta módir hafði eðli þær skammir að hafst, sem Jeßabel, en þó má eðli því neita, að af hennar fyrstu synd eru komnar allar þær syndir, er í heiminum hafa síðan drýgðar verid; þeirra sekt varði allt til þess, að vor Fríðar-höfðingi negldi þá handskriftina á tred, sem lægn ofs var, undir eins og hans bleßfudu hendur og fætur vöru á krossinn negldar. Þar var einginn réttkalladur fríður áður fyrir syndugt mannkyn, jafnvel þótt að syndin væri allt þágang til undir Guðs þolinmæði, Róm. 3. Nöe bygði Drottin eitt altari eptir það jann var frelsadur af varnsflóðinu og förnferði þar á allra-handa hreinum dýrum, svo að Guð lýtadi einn sætleiks úm og lýfti fríði yfir mannkyninu, segjandi: eðli öll eg framærlva jörðum fyrir mannsins sakir, Gén. 8. Þessi fríður náði þó eðli nema til lífham-

lignis frelsis, en þá voru sálirnar ósvittar við Gud, nema hann hefði vítið vor upprunninn af höndum í sínum misfunar idrum, með sendingu síns eingétins Sonar í vort hold, þegar það saklausu Guds lamb var á krossinum fórnfært, fyrir allar veraldarinnar syndir, með hvorju að bæði Móa og allar aðrar gamla Testamentisins fórnir eru helgadar og fullkomnadar, þá lýktadi Gud til fulls einn sætleiks ilm; og þegar hann hafði hjálpað honum út af dauðanum, sem Páll segir, Hebr. 5, út af því reidinnar flóði sem gæð inn að hans sálu í Evólinni, þá hefir þessi mikla hetja, að uppleystum dauðans fjotrum með öllum rétti lýft þessum fríði yfir sínum bræðrum. Þegar bræður Jósephs höfðu fundið féð í sedjunum, er þeir ekki áttu von á, þá urðu þeir óttaslegnir, svo þeir vissu ekki hvað þeir skyldu til ráðs taka, Gen. 43, þá sagði ráðsmadur hans til þeirra: fríður sé með yður, órtíft þér, ekki, yðar Gud og yðar fæðurs Gud hefir sendt féð í yðar sjóðu. Þeir höfðu í það sinn ekkert illt gjört, samt óttuðust þeir og meintu sér mundi kénnt verða um þessa varmennsku. En hvað hafði syndugt mannfyn í-móti Gudi gjört? Það hafði rænt hann sínum heidri, það hafði líflátid hans eingétinn Son með sínum illgjörðum, og ofan á allt þetta ekki þekkti meir sinn vitjunar-tíma, Lúc. 19, heldur enn Jakobs synir vissu, hvornin féð var apturkomid í feði þeirra. Veraldligir höfðingjar, er þeir gjöra fríd við annan, þá stadfesta þeir hann með bréfum og ritningum, edur og seljast gísla á; þess þurfi ei hér af vorri hendi, því vér áttum við hann einn að flípta, sem einga vissu þurfi af vorri álfi og á alls kosti við oss, ef vér ekki höldum hans fríðar-sáttmál. En svo hann tæki allann efa frá sínum lærisveinum um þetta fríðar-bod, þá synir hann þeim það, sem öllu sterkara og óbrigðulla var, enn nokkurs konungs-hönd edur innsigli, er hann synði þeim sínar hendur og fætur. Glediligt var þetta fríðar-bod lærisveinum, br. m.; en ekki höfum vér minna þegid í því, hvorra sedur voru án Guds í heiminum, Eph. 2. Hvíllur er hann, sem vér höfum flúid frá, já, frá hvorjum vér dagliga flýjum, og brjótum hans náð af oss með syndunum? Það er Konungur himins og jarðar, Drottinn sterkur vandlátari, vitjandi ránglætis feðranna á fömnum í þriðju og fjórðu ættkvísl, Exóð. 20; já, mundi vítið hafa í þúsund lídu allt til enda veraldar, nema að vér réttlættir fyrir trúna höfðum féid við Gud, fyrir Drottinn vorn Jesúm Christum, Róm. 5. Nú er það víst, að syndin reiknast svo stór sem hann er til, sem hún er á-móti gjörð; en um Guds hátign er kunnugra, enn frá þurfi að segja. O, Guds barn! hvíll gleði er það þá að hafa fríd fengid við svoddan Konung, og svoddan einn fríd, sem aldrei um æfi má rjúfast, nema hann af oss rofinn verði? Þvar fyrir því er ekki að gleyma, að fömmu áður enn Drottinn féð lærisveinum í hendur lýkta-valdið til að fyrirgefna og apturhalda syndunum, þá lýsti hann fríði yfir þeim, Jóh. 20; þar fyrir nær þessi fríður til allra þeirra, sem taka kvittun synða sinna af Gudi fyrir hans ráðsmanna þjónustu. Hún er eitt afláts-brief, sem Kristur undirskrifar með þeirra hendi á höfud allra rétt-trúadra, en innsiglar það sjálfur í þeirra hjarta með heilögum Ánda, hvor að er pantur arfleifar vorrar, Eph. 1; þess getur Páll, 2 Cor. 5, segjandi: Gud hefir í Christó sætt heiminn við sjálfan sig, tilreiknandi þeim ekki þeirra yfirtroðslur, og leggjandi oss uppá að boda forlífun þessa; því hvors syndir kvittar eru, hann hefir fríd við Gud, fríd við hans lögmál, og fríd við samvitskuna. O, hvorsu sagrir eru þá fætan þeirra, sem

fríðinn boda! Esa. 52; og hvað kunni gleðiligra þeim að bódast, er sátu í myrkrunum enn þessi fríður, Nah. 1; svo vér megum því sagna er Zach. skrifar, kap. 9: hann mun fyrir Testamentisins blóð útleiða hina bundnu af þeirri gríðunni, hvar eðert vatn var inni, og boda heidungjunum fríðinn; og hefir hin enlifa Gæsta eðli látid þar með buid, að hann hefir gæfid ofs syndirnar kvittar og gjört fríð vid ofs í sínum Syni; það dýra gjald, sem hin enlifa Hátign lauk í voru holdi á krossinum, mátti enn þá meiri bleßan, meiri sælu, og meiri sögnud afreka; það var, að hann setti ofs í síns Sonar ríki, Col. 1, hvört að eðli er matur né drykur, heldur fríður og sögnudur í heilögum Anda, Róm. 14. Þegar veraldligir höfðingjar gæfa einhverjum gríð, þá þykjast þeir vel gjöra, ef þeir láta hann halda lífi og landsvíst. David gaf Símei líf, 2 Sam. 16, og þótti vel gjört úr því sem ráða var; Salómon gaf honum landsvíst, þó með því móti, að hann færi eðli út af Jerúsalem, 1 Reg. 2; Jósúa gaf Gibeonítunum fríð, og það til að halda loford sitt er hann vilði eðli bregða, og lagði hann þeim þó nokkurskonar þrældóm uppá, að höggva tré og bera vatn til þjónustugjörðarinnar, Jós. 9; en hvað er Gud stýldugur að halda vid ofs, mennina, sem dagliga brjótum þann eíð, er vér unnum honum í stírinni, nær hann trúlofadi ofs sínum Syni fyrir hans blóð með heilögum Anda? Já, hvað opt höfum vér rofid það heit, er vér svo tíðt höfum gjört honum í skrifta-stólnum, að afláta og sjá vid syndunum? og samt hefir hann eðli einasta uppgæfid ofs, og dagliga uppgæfur öllum þeim, sem vid hann fríðmælast, alla skuldina, og þau mörög tíu þúsund punda, er vér svo tíðt verðum honum stýldugir, Matth. 18, heldur lofar ofs ómælanligrar dýrðar enlifrí þýngd, fyrir munn síns þénara St. Páls, 2 Cor. 4, öllum þeim, sem bera vilja þið sæta of Eðrísti og hans létu byrði; já, öllum þeim eð sér til hans snúa vilja frá sínu illu athæfi og vondri breytni, allt fram undir daudastundina. Hvílíkur er þá þessi fríður? eður hver fær hann nóglíga þrífad. Eðli hefir Drottinn heitid sínum börnum veraldarinnar fríði, miklu heldur segir hann, þeir skuli hafa ángist í heiminum, Jóh. 16; en því hefir hann lofadi, að þeir stýlðu hafa fríð í sér, Jóh. 15; já, þann fríð, sem veröldin kann ei að gæfa, og þann fríð, sem einginn kann af ofs að taka, Jóh. 16, svo lengi vér höfum fríð vid hann, sem ofs þennan fríð alleina gæfid hefir og gæfa kann, en einginn annar. Þar verður aldrei svo tryggiliga buid um noktra veraldarinnar sátt eður fríðar-gjörning, að menn kunni að segja að hann skuli lengi staðfastur vera, hann kann að vara í tveggja konunga tíð þeirra á-mílli, meðan þeir lífa báðir, og þó eðli altíð; hvað lengi heldst sættin á-mílli Eýrlands og Samariam, er Achab og Benhadad gjörðu? 1 Reg. 20; hvörsu vel efndi Ptólómeus það hann heitid hafði dótturmanni sínum Alexandró? eður Rómverjar Gýðingum? 1 Macc. 10 og 11. En uppá þann fríð má reida sig, er Gud heitir ofs syndugum mönnum, þar er aldrei lógi fundin í hans munni. Eðert er tíðara enn það í heiminum, að þegar tveir hafa ósáttir verid, og þeir látaft þó sættast heilum sáttum og jafnvel sverjast eíða á, að lá bregdur af, er síðan fær valdid meira, og finnur sér allt til orðsaka heldur enn að hann eðli hefni síns vanfa, sérdeilis ef hann þykist hafa vordid undir í sættinni; því er þessi málsháttur heimsins: vátta þig fyrir þeim vin, er þú hefir sæzt vid; en þetta er eðli að óttast hjá Gudi, all hans verk eru

mistun og sannleiki, Ps. 25; hann er trúr, sjálfum sér kann hann eðl ad neita, 2 Tím. 2; nema ef vér viljum kalla það bríðmælgí, ad þær hefndir koma eðl strax yfir vonda gjördir, sem hann hefir hótað þeim; en vér bregðum dagliga af, og eðl gétum vér um eitt augnablik haldið vor særi; þó hefir hann eðl útstúfað oss, eðl hefir hann enn-nú brotið þann frið við oss, sem hann gjört hefir við aumt mannþyn fyrir síns Sonar dauða, Róm. 8, jafnvel þótt það játa megi, ad á þessum tímum hafi allt hold forðjarsað sinn veg, ei síður enn á dögum Nóa, Gén. 6, svo menn kunna einga orðsok til þess ad sára, ad þinu stráangi og réttláti Dómari eðl kollsteppi þessari vantruindu veröld, nema þá, ad hann er Gud og eðl maður, Hósl. 11. Þetta munu sfgar þykja er eg tala, en gjætum ad, hvorsu fleiri mannesfjur þar eru nú í heiminum enn á dögum Nóa; hvorsu lítill ad er kristindómurinn hjá þeiddingjunum; hvað fáir af kristindóminum, sem játa þá réttu trú, og hvað fáir af þeim, sem þana játa, er sára verðuga áværtu henni. Hvernin á þessu stendur, veit Gud einn, það er ei mönnunum unnt ad vita. Verða má ad þar séu fleiri Guds börn enn menn hyggja, því Elías vissi jafnvel eðl ad þar vóru svo mörg þúsund í Israels-rikti, sem eðl hófu þengt sín kne fyrir Bal, 1 Kæg. 19; en ættu menn eptir nra áliri eður mannligri kynsemi ad dæma, þá kynni einhver ad vísu ad ætla, ad í óöld þessari mundi eðl öllu fleiri vera réttlátir, eptir því sem tala rennur til, heldur enn fyrir flóðið. Þetta strísa eg alleina til þess, ad menn þeði Guds óumræðiligu gjæfku og trúfesti, ad hann heldur við oss enn-nú í dag það sáttmál, er hann gjörði við Nóa; hvað miklu framur mun hann þá halda þá sátt, er hann gjört hefir við sína útvalda í Christó? Þess er og ad gjæta, br. m., ad þótt vér gjörum frið við mennina, sem oss völdugri, gófugri og sterkari eru, þá er eðl trútt um ad þeir kunni ad duga oss, þótt þeir vilðu, nær adrir þeim sterkari rísa á-móti oss, því allt hold er þey, segir roðð hrópanðans, Esa. 40; lítid gagnabi það Jüda og Ephraim, ad þeir sendu til konung síns af Affyría og Egyptalandi, því Drottinn sagði: hann skal eðl kunna ad græða yður, og eðl ad lækna yðar sár, því eg em svo sem grimt león á-móti Ephraim, og svo sem úngt león á-móti Jüda, Os. 6. Svoddan munur er nú á þeim friði, sem veröldin gefur, og þeim er Gud gefur; séu þeir svo máttugir, svo vinsterkir, svo frændmargir sem þeir vera vilja; eg á einn vin, sem aldrei skal bregðast; eg em hans, og hann er minn, Iosfv. 6; hann er megnugur um ad setja krók í Zenacheribs nasir, Esa. 37; hann gétur drekt Pharaó og hans rögnum, og reidmönnum, Exóð. 14; hann kann ad slá Jeróbóams þer, þótt hann hafi umkríngt Abíam. 2 Paral. 13; og þóknist þönum ad láta vonda menn hafa nyrþöndina, þá vil eg segja med David: gjöri hann við mig hvað gott er í hans augliti, 2 Sam. 15; það nægir mér ad eg hefi frið við hann, sem er Gud friðarins, 2 Cor. 13; hann gefur mér frið í ófötkunum, ríkdóm í armóðnum, virðingu í forsmánninni, heilbrigði í sjúkdóminum, sabning í hungriinu, gleði í sorginni; það nægir mér ad hann er minn vinur, þegar allir mínir vinir hafa mig nyrgefíð. Segid mér, hvað vill veröldin gjöra þeim, er Gud hefir gjört svo lynda? eðl meir enn eitt barn einum rísa, eður skollahvælpurinn leóninu. Ef eg er í landi einhverju, þar sem hertátt er, en veit þó ad þar er friður í mínu landi, hvar eg hefi bú mitt, mína vini og frændur og allann lífhamligan varnad, þá er eg þó betur ál-friðs, þótt eg sé meðal óvina staddur, eg er

el nema ein mannestja, eg vil segja með spekingnum: eg ber allt mitt með mér, eg vil á einhvörn hátt sjá til, hvörninn eg lífs aftómist og ná mínu fæðurlandi. Guds börn eru að sonnu í hers-höndum í útleigd þessari, en þeirra umgengni og þeirra borgar-réttur er á himnum, Phil. 3; allt hvað þau hafa í veröldinni, það er eðli þeirra, Gud gaf það að sonnu þeim til brúfunar og meðferðar, en þau hafa eðli fest hjarta sitt þar við, heldur hafa þau það Gudi aptur-gefið; eru það góts edur garðar, metorð og virðingar, gull edur silfur, það er eðli þeirra eigin, það er kristis-fé allsaman, og jafnvel sjálfst lífið; en þeirra fastaeign er á landi lifandi manna. Eg vil sjá til hvörninn eg kunni að ná þángað lífs, hvar einginn skal lífið frá mér taka, hvað mér aldrei mun bregðast, svo lengi sem eg þefi frið við hann, sem er friðarinn Gud, sem er líffins höfðingi, Act. 3, Jesús Christus, hvar ed dauður var, og sjá, hann lifir, Apóc. 1; svo lengi eg veit minn Endurlausnari lifir, svo óttaft eg eðert stríð; þönum er eðli um megn að leiðsegja mér í-gegnum minna fjandmanna þendur; já, í-gegnum sjálfan dauðan inn til líffins, og að láta mig lifa þótt eg deyri, því hvört eg lifi edur dey, þá er eg þó hans, Róm. 14; því vil eg segja: dauði! hvar er þinn broddur, helvítil hvar er þinn sigur? 1 Cor. 15; Gud er sá sem ofs þefir sigurinn gefið; fyrir Drottinn vorn Jesúm Christum; þönum sé lof, dýrd og heiður að eyní, amen! Og er nú þetta sagt þar-um, hvílíkur að þessi friður sé; eptirfylgir að tala um, hvörninn vér eigum þönum að taka.

Það er eðli nóg, Guds börn, að þiggja grid af einum konungi, nema menn halði þau; Zedechías konungur tók grid af Nebukadnezar, hvar ed gaf þönum konungs-ríki í Júda eptir frænda sinn Jóachim, 2 Reg. 24; en hann gjörði uppreist á-móti þönum og þélt eðli sáttina, hvar fyrir hann tók hann fanginn, stað hans augu út og flutti til Babilon, 2 Reg. 25; margur þefir sá tekid grid af Gudi í skíninni fyrir Christi blóð, sem skýst undan þönum aptur og gjörift Satans madur með vantrú og syndsamliku athæfi, og verður þá hin seinni villan argari þinni fyrri, Matth. 27. Hvar með getum vér þá við þinn Almáttuga frið halðið? Ef vér erum hans þegnar vordnir, þá eigum vér þönum skyldur að gjalda; þin fyrsta þegnshylda vor við hann er audmjúkt þacklæti hjarta vors, fyrir þennan háleita velgjörning; offrið Drottni lofgjörðinni, segir David. Varla má minna vera, br. m., enn að vér offrum þönum kálfum vara vorra, Os. 14, það er lofgjörðinni, er sínum eingetna Syni, því saklausu Guds lambi lét slátra á krossins altari, til að forlífa þeiminn við sjálfan sig. Margur þykist að sonnu þennan statt líka Gudi, ef hann sýgur þönum eitt sálm-vors með munninum alleina, en hvört að hugur fylgi máli, það athuga menn eðli svo gjarna; svo hann mun hafa orðsok til að segja við marga þá, sem látaft þacka þönum héc fyrir: þetta fólk nálægist mig með vorunum, en þeirra hjarta er langt þar-frá, Esa. 29. En hvorsu mjög að menn brjóti Guds frið af sér með þessu óþacklæti, það sjá-um vér, meðal annara, á þeim tíu líkþráu er Jesús hreinsaði, um hvörja hann sagði: voru eðli tíu hreinsaðir, en hvar eru þinir nú? Lúc. 17; fannst einginn sá ed aptur snéri og gjæft Gudi dýrdina, nema þessi útlenðingur? og hann sagði til hans: statt upp og gæð burt, þín trú gjörði þig hólpinn. Þinir vóru alleina á líkþamanum hreinsaðir, þessi báði á sálu og

lífhama, því eðert taladi Drottinn um trú þeirra, og mun sálarinnar heilbrigði hafa farið þar eptir. Eg er og næsta mjög uggandi um, að þar finnist varla einn á-medal tíu, sem þetta hjálpræði, þennan mikla frið, sem ofs er í Christi dauða og uppreisni bodadur, svo þessi, sem byrjar; flestir láta sér nægja með það, að sjúa sig fénnimanninum, í fyrkjunnunni, í skrista-stólum, í útvoortis játningu trúar sinnar einusinni edur tvísvor á ári, en hvort að samvitðan kemst við af tilfinningu syndanna, hvort elskan til Guds er svo mjög heit, þar um mætti efast hjá allmorgum, því annars mundu menn hafa meiri vitleitni á að hafna syndunum, og elskan til Guds mundi framur spretta út með verkunum, svo hann þar með yrði dýrkadur; það er að snúa aptur og gefa Guði dýrdina, að snúa sér frá sínu ógudligu athæfi, og taka sína ílfu-brenni frá hans augliti, Esa. 1. Ef hann er vor Fadir, hvar er þá hans heidur? ef hann er vor Herri, hvar er þá hans virðing? Mal. 1. Það er minnst verðt að losa Gud og þaðan hönun með munnum, það gjöra og þras-ungarnir, segir David, Ps. 147, og eru þeir eðl með hans Sonar blóði afrekaðir; eðl kostadi það Gud nema eitt orð að skapa þá og allann heiminn, Gen. 1; en hvað segir Páll við ofs, 1 Cor. 6: þér eruð veði kenptir, þar-syrir dýrkid Gud í yðar lífhama, og í yðar anda, hvörjir að e-u Guds. Hvörninn skulum vér hann dýrka í vorum lífhama? hvað segir hann enn aptur, Col. 3: Dendid yðar jarduessa limu, saurlifi, óhreinkleika, lauslæti, vonðar girnd, ágirni, sem er skurgoda dýrkan, fyrir hvort að kemur reidi Guds yfir börn vantrúarinnar; leggid af allt þvillt, reidi, girnd, ílfu, gudlostin, niðyrði frá yðar munni; það er að dýrka Gud í sínum lífhama, að affiða þessa limu hins gamla mannsins. Postulinn segir, að fyrir þvillt komi Guds reidi yfir börn vantrúarinnar; sjáid hvað ómöguligt það er, að hafa f. id við Gud, nema menn ofleggi þessi verk myrkfranna, sem von er á, því eðl þessir Gud látid kvæla sinn Son til þess, að vér þjónum syndinni í hennar girndum, edur látum hana drottina í vorum dauðligum lífhama, Róm. 6; því hann þessir eðl kallad ofs til óhreinkleika, heldur til helgunar, segir Postulinn, 1 Tess. 4. En hvörninn megum vér Gud vegsama í vorum anda? Það er í sálum vorum; það er, ef vér færum andans ávætti; hvörjir eru þeir? Það segir ofs Páll, Gal. 5: Það er kjæleiki, fagnadur, friður, þolinmæði, góðgæti, góðfýsi, trú, hógværd, bindindi; og endar hann svo þetta tal með annari máls-gæti, sem alla Guds þjónustu í sér innibindur, segjandi: en þeir sem Christi e-u, krossfesta sitt hold með þess girndum og tilhneigðingum. Hvar sem það dagliga gjörir eptir því sem Guds andi fær í hans breiðflekta verkad, hann má vera fullviss um Guds vináttu, jafnvel þótt einginn gæti fullkominn veið í þessu dauðliga holdi, því ef vér gaungum í andanum, þá erum vér eðl undir lögmalinu, Gal. 5; en þetta fíelsi eigum vér eðl að brúka til þess að láta eptir ofs smá-syndirnar, er vér svo kollum, og ætla það sé nóg að varast stór-glæpina. Það er eingin svo lítill synd til, að ei sé þun nóg til að fordæma manninn, ef Gud vill í dóm við ofs gángi. David bad Gud forláts á sínum heimugligum syndum, Ps. 19; því mun það eðl óhult að drýgja þinar smáu réisvitandi. St. Páll sagdist jafnvel eðl skildi kjot eta, ef hann vissi siun bróðir hneizladist, 1 Cor. 8, og mun margur halda það fyrir lítla synd; það er aldrei lítill synd, sem Guds réttlæti fordæmir, en hann fordæmir allar þær, sem vér litlar edur eingar

kóllum. Það er allt synd sem helviti forþénar, en þær forþéna allar það, sem maðurinn lætur við-
 vitandi eptir sér, og liggur í heim viljandi, jafnvel þótt ei sé þvilíkt af mönnum kallad
 nema Guds barna brestir; smá-regnid vætir eins mjög og stór-droparnir; þær smáu synd-
 irnar kanna að verða hvað skadvænastar, því vör reiknum þær ekki, og verða því flestar,
 og þótt þær séu smáar í vorum augum, þá verða þær þó stórar, nær vör byggjum þeim
 lengi heima. Einn litill ormur, þegar hann er svólginn í magann, þá etur hann svo lengi
 um sig, að hann verður stór, nema hann annaðhvort sé drepinn, eða honum sé uppseft;
 einn litill púfi, þegar hann er einusinni innfominn í hjarta mannsis, getur vordid að stórum
 djöfli, ef hann er látinn hindrunarlaus, og þegar hann er svo varinn, getur hann tekið svo
 anda sér verri, Lúca. 11; menn taka einn litlu dreing til fösturs, ef hann er stálkur, sem
 margir eru, þá gjörir hann sig að húsbónda, nær hann er fullordinn, og ræður sína lífa inn
 í húsið, þar til hann með sínum félögum drepur húsbóndaann, ef hann þorir, og gjörir sig
 herra af góðinu. Svo eru þinar litlu synðirnar; þau dálitlu börn Satans, er vör
 leikum ofs að, meðan þau ung eru, þau verða vor ofmennir um síðir, og taka vort andligt
 líf frá ofs, og enda þeim fessjóð úr voru hjarta, sem með Guds blóði kenptur er; sumt gam-
 an og gleðskapur, sem heitir kurtesfi í fyrstunni, kann að verða að hárni og speðap, svo
 þegar menn hafa lengi vanid sig á að hærda mennina, og því er hróðað af þeirra lítum, er
 leita sér forðildar í lífinu, þá fer þeim svo fram í kunstiunni, að þeir fara að hærda að Guði
 og hans heilaga nafni; það þykir hjá ofs saklítid að leggja Guds nafn við hégéma og
 gamni sér í dagligu tali, edur kalla á Andskotann; en sá sem þetta hefir lengi tamid sér, þen-
 um mun ekki þykja mikid fyrir að brúka það sama til að ljúga líf og æru af sínum náunga;
 hann sem reiknar það fyrir einga synd, að hann forsómi að gánga til kyrkunnar, og leikur
 sér að hégómanum á Guds helgum dögum, hann kann að verða hvirgefinn í svo fráleitt
 sinni, að hann þenkir, að það sé ekki nema fyrir síða-sakir að menn brúki helgar tídir. Eg
 segi þetta til dæmis um allt það, er menn gjera á-móti þínum bodordunum, sem hvar einn
 kann að skilja, ef hann vill gefa nockurn gaum að framferði sínu, og taka vara á sálu sinni.
 Fyrir því, ef þér viljid hafa frid við Gud, br. m., þá drepid þessa smá-púfa, edur að vísu
 gjörid þá svo vanmeta, að þeir ekki verði yðar ofur-esli, annars munud þér ekki frid við
 Gud hafa. En sökum þess, að einginn af ofs er svo aðgjætinn edur varkár, að ekki falli
 blettur á vort skirnar-fat á hvarri stundu, jafnvel þeirra, sem bestir eru, þá eigum vör í hvort
 sinn, sem vör af nockurri hröfun verðum hvirstignir, að svo hann af með beiskum ydrmar-
 tárum, ef vör viljum frid við Gud hafa; já, vör eigum að gánga streingiliga í dóm við
 sjálfa ofs, og ekki láta vora yðran stiga fram yfir almenniligar synðir, því þær forðama
 eins manninn og þinar stóru, nema menn þeirra af hjarta ydrift; gjætum þess, að Gud er
 réttlátur, hann er eptirgángsamur og strángur sökari, hann heintir ekki alleina stóru
 summurnar, heldur vill hann láta gjalda þinn síðasta pening, Matth. 5. Hvar með fáum
 vör þessa sekt lokid, nema með Chrísti forþénustu, sem er óendanlig; en þú verður eingum
 tilreiknub, nema þeim, sem ydrast af hjarta synðanna. Að sonur kanna menn ekki allra
 að ydrast sér í lagi; hvar veit hvað opt hann fellur Ps. 19; getur þú uppreiknab alla þína
 ángdóms bresti? hvar má telja alla sauruga þánka og ónýtu-ord? það er að vilja telja

sandinn og bylgjur sjáfarins; en þar vér erum ofs þess samvitandi, að vér svo opt þrösum, svo að ell vor reisa frá vöggunni til grafarinnar, er varla aunnad enn einn sífelður blóðvaball, þá eigum vér að láta ofs það af hjarta ángra, að vér erum svo undir syndina selðir, Róm. 7. Já, í samtali við vora vini og náunga, edur og nær vér sleppum ofs í stuggi hann Gud með munni sínum, heldur og í hvört sinn, nær hann kemur til sjálfs síns aptur, að hugleida hvört eðli hafi hann rasad með sinni tungu, og finni hann það, sem án efa optliga finna má, að láta sig þess af hjarta ydra og biðja Gud um náð, ef vér viljum vera fullvissir um hans vináttu; og eðli einasta eigum vér þær syndir að forðast, sem eru réttlinis á-móti Guds stélfilgri hátign, heldur og, ef vér viljum hans vinir vera, þá eigum vér að kappfosta að halda frið við vora bráður í heiminum, Róm. 12. Hvað er það fyrir friður, er Drottinn spáir um, að verða muni í ríki Christi? Esa. 2: Að þeir muni gjöra sverðin að plóg-járnum, og sínar stánger að ljáum, og ein þjóf skuli eðli ríðja sverði á-móti annari, og þeir skuli ei framar læra stríðs-atferð. Hvað sýnisti yður, börn mín? mun þetta vera sá friður, sem veröldin gefur? eðli teiknar til þess nú um stundir, þar ein þjóf ris upp í-móti annari, og frændur og náungar berast bana-spfót eptir, heldur er það friður Guds sá æðri er öllum stílningi, Phil. 4; það er öll andlig farsæld, sem Guds postular, Paulus, Petrus, Judas og Jóhannes í sínum Opínberunum jafnan óska Guds sönudum; en eðli er það síst eindrægni andans, sem öll Guds börn hafa á-milli sín, hvar helst þau eru í heiminum; sá sem eðli er í þessum friðar-sáttmála innibundinn, hann er eðli limur þinnar sonnu og ósýnligu Guds kyrkju; vakti sig því hvör og einn, sá er vill Christi limur heita, að ei ali hann nockurt hatur til síns náunga; og er það eðli nóg að vér helðum frið við vini og frændur; tollheimtumenn og pítur gjöra og það hvið sama, Lúc. 6; heldur býður Endurlausnarinn ofs, að vér elskum óvini vora, Matth. 5; það lögmál er þungt að sonnu holdi og blóði, en eðli svo mjög þeim, sem eptir Gudi er skapadur, og leitast við að brenna eptir sínum lausnara, hvör eð beiddi fyrir þeim er hann kvældu, Lúc. 23. Eigir þú nockurn óvin, kristinn madur, þá gjæt þess, að Gud er þinn besti vinur, og Andskotinn þinn argasti óvinur; gjör því eðli það þínum til stýgðar, en þessum til þægðar, að hatast við þann, sem er þinn bróðir eptir náttúrunni, fyrir hvörn Guds Sonur hefir kvæl og dauda líðid eins og þig; ef þú hatar þinn óvin og það svo mjög, að þú vildir hans dauda, þá gjör þónum gott, sjá til að þú fái gjört þér hann að vin með góðu atlati; fái eru svo þrekkvísir að það takist eðli; en ef þú fær því til vegar komid, þá hefir þú drepid óvininn, en frelsad þinn bróður og gefid þónum lífid, 1 Jóh. 5, og afrekað sálu eina Gudi til handa, sem er stærri sigur enn þótt nockur þesdi kóngaríkin undir sig brotid, því hún hefir Guds Sonar blóð kostad, þá hvörju öll veröldin er fíð að reikna; svodðan þesnd er eðli einasta saklaus, heldur og Gudi fjær, og af öllum hans börnum vel álitin. Gud gjæfi að kristnir menn vildu temja sér þetta hugarfar, þá mundi friður og eindrægni halda betur manna á-medal, heldur enn stéður nú um stundir, þá mundu menn frið hafa við sjálfa sig og samvitku sína, frið fyrir heiminum, því sá eð þvísíkt gjörir, hann er af Gudi sæddur og yfirvinnur heiminn, 1 Jóh. 5, frið fyrir Djöflinum; því hann er Christi barn, sem Djöflinum hefir útsnarad, og troðid

jann undir sinna barna sætur, Róm. 16; já, fríð við þinn lifanda Guð, sem öllu ræður bæði á himni og jörðu, í hvørs ríki að fríðurinn og réttlætíð kyssa hvort annað, Ps. 85, þér í tímanum, en í enlífdinni mun á fríðnum einginn endir verða, Esa. 9. Þeirrar sælu-
vistar njótandi að verða unn þú of þínum börnum, ó, þú stóri Guð fríðarins! Róm. 16, þér þinn fanna fríðarins Höfðingja Jesúm Chrístum, Esa. 9, amen!

Fyrsta Sunnudag eptir Pásta.

Subspjallíð, 36. 20 Kap.

Dag að kveldi þess sama þvott-dags, þá ed lærísvéinarnir voru samankomnir að loftum dyrum fyrir bræðflu-satir við Gýðinga, kom Jesús þar, og stóð í miðid, og sagði til þeirra: fríður sé með yður! Dag þá hann sagði þetta, sýndi hann þeim hendurnar og sína síðu. En lærísvéinarnir glöddust við, að þeir sáu Herrann. Jesús sagði þá enn aptur til þeirra: fríður sé með yður! Bíta sem Fadírinn sendi mig, svo sendi eg yður. En sem hann sagði þetta, blés hann á þá og sagði til þeirra: meðtakíð þér heilagan Anda; hvörjum helst þér fyrirgefíð syndirnar, þeim eru þær fyrirgefíðar, og hvörjum helst þér aptur-haldíð þær, þá eru þær þeim aptur-haldnar. En Thómas, einn af þeim tolf, sem kallad-
ist Tvíburi, var eigi með þeim, þá Jesús kom; en hinir aðrir lærísvéinarnir sögdu til hans: vér höfum séð Herrann. En hann sagði til þeirra: nema að eg sjái naglaforin í hans höndum, og að eg láti minn fingur í naglaforin, og leggi mína hönd í hans síðu, þá trúi eg ecki. Dag eptir átta daga voru enn aptur hans lærísvéinar þar inni, og Thómas með þeim, kom Jesús að loftum dyrum, stóð í miðid, og sagði: fríður sé með yður! Síðan sagði hann til Thómas: réttu þinn fingur hingat og stóða mínar hendur; lypt upp þinni hendi og legg í mína síðu, og vert ecki vantruadur, heldur trúadur. Thómas svaradi og sagði til hans: Drottinn minn og Guð minn! Jesús sagði til hans: af því þú sást mig, Thoma! trúðir þú; sælir eru þeir sem ecki sjá og trúa þó. Mörg önnur tefn gjörði Jesús í augshn sinna lærísvéina, hvör að eigi eru skrifud í þessari bok; en þetta er því skrifad, svo að þér trúid það, að Jesús sé Chrístus Sonur Guðs, og að þér svo trúidit, hefduð lífíð í hans nafni.

E r o r d í u m.

Þegar Jesús hafði læknad þinn límasalsjúka með því orði, að hann sagði til hans: þér-
tu þínar syndir fyrirgefíðar, Matth. 9, þá prísadi fólkíð Guð, er þvíska makt þessí manns

unum gæfð. Eðli hefir þetta fólt svo undrafi yfir sjálfu kraptaverkinu, því þeir vóru þessu alvarnir af Grelfaranum, annars mundu þeir eðli hafa sært þenna veifa mann til hans, heldur yfir því, að hann læfnadi með orða-tiltæki þessu, því það hafði á þeim dögum eðli heyrð, að nokkur maður hefði vald til að fyrirgefna syndirnar, hvar-af Þhárisæi tóku orðsæt til að bera sér þá óþæfu í munni, að hann gudlastaði. En hann sem auglýsti sitt vald til að fyrirgefna syndirnar með þessu kraptaverki, svo að þeir, eð það sáu, undrudust og þrífudu Gud, er þóttist makt hefði mönnum gæfð, hann sami hefir og þetta vald í hendur fengid syndugum mönnum, sínum Þóstulum, svo sem vór strax heyrðum af Gudspjallinu, og eðli einasta þeim, heldur og öllum þeirra eptirkomendum, alle til veraldarinnar enda, Matth: 28, að þeir í hans nafni fyrirgefna syndirnar, eðli svo sem af sjálfum sér, heldur svo sem Christí þénarar, og ráðsmenn Guds leyndardóma sem Páll vottar, 1 Cor. 4; en svo miltid, svo báleitt og svo guddómligt sem þetta vald er, svo vandfarið er og með það, bæði fyrir þá, sem það í hendi hafa, og svo hina, er undir því eru, að hverugir forgæfi sig á hans dýrð-ligri og ógnarligri hátign, sem að er þofundur þessa mikla umbóðs; og fyrir því að á þessu ríðri öll velferð Kristinna manna, (sem er að fá kvíttun syndanna), þá vil eg nú að þessu sinni tala um þetta event, sem er: 1) hvær að sé skylda þeirra, er öðrum eiga að boda þeirra fyrirgefning, og 2) hinna, sem hana þiggja eiga. Gud styrkti oðs í þessu verki með náð síns gæða Anda, í Jesú nafni, amen!

Utlegginingin.

Event er það, sem Christí þénarar eiga í þessu Guds eyrindi að afhuga, sem er: 1) að eðli bodi þeir kvíttun syndanna þeim, sem hennar eru óverðugir: 2) að þeir haldi henni eðli fyrir hinum, er hún með réttu tilheyrir; þínir fyrri eru með tvönnu móti; annaðhvort eru þeir fáfróðir, eður og ógudligir og harðspíraddir; hverigum af þessum á ráðsmáður. Christí að boda syndanna kvíttun; eðli þeim fyrri, því fá sem etur og dreður óverðugur, hann er sekur við hold og blóð Drottins, segir Páll, 1 Cor. 11; en fá etur og dreður óverðugur, sem eðli reynir og prófar sjálfan sig, en hvörninn má fá reyna sjálfan sig, er ei þeckir syndina? en hvörninn má hann syndina þeckja án lögmálsins þeckingar? án hvørs að jafnvel St. Páll eðli þeckti að girndin var synd, Róm. 7. Það er öllum mönnum kunnugt, að einginn fær kvíttu syndina í himninum, utan hann beri ángur og trega fyrir hana; en hvernig má hann láta sig ángra þá synd, er hann þeckir eðli? og er þetta þó eðli nema helstirn af skyldu vorri. Eðli er það nóg að þeckja syndina og ángraft af henni; litlu gagnadi það Kalu og Júdas þótt hinn segði: mín synd er meiri enn að hún fyrirgefni verði, Gén. 4; en þessi: eg hefi illa gjört það eg sveik saklaust blóð, Matth. 27. St. Peturs, Matth. 26, Davíðs, 2 Sam. 12, þinnar bersyndugu, Lúc. 7, og annarra svóðdan manna þeckingu, skal hafa, til þess að fá syndina kvíttu; þar fyrir, sökum þess að blóðið Jesú Christí freinsar oðs af öllum vorum syndum, 1 Jóh. 1, og að í eingum öðrum er sálshjálpin, Act. 4, þá kann einginn að fá hjá Gudi lausn syndanna fyrir utan hans þeckingu; og er það að sönnu eðli nóg að menn víti, að hann sé fyrir syndirnar dáiinn, Róm. 4, heldur og að tileinka sér hans forþénustu, og trúu því fastliga að það saklausa Guds lamb hafi einnig sínar syndir í burtu-tækid, Jóh. 1. Þeim sem eðli er um þetta hvörtveggja aldeilis jannferdur í hjarta sínu, þönum á Guds þénari eðli að boda kvíttun syndanna, heldur að undirvísa þönum með allri festgjafni veg sálshjálparinnar, og leida hann til Christum með heilsufamligri kunningu. O, Gud gjafi að þessu vildu gjata eðli einungis.

kénimennirnir, heldur og þeir ed börnum og hjúum eiga ad undirvísa og uppala í ága og umvöndun Drottins, Eph. 6; þá væri eg viss um, ad eðli mundu svo optliga verða helgidómarnir hundum gefnir, Matth. 7, né þerlum fyrir svín kastad, sem mig uggir ad á-stundum sté muni, fyrir vanræktar-safir þeirra, er Gud þesir umbodid ad taka vara á slíku. Hverju vill einn gálaus og tónlátur leigulidi svara hinum alvalda Konungi á síðasta degi, þegar hann krefur sinna sauda blóds af hans hendi? en hann þesir forðomad ad undirvísa þeim, og ad gefa Guds hjúum í réttann tíma það þonum byrjad þesir; hann þesir talad fyrir þeim það sem var hegómi, hafst fyrir þeim noðrar fánýtar spurningar, sem lítt til sálshjálpar gagna, til þess ad sýnast vid ad gjöra eitthvad, og ad fyrra sig vítum, en aldreilagst hinn rétta grundvöll sálshjálparinnar í mannanna hjarta, ei kénnt þeim syndina ad þekja, eðli útlístað fyrir þeim hennar greinir og tegundir, eðli útmálað hversu ad þú er vidurstyggitlig fyrir Gudi, ei sýnt þeim veginn til ad fá hennar kvíttun, edur vakid ángur og trega fyrir sín afbrot í þeirra hjarta, né krapst hinnar sonnu trúar, er verkar fyrir fjærleikann, Gal. 5; og í þessari fátjænsku þleypur vesálíngurinn inn ad skrista-stólum og þiggur kvíttun syndanna af prestidum, jafnvel þótt eðli sé hann henni nær, heldur enn einn heidungi, sem eðert af Gudi veit né hans Christó, og í þessu uppellst hann, í þessu lifir hann, og í þessu deyir hann, og uppvaknar í helvíti og kvölumum, nema Gud vilji meiri miskun á gjöra, og ætlar sig þó. ad vera full-kristinn, og ad fála sín muni strax í himininu uppshjúga, sem þú streppur út af líkhamanum, af því einginn sagdi þonum það, og einginn ad því fann, hvort þú sem hann var ófróður í sínum kristindómi; þetta þið sama vil eg sagt hafa foreldrum og húsbændum, hverjir í þessu vera eiga svo sem prestanna ennur hönd; því ef satt skal segja, þá er það ófötlu fyrir einn Guds orðs þénara, ad hann gæti lagt hvort barn sér á kné, og öllum allt það kénnt, sem þeir vid þurfa, sérdeilis í þessu fátaka landi; en ad hafa alvarliga umsjón hér-um, rannsaka hvernig það tilgeingur, áminna þá sem eru hirdulausir, leidrétta þá sem villt fara, straffa þá sem móti mæla, vísa þeim út af Guds kyrkju og samneyti kristinna manna, er eðli láta sig leidrétta með hógværum anda, Gal. 6, það á þeim eðli ad vorkynnast; en Gud náði hverja adstod þeir fá í slíku hjá allmorgum; óskandi væri ad eðli findust þeir ed reidast, ef ad slíku er fundid, og leggja hatur á Guds þénara, nær þeir vilja forða sálum þeirra vid eyflum helvítis píslum; þeir hafa þeirra gudvæðiligar áminningar í skampi, og kalla það presta-firur og hlutsami; hvar fyrir? af því þeir sjálfir eðert kenna, en skammast sín ad læra það gamlir, er þeir nentu eðli ungir ad nema, og vilja heldur steypa sér og börnum sínum og hjúum í afgrunn helvítis, enn ad láta sig leidrétta; og er það allt ofkunnugt af fáfræði hinna ungu í þessu auma landi, hvad lítið ad þinir gömlu kenna muni. O, þér skynlausar manneskjur! kallid þér eðli það þið argasta mörð, ef noður fargar sínu lífs-afkvæmi vísvitandi, og þó er það fjærleiks-dygd, hjá því, ad spara þeini það, er þeim megi verði til sálar-gagns, því það er ad myrða sálina, hvort ad er með Guds blóði endurkæpt, Act. 20; og er miklu miuni synd ad bera út börn sín nýfædd, sem þó er þinn verstí glæpur, því þá eru þau undir Guds miskunsemi, heldur enn ad fletja þeim upp Tjandanum til þjónustu. Hafid þér eðli heyrt, hversu ad Drottinn

varð reidur þeim, er offrandu börnum sínum Móloch forðum daga, levít. 20, og létu þau ganga í gegnum eldinn þeim andstota til dýrkunar? Deut. 18; en hvað gjöra þeir betur sem láta sín börn upp alast í öllu reidileysi? vitid þér ekki að þér hafið þau í syndinni getid og sætt? Ps. 51; hvað liggur þá annað fyrir þónum sem af náttúrunni er reidinnar-barn, Eph. 2, heldur enn enlífliga að fyrirfarast, nema hann læri þinn sanna kristindóm, svo að hann megi umfsha tilkomandi reidi? Þér segid vel, þau eru í skinninni endursædd og Guds börn vordin; það er vel, en hværfa illa kénid þér þeim að halda sinn skinnar-sáttmála, nær þau aldrei fá að vita hvað skinnin er, edur hvað þeim er veitt í henni, hværfa þau hafi þar Gudi lofad, edur hværfa þau eigi að bera sig að halda það, edur fá þess kvittun, er þau afbrjóta? Ó, veit! ó, veit! hværfa aumur er þessi kristinnómur; bæriligra mun einum Tyrkja verða á dómsins degi, enn slíkum foreldrum; og eg vil hafa þetta sagt til þeirra einungis, sem hildulausir eru um velferd sína og sinna, og meina að Gud hafi gefid sér börnin, alleina til að leita sér að, en ekki til þinna sem leggja nokkra rætt hér við, er Gud gjafi að sem flestir væri. Þínir aðrir sem Guds þénarar eiga syndunum aptur að halda, eru þeir, sem kannsté hafa nóg vit á því er þeir eiga að trúna og gjöra, en lífa aldeilis ekki þar eptir, heldur ganga fram í allskonar syndum og glæpum ydrunarlaust, forsmáandi Gud og hans dýrmæta ord, og hafandi að eingu það þeim sagt verður í Guds stad. Skiltir eiga með réttu ekkert samnennti að hafa með öðrum Guds börnum, hværfa þelt sem þeir eru, ríkir edur fátækir, vesalir edur voldugir; því ef Páll segir, 1 Cor. 5, að ef nokkur sá er bróðir (það er kristinn) kallast, sé frillulífis-madur, lastmáll, ágjarn, skurghoda-dýrkari edur þess-háttar, þá skuli menn einga umgeingni með þvílíkum hafa, þá er það augljóft, að þvílíkum á ekki synða-kvittun að boda, nema þeir ydrift af hjarta og afláti glæpunum; og sá kénimadur, er segir þeim sínar syndir kvittar í Guds stad; hann lögur uppá Gud, er hann lenfir það, sem Gud hafdi þónum aldrei umbodid, hann tekur fram fyrir þendur á Krist, sem menn plaga að segja, og gjörir hann að þeim Gudi, sem að þóknast ógubligt athæfi, Ps. 5. Stór vandi liggur á einum kénimanni í slíku, ef hann vill finnast trúr. Ekki segi eg, að þeim skuli frávísa aflausu synða sinna, sem misgrunadur er um einhvörn glæp; það má þinum besta manni gjöra; ein stjæd tunga kann snarliga að ljósta upp einhvörjum óhróðri um góðan mann, hvar til þúsund dæmi eru; slíkt á að eingu að hafa, heldur að afstýra svoddan vöndu umtali um návingan. Einn Guds þénari á að vera vandlætingasamur, en þó með skynsemi, og ekki byggja svo viktugan hlut, sem að er lykla-valdsins bráttun, á hvörjum þvættíngi, Róm. 10; en þessa þarf ekki við, br. m., þar eru opinberir lestir og skammir, sem að eingu eru aktadir, hverki að þeim ed þær fremja, og kansté ekki heldur svo sem vera ætti af sumum, sem það ættu að straffa. Hværfa mun það tilganga með Guds heilaga nafns vanbrúttun meðal óþlútvandra manna? með idkun hans heilaga ords? munu ei finnast þeir ed hafa þann dýrgrip að athlátri og í fíflápar-málum? Hvað er tíðara enn óþlýdni og ótru barna og þjúa við foreldra og húsbændur, vönd forlíkun milli hjóna, harðdýgi þfirbodaranna við hina aumu og vesalu, sem undir þeirra valdi eru, svo menn láta vargana hlaupa frí, en straffa dúfurnar. Hatur og úlfubú eru orðin að kallmennustu og hugþryði, menn bera það ekki einungis heimugliga með sér í hjartanu,

þvar um kénimadurinn ei kann að dæma, heldur sýna það dagliga í vertinum, í orðunum; í umgeigninni, ofur og áfælni, mistunarleysi við þinn volada og nauðstadda, bakmælgí og illur munnsöfnudur við náningan: allt þetta eru dæmlicar syndir og má öllum kunnugt vera, að þær ei verða fyrirgefnar í himninum, nema menn ydrift þeirra á jörðinni, og það vita Guds þénarar, að fyrir slíkt kemur hans reidi yfir þá eð það fremja, Eph. 5. Nú segi eg það edí, að menn stuli strax framvísa þeim, er í þessu kunna setir að finnast, ef þeir sýna á sér nokkur ydranar merki, jafnvel þótt betrumin verði edí í einu svo merkilig, hitt segi eg, að þeir eiga þóllíka syndara með allri alúð og kostgæfni að áminna, og leiddretta þá með högværum anda, er fundnir verða í nokkurri þessum, Gal. 6; fyrst í ein-rámi; vilji þeir edí þar-vid skipast, þá í tveggja gudþræddra manna vidurvist; láti þeir ena þá edí af, né leitist vid að betra sig, þá veit eg ei betur enn svoddan þverbrotsnum manneskjum eigi syndirnar aptur að halda; það kénir ofs edí einasta Drottinn Jesús, Matth. 18; með þessum orðum: ef þinn bródir syndgar á-móti þér, þá far þú og átel hann á-milli þín og hans; ef hann heyrir þér, þá hefir þú áunnid þinn bróður; en ef hann heyrir þér edí, þá tak með þér einn edur-tvo, svo að í minni tveggja edur þriggja verði öll orð stadfest; en vilji hann edí þeim þerra, þá seig það söfnudinum, en vilji hann edí söfnudinum þerra, þá halt hann svo sem þeiddingja og tollheimtumann; heldur er og þessu albeillis samþljóða konungligt lögmal í þessum löndum og ríkjum um þau afbrot, sem edí verða svo þentugliga með veraldligum rétti stóffu; og ef Drottinn skipar einum af söfnudinum þannig að brenna vid þann, er þonum á-móti brýtur, þvad miklu heldur mun þetta sagt vera kénimannunum, sem í Guds stad vandlasta eiga; taki þvi edí einn Drottins þjón vara á slíku, þá er næsta þætt vid, að hann gjöri sig þluttakara í annarligum syndum, og hafi samfélag vid ófrjófsam verk mörkanna, þvert á-móti Postulans budi, Róm. 1. Og er þetta nú sagt um þá, sem Guds þénarar eiga að apturhalda syndina; en þar fyrir hefi eg um kénimannanna stýldu talad í þessum stad, að einginn þati þá edur óvirði, þótt þeir gjöri stýldu síns embættis í slíku, þar þeim er svo mikill vandi á þendi.

Svörjir að þinir séu, er syndina skal lensa þjá, er auðsart af því sem alla reidu er sagt um þina, sem er alla synduga menn, hvorsu þessiliga edur stórkostliga sem þeir syndgast þafa móti Gudi; já, hvorsu lengi sem þeir þafa velt sér í syndunum, þá sem að fulla grein þafa á að reyna og prófa sláfa sig, og láta sig af hjarta syndirnar ángra, og losa umbót með sannri trú á Christi forþénustu; því þinn náðugi Gjeskunnar-Drunnur vill eingan þann frá sér reka, sem til hans kemur, Jóh. 6; því kalladi hann þárrí raustu forðum daga og sagdi: komid til mín allir þér sem erfidid og þunga erud þjaddir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11; og gyldir þetta edí einasta um þá, sem enn-þá eru fullþraustir og kenna framvegis að betra sig; heldur og um þina, sem fyrir dædanum liggja, og jafnvel þá, sem málinu tapad þafa, ef þeir eru með rennu, og einn aðgjæfinn Drottins þénar-merkir þeirra þjartanliga eptirlaungun, ángur og trega fyrir syndirnar; þólad á hvörjum tíma, sem

hinn ógudligi snýr sér frá sínu ógudligu athæfi, þá skal hann lifa og eðli þenja; allra hans synda skal eðli að eyllifu minnst verða, segir Drottinn, fyrir munni Ezechielis í 18 kap.; og þótt hinn náðugi Gud, sem allann daginn útbreidir sínar hendur til óshýðugs fólks, Esa. 65, sé jafnan reidubúinn að taka við syndaranum, nær hann yðrast af hjarta, þá eru hans djúpu misfunar idur þó aldrei nákvæmari enn í dauðanum, því þá veit hin eyllifa Gjesti, sem eðli vill syndugs manns dauða, að eðli er tími til að draga náðina undan. Og er þetta nú þannig sagt um það helsta, sem að Guds orðs þénarar eiga að taka vara á í þessu háleita efni; en fyrir því að margur einfalður, edur og svo hirdulaus kann að steyta sig á þessu náðarinnar frelsi, þótt aldrei gjöri kénimadurinn sitt embætti svo athugasamliga, þá verð eg og noðud hér-um að tala, og það þess heldur, að Andskotinn er þúsund véla smidur; vinni hann eðert á þá einu síðuna, þá leitar hann á hina: þessir eru og með tönnu móti; annaðhvort eru það þeir, sem af hirduleysi og oftraufi meina, að þeir fái kvittun syndanna, ef presturinn þeim hana alleina tilsegir í Guds nafni; edur og þinir, sem vegna sjálða og stærðar sinna misgjörða fá því varla trúna, að Guds þénari hafi vald hér til, þótt þeir yðrist. Svad viðvísar þinum fyrra þópnun, sem vera mun öllu stærri, þá viti það sérhver einn, að lífa sem Kristur sagði við lærifveinana forðum, Luc. 10: hvör yður þeyrir, hann þeyrir mér, og meinti þó alleina í þeim hlutum, sem þér bodid í mínu nafni og eptir minni stíkan; svo er því og varid, að ef noður Guds orðs þénari, bodar þeim kvittun syndanna, sem eðli yðrast og eðli trúna á Guds Son og hans forþéimstu, þá er hans þjónusta ónýt, og verður báðum þeim til dóms-áfellis; prestinum, ef hann það veit, en þinum, þótt presturinn það eðli viti; því má hvors eins samvíska bera þonum ljósast vitni hér-um; en ef presturinn afensir ógudligan, án vitundar sinnar, þá er hans þjónustu háttad eins og einum dómara, þeim ed gengur rángan dóm eptir fólku vitni; samt er eðli dómurinn réttur, þótt hinn, er dæmbi, sé saklaus; svo er og þess blóð yfir hans höfði, Ezech. 33, sem játar synðir sínar fyrir prestinum, en þó eðli af hjarta edur með verðugri yðran; en Guds þénari er syksaka, jafnvel þótt hans þjónusta sé egild í himninum; sökum þess yðrunarleysis, er hana þiggur. Það er næsta fávíslegt, að einn syndari meinar, að sér verði sínar yfittroðslur fyrirgefna, þótt eðli yðrist hann þeirra, edur hafi noðurn ásetning edur viðleitni til að betra sinn lífnad, ef kénimadurinn alleina leggur þonum hönd í höfud, og bodar þeirra kvittun. Gjart þess, ó, aumur madur! að einginni þessir meiri myndugleika enn fá vill, er þonum gaf hann. Nú er það víst, að Gud tekur eðli við syndaranum, nema hann láti sig ángra synðirnar og lofi að betra sig; það skal aldrei finnaft í allri ritningunni, að Gud lofi náð sinni nema yðrandi manni; hvornig vill þú þá vanta þess af kénimannsins hendi, sem Gud þessir þonum aldrei í hendur fengid, og hann eðli sjálfur vill edur kann gjöra vagna síns stránga réttlætis, sem þonum eins skylt er og misfunsemin; og má það þér eðli gagna, þótt að presturinn sé þér samvitandi í hirdulensinu; lát hann ei draga þig á talar, þótt hann eigi að vita betur enn þú, því hann gjörir í því And-

flotans og eðli Guds verk, að boda þeim kvíttun syndanna, sem þennar er óverðugur. Það er Djöfulsins slægb, að gjöra lítið úr syndinni fyrir mannum, og kalla að menn megi komast af við Gud, með eintómri játningu eður útvortis hegðan lífhamans. Vara þig í Guds nafni! vara þig! slíkt vill þér lítið gagna á þinni dauðastundu; því þinn ógudligi skal deyja fyrir sínar synðir segir Drottinn, Ezech. 13, jafnvel þó hinn réttláti Gud vilji krefja hans blóðs af þess kénimanns hendi, er forðómar að segja þónum til syndarinnar.

Það er merkiligt, sem þér stendur í gudspjallinu, að áður enn Drottinn féð lærisveinum í hendur lykla-valdið, þá blés hann á þá og sagði: meðtíð heilagann Anda! Nú þótt Andans gáfa sé eðli svo rík á þessum dögum hjá Guds þenurum svo sem hún þá var, þar vitnisburðurinn Jesú Chrísti er víðtekinn af öllum þeim, er krítnir kallast, og jafnvel af þeim meðkændur, sem eðli eptir þónum lífa, samt er einginn efi á því að Guds Andi er í þeim og verkar með þeim, sem hann þar um biðja af hjarta, og rækja sitt embætti. En hver sem að bodar ydrunarlausum kvíttun syndanna, og hann veit það, hann talar eðli af Guds Anda, því Andans embætti er að straffa þeiminn um synðina, Jóh. 16; en eðert er stjórnsleysi meira, enn að segja þá synð kvíttu sem ei er, og sá það gjörir, hann stjórnsóft eðli af heilögum Anda, heldur dregur bæði sjálfan sig og aðra á talar. Nú kann einhver að þeinkja: fyrst að kvíttun syndanna er þar í fölginn, að maður ydrift þeirra og trúi Krísts forþenustu, hvað þarf eg þá prestsins þjónustu við? mér nægir það, að eg ydrast og trúi. Eigi er hún þar fyrir gagnlaus, kríttinn maður, heldur ómissandi, því fyrir utan það, að margur er veikur, margur trúarlítil, margur sturladur, margur freistadur, margur efasamur, þá eru þetta Guds ord og fyrirheit. Hver ert þú þá, sem forsmáir Chrísti stíðan? veist þú betur hvað syndugum manni gagnar til sálshjálpar, heldur enn hann sem þér þessir hana afrekad með sínum dauða? Það er víst, að Gud bæði vill og kann að gjöra þann hólpinn, sem eðli nær heilagri stírn, en hver sem hana forsmáir, það verður þónum til forðámingsar, og víðlíft er í þessu: sá sem ei kann að ná prests fundi, þá er þónum það fullt, að Guds Andi uppvefur í þónum sanna ydran fyrir synðirnar og trúna á Jesum, og hann þessir nóg í þinni andligu nautn, er Drottinn um-talar hjá Jóhannem, kap. 6, segjandi: hvor sem etur mitt hold, og dregur mitt blóð, hann skal eðli dauðann smæða að eynslu, undir hvorja að Andi Drottins aflesfir hann með þeim vitnisburði að hann sé Guds barn, Róm. 8; en sá sem forsmáir þau meðal er Guds Sonur þessir stíðad og innsett þér til, eður þykist þeirra ei víðþursa, hann má ei kríttinn mann nefna; en það munu þeir einir þykjast gjöra mega, er synðin eðli mjög til hjarta gengur, og þessir það þá svo, að heilir þursa eðli læknarans víð, Matth. 9. Þinnir sem að hún er ofþung byrði vordin, svo að þeir þasa eðli fríð í þeimum sínum fyrir henni, Ps. 38, þeir munu alls-þugar fegnir verða þessum mistanar ordum: hvað þér lensíð á jörðu, það skal á þínum lensíð verða, Matth. 16; þeir þygga með allri hjartans andmýkt eina þuggunar-grein af

munni Guds orðs þénara, svo sem einn svála-drygð af Guds náðar-brunni uppausinn. En hvortjir eru þinir? eg óttast það muni meir vera dofi samvitunnar; heldur enn heilbrigði, er þeir reida sig uppá. Eg hefi talad við suma menn, sem hafa látið sér um munn fara, að þau orð er standa í vorum fristagangi: eg er þín syndugasta og svírvirdiligasta manneskja, sem verða má, bæði fyrir Gudi og mönnum, þau vildu þeir ekki svo viðkannast, því að þeir væru fríir fyrir sumum glæpum, sem aðrir drögja, og sýnist þess-vegna að það sé nokurskonar hræðni fyrir Gudi að játa sig að vera þinn stærsta syndara; en eg óttast að slíkt komi nokkud af rannsóknarlenfi hjálfs síns; hver þeckir mannanna hjörtu nema sá sem þau slapað hefir? hver kann að víða hversu mikla trapta einn hefir til að mótfanda syndinni, nema hann sem þá gefið hefir? hvort veit nema eg sé stærri syndari, sem hann meira lánad hefir, heldur enn þinn, sem að verr lifir fyrir mönnum? Eg sé margan drögja þar syndir, sem eg vil biðja Gud að varðveita mig frá, en kannst að minn slápnabur sé þannig, að eg hafi viðbjóð á þeim, og er það ekki mér að þakka, en lifi þó eftir girndum mínum í öðru, sem eg er lundlaginn á, og hann er ekki gefinn fyrir; verða má og að hann hafi ekki þegid svo mikla Andans náð til að stríða í gegn syndinni sem eg. En hversu opt mótfend eg nú Guds Anda, þegar hann minnir mig á að gjöra það ekki, sem eg kalla litla synd, edur láta af því sem eg er vanur til, en þykir ekki stórt t-spunnid vera? Þegar eg þetta skoda, þá vil eg sjá til hvort þessi synd kann ekki að verða svo fordæmanlig í Guds augliti, svo sem þið versta mörð hjá þeim, sem að Gud kannst ekki enn þá svo alvarliga tuktað hefir með ströfun síns Anda; og hvernig sem þessu er varid, þá veit eg eitt, að einginn veit betur hvar skörinn að þönum treppir, heldur enn sá, sem hann ber á fætinum. Svo þekki eg og hjá eingum fleiri syndir enn hjá mér, því eg er eingum svo margra samvitandi, og það munu allir segja, er rannsóla hjarta sitt ítarliga; en séu þar aðrir syndugri, það veit Gud, eg veit það ekki, og fell eg þá í forundran yfir hans gjæfku og þolinmæði yfir þeim, því mér þykir varla mega á það auka að hann mig sparar. Hér segist og ekki: eg hefi allar syndir drógt, heldur: allskyns. Margur er sá ed ekki hefir mann vegid, ekki krelnst síns náunga þúsfrú, ekki stólid með leynd, ekki fals-vitni borid; en sá sem vill segja, að hann ei hafi drógt neitt þvilíkt, hann segir undir eins, að hann hafi þessi böðord haldið, sem eg þori að segja valla muni nokkur vera; og því et þessi játning rétt, og ekki einasta rétt, heldur þarflig hvörjum kristnum manni; og hafi menn ekki annað til dæmis þér-um, þá hafa menn orð Páls, er hann segir: það er sannarligt orð og í allan máta verdugt að medtafast, að Jesús Christus er kominn í þenna heim synduga menn sálur þólpna að gjöra, á-medal þvorra eg em þinn mesti, 1 Tím. 1. Og er þetta nú sagt um þá, sem að kald-sinnadir eru í þeirra játningu og yðran fyrir Gudi; en þótt að þinir, sem að ofbýður stærd sinna illgjörda, og Guds reidi, er þeir forþenad hafa, þótt þeir, segi eg, séu nær Guds ríki, þá er þeim samt næsta þótt, nema þeir stjórnfist af Anda Drottins, sem býr í hans orði, því Djöfullinn er slægur; svo sem hann kann að minka syndina fyrir þinum tömláta og þirðulauka, svo gétur hann

og stæðað þana fyrir hinum ángráða og hugsjúka. En lát þér til þugar koma, Guds barn! að það eru ekki kraptar þinnar náttúru, sem að upprekja í þér svobdan trega, heldur er það Andi Guds, sem að straffar syndina þér til leiddréttingar, hann sem að sætt þessir hjarta þitt með broddi lögmálsins, Of. 6, þonum er ekki um megn að græða þig með smyrslum Evangelíis. Sá sem vill gjöra einhvörn kostuligan grip af gullinu, hann smeltir það áður með eldinum; svo lætur Guds Andi þitt hjarta bráðna í þér svo sem annað var með þekkingu syndarinnar, svo þú verðir þess kostuligri í Guds angleti, nær hann sýnir þér aptur með huggun sinni. Sá sem meir er fyrirgefð, hann elskar meir, sagði Drottinn forðum við Símon, Lúc. 7; enn þú veistst ekki hvað mikil þér er fyrirgefð, nema þér hitni alvarliga um hjartaræturnar, út af tilfinningu eyllstra písla, sem þú hefir forþénad. Vert því efsalaus um fottun synða þinna, nær þú ert svo á þig kominn; að sonnu er það satt, að stór sár þurfa mikla græðslu, og að syndir vorar séu þín verstu sár, það verður ei úrflað; en David segir: forlát mér synd mína fyrir þins nafns skuld, því hún er mikil; séu þær nú miklar, þá er þó hans nafn meira, hvörjum Gud hefir gefð nafn yfir öllum nöfnum, Phil. 2; hvort er hans nafn? eyllifur Fadir og Fridar-þöfðingi, Esa. 9. Þar fyrir, svo sem fadirinn er börnunum líknsamur, svo vill hann vera öf mistunsamur. Hans náð yfirgnæfir allan stílning; þar fyrir kann syndin aldrei að vekja svo mikla styrjöld í ángráðu hjarta, að hvar sem að hún yfirgnæfir, þar yfirgnæfi þó náðin miklu framar, Róm. 5. Gud dó ekki til þess, að þú stýldir orvænta, heldur trúá. Meira kostadi hann að gjalda fyrir þínar syndir heldur enn fyrirgefja síðan. Bæt þess vegna ekki því ofan á allar þínar syndir, að þú gjörir þonum þann órétt, að hann sem þoldi þinn smánarlíga dauða og bitrustu helvítis-píslir fyrir þínar verstu og þrópligustu stammir sinna óvina, hann muni burtu reka frá sér einn ydrandi syndara sem til hans kemur í nafni hans forþénustu. Hverki ydranina né trúna tekur þú af sjálfum þér; hann sem tveikti í þér ydranina, hann mun ei láta trúna vanta, því hann veit að hún er ónýt án þessrar. Þar fyrir, nær þú hefir þinn mesta óþöð á sjálfum þér, þá ert þú Gudi það þekktur, því meiri gleði er í himninum yfir einum syndugum, sem ydran gjörir, heldur enn yfir 99 réttlátum, Lúc. 15. Nú þekki eg suma menn, og þessi þekkt, sem að sonnu ekki efast um krapt og verðugleika Jesú forþénustu, né Guds ómálanlíga mistunsemi, að þeim muni syndirnar fyrirgefjast, ef þeir gjöra verðuga ydran, en það liggur þeim yfirmáta þungt í stapi, að þeir fái ei svo þeita ydran gjört, að hún sambjóði stærð og sjálða syndanna, af því þeir eru sér þinna verstu glæpa og þodorda-brota meðvitandi, en þeir fái ekki svo hjarta sitt í-sundurmarid með lögmálsins þamri, sem þonum lífi, er ekki býr nema í sundurknosudum hjörtum, Esa. 57; og er þetta að sonnu ekki ófyrirsynju, því eiga svobdan mannesþjur að kosta öllum sálar og lífs kröptum til að sundurflíta og plága hjarta sitt með idugligri minningu þeirra glæpa er þeir drógt þafa, og ekki síður gjæfðu Drottins, er þeir þafa stógt, heldur enn hans veidi, og mun þess-þáttar mannesþja fyrir iduglíga þæn og vana, án alls efa fá girnd

síns hjarta af þönum, er þessi fórn alleina líkar, Ps. 51. En þótt að tárin renni ekki af augunum, þá er það á stundum náttúrunnar brestur, og heimtar Gud það af eingum, sem hann hefir ekki gefið þönum. Nóg er það, ef hinn innri maðurinn elagar sig, ásakar, sakfellið og straffar; enn ef þér virðast þínar syndir enn þá stærri, enn að þér líti við sjálfan þig, þá vit að þetta er þin þægiligasta og mesta yfirbót hjá Gudi, sem af þinni hendi má framkoma, og munt þú heyra með St. Páli: lát þér nægjast mína náð, minn kraptur er í breiðum máttugur, 2 Cor. 12; og er ei ólíkt, að hinn alvissi Gud gjafi þér slíkt til góða, því ef þú þættist þafa að fullu yðran gjört fyrir syndirnar, þá má fle, að þér væri þætt við að falla til þeirra aptur. Halt þér þess vegna við hans miskunar fatur, og slepp þönum ekki fyrr enu hann hefir blefsað þig! Hér er oss gott að vera, sagði Petur, þegar Jesús forkláradist á sjallinu helga; vér viljum gjöra þér þrjár tjaldbudir, þér eina, Mósi eina og Elíe eina, sagði hann, Matth. 17. Eg gleðst að sjönu með Petri af þessari dýrðar-sjón, 2 Petr. 1, og dáið að henni í allan máta, en þori þó ekki að óska mér hinnar sömu, á-méðan eg ber eptir mér lífhama þessa dauda, þenna fúla synða-seð, þenna ronda ham, fullan allra girnda og lasta, því eg kvíði við að mín syndug augu, er svo margt ílt þafa seð og vænt um þótt, að þau mundu ekki standast þann himnefsta dýrðar-ljóma; mér mundi þið sama í hug koma og Manósha sagði forðum daga við kvennu sína: við þösum seð eingil Drottins, því munum við eflauft deya, Júb. 13. En mætti mér það þeppnast, ó, Herra Jesús! sem þinni bersyndugu forðum, að stríða að þínum blefsudu fótum, og þvo þær í tárum míns hjarta, og smyrja með oleó minnar yðranar; Lúc. 7, þá vilða eg segja: hér er mér gott að vera, þar vil eg flatur liggja, þadan skal mig einginn draga, þar skal mig einginn forðæma, þar skal einginn mér um mínar syndir brísla, heldur mun eg heyra þau fagnadar-ord: þönum fyrirgaflst mikið, því hann elskaði mikið; far í friði, þin trúa gjörði þig hólpinn. Ó, Herra! þegar vér koflum oss flatic til skarar fóta þinna, Ps. 110, ekki með óvinum þínum, heldur með þessari saka-konu, þá lát þinn góða Anda mæla þessi huggunar-ord í vorum hjörtum. Þenþeyr það náðar-fulli Gud, fyrir Jesú þíns Sonar forþenustu, og gef oss þar til þessa þíns sama Anda styrk, og aðstod í hans nafni, amen!

Annann Sunnudag eptir Páska.

Gudsþjallid, Jób. 10 Kap.

Jesús sagði til Gyðinganna: eg em góður hirðir. Góður hirðir gefur sitt líf út fyrir sína saudi, en leigulidinn og hann sem ekki er hirðir, hvers að saudirnar eru ekki eiginligr, nær hann sér úlfinn koma, þá yfargéfur hann saudina, og flýr í burt. Og úlfurinn grípur saudina, og sundurdreifir, þeim; en leigulidinn flýr, af því hann er leigulidi, og gjættir ekki saudanna. Eg em góður hirðir, og eg þeckti mína saudi, og eg þeckti af mínum; svo sent Sadirinn þeckti mig, og eg þeckti Góðurinn, og eg legg mitt líf út

fyrir mína saudi. Eg hefi og adra saudi, sem ei eru af þessu sauda-húsi, þá byrjar mér og hér til ad leida, og þeir munu heyra mína rödd. Og þar mun verda eitt sauda-hús, og einn hirdir.

E r o r d í u m.

Í fyrra pistli til Elm. 3, segir Postulinn, ad það sé mikill leyndardómr gudhræðslunnar, ad Kristur sé heidngjunum prédikatur. Gudhræðslu nefnir hann hér kristindóminn, svo sem vísar annarskadar í sínum pistlum, það er hinn sauna lærðóm um Frelsara heimsins. Það er sú gleðiliga hirðirins raukt, er Drottinn talar um hér í Gudspjallinu, hver og þefir sagurt látid á medal vor, því segir hann: eg hefi og adra saudi, sem eðki eru af þessu sauda-húsi; í hvorjum hann bendir til spádóms Ezechelís, 37 kap., hvor Drottinn svo talar: minn þjón David skal vera konungur yfir þeim, og þeir skulu allir þafa einn hirdir, ad þeir gangi í mínum réttindum. Gleðiligt er þetta ad þeyra, br. m., fyrir það fólt er sat í myrkrunum, Esa. 9, og fyrir þeirra eptirkomendur, sem erum vér; en svo gleðiligt sem það er, svo þryggiligt er til þess ad vita, ad þeir eru svo fáir, sem það vill rætast á, nú á þessum verstu og síðustu dögum, því svo segins hendi sem ad margir af heidngjum tóku á móti þínu fyrsta kristni-bodi, svo fáir eru nú þeir vordnir, sem eðki drepi hendiinni við þessari Guds náð; og svo sem ad Kristur fann varla þann, er hann þecti í sinni fyrri tilkomu, svo er ad ugga, ad hvað sem hann tefur úr þessu ad koma, þá muni hann valla finna trú á jörðu, Luc. 18, edur þá, er hann þecti fyrir sína. Og fyrir það, ad það er svo almennt vordid, ad dauðþeyrast við raufu hins góða Hirðirs, þá vil eg út af Evangelíó tala um þá hluti, er kunna ad uppvækja ofi til ad ljá henni vor eyru, svo ad vér eðki út af sofnum í dauðanum. Séf ofi þar til þinn And, himnesti Gadir! fyrir Jesú forþénustu, amen!

Utléggíngin.

Vakna upp þú sem sefur, og rís upp af dauðanum, segir Postulinn, Eph. 5, svo mun Kristur upplýsa þig. En hvor við skylði sá vakna, er sefur í syndunum? hvor við skylði hann upprísa, sem er dauður í þeim? nema við raukt hins góða Hirðirs, er sagdi forðum daga, þá hann framsetti eptirleifinguna um sæðid, Matth. 13, hvort ad er Guds ord: hvor eyru hefir ad heyra, hann þeyri. Guds rödd er þetta en eðki manna, sagdi fólkid, það er þeyrði á tal Heródes, af því hann taladi svo snjalt, Act. 12; en eg má það allu heldur fara heim til þessa góða Hirðirs saubanna, þess Biskupsins með þá vellarðu tunguna, Esa. 50, það eru Guds ord, en eðki mara er hann talar, og þykist eg nóg þafa sagi, þegar eg segi, ad það Guds ord séu. Þú syndugur maður, er þetta þeyrir, lát þér það til hjarta gánga, og hugsa hvor sá er, sem við þig talar; það er einginn jardnefcur höfðingi, eðki konungur edur keisari, og mundir þú þó þeyra þá með hinni mestu athygli, en það er Drottinn himins og jarðar, sá ed hefir konunganna hjertu sér í hendi, og all veröldin leifur fyrir honum á reidi-stjálf, þegar hann talar, Orðsko. 21. Mikill má vera munur Abrahams forföðurs og þín, ad þegar hann taladi við Drottinn og þó í manns-lefi, þá varð hann svo audmjúfur, ad hann sagði: nú vilða eg þó tala við Drottinn þótt ad eg sé mold og aska, Gén. 18; og rak sá Guds maður þó annara eyrindi og eðki sitt í það sinn; en þú, sem ad liggur hrasaður medal ræningja, Luc. 10, og gefur þér einga björg veitt, já, þú, sem veltir þér í syndunum dagliga, eins og einn maður í

sinni hvílu, þú villst ekki heyra þegar Drottinn kallar í sínu heilaga orði. Hugleid, að ef þú ættir að taka eyrindi nokru af höfðingja einhverjum, og þú svarar þeim öllu æðru enn því sem til þess heyrði, edur þú létist það ekki heyra, mundi hann ekki bráðliga reidur verða og reka þig á dyr, edur láta í sjötur fasta? O, hvað mikil skilur þá Gud og mennina? hvorsu oft kallar hann ofs fyrir sig í sínu heilaga orði? hvorsu oft verða ofs hans eyrindi á hendur falin? hvað tíðir býður hann ofs hvað vör gjöra skulum og ógjört láta? en það gengur eins fyrir mörgum af ofs, eins og Sýrach skrifar um hinn heimsta, að það er eins við hann að tala og þann ed sefur, nær þú hafdir lokið ræðunni, spyr hann eptir hvað þú sagdir, Sýr. 22. Eins gengur það mörgum þeim ed orðid heyra edur lesa; menn muna það varla meðan það heyrt edur lesið er, auk heldur að þeir færi þess nokurn ávænt, rétt eins og St. Jakob talar hér-um, að ef nokur er orðsins heyrari og ekki gjörari, hann sé líkur þeim manni, er sinn náttúrligan yfirlit í speigli skodar, Jak. 1; því hann skodadi sig, gekk burt og glemdi hvíllur hann var; svo sjáum vör (ef vör þó sumir að því gjætum) í heilugu Guds orði, hans gjæfku og vora ílsku, hans þolinmæði og vora þvermóðsku, hans óútsagjanligan hjærleika og vort hatir og leida, sem vör berum til hans réttinda, en vör glemum því svo fljótt, að það hefir lítinn stad hjá ofs til aptur hvarfs frá syndunum, né lífnadarins leidréttingar. Gjætum þó að því í Jesú nafni, gjætum að hvorsu dýrmætt að þetta orðid er, og hvað mikil það hefir kostad ofs að birta; það er ekki eins og það orðid, er Gud taladi í upphafi, og skóp þar með himin og jörð, Gén. 1; ekki eins og það hann taladi til vorra fyrstu foreldra, er hann straffadi þau fyrir syndina, og rak þau út af Paradís, Gén. 3; ekki eins og það hann taladi til Ísraels sona í eyðimörkinni, og þeir beiddust undan að heyra það, Exód. 20: heldur er það líffins orð, Jóh. 6, fyrir hvort að Guds Sonur hefir uppá sig tekið vort auma holt og blóð, og í þessu sama holti lifid allar eymdir mannligs holds, hungur, þorsta, flæðleysi, útleigd, orþyrgd, háðungar og brixli ógudligra manna, ofsjóknir, sjötur, hráka, húðstrokur, högg og slog, og að síðustu hinn smánarliga dauda á krossins gálga. Allt þetta vann hin eylísa Hátign til þess að opinbera þetta líffins orð sínum sjandmönnum, er gengid höfdu í sveit með Andskotanum; og þó stammaft sín ekki einn gjálfsur og þverbrotinn syndari að troða þessa Guds gáfu undir fótunum, lætur naudga sér til að heyra það og læra, og kallar þeim veitt í, sem Guds Sonar umbod á hendi hafa, ef þeir fá þrýst þeim til að sýna sig undir heyrn Guds orða; seig mér, þú sem ekur þér við að sitja undir einni predífun, hvort mun Guds Son hafa kostad meira að fá sitt orð þér opinberað, edur þig að heyra það? þú munt nærri geta, er þú les hans píslar-sögu, hitt veit eg, að hann lángradi til að líða allar þær kvalir, sem þar í ritadar eru, þinna vegna, en hvort þig lángrar svo til að heyra það orðid af krossinum, það bíð eg sjálfa þig að hugleida. Segid mér enn aptur, hvers vegna mun hinn góði Gud hafa unnid svo mikil til aumra manna sálhjálpur? þurfti hann þess sjálfsur við? sjærri sé því! himnarnir útskíra hans dýrd, og festingin verk hans handa, Ps. 19; mundi hann hafa lifid nokurn stórt á dýrd sinni, þótt manneskjan hefði eyllífliga kvalist í helvíti? nei! eins vegsamlegt hefði verid hans réttlæti, svo sem nú er hans gjæfka, þótt eingum hefði hann mist-

mað; er honum noðud veitt í vorri þjónustu? langt frá! þar standa frammi fyrir honum étal þúsund himneskra herskara, sem lofa hann og prísfa án afláts nótt og dag, hverra dýrðligar raddir og lofsaungvar langt yfir-ganga vort syndugt kvak, er vér látumst vegsama Guð með hér á jorðunni. Hvar fyrir látur hann þá sitt dýrmæta ord prédíka? hverjum til gagns og góða? þér, þér! ó, þú rænulaus og þverbrotinn syndari! og það út af einfjarri náð sinni; og þó leggja syndugir menn þenna himneska leyndardóm að svo listu, að menn vilja nálægt allt annað heyra. Sé það ei annað sem kunnir að þvinga oss til að hefja matúr á Guðs heilaga orði, þá lítum til vorrar saurugrar sæðingar; hvað vórum vér nær vér sæddumst í heim þenna af móður-lífi? reidinnar börn, Eph. 2, eintómis hold og blóð, Jóh. 3, sem ei kann Guðs ríki að erfa, 1 Cor. 15; en hvað erum vér nú? Guðs börn og erfingjar enlífs lífs, Gal. 4, ef vér trúum á Guðs Son og varðveitum hans ord; en hvar fyrir er það stæð? mun ekki fyrir Guðs heilagt ord, hvort að er í vatninu og með vatninu, nær vér gjörumst Guðs börn af reidinnar börnum í heilagri vatns-laug? Svo er þá Guðs heilagt ord hin fyrsta mjólk, hverja vér inndrekkum strax með móður-mjólkinni, fyrir hverja vér oblumst þið andliga líf, án hvors þið líkhamliga er eðert annað enn dauði. En Guð náði oss auma og synduga, að þegar vér dragumst á legg, þá velgir oss við þessari barna-sæðu, án hvorrar einginn. spekingur, einginn meistari, einginn doctor hefir þó fullordinn gjörst í Guðs þeckingu. En hvað velður því, br. m.? það meðal annara, að margir óvitir og hirdulausir foreldrar, er sjálfir kannsté lítid edur eðert vita sér til sálhjálp, þeir lenfa börnunum fyrir að denjast á brjósti hinnar gjálfsu hóru veraldarinnar, heldur enn á hina skynsamliku og svisku mjólk, er St. Petur drekkur þeim til af, 1 Pet. 2, að þau vari í henni. Gjatíð þó að sálum yðar, kristnir menn, þótt þér ekki mikit hirtið um sálir barna yðar, því Guð mun eflaust krefja þeirra af yðar hendi, Ezech. 33, sem vegna yðar forsómunar enlífliga glataðar verða. En þótt að það hafi verid foreldranna skuld að þau hafi ei uppfræðt nockurn á hans úngmennis-alðri, þá viti hann samt, að það verður hans eigin skuld, þegar hann kómur til vits og ára, ef hann fer áfram í slíku óviti og hirdulensi; þar fyrir ef nockur er sá, að hann vanti það er hann vita þarf til sinnar sálhjálp, sem eg bylst ekki við, að fleiri enn færri vera muni, þá láti hann sér um alla hluti fram vera annat um, að sá þess leidrétting hjá þeim sem betur vita, ef hann elskar sálu sína, og skammist sín ekki, því fyrir hverjum vill hann skammast sín? ekki fyrir sínum sáluforgara, því ef þar er nockur Guðs Anda neisti í honum, þá mun hann sagna því, að einn fástroður vesælingur vill leita ráðs til hans í sínum sálhjálp-efnum; ekki fyrir neinum gudhræddum edur vitrum manni, því svo langt er frá því, að nockur sá sem Guð elskar muni hlæa að því, að þeir mundu kalla það los-verðt, og vera eins lundir og þeir sem í himninum eru, hvar meiri sögnubur er yfir einum syndara, sem yðran gjörir, heldur enn yfir 99 réttlátum, Luc. 15; fyrir hverjum skyldi hann þá skammast sín? fyrir gárungum veraldarinnar, sem jafnvel hlæa að Guði og öllu því honum tilheyrir. En þess er stórmunur, að taka á-móti því spotti, sem einfis er verðt, og að standa með kinnroða fyrir

Guds dómi á síðasta degi; og hvernig svo öllu þessu er varid, þá hyggid ad, hvort ad sé minni minkun ad allir viti það einn verði ad fara til helvítis fyrir vanvitsku sakir, ellegar ad leiddréttast af öðrum sem betur vita, svo menn kunni ad verða erfingjar enlifs lífs. Nú er það ekki nóg, Guds barn, ad þú kunni þinn barna-lærdóm, og vitir hvað þú átt ad trúa, og nokurn-vegin ad gjöra; þar eru svo mörg tilfelli sem ad ofs mæta á þinni hættusömu reisu frá vögunni til grafarinnar, bæði í andligan og líkhamligan máta, ad fá sem vill fara hina réttu leid, hann getur ekki verid án leidarvísirs Guds heilagra orða, hvort David segir ad sé ljós á sínum vegum og lampi fóta sinna, Ps. 119, hann sem þó var einn vitur konungur. Med Guds orði verðum vér endursæddir, med Guds orði uppræddir; þau temja vorn ungdóm, styrkja fullordins árin, hugga ellina. Hvað er einn unglingur fá ad ekki hefir Gud sér fyrir augum? hann er eitt ráðlaust villi-dír, einn galinn foli; því segir David: hvernig kann æsku-madurinn ad ganga sinn veg óstraffanliga? ef hann heldur sér við þín ord, Ps. 119. Því verður mörsum þeim, er Guds ord og góðar mentir forsmá í ungdóminum, ad þeir eldast aldrei, þótt þeir átræðir verði; en hvar eiga þeir Gud ad finna? hvar eiga þeir hann ad sjá, nema í hans orði? Hvað er madurinn þá hann er fullordinn án Guds orða? látum þónum ríkdóm hlötnast, hann er Satans og mammons þenari, nema hann læri í góðum verkum ríkur ad vera, sem Páll býður, 1 Tím. 6; en hvar skal hann það læra nema í Guds orði? látum hann setjast í mefrod og virðingar, hvað er hann fyrir utan leidsögn Guds orða? eitt flíp fyrir utan flýri, nokurskonar ryk, sem vindurinn upp í loftid fleyfir; það sjáum vér (því verr) á mörsum afglapa, sem ad luckan tyllir upp í háan sels, sjálfum sér á-stundum til spotts og og minnunar, en öðrum til skada og meinsemdar. Ellin er ad sonnu í sjálfri sér heidarlig, jafnvel eptir Guds bði, levít. 19; óskandi væri ad hinir ungu hefði þar eptir vilja eður vit á, ad sýna henni tilbæriligan heidur; en einn gamall madur fyrir utan ótta Drottins, er vidundur veraldar, því Guds ótti er það, sem hann átti framur öllu ad læra á sínum ástundum og kunna öðrum ad kenna sem yngri eru, má því sýnast ad hann hafi lítinn ávært æfi sinnar, ef hann er ungum verri í þekkingu Guds og hans heilögu orða. Segid mér, í hverju er vor fristindómur mest fölginn? í þeim þremur hlutum, ad eg meina, ad yðrast syndanna, ad trúa þar verði sér fyrir Christum fyrirgefna, og svo ad láta af þeim framvegis. En hvernig viltú þekja syndina, nema Guds ord sýni þér hana? Það er einn spegill í hverjum madurinn kann ad skoda hvílikur hann sé; arid eður agnirnar í löptinu fáum vér ekki sed, nema í sólar-geislanum. Gætum þess, br. m., ad þótt ofs sé í bodordunum sagt, hvað vér eigum ad gjöra og ógjört láta, þá er það margt smátt í fari voru, sem bodordunum er mótfæðiligt, og vér mundum ekki skynja, nema ofs væri það framur sýnt af Guds heilaga orði, sem ad er hinn segursti geisli þeirrar blessudu réttlætis Sólar. En einginn er affakadur, þótt eigi viti hann Guds vilja, því fá sem án lögmáls syndgar, hann skal án lögmáls fyrirfarast, segir Postulinn, Róm. 2. Hvað eigum vér um sjálfan Gud ad tala? lítid til hinna fyrri daganna, sagði Móses við Ísrael; lítum til heidingsjanna, fedra vorra, hverjir ad gengu til mállausra flúrgöda og þjónudu þeim, 1 Cor. 12. O, hverfu mættum vér þá hinum allsvaldanda Gudi þaðar kenna med grátandi

tárum, að hann hefir ofs sína hátign, sína gjæfku, sitt réttlæti, sína þolinmæði og sína guddómlega speki opinberað í sínu heilaga orði, svo að nær væt berum vort saurugt líferni, er væt flodum í speigli lögmaðlsins, saman við hans guddómlegan tignar-ljóma, þá fáum væt vit á að flammast vor, að ydrast, að aubmýkja ofs undir völduga Guds hönd, og offra hönum þeirri fórninni er hönum alleina líkar af vorri hendi, sem er harmþrunginn og fundurknofsaður andi, Ps. 51. Nú þegar væt höfum svo þecct syndina, og sjáum ofs eðl annað búid enn enlifar helvítis píflir, hvar vildum væt fá bót við þessu, væri ofs það eðl opinberað í Guds orði, að hans Sonur væri í heiminn kominn, til að kalla synduga og eðl réttláta til ydranar? Matth. 9. Þegar Andskotinn lætur einum glæpa-manni, sem allann sinn aldur hefir í vonðskunni alid, ofbjóða þær syndirnar, sem hann hefir locað hann til, svo hann á flamt til að ervænta sér Guds náðar, hvar vill hann fá bót við þessu, ef ei þesdi hann þau lýknar-ord Guds, að svo sannarlíga sem hann lífi, vilji hann eðl syndar-ans dauda, Ezech. 33, og ænnur þvilí? Nú þegar þú átt að upphyrja hina nýu hlýdni, og sjna að þú sér Guds barn vordinn af þral syndarinnar, en Andskotinn, heim-urinn og holdid freista þín, hvar vilt þú fá ráð til að útsloeka öll eldlig flenti hins prets-vísa, Eph. 6, nema í Guds orði? hver kénir þér að krossfesta holdid með þess girndum og tilhneigíngum, Gal. 5, nema Guds ord? hvær yfirvinnur heiminn, nema fá, sem fæddur er af Gudi? 1 Jóh. 5; hvar fyrir? því hans sædi er í hönum, segir Jóhannes, 1 Píft. 3; hvært er það sædid? það er Guds ord, segir Drottinn í eptirlíkingunni hjá Lúkam, kap. 8.

Hér verð eg og að minnast noðud á vora kyrkjungaungu, og heyrn Guds orða í hans húfi. Það er ofs öllum vitanlígt, að í sínu musteri hefir Gud sett minn'ng síns nafns, þar vill hann dýrkast og tilbídjast, Erób. 20; þar eigum væt að tala við hann í vorum bænum, og heyrna hann aptur til vor talandi í sínu heilaga orði; þar eigum væt að taka réttindin af kénimannsfins munni, því hann er eingill Drottins, Malach. 2. Ritníngin er að sonnu brunnur hins lifanda vatns, er Krístur vill ofs gefa, hver sem af því drecfur, hann mun eðl þyrsta að enlífu, Jóh. 4; en væt megum fléstir segja eins og hin fávísa samarífla kvenna sagdi við Jesum forðum, það er djúpt ofan í brunninn, en væt höfum eðlert að ausa með. Guds ords þénarar eiga að vera ofs í þessu, svo sem Nebecha var Eleazar, Abrahams sendimanni, að hún jóf vatnid upp af brunninum fyrir hann og hans úlfalða, Gén. 24; eins og Jakob var Rachel, er hann velti hinum mikla steini af brunninum, svo hennar fædur-hjörð kunni að drecfa, Gén. 29; þeir eiga að sund-urkljúfa ord sannleíksins fyrir ofs, 2 Tím. 2, og gefa Guds hjúum í réttan tíma það þeim byrjar, Lúc. 12; því hvernig mega þeir trúna, nema þeim sé preðíkad, segir Páll, Róm. 10. Haf því ráð Salómons, er hann segir, Pred. 5: vakta þínar satúr, nær þú gengur í Guds hús, og vert heidur búinn til að heyrna, enn til að gefa offur hinna heim-stu. Svoddan offur má kalla þeirra Guds þíonustu er birtast í hans húfi, alleina fyrir síða sakir, en hugsa allt annað enn um það sem talad er. Nú veit eg þó, Krístinn maður, að þú segir: þótt mínir þánkar kunni að hvarfla híngad eður þángad, jafnvel undir preðíkuninni, þá fæ eg eðl við því gjört, hværflu vel sem eg vildi. Eg veit það er

fatt, og það má hver maður sðrum játa, því mannsins þánkar eru vöndir frá barnðómi, Gen. 8, en hitt geta menn vid-gjört, að þeir séu ei lángvöslum í burtu nær menn undir Guds orða heyrni sitja; því ráð eru noður vid því, br. m., að minna verði af þessu heldur enn kannske almenniliga sfædur; eg vil ekki hér tala um ógudligar mann-
 effjur, er setja sig til að hugsa allt annað, enn það sem af Guds orði talad er, til að styttu sér med þar stundir, er þeir ættu Gudi að gefa; um svöðdan Andsfötans musteri vil eg ekki tala, hinum vil eg ráðleggja er gjarna vilja orðid heyrna, en fá það ekki gjört sem vilbu þeir, fyrir náttúrunnar breiðleika sakir. Hid fyrsta er, að nær þú gengur í Guds hús, þá gjör það ekki af yfirþrepstap, heldur alvöru; en fyrir því að svöðdan hugarfar
 tökum vér ekki af sjálfum oss, þá biðjum Gud inniliga um að gefa oss ástundan og eptir-
 tekt sinna heilögu orða, nær vér ingaungum í hans hús, hvað nær vér gjörum af hjarta, þá er einginn efi á því, að hans Andi biður fyrir oss med óumræðiligum and-
 vorpunum, Nöm. 8, og framkvæmir í oss það góða verkid. Hid annað er elskan til Guds, hvarja vér öðlumst bæði med bæninni, ef hún er alvarlig og iduglig, svo og med
 sifeldri ihugan Guds tignar og vors överbugleika, hans ærlætis og vorrar þarfar, hans gjæfðu og vorrar iðfu, hans þolinmæði og vorrar þvermöðsfu, og kann oss aldrei að
 bresta orsök til þessa, því á hvarju augnabliki meðtökum vér hans náðar=velgjörninga, og á hvarju augnabliki syndgumst vér á-móti henum, svo þegar vér berum þetta saman
 í hjarta veru, þótt ei sé nema kvöld og morgna, þá kunnum vér ekki að fara á mis vid það, að fá eina breunandi elsku til hans, sem oss ógudliga og synduga orma sparar í
 náð sinni, og gjörir oss ei að síður allt til góða, þótt vér hann vísvitandi til reidi reit-
 um. Nú er það vitanligt, að ef vér elskum noður og virðum, þá vigtum vér hvert
 orð er hann talar, og þykir vænt um það, og þótt það sé heimsta á-stundum, þá er vor
 breiðleiki svo mikill, að vér höldum það gullvægt, hvað sem út af hans munni kemur;
 og því skyldum vér þá ekki elska Guds orð, ef vér hann elskum, þar þau eru í sjálfum sér
 dýrmatari enn hid besta gull, og satari enn hunáng og hunángsfeimur, sem David segir, Ps.
 119. Enn-þá framar, höfum vér ekki yndi og gaman af að heyrna talad um þá hluti er oss
 þykir vænt um? Sjó-madurinn talar gjarna um siglíngar, stríðsmadurinn um orlæg, hinum
 ágjarna leidið aldrei að heyrna ræðt um sjáraflan, vífunda-manninum um heims-speki,
 logvitringnum um þess-háttar hnggindi, því hvar yðar sjársjóður er, þar er yðar hjarta,
 sagði Jesús, Matth. 6. Allir erum vér ónæmir á hid góða í fyrstunni. Einn ung-
 língur, þá hann er fyrst settur til menta, þá er honum leid sú iðja, en eptir á fær hann
 svo mikla lyst þar til, að hann getur varla annað gjört; svo skal fá vita, að sér er vel fram-
 farid á Guds vegi, sem elskar hans orð; fái menn fyrst elskuna, þá er ekki að ugga um
 eptirtektina, því minir saudir heyrna mína raust, segir Guds Sonur hér í Evangelíó.
 Og segid mér, br. m.! um hvað ætti oss vænna að þykja, enn um sálar vorar, sem vér þó
 ekki vitum nema frá oss tekna verði á hvarju augnabliki; því skyldum vér þá ekki gefa
 hinn mesta gaum að því er þeim hjálpa kann, ekki til noðurs stundargagns, heldur til
 eyslra nota? En þessa elsku og rækt til vorra eigin sálra munum vér öðlast, ef vér
 venjum oss, á að bera saman þá dýrðligu víst, sem öllum Guds börnum er fyrirbuin med

Eðristó í hans ríki, og svo fordæmdra píslir í helvíti, hvar þeir eta sínar túngur út af þínu og ofraun kvalanna, Apóc. 16. Í þriðja máta, barn Guds, nær þér annarligir eður syndigir þáttar í hug fljúga undir Guds orða heyrn, þá lát þú þá semu verða þér til uppvakningar, id þú skammist þín, að þú hafir þannig saurgad Guds musteri, og slá þannig Andsfótana ned sínu eiginn sverdi; því að vísu mun þig ángra það, ef þú ert Guds barn, að þú ert svo undir syndina felldur, Róm. 7, að þú getur ekki eina stund vakad með Drottini, Matth. 26; og nær þig það ángtar, þá munt þú bráðliga leita aptur, til að finna hugsvölun sálu þinni í því, sem fyrir þér er talad af helgum stad. Vildu menn nú þetta þrent gaumgjæfliga athuga, þá er eg fullkomliga viss um, að margur færi betri heim aptur í sítt hús, Lúc. 18, undan Guds orða heyrn, heldur enn mig uggir að menn almenniliga gjöri, hvað Gud náði! Nú er það þó ekki nóg, br. m., að menn heyrir Guds ord með athygli, nema menn færi þar af ávænt í þolinmæði, Lúc. 8; vör eigum að rótfesta það svo, og gróðursetja í hjartanu, að nær vör freistumst af einhverri synd, að vör þá strax höfum strugt vígi, á-móti henni, í því sem vör höfum numid af Guds heilagri kénningu. Hvað gjörði vor góði Meistarinn nær hann var freistadur, þótt ekki væri honum hætt við að sigrast af Djöflinum, þá sló hann samt þann óvin með Guds orði í heilar þrjár reisir, svo að hann skammadist sín, og forlét hann, segir Gudspjallamadrinn, Matth. 4. Gjör þú eins kristinn madur; en hvernig vilt þú fá það gjört, nema þú hafir numid það og geymt í hjarta þínu? og kunnir þú af einhverri freistingu yfirstiginn að verða, hvernig villt þú fá lækning þar við, nema af því sem þú kant af Guds orði? Í sama máta, nær þú fær xfsk eður tækisfari til að gjöra nokkud gott, þá eiga heilög Guds ord, er þú hefir áfnad í félsjób hjarta þíns, að minna þig þar-á, og gjörir þú ekki þetta, þá má þér það id litlu gagna, hvorsu bænheitur, hvorsu gudrækin sem að þú situr undir einni prédikun, því það vill eins til gánga og um sæðid, Lúc. 8, það er féll í grýtta jörð og á-medal þenna, að svoddan manneskjur annaðhvört medtaka orðid med sagnabi, en hafa þó ekki nokkra rét, því um stundar-sakir trúa þeir, og falla frá á tíma freistingarinnar, eður og id þyrnin, það eru sorg, audæfi og girndir heims þessa, vara upp med því og kesa það, so að það færir eingan ávænt. Eg efast ekki um, að þar muni nokkrir vera, sem ásetja t gudrækiligan lífnad nær þeirra syndir eru straffadar í Guds orði; en hvað fáir þeir u, er fylli það med verkinu, er audsært af ógudligu framsferdi mannanna í heiminum; bud gjæfi þar væri einn Samarítan á-milli tíu Gyðinga, Lúc. 17, einn Abraham í þerar, Gén. 20, og tíu gudhræddir í Sódóma, Gén. 18. Þig ydrar af hjarta þess þú hefir Gudi á-móti brotid, og þú losar að syndga ekki vísvitandi framvegis. En ig mér, kjarl! nær ætlar þú til þess að taka að lífa betur? munu þeir ei fáir er aupa strax úr tollbúðinni med leví, og fylgja Eðristó eptir? Lúc. 5; nær ætlum vör að taka til að elsta Gud og hans heilaga ord, að virða og óttast hans nafn, sem ofs rjar, að heidra foreldra og yfirbodna, Exód. 20, að aga börn sín og uppala þau í ta Drottins, Eph. 6; nær ætlar hinn heipræki að taka til að elsta sinn óvin, Matth. þinn lauslæti að gjöra sáttmála við sín augu, Job. 31, þinn ágjarni að láta af að la, ræna og svíktja, Eph. 4, lygarinn að rægja og baktala, 1 Pet. 2; nær ætlum vör

ad þreinsa hjörtu vor af þessum dauðligum verkum og svírvírdingum? kanske nær vér getum ekki lengur, edur nokkru eptir það vér erum dauðir. En Davíð segir, Ps. 115: að þeir þrifi ekki Gud, sem ofan fara í helvítid, og mun það þá verða nokkud um seinna, að gjalda þönum þá skuld, er þönum átti hver að lífa. O, þú náðugi Gud! skapa þú í oss þreint hjarta og gef oss einn nýan vissan anda, Ps. 51; snú þú oss, Drottinn, þá er oss snúid! Jer. 31; lát oss þafa lýsting vora í þínu legmáli, og tala um það daga og natur! Ps. 1; séu þín heilögu ord eptirlæti vorra sálna, og þín réttindi framar af oss metin, enn gnægð allra auðæsa! Ísrael sagði forðum daga við Mósen, er Guds reidir slógu í Hóreb: vér viljum ekki framar þeyra raustina Drottins Guds vors; tala þú til vor! Exód. 20; en Móses hefir ekki forgefins sagt til þeirra: einn spámann mun Drottinn Gud yðar uppvækja yður af þræðrum yðar, líkan mér, þönum skulud þér hlýða, Deut. 18; líkan að sonnu, ó, Móses! en þó miklu betri, miklu aðri, miklu fullkunnari, hver ed einn lítlogandi þér-kveik mun ekki útslökva, edur bráðadan reyri í-sundur brjóta, Esa. 42; það ert þú, ó, Herra Jesú Chríste! sannur Gud og sannur maður, þar fyrir segjum vér með fullu trausti, ekki með Ísrael, heldur með Samúel: tala þú, Drottinn! þínir þénarar þeyra, 1 Sam. 3; vér viljum hans röddu þeyra, er látur oss segja: gjörð yðran, þvíad Guds ríki er nálægt, Matth. 3; en ekki ofmjög óttast rödd hans er segir: helvabur sé sá sem ekki heldur allt það sem skrifad stendur í legmálinu, Deut. 27. Vér aumir og vesalir jafdar-maðkar, viljum þönum þeyra, er segir: komid til mín allir þér sem erfiði drýgid, og þúnga erud þjáðir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11; en vér stélfumst að þeyra hans raust, er segir: hver sem gjörir þetta hann mun lífa í því, Levít. 18. Þar-fyrir tala þú til vor, Drottinn! hvört heldur það stéður með þrumu legmálsins til að straffa í oss syndina, edur í blíðvibri Evangelíi til að hugga oss aptur, þá viljum vér allshugar fegnir segja: blessabur sé sá sem kemur í nafni Drottins! Matth. 21. Gef oss það hjartalag, ó, Herra Jesú! fyrir þína forþénuftu, amen!

Þriðja Sunnudag eptir Páffa.

Gudspjallid, Jóh. 16 Kap.

Þ þann tíma, sagði Jesús til sinna lærisveina: innan lítils tíma munu þér ekki sjá mig, og þá enn innan lítils tíma munu þér enn sjá mig aptur, því eg fer til Fæðursins; þá segdu sumir af hans lærisveinum sín á-milli: hvað er það að hann segir til vor: innan lítils tíma þá munu þér ekki sjá mig, og þá enn innan lítils tíma munu þér sjá mig aptur, því eg fer til Fæðursins? þá segdu þeir, hvað er það hann segir oss: innan lítils tíma? vér vitum ekki hvað hann segir. En Jesús formærkti, að þeir vildu spyrja hann að, og sagði til þeirra: þér spyrjid að þessu yðar á-milli, það eg sagði yður: innan lítils tíma munu þér ekki sjá mig, og þá aptur innan lítils tíma munu þér sjá

mitg; sannliga segi eg yður: Þér munud sýta og gráta, en heimurinn mun fagna, og þér munud hryggvir verða, en yðar hrygd skal snúast í fögnud. Ein kona, nær hún skal fæða, þá hefir hun hrygd, því hennar stund er komin; en þá hún hefir barnid fædt, minnist hún ekki þess harnikvæltis fyrir fagnadar saktir, þviad maður er í heiminn borinn. Og þér hafið nú að sönnu hrygd; en eg vil sjá yður aptur, og yðvart hjarta skal fagna, og yðvarn fögnud skal einginn frá yður taka. A þeim degi munud þér mig og einfiskis spyrja.

E r o r d í u m.

Það verði mér ekki að eg þrösti mér af nokrum blut, nema af krossi Drottins vors Jesú Chrísti, segir St. Páll, Gal. 6; aðrir þrösa sér af auðlegð sinni og nægtum, eins og hinn ríki dári, Lúc. 12; nokkrir af metordum sínum, eins og Nebukadnezar, Dan. 4; sumir af afli og kallmennsku, eins og Goliath, 1 Sam. 17; Heródes af sinni málsmilli, Act. 12, og gaf eigi Gudi þórnina; Pílatús af makt sinni, Jóh. 19, er hann þéttist hafa vald til að krossfesta Jesúm og að láta hann lausan; hinir af stórum ættum eins og Gyðingar, er sögduust hafa Abraham fyrir födur, Matth. 3; og hvað er það, sem að drambsemi þessarar gjálfu verastar telur sér ekki til gildis, jafnvel vonda hluti. Hinn óauðligi Lamedh þröfadi sér af félkunni fyrir kvínum sínum, Gén. 4, og eru þönum allir þeir líkir, er stóra sig af ódygdunum; þó hefir Andstotinn sýnt meistaraþýcki sitt í hjarta syndarans, hann fyrst kénur þönum til að dröggja glöpin, og síðan að láta sér vönt um hann þýtia; því ef að þrósum in gjörir jafnvel hina bestu hluti ekki einungis ónýta, heldur og að synd, svo sem Lausnariinn vottar, Matth. 6, um þá er gjördu góðverk til forðildar sér, að þeir hafa sín laun áttetid, hvað mun það vera þá að stóra sig af klájunum? en Páll er ekki svo lyndur; hann þrófar sér af því, sem veröldin kallar einkis bóls vert, af því sem hún forsmáir, því sem hún undan flýr með seglum og árum, og skal heldur fremja allar ódygdir, enn að hún verði fyrir því, það er krossinn Drottins Jesú Chrísti; og því segir Póstulinn hér strax eptir: fyrir hvörn mér er heimurinn krossfestur, og eg heiminum. Það er alfunnugt, að krossinn var þið smánarligasta píslarfæri í þá daga, og því var það þönum valid, sem er Konúngur dýrdarinnar, til þess að bera þar uppá vorar syndir. En svo háduðligt sem það var, svo mikla andstýgd segist Páll hafa á heiminum, og slíkan viddjóð hafi hann á sér. Lítið hér, krístinir menn, hvörnig þeir eru klapi farnir, sem vordnir eru eitt með Chrísti, og hverra kosta þeir eiga að vænta sér í heimi þessum. Enga mun hann hafa tjarari hafi af mönnunum, enn sína elskuliga lærifóetna, sem höfdu yfirgefid alla hluti fyrir hans klud, Matth. 19; og þó segir hann þeim fyrir í þessu heilaga Evangelíu, að þeir muni sýta og gráta, en heimurinn mun fagna; sama vill hann hafa sagt enn-nú þeim, er hann af hjarta elska. Og vil eg því alleinafsta út af Gudsþjallinu tala um þá hluti, sem ofi megi leida til að bera hans of þolinmóðliga. O, þú krossfesti Jesú! hjálpa ofi þar til með náð þíns Anda; bænþeyr það ó, Herri! fyrir þína forþénustu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þótt eðert annað væri sem kynni að verka hjá ofi þolinmóðina í mótlætinu, þá mættum vér þó hugleida, hvadan það kénur, sem er frá Gudi; hvært villt þú fyrir þönum sýna? segir neðud leirkerid til þess, er það gjort hefir: hvar fyrir gjördir þú mig svo? Róm. 9. Og fyrst að vér erum í Guds hendi svo sem leir, þá er það óviturligt að mægla á-móti þönum, hvað helst sem hann rid ofi gjörir; hann tnyttar ofi

sem ofs gjort hefir, hann sem ofs gjort hefir, hann hefir gjort þimin og jörð, stjórnað þeim, rædur þeim, og kann að endileggja þau, nær sem hann vill, því mun eg leppa við þvilíkan Herra? Því vil eg glíma við sjálfan mig, og gjöra mína mæðu enn þá stærri með ópolinmæði? æll veraldarinnar ráð duga ekki á-móti hans vilja Próf. 21, og allir helvítis kraptar mega ekki auka þínu minsta við mína plágu, fram yfir það, sem hann ásett hefir; því vil eg þá lifa við svoddan Hátign, svoddan Speki, svoddan Almætti, sem varir, rædur og stjórnað? Þegar ótal hundrud þúsund (þvilíkir ormar sem eg), eru að moldu vordnir, því mun eg þá berja höfðinu við þann stein, sem á mig er fastadur af svo voldugri hendi? Þar fyrir, br. m., nær mótlætið ofs að höndum ber, þá hugsum til þeirrar skyldu er vér eigum Gudi að gjalda, sem er að audmýkja ofs undir hans volduga hönd, 1 Pet. 5, hvað ekki er svo stór kunst í meðlætinu, jafnvel þótt vér gleymum því optligana; en í mótgáginum seft það, hverja virðing vér höfum á hönum, og hvað mikið vér viljum fyrir hann vinna. Lítum til Jobs, því hans polinmæði verður ofs af Postulanum sett til eptirdæmis, Jak. 5; þegar Guds hönd hafði svipt hann allum sínum börnum, allri sinni aleigu, þralum og ambáttum, þá sagði hann: Gud gaf og Gud aftók; sé nafn Drottins vegsamad að enlífu! Job. 1; hönum var Davíð líkur, þá hann flúði fyrir Absalon og sagði, 2 Sam. 15: segi hann svo, eg hefi ekki þóttan á þér, sjá hér em eg, gjeri hann við mig hvað gott þyfir í hans augliti; hvar-fyrir hann og segir, Ps. 39: eg var mállaus og opnadi ekki minn munn, af því þú gjörðir það. Eins eigum vér skapi farnir að vera, br. m., ef vér út af grunni hjartans viljum tjá vora audmýkt fyrir Gudi; og ef vér erum nú skyldugir til þessa alleina fyrir því, að hann er vor Gud og Herra og vor Skapari, hvað miklu framar erum vér þá skuldbundnir, þar eð hann tnyttar ofs aldrei, nema sjálfum ofs til hins besta. Segid mér, mun nokkud Gud, sá að er brunnur allrar gjæfðu, mun hann nokkud hafa yndi af að plága sín börn, og ekki gjöra það miklu heldur þeim sjálfum til góða? látum ofs ekki eigna Födur mistunsemdanna, 2 Cor. 1, þá harðyðgi, sem vér kllum þið vesta og grimmligasta á Fjandanum og hans limum, sem er, að hafa gaman af eyndum og mótgangi syndugra manna; Hvað þá? mundi ofs þykja það stefnligt barn, sem flýgi í hárið á föður sínum, nær hann agar það? og er því verr og midur, að vér ströffum optliga vor börn og þénara alleina til að steita skapi voru á þeim; en hann plágar ekki af hjarta eður straffar mannanna börn, Harmagr. 3, þar-fyrir er það þið mesta rænuleysi fyrir ofs að mægla undir hans födurlegri þirtingu. Segid mér enn aptur! þegar einn læknir býrlar ofs súran dryg til að gjöra vorn lífhama heilbrigðann, eður hann stér upp sárin, svo að þau skuli gróa þess fljótara, stýggjumst vér nokkud við hann, eður mótmælum því er hann vill gjort hafa við ofs? það gjörir einginn sá, sem heilvita er, og elskar heilsu sína, heldur þóðum vér hönum þar fyrir, og gjöldum hönum laun þar á ofan, jafnvel þótt hönum mistakist, sem optliga stædur. O, Guds barn! skyldir þú þá espast við hinn góða læknir, hvers mjúka græðis-hönd að yfir þín daudlig sár, til hverra þú ekki kunnir, fyrr enu hann lifgar þau með beifju krossburðarins, og ekki miklu heldur taka segins hendi þar á-mót, og gjalda hönum allar þakir þar fyrir? Ef

einn faðir sæi sitt barn frams fara í allri vonðslu og illu athæfi, og hann ekki straffaði það, ef fle mætti að það leiddréttist þar við, mundi honum ekki á hálsi legid vera af öllum mönnum? í sannleika, því hann væri þess verður, hann væri bænill og ekki faðir, er þannig brennti við sitt eigid hold og blóð; og þó viljum vér heimta af Guði, að hann láti oss bada í rósum og lifa að munudum vorum, já, fara fram í allskonar girndum og glæpum, og heita samt vor Faðir, þar hann er þó sá Guð, er ekki þófnast ógudligt athæfi, Ps. 5; varum vér án tnyttunar, þá varum vér hjá-börn og ekki synir, Hebr. 12. Dæmib því sjálfir br. m., hvert heldur þér viljið eiga Guð fyrir náðugan Fædur og þola hirtunguna, edur að hann kannist ekki við yður, og láti yður lifa að eigin vild yðar, og verði yður svo einn strákur og ógnarligur dómari, þegar þér eigid honum reikning-
skap að standa af ordum og gjörðum, sem að er hin allra herfiligasta og stelfiligasta blúða. Svad sýnist yður þá, kristnir menn, mun það ekki vera tilvinnandi að þiggja eina náðuga reffing af síns fædur hendi? og þótt hún ætti að vara um allann vorn aldur, sem mjög sjaldan er, til þess að verða kvittur við öll þau ósköp, sem að dýnja munu yfir sálkera veraldar þessrarar í helvíti og foslunum, frá einni enlífu til annarar. Guð náði oss auma og synduga! vér berum opt og tíðum eina vanheila sál í heilbrigða-
um lífhama; þegar lífhamanum líður vel, þá hirtum vér á-stundum lítt um sálina, hvort þó ætti að sjá bæði fyrir sér og honum, því bæði skulu þau hin sömu fjör þafa um alla enlífu; en ef hún lætur eptir honum, það hann vill, þá velstift hún mjög úr tign sinni, báðum þeim til óbætanligrs skada. Hver veit nema þroti drömsfeminnar, edur vatns-sýti ágyrðarinnar, edur kalda óhöfseminnar, edur brjóst-veiki sfundarinnar, edur dofi lerinnar, edur æði reidinnar og heiptrækninnar plági sálu þína, og þú finnur þar ekki til. Varla er noður sú sál á-medal vor, sem ekki hafi snert af einhverju þessu, en krossinn er sú eina heilsubót, sem á við öllu þvilíku; við líthamans sjúkdómum eiga aðstílanligir dryckir, eptir því sem hverjum er háttab; en við sálarinnar meinum á alleina kross-bíkar Drottins Jesú; þótt hann sé beiftur noður, það ætti oss einu að gílda, þegar hann gjörir oss heilbrigða, nema vér elskum meirðaðann enn lífð, sótt-
ina meir enn heilsuna, krossinn meir enn sálina, og er það þó ekki að elsta hann, að láta það eptir honum, sem henni má til skada verða, því hann skal þess enlíf-
liga gjöld þafa, sem hann í þessu frá henni dregur sér til tímanligrs og fáfengiligrs munadar; þar fyrir, ef vér elskum vora líthami, og það svo mjög, sem að sýniligt er á flestum, þá gjörum það þó fyrir þeirra skuld, ef eigi annars vegna, að vér þóð-
um Guði fyrir það, hann típtar þá hér, svo þeir ekki síðan mæti enlífum plágum í helvíti, 1 Cor. 11. Þar fyrir, Guðs barn, nær Drottins milda hönd stæk þig á einhvern hátt til að græða sálu þína þar með, þá tak ekki alleinasta þar á-mót með þol-
innæði, heldur og það honum fyrir þann náðargjörning, að hann ekki vill yfirgefa þig í fráleitt sinni edur í girndir þíns hjarta, Ps. 18; og ef þú vilt þaðlátur vera fyrir svo stóran velgjörning, þá sýn það í verkunum, er þú játar með muninnm. Vér höfum allareidu þeyrt noður um það, hvar til að Guð sendir oss krossinn, sem er til þess, að

vér eigi stulum halda ofs saklausu, heldur betra vort líferni; svoiptum því eðli Gud sínum áfærningi, edur sjálfa ofs þeirri náð, er hann hugdi ofs að veita. O! hvorsu illa er þá farid með þessa heilsusamligu Guds náð, og hvað lítil not munt þú þá hafa þess, syndugur maður, er þú líðir þess; já, stór gjöld; því það er að gjöra Drottins kross að ræningjans krossi; það er rétt svo sem Petur segir, 1 Pet. 4: að líða svo sem þjófur og illvirki, og svo sem hann, ed fellur inn í annars embætti. Hælt það og eðli nóg að þú látir af að syndga þess vegna, að þú gétir eðli syndgab, annað hvert fyrir heilsubresti, vegna fátæktar, edur fyrir ótta-sakir við mennina; þjófurinn stelur eðli heldur, þegar hann er bundinn, og eðli fremur hörkallinn sína girnd nær hann er útilokadur, hvað eðli er þeirra dygdum að þakka; heldur rannsaka sjálfan þig, hvað þér muni hafa áfátt orðið, hvers vegna Gud muni hafa lagt þenna kross á þig, og munt þú það skjótt finna, þegar þú stíngur hendinni í þinn eigin barm, Erð. 4; og nær þú það finnur, þá ráð bót á því, yðrast þess af hjarta, og frem það aldrei optar, heldur bíð Gud að gefa þér náð sína til að standa á-móti þvílífri synd; með svöðdan móti verður þessum himneska læknir launad, annað heimtar hann eðli af ofs. Þegar Jesús sá þann mann gangandi í musterinu, er hann stömmu áður hafði læknad hjá vatninu Bethesda, þá krasði hann einkis af þönum, heldur sagði alleina: sjá, nú ert þú heill vordinn, syndga eðli framar, að eðli hendi þig annað verra, Jóh. 5. Þar fyrir, kristinn maður, hafir þú sjúkur verið, hafir þú ratað í armód og fjármissu, hafir þú vordid fyrir árásum og offóðnum veraldar-manna, en ert aptur vordihn fullhraustur, fulltrúur, og þess fengid makt yfir óvinum þínum, þá gjald eigi þá vanþæð aptur á-móti Gudi þínum, hver ed sendi þér krossinn til að betra þig, og létta þönum af þér, til að sýna þér gjæstu sína, gjald þönum eðli svo illa, (segi eg) að þú brúkir heilsuna til að dróggja sömu syndir með hverjum þú vanst til sjúkdómsins, aublegdina til óhöfs og metnadar, valdid til að þessna á þeim, sem við þig ofgjört hafa, því ef vér slíkt görum, þá þessdi það verið betra fyrir ofs, að vér þessdum legid í kór, og lifað í armód og forsmán alla vora daga, svo að sálin þessdi kunnad hólpinn að verða á degi Drottins, 1 Cor. 5. Nú eigum vér eðli alleina að líta til Guds fæðurligrar gjæstu, í því að líða þolinmóðliga allt það sem hann lætur ofs til handa bera, heldur og til hans órafkanligu speki og vísdoms, sem að yfirgnæfir allann stílníng. Einn fadur kann að vilja barni þínu vel, en brestur kánsté vísamuni til að sjá hvað því gagnar, og þó hann beri skyn þar á, þá blindast vor skynsemi optliga af holdligri elsku, en við þessu er eðli þætt hjá þínum alvísu Gudi. Þar-fyrir látum ofs það sagt vera, að þótt vér eigi skynjum né sjáum Guds tilgáng, þegar hann neitar ofs um þá hluti, er vér óskum eptir, þá er það ofs til þins besta, og eðert kann fyrir ofs gagnligra að vera edur upp að hugfast, enn það, sem hann lætur við ofs framkoma, ef vér gefum ofs aldúngis á hans vald, og látum hann ráða. Ísrael beiddi Gud um fjöt í endimærkinni, Núm. 14, og hann gaf þeim það til þegníngar þeim; þeir beiddu hann og um konúng, 1 Sam. 8, er þeim leiddist að vera undir hans allra-vísuustu og náðuguðu stjórnan, og hann gaf þeim einn konúng í reidi sinni, Ds. 13. Þar er einginn efi á, að ef barnid mætti sjálfst ráða, þá fari það sér optliga að vöða; og eins crum vér fávísir

eins og börn í vorum andligum efnum; vér óskum ofs heilbrigði, auðsfa, metorða; allt þetta eru að sonnu Guds góður gáfur, en staðsamar þeim, sem ekki kunna með að fara, svo að Endurlausnariinn segir: jafnvel ef þín hönd edur þinn fótur þneixlar þig, þá snúð það af og snara því frá þér, því betra er þér haltur og handarvani inn að ganga til líffins, enn að þú hafir tvær hendur og tvo fatur, og verdir í enlífan eld kastadur, Matth. 5. Að sonnu heimtar eigi Drottinn af ofs, að vér svo stórt íráðumst við hvörja þá tilhneiging, er vér freistumst af, því hann hefir gefið ofs önnur meðöl til þess, að krossfesta holbið með, áður enn til þessa komi; en það er hans meining, heldur enn að vér skyldum í enlífum eldi þínast, þá væri ofs þarfara að láta líf og limu. Hversu víð og hversu náðugur er þá þinn góði Guð, að hann agar ofs í máta, og svo sem ofs að minstum stada verða megi, til þess að vér kunnum að umflýja helvítis píslir, en verða hluttakandi Guds barna sálu á himnum með honum enlífliga? og í þessum Guds órannsak-
anliga vísdómi þofum vér jafnan eina staðfasta huggun, því hans gjæfa og með-
aumkæu verður hann aldrei víðskila; fyrir því, þótt að mótlætið ofbjóði ofs á-stundum, og vér fáum varla undir því risið, þá látum ofs til hugar koma, að það er ofs af
honum uppá-lagt, sem veit hve mikils að vér við-þursum og þolum. Stór sár þurfa
mikla græðslu; en hann er trúr og freistar einkis yfir megn fram, 1 Cor. 10; ekki eitt
þár fellur af voru þesbi án hans vilja, Matth. 10; og miklu síður þesdum vér við
svo margar þrautir að berjast, nema það væri eptir hans stamti og eptir hans velþóknar.
Vér þursum og ekki að efast um, að vér fáum mótlætið staðist, þótt aldrei þyki ofs svo
övænliga áhorfast, þegar vér kofum ofs í hans mistunarfadm, og undir hans bleffada
umfljóð og fyrirhyggju. Þar fyrir sagði David: þó eg ráfi í myrkvum dal og dauð-
ans flugga, þá þráðist eg einga óluctu, því þú ert hjá mér, þinn vöndur og stafur hugga
mig, Ps. 23; og Drottinn segir við hann: þótt þúfund falli þér til annarar hand-
ar, og tíu þúfund til hinnar hægri, þá skulu þeir ekki nær þér koma, Ps. 91.
Svo öruggur kastali er Drottinn þeim er hann óttast, jafnvel midt í þormúngun-
um, og það gengur til eins og hann sagði við lærifveinana þér í Guðspjallinu:
innan lítils tíma munud þér ekki sjá mig, og aptur innan lítils tíma munud þér
sjá mig; og svo sem lærifveinarnir stíldu ekki í það sinn hvað hann sagði, held-
ur upphlásti þeirra hjarta af þrygd, af því að hann sagði það, svo gengur það
og til fyrir Guds börnum optliga í mótlætinu, að þau meina að þau séu yfirgefni,
en samt þeyrir hann þeirra grátbeidni, og þeirra bæn er þóknanlig fyrir þonum, en hans
lími er enn þá ekki kominn, Jóh. 2. Hvort heldur að eg lít þenna fagra þeim, sem að
er þarla góður, svo sem all Guds sképna, edur eg þeinki um þinn ógudliga, sem
Djefullinn hefir tilbúið og niðursækt í þið vonda, þá kann eg hværki að örvænta í
mótgáningum, eigi heldur að efast um tvíttun minna synða, sem eru orsök til mótlætis-
ins, þólad í þinum og jafnvel á þinu minsta stríðs-þvíkendi, sé eg augljóst dæmi þins
guddómliga almættis, speki og gjæfðu, að því er öllu af þonum svo vísliga stjórnað og
niðurskiðað, að hann því öllu við mælt heldur, hvörju í sinni tegund frá heimfins
upphafi í svo mörg þúfund ar, að þar er ekki ein ein-nú undirgengin, og svo veit eg

Þá fyrir víst, að þonum er eðli um megn að vordveita mig syndugan orm, sem að eptir hans mind var í Adam skapadur, Gén. 1, og með hans Sonar dýrmatu blóði endurleystur, 1 Pet. 1, jafnvel midt í sorgunum, midt í árásanum, midt í sálar og lífs sterka ofbodi, ef hann vill láta það yfir mig koma; en nær eg þenna fyrir mér virði og allar þær óbáðir, sem af þonum í frammi eru hafðar, villur, meinsæri, gudlastanir, manndráp, hörðoma, lygi, þjófnað, ofbeldi, rángsleitni, og alla þá óþæfu, er Satán fær plantað í hjörtum vantrúarinnar barna, þá tek eg mér þar af þuggun og fullnaðar-traust um hins miskunsama Guds södurliga gjæfku, að hann eðli kollsteypir þessari vöndu veröldu, heldur með ríkdómi síns lánglundar-geds, Róm. 2, vill leida svo marga til yfirbótar sem aptur finna vilja. Því veit eg, að hann muni eðli útfæsa mér överbugum synda-þræl, edur láta mig einan í mótlætinu, þótt það sé straff minna synða og illgjörða, þar eg læt mig fyrir krapt hans Anda út af hjarta ydra synða minna, og á dagliga baráttu við eitt óstýrilátt hold, sem léppir í-gegn andanum, Gal. 5; því hafi hann veitt mér þið meira, sem er að ydrast synðanna, þegar eg var enn þá Satans barn, þá mun hann eðli synja mér hins minna, sem er að vordveita mig í mótgáginum, þá eg er hans þenari vordinn fyrir hans náð, hverja hann eðli þefir gefið mér til þess, að hún skyldi á mér ónýt verða, heldur til losi og dýrðar sjálfum sér, en mér til eyllis sálar fagnadar. Drottinn sagði lærifveinumum fyrirfram þessar hörmúngar, af hverju meðal annara sjá má hans guddómligan vísðóm og gjæfku eðli minni. Heimurinn segir aldrei nema ógjæfu fyrirfram, jafnvel þótt hún sé þonum vís svo vel sem öllum þeim, er hann elsta, hann predíkar eins og hinir ógudligu, Orðskv. 1, sem von er á, því hann er eðli annað enn samfunda, Apóc. 2, Andstotans, er hann þefir sáfnad sér af Guds útlögum og ógudligum synda-þrælum; þeir segja: far þú með oss, vér viljum finna mikid þersáng, og allir einn sjóð hafa, Orðskv. 1, en eðli leggja þeir til hins, að þeir stulu og allir eitt hlutskipti hafa í því dýkinu, sem vellur af eldi og brennuasteini, Apóc. 21; það vill eðli Drottinn, hann sagði fyrirfram bæði hér og optliga annarstadar lærifveinumum hvað á þeirra daga drísa mundi, og þið sama þefir hann öllum þeim sagt, er þonum vilja eptirfylgja með þessum ordum: hver sem vill minn lærifveinn vera, hann taki sína kross uppá sig og fylgi mér eptir, Matth. 16. Eðert er þvílíkt ráð við mótgáginum svo sem að búast við þonum; sá sem það gjörir dagliga, hann þefir miklu létt af byrdinni, nær hún dettur á. Búumst við illu, því þið góða stadar ofs eðli, segja menn í gömlu orðtæki; í dag em eg heilbrigður: eg vil þeinkja með mér hvernig eg verða mundi, ef eg vanþeill yrði; eg vil venja mig á að láta eigi allt eptir mér það mig gírnir, svo mér bregði síður við, ef það kynni mér að þöndum koma, sem eg gjæti eðli af mér kastad, þótt eg vilði; í dag em eg full-rístur; eg vil þó brúka heiminn svo að eg eðli vanbrúki hann, og svo mikid af því sem Gud þefir lánad, sem mér nægir og mér sómir að brúka, þá skal sátækrin aldrei kasta mér í neitt hugar-výl, ef eg kann í hana að rata; eg vil þyrða það Gud gefur, en eðli festa þar við hjarta mitt, þá mun mér þykja minna fyrir að missa það; í dag ræð eg fyrir öðrum, svo að allir hlýða mínu hodi og banni, sem. eg. er. yfirstjópadur; það vald vil eg brúka í þófi

og ekki með ossa neinum, því þar kann að koma, að þeir ráði fyrir mér, og funni. eg af þeim nokurn ójöfnud að þola, þá líd eg þann með betri samvirkfu, þafi eg ekki áður til hans unnid. Svo skal maður búa sér í þaginn, á-medan allt leitar í lyði; komi það ekki uppá, er vér ráð fyrir gjörum, þá er því ómaki vel spilt; aldrei vissi eg ábata-meiri flada, því að minsta kosti hugsum vér eigi svo illt á-medan, og líklegt er að vér munum ekki stæra oss svo mjög af velmaktinni, þegar vér búumst við þvortveggu. Nú þótt að allt þetta, sem eg hefi sagt, eigi að fýsa oss á, að líða þolinmóðliga þann kross, er Gud oss á herdar leggur, þá er þó að hrósa þeirra þjörum fram yfir alla Drottins krossberendur, sem ekki einasta taka á-móti hans egun án-möglunar, heldur og hafa gleði og myndi af því, að líða nokud fyrir Christi sakir. Eg vændist í-upphafi St. Páls ordum, að hann skrifar, Gal. 6: þad verði mér ekki að eg hrósi mér af noktrum hlut, utan af krossi Drottins vors Jesú Christi. Þegar Páll brúkar þetta ord, sem hér stendur, að hrósa, þá merkir það ekki svo að stæra sig af einhverju, svo sem að fagna og gledjast af því, og að hafa myndi þar-af; sama orða-tiltæki brúkar hann, Róm. 5, segjandi: og ekki einasta það, heldur þrósum vér oss einnig edur gledjum oss af hörmúngunum, vitandi að hörmúngin verkar þolinmæðina, en þolinmæðin reinflyna, en reynslan vonina, en vonin lætur aldrei til flámmar verða, þvíad elsta Guds er úthelt í hjörtum vorum fyrir heilagan Anda, sem oss er gefinn; þetta eru merkilig og gullvæg ord, séu þau rétt yfirvegud. Hvar fyrir gledur hann sig í hörmúngunum? Þviad elsta Guds var úthelt í hans hjarta fyrir heilagan Anda, sem honum var gefinn. Þeyrum það Endurlausnarinn sagði við sína lærifveina: eg skal ekki láta yður munadarlausu, heldur skal eg sjá yður aptur, Jóh. 14; það gjörði sá blessaði Herra að sonnu eptir sína upprifu, en hans sýnilig víst með þeim, dró þá ekk lángt á veg, hefði hann ekki sendt þeim þ. Anda af sínum Föður; því sagði hann: það batar yður, að eg fari í burt þéðan, því, nema eg fari í burtu þéðan, kemur ekki Huggarinn til yðar. Þessi er þinn sami þ. Andi, fyrir þvörn að Páll segir að elsta Guds sé úthelt í sitt hjarta, hún gjörir Christi ok satt, og hans þyrði létta, Matth. 11; hún veldur því, að hans bodord eru ekki þung, 1 Jóh. 5; hún deyfir alla kvöl, alla þrygd, alla armæðu veraldar þessarar; sá ed hana hefir fyrst öðlast, hann þarf ekki mótlætinu að kvíða; hann föttredur allar hörmúngar; þonum er heimurinn krossfestur og þann heiminum; það sé eg þersýniliga á Christi þoffulum, er þeir voru gladdir af því, að þeir máttu líða fyrir Jesú nafns skuld, Act. 5. Það sé eg á hans þ. þýslarvottum lángt frameptir afi kristninnar, að þeir gengu til herfeligustu kvála og þýsla, miklu gladari heldur enn aðrir til gefiabods. O, Herra Gud! sagurt má þeim vera himnaríki á síðan, þvörjum Gud er svo satur midt í hörmúngunum, að þeir finna ekki til þeirra fyrir elstunni til hans sem tiptar þá. Að þetta séu ekki yfjur, heldur að þvilikir Guds vinir séu til, það votta eg með Páls ordum, er hann segir, 2 Cor. 12: eg em vel til frids í veikleikanum, í forsmáninni, í naudunum, í öffóknunum, í ángistinni fyrir Christum; því þá eg em veikur, þá em eg máttugur; og það er það sama sem Drottinn heitir þér lærifveinum, er hann sagði: yðar þrygd skal snúast í fagnud. Eki meinti hann einasta þá sælu-von, er þeir áttu vísa með þonum eýlífiga í hans þýrðar-íki, heldur og huggun

Guds Anda í mannaunum, því aldrei voru þeir án mótlætis hér á jörðinni, og samt skrifa Páll, að þeir séu svo sem hryggvir og þó jafnan gladdir, 2 Cor. 6. Nú þótt ofis vanti mikid á, að vera svo algjörðir í elstunni til Guds, sem þessar Drottins þejur voru, þá eigum vér samt að kveppast eptir þeirra fullkomnu dæmi, svo mikid sem ofis er möguligt, og hugga ofis í öllum mannaunum vorum við eptirkomandi sælu, vitandi það, að hin léttla byrði hörmungarinnar, sem varir um augnablik, hún aflar ofis yfirgnæfandið dýrðar enlíftar þýngdar, 2 Cor. 4. Og þetta er það Páll segir, Róm. 5, er eg strax áminntist, að þolinmæðin verki reynsluna, reynslan vonina, en vonin láti eigi til skammar verða; hvar fyrir? Þviad trúin, er voninni jafnan fylgir, hún er vera þeirra hluta sem koma skulu, Hebr. 11. Hvers vegna þeir ed bera Christi of, þeir eiga víst himnaríki, það er pantur eptirkomandi farsældar, við hvörn hans brúður gledur sig, þar til hann kemur, og innleidir hana í lambsins brúðkaup, svo þegar hún hryggist af mótlætinu, þá gledst hún eins mikid edur meira af þeirri dýrð, sem við ofis mun framkoma í enlífu lífi, hværrar eigi eru verðar mótlætningar þessara tíma, Róm. 8. Þetta útmálar vor lausnari með næsta sögu dæmi hér í Gudspjallinu, þar ed hann segir: ein kona nær hún skal sæða, þá hefir hún hrygd, þviad hennar stund er komin, en þá hún hefir barnið sædt, minnist hún eðli þess harmkvælis fyrir sagnadar satir, þviad maður er í heiminn borinn. Hvað vinna menn eðli í þessum heimi fyrir veraldar höfðingja, og það fyrir lítil og óvís laun? Já, margur vogar lífinu og kænste sinni enlífri velferð á-stundum, og endist eðli til að njóta þess, er hann ætlar sér til launa. O, Guds börn! því skyldum vér þá telja eptir ofis að líða noðud fyrir himnaríki, fyrir hin enlífu launin, fyrir það dýrmæta hnossid, af hværju þeir aldrei sleppa kunnna sem réttisliga fleidid hlaupta? 1 Cor. 9; fyrir hina kostuligu réttlætisins kórónu, 2 Tim. 4, sem þeim er affidís legð, er þafa barist góðri baráttu, þaldid trúnni og góðri samvottu? Einn maður, sá ed situr í tign og heidri, mun hann eðli þakka sínum födur, að hann hefir hann svo vísliga uppalid, að hann má reiknast þeirrar aru verður á sínum fullordins aldri? mun hann noðud telja þau vandar þeggin, er hann hefir fleiginn verid? Og hværju ættum vér þá allar þakir að kunnna vorum himnefta födur, sá ed tugtar sín börn upp til enlífs lífs, til himneftar konungs tignar, til að lífa og ríftja með hönum enlíftiga? Hvær mun þá minnast þeirra táranna, sem hann hefir fellt í þessum eymdar-dal, nema hann, sem að hefir helt þeim í sinn fjód, Ps. 56, og þá allareidu þerrad þau af sinna barna angumi, Apóc. 7; þá mun það verða uppföríð í dýrdinni, sem hér var fád í hörmunginni, Ps. 126; þá mun þeirra gleði-saungur fagurt láta í þinni hjörtu Jerúsalem, er Guds dýrð uppljómar, Apóc. 21; hværra óp og veinan að heimsins börnum var til spotts og athláturs hjá forgar-vottunum í þinni dimmu Babelon, Ps. 137, verastu þessari. Hværrar aru og vegfemdar ofis anni að njóta hin bleftada Guddómsins þrenning, fyrir Jesú Christi blóðs krapf og forþenustu, amen!

A þann Almenniliga Bæna-Dag.

Þíkillinn, Esaja 55 Kap.

Leitid Drottins, á-medan hann er að finna, kallid á hann á-nedan hann er nálægur. Sá hinn ógudligi láti af sínum vegi, og úlvirkinn af sinni huxan, og snúi sér til Drottins, þá mun þann miskuna hönum; og til Guds vors, þviad í hjá hönum er nifil fyrirgefning.

E r o r d í u m.

Í gamla Testamentinu tilfetti Drottinn eina hátid sem haldast skyldi árlega í hinum siöunda iónadi, og á tunda begi sama mánadar, er menn síðan kallad hafa Þreinsunar-hátid. A eim begi var bodid, að Ísrael skyldi þvinga sálir sínar, það er sjálfa sig, svo sem þar-um á lesa, Levit. 16. Þessi hátid er að sonnu afstækin í nýja Testamentinu með öllum sínum brnum; ofþ nægir sú eina og algjörða sórn, sem einusinni er innborin í það allra-helgasta í hinum ypparsta Biskupi sálra vorra, Ebr. 9; en samt er þó yðranir fyrir syndirnar efi stækin; svo lengi sem vér efi leggjum af að syndga, svo lengi megum vér efi leggja af að drafi, en það mun ei verða fyrir enn lífhami syndarinnar verður með öllu afmáður, Róm. 7. Því atti með réttu allt kristins manns líf að vera ein þreinsunar-hátid, edur að minsta ofti ættum vér að gefa ofþ noktra stund á hverjum begi til að yðrafi og jata syndir vorar; í sem ætlar sér að syndga nær syndin flýgur hönum í hug og yðrafi síðan, hann er efi etri enn sá, sem ætlar að draga yðranina undan til dauðans, því hann veit ei nær hann eða muni. Nú erum vér ofþ meðvitandi þess, br. m., að þar falla svo margir dagar úr já ofþ, og fannfé, því verr, að nokkrir þeintja hér allsjaldan til; því er nú þessi dagur af þonunginum tilfettur, að hann sé vor föstu og bæna-dagur. Gud gjæfi, að hann væri þar þeir haldinn af ofþ með allri gudrækt, svo sem hann er naufsynligur, og að efi syndust eir, sem gjöra það úr föstunni, með hverri þó Guds heilagir menn hafa þreyngt bænum sín-um í-gégnum skín forðum daga, meðan Guds fólt hét Guds fólt og kristnin kristni; en íðan þún hét þamf, það er: efi mitt fólt, og menn yfirgefu þinn lifanda Gud, margur ver, en gjörðu magan af sínum Gudi, þá er fastan vörðin að aðblátri, svo vel sem öll lörugefni í Guds þjónkan; menn halda eptir blöðunum; en hafa sleppt ávertinum, svo Da-ld munti segja, ef hann nú lifði: eg huldí mína sálu í föstum, og það vörð mér að bríki, 1. 69. D, ofþ aumar og rænulaufar mannefjur! mun hönum fastan miðlsta, er segir hjá íðel, Kap. 2: snúist til mín af öllu hjarta með föstum og gráti og harmi? Og svo að þér itid að það efi er öðruvís í þinu nýja Testamentinu, þá vil eg spyrja yður að, hvert Gudi uni efi hafa þóknast fasta Cornelli, sem var heidinn maður? er hann sagði við Petur, Act. 10: nú er alla-reiðu þinn fjórði dagur að eg hefi fastað, og er eg beiddist fyrir um þina fundu stund í mínu húsi, þá stóð hjá mér einn maður í hvítru klæði, er sagði við mig: Cor-ell, þinna bæna og olmuufgjörða er minnst í Guds augli. Mun Endurlausnaranum hafa ótt fastan ónýt, er hann sagði við lærifveinana, þegar þeir gátu efi útrekð túnglmeina-jöfulinn: þetta djöfla-tyr verður efi útrekð nema með föstum og bænahaldi. Verði Djöfull-inn útrekinn af öðrum með föstum og bænahaldi, Matth. 17, því skyldu menn ei kunna að eða hann út frá sjálfum sér? verði Djöfullinn útrekinn með föstunni, því skyldu menn þá í kunna að fá Gudi innbygt með henni? því það er víst, að hvadan sem Satan er útrek-ann, þar vill Gud bygga; þetta segi eg ei þess vegna, að fastan vinni til nokkurs í sjálfrí-er, en það vitnar allt Guds ord, að bænin verði kreptugri fyrir þana; fastan má eðert n bænarinnar, bænin verkar opiliga án föstunnar; fastan hjálpar til að drepa þinn gamla ianninn, sem er andföti bænarinnar og alls gudrætiligs framferðis, sé þún efi í þeirri veru jörð, þá er þún þræfni. Þeyrum þinn gamla Sýrach þér-um: sá sem þvær sig eptir þinn

dauda og snertir aptur daudan mann, til hvers gagnar hans þvottur? Eðr. 35. Svo er og sá maður, er fastar í sínum syndum, og gjörir aptur þar semu; hvað vann hann með því, að hann audmákti sig? Þvær mun þeyra hans bæn? Esajas kénir ofi í upplestum vístli þvernig þeirri sonnu föstu elgi háttad að vera, sem er: að hinn ógudligi fasti fyrir sín vond verk og illvirkinn fyrir sína hugsan, og þannig skipar hann Drottins að leita. Vil eg því út af þessum Esajæ orðum hugleida að þessu sinni: þvernig vér eigum að leita Guds, þvern vér svo margfalðliga stjót þesum; hjálpa ofi þ, herra! til að gjöra svo þetta þitt verk, að vér þig fundid, og fundnum halðid gétum. Bænþyr þad góði Gud, fyrir Jesúm Christum, amen!

Utleggingin.

Þvernig vér eigum Drottins að leita, þarf eðí langt eptir að leita; þad segir sjálfur Drottinn ofi, Jer. 50, með þessum orðum: á þeim dögum skulu Israels synir koma með börnum Júda, þeir skulu gánga án afláts grátandi og leita Drottins Guds síns. Gyðingar leitudu hans á þinni sídurstu kvalanna nóttu með sverðum og staungum, með lyktum og logbröndum, Matth. 26; vér skulum ei þannin leita Drottins, sem meðkénnum að vorar synðir hafa kvalid hann, sem var frásfilinn synðurunum, Eðr. 7; þvernig skulum vér hans þá leita? með harmþrúngnum og sundurknosudum anda, þad er með sannri ydran. Beginn vitum vér að sonnu allir til Christum, en þad fellur eðí øllum svo létt að gánga hann; eina kristiliga ydran er þægt að nefna, en þad veitir mörgum bágt að gjöra hana, jafnvel þótt ofi brestu aldreu efni þar til, sem eru synðir vorar og rángletingar, er dagliga stíga upp í þimininn fyrir Gud. Margur læzt ydrast og játa sínar synðir fyrir Gudi; en eg óttast að þegar Gud lítur af þimnum ofan yfir mannanna sonu, þá muni hann finna svo marga Þharaós, Eðd. 20, Sauls, 1 Sam. 24, Jeróbóams, 1 Kæg. 13, og Achabs, 1 Kæg. 21, ydran, þad er, nýtur fyrir utan þjarna, stj fyrir utan vatn, vísnadar eikur ávaxtarlausar, tvísvarsínnum upprættar, svo sem Júdas postuli að orði kénst í sínum pístli; en Davíds, 2 Sam. 12, Jósuæ, Jóf. 7, Ezechíæ, Esa. 38, og Peturs, Matth. 26, líkar munu færri vera, hvað Gud náðarsamliga betri. Hvað er þad þá, br. m., sem eins kristins manns ydran á að hafa til að bera? tvént er þad sérðeillis; 1) að þún sé þeit og alvarlig, 2) að þún sé eðí ofsein. Hvað þínu fyrsta víðvíkur, þá veit eg að sonnu að þinn náðugi Gud þiggur opt af ofi viljan fyrir verðid, því hann þeðir vorn vanmátt og ófullkómlegleika; en í ydranar-verkinu þeimtar hann af ofi, að vér framleggjum allt þad vér tilþesum og drögum eðí af. Sá sem kénur fram fyrir Gud til að játa sínar synðir, og að þíðja um kvíttun á þeim, og eðí úthellie sínu hjarta af fremsta megni fyrir þesum, eðí lætur sálar- og líkhamans-þrapta verða samtaka í því, að sundurmerja sitt hjarta með ihugan sinna illgjörða og Guds gjæstu, síns tómlæris og hans réttlæris, sinna lyta og þelstis elds, sem þau hafa forþenad, eg veit eðí segi eg, hvað miklu þann er betri enn Ananías og Saphíra sem leyndu af verði akursins, Act. 5; því eins og þau lugu að þeílgum Anda, er skynþarliga þíó í postilunum, svo mátt þú og víta, að nær þú kénur í þinn barnastad, þá stendur þú í Guds augliti, sem alla þluti sér, og jafnvel þin innstu fílsni þíns hjarta rannsakar. Gabba því eðí Gud með eintómrí útvortis þegðan, því þann lætur eðí að sér þaða, Gal. 6;

og hafi þig sá gleður noðrum sinnum hendt, þá vit, að það er ein hróplig synd í Guds augliti, já, stærri enn allar þínar syndir, því hún apturheldur öllum þínum, er þú áttir að afþvo með heitum ydranar tárnum. Gjer því ydran í nafni Drottins, gjer ydran, segi eg, og lát þig ángra það af hjarta, að þú hafir kastad höndunum til svo vegligrar Guds þjónustu. Vilt þú vita hvað mikla ydran að Gud heimtar af þér fyrir syndina, þá vill hann, að beistja ydranarinnar stuli sambjóða stærð syndarinnar; þar fyrir, nær þú með sjálfum þér les þitt synða registur fyrir Gudi, þá hugleid, hve mikid gaman edur gleði þú hafdir af sérhverri stór-synd, sem þig rekur minni til, og bid Gud að slá á hjarta þitt með Móses sprota, að þú megir hryggjast svo mikid sem þú gladdist áður, og verðir þú hér-um bænhenrður, sem án alls efa verður, ef þú bidur heitt, bidur idngliga, Jóh. 16, og bidur í Jesú nafni, þá munt þú einfís smissa, því sú gleði, er þú af syndsam-
 ligu athæfi hafdir, og aflaði þér hrygðar í Guds augliti síðan, hún mun þér með einum ædri og meiri sögnudi endurgoldin verða, nær þú finnur, að þú ert kvittur við Gud, en floppinn úr Djöfulsins neti. Þess getur Páll, 2 Cor. 7: þér erud eptir Gudi hryggvör verdnir, svo þér hafið eingan skada af oss fengid, því sú hrygð, sem eptir Gudi er, hún verkar ydran til hjálpræðis, hværrar ei þarf að ydrast. Þegar þér viljid ydrast, br. m., og þér setjid yður uppá dóm-stól yðar hjarta, til að dæma sjálfa yður, svo þér verðid eðli af Drottni dæmdir, 1 Cor. 11, þá álitid eðli syndina eptir mannlig-
 um þánka. Vér fyrirgefum oss altid noðud sjálfir, og sinnum eitthvad til afsökunar; konan bar sökina uppá orminn, en madurinn gaf konunni skuldina, Gen. 3; Aron segir: eg kastadi gullinu í eldinn og þar af varð þessi kálfur, Exód. 32; eins erum vér allir skapi farnir enn-nú í dag, ef vér látum oss sjálfráða, og viljum eðli láta Guds Anda vid oss ráða. Metum því eðli syndir vorar eptir vorum þóttu, heldur eptir hans heilags-leika, hans réttlæti, móti hverjum þær gjörðar eru; metum þær eptir Jesú sáru písl-
 um, eptir því lausnargjalði, sem Gud hefir lokid í voru holdi, þá munum vér sjá hvað reidur Gud er þeim syndunum, sem oss jafnvel þykir litid í spunnid á-stundum; þótt allur heimurinn flyti í tárnum um allan sinn aldur, þá megnadi hann eðli hina minstu synd ad hreinfa í Guds augliti, nema hans Sonar forþénusta gjörði þau gild. Svo stór, svo affræmislig er syndin fyrir hans dómi, en Krists forþénusta verður eingum tik lids, nema þeim, sem af hjarta lætur sig ángra syndina; ætla því eðli, að þú munir komast af við Gud með eintómis játningu munnsins, nema hugur fylgi máli; sá sem alleina játar syndina með munnum, en ángrar hana eðli í hjartanu, hann er eins og sá, er tekur umbúðinar af sárinu, en leggur eðli plásturinn þar-vid. Guds Sonur er að sonnu í heiminn kominn til að lækna það sundurknosada, Esa. 61; en hværnig á hann að lækna þig, barn mitt, ef hjarta þitt er heilt og óbrotid. Þar er einn gull-kálfur nærri því í hvors manns hjarta, það er veröld þessi, sem að sérhver af oss hefir einhvern átrún-
 ad á, eptir því sem hver er lyndur til; og jafnvel þeir, sem Gud elsta vilja, þeim er eins háttad og þeim, er að sonnu tilbáðu Gud í Jerúsalem, en offrudu þó á Hadunum, 1 Reg. 22; svo er það fyrir oss aukum mönnum, vær seigjumst láta Gud ganga fyrir,

en flestir af oss þafa þó einhverja hjá-trú; sumir ríkdóm, sumir metord og sumir munadi sína, og á-medan vér höfum þá fram-hjá Gudi, þá er þætt við, að vér eðli af hjarta ydrumst; því eigum vér að breyta við þá eins og Móses gjörði við kálsinn, ham brendi hann til ofsu, kastadi honum í vatn, og lét allan Ísrael drekka hann í sig til blygðunar sjálfum þeim, að þeir höfðu tekið Egnptalands svírvirðingar fram-hjá hinum lifanda Gudi, Exód. 32; svo eigum vér að hundra við Rachels skúrgod, þeim er hún situr á, og leynir, Gén. 31, það eru heimugligar girndir sálra vorra, sem eðli eru auðsénar öllum. Vér eigum að láta Mósen brenna þær til ofsu með elvöngunum af Sýnai, og kasta þeim í flód vorra ydranar-tára, og drekka þær sjálfir upp, svo þær hverfi, Exód. 32, aldeilis, og verði að eingu; það varðar að litlu, þótt vér stöndum raudir af óvirðingu í Guds augliti með Ephraim, Jer. 31, því hann sýr þær hvort sem er; Ísrahel og Ísrahel kunn- um vér að þetta, Gén. 31, en eðli Ísrahels Gud, Ps. 94, því hann er hjartanna og nýrnanna rannsakari, og sýr hvað í myrkrinum er hulid. Sundur-rísið yðar hjertu, og eðli yðar klæði, segir Drottinn, Jóel. 2; Gyðingar plögubú á þeim dögum að rísa sín klæði nær þeim rann í skap, annaðhvort þegar þeim bar nokkur sorg til handa, eður þeir vandblættu í Guds stad, eins og hráfnarinn Raíphas légt gjöra, Matth. 26; en hver sorg stýldi oss meiri tilfalla enn sú, að vér höfum þinn góða Gud stýgðan? um hvern stýldum vér meir vandlata enn um sjálfa oss? því eingum erum vér svo margt ílls meðvitandi, ef eðli í verkunum og ordunum, þá samt í hugrenningunum. Eitt fundur-rísið fat gagnar til lítils; fundurrísum vor hjertu með ydraninni, og þá munum vér finna, að jafnvel vort réttlæti er eðli betra enn niðlags fat sem Esajas vottar í 64 kap., þá munum vér hvað best útlíta í Guds augliti; þegar vér athugum hvar frá vér erum fallnir, þá mun hann gefa oss einn nýan klædnad, svo að mínkun vors satleysis eðli sjáist. Nú er það eðli nóg, að hjarta vort klædni fyrir Gudi um stundar-sakir; ef vér hverfum þó aptur til söklu synda, þá vill það lítill gagn, að vér höfum auðmýkt oss fyrir Gudi. Þeirri ydran er illa varid, sem leggur mannum alleina uppá hrygðina en eðli burt tekur sektina. En við það er eðli að dyljast, br. m., að þeirri ydran er svo háttad sem leysir mannum að velta sér aptur í sama saur. Sá þinn ógudligi láti af sínum vondum vegi, og illvirkinn af sinni hugsan, og snúi sér til Drottins, segir Textinn: þér er það að merkja, börn mín, að Spámadurinn kallar eðli að menn hafi snúid sér til Drottins, nema vér tökum vora illsku-breytni frá hans augliti. Það er alunnugt, hverju að þinn gudlausí Amnon, sonur Davíds konungs, breytti skammarliga við systur sína, Thamar, að hann rak hana út af húsinu, er hann hafði vanbrúkad hennar lífhama, 2 Sam. 13; en þó eigum vér eins við syndina að breyta, því hún er eðli betra verð; vér þekjum eðli hennar lýri fyrir blindu holdsins, fyrr enn Guds Andi ryður smyrslum ydranarinnar á augu vors innra manns, Apóc. 3; en nær hann svo gjört þessir, og vér fyrir náð Guds, þekjum vora blygðan, þá eigum vér með öllu að ryðja glæpunum burt úr hjertum vorum, og eingu að leyna af því Satans herfánga, sem Gud þessir boðað, Jóh. 6, heldur brenna það upp til kaldra kola, að svo miklu leiti sem mögulegt er í þessum dauðliga lífhama, og Guds gjæfa fær í oss verkad; og fyrir því að þessu er svo varid,

Þá eigum vér dagliga að endurnýja vora yðran, því dagliga á hinn gamli Adam í ofs að drefjast og deyðast. Eðki segi eg það, að menn geti syndlaust lifað, það er Guds eins að syndga eðki; en það er guðhræðs manns að yðrast syndarinnar, og ráða bót á henni; en Gud tilreiknar eðki þeim sem eru í Christó þær syndirnar, sem að óvilja edur mannlí-
 um breiðfleiða kunna að henda ofs; þitt vill hann, að menn skuli dagliga yðrast, því dagliga syndgum vér og forþenum eðki annað einn straff. Gud hjálpi ofs! ef vér segdum, að vér hefðum ei synd, segir Jóhannes, 1 Píft. 1, þá drögum vér ofs sjálfir á talar, og Guds sannleiki er eðki í ofs; já, allt vort líf er ei nema synd, væri það eðki bætt fyrir Guds Sonar dauda; þegar vér hugdum að lifa einn tíma syndlaust áfram, og vér lítum aptur nær hann lídinn er, þá mætti ofs hrylla við því, sem vér hugdum best að gjöra, og svo margt augnablik sem er þar í, svo margur þyrni-broddur mundi stinga sálu vora, nema Drottins forþenusta hefði gjört athafnir vorar gildar í augliti hins stránga Dómara. Gud náði ofs fátáðar manneskjur! hverfu að vér erum undir syndina selðir; sá sem vill skóða stjörnu noktra í einni sjónar-pípu, hann skal leita lengi að henni, áður enn hann fær komið auga á hana, og nær honum hefir það tekist, er hann svo skjálffhendtur að hanta varla fær viðhaldist, svo að hann eðki missi hennar aptur; svo erum vér í andligum efn-
 um, vér skulum fyrst lengi þvinga hinn gamla manninn áður enn vér fáum hina bleffudu Jakobs stjörnu, Núm. 24, Jesúm rétt séna, og nær vér það öblast höfum, þá eru vorar trúar-hendur svo óstyrkvar, að þar er næsta hætt við, að hún kunni að hverfa ofs aptur, nema Gud styrki vora armleggi. Já, hinir bestu af ofs eru eins og fylgisþakur hunda-
 ur, hann rennur að sonnu veginn eptir sínum húsbónda noktra stund, en ef hann sér eitt býr, einn sand, einn hest, einn titling, þá hleypur hann eptir því; svo eru og vorar hugrenningar, vér rennum þeim til Guds í vorum bænum undir hans orða heyrn, á vorum yðrunar-tínum, og kausfé noktrir optliga þar fyrir utan, en strax sem þar stýgur fyrir ofs eitthvert glis veraldarinnar, einhver ábata-von, eitthvert reidi-efni, eitthvert brosligt, sem ofs þykir skémtan að, jafnvel þótt það á-stundum sé náúnganum til hneifu og óþrédurs, þegar þetta edur annað þvilíkt, sem veröldin er full af, bregdur fyrir ofs, þá bregdum vér opt af veginum, og hlaupum eptir þessu, og gjætum vér þá lítt undanfariinna synða, er ofs urdu svo beifkar í yðraninni, að þar var eðki fridur í vor-
 um beinum fyrir Guds ógnan, Ps. 38, ef vér lánum ofs villa oflángt eptir slíkum hegóma. Nú er þar þó einginn, sem kunni að vardaþeita svo vel sitt hjarta, já, eg má segja munn og hendur, að eðki verði á fyrir honum í þessháttar hlutum, og það dagligas; fyrir því sjáum vér og, að vér hveru dag, já, á hverri stundu höfum nóg yðranar-efni, og er þess betur þess optar, því sá er sér temur það hugarfar, hann lærir bæði að sjá gjört eptir athöfnum sínum, svo og er líflegt, að hann muni eðki hverfa aptur til stór-
 glæpanna, því ef hann svo lærir að yðrast dagliga þeirra bresta, sem hann fær varla edur eðki viðgjört, þá mun honum í hug koma, hvað sárt það muni kvelja hans samvitfu, ef hann skyldi rata í nokturn ógjörning; svo eigum vér nú að leitast við að afsmá lík-
 hama syndarinnar, Róm. 6. Það er illa byggt, að brjóta eitt gamalt hús nidur, og tulla því upp aptur af sömu rofum; menn skulu eðki einasta deyða hinn gamla manninn,

er sig forðjarfar í girndum villudómsins, heldur á þar að upprísa einn nýr maður, sá ed lifi í heilagleika og réttlæti fyrir Gudi æfniliga, annars geingur hinn aptur, og einn Djöfull, sem einusinni er útrekinn, hann tekur sjö aðra anda sér verri, Lúk. 11, og hverfur aptur í það hús, hvaðan hann út fór. Þjatum að hvernig þeir hafa brennt sem af hjarta hafa ydrast; Petur var miklu trúarsterkari eptir það hann hafði til fulls grátið það hann hafði trúna mist, Matth. 26, og féð svo meiri náð enn hann mist hafði, Act. 2; einn stór syndari, sem af hjarta ydrast hefir, hann er miklu lítligri til að standa stöðugur, heldur enn einn sem meinar að sér hafa eðert áorðid, og er af mönnum góður haldinn. Gudi er og miklu þægri svöðdan stórbrota-manns ydran og elsta til Guds, sem optast mikil er, af því honum fyrirgæft mikil, Lúk. 7, heldur enn ydrunar-lauft meinleysi þess, er lítið eður eðert sinnur til synða sinna; þar fyrir sé ydranin svo þeit, svo krepung og svo alvarlig, að það beistist í vorri sálu, sem áður þótti sætt í liferninu, og að það kvæli ofi í hjartanu, er áður gladdi í holdinu, svo opt sem vér minnumst á vorar eigin myndir, eður þeyrum þar af öðrum drýgðar, og þá munum vér síður aptur á-ný samþykjast þeim glæpunum, er Drottinn hefir ofi eitt-sinn kvitta gæfid. 3 Exód. 29, stendur ritad um brennisfórnirnar, sem og voru syndasfórnir, að þær ættu með heilu lifi að uppbrennaft; í Levít. 1, er kénimönnunum skipað, að þvo innibli söððan brennisfórna og svo faturnar; nú býður St. Páll ofi Róm. 12, að vér skulum offra Gudi lífhami vora, eina lifandi fórn heilaga, Gudi þægiliga, það er sú brennisfórn, er honum líkar í þinu nýja Testamentinu; þvöum því inniblin, þvöum hjarta vort, bleytum það út í heitum ydrunar-tárum; þvöum fatur vorar af þeim saurindum, er þær hafa atast í á þinum breida veginum, sem liggur til gletunarinnar, Matth. 7. Drottinn sagði við Petur Jóh. 13: sá sem þveginn er, hann þarf eðli að þvo nema faturnar; Frelsariinn dró hér dæmi af þeim, sem laug eður bad taka, þeir þvo faturnar síðarst, þegar lífhaminn er allur þveginn. O, Guds börn! vér erum að sonnu allir þvegnir í skirnarlauginni, í hverja Jesú dýrmata blóð er útrunnid, en vorar fatur hafa síðan gengid á vondum vegi, og dagliga eigum vér leid í-gégnum fen og óvegi þessarar veraldar. Einginn er svo vel skófataður, Eph. 6, svo reidubúinn að framsýtgja Evangelíó fridarins, að ei flettist noðud uppá; forgefins erum vér í skirninni afþvegnir, nema vor innri maður skirist dagliga í tára-flóði vorrar ydranar; það er eðli nóg að vera skirður í Jórdan, var skulum og skirast í Míara, Exód. 15; þvöum því hjartad, sem er brunnur illstunnar, af hverju fram-koma vondar hugsanir, Matth. 15, með kristiligri ydran, þreinsum faturnar með sama hætti, og þinu ógubli lúti af sínum vegi, leggjum svo þessa fórn uppá Drottins altari. Þegar Áron hafði helgð samfundu tjaldbúðina og verkfari þjónustugjardarinnar og lagt brennisfórnina uppá altarið, þá gæð eldur út frá Drottini og fortærði því, Levít. 9; þegar þin nýja tjaldbúð Guds, sem er hjarta eins ángrads syndara, þegar þú er þreinsud og helgud með ydraninni, þá mun þ. Andi í því birtast í einum elds-loga, og uppkveikja í þess manns hjarta, eina brennandi elsku til Guds, er honum svo margar myndir hefir tilgæfid; sá sem henni hefir eitt sinn náð, hann hefir náð því góða þluffskiptinu, honum mun þagra að mótstanda myndinni, svo lengi þú eðli

floeknar, þá er ekki hætt við að hann láti syndina í sér drottina; hún uppbrennir allt forp
 veraldsligra girnda í hjartanu. Þegar Gedeon hafði lagt brennifórna uppá flettiun,
 eptir því sem eingill Drottins bauð honum, þá rétti eingillinn sinn staf út, er var í hans
 hendi, og inerti fórna, og þar spratt eldur upp af hjarginu, og fortærði fjötinu og hinum
 óshyrdu braudunum, Júb. 6; legg þína förn, kristinn maður, uppá þann stein, sem
 uppbýggendur forsmáðu, Ps. 118, þann úrvalda hyrningar-stein, er Gud hefir sett í
 Zion, Jesúm Christum, Esa. 28; þar mun eldur út frá honum ganga, já, einn breun-
 andi elstunnar og trúarinnar eldur, sem upptendrar þína förn, svo Gud sem býr í hädun-
 um luktum einn sætleiks ílm þar af; og hefi eg nú svo um það nokkud talad, hversu að
 ydranin eigi kröftug að vera til apturhvarfs frá syndunum, og til mórstöðu þeim.
 Nú þótt að menn séu um það sannfærdir í hjarta sínu, að einginn kunni að eignast
 enlíft líf nema sá, sem af hjarta ydrast syndanna og lætur af þeim, þá erum vér svo
 tregir til þessa verks, og vér látum ofs allt annað meir umþugad vera. Segid mér,
 hver er sá ed segi: þar er nógur tími til að verða ríkur, til að taka veitflur og virðing-
 ar, til að reisa til gæstabóds; segir ein Jómfrú? þar er nógur tími til að giptast, ef henni
 býðst það ráð, sem henni líkar; edur sá, hvers afni edur naut að fellur í pitt, að það sé
 nógur tími til að draga það upp? eða ef eldur kviknar í eins manns húsi, að nógur tími
 sé til að slokka hann? en til þess að kvækja vora lampa, til að fagna brúðgumanum
 Christó, Matth. 25, til að draga sjálfa ofs upp úr feni syndanna, til að slokka bál
 girndanna, sem Djöfullinn hefir upptendrad í hjarta voru, til þess kóllum vér að altíð
 sé nógur tími, eins og þesdum vér seftri-bref, af Gudi uppá lífdagana. Þér vitid
 hvað St. Páll segir, Gal. 5: holdisins verk eru opinber, sem eru: hórðómur, saurlífi,
 óhreinkleifi, lausung, sturðgoda dýrkan, fjölkýngi, fjandstapur, þrætur, kappgirni, þrátt-
 an, sundurþykja, flokadráttur, ofund, manndráp, ofdrekja, ofneyfsla, og þessu líft,
 hvað eg segi yður fyrir, og hefi áður sagt, að þeir ed þvillíft gjöra erfa ekki Guds ríki,
 segir hann. Nú hafa allir af ofs framid eitthvert af þessu edur þvillíftu, kansté lengst
 aldurs síns, og sumir ekki enn-nú aflátid; en vér vitum ekki nær sagt verður: þú dári!
 á þessari nóttu munu þeir þína sál frá þér taka, Juk. 12, og sumir sá einga aðvörung;
 ekki kastar dauðinn öllum fyrst í bana-sængina; margur deyir svo hann sér ekki dauð-
 an fyrir augum sér; í einu augna-bragdi, í svefni, midt í syndunum kippir hann sumum
 í burtu; en þú veist ekki hvað helst af þessu að þér muni ætlað. Seig mér þá í Guds
 nafni, seig mér, er þar altíð nógur tími til að ydrast? er það viturlígt, að draga þína
 umbót undan í trausti lángra lífdaga, eins og þesdum vér gjört sáttmála við dauðann?
 vor dauða-stund er altíð, því stýldi vor ydrunar-stund altíð vera; þú segir: það tekst
 mér ekki, því meðan-eg syndga get eg ekki ydrast; það er satt, því ydranin kemur
 ekki fyrir enn eptir syndina; Gud gjæfi að hún fjæmi þó jafnan strax að henni
 drýgdri, og mundum vér sjaldnar syndga, fyrst því verður ekki ákomid, að vér
 hugsum til þess, nær syndin grípur ofs, hvað beist ydran þar verði á eptir að fylgja, ef
 syndin á að verða ofs fyrirgefni. Gud gjæfi vér vildum gjöra eins og dúfa Nóa, Gén.
 8: hún flaug út, og kom aptur strax með einn olu-kvíst í munninum, sem var fridat-

merki. Gud gjæfi, segi eg, að vér vilðum eins gjöra þegar vér fljúgum út af Guds ork með syndsamligu athæfi, að vér vilðum þá hverfa strax aptur í orkina, og fríðmælast við Gud, og eðli líkjaft hrafninum, er aldrei kom aptur, Gén. 8. Br. m., svo lengi sem vér erum í syndunum, svo lengi erum vér undir Guds reidi, Jóh. 3; svo lengi vér án ydrunar lífum, erum vér undir Satans valdi, Act. 26. Bristola má sá vera, sem þetta vill eiga yfir höfði sér! en Gud frambyður sína miskunsemi með þeim stilmála: í dag, í dag meðan þú heyrir mína rödd, þá forþerd eðli þitt hjarta, Ps. 95. Djöfullinn heitir ofs og Guds miskunsemi með þessu stílhvði: á morgun, á morgun, en áður enn þessi morgun kemur, þá kanna þú að vera uppvaknaður í helvíti og kvölunum; Esau kom seint með bráðina, því fór hann á mis við blessanina, Gén. 27; Þharab þusti eptir Ísrael út í Hafid Nauba, Exód. 14, en vildi flyta sér aptur til sama lands er sjórinu gein yfir höfði þonum, en það var þá allt um seinna. O, þú syndug manneshtal þú sem meinar að þar sé allid nógur tími til að ydrast, þeink á þetta dæmi, ef þú gengur óttalaust áfram í þinu rauba þafi blóðugra synða og illgjörða, og þeinkir aldrei til apturhværfs, hvað veizt þú nær Guds reidi-flób stennpist yfir þig, að þér óvorum, svo þú gétir eðli aptur-snuid. Sparid tímann, segir Páll, Eph. 5. Þegar vér þesum mikid að fýsla, br. m., er ofs þýkir á-liggja, þá kállum vér hvern tíma, hvert augnablik að vera dýrmætt; ó, segid mér, liggur ofs á nockrum hlut svo mjög sem að komast í fátt við þinn Almáttuga, þó látum vér ofs svo lítid þar-um ant vera; ef nockur sleppir góðu tækisæri til að framkvæma einhvern hlut sér til gagnsmuna, þá hlæum vér að þonum, ef vér eðli hýrdum um hann, aumtum hann og áteljum, ef hann er vor vinur; hendi það ofs sjálfa, þá ydrumst vér eptir; en Djöfullinn hlær að ofs, að vér forsómum að taka á-móti Guds gjöf, meðan þú er fyrir þöndum. Margt kalla menn heimstu í veröldinni, og hver af ofs hlær að øðrum, en einginn er þvísíkur dáraftapur sem sá, er ofs marga hendir, það er að stjóta ydraninni á frest; hann er syndgar í því transiti, að hann muni gamall verða, hann er líkur þeim, er brýtur skip sitt í þeirri von, að hann muni komast til lands á flaka einum. Eg þessi áður sagt, að syndin verði eðli fyrirgefni, nema að ydranin að nockru leiti sambjóði henni; hverjum degi nægir sín þjáning, segir Endurlausnarinn, Matth. 6; mundi það eðli verða ofs nóg þýngt að ydrast á hverju kvöldi fyrir hvers dags syndir, ef vér þesdum þeirra registur vel uppstífab í hjartanu; þótt eðli stjótum vér því á frest dag eptir dag, ár eptir ár? mun eðli þessi byrði verða nockud þýng nm síðir? sá sem er øðrum háður og á að vinna dags-verk, ef hann forsómar framan af deginum, mun hann eðli þess betur mega herða á sér þegar hann tekur til verksins? sá sem þesir í ungðóminum lítills aktað syndina, mun eðli ydranin verða þonum þess þýngri í ellinni, ef hann á Guds ríki að ersa? Vér vitum eðli hvað gamall Davíð var, þegar hann sagði að syndirnar væru sér of-þýng byrði vordnar; hvað mundu þær eðli vordid þafa, þesdi hann dregid þær undan allt til daubans? Einginn er sá af ofs, að hann leggi þinar þýngstu klyffjar á þinn veikasta eik, og þó viljum vér kasta allra vorra lífbaga syndum uppá vörn hrygg, þegar vér erum svo ellimóðir, að vér þesum nóg að bera sjálfa ofs. O, hversu vísliga var það því gjört af Davíð, er hann

beiddi Gud að láta sig efi gjalda sinna úngdóms synda; Ps. 25. Eitt sár er þægast að græða meðan það er nýtt; svo er og syndin, hún verður best læknuð að ferskum gjörningi. Á morgnana taka menn læknisdóm inn á tóman maga; ydranin er lækning syndarinnar, tem þér þana, barn mitt, á morgni þíns aldurs, meðan þú fullhraustur ert; þeink á þinn Skapara í úngdómi þínum, áður eun þeir vondu dagarnir koma og þú segir: það líkar mér efi, Eccl. 12. Þálf skipar ofis að krossfesta holdið, Gal. 5; en það er lítið kross fyrir þinn gamla Adam að banna þónum það sem hann getur efi haft stémtan af lengur; það er að vísu að offra Guði því halta og lamaba, Mal. 1, og mæla þónum með mæli þíns framanda, en Fjandanum með Ísraels mæli; þirm elli þinni, ef þú kant þennar að bida, og biddir þú efi, þá munt þú finna, að þú hefir eingan stada, nær kvöld þinnar afi kémur, þótt það sé um miðdegi þíns aldurs edur jafnvel fyrr. Veit eg að Gud hefir mörgum snúið á sínum gömlum aldri, en undir því er efi að eiga, þótt hann sé mistunsamur, hann hefir aldrei losað að láta þann fasta ellibelgnum til að ydrast, sem aldrei þeinkir til að afklæðast þínum gamla Adam meðan hann fullhraustur var. Þú gjörir mig úngann aptur svo sem einu ærn, segir David, Ps. 103; það er án efa þess vegna, að David endurnýði sína ydran dagliga. Er efi tólf stundir í deginum? segir Endurlausnariinn, Jóh. 11; eg þeyri víngarðs-Herrann lét verkamenn leigja um ellestu stund, Matth. 20, en síðar efi. Veit eg, að Gud hefir mörgum í andlátinu mistunad, og hann mistunur öllum, sem hans náðar leita; en þau munu dæmin færri vera, að sá hafi snúið sér af hjarta til Guds í andlátinu, sem hann forsmáð hefir alla afi sína. Spámadurinn segir í Textanum: leitid Drottins, meðan hann er að finna, kallid á hann, meðan hann er nálægur, svo sem gjöri hann ráð fyrir því, að sú tíð kunni að koma, að hann láti sig ei lengur finna, að hann vilji efi frammar vera nálægur, að hann vilji efi þeyra, þótt vör margtaladir seum, og út-breidum báðar hendur vorar, Esa. 1, að hann inniloki sig í einu stíhi, sem eingiu bæn kómst í gegnum, svo sem Jeremías að orði kómst, Harnagr. 3. O, Guds börn! látum ofis, látum ofis efi bida eftir þeyrri tíð, hver veit nær hún er? hver veit nær mæli syndanna er uppfylltur? hver veit nær hófud-eingilsins lúdur kvædur víð í stíum himins? snúið ydur því til Drottins úngir og gamlir, ríkir og sátafir, völdugir og vesalir, þá mun hann mistuna ofis, og til Guds vors, því hjá þónum er mikil fyrirgefning. Einginn hlutur er þónum ómáttugur, Lúf. 1, svo er og eingiun mæli hans mistunar; frá hans knjám hefir einginn synjandi farid, sem hans leitad hefir með ángri og trega; svo fljótt sem David játadi afgjörð sína, svo fljótt lét Drottinn segja þónum: Gud hefir þína synd í burttekid, 2 Sam. 12; Manasses stýnur efi fyrr í bondunum, 2 Par. 33, enn að hans misgjördir eru fyrirgefnar í himninum. Minn Herra Jesús! þú sagdir forðum víð Símon, Lúf. 7: þeim sem lítid er fyrirgefid, hann elskar lítid. Herra! þar er einginn af ofis, sem hér liggjum á þinni fótstær, sem lítid er fyrirgefid. Mörg tíu þúsund punda eru ofis uppgæfin þínum verstu skulda-þrjótum. Herra! ef það er mögult, þá gef ofis að vör elstum svo mikid, sem ofis er tilgefid. Vör erum fortapadir synir,

sem höfum sóað vorri fædurleifð, en leitum þó aptur til fædur-húsa, Lúc. 15. Drottinn! þú hefir runnið á veg fyrir oss, og breiðt út þinn fadn á-móti oss, þú hefir mætt oss á midri leið og tekið fagnandi á-móti oss; lát oss því aldrei gleyma, og aldrei verða í svo fráleitt sinni yfirgefna, að vér hverjum burt aptur til að eta dras með svínunum, heldur að oss smáðist svo þínar vistir, þínir úrar og alid sé, Lúc. 14, er þú tilreidir oss hér í náðinni, að vér megum sitja til bords með Abraham, Ísak og Jakób í dýrdinni, Matth. 8. Bænþeyr þad góði Gud, fyrir Jesú Chrísti forþenustu, amen!

Fjórða Sunnudag eptir Pásk.

Gudspjallid, Jóh. 16 Kap.

Jesús sagði til sinna lærisveina: nú fer eg til hans, sem mig sendi, og einginn af yður spyr mig að, hvort fer þú? heldur af því að eg taladi þetta til yðar, þá uppfylltist yðar hjarta af hrygd. En eg segi yður þó sannleikann, að þad batar yður, að eg fari hédan. Því ef að eg fer ei í burt hédan, þá kemur eigi Hugarinn til yðar; en ef eg fer í burt hédan, mun eg senda hann til yðar; og þá ed hann kemur, straffar hann heiminn um syndina, og um réttlætid, og um dóminn; um syndina, af því þeir trúðu ekki á mig; en um réttlætid, þvíad eg fer til Fædursins, og eptir þad sjáid þér mig ekki; en um dóminn, þvíad höfðingi þessa heims er dæmdur. Eg hefi enn-nú margt að segja yður, en þér kunnid ekki að sinni að bera þad; en nær ed sa sannleikfins Andinn kemur, þá mun hann kenna yður allann sannleik, þvíad hann talar ekki af hjálfum sér, heldur hvad hann heyrði, þad talar hann, og hvad eptirkomandi er, þad kunngjörir hann yður; hann sami mun og auglýsa mig, þvíad af mínu mun hann þad taka og kunngjöra yður. Allt hvad helst Fadirinn hefir, þad er mitt; þar fyrir sagda eg yður, að af mínu mun hann þad taka, og kunngjöra yður.

Erordíum.

Eg mun víðja minn Fædur, segir Endurlausnarinn, Jóh. 14, og hann mun senda yður einn annann talsmann, þann er blífi hjá yður eyllfíga, Anda sannleikfins, þvern þeimurinn fær eigi meðtekið, því hann sér hann ekki, og þekkir hann ekki, en þér þekkið hann, því hann mun blífa hjá yður og í yður vera. Lærisveinar Ferrans vóru sorgþinir af því að hann sagði þeim fyrir sína burtför til Fædursins, Jóh. 16, svo sem vér strax þeyrdum af Evangelíð. En til þess að þeir skyldu ekki allt ofmjög sturlast þar-af, þá gaf hann þeim þetta bleffada fyrirheit, hvort hann esndi strax eptir sína himnasfer, þar hann sendi þeilagan Anda yfir þá með miklum krapti og undrunum, Act. 2, er fylgdi þeim æ síðan í öllum þeirra embættis-útrétingum, og kanna þinni þridju Guddómsfins persónu eðert þuggunarsamlígra nafn að gefast enn þetta, að hann sé vor talsmadur, Róm 8; því ef Gud er með oss, hver er þá á-móti oss? segir Þostulinn. En að þ. Andi sé Gud, þer skirnin vor ljósast víni um,

Þótt eigi væri þar til önnur rök, þar vör verðum í hans nafni skirðir ásamt Födur og Sonar, Matth. 28; hann er vor talsmadur í hörmúngunum, því hann kénir ofi ad fyrir þar byrji ofi inn ad gónga í Guds-riki, Act. 14; vor talsmadur í vorum veikleika, því hann ber vorum anda vitni um, ad vör séum Guds börn, Róm. 8; vor talsmadur hjá Gudi, því hann bidur fyrir ofi með óumræðiligum andvörpunum; vor talsmadur í því ad undirvíssa ofi, því hann leidir ofi í allann sannleika; vor talsmadur í efasemdinni, er ofi óþiliga bendir, sökum vors óverðugleika, því hann er pantur vortar órfleifar, Eph. 1. En svo sem það, ad einum talsmanni heyrir efi alleina til ad forsvara og affaka þann, er hann ad sér tekur, og hugþrensa hann og undirvíssa, hvernig hann skuli hafa sér fyrir dómaraum edur sínum þerra, heldur og er það hans embætti. ad móstanda hans óvinum, og ad sannfæra þá sem ómóti mæla; svo er það og heilags Anda verk, efi alleinasta ad hugga Guds börn, og leida þau í allann sannleika, heldur og ad straffa og byrgja munniinn á þeirra óvinum. Þetta embætti h. Anda er innifalid í þeim orðum, er Guds Sonur talar hér í Evangelíó, ad hann muni straffa heiminn um syndina og um réttlætis og um dóminn; og fyrir því, ad þau þýssa efi svo auðfílin, þá vil eg láta það vera inntak minnar einfaldrar ræðu í þetta sinn, ad útíra þau. Drottinn hjálpi þar til með náð síns Anda, í Jesú nafni, amen!

Utleggíngin.

Nær hann kémur, mun hann straffa edur sannfæra heiminn um syndina, segir Endurslausnariinn. Einginn efi er á því, br. m., ad þetta á ad skiljast um hina stóru vantrúarinnar synd, hver ed drottandi í heiminum framar venju á hértvistar-dögum vors lausnara; eg segi í heiminum, það er í vantrúarinnar börnum, Eph. 2, svo ad bæði Gýðingar og heidíngjar vöru undir þessari synd, þar Gýðingar óskudu teikns, segir Páll, 1 Cor. 1, en Gricir (þad eru heidíngjar) leitudu ad speki; hinir vildu efi trúa nema þeir sæi teikn og stórmerki, og þótt þeir mörg sæi, óskudu þeir samt teikns af himni; þessir leitudu ad speki og meintu ad þeir með náttúrunnar skilníngi fengi gripid hinn órannsak-anliga Guddómsins dýrðar ljóma, sem uppfyllir bæði himin og jörð, hvern Guds Sonur var sendur til ad opinbera. En fyrir því ad hann varð Gýðingum ad hneirlan, en Gricjum ad heimstu fyrir þeirra vantrúar sakir, þá var heilagur Andi útsendur til ad sannfæra heiminn um þennan Guds sannleika. Ad þetta svo eigi ad skiljast, er deginum ljósara af orsökinni, er Drottinn færir hér til, sem er þessi: af því þeir trúðu efi á mig. Hann talar um þetta svo sem einn undan-sarinn hlut, en þá var allareidu komid ad hans burtfer til Föðursins. Nú er það kunnugt hverfu ljósir ad vöru spádómarnir og ritníngarnar, sem af honum vöru, hverjar hann bað þeim ad rannsaka, Jóh. 5, samt vildu þeir efi láta hann drottna yfir sér. Þeirra eigin sendi-menn báru vitni um, ad aldrei hefði nokur madur talad svo sem þessi taladi, Jóh. 7, þó sögðu þeir ad hann gudlastaði; þeir sáu hans kraptaverk, og játudu ad einginn kynni þvílíkt ad gjöra, nema Gud væri með honum, Jóh. 3, samt báru þeir sér þá óháfu í munn, ad hann væri Samverskur og hefði Djöfulinn, Jóh. 8. Þeir höfðu fyrir augunum hans allra-heilagasta líferni; þó kalludu þeir hann ofnæstlu-mann og vinsvelgjara, vin tollheimtumanna og berfyndugra, Matth. 11. Þeir kunnu efi ad straffa hann um noktra synd, Jóh. 8; þó klagudu þeir hann, svo sem þannu ed frásnéti fólkinu og bannadi ad gefa keisaranum flatt, Lúk. 23; þessi var sú gudlausu vantrúarinnar synd, sem Jesús hét um talar; hún verður og

á-stundum kollud synd í ritningunni framar øðrum syndum. Utm Jeróboam stendur víð í Rónganna bófum, að hann hafi komið Ísrael til að syndga, 1 Kæg. 12, það er til vantruár og afguda-dýrkunar; ef þér væruð blindir (segir lausnarinn við Gyðinga) þá hefdu þér ekki synd, en nú þar þér segid: vér sjáum, þá blifur yðar synd, Jóh. 9. Hvar eigi kann annað meint að vera enn synd vantruárinna, því fyrir utan hana hefðu þeir þó margar syndir; já, þessi er sú hræðiliga synd, er hann umtalar, Jóh. 15, 22 24 kap.: hefði eg ekki komið og talað til þeirra, þá hefðu þeir ekki synd, en nú hafa þeir ekki það þeir kunni að skýla synd sinni með; hvar fyrir? minn Herra! því hefði þessi eina synd í burtu verið, þá hefðu allar hinar afmáðar orðið. Já, enn aptur, hefðu eg ekki gjort þau verk á-méðal þeirra, sem einginn kann að gjöra, þá hefðu þeir ekki synd en nú hafa þeir séð þau, og hata bæði mig og minn Föður, og þetta er sú stóra vantruárinna synd, sem öllum øðrum framar synd kallaft í ritningunni; hvar fyrir? Þvíad meðan hún blifur, blifa allar aðrar. Lækning sálarinnar og allra verra meina er alleina sú forlíkun sem Jesús gjort hefir, er hann bar vorar syndir uppá tred, 1 Pet. 2. Hver sem því ekki trúir, þann vill Drottinn að h. Andi sannfæri, þvíad með því að trúa réttlaga á hann verða allar aðrar syndir í burtu-tefnar; vill hann því að heimurinn verði sannfærður um þessa einu synd, þvíad fyrir hana eina verða allar hinar bundnar og aptur haldnar; það gjörir Jesús bert, Jóh. 3, segjandi: sá sem ekki trúir, hann er þegar dæmdur; og aptur segir hann í sama kap.: sá sem ekki trúir Syninum, hann mun ekki sjá lífið, heldur blifur Guds reidi yfir honum; já, enn framar: ef þér ekki trúid því að eg sé, þá munuð þér deya í yðar syndum, það er, að eg sé ljós heimsins, svo sem hann hafði stömmu áður um sig vitnað, Jóh. 8. Sjáid hér, br. m., að vantruúin er ein höfud-synd, og öllum øðrum meiri, og er nú auðsætt hér af, að hún er sú synd, er Drottinn umtalar hér í Evangelíó; og þótt ekki væri annað til vitnis þess um, þá eru þau undur og stórmærki, er h. Andi birti með sinn guddóms = kræft undis eins og sakleysi, almatti og guddóm Eðristi, strax eptir hans himnaför, til að sannfæra heiminn um þessa skelfiligu vantruárinna synd; edur hvað sýnist yður um hina miklu raust, er kom af himni svo sem þjótandi stormviðris, og fyllti upp húsið, þar postularnir inni vóru; um þær eldligu tungur, er settu sig yfir sérhvörn þeirra; um þau aðstíllí-anligu tungumál, er þeir töludu, eptir því sem h. Andi gaf þeim út að tala? Act. 2; segir ekki Lúkas, að þeir ed það heyrdu, hafi vordid frá sér numdir og tölrádir, segjandi hver við annan: hvað er þetta? Hvað virðist yður um hina fyrstu predíkun St. Peturs, er hann gjörði í sama sinni? hvernig hann sagði þeim, að Jesús af Nazareth hefði aðlast anda fyrirheitisins af Föðurnum og úthelt því, er þeir þá sáu og heyrdu, og hvernig að þeir skárust í sínum hjörtum, er þeir heyrdu þetta og sögdu: góðir bræður, hvað skulum vér gjöra. Segid mér, var ekki þetta að sannfæra þá um hina hræðiligu synd, að þeir hefðu ekki trúad honum, heldur krossfestu Höfðingja líffins? að eg tali ekki um öll þau undur og jartíeknir, er fylgdu křistni-bodinu í þá daga, svo að hinir grimmu heidsingjar, sem vóru án Guds í heiminum, Eph. 2, gengu Drottni til handa og meðtöfu hans vitnisburð; því hrófar Páll, segjandi: eg hefi allt frá Jerusaleum og þar um-kring

illt til Jihristum fullkomnað Evangelíum Christi, Róm. 15. Nú þótt að þetta sé iðginnig meining lausnarans í þessum orðum, sem nú hefi eg sagt og sýnt með nokkrum orðum, þá eigum vér þó að vita, br. m. að þetta embætti h. Andar nær einnig til vor, því Frelstarinn sagði við þá, að þessi h. Andi skyldi vera hjá þeim æfniliga, Jóh. 14; en þeir eru fyrir laungu komnir til hvíldar Drottins, samt hefir Gud efi vörðgæfð sína vristni; því eigum vér enn-nú að leita að honum í hans h. orði, sem í fyrstunni var vörðgæfð að honum samverkanda og styrkjanda með eptir-fylgjandi táknum, segir Markus, 16 kap., hvert hann er enn-nú efi víðfíla ordinn. O, hverfu værum vér fávísir að þessja syndina, nema h. Andi sannfærði oss þar um í Guds orði! já, enn þá eptir það vér höfum lært vörn kristindóms í barna-lærdóminum, þá kálum vér margt það syndlaust að vera, sem þó er ein fordæmanlig synd fyrir Gudi, ef hann vill í dómi við oss gánga; og þar að auki, þá má það kunnugt vera, hverfu að kristindóminum er almenniliga háttad manna á-medal, það sumir kalla sig vel kristna, ef þeir trú á Gud, og því að Kristur hafi þínst fyrir syndir heimsins. En St. Jakob heldur það langtím vörðvísir, þar hann segir: að trúin sé dauð án verkanna, Jak. 2. Nú ef sú trú er dauð, sem að efi verkar fyrir kjarleikann, Gal. 5, svo sem Páll gjörir ráð fyrir þinni trú, er það þá efi vantrú? já, í sannleika, hún er vantrúinni verri, því sú trú, ef hverri madurinn alleina þekkir Gud, og veit að hann er bæði góður, og þó undir eins stíllatur, en forsmáir þó hans vilja og efi á-stundar að læra hann, svo hann að minsta oft þessja megi hvað langt að hann sé frá því, að hann geti honum fullnægju gjört, en hjálpar meir til að fordæma einn heldur einn sáluhólpinn að gjöra, þvíad Djöflarnir á því einnig og skelfast þar-af, segir St. Jakob, 2 kap. En segid mér, hvar á holdur madur að fá slíka þekkingu nema hann sannfærdur sé þar-um af h. Andan? Petur lír til safnadanna í Asía: þér fóruð allir villit sem saubir, en nú eruð þér umhverfdir

Sirdirs og Biskups sálna yðar, 1 Pet. 2; með honum tekur Páll undir, segjandi: : vörud myrkur til forna, en nú eruð þér ljós í Drottinni, Eph. 5; hvar fyrir mundi þ ské, nema fyrir verkan h. Andar, sem bjó í ordinu og straffaði heiminn um syndina. Ad og blóð hefir efi opinberað þér þetta, sagði Drottinn við Petur, heldur minn vir, sem er á himnum, Matth. 15; og hið sama má eg segja um þekkingu syndarvar. Fyrir Guds Andar erum vér endurfæddir í skíninni, Jóh. 3, endurnýðir í gáfotum vorum. Hann skapar í oss nýtt hjarta, Ps. 51. Hann leidir oss til sum Christum, án hvers vér fengjum efi til hans komist, svo sem vér meðkennum í nari þridju grein vortar trúarjáfningar; en hvar-med gjörir hann þetta? án efa í fyrstunni með þekkingu syndarinnar. Segid mér, hvert er það offrið, sem Gudi þóknast?

Það efi harmþrúnginn og sundurknosadur andi? sem David segir, Ps. 51; sú sála, en að hrygg er út af stærð illskunnar og gengur bogin og veit? þau augu sem þreyttu; ein húngrub sál mun gefa þér dýrdina og réttlætið, Drottinn, segir Barúch, kap. 1. En hvar viljum vér fá þessa hrygd, hver vekur í oss þetta andliga húngru? það gjörir Andi Drottins með þekkingu syndarinnar, bæði í Guds h. orði og svo með sínum røptugu innvortis hræringum, þegar hann dregur þá skýluna frá augum sálarinnar, sem

á-stundum kollud synd í ritningunni frammar öðrum syndum. Um Jeróbóam stendur víða í Rónganna bókum, að hann hafi komið Ísrael til að syndga, 1 Kæg. 12, það er til vantrúar og afguda-dýrkunar; ef þér væruð blindir (segir lausnarinn við Gýðinga) þá hefdu þér ekki synd, en nú þar þér segid: vér sjáum, þá blifur yðar synd, Jóh. 9. Hvar eigi kann annað meint að vera enn synd vantrúarinnar, því fyrir utan hana hefdu þeir þó margar syndir; já, þessi er sú hræðiliga synd, er hann umtalar, Jóh. 15, 22, 24 kap.: hefði eg ekki komið og talað til þeirra, þá hefdu þeir ekki synd, en nú hafa þeir ekki það þeir kunni að stjla synd sinni með; hvar fyrir? minn Herra! því hefði þessi eina synd í burtu verið, þá hefdu allar hinar asnáðar orðið. Já, enn aptur, hefdu eg ekki gjort þau verk á-medal þeirra, sem einginn kann að gjöra, þá hefdu þeir ekki synd, en nú hafa þeir séð þau, og hata bæði mig og minn Födur, og þetta er sú stóra vantrúarinnar synd, sem öllum öðrum frammar synd kallast í ritningunni; hvar fyrir? Þvíad meðan hún blifur, blifa allar aðrar. Lækning sálarinnar og allra verra meina er alleina sú forlíkun sem Jesús gjort hefir, er hann bar vorar syndir uppá tred, 1 Pet. 2. Hver sem því ekki trúir, þann vill Drottinn að h. Andi sannfæri, þvíad með því að trúa réttlaga á hann verða allar aðrar syndir í burtu-teknar; vill hann því að heimurinn verði sannfærdur um þessa einu synd, þvíad fyrir hana eina verða allar hinar bundnar og aptur halðnar; það gjörir Jesús bert, Jóh. 3, segjandi: sá sem ekki trúir, hann er þegar dæmdur; og aptur segir hann í sama kap.: sá sem ekki trúir Syninum, hann mun ekki sjá lífið, heldur blifur Guds reidi yfir honum; já, enn frammar: ef þér ekki trúið því að eg sé, þá munuð þér deya í yðar syndum, það er, að eg sé ljós heimsins, svo sem hann hafði stömmu áður um sig vitnað, Jóh. 8. Sjáid hér, br. m., að vantrúin er ein höfud-synd, og öllum öðrum meiri, og er nú auðsætt hér af, að hún er sú synd, er Drottinn umtalar hér í Evangelíó; og þótt ekki væri annað til vitnis hér um, þá eru þau undur og stórmerkí, er h. Andi birti með sinn guddóms-kræpt undir eins og sakleysi, almatti og guddóm Christi, strax eptir hans himnaför, til að sannfæra heiminn um þessa stelfiligu vantrúarinnar synd; edur hvað sýnist yður um hina miklu raust, er kom af himni svo sem þjótandi stormvidris, og fyllti upp húsið, þar postularnir inni voru; um þær eldligu tungur, er settu sig yfir sérhvörn þeirra; um þau aðstílanlugu tungumál, er þeir töludu, eptir því sem h. Andi gaf þeim út að tala? Act. 2; segir ekki Lúkas, að þeir ed það heyrdu, hafi vordid frá sér numdir og tvílrádir, segjandi hver við annan: hvað er þetta? Hvað virðist yður um hina fyrstu predíkun St. Peturs, er hann gjörði í sama sinni? hværnig hann sagði þeim, að Jesús af Nazareth hefði aðlast anda fyrirheitisins af Föðurnum og úthelt því, er þeir þá sáu og heyrdu, og hværnig að þeir skárust í sínum hjörtum, er þeir heyrdu þetta og sögdu: góðir bræður, hvað skulum vér gjöra. Segid mér, var ekki þetta að sannfæra þá um hina hræðiligu synd, að þeir hefdu ekki trúad honum, heldur krossfestu Höfðingja líffins? að eg tali ekki um all þau undur og jarðreiknir, er fylgdu kristni-bodinu í þá daga, svo að hinir grimmu heidngjar, sem voru án Guds í heiminum, Eph. 2, gengu Drottni til handa og meðtöku hans vitnisburð; því hófsar Páll, segjandi: eg hefi allt frá Jerusaleum og þar um-kring

lt til Jlhreftum fullkomnad Evangellium Christi, Róm. 15. Nú þótt að þetta sé zínlig meining lausnarans í þessum ordum, sem nú hefi eg sagt og sýnt með nokkrum tum, þá eigum vér þó að vita, br. m. að þetta embætti h. Andar nær einnig til vor, í Frelsharinn sagði við þá, að þessi h. Andi stóldi vera hjá þeim æfinliga, Jóh. 14;

þeir eru fyrir laungu komnir til hvíldar Drottins, samt hefir Gud efi hfrgefid sína ifni; því eigum vér enn-nú að leita að honum í hans h. orði, sem í fyrstunni var eðifad að honum samverkanda og styrkjanda með eptir-fylgjandi tálnum, segir Markus, 3 kap., hvert hann er enn-nú efi viðfíla orðinn. O, hverfu værum vér fávísir að dja syndina, nema h. Andi sannfærði oss þar um í Guds orði! já, enn þá eptir þó vér hefum lært vorn kristindóm í barna-lærdóminum, þá kálum vér margt það ndlaust að vera, sem þó er ein fordæmanlig synd fyrir Gudi, ef hann vill í dóm við s gánga; og þar að auki, þá má það kunnugt vera, hverfu að kristinnðóminum er menniliga háttad manna á-medal, það sumir kalla sig vel kristna, ef þeir trú á Gud, því að Kristur hafi pínst fyrir syndir heimsins. En St. Jakob heldur það langtím ruvíst, þar hann segir: að trúin sé dauð án verkanna, Jak. 2. Nú ef sú trú er ud, sem að efi verkar fyrir fjærleikann, Gal. 5, svo sem Páll gjerir ráð fyrir hinni mu trú, er það þá efi vantrú? já, í sannleika, hún er vantrúnni verri, því sú trú, hverri madurinn alleina þekkir Gud, og veit að hann er bæði góður, og þó undir eins tlatúr, en forsmáir þó hans vilja og efi á-stundar að læra hann, svo hann að minsta fti þekja megi hvað langt að hann sé frá því, að hann gæti honum fullnægju gjerit, n hjálpar meir til að fordæma einn heldur enn sáluhólpinn að gjera, þvíad Djöflarnir ía því einnig og stélfast þar-af, segir St. Jakob, 2 kap. En segid mér, hvar á holdur madur að fá slíka þekkingu nema hann sannfærdur sé þar-um af h. Andar? Petur jir til safnadanna í Afía: þér fórud allir vilít sem saudir, en nú erud þér umhverfdir Hirdirs og Biskups sálra yðar, 1 Pet. 2; með honum tekur Páll undir, segjandi:

r vórud myrkur til forna, en nú erud þér ljós í Drottini, Eph. 5; hvar fyrir mundi þ sé, nema fyrir verkan h. Andar, sem bjó í orðinu og straffaði heiminn um syndina. öld og blóð hefir efi opinberað þér þetta, sagði Drottinn við Petur, heldur minn idir, sem er á himnum, Matth. 15; og híd sama má eg segja um þekkingu syndararar. Fyrir Guds Andar erum vér endurfæddir í skirninni, Jóh. 3, endurnýðir í gffotum vorum. Hann skapar í oss nýtt hjarta, Ps. 51. Hann leidir oss til sum Christum, án hvers vér fengjum efi til hans komist, svo sem vér meðkennum í ini þridju grein vortar trúarjátningar; en hvar-med gjerir hann þetta? án efa í fyrstni med þekkingu syndarinnar. Segid mér, hvert er það offrid, sem Gudi þóknaft? það efi harmþrúnginn og sundurknosabur andi? sem David segir, Ps. 51; sú sála, t að hrygg er út af stærð íllskunnar og gengur bogin og veit? þau augu sem þrennt ; ein húngrud sál mun gefa þér dýrdina og réttlætíð, Drottinn, segir Barúch, kap.

En hvar viljum vér fá þessa hrygd, hver vekur í oss þetta andliga húngr? það rir Andi Drottins með þekkingu syndarinnar, bæði í Guds h. orði og svo med sínum ptugu-lutvortis hræringum, þegar hann dregur þá skýluna frá augum sálariunar, sem

Andskotinn hefir heinge þar-fyrir, og vör sjáum hverfu vör höfum hinn góða Gud til reidi reitt með margra ára óhlýdni, og sýnir oss undir eins Guds óumræðiliga gjæfni og þolinmæði yfir öllu þessu, sem mörgum þeim hefir að syndingu í burtu kipt, sem kænste eðli hafa meir syndgæð enn var. Hvað meinið þér, br. m.? munum vör taka þessar hugrenningar af sjálfum oss? ó, nei! því vör erum eðli megnugir um af sjálfum oss til neitt gott að hugleida, 2 Cor. 3, auk-heldur að framkvæma; hvaðan þá, nema af þ. Anda; hver eð sannfærir oss um syndina? Syndingar höfdu lögmálib, af því þecktu þeir þó eðli syndina; eigi meintu þeir sumirhverjir að illar hugsanir væru synd, jafnvel þótt lögmálib segði þeim: þú skalt eigi girnast, Exóð. 20. Þar fyrir lifir Drottinn þeim við grafir framliðinna, sem utan vöru þryðiligar, en innan fullar af allra handa óþekkt, Matth. 23; þeim mundi hafa þótt það undarligt, að sá sem reiddist bróður sínum, skyldi vera ráðs-sekur; sá sem liti eina kvinnu til að girnast hana, hann þessi alla-reidu drýgt hór með henni í sínu hjarta, Matth. 5; eður að madurinn væri skyldugur til að gjera þeim gott, sem við hann misgjörir. Evi mikill er nú munur bófstaffins og andans; hinn deyðir, ef hann er einsaman; þessi lifgar, en brúkar lögmálib fyrst til að deyða, það er að sundurmerja, og kenna syndarannum, að hann sé dauda-sekur, og þannig innihýkur Gud alla undir óhlýðninni, uppá það hann miskunni öllum, Róm. 11. Virð þér eðli, að þér erud musteri Guds? segir Páll, 1 Cor. 3. Eg ætla að svo fari best Guds þjónustan í þessari kyrkju, að Móses hafi þessann í lögmálinu, en Krístur tenórinn í Evangelíó, því hins góða Hirdirs raust mun þó nýrtaka og herra láta enn Móses reidarþruma. Það er einn gleðiligur tvísaungur í eyruna mæddrar samvitfu, og þá rættist það með fullu og öllu, er Drottinn sagði forðum daga: Guds ríki er inni hjá yður, Lúc. 17. Jafnvel ángrið fyrir syndina er Guds bærnum þeckara, eum öll heimfisins hjati hans sonum, og þau tárin, er einn syndari fellir í Guds sjób, þau smæða honum betur enn vín hinnar fláráðu Dalílu, veraldarinnar, hennar fylgjumönnum. Og því segir lausnarinn hér strax eptir: að þ. Undi muni sannfærð heiminn um réttlætið, af því hann fari til Föðursins. Krístur meinar hér í fyrstu sít eigið réttlæti og sakleysi; það hlaut á eptir að fylgja, þegar Guds Andi hafði straffað heiminn um þá skelfiligu synd, að þeir trúðu honum eðli, heldur festu hann uppá gálgann, er þeir kunnu þó eðli að straffa um nöðra synd, þá hlaut það á eptir að fylgja (segi eg), að hann sannfærði þann sama heim um hans réttlæti, að þeir höfdu lifiss Hertoga krossfest, svo sem Petur sagði þeim, Act. 3; þá kunnu þeir að segja, að hann væri timburmannfisins sonur, Matth. 13; að þeir þecktu föður hans og móður; að hann væri Samverskur og þessi Djöfulinn, Jóh. 8; að hann fyrir Belzebub Djöfla-höfðingja ræki út Djöflana, Lúc. 11; þá kunnu þeir að gefa honum það að dauda-foð, að hann kalladi sig Konúnginn Krístum, Lúc. 23; já, ef hann væri Guds Sonur, að hann skyldi stíga ofan af krossinum, Matth. 27; þá var það tími fyrir þig ó, þú hins gudlausi Biskup Caípha! að rísa þín klæði, af því hann játadi sig Guds Son að vera, Matth. 26; þá var tími til alls þessa, þegar hann að sigrudum dauda, Djöfli og helvíti, upphafinn yfir alla himna, hafði sett sig til Kraptarins þægri handar, og til vitnisburðar

um sitt almætti, sitt réttlæti og dýrðarfullu hátign, sendi hinn þ. Anda yfir sína þjóna og ambáttir með stórum undrunum og táknum, já, yfir sína sjandmenn og offóknara, svo að margir af kénimönnunum hlýðnudust trúnni, segir Lúkas, Act. 6; þegar umkomulausir fístmenn ráku út djöflana, lætnudu sjúkdóma, opinberudu leynda hluti, sem einginn manna kunnir að vita, svo sem Ananíæ og Saphíra bæmi vitna, Act. 5, og þetta stedi allt í hans nafni, sem hinir áður höfðu kvaðid, húðstrýkt og á gálgann upphengt milli tveggja spillvirkja. Með öllum þessum guddómligu furðu-verkum sannsærði nú þ. Andi verseldina í þá daga. Því eg fer til Föðursins, segir Herrann; þetta hið sama brúkaði þ. Andi fyrir munn Peturs til að sannfæra þá um Christi réttlæti, er heyrdur á tal hans, Act. 2, er hann vitnar af spádómi Davíðs konungs um upprisu og uppstigning Drottins Jesú, segjandi: ekki er Davíð uppsarinn í himininn, er hann segir sjálfur: Drottinn sagði mínum Drottni: sit þú mér til hægri handar, þar til eg legg óvini þína til starar fóta þér; viti því allt Ísraels hús fyrir víst, að Guð hefir gjort hann að Krist og Herra, þenna sama Jesúm, er þér krossfestud; og að þessi sé meiningin í orðum Drottins, vottar það sem hér eptirfylgir: og eptir það sjáid þér mig ekki. Að sonnu sáu hann lærifóeinarnir eptir hans upprisu, en ekki með sömu áhynd og áður; ekki í þjóns-mind, heldur svo sem einn sigurvegari; ekki svo sem þeir sáu hann í grasgardinum bundinn og fjötrabann, heldur einglunum líkann, þar hann gekk inn að luktum dyrum til þeirra, Jóh. 20; ekki svo sem eina bolvan á krossinn upphengibann, Dert. 21, heldur upprissinn af daudum, að daudans þínu upplensstri. Allt þetta vottadi hans réttlæti og sakleysi, því það var ómöguligt, svo sem Petur sagði, að hann kynni af daudanum haldinn að verða, Act. 2. En allra-helst meinar Drottinn hér sína himnasör, að þeir mundu hann ekki sjá úr því, að hann gjörðist fyrir þeim ósýniligur, og stíðitók hann burt frá þeirra augum, Act. 1. Og er nú af þessu öllu réttlæti Drottins sannræðisfad, fyrir vitnisburd þ. Anda, sem sám dögum þar eptir kom yfir postulana með sýnilegum Guðs krapti, svo að þeir túngur teludu, Djöfla útráfu, lögdu hendur yfir sjúka og þeim batnadi, sögdu fyrir óvordna hluti, svo sem hann áður fyrir sagði og segir berliga hér í gudspjallinu með þessum orðum: nær ed sá sannleikfins Andi kénur, þá mun hann kénna yður allann sannleik, því hann talar ekki af sjálfum sér, heldur hvað hann heyrði, það talar hann, og hvað eptirkomandi er, það kunnngjörir hann yður; hann sami mun og vegsama mig, því af mínu mun hann það taka og kunnngjöra yður. Hvað sýnist yður br. m.? er ekki þvilíkt að sannfæra heiminn um réttlæti Drottins Jesú? og af þessu Jesú Christi allra-helgasta réttlæti hángir vort réttlæti, eg meina það ofs tilreiknad verður, því það er raunar hans réttlæti; og þar fyrir heyrir ofs og svo til þetta embætti þ. Anda eigi síður enn þeim, sem lifdu á postulanna dögum; og byrjar ofs þér fyrst að athuga þau orð, er hann taladi til lærifóeinanna skömmu síðar, Jóh. 16: innan lítills tíma munud þér ekki sjá mig, og aptur innan lítills tíma munud þér sjá mig aptur, því eg fer til Föðursins; af hverjum orðum það auðsart er, að Drottinn fallar sína þínu, sinn dauda, sína grestran og upprisu í þessum stad, sína burtför til Föðursins ásamt himnasörinni.

Nú er það öllum mönnum augljóst, að réttlæti syndugs manns er í því fölgid, að Kristur er fyrir ofs dæinn, upprifiinn og til himna farinn; því segir og Páll, að hann sé dæinn fyrir vorar syndir, og upprifiinn ofs til réttlætis, Róm. 4. En forgefni væri hann dæinn og upprifiinn, væri hann ekki til himna farinn og seztur til Kraptarins hægri handar, til að biðja fyrir ofs, hvaðan hann og hefir sendt ofs sinn Anda, sá ed trúna í ofs verkar, fyrir hvarja madurinn alleina verður réttlátur fyrir Gudi, Róm. 3. Alt þetta kénir hann best sjálfur með sam-ordum, Lúc. 24, er hann sagði við lærifveinana undir sína himna-sér: svo er það skrifad og svo byrjadi Christó að líða og upprifa af dauðum á þriðja degi, og preðika láta í sínu nafni yðran og syndanna fyrirgefning hjá öllum þjóðum; og kemur þessi partur embættis þ. Anda mjög vel saman við þiun fyrra, þvíad í þekkingu syndarinnar er yðranin fölginn, en réttlætið í fyrirgefningu syndanna, og því vil eg taka mér þin gleðiligu St. Páls ord í munni um þetta efni, er hann segir, Róm. 8: hver vill ásaka Guds úrvalda? Gud er sá sem réttlætir; hver er sá ed fordæmi? Kristur er sá sem dæinn er, já, en frammar, upprifiinn, hver einnig er á hægri hönd Gudi, sá einnig er meðalgangari fyrir ofs. Sé því mitt réttlæti ekki betra enn niðlags-fat, Esa. 64. Guds heilagur Andi hefir sannfært heiminn, sannfært lögmálið, sannfært Djöfulinn, já, sannfært mína ángráða og skrelada samvitstu, sem klagar mig um fjölda minna synda dagliga, hann hefir sannfært þau, segi eg, um Jesú Christó réttlæti, sem vordid er mitt, því hann er Jehóva vort réttlæti, Jer. 23, og bæði mér og öllum stór-syndurum af Gudi gefinn til réttlætis, til helgunar og enlístrar endurlausnar, 1 Cor. 1. Hafi Adam forþenad með þinni fyrstu synd að verða útrekinn úr Paradís með sínu ránglæti, hafi hann lokad þenni aptur eptir sér og öllu sínu afkvæmi, hafi eg hans syndugur niðji fölgd þonum eptir í ránglætinu, svo þar er ekkert nema fordæmanligt í mér, það eg hefi af þinum fyrra Adam meðtekið, hvern lúkas kallar Guds Son, Lúf. 3, en gjörði bæði sig og mig og allt sitt hynsti að Djöfulsins börnum fyrir hirtroðsluna: þá sannfærir þó Guds göður Andi mig um það, að þinn enlífi Guds Sonur, þinn annar Adam, sem er Drottinn af himni, 1 Cor. 15, hver að hefir Davíðs lyfil, og upplýstur svo einginn kann aptur að láta, Apóc. 3, hann hefir bæði mér og öllum þeim upplöfid ríki himnanna, sem með ángri síns hjarta stríða að fótum hans og segja: Fadir, eg hefi syndgast í himininn og fyrir þér, eg em ei verður að fallast þinn Sonur, gjör mig svo sem einn af þínum leigu-mönnum, Lúf. 15. Hverjir eru mínir óvinir? hvar eru mínir átlagendur? Það er lögmálið, það er heimurinn, það er Djöfullinn, það er mín eigin samvitsta; eg óttast þá ekki, þegar Drottinn er mér náðugur fyrir míns Endurlausnara réttlæti; þeir eru bœðlar Guds, nær hann er reidur, en þeim sem í Jesú Christó er við hann sátur og kvíttur, gæta þeir ekkert mein unnid; ekki lögmálið, því hann er kominn lögmálið upp að fylla, Matth. 5; ekki heimurinn, því hann segist hafa heiminn sigrað, Jóh. 16; ekki Djöfullinn, þvíad höfðingi þessa heims er dæmdur, Jóh. 14; ekki mín samvitsta, því Jóhannes segir: ef yðar hjarta fordæmir yður, þá er þó Gud meiri yðar hjarta, 1 Jóh. 3; og Petur segir um skírnina, að þú sé sáttmáli góðrar samvitstu, 1 Pet. 3; þótt eg hafi hann hirtroðid, þá veit

eg þó að hans blóð er útrunnid í skírnar-sáinn, sem mig óverðugann þræl hefir elskað meir enn sjálfan sig. Jesús er bæði Gud og maður, Guds eingetinn Sonur og þó Davíðs sonur, Matth. 1; þar sé eg Gud hefir straffað á Guði mínar syndir, og þann mann og minn bróður eptir holdinu, í hverjum að býr all fylling Guddómsins líkhamliga, Col. 2, hefir hann að afrekadri minni endurlausn, sett sér til hægri handar; þar fyrir getur hann ekki straffað hans réttlæti á mér, hvers ránglæti hann straffaði á honum, þegar hann gjordist bolvan fyrir mínar syndir, Gal. 3, sem enlifa bolvan forþénad hefi. Gud hefir aldrei unnid meira frægðar-verk, heldur enn þá hann leyfði oss synduga orma úr enlifu banni. Þdrum sínum hefir hann átt að skipta við það sem ekkert var, svo sem þegar hann gjordi himin og jörð af eingu efni, Gén. 1; edur við sképnur sínar, svo sem þegar hann lét sólina standa fyrir, Jóh. 10, klauf hafid í sundur, Exód. 14, sendi plágur yfir Egyptaland, og annað þvilíkt; en í vorri endurlausn átti hann að bíta við sjálfan sig og sitt réttlæti, hverju eigi má rasta; því er eg þess fulloruggur, að hann lætur ekki svöðdan stórvirki til ó-nýttis verða á þeim, sem trensta á forþénustu hans eingetins Sonar þótt að syndugir séu, þviáð synduga og ekki réttlæta er hann kominn að kalla til ydranar, Matth. 9. Hvað skulum vér þá hér-til segja, segir Páll, Róm. 6; skulum vér dvelja í syndunum, svo að náðin yfirgnæfi? fjarri sé því. Drottinn segir hér í gudspjallinu, að heilagur Andi muni sannfæra heiminn um dóminn, af því að höfðingi þessa heims sé dæmdur. Hver að sé þessi höfðingi er auðvitad, það er Satan, hver þinn sami kallast Djöfsla-höfðingi, Matth. 12; en þar-fyrir kallast hann svo, að heimurinn liggur í þinu vonda, 1 Jóh. 5, en hann er alls ills höfundur; honum þjónar mikill hertfari í heiminum, allra-helst manneskjan, með aðskiljanligum syndum og glæpum, svo að hann er mekturur í börnum vantrúarinnar, segir Páll, Eph. 2, það er í heimsins börnum; hann er dæmdur; tonn fyrir tonn, auga fyrir auga, segir lögmalid, levít. 24. Satan var all orðsók í því að Krístur var deyddur, kvalinn, hüdstryktur og mátti helvítis píslir þola, er syndin hafði tilunnid; þar-fyrir er hann dæmdur til myrkranna hlektja enlífuga í helvíti, 2 Pet. 2, hann er dæmdur, það er sigradur og útrekin; svo segir Drottinn hjá Jóh. 12, undir sína pínu: nú er dómur heimsins, nú mun höfðingi þessa heims verða útsnaradur. Það er alfunngt, hverfu að Satan drotnaði í veröldinni áður enn Jesús kom í heiminn, já, áður enn hann sigraði Djöfulinn á krossinum, hverfu að all lönd voru full af þinni verstu afgudadýrkan, og sjálfri Guds þjónustu á-medal Ísraels barna hafði hann svo spilt, að þegar hann, sem lögmalid hafði útgefid kom í heiminn, hann þekkti ekki Guds lögmal hjá sínu fólki; þar yfir klagar hann, Mark. 7, segjandi eptir Esaja: þeir dýrka mig forgæfins, er þeir kenna þann lærðóm sem eru manna setningar, því þér gångid fram hjá Guds bodordum, og halðid manna setningar; þvott bikara og kára, og margt annað þvilíkt gjorid þér. En þegar Guds Andi var útheltur yfir allt hold, svo sem Jóel hafði fyrir spáð, Jóel, 2, þá urðu hér á snögg umskipti, svo sem lukas skrifar í postulanna-gjörningum, 2; svo hefir nú Drottinn Jesús útrekid Djöfulinn úr sínu ríki með Guds fingri, luk. 11, sem er þ. Andi, vordinn sjálfur höfund alls höfð-

ingjädæmis, og hefir flett hinn sterka hervopnada öllum sínum herklædum á hver hann trensti, Matth. 12, svo Djöfullinn hefir sjálfur naudugur borid vitni um hans almætti og Guddóms frapt; því lýsti hann meðal annara af munni stulkunnar, sem rann eptir þeim Páli og hans fornumautum í marga daga, og hrópadi: Þessir menn eru þjónar Guds hins þærsta, sem boda yður veg velferðarinnar, Act. 16; þannig át Djöfullinn sjálfur ofan í sig allar gudlastanir sinna verkfara; og þegar þeir flettu hinn Heilaga og Réttláta sínum klædum, og þeingdu hann nakinn uppá tred, þá hefir hann undir eins afklædt höfðingjädæmin og maktar-völdin, og þau opinberliga til skodunar framleidt, Col. 2, þrófandi sigri yfir þeim á krossinum. Og um þennan dóm sem nú þannig er yfir Djöflinum genginn, sannfærði Guds h. Andi heiminn, eðl einasta þá ógudliku, sem mártu þreifa á lífu, heldur og alla þá, sem hann umsnéri til hlýðnis Christó, og gjörði þönum þjónustu-bundna, og það sama verkar hann enn nú í dag í Guds h. ordi, þegar það er þreint og klárt, og með alvöru noðurri og rofsemi kennt og predikad, því jafnvel þótt að Djöfullinn sé bundinn, þá latur hann þó eðl af að stjóta sínum ærvum á Guds her. Þar-fyrir kristnir menn, fyrst að vor Konungur hefir svo mikinn sigur unnid á Djöflinum, og svo vegsamligan dóm yfir þönum fengid, þá látum ofl eðl þá skemm þenda, að vér yfirgefum Hertoga líffins, en gaungum í líd með Þjandnum aptur, eður þjónum þönum framvegis í syndinni og ógudliku athæfi, á-móti samvitskunni; verum minnugir þess eids, er vér sörum þinum lifanda Gudi í skirniinni, að vér játudum þönum og öllum hans stórmærkjum, en afneit-udum Þjandnum og öllum hans svikum og vélum. Eðl hefir Guds Sonur þenna dýra sigur unnid fyrir sjálfan sig; þeirrar háleitu Guddómsins þrenningar órástánliga réttlæti var fullnægt fyrir þina fyrstu synd Djöfulsins, þegar hann var útsnaradur af himni; Gud tók rétt sinn af þönum fyrir sjálfan sig í enlísum kvölum; fyrir ofl synduga orma og Guds óvini, er þessi frægi sigur unninn; sínu lífi, sinni bitru kvöl og dauda hefir þin enlísa Gæsta til þess kostad að fá herleidinguna að herfangi tekid, Eph. 4, og ofl sig-urinn gefid; með þessu dýrmæta lausnar-gjaldi hefir hann ofl heil. Unda afrekad, til að kenna ofl að þækja syndina, að þækja þid sanna réttlæti sem er af trúnni, og til að endurnýja vor hugskot, svo að vér getum, ef viljum Gudi þjónad. Verum því eigi svo óþakklátir eður sjálfum ofl vondir, að vér slökkvum h. Unda, 1 Tess. 5, með vísvitandi glæpum og illgjörðum í-gegn vorum Frelsara, sem ofl hefir svo dýru verði kenpta, og þar hann hefir úthelt þönum í vor hjörtu fyrst í skirniinni, síðan dagliga nálægt í sínu h. ordi, ef vér forsmáum það eðl, þá segjum eðl að það sé ofl ómöguligt Gudi að þóknast, 1 Cor. 3, því hann kann alla hluti frammar að gjöra, enn vér kunnum að hugsa eður mæla, þar sem hann sinnur góðan vilja. Það er slægt Djöfulsins, að hann breytir við ofl eins og þeir, sem Móses gjörði frá sér inn í Kanans-land, þeir sögdu illa af landinu, Núm. 13; svo breytir og Satan, þvar sem hann hefir vanid holdid á sínar kræsingar, það eru skammir og lestir, að hann kallar það ómöguligt Gudi að þóknast, þar hann sé einn strángur herra, sem að uppstæri þar hann eðl sábi, Luk. 19. Það lögur þú, Satan, því fyrir utan það að allt það vér gjörum er eðl utan hálfverk, sem Pestulinn vottar, 1 Cor. 13, og verður það svo af Gudi þegid, þá styrkir Andinn voru vaumátt,

segir Páll, Róm. 8, og hann bregðst aldrei þessum, sem biðja um hans aðstoð, og allt það væt gjörum gott, ef svo má nokkurt heita, af því væt gjörum, það er hans verk í oss; hann verkar það að Guds boðorð eru eigi þung, 1 Jóh. 5; hvar fyrir? Þviad elsta Guds er úthelt í vorum hjörtum fyrir h. Anda, sem oss er gefinn, Róm. 5; hann gjörir Christi ok sætt, og hans byrði létta, Matth. 11; hvar fyrir? Þviad elskan til Jesum yfirvinnur alla hluti, og það er eins og St. Páll segir: eg forsmá alla hluti fyrir hann, sem mig máttugan gjörir, Christum, Phil. 4. 3. Kristiligu lífarni er miklu meiri gleði og unadsemd, jafnvel í þessum heimi, heldur enn í allskyns fullsælu veraldarinnar; en ef væt eigi til þessa sinnum, þá veldur það því, að vana syndarinnar er allt ofríkur í oss vordinn; rennum til fyrst og tökum til að berjast kallmannliga, sjáum til hvert væt ei sinnum aðstoð h. Anda, og þegar væt fyrir Guds náð höfum yfirunnid, það án alls efa stædur, ef væt leggjum nokkurn hug á vort mál, þá munum væt ekki vilja umskipta þótt allur heimurinn í bobi væri, og kalla stríðid lítilsverðt hjá þeirri gleði er væt sinnum í vináttu Guds og í góðri samvitsku; en það má eigi undandraga, kristinn maður! Tef ekki að snúa um til Drottins, segir hinn gamli Sýrach. 5 kap., og stjót því ekki á frest dag frá degi. Gjörum oss viðfíla ógudliga veröld þessa og hennar athæfi, strax sem Andinn kallar til vor af opinberingar bókinni, segjandi: gángid út af henni mitt fólk, að þér verðid ekki hluttakandi í hennar syndum, og medtakid af hennar plágum, Apóc. 18; og þetta lætur Gud á hverjum helgum degi klíngja fyrir vorum eyrum. Þegar loth forðum daga tæfði að gánga út af Sódóma, þá tók eingillinn í hönd hönun, og dró hann hálfvegis naubugan út þaðan, svo að hann ekki tündist í bálinu með öðrum, Gén. 19. O, hverfu opt tekur hinn náðugi Gud í hönd vora með krossinum, með eptirdæmunum, með hinum straungu lögmálsins hótnum, og dregur oss naubuga út af vondri veröldu þessari, að væt ekki fyrirforunni með henni! loth beiddi lehfis að hann mætti búa í Jóar, sem var nálæg Sódóma, Gén. 19; en hann tæfði þar ekki lengi, þefir og ekki þorad sökum þess þráðiliga straffs, er kom yfir hinar borgirnar. Gjör slíkt hið sama, barn Guds, þegar þú ert einusinni fyrir Guds náð útgenginn frá heiminum, sem er rétt ein Sódóma, þá stadnæmst ekki í nágrenninu, það er, kappkosta að deyda aldeilis hinar fornu girndir; rek út ambáttina, Gal. 4, það er syndumspíla náttúru með syni hennar, vöndum vana, að svo miklu leiti sem þér er mögult; drep hinn gamla manninn, svo að Kristur megi í þér lífa, annars er hætt við, að þótt Jóar sé lítil, þá kunni hún að verða að Sódóma fyrir nágrennis sakir, og þig megi aptur lánga til fjot-karlanna í Egnptalandi. Og þefi eg nú svo talad um þetta þrefalda embætti h. Anda, það eg hygg Guds orði samhljóða vera, og undir því er falinn allur vor kristinnbómur, sem er í fyrstu, að þekja syndina til að ydrast, Jesú Christi fullkomna réttlæti til þess að trúa að oss verði hún fyrirgefín, og dóm Andstotans til þess að afneita hönun og öllu hans athæfi; og hángir þetta svo hvert af öðru, að eðert má annars missa, ef vor kristinnbómur á fullkominn að vera: En þú vor Gud sem rifur ert af náð, kénþ þú oss að þekja syndir vorar, og að ydrast

þeirra af öllu hjarta, og nær þú reisir ofs á fatur aptur úr voru duppi og öflu, með trúnni á þinn eingetinn Son, þá gjör ofs þinar fyrri syndir svo leidar, að vér stuggum við þeigi, svo sem annari óþekkt, en kénnum ofs að lifa sparsamliga, gúðrækiliga og réttferðugliga í heimi þessum, að vér mættum óstraffanligir finnast í tilkomu Jesú Chrísti vors Frelsara, og af þónum innleiddir verða í þið sagnabarsala lambsins brúðkaup. Gef ofs þar til þinn h. Andi, náðugi Faðir! fyrir þann sama þinn eingetinn Son Jesum Christum, amen!

Fimta Sunnudag eptir Páska.

Gudsþjallib, Jób. 16 Kap.

Dag Jesús sagði til sinna lærisveina: sannsliga, sannsliga segi eg yður, hvørs þér biðjið Födurinn í mínu nafni, það mun hann gefa yður. Þingad til hafi þér einstak bedid í mínu nafni; biðjið, þá munu þér medtaka, svo að yðar fögnudur sé fullkomsligur; þetta hefi eg talað í orðskvidum til yðar; sá tími kómur, að eg tala eigi lengur í orðskvidum til yðar, heldur mun eg kunnigjóra yður opinberliga af mínum Födur. A þeim degi munu þér og biðja í mínu nafni. Dag eigi segi eg yður, að eg muni biðja Födurinn fyrir yður, þvíad sjálfur Faðirinn elskar yður, af því þér elskid mig, og trúid það, að eg sé af Guði útgenginn. Eg em af Födurnum útgenginn, og kominn í þennan heim; eg fyrirlæt og aptur þennan heim, og fer til Föðursins. Dag hans lærisveinar segja þá til hans: Hja, nú talar þú berlga, og mæltir einga orðskvidu; nú vitum vér, að þú veitst alla hluti, og þú þarft eigi að noctur spyrji þig. Sýrir það trúum vér, að þú sért af Guði útgenginn.

E r o r d í u m.

Drottinn Gud þinn er einn fortærandi eldur, sagði Móses forðum daga við Ísraels sonu, Deut. 4. Kolða mætti einn aumur syndari fyrir, sem eðert annad gjörir enn að forþéna dauðan, að koma fram fyrir svo dýrðarfullan, svo ógnarlígan Gud, hvørs reidi að brennur, yfir þeim sem hann hatar, allt til nedsta helvöts, Deut. 32. Hvernig mun eitt hálmstrá, ein vatns-bóla kunnna að búa við svobðan einn fortærandi eld; þó skulum vér fram fyrir hann koma, því hver vill dyljast fyrir hans augli? Nú þótt að það vitanligt sé, að vorar syndir aðskilji millum vors Guds og vor, Esa. 59. Þá hrópadi þó Faðir miskunsembanna: komid til mín allir þér sem erfbid og þunga erud þjáðir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11. Hvar fyrir þótt að Gud sé einn fortærandi eldur, sem Páll að orði kómst, Hebr. 12, þá megum vér játa það um ofs satt að vera, er hann skrifar Gyðingum til í sama bréfi og sama Kap.: Þér erud komnir til sjallfins Ídon, og borgar Guds lifanda. Jerúsalem þinnar himnæslu, og til margra þúsunda einglanna; af hverju vér sjáum hvað mikid ofs er veitt í Chrístó Jesú Drottni vorum, að vér sem fjærri vorum, hvorra sedur að voru án Guds í heiminum, Eph. 2. Vér erum fyrir hann vordnir Guds heima-menn. og vor borgar-réttur er á himnu, svo sem Páll segir, Phil. 3; en með hverju móti sjáum vér þá, saurugar

mannestjur, helst nærri komid þessum Guddómsins dýrðar-ljóma, sem ad býr í því ljófi, sem einginn fer til komist? 1 Tím. 6; þad stódur í hans h. ordi og sakramentunum, en ekki slæ í einni audmjúkti kristins manns bæn, þar þinn vesæli talar við þinn völduga, þinn lfflaust við Dómarann, þrællinn við Herrann, einn syndugur ormur við himins og jarðar Skapara, svo sem þá madur við mann talar, og einn vinur við annann, Exóð. 33, þvar einn þarm-þrúnginn og sundurkráminn andi, þreyngir sér í gégnum skín með óumráðilígu andvörpunum, fram fyrir Guds tignar-stól í himninum. og verður af þönum bænbeyrður, svo ad þinnaríki lldur ofríki, Matth. 11; og til þessa samtals bgydur ofi nú hér í dag Eingill þins mikla ráðs, þar hann segir hér í gudspjallinu: sannliga segi eg yður, þvers þér biðjid Góðurinn í mína nafni, þad mun hann gífa yður. En hér er noður vandi á, br. m., sem er, ad vér þögum svo bænni, ad vér séum vissir um bænbeyrsluna, og finnum til hennar, (því hans fyrirheit bregðast aldrei). Og því vil eg nú tala noður þar um á þessu stundarforni, þvernig bænni eigi háttad ad vera, og er sérdeilis í því tvent ad athuga, sem er, 1) ad hún sé þeit og alvarlig, 2) ad hún framkomi af trúndu hjarta. En hann, sem alla hluci kann frammar ad veita, enn eg kann fyrir ad mæla, þann styrki ofi hér til með náð síns Anda, fyrir Jesúm Christum, amen!

Utleggingin.

Þegar vér viljum offra Guði bænum vorum og þaðargjörðum, þá hugleidum fyrst allra, þversu skélfilig hátign þad er, sem vér komum fyrir, sem er Konúngur konúnganna og Drottinn drottanna, 1 Tím. 6, sa ad er allrar veraldarinnar Dómari, Gén. 18, og í þvers augum ad þinnanna þinnar eru eði þreindir, Job. 15. Svo langt er frá því, ad noður saurtugi megi nærri þönum koma, þegar hann reidur er; en vér erum allir svo sem sa óþreini, segir Esajas, 64 kap., og jafnvel vort réttlæti er svo sem nidlags fat. Þvad helst sem ad snertir þetta sjall, þad skal dauða deya, þar skal eingin hönd snerta þad, annars skal þad grýtaft edur í hel stotid verða, hvert heldur þad er madur edur kvikindi, sagði Drottinn forðum við Mósen, undir þad hann útgaf sitt h. lögmal á sjallinu Sínaí, Exóð. 14; svo þræðiligt, svo ógnarligt er hans tignarvelði, þegar hann vill þad sýna. Nú viljum vér segja, ad hann sé blíðkatur fyrir Sonarins forþénustu, sem satt er; en þess er ad gjæta br. m., ad þeim einum mun hann blíðliga taka, sem fyrir Christ blóð fram-koma; en þeim einum mun Christi blóð og hans forþénusta þar til gagna, sem hennar leita með ángráðu og sundurknosudu hjarta. lát þér því til hugar koma, syndugur madur, þegar þú fellur fram fyrir Gud í þínum bænnastad, hvílikur háski þad sé ad koma nærri þessum brennanda eldi, nema þú ádur svo tilreiddur sért, ad þú fáir hann sloektan með tárur þins hjarta. Þegar þú hefir nú íþugad hvílikur ad Gud sé, og þversu reidur syndsamlígu athæfi, þá athuga hvílikur ad ert sjálfur þú, mold og aska, svo sem Abraham sagði, Gén. 18, gétinn og fæddur í syndinni, Ps. 51, og af náttúrunni til reidinnar barn, Eph. 2; ad sonnu endurfæddur í skírninni fyrir Christi blóð, og Guds vinur kalladur. En þversu opt hefir þú nú rofid þinn skírnar-sáttmála, og eði lokid þín særi þínum allra Hærsta? þú hefir verid þuinn til ad gjöra allt þad, sem hann hefir bannad, og næsta tregur til ad framkvæma þad hann boðid hefir, og hafi Guds náð verfad noður gott með þér, þá hefir þad þó af þinni þendi verid. ófullkomid, og gétur eingan-veginu stadist í hans augliti, sem er fullkominn og heilagur; svo langt er frá því, ad þad megi sambjóða því illa sem þú gjört hefir, edur asplána þad, því þú gjörtir þó efiert

annad enn það þú áttir að gjöra, Lúc. 17, og er þó vel ef það svo er, þegar þú hefir það bestur verid; en reikna nú upp með sjálfum þér, allt nýjuleysi í Guds vísingardi, alla þégéma-þánka, öll ónýtju orð, fyrir utan stórglæpina, ógudligan verknad, orð og hugsanir; og þótt að Guds reidi og hans dómur sé enn-nú ekki felður yfir þínar víðurstyggiligar og klækjafullar athafnir, þá er hann ekki þér líkur, þótt hann sjái það og þegi, Ps. 50, heldur er það annaðhvort að hann með þolinmæði sinni vill draga þig til ydranar, Róm. 2, ellegar og að hann lætur þig vara til kornstærutímans, þar til þú ásamt þínu illgresinu verður upphæggvinn og í eld kastadur, Matth. 13, til að gjalda þónum þar, með enlífum píslum, það sem þú ekki vildir lúka þónum hér í náðinni, með ángri þíns hjarta og afláti vandra verka, á-medan þar sagdist enn þá í dag, Ebr. 3. Ver nú allt þetta saman við hans guddómlega hátign, nær þú villst biðjast fyrir, hverfu hann er veltugur en þú vesall, hann heilagur, enn þú allur í synd, hann þreinn, enn þú hefir saurugar varir; og þegar þú þetta gjörir með athygli noðurri, þá er líklegt að þér muni heldur enn ekki, renna í skap við sjálfan þig, að þú syndugur ormur hefir svo móðgad hann, á hvers föfkor þú liggur, og vald hefir til að spyrna þér með lífi og sálu ofan í enlífan eld, Matth. 10. Og framar þessu, þá hugleid hans gjæfðu við þig framkomna, því, að þú óttast alleina hans makt og veldi, það er þræls ótti einn, er jafnvel djöflarnir hafa og stélfast þar af, Jak. 2; en þótt hann sé ekki ónýtur manninum, sem alltaf á apturkæmt til Guds, ef hann ydrast, og er í því öllu betur varid enn djöflunum, þá er hann þó ekki einhlýtur til sálshjálpar, því menn eiga ekki einungis að óttast Gud, heldur að elska hann einnig, og kómur óttinn helst af íþugan hans mættar og réttlætis, en elskan af tilfinningu hans gjæfðu. Viljir þú því aubmýkja þig fyrir þónum út af hjarta í bæninni, þá lát þér í hug koma, hvílfur þú varst, þegar þér var kastad inn í heiminn svo sem öðru þræi, í andligan máta dauðum í uppruna syndinni, og hvernig hann hefir þig með vatni og anda endurgétid í skírninni, Jóh. 3, til einnar lifandi vonar, 1 Pet. 1, og gjört þar við þig sáttmála góðrar samvirkstu, 1 Pet. 3; eg vil eigi fá mér það til orða, hverfu að hann góður er, og að hans miskunsemi varir enlífliga, Ps. 118; og ekki einasta fædir allar lifandi sképjur, Ps. 145, heldur og manninn, hver ed af sjálfum sér til, er hinn allra verstí og óþaklátasti af öllum Guds handaverkum, sem hann er yfir skipadur. Og þótt að ver allt þetta heilmitt af þónum, svo sem með sjálf-skýldu, og meglum þegar noðud kann að bresta, þá minnist hann ekki á vorar illgjördir, ekki á þá glæpina, sem að hans eingetinn Son kvalid hafa, heldur á sína miklu miskunsemi, sem verid hefir í frá upphafi, Ps. 25, og álltur forþenustu Sonarins, hverja syndarinn þó marg opt forsmáir, og sviptir ofs ekki í burtu mids í voru ógudligu athafi, til þess að hann fái dregid ofs til ydranar, já, sparar margan þann, sem hefði forþenad að eiga sálu-félag með Eðre, Datan og Abíram, hverja jörðin svólg í sig lifandi, Núm. 16, af því þeir forsmáðu hans bodord. Lát þessa ómaradlaga gjæfðu þíns Skapara, smelta þitt hjarta, nær þú kómur fram fyrir hann, að biðja þér friðar af þónum, er þú svo stórkostliga hefir til reldi reitt, og dagliga móðgar, og hálst það fyrir vift, að þú munir eyrindislaus fara, um það-helst sem þú biður, nema

Þú fyrst af alvöru :bidjir um kvíttun syndanna; því þér um má eg segja það, sem hann sagði; er blindur var borinn og Jesús læknadi, Jóh. 9: eg veit að Gud bænheyrir ekki synduga, og meinti hann þar með: heidíngja og ógudliga menn. En hvað skulum vér segja? þar er einginn kristinn svo heilagur, að hann sé ekki heidíngjum verri, nema hann þiggi kvíttun syndanna af Gudi með sannri yðran, því hann veit veginn til lífsins og geigur hann ekki, Lúc. 12. Drottinn hafði þann formála fyrir þeim hálfvísna er þáði heilbrigði lífhamans af hönum: þér eru þínar syndir fyrirgefna, Matth. 9; en miklu síður megum vér aðlast lækning sálarinnar, nema vorar syndir verði í burtu-teknar; og þessar hugrenningar ættu nú að bleyta vor hjörtu fyrir Gudi, þegar vér offrum hönum vorum bænum, svo að ekki þendi ofs það, sem Davíð bidur þínum ógudliga, Ps. 109: að hans bæn verði að synd; hvað þó án esa stædur, nær vorar bænir eru eigi nema flapur munnsins, og ekki af rót hjartans. Eg vil eigi um það tala hvaða þörf að syndarinn þesir á að bidja Gud; vitum vér ekki að allar vorar lífs og sálar heilir hanga alleina af hans miskunsemi? Hvað er madurinn? ein vatns-bóla, ein gúsa, er sést um skundarsafir og hjadnar síðan, Jak. 4; en hve miklum hásta er þessi vatns-bóla, þessi reykur undirorpinn? þar er ekki svo vesæl stépnar í heiminum, að eigi kunni þú að vinna ofs mein, nema Gud sæi fyrir ráði voru; ein mýsluga kann að taka af oss lífið; það vér etum og dædum kann að sálga oss, ef til vill; en hvað viljum vér þá tala um hina mektugu óvini sálna vorra, Djöfulinn, sem er þúsund véla smíður, heiminn, sem er hans eyrinds-reki, og vort eigid hold, hvers girndir að í-móti sálunni stríða, 1 Pet. 2; hvernig kunnum vér þessum að verjast nema með bæninni? Vér sjáum það á þínum bænarlausu, hverja Gud þesir yfirgefir í fráleitt sinni, og einstis svífast að gjöra Gudi á-móti, fleppandi taumnum við Andstötann, heiminn, og sitt eigid hold, leyfandi því sínar girndir að rækja, Róm. 13, þar til þeir munu um síðir af því stadsemd, já, enlífa fyrirdæming uppstæra, Gal. 6; og því mundi Endurlausnarinn leggja svo ríft á við sína lærifveina um þenna hlut, þesir hann eigi vitad, að þeir mættu ekki þess án vera að bidja? vakid og bidjid, svo að þér fallid ekki í freistni, Matth. 26; og aptur: vakid og bidjid, því þér vitid ekki nær tíminn er, Mark. 13. Nú kann einhver að þeinkja: eg get ekki yðrast syndanna, og ekki rækiliga eða heitt bedid, nema Gud gefi mér það, og verð eg það af hönum með bæn að þiggja í fyrstu, en þá er eg syndugur, kaldur og hardur, og í allann máta illa stíðadur til að bidja Gud; allt kann þetta satt að vera, en seig mér, kristinn madur, getur þú yðrast þess er þú tilgjörir mönnunum? víst getur þú, það sjá menn, jafnvel á morgum stálk, að hann yðrast eptir, þegar hann er búinn að fremja glæpinn; því stýldir þú þá ekki láta þig ángra það, þú þesir Gudi á-móti brotið, ef þú nentir einhvörri tíma að hugsa um framferði þitt og Guds réttlæti. Getur stórbrota-madurinn bedid konungiinn um líf sitt? edur sá húngradi um mat? Það geta báðir þeir, og það af alvöru, jafnvel með grátandi tárnum; hvað mun því valda, að þú getur ekki bedid þínn almáttuga Gud þannig? Það gátu þó heidíngjar, þeir tárudust fyrir sínum afgudum, þegar húngrur edur drepsoft þristi þeim þar til; svo að lívíus skrifar, að jafnvel þeirra höfðings-þvinnur hafi

sópað goðahöfin með sínum hárloðum, með vidlíkri asferð, þótt ólíku sé saman að jafna, svo sem þegar hin bersýnduga kraup að Jesú fótum, og þvodi þar með tárnum sínum, og þerradi þar með hárloðunum, Lúk. 7. Nú er ofs kristnum mönnum í líku öllu betur varid, þar vör höfum meðtekid heilagan Anda í skírninni; svo að eg þori að segja, að þar er einginn til vits og ára kominn, hvers hjarta að Guðs Andi hafi eð einhverntíma, já, optliga snert og skorid með þekkingu syndanna, og síns eiginn éverðugleika; en hvað velður því, að hér er eð meira af vordid hjá sumum? Það að vör hildum eðki um, að fóstura andan með bæninni, miklu heldur slæðvum hann með ógubligum þaunfum, svo hann fær eðki rúm í ofs, þeirra hluta vegna, sem honum eru svo gagnstædir, og hann hefir andstygð á, ágirnd, ofund, heipt, hatur, losti, drambssemi, elskan til þessa fallðalta heims, og þvólikir gestir, sem hann vill eðki eiga samfati með, en vör höfum einga vibleitni á að ryma út úr hjarta voru, hvað þó mörgum heidíngja hefir tekist að miklu leiti. Eðki var hundrads-þofðinginn umskorinn svo menn viti, og þó verkadi Guð audmýktina og trúna í hans hjarta, já, þvólika trú, sem að Hófundur trúarinnar hafði eðki fundid í Ísrael; en hvern vitnisburd hafði þessi maður af öldungum Gyðinga? Það segir ofs Lúkas, Kap. 7: verður er hann þess, (sögðu þeir), að þú veitir honum það, því hann elskar þjód vora, og hefir vora samfundu uppbyggt; eðki var Cornelíus skírdur, þegar hans bænir og ælmsfugjerdir stígu upp fyrir Guð, Act. 10. Sjá hér, hversu reidubúinn að Guð er til að hjálpa göðum vilja; lát vera að þín bæn sé keld í fyrstu unni, meinar þú eðki að Guð þekki, að mannsins þánkar eru vondir í frá barndómi, Gén. 8; en lát hann finna viljan hjá þér, sýn honum að þú hafir ástundan til að bidja, og vert þess fullruggur að hann muni hjálpa þér með náð síns Anda. Heiðin var þín Kananísta, Matth. 15, samt þrennti þún með bæninni við Jesum; eigi hefir þún tekid það af sjálfri sér, en það ord stendur stöðugt, segir Postulinn, 2 Tím. 2: Guð þekkir sína; hann þekkti hjartans girnd hennar og eptirlangan, og því hefir hann hjálpað henni til að stríða við sig; ervænt þér eðki slíkrar misfunnar af honum, þar þú ert hans barn vordinn og Christo innplantadur í skírninni. Þú segir, eg vildi gjarna af alvöru bedid gæta; seig mér, hefir þú bedid Guð um að hjálpa þér til að bidja? Þú segir: já, eg hefi bedid; en eg má spyrja, hvað opt? hvað marga daga? vikur? mánuði? ár? edur hversu opt á degi hefir þú bedid? hefir þú þrennt við Guð með bæninni? hefir þú kofstad til þess öllum sálar og lífs krotum að bidja? vera má að svo sé; en eigi trúi eg því, að þú sért þá eðki bænheyrdur, og finnir þú eðki til þess, þá er að vísu noðurs ábétavant, af því sem þú átt til að leggja; þvóð ef hinn rángláti dómari, sem Jesús tekur dæmi af hjá Lúkam, Kap. 18, ef hann lét þó sigrast af eðjunnar bæn til að gjöra henni rétt, þá gjör þú eðki Föður misfunsendauna, 2 Cor. 1, þann órétt, það þú ætlir að hann sé harðúdigri, enn þessi guðlausi maður var. Minu tími er enn þá eðki kominn, en ndar tími er jafnan til reidu, sagði lausnarinn, Jóh. 7. Madurinn er noðud grunnfær til þess að skynast í undirdjúp Guðs leyndar-ráðs, edur að þekja tíma og hentugleika, sem Fadirinn hefir í sinni hendi, Act. 1. Þú segir: Drottinn bannadi sínum lærifóeinum að bidja mörgum ordum, eins og heidíngjar, Matth. 6; það gjörði hann bleffadur

til að vorkynna þér og mér, því hann vissi að hjarta mannsins er framsíð Gudi, en fúst á þógóman; en eðli misþóknast hönum lángar bænir, þar sem af trúdu hjarta framkoma; þess vegna var hann og sjálfur allar natúr á bænum, Lúk. 6; þar fyrir segir og Lúkas 18, að hann hafi framsett þessa eptirlíkingu um dómaran til þess, að þeim byrjandi íðugliga að biðja og eðli tómlátum að vera. Eg segi eðli heldur, að þú stulir svo mjög lengi í einu biðja, því ílsta mannligs hjarta þolir það eðli; en bið þá þess optar, og heitir það samt íðugliga að biðja. Þú segir: eg fæ eigi við því gjört, að mér sljúga í hug margir annarligir þánskar nær eg bið; það er íllt; bið Gud að taka slíkt frá þér, að eðli verði þín bæn að synd, því svoddan er að vanhælgja þína bestu Guds þjónustu. En seig mér, þegar þú lídur húngur og þorsta, eður hefir brest á lífshamligum munum, gétur þú þá eðli beðið svo, að þú eðli um annað hugfir? að vísu gétur þú; en trú þú mér, að hið sama mundi verða, ef þú létir þig húngra og þorsta eptir réttlætinu, Matth. 5, hvað þú munt bráðliga aðloft, ef þú af hjarta vannsakar hverfu stóran stórt þú hafir á þeirri þrófan, sem fyrir Gudi gildir, Róm. 3; og hver sem að þessum veikleika er undirorþinn, hönum vil eg ráða til að biðja heldur optar enn lengi í einu, því noðud af slíku kann að orsakast af skapsmunum, sem eðli er svo hægt við að gjöra, jafnvel þótt Guds þraptur kunni alla hluti að verka í þeirra breifstleika, sem hann af hjarta óttast; og einginn efi er á því, að fá sem elskar Gud umfram alla hluti, hann hefir nði af því að tala við hann í sínum bænum, og þarf eðli stórum að þvinga náttúruna þar til, þegar hann hefir fyrst eignast elstuna á Gudi; og hann kann aldrei að vanta orsök til að biðja Gud; elstun minnir hann á sérþvern Guds velgjörning til þaðlæris, á sinn eiginn vanmátt til að biðja um hjálp, á sínar syndir til að yðrast þeirra, og á Guds dásemdavert hönum til lofgjörðar; svo að þótt eðli hafi hann lángar bænagjörðir, sem og kansfé eigi leysi sumra manna umsvif og anreiki, jafnvel þótt eitt ætti að vera naufsynligt, Lúk. 10, þá samt biður hann óaðlátanliga, og er þolugur í bæninni eptir bði Postulans, Róm. 12, hver þegar hann íklæðir rétt-trúadan mann Guds herstrúða, Eph. 6, þá gefur hann hönum þessa yfirþöfn að endíngu, segjandi: með allri bæn og fyrirbeidflu, biðjandi á hverjum tíma í anda, og verandi árvakrir til þess sama með öllu þolgjæði. Og er nú svo út-talad um það fyrra, er eg hét á að minnast; en það síðara eptirfylgir með sam ordum af að segja.

Eðli þyrsti rétt-kristinn maður annað til þess að taka frá sálu sinni- allan efa um bænþyrfluna, heldur enn þessi bleffud ord, er vor Endurlausnari hér taladi til sinna lærisveina: hvers þér biðjidi Þóðurinn í mínu nafni, það mun hann veita yður; en fyrir því að Jesús taladi þetta til sinna ástvina, hverjum hann gaf þann vitnisburð, að Þaðirinn elstadi þá, af því þeir elstudu sig, Jóh. 16, þá kynni syndaranum, sem dagliga reitir Gud til reidi, að sljúga í hug, að þetta bleffada fyrirheit náði eðli til sín, þvíad hann sé þess óverðugur; en eg mun framvegis sjna, að það öllum þeim tilþeyrir er hans leita með ángráðu hjarta, öllum þeim er hann biðja í anda og sannsteika, Jóh. 4, öllum þeim, sem eru stadfastir í bæninni, Róm. 12, svo sem eg noðud umtaladi í

hinum fyrri parti ræðu minnar. Það kénnt Jhésú sjálfur oðs, er hann sagði í bæninni til síns himnefta Fædur fyrir lærisveinum: eg bíð eðki einasta fyrir þeim, heldur og fyrir þeim, sem fyrir þeirra orð munu á mig trúa, Jóh. 17. Guds Sonur kom eðki í heiminn til þess að kalla réttláta, heldur synduga til ydrunar, Matth. 9; því vill hann allar ydrandi manneftjur bæneyra, og hvað meira er, að þar er meiri gleði í himninum yfir einum syndara sem ydran gærir, heldur enn yfir níu og níutíu réttlátum, Lúf. 15. Eðki hóm lúdu synðirnar hór-konunni, sem Júbá vildu grýtt háfa, að fá þeirra kvíttun hjá Guds Syni forðum, er hann sagði við hana: svo forðami eg þig eigi, far burt og syndga eigi frammar, Jóh. 8; eðki bægu synðirnar tollheimtumanninum frá, að gánga réttlátari heim aptur í sitt hús, heldur enn Þhariseinn, Lúf. 18; eðki leit Jhésú til synda hinna annara tollheimtumannanna og bersynduga, að hann eðki þar-fyrir æti og dryði með þeim, Matth. 9; hvar fyrir? af því þeir ydrubust syndanna; svo er það nú víst, að synðin gætur eðki hindrad bæneyrsluna, þegar hún er játuð fyrir ydranina, og affvegin fyrir forþenustuna; því það orð blífur æfinliga stódugt: hvern þann sem til mín kémur, vil eg eðki frá mér reka, Jóh. 6. Nú þótt að þessu sé svo varid, br. m., þá eigum vér að gjæta að, hvar um vér bíðjum, ef vér viljum að trúin sé bygd á hinum rétta grundvelli, og að vér eðki bíðjum af Guði þeirra hluta, sem annaðhvært í sjálfum sér eru óleyfiligr edur ofs skadsamligr, svo að vér eðki reyngjum sannfogli Guds, þótt vér eðki bæneyrdir verðum, nær vér þannig bíðjum. Það sem vér eigum um að bíðja, er annaðhvært líkhamligt edur andligt. Um líkhamliga hluti eigum vér með forordi að bíðja, svo sem vér optliga þeyrt þofum; það ber til þess, að vér eðki vitum hvers vér eigum að bíðja; vér megum og eðki alls þess bíðja af líkhamligum hlutum sem hólðid edur líkhaminn heimtar; rétt er að bíðja um heilsu og heilbrigði, fet og fæði, vernd og varðveitflu fyrir líkhamligum óvinum vorum, lúðu og framgáing í voru erfíði, þvíáð allt þetta á að stílast undir dagligu braudi í Drottinnligri bæn; en um allt þetta á með forordi að bíðja, því jafnvel þótt að eðki sé það lagt til þinnar fjórðu bænarrinnar, þá stendur þar þó strax fyrir framan: verði þinn vilji svo á jörðu sem á himni; svo að ef hinum góða Guði, sem veit hvað ofs er fyrir bestu, ef þennum þóknast að vér stulum háfa noðurn brest á þessu, á heilsunni, á dagligri atvinnu, ef vér hljótum órétt að líða og vera forvarslausir í þeiminn, þá eigum vér samt einganvegin að efast um Guds trúfesti, því hann þefir án efa þeyrt vorar bænir, þar eðert hendir ofs á hans vilja, og komandi mun hann koma og eðki teftja, Hab. 2; og þetta á að vera grundvöllur trúar vorrar, þegar á-móti blæs; því ef vér viljum í því bæneyrdir verða, að hans vilji verði á ofs svo sem í öllu öðru, þá eigum vér eðki að vantrenfta því, að vér séum bæneyrdir, þótt ofs noðud vantis; og það þess síður að værum vér án típtunar, þværrar allir eru hluttakandi vorðnir, svo sem Páll segir, Hebr. 12, (hann meinar Guds vinir) þá þesdum vér orsök til að efast um, hvært vér værum af þonum elftadir edur eigi; því hvern þann son sem hann elftar þann agar hann. Páll segir enn aptur, að vér værum aumastir allra manna, ef vér tryðum alleina á Chriftum í þessu lífi, 1 Cor. 15; en eg vil því við bæta, að

vér verum og allra manna heimskastir, ef vér elskudum Gud alleina fyrir þessa heims velgeingni, eins og hann hafi eðli þúsundsinnum betra tilbúid þeim sem hann elska, 1 Cor. 2. Þar er eðli nema svíkræði á þeim hæðunum, sagði Jeremías við Júða, kap. 3, talandi um stúrgoda-höfin; og svo er því varid um velgeingni þessara tíma; þegar hún gengur sem hæfst, þá er hún á-stundum eigi nema svíð og prettir, hverja þó margur dæti gjörir að sínum Gudi, edur að minsta kosti þeir, sem gudhræddir þykjast vera, elska hinn sauna Gud alleina fyrir þá hluti, sem hann jafnvel gefur óvinum sínum, og verda þeim orsök til enlisrar gletunar, sem það misbrúka; þar-fyrir óttast eg, að þeir, sem alleina elska Gud fyrir slíka hluti, að þeir elski hann eðli réttlíga, jafnvel þótt hann eigi fyrir allar sínar gáfur að elska; eg veit og hvergi í Ritningunni bodid, að menn skuli biðja um mikinn veraldar auð, edur metorð, og allra hjótt um fall edur slis óvina sinna, er margur heiptrákur virðir þó meir enn stóra féijóðu, já, kostar öllu því hann á til að svara gæði sínu á þeim, hann hatar. Miklu heldur sé eg, að Gudi féll vel í gæð bæn Salómens, er hann beiddi hann um speki til að dæma fólkid með. Svo veit eg nú hverki lenst né bodid í Guds orði, að biðja um þvílíkt, og eðli er það í þinni stuttu en þó fullkomnu bæn, sem Drottinn hefir ofs eptirlátid: gef ofs í dag vort dagligt braud; það er hans atkvæði, hvað Váll best útleggur, 1 Tím. 6: nær vér höfum sæði og klæði, þá verum ánægdir þar með. Miklu heldur sé eg hitt bodid, að menn eigi skuli vera hugsjúkir um hvað þeir skuli eta edur drekka, edur hverju vér skulum klæðast, þvíad vor himneskur Faðir veit, að vér höfum alls þessa þers, Matth. 6; já, að vér skulum leita fyrst Guds ríkis og hans réttlætis, þá muni ofs allt gott til-leggjast; því eigum vér að trúa, því Gud kann eðli að ljúga, og girnast eigi frammar; vilji Gud veita ofs meira, þá tökum það með þaðlati, og brúkum svo, að vér séum ríkir í góðum verkum eptir Pestulans bœði, 1 Tím. 6; og sá sem nú biður Gud um tímanliga muni, hann hafi þetta fyrir grundvöll trúar sinnar, og þeinki undir eins til þess, er Jakob skrifar: þér girnist og þér hafið þó eðli; þér ofundid og metist, og megnid þó eðli að hreppa; þér stríðid og berjist, og hafið þó eðli, af því þér biðjid eðli; þér biðjid, og sáid þó eðli, af því þér biðjid illa, til þess að þér hafið til að kosta uppá ydvarn munad, Jak. 4. Hvað þinnum andligu gáfunum viðvör, trúnni, voninni, þolinmæðinni, hjartalækanum og öðrum góðum dngdum, sem þar af spretta, þá eigum vér þeirra að bidia án fororðs; hvar fyrir? þvíad þar-af má allan efa draga, að þar eru Gudi þaðnæmiligar; það er vilji Guds, yðar helgan, segir Váll, 1 Tess. 4; en vor helgun getur eðli framkvæmst nema fyrir h. Andu; þar fyrir hver sem vill heilagliga og kristiliga lifa, hann biðji Gud af öllu hjarta um sinn Andu, og trúi orðum Frelsarans án allrar efasemi, er hann sagði: ef að þér, sem vundir erud, kunnid að gefa börnum yðar góðar gáfur, því mun eðli Faðir minn himneskur gefa þeim heilagan Andu, er hann þar um biðja, Lúk. 11; þér um talar svo Jakob pestuli, kap. 1: en ef noður af yður þarf skynsemdar við, þá biðji hann Gud, hver ed gefur öllum einlægliga, og telur eðli eptir, og mun honum gefid verda, en biðji hann í trúnni, efandi um eðert. Hver er þessi skynsemi, er Jakob talar þér um?

Það er á þeim hlutum, er hann framan til í sama kap. eggjar kristna menn á, segjandi meðal annara, v. 2: halðid það fyrir hinn mesta sögnud, br. m., þegar þér fallid í aðskiljanligar freistingar; og þótt hann meini hér sérdeilis, útvortis mótlætningar, þá verður þó Guds börnum hið mesta mótlæti að þeirra eigin holds og blóðs freistingum og tilteig-ingum; en guddómlega speki þ. Anda skal til þess hafa að yfirvinna slíkt, og til að skynja hvíslit gagn að freistingin eptir sig leidir, nær hún er sigrub; en þá skynsemi er eðl ad finna hjá holdligum manni, því hann skynjar eðl það, sem Guds Anda er, segir Páll, 1 Cor. 2, og eigi verður hún fengin nema með bæn af Gudi; og er það nú án alls efa víst, að sá sem bidur Gud um þ. Anda þar til, hann getur eðl hjá því sneidt að verða bænheyrdur, því hann, sem því lofad hefir er Jehóva, Mal. 3, og umbrentist eðl, og eðlert hans ord mun á jörðu falla. Hvað veldur þá því, br. m., að þar finnst stórtur hjá allmörgum á slíkum ástgjöfum Andans? hvar er hin forna trú? elskan til Guds, hjærleikinn, þolinmæðin og aðrar kristiligar dngdir? menn verða svo lítt varir við þær í heiminum, svo að hætt er við að Mannsins Sonur muni eigi finna trú á jörðu, Lú. 18, nær hann kémur hvað af hverju. En hvað mun því valda b. G.? nema að menn eru svo almenniliga tómlátir í því, að bidja Gud um hinn þeilaga Anda, sá eð planti þessi himnesku alðini í akri vors hjarta. Svo sem það að guðhræðslan (það er hinn sanni kristindómur) er einn hlutur, sem er til allra hluta nýrslamligur, 1 Tím. 4, svo verður hún eðl fengin nema með rétt-trúadri bæn af Gudi. Þetta djöfla-kyrn verður eðl útrekð nema með föstum og bænum, sagði Drottinn, Matth. 17, um mein þins tungsl sjúka, þrern hans lærisveinar gátu eðl læknad, sökum vantrúar sinnar, v. 20; og svo er því háttad um þvermóðslunnar djöful, er syndugir menn eru plágadir með, hann verður eðl útrekinn nema með bæn og andvarpan. Þú læst vel bidja Gud, en hve mikil alvara því fylgi, er af bænþröslunni auðsl, því eðl eru Guds þrörlheit ónýt vordin, segir Páll. Þharisæarnir vilðu hafa grýtt Herrann, er hann sagði þeim sannleikan, Jóh. 8; en þversu opt segir hann þér satt í sínu þ. orði, um sína reidi, sitt réttlæti, sitt vandlæti þfir syndinni, og aptur um sína gjæflu, sína elsku og mislunsemi við þá, sem yðran gjöra; sjá til, að þú eðl grýtir Krist Drottins er þú tekur á-móti öllu þessu með einu stein-hjarta; eður hvernig vilt þú bænþrödur verða ef þú svo gjörir? Hvað veldur þessu, nema að menn rannsaka eðl lifnad sinn, svo þeir megi yðrast, eðl rósfesta Guds ord í hjarta sínu, svo þeir megi trúa, og eðl kþppast við að lifa þar eptir svo menn færi ávösl í þolinmæði, og þó undrast menn að þeir eðl bænþrödur verða, Jóh. 4. Jesús kom til hinnar Samarisl forðum daga við Jakobs brunn, og beiddi hana um að dreka, Jóh. 4; hann kémur enn-nú til sálar þinnar í dag, hann þyrstir eptir hennar velferð, og gírnist að dryðkast af tárnum þins hjarta, svo hann megi gefa þér lifandi vatn, að þig eigi þyrsti eðlislaga. Við Mósen að velta steininum af brunninum með þendi lag-málsins, og mun þöfudid verða bráðliga fullt af vatni, og þig lánga eptir Drottni sem er þinna meina græðari; því betra er þér að ormur samvöslunnar slingi sálu þína þér í náðinni, svo hún vakni við og sái litid uppá hann, sem þyrirminðatur var í eyr-orminum, er Móses þeingði uppá treð, þeim til lækningar, sem af eitur-ormunum bitnir vöru, Num.

21, heldur enn að hinu eynli ormur kvæli þig, sá ed aldrei deyr, og sá eldurinn þín þig, sem aldrei sloknar um aldir alda, Esa. 66. Gætt þessa, barn Guds, og þreinsa hjarta þitt af dauðligum verkum með sannri yðran, ef þú villst bænhæyrður verða, því nema þú leitist hér við af öllu hjarta, þá hefir þú ekkert fyrirheit um bænhæyrslana í andligum efnum, sem þú kunnir að styrkja trú þína við, verður svo bæninn forgæfins, því án trúarinnar er ómöguligt Gudi að þóknast, Ebr. 11; og hér sjáum vér orðfæna þvar fyrir menn eðki um andliga hluti bænhæyrðir verða. Þar fyrir, nær þú kómur í Guds hús, edur hvern annann bæna-stað, til að færa Gudi þitt offur, þá sjá til að þú stytjir eigi þágang með þér nokurt það, sem Gudi mislíkar; syndlaus getur þú eigi framkomid, og það er þar fyrir að þú kómur til Guds, að þú ert syndugur, en lát ekkert gróm ilskunnar drottna í þínu hjarta; rannsaka þau instu silfni þinnar samvirknu, hvert þar er eingin girnd, einginn syndsamligur ásetningur, og einginn sá gestur, sem þ. Andi eðki vilji búa við, og finnur þú nokurn, þá tek Þjófúlinn frá þér með reidi-svip, svo að þú Guds vinur verdir. Og nær þú svo gjörir, mátt þú vera fulltrúa um orð Drottins, er hann sagdi, Matth. 21: hvað helst sem þér umbíðid, ef þér trúid, þá skulud þér það öðlast; og er það mála sannast, br. m., að þetta eru eðki lítill fyrirheit, að þafa svoddan frelsi hjá þónum, sem öllum hlutum stjórnað badi á himni og jördu; en svo sem það er mikid, svo skal og mikid til þess vinna; himininn er hærri enn svo, að þar sé svo audstöðid upp-í hann; Guds Jerusalem er rambygdari enn svo, og hennar port þrenngri enn að einn veraldar afni, flýgjadur af gýrðum og sorgum þessa heims, geti brotist þar inn; og því er það öfka-rád er Sýrach gefur, Kap. 18 segjandi: áður enn þú bíðst fyrir, þá tilbu þitt hugstot, að eðki sért þú eins og sá maður sem freistar Drottins; og það með því móti sem nú strax sagdi eg, því svo sem Gud gefur einlægliga, svo vill hann og bediun vera af einlægu hjarta. Edur segid mér í Guds nafni, segid mér! hvað er það, að menn bíðja Gud að taka frá sér þinar vondu gýrðir, ofund, drambsemi, ágyrni, reidi, heiptækni, en bera kánsté hjartad fullt fram fyrir hann af öllu þessu? Það er að gabba Gud, og rétt að freista Drottins svo sem Sýrach segir; aldrei hefir Gud heitid þvílíku skapi neinni bænhæyrslu, þar er eðki við að dýlást. Þáll skipar oss að bíðjast fyrir í öllum stöðum, upphæfjandi heilagrar hendur án reidi og efasemi, 1 Tím. 2; Þostulinn fráskilur það tvennt, sem hann vissi að mest hindrar bænina, sem er reidina og vantrúna; og er sjálfagt um reidina, því það er vor gamall stilmáli við Gud, sem á hverjum degi endurnýast, að Gud fyrirgefi oss vorar skuldir, eins og vér fyrirgefum vorum skuldnautum, og vil eg ráða þínum þegnigruga, að hann aldrei lesi Drottinnliga bæn, á-méðan hann er þannig skapi farinn, því einginn af öllum hans bænum mun verða heyrð, nema sú eina, og hans syndir með svoddan móti eðki að eynli fyrirgefnar. Vér bíðjum Gud fyrir allan þann órétt, sem hans eingétinn Sonur saklaus þolði, að hann eðki vilji minnast vors ránglætis, en vér látum oss aldrei úr minni falla það lítilræði, sem vor bróðir oss tilgjörði; er eðki þetta að heimta af sínum samlags-þjón það, sem miklu minna er, enn Drottinn hafði oss uppgæfid, Matth. 18; þvílíkt ránglæti er þetta? Því er einfætt fyrir þann, sem vill þiggja bæn sína af Gudi, að þreinsa vel hjarta sitt af slíku;

Því ef vér eigum að biðja fyrir óvinum vorum, Matth. 5, undir eins og vér biðjum fyrir sjálfum oss, ef vér viljum kallaast börn vors Födur sem á himnum er, þá er líkast að vér munum ekki eiga að ala hatur til þeirra í hjarta voru; og er þeim best sem hætt er við slíkt, að hann snúi þessu hatri á sjálfan sig og mernað sinn, það hann syndugur ormur dýrftist að koma fram fyrir þið hræðiliga tignarveldi hins lifanda Guds með þvílíku skapi. Ad sonnu er efasemin til mikillar hindrunar í barninni, en þó er líklegt, að hinn góði Gud vorkynni henni meir og hjálpi henni, sérdeilis ef hún framkémur af hugleiðingu vors óverðugleika, því honum er vor vanmáttur kunnur; ekki rak Drottinn frá sér födur hins tunglsjúka er sagði: eg trúi, Herra! en hjálpa þú vantrú minni, Mark. 9; ekki lærifveimana er þeir báðu: auk þú oss trúna, Lúk. 17; ekki konungs-manninn, þótt hann ávitadi hann um vantrúna, Jóh. 4. Ein veif trú, hún er þó trú, en hann vill ekki bráðadan reyr í sundurbjöta, né líttlogandi hör-kveif útslækva, Esa. 42. Ego heyrir nú þetta, br. m., og látid yður mál mitt í eyrum loda. En þú, fyrir hvern að allar vorar bænir eru já og amen, Herra Jesú Christe! bið þú þinn himneska Födur fyrir oss, að vor trúa þrotni ekki, Lúk. 22, og veit oss eptir afstæðna baráttu þessa heims, að öðlast verðlaun verrar trúar, 1 Pet. 1! Spér með Föðurnum og h. Andá sé lof, þris, heidur og þakargjörð, nú hédan í frá um alla eynlið, amen!

II Uppstigningar Dag.

Gudsþjallib, Mark. 16 Kap.

En seinast er þeir ellefu sátu til bords, opinberaði hann sig, og ávitadi þeirra vantrú, og hjartans hardúð, það þeir hefdu eigi trúad þeim, sem hann höfdu sed upprissinn. Og hann sagði til þeirra: farid út um allan heiminn, og predikid Evangelíum allri sképnu. Hver hann trúir og verður skírdur, skal hólpinn verda; en hver eigi trúir, sá skal fordæmdur verda. En teiknin, er þeim munu fylgja er trúa, eru þessi: í mínu nafni skulu þeir Djöfla útreka, nhar tungur tala, höggormia upptaka, og ef þeir drecta nockud bannvænligt, þá skal það þeim ekki granda, yfir sjúka munu þeir hendur leggja, og þá mun þeim batna. Og eptir það, að Drottinn Jesús hafdi talad við þá, varð hann uppnúminn til himins, og situr til Guds hægri handar. En þeir gengu út, og predikudu allstadar, Drottni samverkanda, og orðid styrkjanda, með eptirfylgjandi teiknum.

E r o r d í u m.

Það er réttvíst hjá Drottni segir Páll, 2 Tess. 1, að endurgjalda þvingunina þeim sem yður þvinga, en yður sem þvingaðir eruð, endurnærslag meður oss í ópinberan Drottins vors Jesú Christe af himnum með hans mektugum einglum. En ef það er réttvíst hjá Gudi að

undargjalda oss þannig sem þó til eintis unnid þósum, nema fyrir hans forþénuðu, sem þessir eridad í vorum syndum, Esa. 43, hversu var það þá málligt og réttlígt, að Krístur inn- gengi í sína dýrd eptir það hann hafði líðid það, sem vér með vorum syndum höfum for- þénað? Ef þér elskudud mig, þá mundud þér gleðjast af því, að eg segi yður það: eg fer til föðursins segir Drottinn, Jóh. 14. Vér þósum þeyrt, br. m., á fyrirfarandi hátíðum og þessum dögum, hversu Drottinn var í fátækt alinn, Lúc. 2; að hann var landsfóta fyrir ofríki Heródes, Matth. 2; að hann var lastaður, þá hann gott gjörði, Matth. 12, ófóktur, þá hann taladi sannleikan, Jóh. 8; hvernig hann var bundinn, húðstrýktur, þynnum krónður, brattinn út af Jerúsalem berandi sinn kross, og að síðustu á gálgan upptekstur svo sem annar illræðis-madur, og midt í þessum bitru píslum hæddur, og með galli og ediki dryckjatur, og all þessi þegning lá á honum til þess að vér hefðum fríðinn, Esa. 53. O, hversu þyrjadi oss þá að sagna og gleðum að vera, þar vér þeyrum í dag, að hann er innenginn í sína dýrd, vordinn hinnum aðri, og seztur á hægri veg Guði föður; sérbeillir þar hann eðl einasta er í hæðinnar uppstígn, Ps. 68, heldur og gáfur eðlast þanda mönnum, Eph. 4, hvers vér þósum noíð, yfir hverja líflígt er að þeims endirinn sé kominn, 1 Cor. 10; hverjum hann eðl síður enn noðrum öðrum þessir búid braut til himnaríkis og eyllsrar Guðs barna sælu, með sinni himnasöf. Og þar oss verður nú lístur sögnubur bodatur á þessari dýrðliga hátíð, þá látum oss gánga nær Evaggellí, og af því hugleida: hina sérílgustu vel- gjörninga og áverti Drottins uppstígnar. Hjálpa oss til þessa guðþræðslunnar eyndis, náðugi Gadir! með þrapti þíns Anda, fyrir Jesúm Krístum, amen!

Utlegginn.

Þessir dýrmatu ávertir uppstígnarinnar vors Drottins, eru með tvönnu móti; aðrir koma mest honum við, en aðrir oss alleina. Hvað víðsíkur þeim fyrri, þá er það eðl mín meining að Drottinn Jesús hafi sjálfum sér noðud forþénað með sinni fól og annari þjáningu hér á jörðunni; oss er hann sæddur, oss er hann gefinn, segir Esajas, kap. 9; fyrir oss er hann bundinn, húðstrýktur og á krossinn negldur; hans eyndi á jadríki var eðl að afreka sjálfum sér noðurt ágjæti; því hann kunnir eðl ágjæ- tari að verða enn hann var í upphafi sinna vega, heldur að leysa mannkynid úr enlífum þræðómi. Þá vegsemd, er hann auglýsti í sinni dýrðarfullu himnasöf, þana meðdeildi hann manndóminum strax sem hann var gétinn í móður-lífi, þótt hann sýndi þana mjög sjaldan á sínum hævistar-dögum, svo hann nýdi oss að allu samlíkur, að frátekinni syn- dinni. Því er hann þá með dýrd og heidri kórónatur? Ebr. 2; því það var ómöguligt að hann kynni af daudanum haldinn að vera, Act. 2. Þegar Guð bleffatur um aldir, hafði affókid þinu stóra þrekvirkí mannkynsins endurlausnar í voru hólbi, þá var allt fullkomnat, þá þóknadist Guði að upphessa vort hold, er hans Sonur í-klæddist, á sinn tignar-stól sér til hægri handar. Hverjir eru þá ávertir þessir, er Krístur eptir manndóm- inum þessir eðlast í sinni himnasöf? Það segir oss Markús í Guðspjallinu, að hann hafi verid uppnuminn til himins og sitji til Guðs hægri handar. Þetta er ei svo að stílja börn mín, að Drottinn sé uppfarinn í þenna sýniliga himin, er vér lítum með augum vorum, jafnvel þótt hann eptir alvísri ráðstöfun Guðs, sýniliga uppnuminn væri frá jörðunni allt þar til stýid tók hann, frá augum lærifveinanna, Act. 1; vor lausnari er uppfarinn yfir alla himna, sem Páll skrifar, Eph. 4, það er í þann dýrðliga himin, þvar Guðs ómæðilígt hátígn líómar, hverja einginn madur kann að sjá og lísa, Ebr. 33, því er hann eðl í þenna sýniliga himin uppstígninn; hann er uppfarinn í þann

himin, hvar hann uppfyllir alla hluti sem Páll vottar, Eph. 4; en allir hlutir eru ekki í himinum sýniliga himni; því skulum vér ekki meina að hann sé við hann bundinn, jafnvel þótt hann uppfylli hann, svo sem allt annað. Hann er seztur til Guds hægri handar sem hér stendur. Nú er Guds hægri hönd allstadar, því það er hans dýrd og hans almætti, það er hann sjálfur, sem ekki er nema máttur og dýrd; en himnanna himnar taka hann ekki, svo sem Salómon vottar, 1 Reg. 8. Nú fyrst Drottinn Jesús er upphafinn til Guds hægri handar, þá er hann ekki svo í þenna sýniliga himin uppfarinn, að hann ekki undir eins sé allstadar, í þann himin hvar Gud bjó áður enn himininn var skapaður, þá ganga er Kristur upphafinn; hvernig kann hann þá að vera innilúktur í þeim skapaða himni? Í þann himin hvar Gud mun um aldur og eynið stjórna, ráða og stjórna, þegar hinir skipuðu himnar forganga, og hann hefir þá eins og annað fat saman brotið, Hebr. 1, í þann sama himin er Guds Sonur uppfarinn; því er það of-smátt að hugsa um þá tigu sem Gud hefir sinn eingetinn Son þryddan með, að ætla að hinn skapaði himin sé alleina hans háseti. Vér skulum og ekki það meina, að þótt svo kvedi að hér í Textanum að vor Frelsi sitti til hægri handar Guds, að Gud hafi hendur, eður að hann sitji, svo sem maður, að vér ei fellum í þá villu sem Páll ber uppá heidningjana, Róm. 1, að þeir hafi brennt dýrd óforgengiligs Guds í mynd forgengiligrar manneskju; því jafnvel þótt Ritningin tali þannig ástundum, þá talar hún svo að manna plagsíð; og þótt að Gud hafi sig í manns-líkan opinberað, svo sem Esajæ 6, og í opinberunum Jóhannes og víðar, þá eru það ókvæði að hugsa, að hann svo í raun og sannleika sé, heldur er Gud einn Andi, svo sem Jóhannes vottar, 4 kap. Hvernig viljum vér þá íminda ofs nokkuð hæggra eður vinstri hjá honum, sem uppfyllir himin og jörð, og er allt í öllu ómælanligur, ósýnilegur og órannsakaligur; heldur er þetta sagt til að útmála þá tign, sem Guds eingetinn Sonur hlaut í uppfigningunni eptir manndóminum; hin hægri hlið var hjá öllum þjóðum virðugligri á þeim dögum enn sú vinstri; þegar Bersabe gekk inn til Salómons konungs, fagnaði hann móður sinni, og setti hana á hæggra veg sér, 1 Reg. 2, án efa þess vegna, að hann hefir viljað veita henni hinn mesta heidur næst sjálfum sér; drottningin stendur þér á hægri hönd, segir David, Ps. 45, er hann kveður um brúðkaup Christi og hans annustu kristninnar. Svo er nú með þessu meint, að Frelsi sitti eptir manndóminum sé Gudi næstur að allri tign, makt og velði; Gud Faðir og Guds Sonur eru jafnir eptir Guddóminum að allri tign, þeirra háseti, það er þeirra dýrd, hún er ein, því Faðirinn er í Syninum, og Sonurinn í Faðurnum, Jóh. 14. Því næst er Guds Sonur eptir manndóminum, er situr honum á hæggra veg, sjálfum Gudi næstur, sjálfur sjálfum sér næstur; hann er sjálfum sér æðri og sjálfum sér lægri, því hann er bæði Gud og maður, og er þó hans manndómur öllum sköpnum æðri; því hverjum af einglumum hefir hann nokurn-tíma sagt? sit þú mér til hægri handar, segir Páll, Ebr. 1; og þessa tign manndómligrar náttúru Christi útmálar hann greiniliga með sögnum ordum, Eph. 1 segjandi: Gud Faðir hefir sett Christum á hægri hönd sér í himninum, langt fyrir ofan allan höfðingskap, vald, makt og herradæmi, og all þau nöfn sem nefnast, ekki einasta í þessari öld, heldur og í þinni sem verða mun. Svo er þá Drottinn

Jesús sitjandi til Fæðursins hægri handar, afslæddur öllum þeim eyndum og harmvælum, er hann bar í vöru holdi, vordinn konungur og kénningadur ad eyrlífu, svo ad í hans iafni skulu öllu kné sig beigja, bæði á himni og jörð og undir jörðunni, Phil. 2; það er ad jann lifir og ríflir ad eyrlífu; því það sem David kallar ad sitja á hægri veg Guði, Ps. 110, það kallar Páll ad ríflja, segjandi, 1 Cor. 15: honum byrjar ad ríflja, þar til jann leggur alla óvini til skarar fóta hans. Og er nú þetta sá ávæxtur og nýfsemi, er Drottinn sjálfum tilheyrir, jafnvel þótt ad ei seum vér heldur hlutlausir af henni, sem íðar mun sagt verða.

En hvað viðvíkur þeim ávæxtum, sem ofs sýndugum mönnum til gagns og nýfsemi spretta af Drottins himnafer, þá er hinn fyrsti, sending h. Anda; svo segir ann sjálfur: nema eg í burtu fari, þá kénur ekki sá Huggartinn til yðar, Jóh. 16. Þetta sitt fyrirheit efndi Drottinn á Hvítasunnudögum, svo sem áskunnugt er, og er það ekki lítill velgjörningur br. m., ad hann sendi sinn h. Anda yfir sína postula; hann leiddi á f allann sannleika, svo ad þeir skyldu leyndardóma Guds ríks, ad ofs yrðu þeir síðan þinberadir; hann gjörði kraptaverka fyrir þá, og styrkti þar með kristni-bodid, svo ad það hjálpræðid sem fyrst var bodad af Jesú Christo, yrði og staðfest hjá þeirra eptirkomendum sem Páll vottar, Hebr. 2; hann kénði þeim ad forsmá alla hluti hjá Drottins krossi, og halda þá fyrir þreð ad vera til ad ávinna Christum, ofs til eptirðæmis, svo ad þeir uppfyldu leyfar Jesú Christi pífla á sínum lífhama, sem er hans kristni, Col. 1. Nú þó ad þetta sé einn háleitur velgjörningur, ad hann úthelti sínum Anda svo ríflugliga yfir postulana, þá höfum vér eingu minna þegid ef vér rétt aðgjætum. Hið mesta erfíði skal til þess hafa, ad leggja grundvöllinn undir eitt hús, svo var og ad Krists bréju; hinu fyrsta stein lagði Guð í pínu síns Sonar, þegar hinn dýrmæti hyrningarsteininn var af uppbyggendum útfastadur, 1 Pet. 2; þar uppá bygðu postularnir og þeir helgir menn, er vorðu lífi sínu og allri tímanligri velferð sinni til þessrar byggingar. Þess gétur Páll, Eph. 2, segjandi: ad vér seum bygdir uppá grundvöll postulanna og spámannanna, þar Kristur er sjálfur hyrningarsteininn. Gjatid ad þessu er eg þgi, br. m., þess meira sem líður á bygginguna, þess minni þunga hefir það ad bera sem farliga er lagt. Þótt vér eigum dagliga ad hjá vöru eiginn lífhama fyrir Guds ríki, hvað er það hjá því, sem postular Guds og aðrir helgir menn urðu ad líða ofs til eptirðæmis; þeir báru hita og þunga dagsins, Matth. 20, meðan heitast var, meðan háðegi var kristninnar; vér erum um elleftu stundu kalladir; Guð úthelti yfir þá sýniligum ástgjafum Andans, til ad styrkja kénninguna, til ad styrkja þá, svo þeir gjæti offóknirnar þolad; þú hefir ekki minni ástgjaf þegid kristinn madur. Fagnid ekki yfir því, sagði Jesús, ad andarnir eru yður undirgefni, heldur hinu, ad yðar nöfn eru skrífud á himnum, Luk. 10; Bileam, Núm 22, Saul, 1 Sam. 10, og Judas, Matth. 10, höfðu og þöððan gáfur um hrið, þar-yfir voru þeir þó ekki fullsálir. Sú var hin æðsta gáfa Drottins, ad hann gaf sínum þénurum ad vera eitt með sér, eins og Fadirinn og hann eru eitt, ad hann varðveitti þá fyrir heiminum, þótt hann tæfi þá ekki burt úr heiminum,

Jóh. 17; og þessa gáfu hefir hann þér og sendt, kristinn maður, ef þú vilt móti tafa; hann hefir svo endurgétt þig í skírnar-lauginni með heilögum Anda, að þú getur samfara hans orði; hann endurnýr þig dagliga með hinum sama Anda, (nema þú móstandu honum) svo þú getur trúad á Gud, heyrt hans ord, tamið þitt hold, borit hans kross og elskad náungan. Mér virðist Drottinn hafi sömu atferð við sín börn í sendingu heilags Anda enn-nú í dag, svo sem hann hafði við sína lærisveina, sem von er til, þó Drottinn hét þeim því, þar hann segir hjá Jóh. 14: eg mun bjóða Födurinn að hann sendi yður einn annann Huggara, að hann blifi hjá yður enlífliga. Þegar hann kom til þeirra að lúttum dýrum og opinberaðist þeim, þá blés hann á þá og sagði: meðtíð þér h. Anda, Jóh. 20. Eðli var þessi blástur heilagur Andi, heldur hefir hann búið í honum, eins og í hinum mikla stormi á Hvítasunnunni, þó var mannligur veikleiki svo mikill hjá þeim, að þeir eðli trúðu fyrir fagnadar sakir; já, þótt hann opinberaði sig fyrir þeim níu-sinum eptir upprifuna, þá trúðu þeir varla, svo að Matthæus segir, að þegar hann talaði við þá á sjallinu í Galílea, þá hafi sumir efast, Matth. 28; og undir hans uppstigningu voru þeir svo ófródir í þessu, að þeir spurdu hann: hvert hann þá vildi uppretta Ísraels ríki, Act. 1; en er hann hafði meðdeilt þeim að nýu heilagann Anda, og blest þá, og þeir sáu hann til himins faranda, þá jókst þeim svo kráptur, að þeir gengu gladdir heim og þrífudu Gud, segir Lúkas, Act. 2; en eptir 10 daga úthelti hann yfir þá hinum sama Anda með miklum undrunum og táknum, svo þeir efudust aldrei síðan. svo fer maðurinn enn-nú að vaxa, þar til hann verður fullorðinn eptir máta fullkomins aldurs Jesú Christi, sem Páll aðvædur, Eph. 4; í skírninni meðtökum vér heilagann Anda; eðli er vatnið Andi, heldur býr hann í orðinu, hvert ed samlagast vatninu; hans gjafir eðli miktið í hjarta úngbarnsins, þó vita menn að hann býr þar, þvíad slíkra er Guds ríki, segir Jesús, Lúk. 18. Þegar vér drögumst á legg, verður hann jafnan samfara orðinu, hjá þeim sem það læra, þótt ei þekki börnin Jesúm grant, heldur enn lærisveinarnir hér; þegar ofs aukast vitsmunir, og vér sáum eptirtekt nokkra, þá samverkar hann jafnan Guds orði. O, börn mín! er eðli þetta ein stór ástgjof h. Anda, að eitt úngmenni lætur sér skiljast það, sem ei gátu skilið eður vildu skilja hinir vísu heims-spekingar, Philó, Celsus, Phorphyrus, Lucianus, og aðrir miklu fleiri? og þótt það eðli skilji svo grant, þá temur Guds Andi svo mannliga skynsemi, og verkar svo í einfeltni barnsins, að það gefur sinn skilning fánginn undir hlýðni trúarinnar, 2 Cor. 10, svo því dugar til sálhjálp. Er það eðli ein stór Guds gjof, að vér sem fæddumst reidinnar börn, Eph. 2, vér sjáum þó hvílíkan hjærleika Födurinn hefir ofs gefið, að vér megum Guds börn kallast? 1 Jóh. 3; hver kénir ofs það? mun eðli heilagur Andi sjá, ed ber vitni vorum anda hér-um? Róm. 8; er það eðli ein dómræðilig Guds gáfa, að þegar vér syndgumst, og höfum forbrotið vora arfleifð, jafnvel með stórglæpum, sem vorri sálu verða á-stundum ofur þung byrði, að vér höfum þá tals-manninn á himnum, manninn Jesúm Christum, hinn réttláta, 1 Jóh. 2, sem ofs sendir sinn h. Anda af sínum Födur, til að straffa í ofs syndina svo vér yðrumst, til að kénna ofs að hann sé forlíkun fyrir allar veraldarinnar syndir

þvo vör trúum, til að endurnýja oss í anda vors hugskots, þvo vör getum lifað nýjum lífræði? Þegar tveir konungar sættast, þá seljast þeir gísla á, þvo að vinátta þeirra stuðli tryggvari vera, edur sá meiri tekur af þeim minna. til þess að trensta sér hann; en Guð náði oss sáráðar manneskjur, hvað þurfti Guð að taka pant af oss þrælunum, útlægnum, óbótamönnum? hvað þurfti hann oss pant að setja? og þó hefir hann þvo gjört; hann hefir tekið af oss einn pant, sem er vort hold og blóð, og sett það á hægri veg sjálfum sér, eðli til þess að hann tryði oss betur, því hann vissi að vör dagliga mundum rjúfa vor særi, heldur að vör kynnum hönum þess betur að trúa. Einginn hefir um aldur sitt eigið hold hatað, heldur fóstir hann það og nærir, segir Páll um mana og konu, Eph. 5; fyrst Guðs eingetinn Sonur hefir gjört vort hold að sínu holdi, fyrst hann hefir trúlofað sér Kristnina þvo sem adra brúði, þá er það víst, að hann elskar þá, sem eru hold af hans holdi og bein af hans beinum, er þvo heitt elskadi oss, að hann gaf sitt líf í daudan fyrir sína óvini, Róm. 5. Hann mun ei forsmá sína brúði, sem skipar fyrir munni St. Páls, syndugum mönnum að elska sínar ekta-kvinnur eins og Kristur söfnudinn, Eph. 5, heldur láta drottninguna standa sér á hægri hönd ískrydda þinu besta gulli, Ps. 45; og til frekari staðfestu héra, hefir hann, upphafinn á sinn tignar-stól, sent oss einn pant af sinni hendi, það er heilagur Andi, sem er pantur vorrar arfleifar, Eph. 1, hver og bíður fyrir oss með óumræðiligum andvörpunum, segir Páll, Róm. 8; ó, hvíll er ástgjöf þessi! hver vill skipta henni við læknisdómana? við tungumálin? við jarðteiknagjörðina? og sjáum vör af þessu, að Guðs Sonur hefir eingu minna veitt oss í sinni uppstigningu enn postulunum, hönum sé dýrd og þris að enlífu, amen!

Sin önnur nýfsemi sem vör höfum af Christi uppstigningu, er sú, að hann situr til Föðursins hægri handar og bíður fyrir oss. Drottinn bauð í gamla Testamentinu Aróni og hans sonum, að þeir skyldu blessa fólkid, Núm. 6; þeirra embætti var og að bjóða fyrir þvi. Lúkas skrifar, kap. 24, að þessi vor æðsti Kénimadur, (hvers fyrirmynd að var Aron í mörgum hlutum) að í því hann var að blessa þá, hafi hann verið numinn frá þeim. Ó, einn gleðiligan viðskilnað! ó, eina elsturika kveðju! ó, eina kveptuga blessan! þessi dýrmæta blessan liggur enn-nú í dag yfir hinum andliga Ísrael, þegar hann tilbiður Guð í anda og sannleika, Jóh. 4, þvo að hvers vör biðjum Föðurinn í hans nafni, það vill hann gjöra, Jóh. 16. Drottinn sté upp af fjallinu Oliveti, Act. 1, því hann hafði þá út til Bethanía (segir Lúkas kap. 24) er stóð á sama fjalli; frá þessu fjalli reid Drottinn síðarst inn til Jerúsalem, að hann offraði sinni dýrmætu förn síns líkhama, með hverri hann veröldina endurkvepti, freidstílti Guð, en braut undir sig Djöfulinn og allann hans her, og tróð hann undir sína barna fætur. Með þá semu förn uppstígur hann héra, vordinn Kénimadur að enlífu, Ebr. 7, eðli eptir Ífickan Arónis, heldur Melchisedechs, og birtist með henni fyrir Guðs augliti jafnadarliga, þvo opt sem einn ydrandi syndari við-þarf. Þess getur St. Páll, Hebr. 9, segjandi: ei er Kristur inngenginn í það heilaga sem með höndum er gjört,

hvert að er fyrirmyndan þess sannarliga, heldur í sjálfan himininn til að birtast nú augliti Guds fyrir oss; hann birtist nú Guds augliti, segir Postulinn, og var það nokru eptir hans uppstigningu, teiknandi þar með, að þetta sé eitt sífellt offur, ólíkt því sem umgétur, Róm. 28, hverju Ísraels synir á-stundum ræntir voru af sínum óvinum, 2 Paral. 36; en þetta kann einginn að hindra, einginn frá oss að taka, Djöfullinn með allri sinni makt fær því ekki spilt svo lengi vér trúum á Guds Son. Nöfn Ísraels sona voru rituð á brjóst-þjöld Arónis, Exóð. 28, með hvern hann inngæf í það allra-helgasta, svo sem til eins minnis-teikns fyrir Gudi. Minn Herra Jesús! þú eyllif Rénnimadur! þú bleffadur þína elskuliga lærifveina með kénnimannligri bleffan, áður enn þú inngæfist í himininn; þú barst þá ekki á þínu, heldur fyrir og í þínu brjósti til eyllifrar minningar fyrir þínum himneska Föður; já, ekki einasta þá, Herra! heldur og alla þá sem á þig síðan trúad hafa og trúa munu allt til enda veraldarinnar, þar þú ert einn kénnimadur freistadur á allann hátt líka sem vér, þó án syndar, Ebr. 5, uppá það þú kunnir að samþínast vorum eyndum. O, hverfu er þessi Guds gjöf ætílig! hvað má gleðiligra veitast einum syndara, sem ekkert hefir annað enn dauðan og helvítis píflir forþénad, þegar hann á að mæta fyrir þeim hræðiliga dómi, hvar ed tebla er um hans eyllifu sáluhjálp, hvað má honum, segi eg, gleðiligra veitast ein það, að hann hefir dómarað fyrir föður, og sinn bróður fyrir tals-mann? hver vill láta sér þar hugfallast, hver vill mistrensta sök sinni; því vil eg álykta þetta með Páls orðum: hver er sá ed fordæmir? Kristur er sá sem dæinn er, já, hver ed upprifinn er, hver og situr á hægri hönd Gudi og bidur fyrir oss, Róm. 8. Hin þriðja gagnsemi er vér syndugir menn höfum af uppstigningu vors Frelsara er sú, að hann þar með hefir afrekað og tilbúið oss eyllifa dýrðar-vist í himinnum; svo segir Drottinn sjálfur hjá Jóhannem, Kap. 14: í míns Föðurs húsi eru margar verur, annars segda eg yður: eg fer burt og tilþý yður stad, en eg mun koma aptur og taka yður til mín sjálfs, að þér séuð þar sem eg er; það er merkilegt að hann segir: að þér séuð þar sem eg er; nú er það vitanligt, að hann er í Guds himin uppfarinn, og situr til Kraptarins hægri handar; það er að sonnu honum einum atlad að sitja á hægri veg Gudi, samt erum vér þess fullvissir, að hver og einn af oss hefir sína deild í Christí lífhama, 1 Cor. 12; hvar fyrir þar sem mitt hold ríkir, þar kalla eg mig ríkjia, þar sem mitt höfud drottmar, þar drottma eg sem er linur þess sama lífhama. Það er einn undrunarligur hlutur, og ein stór dýpt audæfanna og Guds speki, að manneskjan getin og fædd í syndinni, já, sú ed aldrei kann syndlaust að lifa hér í lífhamanum, já, margur sá ed velkir sér í endemi syndanna hinn mesta hluta afi sinnar, hún skal þó ef hún ydrast eg trúir á Christum, verða einglunum jöfn, segir Postulinn, þeim himnesku endum, er sinn Skapara ekki hafa í þínu minsta stýgbann, og sjá hans auglit án afláts, Matth. 18; já, hvað meira er, að vér stulum samlíkir verða Christí dýrðligum lífhama, Phil. 3, sem án efa ber langt af einglanna dýrð. Hverju sætir þetta br. m.? hver fær það stílid? Drottningin stendur þér til hægri handar, skýdd hnu besta gulli, segir David í brúðkaups vífunni, Ps. 45; Kristur eptir manndóminum situr á hægri veg Gudi, það merkir að hann sé honum næstur að tign og heidri, en honum til hægri hand-

ar stendur og eðli situr bráðurinn, Ps. 45, kristilig kirkja; svo miklu er hún ó-æðri sem von er til, og þó næst honum að tign og heidri, svo að hér má sjá að manneskjan í dýrdinni verður einglunum jöfn að vísu. Hvað ætti kristinn maður um þetta að hugleida? mætti eðli hjartad bráðna af audmýkt svo sem annað var, nær hann þetta heyrir? mun honum eðli til hugar koma með Abraham það hann sé dúpt og aska, Gén. 18, og eðli þess verður, að sjá inn fyrir himnaríkis dyr, auk heldur að standa á hægri veg Guds Syni í hans dýrd. En hvar fyrir er syndugum jarðar-leyr þvilífur sömi veittur? fyrir Drottins uppstigningu til himins, fyrir þá dýrmætu fórnina er hann hefir einusinni innborið í það allra-helgasta. Br. m.! kolum vér eðli einn hlut svo mikils verðan sem hann kostad hefir? nú er Guds blóð með hverju syndarinni er endurkænptur, Act. 20, þess miklu æðra og kostuligra einglunum, sem hann hefir þeim æðra nafu, það er heidur og virðingu aðlast sem Páll ávísar, Hebr. 1; en nú hefir hann eðli einglanna heldur Abrahams sæði uppá sig tekið, í því hefir hann lifið, í því er hann upprifinn, uppstiginn og seztur til hægri handar Gudi Fædur; er þá að undra börn mín, þótt hann gjafi of einglunum jafna, þar hann hefir of með sínu eigin blóði endurleyst? Act. 20, hverjum hann og gefur sitt hold og blóð til að eta og drekka, Jóh. 6, hvort nú situr á hægri veg Gudi í dýrdinni. Plaga eðli konungarnir að hefja attmenn sína til virðinga, alla þá sem í hlýðni við þá standa, og sjá ei gjarna aðrir séu þeim fremri? því mun ei Drottinn Jesús hverjum allt vald er gefið bæði á himni og jordu, Matth. 28, vera eins lyndur við of, sem erum limir hans líkhami, 1 Cor. 12, hverja hann skammast sín eðli bráður að kalla, Ebr. 2. Þannig hefir nú Gud upplökið of himninum í síns Sonar uppstigningu, og gefið of að sitja ásamt með Christo á honum, segir Páll, Eph. 2. O, hverfu eru allar heimsins virðingar, audur og eptirlæti, hégómi að reikna hjá þessari tign, þessari sælu, þessum himneska festsjóð, og þó er manneskjan svo dárleg, að hún tekur allt þetta fram fyrir þessa dýrðar-vist með Gudi og hans útsöldum! Þar er í flestra manna náttúru nokkurskonar hugþrýði, ef eg má svo kalla, jafnvel þótt flestir hana vanbrúki, það er að komast sem hæfst, og eru það sérdeilis tvö fjöll, sem menn eru að klyfrast uppá alla sína æfi, það er maktarinnar og vitskunnar; en þar eru svo fáir sem leitast við að komast uppá Zíons-fjall, Ebr. 12, og ná þénustu hjá hinum alvalda Konungi, sem Gud hefir þar yfir sett, Ps. 2. Hverfu andhælis gengur þetta br. m., jafnvel fyrir þeim, sem eru kóngbornir í skírinni? þeir taka eðli betur vara á tign sinni en svo, að þeir selja hana fyrir glis veraldarinnar, eins og börn þau, er laupa vilja það er þeim vænt um þykir fyrir dýra dóma. O, hverfu vífari og völdugri munu þá hins enlifa Konungs synir og bráður verða í hans ríki, því þeir munu einglana dæma segir Páll, 1 Cor. 6, það er djöflana, þeir munu Gud þedja svo sem þeir verða af honum þeddir, og sjá hann og hans dýrd, eðli svo sem í speigli eður ráðgátu eins og hér, heldur augliti til auglitis, 1 Cor. 13; og er þó hin minsta þedding sem einn einfaldu Guds dýrkari hefir á Christo hér í lífi, miklu vífari enn allt mann-vit heims-spekinganna, því Páll segir, 1 Cor. 1: að Gud hafi gjort speki veraldar þessarar að heimsku, og að heimsta Guds sé monnum hyggjari, og veikleiki Guds, monnum ofugri. Þegar makt heidinna manna gæð sem hæfst, og vísdomur

Gynninga stóð í bloma sínum að þeirra huggju, þá voru hinir svo völdugir, og þessir svo vífir, að þeir heingdu Konung dýrðarinnar uppá gálgan, hverirtveggju sér til flámmar og, síns höfðingja, Fjandans ríki til niðurdreps, svo hann hefir aldrei víðrétt síðan. Þannig er makt myrtrauna og skynsemi holdsins, þau eru voláði hjá Guds barna veikleika, og heimsla hjá þeirra einfelðni í Guds augum, sem einn er vís og alleina völdugur, Róm. 16; og þótt nokkur væri einvalds Drottinn yfir öllum heimi þessum, og vissi alla náttúru hlutanna, hvað mundi það vera hjá þeirri dýrð, þeirri speki og þeirri sælu, sem hinn minsti í himnaríki er þrygður með? Því ef hann er meiri enn Jóhannes Baptista, hvers lífi ei var af konu fæddur, Matth. 11, þá munu hinir ná flámt til þess, jafnvel í háðeigi maktar sinnar. Og hefi eg nú svo talad fyrir yður, br. m., um hina sérlegustu ávætti Drottins uppfigningar, hværrar hinn fyrsti heyrir honum sjálfum til, sem er, að hann er inngenginn í sína dýrð; og eigum vér að gledjast þar af, að hann er farinn í burtu hédan, ef vér elstum hann svo sem hann sagði forðum við lærifveinana, sérdeilis þar vér erum eðli hlutlausir þessarar dýrðar; hann svo sem frumgetinn og eingetinn Sonur hins Hærsta, hefir tekið þinn mesta arf, má oss ei nægja það ættleiðingunum, að vér erum samarsfar Chrísti og erfingjar eynlifs lífs? Róm. 8; má það ei duga oss landráða-mönnum, að vér höfum arfs-von í ómælauligrar dýrðar eynlifr þýngd? 2 Cor. 4. Gud hefir gefið sínum Syni endimörk veraldarinnar til arfleifar, Ps. 2, eðli svo fjöll og dali, jörð og skóga, vötn og sjó, og allt hvað þar inni byggir, svo sem hans elstuliga bróður sem hann hefir útvalið af öllum þjóðum og tungumálum, áður enn grundvöllur veraldarinnar var lagður, Eph. 1; þess höfum vér notið aumíngjarnir, sem liggjum undir þínu nýsta heims-skauti þessu; vér erum hans arfur, og höfum vér sjálfum oss aldrei betur varið. Hinir aðrir áværtirnir heyrja oss mönnum til; hann hefir ríðugliga úthelt yfir oss heilögum Anda, svo vér réttlattir fyrir hans náð yrdum erfingjar eynlifs lífs, Tit. 3; þinn situr til Guds hægri handar, og bíður fyrir oss, Róm. 8, svo að allar vorar bænir eru Já og Amen; hann hefir opnað oss himininn, og tilbúið oss þá sælu-vísi er eg fyrir flómmu umtaladi. Nú þar Gud Fadir í sínum Syni, Guds Sonur af Föðurnum sendur, og heilagur Andi, sem af báðum þeim framgengur, það er all heilög Guddómsins þrenning, hefir auðsýnt oss þvílíkan hjærleika, sem áður er sagt, í Drottins uppfigningu, þá stígum nú upp aptur á-móti honum í vorum hugstotum; hann hefir vort höld upphafið; látum hann eðli forgefins þafa sendt ofan sínn Anda til vor aptur; ef vér erum upprísnir með Chrístó, þá leitum þess sem þar uppi er, hvar Krístur situr til hægri handar Föðursins, Col. 3. Þar sem yðar féðjóður er, þar er yðar hjarta sagði Endurlausnarinn, Matth. 6. Ef vér höfum meðtekið heilagan Anda, sem hann hefir ríðugliga úthelt yfir oss í endurgetningar vatns sánum, hvar stýldi þá vor féðjóður vera? nema í honum, í hverjum að byggja allir féðjóðir vístfunnar, Col. 2. Postular Drottins horfdu upp í himininn eptir honum, Act. 1. Lyptum og augum vorum upp frá þessum jörðnefka þégóma, og skynjum það sem þar uppi er, lyptum þeim til hédanna hvaðan oss kemur hjálpin; forsmáum þeim þenna með-öllu því sem í honum er, því

hann mun fyrirfarast; gaungum því út af heiminum, að eðli tortínumst vér með þönum.

Drottinn hafði lærifveinana út til Bethanía, þegar hann sté til himins, Lúk. 24; hvert hann er farinn, það vitid þér og veginn þessi þér, Jóh. 14. Bethanía merkir fátaks manns hús; ef þér viljið eptir þönum uppstíga, þá gjörist andliga voladur, þvíad slíkra er himnaríki, Matth. 5; falli yður ríksdómur til, þá festid ei hjarta yðar við hann; gjörid fátakum gott, svo þér séuð í Gudi ríkir, og þeir meðtaki yður í eglisfar tjaldbúðir, Lúk. 16. Elías fór nafinn til himna, 2 Reg. 2. Svo megið þér og slíta frá hjarta yðar allt veraldligt yfirlæti, ef þér viljið þönum fylgja. Drottinn var nafinn krossfestur, nafinn var hann í lífblæunni vafinn, hana stíldi hann eptir í grófinni, nafinn þessir hann upprísið, nafinn uppstígið, jafnvel þótt hann hafi klæddur sýnt fyrir lærifveinum; þú átt og að krossfesta þinn gamla manninn, þú átt að greptrast með Christó, og upprísa með þönum, Róm. 6, áður enn þú fær uppstígið. Afklæð þig og svo með þönum; lát eðli eina slík veraldligra muna þýngja hjarta þitt, svo þú megið stjuga upp í hæðirnar eins og annar ern eptir þínum Frelsara; brúka svo heiminn, að þú eðli vanbrúkir hann; slít frá þér alla elstu til veraldarinnar; lát eðli hennar þunga-vöru draga þig niður þegar þú átt að stíga til himins, hvar vor borgar-réttur er, hvaðan vér og væntum Drottins Jesú Christí, Phil. 3; þönum með fæðurnum og þ. Andá sé lof, prís og heiður um aldir alda, amen!

Sjötta Sunnudag eptir Páska.

Gudsþjallid, Jóh. 15 og 16 Kap.

Jesús sagði til sinna lærifveina: en þá eð sá Huggarinn kémur, hvörn eg mun senda yður af mínum Fædur, sem að er sannleiks-ins Andi, hvör af Fæðurnum framgeingur, hann mun bera vitni af mér, og þér munud mér vitni bera, þvíad þér hafið í frá upphafi hjá mér verið. En þetta tala eg því til yðar svo að þér hneirlífi eðli, því þeir munu forboda yður, og sá tími kémur, að hvör hann líflætur yður, sá meinar sig að gjera Gudi þægt verk. Og þetta gjöra þeir yður, af því þeir þeckja hvörki Fædurinn né mig. En þetta tala eg því til yðar, að nær sú stund kémur, að þér minnið þess, að eg sagði yður það. En þetta sagda eg yður eigi í upphafi, því eg var hjá yður.

E r o r d í u m.

Einginn kann tveimur herum að þjóna; því annaðhvort hatar hann þann eina, og elskar þinn annann, eður að hann aðhyllist þann eina og forsmáir þinn annann; þér gétid eðli undir eins Gudi þjónað og mammona, segir Endurlausnarinn, Matth. 6. En það sem hann þér skáir um mammon, hvör að er Guð þessa heims og hans barna, það vill hann sagt þessa um sjálfan heiminn. Omöguligt er undir eins Gudi að þjóna og svo þeim þessum; það eru

veir svo elskir þúsbandur, að hver þeirra rekur annars þénara í burtu frá sér, og það þess vegna, að þeir svo elskir eru; þar fyrir ávarpar St. Jakob Postuli veraldarinnar pásúgla þannig, 4 kap: Þér hér-tallar og hér-tonur! vitid þér eðli, að heimsins vlnátta er Guds óvinátta? fyrir því, sú sem vill vera vinur heimsins, hann gjerist Guds óvinur. Og fyrir því að þessu er nú svo varid, þá hljóta Guds börn aðfílljanlig mótlæri og hörmúngar að líða, um hvert efni eg hefi noctud fyrir stömmu talad, er eg ósta að góðan stad fundid hafi í yðar hjörtum. En sökum þess, að margur sá ed vill Gudi þóknaft, hann polir ljúfuga það sem Gud leggur sjálfur á, svo sem eru sjúktómar, sátaft, ástvina-missir og annad því líft; en það sem af mannanna hendi kemur, það er ós bágara að þola, og optliga upptendrast vort hjarta af reidi og hatri til þeirra, að hverjum vér megum nocturn ójofnaud líða, sérdeilis nær það fram vid ós kemur fyrir saktleysi, edur og í stöðinn þess, er vér gott hugdumft gjöra; slíkt er að sönnu mannlígt, og einginn láir það öðrum, manna ómedal, þvíad flestir eru svo lyndir; en ef vér aðgjætum, að það kemur eðert fram vid Guds börn, sem að eðli sé eptir hans forsjá og tillátsemi, þá eigum vér því eins vel að taka, sem kemur af mannanna hendi, svo sem hinu, er hann sjálfur á ós leggur, því eðli einn titlingur seltur á jörðu án vörð himneska Föðurs vilja, Matth. 10; því mun ós þá nocture það henda, sem að hann eðli vill að vid ós framkomi? Og þetta er það sem að Drottinn Jesús fyrirsegir sínum lærifveinum í þessu heilaga Evangelió um ófsóknir vondra manna, og segist þess vegna tala það til þeirra, að þeir þneirslíft eðli, og að nær sú stund kámi, að þeir þá mintust þess, að hann sagði þeim það; og vill hann það sama sagt hafa öllum sínum börnum um allan hríminn. Því vil eg út af þessum spádómi Drottins sérdeilis tvent hugleida í þetta sinn, sem er: 1) að vér séum skyldgir til að gagna því með þelinmæði, er vér lídum af vöndum mönnum saktleysisins og Guds vegna; 2) að vér eðert rángt gjörum til að umfha þeirra ófældi. Sér-til hjálpi ós góður Gud, fyrir sinn Son Jesús Christum, amen!

Utlægginn.

Þeir munu forboda yður, segir Drottinn, og sá tími kemur, að hver hann líflatur yður, hann meinar sig að gjöra Gudi þægt verk. Vid hverja sagði Frelsarinn þetta? vid sína elskuliga lærifveina, hverjir honum án efa hafa af mönnum hjærastir verid, hverjir að höfdu hans vitni um það, að Fadirinn elskadi þá, af því þeir elskidu sig, og allt þetta rættist á þeim, sem vonligt var. Hver sem athugar hudsstrokur St. Páls, 2 Cor. 11, fángelsi Peturs, Act. 12, líflát hins eldra Jakobs, Act. 12, og beinbrot hins yngra, já, hverfu að allir Guds heilagir menn og vottar Jesú píslar eru herfíliga útleifnir, svo sem ljóst er af kristindóms-sögunum, hann mun það játa, að eðert orð Drottins sé á jörðu fallid. Nú fyrst honum þóknaft þesir að láta sína hjærustu vini þetta líða af vöndum mönnum, því skyldir þú og eðli fyrir Guds sakir líða vilja, það sem einhver óþlutaandur vid þig aflaga gjörir, og taka því svo sem öðrum krossi af Drottins hendi? Ad sönnu reynir eðli á það fyrir ós í þessu sátafta landi, að þola ófsóknir edur líflát fyrir Evangelió lærdóm edur Christi vidurkénningu, samt eiga menn þó Gud að dýrka med góðum verkum, med því að hjálpa þinum saklausum, og þeim sem óréttinn lídur til réttarins, móstfanda þeim sem illa gjöra; og margur líður órétt fyrir saktleysi, og fyrir það sem hann med svoddan hatti gott gjörir, en allir þeir ed hann veg líða, þeir líða fyrir Guds sakir. Gud þesir boðid að hjálpa þeim sem rángindin líða, og undir-þryttir eru af ófrelkis mönnum; villt þú eðli frelsa þínn fángada sem til dauda er dæmdur og hann sem að liggur vid lífláti, þar þú segir: sjá, vér þedjum eðli þenna; meinar þú eðli, að hann, sem rannsakar hjartad, hann merki það? og hann sem tekur

vara á sálu þinni, hann þekki það? mun hann ekki gjalda hverjum manni eptir verkum sínum, segir Salómon, Orðskv. 24. Þetta vill nú hinn æðsti Dómari hafa sagt þeim, sem meiri máttar eru og kunna að hjálpa þeim sem órétt líða; segid mér, mun hann skjónsaka vera, ef hann gjerir það ekki? nei, litlu betri enn hinn sem óréttinn gjörði; en þótt hann megi árásum mata þar-fyrir, þá á hann það að líða með þolinmæði fyrir Guds sakir. Gud hefir boðid að elsta náúngann, og það ekki einasta með orði og tungu, segir Postulinn, heldur með verki og sannleika, 1 Jóh. 3; en hvað er tíðara í heiminum, heldur enn vanþaðlæti fyrir góðgjörðirnar? Drambssemi óhlutvandra manna er svo há-vör og svo ríflundub, að hún þykist eingum vera um neitt skyldug, hverfu miklar velgjörðir sem hún þiggur, og alla hluti vill hún með sjálf-skyldu hafa, en gældur þin verstu laun fyrir allt undanfarid, ef ekki er grædgi hennar fullnægt í hverjum þeim hlut, er hún hafa vill; full er verulbin af slíkum sjálfþyrgingum. Þeir sem nú fyrir flítu verða, sem margur er, þeir líða Guds vegna, því þeir líða fyrir það sem Gud hefir boðid, hvert þeir mega ekki ógjört láta, ef þeir vilja kristnir menn heita og Guds vinir, því hver sem sér sinn bróður naud líða og apturlykur sitt hjarta fyrir honum, hvernig má Guds hjárleiki í honum vera? segir Jóhannes, 1 Píft. 3; og mega þeir það ekki reikna, þótt að heimurinn gjalði illu á-móti góðu; því Páll segir, Róm. 12: ef óvin þinn hungrar, þá gef honum að eta, og þyrsti hann, þá gef honum að drekka; og megum vér ekki vera vandari hér um, enn Fadir miskunsemdanna, hver að í gægn sinni dútssegjanligri góðgæfni þolir hina mestu óþætt af syndugum mönnum, og látur þó rigna yfir vonda og góða, og sína sól uppreнна yfir rángláta og réttláta, Matth. 5. Því skulum vér ekki meina, br. m., að þetta sé alleina sagt til postulanna, edur þeirra sem lifðu á þeim dögum, því einginn er sú stétt sem að noður maður lifir í, að eigi mæti hann andstreymi og aðfasti veraldar, ef hann leggur kapp á að gjöra verk Drottins Guds síns trúliga. Því er æ verr og midur, að þeir eru flestir, sem stjóta þessu ómakinu hjá sér, uppá það þeir megi í friði vera; hvað er ekki einn Guds orðs þénari, ef hann er vandlætíngasamur í sínu embætti? mun honum ekki óvild og mannhatur buid vera? en segid mér, mun hann þar-fyrir-mega láta af að straffa, ógna og áminna? edur elsta þá og þeirra velferð, er honum svo illa launa þinn mesta velgjörning, er af syndugum manni kann við aunnann gjörður að vera? mun hann ekki mega þeinkja hið sama og Páll? er hann sagði, Gal. 1: hefði eg hínagad til mönnum þóknast, þá væri eg ekki Krists þénari; og þetta er rétt að taka sinn kross uppá sig og fylgja Jesú eptir, Matth. 10. Sá gjerir vel sem líður með þolinmæði það Gud á hann leggur, og hann getur ekki af sér kastad, en sá gjerir einn þá betur, sem með fúsum huga gengur í bardagan á-móti Fjandanum og hans verkferum, þar hann kynni þó að stjóta sér undan, sem margir gjöra; hann er einn Guds kappi, og má vanta sér þeirrar kveðju sem Gedeon fékk af einglinum fordum: Drottinn er með þér, þú herja! Jüd. 6. Hvað skulu menn tala um einn réttvísann dómara, ef menn eiga þó fyrir mörgum þvilkum ráð að gjöra í þreðvífri og skyndlausri öld þessari. En ef noður er sá, er vanda vill sitt embætti

med röksemd og stjórnssemi noðurri, og halda uppi kristilíguni réttindum, þá er þennum ekki einasta á hálsi legid af þeim er því mata, sem ekki er svo að undra, því blindur er hver í sjálfs síns sök, heldur og af þeim, er það ekkert viðkémur og eigi stynja hvar um þeir dæma; já, matir árásum af þeim er sjálfir ættu hvað mest réttinum fram að fylgja, hverjir að brúka lögin eins og reifni-penínaga, þá er menn láta merkja svo mikla edur litla tölu, sem menn sjálfir vilja. Allir þeir ed noðurum óskunda fyrir verða af svo þrekkvsum og heimskum monnum, þeir líða fyrir Guds sakir, því hann er sá, ed sagt hefir fyrir munn hins vífasta konungs: sá sem réttlátir hinn ógudliga og sakfellir hinn réttláta, þeir eru báðir eins svírding fyrir Gudi, Orðsko. 17; og eru ekki alleina þeir, ed í Guds stad vandlata eiga með orðum, edur þeir sem yfir réttinn skipadir eru; þessum mótgangi vondra manna undirorpnir, heldur hefir Djöfulinn sín verkfari nærri því í hverju húsi, til að spilla kristninni og góðum sídum; einn vandlátur húsbóndi má slíku mæta af sínum hjúum, af sínum börnum á-stundum, já, af öðrum út í frá, sem ekki hirða um að vanda ráð sitt, og ámála þeim, er aðra vilja hafa aptur af illu, gefa þeim stýfin orð, og kalla að þeir eigi ekkert með sig, þeir muni brúka sína síðu þeim að þakarlausu. Þetta er ekki litil skap-raun, born m., fyrir þá, sem óttast Drottinn og ángraft af að sjá ógudligt framferdi, og sjá fyrir þeirra tímanligar og eynlifar ó-sarir, en fá þó eigi við þeim gjört sökum þvermóðsku og strátskapar hinna, er þeir vildu leiddrétt hafa, já, það er þeim meira ángur heldur enn margt það, er á sjálfum þeim liggur. En allir þeir, ed fyrir því líft líða mega noður adkast, illyrði edur annað verra, þeir líða fyrir Christi sakir, því Gud hefir skipað að uppala sín börn í lærðómi og umvöndun Drottins, Eph. 6; hann hefir bodid að vér skulum leiddrétt þá, er villir fara, með hógværum anda, Gal. 6; já, sá ed það ekki gjörir nær hann sér sinn bróður vilt fara, hann samþykkt þennum, og gjörir sig hluttakara í annarligum syndum, 1 Tím. 5. Og hefi eg nú þannig sýnt br. m., að sérhver einn af oss getur átt hlut í þessum alvísa spádómi Drottins, ef vér viljum þakja fyrir Gud edur vandlata í hans stad, því aldrei þrýtur þar Andskotans born þau, er gefi þeim orset þar til, er Drottinn óttast, og enra því illa, að hans dýrðarfulla nafn sé vanvirðt, hans orð forsmáð og hans setningar vísvitandi undir fótum trodnar; og þótt að monnum sé óþætt uppá líf og landsvíst, þá er það eigi þeirra gjæfu að þakka, sem allt gudligt stíð og réttindi forsmá, því hann, sem að hatar einn Guds ords þénara fyrir heilsufamliga kunníngu, edur einn yfirvalds-mann fyrir réttann dóm, já, hann sem bolver fædur og módur, húsbændum edur öðrum þeim, sem hann leiddrétt vill, hann er ekki langt frá því að taka lífid af þennum, edur reka hann úr landi, ef hann það þyrði vegna þefndarinnar. Nú er þessu svo varid sem eg sagt hefi, br. m., og því verður eigi mótsagt, en allt þetta eigum vér þolinmóðliga að líða fyrir Guds sakir, og ekki hatast við þá, er vér megum þola það af, heldur gjöra skyldu vora með þolinmæði. Gjatun þess, er Trefsarinn segir hér í Gudsþjallinu: að þeir ed gjöri þetta, meini sig að gjöra Gudi þægt verk; svo kunna og hinir stynlausir að vera, að þeir ætli sér sé óréttur gjör, og þeir ed þeim vel vilja, gjeri þetta af ossa og illgírni; lát þér þó til þugar koma, syndugur maður, að það er órétt fyrir Gudi þ'num, hverjum

þú þjónar, að hatast við svo fátæðar manneskjur, því þeir eru eðt haturð, heldur með-
aumkunar verdir; hverfu völdugir edur vífir, hverfu ríkir edur sterkir sem þeir eru, þá
eru þeir allra stæpna veselastir, er svo hafa glemmt Gudi og sinni velferð, að þeir skynja
eðl hvad þeim er til gagns edur ógagns. Þetta gjöra þeir, segir Trélsarinn, af því
að þeir þekja hverki Födurinn né mig. Ef að hundur bitur nokurn, edur hestur slær
hann, þönum kann maður eðl svo að reidast svo sem einum manni, sem Gud hefir vit og
skyn gefið; en hinn ógudligi, sá eð segir í sínu hjarta, þar er einginn Gud, Ps. 14,
þann er argari enn hestar og mular, hverjum menn hljóta beitsli og bitil í munni að
leggja, Ps. 32; og því stýlða eg þá vilja þesna míns vansa á svodðan Andskotans
vinnu-dýri, sem ei veit hvad það gjörir? Menn láta óðs manns verk vera saklaust við
kónginn eptir lögunum, og því stýlðu menn þá eðl hafa víðlíka mistkun við hann, sem
svo er yfirgefinn í fráleitt sinni, að hann hverki þekkir Gud né hans Kríst, og eðl
míktu heldur leitast við að leidrétta hann, heldur enn vilja hans óludu? Lit til þíns
Endurlausnara, þar eð hann þéð á krossinum, og beiddi fyrir yfirtroðslu-mönnum, já,
þeim, er gjörðu á-móti þönum þá allra-stærstu svírding, sem nokurn-tíma hefir fram-
in verid á-milli himins og jarðar, og þó vílði Brunnur Gjæfunnar láta þetta fyrir
afbotun gílda: þeir víta eigi hvad þeir gjöra, Matth. 27; og hverfu lítið er það nú,
sem þú mátt líða af þeim, sem eðl eru kansté öllu syndugri enn þú, fyrir hans skuld, hjá
því sem hann leid saklaus þinna vegna. Þar-fyrir, nær sem einhver veraldarinnar son-
ur mótmæli of, þegar vér gjörum Guds verk, þá hugleidum hvílið vegsemd það er,
að líkjast hans eingetnum Syni í þóllíku, og spillum eðl þeim heidri með óþóllmæðinni,
því ef vér gjörum það viljugir, þá þesum vér laun, en gjörum vér það naudugir, þá
er of það þó uppálagt, segir Páll um sig, 1 Cor. 9; og þeintjum eðl að læríveinniun
sé yfir Meistararum; hafi þeir Húss-födurinn Belzebub kallad, hvad munu þeir gjöra
við hans heima-menn? Matth. 10. Og þessa ihugan munum vér láta spekja hjarta
vort, ef vér meir ángrumst af því, sem Gudi er í þessu á-móti gjört, heldur enn
sjálfum of, og blöndubum eðl hverutveggju þessu saman; og má það eðl lesja of,
þótt að lítið vilji áorkast við vora tilhlutan í Guds stad. Þeyrum hvad sjálfur
Krístur segir, Esa. 49: en eg sagði, eg erfíðadi forgefins, og fyrirkæmi svo mínum
þrýkíleika fyrir eðert og til ónýtis, þó að mitt málefni sé Drottins, og mitt embætti
míns Guds; en þar um ber raun vítni, hvernig hann bleffaður, höldinu íflæddur, lagði
allan hug á Guds eyrindi; hver hefir þóllíkt mótmæli, háðungar, bríðlanir, og allra
þanda óvirdingar þólad fyrir Guds verk sem hann? Eðert er tíðara í þeiminum, enn
það, að hann stípast eðl við þeirra aðgjörðir, sem Guds eyrindi reka, samt vill
Gud það þó gjöra láta sínu nafni til dýrðar, og þeim til nota er það meðtaka, en
þinum til þess stærri forðæmingar, og má þig einu gílda, syndugann mann, með hverju
móti þú Gud dýrkar. Drottinn Jesús víssi að Júbas var glotunarinna sonur, samt
taladi hann Guds eyrindi fyrir þönum, aðvaradi hann það sama kvöld og hann sveif
hann um nóttina, Jóh. 13, áminnti hann í því hann sveif hann, Matth. 26. Þú

verdur fyrir óverðingu af heiminum, en seig mér: er nokkur virðing stærri? nokkur nafubót svo fegur, svo sem Guds barn að heita? nú segir Endurlausnariinn, Matth. 5: blessid þú er yður halva, gjörð þeim gott sem yður ossækja, svo að þér séuð börn yðar Föður, sem á himnum er; þar-fyrir, hver sem hugleidir eyní þeim himnaríkis gleði og sögnud Guds barna, og ekki reyngrir sannsögli Christi, þonum mun lítið þykja fyrir að líða nokkur þallmæli og árástir af vitlausum mönnum hér í heimi, fyrir það dýrðliga verðkaupid, sem er nógligt á himnum, Matth. 5; hér til lítur David, er hann segir, Ps. 27: eg mundi snart hafa yfirgefið mig, ef eg eigi tryði, að eg sjá mundi gjæftu Drottins á landi lifandi manna. Og viljum vér þeirra dæmum fylgja, er Jesús taladi þetta við og þeirra samþjóna, þá skulum vér ekki finna, að þeir hafi stórum óþolinmóðir edur reidir vordid, nær þeir vóru falskliga áklagadir fyrir herrum og landsdómurum. Hvað skal eg tala um þið saklausu lambid, Guds eingetinn Son? þegar þeir sögðu hann væri Samverskur og hefði Djöfulinn, Jóh. 8, svaradi hann alleina þessu: ekki hefði eg Djöful, heldur veggama eg minn Föður; þegar Jüdas sveit hann: vinur! hvar til komst þú þingad? Matth. 26; þvobi svikarans sætur, Jóh. 13, skommu áður enn Djöfulinn fór í hann; þegar biskups þenariinn sló hann, Jóh. 18: hafi eg illa talad, þá bevisað þad, og hafi eg satt sagt, hvar fyrir slær þú mig? O, þér allir hans vinir! öll hans börn! allir hans lærisveinar! allir sem viljið þonum í dýrdinni eptirfylgja! komid þingad og lærid af þonum, því hann er högvær og af hjarta lítillátur, Matth. 11; svo var hann þolinmóður, sem ekki vissi af synd, 2 Cor. 5, og átti þó alls völd, bæði á himni og jörðu, Matth. 28; en þú sem dagliga syndgar og ekki forþenar annað enn straff, munt þú ekki játa, að Gud hafi allan rétt til að straffa þig? já, það munt þú að vísu játa; en seig mér, mun hann þá ekki frjálst eiga með hverju móti að hann tryptar þig? mun barnid nokkud sýsla um við föðurinn, hvert heldur að hann straffar það með hendi edur vendi? Það heyrðist ekki á Job., kap. 1, hver ofs er settur fyrir þolinmáðinnar eptirðæmi, hvert heldur að Gud lét eldinn falla af himni og brenna hans eigur, ellegar að þeir af Kaldea og Saba ræntu hans gótz; í öllu þessu syndgadi ekki Job segir Ritningin, heldur sagði hann: Gud gaf og Gud aftók, sé nafnid Drottins lofad að eyní. Það er ein hræfnisfull þolinmædi, að segjast vilja þola allt það, sem Gud leggur á, en vilja ekkert monnum líða, eins og þeir gjöri nokkurt það, er hann leyfir þeim ekki; sá sem líflátast á, hann fyrirgefur bældinum, en slær allri skuldinni uppá dómaraun; nú getum vér ekki gefið Gudi skuldina, því vér játum, að vér höfum til alls þessa unnid, sem hann á ofs leggur, og því skyldum vér þá reidast hans bældum, sem eru vondir menn, þótt hann leyfi að það á ofs framkomi, sem hann vissi að þeir af sjálfs dáðum mundu órétt gjöra, sérdeilis þar vér erum sjálfir vondir? Þar fyrir, hverfu sem það er óréttvíst af þeirra hendi, þá er það af Guds álfsu rétt, og ekkert annað enn vor forþént laun; og vilji einhver því ekki trúa, að Gud stjórni á þann máta verkum ómildra manna sínu nafni til dýrðar, en sínum börnum til leidréttingar (því allt verður þeim til góða er Gud elska, Róm. 8), hann lesi það er stendur í bæn þessilanna, Act. 4: í sannleika komu þeir saman yfir þinn þ. Son Jesús, hvern þú smurt hefir,

Heródes og Pontius Pilatus með heiðingjunum og Ísraels fólki, til að gjöra allt það, er hönd þín og þitt ráð hafði ásett að ské skyldi. Hafi nú Guds volduga hönd, eptir sínu alvísra ráði, stjórnad ógudligra manna verknadi og athafnum í fordæmingu síns eingetins Sonar þér til sáluhjálpar og missunar, kristinn maður, þá lát þig ekki undra þótt hann stýri þeim, til að aga þitt lausláta og þrambsama hold, til að temja þig lifadan kálf, eins og Ephraim, Jer. 31, þér til andligrar heilsubótar, heldur minnst þess, nær ed vondir menn þér rángt tilgjöra, að þú hafir það með þínum syndum forskuldad, og munt þú bráðliga snúa því hattrinu, er þú fær til hans, er við þig afgjörði, á þína eigin synd, með harmþrúgunum og sundurknosudum anda, það er það offrid, sem Gudi líkar, Ps. 51; svo gjörði David konungur, 2 Sam. 16, er Simeí bolvadi hönum, og kastadi steinum á hann, en Abisai sagði: því skyldi þessi dauður hundur bolva m'num herra, konunginum? eg vil fara og taka hans höfud af; en konungurinn svaradi: hvað hefi eg með yður, þér börn Zerúja? hafi Drottinn skipað hönum: bolva þú David! hver vill segja: því gjörir þú þannig? Og er nú svo úttalad um þinn fyrri partinn.

Hvad þínum sfdari partinum viðvíkur, þá á ofs það sagt að vera, að vér eigum fyrir eingum manni svobdan virðingu að bera, edur að nokkurs manns elsku edur ótta svo mikil að láta, að vér þess vegna stuggjum vorn Gud á-móti samvitfunni. Það er ofs vitanligt, br. m., að nógu eru margar syndir vorar, sem ofs henda af vors eigin holds og blóðs tilteigingu til að fordæma ofs, þótt að ekki stuggjum vér þinn góða Gud með því að taka synduga menn fram fyrir hann. Gud býður í sínu þ. lög máli: þú skalt ekki hafa annarliga Gudi fyrir mér, það er þið fyrsta og þið æðsta bodord, Matth. 22, og þegar það er brotið, þá eru öll brotin; en hvað gjöra menn, þegar þeir gjöra alla hluti að mannanna vilð, hverfu ógudligir sem þeir eru, en kasta Guds bodordum á bak sér aptur? er það ekki að dýrka eitt lifanda skúr-god? já, þann sem er verri enn eitt skúrgod, því einn tré-stobbi er saklaus, þótt hann sé dýrkaður, hjá-trú mannanna gjörir hann að svívirðingu; en sá sem óttar öðrum til að gjöra ódygdir og sérhvad það, sem Gud hefir bannad, hann er Djöfull, og sá ed hann dýrkar, hann dýrkar Djöfulinn. Þú segist ekki dýrka hann þótt þú gjörir það sem hann býður, þú vitir að Gud sé æðri og öllu betri, og hann einn eigi að dýrka; það er illt að þú veigt það, það vill fordæma þig enn-þá meir, heldur enn ef þú það ekki vissir. En seig mér, í hverju er nú Guds dýrkun innifalin? í því að trú á hann, elska hann og óttast, og gjöra eptir hans bodordum; en seig mér aptur, hvern óttast þú meir, Gud edur manninn, nær þú hrædist hann, sem ekki kann að deyða nema líkhamann, en forsmáir Gud, sem lífi og sálu gétur kastad í enlisan eld? Matth. 10; á hvern trúir þú meir, nær þú þykist einfis-þurfi, er þú hefir mannsins vináttu, á-med-an þú hræfnar fyrir hans borti, en svo lítid reidir þú þig uppá Gud, sem þig skapad hefir, fædt og forforgad, að þú vinnur það til að missa hana ekki, að þú gjörir alla hluti, sem Gud bannad hefir? hvern elskar þú meir, er þú villst jafnvel fara til helvítis fyrir manninn, en fyrir Guds sakir stendst þú ekki að sjá hans reidi-svip, er þú meinar

ad hafi nokkud af þinni tímanligri velferð í hendi sér? O, vei! ó, vei! er ekki þvilíft ein hræðilig afguda-dýrkun, og miklu verri enn öll svíðirðing heiðingjanna, þeirra er af Gudi ekkert víssu? Þáll segir, 1 Cor. 8: ad stúrgöðid sé ekkert, og hræðuist þeir þó stúrgöðin, er þau dýrkudu; en kristnir menn, hverjum Gud er í holdinu ópinberadur, þeir óttast mennina meir enn Gud, jafnvel þótt hann sé allt í öllu, og þykjast vel hafa komid kaupi sínu, ef þeir fá selt Guds víuáttu fyrir mannsins hjærleika, edur til ad uníftjá hans óblídu. Drottinn segir fyrir munn Hóseæ spámanns, kap. 2, um Gýðinganna samfundu: hún þeckir ekki ad eg er sá, sem gef henni kornid og mustina og óliuna, og eg sæ þeim ánægjanliga sílfreid og gullid, af hverju þeir gjöra Bal; hverfu vel á þetta heima hjá þeim, er hinn göði Gud veitir alla hluti yfirfjótanliga til notkunar, en þeir ekki einasta útfjúga hús eðna og fódurlaust, Matth. 23, og selja hinn volada fyrir einn stó, Amos. 2, heldur og gjöra sér einn afgud af þessu í hjarta sínu, hvert ed vera atti musteri þ. Anda? 1 Cor. 6; það er svíðirðing foreyðslunnar í helgum stad; og það er þeim ekki nóg, ad þeir dýrki hann einsamlir, heldur eins og Nebúkadnezar lét úthrópa, ad hver madur undir lífs-straff stýldi dýrta Bel, svo vilja þeir fyrir þessa svíðirðingu af öllum heiðradir verða, og ad allir hlýði þeirra bodi og banni, hverfu sem það er órétt og ógudligt, og þessi varmennir óttast menn frammar enn Gud og hans sannleika; edur hvað er tíðara enn það, ad nær einn lítilmagni á við einn maktar-mann, þorir einginn munnum upp ad ljúka, einginn sannleikan ad vitna; þeir hlaupa í felur, og hafa aðstílanlig undanbrögð til þess ad eðygðin verði ekki ströffud, en sannleikurinn í ljós leiddur, já, gefa sig heldur Fjandanum sínum fódur, heldur enn ad þeir stýggi þinni völduga, og jafnvel á-stundum þann, sem þeim kann ekkert mein ad vinna. Ekki er þetta kristindómur; þaríligra mun einum ærligum heiðingja verða á dómssins degi, Matth. 11, heldur enn þóttikum Djofulsins hamhlepum. Hvað kunna menn þó ad sjá það, á einum daudligum manni, hverfu völdugur sem hann er, ad menn óttist hann meir enn Gud? hann kann ad firra þig allri þinni aleigu, það getur og Gud á augabragði; hann kann ad steyppa þér úr heitri þinum, mun Gudi nokkud bágt um það vera? hann getur sett þig í fjetur og járu, Gud getur flegid þig með stjædum stjúdómi; hann getur tekid lífid af þér, og er þó ekki hätt við því í landi voru, en Gud kann ad deyða enlísum dauda, og setja þá er hann forsmá, í það fángelsi hvaðan eingin endurlausn er, Matth. 18; hvert er nú meira? eg vil taka til þess mesta skadræðis, er meunirnir kunna ad gjöra, það er daudinn; en hvað er hann hjá helvíti? það er svo égnarligt, ad eg er víss um, ad ef nokkur mætti sjá píflir forðæmdra, mundi hann hlaupa út í þúsund daudans hättur, til þess hann sæi þær aldrei optar; og þó fíja menn með seglum og árum undan einni vatns-bólu, sem þó kann ekki ad stada ofs nema á líthamligri velferð, og það þó ekki frammar enn Gud lesfir þonum. Nú ef þú ættir allt það, er þú hjærast þesir, ad missa; fyrir hvern er þér stýldara ad missa það, fyrir Gud edur þinn ógudliga? mun madurinn hafa skapad þig? þesir hann gefid þér lífid? þesir hann forförgað þig frá móður-lífi? þesir hann gefid þér gótz og penínga? þesir hann upphafid þig til heið-

urs? hefir hann verndað þig og allt það þér viðkémur? mun eigi líkara að þú missir það hans vegna, ef missast skal, sem gaf þér það í fyrstunni; og því hefir öllu við mátt haldið allt til þessa dags, heldur enn hins, sem þér gaf eðert af þessu? því það hann kánsté gaf þér, það tók hann af Guds, og jafnvel þótt hann hafi stolið því frá náúnganum, og er vísaður til að taka það frá þér aptur og langtum meira, það fyrsta þonum rennur í skap við þig, því svo er vinátta heimsins. Eg vil eigi þar um tala, að sá sem hræðir einn til að gjöra órétt einusinni, hann hefir hann fyrir skuldbundinn þræl í öllum stömmum og óþyngdum síðan, og vilji hann ekki, þá er þonum óluckan buin, því svo plagar heimur þessi að launa sínum þénurum; já, hann skal ekki vinna sér hinn minsta óþagnad til að forvara hann, ef hann yrði af öðrum þar um sóktur, heldur mun hann svara eins og Gyðingar Júbás: hvað kémur það við oss? sjá þú fyrir því, Matth. 27; og kunna þeir sér ekki betri síði, heldur enn þeirra forungi Djöfulinn, því svo breytir hann við þá, er þonum ljást til þjónustu, hann teigir þá fyrst til syndarinnar, og launar þeim síðan með eynifnu helvítis báli; og þannig er það, að óttast mennina frammar enn Gud. En hvernig launar nú Gud aptur þeim, er stöðugir standa í hans þjónustu, og ekki óttast manninn? það má oss af dæmunum kunnugt vera; hann launar öllum góðum launum bæði hér og eynifliga; satt er það, að mörg eru til þess dæmi, að hann hefir gefið sína ástíni í mannanna vald, þó aldrei svo, að hann ekki hafi verið þeim til annarar handar. Eg er viss um að St. Páll, er hann stóð fyrir Festó og Agrippa, Act. 26, hefir unad miklu betur hag sínum, heldur enn hver af hans álagendum, hverja reidni og hatrid svo plágadi, að þeir enrdi eingu, nema þeir fengju þonum í hel komid, annars hefði hann ekki óstaf þeim að þeir væru þvílíkir sem hann; þegar hann hafði í 14 daga þræktist í sjáfar-ólgunni, og allir orvæntu sér lífs, sendi Drottinn sinn eingil til hans, Act. 27, og lét segja þonum: óttast ekki, Páll! þér byrjar að koma fyrir keisaraun; og hverfu að hinn máttugi Gud hafi máttugur í þonum verið fyrir keisarans dómi, því lýfir hann, 2 Tím. 4, segjandi: í mínu fyrsta forsvori var einginn hjá mér, heldur yfirgáfu mig allir, eg óska að það verði þeim ekki tilreiknad, en Drottinn var hjá mér og styrkti mig, svo að Evangelíi bodskapur yrði fullkomnaður fyrir mig, og það heyrdu allar þjóðir, og eg varð frelsaður af munni leónsins. Og þótt að Gud tali ekki svo bersýnilega við oss á þessum dögum, svo sem hann þá taladi við Pál, þá talar hann samt í sínu h. orði, og dregur allan efa af því, að sá sem þonum treystir í öllu ærligu, öllu réttvísi, öllu Guds enrindi, hann mun aldrei til skammæ verða, þótt hann sýnist að hafa oss í mannanna vald gefið um stundar-safir; því það ord stendur stöðugt: Gud þeckir þá, sem hans eru, segir Postulinn, 2 Tím. 2. Drottinn er minn styrkur, eg óttast ekki, hvað mun mér madurinn gjöra? segir David, Ps. 117. Einn góður faðir, þegar hann hefir strýkt barnid, þá kastar hann á-stundum vandinum í eldinn og brennir hann, og svo breytir Gud við skálkana, hverja hann brúkar opnliga til að hirta sín börn með; því skyldu menn þó óttast þá, nær menn hafa svo sterkan, svo réttvísan og svo gjæsturíkan forvars-mann sem Gud er? Það mun ganga þeim eins og St. Páll spáir, 1 Tím. 3, um villu-mennina á sínum

dögum hverneg hann samlíkir þeim Jannes og Jambres er mótsöðu Móse, svo standa þessir í-gegn sannleikanum (segir hann) forðjafabir menn í hugstötum, fráhverfir trúnni; en þeir munu eigi meiru framkoma, þvíad þeirra sásinna mun öllum opinber verda svo sem og hinna varð. Og þótt að Guds ástvinir eði eigi að sagna yfir óluðu fjandmanna sinna, miklu heldur biðja Gud að gefa þeim leidrétting til yðranar, sem Páll býður, 2 Tím. 2, og segja: verði þinn vilji, þá samt er þetta ein óbrýgdul fuggur fyrir þá, sem reka Guds eyrindi, nær þeim mótmælt verður, að hann er þeirra styrkur, sem að jafnvel segir til sjáfar-þassins: þingad skalt þú komast og eði lengra, þér skulu þínar stoltar bylgjur leggja sig, Job. 38. Nær vér erum í vináttu við hann, þá kann einginn óvinur að granda ofs, og nær hann er óvinur, kann einginn vinur að hjálpa ofs, því skyldi einginn voga þið minsta móti Gudi að gjera fyrir ótta eður elsku sakir við hans óvini, þeir vega allir minna enn eðert, Ps. 39. É mér hafði þér fríð, en í heiminum hafði þér ángist, verid ótraudir! eg þessi heiminn yfirunnid, segir Trelsarinn, Jóh. 16. Hvað kunna ofs mennirnir að gjöra? ofsækja ofs, séfletta, hallmæla, brísla og vanvirða; eg vil það allt þúsundsinnum heldur líða, enn að vita mér í minsta máta von hans óblíðu, því að sýja undan mannsins valdi undir Guds reidi, það er að hlaupa undan snæ-ljósinu til að verða fyrir reidarlaginu; hverfu miklu betra er, já, miklu gleðiligra alla hluti að þola fyrir Christi nafns sakir, eftir þeirri mælingu sem hann veit að sérhver einn borid getur, og ofs mun þarfligast, já, dýrðarsamligast og fagnaðersælust verða, þá vér munum í hans ríki með þonum enlífum sigri þrösa; því hver sem hitt útvelur, hann má að þessu tvennu vísu ganga, annaðhvort enlífuga að fyrirfarast með heiminum, eður að taka svo mikla yðran fyrir það, sem hann lét eftir heiminum á-móti Guds vilja, sem kann að sambjóða þeirri óhamingju er hann hugdist að umfýja. Það sé fjærri, að eg selji þér mína fódurleifð, sagði Naboth við Achab forðum, 1 Kæg. 21, er hann faladi hans víngharð til kaupis; það forbjóði Gud, minn Herra Jesú, að eg selji þann himneska arf, sem þú hefir mér afrekað með þínu allra þelgasta blóði, fyrir veraldarinnar fríð, hver að er reidi og fjandskapur í-gegn Gudi. Hvað er einn vatns-dropi hjá sjáfar-þassinu? hvað er eitt sandkorn hjá allri heims-brýðinni? hvað eru mótlættingar þessara tíma hjá þeirri dýrð, sem við Guds börn mun opinber verða? Róm. 8; hvað er hin léttu byrði þessarar stundlugu armæðu hjá enlífri þýngd dýrðarinnar? Gud gjafi menn vilðu þér um þeinkja, þá mundi þeim síður ofbjóða allri yfirlæti og stærkalli veraldarinnar sona, hverjir að eru ein gusa, er sést um stundar-sakir, segir Jakob, kap. 4, og hverfur síðan; en sá einn er stadfastur sem varpar allri sinni óhyggju uppá hann, sem altid er hinn sami, og hvers ár að þrotna eði, Ps. 102; þar-fyrir vil eg segja með Postulanum: eg em vel til fríðs í veikleikanum, í forsmáninni, í naudunum, í offöknunum, í ángistinni fyrir Christum, því þá eg em veikur, þá em eg máttugur. Þetta siuni og hjartalag virzt þú ó, Gud! að veita öllum þínum börnum sem á þig vona, og berjast undir merkjum þíns Sonar í útlegd þessari, þar til þú innleidir ofs í enlifa himnaríkis víst til að meðtaka þín náðar-fyrirheit með öllum Guds börnum. Veit ofs það og gef himneski Fadur, fyrir árnann og forþeunustu þíns eingetins Sonar Jesú Christi, amen!

A Hvítasunnu-Hátíð.

Gudsþjallid, Jóh. 14 Kap.

Og Jesús sagði til sinna lærisveina? hvor hann elskar mig, så mun vardveita minn ord, og Fadir minn mun elska hann, og til hans munum við foma og hjá honum vistar-veru gjöra. En hvor hann elskar mig eigi, så vardveitir ekki minn ord, og það orðid, sem þér heyrðud, er ekki mitt, heldur Föðursins, þess sem mig kandi. Þetta taladi eg fyrir yður, á meðan eg var hjá yður. En huggarinn, sem er hinn heilagi Andi, þann er minn Fadir mun kenda yður í minnu nafni, hann sjálfur mun kenna yður alla hluti, og minna yður á allt það, sem eg sagði yður. Minn frid læt eg hjá yður, minn frid gef eg yður, eigi svo sem heimurinn gefur, þá gef eg yður. Öðvart hjarta hryggist ei né skélfist. Þér heyrðud það eg sagða yður: eg fer burt og kem aptur til yðar; ef þér elskudud mig, þá gleddust þér við það, að eg sagða yður, að eg fer til Föðursins, þvíad Fadirinn er mér meiri. Og nú sagði eg yður það, adur fyrri enn það skédur, svo að þér tryðud því, þá ed það væri skéd. Hédan í frá mun eg ekki tala margt við yður; þvíad þessa heims höfðingi kemur, og með mig hefir hann eckert. Heldur svo að heimurinn þekki það eg elska Föðurinn, og það eg gjört svo sem Fadirinn hefir mér bodid.

E r o r d í u m.

Jérémiabók 25 Kap. talar Drottinn þannig um sína víst meðal Israels sona: Þeir skulu gjöra mér einn helgidóm, og eg skal búa á meðal þeirra. O, minn Gud! hvíllkir eru þessir þínir velgjörningar? Það mátti nóg þykja að öll náttúran ber vitni um Guds óútfegjanliga gjöfku, að himnarnir framtelja hans dýrd, og að festingin kunnagjörir hans vegfemd, Ps. 19, svo að menn kynnu að leita að honum af hans skýnum, og að hann hefði efi látið sig vera án síns vitnisburðar, þar hann veitir of góða hluti, gífandi of regn af himni ofan, og bagkvæma tíma til að bera ávæxt, uppfyllandi hjörtu vor með fadslu og fegnudi sem Páll segir, Act. 14; nóg mátti allt þetta þykja, segi eg, þótt efi hefði þin ágripantliga Hátið sett bólfestu sína meðal syndugra jarðar-matta, sem eru dupst og afka. Nú þykir of þessi vegfemd Israels sona fortunnar-væn og veglig, br. m. svo sem hún og í raun og sann-leika er; en vér höfum þá í Christi öllu meira þegid, því dýrd hins síðara mustersins, sem er hans kristni hér á jörðinni, hún er vordin miklu meiri enn hins fyrri, svo sem Drottinn spáði fyrir munn síns þénara Haggái, Kap. 2; edur hvor hlutur má þar við jafnaft, að orðid vard hold og bygdi með of? Jóh. 1; að í einum Adams Syni býr öll fylling Guds dæmsins líkhamliga? Col. 2; að Guds eingettinn Sonur er hluttatandi vordinn holds og bláds, eins og smáðernin? Ebr. 2. En þótt að þetta sé upphaf og grundvöllur heilugjafarinnar, þá mundi of efi að fullu stöda holdretja Drottins, nema hans fódurlig gjöfka hefði gjört enn framar við of, og efi það, er hann losaði hjá Zach. Kap. 6, segjandi: sjá einn mann, hvers heiti að er grænn kvistur, hann mun blémgast í sínum stad og uppbyggja Drottin eitt

músteri, 1 Cor. 3; það er Guds kyrkja í mannanna hjörtum, í hverjum Kristur býr fyrir trúna, Eph. 3, og hann er þar sjálfur kénimadur í sínu háseti og ród fridarins á milli beggja, Zach. 6. Nú þótt að þessi návist Guds sé öllum mönnum framboðin, þá náði það Drottinn, að svo fátir verða hennar hlutafandi; en hvað veldur því, nema að mennu leggja ei mjög kapp þar á að innbjóða þessum gæsti? Vér þesum hans óvini tóni hjá óf, með hvortjum hann vill eðli samseti eiga, þeim vilja menn eðli úthófa, og því missa þeir hans nálgðar og velgjörninga, er svo lýndir eru; en svo að allir þeir eð leggja nockurn hug á þetta, megi vita með hverjum kostum þönum megi innbjóða, þá hefir Jesús það sagt með berum ordum í upplestu gudspjalli, þar hann segir: hvort hann elskar mig, þá mun varðveita mín ord, og fæðir minn mun elska hann, og til hans manum við koma, og hjá þönum vil árværu gjöra. Þessi dhrætu ord vil eg nockud frammar yfirvega fyrir yðrum hjærleita, og af þeim framtelja þá þelstu hluti, er eiga að lofa hjörtu vor til að elska Gud, þinn upparfa góða, fram yfir allt annað. Hann virðist að sveikja í óf sína elsku, svo vér þetta eyriði svo framkvæmt gætum, að þönum sjálfum lífi, fyrir Jesum Eþristum, amen!

Utlæggingin.

Þær eru veraldir br. m., önnur sýnilig, í hverri vér lifum, önnur er þar uppi, hvadan vér vantom Frelsarans Jesú Eþristi, um hverja St. Petur talar, að í þenni muni réttlætis byggja, 2 Pet. 3. Hina sjáum vér með líkhamligum augum, þessa með trúariinnar, því trúin er vera þeirra hluta, sem koma munu, Hebr. 11, og hún sýnir það sem eðli er sýnligt. Hvert sem vér nú heldur rennum sálarinnar eður líkhamans augum, og lítum í kríng óf með atþynli nockurri og gaumgjæfni þeirra hluta, er fyrir óf bera, þá gétur kristinn madur eðli hjá því sneidr, að elska Gud allra hluta skapara fram yfir alla hluti. Lit, kristinn madur! á þinn sagra skapnad þeims þessa, hverfu kostuligur hann er, hann þafa þeindir menn á látinu kallad mundum, fyrir hans segurðar sakir, og Grískir í sama máta cosmon, sökum hans þryði. Athuga þin fogru himinsins ljós, hverfu þeim er vífliga niðurskipað, þau þafa sinn asmarkaðan gång allt frá veraldarinnar upphafi, allt til þessa dags, svo aldreif hefir enn-nú þrotis nótt né dag, vetur né sumar, hita eður kulda í hagkvæman tíma, Gen. 8; virð fyrir þér náttúru dýranna, fuglanna, fiskanna, grasanna, hver svo eru þryðilig, að Salómon í allri sinni dýrd var eigi svo strýddur sem eitt af þeim, lúk. 12; en segid mér, fyrir hvern hefir Gud allt þetta skapad? segir eðli David, Ps. 8: þú hefir sett hann (manninn meinar hann) yfir þín handaverk, og lagt alla hluti undir hans fatur; sagði ei Drottinn Gud í upphafi skapunar: drottinid yfir fuglum loptsins og fiskum sjáfarins, Gen. 1; ítrekadi hann eðli þið sama eptir flóðid við Nóa og hans eptirföndur? Gen. 9; sagði ei St. Páll, að hann þefði af einu blóði gjört allt mannfyn? Act. 17, að það bygði alla jarðar-kríngluna, og hann þafi asmarkað tímana með sínu blóði og sett endimærk bygdum manna? Seig mér, kristinn madur, hvern stýldir þú heldur elska enn þann, er svo vel hefir til þín gjört út af einfjárrer gjæfðu sinni, en eingri þinni fópénan? Þykir þér nú nockud innbælt eður elskuverð á þessum Guds sképnum, sem hann hefir lagt undir þínar fatur, til nota og eptirlætis, þá gleym eðli að elska hann þó um fram alla hluti, sem þetta hefir þér gefid, það þeitur að fara aptan að síðunum, að þacka þénaranum, sem færir það sem húsbóndinn gefur, eður að virða ambáttina meir enn

drottninguna; en stærri óréttur er Guði gjör í því, að elsta hans sképnur fyrir það góða, sem hann hefir sæmt þær með, fram yfir hann, sem er brunnur og uppsprettu alls hins góða. Lát því sjá, kristinn maður, að þú temjir þér lunderni St. Páls, er hann sagði, Phil. 3: að sonnu reikna eg alla hluti skada að vera fyrir yfirburði þeckings-
arinnar Jesú Chrísti míns Drottins, vegna hvers eg hefi alls á-mis farid, og reikna þeck að vera, svo eg ávinni Chrístum. Þegar þú hefir nú þannig hinn meira heim-
leggunum skodad, og þú set eðert í hönum það er ei dragi þig jafnvel naudugan, til að
fiska hinn góða Gud fram yfir alla hluti, þá skoda og hinn minni, sem er maðurinn, það
er sjálfur þú, hann er og með tvennu móti andligur og líkhamligur. Lit fyrst til
íess líkhamliga; hver hefir mindad þig í móður-lífi? hver hlénpti þér þar saman eins
og aðrum osti? Job. 10; það gjörðir eðli sjálfur þú, eðli foreldrar þínir; þínar hend-
ir hafa gjört mig og tilbúid mig, segir David, Ps. 119; hver hefir leidd þig út þadan
vo dásamliga í ljós þessa heims? hver hefir gefið þér heilbrigða sál í heilbrigðum lík-
ama? Álit hverfu þinn skapnadir er vegsamligri enn allra annara dýra á jörðunni, hver
ó eðli hafa Gud á neiun veg stogdan, en þú reitir hann til reidi dagliga. Þóknist
ér nú nokkud á sjálfum þér, og þyki það vænt og vegligt sem Gud hefir til þín lagt,
vo sem það og er í allan máta, þá lát hann þó fyrir gánga, er gjörði þig svo vegligan, og
æmði drottunara allra hluta undir himninum, með sinni eigin mind í fyrstu sköpun.
Afhuga hvað hann hefir þér meira gjört; hann hefir eðli slept þér forstöðulausum inn í
veröldina; í hönum lifir þú, ert þú og hrærst þú, Act. 17; hann hefir gefið þér alla
hluti ánægjanliga til notkunar, Act. 14; hann lætur sína þ. eingla, Ps. 91, þá
minnestu anda þjóna þér og varðveita frá öllu vondu, öllum slisum, allri ógjæfu,
afnævel midt í syndinni, hverja þú getur eðli vid þig stílid allt svo lengi að þú ert í
jöldinu; eru þeir eðli allir þjónustufamir andar, segir Þóstulinn til Hebr. 1, útsendir
heim til þjónustu er sálhjálpa erfa skulu? já, Andstotinn sjálfur sagði eptir Davíðs
nunni vid vörn Frelsara, Matth. 4, það sem satt var, og þó í illri meiningu; skrifad
er, sagði hann, að hann muni bjóða einglum sínum um þig, að þeir beri þig á höndum
ér, að eðli steytir þú fót þinn vid steini. Seig mér, hver þinna vina edur vandamanna
ekur svo vara á þér? hverjum er svo mjög um þig hugad? skýldir þú eðli hata föður
og móður, syni og datur fyrir hans skuld, Lúk. 14, að þú mættir verða hans verðugur?
Elsta því eðli jafnvel þitt líf allt í dauðan hans vegna, sem þér hefir líf og líkama gefið,
og þert minnugur þess er Krístur segir, Matth. 10: sá sem finnur sína sálu, hann
mun tapa henni, og sá sem tapar sálu sinni minna vegna, hann mun finna hana. Eg
vil ei margt tala um sálina, sem er hinn æðri partur vors skapnadar; minnst á kristinn
nadir, hvaðan þú ert, líkhaminn er að sonnu af leir jarðar, en sálin af Guði, (með
hverju móti, veit hann best sjálfur) og mest fyrir þá skuld segir Lúkas 3 kap., að Adam
þafi Guðs sonur verid, því sjálfur Gud blés lifandi anda í mannsins nasir, Gén. 2.
Ef vér erum nú skyldugir að elsta föður og móður, af því þau hafa ofs getid og fædt
heim þenna, hvað miklu framar er það skyldugt, að vér leggjum alla ást á hann, af

hvers dýrðar-ljóna vör og vor andi í fyrstunni kveiktur er? Vel talar St. Páll hér um, Act. 17, segjandi: nú, þar vör erum Guðs afsprengr, þá byrjar að vör ei þeintjum, að Guð líkur sé gulli og silfri eður steinum, né vel smíðadri líknesfju eður manna þauntum. En svo sem það er óviturvæmlegt, sem Pósthilinn hér um talar, svo er það og afgudadýrkjan stór og merkilig guðlestun, að elsta noður af þessu jafnframt þönum, og má það öllum heilvita mönnum sjálfagt vera, hvílkur glæpur það sé að ljá svo gæfugan hlut sem sálin er til þrælkunar synðinni, eður veraldarinnar munum, hver eð mun fyrirfarast með öllu því sem í henni er; þar-fyrir áminnir Jóhannes næsta heilnæmlega, segjandi: elskid eðli heiminn, né það sem í heiminum er; ef noður heiminn elskar, þá er eðli þjálfleiki Föðursins í þönum, 1 Jóh. 2; en Guð, af hverjum sála vor innbláfin er, hann blífur og hans ár þrotna eðli, Ebr. 1. Aðhuga þín stýnlausu dýrin, þótt þau séu dásamliga stöpub, þá hafa þau eðli stýn á þeim hlutum, er fyrir þau bera, ei rannsóka þau sitt eðli, eðli er framfærni hjá þeim mikil, eingin hæversta, síðsemi, aðgreining göðs eður ills, og allra-sígt þecking Skaparans; stýldir þú nú eðli synðugur madur! elska hann fram yfir allar stöpnur, er svo mikil meira hefir lagt til þín heldur enn annara stöpnar, sem að sólin er saurinum bjartari, þar madurinn er eitt dýr fullt af ráði og stílningi, hann kann grein á illu og göðu, hann gétur útvalid hvert hann vill, hann veit hvað sómir eður ei, hann einn kann að læra að þeckja vilja síns Herra, hann hefir uppfundid allan hagleik, allar kunnstir og listir í heiminum, hann hefir útreiknad himinsins hlaup, og veit tíma og stundir fyrirfram, hann stýgnist inn í leyndaböma náttúrunnar, svo að Guðs óútfegjanlig víska, sem náttúruna hefir skapad, útbreytur sig í stýnsemi mannsins um allt náttúrunnar ríki, eptir þeim máta, sem þún fær vidtekid í þessum daudliga lífhama, en þó er það fyrir öllu, að þún þeckir Guð sinn skapara, og á þann kost að trúá á hann sér til mistunar og sálshjálpar, í hverju að er innifalinn endurstöpun þins innra eður andliga mannsins. Þeint til þess, kristinn madur, að þú sæddist í þenna heim reidinnar barn, og daudur í synðunum, Eph. 2; því hvað sem af holdi er sædt, það er hold, Jóh. 3, en hold og blóð ersa eðli Guðs ríki, 1 Cor. 15; en Guð hefir af óumræðiligri elstu til þín, endurgetid þig til einnar lífandi vonar, 1 Pet. 1, og sett þig í síns Sonar ríki, Col. 1, svo þú megir Guðs barn kalladur verða og samarfi Jesu Chrísti, og til þessa hefir hann eðli varid gulli né silfri, heldur síns eingétins Sonar dýrmætu blóði, því svo segir Páll, Act. 20: að Guð hafi með sínu eigin blóði hjörðina endurleyst, og þetta gjörði hann þegar þú enn varst hans óvinur, Róm. 5. Madurinn mátti segjast án Guðs í heiminum eptir fallid, svo sem Páll um þeidingjana talar, Eph. 2, áður enn Guð tók Adam í fátt aptur, allt hans þýski mátti kveða vid að deyja, en stammasst sín að lífa; en hans óútfegjanligu gjæfju, og þinum djúpu mistunar idrum, í hverjum hann vtrjadi vor upprunninn af hæðum, Luc. 2, þeim er að þacka, að vör þöfum frían tilgáng til há-stóls Mistunarinnar, Act. 5, og stömmumst vor eðli, því hann stammasst sín eðli að falla ofs sína bræður, Ebr. 2; vör kveðum eðli vid daudantim, því hvert sem vör lífum: eða deyum þá erum vör Drottins, Róm. 14, og þótt vör deyum

en á hans nafn trúum, þá skulum vér samt lifa; svo vér erum þess fulltrúggir, að hverki dauði né líf, hverki einglar né höfðingja-stétt, né veldi, hverki hæð né hýti eða nokkur annur skopud skopna fær oss stílið við þann hjærleika sem er í Christó Jesú Drottni vorum, Róm. 8. Hvað sýnist yður, br. m., stýldum vér ei bjóða öllum allar ástir, er vér höfum svo óteljandi velgjördir þegid af? Hann er fyrir- efur oss dagliga svo margar myndir, hann er efi vill gleyma oss, þótt að móðir- n gleymi sínu einasta barni, Esa. 49, hvers hjarta að brestur svo hann hlýtur- st missunsamur að vera, Jer. 31, það fyrsta vér snúum oss til hans af öllu hjarta. Þannig breytir hann við vorn innra mann, og svo sem hann, forforgar þann ytra- dur líkhaman, svo lætur hann efi heldur hinn án forforgunar. Það kénur Jesús- st í Tektanum er hann segir: hvar sem elskar mig, hann varðveitir mín orð. Natur er maunsins megin, segir orðtæki gamalt; en svo sem líkhaminn efi þríf- st kann án fæðslunnar, svo kann og efi sálin án Guds orða, því þau eru hennar- ódur; þar-fyrir segir Endurlausnariinn að þau séu líf og andi, Jóh. 6. Er sá nok- ur, er elskar einhvern að hann hafi hans mátt? fjætti er því; heldur léppumst vér- id að eiga sem optast tal við þá, er vér unnum vel; þar-fyrir, ef vér segjumst- þud elsta, þá afrækjum efi hans orð. Men þalda að sá líkhami sé efi heilbrigð- ur, sem velgir við matnum, og hverjum hann verður efi til notkunar; dylst og efi- ar við fristinn madur, að þin sála er efi heilbrigð, og efi elskar þú Gud, svo sem- þýjar, ef þú hefir leida á hans orði, og þýja þeir tímar lengstir, er þú átt að hlýða- st; en hvað segir Páll hér um? 1 Cor. 16: bálvabur veri sá, sem efi elskar Drott- ann vorn Jesúm Christum, það er, hann mun enlífliga fyrirfarast; og efi einasta er- að merki þeirra, er Gud elsta, að þeir varðveita hans orð, heldur et það áværtur- hans elstu; en hvað er að varðveita hans orð? það er að gjöra eptir þeim, ef efi að- allu, því það er synbugum manni ómöguligt, samt eigum vér að leggja allt kápp- ar á, en elstán til Guds er efi ídjulaus, hún orkar því, að Guds bebord verða efi- ung svo sem Jóhannes segir, 1 Píst. 5, svo að hver sem Gud elskar, hann hefir- ina lýsting í logmáli Drottins og talar um hans vegu daga og nætur, Ps. 1; verða- ur svo íðkanin að náttúru fyrir þeim sama manni, og hann um síðir einn andi með- þudi, 1 Cor. 6, endurnýður eptir mind þess er hann skapad hefir, Col. 3; en því- eldur elstán til Guds, að oss þýfir fæða þessi: sáttari enn hunáng og hunángs-seim- ur, Ps. 19, sem von er til, þar vér finnum í því. Krapt eptirfomandi aldar; Hebr. 1, nær vér finnum þá molana er detta af því himnefta borti, með trúarinnar munni;- st stýldum vér þá efi um alla hluti fram stunda elstuna til Guds, er svo margt- ott með sér færir.

Eg vil ei tala um það, er hér stendur í Gudsþjallinu: og fadir minn mun- lsta hann. Einginn kann að segja það, hvað gott það sé að vera elstadbú af- þudi, nema hann, sem Gud elskar; því ef nokkur elskar Gud, hann er fæddur af- önum, segir Páll, 1 Cor. 8; og þegar rétt-trúnd mannefta hefir sína unadsemd í- Drottni og gleður sig í hans elstu meir enn fíndætur gestabóði, þá finnur hún hverfu-

gott er að vera af Gudi elstadi, þvíad vor elsta á Gudi, er dóxtur hans elstu til vor, þar kunna eðl ad skilja heldur en sólin og birtan, það vottar sá læriveinn sem Jesús elstadi, 1 Epp. 4: vér elstum hann þess vegna, að hann elstadi ofs fyrir. Hver sem þenkir með sér, hverfu víð, hvæ máttugur, hvæ gjæstufullur, hvað óbrigðull, hverfu trýr að Gud er, hann mun segja að Abraham hafi góður hlutur í staut fallib, þegar hann var Guds vinur. kalladur, Jak. 2; en eðl átti Abraham, eðl Iazarus, Jóh. 11, eðl postular Efristi, Jóh. 15, alleina þetta nafn, heldur allir Abrahama synir eptir andanum, Róm. 4, það eru allir rétt-trúadur sem elsta Gud, þeir eru eins vel til þess hornir, þeim tilþengir um aldur og æfi það fyrirheit er Gud gaf Abraham, Gén. 17, að hann vilði vera hans Gud og hans sædis eptir hann; þann vantar fátt sem konungurinn elskar, hann getur samt hann með tign og heidri, hann getur veitt honum fullsölu hjár, hann getur látið hann lifa að munudum sínum, eptir því sem hann er lyndur til, en þó getur hann eðl gjört hann fullsalann, ei megnar hann að fá honum alid heilsuna aptur ef þú missist, ei getur hann gefið honum samvitstunnar frið; og afkreft má hann honum himnaríkið veita; en hvað vill hann vanta sem Gud þefir til vinar, hann rædur einn fyrir öllu þessu. Eg veit menn segja, að Guds vinir séu optliga vesalir, sjúkir, sárir, offóttir, undirþryðir, og á alla vegu aðþrenghdir; en það er eðfert stórmærki fyrir Gud, að hann láti vini sína una vel hag sínum, nær þeim að östum gengur eins og Abraham, Isak, Jakob, David, Salómon og aðrir fleiri, en þegar hann lætur postulana ganga glada út frá ráðinu, nær þeir hudiðstríktir vöru, Act. 5; þá Daníel yngur Gudi lof í leona-grafinni, Dan. 7; þá Páll og Sýlas eru látið í myrkva-stofunni, Act. 16; þá sjá menn hverfu góður hann er, hverfu hans elsta vinnur alla hluti, þvílíkur sá friðurinn er sem veröldin má ei gefa, og hvað máttugur hans kraptur er í breiðflekkanum. Gud náði ofs auma syniduga menn! hvað vinnum vér eðl fyrir þégóman í veröldinni, sem ofs lofist til? hvað sparar þinn stórláti fyrir metorð? þinn ágjarni fyrir aud? þinn heiptærki fyrir tópun óvina sinna? og þinn er við hverja heimstuna bundinn, og þegar menn eru svo með miklu erfidi komnir til annars meira, þá geta þeir þó eðl sagt: et og þreð. fála mín, Luk. 11; og dýrid á mörkinni sem þefir sitt föstur, et sællra enn þeir, því það ber ei aðþengja fyrir morgun-beginum; en að ná Guds vináttu, þirða svo fála um, jafnvel þótt þá sé allt fengid, þá þú er fengin, því hann elur þann fyrir sínum og veit þversu að þeir vidaburfa. Allt þetta sárir Guds elsta með sér; en uppá það að þrellarinn láti ofs vita, hverfu heitt hann elskar þá eðl hann elsta og vordveita hans ord, þá segir hann þér: og til hans munum við koma og vistarveru hjá honum gjöra. Er ei svo, br. m. að vér heimfækjum þá gjarna er vér hjára þesum? eptir þessum mænlaga plagid talar Kristur, hann þarf eðl að ferðast lánga vegu til að heimfækja vs, því hann er Gud, hann er allstadar, hann er eðl langt frá sérhverjum einum af oss; en þrellarinn kallar þér að koma til vor, þegar hann kemur með sinni verfan og ástgjofum í hjartad; hann hafði kommu áður sagt í þessum kapitula, og mun biðja minni. Þódur að hann sendi yður anda samu

leikfins, sá ed blífi hjá yður ad enlsfu, Jóh. 14; en þér segist hann ásamt Föðurnum vilja sjálfur koma, svo sem von er til, því hvar Fadir og Sonur er, af hverjum Andinn framgengur, þar er og sjálfur Andinn. Kristur segist vilja sýna sig þeim ed sig elsta, en hann sýnir sig edí nema fyrir h. Anda, því hann er þad, er vitnar um hann og leidir ofs í allan sannleika. Þegar þú nú, kristinn maður, situr undir þeyru Guds orða, og þú fellst á þad sem þar er af Guds álfi talad; þegar þú ydrast þinna synda sem þér verða þar-fyrir augun leiddar, þegar þú trúir þó, ad hvar sem syndin yfirgnæfir, þá muni náðin yfirgnæfa miklu framar, Róm. 5; þegar þú fær leida á syndinni og kappkostar ad lifa nýum lifnadi; þegar þú í mannaunum fær þuggun noktra af þeirri sælu-von, sem þeim er heitin, er bera krossinn eptir Christo; þegar þú hrærist til medaumnunar yfir þinum volada, og til vandlætningar móti þinum ógudliga, nær þitt hjarta brennur í þér, Lúk. 24, er hann talar við þig í sínu orði, og þú við hann í þinum bænum, þegar þú úteys þínu hjarta fyrir þonum, og hann eys þar inn aptur hugvöslun sína Anda; og í einu orði ad segja, þegar þú finnur í hjarta þínu elstuna til Guds og náungans, sem aldrei kunna ad stjilja, þegar þú allt þetta finnur, þá mátt þú fullvís um þad vera, ad all heilög Guddómsins þrennung er ad vísum með þér, og þú kant edí ad fara á mis við þad, ad þú sért Guds barn, Róm. 8. Edí einasta segist Endurlausnarinn ásamt sínum Föður vilja koma til vor, heldur vístarveru hjá ofs gjöra; ó, hvílt er þetta! br. m. Hvaran kemur mér þad ad móðir Drottins míns kemur til mín? sagði Elizabeth forðum við Mariam, Lúk. 1; en meir er þad ad sjálfur Drottinn drottinna vill til vor koma; edí svo sem hann kom í holdid með þræls-mind, heldur með sínum Guddóms þrapti í vor hjörtu; en þad er enn þá mest ad hann vill vístarveru hjá ofs gjöra. Þegar vorir vinir heimsækja ofs, þá tessja þeir sjaldan lengi, og þess þjærari sem þeir eru ofs, þess meira ángur láta þeir ofs eptir ad stjlnadi, en Kristur þefir lofad, ad hann vilji edí láta ofs eptir eina, heldur vera hjá ofs alle til veraldarinnar enda, Matth. 28; ef vér yfirgefum hann edí, þá mun hann ofs aldrei yfirgefa, nema vér slæðum andann, 1 Tess. 5, þá mun hans ljós í ofs æfinliga brenna, og vér í vortum anda glóandi verða. Vorir vinir gjöra ofs kostnad, þá þeir vitja vor, jafnvel þótt þad telji eingtun eptir þeim sem hann elskar; en hinn almáttugi og alleina ríki Konungur dýrðarinnar er edí kostnadarfamar þar sem hann er ad heimbodi; hann færir alls nægtir með sér, því alle silfur og gull er hans, og all dýrin á mættinni, Ps. 50; edí vill hann neinum tilsegja ef hann húngrar, en ef hann látur sína elstendur vanta þetta svo sem hann opt gjörir, þá gefur hann þeim í stadin allsnægta þad sinni er látur sér sína lúðu nægja, hvar St. Páll kallar ávinning guðþræðslunnar, 2ím. 6, og þau þiggja eins vel af þonum einn bita brauds, svo sem full hús audæsa. Þegar Kristur umgeft þér á föðunni, kom hann aldrei svo í nokurs rétt-trúads manns hús, ad hann ei tjæmi með blessan; hann var enn edí í heiminn borinn, þá hann kom í hús Zacharía og Elizabethar, og þau áhamt barninu í móðurvídi fyltust af heilögum Anda, Lúk. 1; hann kom í hús Peturs, og færði móður hans heilsu sína, Matth. 8; hann kom í Kapernaum, og gaf þinum

limafallsjúka sínar syndir kvíttar, svo hann spratt upp og gæð, Matth. 9; hann kom í Zairi hús, og færði hans dóttur lífið aftur; hann kom í landsálfur Tyrí og Sídonís, og tók Djöfulinn út af dóttur hinnar kananísku, Matth. 15; hann kom í hús Zacharí, og gaf því húfi velferd á þeim sama degi, Lúf. 19; svo það má satt um hann játa sem Petur sagði, að hann hafi gengið um-krúng, gjört gott og grætt alla sem undirþryðtir voru af Djöflinum, Act. 10. En ef hann þvilíkt gjörði þegar hann bar vorar syndir og erfðadi í þeim, Esa. 43; hvað miklu stærri hluti mun hann nú gjöra, þar hann situr til Kraptarins hægri handar, og er þó að vístum með oss ásamt Fædur sínum og þ. Andra? Hér um má eg segja eins og Páll, Róm. 5: ef vér erum sattir við Gud þegar vér vorum hans óvinir, fyrir dauða hans Sonar, þá munum vér enn frammar nú í sátt komnir hólpur verða fyrir hans líf. Gud blessaði ObedEdom, meðan ork Drottins var í hans húsi, 2 Sam. 6; hér er ork sáttmálans á-millum Guds og manna, Jesús Christus, sem er náðarstóll fyrir hans blóð, Róm. 3. Hvaða blessan mun honum eðli fylgja? mig skal það eðli undra þótt að Guds börnum, í hverjum hann byggir, þykki lítill koma til yfirlætis veraldarinnar, þar hann sem býr í himninum, hverjum að þjóna þúsund og túsínum hundrad þúsund þ. eingla, hann hefir búið sér víst í þeirra hjarta hér á jörðunni sem hann elska og hans ord varðveita. Þessi er sú snnur veröld, er eg í upphafi taladi um, hver ed uppþyrjast hér í náðinni, en fullkomnast síðar í dýrdinni, þá Gud verður allt í allu, um hverja Esajas spámaður. Kap. 64, og Páll postuli samsaga verða, 1 Cor. 2, að það hafi eðli auga séð og eðli eyra heyrt, og ei hafi það í nokkurs manns hug edur hjarta komið, hvað Gud hafi þeim fyrirbúið er hann elska. Hana að byggja, hennar njótandi að verða, og í henni eyníft lof að sýngja vorum Gudi, sem oss hefir sigurinn gefið, unni oss sjálfur hann fyrir Son sinn Jesús, amen!

Annann Dag Hvítasunnu.

Gudsþjallid, 36. 3 Kap.

Jesús sagði til Nikodemum: Svo elskadi Gud heiminn, að hann gaf út sinn eingetinn Son, til þess að allir þeir sem á hann trúa, fyrirfarist eðli, heldur að þeir hafi eyníft líf. Því eigi sendi Gud Son sinn í heiminn, að hann fyrirðæmði heiminn, heldur að heimurinn frelstist fyrir hann. Hver á hann trúir, fyrirðæmist eigi; en hver hann trúir eigi, hann er nú þegar dæmdur, því hann trúir eðli á nafn eingetins Sonar Guds. En þessi er dómurinn, að ljósið kom í heiminn, og meunirnir elskadu meir myrkríð en ljósið þvíad þeirra verk voru vond. Hver sem illa gjörir, hann hatar ljósið, hann kemur og eigi til ljóssins, að eigi ístraffist hans verk. En hver sem sanuleítan gjörir, hann kemur til ljóssins, svo hans gjördir verði kunnar, því þær eru í Gudi gjörðar.

Erordium.

Frúðum er allt mögulligt, segir Ritningin, Marc. 9. Það hefir kristindómurinn fram yfir aðra speti, að hann verlar alla hluti með Guðs frapti. Sýnast mætti að Abraham, faðir trúðra, hafi verið nokkud höfðliga sinnadur, þegar hann sagði við Guð, er hann hét þennum flani gjæstu: hvað villst þú gefa mér? eg em barnlaus, Gén. 15; því að í það sinn hefir Guðs vinur ekki litid nema eptir elmanligri farfæð, en Guð gjörði betur við hann, því hann þekti hans hjarta, og gaf þennum ekki einasta einn son við einni aldradri kvinnu, Gén. 21, heldur og þar að auki einn Son af hans lendum, í hverjum að blessadar eru allar þjóðir, Gén. 22; það er Jesús Chrístus. Matth. 1, Guð blessadur um aldir, en þó fæddur af fedrunum eptir holdinu, Róm. 9; sá sem hann á, hann er aldreí barnlaus, aldreí arflaus, aldreí hjálparlaus, því hann á þann, hver að er Drottinn, sem er máttugur til að hjálpa, hverjum Guð hefir gefið endimört veraldarinnar til arfleifdar, Wf. 2; það barn, sem ofs er fædt og þann Son, sem ofs er gefinn, á hvers herðum að er höfðingja dómurinn, hvers nafn hann kallar, undarligur, ráð, þetja, sterkur, faðir eyllsðarinnar, fridar-höfðingi, Esa. 9, þenna sinn ringétinn Son, segir sjálfur Sonurinn, að faðirinn hafi útgæfið fyrir heiminn í þessa dags Evangelíu, til þess að allir þeir, sem á hann trúu, skuli ei fyrirfarast, heldur hafa eyllíste líf; af hverjum dýrmætu orðum eg vil tvænt hugleida: 1) hvorsu veglig að sé þessi gáfa; 2) þvar til þín gagni ofs. Þú góði Guð, sem ofs hefir þann sjálfur överdugum gefið, styrk ofs með náð þíns Anda, að vér mætrum þetta dýrmæta eyrindi svo framkvæma að þér lífi, fyrir Jesú Chrísti forþenustu, amen!

Utleggingin.

Menn plaga ekki alleina að virða eina gáfu af því, hversu dýrmat þún er í sjálfri sér, heldur og þínu, af hverjum þún er gefin, og með hverju gæði að þún er útilátin; eg virði meir þann steink, sem gefinn er af kónginum, heldur enn af mínum líka, og sá er mér hvað hjærastur, er eg þigg af födur mínum edur vin þeim, sem er eins og sjálfur eg. Nú heyrum vér í Textanum, að þessi ástgjöf sé frá Guði komin; eðert kann því líkt að segjast edur nefnast; svo miklu aðri sem Guð er öllum sínum stépnum, svo miklu er þessi steinkur dýrðligri öllu því er aðrir gefa, eigi sígt fyrir hans skuld, sem gefið hefir. Landstjórnarinn í Epheso, er hann vilði stilla til frids borgar-múgin, sem Demetrius hafði uppæst á-móti þeim St. Páli, Act. 19, hann fann eðert gylðara til að sêsa þá með enu það, að hann sagði, að bilæti þinar miklu Díanæ í Epheso væri af himnum ofanfallið; svo var nú Andstotinn fröptugur í börnum vantruarinnar, að heidíngjar skípudust alleina við það, sem áður vóru svo ólmir að ærslum gégnði, af því þeim þótti það sömi svo mikill, að þeirra fulltrúi stýlði frá himnum komin vera. Ertum vér þá ekki, kristnir menn, að leggja þina mestu virðingu, ást og elsku á það, sem vér vitum komið vera frá þínum sannna Guði, hver ed öllu stjórnað bæði á himni og jörðu, og jafnvel það, sem vér köllum hans minstu gáfur, sem þó eingar litlar eru, aukheldur það, að hann hefir gefið ofs sinn Son. Jakob segir, að all góð gjöf og öll fullkomin gjöf komi að ofan frá Föðurnum ljósanna, Jak. 1. En af hverju gæði að faðir ljósanna hafi ofs gefið þessa gjöf, sem er öllum meiri, það segir hann ofs sjálfur í Guðspjallinu með þessum orðum: svo elskadi Guð þeiminn. Lángt

vórum vér frá því syndugir ormar, útlægir frá Gudi og hans helgidómi, að það væri nokurt hjá oss nema eyndin ein, er mætti hræra Gud til meðgumfunar, afhjeldur hann kynni að elska oss fyrir nokkra vora verðskuldan eður ágjafi. Manneskjan var svo á sig komin eptir synða-fallid, að Ritningin talar þar svo um eptir mannligum plagsid, Gén. 6: Gud ydradi þess, að hann hafði manninn skapað; og samt elskadi hann oss þó svo, að hann gaf oss eði nokkra almenniliga gáfu, svo sem þegar hann létur rigna yfir vonða og góða, og sólina uppreнна yfir rangeláta og réttláta, Matth. 5, heldur sinn eingetinn Son, og það að fyrra bragði, áður enn vér höfum vit á, eður nokkra atburði til að elska hann. Í því er hjarleikurinn, segir Jóhannes, 1 Píst. 4 kap., eði að vér elskudum Gud, heldur að hann elskadi oss og útsendi sinn Son til forlíkunar fyrir syndir vorar. Eg ætla að vorum fyrstu foreldrum yrði næsta ráðfátt í Paradís, þegar þau höfðu Gud stýgðan; mundu þau hafa nokkra vidleitni að blíðka hann? mundu þau geta þitt uppá þetta guddómliga vísðóms ráð, að Gud stýlði maður verða til þess að forlíka heiminn við sjálfan sig? fávís voru þau til þess, atburðirnir voru þeir einir að fela sig, því þau voru nafin, Gén. 3, og að bera skuldina af sér hvert um sig, þessi voru úrræðin einasta. O, hvíllt dýpt auðafanna og Guds speki, Róm. 11! Enemma braust út hin guddómliga elska af hans hjarta, strax er hann hafði lagt hinn réttvísa dóm á maninn, að hann stýlði deya, lagði hann þá líknarfullu bót með, að kvinnunnar sæði stýlði í-sundur-merja hoggormsins höfud, Gén. 3. Þetta sitt miskunnarríka fyrirheit hefir hann efnit í sendingu síns eingetins Sonar hingat í vort auma hold, fæddann af kvinnunni, enn-þá þegar vér vórum hans óvinir, Róm. 5. Þegar vér enn þá vórum dauðir í vórum syndum; þessi er hin guddómliga elska, er Drottinn prísar hér í Gudsþjallinu, og það eði um stær fram, því Páll talar hér um, Róm. 8: að Gud hafi eði þirmt sínum eingetnum Syni, heldur gefið hann út fyrir oss alla; hann sparadi hann eði til að sæðast í armób, eði til að verða landslótta, eði til að þola skammir og háðungar af þeim, sem hann tók undan enlífri skömm og háðung, eði til að líða krossins dauda fyrir þá, er hann deyðdu, og eði til að þola helvítis píslir fyrir þá, sem höfðu gjört samband við dauðann og sáttmála við helvíti, Esa. 28; hann sparadi hann eði fyrir syndina, sem Gudi alleina illa líkar, Ps. 5, heldur gjörði hann, í hverjum hönun alleina vel þóknast, að synd, jafnvel þótt eði vissi hann af synd, 2 Cor. 5. Einginn elskar nokurn meir enn það, að hann gefur sitt líf út fyrir hann, segir lausnarinn; en Gud elskar sinn Son eins og sitt eigið líf, þvíad hann er ljómi hans dýrðar, Hebr. 1; hann er sá sem er í hans skauti; en fyrir því, að Gud kunni eði einsaman að deya, lét hann sinn Son deya í mannliga holdi, í mannligri náttúru, er hann af fedrunum hafði, hver fyrir því að í honum býr öll fylling Guddómsins líkhamliga, Col. 2, þá heitir hann sá maður, sem honum er næstur, Zach. 13; já, hans sonur, jafnvel eptir manndóminum, eði einn sonur, er sé ættleiðingur, svo sem vér erum fyrir hans skuld, heldur Guds himneska Föður náttúrligur Sonur fyrir íbúð Guddómsins, því Textinn segir, að hann hafi útgefið

sinn eingetinn Son; hvað eðli á að stíljast eftir Guddóminum alleina, heldur og eftir manndóminum eingu sjúdur, því að í honum hefir hann fól og dauða líd, og allt það, er hann vann til árnabár og mistunar syndugu mannegni. Einginn vill missa sinn son; Jakob vildi ei voga sinum yngsta syni í þá hættu, að láta hann fara með sínum bræðrum ofan til Egyptalands, þótt þeir neyddu hann þar um, Gén. 42, og þeim lægi lífið á; en Gud gaf oss sinn Son óbedinn, og ofurseldi hann í dauðans fól fyrir oss, sem eðli vorum synir, heldur reidinnar börn, og af náttúrunni til Satans þrælur, Eph. 2. Kvinnan sú sem umgétur, 1 Reg. 3, hún vildi heldur að sú, sem eðli var móðir stjólur eignast sinn son, heldur enn lífið væri af honum tekið, svo megi elskadi hún sit lífs-afkvæmi, hún vildi vinna það til, að óvina sin mætti hafa gleði af barninu, svo það mætti þó lífi halda, því hennar idur tendruðust upp síns sonar vegna, segir Rímíngin. En hinn eðli Brunnur Gjöfunnar vitjandi vor fyrir sín mistunar idur, og elskadi svo heiminn að hann útgaf sinn eingetinn Son í dauðann, uppá það, að allir þeir sem á hann trúu hefðu eðli líf. Þegar Drottinn spáir um gjöfuna sína, er hann vilji auðsyna sínu fólki fyrir Christum og í Christó, þá tekur hann svo til orða, Malach. 3: eg skal tjá þeim mistunsemi, svo sem einn tjáir mistun sínum syni, þeim er stundar hann. Minn Herra og minn Gud! vér megu það með kinnroða meðfenna, að þú hefir sýnt oss meiri mistun enn þínum eingetna Syni á hans dauða-degi; hann varð eðli bænheyrður, er hann beiðdi að reidinnar kaleikur mætti frá sér takast, Matth. 26, já, eðli þótt hann beiðdi, í heilar þrjár reisir; en hvors vér biðjum þig í hans nafni, það vilt þú veita oss, Jóh. 16; það skal sté, (það eru þín eigin orð) að áður enn vér biðjum þá vilt þú bænheyrja, Esa. 65; þinn eingetinn Sonur féð einga vægd, jafnvel þótt einginn kynni að straffa hann um nokkra synd, Jóh. 8; en vér höfum mistun aðlast sem til alls ills höfum unnid; þinn Sonur féð eðli að svála sér með í hinni bitru þínu nema gall og eðli, Matth. 27; látir þú oss nokkud til handa bera, til þess að líkjast honum, látir þú oss drekka hans kaleik, Ps. 119, hér í náðinni, þá kynnbar þú hann með fólun þíns h. Anda, þú dreypir á oss með sárleik eftirkomandi aldar, og leidir oss fram að ferskum vötnum; svo miklu betri kosti höfum vér nú þrælarnir að búa við, enn þinn eingetinn Sonur; hver er sá af oss, að hann eðli hafi þar, hann megi höfði sínu að-halla? Matth. 8; hver er svo offóttur, þindur og kvalinn sem hann var? á hverjum hefir þvílík hegning legið? Satt er það, að hann er inngenginn í sína dýrd, Lúk. 24, að öllu þessu afloknu; en vér sem að varla drepum þínu minsta vors fíngurs í þinnar reidi-flóð, Lúk. 16, sem gætt yfir höfud honum, vér stulum og innganga í hans dýrd, ef vér trúum á hann; og er það mála sannast, að vér vinnum svo lítill sem eðli til þeirrar dýrðar, sem hann hefir oss með sinni fól afrekab, þótt vér bárum Jobs kaun, Job. 2, og Gíhefi líkþrá allt frá vögunni til grafarinnar, hjá því sem hann þolab hefir fyrir vorar syndir; honum sé lof, dýrd og heidur um aldir, amen! Svo hefi eg nú allt

híngad til noðud talad um ágjæti þessarar himnesku gáfu; eptirfylgir að tala um hennar gagnsemi.

Mytssemi eins hlutar metum vér af tvennu, annaðhvert að hann gaguar ofs til að umflýja hid vonda, edur til að sðlast hid góða; hvertveggja sinnum vér í útsendingu Guds eingétins Sonar; það fyrra kénir hann ofs í Guðspjallinu með þessum ordum: að allir þeir sem á hann trúa fyrirfarist ekki. Ewent hefir og Drottinn til þess gjört, að þeir skuli ekki fyrirfarast sem á hann trúa. Fyrst það, að hann hefir líðid þeim til eptirdæmis; það annað, að hann hefir líðid þeim til forlíunar; um hid fyrra talar St. Petur, 1 Píft. 2, segjandi: Kristur er dáinn fyrir ofs, og hefir ofs eptirlátid það dæmi, að þér gángid í hans fótspor. Þegar hinn gamli Adam, sem býr í ofs, á að leggja út þau dýrmætu ord, sem Páll strifar, Róm. 8, að sá sem ekki þirmdi sínum eiginn syni, heldur gaf hann út fyrir ofs alla, hvar fyrir stýldi hann ekki géfins veita ofs alla hluti með hönum? Þá stílur hann þau um það sem hönum líkar; hönum þýkir ekki mífid koma til þess líffins brauds, sem af himnum er ofan komid, Jóh. 6; hann vill stjót hafa, Róm. 11, og er ekki til fríðs ella, það er sálgjæti holdfins og þess munadur, hann etur sig fullann þar af, þar til það gengur út um hans nasir og sálgar þeim, er ala hann svo kappsamliga, svo þeir drepaft þúsundum saman, og verða helvítis elds-matur að síðurstunni; en þegar Páll nefnir hér alla hluti, þá meinar hann þá, ed sálunni gagna; það er aubstæf af öllum þessum sama kapitula, hvadan ordin tekín eru; hvar af vér sjáum, br. m. að ekki er Guds Sonur ofs til þess sendur, að vér skulum láta eptir holdinu þess girnðir að rækja, Róm. 13, ef vér viljum á Guds Son trúa, svo vér fyrirforumst ekki, heldur svo sem hann er einusínni dáinn syndinni, segir Páll, Róm. 6, það er fyrir syndina, og deyr ekki frammar, svo eigum vér henni dagliga að deya, og með hönum dagliga að upprísa, að vér ei frammar lífum í henni; svo sem hann hefir sigrad heiminn, svo eigum vér að forsmá heimiun, og svo sem hann hefir útsnarad Djöflinum og troðid hann undir sinna barna fatur, Róm. 16, svo eigum vér að reka hann út úr hjarta voru, með öllu hans hyffi; vér eigum ekki að hafa eina klauf eptir á Egyptalandi, Eróð. 10, heldur brenna upp þann Amalechíta með öllu hans gótzi, kvíku og daudu, 1 Sam. 15, með sannti ndran og afláti syndanna, svo ei verði Ísraels ríki frá ofs tektid. Það kénir ofs Páll, 1 Cor. 11: ef vér dæmdum sjálfa ofs, þá yrðum vér ekki dæmdir, en þegar vér dæmumst af Drottini, þá verðum vér leidrétir, svo að vér ekki fordæmumst með heiminum. Þannig er ofs nú Kristur sendur til eptirdæmis, bæði í lífnadinum og svo í krossburðinum; hverutveggja er ómíffandi til þess að umflýja tópunina; en forgeffins hefði hann líðid ofs til eptirdæmis, nema hann og hefði líðid ofs til forlíunar; hvar fyrir til forlíunar? Því vér vorum mífáttir við Gud; hvers vegna? fyrir syndina; hvað hafði syndin forþenad? eplífan eld með Djöflinum og öllum hans árum; hver hefir syndina burttekid? Það hefir Guds Sonur gjört, er hann bar hana uppá tréd, segir Petur, 1 Petr. 2; því sagði Jóhannes skirari, er hann leit Christum koma til sín: sjáid það Guds lamb, sem í burtu ber heimsins syndir,

1. **Þ**il þessa þykir heiminum lítið koma; eg trúi hann dyljist við að þar
 í svo **þeitt** í Satans badstofu, sem prestarnir segja, annars mundu menn eðl þíðja
 og **þrum** svo optliga helvítis, sem menn gjöra; en viljið þér eðl trúa þeim,
 á trúid **Guds** orði, trúid Rítníngunni. Eg veit að yður þykir það lítið heimsins
 ærnum, að þér stutub aldrei um æfi Gud sjá í dýrdinni, því þér hafid aldrei sed
 hann né hirti um að sjá í náðinni; en svo þykir Páli það mikid, að hann segir: ógud-
 ligir munu straffast með enlífri glötun, fjarlægir augliti Guds og mátti hans dýrðar,
 2 Tess. 1; en hlustid til hins, að þar mun verða óp og tanna-gnistran, Lúf. 13,
 þeir munu eta sínar tungur út af þínu, Apóc. 16; þessar píslir eru vægðarlaugar,
 Jak. 2, og eðl svo sem þessa heims mótlæti, hvar menn fá noktra linun á-stund-
 um; þeirra ormur mun eðl deya, og þeirra eldur eðl útslæða, Esa. 66, það er
 enlíf smán, Dan. 12, enlíf hegning, Matth. 25, og þoka myrktranna, Júb. v. 13,
 sem um enlífd er tilbuin þínum ógudligu, 2 Pet. 2. Ef þér nú hafid noktra líf-
 hamliga tilfinning, ef þér varla lifad getid, þá yður vantar sálgjæti yðar og venju-
 ligan abbúnad, ef þér getid eðl af yður borid, nær þér fáid hofubvert edur sídu-sting;
 hvað mun þá verða í elds-dýkinu sem vellur af eldi og brennusteini, Apóc. 21; ef
 ein lítil vanvirða, er þér svo kallid í þessu lífi, kvælur svo yðar hjarta, að þér svísfist
 einkis til að hefna yðar, hvað mun þa verða þin enlífa skómm? Þér munud þeinkja að
 einginn hafi yfir þrum að stæra sig á þessu forsmánarinnar landi, en gjætíð þess
 að þér munud kvælast í augfýn h. eingla, Apóc. 14, hverra lagsmenn að eru Guds
 ávaldir, er þér fót-troðid hafid í yðar velmakt. Þér munud sjá alla heilaga í Guds
 ríki, Lúf. 13, en yður útkastada, já, margan þann, sem þér órétt gjört og uppsvelgt
 hafid, og eðl reiknad verðugan að þurka yðar skó, þá munud þér sjá til bords sitja
 með Abraham, Isak, og Jakob í ríki himnanna; þegar þínir fordæmdu glötunarinnar
 synir sjá þetta fyrst, þá mun ofundar ormurinn taka til að bíta af alværu, þá mun
 eðl duga að sefa hann með lífláti Abels, Gén. 4, né mansali Jósephs, Gén. 37,
 edur drápi Naboths, 1 Reg. 21, því hann mun aldrei deya, Esa. 66; og viljið þér
 eðl þrum Guds mönnum trúa hér til, og segid, að hverki Esajas, Jakob, Petur né
 Júbas hafi verið í helvítí, að þeir kunni þar frá að segja, svo sem margur glópur lætur
 sér um munn fara, þá trúid þó Guds Syni. Ó, þér þin vantrúada kynslóð! hann
 var í helvítí, þegar hann kvældist fyrir yðar synir, svo þér stýlbud eðl fyrirfarast,
 heldur hafa enlíft líf. Einginn kann betur að segja ofs hvernig þar er háttad, held-
 ur enn hann, sem það hefir tilbuíð handa Djöflinum, hann ed sjálfur hefir þolad
 helvítis píslir, hann ed sjálfur er þángad ofansfarinn til að predíka öndunum í fangels-
 ínu, 1 Pet. 3, það er til að straffa þá; hann er Guds Sonur, hann ber alla hluti
 með orði síns kraptar, Ebr. 1; allt vald er honum gefid bæði á himni og jörðu,
 Matth. 28, og varð helvítí honum þó svo þeitt, að hann sveittist blóðinu, Lúf. 22, og
 hrópadi á krossinum: Gud minn! Gud minn! því hefir þú yfirgefid mig? Matth.
 27. Ó, vatus-bóla! ó, þey-strá! munt þú þá gæta buíð við þennan fortærandi eld?
 og þú skalt þar þó enlíflíga búa, nema þú ydrift og trúir á Soninn, Jóh. 3. Viljið

Þér nú eðli Guds Syni trúa, því það er svo gamalt, að þönum er lítt trúad af heim-
inum, þá trúid þó Djefflumum, þér erud vanir þeim að trúa, þótt þeir ljúgi, gjörð þeim
eðli þann órétt að trúa þeim eðli, nær þeir satt segja. Þegar Drottinn rak hina
morgu djeffa út af hinum óða Gadareno, Marc. 5, þá báðu þeir hann að skipa sér
eðli í undirdjúpin, Luk. 8, það er, í helvíti, því svo kallast það, Apóc. 9, og vðar,
svo kvíðu þeir við þeim loga, sem alvanir voru kvölunum. Seig mér, mun þér eðli
bregða við, ef þér yrði að fýndingu burt kippt úr öllu þínu falgjæti og fteypt í
helvíti og kvalirnar eins og hinum rífa? Luk. 16. Í þetta fínn tölubu djeffarnir
alvöru, því þeir ráfu fitt eígid eyrindi; en að þér ljúga þeir, fýndugur maður, og
mála upp fyrir þér helvíti eins og aðra konungs-höll; trú þeim eðli, því fadir þeirra er
lgari í frá upphafi, hann stóð eðli í fannleifanum, eí heldur þeir, þar-fyrir eru þeir í
helvíti ofan fteyptir, og bundnir myrkranna flectjum, 2 Pet. 2. Til að frella ofs frá
þessum ofkæpum er nú Guds Sonur útgefínn, til þess ér hann fæddur, þúðftrýktur og á
krossínn negldur; en gudsfjallíð segir ofs enn nú meira: heldur að hann þefði enlíft
líf, fteyndur hér. Það er vítanlígt af St. Páls orðum, Eph. 2, að vér fæðumst
daudir í fýndínni; það náttúrlíga líf færir með sér andlígan dauda. Nær tókum vér
til að deya? Þegar vér lífnum í fteírnínni, fínnur móðir vor fríftlílg fteírkja með ofs
fírst eítt andlígt lífs-mark; fyrir hvörn? fyrir hann, sem af Gudi er útgefínn til þess
að þeimurínn fteíldi þafa enlíft líf; svo segir Páll, Eit. 3: að Gud þafi ríkuglíga úr-
þelt yfir ofs þeílogum Anda fyrir Jefúm Chríftum vorn þeílfugíafara, svo að vér
réttlátr fyrir þans náð yrdum erfíngjar enlífs lífs; en fá, sem fteal enlífs lífs njóta,
hann verður hér í lífi fírst að lífa andlígu lífi; það þljótum vér í fteírnínni, sem fagt er.
Þess gétur St. Petur, er hann segir, að Gud þafi endurgétíð ofs til lífandi vonar,
1 Pet. 1; en það fann auðveldlíga aptur að míffast, svo vel sem það lífhamlíga, nema
þínn ínnri maðurínn, sem í fírstunni er eins og brjóstmýlkíngur á fíg kómínn, nema
hann fé daglíga nærður og endurnýaður; því lætur Páll þetta fylgja hvórt øðru feggjandi,
Eit. 3: að Gud þafi ofs hólpna gjórt fyrir endurgétníngar laugína og endurnýúngar
þeílags Anda. Þennan andlíga vórt og þroffa øðlumst vér eins vel fyrir Chríftum, svo
vel sem þíð andlíga líf í fírstunni; það fénínr ofs Páll, Eph. 2, feggjandi: vér erum
Guds verk ftepadír í Jefú Chríftó til góðra verka, hvór Gud þefir tilbúíð að vér gaung-
um í þeim. Sálin velður því að lífhamínn vör, eðli gjörir það fæðflan alleína, held-
ur er þún svo sem noðurskónar meðal, í hverju að verkar mannfíns andi þönum til
þroffa, þar til hann fullvarínn er. Kríftur er vórt andlígt líf, hann er líf þíns ínnra
mannfíns. Fæðan er Guds orð, í því verkar hann með fínum Anda, þar til vér
náum að vaxa eptír fullkómnum mæítr Chrífti alðurs, sem Páll að orði fémst, Eph.
4; og þetta andlíga líf, er meft fólglíð í deyðíngu hölðfíns; þau tvö eru hvórt á-móti
øðru; eins líf er annars daudí; þínn gamlí maðurínn og þínn ný, sem eptír Gudi er
ftepadur, þeir berast bana-fpjórt eptír, en fá er munurínn, að þínn gamlí fær falgad þín-
um ný í eínu, svo hann á-fundum alðrei víðrafnar aptur, en þínn ný fær alðrei svo
drepíð þínn gamla, að hann eðli aptur-gáangi; til fánga verður hann fteínn fyrir Guds

trapt, en aldrei verður honum svo fyrirkomid, að ei brjótist hann um, svo lengi vér erum í holdinu. Vel sé þeim er gæta lagt þin sterkustu siotur á hann, og því kallast hann dauður, þegar hann náir ekki að framkvæma sínar girndir; þegar menn hepta reidina og girndina og adrar tilhneigingar, sem af þeim vara, með Christí Anda, þá heitir hinn gamli Adam dauður; því lýsir Páll er hann segir, Col. 3: Þér erud dauðir og nðar líf er fólgið með Christó í Gudi. Hver hefir nú afrekad ofs þetta líf? Það hefir Kristur, sem að er vort líf, en var útgefinn í dauðan fyrir ofs, svo vér hefðum eyllist líf; það vottar Páll enn aptur, Gal. 2, segjandi: eg em krossfestur með Christó, en lífi þó same, ekki eg nú, heldur lifir Kristur í mér, en það eg lífi í holdinu, það lífi eg fyrir trú Guds Sonar, er mig elskad hefir og útgefið sjálfan sig fyrir mig. Af þessu lífi framkémur hið eyllifa líf, sem áður er sagt. Menn bjóða ekki dauðum mönnum til bords, heldur lifandi, svo mun og einginn bordssettur verða með Abraham, Íak og Jakob, nema dauðinn, hver að er sendibodi, hitti hann lifandi í Christó. Hér segir í Gudspjallinu, að Gud hafi svo elskad heiminn, það er alla menn, því allir vill hann að hólpnir verði, og komist til sannleikfins vidurkénningar, 1 Tim. 2; en því veldur fjamdmadurinn sem er mórðingi sánnanna, að hans guððómliki hjærleiki fær því ei til vegar komid, að allir hólpnir verði. Því stendur hér, að þetta eyllifa líf þlotnist þeim alleina sem á Guds Son trúá; en hvílikt gáfa er þetta líf börn mín? vér kunnum ekki að leida ofs í hug né hjarta hvílikt það sé, nema hvað vér af Guds orði þeyrum, nema hvað Guds Andi sýnir ofs svo sem fyrir spegil og í ráðgátu, 1 Cor. 13, þegar hann lætur ofs það smaða, og vekur í ofs sætleik eptirkomandi aldar, það er gnógt sagnadarsins og gleðiligt liferni til Føðursins hægri handar, Ps. 16; vorir líkhamir verða einglunum jafnir, lúk. 20, já, samlíkir Christí dýrdligum líkhami, Phil. 3; þeir munu eintis vidþurfa, ei sæðflu, ei fatnadar, því Guds ríki er ekki matur né dryður, heldur fridur og fegnudur í þ. Andi, Róm. 14; þeir munu dýrdinni íslæddir verða, og stína eins og sól í ríki síns Føður, Matth. 13; vorar sálir munu í óumræðiligum fegnudi lifa, 1 Pet. 1. Dýrdligir þlútir verða í þér taladir, þú borg Drottins, segir Davíð, Ps. 87, er hann spáir um kristnina, en Páll segist hafa þeyrt í hinum þridja þinni óumræðilig orð, sem einginn fær út-talad, 2 Cor. 12. Veralðarinnar sálgjæti er aldrei svo mífid, aldrei svo margvíslikt að ei fái menn leida á því; þeir sem hafa sína unadsemd þar í, verða þó að krydda það með afláti nokru; einn skal húngra, áður enn maturinn smaðar vel, hann skal þyrsta, áður enn dryðurinn þýkir honum góður, en í sælu himnanna er eðert aflát, einginn bið eptir nokru; því svo sem einglarnir sjá jafnan Guds Føður andlit, Matth. 18, svo mannum vér og gjöra, þar vér erum einglunum jafnir, í hverju öll sæla er fólgin. Job í öllum sínum mannaunum huggar sig þar vid einasta, að hann muni sinn Endurlausnara sjá með þessum angum (segir hann) Job. 19, það er með sínum líkhamligum angum; þegar Páll hafði eitt sinn verid í himninum og sèð Guds dýrd, það var honum svo minnisstæðt, að hann úr því vildi alla þluti líða fyrir Christí sakir; og þannig ern þeir lyndir, sem Gud ópinberar sína dýrd í hjartanu með von eptirkomandi dýrðar. En ef þannig er vort fángelsi, br. m., hvílikt mun þá kóngs-ríkið verða? Það er ekki að mibra,

Þótt þin sanna Guds kyrkja stynji og andvarpi í himininn eptir Guds barna sælu, Róm. 8, þar Guds andlit lýfir yfir henni, þótt ei sjáum vér hann þér augliti til auglitis, heldur svo sem í spegli og í ráð-gátn, 1 Cor. 13. Aristóteles var eitt sinn spurður að, hvað fríðleikinn væri? en hann svaraði, að það væri fyrir blindann mann að spyrja að. O, ofs auma! þótt ofs af öllu hjarta lángi eptir að sjá þiun lifanda Gud, þá fá menn það efi fyrir blindu holdfins, og er þó eptirlaungun þessi miklu innbælli enn allur fegnudur veraldarinnar. Gud hafði lagt mikid til Mósen, og þrýðt hann með kostuligum gáfum fram yfir aðra menn, og þó var hann efi ánægður, nema hann mætti sjá Gud; það var honum efi nóg að tala við hann, eins og maður við mann, Exóð. 33, heldur vilði hann og sjá hans dýrðar ljóma, þesdi hann það mátt, og lifa. Þvílík er nú Guds barna sæla í eynifu lífi, og miklu meiri, æðri og dýrðligri, en að nokkur syndug tunga fái út-talad. Hugleidid nú kristnir menn, hvílíka ástgjaf menn þegid hafa í útsendingu Guds eingetins Sonar; hann er útgéfinn til þess að ei skyldud þér fyrirfarast, efi brenna í þinum glóanda helvítis ofni, efi verda lagsmenn djöflanna í myrkranna fángelsi, efi bera eynísa skómm og forsmáun, sem þér með yðar syndum hafid forþenad; hann er útgéfinn til þess, að þér hafid eyníft líf, eynísa sælu, eynísan fegnud og unadsemd um aldir alda, þvar þér sjá munud svo sem þér erud sénir, og þekja svo sem þér fræðdir verðid, 1 Cor. 13; þér munud sjá Guds hátign, er yður þesir skapad, gleðja yður í hans elsku, er trúði hann til að gefa yður þenna sinn Son. Þér munud sjá yðar Frelsara, er yður þesir lenst með sínum dauða úr eynífu banni; þér munud sjá yðar hold og blóð upphafid á Guds tignar-stól honum til þægri handar; þér munud sjá þ. Anda framgángandi af Födur og Syni, þann góða Anda Guds, sem yður þesir endurgetid, endurnýjad, leidd í allan sannleika, straffad í yður syndina, huggad yður aptur, styrkt yður í mótgáuginum, og þá munud þér fyrst sjá að harmkvæli þessara tíma voru efi verð þeirrar dýrðar sem yður er þá auglýst, Róm. 8. Børn mín! hverju viljid þér nú gjalda fyrir þessa stóru elsku? þvers krefur hann af yður? einkis nema að þér elstid hann aptur í-mót; þvar með verður það gjort? efi með orði og tungu, heldur enn náúngann, heldur með verki og sannleika, 1 Jóh. 3. Gudi var alvara að gefa ofs sinn Son; látum ofs vera það alvöru að elsta hann aptur. Ef þér elstid mig, þá varðveitid mín bodord, segir Kristur, Jóh. 14; gjörum svo, þá látum vér hann sjá, að vér elskum hann, edur ef rétt skal segja, vér sjáum það sjálfir og finnum það; því efi þarf hann að leitast eptir hvert vér elskum, hann sem rannsakar hjörtun og nýrun, en ef vér viljum vita sjálfir hvert vér elskum Gud edur ei, þá spörum eðert fyrir hans skuld, eins og hann þirmdi efi sínum eingetnum Syni fyrir vora skuld, þviad í því auglýsti hann sína elsku. Brennum upp allar vorar tilþneigingar með elstunni til hans, þún er einn eldur; ef vér erum Abrahams synir, Jóh. 8, ef vér höfum trú Abrahams, þá gjörum Abrahams verk, Jak. 2; hann vilði förnfæra sínum eigin syni og trúði Gudi að hann mundi kunnna að gjöra hann lifandi af dauðum, Róm. 4; gjörum eins, offrum Gudi því sem ofs kjæraft er, það er viljinn vor; látum efi eptir honum eins og David syni sínum Abóníar, þegar hann sá að hann vilði ríkja, hann var svo barnsár að hann uenti efi að ángra hann; breytnum í öðru eptir

David, en ekki í þessu, heldur drepum vorn vilja þegar hann vill gjöra uppreist á-móti Guds vilja, og segjum: verði þinn vilji, þá mun Gud hann aptur lifandi gjöra með sínum vilja, svo að vér viljum það, sem hann vill, og að hans vilji framkvæmist á oss, sem er sá, að vér eignumst eylist lif; það veiti oss Gud Fadir af náð sinni og miskun, í Jesú nafni, amen!

Þriðja Dag Hvítasunnur.

Gudspjallid, Jóh. 10 Kap.

Jesús sagði til Phariseanna: sannliga, sannliga segi eg yður: hvör hann geingur ei inn um dyrnar í sauda-húsið, heldur stigur hann inn með öðrum hætti, sá er þjófur og spillvirkfi; en sá sem geingur inn um dyrnar, hann er hirðir saudanna; fyrir honum lýkur dyravörðurinn upp, og saudirnir heyra hans rödd; og hann kallar sína saudi með nafni og leidir þá út; og þá hann hefir sína saudi útlátid, geingur hann frammi fyrir þeim, og saudirnir fylgja honum eptir, þvíad þeir heyra hans rödd; en öðrum annarligum fylgja þeir ekki eptir, heldur flya þeir frá honum, þvíad þeir kenna ei annarliga rödd. Þessa máls-grein taladi Jesús til þeirra, en þeir vissu eigi hvað hann sagði þeim. Þá sagði Jesús enn aptur til þeirra: sannliga, sannliga, segi eg yður, að eg em dyr saudanna; og allir hverjir helst sem fyrir mér komu, þeir voru þjofar og spillvirkjar, og saudirnir hlýddu þeim eigi. Eg em dyrnar, ef nokkur geingur inn um mig, sá mun frelsast, hann mun og ganga ut og inn, hann skal og finna sitt fodur. En þjófurinn kemur ei til annars, enn hann steli, dregi og fordjafi; en eg er kominn til þess, að þeir hafi lif og fulla nægd.

E r o r d í u m.

Ert þú sá sem koma mun, edur eigum vér að vænta eins annars? sögdu Jóhannes lærifveinar við Christum, Matth. 11, er þeir vöru sendir frá sínum Meistara til að spyrja að, hver hann væri; í hverjum ordum það er að athuga, að Messías hefir nefndur verid á þeim dögum: sá sem koma mun; annars hefdi þessi spurning verid nokkud myrk og óstílljáng. Þú ert Kristur Sonur Guds, hann sem koma skal í heiminn, sagði Maríja forðum við Lausnarann, Jóh. 11; og mundi hún ekki hafa ávarpað hann þannig, hvern hún þekti kominn að vera, nema Messías hefdi svo almenniliga kalladur verid. Þetta má vðar sjá í nýja Testamentisins bókum; og hafa vísir menn Gvðinga í þessu litid til spáðómanna í gamla Testamentinu, hvar ed svo aðkvædur um Messíam: að hann muni koma; svo segir Esajas: sjá að Gud yðar þeknd kemur, yðar endurgjald, hann kemur til að frelsa yður, þá munu og augu hinna blindu uppljúkast, og eyru hinna dauðu opnast, þá mun hinn balti dansa svo sem björtur, og tunga hins mállausa söngja, Esa. 35; til hvers spáðóms medal annara Frelsarinn bendir Jóhannes lærifveinur, er þeir fréttu hann að: hvort hann væri sá sem koma mundi. Þetta upplýsir þau ord, er vor Endurlausnari talar í þessa dags Evangelíó, er hann segir:

ad allir þeir, sem fyrir hann komu, hafi verið þjófur og spillvirkjar; þvar hann meinar, eptir mínum fátæðum skilningi, þá, sem fyrir hann komu og eignuðu sér nafn hins mikla Hirdis og vildu frelsa Gyðinga af valdi Rómverja, en bönnuðu að gefa keisaranum flátt; þvísstir voru Zevdas og Judas Galilaus, um hverja Samallél talar í postulanna Gjörninga-bók. 5 kap. En hvornig sem því er varid, þá talar Drottinn hér eðki um spámennina, er voru réttlætisins predikarar og spáðu um hans tilkomu, og töludu af hans Anda, heldur annaðhvort um þessa, sem nú hefi eg nefnt, eður einhverja þeirra líka, þótt sögurnar greini eðki um þá; en fyrir því að Drottinn vissi fyrir, að eptir sína hérvið á jörðunni mundu upprísa fals-spámenn, eðki síður enn fyrir sína tilkomu í heimin, þeir eðkoma mundu til Guds barna í sauda-klæðum, en innra vöru þeir glepsandi vargar, Matth. 7, þá segir hann hér í Gudsþjallinu, hvort að sé merki hins fanna og mikla Hirdis saudanna, eptir hverjum aðrir hirdarar eiga að breyta, er hann sett hefir yfir hjardirnar, Act. 20, svo og á sína saudi, er hans raust alleina eptirspjga. Mér viljum af Gudsþjallinu þetta tvent bugleida: 1) hvornig kénendunum eigi háttad að vera, 2) hvornig tilþendurnir eigi að stíka sér. O, þú sem ert hinn mikli Hirdir sandanna, fyrir blóð þess eplsa Testamentis, Herra Jesú Chríste! Þyrft ofþ hér til, með fullþag þíns góða Anda; þanþeyr ofþ fyrir þína forþénustu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þar vor Endurlausnari nefnir hirdir í Gudsþjallinu, þá meinar hann í fyrstu sjálfan sig, því hann er Hóðingi hirdaranna, sem Petur vottar, 1 Pet. 2; allir aðrir hirdarar hafa sitt embætti af honum, þeir sem að hans vilja eru settir yfir hjordina, því byrjar öllum þeim hans blessuðu dæmi að fylgja; og er það sérdeilis þrent, sem þetta heilaga Gudsþjall vísar ofþ til, sem er: 1) að þeir séu inn um dýrnar gengnir, það er réttlíga kalladir, 2) að þeir láti saudina heyra sína raust, 3) að þeir gáangi undan þeim. Svad þínu fyrsta vidvísur, þá segir Páll að sonnu, Hebr. 5: einginn taki sér þennan heidur til, heldur sá sem kalladur verður af Gudi, svo sem Aron. Þvísst kallan brúkast að sonnu eðki nú, og jafnvel eðki í gamla Testamentinu eptir það Gud skípadi kóngana yfir sitt fólk; spámennina kalladi hann að sonnu, en kénimennirnir voru af kóngunum settir; svo stíkadí Salómon kóngur Sadoch kénimann í stad Abíathars, 1 Kæg. 2, og Jósafat tilsetti prestana í húfi Drottins, 2 Chron. 17; ölli það því, að á-medan Gud hafði sjálfur stjórna í Ísrael, þá skípadi hann öllum hlutum fyrir medalgaungu Móses og annara sinna þénara, síðan hefir hann fengid kóngunum þvísst í hendur og öðrum valdstéttum, eptir því sem hverju landi hagar; svo var og Aron bædi kalladur og vígdur fyrir medalgaungu Móses, Eróð. 28. Drottinn Jesús kalladi að sonnu sína postula sjálfur, Matth. 10, en eptir hans dýrðarfullu himnafer voru hans kyrkju-þénarar af mönnum kalladir, þvi Matthíam og Barnabam útvaldu postularnir, jafnvel þótt hluturinn að Guds vilja félli yfir Matthíam, Act. 1; biskuparnir í Ephesó voru af mönnum kalladir, eðki síður enn þeir, sem Titus Krítar biskup níðurskípadi um borgirnar, Eit. 1, og kallar St. Páll að þeir séu af þ. Anda settir yfir hjardirnar, Act. 20; svo stíkadu þeir Páll og Barnabas öldungana í Íystris og Jeóníó, Act. 14, og þessi stíkan héfst allt þángad til Gud gaf sínum senuðum krístin yfirvald. Þetta segi eg til þess, að einginn Guds þénari efist um sína kalla, þegar hann er af krístilígu yfirvaldi kalladur, sem Gud hefir þetta umbodid, nema hann hafi með svikum og prettum, gáfum og mútum stolist

inn í sauda-húsið, þá er hann eingu betri enn þjófur og spillvirkfi, og þessir sér eingrar Guds aðstodur að vænta í sínu kalli og embætti, hverju vel sem hann þykist að sér vera. Svo eru þeir nú af Gudi kalladur, sem eru af konunginum kalladur, edur þeim, sem hann þessir það vald í hendur fengid, því hann er Guds umbods-maður á jörðinni, en þeir hans, sem af honum settir eru, þó með því móti, að þeir eðli brúki nein ólenslig meðal þess til; og er það eðli lítil þuggun fyrir hann, sem á dagliga mótsæðu að veita Satan og vondum mönnum hans þénurum, að hann er af Gudi kalladur í þá h. stétt, því máttugur er Gud að varðveita sína þénara, er honum trensta, og ei brestur hann viljann til þess, þeir eru stríðadur í hans höndum, Esa. 49; hver vill þeim granda fram yfir það hann lesir? Eg vil um þá segja eins og Wileam sagði um Ísrael forðum: því stýlbi eg bolva honum? Þinn sterki Gud bolvar honum eðli, því stýlba eg stugga við honum? Jehóva stuggar eðli við honum, Núm. 23. Enn hann lesir eðert, nema það sem er til hans mikla nasns dýrðar, og þeim fyrir bestu, er honum af trú og dýgd þjóna, og er sámd að taka því af hans hendi, hverjum sem honum líkar því að stípa; þeir mega að vísu tilreikna sér það, sem Páll um sig stífar, er hann segir: eg veit hverjum eg þessi trúað, og eg em fulltrúa, að hann er máttugur að varðveita það, sem eg þessi honum til-trúað, 2 Tím. 1. Nú er þá eðli nóg, br. m., að menn séu kalladur, nema menn gjöri og Guds verk með allri athygli; Jüdas var kalladur, Matth. 10, og gæð í fyrstu inn um dýrnar, því hann hafði meðtekið þetta embætti með þeim, sagði Petur, Act. 1, en hans setur varð í eyði, og hans biskupsdóm meðtók einn annar; og því vil eg tala um í öðru lagi, hvernig oss byrji að föstra Guds saudi. Saudirnir þessa hans rödd, segir í Textanum; Drottinn talar hér eptir síðvenju Öndingalands og annara landa, þar eð hirdararnir brúfudu og enn-nú brúka í dag eina þjób-þípu til að kalla saman saudina, svo að þótt margar hjardir séu á beit í einu haglendi, samt þessir hver ein hjörð síns hirdirs raust, og stíkur sig úr öðrum sauda-floð nær þú lætur. Ef röddin skal þessrast, þá stílu menn hrópa; þetta ord, rödd, þýðir optliga kénningu í Ritningunni; þar er rödd eins hrópanda í eyðimörku, segir Esajas 40, hvað Jóhannes Baptista þýðir uppá sig og sína kénningu, Jóh. 1; því stípar og Gud kénningum að upphessa sínar raddir svo sem aðrar báðunur, Esa. 58. Það er þin andliga hirdirs pípa, hverja að hann, sem er þinn mikli Hirdur saudanna, Hebr. 13, þessir oss sínum smala-mönnum í hendur fengid, hvers eign að saudirnir eru, en til þessa þessir mikil kostgæfni og ástundun, br. m.! ætlið eðli að það muni einu gilda, hvað þess hrópid; nóg hárensti mega menn-þessa ástundum, það þýtur um eyrun eins og annað stórvíðri; en því er eðli svo háttad sem þýtnum, er kom yfir postulana, Act. 2, í hverjum að bjó h. Andi, því það er eðli Guds ord sem sumir menn tala í helgum stad; en hann byggir altíð sínu orði er hann í fyrstu innblés í hjörtu postulanna og annara Guds manna; það er eins og stertvídrið sem Elías fann í hellinum á Guds fjalli Hóreb, 1 Reg. 19, það klauf í fundur fjöllin og braut flettana, en Gud var þó eðli í vedrinu; svo eru kénningar sumra

manna, þær skafa innan eyrun á fólkinu, en eðert kómst í hjartad, því þar er eðert af skynsemi, eðert af ráði og eðert af Guds orði; það er ský fyrir utan regn, svo sem Jüdas postuli talar um Guds dyrkun sumra manna. Hvað mun valda þessu, br. m.? Því menn hirða svo litid um, að safna því í kornblöðu hjarta síns, er Guds hjúum byrjar að gefa. Drottinn kallar þann þjón sælann, Luk. 12, er gefur þeim sinn verð í réttan tíma; hér af má sjá, hvað stór framsýni og árvektu að heimtast af einum Guds orðs þénara; sá sem á að gefa hverjum einum í réttan tíma það þónum ber, hann má aðgjætinn og eðtí tómlátur vera; sé noður sturlaður, sé hann ófróður, sé hann hirlulaus, sé hann þverbrotinn, sé hann efasamur, að öllu þessu á einn Guds þjón að gjæta, og láta eðert verk, einga sýslan eður umsoif timanlagra hluta sig hindra frá, að gefa sérhverjum af þessum í réttan tíma það sem þeim ber, ef hann vill gjöra verk Drottins Guds síns trúliga; og nema vér svo gjörum, þá er eðtí að dyljast þar við, að vér munum eðtí einasta launin missa, heldur og þær á ofan straffaðir verða, svo sem hinn vondi þjón, er gróf sit þund í jörðu, Matth. 25. Verid því kostgæfnir, og ætlid eðtí að það sé nóg að vér höfum hrós af mönnum, því ef vér leitum eptir því, þá erum vér eðtí Christi þénarar, Gal. 1; og um allt fram, þá lærum sjálfir Guds vilja að þeckja, af hans orði; þar í á eins Guds þénara kénning fólgin að vera, að kénna mönnum að þeckja syndina, að sá hana kvitta og að fordast hana. Hóldum vér eðtí svo í búskap vorum, að þótt fóðrid sé gott, þá varði mikid um, hvernig því sé þagtert? ætlum eðtí að það muni vera sðruvis í andligum hlutum. Menn segja, að fólkid skuli eðtí syndga, en þó gjöra menn á-stundum eðtí svo skilmerkiliga grein á-millum góðs og ills, svo hinn sáfróði læri að þeckja syndina, og það veldur því, að margt það, sem ljótt er verður dýgd haldid, eður að minsta kosti einginn ókostur. Menn segja þeir skuli eðtí syndga, en ei segja menn svo glógt hvernig þeir skuli varast syndina; eður leggja þeim ráð af Guds orði, hvernig þeir skuli sjá sig við þeirri eður þeirri synd, er einhver kann að vera hneigdur til; menn segja að þeir skuli eðtí syndga, en tala næsta daufliga þar-um, hvað hver synd eptir sig leidir; Guds reidi nefna menn að sennu, en ræða eðtí svo skilmerkiliga um það, fyrir hver verk hún opinberast af himnum ofan yfir mannanna börn, jafnvel þótt menn sjái þau dagliga fyrir augum sér; og nær menn þannig breyta, ætla sumir að sé vel predikad Guds ord, og að þeir séu góðir verka-menn í Christi akri, eins og hann hafi eðtí sjálfur merki sett uppá sin ord, þar eð hann segir: að þau séu lif og arði, Jóh. 6; en sumra manna kénningar eru dauðt hégóma-rugl, og aflar meir bana enn lifs. Þegar St. Páll er að tala máli vöru, 1 Cor. 9, að menn skuli hafa uppheldi af þjónustunni, þá færir hann til síns máls þá lögmáls-grein, er stendur Deut. 25: þú skalt eðtí málbinda það naut sem þrestir; en eg ætla að ei þurfi að málbinda ofs suma, þegar Guds eyrindi á að tala, vær gjörum það sjálfir á-stundum, eður og óttinn eður sé-girndin, en þegar eta skal, rísum vér múlinn af, og uppfyllum svo það sem Drottinn segir, fyrir munn Ezechielis, um vöku-mennina í Jüda: allir eru þeir mállaufir hundar og kunna eðtí að gelta, Ezech.

56; en þessir grádugu hundar verða þó aldrei sabbir. Þetta vil eg hafa sagt þeim ed brúka nafn Evangelíi til ábata alleina, og það er þó allt annað enn Evangelíum er þeir tala. Eð þannig br. m., heldur fylgð bodi Peturs er hann segir, 1 Pet. 5: fóstirð Guds hjórd sem yður er á hendur falin, og gefið gjætur að henni, eð af nauðung heldur fúfliga, verandi eð stémmilígs ávinníngs gírugir, heldur með fús-um huga, og eð svo sem drottandi yfir sósnuðunum, heldur svo sem þeir ed séu fyrírmíndan hjórdarínnar. Gud þefir sett ofs yfir hjórd sína, því eigum vér hjórdarar að vera og eð drottuar, því einn er vor Drottinn Jesús Chrístus hinn míkli hjórdir saubanna; það má og eingín affókun vera þótt sumir hafi lítil laun; hvað hafði Páll og Barnabas, og þínir postularnir? Sá sem þjónar Chrístó fyrir lítið, hann þefir stærra lén af Gudi þegíð enn þinn sem þefir yfirfjótanlígt, svo eg þóri að segja, að hann mun segur stína í dýrd síns Herra enn þinn, þótt báðir gjóri þeir eins vel stýðu sína. Gætum og í þríðja máta þefs, sem Petur mínir ofs á, að vér séum fyrírmíndan hjórdanna. Það er almenníliga halðið, að af óheilum foreldrum kunni eð heilbrígt afvæmi gétíð að verða; nú eru kénímennírnir andlígir sedur allra þeirra sem þeim til-trúað er, en ef þeir eru lítt vandir að hlut sínum, og hjórdar eð um hvérnig þeir lífa, og eru í þann máta andlíga vanheilir, hvérnig, mega þeir Gudi andlíg bórna sáða. Sóna-korn mín, segir Páll við þá í Galatía, með hverja eg aptur að nýu þungbúinn er, þar til Krístur míndadíst í yður, Gal. 4; en hvérnig gétur Krístur vordíð í þeim míndadur, hvérna móðir, það er kénímánn-íns sál, afneitar allu krístíligu athæfi, en hlýðir Djóstinum í ógudlígu framferði, og þótt að Gud kunni að framkvæma sitt verk í sumra tilheyrenda hjórtum fyrir náð síns Anda, sem að verkar í ordinu, þá er það eð þínum rángsnúna kéní-sódur að þacka; að sonnu þefir hann með sínni þjónstu veríð meðal til, að þún er í stírnínni endur-fædd; verða má og að hann tali það eíthvad af predíkunarstólnum, er heyír til sálu-hjálpar og lífnadaríns betrunar, en hvað gagnar það? Þegar hann hvað mest ámínn-ir og eggjar á þínar andlígu dýgðir, hjórléífkann, místunsemlína, hógværdína, og í einu orði að segja, á deyðíngu síns hólds og blóðs, þá sýnir hann þó í verkunum, að þeim hlutum sé ómógulígt af stad að koma, er hann býður af predíkunarstólnum, leggjandi svo það of á herðar læríspeínanna, er hann eð snertir með þínum mínssta fingrí, Matth. 23. Ó, veí! ó, veí! hvílíkt gudlóstun er það, nær embætti forlíkunarínnar er þannígr brúkad Andstótanum til þjónstu? Þetta er þín mesta landráða-sök í-gégn Gudi, því það er eð einasta þans þegna undan þónum að ráða, heldur brúka þá á-móti þónum, en gefa síg í líð með Satan, hver að er svarínn óvínur þíns alvalða Kóníngs. Ó, hverfu stélfílig mun þeirra þína verða um alla enlísf, er þannígr vanbrúkad hafa mynduglíka síns embættis! svo eg er víss um, að hver sem kynni að leggjá enrad við helvítis munna, og mátti þeyra óp og tanna-gnístran þínna fordæmdu, þá mundu þó kéní-mánnanna hljóð yfírtaka, eg meína þeirra sem hafa léíðt þans hjórd, sem með Guds eígin blóði-er endurkénpt, Act. 20, á veg glótunarínnar, bannandi svo mómnum ínn í þínnaríki, og sjálsír koma þeir þar eð ínn, Matth. 23. Fyrir því Drottíns

kennimenn, verum ekki eins og vörður þar eð standa á heidum uppi, og vísa að sönnu veginn, en ekki fara þar úr stad svo þar leidi hinn vegfarandi til hóbýla; ekki eins og flúða, sú er hángir fyrir fyrstu-dyrum, hún kallar sólkíð til samans til Guds orða heyrnar, en sjálf heyrir hún ekkert; trensti og einginn þar uppá, að hans embætti sé heidarligt, edur að hann hafi Guds umbod á hendi, nema hann gangi verðugliga þeirri kallan, hvar inni hann er kalladur, Eph. 4. Málmurinn í einni brosti inni flúðu kann góður að vera, en samt er hún ekki mjög hæf til þjónustugjörðarinnar; svo er og embættid jafnan heidarligt, en það líður vanvirðu á-stundum fyrir öfkið un og illa brenni þess, sem það starf er á hendur falid. Eður segid mér! hvað kunna tilheyrendurnir að þeintja annað um hann, sem ei gjörir nema bendir með fingrinum til Guds vegar, en sjálfur gengur hann ekki, heldur enn það, að annaðhvort meini þessi maður ekkert af því hann talar, edur og að sá Gud, er hann kinnir, muni ei vera svo mjög vandur að lifernis háttum syndugra manna sem hann segir? Láti menn sér því ekki nægja þar með, að þeirra kénningu er þrósad, já, ekki þótt hún sé mikillar þrósunar verð í sjálfri sér, nema menn framkvæmi það í verkunum er menn tala með munnum. Eg vil hér um vidlíkt segja, og Endurlausnarinn forðum vid lærifveinana, Lúk. 10: fagnid ekki af því að andarnir eru yður undirgefni, heldur af því, að yðar nafn eru skrifud á himnum. Eru vil eg segja: gleðjist ekki svo þar af, að þér hafið af Gudi þegid góðar gáfur til að kenna, heldur meir af því, ef yðar söfnudur leidrétist, gengur á Guds vegi, elskar Gud og hans ord, ef hans ríki uppbyggist á-medal yðar, en Andskotans verður nidurdrepid. Gleðjist af þessu br. m. og leggid allt kapp þar á, hvað yður andveldliga tafast mun, ef þér fylgid bodi St. Páls, er hann skrifar til Tímotheum: vert fyrirmindan hinna trúndu í ordinu, í umgengunni, í hjærleikanum, í andanum, í hreinlísinu, 1 Tím. 4; og hafi eg nú noðud talad um skyldu kénnimannanna, eptirfylgir með sam ordum að segja um tilheyrendanna skyldu, hún er tvöföld, ein vid Gud, og önnur vid hans þénara, hin síðari hángir af hinni fyrri; og því vil eg fyrst þar um tala.

Hér stendur í Gudspjallinu: saudirnir fylgja honum eptir, því þeir þecja hans raust. Eg hafi noðrum sinnum þar um talad í bók þessari, mínir elskanligir, hvað ofs eigi að kenna til þess að þeyra raust Drottins, sem er hans ord, því vil eg þess ferra þar um tala í þessum stad, jafnvel þótt aldrei sé góð vísa of opt kvædin. Hér stendur að saudirnir fylgi hirðirnum eptir, af því að þeir þeyra hans raust; hvað er það, honum eptir að fylgja? Hirðirinn er Kristur, það er að fylgja honum eptir, að lifa kristiliga. Hvað er að lifa kristiliga? Það er að halda Guds bodord, ef ekki fullkomliga, sem ómöguligt er, þá þó að því leiti sem ofs er möguligt; hans matur og dryður var að gjöra hans vilja sem hann sendi; svo á ofs ekkert svo hjært að vera sem að gjöra hans vilja, Jóh. 4: elsta stalt þú Drottinn Gud þinn, það er þið aðfa og mesta þyðord, Matth. 22; en hvað segir Kristur? Jóh. 14: ef þér elstid mig þá vardveitid mín bodord; hann vegsamadi Guds h. nafn fyrir mönnunum; ef vér viljum honum eptir fylgja, þá látum ofs það fjarlægð vera að misbrúka hans nafn

til að leggja það við hégóma, en þó miklu síður að ljúga við það, sverja eður fjölkýngi
 freinja; í einu orði að segja, Kristur sem ekki var lögmálinu undirgefinn, hann upp-
 fylti allt lögmálið; svo eigum vér af fremsta megni að æfa oss í hlýðni allra Guds
 bodorda, og ekki stamta oss sjálfir hvað mikil eður lítið vér viljum halda þar af;
 ekki að elsta alleinasta fædur og móður, en hata alla aðra, ekki að vera einasta mein-
 laus í umgengni, og góðviltinn við náúngann, en freintja hans þúffru eður frænd-
 konur; ekki alleina að vakta sín augu fyrir lauslæti, en stela þó náúngans gózi og
 fofkja hann í kaupum og selum. Ekki er það nóg að láta hans semuni kerra, en
 baktala hann þó og ófrægja, já, ljúga uppá hann lýtum og stömmum, bera fals-
 vitni á-móti honum, eður neita honum sannleikans vitnis, sem er allt þið sama.
 Ekki dugir þetta br. m., ekki er það Christó eptir að fylgja, því sá sem er sekur í
 einu af bodordunum, hann er brettligur í öllum, Jak. 2; þar-fyrir, er að því vísu
 að ganga, að sá sem lætur eptir sér noðud af þessu, og drýgir það vísvitandi á-móti
 samvitfunni, hann er ekki af Christó sauda-þúfi. Hvað er hann þá? hann er bráð
 illfins, sem er Andstotinn, og mun honum að eynslu þérfáangi verða, nema hann snúi
 aftur, en hvernig vill hann sá það gjört, nema hann heyrir raust hins góða Hirdirs,
 nær hann kallar: Þvöld yður, þreinsid yður, takid yðar illsku brentni frá mínu
 augliti, látið af illu og lærið gott og gjöra, Esa. 1. Þessi er hans raust, og ef
 þér af hjarta ydrift yðar vöndra verka, og látið yður ángra að þér hafið Gud
 stjngdan, þá lætur þún enn þá herra, er hann segir: Komid til mín allir þér sem erfidid
 og þúnga erud þjádir, eg vil endurnæra yður; takid á yður mitt of og lærið af mér,
 þólad eg em hógvær og af hjarta lítillátur, og munud þér finna hvíld sálum yðrum,
 Matth. 11; þessi er raust hins góða Hirdirs í allri ritningunni, í öllu Guds orði, og
 þannig á eins þrópanda, eins predikara raust að vera í eyðimærku veraldar þessarar.
 Þér vitid, br. m. að vér dagliga syndgumst; lastanna greinir spretta idugliga út úr
 þeirri mold, seti vér erum gjörðir af, síðan Þjandmadurinn sáði þar illskunnar sæði,
 þær verður af að hoggva, svo óðt sem þær vara; með hverju þá? með Guds orði
 sem er eitt tvíeggjad sverð og framgeð af hans múnni, er Jóhannes sá ganga á-milli
 ljófastjakanna, Apoc. 1. Guds ord er einn eldur, sá ed brennir upp öll saurindi
 girnda og lasta, sem oss eru meðfædd, það er einn hamar, er sundurmer hjörtu vor,
 svo þau verði bústaddir Guds, og sundurknosar vorn anda, svo hann verði það offrid
 sem Drottinn líkar, Ps. 51; þér um talar hann svo hjá Jeremíam, 23: er ekki mitt ord
 svo sem eldur, segir Drottinn, og svo sem einn hamar sá ed flettinn í-sundurmolar?
 Guds ord er einn eldur sem sagt er. Aron sagði forðum sér til afstúnar: minn herra,
 eg fastaði gullinu í eldinn, -og varð þar af þessi Kálfur, Exód. 32. Rétt-trúads manns
 hjarta er hverju gulli dýrmatara, kostum því í þennan eld, þar af mun sjálfkrafa vara
 sinn Kálfur, ekki fofvirding Egnptalands, svo sem Arons Kálfur, heldur ein lifandi
 iðn og Gudi þaðnæmilig, sem eru Kálfar vara vorra, Ps. 14; þessi er sú stjngdan, er
 vér eigum Gudi að gjalda, og gjöldum vér, ef satt skal segja, br. m. ekki í hans,
 jeldur í vorar þarsir. Þarðneftir hjarðarar sæða saubina fyrir ullina og mjólkina,

en Drottinn fæðir sína saudi fyrir alls eðert; einkis krefur hann af þeim, nema að þeir skuli óttast sig og elska, og ætti það ekki að vanta, kristnir menn, því ef vér elskum vora lánað-drottina fyrir það þeir gefa oss fát og fæði, og vinnum þeim alltaf þó nokkuð til þarfa. O, því skyldum vér þá ekki elska þinn góða allsherjar Drottinn, er ekki einasta fæðir og fóstur lífhama vora, heldur og elur sálir vorar á þessu himnustu manna, já, á síns eingetins Sonar hólði og blóði, sem er líffins braud af himnum ofan komið, Jóh. 6. Verum því ekki svo illgjarnir á-móti sjálfum oss, að vér dauðshengjumst við þessa góða Hirdirs raust, hver ed fóstur oss í lystilíggum grasshaga, og leidir oss að ferskum votnum, Ps. 23. Öll syndugs manns ólúða kemur þar af, að hann hjær ekki Guds raustu enru; hvernig mega þeir trúna, nema þeim sé predikað? segir Páll, Róm. 10; en eg má spyrja, til hvers skulu þeir predika, nær einginn vill heyra? og hvernig á Guds ord að verka í hjartanu, nær það kemst ekki í gegnum enrun, sem eru þyr hjartans. Lamparnir voru fyrst kveiktir í gamla Testamentinu áður enn reyksíð var tendrað, Exóð. 27, og svo verður stílníngurinn fyrst að upplýfast, að manneskjan þekki Gud og sjálfan sig áður enn girndin kvítnar, og auðmyktin lífnar til að afneymta sjálfum sér, en elska Gud; en hvar er slíka Guds gjaf að fá, nema í hans h. orði, þau eru lampar þeir, Ps. 119, sem reyksífi vorrar yðranar, vorrar trúar, vorrar bænar, reyksífi elskunnar til Guds og náungans skal tendrað með, svo þeirra ilmur stígi upp fyrir Guds háseti og samtengist þar Drottins forþénustu oss til forlífnar; og er nú svo út-talad um skyldu vora á-móti Gudi vorum í þessu. En hvað vora skyldu áhrærir við kénningurnar, sem oss eru í Guds stad settir, þá er þún næsta mikil. Eg mun þykja bermáttur verid hafa um þeirra skyldu í hinum fyrra parti ræðu minnar, og vil eg því víðid hafa til þeirra, sem ed taka vara á sínu embætti, og lítid hirta um hvernig þeir kénna edur lífa; en Gudi eru þaðir að kenna, að hann þesir gefid oss marga síns ords kénningur, þá ed bæði predika það hreint og klárt, og svo prýða kénninguna með lastvöru framferdi; þessir hafa stóran mindugleika af Gudi, börn mín! hjá þeim á það heima, sem Drottinn segir, Lúk. 10: hver hann forsmáir yður, hann forsmáir mig! Ekki er oss að þeim að leita, sem ekki finnist mannligur breiðleiki hjá. Gud þesir næsta vaggðar samliga höndlað við oss í því, svo sem öllu öðru, að hann þesir ekki sendi oss eingla af himnum til að kénna oss, því vér mundum ekki standast þeirra nálægd, heldur synduga menn eins og vér erum, og þesir prýdt þá með einglauna nafni, Malach. 2, til að láta oss vita, að þeir séu hans sendibodur til vor, hverja hann vill láta meðtaka í sínu nafni. Hverki Petur né Páll edur nokkur annar af postulum voru án mannlígs veikleika. O, hvað munum vér þá vera, sem eingan-vegin erum þeirrar líkar? Kénningmennirnir í gamla Testamentinu áttu að forlífa fyrir sínar eigin, áður enn þeir offruðu fyrir fólksins syndir, Hebr. 7; en ei að síður vildi Drottinn að fólkið skyldi þeim hlýðid og undirgefíð vera, svo að hann segir: hver sem ekki vill kénningmanninum hlýða, hann skal dena, Deut. 16. Nú þótt að þetta lögmaí sé af-tekið, að svo miklu leiti sem lífhama's straffi viðvíkur, þá er það samt og áður víst,

að hver sem eðli hlýðir einum Drottins kénimanni, í öllu því sem hann honum í Guds nafni réttiliga býður, hann deyir andligum dauða, hann er eðli kríftiligrar fyrstu lifandi limur, hann er dauður í synd þeirri, er hann vill eðli ráða bót á, og nema hann hlýðnist Drottins þénara og ydrift af hjarta, áður enn hann deyir, mun hann enlísum dauða deya. Þér vitid hvað Drottinn sagði forðum daga um Þharisæos og Skrifslærða, Matth. 23: að menn skyldu gjöra eptir því sem þeir segdu, en eðli eptir því sem þeir gjördu, af því þeir sæti á Móses stóli; hverfu miklu framar byrjar ofs þá að hlýða ráðvöndum kénimönnum, er undan ofs gánga í ótta Drottins, og eru óstraffanligir, sem Páll að orði kénst, 1 Tím. 3, það er, hverja menn ei kunna að straffa fyrir nokurn glæp eður hneiklissama umgeingni, þótt ei séu þeir fyrir Gudi syndlausir; svo eigum vér nú vorum kénni-fedrum að hlýða, í því þeir ofs bjóða Guds og síns embættis vegna, eins og sjálfum Gudi, því þeir eru verk-anantar Christi, og ráðsmenn hans leyndardóma, sem Páll vottar, 1 Cor. 4; þar fyrir segir og sjálfur Kristur, Lúc. 10: hver yður heyrir hann heyrir mér. Í öðru lagi eigum vér að heidra og að elsta vora kénni-fedur; það býður Páll ofs, 1 Tím. 5, segjandi: þeir eldangar, sem vel forstanda, haldist tvöfaldris (það er mikils) heidurs verðugir, allra helst þeir, sem ervida í ordinu og lærðöminum, svo sem eru trúshadir kénni-fedur meðal vor, br. m.; og því skyldum vér eðli þendra Guds sendiboda, ef vér hann þendrum? Hvíllt er þá rænuleysi sumra manna, er þeir hatast við sína kénni-fedur, af því þeir straffa hjá þeim syndir og lesti, og vilja hafa sálum þeirra hólpid úr gletuninni? Þar finnast ógudligir stálkar, er eðli svífast að leggja þendur á sinn sáluforgara, þeir ed stémma hann út í ordum sínum leynt og ljóft. Hvað er að gjalda illu gott ef hvíllt er eðli? hvað er að gjöra uppreist á-móti Gudi, ef eðli er þetta? og eru þeir eingu betri, sem maktina hafa og svoddan glæpi eðli einasta óþegnda láta, heldur og taka síla óþæfu í forsvor, sem dæmi munu til gefast. Vel er það satt, að Guds þénari á alla hluti að líða fyrir hans sakir, en þó má hann beidast réttar síns nær svo við ber, því eðli einasta hann, heldur og hans Herra er í stíku vanvirðtur. Ó, hvíllt niðurdrep er það Christi ríki, þegar svoddan gudleysi er eðli straffað af þeim, sem þar til vald hafa af Gudi og konunginum. Egyptskir ströffudu hann á lifinu, sem eðli hjálpaði einum ferdamanni úr ræningjans höndum ef hann kynni; gjæti þeir að því, sem makt hafa til að straffa þá, sem Guds þénurum óþjóða með orði eður verki, hvíllt Guds reidi yfir þeim hángir, í hverju fári þeirra líf og sál vera muni, þegar hans þefnd vaknar einhverni tíma, nær þeir eðli hjálpa þeim í réttu söt, sem af Gudi eru settir til að hjálpa sálum óþlutvandra manna úr verkum Satans, sem er ræningi sálnanna. Svo eru þeir og nokkrir, sem Andskotinn þefir svo blindað með fólksunni, að nær einn Christi þénari segir þeim til syndanna, vilja þeir eðli þiggja Guds lífhama af hans þendi, þeir gjöra sér þúsund mein fyrir enn það stuli á þá gánga, og sæta gjarna þeim tíma, nær einhver annar flýtur Guds þjónustu í fyrstunni. Þessa eru mörg dæmi, því verr, og þetta gjöra

sumir af heim, ed segjast vera noðud, þótt ei kunni þeir prestinn um noðra söt ad klaga, og nefna þetta samvitku-veiki sína, hvar í þeir fara ei mjög villt, því Döf-ullinn plágar sálir þeirra með heiptinni, sem þeir leggja á þannu, er þeir ættu nærri Guði og konunginum ad elsta. Segid mér, mun ekki Satan hlæa ad slíkum dárastap? og mun ekki Drottins líkhami fordæma þá merkiliga, nær þeir stelast til ad medtaka þann með svæddan hjartalagi móti sínum kénni-födur? mun ekki hans dýra blóð, með hverju syndarinn er endurkæptur, hrópa þolvan í himininn yfir þeim? Það anga, sem spottar sinn födur, edur forsmáir hlýdni móður sinnar, það munu þrasnarnir útkroppa, segir Salómon; en segid mér, eru ekki réttfínnadir kénendur seður vorir? Pröv. 30; segir ekki Páll, 1 Cor. 4: eg þessi getid yður í Jesu Chrísto fyrir Evangelíum. Þeir eru og rétt-falladir þessu nafni, sem góða forstöðu veita, því svo sem vorir líkhamligir foreldrar eru meðal til ad framkvæma náttúrunnar verk, svo eru eg þinir andligu, sem eru réttfínnadir orðsins þénarar, meðal til þess ad framkvæma Guds verk í oss, sem er öllu æðra, því á þá einu síðu ad elsta og virða; en það kalla eg ad þinn grádugi þrasn, Döf-ullinn, hafi alla-reidu þeirra sálar-augu útkroppað, sem hata svo noðurn Guds orðs þénara, sem er hans fadir, ad hann vill ekki þiggja af þónum þá Guds þjónustu, er hann á öllum Chrísti limum ad veita, og gjerir sig þannig Guds ríkis óverðugan. Hefrid því St. Páls ord, af píftinum til Hebr. kap. 13: hlýðid yðar leiddogurum og hefrid þeim, þeir ed vaka yfir yðar sálum, svo sem þeir ed þar-fyrir eiga reikningskap ad gjöra, svo þeir gjöri það með fögnudi og ekki með andvarpan, því það er yður óþarfligt. Það er þinn æðsti fögnudur Guds orðs þénara, sem vilja trúir finnast, ad þeir sái noðud áorkað með sínu ervidi, og því kallar Páll þá í Philippis sinn fögnud og sína kórónu, Phil. 4, því segist hann ekki þurfa hóls-brefanna við, er hann skrifar Korinthíis til, þvíad þeir séu sitt bref skrifað í hjarta sínu, sem stílib og lesid verði af öllum mönum, 2 Cor. 3. Aþtur er það þin mesta sorg, nær þeir fá einu til leidar komid við suma menn, nær þeir sjá fyrir fram, ad þeirra saudir vegna þvermóðsku sinnar deya út af frá því heilnæma föðri Guds orða, ekki tímanligum, heldur ehlífum danda. Augústus keisari sagði um börn sín, er stíckudu sér illa, og midur enn hans tigu sömbi, ad þau væri sínar þrjár ákomur; svo mega trúir Guds þénarar segja um það illgrefid, er Döf-ullinn sáir nidur í Guds akri, sem þeir eru yfirfettir; það eru þeirra ákomur, þeirra meinsendur, það eru illstu-kyli og grastrar-mein, sem eta í kringum sig með vondum dæmum, og eitt sür-deig, sem spillir öllu deiginu ef til vill; nema þau læknud séu. Í þriðja máta eigum vér sáluforgurum vorum ærligt uppheldi ad veita; það baud sjálfur Drottinn hjá Matth. kap. 10, er hann sendi þá út ad predika: verður er verka-madurinn sinna launa, sagði hann; það hefir hann ítrekað fyrir munni St. Páls, hver þó ervidadi sjálfur með sínum eigin höndum, svo hann ekki legði þýngsli á fösnudinn í Korinthó; hann segir í þínu fyrra sendi-brefi til þeirra, kap. 9: hver fer noðurn tíma í hernad uppá sinn eigin kostnað? hver plantar víngard og etur ekki af hans áveiti? hver fædir hjerðina og etur ekki af mjólt hjarðariunnar? Þér

id. vel br. m., vör gjörum svo, vör gjöldum kénnefðrunum það lögin ofs tilsegja; þu er satt; mörgum fer vel í því, þeir eru og sumir er meira gjöra enn lög-styldan dur, og þafa þeir hjá Guði launa að vanta, sem egi vill láta einn vatns-drygð munadan vera sem gefin er í lærifveins nafni, Matth. 10, það er, jafnvel þið nsta, sem hans þénurum er til góða gjört, um hverja hann sér-lagi talar í þess- i stad, þótt það og megi til fátækra heimfærast; en svo munu aptur á-mót-finnast r, sem eði eru svo mjög aðgjætnir í slitu, þeir eð greiða það þeim greiða byrjar með i, með eptirtölum, með rángsleitai, í því er sít hagar, og á hinum óhentugasta ia, og þykir það nærri því verst allra skulda-lofð, sem goldið er Drottins þén- um, og kalla að prestur hafi eði miðid fyrir sínu braudi. Eði gét eg sagt að líkar manneskjur elski mjög sálir sínar, því annars mundu þeir hirða meir um n sáluforgara; lítið vita þeir af hvað kénnumanlígu embætti fylgir, hver mæða, er umhyggja, hver ástundan, ef það af alvöru noðurri gjört er. Segið mér, in það lítil mæða að þeir vaka yfir yðar sálum með bæninni til Guðs, með igæfni í hans heilögu orði sem yður skal predikast? munu þeir þrista það fódur út erminni, er sérhverjum yðar gefa skal í réttan tíma? mun ei þurfa ómak og að- tni til að þeckja svo hvern einn af þeim, sem Guðs þénara er tiltrúad, að hann eði bodið það hverjum einum sem honum er haganligast? leggja yðar kénnefður í optlaga sitt líf í hættu fyrir yðar velferðar skuld? mega þeir eði taka á sig þá þyðju óvild vondra manna, nær þeir segja þeim tit lyndanna? byrjar þeim eði að inga sinn eiginu lífhama að eði prediki þeir öðrum, og verði sjálfir rækir? 1 Cor. og hvað allra þýngst er, að þeir skulu gjöra hinum alvalda Dómara himins og þar reikningsstap fyrir sálir yðar á degi alls holds, og svara til ef noður tapast, ret það er af hans sjálfs vönum eður kénnumannsins vanrækt. Viljið þér segja mér, ad einn prestur vinni eði fyrir sínu braudi? eður honum sé ofgefið það hann tur? Þér segist gjalda það þér erud stýldugir; svo er það fyrir mönnum, einginn in meira út að heimta. Eg segi eði heldur að þér skuldu gefa þeim fram yfir skyld- iar, sem nóg uppheldi þafa, og sjálfir attu heldur að leggja af við aðra enn taka þeim; en hina er vinna þurfa baki brotnu, þeir og þeirra börn og kvennur ir lífs-næringu sinni, sökum lítils uppheldis, sem víða er, þá attu menn að þeckja mar öðrum, svo sem Páll býður, 1 Tess. 5, segjandi: eg bið að þér þeckid þá, sem ida á-medal yðar, og yður forstöðu veita, og kénna yður, og að þér hafið þá yfir ita fjára fyrir þeirra verks skuld. Að þeckja, merkir þér að elsta, svo sem Postul- i leggur það sjálfur út, eði einasta með orði og tungu, heldur með verki og sann- la, 1 Jóh. 3; eg þeckti mína saudi, og eg þeckist af mínum, segir Jesús, Jóh. 10. oo sem Guð þeckir ofs, það er elskar, svo eigum vér að þeckja vora kénnefður; en ernig þeckir Guð ofs? þannig að hann gefur ofs alla hluta ánægjanliga til not- iar, 1 Tím. 6; svo eigum vér að meðdeila þeim öllum gjæðum, sem ofs upptræða í inu, Gal. 6. Hvað meðtökum vér af Guðs hendi fyrir þeirra meðalgaungu? and- : fódur sálna vorra. Heyrið þá hvað Páll segir þér-um, 1 Cor. 9: ef vér þosum

fád yður þið andliga, er það þá mikid, að vér uppstærum yðvart þið lífþaniliga? Þú
 gældur allar skyldur prestinum, það er gott, hann kann ei meira að heima; en ef þú
 sér þinn sálusorgara naud líða, húngra, þyrsta edur klæðlitinn vera, og þú hjálpar þen-
 um ekki, ef þú hefir ráð þar til, þá hefir þú eingan-vegin lokid þína skyldu Guði, sem er
 bæði þinn og hans Drottinn; því ef Postulinn segir, að Guðs hjærleiki sé ekki í þeim, að
 svo breytir, við einhvörn annann sem naubstaddur er, 1 Jóh. 3, hvernig má hann vera
 í þeim, er svo gjörir, við sinn kénni-födur, sem þonum er framar öðrum vanda-bundinn?
 Hugsa því ekki með þér, ef þú átt fátækan sálusorgara, þann er rækir sitt embætti:
 hvað er mér vandara enn þeim, sem lifa í öðrum söfnudum? Þegar eg gæld og gef eins
 og þeir, þá hefi eg aflotid skyldu minni, því Guð hefir gjört betur til þín en hans,
 sem ekkert þarf af að leggja við sinn kénni-födur, þar hann hefir gefid þér orsök til að
 leggja skuld iun hjá sjálfum sér, ekki þess vegna, að hann kunni nokkru skyldugur að
 verða, heldur sakir sinna fyrirheita. Eg Páll hefi stríðað með minni eigin hendi, eg
 skal betala, sagði hann forðum í sendi-brefinu til Philemonem; en eg er Guð alleina
 ríkur, eg hefi talad fyrir munn míns eingétins Sonar, að einn vatns-drygður í lærisveins
 nafni skuli ei ólaunadur vera, segir Drottinn, Matth. 10. Sá sem vill sjálfum sér
 vel, hann gjöri vel við sinn kénni-födur; sá sem sjálfan sig elskar, hann elskar sálu
 sína; hver ed sína sálu elskar, hann elskar Guð, sem hana skapad og frelsad hefir; sá
 ed Guð elskar, hann elskar hans þénara; sá ed hans þénara elskar, hann sér ógjarna
 að þeir naud líði, ef hann fær við því gjört; þar-fyrir, sá sem vill sjálfum sér vel,
 hann vilji undir eins sínum sálusorgara, sem þonum er í Guðs stad settur. En Guð
 allsherjar, sá að er Faðir vor allra, hann stjórni ofs svo hér í náðinni, bæði yfirbed-
 num og undirgefnum, að vér þeckjum svo hver annann, að vér um síðir af þinum
 æðsta Biskupi og Hirðir sálna vorra mættum þeckir verða og innleiddir á land lifandi
 manna, svo þar verði eitt sauda-hús og einn hirðir. Það bænþeyri þinn náðugi Guð,
 fyrir Jesum Christum, amen!

Mag. Jóns Thorkelssonar Vídalíns

(Fyrirum Biskups í Eiláshóls-stífti)

Þúfs-postilla

innihaldandi

Predikanir

yfir

öll Hátíða og Sunnudaga Gudsþjón
árið um Fríng.

Síðari Parturinn

frá Trínitatis hátíð til Adventu.

11te Útgáfa.

Prentuð í Kaupmannahöfn hjá C. G. & C.

1 8 2 8.

A Trínitatis Hátíð.

Subspjallio, Jóh. 3 Kap.

Þánn tíma var þar einn maður af Þharíseunum, Nicodemus að nafni, einn höfðingi Gyðinga. Hann kom til Jesú á náttarþeli, og sagði til hans: rabbi! vér vitum að þú ert einn lærimeistari kominn af Gudi, því enginn getur gjört þau teikn, sem þú gjörir, utan Gud sé með honum. Jesús svaradi og sagði til hans: sannliga, sannliga segi eg þér, það enginn, nema hann, já ed fædist að nýu, fær að sjá Guds ríki. Nicodemus sagði til hans: hvornin má maðurinn endurfæðast, þá hann er gamall? hvört getur hann horfid aptur í sinnar móður kvið, og fædist svo að nýu? Jesús svaradi: sannliga, sannliga segi eg þér, nema það nokkur verði endurfæddur út af vatni og anda, þá kann hann ekki inn að ganga í Guds ríki. Hvað af holdi er fædt, það er hold, en hvað af andanum er fædt, það er andi. Undrast þú ekki, að eg sagði þér, að yður byrjar að fæðast að nýu. Vindurinn blæs hvar er hann vill, og þú heyrir hans þyt, en eigi veitst þú hvaðan hann kemur, eda hvört hann fer; svo er og sérhver af andanum fæddur. Nicodemus svaradi og sagði til hans: hvornin má þetta ské? Jesús svaradi honum og sagði: ertú einn meistari í Ísrael og veitst ekki þetta? sannliga, sannliga segi eg þér, að vér segjum það vér vitum, og vitnum hvað vér sed hefum, og vorn vitnisburd meðtakið þér ekki. Hafi eg sagt yður jafneska hluti og þér truid ekki, hvornin munud þér þá trúa, ef eg segda yður himneska hluti? enginn uppstígur til himins, utan sá, sem ofan sté af himni, Mannsins Sonur, sá sem er á himni; og svo sem Moyses upphóf höggorminn á endimorkinni, líka svo byrjar Mannsins Syni upp að hefjast, svo að allir þeir, sem á hann trúa, fortapist eigi, heldur að þeir hafi eplíft líf.

Exordíum.

Mikil var blindni heidngjanna forðum daga í Guds dýrkun; hinar vlsustu af þeim segdu, að eit mikil ríki kynni ekki lengi að standa fyrir utan einvalds-dæmi; þó skopudu þeir sér stál gudi til að stjórna allri veröldinni, svo sem einn væri ekki fær um að ráða fyrir því, er þeir þó af náttúrunnar ljósi þekja máttu, að hann sjálfur skapad hefði; og svo að þeir á einhvær hátt fengju smíðað sér einvalds-dæmi í heiminum, þó trúðu þeir, að einn væri þeirra meistur, sá ed öðrum stjórnaði, átti þó slíkt að vera eptir mannligum plágslb, svo að hann þurfti þeirra við á stundum, eins og Agameinnon Anna undirkonunga, þátt hann hétí hjá Gríckjum konunganna konungur. Þegar eg athuga þetta, þó kemur mér í hug það sem Páulus skrifar, 1 Cor. 3, að speki veraldar þessarar sé heimsta í Gudi; og undir eins brennur mitt hjarta í mér af elskunni til míns Skapara, að hann best opinnberað off, sinum vesælingum, það sem hulid var fyrir spekingum og vitringum, þar vér trüum á einn Gud þrennan í einingu og einan í þrenningu, hver ed eintís viðþarf, en allir hans, og er sjálf

ráði allra hluta bæði á himni og jörðu, svo sem Davíð segir í Ps. 115: vor Gud er á himnum og gíörir hvað þónum líkar. Þessarar háleitu Guðdómssins þrenningar vegliga þátt egum vér nú í dag að halda, á hverri oss verður þrúfast þáð evangellum, sem innibíndur þá þellu velgíörninga, er Gáðir, Sonur og heilagur Andi hafa veitt off syndugum mönnum til mífunar, þáð er endurgetningin og endurlausnin, af hverjum allt annað hángir, sem þinn náðugi Gud vill láta oss þjéna til fálubjálpar. Um fjálfa hlutina þess eg áður í þessari bók vilda talað; en þáð er merkiligt í þessu Guðspjalli, að þér kemur einn hófðingi Gyðinga, einn meistari í Ísrael, til að lara þessa þinnestu fræði af þónum, sem til þess var sentur ár Góðurssins flauti að opinnbera þana syndugum mönnum. Því viljum vér nú þér af arþuga: einn fróman, en þó fálssan lærfvein, og undir eins einn góðan og svo alvísan meistara, með þeim lærðómum, er þeirra samtál með sér færir. Styrk off til þessa verðs, gáði Gud! með náð þíns Anda, fyrir Sonarins forþnústu, amen.

Utléggín.

Þar var einn maður af Þharíseunum, segir textinn. Hvílíkan vitnisburð Drottinn gefur þessum flok, má allvða sjá í Guðspjallamannanna bókum, og þó eðl síðst hjá Matthy. 23 kap, hvar hann meðal annars kallar þá enturorma og nöðruthn; þó fanust þessi guðhráðði maður meðal þeirra. Þáð ord stendur stóðugt um ási, að þeðir Gud þá, sem hans eru, segir Þostulinn. Lær þáð af þessa góða manns dæmi krístinur maður, að ei samlagir þú þig vöndri veröldu þessari, þótt þú hljótir í henni að lífa. Þar var þó einn Abrahám í Gerar, einn Íóth í Góðóma, einn Hóbadía í Achabs húsi, einn Símeon, einn Zacharías, þessi Nicódemus og Jóseph af Arímarþía á Chrísti dögum, hverjir þínir síðustu tveir eðl samþýktust Gyðingum í lífáti Drottins, Lúk. 23. Svo varid yður og, börn mín! þér sem lífid í þrúfólfrí öld þessari meðal vor, en viljíd þó Drottinn óttast, að eðl dragíð þér of með henni, svo þér ei meðtakíð af hennar plágum, heldur stýníd svo sem ljós í myrkvum stáð á meðal þessarar þrúfólfrí kynslóðar, og trenslíð því, að sú alvölduga þæn, er Íreslarinn beiddi fyrir sínum lærísvéinum, hún nær og til yðar, ef þér óttíft Gud, þar hann sagði, Jóh. 17: eg bíð þig, Gáðir! eðl að þú takir þá burt úr þeíminum, heldur að þú varðveíftir þá fyrir þínum Vönda. Gjörinn er saltur, en fískarnir, sem þar inni lífa, þeir eru þó eðl saltir. Svo ega Guðs börn að vakta sig fyrir spillíngu þeíri, sem í þeíminum er af gyrdínni, svo sem Pétur að orði kemst, þótt þau verði að synda í gegnum þenna fíla damm, á meðan Gud vill reyna þau með því að hórfa uppá alla þá óháfu, sem þar inni frámín verður. Þessi maður var einn hófðingi Gyðinga; án efa einn af þeim 70 öldungum þess mífla ráðs; samt var þónum svo mjög gefíð um velferð fálar sinnar, að hann þóttísteðl of-góður til að lara af Jesú, hvern hans lagsmenn kólludu vínsvelg, vín tollþeímtumanna og berfýndugra. Hvað gjöra þeir þér á móð, er sig kalla hófðíngja meðal vor, og eru þó vesalíngar að reífta hjá Nicódemó? eg voga að segja, þeir víta eðl sumir hvað þeir ega að trúá; fræðin hafa þeir lært að sönnu, en eg þeðl þá, sem eðl stílla öllu meir í þeim, heldur enn gélðíngur drottíníngarínnar Candaces í spáðómi Esajæ; en hvert þeir eru svo leíðítamir til að láta sér undírfólfa, svo sem hann var, þegar Þíllíppus til hans kom, Act. 8, þáð bíð eg þá að hugleíða, sem jafísvel þata sína sáluforgara fyrir þeílsufamlígar kéníngar og þótt sumir af þeim megi víta að nöðru leíti,

hvað þeir ega að trúa og gjöra, þá mega þeir þó ekki samuleikann heyra af Prestsins munni reibilaust; meðan hann þegir yfir lýtum þeirra og flómmum, þá er hann Guds engill, en tali hann um nokkra óhlutvendi, þá sturlar hann Ísrael, eins og Elías, 1 Kex. 18; hann stýft undir Chaldeos, eins og Jeremías, Jer. 37, og verður allt til saka fundid. Gud betri þessa tíma! Talid það sem oss er þóknaukt, sögdu Júdar forðum; sú eld er apturkomin, spáðómur St. Páls er réttur; þeir samanhruða sér lærendum eptir því sem eyrun klæja; menn láta svo dætt að lestum sínum, eins og móðir að einasta syni, jafnvel þótt þeir séu bæði margir og ljótir; menn elska sínn eginn þræll, eins og sjáaldur auga síns, svo eru menn viðkvæmir, nær hann snertur er, svo sem væru það sár; og að mestu leiti eru vorir höfðingjar svo lyndir, eins og Jóachim konungur, þá hans þénari Júdí hafði lesid honum þrjú eða fjögur blöð af spáðómi Jeremíæ, þá skar hann bókina í sundur og kastadi henni í eldinn, Jer. 36; eg ætla þá einu gildri, þótt allar bækur væri brendar, sem hljóða um Guds ótta, og allir munnar tilbýrgdir, sem þar um tala.

Nicodemus kom til Jesúm á náttarþeli; án efa fyrir ótta sakir, eins og Jóseph af Arimathía, er var heimugligur Christ; lærifveinn, sökum hræðslu við Gyðinga, Jóh. 19. Beikleifi fannist nokkurt hjá þessum góðu monnum í slíku, og þó var það upphaf til þeirra hjálpræðis. En þú, sem engan þarft að óttast í því að fylgja Christo eptir, tak þér dæmi af Nicodemó í því að vilja læra af honum, og þeim sem hann þefir í sinn stad sett, en ekki í því að fordæf verslðina að slíku. Það er andráðid af samtali Drottins við hann, að hann þefir ekki verid mjög fróður í kristinnuðómnum, þegar hann fyrst kom, en ekki varði það lengi, þar til hann vogadi að forsvara Christum berliga í ráðinu, er hann sagði: dæmte nokkud vort lögmal manninn, nema hann sé áður heyrður, Jóh. 7; og mátti heyra þar fyrir: ert þú og vordinn Galíleus? sem var hin mesta smánn meðal Gyðinga. Það mátti sýnast, að úti væri með Christ, þegar hann var svo sem illtræðismadur til danda dæmdur og á gálgann uppfestur, hvar hann lét sitt saklausu líf. Ekki er líklegt, að þeir Jóseph muni hafa verid fróðari um upprifuna, heldur enn lærifveinarnir, samt voguðu þeir að greptu hann, og verðu þar til fémunum sínum; svo er Gud krotfugur í góðum vilja, þótt veikur sé. En þú, sem vordinn ert sannfróður um dýrd Drottins í hans upprifu, og veitst, að hann situr til Kraptarins hægri handar, breitt eptir Nicodemó í þessu, og lát þér einkis mál svo skylbt vera, að þú astrækist rétt að gjöra; lát enga veraldar magt svo ofbjóða þér, að þú í minnsta máta skérdir dýrd þíns Guds, í því að fremja það eptir mannanna bodi sem hann bannad þefir. Ó! hverfu sávisir og ónýtir eru allir þeir, ed kalla sig óhulta, nær þeir gjöra allt hvað þínn völdugi býður þeim. Hefri þeir hvað Drottinn segir, fyrir muun Jóphóníæ, kap. 1: eg skal á þeim degi straffa alla þá, sem stæðva yfir þræstulda, hverjir ed uppfylla hús drottna sinna með ráni og svikum. Sama er um allt annað að segja, sem nokkur ofríkismadur býður á móti Guds bodi, hvert hann er harri eða lægri stéttar. Þannig var nú Nicodemó háttad, sem áður er sagt, þá hann kom til Jesúm; en hvert enrendid verid hafi, er andsært af lausnarans andsvari, þó ekki standi hans spurnung úþryggiliga í Gudsþjallinu; hann þefir án efa viljad fræðast af Drottinu, með hverju móti hann kynni Guds ríki að erfa; en Drottinn, sem allt vífsi hvað með honum bjó, hann

svavar honum eðfi eins og hinum ríka hngismanni, hjá Matth. 19, er frétti hann að, hvað hann gjöra stýldi svo hann mætti eignast eylist líf, hverjum hann vífadi til logmálfins, af hvers verkum enginn kann þó hólpinn að verða; hvar fyrir? af því hann þótrist logmálid uppfyllt hafa; eðfi svo sem Þharifeis og Heródis þénurum, er komu til hans með viðlíkum formála og Nicódemus, en þó fullir af undirhyggju og fláttskap, og spurdu að, hvert að leyðist að gefa Kénfaranum flátt eður ei; eðfi svo sem kennimóunum og öldungunum, er spurdu hann að, af hverjum myndugleika hann kenti, Matth. 21. Drottinn vífsi, að Nicódemus var í logmálinn nógu fróður að Gyðinga plagsid, því hann var einn meistari í Ísrael; þar fyrir tesur hann eðfi að undirvífa honum í því, sem honum var ábóta vant, og opnadi honum enar fyrstu dyr líffins vegar, sem er endurfæðingin, með þessum ordum: nema að einhver fæðist að nýu, þá kann hann eðfi að sjá Guds ríki. Sér af má sjá, hversu megent fáfræði að drottinad þesir meðal Gyðinganna í andligum efnum þegar Chrístur kom; það sýnir, að þeir hafi eðfi þeðt upprunasýndina, jafnvel þótt þeir mættu lesa hjá David, Ps. 51: í syndinni em eg alinn, og í syndinni hitnadi minni móður með mér; eðfi endurfæðinguna, eður atlab, að umskurnin mundi vera þennar meðal af Gudi tilfíðað, heldur svo sem noðurskonar útvortis teifu, með hverju Ísraels fólk væri aðgreint frá öðrum þjóðum, þar þó Moyses segir þeim berliga, Deut. 30: Drottinn mun umskera þitt hjarta og þíns fæðis hjarta, til að elska Drottinn Gud þinn af öllu hjarta þínu og af allri öndu þinni, svo að þú lifir; hvar ei kann að vera annað meint, enn það, sem Páulus umtalar, Róm. 2, er hann nefnir umskurn hjartans, sem er í andanum og eðfi í bókstafnum, hveurrar lofsit eðfi er af mönnum, heldur af Gudi. Ut þessari villu vill nú Drottinn fyrst hjálpa Nicódemó; og megum vér krítnir menn ódandligar þackir Gudi kenna, eðfi einasta fyrir það hann þesir endurgétid ofs til einnar lífandi venar, sem Petur að orði kénst, 1 Pet. 1, heldur og það, að hvert barnid á meðal vor á kost á, að nema þá þimnefðu speki um endurgétninguna og þennar krap, sem þessi þálarði öldungur vífsi eðert af. Gud gaf að bæði kénifedur og foreldrar þesdu svo mikla ástundan á að brýna þvilíkt fyrir sínum börnum og hinum einfeldu, svo sem það er ljóst í Guds heilaga orði, þá mundu menn eðfi svo optliga fleða sitt skírnarflæði, sem menn gjöra, þá mundum var þafa meira traust í mótgáningum og í freistingunum af því, að vér erum Chrísto innplantadir og settir í hans ríki, og krapur skírnarinnar mundi frammar auglýfa sig í endurnýtingu lífdaganna og deyðingu holdfins, heldur enn almenniliga stædur. Það er merkiligt, að Endurlausnarinn brúkar þetta ord: að fæðast að nýu. Skírnin er eðfi neinn stundar þvottur, er gjöri mann þreinan um sinn fyrir Gudi, heldur verður þinn skírdi ný fíepna í Guds augliti; og þar fyrir kallast það endurgétningar laug, Tit. 3, hveurrar krapur varir um allan þess aldur, er eðfi afrækr sinn skírnar fátmála, heldur kostar kapps um að endurnýja hann, með betrun lífernifins, dagligana. Sjáid til, börn mín! madurinn fæðist í þeiminn daður í uppruna syndinni, blindur í sínum fálshjálpar efnum, því holdligur madur fíynjar eðfi hvað Guds Anda er, segir Páulus, 1 Cor. 2; er það eðfi þá að fæðast að nýu, að heilagur Andi í skírninni upphýfir hugstotid; endurskapar viljann og gefur ofs nýjar andligar gáfur, að vér fáum fæð Guds ríki, þeðt það í trúnni, fannínt því er um

það talad verður, að vér leitum þess, langar eptir því og æðlumst það um síðir? Þvöð émoguligt er haldi og blóði, svo sem Postulinn vottar, 1 Cor. 15. Spekingarnir segja, að maðurinn sé maður fyrir sálarinnar skuld, því annars veri hann ekkert af kvikindunum; svo er hann og Guds maður alleina fyrir heilagan Anda, er vér í skírinni meðstokum, annars er hann eð einasta skynlaus, heldur og dauður í andligan máta; því er þetta Guds verk rétt kallad endursfæðing. Í annan máta er ofs kunnugt, að vér fæðumst í þeirra þenna börn reidinnar, sem Pálus skrifar; þannig er vor náttúrlig fæðing; en í skírinni verðum vér Guds börn, þar verða ofs fyrir alls ekkert, alleina fyrir Jesú Chrísti forþéttu, syndirnar fyrirgefnar, en vér réttlættir fyrir hans náð og til arfs teknir með Guds Gnúi, því svo útmálar Pálus endursfæðinguna, Tit. 3; segid mér, er eðli slíkt að ný fæddur að vera? Í þriðja máta innibindur og skírni í sér ávæxt endursfæðingarinnar, sem er endurnýningin, hver eð dagliga á fram að koma og í væxt að fara, fyrir hverja maðurinn endursfæddur verður ein ný stefna, 2 Cor. 5, skapaður í Chrísto til góðra verka í skírinni, en íslæðist dagliga einum nýjum manni, sem endurnýst eptir hans mynd, er hann skapað hefir; og í þessu þrennu er endurgétningin fólgin, hverja Drottinn vill teiknad hafa, með því orði: að fæðast að ný. Þó skal enginn svo dáfugur vera, að hann meini, að það uóg sé, að fara börnin á kyrkjuna og láta þau þar vatni ausa og tala Guds ord yfir, en aldrei síðan vekja í þeim krap þessa himneffa meðals með gudrækiligri uppfræðingu; hól-anligrari væri að kasta þeim út á mörkina og láta uppeta af vörðum, sem þó er þinn versti glæpur, heldur enn að ala það upp, sem Gud skapaði í móður-lífi og endurskapaði með heilögum Anda í skírnarlauginni, Fjandanum til þjónustu, og þonum í bráð, sem er Guds svarinn óvinur. Umstörinn var Nicodemus, endurgétinn var hann eptir þeirri Guds skíðan, sem varði allt til Chrístum, en þó var hann svo ófróður um sjálfs síns endursfæðingu. Meinar þú að barni þínu, sem kannst aldrei fær að heyrja nema fávitskuna, því muni betur farnast, enn þessum lærða manni, nema þú alir það á hinni þreinu og skynsamligu mjólt Guds orða, sem Pétur umtalar, 1 Pet. 2, ef þú ert fær þar um? og fært þú eðli, sem eg dylst eðli við að margur muni vera, hvað Gud betri, þá skammast þín eðli að gánga með Nicodemó, jafnvel á náttar-þeli, það er heimugliga, ef þú blygðast við að gjöra það opinnberliga þar þú ert gamall vordinn, til Chrísti þenara eður annara, sem betur vita, til að læra fræði þá, er þú mátt eðli án vera, svo þú fátir hólpid bæði þinni og svo þeirra sálum, er þér er tiltrúad, nema þú viljir kveljast ásamt þeim í enlífum helvítis lega, sem Gud hafði bodid þér með kristiligrari uppfræðingu til himnaríkis að leida. Eðli fær Nicodemus þetta svo bráðt stílib, er Jesús sagði þonum, og því talar hann um hólðliga fæðingu; þonum þótti það ofgar, að maðurinn skuldi hverfa aptur í sinnar móður-urkoid, nær hann er gamall, og fæðast svo að ný; en þótt það væri svo langt frá hans þánka og yfirgengi hans skynsemi, er Jesús taladi, samt forlatur hann eðli Drottinn að heldur, og vill heyrja meira þér um talad. Olífur var hann þeim, sem á vorum dögum eðli vilja láta sér í Guds orði undirvísa; St. Páls spá er rætt á þeim, er hann segir, 2 Tim. 4, að þær tíðir muni koma, að þeir muni eðli líða heilsusamligan lærðóm; þeir þlaupa í felur nær þeirra kristinnðóm á að rannfaka; þeir skjóta börnum sínum undan, nær

þvílæti skal um hönd þessa; þeir þæða að kúnnendunum, nær þeir í lítu vilja gjöra sitt em-
bætti, og þrösa því hver fyrir öðrum, að þeir á einhvern hátt hafi getað sloppið frá því að
láta leiðsegja sér til himnaríkis. Þetta gjöra noðrir af þeim á meðal vor, sem bæði eru
stírðir og gánga til Guds bords þrífðar, fjórumsinnunum á ari hverju, en reidast Guds þén-
ara, ef hann vill eðli leisa þeim og börnum þeirra að eta og drecta hold og blóð Drottins
sér til forðæmingar. Þú vírfyrirgur! munt þú þá heldur vilja til helvítis fara og þar
enlæfliga brenna, enn að ljá eyru þín heilsusamligri kunníngu, svo þú megir þinna sálu-
hlálpur meðala verðugliga njótandi verða? eður villt þú leida þinn kunnifödur í þann sál-
arvöða, að hann hafi altarid til að synða, eins og Ephraim? Það gjöra þó allir þeir,
eð þá vísitandi til altaris taka, sem þess óverðugir eru. Eðli stýggist Drottinn við þessa
einfeldni Nicódemí, hann vill eðli þenna brákaða reyr í sundur brjóta, heldur til þess að
uppræta þessa fávíttu úr hans hjarta um líkamliga fæðingu, þá segir hann hvernig þess-
ari andligu endurgetúngu sé varid, með þessum ordum: nema að einn endurfæðist af
vatni og anda, þá kann hann eðli að inngánga í Guds ríki. Hann blefsaður hafði þá
allareidu stíraft látið nær þetta stæði, og Jóhannis stírn þess Nicódemó alkunnig verid;
þá var og logmál umsturnarinnar asmáð, svo að í Chrísto góldti hverki umsturn né yfir-
húð, því tími endurbótarinnar var kominn, sem Pálus umgétur, Heb. 9; en stírnin var
áptur í þennar stad innsett, og Drottins kvöldmátið stóminu síðar í stáðinn páskalambs-
ins, hver eð vara mun ásamt stírninni þar, til versld þrýtur; þess getur Pálus, 1 Cor.
11, er hann býður, að vér með þessu himnefka gestabodi skulum kunnigjóra dauda Drott-
ins, þar til hann kúmur. Til þessarar alvísu ráðstofunar þinnar háleitu Guddómsins
þrenningar, vssar nú Frelsariinn þessum sínum lærifvein, og leggur orsökina til, sem
þessi góði maður þessir eðli áður stýnjad: hvað sem af holdinu er fædt, það er hold, en
hvað sem af andanum er fædt, það er andi. Það er upphaf kúnnundómsins, að mad-
urinn víti eðli einasta, að hann sé spíltur að noðru leiti af upprunasýndinni, heldur og
eldungis í sýndinni daður, svo að vor náttúra verður að endurfæðast með öllu, hvað
smöguligt er að sté kúnni, nema fyrir almættis krapst Guds er manninn í fyrstu skapadi
réttan eður heilagan, svo sem þinn vísi Salómon að orði kemst, Pred. b. 7; og þessvegna
þessir vor góði kunnifadir Lútherus látið logmálið undan gánga öðrum þortum kúnnilígs
lærdóms, að vér af því kunnnum að sjá vorn holdligan saurngleif, svo það yrdi þannig vor
ríptunar-meistari til Chrístum. En hvað sem af andanum er fædt, það er andi; það er,
það sem endurfædt er og af Gudi fædt, Jóh. 1, í hverjum Guds fæði er, 1 Jóh. 3,
það er andi; eðli svo, að holdið umbreýstist í anda, heldur verður sá þinn sami andligur
maður, eins og Adam varð að lífandi sál, 1 Cor. 15, það er, lífandi maður; hann
verður einn andi með Gudi, ef hann áþángir þonum, 1 Cor. 6, og föttredur eðli Guds
sáttmála, jafnvel þótt eðli sé þess von í þessu daudliga holdi, að vér albeillis andligir verð-
um; því er sú glíman á milli holdsins og andans, er Pálus svo optliga talar um. Það
stæður fyrst í upprísi réttlátra, að vér andligir verðum til fulls, þá munu vorir líkhamir
andligir og englunum jafnir verða, og vorar sálir eitt með Gudi, sem verða mun allt í
öllu á því gleðinnar landi; því nefnið þú og endurfæðing hjá Matthy. 19 kap, það

er, uppreisn allra hluta, svo sem Pétur þad kallar, Act. 3. Vissi Drottinn að ei mundi Nicódemó skiljast þetta enn nú, því segir hann hér strax eptir: undrast ekki, að eg sagða þér, að yður byrjadi að mnu að fæðast; og ekki einasta segir hann þad, heldur þar að auki framsetur hann eitt ómótælanligt dæmi uppá fávísfn hans og annara dauðigra manna, sem langt eru frá því að skilja þá hluti, er þeir dagliga umgánga, afhjeldur að þeir skynja muni þá himnesku, er svo langt yfirganga mannligan skilning: vindurinn blæs og þú heyrir hans þyt, o. s. fr. Drottinn blæs á larisveinana og sagði: meðtafið þér heilagan Anda! H. Andi kom í sterkum vindi yfir postulana á hvítasunnudögum. Svo tekur nú Frelsariinn hér dæmi af þeim hlut, sem andanum var líkastur, til að hjálpa fáfræði þessa einfalda manns. Vér heyrum allir vindinn þjóta, vér finnum hans megn á lífhamanum, enginn sér hann þó, enginn veit hvar hann hefir sín upptök; vindurinn blæs á sömu stundu í ýmsum stöðum, af austri og vestri, af nordri og sudri; seg mér, hvar þafa þessir vindar sín upptök? hvort fara þeir? hvar flotar þeim? fyrst enginn hefir enn nú fundist svo vís, að hann geti sagt ofs þad, hverfu minnum vér þá skynja þad, sem miklu meir yfirgengur vörn skilning? En svo eru og allir þeir, sem af andanum eru fæddir; þeir finna Guds anda hræringar í sálu sinni, þegar hann straffar syndina, uppvækur ydrana, lifgar trúna, kveikir elskuna, eblir þólinnmæðina og verkar aþrar kristiligar dygdir. Vér vitum og, að hann er frá Gudi kominn, af því ritningin hefir sagt ofs þad; en hvornig hann er frá Gudi útgenginn og í hjartad komminn, þad vitum vér ekki, því Guds ríki kemur svo þad verður ekki adgætt, segir Frelsariinn, Luk. 17; ekki heldur vitum vér hvort hann fer, því andinn fer í burt og kemur inn aptur. Vér vitum að hann færir ofs inn í enlíft líf, ef vér floðvum hann ekki; en þad líf þeckjum vér ekki, nema svo sem fyrir spegil og í ráðgáfu, því þad er óshýnligt enn nú, hvað vér verða munum, og vort líf er fólgið í Gudi, Eól. 3. Þar fyrir, sá sem finnur verkanir H. Anda í sálu sinni, og vill þó ekki endurfæðingunni trúa, þad er eins og vilði hann neita því að vindurinn blési, en gæti þó ekki sjálfur á jörðinni staðið fyrir ofvirdi; ef vér því neyðumst til nátturunnar verkan að trúa, þótt ei skiljum vér hennar orsök eða upptök, því skyldum vér ekki gefa vora skilningu fangna undir þlýðni trúarinnar í andligum efnum, sem svo miklu eru óskiljanligri.

Ekki ber Nicódemus á móti þessum vísðómsfulla sannleika, er Drottinn taladi, en þó vill hann fræðast gjör þér um, og því segir hann: hvornig má þetta ské? Þar fyrir tekur lausnarinn til þess, sem sterkast var, þad var hans egin vitnisburður, sem er í Fæðfins stauri: sannliga, sannliga segi eg þér, vér vitum hvað vér segjum, og vitnum hvað vér sed höfum. Engin rök eður vitni eru svo sterk sem þetta, Gud hefir þad talad; því sagði Jesús forðum við Gyðinga, Jóh. 8: þótt eg beri vitni af sjálfum mér, þá er þó mitt vitni stöðugt. En þetta vissi Nicódemus ennþá ekki; hann sagði að sonnu í andverðu samtalinu: meistari! vér vitum þú ert einn lærifadur af Gudi, því enginn kann að gjöra þau verk, sem þú gjörir, nema Gud sé með honum. Þessi hann sagði: í honum, þá hefdi hann rétt talad, en svo var hann enn þá ekki upplýstur; þó byrjadi honum að trúa Christó, þar hann játadi, að hann væri af Gudi, og gjörði svo mikil fraptaverk. En Drottinn lét hann ekki lengi vada í villu þessari, heldur skirir honum berliga frá, hvar

hann sé, segjandi: enginn mun uppfara til himins, nema hann, sem ofan sté af himni, Mannsins Sonur, hver að er á himni. Þetta orð, að uppfara til himins, merkir í ritningunni að rannsaka Guds leyndarráð; svo segir Ugur um Etlíel og Ucal, Orðsko. 30, það er um hann, sem heitir Gud með oss, og sá máttugi, það er Christur: hver mun uppfara í himininn og ofan þáðan? Það er, hver mun Guds leyndardóma rannsaka; þar um talar svo Moyses, Deut. 30: það boðord, er eg byð þér í dag, það er ekki hulið fyrir þér, edur langt í burtu, það er ekki í himninum, svo þú segja þurfir: hver mun fara fyrir oss upp í himininn? Þau orð útleggur St. Páll, Róm. 10, þegar hann hefir áður talad um leyndardóm mannsins réttlætningar fyrir Gudi, Kap. 9: þú skalt ekki segja í hjarta þínu: hver mun fara fyrir oss upp í himininn? Það er að toga Christum ofan úr hæðunum; hvar fyrir? Því hann var einusinni ofan til vor keminn, og færði oss þessa himnesku speki úr skauti Fæðursins, því þurfti enginn upp aftur að fara í himininn til að rannsaka Guds vilja um mannsins sálhjálpi. Það er hið sama, sem Drottinn segir hér Nicodemó: eg, sem að við þig tala í líkingu syndugs holds, að hegðan fundinn sem maður, og er ofanfomin af himni af míns Fæðurs skauti, eg veit hvað eg segi og vita hvað eg séð hefi: enginn annar mun uppfara í himininn til að rannsaka Guds vegu: nema eg, sem nú er á himni, þótt eg hér við þig tali, því byrjar þér minnum orðum að trúna, ef þú villt hólpinn verða. Þessi er efalaust meining Frelsarans, því enginn hefir um aldur Gud séna; sá eingetni Sonur Fæðursins, sem er í hans skauti, hann hefir oss það epinnberad, segir Jóh. Kap. 1. En líka sem Moyses upphóf hogorminn á endimörku, svo byrjar Mannsins Syni upp að hefjast, segir Frelsarinn. Einhver mætti aðspyrja: hvað kemur þessi fyrirmyndan hér við? Enginn er betri, kristinn maður! í öllum sjárfjóðum ritningariðnar, enginn sem betur blyði uppá það efni, sem hér var umtalad; því valdi Frelsarinn hana til að samfara Nicodemum með, hver hann vissi að var uppræddur í logmálinu. Pállus segir, Heb. 9, er hann þýðir gamla testamentsins fórnir uppá Christum, sjálfur Gýðingur fyrir öðrum Gýðingum: hverfu miklu framar mun þá blóðið Christi, segir hann, sem fyrir þinn eynífa anda hefir fórnfært sjálfan sig ófleckaðan Gudi, hreinsa samvitstu vora af dæðligum verkum til að þjóna Gudi lífanda. Segid mér! hvar verða vorar samvitstir fyrst hreinsadur? í skieninni; þar fyrir kallar Petur hana sáttmála góðrar samvitstu; fyrir hvað verða þar hreinsadur? fyrir Jesú blóð; sem vitanligt er af Postulans orðum, er strax voru lesin; hvar gaf Frelsatíðinn það úlf: í græsgarðinum; í þing-húsi Pílati, en allra helst á krossins gálga, því þar blóðdi sjálfu lífinu til ólísis, og dauði hans var fullkomnan vorrar hreinsunar; því sagði hann undir andlátid: það er fullkomnad. Hver fyrirmyndan gamla testamentisins blyðir nú best uppá krossfestingu Drottins? engin betur enn þessi, nær Moyses eptir Guds boði upphóf eyðorminn á endimörku. Moyses heingdi orminn uppá tréð; svo er og Jesús á gálganu uppheingdur; uppá tréð bar hann vorar syndir, og festi þar handskriftir sín, þá sem hið ofst var, Eol. 2. Í þeim ormi var edert eptir, þótt hann væri hinna öðrum lífur; Guds Sonur er að allri hegðan fundinn sem maður, þó áu syndar;

hann er fyrir ofs synduga orma maður og efi maður vordinn, jafnvel þótt hann væri breinn og heilagur og fráfallinn syndurinn; já, þótt hann efi vissi af synd, þá gjörði Gud hann að synd, svo vér yrðum Guds réttlæti í honum, 2 Cor. 5. Allir þeir ed litu þann eyrorminn, sem Moyses uppfesti, þeir urðu læknadir af eyturorma bitinu; þú minn herra, Jesú! ert á tred upphafinn; svo að allir þeir ed þig líta trúarinnar augum, þeir verði læknadir af því biti, er hinn slagi heggeomur, Djöfullinn, beit vora fyrstu móður með, og ofs síðan dagliga bitur; því segir hér og í gudsþjallinu: svo byrjar Mannsins Syni upp að hefjast, svo að allir þeir, sem á hann trúa, fyrirfarist efi, heldur hafi enlist líf. Þú hefir sagt, Drottinn minn! ef eg upphafinn verð, mun eg draga alla til mín, Jóh. 12; það er efi Gyðinga einasta, heldur alla þá, af öllum þjóðum, sem þinn Fadir hefir þér gefid. Soo drag ofs þá, herra Jesú! sem búum í þessu sæta landi, hverja þú eins vel lenst hefir með þínu dýrmæta blóði og adrar þjóðir, drag ofs, segi eg, undir þinn kross, ef þér svo líkar, já, uppá krossinn með þér, ef það má til þinnar dýrðar gagna og vorrar sálshjálp, það er ofs fyrir minnstu þínum minnstu vesælingum. Vér vitum þú sagdir við Gyðinga: þegar þér hafid Mannsins Son upphafid, þá munud þér þekja að eg em hann, Jóh. 8. Því trúum vér að þú ert, Drottinn minn! að sigrudum dauða, Djöfli og helvíti, yfir alla himna hafinn í þína dýrð, til að búa ofs þar víst í þíns Föðurs húsi. Drag ofs þágangad með þér, ó, herra Jesú! svo að hvar sem þú ert, þar megi og þínir þénarar vera. Þér, með Föður og heilögum And, sé vald, heidur, dýrð og kraptur, þú háleita Guddómsins þrenning! um aldir alda, amen!

Fyrsta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Lát. 16 Kap.

Þ þann tíma; Jesús sagdi til Þhariseanna: þar var einn ríkur mann, sem flæddist perli og purpura, og lifdi hvorn dag í vel-lýstingum praktugliga; og þar var einn þurfa-maður, Lazarus að nafni, hver ed uti lá fyrir hans dyrum, fullur kauna; hann gæntist að sedja sig af þeim molun, sem fellu af bordin hins ríka; þá komu hundar og sleiktu hans sár. En svo stædi, að hinn voladi andadist, og varð borinn af englunum í fadmi Abrahams; en hinn ríki andadist líka, og var greftráður. En sem hann var í helvíti og kvölunum hóf hann upp sín augu, leit Abraham á lengdar og Lazarum í fadmi hans; því kalladi hann og sagdi: ó, fadir Abraham! miskuna þú mér og send Lazarum hingað, að hann dreyi þínu fremsta síus fingurs í vatn, og læli tungu mína, því eg kvælst í þessum loga. Og Abraham sagdi til hans: sonur! hugleid þú, að þú medtokst þid goda í lífi þínu og Lazarus líka þid vonda, því hlýtur hann nú að huggast, en þú að kvælast. Fram yfir allt þetta er á millum vor og yðar mikid djúp stadfest, svo

ad þeir, sem hédan vilja fara til yðar, gétu það ei, og eigi þeir heldur þaðan frá yður upp til vor komist. Og hann sagði þá: eg bid þig, fadir! ad þú sendir hann í míns föðurs hús, þvíad eg hefi sinum bráður, það hann skiri þeim frá, svo ad eigi komi þeir í þenna kvaðastad. Og Abraham sagði til hans: þeir hafa Moysen og spámennina, heyrir þeir þeim! En hann sagði: nei, fadir Abraham! heldur ef nokkur framlidinnna færir til þeirra, þá mundu þeir yðran gjera. En hann svaraði honum: ef ad þeir heyra ekki Moysi og spámennunum, þá munu þeir ekki heldur trúu, svo ad nokkur framlidinn upprifi.

Exordium.

Vilji yður audur til, þá þeingid ekki hjartast þar við, segir Davíð, Ps. 61; ekki fordæmir þann audinn í sjálfum sér, heldur ósmíða elstu á þennum. Ríksdómurinn er góður, þeim er vort kann ad brúta hann. Audur er að þeirra bluta sem gjöra skal, segir Eicéró; orlátur maður félaus, hann er einn og einn kappi vopnlaus. Eðjan, sú er lagði einn þensing í Guds ríktuna, hún lagði ad sonnu meira, enn allir hinir ríktu, því hún gaf af fátækt sinni, en þessu þeir eins mikib gífir af sinni aublegð, eptir því sem tala rann til, þá mundi það og af Drottini ekki síður vel hafa þegid verid. Þæri ríksdómurinn ekki Guds blessan, þá mundi hann ekki hafa þeitid þennum til launa sínum elstendum, er varðveita hans bodbord, og ekki samt ástvinu sína þar með. Abraham, Ísak, Jakob, Jóseph, Barzelai, þin Súnamísta, Jóseph af Arimatía og aðrir miklu fleiri, voru ríksmenn og þó Guds vinir kalladir; eru því audæfin stór óstgjöf Drottins; því segir Salómon, Orðkv. 10, ad blessan Drottins gjörir ríktu, og hörmúngin muni ei nálgast þá; þau eru rettvisum manni til mikils heidurs; því segir hann ennþá aptur, Orðkv. 14: audæfi hins vísa eru hans kóróna; með þeim kunnum vér löndum og löbnum ad hjálpa; með þeim skúm vér sett börn vor og náunga til menta og mannfosta; með þeim kunnum vér ad bjarga náunganum í sinni ángist; með þeim gétum vér ablad oss féssjóða á hinnum, ef vér stundum eptir ad vera ríktir í góðum vertum, 1 Tim. 6, svo þeir meditati oss í eplissar tjaldbúdir, ef vér gjörum gott þar af í sannri trú og í Guds nafni; hvar fyrir ad sá, ad fátæktum gæfur, hann lánar Drottini, og hafa menn aldrei betur varid fé sínu. Svo eru nú audæfin stórt Guds lán og hans elstu merk, nær þau réttu fengin eru og rétt brútuð. En svo sem þau eru þinum frómu og rettvisu til mikils heidurs, svo eru þau og þinum ógudliga og ógjarna nærsta óþerf og skadsamlig; því segir Drottinn, ad ránglætissins féssjóðir sku eldur í húsinu. Já, þótt einn sé vel kominn ad aub sínum, en brútar hann þó Gudi til stýgðar, til óþóss og metnadar, til ad undirþrýssa þinn vesala og líttmagnan, og heldur þennum til skurs og inni fyrir vertamanninum og þinum fátæka, sem Gud þessir skipad ad ala, þó er hann bálvaninni undirvorpinn; þess gétur þinn Vissi með þessum ordum: sá ad prettar hina réttlátu á vondum vegi, hann mun í sinni glötun þræpa og þinir einföldu munu eignast hans góts; já, svoðdan aublegð er hverju volaði argari, svo það er löngdómur ad fara á vonarvöl alla æfi sína hjá svoðdan ríksdómi. Í þessa dags evangelió verda oss fyrir sjónir settir tveir menn, einn ríktur, annar fátækur. Vör viljum í Guds nafni skoda: 1) dæmi hins ríkka, og svo hans afdrif; 2) hins fátæka, og svo hans endalok. Þú góði Gud! sem allætna ríktur ert, hjálpa oss með ríksdómi náðar þinnar, ad gjöra þetta verk í þínum ótta, fyrir Jesum Christum, amen!

Utleggningin.

Þar var einn ríktur maður, segir textinn. Ríksdómurinn kann engum af sjálfum sér ad banna inn í þinnaríkti, svo sem í inngáninginum sagt er; því sjáum vér og í gudspjallinu

hinu fátæka Lazarum í skauti hins ríka Abrahamis. Tökum vanbrúkunina í burt, og mun andurinn eðli skada; gjörumst ríkir í góðum verkum, og mun það nokkud til himnaríkis gagna; en það vantadi þenna ríka mann. Hann klæddist pelli og purpura, segir textinn. Þell var einn vesnabur forkunnað vænn og gullþægur haldbinn, hann er nú eðli að fá í heiminum; sama er um purpurann að segja; það var einn litur forköstuligur, tilbúinn úr skelfiskjar blóði, og er nú eðli að finna í veröldinni. Hverttveggja þetta var konunga búnaður og annarra höfðingja, og leifdist ei múgarnum að bera; þannig var Arónis búnaður og höfudpresta Gyðinga, Exóð. 28; svo var Jóseph klæddur, Gén. 41; þetta skart bar Daniel, Dan. 5; þannig var Mardocheús búinn, Est. 8. En um þenna ríka mann stendur eðli í guðspjallinu, að hann hafi nokkur þess háttar maður verid; það er og eðli líklegt, því Frelsariinn mundi ei hafa til þess tekið; að hann hefði svo verid í skart búinn, hefði hann verid höfðingi nokkur, þeim er sömt hefði að bera svo dýrmat klæði, og var í þessu eðli lítill ofmetnaður. Satt er það, að klæðin gjöra engan vonda né góðan af sjálfum sér, en fatnaðurinn er mannum gefinn til að stjóra blýgðan sinni og varðveita líkhamann frá kuldanum; því mátti það sýnast, að fá sem léppist við að búa sig tíuglugar, heldur enn virðingu hans sómir, að hann gjöri það annaðhvort fyrir lauslætis eður metnadar sakir, og er hverttveggja stór synd í Guðs augliti; fyrir því mun það ei syndlaust vera, er menn brúka til þess að ebla þessa lesti með. Mismunur í klædnadinum á að vera, og var forðum til að aðgreina virðingar manna; og svo er ráð fyrir þessu gjört í landsögum vorum; hvað sem þar fram yfir er, það er ófidssemi og ránglæti, því það er að taka sinn rétt frá þeim sem æðri eru, að svo miklu leiti sem þessum hégóma nemur. Eg vil segja, hvert sem að einn er kostum búinn eður ei, þá syndgar hann, ef hann klæðir sig betur enn hans standi sómir; sé hann vel að sér um marga hluti frammar æðrum, þá spillir hann mjög svo ágæti sínu, ef hann meinar það verði ágætara fyrir búningans skuld, því Salómon í allri sinni dýrd var eðli svo strýddur sem eitt af ærfins liljugræsnum, og vér vitum þó, að Guð hefir meira virðt hinn aumasta og heimstasta vesæling á meðal vor einn þau, en vér egum að bera sonu virðingu fyrir hlutunum og hann, sem þá skapað hefir; en sé nokkur ei nema almenniliga kostum búinn, og vill þó leita sér forðilðar af klædnadinum, þá er mikil fávirkta í því; eg veit að einn afni verður þó aldrei hestur, þó menn setji gullspönd á hann, og svo verður einn dæti aldrei vís, hvernig sem hann málur sig utan. Þessi ófidsur fer mjög svo í vort í landi voru sinámsaman nú nokkur ár; ambáttinn vill eins klædd vera og húsmóðurinn, þénariinn eins og herrann, sonurinn betur enn hans gamli faðir. Formegunin, mannskapurinn og vísdómurinn eru í burtu úr landinu, en búningur og klæðasnid eblist dagliga; einn skóladrengur kostar öllu til þess að fá vönan kjól, en að kaupa sér eina bók, hvar af hann nokkud gott megi læra, þar heyrir hann eðli um. Og um alla hluti fram, þá skulu vor klæði skorin vera eptir framandi þjóða suidi, gætandi lítið að því, sem Drottinn segir ské skuli á sínum slátrunardegi, að hann vilji straffa alla þá, sem búast útlendskum búnaði, Jóph. 1. Hvað vill hér af verða um fíðir? eg ætla Drottinn þurfi eðli að leggja höndina á ofs, var erum vorir eginn bódlat í flíku; svo að líkast er, ef þessu skal lengi

framfara, að það muni ganga ofs eins og það gæf Júðum, er þeir tóku upp síðu Gríffja, að þeir urðu þeim að bráð, hverná síðum þeir brenntu eptir, 2 Mac. 4.

Framveigis stendur hér um þenna munadarkropp, að hann hafi etid dagliga skynandi kráfir. Eptir textans ordum er það svo: hann hélt sig forkostuliga glöðvaran dagliga; þetta má skilja, að hafi verið í mat og dryck og öðru óhöfi, sem heyrir til lífamlígs munadar. Nú er það hér að segja, að Drottinn hefir eðfi bannad að hafa innvæli af sínum sképnum í réttan tíma og með höfi og síðsemi. Sjálfur var Frelsfariinn að heimboði manna á sínum hervoistardögum, í Rana í Galílea, hjá Símoni Phariseara, hjá Zaché, og optar; hvar fyrir, þótt hann væri híd segursta sparnentinnar og höffseinnar dæmi, sem nokurn tíma hefir stinid í vereldinni, þá var hann þó af illgjörnum Phariseis ofnensflumadur og vínsvelgur kalladur. Já, hann lét sitt blessada hofud smyrja með dýrmatu salve; og þótt hann væri allra hluta Drottinn bæði á himni og jörðu, þá mundi hann það eðfi gjort hafa, nema slíkt væri lenfiligt, nær það er í höfi og með góðri stíkan brúfad. Drottinn bauð sjálfur í sínu lög máli um lauffkála hátíðina, levit. 23: þér skulud vera gláðir fyrir Drottni Gudi yðar í sjö daga; hvert lög máli að Moyses strefkar, Deut. 12: Þér skulud eta fyrir Drottni Gudi yðar og gláðir vera, þér og yðar hysti, af öllu því sem þér réttid yðar hönd til, af hverju Drottinn Gud hefir blessad þig; og framvegis í hinu átjándá versí segir hann, að þeir skuli eðfi eta innan sinna porta á lauffkála hátíðinni sínar korn-tíundir, eða tíundir af mustinni eður olíunni, en hann segir: þér skulud eta það þar í þeim stad, sem Drottinn Gud útvelur, þú og þinn sonur og þín dóttir, þræll þinn og ambátt þín og levítinn, sem er innan þinna porta, svo skal þú gleðja þig fyrir Drottni Gudi þínum; hvert lög máli Nehemías og Hezras kénimadur aptur innleiddu eptir herleidínguna, Nehem. 8, er þeir buðu fólkinu á lauffkála hátíðinni: etid híd feita og drekðid sætan dryck, og sendid þeim einn part, sem eðfert tilbúid hafa. Af þessu er auðsært, að hinu góði Gud hefir ei bannad að gleðja sig í höfi, þó svo, að menn dýrki hann með virðíngu og gleðji sig með ótta, sem David býður, Ps. 2. Vín og vístir eru fyrir manninn skapadar, eðfi forgefíns, heldur honum til unadsemdar og stíðanligrar brúfunar, en vanbrúfunin kénur af holdinu og af Gíjandanum. Víd þetta Guds eptirlæti á nú metnadur og óhöf ens ríka sálgætíngs eðfert stíðt. Hér stendur, að hann hafi halvíð sig forkostuliga glöðvaran dagliga, það er að skilja, hann var allur fofinn í munad veraldar þessrar, hýrði eðfert um Gud, eðfert um sínar synðir, eðfert um híd komanda líf eður sinn dauda, heldur hafði hann magann fyrir sinn Gud, svo sem Postulinn að orði kénst, Phillip. 3; já, rétt eins og Esajas segir í 56 kap: komum, lárum ofs fylla ofs af sterku víní, og morgundagurinn skal þessum líkur verda og enn þá kofstuligri; og vantar ofs eðfi þá í landi voru, er híd sama gjöra mundu, hefdu þeir ráð eins og þessi; eðfert hýrda þeir um sitt einbætti, eðfert um sitt framferdi, eðfert um landsíns gagn, eðfert um sína sálhjálp, eðfert um sína burtfer af heiminum, svo sem hefdu þeir festibref af Andskotanum, að þetta skuli æfínlíga vara, já, um engan hlut, nema um munn og maga og það, sem þeir kunní að hafa til að þjóna þeim með, jafísvel þótt það skuli verda hripsad út af munni náúngans með ofbeldi og rángíndum. Nú voru

Þessiir lestir þins ríka sálkera svo vondir og fordæmanligir, sem allareidu er noctud umtalad; en þad jök ofmiklu á, ad þinn vesali Iazarus, fullur sára og kauna, lá húngradur fyrir hans dýrum, og er líkligt, ad hann hafi nærsta klæðfár verid, því sá sem eðert hafði til ad sedja med sinn húngraba maga, hann mun eðli þafa mikit haf til ad klæða þinn sára líkþama. O, hvílit stélfilig harðþdgi var þetta! eðert þurfti þessi gudlausli kroppur ad missa af sínu bordin til ad sedja þenna vesalíng med, því hann gyrntist ad sedjast af molum þeim, er sellu þar af; eðert af sínu pelli og purpura, þótt hann hefði fastad einni flík á hann (sem hans þrælur vildu eðli bera) til ad þylja sín kaun med; en því var ei svo varid; hundarnir voru myskunfamarir heldur enn hann, sem Gud hafði gefid vit og stýn og þar ad auki fullsálu hjár, því þeir komu og sleiftu kaun hans, og mátti lífliga segjast, ad þeir mundu fyrir innganga í þá himnefku Jérusalem, Apóc. 22, þesdu þeir þar til skapadur verid, heldur enn þetta villudýr.

O! Gud gæfi, ad þeir sem hann hefir blessad med aublegd veraldar þessarar, þeir vildu þó, segi eg, einhvær tíma hugleida, þvad mikit þeir eru Guds voludum limum stýldugir. Seg mér, þú sem veltir þér í maurinum, og varla veist þvad þú stalt af þeim gjöra: þegar þér var fastad inn í heiminn undir eins og sátækis barninu, þvad hafdir þú til meira unnid af Gudi heldur enn þad? vorud þid eðli bádir eins í syndinni gétir? þarft þú noctud meira med þér inn í veröldina heldur enn hann? edur muntu meira í burta bera? þvar fyrir var Gud þá stýldugur til, ad gjöra þig ríkan, en hann sátækan? eðli til þess, ad þú stulir kappala þinn syndugan búf eins og þessi dári; eðli til ad búa þig í stert eins og hann; eðli til þess ad upphesja þitt hartja edur festa þad við audinn, en gleyma þínum bróður, sem ad naustadur er; heldur til ad dýfa sig þar med, og leggja svo mikit af við hann, sem krefur, því hann er húsbóndinn; en hann krefur svo mikils, sem þínum volada má verda hólpid med og þú kant vei ad missa, og þad jafnan nær þú sér edur þeyrir einn naustadur; og nær þú þad sér edur þeyrir, þá vit, ad þar er kominn einn skuldamadur frá Gudi til ad beidast þess er hann lánad hefir og þú þesur ofmikid, en hann má vel bjargast við. Þegar þú krefur skuldar þinnar hjá aumíngja noctrum, og hann hefir þad eðli til, sem hann skal gjalda, edur hann má þad ei missa, án síns stórs бага, þá krefur hann þig undir eins í Guds umbodi þeirrar skuldar, er þú átt þonum ad lúka en hann hefir vesalíngnum gefid; látir þú hana eðli til, þá verdur þú skuldaþrjóður Guds, já, þjófur í hans augliti, þar þú stelur úr sjálfs þins hendi, og þinn strángi húsbóndi mun krefja þig dvartar hjár síns í tollbúðinni hjá þeim ríka manni, nær þú uppvaknar í helviti og kvölunum eins og hann, nema þú brúkir ráð Danielis, er hann gaf Nebuchadnezzar konungi, Dan. 4, og asplánir ránglæti þítt med olmaufugjörðum við sátæka. Þeyr því Salómónis ord, er hann segir, Próv. 3: glem eðli ad gjöra þeim gott sem þyrjar, nær þín hönd hefir efni þar á; seg eðli til þins náúnga: gæð burt og kom aptur, á morgun vil eg gefa þér, og þú hefir þad þó; og lát þér þad sagt vera, ad þinn voladi hefir miklu meiri rétt til þess, er þú eignar þér, heldur enn sjálfur þú til ad brúka Guds lán til óþófs og metnadar, hvert hann margfalðliga bannad hefir. Drottinn segir fyrir munum Jósef, um Gyðinganna samfundu, Jóf. 2: þún veit eðli ad eg er þad, sem gef

henni kornid og mustina og olíuna, og fæ henni áuagjauliga silfrid og gullid, er hún gjo-
 rir Baal af; þetta á mjög svo vel heima hjá þeim, sem Gud hefir fengid í hendur alls nægtr
 fjár, en þeir draga það af hans fátáðum limum, í hverjum hann stípað hefir að dýrka sig,
 en brúka það til að ala sinn lauslátan kropp, til niðurdreps þonum sem. rángindin lídur,
 til að þesna á óvinum sínum; þessir gjöra Baal úr þeim hlutum, sem góðir eru í sjálf-
 um sér, og setja hann í Guds kyrkju, sem vera átti hjarta þeirra, það er hina örgustu
 svívirðingu foreyðslunnar í þann stað, sem ætti að vera hinn allra þelgasti. O, Gud
 betri vorar tíðir. Satan hefur kaupmenn sína í Guds kyrkju meðal vor, það er í mann-
 anna hjortum, hverja hann gjört hefir að ræningja bæli, ei síður enn Gyðingar forðum
 musterid; en hvað selja þeir þá og kaupa? Þeir selja þinn réttláta fyrir peninga, og þinn
 volada fyrir einn stó, þeir troða þofud fátækra í saurium, og umturna vegum þeirra þeg-
 látu, Amos 2; en um síðir selja þeir sínar egin sálir. Þess getur Eýrach í 10 kap.
 með þessum ordum: edert er ránglátara fegjörnum manni, segir hann, því hann lætur
 sala sálu sína; þar fyrir segir Trélsariinn, að lítið gagni það manninum, að hann eignist
 allan heiminn, og líði tapun á sálu sinni, hvar um þessi ríki maður má illum þeim ljóst
 dæmi vera, er elsta kroppinn meir enn sálina. Eðli stendur hér í gudspjallinu, að hann
 þafi verid illa kominn að sálu sínum; það var hans fordæmingar sök, að hann brúkaði
 hann til óhöfs, en gleymdi þinum naubstapda og fátáða. Nú ef hann féð svo stélfilig-
 an dóm, hvað vilja þeir þá segja á meðal vor, sem eðli einasta stínga úr sér augun, nær
 þeir sjá einu þursamann, edur annann, sem vinnur baki brotnu fyrir því, er þeir brúka til
 munadar sér, heldur og rýa Guds volaða saudi og eta sitt braud í þeirra andlitis sveita?
 hvað munu þeir segja vilja? hvers munu þeir vænta sér, nær þeir eiga að stílla við allt það,
 er þeir með rángindum þafa samandregid? Drottinn segir við konúnginn af Týró, Ezech.
 28: þú segir, eg em sterkur Gud, eg bý í einu guddómligu herbergi; en skommu síðar
 verður þennum sagt: muntu nokkud segja við þinn veganda, eg em sterkur Gud? lánge-
 um eru þeir minni máttar enn konúngurinn af Týró hjá ofi, er sig gjöra nærri því að
 gudum, þegar þeir upphesja sig yfir Guds ord og konúngsins lag, þegar þeir sella þinn
 satlausa, en þessja stálkinn, og þykir svo sem það standi í sinni valdi að ráða fyrir hvers
 manns gæfu og ógæfu; en þegar dauðinn kemur svo sem ein voldng þessja og kastar þeim
 í banasængina, þegar samvitðan tekur til að bíta, þegar minning glapanna tekur að of-
 bjóða þeim, þegar Satan, sem hefir flekad þá til allskonar ódæða, þegar hann reidir svíp-
 una til, og sýnir þeim helvætis loga, hvar þinn ríki kvæst og kvælast mun um aldir alda,
 en Guds reidarþruma flær af þínum ofan, mun þá vesæl manneskja segja: eg em sterk-
 ur Gud? Þenrid þetta, ó, þér sem útsjagid þús eðna og fódurlausra, og leitid Drott-
 ins á meðan hann er að finna! Hinn ágjörum og óstíðsmehlirinn eru með tvönnu
 móti; sumir fara fórnir neti sínu og brenna reyðelsi fyrir sínum veidarforum, því að
 fyrir þau er þeirra hlutur feitur vordinn, og þeirra matar þinn besti; svo sem Sabatúr
 að orði kómst í 1 kap. Þetta eru þeir sem reikna það til sinni góðri forsjón (réttatá að
 segja, rángleikni sinni og andirþnggju) að þeir eru rétti vordnir, og feittir af annara
 braudi. Adrir eru þeir ed segja: bleffaður fért þú Drottinn, það eg em ríkur vordinn, en

drepa þó slátursandina með ofbeldi, og enginn er sá, sem að fæði þá, edur brúki meðaumfun með þeim, eins og þessi sami spámáður að orði kámi. Þetta eru þeir, sem af Gudi og einu hærsta valdi eru yfir aðra settir til þess að þeim líði vel, en gjöra þó eðfert það, sem Gud og kenúngurinn boðid þafa, heldur eta í fringum sig eins og úlfar og býrnir, og sína þeim enga myrkun, er undir þeirra valdi stynja, heldur kalla: ber hínagð, ber hínagð! og nær þeir þafa svo drukkð blóð vesalínganna, þakka þeir Gudi svo sem fyrir réttfengin sésu. Hverjir af þessum verri séu er eigi svo auðvelt að segja, nema það, að þrasnir gjörir hina síðari andstýggiligrir í Guds augliti, því af tvennu illu, þá er stárta að eigna þrekkfelli sinni klækina heldur enn Gudi. Þitt veit eg, að hann segir um þessa hveru-veggju, Hab. 2: vei þeim er sáfnar því sem eðli er hans (þvar skal það lenda), og þeim eð samandraga þinn þetta leyr! vei þeim sem er gefinn fyrir rángfengnum ábata fyrir þús sitt, að hann búi hreidur sitt í haddunum, að hann verði frelsaður af valdi hins vonda; þá þefir eitt skammarligt ráð tekið fyrir þitt þús, og upprætt margt fólk, og þefir fyndgáð á móti sjálfum þér, því steinunnir í vegnum hrópar það, og kvisturinn í trénu vitnar þar um! Eg veit þar er margur er segir: eg sáfnar eðli til þess að gjöra eins og þessi ríki máður, eg held mig sparlíga, eg er eðli endflusamur; það er gott, ef þú sáfnar réttlíga, og gjörir gott þinum volada, en ef þú sáfnar einasta fyrir erfíngja þína, og það með réttu og raungu, þá má álíka gylða þvert að Móab liggur á dreggjum sínum, edur og að hann fagnar í sínni spýu og verður til athláurs, Jer. 48. Því skylda eg steypa mér til helvítis fyrir minn erfíngja, í þeirri von, að hann skuli lífa vel eptir mig dauðan, og eg veit þó eðli hvert af því verður edur ei, því kannsté min ógud! og búförg gjörir hann verri í því, að hann misbrúki það til óþófs, er eg með rángindum sáfnadi, og eg kynni þar með að leida hann til helvítis með mér, þótt það verði eðli um samia veg og eg fór. Og hvernig sem því er varid, þá plagar Guds straff að fylgja svöðban rángfengnum auð; þar eru þúsund melir í hverju áarvirdi, sem eðli verða í burtu tekið, nema erfínginn gjörir sér vini af þessum ránglæti Mammóna, og vil eg þá heldur gjöra það sjálfur meðan eg lífi, svo þeir meðtaki mig í eplífar tjaldubúðir, heldur enn eiga það undir þonum, sem þó getur eðli leyft sálu mína úr helviti með öllu því sem eg þonum eptirlét. Það segist um þinn ríka purpurgíð, að hann hafi pelli klæddur verid; það verður eðli svo greinilíga sagt á vora tungu þvab: það orð þýði, er í textanum stendur; en um víðlíkan vesnab strífar Plínus, að hann brenni eðli í helvítum; því þorri lík konunganna sveipub þar í á þinni gomlu brenniöld, að ei blandadist þeirra rassa með víðaröskunni. Megi eg stémta um þinn ofskéntilíga ásta hlut, þa vildi eg segja, að þessi dári þefði gjört víslíga, þefði hann tekið nockud af þessum dýra vesnadi með sér til helvítis, þefði það mátt blífa þonum fyrir loganum, sem hann kvæðist í, en einglornir voru sáfnari til að bera Lazarí sál í Abrahams staut, heldur enn djöflarnir til að færa þann pelli og purpura og alla annað oflæti með þonum. Lazarus stíkti sínu ærnóð eptir, þó dnr þinn ríka sváþíva ríði sína sedíngju í sáum kofstulíga gardi, og þrapaði svo full og fílaus í það dýði, fers ríðar af eldi og brennisteinum; svo munu og allir þeir gjöra, er láta þann slátur í þessum þeimi, en forsmá þinn nandstadda og sveigun, og

láta hann jafnvel í húngri út af þena, á meðan þeir ala sinn gjálfsan kropp til að verða helvítis eldsmatur og brennisförn Andstötans, og er svo þannig úttalad um hinn ríka.

Nú eptirfylgir að tala með fáum orðum um hinn volada Lazarus. Gudspjallid minnist hans á þenna hátt: Þar var einn þursamalur, að nafni Lazarus, hver ed uti lá fyrir hans dyrum, fullur kauna. Allt það volaði sem einni manneskju kann til að falla þefir á þessum manni legid; hann var fátækur, það var mikil vefald; það er það, sem flestir af oss verja sig hvað mest fyrir, og noðrir selja sína arfleyfd í himninum til þess að vera eðfi fátækir í heiminum, svoðdan ein hørning þykir orþyrgdin manna á meðal, því segir Salómon, Pröv. 15: allir dagar hins fátæka eru illir. Textinn segir: að honum hafi verid kastað niður hjá dyrum hins ríka, eins og æðru hræi, sem enginn hørðti um, meir enn þó dæðum hundi væri útkastað. Svo brenna menn við Guds mynd, þegar þún býr í líotu húfi, og virða húfsbóðann eptir herberginu. Þessi forsmán þefir og mátt auka myklu ofan á volaði þessa fátæka mans, og þefir það gengid hér eins og Salómon segir, Orðstf. 19: bræður hins fátæka hata hann, og vinirnir víkja í burt frá honum; en það tók yfir alla hans eymb, að hann var fullur kauna, og svo aumur, að hundar fleiktu hans sár; maginn þefir kann sté verid heilbrigður, og því þefir hann grynst að sedjast af molum þeim, er dattu af bordi hins ríka, en allir aðrir líkhamans limir svo plágadur, að hann gat enga björg sér veitt, og þefir magans heilbrýgdi eðfi annað gjert, enn að abla honum þess meiri píslar með húngrinu og matarhstinni, þar hann féð eðert að sedja sig af. Sá sem heilbrýgður er, hann getur unnid sér mat, þó hann sé fátækur. Forsmán veraldarinnar er eðfi svo þúngt að líða; þeim er hægt að forsmá heimiun, sem heimurinn forsmáir, og er það þá kaup kaups, sem menn plaga að segja; því vottar og Páll um sig, Gal. 6, að hann sé krossfestur heiminum og heimurinn sér, það er, að hver forsmái annan; en það er hverjum mótgangi meira, þegar Gud tekur svo heilsuna af noðrum, að hann getur eðfi borid eður ráðid sjálfum sér; það gengur nærst því að vanta hugsvölu Guds Anda, og finna ei til hennar, nær mann lángr þar eptir, því svoðdan er helvítis píslum líkast. Þessu gat Satan nærri forðum daga, er hann sagði við Gud um Job, Job 2: snert þú hans bein og hans kjot, og sjá hvert hann þelvar þér eðfi undir augun; stuli menn og satt segja, þá féðst þessi Guds maður eðfi svo mjög þar um, þótt hann misti fjárhluti sína, syni og dætur sínar, eður þótt þeir af Saba og Chaldea veittu honum yfirgáng; en þegar Gud leid Andstötanum að slá hann með þinum verstu kaunum frá hvirfli og alt til ilja, þá tók þessi Drottins vinur þelður enn eðfi að láta sér hug fallast. Svo var nú Lazarus aumur, sem sagt er, og öll þin þýngstu mótlæti veraldarinnar láu á honum, orþyrgd, flæðlesi, húngur, forsmán og líkhamans vanheilsa. En þú, syndugur maður! sem ert heill og hraustur, þefir nóð til að flæða og fæða líkhamann með, og ert af engum óvirdtur í neinu, munt þú eðfi hafa orsök til að þacka þinum lifanda Gudi, þegar þú álitur þetta vesæla hræ, niðurkastað fyrir dyrum hins ríka, og eðert auga mystunadi honum, að hann svo vel gjörir til þín að þig vantar eðert af því, sem hann allt vantsadi? munt þú noðað vera heilagri þelður enn hann? eg veit eðfi því-

itur hann verid þesir, það sé eg, að hann þesir Guds vinur verid, annars þesdi eði sál
 hans verid borin af englum í Abrahams skaut; en þitt veit eg, að eði ert þú heilagri enn
 Job, hver ed þesir Guds vitni um það, að hann eði þesdi sinn lífa í landinu, Job 2.
 Hverju mun þá vera að það, að þú ert eði eins plágadur sem Job og Lazarus, nema
 Guds óransafanligri gjæfðu og miklu þolinmæði, sem með ríkbómi sinnar lánglundar
 dregur þig til ydranar? Seg því eði eins og Ephraim: eg em ríkur vordinn, allt mitt
 erfidi nægir mér, Hos. 12; eði þeir ed syndga vera straff syndarinnar. Miklu þesdur
 nær þú stigur á þín hraustu bein, þá hugsa til þess, að Gud þesir eði velþóknar á þeirra
 styrkleika, þesdur á þeim, sem hann óttast. Nær þú telur sé þitt, edur skodar þínu dýra
 klædnad, þá hugleid, að Lazarus á af því svo mikid, sem hann vid þarf; og ef þú þesir
 tvenn klædi, þá þenra þinum nakta önnur til, ef þú vilt vera Jóhannis Baptista lær-
 sveinn, Lúk. 3. Þegar þú þesir þid mesta gaman af stíluíngarvitunum, sem Gud þesir
 gefid þér til naubshynligrar brúfunar, þegar túngan, augun, eyrun og aðrir þínir limir
 eru þér til hinnar mestu skémtunar, þá lát jafnvel þessa Guds skapnadar misbrúkan minna
 þig á Lazarum, þar hann liggur nidurkastadur eins og annad daudibli fyrir dýrum þins
 ríka, og þesir enga værd fyrir sárum og verkjum; þesdu hann, meðan hann er hjá þér,
 að eði þursir þú að kannast vid hann fyrst, nær þú uppvaknar í helvíti og kvælinum, sem
 þú eði þesja vilDIR á meðan þú lefst þér að allri fullsælu í heiminum; já, meðan þú þes-
 ir hina mestu skémtan af syndsamligri gleði þessarar veraldar, þá lát þér í hug koma hverfu
 að hún sé eðert hjá sælu Lazari, þar hann badar nú í Abrahams skauti; því hann, sem best
 þesir þá eynlifu dýrðar-vist, hver og þesir þespt oss hana til handa með sínu dýra blóði,
 hann býður oss, að vér allan þenna þégóma skulum assnida, svo vér kunnum að eignast
 hana: já, hugsa til þess, að sálifi þessa þeims má ei lengi vara, og þótt þú yrDIR allra
 fálka eldstur, þá skal það þrjóta, og það er eði lángvinnu, sem einhvern tíma enda tekur,
 segir Augústínus, en Lazari gestabod tekur engan enda. Vísliga þesir þínu stóri kon-
 úngur því tilskíad, svo sem öllu ødru í sínu ríki, að hann lét þistir forðæmdra verða ey-
 lifar, því væri þar endurlausn úr helvíti, þá efast eg eði um, að margur gudlaus dári
 mundi vinna það til stundligrs munadar, að fremja alla þá óþæfu, er þonum í hug kóm-
 ur, þótt hans þreinjunar eldur ætti að vara um allan þeims aldur; og svo sem hann þes-
 ir í því vísliga gjort, svo þesir hann á hina síduna vægdarsamliga þreytt vid þá, sem
 hans of bera þér á jorðunni, og haldnir eru astrað veraldar, og svo sem noðurskonar þreins-
 unar-förn, eptir Páls ordum, þar hann eði einasta losað þesir að þurfa öll tárin af
 þeirra augum, og að daudiun skuli eði frammar vera til, og eði sorgin og eði þrópid, og
 maðan skuli eði vera frammar, þvíad það umlidna sé í burtu, svo sem Jóhannes að orði
 kómst í hans Dpinberunum, í 21 kap.; þesdur þar að auki skuli þessi arfur eði skémmast
 funna, eði saurgast og eði rotna; svo sem von er á, því Christí ríki mun engau enda
 taka, Lúk. 1, en vér munum með Christó lífa og ríka, og með Drottni ávalt vera, svo
 sem Guds Andi þesir oss þeitid fyrir St. Páls munn, 1 Thess. 4, því þesdum vér eði
 þessi Guds fyrirheit, þá mundu þeir bráðliga yfirgefa sig, sem eru Guds born, en hjá-
 born veraldarinnar. Takid yður það til huggunar, Drottins vinir! sem erud stallbrædur

Lazarí! þér erud sátækir eins og hann, varðar mikid um það, nær þér erud í trúnni ríkir? Hvað gylðir yður andlegd veraldarinnar, nær þér hafið hann eignast, sem Gud hefir gefið öll endimörk veraldarinnar til arfleifðar? Er eg þér ekki béttri enn tíu synir? sagði Elkana við konu sína, móður Samúelis; þegar þér hafið Christum í yðar hjörtum gétid, mun yður þá nokkud vanta? mun hann ei verða yður betri enn öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrð? Lazarus edur Eleazar, sem er hið sama nafn, það merkir hann, sem Gud er til aðstodar. Varn mitt! ef Gud er með þér, hver kann þá að vera á móti þér? mun nokkud járnid brjóta það stálid af norðrinu, segir Drottinn við Jeremíam, þegar hann heitir þónum líbi sínu á móti Jerúsalems offa, Jer. 15; svo vil eg segja með Davíð: þegar Gud er með þér, hvað vill þér maturinn gjöra? þeir vega allir minna ennekkert, þeir kasta þér út af dyrunum, þeir vilja ekki unna þér víðtals; hvað þá? munu þeir kunna að banna þér að tala við konung himnanna í bænum þínum? munu þeir kasta þér út af dyrum himnaríkis? Á meðan þeir ekki þetta géta, barnid gott, þá arla eg þú standir jafnréttur upp í Guds augum, þótt þú liggir flatur fyrir dyrum hins ríka. Hvað er nú framar? þú ert forsmáður, líður orétt, enginn vill kannast við þig; það er ekki nýtt í heiminum; Salómon, sem ekki vissi af mikilli óvirdingu að segja, hann gjörir ráð fyrir því, svo sem þér að framan er fyrir flömmu sagt. Seg mér, af hverjum verður þú óvirdtur? af vondum mönnum; það er ekki þúngt að vera haddur af heim, sem jafnvel að Gudi þæða, og undir eins og þeir forsmá þig, þá forsmá þeir Skapara þinn og þíni Endurlausnara, hvers of þú ber. Þú verður af heimstum mönnum óvirdtur, því enginn er sávitsta meiri enn sú, að forsmá hann, sem Gud hefir virðt með teikni síns Sonar; þetta sýnist mér létt að bera, því eg mun ei fást mikid þar um, þótt einn skiptingur hlæi að mér. Þú verður af svo mörgum óvirdtur, eg játa það, þvíad fleiri eru vöndir enn góðir, heimstir heldur enn vitrir, en þó ekki af öllum; nokkrir eru þeir, sem gjæta Guds og síns óverðugleika, vitandi að þeir hafa hið sama verðsfulbad, og eins þeirra dómur á að gylða meira hjá þér, heldur enn alls hins stýnlausna muga; þar eru góðir menn í veröldinni, er sama hafa til brunns að bera og þú, og gétur þú þá huggað þig með Postulans ordum, að þínir bræður í heiminum mega líða slíkt hið sama. Hversu langt mun rykti þessarar óvirdingar útberast? varla lengra enn um það land er þú lifir í; ef rykti hins stóra Alexandrí, og hans stólameistara Arístótelis ekki náði yfir um fjallid Kaukasum, edur fljótið Gangem, hvað lítill partur mun það verða þá af heimsbygðinni, sem þín óvirding gétur flogið um? hverfu fáir eru þeir ed til hennar vita, hjá þínum óteljandi stóra heilagra engla og útvaldra manna, á meðal þværra þú munt dýrðligur standa, ef þú líður þessa stundar mínkun þolinumóðliga. En hvað lengi skal þú nú vara? allt til grafarinnar; hverfu minna er það enn eitt augnablik, ef það er samanborið við eyslþína? Eg vil ei fá mér til orða um svo margra heilagra manna og Guds píslarvotta dæmi, sem hlóu að óvirdingu veraldar þessarar, en þeirra vegsemd og heidur uppvaðnadi svo eptir dauðann, að hjátrú sálfra manna hefir þá nærri því að gudum gjört, hverja veröldin ekki hélt verðuga til að þurka sína stó í lífinu, og var þó ekki þeirra verð, Hebr. 11. Svo hlæilig er nú aldar þessarar virðing edur óvirding; edur seg mér, hver er nú meir lofabur í heiminum, Laz-

arus edur hinn ríki magans þráll? eg trúi flestir þrósi Lazaró meir, og jafnvel þeir sem hinum eru hvað líkastir.

Nú kóm eg til þess, sem flestum sárast þykir, sem er heilsubresturinn, hann þefir margan kappan yfirbugað; en þér sem Guds hetjur eruð, og stríðid undir Frelsarans merkjum, gjætid þess, börn Drottins, af hverjum yður er sjúkdómurinn uppálagður, sem er af yðar Skapara, hann þefir fengid sálum vorum líkhamina, svo sem annað herbergi til að búa í, og á hann frjálst að umbrenta því, og jafnvel aldeilis nidurbjóta eptir vild sinni. Hvað vilt þú léppa við söddan hátign, og eðli miklu heldur þolinmóðliga líða hvað þelst hann áleggur? Kannstú þú hafir og sjálfur verið orsök í þinni vanheilsu með gjálsum og óvörum lífnadi, og seg mér þá, hvað þefir þú að klaga? mun þá ei ráðligast að þú yðrist synda þinna og líðir það með kristiligu umburðarlyndi, er þú fyrir þeirra skuld líða mátt, og látir þannig jafnvel syndina gagna þér til sálshjálp; en ef öðruvísi er, þá vit þó að Gud leggur eðert á neinn fyrir sakleysi. Sért þú því eðli orsök í þinni vanheilsu með óvarligum lífnadi í mat edur drygð, edur annari háttsemi, er plagar að freinkja heilsuna, þá þefir þú forþenad sjúkdóminn með öðrum syndum, því ef að jafnvel þin minsta synd vinnur til helvítis, vilji Gud hana tilreikna, því mun hún þá eðli vinna til líkhamlagra meinlæta, sem vara svo skamma stund? en tilgángur Drottins er allur annar á stundum; Kannstú ál þín sé vanheil, og hann plági líkhamann henni til heilsubótar, og því stýlða eg þá reidast læknirnum, þótt hann stéri það sár upp sem súid er? Heilsan er allid góð, en þó er hún dýrust þegar hana vantar, og þykir mest til þennar koma, nær hún er aptur fengin; því tekur Gud hana í burt á stundum til að vekja vor dofin og sofandi hjörtu til þaðlætis og lofgjörðar við sig, og tídt leggur hann krossinn á þá, sem eru hvað saklausastir, öðrum til eptirdæmis, að sýna þeim hvað þeir forþenad hafi, og hvað mikla orsök þeir hafi til að losa Gud, sem þyrmir þeim, sem meira hafa syndgáð, fyrir því lífum ærkumslum. Skammast þín eðli þar fyrir að vera settur öðrum til þolinmæðinnar eptirdæmis með Job, og vert gláður af því að líkjast Chrísto, sem og þefir ofs til eptirdæmis líðid, 1 Pet. 2; og fyrst þú stalt það þó líða, þá hugleid, hvað miklu betra er að líða eins og Guds barn og þreppa enlifa sælu og fögnud til launa, heldur enn að brjóta okid í sundur með möglan og óþolinmædi, og eðli einasta sleppa af launinum, heldur að hrapa úr þinni tímanligu eynd í þá enlifu, sem aldrei mun enda taka. Eg vil ei hér tala um það, sem Cícero strifar, að enginn mótgángur sé sá, að tímalengdin eðli líni hann, því vér höfum eina aðri huggun, að vor líkhami er aldrei svo veikur, að Guds kraptur eðli sé í vorum breiðfleika máttugri, því hann er trúr og freistar einkis yfir megn fram. Og um alla hluti frami, þá hugga þig við þá sæluvon og dýrðar auglýsingu Guds barna, hværrar eðli verð eru þessa heims mótlæti; svo nær verkirnir stinga þig, og þú stynur af ofraun, þá hugsa hvað sagur að sé englanna saungur; nær þú sér þinn líkham afmyndadan af sárum og launum, þá hugleid það, að hann skal á síðan verða englunum jafn, já, samlíkur Jesú Chrísti dýrðligum líkhami; nær þér enginn hlutur er til stémtunar í heiminum, þá lát þér í hug koma, hvað sagur að sé Abrahams fadmur, já, þin þinnesta Jerúsalem, hværrar sól og túngl að Gud er, og hans dýrð uppljómar hana. Þángað að komaft, og þar að búa um eplifar aldir, unni of

n heilaga Guðdómsins þrenning, Fadir, Sonur og H. Andí, háblestur um aldir alda, men.

Annann Sunnudag eptir Trínitatis.

Endspjallid, Lúf. 14 Kap.

Þann tíma; Jesús sagði til eins af Phariseunum, þessa eptir. Róður maður var sá, sem gjörði mikla kvöldmáltíð, og illaði marga þar til, og sendi út sinn þjon um kvöldmáls tímann, þann segði þeim, sem bodnir voru: komid, þvíad nú eru allir lutir til reidu. Og þeir tóku allir til í einu hljodi að affaka g. Þinn fyrsti sagði til hans: afur kænpta eg, og hlýtt eg að fara t og skoda hann, eg bíð þig affaka mig. Og hinn annar sagði: minn þér afkænpta kænpta eg, og fer nú út að reyna þau, eg bíð þig ffaka mig. Og enn annar sagði: konu hest eg mér festa, og fyr: því má eg ekki koma. Og sá þjonustumaður kom, kunnuggjörði etta sinum herra. Þá varð húsbondinn reidur, og sagði til síns þjonustu-manns: far þú snarliga út á stræti og gætur borgarinnar, og leð volada, vanada, blinda og halta hér inn. Og þjonin sagði: herra! það er gjört hvad þú skipadir, og þó er enn leitra rúm. Og herrann sagði til þjónsins: far þú út á þjodrautir og túngarða, og naudga þeim hér inn að gánga, svo að mitt ús verði fullt; því eg segi yður það, að enginn þeirra manna, in kalladir voru, munu smækka mína kvöldmáltíð.

E r o r d í u m.

Dröfönn til þessrar þrætu eptirskringar, sem Jesús framsetur í þessu heilaga evangeli, er sú, að þegar hann var að heimboði með einum af Þhariseanna hófðingjum brauds að þra á þvott-degi, þá var þar einn af hordgæstunum, er sagði: selt er sá maður, sem etur and í Guðs ríki; og er í þenni sérþeitis tvennt athugandi, sem er: hvad meint sé með þessu í kvöld-máldi, og í annann máta, hvörjir þeir séu, sem bodnir voru. Þyrir máldindina nna vel að skiljast allir þeir andligir velgjörningar, sem ofð veittir eru í Jesú Chrísto, þern Guð í heiminn sendi á kvöldi veraldar þessrar, og lét þönum slátra á krossins altari, í skilja í bruna sinnar þeiptar-reið; í þönum hefir hann allri veröldu alla hluti tilreidd, m duga til þeirrar eplflu vektu í himninum, sem fyrst verður þegin þér í náðinni, slðar mun fullkomnast í dörðinni; hann er líffins braud, sem af himnum er ofanmid, Jóh. 6; hans hold er sannarlig fæða, og hans blóð er sannarligur drykur, hvert vör í einasta meðrofum með trüarinnar munni dagliga, þesbur og líkamans í heilögu altisins sacramenti. En fyrir því, að Drottinn svaradi þessum Gyðing uppá sitt tal með flari eptirskringu, þá er líklegt, að hann skrílagi meint hafi það himneska borðþað með brabam, Ísaac og Jacob, og leðtr þó alle í sama stad, því einn og hinn sami er þrífur, hvorn vör smökum þér í náðinni, en munum hans algjörlega þar í hans dhrðrísí nýðandi verða; sömu eru víðirnar; það skíur alleina, að þar eru eðí með sama þei framreiddor; þér sjáum vör fyrir spegil og í ráðgátu, þar munum vör sjá augliti til íglitis; þér gaungum vör í trünni, 2 Cor. 5, en þar munum vör gánga í sjóninni. Trü: er vera þeirra hluta, sem vör vonum eptir, hver eð ísnir það sem eðí sed verður í þessu

Uft, en í þínu öðru munum vör þekja, svo sem vör þekkir verðum; og svo sem fórnir gamla Testamentisins voru ei nema fluggi eptirkomandi gjada, svo er og forsmectur himnaríkis í hjörtum Guðs barna í þessum heimi ekki nema ein fluggslá þeirrar eplísu dýrðar, sem við ofs mun opinber verða. Þyrr þá morgu, sem að í guðspjallinu segir, að kalladir séu, ega allir menn að skiljast, því svo segir Endurlausnarinn, Matth. 20, að Mannsins Sonur sé til þess kominn, að útgæfa sálu sína til lausnargjalds fyrir marga; hvað Pálus svo útleggur, 1. Efm. 2, að Christus hafi gefið sig til endurlausnar fyrir alla; þá er líkast, að hið fyrsta bod sé það, sem kom til Gyðinganna, sem voru ríkisins synir, já, kannski til þeirra höfðingja, Þhariseanna og stríðslærdra, því Drottinn hefir án esa benti þeim hér með, er til bordsins sátu, og það er augljóst, að stórmenni hefir þar verið samankomid, því annars mundi hann ekki hafa talað fyrir þeim stömmu áður í sama sinn, að nær þeir gjörðu gáfabod, stóðu þeir kalla sátaka, veita, halta og blinda, Lúk. 14. En þína störi meina eg að vera sávið, an almúga Gyðinga, sem ráfudu á stratum og gætum borgarinnar, hverja sjálfir höfðingja, jarnir kolluðu höfðadan íhð, sem ekki vissi af legmálinu, Jóh. 7. En hið síðasta kalla eg að heyrir off til, börnum heidingjanna, er sátu á þjóðbrautum og tungörðum, sjarlægir Ísraels borgarrétti og án Guðs í heiminum, svo sem Pálus talar. Að þessu svo fyriraltu, vil eg gefa mig til að hugleida textann næstund gjört, og af þönum vrennt þyrvega, sem er: 1) hvað ofs allra mest hindri féð að þiggja þetta heimbod, 2) hvað ofs egi mest að leida til að þiggja það. Eitir þú máli mínu, Drottinn minn, og hjörtum barna þinna, til lofs og dýrðar þér, en ofs til sálar nota, í Jesú nafni, amen.

Útlekkingin.

Hjá Matth. í 13 kap. upptelur Drottinn sérdeilis þrennt, sem bægi manningum frá að þeyra Guðs ord með áverti; það er, sorg veraldarinnar, auðæfi og gyrndir hennar, og þetta þrennt segir sá lærisveinn, sem hann elskadi, að heimurinn sé fullur af, sem er dramb-samt líferni, sýsn augnanna, og gyrnd holdsins, 1 Jóh. 2. Allt þetta er að sjá hjá þessum sávisum mönnum, er ekki vildu þiggja máltíð þessa er í guðspjallinu talar um. Þinn fyrsti segir: búgardi þes eg mér keyptan, og hlýtt eg að fara út að stöðan hann. Það kalla eg sama og sorg veraldarinnar, sem lausnarinn nefsir hjá Mattheum, en Jóhannes dramb-samt líferni, því til hvers kaupar menn stóra garða eður byggja þá, nema að þeir vilja sýnast öðrum meiri, og auglýsa þar með, að svo sem þeirra hjarta er stærra enn annara, svo skulu og þeirra hýðili vera. Nebuchadnezzar konungur stærði sig af þinni miklu Babel, er hann hafði byggja látið til heidurs við sinn herradóm, en þar fyrir varð hann að villudýri og át gras með þeim; svo verða og allir þeir, er stæra sig af yfirlæti veraldar þessarar, þegar þeir vilja vera meiri enn menn, þá verða þeir þestum og málum argari, og þekja ekki Guð himnanna, hverju enginn er fásinna meiri.

Þegar mennirnir upprenstu Babel, til að gjöra sér nafn á jörðinni, svo sem þar að kvædur, Gén. 11, þá voru þeir straffadir af Guði, svo einn braut það er annar byggði; þeir vildu byggja hann upp til himna, svo sem þar segir, en himnanna Drottinn sló þá með ráðleysu, svo þeir og þeirra afkömi stríðu út um alla veröldina, því mun það ei vegurinn vera til himnaríkis, að búa sér fasta bólfestu hér í heimi. Þetta segi eg ekki þess vegna, að allur metnabur sé þar í fölginn, að eignast góts og garða, ei heldur, að það ekki leyfeligt sé, nær menn eru vel að því komnir, heldur tekur lausnarinn til þessa, svo sem ens helsta, er menn plaga að stæra sig af, jafnvel þeir eða öðrum þykjast hugprúðari, því þeim þykir ekki til þess komna að stæra sig af þegómanum, svo sem, af sögnum búningi, af

þreysti lífhamans, af áliti, af gæfugu foreldri, því það sé einum nærst, sem hann sjálfur er; en þeir ed mikid góts og garða eiga, þeir hafa optast manna forráð, og þykir í því ríki noðud, en margir af þessum hjá ofs eru svo lyndir, að þeir vilja að allir þeir, sem lönd þeirra byggja, skuli vera svo sem þeirra eignar þrælar, án þess að þeir væru þó ekki meira enn einn af þeim, því þeir eru það, sem ala dramb þeirra á þveita sínum, og skýldu þínir missa það, þá mundu þeir snart brjóta odd af oflæti sínu, því fastir af þessum veraldar sonum hafa noðurn tíma drepid þendi sinni í kaldr vatn, mundu því koma til að bidja, þar þeir ei duga til að grafa, hvar uppá menn hafa og noður dæmi, ef vel er leitað. En hvernig sem því er nú varid, þá er varla noður syndari fjær himnaríki, enn einn dramblátur; mikilátur maður kann ekki að þekja synd sína, því hann þykist allt rétt gjöra, og á meðan syndin er ekki þekkt, þá er ekki von á himnaríki; Drottinn mótfendur dramblátum, Jac. 4, en hvernig vill sá innganga í himnaríki, sem Gud fyrir óvin hefir, hver alleina á þess vald, en enginn annar. Hafi Andskotinn verið rekinn út úr himninum vegna drambfeminnar, þá er líklegt, að sá muni þar ekki innkoma, sem honum vill í þessum stammarliga glæp líkur vera. Salómon segir, Orðskv. 16, að sá sem er stór í hjarta sínu, sé andstygð fyrir Gudi, og þó hann flái hönd í hönd (það er, þó hann taki annann með sér, og aldrei svo marga) þá muni hann þó ekki óhegndur verda; og til hvers skal þá sá þóttinn, sem ei gjörir nema abla mannum hegníngar af Gudi, frá hverjum ómögulegt er að fylla. Nema þér verdid eins og þetta ungubarn, þá kunnid þér ekki inn að ganga í Guds ríki, segir Frelsarinn, Matth. 18; nú vitum vér að smábörnin eru ekki dramblát, eins leikur kóngs sonurinn sér við fátækis barnid, sem við sinn lífa, ef hann má ráða. O! hverfu langt er þá einn dramblátur afni frá himnaríki, þegar honum þykir enginn standa jafnsætis sér, hafi hann edur hans forfedur svalt noðud út af öðrum. Sálir eru þógværir, því þeir munu landid erfa, segir Frelsarinn, Matth. 5; að vísu er það í fyrstu neint um lífhamliga farsæld, svo sem sjá má af hinum 37 Davíðs Psálmi, hvadan orðin tekin eru, því þeir sem hæglátir eru, og ekki áleitnir við aðra, þeir hafa optast sitt Eyndum, jafnvel þótt misjafnt beri til um það, nær Gud líður Fjandanum að vada upp í drambláti oflátunganna; en verdi þeir arfi sínum ræntir hér, og líða það þó með þógværð, þá eiga þeir hann vísan á landi lifandi manna, sem aldrei mun stémmast, 1 Pet. 1. Sjái þínir til, að þótt þeir blási sig upp, eins og nadran, af því sem þeir hafa stolid frá anníngjanum, hvert þeir munu ná til að verda samarfar Christi, sem var þógvær og af hjarta lítilátur, Matth. 11. Það port er þraungt sem til líffins liggur, og vegurinn er tæpur sem þángað leidir; hvernig mega þeir ganga þar um, hverjum ekki dugir allt landid til að búa í, þótt ei séu þeir að lífhamans háttum fyrirferdar meiri en aðrir menn, en hjartid er varid upp úr skynnum, kímst þó aldrei í himnaríki, nema það líti svip sinn í moldinni, áður enn þeir að moldu verda. Hér um talar Drottinn merkiliga hjá Esaj. 5 kap: Þei þeim er samandraga eitt hús til annars, og leggja einn afur við annann, þángað til að þar er ekki meira rúm, svo að þér búid einsamlir í landinu, það sama er fyrir eyrum Drottins Zebaoth, segir hann. Fimm þér afneyta kenpta eg, og fer eg nú út að reyna þau, eg bid þig affaka mig, segir hinn annar. Með þessari grein af eptirlíkingunni vill

Drottinn teiknad hafa hina stablugu búsforg og óleifsligu auraelfsu; og ber hann sjálfur liðsast vitni um það, hvað mikinn farartálma andurlun gjeri þeim, er hafa fest hjarta sitt við hann á reisunni til himnaríkis, er hann sagði við lærifveinana um hinn ríka yngismann, að hægri væri úlfaldanum að ganga í gegnum nálarangad, heldur en ríkum manni inn í himnaríki, Matth. 19; og er þessi sami ynglingur eitt ljóft dæmi þar uppá, hverfu að fégyrnin og elstan til jarðneskra muna banna mannum að eptirfylgja Christó inn í Guds ríki. Hann vilði fræðast af Drottni, hvað hann gjöra skyldi, að hann mætti eignast eynlist lif; Frelsarinn neitadi ekki því, að hann hefði bodordin haldið allt í frá barnæfku sinni; en er hann heyrði, að hann skyldi selja allt það hann ætti, gefa það fátækum og fylgja sér eptir, þá varð hann hryggur og geð í burt. O, hvað góðu bodi hafnadi þessi fávísi maður! líkur var hann mjög svo þessum veraldarsonum, er hér talar um í Gudspjallinu; hvað lengi átti hann audi sínum að fagna? kannstú ekki til morguns, og þó yfirgaf hann þið góða hlutfskiptið, og lét þenna veraldar saur draga sig frá himnaríki í Satans vald. Markús skrifar, að lausnarinn hafi start á þenna ríka mann og elskad hann, Mark. 10, hvað nokkrir útleggja, að hann hafi tekið vel á móti honum, og hafa þeir nokkud til síns máls; en hvert sem var, Drottinn minn! þá sé eg hér þína fódurliga gjæfðu í því, að leita allra bragða við manneskjuna; svo elskadir þú Sál, minn Herra! á meðan hann geð á þínum vegi; svo varst þú með Jehú, allt svo lengi að hann rak þitt eyrindi; svo myfknadir þú Achab, er hann klæddist í seð; en ekki er að furda, börn mín! þótt Drottinn hrygdist í anda og taladi svo sförinnordt til lærifveinanna hér um, er hann sá þennavefæling aðkominn himnaríkis dyrum, falla þadan aptur í Satans net, og hefir hann hér fært sonnur á mál sitt, er hann áður talad hafði, að ómöguligt væri undir eins Gudi að þjóna og Mammona, Matth. 6. Mammon er einn vefæll Gud, og þeir honum þjóna eiga auman húsbónda; hann getur ekki haldið sjálfum sér kyrrum, því hverfu opt sjáum vér að stórar fedhngjur hrapa í einu, svo egandinn veit eðert af; svo er hann úrfús þegar til vill, að þrælar hans geta ekki haldið honum, og ei þótt þeir gjeri við hann, eins og þeir í Týró gjördu við sinn afgud Þerkúlem, er þeim barst í drauma, að hann vilði frá þeim hlaupa í herbúðir ens stóra Alexandrí, að þeir bundu hann með hleðjum. Það er eins og Jeremías segir um sfúrgodin, 10 kap: þeir gjöra þau fegur með silfri og gulli, þeir festa þau með nögllum og hamri, að þeir missi þau ekki; en Gud gjæfi menn vildu hugleida, hvað lítið þeir hafa mist, þegar þeir hafa tapad öllu þessu, ef Gud vill svo vera láta, því þá hafa þeir fengid orfæ til að varpa allri sinni áhyggju uppá Gud, sem er alleina ríkur, og vill ala þá er hann elska, jafnvel fofandi; þá mundi Íaban ekki renna eptir Jacob, þó hann vantadi sína afgudi. Eg hefi talad nokkud um þetta efni fyrir fkommu, og því vil eg enda með St. Páls ordum, er hann segir, 1 Tím. 6: þeir eð ríkir verða vilja falla í freistingar og snörur og margar grynndir heimfkuligar og ftabvarnar; hvað langt eru þeir þá frá himnaríki, sem allareidu fastir eru í þessu Satans neti! og er hér af andsfært, hverfu mjög að fégyrindin og ofmfikid aurafafn bægi þeim frá Guds ríki, er nálægt eðert annad stunda. Ronu hef eg mér festa, og fyrir því má eg ekki koma, sagði hinn þridji. Hann vilði ekki hafa sig undanþeginn, því hann þóttist lögliga affakadur; hann sem búgardiinn hafði fæppt gat látið

bíða til morguns að skoða hann, og hinn að reyna afneptin; en fyrir því að hér má skilja, að brúðkaupsdagurinn hafi verið tilfester, þá vill þessi brúðgumi ekki enda morgunordum til að affaka sig, þar hann hafði til annars gestabóðs að ganga, sem honum væri þvöð hjæraft og hann mætti ekki forsóma. Ístlíga lítur þetta út fyrir mannligum dómi, því Drottinn hefir boðið, að maðurinn skyldi jafnvel yfirgefa föður og móður, en samtengjast sinni egtafvinnu; en þó mun þessi eins sekur verið hafa í Guds augli og hinir. Þér stendur í textanum, eptir því sem eg hann skil, að þeir afstökubú sig allir með sama geði, það er, að hver þeirra vildi hafa sína sýslan meir metna en þessa kvöldmáltíð; nú vildi þó húsbóndinn enga af þeim gylða taka, og því varð sú alyftunin að síðurstunni: enginn þeirra manna sem boðnir voru, stulu smáka mína kvöldmáltíð. Sú er þá meinngin, að enginn hlutur skuli ofs svo hjær vera, ekki virðingar vorar, ekki vor auður, ekki faðir né móðir, ekki systur né bræður, ekki vorar eginkonur, sem ofs ættu þvöð hjæraftar að vera, já, ekki vort egid líf, að það hindri ofs frá þeirri stórn kvöldmáltíð, sem hinn alvaldi Hússfabir hefir ofs tilreiðt í sínum Syni; það vottar Trélsarinn sjálfur flömmu síðar í þessum sama Kapítula, segjandi: ef noður kemur til mín, og ekki hatar föður sinn og móður, og konu og börn, og bræður og systur, og jafnvel sína egin sál, hann kann ekki minn lærifveinn að vera? Þvöð er þetta, börn mín! hann kann ekki minn lærifveinn að vera? Það er: hann skal ekki í mitt ríki koma. Gud gaf mannum konuna í fyrstunni honum til eptirlæris og til að fjölda kyni sínu, en ekki til þess að hann skyldi leyfa henni að draga sig af Guds vegi, edur brjóta á móti boði sínu; því segir hann og, Deut. 13: ef þinn bróðir, sonur móður þinnar, eða þinn sonur, eða þín dóttir, eða þín kona er þú sabmar, vill koma þér til að dýrka annarlíga gudi, þá skal þín hönd vera þin fyrsta, að þú deyðir hana. En skodum nú ofs, bræður mínir! mun ofs ekki verða víðlíft og föður vorum Adam að bera skuldina uppá konuna, þó það sé með öðru móti. Segid mér, þegar hinn voladi bíður um hjálp og hinn naustabði, þenkjum vér ekki: það má eg ekki fyrir konu minni og börnum, að leggja mikid af við hann, annars munu þau kannsté fara á vonarvöl; þegar Guds eyrindi á að gjöra og brjótaft noður í móti Satan og hans offinnum, látum vér þá ekki hugfallast, jafnvel þeir sem hugprúðir vera þykjast, og segjum með sjálfum ofs: gjöri eg þetta, munu þeir síðan konu minni og börnum allt illt gjera, eins og stálfurinn sé ekki í Drottins hendi, og hann kunni ei að vernda sína, þá er setja allt sitt traust á hann. Þegar vér nú þetta gjörum, þá erum vér engu betri enn hann, er sagði: konu þessi eg mér festa og fyrir því má eg ekki koma. Eg vil ekki fá mér til orða um þeirra hjónaband, sem loca hvert annað til lasta og synda, til ágyrni, þöfnóðs, ofundar, harðhýgi, og eru samhýnd í því, en gjæta eðert þeirrar elsku sem þau eiga á Gudi og náunganum að hafa, ei heldur þeirra þáttalag, sem að í egtaskapnum búa saman eins og hundar og kettir, edur hinna, sem að sonnu eru samanhýgd til hjónabands, en lífa þar inni réttum skjækju lífnadi. Lángt er frá að soddan manneskjur hlýði Postulans boði, í því að halda egtaskapinn heidarligan og hjónasængina ófledaða. Hebr. 13, og munu þeir þó hafa þykjast fulla orsöf að ei komi þeir til Drottins kvöldmáltíðar, því þeir hafi konur sér festar; og kann eg ekki annað að segja, enn að þessi afstetun er gýld, þvíad.

Þjófullinn heldur með þeim sæng og sefs; en Pálus segir, 1 Cor. 10, að vér kunnum ekki undir eins að drekka Drottins kaleik og þjófanna, og ekki undir eins að vera hans bords hlutafandi og þeirra. Taki engin svo mál mitt, að eg lasti þessa heilögu stítt; þú er af Gudi í fyrstu innstíptud, Frelsariinn hefir þrýðt hana með sinni nálægð, með henni hefir hann teiknad þá guddómligu ást, er hann hefir á sinni elskuligri brúdi, Kristninni; en það lasta eg, að menn gleyma Gudi fyrir lífhamans munad, og lifa þar inni þrætt á móti hans bobi, gjerandi hjónabandið að frillulífuð margur hver. Frelsariinn vill og ekki hjónabandið lastað hafa, þótt hann segi um þína gudlausu veröld fyrir flóðid, að þeir hafi gípt sig og gípta látid, heldur þitt, að þeir voru svo drukkir í munudum sínum, að þeir ei hlýddu þræðun þins réttláta Móe. Og er nú svo úttalad um hið fyrra, er eg hét á að minnast.

En hvað þínu síðara viðvíkur, þá er það margt, er ofs ætti að leida til að taka þessu vegsamliga heimbodi. Hver er sá, ef konungurinn býður þónum til bords, að hann þiggi það ekki allshugar feginn, og mundi ósvinnur þykja, ef hann dræpi þendinni á móti stítri sæmb; en hér er ekki nokkur jafneskur herra, ekki Ásverus, ekki Balthazar, ekki Alexander hinn stóri, hvernna veitingar urðu á stundum gæstum að þefudar gjöf; en hér er þinn náðugi Konungur himins og jarðar, sá ed hefir konunganna hjörtu í þendi sér, hann ed sedur allar lifandi stépnur með sinni blessan, og allt hvað jafneskir þofðingjar veita sínum gæstum, það mega þeir af hans orlari þiggja, annars væru þeir ekki megnugir um að fæða sjálfa sig, auk heldur sjálmenni svo mikid. Ekki sedja veraldar þofðingjar nema lífhamann alleina; hvers fylki á stundum verður að sálar húngri; en Drottinn mettar sálar vorar með svo góðri og heilnæmri sæðu, að sá ed þennar nýtur, hann þeinfir lítid um veraldligar kræsingar, því hann hefir þann mat og dryck, sem aðrir sjá ekki, Jóh. 4; þeir kunna að halda eitt gæstabod í heila vífu edur lengur, síðan húngrar þá og þyrstir, er bodnir voru; en hver sem etur og dreður af þessum vístum, hann skal ekki húngra né þyrsta að eynífu. Það stéður í þofðingjanna gæstabodum, að þeir, sem að veitilunum eru, verða matte sínum firnari þegar kallad er hvað bezt veitt, svo þegar vínid er rokid úr þofðinu, víður menn þar aldrei verid hafa, og ekki betala þurfa það sem til góða var gjört með því illa sem á eptir fylgir; en í þessu heimbodi munu menn aldrei ofmikid eta né drekka, þess meir þeir drekka, þess vífari verða þeir; engan skal hér dryckjan þvessa til bræði, ekki hreifa hann til óþarfrar mælgí, ekki þvettja hann til laustætis edur nokurrar fíblslígrar háttfemi, né gantastapar, sem allid er, því verr, í sumra manna gæstabodum, en hér er fridur og fegnudur í heilögum Anda, sá fridur, sá fegnudur, sem yfirgnæfir allan stílníng. Eg hefi noktrum sinnum áður borid mig að tala í þessari bóð um þa dýrðligu víst heilagra með Gudi og hans englum, og má eg meðfenna, að þar verður ekki umtalad af mér á nokurn veg, svo sem verdt er, og ekki af nokkurri syndugri tungu, því ef maðurinn kann ekki að sjá Gud og halda lífinu, svo sem Drottinn sagði við Mósen, Erð. 33, þá munu menn ei heldur kunna að útfíra hvað vegsamlígt það sé, að sjá hann svo sem hann er, og þekja hann svo sem vér erum af þónum þekktir; í einu orði að segja: þar um verður ekki annað sagt, enu það, sem Esajas í 64 kap. og Pálus, 1 Cor. 2, hafa lagt ofs í munn, að

Þu hafi ekki auga séð, og ekki eyra heyrt, sem Guð hafi tilbúið þeim, er hann elsta; og þó Páll uppmunninn í hinn þriðja himin, svo að líkast er, að enginn lifandi manna fi gjör sed þá himnesku vístarveru, þó mátti hann ekki með ordum útfíra hvíllt hún var, í hann segist hafa heyrt þar þau ord, sem enginn fær úttalad, 2 Cor. 12. Hvað segid e nú, bráður mínir! finnid þér noðra þá affökun í heiminum, er yður gýld þyfi til að fna þessu gæstabodi? Stórir höfðingjar láta bera vístirnar og dryðinn fram í gull og silfurum, þeir hafa marga rétti, og ýmisligan tilbúning, eptir því sem steikarans kunnátta tur þræsnad fyrir þeirra góm, sem bodnir eru; en þér er ekki nema einn réttur, það saksa lamb Guðs, hvert ed slátrad er í frá heimsins upphafi; hann er steiktur á krossins ari í Guðs reidi-elði, á þeim kolunum, sem brunnid þefir af, síðan Adam braut, það i syndir vorar, sem erum nyðjar hans; hann er lækning þeim sjúku, huggun þeim ángdu, rífdómur þeim voludu, uppreisn þeim, sem veröldin þefir nidurdrepid, sadning þeim, n húngra og þyrsta eptir réttlætinu; hvar sáud þér svodban í einu gæstabodi, kristnir enn? já, hann er eins og Esajas um hann spáir: sýn þeim blindu, fatur þeim höltu, einsun hinum líkþráu, þenrn þeim dauðu, upprisa hinna framlidnu, og það sem nfrítek, náðarbodskapur hinum fátæku, þrenn spádóm hann þýðir uppá sjálfan sig, hjá Matth. . . Heyrid þér mér nú, sem buid í landi þessu! erud þér margir vitrir, erud þér margir sjálir, erud þér margir gøfugir, ef eg má spyrja yður með St. Páls ordum? Þér munsegja, nei, ef þér tákid þendi í yðar egin barm, og þó þefir þin guddómlega elsta látid í fátækum guðspjöllin boda; en hver gégñir vorri raust? hver tekur þessu bodi? Þinn í þrófi sér ekki af stýnsemi sinni, þinn voldugi ekki af valdi sínu, og þinn ríki stari sig í af audi sínum; en sá sem vill þrósa sér, hann þrófi sér af því, að hann þecdi mig og sji, að eg sé Jehóva, sá ed gjöri góðgýrni, réttinn og réttvísina á jörðu, því það líkar þér, segir Drottinn, Jer. 9. O! sjáid nú þér, þér sem þrófid yður upp af því, sem ert er í spunnid, en forsmáid þessa miklu kvöldmáttid, að þar má ekki stara sig í Guðs gliti af þínum mestu hlutum, viti, magt og aubæsum. En hvað skulu menn segja við la dramblátu húsgangsherra vor á medal, þegar vítfirringurinn þrófar sér af Danielis fi; þegar hann sem gétur nidurdrepid þeim, sem er vesalli honum, þá ætlar hann sig ráng vera, og þerir þó ekki að geispa á móti þeim, sem honum máttkari er; ef hann i einhvern tíma lá við húsgangi, ef hann, segi eg, með sölsum kaupeyri, með þræls-i hondlan, já, með allra handa svikum og prettum þefir dregid undir sig gót; náunga s, og selt honum á stundum annaðhvort sína egin þorf edur fávíftu, þá starir hann af þeirri aublegd er hans framsýni hafi ablád honum. Þetta er svo almennt og opiunt, að ei þarf eptir að grafast, svo sem Drottinn segir fyrir munn Jeremíæ; og þetta gjörvér, sem þó erum af øðrum þjóðum lítils virðtir, um hverja með öllum rétti má segja u St. Páls ord, er eg fyrir skommu las, að vér erum ekki margir vífir, ekki margir sjálir, ekki margir gøfugir, og þó tnggjumst vér og tounlumst innbyrdis, já, bitumst um ita volaði, er vér milli handa þofum, eins og gaddþestar um ille sóður; en það er allra mast, að það sem verst er á þínum farsælu þjóðnum, er lífa í þeim góðu löndunum,

og það, sem Guds bræði hvað mest uppásir, sem er, að þær hyrda lítt um Gud, og fá sér ei stundir fyrir veltstærinnar sakir að dýrka hann sem byrjar, það, segi eg, flíkur ekki heldur við myndir vorar, sem þó ættu að neyða oss inn að ganga til þessa gæstabóðs; og svo sem að nægirnir og allra handa tímanligt eptirlæti ætti að draga aðrar þjódur til að elsta og prísfa Skaparans gjæftu, svo ætti og vor þörf og ærbyrgd að reka oss til að dáft að hans mildi, að hann í öllu þessu hefir unnt oss þeirrar sælu, ef vér hana rétt brúfudum, sem allar þjódur mættu ófunda oss af, og alla svo mjög eptirlángar, sem er fridur og rósemi; en Gud gjæfi að hér vantadi ekki allt ósmíðid á, og að þeir, sem hjá oss eru öðrum sæti fremri, þeir ekki þæddu að Guds orði, forsmáðu og ósæktu hans þénara, svo langt er frá því, að þeir leiti Drottins, edur komi þegar þeir bodnir eru. Þá varð húsbóndinn reidur, segir textinn, og sagði til þjónustu-mannsins: far þú snarliga út á stræti og gotur borgarinnar, og leiddu volada, vanada, blinda og halta hér inn. Þessir munu vera almúga menn Gyðinga, þeir ed skipudust við Christi lærdóm, því færstir voru þeir af hinum, sem gengu honum til handa; það er bert af Þharisearanna ordum, er þeir sögdu: trúir nokkur af gyðingjunum á hann, edur af Þhariseis, en þessi almúgi sem ekki veit legmálid er þelvaður, Jóh. 7. Gyðingum byrjadi og fyrst að prédíka Guds ord, svo sem Páulus og Barnabas vottuðu fyrir þeim í Antiochia, Act. 13, en nær þeir ráku það frá sér, og héldu sig Guds ríkis ómakliga, þá hafsa þeir snúid sér til heidinna þjóða, svo sem þar stendur; því segir og hér í gudsþjallinu, að nær þjóninn sagði, að þar væri enn meira rúm, þá hafi húsbóndinn sagt: far þú út á þjóbbrautir og tungarða, og naudga þeim hér inn að ganga. Hverjir munu þessir vera, br. m! nema vér heidinna manna börn, hverra fedur voru án Guds í heiminum, já, ekki vér sít sem búum hér undir hinu ysta heims flauti? á oss er að fullu réttur spádómur Guds, er hann segir við Soninn, Ef. 49: það er ofstíð, að þú sért minn þénari til að upprétta Jakobs kyn, og aptur að sakja það tapada af Ísrael, heldur hefi eg gjort þig til ljóss heidinna þjóða, svo að þú sért mitt hjálpræði til veraldarinnar endimarka. Sjáid því og, þér kristnir menn! hvílíkan hjærleika að Fadirinn hefir oss gefid, það vér Guds börn kalladir verdum eingu síður enn ríkisins synir. Þessi er Jesús Christur, sonur Guds lifanda, hann sem er vor fridur og gjerir eitt af báðum, og gyrdingu midveggjarins hefir brotid, svo sem Páulus að orði kómst, Eph. 2; hvað er oss þá til hindrunar, börn mín! að framganga til náðarstólsins, þar vér höfum frian tilgang fyrir hann? segir Postulinn til Hebreos. Trúid mér, að það er ekki lítill velgjörningur sem vér þegid höfum í kristnibodinu; eg vil ei tala um þau gleðiligu umflípti að vera lenstir undan Satans valdi, en settir í Guds Sonar ríki, en hitt ætti oss aldrei úr mynni að líða, að hinir náttúrlígu kvistirnir eru afbrotnir, en vér innplantadir, ríkisins synir eru útreknir í hin ystu myrkur, en vér eigum kost á að sitja til bords með Abraham, Ísák og Jacob. O, börn mín! eg grátbæni yður fyrir Jesú sáru krel og blóðugar undir, já, fyrir yðar eyllifrar velferðar sakir, takid vara á þessari yðar kállan, og líkist ekki hinum í því að gjöra yðir Guds ríkis óverduga. Það er dásamligt að horfa á hina alvitru Guds ráðstöfun í sínu náðarríki; fyrst setti hann þedingu síns nafns, svo að segja, midt í veröldina, þegar þeir ráku hana frá sér, þá hefir hún færst smámsaman norður

eptr þessari heimsins álfa, svo að þú einnig er komin til vor þinna nýtu heims-búa, og varla er þína sonnu Guds dýrkun að finna nú í heiminum, nema í þessum norðustu löndum. Segid mér nú, kristnir menn! ef vér nú forsmáum þessa Guds gjof og ei þekja viljum vorn vitjunar tíma, hvert á Gud þá að fara, eða fyrir hverjum á hann sitt orð að predika láta? á hann að fara út úr heiminum, eður predika láta fyrir jöklunum, bjarn-dýrunum og refunum í Grænlandi? lítlu munar, virðist mér, hjá mörgum hverjum meðal vor, þar hjarta mannanna er svo freðib, svo ískaldt vordib, að það bráðnar ekki við Guds straungu hótanir, ekki við hans náðar bodskap og ekki við minning hins síðarsta dóms, nær höfuðsképnurnar munu af hita bráðna; Kjærleikurinn og trúskapurinn eru burtu úr landinu, en ágyrni og fedráttur taka nfrirhond; þeir sem mega sér nokkud eta í kringum sig eins og byrnie og león, þegar það tekur sína bráð, og hinir einföldu dansa eptir þeirra pípu og stoðva nfrir hvern þröskuld, til að uppfylla hús drottna sinna með ráni. Og þótt vér megum játa ofs hverri þjóð heimskari, þá erum vér þó nógu vitrir í slægið, já, falskir eins og refar. Ein með hinum stærstu syndum, hvar fyrir Gud rak sitt fólk út í herleidínguna, var sláræði og ótrúskapur; heyrir Jeremíam þar um talandi, 9 kap: enginn trúi vin sínum og enginn trúi nokktrum bróður, því sérhver bróðir er einn svikari, og sérhver vinur umgengst falsklígana og tala ekki sannleikann, þeir kenna tungu sinni að tala lygd, og þeir erfida sig þreitta í því að hndla sviksamliga; segid mér, ef Jeremías mátti lifna upp aptur, mundi hann kunna betur að útmála vora öld, enn með þessum orðum? og hvað erum vér þess, að vér stýldum vænta ofs betra af Gudi, nær vér uppfyllum þeirra málíng, nema vér ydrumst af hjarta og leggjum af klæki þessa. O, hverfu mikid hefir ofs hnignad, ekki einasta í öllum mannskap og hyggindum, heldur og í sakleysinu og ráðvendninni! hvar er hin forna trúfesti, stöðugleiki, röksemi, vísdomur í ráðslögnum, hugprýði í útréttíngunum, sannsögli í orðunum, réttvísi í dómunum, sem á dögum forfedra vorra var svo mjög lofud og elskud; þetta höfum vér í útleigd rekid og forum dagvesnandi, svo að þeir, sem ekki eiga mörg ár til baka að telja, þeir þekja ei landib eður stjórna hjá því sem þú var, hvert ed sýnast mátti að vera eitt víst teikn til undirgánga og endileggíngar. Guds þolinmæði varðveiti ofs frá Jeremíu og Ezechíelis tímum, hverjir ed báðir sáu ófarir Gyðingalands, og báðir mjög svo hörmuliga klaga um þessa og þvillíka stórglapi skömmu fyrir herleidínguna; og megum vér kunnast þar við, að Gud hefir bendt forfedrum vorum með víðlíku móti, sem eg þó voga að segja, að voru miklu betri enn var. Útleigd hefir jafnan halbin verið þið mesta volæði, en eg veit ei hvað eg segja skal; betra er hvervetna útlægur að vera meðal kristinna manna, enn að lifa í því landi, hvar dngdin er fyrir skömm halbin, en klækirnir í forsvor teknir, jafnvel af þeim, sem hvað mest attu að afstýra vöndu framferdi. Nær eg hugleidi þetta, þá get eg ei bundist að taka undir með Jeremíu, er hann segir í Guds orða stad í 16 kap: tak þér ei konu til egta, og al ekki syni né dætur í þessum stad. Þar fyrir, ó, Guds börn! talið vara á velferð yðar; langt er síðan þér bodskapinn heyrduð og enn nú er náðartíminn, en enginn veit hvert þetta stendur lengur enn til morguns; leggid því af alla ílsku og prettavísi og allan óhreineik, en íslædist svo sem úrvaldir Guds, heilagir og elskulígir, hjartgróinni

myrkunsemi, góðgyrninni, lítilættu, hógværdinni og þolinmæðinni. En hinn náðugi Gud virðist að vandræta sín börn í sölli þessarar ógudliku aldar, svo þau óstraffanlig finnast mættu á þeim tilkomudegi Jesú Chrísti! Bænhenri það góður Gud fyrir síns Sonar úthelt blód og sáru píflir, amen í Jesú nafni! amen.

Þriðja Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Lúk. 15 Kap.

Þ þann tíma; en allir tollheimtatar og bersyndugir nálagdu sig til hans, svo að þeir heyrdu honum. Og hinir skriftlærdu og Pharíseí mögludu og sögdu: Þessi medtefur bersynduga menn, og etur með þeim. En hann sagði til þeirra þessa eptirlíking, svo segjandi: Hver sá maður af yður, sem hefir hundrad saudi, og ef hann glatar einum af þeim, yfirgefur hann ekki þá níu og níutígt á eyðimörku, og færr eptir þeim sem glatadist, þágangad til hann finnur hann? og þá hann hefir fundid hann leggur hann þann sama (með fögnuði) sér á herðar, kemur heint og kallar saman vini og nábúa, og segir til þeirra: Samgledjist með mér, þvíad eg hefi minn saud aptur fundid, þann sem glatadur var. Eg segi yður, að líka svo mun fögnudur vera á himnum yfir einum syndugum sem yðran görir, meir enn yfir þeim níu og níutígt réttlátum, sem eigi þurfa yfirbotar við. Eða, hver er sú kona, sem hefir tíu peninga, ef hún týnir einum, er eigi svo, að hún kvæstir ljós, og sopar húsið, og leitar vandliga, þágangad til að hún finnur hann? og þá hún hefir hann fundid, samankallar hún vinkonur sínar og grannkonur, segjandi: Samgledjist með mér, þvíad eg hefi minn pening aptur fundid, hverjum eg týnda. Líka svo eg segi eg yður, það fögnudur mun vera fyrir englum Guds yfir einum syndugum, þeim ed yfirbot görir.

E r o r d í u m.

Eg em auglýstur þeim, sem ekki spurdu eptir mér, eg em fundinn af þeim, sem ekki leituðu að mér; eg sagði: Sjáid mig! sjáid mig! við fólt það, sem ekki nefnist eptir mínu nafni, segir Drottinn, Esa. 65. Þessi spádómur á að skiljast um heidnar þjóðir, það fólt, sem sat í myrkrunum og var án Chrísts, fráskildir Ísraels borgarrétti, framandi í föt málum svírs beitísnis, hafandi enga von, og gudlausir í heiminum, svo sem Pálus vottar, Eph. 2; þvar Póskulinn meinar alleina þau fyrirheit, sem Gyðingum voru skrilagi gefin, svo sem að þar skylti upprenta einn kvistur af rót Jesse, og aðrir þvíðstir spádómar, sem höndla þar um að Meéías skylði fæðast af Gyðingum, en ekki hin almenniligu, sem öllum gefin voru, svo sem þegar Gud hét Abrahám, að í hans sæði skyldu bleffast allar þjóðir, Gen. 22; hvað ljóst er, ekki einasta af hinum mikla framgáangi evangellis strax eptir himnasor Drottins, er hann að sigurdum douda, Djefli og belvoti, tók einvalds-skjörn í sinni fyrstu um allan heiminn, heldur og spáir Gud þar um fyrir munn Hése, 2 kap., segjandi: að tala Ísraels skuli verða svo sem sjáfar sandur, hvern enginn geti mælt né talid; en svo sem á dögum Hése var

rael svo langt niðurfœttinn í gubleysisins afgrunum, að hann vilði þeim ekki framar myrkuna, þó þeir ekki smámsaman hærleiddir yrðu, svo og er að óttast fyrir á þessum verstu og síðustu dögum, að kristnin, hverja Guds Sonur hefir með sínu blóði afreðað, hún megi verða lúð Lóvuchama eður náðarlaus, og að margir hennar sýnsligir limir muni verða konungi ríkranna að bráð, nema menn bæti sinn kristinnðóm og taki sér annað háttalag, heldur enn nenniliga tilfæst. Snemma hóf Brunnur myrkunarinnar að auglýsa það, að eðert manni-
 inar álit væri hjá sér, þegar hann tók við bersýndugum og tollheimtumönnum, hverjir eru af Þharíseis bólvadar manneskjur haldnir, og enginn vilði með þeim fests né samnepti; en ekki stéði það þessvegna, að þeir voru bersýndugir og tollheimtumenn, því allstíð er þó samur við sig í því, að ei líkar þónum ógudligt athæfi, heldur hins, að þeim lá hvað stóð á, og þegar allir höfðu fordæmt þá, vilði hann ekki forðama, sem alleina hafði vald til réttlæta. E svo stulum vér og ekki meina, að vér eður seður vorir hafi myrkun blotid af, að þeir voru heidningar, því heidngia og tollheimtumenn leggur Drottinn að jöfnu, mth. 18, heldur eptir mikilli myrkunsemi sinni hefir hann ofs helþna gjört, svo sem Páulus tar, 1. Kr. 3; að gjörir Jesús bert í þessu gudspjalli með eptirlífingunni um hinn tapada og týnda pening. En ef vér afræjum þessa náð, er oss svo lengi hefir framboðin verið, um -forgefins fánst (hvað Gud náði og betri, þá dyljumst ekki við, að vor dómur muni sýngri verða, heldur enn hinna nátturligu kvistanna, sem að þeim heldur tilþyrdu fyrir, enn of. Eg vil út af gudspjallinu alleina hugleidda í þetta sinn: 1) hverfu náðugur Gud sé í því að leita eptir oss; 2) hverfu tregir vér stam í því að láta oss finna. þr of þér til, gjæsturki Fadir! með trapti þíns Anda, fyrir Jesú Chrísti forþénuðu, 1. en.

Utlegginingin.

Leiníngin í þessum sögru eptirlífingum hlýðir sérílagi uppá þá, sem stórsýndir hafa gt, eru fallnir frá Guds vináttu í hans óblíðu, og þannig forbrotid Guds barna rétt hans faderni, sem sjá má af eptirlífingunni um hinn fortapada son, er í þessum sama ítula strax á eptir fylgir. Nú ef vér rannsófum vora lífernís háttu, kristnir menn! þá n enginn vera sá af oss, að ekki finni hann í samvitsku sinni, að hann hafi Guds náð falliga af sér brotid, og að hann þarfyrir sé dauðans sekur. Ekki er það nóg, að vér rýgjum þá glæpi sem vinna til útsetningar af kyrkjunni; það er betra að vera útrekinn amföndunni, heldur enn frá Guds náðarstóli; margur mun sá innst í kyrkju, sem ei vdi inn fyrir himnaríkis dyr koma, ef hann dæi í sama háttalagi. Hvað varðar um, þó enginn viti, ef þín samvitska veit? lítið gagnar að dyljast fyrir mönnum, þar allt ó opid fyrir Guds auga; viljir þú þarfyrir sjá Guds gjæfu í því að leita að þér, og 1 þig sýndugan til yðranar, þá stóða þvar frá þú fallinn ert, Apóc. 2. Drottinn lífir svoddan týndri manneskju glotudum saud, og er það nærsta vel tilfundid, því n er sá góði hýrdir, Jóh. 10, en vér förum allir villt sem saudir, segir Esajas, 53 og förum dagligana; saudunum erum vér lífir í einfelðninni og fástráðinu, en ekki í íleyfinu, börn í vísfunni, en ekki í hrekkisfinni, hvert á móti því, sem Postulinn býð- 1 Cor. 14. Þér má sjá í gudspjallinu, að madurinn hefir haldid hjórd sinni á beit ymörku; og hvað mun einn voladur saundur Guds vera í eydimörku veraldar þessarar, ann villist frá hinum góða Hýrdir, hver ed gengur undan sínum saudum. Þegar ttinn var reidur Ísrael forðum, og hét að úthella yfir hann bræði sinni, þá segir hann Hóseam í 4 kap, að hann vilji fæða Ísrael, svo sem eitt lamb á víðlendinu; en hvað tt lamb í svoddan plátzi? eðert annad en bráð varganna; og þó er þeim miður farid,

sem með syndum og glæpum hefir gjort sig viðfíla hinn ósýnilega Drottins sauda-flod, hverjir að þekja sinn Hyrdir og af honum þekktir verða, Jóh. 10; það er hin sanna Guds Kristni og sœfnudur hans rétttrúadra barna. Ó, hvílikt er þá gjæfa hins bleisada Hyrdirs, að hann virðist til að leita að svoddan týndum saud! nákvæmlega útmálar Drottinn sitt sœdulrigit hjartalag í þessari eptirlíkingu. Eðli yfirgefur Gud hina réttlátu, ei þarf hann heldur að yfirgefa þá til að leita að þeim sem tapadur er; en uppá það, að þú vita megir, syndugur maður! hverfu gjarna að hann vill, að hinn ógudligi snúi sér og lifi, þá jafnar hann sinni brennandi elsku saman við þann mann, sem lætur sér hvað sárast vera til þess, sem villt hefir farid, já, sárara til eins af þeim, heldur enn til allra hinna sem vissu eru. Þessa Guds sœdulruga gjæfu attum vér að láta smelta hjarta vort, þegar hann leitar að oss dagliga í sínu heilaga orði, oss, sem að dagliga syndgumst og ei vinnum nema til hegningar. Nær gjörir hann þetta? Það gjörir hann nær hann sýnir oss í lögmalinu, hverfu mjög vér höfðum vífid af hans vegi, þegar hann lætur sinna bodorda, sinna straungu hótana þrumu lemja um eyru syndarans, nær hann dauðshenrist við hinni blíðu rauff þess góða Hyrdirs, og eðli vill láta sig með Guds náðar fyrirheitum leida á hinn rétta veg; það gjörir hann nær syndaranum við þetta reidarslag ofbjóða sínir glæpir, og hann segir með Davíð: Þar er ekkert heilt á mínu haldi fyrir þinni ógnan, þar er enginn fridur í mínum beinum fyrir mínum syndum, mín sár lyfta illa og fljóta af grepti fyrir minnar heimsku sakir. Þegar hinn frávilta saudarkynd eðli rædur sér þannig fyrir ofbodi helvítis þífla, þá mun Guds hjarta bresta í honum, svo hann hlýtur honum myfskunsamur að vera, Jer. 31, þá mun Christí audi biðja fyrir henni með óumræðiligum andvörpunum, Róm. 8, þá mun hún og brátt heyra: Þótt að þínar myndir séu raugar sem blóð, þá skal eg þær sújóbvítar gjöra, og þótt þær séu sem purpuri raugar, skulu þær ullhvítar verða, Esaj. 1. Og þannig fer nú hinn góði Hyrdir að leita eptir hinum týnda saud. Ó, hvílikt sœdulrigit gjæfa! ó, hvílikt brennandi elska! ó, það órannsakannliga afgrunn Drottins myfsunar ydra! komid hingat allir þér, sem erfidir drýgid, og þunga erud þjádir, hann vill endurnæra yður, Matth. 11. Þar mun verða meiri gleði í þínninum yfir einum syndara, sem ydran gjörir, heldur enn yfir níu og níutíu réttlátum, segir Drottinn; hjá hverjum mun sú gleði vera? hjá Gudi og hans blefsudum englum; þar munu glebjast englar fridarins, Ef. 33, að þeir sjá sitt ervidi hefir eðli forgefins verid; þar munu sagna vorir varðhaldsenglar, sem eru þjónustufamir andar, útfendir þeim, er sálshjálpin erfa skulu, Heb. 1, nær þeir merkja, að þeirra verk ferir svo góðan ávort, að þeir fá aptur bættann þann skada, er Satan vann þeim, nær hann dró þriðjúng stjarnanna, það er englanna þeirra stallbrædra í afgrunn myrkraanna með sér, þá hann féll af himni, að þeir fá hann bættann, segi eg, með fyllingu útvaldra Guds barna, sem ydran gjöra; þar glebft engill hins mikla ráðs, nær hans dýra blóð hrín á einum sáráðum syndara, sem ydran gjörir; hann reiknar eðli þau böndin, þau hæggin, þá hrákana, þá húðstrofuna, þann þyrenisfransinn, þann hrafnúnginn, þá bitu þífl og helvítis kvalir, er hann saklaus leid fyrir þverbrottinn syndara, nær hann ydrast af hjarta og lætur af glæpunum; sú gleðin yfirgnæfir, að hann hefir saud sinn aptur fundid, þann er glataður var, já, all guddómsins

venning sagnar yfir apturhvarfi syndarans; Fadirinn, því hann elskar oss í sínum elstíga syni, Sonurinn, af því hann hefir oss verði kænpta, Heilagur Andi, af því hann pantur arfleistar vottar; því segir og Drottinn, Hóf. 6: á myskunsemi hefi eg þófnan, eðli á offri; til hvers lítnarorðs Drottinn vífadi Þharíseumum, er þeir mögludu um að, að hann æti með tollheimtumönnum, Matth. 9; farid þér, sagði hann, og lærid það þad er: myskun vil eg, og eðli offur, því ei kom eg að kalla réttláta, heldur synduga ydranar. Og hvað er það, sem auglýfi meir Guds guddómliga ást til syndarans, heldur en það, sem hér stendur í Gudsþjallinu: og þá hann hefir hann fundid, leggur hann þann sama með sögnudi á herdar sér; hann slær hann eðli né lemur, ei rekur hann með hardri endi undan sér, heldur leggur hann á herdar sér, þar til hann nær til hjardarinnar, að ann eðli aptur tynist. Svo er og Gud vid syndarann náðugur; hann gleymir öllu því sem undan er farid, hann skilur eðli hinn vilta saub eptir í ráðleysu og hugarvlyi, heldur þnir honum með vitnisburdi Heilags Anda, að hans syndum sé kastad í þessins djúp, svo eirra minning ei skuli uppkoma að enlisu. Þessa grunnlausu ást útmálar Drottinn merkíga, Esa. 46, segjandi: þenrid þér mér af húfi Jakobs, og allir þinir, sem eptir eru af úfi Israels, þér, hverja eg ber í mínu lífi, og með hverja eg geng, já, eg mun bera þu allt til ellidaga, og þangad til þér gráir af þærum verðid, eg vil upphesja, bera, og selja! Þvad opt lesum vér í heilagri ritningu, að Gud hafi ydrad þess illa, sem hann sladi að leggja, eður hafði lagt, á mannkynid (svo útmálar hann sín brennandi myskunar- dur eptir manuligum plagsid) en sjaldnar skulum vér lesa, að hann hafi ydrad þess góða sem hann hafði gjört, því svo miklu yfirgnæfir náðin reidina og myskunsemin réttlærid; þar þeir segir hann og, fyrir munn Hóseæ í 13 kap. um þá náð, er hann hugdi syndugu mann- gni að veita í Christó: ydranin er huld fyrir mínu augliti, það er, eg skal þess aldrei draft. O, hverfu er Gud oss syndugum mönnum þá ólíkur! honum leidist aldrei gott að gjöra, en oss aldrei að fremja þid illa. Hann segir hjá Jóel, 2 kap., er hann útey- num djúpu myskunardrum yfir syndarann: eg em náðugur og myskunsamur, myskillrar óðgryní, og sá eð ydrar þess illa; þvar þid illa merkir Guds réttferduga þesnd yfir glæp- um mannanna, en mannestjan lætur sig svo lítt ydra þeirra fulu flamma, er hún reitir ann til reidi með. O, hvílí er þá gjæfka Drottins, eðli einasta í því, að hann hefir ólinnæði með illgjörðum vorum, heldur og leitar eptir oss á allar lundir, og tekur á móti einum syndugum sem ydran gjörir með allskonar blíðu! Mikil var ydran Jónæ pámanns, og þó eðli minni hans trú, að hann eptir það hann hafði játad misgjörð sína, þogadi þó að láta kasta sér út í þid brúfanda haf; en þó var enn stærri Guds sædurlig gjæfka, er hann, sættist svo bráðt við hann og svo algjörliga, að hann tilbó honum víst í þvalfistjarins kvíði. Þessi Guds undrunarlíga hjartagjæfka ætti eðli einasta að leida oss il að sættast við hann svo opt sem vér honum á móti brjótum, heldur er þetta ein óbrýgd- il huggun fyrir þá, sem undir sitt andlát ydraft. Stórlíga hafði þessi Guds madur syndg- íst, þar eð hann þætti Guds mátt, og taladi við hann, eins og madur við mann talar, Jón. 4, og setti sig þó upp á móti hans bodi; en hann, er svo bráðlíga tilgaf þonum

Þessa hrópligu synd, mun hann ei bæði kunna og vilja forlata þér þínar illgjördir, ef þú ydrast þeirra af hjarta, þótt ei hafir þú lángan frest til ydranar? Varla mun nokkur syndari vera meiri hásta viðkominn enn hann var þá, og þó vogadi hann svo á Guds myfktun, að hann sagði, 2 Kap: eg em úrkastabur frá þínu augliti, en þó skal eg ekki láta af að horfa á musteri þíns helgidóms; hvert var það musterið? Það var Guds myfktunar hjarta; hvar var það? Það var jafnvel í fíftjarins kvíði. Lát þér því sagt vera, að þú ert aldrei í þeim stad staddur, hverki á sjó né landi, hverki í vatni né eldsvöðva, að ei sé hann þér náðugur, nær þú af hjarta fríðmalist við hann; og í einu orði að segja, þar er musteri hans guddóms, sem þú ákallar hann í anda og sannleika; en þessa Guds náð átt þú ekki að brúka til að draga sjálfan þig á talar, svo sem þú vildir hafa það fyrir lífarkéri sálshjálpar þinnar, að Gud hefir eptir sumum leitad alla æfi þeirra, en fundið þá kannst ekki, fyrir enn á dauðastundunni, og lagt þá svo sér á herðar, og borid inn á land lífandi manna; ertu þarfyrir rángengdur þótt hann sé góðgjarn? Þótt hann hafi svo við nokkra gjort sem nú er mált, þeirra orsaka vegna, sem hann sjálfur veit, er hann þarfyrir skyldugur að gjöra eins við þig, sem forsmáir ríkdóm hans lánglundar í oftrausti hans náðar, af því þú veist hann er myfktunsamur? Spámadurinn er eg strax umgat, hann var Guds maður, hann þekkti bæði Guds gjæfku og hans réttláti, og þó honum yrði það á að syndga svo stórliga, þá varð honum það og fyrir að ydrast, strax sem Gud lét hann þekja synd sína; en þér mun bágara um að gjöra svo fljóta ydran, sem aldrei þeinktir nema um glæpina, og hvernig þú kynir þeim sem best í verk að koma. Það heindir Guds börn, að þau falla í stórar syndir, annaðhvort af gáleysi, eins og Móses, af bráðræði, eins og Davíð, af ótta, eins og Petur; þetta stéður þegar viljinn rædur fyrir skynsemina, andinn látur sigrast af holdinu; en þau ydrast aptur af hjarta, þau vata sína sæng í tárur með Davíð, og gráta beifkliga með Petri; en sá guðlausí hefir enga hvíld, hann þeinkir ei annað, enn hvernig hann megi þinu illa framkoma, og endir öllum sálar og lífskröptum til að fylla gyrnd síne illfúsa hjarta. Þótt nú að Guds fódurlig ást til mannkynsins sé jafnan búin til að taka við syndaranum, nær hann snýr sér til yfirbótar, þá kann eg ekki að segja, að þessháttar mannefjum muni vera létt um apturhvarf, því Guds raust er mjög svo harðtölud á móti þeim, er hann segir, Mich. 2: vei þeim sem hugsa ránglætíð, og þeim, sem stunda uppá þið illa í svefnhúsum sínum, að þeir vilji framkvæma það þegar byrtir, nær sem það er í valdi þeirra. Sjái nú þeir til, sem ásetja að temja sér hvíllt hugarfar allt fram í dauðann, hvert þeir muni eiga hlut í þessari Guds gjæfku, um hverja eg lét nú að svo stöddu úttalad vera, jafnvel þótt þán aldrei úttölud verði edur nógliga prífud um alla eynlíð, og vil svo koma til þins síðara, er eg hét um að ræða. Svo er nú Gud náðugur til að leita eptir ofs, sem eg hef sagd; en hverfu erum vér nú andvældir til að láta ofs finna? Gud hrópaði á Adam, er hann hafði syndgast, og sagði: hvar ert þú? og enn nú hrópar hann á ofs dagliga í sínu þ. orði, nær vér að dæmi þessa vors fódur brjótum hans skipanir; það sáum vér að finna í hans tíu laga bodordum, sem vér allir læra egum strax á unga aldri. Adam og Eva fældu sig, er þau merktu Guds raust í aldingardinum, en strax sem hann kalladi manninn við nafn, þá ansaði hann og játadi synd sína. Svo er það enn nú fyrir ofs, að á ung-

mennis-árum vorum heyrum vér ad sonnu rauft Drottins í hans lög máli, viðlíft og Adam þitinn af hans ferð um aldingardinn, en þá verður ofs það fyrir, að skýla ofs á medal eifanna, það er, í fávittfu barndómsins, og meinum, að vér kunnum að dyljast fyrir Guði, ef vér getum dulist fyrir þeim, sem ofs er til trúad og við ofs eiga um að vanda; svo er nú spilling náttúrunnar frábær í því, að láta sig eðfi finna af Guði, þótt eptir mannum sé leitad; en þess væri óstandi, að þegar vér erum komnir til vits og ára, og Guð kallar ofs með nafni, að vér þá eðfi atthlerar varum, heldur breyttum eptir fædur vorum í því, að dylja eðfi lengi með ofs synd vora. Þú munt aðspyrja, hvað það sé, að Guð kalli einn með nafni; það kalla eg að vera, nær hann í sínu orði straffar þær syndirnar, sem þú ert sekur í, en þú vilt eðfi við þær kannast, annaðhvort af því, að þú kallar það litla eður enga synd, er þú vel mátt þeckja synd að vera, eður og að þú ert svo forþerður í þeim stóru syndunum, sem allir glæpi kalla, að þú eðfi ydrast þeirra; vaninn er vordinn svo ríkur í þinni spiltri náttúru, að þú ei þeckir armód þinn og fátækt í Guðs augliti, eður að Guð er svo smár í þínum augum, að þú ætlar hann muni eðfi forsmá þann, sem hann vanvæðir, 1 Sam. 2; þegar menn hafa nú grein af einhverju þessu, erum vér þá eðfi nærsta torveldir til að láta ofs finna? Þegar vorir fyrstu foreldrar, af gyrendinni til að þeckja þið illa, neyttu þess ávartar, er þeim bannadur var, þá hlutu þau óft sína, en það fyrsta illt er þau þecktu, voru sjálf þau og þeirra fatleysi. Af þessari fyrstu gyrend þins fyrsta manns er innsmoginn til allra manna noðurskonar þorsti til að vita það sem illt er, hvaðan flestar óþyngdir og lestit spretta; en þess væri óstandi, að fyrst vér einu sinni þesum ratad í þetta spillingarinnar háttalag, að ofs þá yrði þið sama fyrir, eins og vorum fyrstu foreldrum, að vor augi lufjust upp, svo vér þecktum sjálfa ofs og vora blygdan, vörn veifleika og vora ærbýgd, og að vér stadfastir varum í hugleiðingu þessarar vorrar ómyndar, þá mundi þinn góði Hyrdur eðfi einasta finna ofs, týnda sandi, heldur mundum vér leita hans andlitis strax sem hann kallar, hann mundi breita við ofs eins og þau, og klæða ofs, eðfi með skinnklæðum, eins og foreldra vora, heldur með þeim réttlætis fyrtilinum, er hann útvegadi ofs, þegar hann húðflettur var; en fyrir því að vér erum svo tómlátir í líftu, þá fylgir það á eptir, að vér sneydum himininn þeirri gleði, sem hann þefir af einum syndara, sem ydran gjörir, og sjálfa ofs þeirra samnenti, sem í þonum búa, þar vér kjósum heldur að eta drasid af svína tréglinum, já, að hverfa aptur, eins og þau, til lenrveltunnar, heldur enn að leita til hybbila vors Fædur og mettadir verða með Abraham, Isak og Jakob af nægtum Guðs húfs enlífigana. Þegar einn syndari ydrast af hjarta og lætur af glæpunum, þá kallar Drottinn að hann hafi saud sinn fundid; en hverfu tregdomid að sé til þess mærgum manni, það er auðsæð af glæpunum, sem heimurinn er fullur af. Drottinn segir fyrir munni Jóþþónla, 3 Kap., er hann talar um þá náð, er hann þeitir að veita ofs í Jesú Chrísto: eg vil umbrenta vorum fólksins, að þar séu þreinar; og skömmu þar eptir segir hann: eptirleifar Ísraelis skulu ei ránglætíð fremja, og þeir skulu enga lýgi mæla, og í þeirra munni skal ei sölft tunga finnast. Þessi dýru spádóms ord þessa og vorum tíðum til, og munu ei þrjóta þartil versld þrýtur, því svo lengi þefir Frelsarinn losað

ad vera hjá ofs. En hlustid til, hvernig Drottinn í þessum orðum útmálar hinn andliga Ísrael, kristnir menn! Munu þeir vera af því sandahúsi, sem lasta Gud með orði og verki, þeir sem ekkert lof sýngja honum með munni sínum, þeir ed falska eida vinna við hans hræðiliga nafn, ljúga, baktala, rægja og brugga svik með tungu sinni sínum bróður, sem með Guds Sonar blóði er endurkænptur? langt er frá því, þeir eru engu síður án Guds í heiminum, og sjarlægir Ísraels borgarrétti, heldur enn hinir verstu heidingsjar, um hverja Pálus talar, Róm. 1. Gjerid því ydran í Jesú nafni. ó, þér hin frásúnu börnin! og leitid Drottins á meðan hann er að finna, svo þér af þónum fundnir verðid. Ekkert er það, sem meir hindrar gudrækni vora, heldur enn undandráttur ydranarinnar; þverrig kann Guds ást í þónum að búa, sem ei dagliga lætur sig það ángra, að hann hafi svo náðngan Gud stýgðan, hver ed í svo mörg ár hefir leitad á allar lundir eptir hans velferd, og viljad leida hann með gjæfku sinni og ríkbómi sinnar þolinmæði til apturhvarfs. Vér þeckjum að sonnu glæpi vora, vors Guds fodburligt hjarta konnunst vér og við, í því, að líða þá; vér játum og vitum, að ei verður þeirra seft burttekin, nema þeir verði með beiskum tárnum afþvegnir; en hverfu sáir eru þeir, ed gjöra svoddan ydran, sem þeim að noðru leiti megi sambjóða. Vær erum nærri því eins lyndir og Guds fólk, eptir það Gud hafði leidd þá aptur úr herleidíngunni, um hverja skrifad stendur, Hag. 1: Þetta fólk segir: þar er ei kominn tími til að byggja hús Drottins; en hann segir: er þar tími til að þér skulud búa í þiljudum húsum, og þetta hús skal svo standa í eydi? Ofs hefir hinn góði Gud af ómælanligri gjæfku sinni frelsad frá Djofulsins herstekningu í endurgæmingar langinni; en hverfu tregir erum vér og hysknir í því að uppbyggja hans kyrkju, sem er vort hjarta, með endurnýng vors innra manns, en fyrir voru jarnnefku húsi berum vér nóga umhyggju, eg meina kropsinn, þann ham sálariinnar, þar hún, sem er húsbóndinn, fer þó í öllu reidileysi. En hvað segir Drottinn um sitt fólk skómmu síðar, í sama kapitula: þér sáid mikid og safnid litlu inn, þér etid, en engan veginn til sadníngs, þér dregid og verdid ekki drucknir, þér klæðist og verdid þó ekki varmir, og sá ed laun tekur, hann leggur þau í rifinn sjód. Sama hendir þá hálfkriftu á medal vor, þá volgu, um hverja Guds Andi talar í Opínberíngar bókinni, 3 kap; þeir vilja að sonnu Guds born heita, en þó forgefins, nema þeir brjóti nidur þá Satans kapellu, í hverri hinn gamli Udanþjónar honum og er hans prestur þar inni, en byggji Gudi eitt nýtt musteri í sínum limum með sannri trú, lifandi trú, sáluhjálpigri trú, hver ed verki fyrir þjárléikann; þeir sá mikid; þeir lesa Guds ord, heyra það, en þó með hángandi þendi, því safna þeir litlu inn, svo varla noðud þar af verður geimt í kornslöðu hjartans þeim til nota, nær á þarf að halda; þeir eta og dregða hold og blóð Drottins, en ekki til sadníngrar, miklu heldur til fodbarmíngrar, Christó hafa þeir að sonnu ísklæðst, en affært sig þónum aptur með gudlausu athæfi og þverbrotnu hjartalagi; þeirra kristinnómur er frosinn og hefir engan nátturlígan varma, og þau laun, er þeir meina sig að hafa fyrir lífing sinna góðra verka, hver þeir gjöra sjálfum sér til þrósumar, en ekki Gudi til dýrðar, þeim hella þeir í rifinn sjód, því hin sanna andmýkt hjartans er langt þar frá, og svo trúin, án þværrar ómögulígrar Gudi að þóknast. Breytum ei þannig, kristnir menn! breytum ei þannig, heldur látum

ofs ydra þess, sem undanfarid er; sundurfremjum vor hjörtu með ángri og trega, án þræsniðs og eðli um stundarsakir, heldur alvarliga, idugliga og dagliga, því dagliga syndgumft vör og vinnum ávalt til hegningar, annars mun kristinnðómsins nafn að engu gagna ofs, eðert þeyrn orðsins, og eðert vor kyrkjungangur, vorar ólmusur, né önnur góðverk, heldur mun það verða eins og Drottinn segir, fyrir munni Haggei, 2 kap: spyrjidi prestana að, ef nokkur ber helgad kjöt í sínu kápuþauti, mun hann heilagur verða? hverjum prestarnir svörðu, nei; og enn aftur sagði hann: ef nokkur sá, sem óþreinn er af dauðýfli, snertir eitthvað þvilkít, hverjum þeir svörðu: það mun óþreint verða. Sama mun framkoma við þá, sem ei ydrast af hjarta, og eru svo volgir og tómblátir í verki sálar sinnar; það orðid er þeir þeyra, Guds lífhama og blóð, er þeir meðtaka, bænirnar, er þeir flappa út af munnum, kyrkjan, í hverri þeir byrtast fyrir Guds augum, munu eðli helga þá, miklu heldur, þar þeir eru sjálfir óþreindir, og eðli þvegnir með laug sannrar ydranar, þá munu þeir vanhelga þessa helgu dóma til fordæmingar sér og enlíftar glötunar, nema þeir betur vandi ydran sína og afturhvarf frá syndunum; en við þessu dauðþeyrast menn almenniliga, jafnvel þótt það sé Guds eigin raust í allri ritningunni; svo tregt veitir Heilögum Andan að koma ofs í leitina, þegar hinn góði Hyrdir að ofs leitar. O, hverfu létt gjöra menn sér ydranar verkið! vör meinum að lygar, stuldur, hörðómar, gudlastanir, meinsæri og þinir verstu lækir og stammir, sem Djöfullinn fær tilbúið í vantrúarinnar börnum, verði með einu ári afþvegnar, og jafnvel þótt ei sé það svo mjög af grunni hjartans; en Miníve borgar menn grétu synidir sínar í heila 40 daga; David, sem var hinn kjarasti Guds vinur, ann grét þó beissliga í sæð og öflu; Nebúchadnezar mátti afþvo sitt ráuglæti með sjö ra ydran. En hvað meinar þú þér þyrji að gjöra, sem ert þér svo margra synða meðvitandi, og þó eru þær fleiri, sem þú eðli veist, eðli manst og eðli athugad þesir, og sumar munst þú haldid fyrir litla edur enga synd, en ert þó eðli víst um, að þú hafir svo lángan eðst til ydranar, sem að sjolda glæpanna sambjóði? mun þér ei þers á, að láta þig finna þonum, sem öllum stórsyndurum tollheimtumönnum og þutum þesir til sín bódid? Reid þ eðli uppá ólmusur Þharíseanna, jafnvel þótt ólmusur séu af Guði skipadar, það þesir vilja kaupa sáttmálans blóð; með ydran og sannri trú á hinn Krossfesta verður það feng- en eðli með fémunum, því öll veröldin með allri sinni dýrd er léttari en fis hjá einum opa Guds Sonar blóðs, og dugir eðert til að endurkaupa sál mannsins, svo sem Frelsin vottar, Mark. 8; lát þér þarfyrir allra mest þér um hugad vera, þá munu þin Drottis verkin sjálfkrafa á eptir fylgja. Ydranin og trúin eru þær tvær hendur, er þú ert að breiða á móti þínum lausnara, nær hann finnur þig villuráfandi á eyðimærku; gjör þó, þá munst þú leiditamar verða til allra góðra verka, því sá sem þesir plágad hjarta sitt með minningu sinna illgjörða, hann mun stírrast við að vinna það til þinnar randu vellagar, Gen. 25, er hinn slagi bragðaresur, Djöfullinn, vill kaupa hans frumgeðningu með, að standa út að nýu slíka plágu, er syndin hafði ablad þonum, edur að þínast enlíftiga í þesviti að öðrum kosti; og hann, sem trúir á Guds Son, og er víst um, að þonum eru svo margar synidir uppgæfnar, hann elskar meir enn svo, að hann láti sér finnast hans bódorð þung, er hann svo þesitt elskadi, að hann bar alla Guds reidi, þá hann var saklaus kval-

inn fyrir hans syndir. Veit eg að hverugt þetta stendur í veru valdi; enginn kann til Jesúm að komast, nema hans Faðir dragi hann, Jóh. 6, og þér stendur í gudsþjallinu, að madurinn hafi leitað eftir þessum týnda saub; svo leitar Jesús að þér, það mundi hann ei gjöra, nema þennum væri alvara að hjálpa þér; hann leitar ekki forgefins að neinum, nema þeim, sem ekki vill láta sig finna, eins og Pharisei og Skrifstærdir; þar fyrir leitadi hann að tollheimtumönnum og bersyndugum, sem voru tapadir saubir, því hann var kominn til að frelsa það sem tapað var; hann leitadi ekki lengi að Mattheó, áður enn hann lét sig finna, ekki að Zacké, ekki að þinni bersyndugu, ekki að þórkonunni, er hann aflesti í musterinu; engum af þessum bægdum syndirnar frá að láta sig finna, en Pharisei móstóðu H. Anda, Act. 7; því gengu og tollheimtumenn og pítur inn í Guds ríki, þar sem þeir voru útreknir. Madurinn tók þenna saub á herðar sér; hvar fyrir? því að hann hafði svo lengi ráfað í villunni, að hann hefði ei sjálfur gánga kunnað; svo gjörir og Gud við syndarann; af því vér meguum ekkert gott af sjálfum oss að hugleida, afhjeldur að framkvæma, þá ber hann oss á höndum sér, eins og einn madur ber sinn son, sagði Móses um Guds fólk í eydimarkunni. Nú þar vér höfum svo náðugan Gud, að hvar sem syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin miklu framar, og svo mildan, að hann vill sjálfur gefa oss krapt að þóknast sér, þá lát aldreif synd þína svo vara þér í augum, að þú efast um hans myskun, né vantroyst svo þínu máttleysi, að þú ei strax fylgir honum eftir, því hans kraptur er í breiðum máttugur. Satt er það, að Drottinn miklískar vondskan svo mjög, að enginn hlutur er öðrum svo gagnstædur; vatnid er eldsins vinur og úlfurinn saubanna, hjá því hatri, sem Gud hefir á því illa, annars mundi hann ekki hafa unnid það til að forlíka heiminn við sjálfan sig, að ofurselja sinn eingetinn Son í svo bitrar kvalir; þetta látur hann oss stíla, er hann segir: þó að Móses og Samúel stæðu frammi fyrir mér, þá væri ekki mitt sinni til þessa fólks, Jer. 15. En hér er ekki Móses né Samúel, Drottinn minn! hér er einn fátáður syndari, ein örmædd sál, einn harmþrúnginn andi, einn týndur saubur, er þinn Sonur hefir þó aptur fundid, hver að er meiri en Móses og Samúel; munt þú burtkasta honum, Drottinn! nær hann framber það dyra gjald, hans Frelfari lauk fyrir hann á trénu? fjærri sé það þér, brunnur gjæfunnar, sem ekki vilt syndarans dauda; það sé langt frá þér, Konungur alls landsins! að þú straffir þinn góða með þeim vonda, sagði Abrahám; en eg em góður vordinn, þegar Sonar þinn blóð er útrunnid í mitt tárablóð; það er langt frá þér, sem engan vilt burtreka þann til þín kómur, að þú látir mig ekki njóta hans bæna, sem þú burtu rakst, þegar hann kvædist fyrir mínar syndir, eða munt þú taka gjöld af báðum okkur? Og því stýlba eg þá ekki láta mig finna, nær minn fyrdir leitar að mér, þótt syndir mínar væru stærri en Góðmór og Gómmorræ syndir? því mun eg vantroysta mér að betra minn lífnad, til at fylgja honum eftir, þar eg megna alla hluti með Válo, fyrir hann, sem mig máttugan gjörir Christum, Phil. 4, og er viss um, að hvers eg bíð Födurinn í hans nafni það mun hann veita mér, Jóh. 15. Þegar eg kóm fyrir mángarans bord, þá em eg þó ekki viss um, að eg fái það mig gynnir, jafnvel þótt eg hafi nóg fyrir að gjalda; stundum stórtir hann voruna, stundum verða meinn ekki kaupfáttir, og það ber til, að annar býður meira enn eg við

í, sem eg fela; en þegar eg kem fyrir þínar náðar dýr, Herra minn! þá er eðli hætt við
 í, að eg fari erendislaus. Þess eru eðli dæmi, að þar bænir, sem eru í himininn
 idar, hafi tómar aptur komid; eg kaupi þar með flortinum; nær eg hefi eðert af sjálfum
 í fram að leggja, þá fæ eg alla hluti fyrir alls eðert; þar brestur eðli það hver grynist,
 í þar eru nægtir Guds húfs; þar skal enginn hlaupa í kaup við mig, því þar er nóg fyrir
 la, eins fyrir Manassen, svo sem fyrir David, eins fyrir ræningjann á krossinum, svo
 n fyrir Guds móður undir krossinum, eins fyrir þann, sem eðli hefir erfðað nema eina
 und, svo sem hinn, er borid hefir hita og þunga dagsins, nær menn bjóða það, með sund-
 knosudum anda og trúndu hjarta, sem alleina fyrir Gudi gylðir, það er hans Sonar
 þénusta í hverjum honum vel þeknast. Honum, með Födur og Heilögum Anda, sé lof,
 ís, ríki og magt, styrkleiki og dýrd, frá því nú er og að eylífu, amen.

II Jóns messu Baptista.

Gudsþjallid, Lúf. I Kap.

Og þá ed sá tími var kominn, það Elizabeth skyldi fæða, og
 ún fæddi son; og er nágrannar hennar og frændur heyrdur það,
 d Drottinn hafdi miklad myskun sína við hana, samglöddust þeir
 enni. . Og það skædi, að þeir komu á hinum áttunda degi að
 mskéra sveininn, og nefndu hann síns födurs nafni, Zacharias.
 n móðir hans svaradi og sagdi: aungvanvegin! heldur skal hann
 o hannes heita. Og þeir sögdu til hennar: þar er þó enginn í
 rni ætt, sem að heitir þessu nafni. En þeir bendtu födur hans,
 ad hann vildi að hann hétu. En hann beiddist knesaspjalds,
 ifadi og sagdi: Johannes er hans heiti; og þeir undrudust allir.
 A jafnsnart laukst hans munnur upp, og tunga hans leiddréttist.
 hann taladi, lofandi Gud. Og otti kom yfir alla þeirra ná-
 Anna, og um allar fjallbygdur í Judea víðfrægdust öll þessi ord.
 G allir þeir ed það heyrdur, settu það sér í hjarta, og sögdu:
 er grunar þig að þessi sveinn verði, þvíad hönd Drottins var
 ed honum? Og Zacharias, fadir hans, tólltist af Heilögum Anda,
 adi og sagdi: blessadur sé Drottinn, Gud Israels, þvíad hann
 tjadi og gjörði frelsan sínu folki, og hann uppreisti ofs eitt hjálp-
 : horn í húsi Davíds, þjóns síns, svo sem hann hefir talad fyrir
 unn sína heilagra spámanna frá aldaodli; hann frelsadi ofs frá
 otinum vorum, og af hendi allra þeirra, sem ofs hata; hann gjörði
 3 myskunsemd við födur vora, og mynstist á sinn heilaga fát-
 lala, og á það særi, er hann fór födur vorum Abrahami, að hann
 jæfi ofs það, að ver leyfist af hendi ovina vorra, þjónudum hon-
 m án otta, í heilagleika og réttlæti, fyrir honum sjálfum, alla

vora lífdaga; og þú sveinn munt kallast spámadur hins Hærsta, þvíad þú munt fyrir renna augliti Drottins, að tilbúa hans vegu, að gæta hans fólki skilning sálubjálparinnar í fyrirgefningu synda þeirra, fyrir myskunar-ydur Guds vors, í hverjum hann vitjadt vor upprunninn af hæðum, að lýsa þeim sem í myrkrum og dauðans skugga sitja, til að greiða færur vorar fram á veg fridans.

Exordíum.

Sjá! eg mun senda minn engil fyrir mér, sá er tilreiði veginn undan mér, segir Drottinn, hjá Malach. 3 kap. Að þessi spádómur blíði uppá hinn fyrsta nýja Testamentisins spámann, Jóhannem Efírar, hvers minning vér í dag höldum, það er auðvitað af vitnisburði sjálfs Frelsarans, er ritadur stendur hjá Matth. 11 kap., hvar hann berliga þýðir hinn sama uppá hann; það er og ljóst, að eins og morgunfjarfarnan gengur undan sólunni, svo rann þessi Guds vinur undan sínum Herra, Laufnara heimfins. Hann var áður gétinn í mædurkvidi, og áður í heiminn fæddur; því lýsir engillinn, er hann bodadi móður Drottins gétadinn, Lúk. 1, með þessum ordum: sjá þú, að Elísabeth frantfona þín hefir og barn gétid í elli sinni, og þessi er sjötti mánuður hennar, sem kollud var óþyrja. Drottinn var í heiminn fæddur af breinni og ófleckadri meyju, og þótt það væri hið mesta furduvert, sem Gud hefir nockurn tíma gjört í öllu náttúrunnar ríki, þá var og það mjög svo undarligt, að Jóhannes var alinn með þeirri konu, er svo mjög var til ára kominn. Jóhannes stírdi með vatni til að búa Chrísti veg, sem eptir á kom og stírdi með H. Anda og eldi, Matth. 3; Jóhannes hóf sinn lærðóm með yðranar prédíkun, og fyrirgefningar syndanna, þar hann sagði: gjörð yðran, því Guds ríki er nálægt; þetta var og innatíð í öllum Chrísti lærðómi, er síðan á eptir fylgdi, og svo mun það verða allt til enda veraldar; því sagði hann forðum við lærefveinana, Lúk. 24: svo er það skrifad, og svo þyrjadt Chrísti að líða, og upp aptur rísa á þriðja degi, og prédíkast láta í sínu nafni yðran og syndanna fyrirgefning hjá öllum þjóðum, hver náðar bodskapur að einnig er til vor kominn. Nú gefur Frelsarinn þessum sínum forgaungumanni þann vitnisburð hjá Matth. 11 kap., að hann sé meiri enn nockur spámadur; og mætti það snæst, að Drottins alvissa forsjá hafi sett þetta stóra ljós í endverda Krísts kyrkju, það er í forðyrri nýja testamentisins, til að sína öllum þeim, sem þar inni eru, eður innganga vilja, hverju vegligt að sé embætti forskunarinnar, sem Guds þénurum er tilrúad. Vil eg því á þessari bleffudu báti taka mér fyrir þendur að yfirvega: 1) hversu vörðuglig að þeirra þjénusta eigi af öllum haldin að vera; 2) hversu mjög þeir eigi sjálfa sig að vanda. Bjálpa osó þér til, góði Gud! fyrir Jesúm Chrístum, amen.

Utleggningin.

Og þú sveinn munt kallast spámadur hins Hærsta; þetta embætti var mjög svo vegligt á dögum gl. testamentisins, svo það fylgdi kóngdóminum á stundum. Móses var spámadur, og þó hefðingi yfir Guds fólki; David var kóngur yfir öllum Ísrael, og þó spámadur, sem ljóst er af hans psálmum; þeir voru og mjög svo tignadur af gudþræddum kóngum; svo var Nathan í hávegum hjá David, Hazaría hjá Aza kóngi og Esajas hjá Ezechía. Nú eru það Guds kénimenn í nýja testamentinu, sem áður voru spámennirnir, því þetta ord að spá, merkir ecki alltid að segja fyrir ókomna hluti, svo sem gjördu þeir á gl. testamentisins dögum, heldur í því, að flytja Guds erendi og viðfrægja hans nafn. Hver mun gefa mér, að allt þetta fólk kynni að spá? sagði Móses, Num. 11; sönir yðar og dætur munu spá, sagði Jóel, 2 kap., það er, Gud dýrka, losa og vegsama.

Jóhannes Baptista verður hér nefndur spámadur ens Hærsta, og þó getur ekki um það að hann hafi fyrir sagt evordna hluti; Drottinn segir, að hann sé meiri enn nokkur spámadur; án efa meðal annara þess vegna, að allir spámenn spáðu til Christum, en Jóhannes bendti til hans með singrinum, og sýndi monnum Guds Son holdinu ísladdan. Hans eptirkomendur eru vorir kénnefndur; þeir boda ofs Jesúm Christum dáiinn fyrir vorar syndir og uppreisinn ofs til réttlætis; þeir sýna ofs hann í ritningunum fyrir augunum afmáladan með öllum hans ástgjofum og velgjörningum. Hver er sú fórn gl. testamentisins, er jafnast megi við hans dýrmata hold og blóð, sem hans þénarar úrdeila í heilögu altarisins sakramentó? Hvert er vald svo mikid á jörðu, svo sem að leysa syndina hjá þeim ydrandi, og að binda hana hjá þeim, sem ekki vill ydrast né af henni láta? Jóh. 20. Sjáid þá, bráður mínir! hverfu vegligt að er þetta embætti, sem þó af mörgum dára verður lítils metid; ekki tók spámanns embættid svo mikla virðingu af valdstjórninni, þótt eg fyrir stömmu segði, að Gud hefði samt hana með því, nær honum svo líkadi; hverutveggju eru hans umbodsmenn á jörðinni, og eiga honum þar inni að þjóna, eptir því sem hann hefir hverjum boddid. Þar voru og flestir af gl. testamentisins spámannum, sem engin mikilmenni voru fyrir heiminum: Eliseus var frá plögnum tekinn; Jeremías var únglingur, þá hann var kalladur; Amos segir í sinnar bókar 7 kap., ei var eg spámadur og ekki spámanns sonur, heldur var eg nautahyrdir og leitadi eptir mórberjum; því tekur þetta vegliga embætti engan mindugleika af nokkurs manns persónu, ætt, atgjörfi, ríkdómi, né öðrum veraldar hlutum, þar í er öll samdin fölginn, að þeir eru Drottins þénarar, allur ríkdómurinn, að hann vill vera þeirra arfur, Núm. 18, allur mindugleikinn í því, að þeir eru ráðsmenn hans leyndardóma, og er það ekki lítid, börn mín! hver sem álitur það ókomna, meir enn það nærveranda. Eg þykist vita, að þar er enginn af yður, sá er ei haldi Guds Son alls heidurs verdugan; en hvað segir Kristur við postulana: hver hann forsmáir yður, hann forsmáir mig. Ald vísu er það satt, að vorir kénnefndur ná ei tánum þángað, sem þeir hefðu hælana, svo sem vör plögum að segja; mikid stórtir ofs á við þeirra hugþrýði, þolinmæði, hjærleika, bindindi, rækseni og adrar kénnumannligar dygdir, þó eru þeir samt Christi þénarar, og þeir ed vaka yfir sálum yðrum, nær þeir gjöra sitt embætti eptir þeirri náð, sem þeim veitt er, með kostgjæfni; mun því Kristur ekki halda þann saklausan, sem vanvirðir hans aumasta og veikasta þénara, því hann stendur og fellur sínum Herra. Eg vil nú í þetta sinn ekki fá mér til orða, hverfu vör eg-um þá að elska og virða fyrir þeirra eigin persónu, því eg hefi einhverju sinni áður um það talad; þeim er það og fyrir minstu, að þeir af yður dæmdir verði, edur af mannligum degi, Drottinn er sá sem dæmir þá, 1 Cor. 4; þeirra óvirðing hjá monnunum er þeim heidur hjá Gudi, það hatur, sem veröldin leggur á þá, ablar þeim elsku í himninum; sá afdráttur, er þeim stór í sínum tekjum, hann verður ríkdómur í Guds seghrðslu; einn peningur, sem þá vantar hér, ablar hundrad peninga þar; en um hitt vil eg nú tala, að þér ekki forsmáid þeirra þjónustu, þótt þeir séu lítilmóttligir í yðar augum sumra hverra, það er, kénningarnar og orðsins predikun, því ef þér svo gjörð, þá forsmáid þér ekki þá,

heldur þann, sem þá sendi, og ef þér hatid þá fyrir sannleikann, þá hatid þér sálir yðar og stofnid þeim í þinn mesta vöð. Eg bid yður, brædur! segir Pálus, 1 Theff. 5, að þér þekkid þá, sem erfida á medal yðar, og standa fyrir yðar andliti og kenna yður, að þér hafið þá yfirmáta tjara, fyrir þeirra verks sakir. Hvert er það verkid, kristnir menn? Það segir oss Zacharias hér í gudsþjallinu: að tilbúa hans vegin; hvers þá? hins Allra-þærsta, þess Drottunarans, nær hann kómur til síns mustæris, sem er þitt hjarta, það er, nær hann krefur þess, og þin heilaga Guddómsins þrenning vill þar innganga og vistarveru hjá þér gjöra; til þess eru Guds þenarar settir; seg mér, eru þeir þá ills verdir fyrir sitt verk, nær þeir gjöra það trúliga, og vilja fá þér söðdan gesti til hýsingar? En þetta skilst ekki þinni vantrúndu kynslóð; hún er eins og skjæfjan, sem Terrentius getur um í ströðjögumi, eins og hún sagði um þinn drambláta stríðsman, að ei hefði lenst við hann að tala, nema það sem hann hefði áður fyrir mælt. O já, talid það sem oss er þóknanlegt, eptir því sem eyrun flæja! Er ekki það hid sama, sem Drottinn segir hjá Amos, 2 kap: þér hafið fyrirbóðid spámönnum, segjandi: þér skuluð ei spá; þessi Guds maður mátti og af því segja, Amos 7, þegar Amatzia, Jeróbóams prestur í Bethel, sagði við hann: þú sjáandi! far burt í Gyðingaland og et þar braud og spá þar, en halt ekki áfram að spá í Bethel, því það er kóngsins helgidómur og hans hús. O, þér villudýr! þegar leónid öftrar, hver mun ekki skelfast, og þegar Drottinn skípar, hver mun ekki þrédika? Amos 3; en hann skípar svo opt, sem að hans þenarar sjá, að yðar glæpir og ógudligar athafnir taka yfirhönd, en hver af hans trúhyndum þenurum mun skelfast fyrir yðar óþóða edur reidiföip, nær menn eru vissir um hans vináttu, í hvers hendi þér eruð, eins og hid sína spámannsins beltri, sem þó aldrei hafði í vott komid. Eg skal gjöra mín orð í þínum munni svo sem eld, en þetta fólk svo sem tré, þau er hann endir, segir Drottinn fyrir munn Jeremíæ, 5 kap; en það orðid, sem gudhræddir Drottins þenarar hafa í munnum, það er og hans orð. En svo sem það, að Jerúsalem ekki strax uppbrann við Spámannsins orð, samt var bálsdurinn ekki lángt í burtu; svo viti þinn gudlaus heimur, sem ekki vill lensa þessum eldi inngang í hjarta sitt til að brenna þar upp sorp og endemi holdliga grynna, viti hann, segi eg, að hins eyllisa loga mun skamt að bida, sem um aldir mun brenna þá, nema þeir ydrift af hjarta. Allir látumst vér til kyrkjuunnar koma, allir þenrum vér orðid og brúfum sakramentin, og svo sem ein þermikráka gjorum oss læti í kristinnóðminum, en nær vér þetta hvað mest gjorum, þá gjafi Gud að ekki atti þeima hjá sumum af oss það, sem Drottinn segir um Júða, fyrir munn Jeremíæ, 5 kap.: þar byrtast rángsnúnir menn á medal míns fólks, þeir sem liggja til lægis, og setja snörur fyrir fólkið að veida það, svo sem það fuglarnir gjörir með sínum veidibrellum, og þeirra hús eru af þrettum full, eins og eitt fuglabúr er fullt af tálfulgum, þar út af verða þeir megtugir og ríkir, feitir og frjálsligir, þeir fara með ilskupör, þeir halda engin réttindi, þeir framkvæma ekki málefni hins fæðurlausa, og það luckast þeim; og almúgin er á stundum ekki betri að sínu leiti. Það er að sonnu grátligt til að vita, að heilir safnabir þeyra svo margar þrédikanir, svo margar áminningar af Guds orði, en þegar menn krefja, að þeir gjöri grein á trú sinni, þá er varla tíundi hver, sem kunnir að gjöra það, svo sem kristnum mauni byrjar; það er

eins og einn ófunnugur hlutur fyrir þeim, og eins og draumur Nebúchadnezar's, Dan. 2, er hann sagði, að orðid væri horfið sér; ó, hverfu lítið er þetta að virða embætti forlífunarinnar! Þú segir, að orðid sé horfið þér, þú getir því ekki í minni hálðid; með þessu damir þú sjálfan þig; barn mitt! enginn er svo minnisstjór, að hann af svo mörpum predífunum, svo mörpum fortölum, hvar þið sama verður óþessinnis ítrekað, að hann eigi svo mikil minnst, ef hann vantar ekki eptirtektina, sem að duga megi þónum til sálshjálpar, heldur valda því umsvif veraldarinnar og höldligir þáttar, að menn ekki ítreka með sjálfum sér, edur brýna fyrir sínum börnum og hjúum þáð, sem sagt hefir verið, því kómur Djöfulinn og stelur ordinu úr hjartanu, svo undir eins og þú flýgur út úr fyrkjúnni, svo flýgur þáð úr huga þér. Nær mun tunglkomu hátíðin líða, að vér kunnum að selja sæðsluna? sögðu Gyðingar forðum, Amos 8; en þess væri óskandi, að noðrir gárúngar sögðu ekki í hjarta sínu, nær þeir undir Guds orða heyrn sitja: nær mun þessi orðsnápur þatta, svo vér megum fara að stémta oss með vorum lífum? hverfu vel verður predífunar embættið virði af svöðdan vírstola manneskjum? Gætist þess, kristnir menn! að þau dýrin voru í gl. testamintinu einasta hrein kálub, sem að jórtrudu; sjá þú og til, að þú helgir hvíldardaginn; en hvernig verður hann helgður? ekki er einn dagur af sjálfum sér öðrum helgari, heldur verða þeir svo eptir Guds og yfirvaldsins budi, en þú helgar hann, ef þú helgar sjálfan þig, ekki einasta með því, að heyrna Guds orð, heldur og þínu, að ítreka þáð með sjálfum þér, er þú heyrir hefir, og veltir því fyrir þér eins og dýrin fóðrinu í maganum og munninum, og viljir þú til fulls halda því og aldrei sleppa, þá breyt eptir því í lífnadinum; lát þáð vera hjá þér svo sem eitt móti, hvar í gjörðir þínar jafnan steyptar séu, þá mun þáð vera svo sem stafur sá, sem á bókfelli er ritadur, og þínar gjörðir munu þrösa þér, svo sem eitt bílæti úr gulli steypt, og nær þú svo gjörir, þá kalla eg, að þú af alveru virðir og elskir þetta heilaga forlífunarinnar embætti. Og hvað stóðar þáð manninn, að hann orðid heyrir, nema hann óþúngis leggi þáð uppá hjartad og lífi þar eptir; edur mun þetta heilaga embætti vera innstíptad fyrir síðasakir? edur eiga Guds þénarar að vera yður eins og börn, þau á strætum sátu og kálubu til hinna: vér höfum fyrir yður í þípur bláfið, og þér hafid ekki dansað, vér þuldum yður þarma vora, og þér hafid ekki grátid? Lúk. 7. Þeir Guds orð heyrna athugalaust, og ekki hræða um að fara ávæxt þar af, þeir draga sjálfa sig magnliga á talar, ekki einasta í því, að þáð mun rísa upp í dóminum á móti þeim á síðarsta degi, Jóh. 12, hvað þó er þið skelfiligafta, og vill gjöra þeirra forðæmng miklu þræðiligr enn Sódómæ og Gomorræ, heldur eru þeir dárlegir í því, að þeir ljá eyru sín til að heyrna þann hlut, sem þeim er þinn mesti leidi á, alleina til að þræsna fyrir mönnum, og þafa þess þó engin not í þessum heimi, sem er þeirra himnaríki, en enlíf gjöld annars heims, svo sem eg fyrir stömmu sagði. Gætist að, hvað þáð er, sem Zacharías segir framvegis um þenna unga svein: og til að gefa hans fólfli skilning sálshjálparinnar til fyrirgefningar synda þeirra. Til þess þins sama eru yður og kénendurnir settir, br. m.! ekki þáð, að þeir gefi yður skilninginn, heldur enn Jóhannes; hann stírdi með vatni alleina, svo gjöra og þeir; Páll má planta svo sem hann vill, og Apólló vaska, 1 Cor. 3,

en það er þó forgæfins, nema að Guð ávextinn gefi; en samt fæða þeir sálir yðar á því heilnæma líffins orði, sem að er fráptur Guðs til sálshjálpar öllum þeim, sem trúa, og þegar Guðs Andi samtengist því í rétttrúðu hjarta, þá kann manneskjan ekki að fara á mis við það að vara eptir fullkomnum mæli Christi aldurs, sem Pálus að orði kómst, Eph. 4, og þykir mér svo sem að hann ekki mjög elski sálu sína, sem ekki vill það vinna til, að henni hólpid verði, að þiggja naðsýnliga uppræðing af presti sínum, og henna hann í Guðs stad talandi með þinni mestu athngli. Efki liggja syndirnar mjög þungt á honum, sem að ekki með allri sálar og lífs audmykt og kristilígun undirbúningi framkémur fyrir Guð í skriptastólinu, til að þiggja af honum kvittum synda sína fyrir meðalgaungu hans þénara; en Guð náði! að þar er varla neður hlutur sá, ed sumir menn hafi á því líkan viðbjóð svo sem á þessari heilsufamlígun þjónustu, svo nær ed annaðhvort hræjuin edur óttinn dregur þá undir Guðs orða hennu, þá er það svo sem þeir attu að ganga til píslar, aðgjertandi það lítið, að þeir eiga þar að finna sálum sínum fodur, svo þeir megi umflýja enlífar helvítis píslir. En segid mér þó, ef Ráin, Achíthóphel, Júdas og hinn ríki sál-gætingur matnu eiga kost á að hverfa úr kvölunum og sitja undir einni prédíkun, mundu þeir ekki kalla það hinn stærsta velgjörning, og óska að sú prédíkun aldrei þryti? Hvílltur dáraskapur er það þá, að fráfalast það, meðan náðartíminn er, fyrir hvert maður getur kvittur vordid við þær óumræðilígu hörmúngar, er þeir nú þínast í. Þvíðid því raustu þróp-andans í endimörku: gjörid yðran, þvjad Guðs ríki er nálægt! Þóðum Guði, að hann þefir ekki sendt ofs engla af himni til að fræða ofs, hverra nálægd ver mundum ei standast, heldur synduga menn, vora líka; þarsfyrir, sá sem elskar sálu sína, hann elski sinn sáluforg-ara, og þiggi hans þjónustu með allri hógværd og undirgefni; og er það nú svo um þið fyrra úttalad.

Alf Jóhanni hafa allir Christí þénarar það fyrst að læra, að forsmá heiminn með öllu því sem í honum er, og sérdeilis aud og mannvirðingar. Jóhannes var nógu attstór, burdir hans vóru til þess, að hann kunni að verða ríkur höfðingi meðal síns fólks; fadir hans var einn kénnimadur, já, ekki einn almennilígur kénnimadur, heldur af ræð Abíe (svo sem Lúkas hét um skrifar, 1 kap.), hver ed var hinn áttundi meðal níðja Eleazars Arons sonar, höfudprests, svo sem þar um má lesa í Kron. 24; hans módir Elízabeth var og af Arons dætrum, svo sem Lúkas einnig vottar, hverjum attlíð að kénnimanns-skapurinn fylgdi, sem var ein stór tigu meðal Gyðinganna. Nú þótt hann væri svo att-gofugur, sem sagt er, þá útoaldi hann heldur að þjóna Guði í endimörku, heldur enn að bera tign fedra sína; að vísu er það satt, bráður mínir! að enginn er skýldugur til þess að hafna öllum tímanlígun munum, eins og Jóhannes, því hann var sérilagi kallad-ur til þessa embattis; Guð þefir breytt vægðarsamlíga við ofs, og leyst ofs að búa í land-inu meðal bráðra vorra, og hafa þess nat, er hann og kónungurinn hafa ofs úthlutad, en þó ekki að seilast þar fram yfir. Jóhannes yfirgaf alla hluti fyrir Christí sakir, það sama gjerdú og hans Postular, svo sem Petur vottar, Matth. 19; en þess væri að óska, að ei syndust þeir á meðal vor, sem yfirgefa Christum fyrir veraldlíga hluti. Þessu vil eg til þeirra víkíð hafa, er lítið edur ekkert hyrða um sitt enibatti, en eru allir soðnir ofan í

fiárplæg og aurasafn, brúfandi jafnvel síns embættis mindugleika til síns eigin ábata, en ekki Christs kyrkju til eblingar, svo hætt er við, að þar finnist eins margir Jüda líkar, þeir ed selji sinn Herra fyrir fáeina peninga, svo sem Petrí stallbráður, þeir ed yfirgefa alla hluti hans vegna, og að það meigi við nokkra segja, er Drottinn talar hjá Micheam 3 Kap: nær þeir hafa að tryggja með tonnunum, þá hrópa þeir fríðinn, en þeim sem ekki latsur upp í munni þeirra, boda þeir stríð; þeir eta syndir míns fólks, segir Drottinn fyrir minn Hésear 4 Kap., og þeir reisa hug sinn við þeirra ránglæti. Með sama móti talar Drottinn um þessa leigulíða og um daglaunarann, Deut. 24, er hann segir þeir reiftu hug sinn við launin; og er það næsta vel sagt, því einn hyrdulaus kénimadur, nær hann hefir það hann eta skal, þá sketir hann lítid um fólksins syndir, því reisir hann hug sinn allcina á móti launinum, en leggur að litlu hans umbót edur framfer, sem hana þiggur launin af, og fagnar jafnvel af vöndu athæfi, ef syndarinn vill það lensa með nokkru pressisins gagni, gjorandi svo Bethel að Bethaven, það er, Guds hús að hegóna húsi. Enginn brúki það fyrir afsekun, að hann neyðist til þvílíkt að gjöra fyrir vanefna og fátæktar sakir; hver er sá af yður, að hann láti aptur byrjar fyrir eðert, edur kreiki á minni altari fyrir eðert? segir Drottinn við kénimennina, Mal. 1; svo má og um ofs segja; enginn er sá ed þjóni Chrísto ókennpis, þótt ei séu margra laun svo ríflig, svo sem kyrkju = þénaranna í gl. testamentinu, og vanti hér nokkud, mun það þúsundfalt apturgjaldast í upprísi réttláttra; edur hvað mun verða af þeim launinum, er þér ætlid yður af Chrísto fyrir yðar starf, ef þér tákid þau fram fyrir hendur á honum í þessu lífi? trúid mér til, að það mun ekki verða auðvelt að vera Jüdas hér, en Petur þar, og er þá betra hér lítid að hafa, og þar fulltríur að vera, ef annaðhvort vera skal; fyrir því látum ofs það sagt vera, er Jóhannes sagdi stríðsmönnum þeim, er komu til hans skírnar, og það þess heldur sem vér erum Chrísti stríðsmenn: gjerid engum ofríki og prettid engan, heldur verid ánægdir með yðar mála, Lúf. 3. Það annað, sem Guds kénimenn eiga að nema af Jóhanni, er hans skynsamlegt vandræti í hans embætti. Þar komu til hans skírnar tollheimtumenn, Lúf. 3, sem haldnir voru hið versta fólk, þeim sagdi hann með hæglati, að þeir skyldu eðert gjöra fram yfir það, sem bodid væri; þar komu til hans stríðsmenn, þeim sagdi hann og með spekt það sama, er eg fyrir skommu umgát; en þar komu og til hans skírnar Pharisei, sem haldnir voru hinir vísfustu, hinir heilægustu, og Sabúcel, hinir réttlátustu; þessir voru engir smælingjar, því allt fólkið hné að þessum tvennum flokkum, voru og margir höfðingjar Gyðinga af þeim; en af því að þeir voru hrásnarar, þá vogadi þessi Guds madur að segja við þá: þér neðrukyn, hver hefir kénit yður að umfhyja tilkomandi reidi? gjorid því verðuga ávortu yðraninni, og segid ei með sjálfum yður: Abrahám hósum vér fyrir födur; hann vogadi að segja hinum gudlausa Heróði konungi: þér byrjar ekki að hafa þíns bróðurs egtakvinnu. Teltandi minni þeir nú vera meðal vor, bráður minir! sem svo alvarliga tali til þeirra, er sig kalla höfðingja á meðal vor, jafnvel þótt að miðsmidinn séu svo mörk í fari sumra þeirra, að ekki þurfi fjónhagan mann til að þekja þau. O, Gud veri ofs lífusamur, og gjafi að menn vildu til þess hugsa, hversu laundid er fullt af svívirðing! ágyrind, ránglæti, gripdeiltir, feroktun

Guds, forsmán hans orða, lauslæti, hatur til náúngans, lygar og rógur ganga stýnum herra og hrópa í himininn, svo að nærri því sýnist liggja, að hinn Almáttugi muni ítreka þau orð fyrir eyrum vorum, er hann í fyrstu taladi við Ezechielem, 7 kap: haf snærna til reidu, því landið er fullt af höfundgjörningum og sjálf borgin af ofríki; og þetta verður þó annaðhvort eðli, eður með hángandi hendi, straffað af þeim, sem þó eiga að gjera reifning þinum alvalda Dómara fyrir sál hins ógudliga á síðarsta degi, allra sízt hjá þeim, sem megtugir eru, jafnvel þótt þeir annaðhvort séu fremstir í flokki, badi að asfa þvílíkt, eður og að forsvara þá, ed það gjera. Þér segid: það gylðir eðli, ei að síður heyra þeir ofs eins og dvergmaál fjallanna; en hvað vitid þér af því, bráður mínir! hafið þér til þess reynt? hafi þér hlýðt bði Páls í því, að kalla í ákafa og vægja eðli, að straffa, ógna og áminna í tíma og ótíma með allri þolinmæði? 2 Tim. 4; nema þér svo gjerid, þá vitid þér eðli hvað Gud kann fyrir yðar þjónustu að útrétta. Vælitid ei til að það sé nóg að leggja höndina á plóginn, en líta svo aptur til þess, sem til baka er; þeir ed svo gjera, eru ei hæfir til að leida sjálfa sig né adra til himnaríkis. Gud vil eðli láta hætta við sitt verk þótt lítid áorkist; flodum dæmi Elíe, flodum Jónæ dæmi; Gud vill láta sitt orð vondum og góðum predika, svo það annaðhvort frelsi eður forðæmi; heyrid hvað hann segir við Ezechielem, 2 kap: eg mun senda þig til þeirra og að þú segir þeim: svo segir Drottinn, hvert heldur þeir heyra það, eður þeir mótfædu veita, því þeir eru eitt þverbreitid hús; óttast eðli, þótt þeir séu mótviljugir og þirnum varnir, og að þú býir á millum hegghorma. En Gud gjæfi, að óttinn eður seghyrnin haldi eðli sverði andans í fleidunum hjá ofs á stundum, svo menn eðli vanhælgudu Gud fyrir einn hnefa byggmjóls og einn bita brauds, og saumudu svo koddad undir hvern armlegg, eins og hinar selsku spákonur gjördu undir Jerúsalems endileggingu, Ezech. 13, til að teikna þar með frid, hvar þó enginn fridur var. O, bráður mínir! því stýldum vér þó hræðast þá rjúkandi eldibrandad, og eðli miklu frammar hinn lifanda Gud, hvers umbod vér á hendi þofum? látum ofs heyra það hann segir við Jeremíam, 1 kap: vert eðli óttasleginn fyrir þeirra augum, að eg ei sundurmerji þig í þeirra augliti; hvert er þá nú betra, að sjá stálkinn ýgla sig, og hann fái þó engu til vegar komid, elligar að mæta Guds óblíðu, og að hann sundurmerji ofs að þeim ásjáendum? Gud kann að troða Andstotann undir sætur hins minsta vesællings, sem honum trenstir og gjörir verk sinnar kallanar í hans ótta, aukheldur þá smá-púkana, sem vér þofum að berjast við; upphesjum því vorar raddir sem adrar básúnur, segjum Ísrael til sinna syna og Jakob til sinna misgjorda, svo ei verði þeirra blóðs af ofs krasist á þinum mikla degi alls holds, nær hver einn mun hafa nóg með sínar synir, þótt ei gjöri hann sig hluttakandi í annarligum. Í þriðja máta hefir Jóhannes með sínu dæmi ként ofs, að vér stulum vera árvakrir og kostgæfir í lardóminum. Hans fyrkja var endimörkin, því Jerúsalems musteri þofu þeir gjört að ræningjabali; hann fór í kríngum allt það land, er lá við Jórdan, og predikadi stírn idranarinnar til fyrirgefningar syndanna, Lúk. 3; út þángad fór til hans Jerúsalem og allt Gyðingaland, svo sem Mattheus vottar, 3 kap.; þetta var stór sókn, bráður mínir! fyrir einn mann, og stulum vér eðli meina, að hans verk hafi einasta reid að stíra, því Lúkas segir, svo sem eg strax áminntist, að

hann hafi predikað yðranar skírni; það skilst mér að sé, að hann hafi útlagt og útlístað fyrir þeim, er komu til hans skírnar, hvílkur að væri sá lærðómur, uppá hvern þeir skírdu, og hvernig eptir þennum atti að lifa; það sýna þessi orð af hans predíkun: gjörð yðran, þólad Guðs ríki er nálægt, ítem: gjörð verðuga ávextu yðraninni; svo er eg viss um, að hann engan hefir til sinnar skírnar tekið, af þeim sem hafa verið komnir til vits og ára, sem ekki hefir verið fullnuma í þessum lærðómi, næsta ólíkur þeim af oss, sem setja við bord Drottins í heilagri kvöldmáltíð eða einasta unglinga, helður og afgamla á stundum, sem ekki kunna að reyna og prófa sjálfa sig, né gjöra stíl á lífhama Drottins og annari sæðu. Stór var þessi sókn Jóhannis, bráður m.! og gaf hann þó öllum í réttan tíma hvað þeim þyrjandi, annars mundi Drottinn ekki sagt hafa, að frá hans dögum hefði himnaríki líðið ofríki, Matth. 11. Vorar sóknir eru langtum miðni, þó vantar þar á stundum hvað þar naðsynuliga viðþurfa; þér segid: hvað vantar þar? eg vil hét til þvara, ekki öllum, en þó mörgum: þar vantar sjáldnast sakramentín, þó vita menn, að af því ber á stundum hjá sumum hverjum, en þá vantar kostgjafna undirvísun, bæði um sakramentín, og um aðrar trúarinnar greinir, sem eru ómissandi til sálhjálp. Zacharías spáir um sinn son, að hann muni gefa Guðs fólki skilning sálhjálparinnar til fyrirgefningar synda þeirra; svo eigum vér að gjera, annars er verkið ónýtt. Hvað gagnar þeim skírni, sem vér höfum veitt hana, nema vér grandgæfiliga útskrum fyrir þeim hennar krap, nær þeir dragast á legg, minnum þá á, hvað þeir hafa þar Guði losað, kénnum þeim að endurnýja þann gjæsturika náðarinnar sáttmála dagliga með sífeldri yðran og endurnýjung lífvernisins. Hvað stóðar þeim hold og blóð Drottins, nema vér fyrir hans aðstod íslæðum þá einu brúðkaups klæði, áður enn þeir framkoma fyrir svo skelfiliga hátign, kénnum þeim að yðrast syndanna, að vita hvað þeir þar meðtaka, að trúa því, og að brjóta ekki frammar endurnýjung síns skírnar sáttmála vísitandi. Þetta og annað þvíst er að gefa Guðs fólki skilning sálhjálparinnar, og nema vér þetta gjerum, þá vanhelgum vér þessa dýru dóma, svo að þeir verða til fordæmingar, bæði þeim sem þá handtæra, og þinum sem vidtaka. Þú vilt kannské segja: eg em ekki sæddur með Þ. Anda eins og Jóhannes, því er ei von, að eg svo miklu af stad komi; eg játa það, þar heimtist og ekki svo mikil af nokkrum einum af oss, svo sem af þonum, vér mundum og stamt komast með að afkasta svo miklu; samt höfum vér allir Þ. Anda meðtekið, og allir höfum vér vit og stýn þegid af Guði, oss hafa foreldrar vorir til menta sett, svo vér kynnum öðrum að kénna. Hefði Guð fyrirséð, að til mannanna sálhjálp þyrfti sérilagi Andans gáfur, eins og Jóhannes og Postularnir höfðu, þá hefði sú Andans gáfa jafnan samfara vordid kristninni; en hennar Meistar, sem best veit, hvað þessari byggingu hagar, hann vill nu láta sína þjóna nægjast með almenniligar náttúrunnar gáfur, hverjar hann þó jafnan styrkir með krapti síns Anda, þar sem ástundan og árvekni er fyrir. Segid mér, hver er sá af oss, ef hann hefir einhvern kostgjafinn eyrendisreka, að ekki leggi hann þonum allt í hendurnar til að framkvæma það eyrendi? viljum vér þá ætla, að Drunnur gjæfunnar, sem svo mjög elskadi sálhjálp mannanna, að hann gaf sinn Son í daðann fyrir oss, hann muni láta sína þénara vanta sína aðstod, nær hann sér þeirra

föstgjafni; en það er grátligt til að vita, hversu tómlátir að sumir menn eru í þessari nýju, og láta sér um allt annað meira gæfð vera, en gjöra Guds verk að háverkfi; já, það er aumkunarverður hlutur, svo almúginn, sem að eðli veit Guds réttindi, hann sér þau eðli að heyrja sumstadar af fávísunum eður hyrdulausum erðsins þénurum; fari þeir vilt, þeir verða ei leiddréttir, syndgi þeir, þar verður ei aðfundid, forherdist þeir í syndunum, þá verður þó eðli þeirra forstöðað hjarta sundurmarid með Guds orði, hvert að er einn eldur og einn hamar, segir hann fyrir munn spámannsins, sem að flettiann í sundurmolar, Jerem. 23; dngðin verður á stundum hotud, löstumum þrófod, eður þeir verða affatadur, sérdeilis séu þeir gjordir ofs í vil; mun það ei vera hið sama og Drottinn segir, Ezech. 13: fólkið byggir upp einn vegg af leyr, og þeir klína hann með ónýru kalki; rei þeim heimsku spámonnum, segir Drottinn, er gánga eptir sínum anda, þínir spámenn eru líkir refum á eydimörku, ó, Ísrael! segir hann; Gud gjafi, að þessi pestilentía eðli drapi sér nidur hjá ofs! Það má kalla, að þeir fylgi sínum eginn anda, er tala hvað þeim í hug kénur, það þeir aldrei í ritningunni sáu, eður jusu upp af Ísraels brunni, heldur þeirra egin drauma, og þó stammast þeir sín eðli að segja: Drottinn hefir sagt það, þó Drottinn hafi það aldrei talad, segir Ezechiel spámadur, 22 kap; svo kalla og þessir Guds ord, hvað sem þeir rugla, ef munurinn alleina freyðir, eins og á skeidmæddum hesti. Refarnir eru soltnir í eydimörkunni, svo ráfa og noðrir kénendur um þurra stadi og finna eðli, hvar með þeir kunnir sitt eður annara líf að næra; þeir sníjka út úr óþorsum og fávísunum bókum það sem engum er til nota: ströfsögur, heimskuligar samlíkingar og rángar útleggningar á stundum, til að tejsa af tímann, svo það verður ei varid, að menn meiga heyrja þær sumar predikanir, af hverjum enginn er noðru nær í sínu sálshjálpar verfi. O, Guds menn! látid yður þó einhver tíma til hugar koma að söftra hjörd Drottins, er hann afrekað hefir með sínu egin blóði, og yfir hverja þ. Andi hefir yður tilsjónarmenn setta, Act, 20. Þharaó vildi eðli gefa Ísraels sonum hálm eður mürstein til að gjöra það verk, er hann hafdi bodid þeim, og þó heimti hann verfid af þeim; eins virdast mér lyndir þeir kénimenn, er eðert hyrða um Christi arfleysd, sem þeim er til vöktunar fengin; þeir heimta af fólkinu, að þeir lifi kristiliga og gjeri kjarleikans verk, en eðli kénna þeir þeim aðferð slíkra hluta, og eðli gánga þeir undan aðrum í því, sem þeir bjóða, já, sumir jafnvel þvinga af þeim, það sem þeir kynni að gjöra verk kjarleikans með; er þetta að vera Christi og hans Postula eptirbrentari og eptirkomari, af hverju vör þó stær um ofs? látid yður það eðli heldur nóg þykja, bráður mínir! þótt þér hafid þegid góðar gáfur til að kénna, eður þótt yðar kénningu sé þrófod af monnum; það er að sonnu stór Guds ástgjof, og hans þénurum mjög svo þors til að uppbyggja hans kyrkju, en láti menn sér það í hug koma, er sagdi forðum hinn góði Hyrdur við sína lærifveina: fagnid ei yfir því, að djöflarnir eru yður undirgefni, heldur af því, að yðar nafn eru skrífud á hinnum, Lúf. 10; svo vil eg og segja í vidlífum hlut, þó eðli öldungis þínum sama: fagnid eðli yfir því, að menn hréfa yður, því yður kynni að henda hið sama og Heródem, hvern engillinn sló, af því hann gaf ei Gudi dýrdina, Act. 12, heldur fagnid af því, ef safnadir yðar leiddréttast, ef þér með kristiligu dæmi og roksamri kénningu leiddid noðurn

á Guds veg, svo að þér séuð vissir um, að þeir með yður og þér með þeim munuð Guds ríki erfa; gleðjist af þessu, því til þess eruð þér settir, þar í eiga allir yðar atburdir, allir fátalar og lífhamans frapstar að renna sig, og eðli til að útvega þrós málsnillinnar hjá mönnum, því eigi gagnadi það hinum vondu Þharíseis þótt Krístur segði, að menn skyldu gjöra eptir öllu því sem þeir töludu, og ei að síður voru þeir blindir, blindra leiddogarar, þrælnarar, enturormar og nödrufyn; því kalla eg eðli þann að vera hinn besta prest, sem þesir þið mesta alþyndulof af sinni talsgáfu, heldur þann sem þesir þína bestu tilheyrendur og best til himnaríkis upprædda, sem elsti Gud og náungann, og varðveiti sjálfa sig fleðlausa frá heimi þessum; hann les sitt seftibref fyrir himnaríki, svo opt sem hann sér, að hans tilheyrendur ganga á Guds vegi og verka sína sáluhjálp með ugg og ótta. O, þú mikli Hyrdi saðanna! bið þú þinn himneska Födur fyrir oss, að badi kénendur og tilheyrendur mattu svo taka vara á sálu sinni hér í lífi, að vér í lambfins brúðkaup til samans innleiddir verðum; það bænþeyri hinn nábugi Gud, fyrir Sonarins forþenustu, amen!

Fjórdi Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, 24. 6 Kap.

Og Jesús sagði til sinna lærisveina: verid myskunsamir, líka sem yðar Fadir er myskunsamur. Alungvan skulud þér dæma, svo að þér dæmist eigi; fordæmid eðli, svo að þér fordæmist eigi; fyrirgefð, og þá mun yður fyrirgefð verða. Gefð, og þá skal yður gefast; goda, samþrýkta, velskæna og yfirfjótanliga mæling munu þeir gefa í yðar skaut; þvíad með þeirri hluni sömu mælingu hvörri þér mælid út, mun yður inn aptur mælt verða. Og hann sagði þeim eina eptirlíking: hvört kann nokkud blindur blindan að leida? talla þeir eðli bádir í grófina? lærisveinninn er eigi yfir sinum meistara, en hvor helst sem fullkominn er, hann mun vera sem hans meistari. Svad sér þú ognina í þíns broðurs auga, en að þeim bjálkanum, sem í þínu auga er, gjætir þú eigi? eda hvörninn máttu tegja broður þinum: broðir! leyf þú að eg í burt dragi ognina úr þínu auga, þar ed þú sér eðli sjálfur bjálkann í þínu auga? þú hræsnari! drag fyrst út bjálkann úr þínu auga, og síð þú þá svo til, að þú fátir utdregid ognina, sem er í þíns broðurs auga.

E r o r d í u m.

Dæmid rétta dæma, segir Gud til síns fólks hjá Zacharíam í 7 Kap. Hvernig-segir þá Drottinn hér í gudspjallinu: dæmid ei, svo þér ei dæmdir verðið; fordæmid ei, svo þér verðið ei fordæmdir. Í þessu ber það að athuga, að þegar Drottinn hódur sínu fólki að dæma rétta dæma, þá er auðfeld, að hann gjörir ráð fyrir þeim sem rángir eru, og bannar þá; svo gjörir

og Frelsfarinn hér í gudsþjallinu. Guds er dómurinn, segir Drottinn. Það hefir jafnann verid háttur Andstötans, síðan hann datt úr heidrinum, að apa eptir Guds hátign, og svo vill hann og setja sig á dómstólinn á stundum; svo sem Gud situr á millum gudanna í dómum, Ps. 82, svo er ecki trútt um, að Gjandinn megi stelast þar inn, eg vil ecki segja að hann góngi þar berliga, þótt ei verði hann sfdur líkhamligum augum, samt mega menn þá sjá hans verk, þegar svo ber við, því af þeirra ávæxtum skulud þér þeckja þá, segir Lausnarinn; og þetta tekst þónum eptir því, sem þeir eru lyndir til, sem dómanna sitja, og að því leiti, sem þeir hafa Gud fyrir augum sér, og ótrást þinn alvalda þimins og jarðar Dómara. Dómurum er misfarid, eins og öðrum mönnum; þar situr Móses á dómstóli, þar situr og Elí; þar sat Salómon, þar sat og Achab; þar sat Ehcúrgus, þar sat og Pílatus, og eru þau dæmi óþrjótandi. Gud gjæfi menn þessu færri af Elí, Achab og Pílati bræðrum, en þinir væru fleiri, þá mundum vér ecki svo berliga sjá það teikn þins sfdarsta allkberjar dóms, sem Lausnarinn segir ofs fyrir hjá Matthæum, 24 kap., að fyrir því, að rónglætud ver, þá tóli fjærleiki margra, svo sem það nú sjá má af öllum þeim, sem að því gjæta, en finna það mest af þeim, sem fyrir því verda. Þar eru og dæmar hmissigir; 1) er þar dómara ewbætti, sem tilþeyrir krtjunnar þjónustumönnum, hverjum alvarliga bannad verður að segja þið illa gott, Esa. 5, og skipad, að þeir adgreini þið laka frá því dýmæta, að ei bobi þeir frið, hvar enginn er, til að villa sáfinnar; þannig dæmdu og forðæmdu Lausnarinn ógudliga Þharískos; 2) er það þinn almenniligi lagaréttur, hver af Gudi er tilsettur mannfyninu til góða og vídurþalðs; 3) eru þeir, ed menn almenniliga falla dagdóma, hverja Frelsfarinn sérslagi bannar þér í evangélíó, um hverja eg vil nú í þetta sinn noðud framar tala, eptir því sem Gud gífur náð til. En þú alls bolds dómari, þerra Jesú Krísti! styrk þú mig hér til með náð þíns Anda, fyrir þína forþénustu, amen.

Utlæggingin.

Þessir skadligu dagdómar verda með morgu móti og margra orsaka vegna; fyrst, þegar menn nidra því, sem náúnganum er vel gefid, og meiga ei þola að því sé á lopt halbid. Þetta illgrefti spreittur af þeirri súlu drambsemi og ofund, er liggur í blóðinu hjá ofs Adams sonum, sumum meir, en sumum minna; vel sé þeim, sem géta drepid þetta entur með þeckingu síns eginu óverdugleika, áður enn það blæs upp sálina, þenni til enlifar glotunar, sem vís er þeim, ed þroka sér upp og þykir að enginn standi sér jafnfæris, því Gud móstendur dramblátum, segir ritningin, og hvar vill sá heimvön eiga, sem hefir Konung himnanna fyrir óvin, nema með þónum, sem Drottinn stenpti af himni í enlifar píslir, vegna þinnar fyrstu drambsemi. Þeyr þú mér, mold og aska, þú vesall ormasædur! er noðud annars ágæti þín nidran? ef þú ert koftum búinn, á ecki Gud frjálst að gjöra annann þér jafnan edur fremri, ef hann vill? því þrækir þú þá Gudi í andlitid og smánar hans mynd, sem er dygðin, með þinni saurugri og óhlutvandri tungu? en munt þú ná því, sem þú eptirleitar, fjæri! og ecki heldur tapa virðingu þinni með annars nidran, hverri þú ella mundir halbid hafa? Ad vísu; ef þrasinn þegdi, þá misti hann ecki bráðina á stundum. Þegar eg þeyri einn lasta það sem vel er gjort, þá stýgur mér strax í hug, hvað mun þessi madur vilja lofad hafa, fyrst hann lastar góða hluti? eg gét ecki annad meint, enn að hann kummi ecki grein ílls og góðs, edur að hann tali af þattri, þar hann ecki ann náúnga sínum sannmælis, edur og í þriðja lagi, að hann uggir fyrir að þónum sé þrosad framar sér, og sé eg þá, að þinn er fremri, jafnvel að sjálfs hans dómi, þótt ecki vilji hann dómiun uppsegja; svo stérdir nú hans mælgir virðingu hans, að minni þyggju, á

hverja lund sem þetta tekid er, hvern eg ella þefdi kannsté fyrir góðan mann halbid. Enginn leiti eptir því, sem hans er, heldur eptir því sem annars er, segir Pálus, 1 Cor. 10; langt eru þeir frá því, er vilja taka sambina frá öðrum, til að auka sína með. Einn þjófur er vidurstygiligur í mannanna augum, og verður ei móti því sagt, að þetta er nockurskonar þjófnadur í Guds augliti, því hann sem uibrar öðrum, hann stelur virðingu frá náunga sínum, og er það svo miklu argari þjófnadur, sem heidurinn er sénu dýrmatari. Hann sem lastar það sem vel er gjort, hann er lygari, því hann segir hlutinn öðruvísi enn hann er; enn hvað segir Eyrach, 20 kap: betri er einn þjófur enn einn stfeldur lygari, þó munu þeir báðir ólukuna þreppa. Hafi hver annann sét í virðingu aðra, segir Pálus enn aptur; vel gjöra þeir það, sem verða nærri því sjúfir, ef aðrir eru ágjættir jafnframt þeim; það er vel tilfundid á vora tungu, að menn gefa þvölfu sjúkdóms nafn, því menn kalla hann öfundsjúkan, sem plágadur er af þessum djöfli. Engu öku þeir betri, sem þegja yfir því, sem losverdt er; þeir ræna eins dygdina sínum launum, sem er heidurinn, og væri hún ekki sín egin verblaun, þá mundi hún verða eins og verkamadur sá, er leidist að vinna ókennipis; það er einflags lagaleysi og réttar neitun að vilja ekki þrösa því, sem losverdt er, og ekki stílur þetta tvönd öðruvísi, enn það að dæma rángt og að neyta réttarins, og er hvertveggja sölvirðing bæði fyrir Gudi og monnum, svo varla má uppá millum sjá, hver stæmmi að hærri situr í Gjandans ríki. Í öðru lagi eru þeir, sem drepa út þinar minstu náungans ávirðingar og gjöra úlfalda úr misflugunni, það er stórglæpi úr lítilli yfirfjón. Um þessa rángsnúnu dóma talar Erelfarinn hér í gudspjallinu, þar hann segir: hvað sét þú ognina í þíns bróðurs auga, en þann bjálkann, sem í þínu auga er, aðgjættir þú ekki. Varla er nockur löstur tíðari í heiminum enn þessi; menn eru svo gefnir fyrir að leita upp annarra misgjördir, svo grandstignir í að sjá þær, svo málsnjallir í að drepa þær út, þar véc erum þó sjálfir lýtum hládnir, ef vorar hugsanir, ord og gjördir ættu að stíkast á hinn réttrössa alsþerjar kvarda; edur hver er sá ed segja kunni: mitt hjarta er þreint? Verða má, að þú sért ekki svo laginn á þann löst, er þú svo lastar á öðrum, en elur kannsté aðra verri, og samstunnir þeim, sem eru þínir stallbræður í flíku; þér þykir vænt um þína egin klæfi, eins og apinjunni um únga sína, þótt þeir séu allra tvöfunda ljótastir (ef það má nockud ljótt kalla, sem Drottinn skapad þefir), og þó ekki sé annað, þá er þetta glæpur nógu stór, að þú gjörir þíns náunga ávirðing svo stóra, en affakar þína egin, sem kannsté er miklu stærri. Þinnu drambláti lýtir þinn ágjarna, en sig kallar hann hugprúðan; þinn ágjarni lastar þinn endslusama, sig nefnir hann forsálann; þinn endslusami brýrlar þinum aðsjála, en hann vill erlatur þeita, og svo þykir hverjum af öfs sinn fugl fagur; og ekki einasta þetta, heldur það, sem véc erum sjálfir hvað mest gefnir fyrir, það drepum véc út á öðrum, (sem er staft blygdunarleysi) jafnvel á góðum monnum og heidvöldum, ef þá kann eitthvað þvölfu að þenda, sem véc sjálfir þessum gjort að handverki og daglegri idju, til þess að gjöra þá eins svartu og öfs, og að þeirra dæmi stuli bera stuggann á vora glæpi; en fáir hýrða um að draga fyrst út bjálkann úr sínu auga, að þeir megi síðan útdraga ognina úr síns bróðurs auga, það er: að vanda

og temja fyrst sjálfan sig, að maður síðan megi áminna sinn bróður með þess meira frelsi og ávænti; hér um talar Pálus ræðsamliga, Róm. 2, segjandi: í því, að þú annann dæmir, þá fordæmir þú sjálfan þig, því þú gjörir hið sama sem þú dæmir; en meinar þú, ó, maður! sérhver sá, er dæmir þá eð þvílíkt gjöra (segir hann), og þú gjörir hið sama, að þú munir umstíða Guds dóm? hvert að er samhljóða því, sem hér stendur í gudspjallinu: dæmid eðli, svo þér verðid eðli dæmdir; og er það merkiligt, sem Postulinn segir hér: í því, að þú dæmir annann, þá fordæmir þú sjálfan þig, það er: með því að þú gjörir þig að dómara í annars ávirðingu, í hverri þú þó sjálfur sekur ert, þá ablar þú þér fordæmingar, því Gud vill þínar synðir dæma í reidi sínni fyrir þessa hlutfemi þína, þar þú fellur inn í hans embætti, sem dómurinn alleina tilheyrir, svo sem Jakob vottar segjandi, Jak. 4: einn er leggjafariinn, sá eð kann að frelsa og torkynna, en hver ert þú, sem annann dæmir? og þetta stædur optast í þeim hlutum, sem ofs aldeilis eðli víðfoma. Eg kann eðli að segja, að mér ei leyfist að kalla það illa gjört, sem mér er tilgjört; ef það er illa gjört, þá vil eg heldur láta lögin dæma milli mín og míns mótsæðumanns, heldurenn leggja sjálfur dóm á hans tilgjörd, því hverki gildir minn dómur mikid, nema að gjöra mig sektan fyrir Guds dómi, svo og tek eg hann fram fyrir hendur á valdstjórninni, hver að er sett góðum til forsvars en vondum til hegningar. En hvað á eg með að dæma um það mig ei snertir í enu minsta? hvað varðar mig um að dæma þá, sem fyrir utan eru? segir Pálus um heiðingjana, 1 Cor. 5; synðgar noður, þá synðgar hann móti Gudi og móti sjálfum sér, móti öðrum, en mér eðli; eg vil dæma hann að svo miklu leiti, að eg varist hans dæmi, og áminna hann og leidrétta, ef eg sæ því víðfomid, þó svo, að eg dragi fyrst út bjálkann úr mínu auga, en eðli vil eg úthrópa synð hans, og allra síft gjöra hana stærri enn hún er, þvar frá Gud varðveiti mig, heldur affaka, ef hún er þannig, að hún verður affekub, og sá öðruvissi dæmir sinn náunga, hann tekur Guds rétt frá honum, og gjörir sig að þess herra, sem hann dæmir, þar hann er þó eðli nema samþjón. Merkiliga talar Pálus hér um, segjandi, Róm. 14: hver ert þú, sem fordæmir annarligan þjón? hann stendur og fellur sínum drottni. Jakob segir, 2 Kap; untr þá sem fara í mannvirðingar, að þeir séu vordnir vondra hugsana dómatarar; en eðert er manngreinar álit verra edur heimiskuligra, enn það að kalla sig hofkan og heilagan, jafnvel þó vér allir hresum í morgu, en uða sína bræður fyrir sönnu lýti sem vér leifum ofs að, eins og öðru tabli, edur kannsté öðrum verri; veldur það því, að menn gjöra sér svo annat um að hnísa eptir náungans gjördum og óvirðingum, að menn fá eðli tóm til að rannsaka sínar egin, til hvers Drottinn bendir hér í gudspjallinu, því ef tertsans meining er rétt athugud, þá heitir það svo: þú starir á kvisfinu, sem er í þíns bróðurs auga, en þann bjálkann, sem í þínu auga er, hugleidir þú eðli, það er: ofs verður svo starshnt á það, sem vér ljótt sjáum á vorum náunga, og hofum svo mikid ómak fyrir að gjöra það enn þá ljótara á stundum, að ofs kímur eðli í hug að eins, að vér séum í þínu sama valdir; svo langt er frá því, að vér rannsekum vorn lifrab, edur leitum í fylsum vors hjarta eptir því, sem þar kynni fólgid að vera, og fyrir því vér hofum rétt áfram, þá sjáum vér eðli streppuna, sem á bakinu hángir (svo sem í þínu gríffa orðshætti segir), veldur þessu þin bálvada sjálfsefka, er

liggur í voru spíktu blóði; og þessi grein af dagdómunum er nú þess stöðligeri, sem þú er almennari, og varla fyrir nokkra synd halðin manna á meðal. Men þó koma saman til svöðdan dóma, svo sem til annars gestabóðs, og í sjálfum gestabóðunum hygg eg að þessi rétturinn smætti þó þad best á stundum; en það er að óttast fyrir, að Satan hafi tilbúið þeim einn rétt í myrkra salnum, er skemta sér að þessu, það er, að þeir eti sínar tungur út af ofraun, Apóc. 16, sem þar brúkað hafa til slíkra rángsnúinna dóma, nema þeir þætti synd sína, ydrift hennar og láti af henni á meðan enn þá er tími til að dæma sjálfan sig. Þvíðum því raustu Jakobs er hann segir, Jak. 4: talid eðli hver á móti öðrum, sá eð talar á móti sínum bróður, og sá eð fordæmir bróður sinn, hann talar á móti lögmalinu og fordæmir lögmalid, en ef þú fordæmir lögmalid, þá ert þú eðli lögmalisins geymari, heldur Dómari. Í þinni þridju rób eru þeir, sem lasta og úthrópa þá glæpi, sem bæði eru opinberir og svo hópligir, að þeirra ljótleik getur að sönnu enginn affakad og enginn þeiddvirdur maður vill þeim hrósa, er slíkt aðhafast; en það gjöra sumir, eðli af því að þeir hafi svöðdan lesti, eður til að lagfæra þann, sem að þeim fundinn verður, eður öðrum til viðvörunar, heldur þess vegna, að eitt illt skap þesir gaman og innðæli af að lasta og sagnar hverri orsök er hann kann að fá þar til, svo langt er frá því, að hann manniun elski eður leiddretta vilji, eður og í þridja lagi, að hann með þess fordæmingu, sem illa breytir, vill smíða sjálfum sér nokurskonar ágætis eður afbreygdis mynd í annarra þaukum, svo hann geti sagt: eg em eðli svo sem þessi tollheimtumadur, Lúk. 18; svo langt er hann frá því að bera mikit af þeim, sem hann dæmir um, því hann, sem þarf annarra saurinda með til að segja sig, hann má eðli vera mjög bjartur sjálfur. Þú gublaus maður! hafir þú gaman af að lasta ávirdingar þíns náunga, þó þar stórar séu, hvernig ert þú þá betri enn hann? Það þesir og Andskotinn, og er hann þó verri enn þinn argasti syndari. Sá sem drýgt þesir einn glæp, hann kann að ydrast, því máttugur er Gud að reisa hann, segir Pálus, Róm. 14; það sé eg af dæmi Manassis, Davíðs, Peturs, þinnar bersyndugu og hörkonunnar, er Drottinn afflesti í musterinu; en hvernig vilt þú, Satans engill! umfryja Guds reidi og fyrirdæmsinguna, þar þú þesir skemtun af annarra lestum, þótt ei drýgir þú sjálfur þá? Hver verður svo hneixladur, að eg stíkn eðli? segir Pálus; það sagði hann þessvegna, að hann hatadi lestina, en elskadi mennina; en hver verður svo brotligur, að þú sagnir eðli? Þú elur flugu hatursins og ofundarinnar á þess annarra, og gengur þannig í lid með flugnaþesfðingjanum Belzebub og sver þonum trúnad, en skýst undan merki þíns Trélsara, í hvers holti Gud fordæmdi þína synd, sem Pálus vottar, Róm. 8, með því að þú fordæmir þinn bróður, hvern Gud þesir skípad þér að áminna og leiddretta, en aldrei féð hann þér nokurn svöðdan dóm eður vald yfir þonum. Sá, þar eru þeir til, er svo ríkt umbod hafa tekid af Fjandanum, að þeir leða náungann fyrst til að syndga, að þeir síðan hafa megi það þeir kunnir að lasta og dæma um; þessi er Djöfulsins asferð; svo gjörði hann í öndverdu við vora móður Evu, en síðan þesir hann ei látid af að bríxla Guds þersfloðum og áfaka þá; svo klagadi hann Job fyrir Gudi, svo stóð hann til hægri handar Jósúa, þinum æðsta presti, til að mófstanda þonum, Zach. 3, og þetta sparar hann eðli enn nú í dag að útrétta fyrir sína umbodsmenn,

vandtrúarinnar börn, í hverjum hann kröptugur er; en Gud straffi þig Satán, hann lifir enn nú, sem Babiljóns konung vóg á vigt, Dan. 5; máttugur er hann einn í dag að þrifa sína branda út af hennar eldi, eins og Jósúam, en troða þig undir sætur vorar, húndurinn þinn! og að stækva þínum óaldrar flokki. Svo er nú þessi rángsnúna dóma aðferð ein Satans idja, og þeir ed sér temja hana mega þar um vissir vera, að hann gældur þeim í stillingri, það er með enlífum brislum og enlífri smán, nema þeir gangi úr þessu stundni á meðan þar segist enn þá: í dag, því annað hefir hann ekki sínum mönnum í mála að gefa. Fleiri eru að sonnu greinir þessara dagdóma, en eg vil hér með fyrst láta í þetta sinn. En hvað skulu menn þá hér til segja? eiga menn alla að jöfnu að leggja, og edert um það hyrda, hvernig náúnginn stíðar sér? sjarri sé því. Drottinn Jesús gefur oss hér í evangeljó þin skrifnu lög, eptir hverjum náúngann á og má að saklausu dæma, segjandi: þú hráfnari! drag fyrst út hjálkann úr þínu auga, og þá munt þú sjá til að útbrega kvistinn úr þíns bróðurs auga; sem vildi hann sagt hafa: meðan kvisturinn er í þínu auga, þá ert þú ekki svo skarpshinn, að þú gétir sed hvert það er hjálki, edur ei, sem er í auga bróðurs þíns; ekki bannar hann, já, hann býður, að maður skuli átela sinn bróður, þegar hann syndgar, og afstela hann þeim lestum, sem hann er gjarn á og kannst þú ekki ei sjálfur, edur hyggur ekki svo ljóta að vera, því vör fyrirgefum sjálfum oss jafnan meira enn öðrum, og því er það velgjörningur og Gudi þægt verk að vanda um við sinn bróður í lífi, en þó svo, að dómurinn byrji fyrst á voru egin húfi, og því segir hann: drag fyrst út hjálkann úr þínu auga. Hvað mun einn, sem veitur er í einhverju, leiddréttast við það, þótt einn glápmadur deili á hann? mun hann ekki langtum heldur gefa honum orsök til að breiða sér um sínar egin flammir. Þinnu heilsætti spotti þinn stæða, og sá sem hvítur er, blámanninn, segir þið latínsta stáld; þið sama er að segja um þann, sem öðrum vill segja til glæpa sinna; þótt enginn af oss sé heilagur og þar vanti mikil á, þá skal hann að sonnu ráðsvoinnari vera, sem annann vill áminna, heldur enn þinn, edur að minsta kosti ekki í þeim lesti fundinn, sem hann átelur um, annars mun hann bráðliga heyra: læknir! hjálpa sjálfum þér; og Páulus segir honum beiskan sannleika, Róm. 2: þú kénir öðrum, segir hann, þú predikar, að ei skuli stela, og þú stelur; þú segir ei skuli hórðóm drýgja, og þú drýgir hór; þú hefir andstýgd á stúrgodum, en stelur helgum dómum; þú hrófar þér af logmálinu, en vanvirðir Gud með logmálsins yfirtroðslu. Af þessu sjáum vör, hversu ómissandi það er, að vanda sjálfan sig, fyrir þann sem við annann vill umvanda, og gjörir hann með því tvo hluti góða, sem er, að hann varðveitir sig óstraffanligan og ávinnur Gudi eina sál til himnaríkis, hverju enginn er þægari fórn honum, og ei þótt einn bitaði allar sínar eigur niður fyrir fátæka, 1 Cor. 13; svo naufsynligir og Gudi þættir eru nú svoddan dómur. Og hvað segir logmálið, Levít. 19: þú skalt ekki vera einn lastmunnur eða baktalari meðal þíns fólks, og ei heldur skalt þú hata þinn bróður í þínu hjarta, heldur skaltu átela þinn bróður, að þú berir ekki skuld hans vegna; hér sýnist mér að hann, sem rannsakar nýtrun, kalli það að hata sinn bróður í sínu hjarta, að segja honum ekki til vamma sinna, ef maður sér þá, og að hver einn gjöri sig sluttakandi í þeirri mynd, er hann sér að stríðir á náúngann, en vill þó ekki vara hann við; þessa bið eg

þeir gjalti, sem gjöra einn nærri því að Guði, meðan hann heyrir til, en tala um hann allar þamir, jafnvel ljúgandi, nær hann snýr við bakinu; en hvernig sem því er varid, þá sjáum vér, hversu vel að þessi legmáls grein kemur saman við hið algjörða nýja testamentis-ins legmál, því hið fyrri, sem er lastmælgí og óhróður, það bannar Drottinn þér í guds-spjallinu með þessum orðum: forðamíð eðli, svo þér verðid eðli forðamíðir, en hið síðara, þar hann segir: drag síðan kvíðinn út úr þíns bróðurs auga. Frelsariinn gefur ofs eitt boðorð, Matth. 18, segjandi: ef þinn bróðir syndgar á móti þér, þá far og átel hann niðlum þín og hans; ef þinn bróðir heyrir þér, þá hefir þú áunnid þinn bróður; ef nú Drottinn býður, að menn skuli svo gjöra, nær einn brýtur æðrum á móti, hvað miklu heldur væn hann vilja það skuli sté til að leiddretta hann, sem fer villur vega og ofs gjörir þó eðert móti í því sem hann syndgar; það er svo miklu meira hjærleiks verk öllum æðrum hjær-leis verkum, sem að súlin, með Guds Sonar blóði endurkæpt, er öllu æðru dýrmætari.

Eina varengdarfemi hefi eg á að minnast, áður enn eg stilst við þetta mál, sem er, þó það helst sem vér í þessu gjörum, þá framkomi svoððan dómar af elskunni til náúngans Áferðar, og að þeir beri hana eptir sér; dæmum og eðli heldur eptir alþýðu rómi, edur að það, sem vér ei skynjum, heldur um þá hluti, sem ofs alþættir eru og vér höfum vitu- runi á. Margur fer villt í þessu; sumir átelja einn, af því þeir vilja taka sér til nokk- ræskonar vald yfir honum, og sjna þar með stórmennsku sína, það ablar opt forsmámar og iðhláturs alleina; nokkrir eru beifskundadír og hardmæltir, jafnvel þótt þeir vilji vel, en það skilur eðli þinn, sem við á að taka. Menn verða að fara með einn viltan syndara, þann sem eðli er forþerðtur í vondsfunni, eins og með hrátt egg, sérðeilis þá, sem lúðan ioffar í veröldinni; erti menn þeirra illt skap með beryrdum, þá verða þeir eins og hús að er hrymur, að það brotnar sjálfst, en brýtur í sundur allt það, sem undir því verður. Þetta vil eg þeim jagt hafa, sem Guð hefir eðli sérilagi umbodid að segja Jakob til sinna ynda og Ísrael til sinna misgjörða; þinir sem Guds umbod er tiltrúad, þeir hafa frelsi í að straffa, ógna og áminna, allra helst þina hverbrotnu, og þegar ilfskan og ógudbligt tþæfi tekur til að drotnna í landinu (og þó vill Pálus að Guds vandlæti skuli vera með ynsfemi), Róm. 12, því þeir gjöra slíkt í Guds stad, en eðli undir sinni persónu; og úi eg að enginn sé svo dárllgur, að hann þýðist við Guds ord, þótt það vari framborid í einum aumasta vesalíng, nema sá, sem vildi engil fyrir prest hafa; og gjöri einn Drott- is madur það eðli, þá mun hann bráðllga þeyra með Jeremía: þú stalt eðli hræðast fyrir þírra augliti, ella mun eg sundurmerja þig fyrir angum þeirra; og mun eg öllu heldur ósa að sjá skálkinn hýla sig, enn að Guds reidi tortýni mér að honum á sjáanda; edur oad segir Pálus, Gal. 1: þesða eg þíngað til monnum þóknaft, þá vari eg eðli Chrísti snari. En þínum æðrum, sem eðli hafa neinu þvillku að skipta við annann, þeim vil eg þa það sama ráð, er gaf forðum St. Páll þeim í Galatía, 6 kap., segjandi: bræður! nokkur madur verður yfirstíginn af eluhverri þröslu, þér sem andllgír erud, leiddréttid inn samia með högværum anda; gégni einn veraldar sonur því með hösmóð og forsi, svo m þeirra er venja til, og segi eins og þinn Hebrefti við Mósen, Exóð. 2: hver þesir sett g dómara í millum okkar? þá vardar það litlu; eg hefi samt frelsað sálu mína, en hans

blóð er yfir hans höfði, er ei vildi þola heilsufamliga áminning, Ezech. 33. Svo hugleiddi nú þetta, kristnir menn! og látið yður mál mitt í eyrum loda, allir erum vér syndngir og enginn sá eð gott gjöri og eðli einn, látum því dóminn byrjast fyrst á sjálsum oss, og munum vér síður adra dæma; sé það endir vortar iðju á fólkið og stöndum upp til þess sama á morgna; Dómarinn stendur fyrir dyrunum, hver mun standast fyrir hans dómi, ef hann vill í dóm ganga við þræla sína, en hann vill alla þá dæma í bræði sínu, er sinn bróður dæma; því segir hann: dæmið eðli, svo þér eðli verðið dæmið. Annadhyvert vill Gud dæma þá, er vér tókum oss dóms vald yfir, ellegar hann vill þá eðli dæma; vilji hann dæma nokurn, þá gylðir vor dómur eðert, nema til að fordæma sjálfa oss, því hans er dómurinn; vilji hann eðli dæma, þá er það hræðiligt að vilja dæma hann, sem Gud heldur saklausan, og honum er það gjörir, er fordæmingin svo vís, sem himni er myskunin. Afhugum þetta, en gleymum þó eðli að áminnað innbyrðis með höfgærum anda til leiddréttingar og uppbyggingar, og samvitkum vorum til frelsunar, að ei gjerum vér oss fluttakara í annarligum syndum, eður þósum samfélag með óstjófsnum verkum myrkra. En þú stóri alsherjar Dómari! þú sem dæmir veröldina með réttvísi, þú sem alleina munt réttlátur fundinn verða, nær þú dæmist, gef þú að vér svo dæmum sjálfa oss, að vér eðli verðum af þér fordæmið, heldur ingaungum frá dauðanum til líffins; bænhver það, myskunfami Gud! fyrir þíns Sonar, alls holds Dómara forþenista, amen!

II Þítjumar dag Maríu.

Gudsþjallid, Lát. I Kap.

Á þeim dögum stóð María upp, og fór með flýtti til fjallbygða í borgina Jüda, inngætt í hús Zacharíæ og heilsaði Elíabeth. Og það stedi svo, þá er Elíabeth heyrði heilsun Maríu, að barnið spratt upp í hennar kvíði. Og Elíabeth uppfyltist af heilögum Anda, kallaði hárrt röddu og sagði: blessuð ertu á meðal kvenna og blessaður er ávortur kvíðar þíns, og hvaðan kemur mér þetta, að modir Drottins míns kemur til mín? Sjá þú, þá er rödd þínnar kvæðju kom mér til eyrna spratt barnið upp af fegnudi í mínum kvíði; sæl er hun, sem trúði, þvíad það mun fullkomnað, hvað henni var sagt af Drottini. María sagði: mín önd miltar Drottinn, og minn, andi gladdist í Gudi, heilsugjafara mínum, þvíad hann leit á læging ambáttar sinnar; sjál af því manni mig hédan af allar ættir sæla kalla, þvíad hann gjörði við mig mikla hluti, sá sem máttugur er, og hans nafn er heilagt, og hans myskunsemi varir frá einni kynslod til annarar yfir öllum þeim sem hann ottast; hann framdi magt, með sínum armi fundur-dreifði hann dramblátum í þeirra hjartans huran; völduga setti hann af stolti, og upphof lítláta; hungurgrada fylti hann gjæðum,

og hinum ríku slepti hann orbirgum; hann endurminntist myssunar sinnar, og medtok sinn þjon Ísrael, svo sem hann taladi til fedra vorra, Abrahamis og hans afkvæmis, að eynífu. Og María var hjá henni svo nær sem um þrjá mánuði, og for síðan áptur til síns heimkynnis.

Exordíum.

Það var síður á dögum gl. testamentisins meðal Guds fólks, að þegar hann hafði gjört eitthvert merkiligt dásæmdar verk á meðal þeirra, þá þrífubú þeir hann með lofsaungum, til þess að eptirkomendurnir kynnu með þeim sömu að tigna hans dýrðarfulla nafn. Þegar þeir minntust á svobdan Guds stórmerki. Þegar Móses hafði leidd allan Ísrael í ágnum bafid ánda þurruum sótum, en drect Þharaóni og öllu hans lídi þar í, þá þrífadi allur Ísrael Gud með nýum lofsaung, og María spákona, systir Arónis, tók sér bumbu í hönd, og allar konur gengu út eptir henni með bumbum og hljóðspum, og þún saung fyrir þeim: sngid lof Drottini, því hann þess stórliga miklad sig, þestinum og riddaranum þess hann í síðinn áburtafald, Erób. 15. Stórt var þetta furduvert Drottins, er hann hér gjörði við Ísrael, þó er það miklu meira, sem þín þessaba mey og mðir að Eþríst júngfrú María, þrífir hér í þessu þeillaga evangellí með þeim dýrðliga lofsaung, er vér strax þeyrdum í gudspjallinu; Móses leiddi Ísrael út af Eýptalands þrældómi, Guds Sonur þess ós af synðarinnar og Djöfulsins þrældómi útleyst; Gud steypti Þharaóni og hans hermonnum ofan í sjóinn, en Jesús þess þinn sterka hervopnada Djöful aflaðe sinni hardnefju, og troddi hann mðir sína barna sætur; stórin klauft í sundur, þegar Ísrael fór af Eýpti, en í þessu tölju Guds Sonar eru þimin og jörð samtengd, og öllum Guds börnum í þonum tilbúinn einn ngr og lifandi vegur, eðli inn í Canaan, heldur til himnaríkis, á það land lifandi manna, þvar að er gótt fagnadarins og gleðiligt lífni til Föðursins þagri handar. Anna, Etkana þússfrú, saung Gudi einn þacklætis saung fyrir þann son, er þún hafði fengid með þæn af Gudi, en Guds mðir þrífir nafn ens allra þærsta fyrir þann son, er þverki þún, né noður þyndugra manna, kunni um að þidja; Lea Jakobs þússfrú sagði forðum, er Silpha ól þenni Áffer: nú munu allar konur mig fála kalla, en María segir þér með öllu meira rétti: þéðan af munu mig allar ættir sála kalla, því þún bar þann í sínum kvíði, í hverjum allar ættir þvísir jarðar þessabar eru. Og fyrir því, þrædur mínir! að vér þesum einnig af þans þvísingu meðreðid, þá látum ós nú fagna með mður Drottins, og stoda á þessu stundarkorni: þvad ágiætt það st, að mikla þann, og að gleðja sig í Gudi sínum þeilsugjafara; þver ord eg vil nú alleina þugleida í þetta sinn. Styrkt ós þér til, ó, þú Brunnur alls fríðar og fagnadar! með náð þinnar gjæstu, í Jesú nafni, amen!

Utleggningin.

Dýrdin og vegsæmdin er svo stór hlutur, að flestir grynast hana frammar öðrum hlutum; jafnvel þeir, sem eðert lofsverðt vinna, þeir vilja þó láta tigna sig; og svo er mannefjan gæfin fyrir heidrinum, að sumir tapa þinum rétta heidri til að útvega sér fánýtt þrós, en sumir vilja láta sér þrós, jafnvel af óþygdunum; svo er þó ærugrabin rík í vorri mold og æfju; en enginn af öllum þeim, er eptir vegsæmdinni kþpass, er þó verður þennar fyrir sjálfan sig, ef menn stulu sannleikann tala. Þér ber dýrdin og heidurinn, segir spámadurinn undir allra manna þersónu, að engum fráskildum, en ós ber þlygdan þors andlitis. Það er að þonnu stlybt, að þrós dýgdum og mannefjum, en enginn á þó sjálfum sér í því vegsæmdar að leita, heldur Föður ljósanna, frá hverjum að kþmur all góð og

öll fullkomin gjöf, **Jaf. 1.** Enginn er meira losf verður, enn einn góður konungur, sá ed óttaft Gud og vel stjórnað sínum londum og ríkjum, en allra helst Guds fyrstu; um hann má eg segja það, sem Páll sagði forðum um þá eldúngana, sem vel forstöðu, áður en Guds söfnudir höfðu kristna veraldar höfðingja, að þeir séu tvöfalda þeiddurs verðugir; en þó fellst eg á það, er sagði hinn gamli Tóbías: leynda dóma konungssins er gott að dylja, en Guds verk að birta og játa er heidarligt, **Tób. 12;** konunganna ráð verður að dylja, því jafnvel þótt þeir séu öllum öðrum mönnum aðri, þá eiga þeir jafningja sér, aðra konunga sína líka, en Konungur konunganna á engan sér jafnan, og þarf því ekki að dylja fyrir neinum, hvað hann ætlar að gjöra, svo hann vill segja til hinnar mestu heims magtar, það sem hann sagði forðum til síns félks, **Zach. 1:** þau orð og setningar, er eg umbaud þénurum mínum, spámönnum, hafa þau ekki náð yðar forsedrum? svo að þegar þeir aptur snéru, sögdu þeir: svo sem Drottinn hugaði að gjöra ofis eptir vorum vegum, og eptir vorum athöfnum, svo hefir hann gjört. Hvern skyldum vér þá heldur þrifa, enn hann, er svo máttugur er og svo alvaldur, að hann situr í himninum og gjörir hvað hann vill? **Ps. 115;** því hrófar móðir Drottins hér í gudspjallinu, segjandi: hann gjörði við mig mikla hluti, sem að máttugur er; í hverju gjörði hann það? í því, að hann leit á lagðing ambáttar sinnar. Það þykir ekki mikil að gjöra mikil af miklu; það er ei að undra, þótt sá geti byggt mörk hús, sem á marga floga, þó hann brjóti mörk lond undir sig, sem mörkum hefir á að skipa; en það má guddómligt þykja, svo sem það og er, að gjöra allt af engu, svo sem Gud gjörði í endverðu skopunar; en þótt það sé eðert lítið, sem að hann gjörir, þá var það þó lítið, svo stórt sem það er, hjá því, sem María þrífir Gud fyrir í þessum lossaung, það er, að Gud varð maður; og fyrir því, að þínum Alvalda hafði þóknast að láta það sté í hennar kvíði, sem var ein umkomulaus stúlka. Þá þrífir hún Gud með þessari saungvísu: hann gjörði við mig mikla hluti, sem að máttugur er; þess hefir allt syndugt mannkyn notið; það var verra enn eðert, eptir það maðurinn hræði í afgrunn fordæmingarinnar, því betra var aldrei fæddur að vera, enn enlífliga að kvælast; en hann minnstist sinnar miklu myrkunfembdar, og í sínum djúpu myrkunar ydrum vitjandi hann vor, upprunninn af hárðum. Þessu er verdt að hrósa fram yfir allar ástgjafir Drottins, já, þótt að allar engla og manna túngur séu skyldar að regsama þenna ómælanliga velgjerning Drottins, þá er það ofis þó skyldugt frammar mörkum öðrum, hverra sedur að voru myrkur, en vér, þeirra synir, erum vordnir ljós í Drottini, **Eph. 5;** allir þeir, sem ganga vilja eins og ljóssins börnum hafa. Tómfriin sýngur hér í gudspjallinu: hans myrkunfemi varir frá einni kynslóð til annarar yfir öllum þeim, sem hann óttaft; það mátti Ísrael játa, er hans guddómliga trúfesti reynt hafði á fedrum sínum allt frá heimsins skopun, allt til þess Jesús kallaðist Jesús, og svo æ síðan, ekki einasta yfir Abraham sonum eptir holdinu, heldur yfir öllum þeim, sem nú kallast þínn andligi Ísrael, hverja Gud hefir Abraham af steinum uppvakid, það er, af þeim, sem dýrkudu stóða og steina og voru þeim sjálfir lífir, sem David vottar, **Ps. 115,** ofis, sem að ei vorum hans fólk, en hann hefir þá kallað svo sem sitt, hverjir ekki eiga kyn sitt að rekja til Ísraels. O! hverju megum vér gladdir undirtaka með þínni sælu Guds móður, þar hann hefir ofis

samanfasnad af austri og vestri, en ríkisins synir eru útreknir í hin yfstu myrkur, svo að vér jata megum, að það hafi á ofs sannast, sem Davíð segir um Gud, Ps. 103, að hans unnskunsemi vari eðli einasta frá einni kynslóð til annarar, svo sem Guds móðir hét segir, heldur frá einni öld til annarar, yfir öllum þeim sem hann óttast. Þykki yður nú nokkud koma til þessara gleðiligu umskipta, já, þykki yður svo sem himin og jörð, já, allar engla og manna tungur séu offár, til þess að fullþaða Drottni fyrir svo háleitan velgjörning, þá látum ofs þykja það gleðiligt að það Drottni og lofsýngja þínu nafni, þú hinn allra Hærsti! Því það er það einasta, sem hann af ofs krefur, að vér dýrkum hans nafn með orði og verki. Veralbligir konungar stíla sér út sínum löndum og ríkjum þá hluti, sem eru fágjafir og nokkrar mætur eru á, er vér kllum regalia, edur konungs gérsimar, og er það eðli um eign þeirra, sem dag og nótt hafa umhyggju fyrir svo margri sálu, og þar að auki eru þryðdir með nokkurskonar líkingu Guds hátignar; en Konungur konunganna hefir sér alleina dýrdina stílið; hans þegnshylda var engin önnur af Ísrael, enn að þeir stýldu óttast hann og elsta, Deut. 10, og svo er hún enn í dag af hinum andliga, því með svöðban móti verður honum réttlíga dýrdin gefin; allt hvað vegsamiligt er á himni og jörðu, það er hans vegna vegligt, sem er sjálf dýrdin, og eðert utan dýrd og vegsemd. Þinn vísi hrósi sér eðli af sínum vísbómi, og eðli hinn völdugi af sínu valdi, og hinn ríki hrósi sér eðli af sínum ríkðómi, heldur hver sem vill hrósa sér, hann hrósi sér af því hann stíli og þæði mig, að eg sé Jehóva, sá ed fremji gödgirnina, réttinn og réttoisina á jörðu, þvíad þar í þess eg velþóknar, segir Drottinn, Jer. 9; hver vill þá eiga tilstölu til nokurrar vegsemdar fyrir utan hann, fyrst þeir mega eðli hrósa sér, sem að eru hvað vegsamligastir kalladir hér á jörðu. Þessari vegsemd, þessari gödgirni og þessari réttoisi hins góða Guds hrósar María í lofboðinu, er hún segir: dramblátum þratt hann af stóli, en upphóf lítiláta. Stöðid hér yður í speigli, ó, þér stoltu gjæðingar veraldar þessarar! og hverfu sánstir þér erud, nær þér viljið troða lítilmagnann undir fótum, þann sem Gudi trenstir; vitid þér eðli, að þér færið hér Drottni á hendur. Þjóða eðli log vor, að einn hjárhaksmadur stuli verja sæk ómaga síns, og sækja ef vid þarf? ætlið þér að Guds fyrirheit muni binda þann minna, heldur enn lögin stuldbinda yður, hver þér rjúfid, nær sem yður býður svo vid að horfa, fyrir ávinnings edur haturs sakir; en hverfu opt losar nú Drottinn í sínu orði, að hann vilji vera forsvor hins munadarlausar? svo að allir undirþryktir, allir þeit ed rángindin líða, þeir eru ómagar Drottins; er þar nokkur limur á vorum líkþama, er ofs sé viðkvæmari enn augun, og þó sagði Gud um sína vesælinga, sem stundu undir ofríki heidungjanna í Babilon, sem er líking yðar fósturmóður veraldarinnar: hver ed snertir yður, hann snertir sjáaldur míns auga, Zach. 2. Hugleiddid nú með yður, ó, þér hin stynlausu börnin! vid hvern þér egid að stípta; eðli vid þann, sem þursti að setja sig niður og reikna, hvert hann með tíu þúsundum geti mætt þeim sem kómur á móti honum með tuttugu þúsund, Luk. 14, þvíad allar sálir eru hans, heldur vid þann, vid hvers einustu bendingu að Góðma brann til æstu, Jericho hræpaði, Jerusalem varð að steinþrúgu, Týrus hrundi í grunn niður, hver ed drecti Pharaóni

med hans líði í hafinu rauda, hver ed dró hans eptirkomara út úr sínu fjóti, með allum þeim fískunum, sem loddu í hans hreistri, Ezech. 29, hver ed setti sinn krók í Senacheríbs brennandi nasir, hver ed hans eptirkomara, konúngana af Assýría, þeir ed voru eins og einn kostuligur vínvidur, svo ad allar enkurnar í garðinum þeden ofundidu hann, hver ed þá, segi eg, upprætti á einni stundu, hver ed sedur fugla loptfins og dýr merkuriinnar með holdi óvina sinna og uppfyllir dalina og vatnsföllin með þeirra blóð, Ezech. 32; og þótt þér ætla kunnið, ad þetta ei muni fram við yður koma, þá má yður það alkunngt vera, ad hann er sá, sem vald hefir til ad kasta lífi og sálu í enlífan eld, sem ber svo langt af þeirra þormúngum, sem þér nidurdrepid með ofríki yðar, svo sem Guds barna sála, sem þeim er ætlud, ber af allri yðar fullsælu. O, hverfu erud þér þá fávísir, nær þér hefið ólög á móti slíkum herra! vei yður, þér munud öftra og ýlfra, þér munud eta yðar tungur út af oftraun, Apóc. 16, nær hinir munu skýna, svo sem sól í ríki síns Jödur; ó, hverfu gott væri yður þá, ad líkhamir yðar, hverja þér svo kappsamliga alld hafid á blóði hins volada, ad þeir, segi eg, aldrei upprísi til dómfins; en nú er því ei svo varid, því Gud segir, fyrir munn Ezechíelis, 32 kap., ad yðar ránglæti liggi í yðar beinum eptir daubann. Þeyrid því ord Drottins, þér, sem meinid ad þér hafid buid yður þreidur í skýnunum! þeyrid, segi eg, ord Drottins af Davíds munni, sem var miklu megtugri en þér, og þó miklu lítillátari: gefid Drottni dýrdina þér synir hinna storku, gefid Drottni dýrdina og þessinn, gefid Drottni dýrdina hans nafns; bugtid yður, segjandi: Drottni sé heidur í þryðinni síns helgidóms, já, gjeri svo all veröldin, háir og lágir; þinn lítillátliki bróðir þrófi sér í sinni upphesd, það er, í því, ad Gud hafi hann þess virði, ad líkja hann Syni sínum, hver ed gjærdist fátækur þar hann var þó ríkur, segir Postulinn, 2 Cor. 8, en sá þinn ríki í andmýkt sinni, því eins og blómstur grassins mun hann forganga, segir Jakob, og þannig gefum vér best Drottni dýrdina, kristnir menn! eðli er það nóg ad singja honum lof með munnum, en afneita honum með verkunum; eg elsta réttinn, segir Drottinn, eg hata ránið, það sem tengist við brennifórna, Esa. 61. Enginn af oss, sem vill hlut sinn vanda, hann fleitir mjög um það, ad honum sé þrófad af einhverjum óráðvöndum, og hvað mun Gud þá dýrkadur verða af stálkinum, ef hann þolur honum eina saungvösu, kannsté sjálfum sér til gamans og til ad stémta sér með raustiinni, sem eg hygg, því verr, ad opt muni henda, jafnvel þá, sem eðli mjög vöndir eru, en hjartad er þó eðli alltid buid til Guds dýrðar. Loffing þú önd mín Drottni, og allt hvað í mér er hans heilaga nafni, segir David, það er: allt hvað ofs fylgir og Gud hefir ofs gefid, það á ad þrifa Gud; hjartad með elskunni, munniðinn með ordunum og raustiinni, hinir aðrir limirnir með útvortis útréttingum, svo ad allt hvað vér gjörum með ord og verk, það gjörum vér í nafni Jesú Chrísts, og þöðum Föðurnum fyrir hann. Jafnvel hinir ungu þrasnarnir ákalla Drottinn, segir David, Ps. 147, af því hann hefir skapad þá; og munum vér þá eðli vera margra þrasinsunga virði, sem eðli einasta verum eptir Guds mynd í fyrstu skapad og eigum kost á, ad endurnýast eptir þenni, heldur og með hans Sonar dauda frá helvíti endurkennir? á þessa skýldu vora minnir ofs Páll, segjandi, 1 Cor. 6: þér erud verði kunnir, dýrkid því Gud í yðrum líkhama og í yðrum anda, hver-

jir að eru Guðs; nú þar véc erum Guðs eign, bæði eptir rétti skopunariunnar og endurlausnarinnar, þá erum véc þinir mestu drottinsvóikar, ef véc eði af fremsta megni kostgjæfum að fylla þessa skýldu vora; en hvað er þá að dýrka Guð í sínum lífhama? Það segir hann ofs, Eól. 3: deydidi yðar jarnnefsta limu, saurlífi, óþreinkleifa, vonda girnd og ágyrni, sem er skúrgoda dýrkan, og í einu orði að segja, að menn stingi út það augað og affniði þá hönd eður fót sem hneiflar, það er að deyða fyrir andann holdsins gyrendir. Hvað er að dýrka Guð í sínum anda? Þér meinar Postulinn sálina, því hún má fyrst og síðarft heita verði kenpt, hennar dýrkun skilur Guð sér hvað mesta; því segir þin heilaga mey: mín önd miklar Drottinn; hún gjörði og svo bæði með orði og verki, því nema svo verid hefði, þá mundi eði þinn alftigni Guð hafa valid hennar lífhama Syni sínum til bústadar; hún segir: því hans nafn er heilagt. Þhugan þessara orða gagnar ofs til tveggja hluta, sem báðir eru kristnum manni ómissandi. Það er vitanligt, að með þessum Guðdómsins hátignar eginlegleika, heilagleikanum, útmálar ritningin optliga hans yfirburdi yfir allar hans sképnur; þar fyrir kallast hann sá heilagi í Ísrael; þess vegna eru allir hlutir, sem honum viðkoma eður eignadir eru, heilagir kalladir, svo sem er: hans ord, hans kyrkja, hans frumburdir í gl. testamentinu, það er allsaman heilagt kallad; Guðs dýrðarfullu herskarar, sem þar uppi eru, þeir hafa engan lossaung, sem véc af vitum, segri enn þenna: heilagur, heilagur, heilagur ert þú Drottinn Guð! Esa. 6. Ná þar hann er svo heilagur, að syndugra manna skynsemi fær það ei gripid, þá á þessi þhugan að gagna ofs til, að dýrka hans hátign með blýgdan vors andlitis, og afþvo dagliga vorn saurugleika með tárur yðranar vortar, þar véc dagliga framkoma skulum með vorar bænarfórnir fyrir þenna fortærandi eld, við hvern eðert saurugt má búa; og í öðru lagi, þar hann svo heilagur er, sem áður er sagt, þá megum véc kannast við skýldu vora, að ofs byrjar af fremsta megni að burtkasta öllum óþreinkleifa, ef véc viljum hans þjónar vera, sem svo yfirmáta hreinn og heilagur er, og að véc lifum hóffamliga, réttvísliga og guðrækliga í heimi þessum, Eit. 2. Hann endurminnist myskunar sinnar, og meðtók sinn þjón Ísrael, segir Gyðs móðir; það gjörði sá bleffabi Herra, þegar hann sendi sinn Son í þeiminn til að frelsa það sem tapað var, til að gjöra hina blindu heilftigna, til að lækna hina hólstu, hreinsa hina líkþráu, til að gefa daufum heyrn og til að uppreisa hina dauðu, en allra helst til að þrédika fátafum evangélíum; látum nú og sjá til, að véc minnumft vortta heitorða, er véc gjörðum í skirnar sáttmálanum, að trúa á hina heilögu Guðdómsins þrenningu, en afneita Djöflinum og öllum hans svikum og vélum; ef véc nú þetta með allri kostgjæfni og alvöru holdum, að svo miklu leiti sem véc aftastad sáum fyrir aðstod Þ. Anda, þá vegsönum véc Drottinn réttiliga í vorum lífhama og í vorum anda, og eigum fulla von á með jómsfrú Maríu að glebja ofs í Guði vorum heilsugjafara, hvar um nú framvegis er noðud að tala. Minn andi glebft í Guði heilsugjafara mínum; þetta er sálarinnar gleði, börn mín! en eði líkhamans sálgtæti; það er í Guði, segir þin bleffaða mey, hver að er brunnur og uppsprettta allrar sælu og sjálfur alleina sáll, því kalla eg þann alleina fullsælan, en engan annann, sem smaðað hefir hvað sætur að hann er. Hvað eru vorar óftir í þeiminn? margar eru þær, og flestallar heimftuligar, stafsamar,

fullar af sorg og armaðni, en allar líta þar þágangad, að vér biðjum um þá hluti, sem ós eptirlángar. En hvað segir David; haf þína unadsemd í Drottni, og mun hann gefa þér hvað þitt hjarta grynist; hvað er það, börn mín? ekkert annað enn hann sjálfur, því svo sem holdligar grynndir verða aldrei sabbdar: (fyllin ablar þeim, er þær elsta, æ meira þungurs), svo er og laungunin eptir Drottni þvert á móti sír egin sadning; og þeir ed velta sér í holdligum munadi, þeir grynast nú þetta, nú þitt, þegar sadningin ablar þeim leita á einum hlut, svo lángar þá í annann, en sá sem er í Gudi gladdur og til fulls hefir smáð ad trapt eptirkomandi aldar, Heb. 6, hann girnist ekki annað enn Gud, hans matur og dryður er að gjöra hans vilja, sem hann elskar umfram alla hluti, því þar er allur sem unir, segir orðsháttur gamall. Verseldin kallar aud, metord, sælgjæti og annað því líkt, þína mestu sælu, en eg hefi áður noðrum sinnum með roðum sýnt, að í þessu er engin rétt köllud sæla, heldur blöndud með ángri, erfíði, hugshýfi, ótta, þrældómi, og jafnvel hinn mesta sálarhásta vidteingslud. En hvað segir David, Psálm. 1: sá er sá madur, sem hefir sína lyst í logmáli Drottins, og talar um hans vegu daga og natúr; hvar fyrir, bráður mínir? því hann, sem að Guds ord og hans réttindi svo mjög iðkar og svo mjög kjær hefir, hann getur ekki farid á mis vid það, að elsta Gud, hjá hverju allur annar fegnudur og glöðvari er sorg og armada að reikna, því sá er þessu hlutskipti náð hefir, þeim heitir lausnarinn, að hann og hans Fadir vilji til hans koma og vistarveru hjá þónum gjöra, Jóh. 14; ó, hvernig má þar vanta alla gúðgt fagnadárins, hvar því líktir gæstir eru að heimbodi, jafnvel þótt einhver væri í Daniels ljóna gróf! Þeir hebrestu sveinar, Chanania, Misael og Házaria, hverjir að lenfi stallarans í þínu Babilómista hosi nýttu alleina jarðar ávarta, svo að ekki brytu þeir á móti síns Guds logmáli, þeir urðu þó sælligri og fegri álits enn aðrir, Dan. 1; svo eru og þeir, sem í hjarta sínu líta Guds ásjónu, yfir hverra innra mann hún segur skjón, enn noður órenndur kann nærri að geta; jafnvel þótt þá vanti eptirlæti heims þessa, og sýnist aumir og sorgbitnir, samt búa þeir vid hinn mesta fegnud og rósemi hjartans, sem enginn má af þeim taka. Þegar Drottinn Gud setti mannshnid vid sjálfan sig í annað sinn, þá tilbó hann sinn boga í skjónu, til eins sáttmáls á milli sín og jafnariunnar, Gén. 9, það er allra þeirra, sem á jörðu búa; Ezechiel segir, 1 kap., að líking dýrðar Drottins, er hann sá vid fjórð Ebaris, hafí verid eins og bogi sá, sem verður í skjónum þegar rignir; dýrðlig var þessi opinberan, er spámadurinn sá, en miklu er sú vegligri, aðri og innðalli sem birtist í kristins manns hjarta, nær hann sér Gud náðugan, nær hann gleður sig í þeim sáttmálanum, sem gjörður er á millum hans og Drottins, í Guds eingetnum Syni, þvers búnsingi Jóhannes regnboganum samlíkir, Apóc. 10, hver ed gjörir hann þess fulleruggan, að hans synðir séu þónum fyrirgefna. Drottinn segir, Gén. 9, að hann vilji minnast síns sáttmála, þegar boginn sést í skjónu; en hverfu feginn mun sönðarinn verða, Drottinn minn! Þegar hans augu rigna tárur ydranarinnar, og þinn náðarsáttmáli mindast í þessu skjón fyrir verkan J. Anda, sem ber hans anda vitni um, að hann sé Guds barn, sem kallar Abba! það er, Fadir sem hrópar: vert þú hughraustur, sonur! þér eru þínar synðir fyrirgefna. Þegar Guds menn sá þessar dýrðligu sjónir, þá urðu þeir máttþrota, svo þar

var ei megn í þeim framar, svo sem Daniel um sig talar í þans malabókar 10 kap; en þegar Guds náðarljómi skín í ydrandi manns hjarta, þá fær hann nýjan dug; það gengur honum eins og það gæð Ezechiel, er hann sá þessa miklu syni, er eg fyrir stömmu umgát, að hann lifuadi við aptur og stóð upp á sínar fatur þegar Drottinn band honum, eins bregdur sannyrðandi manni við Guds anda blíðlætis ávarp, nær hann telur honum trú um, að hvar sem að syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfi þó náðin miklu framar; þinn nýi maður sprettur upp af fagnadi hans hjarta, eins og Jóhannes í móðurkviði, nær honum til eyrna kómur þessi kveðja, og kann enginn jafndætur fegnubur að komast í nokturn samjofnuð við þessa himnestu gleði; eg má vel kalla hana himnestu, eðli einasta þess vegna, að hún frá himnum kómur, heldur og hins, að meiri gleði er í himninum yfir einum syndara sem ydran gjörir heldur enn yfir nín og níutíu réttlátum. Móðir Drottins segir hér orsökina til þessa guddómliga fagnadar: því hann leit á læging ambáttar sinnar; stóra orsök hafði hún til þessa, því margar minnu þafa gæfugri og meiriháttar verid enn hún, sem eðli var meir metin af heiminum enn svo, að hún ei féð annað rúm í gæsta-herberginu, heldur enn einn stall, til að leggja í himins og jafdar Skapara; hún mátti segja eins og Gedeon forðum sagði við engilinn, Jud. 6: hvernig skal eg frelsa Ísrael, þar mín ætt er þín minsta í Manassís kyni, og eg þinn minnsti í húsi míns föður? Eðli er það ofögum sagt um þinn máttuga Gud, sem Petur segir, að dramblátum móstendur hann, en upphæfur lítiláta. Hversu mörk dæmi þessum vör þar uppá, að hann þefir útvalið það, sem eðert er fyrir heiminum, svo sem hann valdi Gedeon til að frelsa Ísrael af þendi Madanítanna, sem var þinn minnsti meðal síns fólks, svo kjöri hann og þessa orsnauda og fátáða stúlku til móður allrar veraldarinnar Frelsara, og var því öll von að hún fagnadi slíktu upphæfð, hjá hverri allrar veraldarinnar höfðingskapur er þrældómur að reikna; en hvernig sem þessu er varid, þá hugsa með þér, syndugur maður! hversu auðvirdilig að sé fála þín í Guds augliti, þegar þú gjörir hana að þræl Andstotans með íðkun verstu glæpa og misgjörda, sem upptendra Guds réttferduga reidi; Gud náði, að hún gætur ei sagt, eins og María við engilinn sagði: eg em ambátt Drottins, verði mér eptir orði þínu! heldur verður hún að játa: eg þefi verid fríðla Satans og drygt hóranir með mörpum elstunga, straffa mig eðli í reidi þinni, og tnypta mig eðli í þinni bræði! Seg mér! hver er þá svo lága, sem súl þín, og hver þefir meiri uppreist hlotid enn hún, nær hann segir til hennar: kom þú aptur til mín, þótt að syndir þínar séu raudar sem blóð, þá skal eg gjöra þær hvítar sem snjó, og þótt þær séu purpura raudar, skal eg þær ullhvítar gjöra, Esa. 1. O, hversu miklu meiri orsök þefir þú þá til að gleðjast í hjarta þínu, heldur enn Guds móðir, af því að hún var hans líkhamlig móðir! hún var allid Guds barn, þú þefir optliga gjört þig að Djöfulsins barni; Drottinn var hennar holdgétinn sonur, en hann býður þér, ef þú vilt láta af illu og lara gott að gjöra, að hann vilji mindast í þér aptur að nýu, sem Pálus að orði kómst, Gal. 4, svo þú verdir hans andlig móðir, og er þessi fegnubur æðri öllum stílningi, ef þú kant vid að taka og með að fara svo sem Guds barn; þetta vottar hann sjálfur, er hann sagði forðum við konuna, er þrífadi sælu móður hans: hvað um það? sælir eru þeir sem heyra Guds ord og vardveita þau. Nú

svo sem þessi sögnubur í Gudi er svo gott hlutfélt, að eðert er þóllíft, þá er það eðli
 hvers manns hjarta að finna, því trúin er eðli allra, segir Pálus, 2 Theff. 3, jafnvel þótt
 það standi öllum til bóða, sem vilja það til þess vinna að hafna gleði veraldarinnar, og
 eðli selja þessa sælu fyrir stundligt eptirlæti syndarinnar; það er eðli nóg, kristnir menn!
 að vilja ná þessum sögnubi; mikid skal til mikils vinna, segir hinn forni orðskvidur; kepp-
 ist víð að ganga inn um híd þraungva hliðib, segir Frelsarinn, Lúf. 13, því eg segi yður,
 margir vilja þar innganga og fá það ei komist. O, hverfu mjög syndgum vér, jafnvel í
 voru gudræknis verki; margur hver! ef að Gud veitir oss einhvern lífhamligan velgjör-
 ing, sem hann dagliga gjörir, þá elsta þeir hann kannsté og þaðá þonum þar fyrir, sem
 gudþræddir vera vilja, og er það skyldugt að sonnu, en þau himnestu dásendarverkin, svo
 sem útsending hans Sonar, ástgjafir þ. Unda, fyrirgefning syndanna, þetta allt, segi
 eg, svo mikid sem það er, sem þó er yfir allan máta mikid, það orkar eðli svo mikils hjá
 oss, að vér fyrir hans skuld, er oss allt þetta þefir gefins veitt, viljum forsmá alla verald-
 ar muni; hvað ætli þér að hinn Alstigni, hvað ætli þér að hjartanna og nýrnanna Xan-
 sakari muni dæma um svobdan gudrækni? eg vil segja það eg meina, að hann vill segja
 víð þá, sem alleina finnast til þess, sem kroppnum gagnar, og dugar til að lifa vel og rí-
 mannliga í þessum heimi, en meta lítils það sem þar uppi er, þau stórmérki guddómligrar
 elstu, sem ei mátti afreka nema með hans Sonar dauda, víð þá vill hann segja, segi eg,
 eins og víð Þhariseos áður, Matth. 23: vei yður skriflærdum og Þhariseisl þér þræsuar-
 ar! þér eð skundid myntu, anís og kúmen, en gleymid því, sem meira er í lögmalinu,
 trúinni, dómmum og myssunseminni, þetta byrjar að gjöra, en hitt eðli eptir að stílla.
 Svo egum vér Gudi að þaðá, hann að elsta og dýrka fyrir lífhamliga hluti, og það af
 allri alúð, en þó langtum framar að mikla hann, elsta, heidra og gleðja oss í þonum
 fyrir þau dýru stórmérki hans södurigrar gjæstu, fyrir hver hann þefir þrifid sálir vorar út
 af Andstotans valdi. Heyrid hvað Drottinn segir, fyrir munn Hóseæ, 7 kap: þeir ákalla
 mig eðli af hjarta, þegar þeir emja í svefnhúsum sínum, fyrir kornid og mustina saman-
 safnast þeir, en eru mér þó óhlýðugir; híd sama er að segja um alla adra Guds þjónustu,
 er vér látumst veita þonum, alleina fyrir tímanliga muni; svo blanda menn saman Guds
 þjónustu og Mammons, vatni og víðsmjóri, sem allbrei kunna að þýðast hvert annað,
 menn sverja víð nafn Drottins og þó undir eins Malcom, eins og Júdar, og dýrkun
 Gud í hans kyrkju, en sérhver færir fórnir sínu skurdgodi á hæðunum, eins og þeir, það er
 sérhverjum þeim hlut, er hann metur meir eður jafnt víð Gud; svobdan kristiundómur
 er líkur fótunum á Nebúchadnezar's lífnefku, er sumpart var af leir og sumpart af járn.
 Drottinn sagði víð Ezechiel, 44 kap: þessar dýr (hann meinti hins allra þelgasta) skulu
 læstar vera, enginn gangi inn um þær, þvíad Drottinn Israels Gud þefir þar um inn-
 gengid; þú skalt og minnast þess, sem ert einn andligur Israels maður, hvað Gud losað
 þefir um sinnar kyrkju víðslu, sem er þitt hjarta: eg skal gefa yður nýtt hjarta, og einn
 nýjan anda skal eg setja meðal yðar; þetta endir Gud að víssu víð alla þá, sem þonum eru
 þelgadir í skírúinni, og eðli saurga aptur hans musteri með yðrunarlausu framferði; en síð-
 an þú þefir hans háfæri og stad hans fótá, Ezech. 43, það er Guds ríki, inni hjá þér,

í þeim dýrum aptur, þvar hann inngæð, og leif engum þar inn að koma til giftingar, að honum og hans Kristi, sem er hinn æðsti prestur, og hans umbodsmönnum (því m ypparsta presti og hans umbodsmanni leyfðist inn að ganga í það allra helgasta); ar því innkoma guðræðislegar áminningar og holla lærðoma Guds orðs þénara, og iðra guðhræðbra manna, með þvílíkum gæstum má hann gjarna sels eiga. Þú munt ísté segja: hvernig má eg fá því viðkomid, að hugsa eðert annað einn um Gud, á með- og ber eptir mér þetta veika hold? Hælt þyrru um stund, barn mitt! í Jerúsalems reri voru stadir heidíngjunum ætlaðir fyrir utan þann miðvegginn, er Drottinn nið- aut, þegar hann kom til síns musteris, þar var og stadir fyrir þá, sem Gyðlingar u gjörft, fyrir fólkið og fyrir levítana og kénímennina, sem voru af þinni lægri røð, inn ypparsti prestur, eður og hans umbodsmadur, gæð alleina inn í það allra helgasta; eru og í Guds musteri, sem er þitt hjarta, margar verur, það kann að vera fyrir hús a veraldarinnar, er þú dagliga heyrir, lát þær allðrei komast inn fyrir miðvegginn, ur haldt þær fyrir einn heidíngja, sem ei megi saurga Guds musteri; þar er og stadir : naufsynliga umhyggju þessa fallvalta lífs, fyrir náúnganum og fyrir embættis útrétt- im vorum; en þið innsta af hjarta þínu stalt þú Drottni helga, það stalt þú dagliga nsa með sanuri yðran, það stalt þú uppfylla með reyðelsi þanarinnar, það stalt þú a með statti vonarinnar, trúarinnar, þjárelisans; en um alla þluti fram með elstunni þans, þá vill hann til þín koma og vistarveru hjá þér gjera; þar munt þú sjá hans) svo sem í nokurskonar skuggsjá, þar mun hann láta þig smaða, hvað sætur hann er, var mun hann jafnvel í þínu mesta volæði kénna þér, að móðlætíngar þessara tíma séu verðar þeirrar dýrðar, sem við ofs mun framkoma í eyllifu lífi; þværrar niótandi að a ofs unni og veiti þinn náðugi Konúngur eyllifrar dýrðar, fyrir Jesúm Christum, en!

Fimta Sumudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Lúk. 5 Kap.

Þann tíma; og það stéð, þá eð fólkið flyktist að honum til heýra Guds ord, og hann sjálfur stod við sjoinn Génezareth, hann leit tvö skip standa við sjoinn, en fiskararnir voru stígnir skipunum og þvødu netin; hann sté þá uppá annað skipid, þ sem var Símonar, og bað hann að draga nokkud frá landi; hann sat og kéndi fólkinu af skipinu. Og sem hann gaf upp kénna, sagði hann til Símonar: drag þú ut á djúpid, og leyfð þ yðar net til fiskidrættar. Simon svaraði og sagði til hans: ístari! í alla nött hófum vér erfíðað, og fengum eðert, en í þu ordi mun eg netinu útkasta; og þá er þeir hófðu þetta gjört, niufktu þeir mikla mergð fiska, svo að þeirra net risnuðu; og ír bendtu sínum félögum, sem voru á þínu øðru skipinu, það þeir

Kæmi þar og hjálpudu þeim; og þeir komu, og blöðu bæði skipin full, svo að þau sucku að mestu. Þá ed Símon Petur sá þetta, féll hann til knjáanna Jesú og sagði: gætt frá mér, lávarður! Þvíad eg em maður syndugur, af því að felmtur var yfir hann kominn og alla þá, sem með honum voru, af þeim fiskdrætti, er þeir fengu til samans, líka og einnir yfir Jakobum og Jóhannem, sonu Zebedei, sem að voru lagsmenn Simonar. Og Jesús sagði til Simonar: ottast þú eigi, þvíad hédan í frá skaltu menn veida. Og þeir drogu sín skip að landi, yfirgáfu alltsaman og fylgdu honum eptir.

Exordium.

Blessan Drottins gjörir ríkan fyrir utan máðu, segir Salómon, Orðsö. 10; eðfi meinti hinn vísí konungur það, að ei skyldu syndugir menn hafa ómak og erfíði fyrir nærtíau sinn; það var eðfi hans að rasta því lögmáli, er hinn alvaldi Konungur setti strax eptir syndafallid, að með erfíði skyldi maðurinn sig af jörðunni næra, og í sveita síns andlitis brauds slasneyta, Gén 3; hitt er hans meining, að hvert sem hinn góði Gud lætur einum að edur arméd tilfalla, þá sé hann same ríkur, ef hann óttast Drottinn, leitar hans blessunar og nærlagar sinnar í hans nafni; hinn ríki að sonnu, því þótt honum audur blotníst, þá fæstir hann eðfi hjarta sitt þar við, svo sem Davíð kóður, Ps. 62, ef hann er Guds barn, heldur stundar eptir að vera ríkur í góðum verkum, svo sem Páulus fyrir mæltir, 1 Tim. 6, og etur svo braud sitt með gleði og góðri samvitku, hans erfíði fellur honum létt, og hann þiggur blessan Drottins með audmýkt og þacklæti af hans órlætis hendí; svo gjörði Abrahám, Ísaak og Jakob, forfedur, og margir af þeirra níðjum hafa ferad í þeirra spor; eins er þíuum fátæka varid, ef hann elskar Gud, hann stundar að verda í honum ríkur; þegar hann þestir Drottinn, þá steitir hann hverki um þíma né jörð; honum þylir sér borgid vera, þegar hann þestir eígnast hann, sem alla veröldina þestir að erfðum tekid, Christum, Psálm. 2, því temur hann sér með Páls, bæði þír og lógar að vera, bæði nóg að hafa og skort að líða; þannin brófar þínn auðvirdiligi bróðir sér í upphéð sinni, og þínn ríki í sinni níðurlægingu, Jak. 1. Dæmi uppí svodðan ríksóm og fátækt þósum vér í þessa dags b. evangélls á Str. Petri og hans félogum, þar þeir hófðu alla nóttina erfíðad og eðert fengid, en síðan inníufu þeir mikla mergd fílla. Hér útast vil eg tvént atþuga í þetta sinn: 1) að ofi byrji þólinnmóðum að vera í orþyrgdinni; 2) þacklætum og audmjúktum í velgeingninni. Hjálpá ofi til að hugleita þetta svo sem ber, þú alleina ríki Konungur og skapari þímíns og jardar! fyrir Jesúm Christum, amen!

Utlæggingin.

Í alla nótt þósum vér erfíðad og fengum eðert, segir Petur; textíinn brúkar hér það ord, sem merkir: að erfíða sig þreittan, og fyrir því þestir Guds maður hér nokra affókum, eg vildi svo sem hafa sig undanþeginn að reyna til frammar, nema Drottinn þestí þónum það beðid. Vídlik freístni hendir, jafnvel margan þann, sem vill óttast og elsta Gud, þegar hans erfíði og atþafnir lúðast eðí; hann þeínkir með sér: eg vínn baki brotnu, eg bíð Gud mér til hjálpar, eg slæ engin vínþegg í mínum atþurdum, svo eg skynjad fái, og er fráfnéiddur allri óráðvænni, að eg vílji taka míns náunga braud frá hans munni, edur eta mitt braud í annara sveita, þó lúðast eðí mitt verk, en annarra, sem míður bera sig að, þestir góðan framgáung og þeim áorkast, þótt þeir yrki eðí, og þínn Almáttugi hann elur

Þá sofandi, Gud mun mér án efa reidur vera, og hann setur mínar heimugligar syndir fyrir sitt augliti; þvílíkt kann mönnum í hug að stjuga, jafnvel þótt Guds vinir séu, þegar eðli verður framgengt það þeir hyggja sér til bestu nota; en lausid það af dæmi Peturs, kristnir menn! og hans verkanauta, að þér ei látið slíka þánka koma í yðar hjörtu. Í öðrum af þessum fiskibátum var Petur og bróðir hans Andreas, en í öðrum þeir Zebedei synir, frændur Drottins, Mark. 1; hverfu datt hann hafi elst að þessa fiskara, það gaf síðar raun vitni um, og meðal annarra, þegar hann þvobi sætur þeirra, þegar hann talaði fyrir þeim hina hjartnæmu predikun, sem rituð stendur, Jóh. 14, 15, 16 kap., eptir tvöldmáltíðina, þegar hann leifði þeim að sofa og hvílast, þá hann sveittist blóðinu undir þeirra og allra manna syndum, þegar hann bað þeim orlofs úr morðingja höndunum, þegar hann leitaði að þeim, upprisinn af dauða, er hann þó stömmu áður yfirgefið höfðu, og sérdeilis Petri, er mest hafði tilunnid, þó lætur hann þá þér alla nóttina forgefins erfida; og ef hann breitti svo við þá, þó megum vér þá kunna hinn Mólsa fyrir það, að hann sýnir oss sömu náð, sem hinum kjarustu vinum sínum, hverra stóðvengi vér erum ei verðugir upp að lensa, edur að þurka af dupst sóta þeirra. Væli þó enginn, að sá muni vera hinn beztu Guds vinur, sem hann lánar mest af veraldar munum, en að hann hafi stöð þinum frá sér, er hann lætur þá vanta, annars báðaði Nabal í Guds stauti, en Davíð, sem nærri því fór á vonar vól með sveit síni fyrir ofríki Söls konungs, hann væri útrekinn frá hans augliti, Lazarus væri burtkastadur, en hinn ríki sálkéri inntekinn í Guds vináttu. Dæmum þó eðli eptir höldina, Jóh. 8, kristnir menn! heldur lærum af þessum Guds þetjum að varpa allri vorri áhyggju uppá hann, því hann mun því vel til vegar koma, Ps. 37, hvað sem hann lætur oss til handa vera. Það hjálpar eðli til að hlaupa, að vera stjótur, eðli til bardaga að vera sterkur, svo hjálpar það og eðli til ríksdóms að vera áhyggjusamur, því það er satt, sem Sýrach segir, 11 kap., að lucka og ólucka, líf og dauði koma af Drottni, og hann gefur það hverjum hann vill. Hver vill segja við hann: hvað gjörir þú? Meistar! í þínu nafni mun eg netinu úrkasta, stendur í gudspjallinu; þetta ord, meistari, þýðir verkstjóra eptir tertanum, edur og höfðingja, edur forráða mann; ef hann er herrann, má þá banna honum að stípa mér að erfida, jafnvel forgefins, ef honum svo líkar? eg á eðli meira af idju minni, heldur enn hann mér stamta vill svo sem öðrum verkþræl, en eg veit, að hann er trúr og freistar einfis yfir megn fram, og eðli má eg svo við hann breita, svo sem sumir af vorum verkamönnum við húsbændur sína, nær þeir þykjast þrennt vera, vilja þeir eðert verk framar vinna; eðli má eg heldur svo rángengdur vera að sjá ofsjónum yfir því, að hann léna öðrum meiri hamingju í sínu erfidi, því hann tók það eðli af mínu, sem hann gaf honum frekar enn mér, sérdeilis þar eg veit eðli hans tilgáng; hann þefir tíma og hentugleika sett í sínu valdi, Act. 1, en eðli mínu; hver þefir noðurn tíma hans ráðgjafi verid? Róm. 9; þitt sé eg af dæmunum, bæði fornum og nýum, að Gud léna audinn sumum mönnum, til þess að hans þolinmæði og gjæfta dragi þá til nðranar, en noðrum, það er, þeim feitingjunum, sem upp hafa fyllt mælit syndanna, til straffs og hegningar, svo sem menn ala einu ury til sláturs.

Aftur má það þekja, að Guð sviptir sín börn þessum veraldar þégóma til þess, að deyða þar með holdsins girndir, til þess að reyna stöðugleik trúar þeirra, eins og Jobs, eðli fyrir því, að hann þekki hann eðli sjálfur bezt, heldur að þeir, sem hann elskar, læri að þekja sjálfa sig og treysta eðli ofmjög mætti sínum í andligum efnum, og læri að segja með Pálo: þá eg em veikur, þá em eg máttugur; það gjarir sá blessaði Herra og svo til þess að venja ofs af brjóstum þinnar fláráðu stjærju, veraldarinnar, og að menn þekki allt það sem í heiminum er, það er eðli annað enn fýsu holdsins, lysting augnanna og drambsamf liferni, 1 Jóh. 2, og læra að stynja það, sem þar uppi er, og að vor borgarvættur er á himnum, hvaðan vör væntum Frelsarans, Jesú Chrísti, Phil. 3, hver þótt hann væri ríkur, segir Postulinn, gjörðist hann fátækur, svo að vör fyrir hans fátækt ríkir yrdum, 2 Cor. 8. Því skylda eg mögla á móti þónum, sem að veit alla hluti? allir eru þeir opnir og naftir fyrir þónum, segir Postulinn; eru eðli þetta Guðs Sonar ord hjá Matth. 6: yðar himneftur Fadur veit, að þér hafid alls þessa þorf, og eðli einasta veit hann það, heldur og stórtir hann eðli mátt til að hjálpa; er hans hönd noðud stutt ordin, svo hann ei hjálpa kunni? Esa. 59; jörðin er hans og allt hvað þar í er, jarðarfrínglan og allir þeir eð á henni búa, Ps. 24; nær hann talar, svo stædur það, nær hann býður, verður það, Ps. 33; eður mun hann gjæftuna bresta til að vilja hjálpa? hafi hann flápad sál og lif, og furduliga þeim viðhaldið allt til þessa dags, og gefid ofs það bezt, er hann átti, sinn eingetinn Son, til að frelsa ofs úr kvölunum, sinn H. Andi til að helga ofs, að hann sé pantur vorrar arfleysðar og enlifs lífs, mun hann þá eðli gefa ofs það vör viðþurfum til þessa lífs næringar, þótt hann láti stundum misbrest á því verða, þeirra orsaka vegna, er hann sjálfur veit, en vör fávísar manneftjur stynjum eðli? eða segir eðli Postulinn berliga: hann sem gaf ofs Soninn, mun hann eðli gefa ofs alla hluti með þónum? Hann þefir sjálfur látid ofs búa við hann fóst er hann vill, er ofs flápad, endurleyft og helgað þefir; ef hann nu elur fuglana undir himninum, svo að einn titlingur af þeim fellur eðli á jörðu án hans vilja, ef hann þrýðir grasid, það í dag er á afri, frammar enn Salómon konung í allri sinni dýrd, og verður þó á morgun í ofn fastað, Matth. 6, mundi hans gjækka þá neita ofs þess, er vör flulum neyta og fláðast með, ofs, sem fyrir hans Sonar dýra bléð og sáru kvél erum hans börn orðnir? mundi hann, segi eg, neita ofs þessara hluta, nema að hann vissi, að ofs gagnaði á stundum að missa þá; og jafnvel þótt hann tæki lifid af ofs, með hverju móti sem þónum þóknaft, þá verum þess fulloruggir, að hann gjarir það til þess, að vör flulum finna það enlifsfliga, því það skal sté, að hver hann trúir á Soninn, þótt hann deyi, þá skal hann samt lifa, Jóh. 11; og þósum það fyrir víst, að hverki lif né daubi, hverki englar né þofðingjadamí, hverki þid nálagga né þid eptirkomanda, hverki það né dýpt, né noður annar flápadur flutur muni fá ofs flilid við flærleika Guðs, sem að er í Chrísto Jesú, Drottni vorum, Róm. 8, hverfu óvænliga sem ofs þorfa þylir. En þó að Guði þóknaft að láta vort erfidi og ástundan misfalla, fríftnir menn! þá letjumst eðli í því, að hvað vör gjarum, það gjarum vör í nafni Jesú Chrísti, og þókum Föðurnum fyrir hann. Þótt Petur þefði eðli flíðad alla nóttina, né hans flélagar, og voru svo áftignir flípunum, úrkula vonar um flækari flífkveidar

í þad sinn, samt heyrdu þeir Guds ord og hina dögjætu Drottins predikun; brentum eg þannin: þó vort erfíði lúðist eðli á stundum, þá gleyimum eðli Gudi, því eltt er naudsýn-
ligt; leitum þar fyrir hans réttis, og hans réttlætis, þá mun ofs allt annað tilleggjast, Matth. 6, ef eðli svo sem vér viljum, þá svo sem hann vill, þvers vilji að vér dagliga
bibjum að verða skuli, og gjorum verk vorrar kallanar í ótta Drottins, eptir hans bði; svo gjörði Petur: í þínu orði, þad er: eptir skipan þinni, vil eg netinu útkasta. Mátt-
ugur var Jesús að láta fískana hlaupa lífandi upp í skipið, eðli síður enn að láta Petur
finna peninginn í fískjarins munni, Matth. 17, þó skipaði hann þonum að draga út á
djúpið, eptir þad hann hafði hlýðt Guds orði. Erent er hér að lara: eitt, þad sem eg
fyrir skomnu áminntist, að menn byrji all sín verk í Guds nafni, og að þonum með sér
tílkolludum; svo gjörði Petur, því á virkum degi hefir þetta verib, annars hefðu þeir eðli
farib til fískiveiba; hitt annað, að menn brúki þau meðel, sem Gud hefir kénnt og bðib,
í útvegum næringar sinnar, en gripi eðli til ólénfíligra hluta, þegar eðli vill áorkast. Í
þínu orði vil eg netinu útkasta; net þýðir marga hluti í h. ritningu; þad merkir svíkræði
og vélar óráðvandra og gudlausra manna, þeir eð síela, ljúga, svíþja, ræna, lúga, hræsna
og á talar draga einfalðar sálir til ábata sér; þessir kasta netinu út í Andskotans nafni, og
þó þad megi lúðast um stund, þá munu þeir um síðir ólúðuna veiba; um suma af þeim
talar Salómon, Orðskv. 29: sá sem hræsna fyrir vin sínum, hann breibir net fyrir hans
gáng; en Davíð segir, hver útförin muni verða, Ps. 9: í því neti, er þeir salib þasa, er
þó sétur þeirra fánginn. Þad merkir og ofbeldi þeirra, er draga alla hluti til sín með valði
og ofríki; svo segir ritningin um konúnginn af Babilon, Habak. 1, að hann hafi fært
fórur fyrir neti sínu, þad er: hann hafi þaðað magt sinni og atburðum allan sinn figur,
og þad vald, er hann fengib hafði yfir øðrum kóngaríkjum, hver eð hann dró til sín, svo
sem þegar fískar veibðir eru; þessir kasta netinu út í sínu egin nafni, og eru þinum fyrri
engu betri, því þeir gleyma Gudi himnanna, frá hverjum að sigurinn kémur, en treysta
á mátt sinn og megin. Þetta ord þýðir og: Guds bráða þefnd yfir þinum stolstu veralðar
sonum, hver eð yfir þá kémur á stundum, nær þeir minnst þygga, svo sem netib yfir físk-
inn, svo sem jóðsótt yfir óléttu konu, 1 Þess. 5; þetta net er víst allum þeim er upphesja
sig á móti Gudi, og eðli gefa þonum dýrbina; þess gétur hjá Ezech. 17, þar eð segir:
eg skal útþenja mitt net yfir hann, og hann skal í mínu neti fánginn verða; því vil eg nú
í þinum síðara partinum með færstu orðum hugleiba: hverfu að vér egum í meðlatinu
auðmjúkir og þacklátir að vera.

Gudspjallib segir, að þegar þeir fengu þenna mikla fískibrátt, þá hafi Petur kropib
að knjáum Jesú; þetta var þacklætis merki hans, annað hafði hann eðli Guds Syni að
gjálða, annars krefur hann eðli heldur af neinum, því hann er einkis þurfi; þad sýnib
hann optliga, jafnvel í hans lægíngarstandi, þegar hann vilb brúka vald sit, og þad eðli
sít með þessari dýrðligu jarðreíkn. Svo sem þad Gud segir fyrir Davíðs munn, Ps. 50,
að hann vilji eðli segja manneðkjumni til, ef hann húngrar, þvlab allt sílfur og gull sé hans,
og all trén á mörkinni og all dýrin á skógunum; svo er af þessu dæmi ljóft, að Drott-
inn Jesús hefir, eptir manndóminum, þegib af sínum Føður valb yfir allum sképnum

Guds, og allt hvað vör meðtökum af Guds hendi, það veitist oss fyrir hans skuld, á þonum þar fyrir skyldugar þakir að gjalda, og í hans nafni að biðja um allt það vör þiggja þurfum af þinni almáttugu hendi; þar fyrir segir Pálus, 1 Þess. 5: biðjið óastátanliga og gjerið þakir í öllum hlutum, því það er vilji Guds fyrir Christum Jesum í öllu við yður. Petur var svo þaklátur við Drottinn fyrir einn fíftíðrátt; en hvað marga höfum vör nú þegid? satt er það, að þinn stóri allsherjar Drottinn hefir látid eitt edur tós ár á stundum vorar fíftiveidar misfalla, eins og Peturs í þetta sinn, um nóttina fyrir þetta mikla þapp, en síðan hefir hann yfirfjótanliga á morgum árum uppfyllt oss með blessan sinni af sjónum, svo að þesdum vör haft framsýni Jósephs og sasnab á þeim góðu tímunum, það oss og náunganum þesdi kunnab að hjálpa á þeim vondu, er vör svo kslum, þá þesdu eðl þær þinar mögru þýrnar upperid þar seitu. En hvert þaklæti höfum vör nú goldib Gudi þarfyrir? það finnur hver einn, þegar hann atþugar grandgjæfiliga með sjálfum sér, hversu lítt þonum þafi verid hugað um að offra Drottni losgjordinni, þegar hann hvað mesta blessan hefir af hans hendi meðtekid, jafnvel þótt að allir kristnir menn viti, að þeir séu skyldgir til að þakka þanum eins vel fyrir mótlæti sem meðlæti. Segid mér, er hann noðrum noðud skyldugur? hver hefir þonum gefid? hver hefir þonum lánab að fyrra bragdi? og hvað segi eg, að fyrra bragdi, hver hefir þonum noðud noðurn tíma gefid? því það er vör látumst útiláta við þá, er hann stípað hefir, það tókum vör þó eðl af voru, heldur af hans, sem bædi á oss og allt það, er vör kslum vort; hvíllt er þá sú fásinna, að vör eðl dagliga skulum að Guds kñjám krjúpa til að offra þonum þaklætinu, fyrir þær ómetanligu velgjordir, er vör á hverri stundu þiggjum af hans ærlætis hendi, eðl einúngis líkhamligar, er oss þýkir mest tilkoma, heldur og andligar, sem eru miklu dýrari, ef vör þesdum rækt, edur vitsmuni móti að taka. Eðl þótri Drottni svo mikils verdt um þenna fífti-ábla, því þét hann Petri ædru, sem var miklu ágætara, er hann sagdi: þét eptir staltu menn veida; eg skal gjera nður að manna físturum, sagdi hann skommu síðar við þá Zebedei sonu, það er, að þeir skyldu bædi sig og sína tilheyrendur hólpna gjöra, svo sem Pálus sagdi við Tímóþeum, 1 Tím. 1. Þessa höfum vör adnotid, þar hljómur þeirra er og oss til eyrna kominn, vör sem búum þét á útskjækli veraldarinnar, útlagir, svo að segja, frá öðrum löndum, og þarfyrir egum vör þinum góða Gudi hvað mestar þakir að gjalda, og eðl einasta að heidra hann fyrir kornid og mustina, það er fyrir mat og dryck, eptir hverju að leita heidnar þjóðir, Matth. 6, heldur fyrir það líffins braud, sem er af himnum ofan komid, og fyrir það vatn, eptir hvert að engan mun þýrsta, þann sem af því dreður, Jóh. 4, það er sjálfur Jesús, sem gáfur hefir monnunum gefid, uppfarinn í þadinnar; en það er eðl nóg að látað þakka Gudi með munnum alleina, hjartað á að fylgja með, og þin mesta andmýkt og undirgefni andans. Þegar þeir Petur þofstu fengid þenna mikla fíftíðrátt, þá stendur í gudspjallinu, að hann þafi sagt við Jesum: vík frá mér, lávarður! mundi hann noðud kþeðja þonum bygd, svo sem Gadarení, Matth. 8, edur yfirgesa hann, svo sem Kapernaums borgar menn, Jóh. 6, edur úthýsa þonum, svo sem þinir Samarítu, er hann ferdadist til Jerúsalem gegnum bygd þeirra? þjarri er því; þin mesta hjartans andmýkt og kðáing síns óverdugleika hefir þrist þonum

til að tala þessi orð; það er, auðsart af orsökinni, er hann færir þér til: því að eg em maður syndugur. Evi er nú mannlig náttúra veif, að hún stendst ekki Guddómsins nálægd, hún álitur heldur í fyrstu sinn óverðugleika, heldur enn lausnarans forþénustu; í heilt ár hafði Petur þætt Jesúm og heyrt hans kénningar, þegar þessi dýra jartdeikn var gjör, og þó var þér svo sem hann mistrensti í fyrstunni hans náð, er honum þó skómmu áður hafði svo náðugur verid. Þú ert inngenginn til mín, Guðs maður! sagði eðjan í Sarepta, til að minnast ránglætínga minna og deyða son minn, 1 Reg. 17; hvar fyrir? þvíad hún taldi sig óverðuga vegna synða sinna, og þóttist ekki svo lifað hafa, sem hæfði Guðs sendiboda; Manóah sagði við hússfrenu sína, Júb. 13: við munum vissulíga deya, því við höfum sed Drottinn. Svad veldur þessu? þvíad samvístkan, nær hún er stélfð og ángrud vegna synðanna, þá glemmir hún forþénustu Medalgángarans, en hugleidir Guð alleina, svo sem strángan dómara og hegnara ránglætíngs; svo meinti og Petur í þetta sinn, að réttlátir einir máttu búa með Chrístó, þínum óðrum væri hann einn fortær-andi eldur, jafnvel þótt hann væri í heiminn kominn til að kalla synðuga, og ekki réttlátá til yðranar. Þetta verkar nú umþeinkíng synðanna og réttlætíngs í fyrstunni hjá Guðs börnum, og þótt að í slíku sé veíkleíki noður, þá þénar hann, svo sem allt annad, þeim til góða sem óttast Guð. Fyrir því, nær þú framkémur í þínn bænastad til að þaðá Guði fyrir velgjörðir sínar, eður að bíðja noðurs af honum, þá ber saman hans þátígn og þítt volæði, hans gjæðsku og þína vonðsku, hans réttlæti og þínar mörqu synðir, hans þóll ná-mæði og þína þvermóðsku, hans almætti og þínn vanmátt, og mun bráðlíga selmtur yfir þíð koma; ekki síður enn þá Petur, og þítt hjarta smelta í þér, svo sem annad var, af tilfínníngu Guðs reíði yfir synðunum og helvítis kvaða, sem þær hafa unnid til; og nær þú þanníð staddur ert míllum vonar og ótta, þá muntu þeyra með Petrí af Guðs álíu: éttast ekki! já, vertu hughraustur, sonur! þér eru þínar synðir fyrírgéfnar. O, vor Guð! nær þín kalða og bítra daubans stund ofs að þóndum ber, og samvístkan tekur að áklaga ofs, mínníng synðanna ofbýður ofs, Djöfullinn hrellir ofs með þeirra mínníngu, og gjörir hvad mest úr þeim, en lítid úr þíns Sonar verðskuldan, sem þó er álíu meírí, þá lát þínn Þ. Míða mæla þessi sögru orð í hjarta voru, og bera vorum anda vítnísburd þar um, að vér séum Guðs börn; bænþeyr það, þínnestí Fadir! fyrir Jesú blestada forþénustu, amen!

Síotta Sunnudag eptir Trínitatis.

Guðspjallíð, Matth. 5 Kap.

Þ þann tíma; Jesús sagði til sínnar læríðveina: eg segi yður, nema svo sé, að yðvart réttlæti yfírgnæstí meír, enn það þínnar skríft-lærðu og Þharíseanna, þá munud þér eígt inngána í þínnaríkí. Þér hafíð heyrt hvad sagt er til þeirra gomlu: ekki skaltu mann vega, en hver hann vegur mann, sá verður doms sekur; en eg segi yður það, hver hann reíðíst broður sínum, sá verður doms

sekur; en hver sem segir til brodur sína: raka! hann verður ráðs sekur; en hver sem segir: þú atglapi! hann verður sekur helvítis elds. Þarfyrr, nær ed þu offrar þína gáfu til altaris, og þér kemur þar til hugar, þad þinn brodir hafi noctud á moti þér, þá láttu þar þína gáfu fyrir altarinu, og far ádur ad sætta þig við brodur þinn, og kom þá ad offra þína gáfu. Vertu snarliga samþýctur þínum motstöðumanni á meðan þú ert enn á vegi með hönum, svo ad eigi selji þig þinn motstöðumadur dómaramum, dómariinn selji þig þénaranum, og verdir svo í dýblissu fastadur; sannliga segi eg þér, ad eigi muntu þadan út fara, þängad til þú hefir borgad hinn síðasta pening.

E r o r d i u n n.

Þér villist, þar þér vitid ecki ritningarnar, sagdi Drottinn við Eadúceos, Matth. 22; með vidlíku móti ávarpaði hann Þhariseos, Mark. 7: þér ónþrid Guds bodord, svo ad þér halddi seminga yðar, og þad glórir hann satt, bæði í greindum kapstula Marc, og svo þínum 23 Matthel. Þad er hverju orði sannara, sem Páll skrifar, ad holdligur madur skynji ecki hvað Guds anda er, og þad sé hönum þeimsta, 1 Cor. 2; þad er ljóft af dæmi þinna skrifstærðu, er tölludu sig ad hafa lykil vitfunnar, en útlögðu þó ritninguna eptir sínum eginn þóttu; þad auglýsir þinn stóri Biskup með þá vellærðu tunguna í þessa þessa h. dags evangéllso, þar hann sjálfur útleigaur lögmaðil löngtum öðruvís enn Gypþinganna vitringar þessu; hver þans útfirring ad mestu leiti er vidtekin af flestum þeim, ed kristnir kallast, þó er þar í ein grein, sem ecki kemur öllum saman um, þad er þessi: vertu snarliga samþýctur þínum mófstöðumanni, á meðan þú ert enn á vegi með hönum, svo ad eigi selji þig þinn mófstöðumadur dómaramum, og dómariinn selji þig þénaranum, og verdir þú svo í dýblissu fastadur. Ut af þessum ordum Drottins hafa einþýctir og skynhelgir menn þad spunnid, ad ei lepfist kristnum mönnum ad eigast lög við fyrir sínu yfirvaldi; og því verr, ad í landi voru eru þeir, er leggja þad út á þinn verstu veg, ef noctur er vandlætlingarsamur í því, ad sælja Guds og konungsins rétt, ad forvara virðingu sína og fjárhluti fyrir áfælni vondra manna, ad styrkja málefni eckjunnar og þins fóburlausa, og kalla, ad þad komi ecki einum við, og jafnvel þótt ad lögræntingurinn sé hönum vandabundinn, og nefna slíkt órða og fridar-spillit. En eg mun með slím ordum sþna: ad ei sé þad Lausnarans meining, ad banna kristnum mönnum ad sælja rétt sinn, og þar hjá: ad vor réttargangur eigi ad vera án alls barurs og reidi. Þú réttláti fridarins Gud! gef oss náð þíns anda þar til, ad þetta eprandi vel luckast megi, fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þótt ad ecki væru adrar röksemdir til þess, ad lausnariinn ei tali þér um veraldligan rétt, heldur um þad réttlæti, sem fyrir Gudi gildir, þá er sú nóg, ad hann segir í öndverðu gudspjallinu: nema ad yðar réttlæti nřirgnafi framur, enn þinna skrifstærðu og Þhariseanna, þá kunnid þér ecki inn ad ganga í Guds ríki. Vitantligt er þad af gudspjalls-sögumum, ad ecki hófduft þessir skynhelgu menn þá hluti ad, sem veraldarréttur kynni ad fella þá fyrir; en fyrir því, ad Guds dómar eru ecki eins og mannanna dómar, þeir dæma eptir gognum og vitnum, en hann ecki eptir því sem þans auga sér, edur þans eyra heyrir, heldur rannsakar hann hjörtun og nýrun, Ps. 7, fyrir því, segi eg, tekur lausnarinn til ad

útfra þið fimta bodord fyrst, og sýnir, að eðl einasta manndráp edur útvortis misþyrmingar séu fyrir Guði saknæmar, heldur og reidnir í hjartanu, og óvirdingar ord þau, er framkoma af munnum. Ef menn nú þetta fyrir satt halda, sem eg hygg að allir gjöra muni, sem þessa ritningu vel rannsaka, hver vill þá segja, að Trélsariinn meini í þessum kapitula fyrir edur síðar, veraldligan réttargang? Að þessu lýtur það, er síðar stendur í guðspjallinu: nær þú offrar þína gáfu fyrir altarinu, og þér kemur þar til þugar, það hinn bróðir þafi noðud á móti þér, þá láttu þar þína gáfu fyrir altarinu, og far áður að setta þig við bróður þinn og kom þá að offra þína gáfu. Segid mér, hver á að þiggja Frid, Gud edur sýslumadurinn? hvaða dómari mun þá meintur í þessum ordum: að þú ofurselji hann þig dómaramum? eg meina Gud, því á myskunsemi þess hann þóknar, en eðl á offri, Hósl. 6, en veraldar höfðingjar, því verr, þeir þafa margur hvert þóknar offri, en eðl á myskun, nær þeir taka sé til að réttlæta hinn ránglæta, en fordæma hinn Elausa án allrar vægðar og myskunar; og svo sem það Drottinn eðl þóknadist offur hinna eimsku, Pred. b. 5, sdrúvissi enn svo hann segir, Esa. 66, að hver hann slátrar nauti, það er sem hann slæi í hel, hver hann lógar saub, það er sem hann afhöfðadi einn hund, hver hann færir fórn, svo sem offradi hann svínsblóði, sá eð reikelsi brennir, svo sem hann þæfi það stúrgóði, svo vill og Trélsariinn segja, að all Guðs þjónusta þess, sem er mislættur við sinn náunga, hann er hann þessir afgjört við, hún sé andstýgd fyrir Guði, ef hann má annars sáttum ná, og því ályktar hann með þessari grein: vert snarlíga samþykktur þínum móttstodumanni, á meðan þú ert enn á vegi með honum, svo að eigi selji þig þinn móttstodumadur dómaramum, o. s. fr. Að dómariinn sé Gud, allsherjar konungur, þar er enginn efi á, hann einn á vald á að kasta þeim hann fordæmir í það sängelsíð, hvaðan er endurlausn, sem er heilviti, og að það sé þér meint, vottar eptirlíkingin um hinn onða þjón, er ritud stendur Matth. 18, hann á og alleina himnaríkis vald. Fyrir vott réttlæti vott inngaungum í Guðs ríki er alkunnugt, eðl Þhariseanna, eðl vott íð, edur heilagra manna, heldur hans, sem er Jehóva, vott réttlæti, Christus, en hans réttlæti má enginn ná, fyrir utan það, að hann sé við sinn bróður sáttur, í sínu hjarta að minsta kosti, og vilji ofgjört þafa það afgjört var. Nú er enginn heilvita madur sá, ef hann þessir misgjört við noðurn, að hann eðl heldur leiti sáttu til hans, heldur enn að mæta fyrir dómaramum, hver eð, auk þegnins réttar, fellir á hann konungsfins sök, sáttis þar konungarnir þafa eptir látið slíkar sáttir, nær málum er svo háttad, að eðl snertir Guðs arn, né tign þeirra. Nú hygg eg sú sé meining Drottins í þessari grein: það sem framssýni þessir í veraldligum málum, því stýldi það ei þessja í efni sálshjálpar yðar? Frá veraldligum dómi má komast á einhvern hátt, einhver kann að gánga í borgun fyrir mig, mér kann arfur til að falla, svo eg gæti lokid skuld mína, vinir og náungar gæta frídstillt minn móttstodumann, en frá Guðs dómi einganveginn, nema eg verði sáttur við minn móttstodumann, á meðan eg er enn þá á vegi með honum, það er, á meðan eg lifi, áður enn eg kem fyrir þínum stránga allsherjar dómi, og vert í myrkvæstosu kastadur, hvaðan eg mun eðl útfara, þágangad til eg þessi borgad þinn síðarsta pening, það er: aldrei, því ert

helvíti er engin endurlausn; þar fyrir er einsett að sættast við náúngann, meðan tíminn er, sérdeilis þar eg veit eðli hvað mikil er eptir vegarins, Gud ræður mínum síðarsta natúr stad, og eðli sjálfur eg; og hér af hugg eg það auðsætt, að ei tali Frelsariinn í þessum stad um veraldligan rétt. Veit eg að Drottinn segir í þessum sama kapítula: ef nokkur vill við þig lög þrepta og þína yfirhöfn af þér taka, lát honum og þinn fyrtil eptir; eg vil nú ei fá mér það til orða, að margir lærdir menn leggja þetta svo út: vilji nokkur léppa við þig um yfirhöfn þína, það er, taka hana af þér með ofbeldi, eg vil láta þitt standa, samt hefir þó Drottinn eðli í þessum orðum laga réttinn fyrirboðid; það var eðli hans að banna mönnum lög og rétt, sem að er hefundur réttar og laga, hvers að er dómurinn, hver og er meðal dómarauna í dómunum, að vitni Jósephats konungs, 2 Kron. 19, heldur þeirra, sem neita mönnum réttra laga, tradka málum manna með flækjum og rángfleitni, spilla lögligum vitnum og stefnum að raunarlausu, hverja Drottinn vill síðan dæma. En eg vil aptur taka til hins fyrra máls; engum bannar Drottinn í þessari grein að beidast réttar síns. Það er alþunnugt, að Frelsariinn talar í orðskvidum og eptirlífingum þrálíga í kénningum sínum; hann samlíkir kristnina vínardi, afri, brúðkaupi, þó er kristnin hverki vínardi, afur né brúðkaup; hann kallar Heródem ref, mundi hann þar fyrir refur vera? þá Jóhannem og Jakóbum þrumusyni, mundu þeir þá eðli vera Zebedei synir? hann segir, að hægri sé úlsaldanum að gánga í gégnum nálaraugab, heldur enn rísum manni inn í himnaríki, Matth. 19, nú er það ómöguligt, hvar munu þá Abrahám, Ísak og Jakob vera? í þessum sama kapítula Mattei segir hann: ef þín hönd edur fótur þneirlar þig, þá snid þau af og snara þeim frá þér, mun hann þá vilja að menn skuli meida sig edur vana, eins og Baals prestar, og eðli miklu heldur, að þeir skuli krossfesta sitt hold og deyða sína jardnefsta limu, svo sem Pálus að orði kénst, Eól. 3; hann segir og í sama kapítula: ef nokkur slær þig á þína hægri kyn, þá snú að honum þinni annari; en ef hann slær á þína vinstri fyrst, þá hefir þú eðli aðra vinstri kyn að bjóða, segir Agústínus, og lukas getur hverki um hægri né vinstri kyn; því meiga menn eðli alltid hánka í orðum rítningarinnar, heldur leita að meiningunni, hver að í þessum orðum er engin önnur enn sú, að menn ei skulu hefna sjálfir sín, heldur líða óréttinn með þolinmæði og haturslaust; það vil eg satt gjöra með Frelsarans egin dæmi, hver þegar hann var kynneft fleginn, Jóh. 18, þá baud hann eðli hina aðra kyn, heldur átalði með hógværd hann er hann sló, ei heldur St. Páll, nær prestahofdinginn baud að slá hann fyrir dómi, heldur beitti hann lögum fyrir sig, og sagði: Gud straffi þig, þú forfágadi veggur! þú situr og dæmir mig eptir lögnum, og býður að slá mig á móti lögmalinu, Act. 23. Sama vil eg nú segja um það, að láta þeim sinn fyrtil eptir, er vili þrátt við nokurn um hans yfirhöfn; þeirra orða er engin meining önnur enn sú, að minni huggju, að nær maður líður nokurn órétt, skuli hann eðli hefna sín sjálfur, heldur skuli vera svo flapi fariinn, að hann sé búinn til að þola annann stærri reidi og haturslaust, ef hann nær eðli rétti hjá valdstjórninni, þvíad af sjálfsþefudinni kénur tíðum stærri óluða; eldurinn verður eðli með eldi sloktur, heldur með vatni, svo er það engin lækning óréttarins að gjalda illu illt, heldur að leita valdstéttarinnar, hverja Gud hefir sett hinum frómu til

forþvars, en ránglátum til hegningar, en þó reidilaust, því maður á að snúa vanganum í hjartanu, og eðli á hofinu. Fyrir því bannar Frelsarinn í þessari grein eðli legligan réttargang, heldur enn Pálus, þótt hann segi, 1 Cor. 6: vogar noður af yður, sá eð á sök við einhvern, að eiga dóm undir ránglátum og eðli undir heilögum, að sennu er brestur hjá yður, að þér hafid dóma meðal yðar, því líðid þér eðli heldur óréttinn, því takid þér ei heldur stada? eðli bannar Pálus hér réttarganginn, heldur að eiga sök fyrir ránglátum, (svo kallar hann heidíngja, en heilaga nefnir hann hér kristna menn, eins og víðar); svo vill hann þá eðli allan réttargang bannad hafa, heldur að eiga mál fyrir heidíngjum; hvar fyrir? svo að engum gjafu þeir neina hneixlan, að þjónustugjörðin ei læstud yrði, 2 Cor. 6, og þeirra högværd kunnug öllum mönnum, Phil. 4; en vitni til þess, að hann eðli vilði hafa réttarganginn afmáðan, er það, að hann ei bannar, að eigast leg við fyrir kristnum, og sýnist láta það eptir, ef við þarf, þar hann segir: er enginn sá á meðal yðar, sem vitid hefir, sá eð kunnid að dæma millum bræðra sinna; og fyrir því, að kristnir höfðu þá eðlert vald til að dæma opinberliga um veraldar mál, þá sýnist að hann vilji, að þeir nefni menn af sjálfum sér, til að dæma mál sín, heldur enn að bera þau undir vantrúðaða, eður þola óréttinn ella, heldur enn að gjöra þrætur sínar augljósar þeim, er höfudu kristindóminn, og legdu þeim allt til lýta, er þá trú og þjónustu tekid höfðu; og svo sem Frelsarinn segir hér í gudspjallinu: nema yðar réttlæti yfirgnafi, meir enn hinna skriflarðu og Phariseanna, þá kunnid þér eðli inn að ganga í Guds ríki, svo vill og Páll, að hinir kristnu stjóna skuli svo sem ljós, á milli rángsnúinnar heidíngjanna kynsléðar. Þessi sami Guds maður segir í öðrum stad: látid ei sigrast af þínu illa, heldur yfirvinnid þid illa með góðu, Róm. 12; en hver vogar að kalla skipan þins Almáttuga vonda? eður er valdstjórnin eðli af Gudi sett? er hún noður svo sem annað bílæti innsett í Krists kyrkju til þrýðis alleina? langt er frá því, heldur til að skipa réttindum manna; fyrir því kalla eg þann sigra þid vonda með góðu, sem nær rétti sínum fyrir legligum dómi, en þolir án haturs og meglunar, þótt af því beri. Drottinn segir í legmálinu, Erób. 21: auga fyrir auga, tónn fyrir tónn; þarfyrr hefir hann þó eðli læst þeim, er augað misti, að stínga út augað á honum, er stað, eðli heldur hefir hann tekid verðid af dómaranum, þótt hann banni það þegninum. Eðlert nýtt legmál hefir Kristur sett í þessum greinum, því sjálfs þefndin er og þönnud í legmálinu; sá sem sagði dómaranum, Deut. 19: þitt auga skal eðli þyrma honum, líf fyrir líf, auga fyrir auga, tónn fyrir tónn, þönd fyrir þönd, sót fyrir sót, hann hefir og sagt hverjum einum þarfyrr utan, Lev. 19: þú skalt eðli saktja eptir þefndinni, og eðli vera minnugur óréttarins; hann eð segir í greindum kápítula Deut., um hinn fálsta vott: þér skulud aldeilis gjöra honum, svo sem hann leitadist við að gjöra sínum bróður, þinn sami hefir talad fyrir munn Salómónis, Ordskv. 20, þessi ord, um alla þá, sem eðli hafa Guds umbod í dómara sæti: þú skalt eðli segja, eg skal endurgjalda illt, þid eptir Drottni, hann mun frelsa þig; þessu er Páll samþýður, er hann segir, Róm. 12: þér egid eðli að þefna sjálfir yðar, því skrifad er: mín er þefndin, eg vil endurgjalda; en þegar valdstéttin hegnir vöndra verka á þeim, sem gjört hefir á annars

hlut, þá frelsar Gud hinn saklausa, því hún er hans þénari til hegningar þeim, er illt aðhafast, Róm. 13. Hvervetna þar, sem hinn stóri allsherjar Dómari hefir valdstjórninni réttinn í hendur fengid, þar hefir hann með það sama leyft sérhverjum, sem vanhaldinn er, að sakja rétt sinn fyrir henni, því hún ber ekki sverðid forgefins, segir Pálus; og Petur býður, að menn séu undirgefniir stjórnendum, svo sem þeim af konunginum eru sendir til straffs hinum glæpafullu, en til lofs hinum, sem gott aðhafast, 1 Pét. 2; mun nú ekki þessa við þurfa, kristnir menn! edur er veröldin svo einlit, að ekki finnist í henni bæði svart og hvítt? svo heilög, að ei finnist bæði vondir og góðir? Því er einfætt fyrir þá, sem rángindin þola, að leita forsvars hjá valdstéttinni; edur mundi ekki Pálus leita lids í lögnum, þegar lýslas vilði hafa refft honum? Act. 22, mundi hann ekki skjóta sér undir kensarans dóm, þegar hann ottadist ófbelði Gyðinga? Eg þori frammar að tala: það er ekki Gudi þægt, og gagnar ekki til hans dýrðar, að menn allstíð gefi rétt sinn eptir, því það gjörir óhlutvanda menn optast þess verri og afsæknari, svo að það má sýnast, að fá eblí illstu þeirra, sem lætur hlut sinn fyrir þeim, ef hann má ná honum með lögum og rétti. Sá sem vill taka frá mér æru mína og gott mannord, mun það Gudi á móti, að eg forvari mig lögliga fyrir áðustri hans? hann lýgur uppá mig lýtum og skómmum, sem eg aldeilis ekki er valduð af; mun mér ei leyfiligt að bera hönd fyrir höfuð mitt, þar svo ástendur? einhver rætur mig fjárhlutum mínum, óðolum og arfagæzi, edur æðru því, sem eg er vel aðkominn, og það annaðhvort með ofríki, edur yfirvarpi laga og réttinda, svo eg líð skort á forforgun minni og þeirra, sem mér eru vandabundniir, konu, barna og hjúa, þefi ekki, það eg megi fátafum gefa og bjarga nauststöddum með, en hann brútar fé mitt til óþófs og ofmetnadar, því svo gjöra þeir optast, er láta þénara sína slækva yfir hvern þróstuld, til að fylla hús drottna sína með ráni og soikum, Jóh. 1; mun Gud banna mér að verja mitt með lögum á móti slíkum ofstopa? fjærri sé því, annars þefi hann ekki gírðt í fríngum frelsi mitt og eigur mínar með laganna mír; ekki sé eg að ritu-
 ingin leggi það Nabol til lýta, þótt hann neitadi Achab um sinn vínard, en sá gjörir þið sama, sem ver sitt með réttum lögum. Gud hefir bodid mér, að eg skuli elska minn ná-
 unga sem sjálfan mig, en ekki frammar; óskandi væri, að menn gjætu það vel halðid; það þenrir Gudi einum til, að elska hann frammar öllum hlutum og jafnvel lífinu, það á og að gjera við bræðurnar, segir Jóhannes, hans vegna, 1 Jóh. 3, en sú elska er í því fólgin, að hjálpa honum og forvara fyrir ómildum mönnum, en ekki í því, að láta skálf-
 inn ræna sig og féfletta, ef eg má laganna njóta, það er engu þetra, enn að forsmá Guds gáfur, er hann veitir mér til uppheldis, en eg vil þær ekki nýta; eg veit og, að eg er skyld-
 ugur að styrkja mál eðjunnar og hins fodburlausa; mun eg þá ei mega gánga í rétt fyrir þau, kunnai þeim þar með hólpid að vera, ef mér það lögin leísa? Af öllu þessu þugg eg nú andfært vera, að það ekki einasta er leyfiligt, heldur og gott verk á stundum, að leita laga og réttar á móti árásum vondra manna, en það á að fé með allri hógværd, áu hat-
 urs og reidi, svo sem áður er sagt, því hann, sem réttiinn sett hefir, hann hefir og sagt: elskid óvini yðar, Matth. 5, og nær það ekki síður til réttargángsins, heldur enn til bræðs annars viðstíptis vors og umgengnis í heiminum. Sá sem elskar óvin sinn, hann elskar

jálfsan sig, því undir eins og hann fyrirgefur sínum bróður hans misgjördir, þá auglýsir hann sig þar með að vera barn síns Fædur, sem á himnum er, hann tekur undir eins aflát og kvíttun af Gudi fyrir sínar egin syndir, ef hann gjörir það af hjarta, Marc. 11. Drottinn hefir ekki bannad sjálfsan hlutinn, heldur ránga arferð hlutarins, það er, að brúka réttinn til að hefna sín, en ekki til að ná rétti sínum, að bera fé í dóma, að úrvega elst vitni, að brúka lagakröka og aðskiljanliga rángsleitni, að erta upp illt skap með bráðum og stúturðum, jafnvel í réttu máli, til þess að fá meiri hefnd yfir sínum móttæðumanni, enn hann í fyrstu hafði tilunnid, allt svobdan er af hinum vonða, það hefir Gud og aldreí leyft í neinum réttargangi að brúka, heldur strengiliga bannad, en allra helst að þatast við sinn móttæðumann, og fá það gjörir, hann verður eins sekur fyrir Gudi, svo sem hinn, þótt aldreí eigi hann svo gott mál; og hvað hefi eg þá gott af því, að eg spilli myskum Guds yfir mér, til að þatast við hann, er við mig afgjörði, því Gud kann að myskuna honum, ef hann ydrast, en eg á engrar vægðar von, svo lengi sem eg el hatur til hans. Drottinn segir og að sonnu hér í gudspjallinu, að fá, sem hefir gjört á annars blut, hann skuli sættast við bróður sinn, áður hann offrar gáfu sína, en um hinn, sem misgjört er við, segir hann með álíka móti, Mark. 11: og þegar þér standid þunir til að viðjast fyrir (það er, að offra Gudi bæn sínni), þá tilgefð, ef þér hafid noður á móti einhverjum, svo að yðar Fædir, sem á himnum er, forláti yður yðar misgjördir; skulda eg þá bera hatur til hans, sem eg á málstað við, þótt aldreí ætti eg um svo sárt að binda? það væri ærs manns æði, og ekki þess, sem heilvita er í sínum kristindómi, þar eg á dagliga að biðja þessa bæn: fyrirgef oss vorar skuldir, svo sem vér fyrirgefum vorum skulduramtum, og veit, að eg ekki fæ kvíttun synða minna, á meðan eg heudla ekki reidilaust við minn náunga, hvert það er í réttargangi, edur utan réttargangs; það er og víst, að vor besta réttur er enginn réttur fyrir Gudi, ef hann vill dæma eptir sínu réttlæti; svo segir Job, 9 kap: eg veit vel, að engin manneftja kann réttlát að standast fyrir Gudi; og því skulda eg þá hata óvin minn, fyrst hann hefir skipað mér að elska hann, sem á svo mikil áð á mér, að hann getur fordæmt mig, nær hann vill. Þess er og að gjæta, að ekki þlaupi menn til dómarsans um hvern hegóma; það kénur ágyrni og óróa að vilja þrátt um smámuni, og samir ekki þeim, sem vill láta sig hugprúðan kalla, aukheldur réttkrísum manni, hverjum að byrjar að vera ljúfum á að sættast, jafnvel með noðrum skada sínum, heldur enn að draga sinn mótpart fyrir dómarsann honum til meiri skada og þneisu þeirrar, er hinn hefir ekki gagn af, þótt ei hafi menn allid haldinn blut, sérdeilis ef að kþeppa er um þá hluti, sem lífsnæringu ei viðvísja, hverja Páulus sýnist ei vilja hafa undir dóm heidngjanna, 1 Cor. 6, einkum þar Frelsarinn hefir bannad oss, að sorgja fyrir henni, Lúk. 21, og brúkar það sama ord í þeim stað, sem Postulinn hér, og því áminnir hann alla kristna menn með þessum ordum, Eól. 3: íklædist, svo sem úrvaldir Guds heilagir og elskanligir, hjartgróinni myskumsemi, lítilatinn, hógværdinni, þolinmæðinni, umberandi hver annann og fyrirgefandi hver øðrum, ef noður hefir á móti einhverjum skjæru, svo sem Kristur hefir yður fyrirgefð, svo gjörð og þér. Gud gefi öllum sínum börnum þetta hjartalag að stunda og því fast að halda, þar til vér komum fyrir hinn stóra

alsþerjardóm, hvar vorir stærstu óvinir, synd, dauði, Djöfull og helvíti skulu ofs eðert meingjora, afhjeldur nokkur veraldar magt; því hverr vill færa þjárumál í gegn útvöldum Guds, þar Gud er sá sem réttlætir, Kristur er sá sem dæinn er, já, enn framur upprifinn, hvort og er á hægri hönd Gudi, hvort og er meðalgangari fyrir ofs, Róm. 8; Þessa hlustfíftis unn þú ofs að njóta, enlífi Konungur dýrðarinnar! fyrir hans forþénustu, sem er alls holds dómari, Jesús Christus, amen!

Sjöunda Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Lút. 8 Kap.

Á þeim dögum, þá þar var enn margt folk komid saman, og hafði ekki til matar, kalladi Jesús sína lærisveina til sín og sagði til þeirra: mig aumkar yfir folkið, þvíad í þrjá daga hafa þeir hjá mér verid og eðkert til matar haft, og ef eg læt þá fastandi heim til sín fara, þá vanmegnast þeir á leiddinni, þvíad sumir voru langt að komnir. Dg hans lærisveinar svörudu honum: hvadan fáum vér þau braud hér á eydimörku svo að vér fáum þá mettað? Dg hann spurdi þá að: hvorsu mörg braud hafid þér? Þeir sögdu honum sjö. Dg hann skipadi folkinu niður að setjast á jerdina, og tók þau sjö braudin, þackadi, braut og féck sínum lærisveinum, að þeir legdu þau fram; og þeir legdu þau fram fyrir folkið; þeir höfdu og fáeina smáfista, og þá hina sömu blestadi hann, og laud fram að leggja. En þeir neyttu og urdu mettir; og þeir tóku upp það yfir var, sjö karfir með afgangs lenfar. En þeir, sem neytt höfdu, voru nær fjórar þúsundir, og hann lét þá í burt fara.

Exordium.

Madurinn mun ekki lisa af einufaman braudi, heldur af sérhverju ordi, sem framgengur af Guds munni, sagði Móses við Ísrael forðum, Deut. 8; þessum sömu ordum kalliði Jersarinn Andstotannum í nasir, þegar hann freistadi hans til að gjera steina að braudum, Matth. 4, þau eru og sönn, svo sem allir adrir Guds vitnisburdir, því það má ei lif kalla, sem er án Guds orða, jafnvel þétt einn hafi hold og hamsa og líti nógú sælliga út. Christu ord eru lif og andi, og án þeirra er madurinn, eins og Páll segir um eðkjuna, þá í girndun lifir, hann er lifandi dauður; þó þessir Gud gefid mannum säduna, svo sem annað metta til að lisa af, þar fyrir stendur þér: ekki af einufaman braudi. Vitanligt er það, að Gu er ekki um megn að halda líkþomum vorum við án matar og dryckjar; það sýna ofs dæmi Móses, dæmi Ellæ, Lausnarans, er föstudu í heila 40 daga, og má sýnast að þeir Móses og Ellæ hafi verid Drottins fyrirminðan í þessu; og því skyldi hann ei kunna að ala manninn án sæðslunnar, sem að í eydimörku saddy 5000 manns með fimmm byggbraudum og rveim fiskum, Job. 6, og í þessa dags b. evangélíu beyrum vér, að hans mikla almættis hönd mettar 4000 með eins lítum fösti. Ut af því fyrsta kraptaverkinu þess eg nokkub áður talad í þessari bók, um það, hvornig vér í Guds éttu egum að leita næringar vorrar, hvad eg éfta að

finni góðan stað í hjörtum þeirra, sem lesa edur þeyra; en nú vil eg út af þessu b. guds spjalli alleina þar um tala: hvað ofs eigi að styrkja í trúnni, til að treyfa Gudi, og væpa allri vorri óbyggju uppá hann, nær ofs vantar þessatær veraldar muni. Hjálpa ofs til þessa, Drottinn minn! fyrir þitt dýra nafn og Sonarins forþenustu, amen!

Utleggningin.

Það er grátligt til að vita, hversu að náttúra mannsins eptir spillínguna er bág til að treyfa Gudi, þegar það er eðl fyrir augunum sem eta skal. Móses sló á flettiinn í Hóreb, og þar flaut vatn út af, svo að allur Ísrael dróð, Exód. 17, en er Gud baud honum í endimerku Jón að gjöra þið sama í annað sinn, þá esadist hann og sló tvísvar á hjargið, Num. 20; hann sá dagliga, að Gud sadði þá með manna af himnum ofann, en er fólkid megladi og beiddi um fíot, en hann bar það fyrir Gud, sem hét að gefa þeim fíot að eta allt til leiddinda, þá var þó eðl trúin sterkari hjá sjálfum Mósi enn svo, að hann sagði Num. 11: þetta fólk er sex hundrub þúsund manns, og þú segir: eg skal gefa þeim fíot, svo þeir eiti í heilan máund. Lariþveinarnir höfðu sed það mikla fraptaverk, er Jesús hafði gjört, stömmu áður enn þessi jarteikn stéði, nærri því í þessum sama stað, er hann sadði 5000 manns með sinum byggbraudum og tveim fiskum, Jóh. 6, þá talði Philippus tormerki á spurníngu Drottíns, og sagði: braud fyrir 200 penínga nægir þeim eðl; en hét fór eðl betur, nema midur væri: hvadan fáum vér þau brand hér á eyðimerku, að vér fáum þá mettab; og eptir það þeir höfðu sed bæði þessi fraptaverk og morg önnur fleiri, þá ætluðu þeir hann mundi braudsþurfi vera, er hann tók þeim vara fyrir súrdegi Heródis og Phariþeanna á skipinu, svo sem lesa má í þessum sama 8 kap. Marcí, af hverjum og ráða má, að það hafi stéð strax eptir þessa dýrdlígu jarteikn. Gud betri, að það hendir ofs á stundum kristna mern, sem lausnariinn segir um þeiddíngjana, Matth. 6: hvað egum vér að eta, eða hvað egum vér að drecka, edur hverju egum vér að klæðast? en þar til verður ei betur svarað, enn sjálfur hann svarað þesir: er eðl lífíð meir enn fæðslan, og lífhaminu meir enn klæðnadirinn? Seg þú mér, Guds barn! stóp hann þig eðl dásamlíga í módurlífi? gaf hann þér eðl sál og lífhama? endurleslí hann þig eðl með síns Sonar dýra blóði? þesir hann eðl endurgetíð þig dandan í syndunum? þesir hann eðl fístrad þig með sínu h. orði? þesir hann eðl alíð þig á síns Sonar hölði og blóði? heldur hann eðl öllu þessu víð magt enn nú dásamlíga og undrunarlíga á stundum? eg víl taka til þess, sem dýrast og dásamlíga er: hafi hann getíð ofs Soninn, því mun hann þá eðl gefa ofs alla hluti með honum? og ef hann gefur ofs alla hluti, þá gefur hann ofs einnig forþorgun lífhamanna; hafi hann alíð önn fyrir ofs, bæði í módurlífi og allt upp þaðan, í andlígan og lífhamlígan máta, mun hann þá ónýta sítt egíð verk, nema að manneþþjan gjörði Guds almætti raunmáttugt á sér með trúarleyfunni, eins og Lariþveinarnir, er þeir gátu eðl læfnad þínn túnglíþjúka? Þú segir: eg finn opt breft á atvinnu mínni; húngur og dýrtíð mega menn stundum þola, hvað veldur því? spyr Ezechiel að, hann mun svara þér orðum Drottíns: ef eitt land syndgar mjög á móti mér, þá víl eg útrétta mína hönd yfir það sama og í burt fíopta brauds nægtunum, og eg víl

senda þágangad hallari og uppríðja þar inni bæði mönnum og fénadi, Ezech. 14; mun það nokkud rasta sannsegli Drottins, þótt menn gjafi sig hans orlatis óverðuga? Þegar að allra handa lestir og klækir, Guds orðs forðgun, vanbrúkun hans hvílbardaga, ránglæti, meinsæri, lygar, þjófnadur, ágrynri, drambsemi, ófældi, agg, reidi, þræta, svif og undirferli og annað þessu líkt, þegar allt þetta gengur fjellunum hærra í landinu, er þá að furða, þótt hann afturlofi sinni mildu hönd á stundum? eða segir ekki Pálus, að fyrir þessháttar glæpi komi Guds reidi yfir börn vantrúarinnar? Eól. 3; hver vill þá skylda hann til, að hann skuli náðugur vera. Leitum þó! Drottins á meðan hann er að finna, kellum á hann á meðan hann er nálægur, sá hinn ógudligi láti af sínum vegi og illvirkinn af sinni hýsan, og snúi sér til Drottins, þá mun hann mynstuna þónum, og til Guds vors, þólad í hjá þónum er mikil fyrirgefning, Ef. 55. Eg skal endurgjalda þú þau árin, sem grasshoppa, kálormurinn, trémadkurinn og grassmadkurinn hafa frá þú þessu tekid, segir Drottinn, Jóel 2; ó, minn Gud! hver þessir þér nokkurn tíma gefid? hver þessir þér lánad, það þú skyldir þónum endurgjalda? það megum vér jata í þessu sátafa landi, að hafi Gud einhverju sinni straffað synðir vorar með óáran nokkurri, þá þessir hans mildi ofþ það endurgoldid með mikilli árgjæfku bæði til sjós og lands. En hvað fylgir á eftir hjá spámanninum í sama kaþítula: nær þér etid óafstátanliga og erud mettir, þá munud þér losa nafn Drottins Guds yðar; en sjáum til, hvert Fadir mynstunsembanna muni ekki hafa fundid skort á þessu hjá mörgum af oss, og hvert það muni ekki miklu heldur eiga heima hjá sumum, er stendur hjá Hóseam, 13 kaþ: undir eins og þeir mettir urdu, þá er hjarta þeirra upphafid og hafa gleymt mér. Einhverr vill segja: eg finn ekki þessa glæpi hjá mér, eg óttast Gud og elska, svo sem mér er mögult og gjafi þónum þakir, samt má eg og mínir þola húngur og þorsta, kulda og klæðleysi; þess mér um stund, barn mitt! muntu vera sá einasti af Guds börnum, sem hann leggur þvílíft uppá? máttu ekki þeir Abraham, Ísák og Jakob verða landflótta fyrir húngurs sakir? Gén. 12, 26 og 46; mátti ekki Elías fasta í 40 daga? 1 Reg. 19, hvað margt segist Páll hafa mátt illt þola fyrir evangéljum? en þetta máttu þeir líða, til þess að þeir vissu hvað þeir væru, sem er, syndugar manneskjur, hvar þeir væru, það er, í heiminum, í útlegðinni og ekki í fæðurlandinu, hvernin þeir vera skyldu, sem er, stöðugir í trúnni, þolinmóðir í hørminginni og gladdir í voninni; sama gjörir hann við þig, þó ekki er hjá þónum manngreinar álit, Act. 10. Þykist þú nú betri enn svo, að þér sé fullgott að hafa líkan fest með þessum Guds kappum? Þó ángrar sig þá sála þín, og þó er hún órólig í þér? vona þú á Drottinn, þó þú munt enn nú þrifa hann, Ps. 42; edur viltu ekki heldur hafa þróngan með Guds fólki, eins og Móses, heldur enn lífa í alskyns sælu með heiminum og fyrirfarast með þónum? hverfu betra er þér, að þú gírnist að seðjast af molum þeim, er detta af bordum hins ríka þér í heiminum, enn að þig lángi eftir einum vatnsdropa af fingri Lazari í helvíti og kvölunum? og hvað veistu, hverfu lengi Drottinn vill láta þenna þinn skort vara? hann er einn stór kóngur, ekki er hann lengur ríkan enn sátafan að gjöra; Jakob fór með einn staf út af síns fæðureþúfi, Gén. 32, en hvað mikinn fjelða nauta og sauða, geita, afna, þræla og ambátta kom hann heim aftur með. Dæmi þessa

fólks má furðanligt þykja nú á þessari öldu og vantrúundu öld; þeir fylgdu Christó eptir á eydimörku, til að heyrja kénningar hans, jafnvel heidningar af Tyró og Sidon, og eðert tóku þeir með sér að neyta, svo sem sjá má af evangelíó; einhver mun segja, að þeir hafi ei búið við svo lángri dval á eydimörkinai, þó fannst enginn sem aptursnéri, svo menn viti; og að vísu voru hér 4000 manns, sem neyttu; það má sýnast, að Drottins ord hafi svo vel smacast þeim í hjartanu, að þeir hafi ei fundid til hungursins í maganum, og varla getur það öðruvísi verid, enn að þeir hafi trenst því, að Jesús mundi á einhvern hátt sjá þeim farborda, þar til þefir án efa hjálpað híd fyrra kaptaverkid, sem enn þá þefir öllum í fersku minni verid, en í því getur Jóhannes eðl. um tímalengðina; hér af kalla eg það satt, er Davíð segir, Ps. 32: augu Drottins líta til þeirra, sem hann elska og vona á hans gjafu; og þá finnst þeir, æ, því verr! á meðal kristinna manna, sem vidlíft eru lyndir og hofudsmadurinn í Samaría, er sagði: þó að Drottinn gjafi glugga á himininn, þá kann þetta eðl. að sté, 2 Reg. 7, annars mundu menn bida eptir Drottni, en eðl. hlampa til að ræna, stela, ljuga, svíftja, hripa braudid út af náungans munni og brúka aðfíljanliga rángsleitni í kaupum og solum, og annari vidhöndlan. Mig aumkar yfir fólkid, segir Drottinn, því í þrjá daga hafa þeir hjá mér verid, og eðl. til matar hafi; margur fastar stémur, áður hann verður ópolinnmóður. Mig aumkar yfir fólkid, segir hin eyllísa Gjæfta; hans myskunar idur komust vid í honum, svo sem í hofud-sprokinu stendur, svo hann hlaut þeim nábugur að vera; það segir eðl. hér, að þeir hafi kvartad um hungur, hann vissi vel, að þeir höfdu þessa þorf; en segid mér nú, börn mín! munu idur hans myskunar umbreytt vera? mun hin ríka orlætis hönd stutt vordin? sjærri sé því, samur er Gud og hann þefir verid; en ef vér viljum sömu meðaumkunar njóta, þá lærum tvent hér af: eitt af fólkinu, annað af lausnarmanum: af fólkinu, að heyrja Guds ord ljúfliga, meta það öllu tímanligu framar, og að trensta Gudi og þaðá honum midt í skortinum og ærbhygðinni: af Frelsanum, að sjá aumur á hinum volada og naubþurstuga, að brjóta húngrudum vort braud, eðl. af forðhld, eður að útvega ofs nafn þar með, svo sem þrasnararar þeir, eð gjöra olmusur sínar fyrir mönnum, heldur af trúnni, af kristiligrí meðaumk-an, af elskunni til Guds og náungans. Breyti nú noður þannveg, að hann þeyrir Guds ord og vardveitir þau, trenstir Gudi í öllum sínum vandræðum og leitar næríngar sinnar í Guds ótta, þá vil eg það segja, að fyrr munu englarnir færa honum braud af himnum ofan, fyrr munu þrasnarnir bera honum sæðflu, fyrr munu steinar að braudum verða, og fiskarnir flýta honum gull og silfur í munnum, já, Kristur má fyrr afneita sjálfum sér, þvad Páulus kallar ómöguligt, heldur enn að hann láti sál hins rétláta húngr þola, Orðsto. 10, nema hann vilji reyna hann þar með, og sjái honum það fyrir einhverju góðu verða. Minn matur og dryður er, að gjöra hans vilja, er mig sendi, sagði Frelsarinn, Jóh. 4; en ef það er hans vilji, að þú lídir um þrid stört á næríngu þinni, þá vert eins lyndur og þinn lausnari var, og ætla þig eðl. yfirgefínn, þótt þú megir að Guds vilja noðud íllt líða, er vér svo köllum, en það er aldrei íllt, sem gott af sér gefur; eðl. verða vínberin samanlesin af þyrnunum, eður síkjurnar af þistlunum, Lúf. 6. Gjat að dæm-

um heilagra: hverfu sárliga klagar Job í sínum mannraunum, er hann segir, Job 30: þú ert vordinn harðúðigur á móti mér, eptir styrkleika handar þinnar brúkar þú grimt hat-ur í gegn mér; mundi Gud þarsýrir þafa yfirgefið hann? sjárrí var því, hinn fertugasti og fyrsti kaþítuli sömu bókar hann ber þar um ljósast vitni, og sjálfur Guds maður játar veikleika sinn og sávitstu í því að þekja Guds ráð, nær hann endursítkaðist og kom til sjálfs síns aptur, með þessum ordum, Job 42: eg auglýsti að eg skylda það eðli, það var furðanliga hátt fyrir ofan mig, svo eg gat eðli þekkt það, því yðrar mig í mold og asku; eins var Dauid lyndur, því segir hann, Ps. 77: mun Drottinn þá eynlífliga burtkastra, og enga náð framar auðhýna? en noðru þar eptir vegsamar hann Gud með fagnadi, seg- jandi, Ps. 103: hann hefir frelsað mitt líf út af forðjörfuninni, og mig með náð og myk- unsemi kórónað. Því skyldi enginn órvænta um Guds vináttu, þótt ei leiki allt í lyndi, þar vör sjáum hér, að hans beztu vinir þafa mátt þvílíkt reyna; edur meinid þér, kristnir menn! að Fadirinn hafi minna elskad sinn Son, þegar hann hrópadi á krossinum: Gud minn! Gud minn! því hefir þú yfirgefið mig? heldur enn þegar Kristur stóð á Jórdanar bæðum og ræddin af himni sagði: þessi er minn elstuligur sonur, í hverjum mér velþók- nast, Matth. 3? nei, brædur mínir! þá hafði hann í honum hvað mesta velþóknun sína, er hann á gálganum héð, því fyrir hans dauda erum vér við Gud forlíkrir, segir Pálus, Róm. 5, fyrir hans sáru kvöl og bitran dauda hefir hann elskad ofs í sínum elst- uliga, Eph. 1; Gud hafði velþóknun á sínum Syni frá upphafi vega sinna, og íllum Christó frá þínu fyrsta augnabliki gétuadans fyrir einingu guddóms og manndóms, en fyrir Christi dauda á allum þeim, sem á hans nafn trúu, hverjum hann hefir og magt gefið Guds börnum að verða, segir Jóh. 1 kaþ; og fyrst hann hefir nú þannveg yfirgefið hann um stundarsakir, en síðan aptur með dýrd og heidri kórónað, viljidi þér þá láta yður það undra, þótt hann breytti með sama hætti við yður, sem í honum og fyrir hann erud arfleiddir til eynlífs lífs? nei, kristnir menn! eðli þótt að mótlætið og stórturinn atti að vara alla æfi vora, því hún er svo lítið að reikna hjá eynlífdinni, og það vér lídum hér að Guds vilja, það verður ofs endurgoldið með ómælanligrar dýrðar eynlífri þýngd, 2 Cor. 4, mótlætingar þessara tíma eru ei verðar þeirrar vegsemdar, sem við ofs mun framkoma í eynlífu lífi. Það er víst, að hinn náðugi Gud spennir aldrei sín börn fyrir síns Sonar of, nema til þess, að þau dragi það á þá leið, sem til himnaríkis liggur, þess meiga og öll hans börn fullkorrugg vera, að annaðhvort burttekur hann mótlætið edur linar því, edur gefur ofs krapta til að bera það, því hann er trúr og freistar einkis yfir megn fram, 1 Cor. 10; segid mér! er hann þá ámalis verður fyrir það, að hann snýr eynlífri fyr- irðæmingu í tímanligan krossburð, til að afreka ofs eynlífa gleði? Einn faðir sendir son sinn í eitt framandi land, ein móðir lætur barn sitt í skóla til að líða illt, svo það verði að manni, munu þau þarsýrir þafa gleymt þeim? Kann noðud móðurin að gleyma barni sínu, ávætti síns kvíðar? og þó þar gleymi. Þá skal eg samt þér eðli gleyma, segir afgrunn mynstunarinnar, hjá Esajam, 49 kaþ. Gullsmidurinn kastar málmnum í eldinn, svo hann hreinsadur verði, og gjörir þar af síðan þinar kostuligustu gersemar; svo breyttir Gud við sín börn, hann situr og bræðir og silfríð hreinsar, og þrein gjörir börn levi, Mal. 3,

það er, hinn andliga kennimannskap, svo að reynsla trúar vortar miklu dýrmatari fundin verði gullfins reynslu, hvert ed forgengur og verður þó með eldinum reynt, til lofs og dýrðar og heidurs, nær Jesús Chrístus opinnberast, 1 Pet. 1. Þetta er nú svo talad, til þuggunar þeim, er líða stórt á atvinnu sinni og meina sig þar fyrir vera af Gudi yfirgefna vegna frnda sinna og óverðugleika; en þar eru noðrir, sem eðli eru ánægðir þar með, að þeir hafa það þeir skulu eta og drekka, og það þeir mega klæðast með, hvað þó Pálus bjóðar krístinnum manni, að hann skuli láta sér nægja, 1 Tím. 6, við þessa vil eg fátt eitt talad þafa.

Það er satt, sem hinn vísi Eyrach skrifar í 11 kap, að andlegd og fátækt koma af Drottini; ef þau koma af Gudi, hver vill þá segja við hann: hvað gjörir þú? segir noð- að leyrkerid til smíðsins: því gjördir þú mig svo? Róm. 9; vill noður efast um vitfku þans, að hann ei stynji, hvað hans börnum er hagligast, edur klaga yfir hans réttshni, það hann gjöri einum órett? Vissi Gud það, að þér gagnadi ríkdómurinn, betur enn fátæktin, þá mundi hann þig andugan gjört þafa; rannsaka skap þitt, hvert þú mundir þaf- ari vera til Guds ríkis, þótt þú hefir meira enn dagligt braud; Gud gjörði vel, að hann gaf eðli ægum urahorn, segir í orðshattinum, margur mundi brúka andinn til ofmetnadar, ofríkis, óþófs, til að hefna sín og brjóta adra undir sig, ef hann ríkur væri, sem að lætur þægt af því hann er fátækur; en þótt að Gud gefi andinn vöndum monnum á stundum, hvað kemur það við þig? fylg þú Chrístó eptir, hver þótt hann ríkur væri, gjörðist hann fátækur, 2 Cor. 8; viltu vinna það til andsins, að vera svo sem einn af þeim? Vissi Gud að þér andur gagnadi, segi eg enn aptur, mundi hann eðli gefa þér hann, sem hefir gefið þér það, sem er langtum betra? einn náðugur Gud, góð samvirkfa, heilvita sál, ótti Drottins með því hugarfari, sem lætur sér sína lúðu nægja, er það eðli nógu stór andlegd? adrir óttast fyrir því, að þeir kunni að missa fjárhluti sína, en kynni noður þessar Guds gáfur af mér að taka, þá vilða eg fyrst gráta, þá vilða eg bera mig hörmuliga, því á kied- an eg það hefi, þá hefi eg allt, og nær eg missi það, þá missi eg allt, jafnvel í alls nægt- um; því segir Davíð, Ps. 34: hina ríku brast og þeir sultu, en þá, sem að Drottini leita, mun eðert gott vanta. láti Gud mig eðli eta hvern dag ffinandi krásir, þá er eg þó þfoltinn, eg uni betur við dagliga fæðu, heldur enn falkérinn við hans útvaldu rétti; Korturinn gjörir mér á stundum matinn fætan, eg þarf eðli að kaupa hann dýrt, en fyllin gjörir þonum það leidd, sem hann kostadi til dýrum dómum, vefji Gud mig eðli í pell og purpura, þá er mér eins heitt í minni klæðavob, svo sem þonum í sínu fkarlati. Fátæktin hefir stór fyrirheit í Guds orði, er fá eðli nógu ríkur, sem hefir Gud fyrir fjárhaldsmann? en hvað segir Davíð, Ps. 9: hann er forfvar hinna fátæku, forfvar í neyðinni, hann gleymir eðli hrópi hins fátæka; hvað segir hann enn þá aptur: hann mun frelsa hinn fátæka, nær hann kallar, og hinn auma, hann er engan hjálparmann hefir, Ps. 72, og svo segir fjálfur Drottinn, Ps. 132: eg vil bleffa fæðflu þeirra, og þeirra fátækum ánæg- janligt braud gefa. Gud gjafi, að menn vilðu ffilja, hvað mikill fskattur að er ein ærlig fátækt þeim, sem una vel við þann kost, er Drottinn lætur þeim fhotnast; þún varnar við

mörgum syndum, drambsemi, óhöfi, sjálshælni, reidi, ofríki og sjálfri ógyrðinni, því aldrei verður hinn ríki saddur, sá ed fest hefir hjarta sitt við auðinn, við búksorg og óþyggju, sem draga manninn frá Gudi í snorur Djæfulsins, og þýngja hjarta hans með óttanum að missa eigur sínar, því sá grét aldrei fyrir gull, sem ekki átti það; hún gjörir reikningfapiinn andvelðari fyrir hinum æbsta og stránga Dómara, því jafnvel þótt að allum verði hann nógu torveldur, þá ekki þeim þó sízt, sem hafa gleymt Gudi og náunganum í velmágt sinni, en sett gullhnöttinn fyrir sitt atþvarf. O, þú ehlífi Gud, dýrðarinnar konungur! hjálpa oss á þeirri straungu tíð, lát oss ei þýngja hjarta vort með sorgum þess arar næringar, metta oss með þeim meium, er detta af þínu háborði, dryckja oss með sætleik eptirkomandi aldar, svo að ei vammegnumst vér á veginum til fæðurlandsins; og nær vér erum að þrotum komnir og tökum þú síðustu andverp, þá dreyf þú á vera smæddu sál með því vatninu, eptir hvert engann mun þyrsta að ehlífu; bænhæyr það, náðugi Fadir! fyrir lausnaráns, Jesú Chrísti, skuld, amen!

Attunda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 7 Kap.

Þ þann tíma, Jesús sagði til sinna lærisveina: vaktid yður fyrir fals-spámennum, sem koma til yðar í sandaklæðum, en þið innra eru þeir glepsandi vargar, út af þeirra ávortum megid þér þeckja þá. Verða nokkud vinberin samanstefna af þyrnumum, eða fiskurnar af þýstlumum? svo ber og hvort gott tré godan ávort, en hvort rotid tré vandan ávort; gott tré getur ekki fært vandan ávort, og ei heldur rotid tré fært godan ávort; og hvert það tré, sem ekki gjörir godan ávort, skal upphogvast og í eld kastað; þar fyrir megid þér út af þeirra ávortum þeckja þá. Þeir munu ei allir, sem til mín segja: Drottinn! Drottinn! innganga í Guds ríki, heldur þeir, sem gjöra vilja míns Fæðurs, þess á hlínum er. Margir munu til mín segja á þeim degi: Herra! Herra! höfum vér ekki spáð í þínu nafni? höfum vér ekki í þínu nafni djöfla útrekð, og gjörðum í þínu nafni mörg fraptaverk? og eg mun þá játa þeim, að aldrei þeckta eg yður, farid frá mér allir illgjörða menn!

E r o r d i u m.

Spámadur nefnist í h. ritningu, ekki einasta sá, sem að óvordna hluti fyrir segir, heldur og sérhver einn, sá ed kénir réttan lærdóm; svo sagði Gud við Abimelech um Abraham: þann skal biðja fyrir þér, því þann er spámadur, Gen. 20; sá er spáir; þann talar fyrir mönnum til uppbyggingar, til áminningar og huggunar, segir Pálus 1 Cor. 14; þeirra apar voru fals-spámenirnir, hverja fælsarinn bétur, að menn varast skuli þér í gudspjallinu, því þeir komi í sandaklæðum, en þið innra séu þeir glepsandi vargar, og er enginn efi á því, að skrifslærdir og Þharisei hafa að nokkru leiti átt sneid þessa, en þó ekki að öllu, því ekki voru

Þeir af Christum sandabúsi, heldur meinar og Drottinn hér með þá, er sáðar upptömu og spiltu kénningu Guds í kristinnóminum, þá nefnir Pálus fálsta brædur, 2 Cor. 11, og til Galat. 2 kap., talar hann um heimuglaga innsmogna fálsta brædur, sem ad vildu reyna frelfi þad, er þeir trúndu höfdu í Jesú Christó, svo ad þeir hneptu þá í þrældóm. Svoddan illgresi sáðt fjandmaburian nidur, meðal hveitissins í Christum afri, fram eptir öldunum, svo sem af kristinnóms sögunum ljóft er, og sóir enn nú vilda í heiminum; en þarsýrir sáum vér aldrei Gudi fullþaðad, ad vér vitum ekki af líftu ad segja; enginn er sá, ed leitist við ad spilla rétti rru í landi voru, þad er stór velgjörningur Drottins, ad hann þessir unt oss ad verða sálubjálpr vora í einfaldleika vors hjarta; því vil eg ekki hér um frammar tala í þetta sinn, heldur taka mér fyrir hendur, ad útskra þá grein af evangélíó, sem öllum ætti hugsoft ad vera, sem er þessi: þeir munu ekki allir, sem til mín segja: Herra! Herra! inngóna í Guds ríki, heldur þeir, sem gjöra vilja míns Födur, þess á hinnum er, og af þenni tvennt hugleida: 1) hvað þad merkti, ad kalla Herra! Herra! 2) hvað þad fé, ad gjöra Guds vilja; styrkt oss hér til, minn Gud! fyrir Jesum Christum, með náð H. Anda, amen!

Utlæggingin.

Þad er ógjætt, sem ad Bernhardus lærifadir segir í einum stad: kristnir þafa af Christó nasn fengid, þad væri mikils verdt, ad svo sem þeir eru erfingjar nasinsins, svo væru þeir óg heilagleikans. Engin nasabót er segri, engin stærri, enn ad heita kristinn, ef noður ber þana réttiliga; kristiun og heilagur var sama nasn á meðan kristinnómmurinn var enn þá í blóma sínum; heilsid öllum heilögum, segir Pálus, þad er, öllum kristnum; en ef engin renta fylgir þessu vegliga nasni, þá er sá ekki heilagri, sem þad ber, heldur enn vinnid edur vidsmjörid, edur einhver matur varð heilagur af því í gl. testamentinu, þótt ad einhver snerti þad, sá ed bar helgad fjot í fjóllafi sínu, Hagg. 2. Sá sem ekki þessir Christí anda, segir Pálus, hann er ekki hans, Róm. 8; hver ed prýðir sig með þinu sagra kristinnóms nasni, en lifir þó ekki kristiligu líforni, hann er líkur enþ þeirri, er þessir græn blóð og frid, en áværti enga, því segir lausnarinn í gudspjallinu: af þeirra ávortum skulud þér þeckja þá; og svo sem Drottinn formalti trénu því, er engar voru fíkjur á og ekki nema blóðin tóm, Matth. 21, svo vill hann og til hinna segja, er ráuglatid ása á hinum effta degi: aldrei þeckta eg yður, svo sem hér stendur í gudspjallinu. Þeir munu ekki allir sem til mín segja, herra! herra! inngóna í Guds ríki, segir Drottinn; þegar ad ritningin tvítekur eitt ord, þá vill þú láta skiljast eitthvert merkiligt þar með; þeir segja, herra! herra! svo eru þeir ákafir í þinni ávortis þjónustu. Ekki vantadi Gud né hans Krist fagra titla hjá Gyðingum, þeir nefndu Födur hans, sinn Gud, en þecktu hann þó ekki, þeir kólludu Drottinn Rabbi edur meistara sinn, en sóktu þó eptir ad lífláta hann, þeir tóðfudu lángar bæir í samfundunum og á gatnamétum, en undir hylmíngu þeirra útsugu þeir hús eðna og födurlausra, Matth. 23; þad verður valla með ordum sagt, hverfu ad hræsnin gjörir alla Guds þjónkan ónýta í hans augliti; þeir föstudu tvísoar í vífu og gáfu tándir af öllu því þeir áttu, en létu þad þó ógjætt, sem þýngra var í logmálinu, dóminn, mýssunsemi og trúna, Matth. 23; þad olli því, ad svo sem þeir afmíndudu ásjánir sínar, nær þeir föstudu, til þess ad láta sjá, ad þeir væru fastandi, svo afmíndadi hræsnin þeirra beztu verk fyrir Gudi, svo ad Frelsarinn segir, ad þeir hafi sín laun í burtu tekid, Matth. 6, þad er, ad þeir hlutir, er í sjálsum sér góðir voru og höfdu fyrirheit góðra launa

hjá Gudi, ef þeir af trúnni gjördir væru, þeir fýldu til engra launa vinna hræsninnar og hífirþrepstaparins vegna, miklu heldur abla þeim dóms áfellis, er vanvirða þannveg hinn alstygna Gud með tómrí útvortis hegðan og látadi, svo sem von er á, þvíad öll hræfni er lógi, en Gud er sjálfur sannleikurinn, kann honum því eðert svo gagnstædt að vera; eður hvað segir Drottinn um þessa hræfnara, Matth. 23: Þar fyrir munuð þér fá þess þýngri fordæmingu. Nú þósum vér heyrt dóminn hfir Gyðingum, Kristnir menn! af alls holds Dómara; en ef þvilíft og fýlði finnaft á medal vor, mun vor dómur léttari verda enn þeirra? Hjarri sé því, ef Gud þyrmdi eði þinum nátturlígu kvistunum, mun hann þá ofs þyrma, Róm. 11, ef vér uppfýllum þeirra mæling? engin er von á því; hvað gjöra þeir þá, eð gánga í Guds hus og hýra hans ord, forsóma varla noðra preðífun, og þafa það í munni og tala um hans vegu? allt þetta er gott í sjálfu sér, en hvar eru nú áværtírnir, þegar þeirra leitad verður hjá allmorgum? þegar hinn voladi naub lídur, byrgja menn sitt andlit fyrir honum, þegar menn sjá eitthvað gýrníligt, hætta sumir eði fyrr, enn þeir þafa svælt það undir sig, þegar einhver ljóstar upp óþróðri um náúngann, þá taka menn í þann strenginn, sé noðrum af hfirbóðurunum, eður foreldrumum eitthvað bóðid, hversu meglunarsamir, hversu tregir eru menn í að hlýða því? hvað tómlátir eru foreldrarírnir, sumir hverjir, í því að færa börnin til Jesúm? til kyrkjunnar koma þau að sonnu, þar í er ei svo mikill brestur, en hversu sumum sé umgefíð, að brýna fyrir þeim, það er þau heyru í kyrkjunni, þar ber raun vitni um, nær þau eiga að gjöra grein á sínum Kristinnadómi, óstæandi væri, að ei fýndust þeir, er varla þafa noðud annað fyrir þeim, enn stæmmarlig ord og fíblslegt hjál, sem sjálfir þeir eru vanir til. Engillinn sagði við Abraham, er hann ætladi að offra fýni sínum: halt þinni hendi frá sveininum, því nú veit eg að þú óttast Gud, að þú þyrmdir eði þínum eginu fýni; en Andstótinn getur og sagt við marga hverja, sem eði þyrma afkræmi sínu við eplifum þíslum, heldur láta það uppalast í hans stóla: nú sé eg að þú elstar mig, þar eg sé, að þú svo uppelur son þinn, að hann geti orðid einhvern tíma mín sórn, halt því eði hendinni frá sveininum, þar til hann verður fullur og feitur, og hæfur til að offra. Menn blessa Gud og látast losa hann og dýrka, en gjöra þó eði það hann bóðid þefir, en Andstótanum formæla menn og atyrða hann, en gjöra þó hans verk, er eði þetta að segja: herra! herra! en gjöra þó eði Föðursins vilja? er það eði að kalla Gud sinn fædur, en ræna hann þó heidri sínum? Menn gánga til heilags altarisins sakramentis þrísvar, fjórumsinnum á ári hverju, þar ætlumst vér til að forlífa ofs við Gud og taka sátt af honum fyrir afbret vor, og bjóðum honum í sektina Guds Sonar dauda og hans forþénuftu, en þess er vel að gjæta, að menn taki eði þángað með sér gesti þá, er hann eði má eiga sess með, allra sígt hatir til náúngans; en að það hendi þá suma, er andfæð af því hatri og úlsbúð, er tíðkast manna á medal, á stundum eði laungu eptir það menn þafa minnst við Krist, er eði slíkt að kalla: herra! herra! en glemma hans bódi, er hann sagði hjá Markum, 11 kap: þegar þér standid búnir til að bíðjast fyrir, þá tilgefíð, ef þér hafíð noðud á móti einhverjum, svo að nðar Fadir, sem á þínum er, forláti nður nðar misgjördir; er það eði, segi eg, að bíðja um fríd með reiddn sverði? er það eði að síðurstu að segja: heill vertu Rabbí! en þafa bak við sig sverð og

stángir? mun það nú nóg, kristnir menn! að kalla: herra! herra! það er, að látaft Gudi þéna, en fremja þó allt þetta vondskunnar athæfi. Þar eru engin ber á þessum vínvidi, engar fíkjur á þessu fíkjutré, jafnvel sjálf blóðin eru niðurbottin, allt hvað eg legg við þau er forgefins, segir Drottinn, Jer. 8; hvað mörg ár hefir þú komið, Drottinn minn! og leitad ávartar af ofs og engan fundid? hverfu kröptugliga hefir Sonur þinn fyrir ofs beðid, að vér mættum enn þá eitt ár standa? fyrir hans árnar er það sked, að vér eðli með öllu erum upprættir; þar fyrir, kristnir menn! takið vara á yðar vitjunar tíma; gjörð yðran meðan Guds ríki er nálægt, oxinn er sett til rótar trjáanna, hvert það tré sem eðli ber ávort, það skal upphæggvast og í eld kastast, Matth. 3; biðum eðli eptir Jerúsalems hegningu, um hverja Gud sagði við spámanniinn: þú skalt eðli biðja fyrir þessu fólki og eðli upphessa raust edur bæn, edur forþíða fyrir þá, því eg mundi enganveginn bænþeyra þig, Jer. 7. Með mikilli alvöru og gaumgjafni byrjar maðni að rannsaka sjálfan sig, hvert að hann hefir vitnisburð H. Anda, að hann sé Guds barn, edur að hann leiddist af falskri iunbirl'ngu um arfareitt Guds barna, hvað margan hendr hefir, sem Gud náði, og er það auðsart, eðli einasta af dæmi Phariseanna og þinna skriftlærðu, um hverja sjálfur Frelsarinn vitnar, hvað sjarlægir þeir verid hafi Guds ríki, heldur margra annarra, sem að eðert efast um Guds náð, en lifa þó hvergi nærri svo sem kristnum ber, jafnvel þótt að ei séu þeir verstu klækjum hláðnir, hverjum eðert er betra ráð enn það, sem Pálus gefir, er hann segir, 2 Cor. 13: reynid hvert þér erud í trúinni; hvað ei gétur með betra móti sked, heldur enn ef vér rannsokum vora lifernis háttu, því trúin er aldreí ávartarlaus, heldur verkar þún fyrir hjærleikann, allar kristiligar dngdir hefir þún í sér fölgna, þvar um eg vil nokkud framar tala í síðari greininni, en láta um þid fyrra úttalad að svo stöddu.

St. Petur sagði, að hjá Gudi væri eðli manngreinarálit, heldur á öllu fólki, af sérhverri þjéð, sem gjörir hans vilja, þesdi hann velþóknan, Act. 10; nú er það ómöguligt syndugu holdi að gjöra Guds vilja að fullu, því það er þid sama og að uppfylla lögmálid, en það er ofs um megn, sem að í syndinni erum gétur, hveirrar spilling að dagliga brýtur sig út um þenna dauðliga lífhama, svo að þegar vér viljum gjöra þid góða, þá loðir þid vonda við ofs; það játar Pálus um sig, Róm. 7, með mikilli harmaklegun, og mun engum af ofs betur varid. Nú heyrir eg Drottinn tala á þá leid þér í gudspjallinu, að fá meigi enginn inn í Guds ríki koma, sem ei gjörir Fæðursins vilja, en hveir mun þá þólpinn verða? Gæt þess nú, barn mitt! er Pálus segir, Róm. 8; þinn sami Pálus, sem taldi vantaði sín á að uppfylla lögmálid, hann segir: það sem lögmálinu var smöguligt, af því það veikist fyrir holdid, það hefir Gud gjört, sendandi sinn Son í líf'ngu syndugs holds, og fyrir syndina fordæmt syndina í holdinu; til þessarat réttarbótar vísar Drottinn ofs sjálfur hjá Jóhannem, 6 kap: það er vilji hans, er mig sendi, að hver, á ed sér Soninn og trúir á hann, hann hafi eðlíst líf, sem er þid sama og að inngánga þinnaríki. Guds vilja er ómöguligt að gjöra svo þonum lífi; þótt þér gjördud allt það vér ættud að gjöra, segir Frelsarinn, þá játid samt: ónýtir jónar erum vér, luk. 17; n hverfu mikid ofs bresti á það, til þess sinna allir þeir, ed rannsaka sinn lífnad og bera

þann saman við Guds þ. logmál, jafnvel hinir réttlátu, er vér svo köllum; Núi, Abraham, Ísák, Jakob, Elías, Samúel, Job, Daníel, mega forlátis biðja, þegar Gud heldur dóminn, í hvers augum það himnanna himnar eðli þreinar eru; trúin á Guds Son er það alleina, sem oss réttlætir, því sagði Petur forðum, að þar væri ekkert annað nafn undir himninum mönnum gefið, í hverju oss byrjandi sálhólpnum að verða. Veru eðli allir affallnir og allur heimurinn sakfallinn fyrir Gudi, Róm. 3, þá væri-eðli hans Sonur í heiminn kominn að kalla synduga og eðli réttláta til ydranar; en alltaf hefir hann kallað, öllum segja látid fyrir Jóhannem: gjörð ydran, því Guds ríki er nálægt, Matth. 3, öllum hefir hann í sínu nafni predika látid ydran og syndanna fyrirgefning, er þann hljóð heyrð þafa, sem út er genginn um alla heimsbygðina, öllum hefir hann boda látid: gjörð ydran og trúid evangélíó, Mark. 1. Þessi er minn elskuligur sonur í hverjum mér velþókast, sagði Guds fæðurs raust af himnum við ána Jórdan, Matth. 3; þar fyrir er sérhver sá velþókastur hjá þönum, sem trúir á nafn eingetins Sonar Guds, og hann kénur eðli til dómsins, Jóh. 5, það er, hann verður eðli forðandur, því hann hefir elskað oss í hinum elskuliga, og þessi er logmálsins uppfylling, þessi er sá Guds vilji, er Frelsariinn talar um í gudspjallinu, að trúa á hann, en með hvílkri trú, kristnir menn! eðli hans, sem trúir, að Gud er til alleina, því trúa og djöflarnir og stélfast þar af, eðli hans, sem kallar sig trúa á Gud, en nær hann sér bróður eður systur stórt líða, gefur hann þeim þó eðli það, sem líkhamanum gagnar, Jak. 2, jafnvel þótt hann hafi andlegð heims þessa, því sá, sem segist elska Gud, en hatar sinn bróður, segir Jóhannes, hann er lygari, því ef hann eðli sinn bróður elskar, þann er hann sér, hvernig má hann Gud elska, þann er hann sér eðli, 1 Jóh. 4, sá dregur sig á talar, er hann meinir sig að trúa á Gud, en sýnir enga trúarinnar áverti. Páll segir, að í Chrísto gylði hverki umskurn né yfirhúð, heldur trú sú, sem verkar fyrir hjærleikann, en hjærleikurinn er logmálsins uppfylling, Róm. 13, það er, hann innibindur í sér allt það, sem í logmálinu bodid er, en þótt hann sé ófullkominn hjá oss, þá verkar trúin það í þönum, að hann gylðir í hans augliti, sem hefir sett Jesúm Christum til eins náðarstóls í hans blóði, til að anglýsa sitt réttlæti, að hann sjálfur sé réttlátur, og réttlætandi þann, sem er af trúnni Jesú Chrísti, Róm. 3, það er, sjálfur réttlátur í því að taka ekkert ófullkomid fyrir gylt, en réttlætandi þó ránglátan fyrir trúna á Kristum, og gjörandi þau verkin gylt, sem af henni framkoma og í Gudi gjörð eru; og má hér af sjá, hvílkri þeirri trú byrjar að vera, sem er eftir Guds vilja; í einu orði að segja: sýnid mér ljós fyrir utan birti, sál fyrir utan ljóma og eina manneffju fyrir utan sál, og skal eg sýna yður rétta trú fyrir utan áverti. Tvöfaldu er embætti trúarinnar; eitt er það, að trúa því, að Gud sé þegnari vandra verka, annað, að forlata sig þar uppá, að Gud muni syndirnar fyrirgefa; en það er varla möguligt, að sá trú hinu fyrtra, sem að framfer í glæpnum ydrunarlaus, því segir Davíð, að hinn heimski segi í hjarta sínu: þar er enginn Gud, Ps. 14, og hann trúir forgefins, að sér verði syndirnar uppgæfuar, sem liggur í þeim vísvitandi, þafandi enga vidleitni, eður atburði, til að krossfesta sitt hold með þess gyrndum og tilþneigingu; oftraust er það Guds náðar, en eðli sú trú, er manniinn hólpinn gjörir. Þú segir:

mín trú er reif, því veldur fjolbi synda minna, að eg er ekki alheilil fulltrúa um, að Gud muni síns réttlætis vegna geita fyrirgefð mér þar, en eg er ekki einasta ófullkominn, heldur óstöðugur í mínu apturhvarfi og í því að gjöra Guds vilja; þeyr mér barn! er lausn- arinn þá kominn, til að kalla réttláta og ekki synduga til ydrunar? Þínar syndir eru Djöf- ulsins verk; mun ei Guds Sonur kominn til að nidurbrjóta þau? 1 Jóh. 3; Þetta mis- traust er eitt af þeim, það mun Guds Sonur fyrir hvern mun í burt taka, því hann veit, að á því ríður sálshjálp þín að trúa á Gud og þann, er hann sendi, Jesúm Christum; mun ekki náðin yfirgnæfa, þar sem syndin yfirgnæfir? Róm. 5. Hefir ekki Gud alla undir óhlýðninni innilúft, (það er, undir þekkingu syndarinnar) uppá það hann mynstunadi öllum? Róm. 11; ef þú nú þekkir synd þína og vilt hana af hjarta ofgjört hafa, hverninn kanttú þá að efast um Guds myskunsemi eður fyrirgefningu syndanna, þar Gud vill ekki, að noður maður tapist, heldur komist til sannleikfins vidurkennningar? 1 Tím. 2. En þó að trúin sé veik, þá er það þó trú; einn neisti er eins vel eldur, svo sem mikid bal, einn dropi er eins vel vatn, svo sem allur sjórinn, svo var og trú födur hins tunglsjúka eins vel trú, svo sem hinnar Kanaanifku, svo sem hinnar blóðfallsjúku, svo sem hundrads höfð- ingjans. Vid. med lærifveinum: Herra! aut þú ofs trúna, Lúk. 17, og med födur hins tunglsjúka, er eg strax umgat: eg trúi að sonnu, Herra! en hjálpa þú vantrú minni, Mark. 9; en þótt ei bregdi strax vid, sem þú bidur, þá lát þér á medan nægjast Guds náð med Pálo, því hans fraptur fullkomnast í breifkleikanum, 2 Cor. 12, og vissi Gud, að þér ekki nægdi um sinn það lítid, sem þú hafa þykist, þá mundi hann án efa að skyndingu vidauka, því án trúarinnar er ómöguligt Gudi að þóknast. Trúin er verk G. Unda, en ekki þitt; kalla það aldrei lítid, sem Gud hefir gjört; gjæt þess og, barn mitt! að hinn náðugi Gud heimtar það ekki af syndugum manni í evangélío, sem hönur er um megn; þar er enginn af öllum Adams nidjum, sem að fullu hefir Guds vilja gjört, nema hinn annar Adam, sem er Gud af hinnum, fá ed í heiminn er kominn að gjöra hans vilja; hann er ánægður med guðrækni hjartans, og alvarliga vitleitni til að lifa eptir sínum vilja, því þeir, sem eru í Christó Jesú, þeir eru ekki undir lögmálinu, Róm. 6, og ekki er fordæming í þeim, Róm. 8; Gud hendlar vid þá svo sem börn og ei svo sem þræla, því hann veit hvaða verkefni vér erum, og þeinkir á, það vér erum mold, Ps. 103; sagdi ekki engillinn vid Abraham: eg veit að þú óttast Gud, þó hafði hann sína bresti, er hann tvísvarfínum missagði um konu sína, að hún væri hans systir; Jakob, er hann á talar dró sinn blinda födur, og hverfu mjög kvartar Pálus um þá synd, sem í hönur bjó, Róm. 7; þessi dæmi hefir andi Drottins uppteikna. látid til huggunar þeim, sem af efaseminni freistadir verda, af því þeir synna stórt á þeirri hrófan, sem fyrir Gudi gnlðir. Vér höfum í Christó þann höfundprest, sem kann að samþínast veikleika vorum, Hebr. 5, hann er brunnur þess vatns, sem að uppvellur til eyllis lífs, Jóh. 4, af hans fyllingu höfum vér allir medrekid náð fyrir náð, Jóh. 1, í hönur synnur hinn stráangi alls- herjar Dómari allt, það hann brestur hjá ofs, hann er ofs af Gudi gefinn til réttlætis, til helgunar og til endurlausnar; hönur, med Födur og G. Unda, sé veldi og fraptur, ríki og máttur, dýrd og heitur, frá einni eyllid til annarar, amen!

Núnda Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudsþjallid, Lúk. 16 Kap.

A þeim tíma, Jesús sagði til sinna lærisveina: nokkur maður áudugur var þar, sa ed hafði einn ráðsmann, sa sami var ofrægdur við hann, svo sem hefði hann eydt hans gotzi; og hann kalladi þann sama til sín, og sagði til hans: hvað heyrir eg þetta af þér? gjör þú reikningskap af þinni ráðsmennsku, þvíad þú mátt eigi lengur ráðsmennsku hafa. En ráðsmadurinn sagði með sjálfum sér: hvað skal eg til gjöra, minn herra sviptir af mér ráðsmennskunni? eg dugi ekki til ad grafa, en skammast min ad biðja; eg veit hvað eg skal gjöra, nær ed eg verð settur af ráðsmennskunni, svo ad þeir medtaki mig í sin hús. Þarfyrrir samankalladi hann einn og sérhvörn skuldamanu síns herra, og sagði til hins fyrsta: hvörsu mikid ertú skyldugur minum herra? en hann sagði: hundrad tunnur vindsins; og hann sagði þá til hans: tak þitt bréf og sezt nidur, og skrifa snarlíga fimmtígr. Eptir það sagði hann til hins annars: en hvörsu mikid ertú skyldugur? sa sagði: hundrad mælikérolð hveitis; þá sagði hann til hans: tak þitt bréf og skrifa áttatígr. Og herrann lofadi þann ránglata ráðsmann, það hann hafði gjört svo forsjállíga, því þessa heims börn eru fjærari sonum ljóssins í þeirra kynslod. Og eg segi yður: gjöríð yður vini af þeim ránglætis mammona, svo ad nær yður þrytur, ad þeir medtaki yður í eyllífar tjaldbúdir.

E r o r d í u m.

Marta! Marta! þú ert óþyggjufom og mæðist í morgu, en eins er þörf, Marta hefir ~~er~~ valid það góða hlustiprid, sem ekki skal frá þenni takast, sagði Lausnarinn forðum, Lúk. 10. Það eru stór vanheilindi sálarinnar hjá oss, dædligum mönnum, ad hún sorgir svo mjög fyrir lífhamanum, en líuð fyrir sjálfri sér, og verður því ekki á móti sagt, ad hún velrif nærsta mjög úr tign sinni, þegar svo ber við, því hvað er kroppurinn hjá þenni ad reikna? hann er mold og aska, hún er einn lifandi andi; hann skynjar ekkert af sjálfsum sér, hún er full ráðs og skilnings; hann deyr og rotnar í gröfinni, þar liggur hann til þess bün vísar hans aptur eptir Guds alvösu ráðstöfun, og síðan flulu þau bæði þess not edur gjöld hafa, sem hún hefir féð fyrir sjálfri sér og þönum, á meðan þau voru bæði saman í lífinu; en Frelsarinn segir, hjá Matth. 16 kap: hvað gagnar það manningum, ad hann eignist alla þeiminn, og líði tópun á sálu sinni. Þetta skilst ekki sumum mönnum, svo eru þeir óþyggjufamir um það nálæga, en syrgja lítt fyrir þínu eptirkomanda; og jafnvel finnst þessi breyður hjá þeim, sem Gud vilja óttast, hverja og Frelsarinn kallar ljóssins börn í þessa dag evanagélíó, af því þeir eru í skíninni Guds börn vordnir, hver ad er faðir ljófanna, Jaf. 1, Þhrísti bræður eptir endurgætningunni, hver ad er ljós heimsins og upplýsir alla menn, sem koma í þenna heim, Jóh. 1, og upplýsir af G. Anda, sem er ljóssins andi og ekki myrkursins; en tómlæti þeirra og óframfærni straffar Drottinn hér í gudsþjallinu með eptirlíkingunni um þinn ránglata ráðsmann, um hverja margur hefir margt talad, og fært þana heim uppá oss,

sem á stundum erum ótrúir ráðsmenn yfir því pundi, sem Gud þessir oss til meðferðar fengid, og er það að sonnu vel til fundid; en ásetningur Frelsarans er, að kenna börnum sínum guds-ræðiliga framsýni í þeirra sálubjálpar efnum, það sýna oss þau ord, er síðarst standa: og eg segi yður: gjörð yður vini af þeim ránglætis mammóna, svo að nær yður þrýtur, að þeir meðraði yður í eyllifar tjaldbúðir. Þessi ord vil eg nockud gjörð yfirvega í þetta sinn, hvar til hinn góði Gud virðist að hjálpa, með styrk síns Anda, í Jesú nafni, a m e n !

Utlegginingin.

Hér stendur meðal annars í gudsþjallinu, að herrann hafi lofð hinn ránglata ráðsmann, það hann hafi svo forsjálliga gjört; eð er það meiningin, að Kristur þrói þessum óhlutvanda manni, heldur segir hann frá því í eptirlíkingunni, að hans lánærdrottinn hafi þrífð, eð rángsleitni hans eða þrettu, því enginn af oss þróar slíkt á sínum þénara, heldur slægvistfu hans í því, að sjá sér farborða, nær hann væri affettur ráðsmennskunni, svo hverki þyrsti hann að erfða, né fara á vonarvöl; og þetta dæmi brúkar Frelsarinn til að eggja sína þénara á kristiliga framsýni í sínu gudrætnis eyrendi, að líka svo sem þessi veraldar sonur var forsjáll í því, að búa um tsmánliga atvinnu sína, svo stult þeir og vera í því, að sjá sér borgid í andligum efnum; því fylgir eptirlíkingunni nockurskonar umkvörtun, er svo hljóðar: Þessa heims börn eru kjarnari sonum ljóssins í þeirra kynslóð, og þar á eptir bodord Frelsarans, hvernig þeir breyta stuli, sem vilja eiga víst með Guði og öllum heilögum í eyllifum tjaldbúðum. Gjörð yður vini af þeim ránglætis mammóna, segir Frelsarinn, svo kallar hann audlegð heims þessa; það bær til þess, að varla er nockurt hár ránglæti í heiminum, sem að audurinn sé eð vidridiinn með einhverju móti; hvada ánglæti hafa menn eð vid í því, að abla hans í kaupum og solum með yfirvarpi lagað reitinda, til að svæla undir sig eigur annarra, með fæburdi í dóma, með ráni og stul, með ofríki og áfælni, með lygum og þrettvísi? En svo sem það er eð minna vert, að æta fengins hjár, enn abla þess, svo stædur og eð minna ránglæti í meðferð audsins, þur enn í safninu; edur hvad gjöra þeir, eð brúka hann til ofmetnadar, stæra sig þar. Þaða sjálfum sér fyrir sitt lúkulán, fara sórnir fyrir sínu egin neti, brúka sé sitt til að vörðrepa þönum, sem rángindin lidur, til að réttlæta hinn ránglata, en fella ránglátan af yfir þinn saklausu, til óþófs í mat og dryck og annars bilifis, en láta þinn fátæka rakta þorsta og húngur lida, innihalda lánubdu sé, og svíka daglaunarann og þann, sem slegid hefir lönd hins ríka, um sitt verðkaup, svo að þeirra þróp er inngengid í eyru Rottins Zebaoth? Jak. 5. Eru það þá undur, þótt hann nefnist ránglætis mammóna? Þótt eð æfi allir allt af þessu, þá er hvert partur þar af nógur til að fordæma þann, eð að fremur, því hvert að einn tapar lífinu fyrir lauslæti, eins og hann, er samlagadi sig hækjunni af Móabs börnum, Núm. 25, edur fyrir ágyrni og rúðfu, eins og Nabot, þur fyrir afnaleitina, eins og Símei, edur frumgétningu sinni með launguninni eptir þinnum sæta rétti, eins og Esau, edur himnaríki fyrir mystunarleysi og harðþýgi, þá má einu gylða; litlu varðar um hvern veg að einn steypir sér til helvítis. Nú er svo ástætt um audinn, sem eg sagt hefi, eð það, að hann sé illur í sjálfum sér, Guds blessan er hann,

og nærsta þarfur þeim, er vel vita með hann að fara, og brúka hann Gudi til dýrðar og ná-
 únganum til gagns, og til þess að vera ríkur í góðum verkum, annars er hann stadligur
 sökum vanbrúkarinnar, og því segir Pálus, að þeir, ed ríkir vera vilja, falli í Djöfulsins
 snætur; þar fyrir sögdu og þínir gomlu, að þinn ríki væri annaðhvort ránglatur, edur ráng-
 láts arfi; nú gétur það edí að öllu leiti satt verid, því ei veit eg hverfu stórríkur að
 Abraham var, þegar hann fór út af Ur í Kaldea landi, áður enn hann kom til Haran,
 Gén. 11; edí var Jakob ríkur, þegar hann kom með einsamlan gaungustaf sinn til lab-
 ans, og edí var David sjölfstrúðugur, þegar hann fór landflotta fyrir ofríki Sals, og
 mæltist til matarverðar fyrir sig og fólt sitt af Nabal, 1 Sam. 25; svo kunnna og margir
 að vera enn nú í Dag, sem vel eru komnir að fé sínu, svo sem þeir ed andgast af orlæti
 konunga sinna og annarra höfðingja, ef þeir ei vanbrúka gunst þeirra æðrum til stada,
 þeir ed með bindindi og sparsemi andlegð safna, svo framt að hann fé edí óþöfi fjár síns,
 edur neiti hinum þursanda um það, sem Gud hefir honum boðid að gefa. Margur ver-
 ur andugur af embættislauninum og kunnáttu sinni, verji hana þar til nýju sinni og á-
 stundan, og taki ei framar enn Gud og yfirvaldið boðid hefir, þá má hann eiga sitt með
 góðri samvitfu; margur græðir af handabla sínum og brúkar náttúruna, sem er ríkt,
 til útvega sinna, það er saflaus gróði, ef allt er annað rétt; en fyrir því, að í öllu þessu
 er hófið vandhitt, svo að enginn er að fullu víss þar um, að ekkert fé rángfengid í búi
 hans, þar andurinn er sagur, en menn eru edí alltid aðgjætnir í slíku og fyrirgefa sjálfum
 sér mikid, þá kalla eg það stóra náð fyrir alla, að menn eiga kost á, að gjöra sér vini af
 þessum ránglæti mammóna. Tveir liggja vegir til þess sérdeilis, sá eini er, að gjalda
 aptur það, sem einhver af æðrum rángliga dró, annar, að gefa ælmusur sátækum; báða
 kénir ofs Zachens tollheimtumadur, er hann sagði við Drottinn, Lúf. 19: helmínginn
 af eigum mínum gef eg sátækum, og hafi eg prettad nockurn, gef eg serfaldt aptur; Gud
 hjálpi ofs vel. Lírill var þessi tollheimtumadur verti, en mörgum stórum manni mun hann
 kénna mega aðferð kristilígs apturþvarfs; Drottinn gaf honum þann vitnisburð, að hann
 væri Abrahams sonur, líkast er, að hann hafi svo verid að burðum, það sýnir nafnið, og
 margir Gyðingar voru tollheimtumenn Rómverja, en hann hafði tapað Abrahams barna-
 rétti með tollheimtumni, því heidíngja og þá leggur Frelsarinn að jöfnu, Matth. 18, en
 því ölli andmýkt hans og ávertir trúarinnar, að Drottinn kallar hann Abrahams son; eg
 segi enn ní, að þetta smámenni gétur kénnt mörgu stórmenni sannan veg yðranarinnar;
 hann dæmdi sjálfan sig í þjófssbatur, því svo segja Mosis lag, Eróð, 22, að þjófurinn
 flúli gjalda fjóra saudi fyrir einn, sem stolinn er; nú er þó straffid herdt af kristnu yfir-
 valdi eptir því, sem glæpirnir varid hafa, en þess væri óskandi, að þínir stóru þjófarnir
 létu ei heingja þá smáu, eins og hvalfiskarnir gleipa litlu fiskana; ef öll þvísík varmenni
 atti undir gálgann að draga, þá mundi bódla vanta, þá mundi snorulaust verda, svo að
 gaungumadurinn fengi varla það hann kynni að vesja um tötur sín; en hér er þó edí svo
 mjög hætt við; þinn réttláti Dómari hefir sed þvísíkum mönnum bæði fyrir bódli og snæru,
 þar ed hver heingir annann á stundum. Stundum kvelur einn gjálífur sonur, ein lauslát
 dóttir síns söðurs hjarta, stundum plága þá opinberir þjófar, æðrum sendir hann eld og

n, vind og óveður til að tugta þá; en fyrir því, að þessir sépúkar ekki taka því, svo sem Drottins hendi kommu, annaðhvert fyrir hans líðun edur tilhlutan, þá kveikir bálfsorgin og auraelstan, jafnvel midt í dauðanum, nema þeir áður séu afhuga heiminum, og í goldid það aptur á einhveru hátt, er þeir með raunngu frá öðrum tóku; svo fyrirfarast fir aumíngjar, og verða heingdir jafnvel fyrir utan bədul og snöru, og í sannleika, kristmenn! þá er það einsætt hverjum einum, ed erfa vill himnaríki, að gjalda það aptur, þann þefir svælt undir sig frá öðrum, því jafnvel hinn minnsti peníngur, er hann veit með óréttu halda, hann er pantur Undstötans uppá hans sálu, sem gefur honum rétt hennar, svo fljótt sem hún streppur út af kroppnum, nema hinn hafi áður bætt fyrir sig, þann má því viðkoma, og fyrir því að enginn veit, hvað mikil umsvif að dauðinn lætur um eptir, þá er ei ráð, nema í tíma sé tekið; Gud þefir aldrei heitid þeim kvittun syndra, sem ekki lætur af illu og lærir gott að gjöra, Esa. 1. Sá ed stolid þefir hann í ekki meir, segir Páulus, Epp. 4; tak ekki svo orð hans, að hann banni alleina að stela mregis, en leyfi að fela það, sem allareidu stolid er, því Gud býður ekki alleina að láta illu, heldur og að gjöra þið góða, og skildi það vera fyrst af góðgjörðunum, ef svo fella, að gefa það aptur, sem einn rángliga inniheldur, og sá, sem ekki þefir leida á dinni, hann gétur varla atlad til fyrirgefningar, en hann sem ekki þefir andstygð á sé, er hann rángliga tók, hann þefir og ekki heldur leida á þínum ránglata gjörningi: enn vilja segja, að það sé ómöguligt, að gjalda öllum aptur það, sem með óréttu tekið; hann er dauður er þú tókst frá, þá lifa þó kannsté erfíngjar hans, gjald þeim slíkt, þú varst honum skuldugur, annars ertú engu betri enn hann, ed svæltir undir sig annars; vera má þú vitir ei hvar hann er að finna edur arfa hans, þá þofum vér þó sáa jafnan hjá oss, þeir taka við arfinum, þegar enginn er erfínginn. Þú manst ekki íð mörpum, edur um hvað mikil sérhverjum þú þefir órétt gjört; þetta er líkligt, serlis hafir þú til margra ára samnan safnad; þetta er líkligt, segi eg, því vér skrifum það svo á minnistobluna, sem vér tekum frá öðrum, en það sem, frá oss kann tekið að a, því glemmum vér ekki svo bráðliga; en áttú þar fyrir að vera hyggjulaus hér um?; barn mitt! þess meira, sem þú þefir frá öðrum rángliga tekið, þess fleirum, sem þú íð órétt tilgjört, þess meiri hug skaltu leggja á mál þitt, það er og ekki ómöguligt að ra noðurn jafnub í slíku; til dæmis: þú veirst hverfu frekt þú þefir byggt lönd þín, íð mikil þú þefir dregid af verkamonnum þínum, hverfu ofmikinn ábata þú hast þefir á þú seldir og kenptir, gjør svo smásmugligan reikning við sjálfan þig hér um, sem kenne, annars vill Gud reifnast við þig; dæmir þú ekki sjálfan þig. Þá verður þú af um dæmdur, 1 Cor. 11, hann þefir ekki glemmt þó þú glemmir; og nær þú þefir svo et, þá kasta noðru framysfir, og þó meira enn minna, svo þú sért víss um, að Satan íð ekki eina klauf eptir í þúi þínu, heldur enn Ísrael á Egyptalandi; sé þá noðud ofbid, þá er því ekki spíllt, það verður að féljóð á himnum, það verður að elmusu, og er rétt, að gjöra sér vini af þínum ránglata mammon. Eð einasta galdt Zachæusur, það hann rángliga tekið hafði, heldur og gaf hann helming eigu sinnar fátækum, íð gebjadjist Frelsaranum svo vel, að hann sagði: á þessum degi er þúsi þessu heilja stéu;

haldt sál þína svo dýrmæta, barn mitt! að þú sjáir ekki eptir nökrum forgengiligum ánu-
 um til að njóta somu blessunar, því jafnvel þétt ekki vinni vorar ólmusur edur önnur verk
 til neins hjá Gudi, þar vör gjörum ekkert fram yfir það, sem vér eigum að gjöra, þá eru
 þær Gudi þó hvað fjærastar af öllu því vör bjóðum honum, nær þær af trúnni framkoma
 og af hjárleikanum, annars gylða þær ekki, því þótt eg bitaði allar eigur mínar niður fyrir
 fátæka og hefði ekki hjárleikann, þá væri eg ekkert, segir Páll, 1 Cor. 13. Þarfyrr, sjái
 menn til hvernig menn ólmusur gefa, ef þeir vilja að þeir taki þá í enlífar tjaldbúðir, sem
 þær þiggja, ekki til forðilðar sér, eins og Þharísef, það heitir að láta blása í básúnur fyrir
 sér, að gefa ólmusur til að taka virðing af mönnum, og sérdeilis þeir, ed útíðga hús eðna
 og fodburlausfra, meinandi þó að afþvo allt fobðan með nökrum ólmusugjörðum; þétt það
 sé bezt úr vondu að ráða, að gefa af því, sem illa er fengid, eins og Zachæus gjörði, og
 láta svo af ránglætinni, eins og hann, þá ætla ekki að þínar ólmusur muni gylða mikid, ef
 þú heldur áfram í prettunum; lát þér umbugad vera, að það sé vel fengid, sem þú gefur
 af. Eg elsta réttinn og þata ránið, það er samteingist við brennisfórnina, segir Drottinn
 hjá Efaíam, 61 kap.; hér af kunna menn að sjá, hvað þær ólmusur gylða muni í aug-
 liti Drottins, sem einn ætlar að betala sjálfum sér aptur með séráni af náúnganum, þær
 eru engu betri enn hunds verð edur skjæfju, sem Gud vilði ekki láta bera inn í helgidóminn
 á tímum gl. testamentisins, Deut. 23. Þarfyrr, nær þú ólmusu gefur, þá sjá til, að
 hún sé í Gudi gjörð; sértu ríkur, þá gef ríkugliga, og gjæt þess, af hverjum þú aud þinn
 fengid þesur, þó svo, að þín vinstri hönd viti ekki hvað þín hægri gaf, gjæt og þess, að
 þú gefir ekki oflitid ef þú mátt vel; það er stór synd að hafa alls nægtir, en láta þinn vol-
 ada svo frá sér fara, að hann hafi varla magann fullan, auk heldur til næsta máls.
 Þér sundurmerjid andlit þinna fátæku, segir Drottinn, Ef. 3; þótt það sé talad í annari
 meiningu í þessum stad, þá heitir það rétt að sundurmola andlit þins volada, að láta
 hann horfa á aublegð sína, en skamta honum svo naumt, að hann sé lítlu nær; ekki gjörði
 það Drottinn, er hann sabbdi 5000 manns í eyðimörku, því gudspjallamadurinn segir,
 hann hafi gefid, svo sem hver vilði hafa, Jóh. 6; ef þú vilt segja það niðskunni til
 umbótar, að hann hafi haft betri ráð enn þú, þá vil eg segja: getur þú ekki trúad honum,
 er það gjörði, að hann kunni að gefa þér tíufallt aptur við það, sem þú gafft vesálingnum.
 Sértu fátækur, þá gef þó af fátækt þinni slíkt, er þú af mátt leggja, og lát það vera af gnægð
 hjarta þíns, því Gud álitur hjartad; lausnarinn sagði, að eðjan sú, er lagði tvo smá-
 peninga í Guds kistuna, hún hefði meira lagt, enn allir þínir ríku, því hún gaf af lenfum
 sínum alla lifsnæring sína, Mark. 12; vit því, að það litid, er þú gafft, það er Gudi
 eins þægt og hið mikla, er þinn ríki gaf, því báða nstur gjörði Gud; en hvernig sem þér
 háttad er, þá gef með góðu skapi, því þýran gjasara þesir Gud fjæran, segir Salómon,
 Pálus býður það stuli gjörast, ekki með naudúng, heldur með fúsum huga; sá sem með illu
 gedi útilatur það hann gefur, hann þesir bæði tapad því, er hann gaf, og svo þeim laun-
 um, er hann kunni að vænta af Gudi. Gef strax, ef þú gefur, því hann, sem fljótt gefur,
 hann gefur tvísfar; seg þú ekki náúnga þínum: far burt og kom aptur, því á morgun skal
 eg gefa þér, ef þú þesir það, Orðsko. 3; það gjörir vesálinginn lángeyðan eptir

gjofinni, sérdeilis ef þorð hans er bráð, og Gud kann að láta þig bíða eins lengi eptir hjálpinni, nær þér áliggur, því með þeim sama mæli, er þér mælið, mun yður aptur mælt verða, segir Trélsarinn, Matth. 7. Ólmusur þafa stóra náð í Guds augliti; bænir þínar og ólmusugjörðir eru uppfignar fyrir Gud til minnis, sagði engillinn við Kornellsum, Act. 10. Bænir er offur það, sem vér eigum dagliga Gudi að færa, það eru kálfar vara vorra, Hóf. 14, sem koma í stadinn fórnfæringa gl. testamentisins, ólmusurnar eiga þeim að fylgja, ei síður nú enn þá; ólmusan blíðkar Gud meir enn fórnin, því á mystunsemi þessir hann þoknan, en ekki á offri. Þaf ráð mitt, konungur! sagði Daníel við Nebúchadnezar, gjör sundir þínar að réttlæti og ránglæti þitt að mystunsemi við hina aumu, Dan. 4, líklegt er, að hann hafi það gjört, og kannsté ekki apturþorð úr vargshamnum til manuligrar rænu og stíckunar ella. Að endingu vil eg minnast á það, er þér síðarst stendur í gudspjallinu: svo að nær yður þrýtur, þá medtæki þeir yður í enlifar tjaldbúðir; hverjir þá? Guds volaðir saudir; nær þrýtur oss? þegar vér færum naftir burt úr heiminum, eins og vér í hann komum; nær medtæka þeir oss? veginn leggja þeir til þess þér í heimi með bænum sínum og andvörpunum til Guds, að það megi oss endurgoldið verða í uppreisnu réttláttra, er menn gáfu í Guds nafni. Jóhannes sá í opinberaninni einn engil standa frammi fyrir altarinu, hann hafði renkelsis kór af gulli í hendi sér, og var gefið renkelsi mikid, að hann offrði því með bænum þeilagra, Apoc. 8, eg efást ekki um, að þér með eru og teiknadar bænir volaðra þursamanna, sem eru réttir Chrísti limir, þetta renkelsi stýldu menn dýrum dómum kaupna, því það gagnar meir enn mörð þúsund stýði gulls og silfurs, nauta og sauda, en um síðir munu þeir medtæka oss í enlifar tjaldbúðir, þegar Konungurinn segir á efsta dómi til þeirra, sem eru á þægra veg: það sem þér gjörðud einum af þessum mínum minnstu bræðrum, það gjörðud þér mér, komid þér þínir bleffubdu míns Föður, og eignist það ríki, sem yður er fyrirbúid frá upphafi veraldar; þess njórandi að verða unn þú oss enlifer Gud og alleina ríkur, fyrir hann, sem vor vegna fátækur gjörðist, Jesúm Chrístum, vorn Trélsara, amen!

Tíunda Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Lúk. 19 Kap.

I þann tíma, og þá ed Jesús kom nær, að hann sá borgina, grét hann yfir henni og sagði: ef að þú vissir hvað til þíns fríd-ar heyrði, þá myndir þú á þessum þínum tíma þar vaktan á þafa, en nú er það hulid fyrir þínum augum; þvíad þeir dagar munu koma yfir þig, það þínir óvinir munu byggja hervirki í Tréngum þig og umfréngja þig, og á alla vegu að þér þreyngja, og nidur í grunn kollkasta, og þínum börnum með þér, og ekki munu þeir í þér láta stein yfir steini vera, af því þú þecktir ekki þínn vísjunar tíma. Og hann gekk inn í musterid og tók til að reka út þá, sem seldu og keyptu þar inni, og sagði til þeirra:

Skrifad er, að mitt hús sé bæna hús, en þér hafið gjört það sem annað spillvirkja inni. Og hvern dag kénndi hann í musterinu; en kénntimanna höfðingjar og skrifslærdir, og þeir yppurstu líðsins, leitudu fast eptir að fyrirkomu hönum, og gátu það ecki fundid, hvað þeir skyldu gjöra hönum, þvíad allt folkid hné að hönum, og hlýddi hans ordum.

E r o r d i u m.

Vel stímálar þ. Páslus það skilmsti ágyrðina, er hann segir, 1 Tím. 6: þeir sem að rífr vilja verða, þeir falla í freistni og snörur, og í margar girndir vitlausar og skabligar, hvortjar að steypa manninum í tópun og forðjörfun; þetta er deginum ljósara, því undir þenna skaplest þénar svo mikid illþíð annarra lasta, að varla er noður sú óþygd, að ei þurfi þún líð af að þiggja, nær þún er mögnud; eins og einn stór berra þarf margra þénara, svo er og óvættur þessi; þún tekur þella sveit af sinni kynslóð í líð með sér: lögi, rögur, batmælg, meinsæri, stóttkapur, undirbyggja, ofræsti og jafnvel mord og manndráp eru þennar forunautar; það vottar Þóskulinn skómmu síðar í þessum sama kaþtula, er hann segir, að ágirndin sé röt alls ills, í hverja þegar noðrir síst þafa, þá hafi þeir villst frá trúnni og sjálfa sig í gégnum lagt með harmkvælum mörgum. Þinn ágiarni þefir ótal veidibressur til útvega sinna, en ecki þefir Þjófsullinn særri snörur til að veida hann; hvað drap Achab? Jóf. 7, hvað rænti Achab ríki og sjóri? hvað sálgaði Júða? Matth. 27; allsaman gjörði þetta ísgirndin, og ótal fleira, sem ei verður uppreiknad og kunnugra er, enn með mörgum ordum segja þurfi. Nú eru þá margir vegir til að verða ríkur, sumir leyfsligir, sumir óleyfsligir, þínir fyrri eru blessan Drottins, ástundan í snu embætti og kristilig fyrirbyggja, og annað þóllst, sem eg þefi noðud drepið á í nærst fyrirfarandi þröðun; þínir óleyfsligu eru svo margir, sem ágirndin fær uppðíktad, en með þeim hættustu er óráðþönd kaupþöndlan, hvortjar vegna að Drottinn kallar, að Guðs hús sé orðid að ræningjadalí þér í guðspjallinu, því segir Ebrach 27 kap: einn kaupmadrur gétur varla varid sig órætti, né einn framari fyrir syndinni. Nú fyrir því, að eg þefi ecki til forna í bót þessari neite merktíligt um þenna hlut ritad, sem þó er þarla naðisýnligt að vita noðud um, þá vil eg taka mér orð af vandlæti Drottins til að hugleida tvennt þér af, sem er: 1) hvort að sé leyfslig kaupþöndlan; 2) hvort að sé óleyfslig. Hjálpa oss góði Guð til þessa verts, fyrir Jesum vorn Drottinn, amen!

U t l e g g i n g i n.

Það er víst, að ecki gétur veröld þessi stadíst án kaupþöndlunar; mismun þefir þinn alvíst Skapari gjört bæði landanna og mannanna, en engum þefir hann gefid allt, því hann ætlaði sjálfum sér allt; ríkur og fátakur mættu hver öðrum, segir Salómon, en Guð þefir gjört þá báða, Orðsko. 22, hann meinar ríkan ríkan, en fátakan fátakan, því hvorttreggja kémur af hönum; hvortfyrir mun nú þinn Almáttugi svo gjört þafa? gat hann ecki alla fullríka gjört, sem á alla jörðina og það, sem þar inni byggir? að vísu gat hann; hvortfyrir er það svo stéð þá? enginn þefir að sonnu hans ráðgjafi verid, en þó má það skilja, að hann þefir gjört þenna mismun til að láta dýrka sig af báðum, af þeim, sem nóg þafa, með hjærleikans verkum, af þinum, sem stertinn líða, með þólmættinni, en þó ecki sígt til að láta dandliga menn afa sig í réttrósinni og hjærleikans verkum í allri þöndlan og víðskiptum, þar enginn er sjálfum sér fullnégur um allt, að ei sé hann annars þurfi í einhverju. Þrúki því noður kaupmannskap, þá æfir hann engan illan hlut, þekur

ur naudsýnligann; Gud hefir eðfi fyrirbóðid sjálfann hlutinn, heibdur vanbrúfum hlutarins; vigt og mælit eru þeir hlutir sem kauphöndlan má eðfi án vera, það hefir Gud eðfi bannað, en ránga vigt og mælit hefir hann fyrirbóðid, lev. 19, og þetta er eðfi síðst að taka vara á í viðskiptum manna; rétt er og hverjum manni að kaupa þá hluti, er hann við þorf, til þessa lífsnæringar, eður stíðanligrar brúfunar, sem Gud hefir eðfi í sínu heilaga orði fyrirbóðid; svo keypti Abrahám landid af Hephron til að grafa kvinnu sína, Gen. 23; Jakob keypti land undir bú sitt af sonum Hemors, Gen. 33; Jóseph keypti fé hinna Egyptsku til handa Pharaó fyrir atvinnu, Gen. 47; Jeremías ákurinn af Ehanameeli syni sódurbróður síns, og gjörði gjörning þar um, Jer. 32; og samúel samlíkir forsjálli konu og yðinni við kaupskip, því að hún sæti sæðslu sína langt að, Orðsv. 31; fyrir því er það saklaust að brúka kauphöndlan um þvillka hluti. Allir þessir menn, er eg strax upptalði, voru Guds vinir, og kunna menn eðfi annað um þá að ætla enn að þessi hegðan þeirra hafi leifilg verid; en ef þeim var saklaust að kaupa, þá var og hinum syndlaust að gjöra það falt, er þeir seldu, því eðfi er kaupandi nema seljandi fé. Lydíá, sú er Pálus skríði í borg þeirra Thýatírórum, Act. 16, hún selði purpura, og henrist eðfi að Postulinn hafi bannað þennu höndlan sína, og var þetta þó eðfi svo mjög naudsýnligur hlutur til lífs næringar, sem hún hafði með að fara. Sá eð selur handaverk sín, hverju nafni sem þeita, hann brúkar saklausann kaupmannskap, því hann neitir brauds síns í sveita síns andlitis, ef hann eðfi falsar verkefnið, eður brúkar í því aðra rángfleitni, fyrir þvillku mun hér eptir ráð gjört verða í síðara partinum; hann eð selur það, er hann missa kann ár búi sínu, þeim eð við þurfa, hann gjörir góðan hlut, sérdeilis ef hann eðfi inniheldur þvill, er hann má án vera, nær hinn er naustabdur; svo gjörði Jóseph, þegar Gud sendi þúngur í Egyptaland, og þótt að Heródes konungur Aschalónita væri hinn versti maður, þá var það þó lofs verdt á honum, sem Jóseph sagnameistari skrifar, að hann hafi sellt jafnvel gersemar sínar fyrir atvinnu handa þegnum sínum. Þeirra aðferð er og saklaus, sem hafa fé í höndum, og kaupa naudsýnliga hluti, á meðan nægtir eru af þeim, til að selja öðrum sem fátækari eru, og ei höfdu ráð til að kaupa til margra ára, og þótt þeir ábatist nockud þar af fyrir ómak sitt, þá er það eðfi synd, nær það stéður með jöfnudi og án okurs, og það hygg eg að sé þið sama, sem Pálus býður, 1 Cor. 7: að þeir sem kaupa, séu svo sem að eðfi eigi þeir, það ræð eg af því, er hann segir strax eptir, að menn skuli brúka svo heiminn, að menn eðfi vanbrúki hann, það skil eg svo, að menn færi sét í nyt þá hluti, er Gud hefir lánad, þó svo, að það ei verði með áfælni við náúngann, til að gjöra sig ríkann enn hann fátækann, sérdeilis þar hann í þessum stad er að tala um þá stuttu tíð, er menn eiga að fást við þetta tímanliga. Þeirra atburdir eru og réttvísir, og nærsta þarfir, er færa þá voru yfir hafid, sem eitt land má eðfi án vera, nær þeir gjæta þess er St. Páll býður, 1 Tess. 4: enginn yfirstígi eður áfælist sinn bróður í nockurri höndlan, því Gud er hegnari alls þessa; en nær þeir gjöra það til að hafa þar af sitt ærligt uppheldi, en eðfi til þess alleina að verða ríkir af þorf annarra, þá er þeirra verk enganvegin laustandi, og má um þá segja eins og um hvern annann, sem ver erfidi og yðju

sinni til að hjálpa náunganum, að verður er verkamadurinn launa sinna; fyrir því á eðli kaupandinn að sjá offjónum yfir því, þótt þeir ábatist, ef þeir gjöra hann eðli að logræningi, sérdeilis þar hann vogar lífi og gótti til að sjá hinum borgib, því hvertveggja þetta eru dímætari hlutir, og lífid að vísu hinu kostuligasti af veraldar munum, jafnvel að vitni Satans, er hann sagði, Jóh. 2: húð fyrir húð, og allt hvað madurinn á, mun hann gefa fyrir sjálfann sig; því á eðli að misfunna þeim noðurs ágóða, er svo mífid leggja í solurnar; það kann og til að bera, að þessháttar kaupmadur, gjörir þeim engann órétt, er hann selur vöru sína frekt, ef hann má hana annarstadar kaupa dírurum dómum, og það kénur eitt hvað á milli, sem hindrar ásetning hans, því það er eins og hvert annað tilfelli í útréttingum vorum, og eð það margt sem kaupandi kann eðli að vera svo fróður um, að hann viti hvort hinn gjörir órétt eður ei, má hann því ei strax víta hinn þarfyrrir, og þótt hann vissi sér órétt gjördann, þá gjörir hann sjálfann sig eins sekann, ef hann vill réttu hluta sinn með öðrum órétti, því það heitir að gjalda illu illt, hvað Gud hefir bannad. Þetta er nú svo sagt um þá kauphöndlan, sem leifilígg er, eptir því sem í stuttu máli sagt verður, hvert þó betur skiljast mun af því, er í hinni sídari greininni talad verður um það, sem er óleifilígg í noðurri kauphöndlan.

Þér erud eins og snara í Mizpa og úthand net yfir Tabor, segir Gud við Ísrael, Jóh. 5, af þessum Drottins dómi áttu kénimennirnir eðli hinu minsta hlut, vegna ágyrni sinnar, svo sem ráða má af textanum; en eðli voru þeir ráðvandari, þegar sá Drottinnarinn kom til síns musteris, sem rak út þaðan seljendur og kaupendur, svo sem í gudspjallinu stendur, það verður saninad með ordum Hérónhmi læriföðurs, hveirra meiningu eg vil setja hér að neðan, til fróðleiks þeim er eptirtaka vilja, en öllum til viðvörunar, því sérhver kristinn madur á að vera Guds kénimadur í hjarta sínu, sem er musteri H. Anda, hann skrifar á þá leid í sinni útfirringu yfir Matthei 21 kapitula: kénimennirnir uppþeinktu hvernin þeir gjætu ábatast af almúganum, og seldu allan fénad þann, er þurfti til fónanna, svo að þeir seldu þeim er eðli höfdu, og tækju sjálfir aptur það þeir selt höfdu; en þenna þrett þeirra hindradi fátækt margra, sem eðli einasta ei höfdu það þeir kynnu að offra, heldur og eðli það þeir mættu kaupa með, því tilsettu þeir þá eð lánudu peninga; en fyrir því að í lögmalinu var bannad að taka rentu, og lánad fé kunni eðli að gagna fyrir utan ávæxt, þá uppþeinktu þeir aanad bragð, að þeir tilsettu þá, er í stadinn fyrir peningarentu tækju aðskiljanliga ávæxti, svo að það sem ei leystist að taka í peningum, þá tækju þeir í þeim hlutum, sem með peningum kenptir eru; fyrir rángsleitni þessa og hreðvissi rak Drottinn út. þá eð með þessu móti seldu og kenptu í musterinu, af hverjum flestir voru þénarar kénimannanna, eður þeim áþángandi. Hugleidid nú, kristnir meun! hvað miklu góðugri og dýrðligri að er Guds kyrkja medal vor, heldur enn Jerúsalems musteri, þar hún er bygð uppá grundvöðl Spámannanna og Postulanna, hvar sjálfur Jesús Kristus er hýningarsteirninn, Eph. 2; sjái því til hver og einn, að eðli verði hann útrekinn úr þinni sonnu og óþýniligu Guds kyrkju, fyrir svoddan rángsnúinn kaupmannskap, en því er æ verr og midur, að eg hogg að margur temji sér þessa óhlutvöndui, sem ætlar sig vel kristinn; Gýðingum varð þeirra hús í eydi látid, fyrir þessa og aðra glapi; en væru þeir allir

átreknið úr Guds kyrkju, sem þvilíft aðhafast nú í heiminum, þá uggir mig að verða mundi þunnstípað þar inni; edur hvað er það, krisinir menn! Þegar einn selur sínum náúnga einn hlut, en dylur þá lesti er hann hefir, já, hrófar þónum í mesta máta, þó ljúgandi, og á stundum sver við Guds stélfíligu hátign, að það sé svo sem hann segir, og hverfu margir flakir eru þá samankomnir, til að steipa eins syndara vesælli sálu í helvítis afgrunn? Hér er þjófnadur, hér er lúgi, hér er meinsæri, ef til vill, minna nægir; sérhver af þessu, er nóg til að fordæma syndarann; hefir ei Gud bannað að stela, að ljúga, að leggja nafn sitt við hegóma? Þér skulud öldungis eðli sverja, segir lausnarinn, en yðar ræða sé já, já, nei, nei, Matth. 5; hvað vill það þá verða, að leggja það við svið og prettu, svo það er næsta undarligt, að noður skuli meta sál sína svo lítills, og voga henni fyrir svo lítinn hegómna, og nærri því fyrir eðert á stundum? að ei tali eg þar um, að hann sem veit að Gud er til, skuli svo berliga forsmá hans stóru hátign fyrir einkis verðann hlut; engu betri er hann, sem gyllir vonda vörur með einhverju tali þvi, jafnvel þótt eðli ljúgi hann sjálfur, þá lætur hann hlutinn ljúga, en þjófnadurinn er allur hinn sami. Þessu er það líft, ef noður selur einhverjum það hann þekkir eðli, og hefir ei vit á að dæma um, hvert það er líft edur gott, það eru bannvæn svið, því sá það gjörir, hann selur æðrum heimsku sína, og veidir hann í neti sálfjærsku sinnar; þetta er alítt þeim, er leina því, sem gagnligt er fyrir þinum einsalda, en bjóða þeim þið ónýta, og af þessum prett vara tvær aðrar stórfammir, sem er, að hann er þvilíft afir, fagnar í hjarta sínu, hverfu forsjáll hann verid hafi, og þaðar ábatann svinnu sinni, en þins ósvinnu forsmáir hann, og stammast sín eðli að hrósa þessu fyrir sínum lífum, leggur svo drambseminnar og sjálfþælninnar synd til þjófnadarins, og er þá eðli von á æðru verri, nær Þjófullinn hefir svo blindað einn, að hann stærir sig af flakjunum, eins og lamedh er hann hrósadi sér af fólkskunni við kvinnur sínar, Gen. 4; með þessum eiga þeir sess í Andstotans ríki, sem brúka falska vigt og mæli, um hverja eg þefi nóg sagt, þegar eg segi það með Salómons orðum: að þvilíft sé andstígt fyrir Gudi, sá það gjörir, hann uppstét hvor hann eðli fæði, og selur einum það hann aldrei féð. Þeir eð setja vöruna ofdírt, og miklu herra enn að svarar þeim ábata, er þeir með réttu hafa mega fyrir ómak sitt og umhyggju fyrir sínum kaupmannskap, þeir meina að sennu að vera saklausir, og helga sig gjarna þar með, að engann bíðji þeir að kaupa að sér, og vara þeirra sé ósvikin; en hér í er þó margt athugavert, sé svo að eg hafi einhvern hlut, þann eg má eðli missa án míns stada, en hann ætladi sér mikinn hagnad af, er kaupir, þá er það að sennu réttvíst, að eg selji hann noðru dýrara enn eg kœpti; en ef eg þefi þann sama hlut til sölu og vil hann falann láta, þegar mér líkar andvirdid, en bróðir edur systir eru naubstöðb, svo þau gæta eðli án hans verid, og eg brúka neyð þeirra vöru minni til gylðis, þá er það stór synd, og engu betra enn það, sem áður er upptalid, því það heitir að selja einum þorf sína; en hvornin kann hann að gjöra hlutinn betri edur dírmatari í sjálsum sér, heldur enn hann væri þar fyrir utan? kann noðud húngur náúngans að gjöra þinn mat betri, og ef eðli betri, þá eðli heldur dírmatari, edur hans berleifi, það fat er þú selur þónum kostuligra? þetta er

noðurskonar hægletisofríki, og úlfur undir saubargjæru, því hvert eg svið fé út af einhverjum, sem eðli má ræna mig því sem honum áliggur, edur og ræni hann fé sínu, því er eg hafi engann rétt til, það er allur hinn sami óréttur í Guds augliti. Í þessum floði vada þeir ed kaupa upp alla vöru, þá sem hinn fátæki má eðli án vera, nær þeir hafa nóg í höndunum, en selja hana svo dýrt aptur, sem sjálfir vilja þeir, nær uendin þrengrir, og þó eru hinir hvað verstir, sem hafa á bodáangi gyrniliga hluti, og þó aldeilis óþarfa, en láta þá svo dýrt, sem ágyrndin bíður, nær dárinn sparar eðli fyrir að gefa, til þess að floðva gyrndina um stundar sakir, en sveltur síðan; þetta er að selja einum synd sína, sem er hinn verstí kaupmannskapur; þetta er ein Andskotans svipa, af mörgum streingjum, mörgum syndum fléttud, því fyrst kaupir hann þessháttar vöru til að leggja tálbeitu fyrir hinn heimsta, síðan flettir hann fé sínu, og eptirá hendir að honum, en þrífir sjálfan sig og fjærstu sína, og það er eðli öllu betra enn Bileams ráð, hver ed lét Israels sonu glápast á Móabítanna konum, Núm. 31; allir heilvita menn, sem þetta lesa edur heyra, þeir munu nærri geta, hvar um eg tala, og er allt ofsmargt af þessu illþýði í landi voru. Þetta er nú svo talad um hann ed selur, en þótt að kaupandi og seljandi séu nærri því hið sama, þar enginn selur nema hann kaupir, og enginn kaupir nema hann selji, þá gjöra menn þó mismun hann í dagligu máli, að sá heitir seljandi, er þessir vöru til kaups, en hinn kaupandi, er að honum kaupir, og því hefir hann og noðurs að gjeta. Einhver kann á stundum að selja það hann eðli veit hvað kostar, og er þeim þá vant, sem að honum kaupir, að eðli áfælist hann sinn náunga í sinni höndlan; já, í sannleika, gefi hann minna fyrir hlutinn enn að hann verður er, þá er hann eins sekur í Guds augliti, svo sem hinn; er seldi þeim ofdýrt noðurn hlut, er ei veit hvað hann kaupir; einn nendist til að selja eigu sína fyrir húngurs sakir, edur einhvern atvinnu brest, svo hann gétur eðli beðid eptir þeirri tíð, sem hann kunni að fá lífsnæringu með öðru móti, sá hann eðli jöfnud af þeim er kaupir, þá gjörir kaupmadurinn stóra synd, og er eins sekur og hinn, er selur öðrum þort sína. Vágt er allt þvílíkt upp að telja í stuttu máli, en gjæti menn þess, er Drottinn sagði forðum; hvað þér viljið að mennirnir gjöri yður, það sama gjörði þeim einnig, Lúk. 6; svo og þess Sýrach skrifar, 27 kap.: eins og fleiguriinn klemmist á millum múrsteina, svo þreingist syndin á millum kaups og sals, fyrir því er þeim einfætt, er gjört hafa slíka höndlan að handverki, kannsté lengur enn stéimur, sumir hverjir, þeim er einfætt, segi eg, að ransaka noðud atferð sína í þessu, og ef þeir finna ránglæti hjá sér, að bæta það með sannri yðrau, en hún er aldrei af alvöru, nema menn gefi það aptur, sem rángliga var tekið, hvar um eg hafi noðud talad í nærst fyrirfarandi þrédikun, og vil það eðli hér aptur ítreka; alleina vil eg ransaka tvöennslags affakanir, sem menn plaga að gjöra sjálfum sér í þvílíkum tilfellum: ein er sú, að noðrie látaft gefa slauður af þessu rángfengna gótti, og þurfi því eðli aptur að leggja, en gjört þess, að það sem fátækum er gefið, það kallast Gudi lánad, en Gud vill eðli þjófshantur vera, það sem honum er gefið má velfengid vera, ef það á honum að líka; því er það rétt, er Sýrach skrifar, 34 kap: sá sem færir fórn af eigu hins fátæka, það er svo sem hann slátri syninum í augn þóðursins; braud hins þurftuga er l.f. hins fátæka, sá ed svikur hann, sá er blóðgíngur.

Olympías móðir hins stóra Alexandrí, hún helgadi afgubi sínum það sværd, er maður hennar Philippus konungur var drepinn með; Alexander Phereus gjörði híd sama við lensuna, með hverri hann vo födur bróður sinn Polyphronem, og somu atferð hafði kensarinn Antonius Caracalla, er hann liflet bróður sinn Gétam; allir menn kalla þetta illa gjört, en ekki mun vera svo stór munur á þessum óðáða verkum í Guds augliti, og þínu, að svíftja náúngans braud út af hans munni í kaupum og solum, en látaft gefa Gudi þar af aptur, edur hans vesfelingum, svo mikid sem þeim sjálfum líkar; það gengur nærst því, að kasta blóðs verðinu inn í fyrkjuna með Júða; en þó vil eg segja það sem eg hefi áður sagt, að ef maður fær ekki aptur skilad þeim sama, er noður hefir órétt tilgjört, þá er ekki annad ráð enn að gefa svo mikid fátækum, sem einn meinar sig, eptir smásmuglegt rannsak samvittsku sinnar, að hafa með órétti tekid; dyljist og enginn við það að syndin verður ekki tilgefín, nema aptur sé goldid híd rángfengna, því svo segir Drottinn fyrir munn Ezechielis, 33 kap: ef hinn ógudligi gefur pantinn aptur, og lætur ránið af hendi, og gengur eptir líffins bobordi, og gjörir ekkert óréttvíst, þá skal hann lifa og ekki deyja; með þessum skilmálum hefir Gud syndaranum vægðinni heitid, en annars ekki; hér um hefir Augústínus lærifadir vel talad í einum stað: ef að annars sé (af hverju syndin kemur) kann aptur að gjaldast, en verður þó ekki goldid, þá er það ekki sönn ydran, heldur læti hennar; syndin verður ekki fyrirgefín, ef ei er aptur fært það burt var tekid. Önnur er þeirra afbótum er segja, að ei megi þeir apturláta, það þeir með raungu tekid hafa, sökum óvirdingar þeirrar, er af því fylgir, og að sjárlurir séu minna verdir enn gott mannord; en þessi er og svo nærsta ógyld. Fyrst er það, að slikt verður aldrei af noðrum ærligum né gudþræddum manni misvyrðt, en dóm þinna óráðvendu má fá að litlu hafa, sem atlar sér Guds barn að verða, hann má segja með Páli: það er mér fyrir minnstu, að eg af yður dæmdur verði, edur af mannlígu degi, Drottinn er sá sem dæmir mig, 1 Cor. 4. Þar að auki, eru svo margir veigir til að bæta þeim er rángindin líðid hafa, svo ei verði það þeyrum kinnugt; og hvernig sem þessu er varid, þá er betra að missa virdingu sína hér í tímanum, heldur enn enlífliga. Þegar Drottinn rak út selsjendur og kaupendur úr musterinu í fyrra sinni, Jóh. 2, þá gjörði hann svipur af streingjum, er hann brúfadi til þessa vandlætis; hann vantar enn nú ekki svipur til að reka út þá, er með soðdan þætti kaupa og selja í hans fyrkju meðal vor; þar er svipa logmálsins er segir: þú skalt ekki stela, á henni er einn hnútur ridinn með þessum þætti, boðadur sé sá ed ekki heldur allt það í logmálinu ritad stendur, Deut. 27; þar er ein svipa jafnvel í evangélíu, er slar með þessu þoggi: gjörid ydran, því Guds ríki er nálægt, hveit það tré sem ekki ber góðan ávæxt, skal uppþoggvæst og í eld kastaft, Matth. 3; þar er þín skarpa svipa hans hegníngar, sem er tilbúin þeim ed erja á hrygg hins vesla og naudstadda, og eta ránglætisins braud í hans sveita. Eg segi enn þá aptur, Drottinn rak út úr musterinu þá er seldu og keiptu, það var stundligt vandlæti, margur af þeim sömu mun síðan hafa á hann trúad sér til myskunnar, en að vera útrekinn úr þeirri himnefku Jerúsalem, það er eitt straff öllu þýngra, það er eyllf smán, og óbátanlígur skabi, frá hverjum öfs og alla kristna menn vardveiti hinn góði Gud fyrir Sonarins forþénuftu, og gefi öfs svo að rækja þetta jarduæfka, að véc

eddi aftrækjum það himnefka, heldur stundum eptir þínu góða blutskiptinu, sem enginn má af oss taka; þess gefi oss njótandi að verða þinn mynstunfami Gud, fyrir Jesum Christum, amen!

Ellesta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Lúk. 18 Kap.

A þeim dögum; Jesús sagði til nokkra þeirra sem trenstu uppá sjálfa sig, líka sem mundu þeir réttlátir vera og forsmáðu aðra, þessa eptirlíking: tveir menn gengu upp í musterid að bidjast fyrir, einn var Phariseus, en annar tollheimtumadur. Pharisearinn stóð og badst nú þannin fyrir með sjálfum sér: Gud! eg þakka þér, það eg em eigi svo sem aðrir menn, ræningjar, óréttvísir, hordóms menn, eda svo sem þessi tollheimtumadur; eg fasta tvisvar í viku, og eg gef tiundir af öllu því eg á. Og tollheimtumadurinn stóð langt í burtu frá, og vildi ekki upplýpta sinum augum til himins, heldur barda hann sér á brjóst, og sagði: Gud! vertu mér syndugum líknsamur. Sannlíga, segi eg yður: þessi for réttlátur framar hinum í sitt hús. Þviad hvör sá senn sig sjálfann upphefur, hann skal nidurlægjast, og hvör sem sig sjálfan nidurlægir, hann mun upphafinn verða.

E r o r d i u m.

Enginn hlutur er svo vidurstyggelegur í Guds augliti, svo sem dramblát hjarta, og enginn svo þægur þönum, svo sem audmjúkur andi. Dramblátum þratt hann af stóli, en uppbáf lítiláta, segir Guds móðir í lofsvæðinu, Lúk. 1; Gudi alleina tilheyrir tignin, hann hefir sinn stól á himnum settann, en jörðin er hans fótstær, þar situr hann uppi, og sér á það lóga, Jehóva er hans heiti, og sína dird vill hann engum gefa, Esa. 42; alle hvað vörðugligt er, hvað gott er, hvað ágjætt er, hvað þrúðiligt er, hvað heilagt er, það kímur alle frá þönum; en vilji nokkur tileinka sjálfum sér nokkud af þessu, svo sem sjálfum sér, það er, sem vildi hann ræna Gud sínu, það er rétt að stela helgum dómum, og það er afgudabyrtan, því valla veit eg hvert það er meiri synd í Guds augliti, að falla fram fyrir tréftobbanum, heldur enn að gjöra sjálfann sig að Gudi, og segja með Þharao: hvör er Jehóva, það eg skuli éttast hann? Exod. 5, edur með þínum blindu Júdum: Gudi steitum vér ekki, og hvað vildi oss konungurinn gjöra? Mennt halda sumir, að það hafi verid svöirðing forefðslunnar, sem Drottinn talar um. Matth. 24, að bláti hins Mámverfka kefsara hafi sett verid inn í Jerúsalems musteri, en það er svöirðing forefðslunnar rétt kóllud, þegar madurinn setur sitt egid bláti inn í Guds kyrkju, sem átti að vera hans hjarta, eins og Þhariseus þessi, svodan manni er glötunin búin, nema hann audmjóti sig bráðliga undir völduga Guds hönd, því Gud móstendur dramblátum, og þarf sá ekki að vanta sér annars verra, sem hefir konung himnanna fyrir óvin. Drottinn taladi eptirlíkingu þessa, segir Lúkas, til nokkurra þeirra, er trenstu á sjálfa sig en forsmáðu aðra; svo sem ekkert er vidurstyggeilgra í Guds augliti enn hósmódurinn, svo er þönum valla nokkurt þægra enn audmjúkur andi, það sþna oss dæmi Ephraíms, dæmi Manassís, og ekki síðst Davíds konungs allvída í hans Psalma bók; eg játadi Drottini synd mína, og þú fyrirgefistu mér það, segir hann, Ps. 32; og enn aptur: Drottinn varðveitir lílmagnana, eg audmjóti mig, og þú varð eg frelsadur: og það sþnit

oss dæmi tollheimtumannsins, hvern lausnarinn sýnist frammsetja hér í eptirlíkingunni, öllum forðgibnum afbrotamönnum til huggunar. Viljum vér því vennt af gudspjallinu hugleida: 1) einn stynhelgann bræsnara; 2) einn ydrandi syndara. Sýrft oss hér til, Drottinn minn! í Jesú nafni, amen!

Utleggningin.

Inngangur til þessa máls hjá gudspjallamanninum, er þannveg: en hann taladi til nokkurra, er trenstu uppá sjálfa sig, að þeir væru réttlátir, en forsmáðu aðra, þessa eptirlíking; án alls efa eru hér með Þharísei meintir, þar fyrir setur Drottinn einn Þharíseum í eptirlíkingunni, svo sem dæmi eins sjálfsbyrgings, er ei þyrfti mikid af Gudi að þuggja; þess vegna eru þeir í grein þessari með sínum egin lit asmaladur; þeir vilbu vera frásildir æðrum mönnum, það sýnir þeirra nafn, Þharíseus, það merkir aðgreindann eður frásildinn; í mörgu var þetta folgid, sem ekki er nauðsynligt hér upp að telja, en þó var það helsta, að þeir þóttust æðrum heilagri, það dylur ekki þessi þeirra bróður, er hann segir: eg þakka þér, Gud! að eg em ekki eins og aðrir menn, því kolludu þeir almugan jafdarinnar fólk, enn sjálfir þóttust þeir himneskir vera, og borgarmenn heilagra, svo sem Páulus nefnir kristna menn; eður hvað var það þeir sögðu í ráðinu forðum, þegar Nicodemus vildi hafa mælt Jfrelsaranum líds yrði? Jóh. 7: trúir nokkur af höfðingjunum á hann, eður af Þharíseis? en þetta fólk, sem ekki veit lögmalid, það er bolvad. Þeir vilbu ekki samneiti eiga með tollheimtumönnum og syndurum, því læstudu þeir Jfrelsarann, að hann gjörði svo, Matth. 9, já, þeir meintu að þeir saurgudust, er snertu þá; svo sagði þarfnarinn Símon forðum, þegar hin bersynduga sat grátandi við fætur Drottins, Lúk. 7: ef þessi væri spámadur, þá mundi hann vita hver og hvílkur að þessi væri, er hann snertir, því hún er syndug. Um þvílíka drambsemi, þvílíka stynhelgi talar Esaiás undir svodban manna persónu, 65 kap: kom ekki nærri mér, og snert mig ekki, því eg em þér heilagri. Ó, minn Jesú! er ekki þetta að gjöra sig Gudi líkann, nærri hverjum eðert saurugt má koma; ekki brenntir þú svo, Drottinn minn! þegar þú áttst og dractst með tollheimtumönnum og syndugum í húsi Matthei, Matth. 9, þegar þú gjördir hann jafnvel að þínum lærifveini, þegar þú mæltist að fyrtrabragði til dagverdar af Zacheo, þegar allir tollheimtumenn og bersyndugir flyktust að þér, til að heyra þig, og þú máttir líða brífl Þharíseanna þar fyrir, Lúk. 15; þú varst Guds mynd, sem er einn fortarandi eldur, Deut. 4, þó þélfstu það ei fyrir ráð, að þú Gudi jafn varst, heldur lítilættadur sjálfann þig, tókst á þig bræls mynd, vordinn mönnum líkur, Philipp. 2. Tveir menn gengu upp í musterid að jidjast fyrir, einn var Þharíseus, en annar tollheimtumadur. Vér viljum fyrst hugleida Þharísearans bæn, af því hann þóttist vera madurinn meiri, og hvað hann taldi sér til yldis fyrir Gudi; hann stóð út af fyrir sig; þess var og öll von, að hann mundi vilja æðrum frásneiddur vera í þessu, sem öllu æðru; hvernig badst hann þá fyrir? eg þakka þér, Gud! að eg em ekki eins og aðrir menn; hvílkur var hann þá? að vísu betri mörðum æðrum í útvortis líferniss háttum, en þid innra mörðum verri í Guds augliti; það anna eg með orðum Jfrelsarans, er hann sagði, Matth. 21: tollheimtumenn og skjæfur nunu fyrr innganga í Guds ríki enn þér, því Jóhannes kom til yðar með veg réttlátisins,

og þér trúðud þennum eðli, en tollheimtumenn og stjækjur trúðu þennum. Þetta er dagfanna; því tollheimtumennum sagði Jóhannes, Lúf. 3, er þeir komu til hans skírnar: takid eðfert frammar enn það sem boðid er; en við Þhariseos sagði hann: þér neðrutyn! hver þesir sýnt yður að umstíða tilkømandi reidi? fyrir því, gjörð verðuga ávextu yðraninni, Matth. 3; en það gjörðu fæstir af þeim, svo var hugþóttinn ríkur í geði þeirra. Hvað er nú frammar? hann segist eðli vera eins og ræningjar; eðli talar Frelsarinn um einn heldur enn annann í þessu máli, heldur er einn settur til dæmis fyrir marga, svo sem í hverri annari eptirlíkingu; munu því allir hafa átt óskilid mál af þessum flokki. En hvað er það þá, sem Frelsarinn segir, Matth. 23: að þeir útsjúgi hús eðna og fæðurlausra, undir hylmíngu lángra bæna? er það eðli hið versta ráni? hvað er það hann aptur segir: að hið innra hjá þeim sé allt fullt af ráni og óþófi? verða má að sumir af þeim hafi ei verid svo mjög sefir í þessu, en fáir af þeim munu hafa styrkt við að segja naðstøddum foreldrum, það er forban, eður gáfa sem eg kynni að hjálpa þér með, Mark. 7, eins og að þennum, sem engum vill segja til ef hann húngrar, hafi þegari verid gáfa þeirra, heldur enn hlýdni hans boðorðs, að þeindra fæður og móður. Hann segist eðli vera eins og óréttvísir, það kann að vera; en hversu réttvísir voru þeir, þá er þeir forðæmdu Guds son allir, afstífuð hertoga dýrðarinnar, þegar þeir gríttu Stephánnum í hel, Act. 7, og völdu Pál hafa af dögum ráðid. Eðli segist hann vera eins og hørðomsnenn; verða má að hann hafi í verknadinum saklaus verid; en mun hann aldrei hafa litid eina komu til grynast þana? Matth. 5; eður hvað var það, að þeir stömmuðust sín, og gengu í burtu, þegar Drottinn afstífti hørðonuna í musterinu, og sagði við þá: hver yðar sem er án syndar, hann fasti fyrstur steini á þana, Jóh. 8. Þessi oflátúngur sagdist eðli vera svo sem tollheimtumadur þessi, það er satt, því miklu var hann verri að dómi sjálfs Guds Sonar, sem síðar mun sagt verða. Tollheimtumenn voru haldnir hið versta fólk meðal Gyðinga, og eðli munu þeir ráðvandanir verid hafa, því Drottinn tekur þá saman við þeindinga, en aldrei var þeim um það kèmt, að þeir færu í kring land og sjó, og gjörðu einn að Gyðingi, en síðan að helvítis barni, ei heldur að þeir bönnuðu mænnum inn í himnaríki, Matth. 23; nú þótt að allt það þesdi satt verid, sem Þhariseus þessi taldi til gíldis sér, þá var þó einn losturinn, sem spílti öllum kostunum, það var drambsemin og sjálfhælnin í Guds augliti, svo hafði hún blindað þenna vísa mann, að hún hafði gjört hann að óvita, og líkann smábörnunum, hver eð plaga að rísa það í sundur, er þeim vænt um þýkir; því viljum vér nú stöða í hverju þennum áfátt verid hafi; hann þóttist vera lögspakur, trenstandi því að hann væri leiddogi blindra, og ljós þeim sem í myrkrunum eru, tóptanaemadur fáfróðra, lærimeistari þeimstra, hafandi form skynseminnar og sanuleikans í lögmalinu, og kèndi svo öðrum, en sjálfum sér kèndi hann eðli, því hann vantaði það sem mest á Reid í undirbúningi réttlætíngarinnar, sem var að þeckja Gud og sjálfann sig; eðli þeckti hann Gud, því ousært er, að hann atlab þesir, að hann mundi ánægður vera með þína útvortis helgi, fóstur og tíunda gjörðir; en það þeckti hann eðli, að Gud ransakar hjartad, Ps. 7, eðli heldur það hann þesir allt undir óhlóninni innilúkt (það er undir þeckíngu syndarinnar) svo að hann myskunadi öllum, Róm. 11; og að hann

finnur jafnvel brest hjá englum sínum, Jóh. 4; sjálfann sig þekti hann ekki, því jafnvel þótt hann væri fróður í ritningunni, þá hafði hann gleymt þessum orðskvið Salómonis, er ritadur stendur í 21 kaþítula: mannum þykja sínir vegir réttir, en Drottinn vegur hjartad; edur þess ed Davíð segir: að fyrir Guði sé enginn manna réttlátur, allir féu þeir affallnir, þar sé enginn sá sem gott gjörir, og ekki einn, Róm. 2. Mun þessi hræsnari hafa þóðst vera undanskilinn þessum Davíðs dómi? hann var frískilinn öðrum mönnum til að afa sig í lögmálsins skilningi, og þess útskríngu, en mjög svo varð honum á í þvi, að hann hljóp yfir þessar greinir, og aþrar miklu fleiri í gl. testamentisins bókum, er sakkella allan heimin fyrir Guði, Róm. 3, og þar að auki forsmáði hann, já, hann forðæmði sinn náunga; edur svo sem þessi tollheimtu maður, segir hræsnarinn: herra Guð! hvað mundi hinn gamli Páll hafa sagt, hefði hann þetta heyrt, mundi hann ekki hafa brotist út með þessum orðum, Róm. 2: meinar þú, ó, maður! er dæmir þá, er þvillst gjöra og gjörir það þó, að þú munir Guðs dóm umflýja, í því þú annann dæmir, þá forðæmir þú sjálfann þig, hver ert þú sem annarligann þjón dæmir, hann stendur og fellur sínum herra? Eg fasta tvísvör í vífu, segir Þharíseus þessi; ekki hafði Guð boðid það að sonnu; einn föstudag hafði Guð boðid á ári í lögmálinu, það var hinn tíundi dagur hins sjöunda mánaðar, þó kunna menn ekki að neita þvi, að þetta var vel gjört, hefði það framkomid af trúnni, því fastan er Guði hjær, og má mikid hjá honum; því sagði Frelsarinn: þetta djöfla kyn verður ekki útreið, nema með föstu og bænahaldi, og hjá Zacharíam, 8 kap., er getid um föstu á hinum fjórða, á hinum fimta, sjöunda og tíunda mánuði, sem Drottinn spáir að skuli umbrenstast í glæðvæðar hátíðir, en þó býður hann þar jafnframt, að þeir skuli sanneitkann og fridinn elsta; því segir hann hjá Esalam, 58 kap., hver að sé sú fastan, sem hann úrvelur, sem er, að menn úthluti hinum hungrada brandi skiu og leiði hina fátæku, sem útreknir eru, í hús sitt, að menn klæði hinn nakta, þá menn sjá hann, og byrgi sig ekki fyrir holdi sínu; en hvert að Þharísei edur þeirra líkar hafa gjætt þessa, það sýnir vitnisburður Chrísti, er hann segir, að þeir útsjúgi hús eðna og föðurlausra, Matth. 23. Hann segir: eg geið tíundir af öllu því eg á; ekki hafði Drottinn hieldur þetta boðid í lögmálinu; hann baub að gjalda tíundir af korni, víni og viðsmjóri, af nautum, sauðum, og eplum, Deut. 12, en ekki af öðru því ed öf í aldingordum; þetta var þó í sjálfu sér vel gjört, að þeir tíundudu allt hvað þeir áttu, hefðu þeir ekki viljab reikna til skuldar hjá Guði þarfyrir; en þegar fara á betur enn vel, þá fer verr enn illa, segir máltækid, því segir Frelsarinn, Matth. 23: vei yður skriptlærdum og Þharíseis, þér hræsnarar, sem tíundid mintu, anís og kúmen, en undanfellið það sem þingra er í lögmálinu, trúna, dóminn og myskunsemina, þetta byrjar að gjöra, en hitt ekki eptir að stílla; vakti þeir sig, hvorra guðhræðsla að er alleina þar í fölgini, að gánga í fyrkju, að tala margt um Guð og hans orð, og krístilligar dngdir, en undir styni þessu fremja þeir á móti samvirkunni og yðrunarlaust marga þá hluti, sem Guð bannad hefir. En lærum nú af þessum sjálfbyrging, krístinir menn! að þegar vör gjorum vort yðrunar verk, þá berum ofs ekki saman við aðra, sem ofs verri þykja, eptir vorum dómi, því hver

einn mun sína byrði bera, segir postulinn; munu nokkur annars glæpir þvo mína af, edur ránglæti hans réttlæta mig, þótt eg eddi væri svo mörgum lítum hláðinn? fjærri sé því, og allra síðst ef eg forsmáði hann hjá mér, því máttugur er Gud að reisa hann; það er eins og að skóða sig í óþreinum speigli, að vilja sjá mynd sinna athafna í annara gjörðum, Guds ord og hans lögmál eru sú skuggsjá, er vér eigum að skóða ofs í, það er ljós á vorum vegum, og lampi fóta vorra. Þessi er og að gjæta, börn mín! að ef þessi maður var fordæmdur vegna þess, að hann hrósaði sér af góðverkum sínum, hvað mun þá um hina verða, sem hrósa sér af klækjunum, og þykir vænt um þá; ef hinn réttlæti verður naumast sálshólpinn, hvar mun þá þinn ógudligi og syndarinn byrtast, segir Petur, 1 Pet. 4. Þar eru eddi margir, sem gæta stætt sig af miklum föstum og bindindi, þinir eru fleiri, sem gleðja sig í ofáti og ofdryckju sinni, edur að minnsta kosti þykir það lítil synd vera, jafnvel þótt Pálus segi, að þeir ed slíkt aðhafast erfi eddi Guds ríki, 1 Cor. 6. Edði ætla eg menn þurfi að hrósa sér mjög af tíundargjörðum í landi voru, lángtum heldur er það færru sumum mönnum, að svífa Gud og hans volada, og konúnginn, svo vel sem Guds og hans þénara, með rángri tíund, og þykist fá góðu bættur, sem hvað mestu gétur undanförð, jafnvel þótt valla sé meiri bolvan við nokkra synd lögð í Guds lögmáli, enn við þessa. Eg vil ei fá mér til orða hvað margur dæti að hrósa sér af því, að hann hafi féflett annann, edur unnid sigur á honum með raungum dómi, lagaflækjum, og folskum réttargáangi, þvílíkir snápar eru fleiri enn telja meg, um hverja David sýnist talad hafa, er hann segir, Ps. 52: hvað stærir þú þig af illsku þinni, sem megtugur ert í ránglætinu. Ei vil eg heldur margt tala um þá gárunga, er stæra sig af lauslæti sínu, það er, hrósa synd sinni eins og Södoma, Esa. 3, og jafnvel ljúga á sig skommunum til að vanvirða aðra, hafi Þharíseinn gjört öll sín góðverk ógylb með hrósinu, þá viti þessir gudlausu menn, að þeirra fordæming er víð, nema þeir ydríft af hjarta og að ydranin verði þeim svo beift, sem áður var þeim syndin skémtilig. Þykist nú nokkur vera sekur í þessu, og vill það ofgjört hafa, hann læri sannann veg ydranarinnar af tollheimtumanninum, og gáangi hann, ef hann vill hólpinn verða; og vil eg svo nokkur þar um tala í þinni síðari greiniinni.

Þessi tollheimtumadur gæð í musterið, svo sem textinn vottar, eddi fyrir síðasakir, eddi til að láta skóða sig edur skóða aðra, né að sýna þar forðild sína í klæðaburði, svo sem kannsté nokkrir gjöra meðal vor; eddi er það alltid Gudi edur helginni til virðingar gjört, að menn búa sig hvað mest í skætt á þeim dögum, edur til að minna ofs á það, að vér eigum að klæðast einum nýum manni. Hvert var hans eyrindi þá? til að bidjast fyrir, segir Textinn, eddi eins og Þharíseinn, til að hrósa sér í bæninni, það sýna ofs ord hans og atvik, sem hær uppreiðud standa; hann hefir aðgjætt lögmálsstöblurnar, sem hængu í musterinu, og yfirvegad þær æðruvísi enn skrifslærdir og Þharísei, sem hængu í bókskafnum, og lögdu hann út eptir eginn þótta sínum, þarfyrir ónittu þeir lögmálid fyrir setninga sína, svo sem Drottinn segir; Spámennirnir voru lesnir hvern sakbætsdag í musterinu, svo sem Pálus vottar, er hann flutti Guds eyrendi til þeirra í Antíochja, Act. 13; þar hefir hann mátt hepra útféringu lögmálsins að miklu leiri, og er hann þar af

berliga sæð hefir, að Guð forðamir okkur, rángindi, undirferli, rángsleitni, gripdeildir, hardhugi og myrkunarlengi, og hann vissi sig í öllu þessu sekann, þá hefir honum ofbodid stærð syndanna, og Guðs heyrar reidi, já, honum hefir ógnad hvað mærg volud sál að mundi hrópa í himininn yfir sér, og óttast að þeirra hróp mundi inngengid vera í eyru Drottins Zebaoth, þessi þunga byrði hefir á hans hjarta legid, sem er brunnur allrar illsku og ógudlegs athæfis, Matth. 15; því ber hann sér á brjóst, svo sem vilði hann það straffað hafa, sem mest hafði tilunnid, og mest klagadi sína egin vondsku, með slegum og biti samviskunnar; illa var varid þessum vesalungi í sjálfum sér, en Guð gjæfi að vér sem betri þykjunst, að vér, segi eg, gengjum með sama hjartalagi í Guðs hús, og sætum undir hans orða heyrn eins og hann, þá mundum vér ekki svo kaldir vera í voru ydrunar verki, svo sem berliga má sjá að margur er. Hann stóð langt frá, segir textinn, án esa þess vegna, að hann hefir reiknad sig verri enn aðra menn, og óverbugann að koma nærri þessum heilaga Pharisæ, hann hefir stólfid af kólða við Guðs reidi, er hann hugleiddi sinn óverbugleik, og hans lögmáls straungu hótanir, ekki síður enn Ísrael þegar að dundaði í Hóreb, nær hið sama lögmál var útgéfið, Exóð. 19. Hvað gjöra þeir þá, sem jafnvel í Guðs húsi léppast eptir hinum fremstu sætum, og útvelja sér þau, en þótt ei ríði svo mjög á þessu útvortis háttalagi, þá gjætum þess, að í kyrkjunni byrtunst allir vér fyrir Guðs augliði, þar er sá mestur maðurinn, sem minnstur er í sínum þanka, sá er bezt búinn, sem sundurrífur hjarta sitt með tollheimtumanninum; enginn er svo heilagur, að ekki skilji hans syndir milli Guðs og hans, ef hann vill þar tilreikna; og hverju egum vér þá að audmykja oss undir völduga Guðs hönd, nær vér inngaungum í hans helgidóm, til að fridmalast við hans guddómligu hátign, fyrir hverri öll veröldin leikur á reidistjálf? en vér erum dúpt og afsta, og hvað meira er, allir svo sem hinn óþreini, og jafnvel réttláti vort svo sem nidlags fat, svo að allt holdid er sjúkt, allt höfundid veikt, frá hvirfli og alle til ilja, er þar ekki nema sár, kaun, benjar og þroti og þessa vora sjúkdóma hefir Guðs Sonur borid, þessum orkumslum hefir hann á sig hlaðid, svo að vér fyrir hans benjar heilbrygdir yrdum, Ef. 53; en vér höfum látid oss það lítid til hjarta gánga; ekki hafa þeir naglarnir er í gegnum gröfu hans hendur og fatur, ekki hafa þeir enn nú til fulls krossfest hinn gamla Adam í oss, og ekki sú lensan, er opnadi hans síðu, við hjarta vort svo mjög snortid, að vér höfum látid portin víðopin fyrir konungi dýrðarinnar, þegar sá drottinn hefir vitjad síns mustersis, miklu heldur hefir opeliga við því legid, að vér mundum hertoga dýrðarinnar að nýu krossfesta. Æ, minn Guð! æ, minn Frelsi! hver af oss er þá svo heilagur, svo fullnógur sjálfum sér, að ei' stýlði hann berja sér á brjóst með tollheimtumanni þessum, og segja: Guð vertu mér syndugum líknsamur, og með hinum tapada syni: fatir! eg þefi syndgast í himininn og fyrir þér? nú, þótt að vesalungur þessi væri svo lítt staddur, þá orvantir hann ekki, ei gripur hann til kníffsins, eins og Sál til sverðsins, ekki til snorunnar með Jüda, og ekki ofbjóða þennum svo mjög syndirnar, að hann orvanti sér Guðs myrkunar; að vssu stammabíft hann sín að líta augum sínum til himins, því hann hafði floggt þann svo mótþróafliga, sem í himninum býr, en þó rædur

hann þad af, að leita líknar hjá þónum, af hvers gjæfðu að öll jorðinn full er, og meinar sig vesalann orm eðfi fráðilinn vera eins og Þharifeinn öðrum mönnum. Gjør þið sama, barn mitt! nær þér með David ofbjóða synðir þínar, svo þú hefir eðfi frið í beinum þínum fyrir þeim, þá vit þó þad og trenst þvi, að synðin kann aldrei að vera svo stór í illskinni, að Guð sé ei meiri í gjæfðunni, þad vottar Jóhannes, er hann segir, 1 Jóh. 3: ef vort hjarta forðamir ofs, þá er þó Guð meiri hjarta voru, og Pálus hefir ofs eptirlátid eina bírmæta huggun, bírmætari enn veröldin er, þar hann segir, Róm. 5: hvar sem að synðin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin miklu framar; Kristur er forlíkun fyrir allar veraldarinnar synðir, þvi mun hann eðfi og svo vera fyrir þínar, nema þú sétt fyrir utan veröldina? í honum hefir faðirinn alleina velþóðnan. Ef Pálus þorði að segja við Þhilomonem um Dnesímum: hafi hann þér nokurn flada gjort, eður sé þér skýldugur, þá reikna mér þad til; eg Páll hefi skrifad þad með minni hendi, eg skal betala; hvað miklu meiri rétt hefir Guðs Sonur til að tala þannig ofs til fríðar við sinn himneska föður, já, við sjálfann sig, að þónum skuli tilreiknast sá skaðinn, sem vér höfum gjort, sú skulðin, er vér lúka áttum; þú minn herra! þú hefir neglt þá handskriftina á krossinn, sem móti ofs var, Eól. 2; hver vill þá áflaga Guðs útvalda, þú ert sá sem dáinn er, Róm. 8, þú hefir eina kvittan gefið í umbodi allrar guððómsins þrenningar, er svo hljóðar: hver sem trúir á Soninn, hann kemur eðfi til dómsins, Jóh. 3; já, sendt ofs eitt aflát með þénara þínum Pálo, skrifad með Guðs fingri, sem er H. Andí, að engin forðamíng sé hjá þeim, sem eru í Chrístó Jesú, Róm. 8; þú hefir betalað þad þú rantir eðfi, Pl. 69, þvi skýlði þá einn ránsmaður kvíða fyrir þeim betaling, sem þú hefir lofið? þvi mun eg þá mistrenstia Guði? er hann eðfi trúfastur? kunna hans ord að fergánga, þótt himin og jorð fergánga? þónum sé dýrð og heiður um aldir, amen. Nú hafid þér heyrt af tollheimtumanninum hinn rétta veg apturhvarffins frá vonðskunni, hver sem hann gengur, sá mun með þónum réttlátur verða. Eg segi yður, að þessi fór réttlátur framar þínum í sitt hús, segir Frelsarinn í textanum: hver ord eðfi þannveg skiljast eiga, svo sem að Þharifeinn hafi að sonnu réttlátur heim aptur farid, en tollheimtumadurinn þó réttlátari, heldur var sá munur réttlátisins, að Þharifeus þessi var réttlátur í sínum þánka, og fyrir mönnum, um hvert réttlæti Drottinn segir, Matth. 5: nema yðar réttlæti yfirgnæfi meir enn hinna skrifslærðu og Þharifeanna, þá kunnið þér eðfi inn að gánga í Guðs ríki; en tollheimtumadurinn, sem játabi synðir sínar, og afneitadi sínum verðugleik, en beiddi um mysskun, hann varð réttlátur fyrir Guði, með þvi réttlæti, sem Pálus segir, að sé af trúnni, og þvi var hann framar réttlátur, að hann hafði þad réttlæti, sem fyrir Guði gylðti, en hinn fyrir mönnum. Heim aptur í sitt hús, stendur í textanum: nokkile meina að hann hafi yfirgefið tollheimtuna, þar hann fór eðfi til tollbúðarinnar, heldur heim í sitt hús; en eðfi er þad víst, að hann hafi látið sýslan sína, þess var og eðfi þers, þvi þún var réttvís í sjálfri sér, ef þad er réttvíst fyrir yfirvalbið að taka statta og tolla, svo sem þad í allann máta rétt er, þvi Pálus segir, Róm. 13: gjalbið öllum hvað þér skyldugir erud, þeim toll er tollur heyrir; þá er þad eðfi óréttvíst fyrir þénara þeirra að safna tekjunum; eðfi bannadi heldur Jóhannes þessum mönnum tollheimtuna, alleina, að

el stýldu þeir taka meir enn boðid væri, Lúk. 3; gjæti þeir þess, er stíkt starf á hendi þasa, því hvað sem þar er fram yfir, það er af hinum vonda. En hvernig sem þessu er varid, þá er það víst að kvíttun syndanna einu sinni fengin, hún er ónýt, nema syndarinn láti af illu og læri gótt að gjöra, og þér til heyrir það, að bæta það órétt var gjört, ef bæta má, þvar um eg hefi nokkud talad í tveimur nærst fyrirfarandi þröðkunum, en minnst enn nú á það þér í þröðja sinn, af því, að svo mikil ríður á þessum hlut, því sé það ekki gjört, þá er yðranin aldeilis ónýt. Það er ei nóg, að stínga á einu meini, nema hinn vondi vessi, sem í því er samandreginn, hann verði útdreginn, svo er það ei heldur nóg, að mönnum svíði einu sinni af broddi lögmálsins, nema því illa sé frá sér kastad; dregi nokkur eytur inn, þá er honum einsætt að æla því upp aptur, en engin ólífsan er svo banvæn krotppnum, svo sem rángfengur munir sálunni, því er það ómissandi, að stílja sig af með þá, ádurinn þeir sálga henni í dauðanum, þegar menn stílu þó við þá stílja, og þeir við oss hvert sem er, en enginn veit nær hann ber að dýrum, og hvað þess þú þá þess, madur! er þú þess með áhyggju og órétti sasnad. Drottinn minn! kén þú oss að hugsa það vör hljóttum að deya, lát oss ekki deya með mammóna, heldur með vorn Frelsara í hjartanu, gef oss að þasa fessjóð á himnium sasnad, frammar enn í heiminum, svo þegar þin forgengiliga tjaldbúð vors lífhama í sundurglibnar, að vör þá þessum svo fyrir oss gjört í tímanum, að þeir meðtaki oss í eyslifar tjaldbúðir, þanþeyr það, Drottinn minn og Gud minn! fyrir Jesú sáru kvöl og blessadar undir, amen!

Tólfta Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudsþjallid, Mark. 7 Kap.

Dg þá Jesús gétt í burt aptur úr landsálfum Týri og Sídonis, kom hann til sjáfarins í Galílea, í miðjar bygðir þeirra tíu stadanna. Dg þeir leiddu til hans þann mann, sem dauður og mállhaltur var, og báðu að hann legði hendur yfir hann. Dg hann velt honum affidis frá folkinu, lét sína fingur í hans eyru, hrælti út, og áhrærdi hans tungu, leit upp til himins, andvarpadi og sagði til hans: hephatha, það er, opna þig; og jafnsnart upplúft hans eyru, þá uppleistrift og etrunn fjötur hans tungu, svo að hann taladi rétt. Dg hann stípaði, að þeir segdu það elgi neinum, en því meir sem hann fyrirbaud þeim það, þess meir þá viðfrægdðu þeir það út, og þá sjálfa undradi þetta næsta mjög, segjandi: allt gjörði hann vel, þvíad daufa lætur hann heyrta, og mállausa tala.

E r o r d í u m.

Margt á við morgu, segir í fornkvæðnum orðshætti; þótt að Drottinn hafi straffad syndina eptir fallid með afskiljanligum stjórðómum, til að aga vort gjálfa held, þá þess þó þans

gjæfka lagt þá lófn með þraut þessari, að náttúran er rík af þeim blutum, sem bætt gíta m. in manna, þegar þar med er stýnsamliga hændlað, því segir Ebrach, 38 kap: að hinn bærfsti hafi framleidd læknisdóminn af jörðunni, og um læknirinu segir hann í sama kapitula: heidra þú læknaran fyrir naufpurstarinnar sakir, því Drottinn er hans höfundur, því allir læknisdómar koma af hinum hæfsta. Nú miðfellur þó þetta á stundum, því jafnvel þétt læknirinn kunnir margt og mikil að gjöra, og hans verk sé gott, þá er þó ekki heilsa né vanheilindi, líf edur dauði í hans hendi, heldur Guðs, sem er allra meina græðari, og sá Drottinn Drottinn, sem frá dauðum frelsar. En Guðs Sonur, á sínum höfðsvífar dögum, hann auglýsti það öllum heimi, að hann sannur Guð væri, með því að hann læknadi allra henda mein og fránkleifa, ekki með náttúrunnar meðlóm, því hann var náttúrunnar herra, heldur með einu orði á stundum: kona! mikil er þín trú, sagði hann við hina kanaanísku: vert hugbraust, mín dóttir! þér eru þínar sýndir fyrirgefnaðar, við hina blóðfallssúku: far þú, Sonur þinn lifir, við kóngsmanninn: verði þér eptir trú þinni, við hundrads höfðingjann: eg vil, veru þreinn, við hinn líkþróa: farid og sýnid yður kénimönnunum, við þá trú: og er þessi dæmi næfsta mörg að lesa í guðspjalls segunum. Á stundum brúfadi hann noðurstónar ceremoníur til að lækna hina súku, svo sem þér í guðspjallinu verður frá sagt, hverjar þó ekki munu forgæfins uppteiknaðar, því allt hvað skrifad er, það er skrifad öf til lærðóms, Róm. 15; heldur til að þýða þær uppá vor andlig vanheilindi, og þeirra lækníngu. En nú vil eg í þetta sinn einungis hugleida: þenna auma mann, og svo vort háttalag í andligum efnum, sem ekki erum betur á öfa komnir að því leiti, heldur enn hann, margur hvar. Send öf þína náð og aðföð til þessa eyrendis, vor Guð! fyrir Laufnarans forþénuftu, amen.

Utlæggingin.

Ög þeir leiddu til hans þann mann sem dauður og málfaltur var: þessi manneftja þesir þungliga haldinn verid. Þegar David útmálar mótgáng sinn, þá segist hann þeyra sína móftöðu menn, svo sem dauður, og svo sem einn mállénfingur ekki upp-ljúka munni sínum, Ps. 38, eins og þesdi hann valla noður tilakari koft við að jafna. Álla er þinum dauða farid í mörgum blutum; einn daufigi er nærri þri eins í veröldinni, og útlægur maður í framandi landi, hvar hann einfis mál stílur, hann þesir eðert gagn edur stémtun af því ed aðrir tala, varir þeirra sér hann bæraft að sönnu, en það má vera stór hugraun að sjá það, en þafa þess þó engin not, sem Guð þesir gjert til að viðhalda selfkap manna í heiminum, gáangi noður að þonum, þá gétur enginn huggað hann, en þó tekur það yfir, að þeir ei géta Guðs ord þeyrt til sáluþjálpár sér, því fyrir þeyrn Guðs orða kémur trúin, segir Postulinn, en án hennar er ómöguligt Guði að þóðnaft, Heb. 11; og hverfu er þonum þá illa varid fyrir manna sjónum, er þesir þrest á þessu stílníngar viti. Nú eru þeir þó með tvönnu móti er þenna stört meiga líða: sumum fellur það til, nær þeir komnir eru til vits og ára, þeir meiga þess not þafa að sönnu, er þeir numdu á meðann þeir þofdu þlustir þeilar, bæði í dagligri umgengni, og hvað mest áridur í verfi sáluþjálpár sinnar, og satt er það, að ei glöpur fyrir þeim bulðran þeimsins, þeir þafa valla að stémta sér nema við Guð sinn, ef þeir eru lundlagnir þar á, og bera sinn þarim í hljóði; og reyndar þá er þetra dauður að vera, enn að þerra margan þann óþarfa, sem taladur er í heiminum, sérdeillis stammarlig ord og stíðleigt hjál, sem kristnum sömir ekki. Aðrir eru þeir ed daufr eru bornir, því þar á eptir frógt mállénfít, þvernig kann sá að nema manna mál, sem ei gétur þeyrt á tal þeirra, og þafa menn þess dæmi noður hjá öf; það má og marka að þessi aumi maður sem hér talar um

í gudsþjallinu, hann hefir án efa heyrt einhvern tíma, því jafnvel þótt hann málfaltur væri, þá hefir hann þó nokkud talad; þessara kostur sýnir miklu þingri að vera, ein hinna í fljótu áliti, því sá sem dauður er enn hefir þó málið, hann getur sagt til þess, er hann varðar um, og lofad Gud með tungunni, hafi hann nokkud af Guds orði numið, en hinn eðli, þó er það hér aptur að segja, að engann lángr til þess sem hann þeir eðli, svo kann og ei heldur þeim að leingjast svo mjög eptir að heyra á tal manna, sem það aldrei heyrt hefir. En hvað sálarinnar efnum vidoifur, þá hygg eg að enginn kunni að fordæma þessa Guds vesálinga, já, kann vera að þeir séu miklu nær Guds ríki enn hinir, sem engann brest hafa á stílníngar vitunum, en bruka þau Sjandanum til þjónustu, og náunganum til ógagns; Gud er réttlátur; og þó undir eins mystunfamar, það er eðli líft þonum, fædur gjæfnum, að hann muni heimta reikníngrap af því pundi, er hann eðli féð einum í hendur, og hver vill efast um mátt hans eður vísbóm, hann sem gat látið Jóhannem fagna tilkomu sinni í móður lífi, Lúf. 1, mun hann og eðli gæta verfab undarlíga hluti í þessháttar mannefjum? satt er það, að án trúarinnar er ómögulígt Gudi að þóðnast, Heb. 11; en hann sem getur innplantað trúna í hjörtum smábarnanna, mun hann eðli með óranfakánligum hætti gæta tilbúid hana í þessara hjörtum? það sem eðli er af trúnni það er fýnd; en af munni smábarnanna og brjóstmýlkínganna hefir hann sér lofid tilreíðt, því mun hann og eðli gæta opnað stílníng þessara fteþna síuna, svo þær þeðli hann til mystunarfér? er nokkurt orð fyrir þonum ómáttugt? Lúf. 1, kann hann eðli alla hluti frammar að gjöra, en vér kunnum að hugfa eður mæla? eg vil hér um segja, það sem Krístur sagði við læríseínana, er þeir sögðu: hver mun þá hólpinn verða? það sem ómögulígt er fyrir monnum, það er mögulígt fyrir Gudi, Matth. 19. Nú sökum þess, að fyrir þínum daufa verður eðli talad, Gud verður sjálfur fyrir þonum að preðíka í hans hjarta, og er enginn flíkur, þá tala eg þetta til huggunar þeim sem ángrast þar af, að börn þeirra eður fjerustu náungar hafa flíkann brest, og efast kannsté um velferd þeirra, og þar að auki leíða sér í hug, að þetta komi fram við þá vegna fýnda sína. Til þíns fyrra þeðli eg að nokkru leíti allareíðu svarad, en þó vil eg þessu víðauka sem eptírfylgír: Gud hefir flapad afteðmi þítt í móðurlífi, Job 10, eður þíns náunga; hver hefir mannínum munnníng gefíð? hvor hefir gjört þínn mállausa eður daufa? eður þínn fíáanda, eður blínða? hefi eg það eðli sjálfur gjört? segír Drottínn við Mósen, Exóð. 4; og fyrst hann hefir þetta flálfur gjört, mun þá eðli hann, sem víll að allír menn verði sáluhólpnír, mun hann eðli flá þeim farborða til himnaríkis, sem eðli hafa fluld í því, að þeir gæta eðli Guds orð þeyrt? hann sem gjerði allt vel, því daufa lét hann þeyra og mállausa tala, á dagum íðsvíftar sinnar, mun þonum vera apturfaríð síðan hann fester er til Kraptaríns hægríaríðar, hann er uppfarínn í þeðírnar, og hefir monnum gáfur gefíð, Eph. 4, mun hann eðli gefíð gæta barni þínu þeyrn og mál, nema að hann gjæfi sálu þess þeyrn, og gjerði það vel talandi fyrir sjálfum sér, með því móti sem eðli flílur þú, eða nokkur annar? þarn þítt er í flírnnínni íntekíð í Guds fátmmála; hver sem trúír og verður flírdur, hann flál hólpinn verða, segír Krístur; hér flendur: hver sem trúír, en eðli hvor sem þeyrír og talar; mun hann þá kalla afbrugðíð fátmmálanum fyrir þessa orfak, er vesálingínn sjálfur

gjörði, og getur þó trúna í honum verkad? Gud láti oss aldrei meir afbregða, sem mál og heyrn höfum. Seg því með David: eg vil þegja og munni mínum eðli uppljúka, af því þú gjörðir það, og hallt barn þitt að vera einn lim á Christi lífhama, musteri þ. Unda, og erfingja himnaríkis, ef eðert annað í vegi stendur, enn þessi brestur, sem Skaparinn alleina og enginn annar læknad getur. En hvað því viðvíkur, að margur freistast af, að vanheilindi barnanna orsakist af syndum foreldranna, þá verður því að sonni eðli neitad, að allt móslati er verblaun syndarinnar, svo sem dauðinn er, svo er og allur sá her, sem undir hann þjónar, en það heitir eðli svo straff, svo sem reynsla hjá Guds börnum, hverri Jakob postuli stípar oss að taka segins hendi, Jak. 1; því orsakast þetta eðli af því, að foreldrar þessarar vesalunga féu verri í Guds augliti enn aðrir menn; þar fyrir svaradi Endurlausnarinn forðum læriseiminum, er þeir fréttu hann að, hvert þessi þessi syndgad edur hans fadir: hverki syndgadi þessi né fadir hans, sagði hann, heldur svo, að Guds dýrd yrði opinber, Jóh. 9; og víðlíkt stóður í þessu; Gud setur oss þessi bæmi fyrir sjónir, oss sem hann gefið hefir heilbrigða sál í heilum lífhama, til að sýna oss hvada vald hann hafi yfir manneskjunn, til þess, að það sé og losa sig þar fyrir, að oss og vorum börnum og náungum er betur varid í lífhamans háttalagi, til að minna oss þar á, að ei brúkum vér skilningu vora til þeirra hluta, sem Gudi til stýgðar eru, miklu heldur til vegfemdar honum, og náunganum til þarfa. En Gud náði, að út af þessu ber næsta mjög á stundum, og það er nú hin andliga deyfa, sem miklu hættari, miklu skadsamligri, og þó miklu almennari, enn sú sem á lífhamanum er, yfir hverri að David klagar, er hann segir, Ps. 58: að þeir tilþyrgi enru sín, eins og hoggormurinn fyrir raustu særinga mannsins; margfalt er þetta heyrnarleysi, og í mörgu fölgid, en rótin til alls er það, að menn dauðheyraft við Guds orði, svo það fær eðli rúm í þeim, heldur enn tal Christi í Þhariseis. Allir menn lasta þá fyrir þetta, sem vert er; en þótt að enginn maður talad hafi, edur en nú tali svo sem hann, jafnvel að vitni þeirra, sem voru útsendarar hans fíandmanna, þá eru það þó Guds orð, er hans þénarar tala í hans umbodi, nær þeir byggja mál sitt á orðum hans spámana, og postula, yfir hvetta grundvöll að hans kristni er bygd, því svo segir Drottinn við Jeremíam, 1 kap: eg hefi lagt mín orð í þinn munn, og við Esajam, 59 kap: minn andi sem í þér er, og mín orð, er eg hefi sett í þinn munn, þau stulu eðli úr þínum munni vífja. Nú þótt að eðli sé andans gáfa svo rík hjá oss, sem hún rar hjá spámanninum og postulumum, þá eru það þó Guds orð, sem hans þénarar tala, nær það er af þeirra toga rétt spunnid, og þeir tala eðert án ritningarinnar; Guds orð eldist eðli, það blífur enlífliga, segir Esajas, 40 kap; því er það eins gott í munni hins vesalasta Jesú Christi þénara, nær það er hans orð, svo sem í munni Peturs, edur Páls, því vil eg hérum segja það hið sama, sem Pálus sagði við þá í Tessalónica, að þeir hafi meðtekið það Guds orð, er þeir heyrdu af honum, eðli svo sem orð mannanna, heldur svo sem það var, eins og Guds orð, 1 Tess. 2, en ef það Guds er, hvern forsmáid þér þá, þér þinir dauðu veraldar synir! nær þér það eðli þeyra viljid af hans þénara munni, né láta undirvísa yður og börnum yðar í kristi inndóminum, eðli láta straffa yðar syndir, og eðli lifa eptir því, er yður af Guds álfi

bodid verður. Hvern forsmáid þér þá, segi eg, Gud edur mennina? segir hann ekki, Lúf. 10: hver hann forsmáir yður, hann forsmáir mig, hver hann heyrir yður, hann heyrir mér? svoðdann er rétt stélsíligt heyrnarleysi. Munu þessi Frelsarans ord ná all-einasta til postulana, edur þeirra er lifðu á þeim dögum, og ekki til vor sem nú lifum? munu þau ekki þafa lofad að vera hjá oss, allt til veraldarinnar enda? Matth. 28; hvern-ig er þann þá hjá oss? með sínum S. Andá í ordinu og sacramentunum. Nú, ef menn vilja njóta nálagðar hans, því láta menn þá svo tregt við að heyra hans ord? í ordinu talar Gud við oss, við hann tálum vér í bænum vorum, en fá sem ekki vill heyra hann tálanda, hann vill hann ekki heyra bidjanda, því hver sem forsmáir mig, hann vil eg forsmá, segir hann, 1 Sam. 2; eg em gladdur af því, segir David, að til mín verður sagt: vér skulum ganga í hús Drottins, Ps. 122; þetta sagði hann, sem í ritningunni er nefndur maður eptir Guds hjarta; en margur gátungur, margur sálkéri, margur fé-púti, sem er maður eptir sínu hjarta, hann verður þeirri stundu segnastur, að hann þurfi ekki í Guds hús að ganga, edur hans ord að heyra, og þótt þeir gangi edur heyrir, þá gengur ordinu eins og sæðinu því, er Frelsarinn talar um hjá Lúkam í 8 kap., hvert eð féll utan hjá veginum, að það verður fótum troðid, og fuglar himinsins átu það, Djöfullinn tekur það í burtu úr hjörtum þeirra, svo þeir ekki trúa skuli, og verða hópnir; hvar fyrir? því þeir heyrdu ekki um að taka á sig Guds alþepni, til að mótfanda prettum And-skotans, Eph. 6. Guds ord skal til þess þafa, að varðveita Guds ord, en þeir glemmtu svoði andans, sem að er þið sama ord, að þeir kynnu að beita því fyrir sig, nær óvin-urinn að gærði gæð, til að ræna þá dirgrip þessum; óskandi væri, að ei hugsfudu þeir þið sama, er Júdear sögðu forðum við Jeremíam: vér skulum ekki heyra því orði, er þú sagðir oss í nafni Drottins, heldur skulum vér gjöra eptir sérhverju orði, er framkémur af vor-um munni, Jer. 44. Í svoðdan gylði er Drottins ord hjá sumum mönnum; munu þeir þá ekki nærsta þyðheyrdir vera? heyr mér þó um stund, barnið gott! þú ert óskértur á hlustum þínum, og en nú ert þú svo í dag; þarfyrir, í dag, í dag, ef þú heyrir röðdu hans, þá forþerð ekki hjarta þitt, Heb. 3; seg mér, þefir þú bréf frá Gudi, að hann líði þín flíunígarvit til morguns, meir enn þessi dauði og málþallti maður. Gud steypti þinni vantrúndu veröld um koll í einu; í einu drecti hann Pharaó með öllu hans líði; í einu fargaði hann Kanaanítum fyrir hönd Jósuæ; í einu augnabliki stað hann augun úr á Elímas, sem mófstóð Pálo, er hann fór með Krístinibodid, Act. 13; mun hann ei kunna að gjöra þið sama við þig, ef þú mófstendur hans þénurum og villt ei heyra þeim, nær þeir tala Guds enrindi og ekki sitt? eða hvað villtu gjöra, nema þú hafir eitthvað þér til sálargagns numid af orði Drottins, á meðan þú hafðir enrun þeil, ef hann kynni að láta þér tilfalla þvillskann þrest, eg vil það í stuttu máli segja, þú hefðir eðert til að kénna þér að þedja syndina, eðert til að fá bót þennar, og eðert til að hugga þig í þessu volæði? og fyrir því, að þú aldrei hafðir smaðað þið góða Guds ord, svo sem það er, þá gétur ekki á þér samnast málsháttur sá, að enginn viti hvað hann átt þefir fyrir enn hann misti. Einhver vill segja: eg gét lesid Guds ord, þótt ekki heyrir eg það; því er verr, að

Þeir eru svo fáir, sem lesa kunna, já, þótt sjálfir kunnt, þá hyrða sumir ekki um að kenna það börnum sínum, og er það gudlaust rættarleysi, en hvernig sem því er varid, það veitstu nema Gud taki undir eins frá þér sjónina og heyrnina, og hvar stendur þú þá, ef þú hefir forsmáð ríkdóm hans lánglundargæðs, Róm. 2, í því, að vilja ekki hans ord heyra þér til sálshjálp, og þótt Gud spari eyru þín allt fram í dandann, þá vita menn, að ekki sjá þú augun leingur, og ekki heyra þú eyrun lengur, hjartad verður þá að tala við Gud, og H. Andi að vera vor prestur í sínu musteri, en ef menn hafa styggt hann með vanrækt Guds orða, og flokkt hann með forögtun þeirra, hvar í á hann þá að lifa, ef eðert var numid sem hann kunni að lifa í, og er þetta eitt stöðligt heyrnarleysi. Margur leggur það að litlu, að ganga í Guds hús, og heldur það fyrir eintómis ceremóníu, því er verr, kannst þú sé og svo hjá allmorgum, sem þar byrtast, alleina fyrir síða satir, en gjæti með þess, að fyrir utan það, að Gud hefir skuldbirndid sig til að vera midt á millum tveggja eður þriggja, sem eru samansafnadir í hans nafni, Matth. 18, þá er það ei svo mjög víða í landi voru, að almennfingur fái Guds ord heyrt nema í kyrkjunni; ó! það miklu göðu fyririr sá maður sig, ef byrgir eyrun fyrir Guds orði, þau eru lif og andi, segir Frelsarinn, Jóh. 6, því er hann andliga dauður sem án þeirra er. Vér trúum, að fyrir trúna verði maðurinn hólpinn án verkanna, segir Pálus, en trúin er af heyrninni, en heyrnin af Guds orði, segir hann, Róm. 10; hvar vill hann lenda þá, sem er trúarlaus, nema í enlífri glörun, utan hann betri sig. Minir saudir heyra mína raust, segir Frelsarinn, Jóh. 10; en hvers munu þeir vera, sem ei vilja heyra röddu hans? munu þeir ekki settir verða með hóstrunum á vinstri hlið, og þá um síðir heyra þina stélfíligu raust alls holds dómara: farid frá mér hólvadir í enlífan eld, sem fyrirbúinn er Djöflinum, og öllum hans árum, Matth. 25; sá sem er af Gudi, hann heyrir Guds ord, segir lausnarinn, Jóh. 10, en þeir sem það ekki heyra vilja, og þó heyra kunna, af hverjum eru þeir? af södur þeirra Andstötunum, svo sem Drottinn sagði við Gyðinga forðum. Ut af þessari denfu fædist margfaldur ennadofi; það gjöra þeir eð heyra vein hins naustabba og volada, en byrgja sig þó fyrir sínu egin holdi, það er fyrir þeim, sem að eru sömu náttúru og vér, og gæfa þeim eðert, jafnvel þótt sumir hafi audlegd heims þessa? enginn hefir um aldir sitt egid hold hatad, segir Guds Andi, heldur fóstur hann það og nærir, og það er það þá, að eg skuli sjá mitt egid hold, einn Guds vesælling, minn bródir í Chrísto, að eg skuli sjá hann frjósa eður svellta í hel, þar eg hefi þó nóg, jafnvel til að kosta uppá munadi mína? Þetta er stakt heyrnarleysi. Sá sem óstunda og óréttinn lifur, hann stýr til dómarsans, og bíður um aðstod, en hann sem af Gudi og konunginum er settur til að skipa réttindum manna, hann stíngur fingrinum í bæði eyrun, og vill ei heyra kvein lögræningisins, annaðhvort fyrir leti, fyrir vináttu, fyrir hræðslu eður ágrynis sakir, svo hinn ser jafnær frá hönum; verr er hönum farid ean hinum rángláta dómara, er Frelsarinn talar um í eptirlíkingunni hjá Lúf. 18, hver þótt hann óttadist hverki Gud né menn, þá lét hann sig þó samit leida af þrábeidni eðjunnar, til að álíta mál hennar. Ein gomul kona beiddi Augustum kensara eitt sinn, að heyra mál sitt, en hann hræðst ekki tómi hafa; hún svaradi: svo legg þú af stjórna; við þessi samnyrði brá svo

þeim vísa þofðingja, að hann leit strax á mál hennar, og dæmdi það; en það væri ráð-
 lígt, að þessi varmeini, sem áður er umtalad, að þeir legðu af sér þetta starf, þar þeir
 valla eru hæfari til þess, enn afninn til þorpufláttar. Mennt nema þann lim í burtu af
 þroppnum, sem er dauður, og lífligur til að spilli aðrum, sáemra væri og þeim er svo
 þyðþeyrdir eru, sem nú þefi eg sagt, að enru þeirra væri affkorinn, heldur enu þau stædu
 þeim til vanþeids, en engum til gagns á þofðinu. Þar er enginn kændur sem hann
 kénur eð; ef þér blindir værud, þá þefub þér eð synd, en nú segid þér, vér sjáum,
 þarfyrir blifur synd yðar, sagdi lausnarinn við Þhariseos, Jóh. 9; svo væri og þinum
 betra, að hlustir þeirra byrgðar væru, heldur enn að þafa enru og þeyra eð, eins og senn-
 ur líkneffja. Margt mattri hér um fleira tala, þó læt eg þetta duga að svo stöddu; en það
 eg þefi að framan talad um þeyrnarþortian, það sama vil eg um málþeltina tala, að
 sennu er þún stór vansi líkhamans, margur óþlutovandur forsmáir þann, sem er svo máli-
 farinn, þeir hæða að honum, herma eptir þeim, og láta miklu verr optast, enn þinir sem
 þeir eptir herma: þetta þeitir að lasta Skaparann, því hann þefir mannum málid gef-
 id, og fá eð fremur þvilíft gudlensí, hann er nærsta illa talandi í hans eyrum, sem allt
 þeyrir, hann gjörir málísnilli sína þúsundsinnum argari enn breft þins málþalta; eð held-
 ur þannar tunguhafstid noðrum að gánga framm fyrir náðarstólinn, sem Gud þefir sett í
 hans blóði, hann sem eð upplaut sínum munni, heldur enn eitt lamb til sláðrunar leidd,
 hann gétur vorként þessum sínum vesálíngum, er hann sjálfur skapad þefir, gétu hann eð
 aðrum ként, gétu hann eð brúkad málid til að tala máli eðjunnar og þins sódurlausa, þá
 gétur hann þó losað Gud, hann þilur mál hans, sem aðgreindi tungurnar, og allar þefir
 gjört af einni, hann gétur bedid Gud sér til hjálpar og myðkunar, hann er nógu snjallur í
 Guds eyrum, sem bidur í anda og sannleika, Jóh. 4; eins vel ákalla þinir úngu þrasn-
 arnir Gud og svanurinn, og hverutveggju þessa sæðir hann, því stendur nú eingum þessi
 tungubrestur fyrir neinu góðu hjá honum, sem bæði þefir skapad þinn málílausu, og þinn
 veltalandi; þin er málþeltin meiri og stæðlegri, þegar menn brúka muninn til að lasta
 Gud, hans nafn, hans ord, rángfara það, og að háði þafa, til að stémma náungann,
 til að rægja hann, ljúga á hann lítum og stómmum þó saklausann, bríðla honum, leggja
 þaft á tungu sína þegar hann á að forsvara, þegar sannleikanum á vitni að bera, og fara
 þlutina til betri vegar; þetta er stéðfíligt málíensí, það er ein þofubstómm í Guds augliti,
 þarfara væri þeim manni, að hans tunga væri frá rótum uppstórin, enn að brúka þana
 til slíðra óðaða, því svo segir Trélfarinn: betra er að þú haltur og þandarbani inngangir
 til líffins, enn að þú þasir tvær þendur og tvo sátur, og verðir í enlíffann eld fastadur,
 Matth. 5, hver eð vís er þeim, sem temja sér þegn þessa, og þessa málþelti, og nema þeir
 yðrist af hjarta og láti af slíku æði, þá munu þeir enlíffiga með honum verða, er vér ræg-
 íkall nefnum, og þefir sitt nafn af því, að hann áklagar Guds úrvalda dag og nótt, þar
 elda þeir sálum en eta tungur, elburinn er nógur, kosturinn er mikill, blástur Drottins
 upptendrar hann svo sem annað þrennisteinsflóð, Esa. 30, frá hverjum óþkopum þinu
 góði Gud varðveiti alla krlína menn; en þú sem allt gjörðir vel, þú sem læst dauða þeyra

og mállausa tala, víf þeim affíðis frá sólkínu, frá vondri veröldu þessari, hverra eyru að allt ofmjög klæja eptir hennar glaum, hverjum eðert mál líkar, nema það sem henni er þócknanligt; rek þá út af Babelon, Drottinn minn! jafnvel með svipu þíns krossburðar, svo að eðli meðtaki þeir af plágum hennar; snert eyru vors hjarta með fingri þínum, sem er þinn andi, svo að vér höfum vora lífling í lög máli þínu, og uppleys fjetur tungu verrar, svo að vér tölum rétt, það sem Guði sé til lofs og dýrðar, hans fyrstu medal vor til uppbyggingar, en Andstöfotans ríki, og allri hans ydni til niðurbreps. Vænþent það, vor lausnari! fyrir þína forþénustu; þér með Födur, og H. Andi, sé vald og kráptur, ríki og máttur, æra og dýrð, frá einni eynlið til annarar, amen!

Þrettánda Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Lát. 10 Kap.

Og Jesús, hann snéri sér til sinna lærisveitna, og sagði þeim einsliga: sæl eru þau augu sem sjá það, hvað þér hafið, hviðad eg segi yður, það margir spámenn og kongar vildu hafa það hvað þér hafið, og sáu það ekki, og að heyrja hvað þér heyrið og heyrdi það eigi. Og sjá, að nokkur lögvitringur stóð upp, freistadi hans og sagði: meistari! hvað skal eg gjöra, svo að eg eignist eynlið líf? enn hann sagði til hans: hvað er skrifad í lög málinu? hvorninn les þú? hann svaradi og sagði: elsta skaltu Drottinn Guð þinn af öllu hjarta þínu, og af allri öndu þinni, og af öllum mátti þínum, og af öllu hugskoti þínu, og þinn náunga sem sjálfann þig. Jesús sagði til hans: þú svaradir rétt, gjör það og muntu lifa; en hann vildi réttlæta sjálfann sig, og sagði til Jesú: hvor er þá minn náungi? Jesús svaradi og sagði: maður nokkur for frá Jerusalemi, ofan til Jericho, og hrasadi á medal ræningja, hvortlítr að ræntu hann klædum, og leimstrudu hann sárum, gengu síðan í burt, og létu hann þar eptir hálfdaudan liggja. En svo bar til, að kénimadur nokkur for ofan þann sama veg, og er hann leitt hann, géck hann fram hjá honum; slíkt hið sama Levitinn, þá hann kom nærri þeim stad, og lá hann, géck hann þar fram hjá. En Samverstur maður nokkur for um farinn veg, kom þar nærri honum, og sem hann lá hann, þá hrærdist hann af möstun við hann, og géck að honum, batt um sár hans, helsti þar í vidsinjori og víni, og lagði hann uppá sinn eyk, og flutti til herbergis, gaf og gjætur að honum; en annars dags þar eptir þá hann for í burt, tók hann upp tvo peninga, og féck husbuandanum, og sagði til hans: haf þú gát á honum, og hvað þú leggur meitra út, það skal eg borga nær að eg keni aptur. Hvor þeirra

Þriggja sýnist þér vera þess náungi, sem hrasadur var á medal ræningja? en hann sagði: sá sem gjörði myskunarverkið á honum. Jesús sagði til hans: far þú og gjör slíkt hið sama.

Exordium.

Hvísst þeintag að verid þafi millum Gyðinga og Samarístra forðum, það vottar þeilsög ritning í noctrum stöðum: þvernig þidur þú mig um að drekka, þar þú ert Gyðingur, sem er ein Samarísta kona, sagði þú er taladi við Þrelsarann hjá Jakobs brunni, því ecki samneyta Gyðingar Samaritanum? Jóh. 4. Steigjum vör ecki vel, að þú ert Samverskur, og þeist Djöful, sögdu þeir gudlastararnir forðum, Jóh. 8; og svo mikilvæt batur báru Gyðingar til þeirra, að einn þeidingi mátti Gyðingur gjörast, enn ecki Samarístur, jafnvel þótt þeir brúktu marga Gyðinga síðu í þjónustu sinni, svo sem einn af þeirra meisturum skrifar, og sannast þér medal annars, það er Þrelsarinn taladi við Þariseos, að þeir þönnudu mennunum inn í himnaríki, en stólsir þjæmu þeir þar ecki, Matth. 23. Af þessu innbyrðis þatri, sem í þá daga var millum Gyðinga og Samarístra, tekur Þrelsarinn sér orsök til að sannfæra þenna lögvitring, sem gudspjallid umgétur, og má þér rekja spor hans guðdæmligrar speki, svo vel sem í öllu hans tali. Þesdi hann ecki tekid þinn Samarísta til dæmis um myskunarverkið, heldur lótið hann vera þann, sem hrasadur var medal ræningja, þá þesdi þessi gyðingur sagt, að hann ei verid þesdi náungi hins, og gyðingurinn þarþvör ei stöðugur til að líðsanna þonum í neinu; end fyrst hann var Samarítan, sem myskunsemina framdi, en þinn var Jerúsalems maður, það er gyðingur, og mátti þof myskunar verður þvþja, þá gat þinn ecki frá því gengid, að hann væri hans náungi, sem gjörði gott verk á þonum. Ecki á þessi eptirlíking svo að stílast, að sá sé einasti náungi, sem gjörir eins og þessi Samarítan, það gjörir Þrelsarinn þert, er hann segir: hver laun þafid þér þess, að þér elstid þá, er vður elsta, gjöra ecki tollheimtumenn hið sama? Matth. 5, heldur er þessi meiningin: fyrst þessi Samarítan gjörði þetta við einn gyðing, þá far þú, sem ert gyðingur, og gjör slíkt hið sama við einn Samarítan, eður þinn mesta óvin, þvslad hver ein mannesþja er þinn náungi, nær þonum áliggur. Ut af þessu tali Drottins, vil eg taka mér orsök til að tala um Þjærleikann, og hvað langt hann eigi að ná. Þert þú í verki með ofþ, Drottinn! svo að þetta vel lútfist, a m e n!

Útleggíngin.

Margar dýgdir eru bodnar í þeilagri ritningu, og mörgum þrófad, þó engum meir enn Þjærleikanum; nú blífa þessi þrjú, trúin, vonin og Þjærleikurinn, en Þjærleikurinn er þó mestur af þessum, segir Pálus, 1 Cor. 13. Þetta er stór vitnisburður af þonum, er svo var þjært til attmanna sinna Gyðinganna, að hann æfti sér að vera útrekinn frá Þhrísto fyrir þeirra skuld, Róm. 9, hann mun meint þafa, ef það kynni að gagna þeim, og það möguligt væri, því síðarst í þinum 8 kapítula segist hann vera þe's fullvís, að enginn þlutur muni gétast stílid sig við Þjærleika Guds, sem að er í Þhrísto Jesú. En því þrófar hann nú svo mjög Þjærleikanum fram yfir trúna, án þverrar þann þó segir, að ómöguligt sé Guði að þóknast, Hebr. 1, og að fyrir þana verði menn hólpnir, án verka lögmálsins? það veldur því, að trúin er dauð án verka, segir Jakob þostuli, Jak. 2, hann meinar án Þjærleikans verka, sem þó af þenni framkoma, því trúin sýnir aðl sitt hvað mest í þeim; satt er það, að enginn verður hólpinn án þe's, að hann trúi á Gud, og hans Kríst, og trensti því, að hann endurþeyptur sé fyrir Guds Sonar blóð, en því gétur sá ecki trúad, til sálubþjálpar sér, sem er án Þjærleikans; Pálus þidur, að menn stuli

reyna hvert þeir féu í trúnni; en hvar með ega þeir að reyna það, nema með hjærleifanum, án hvers trúin er engin trú? svo sem hjærleifurinn getur eðli verid án trúarinnar, svo getur ei trúin án hjærleifans verid, það vottar Pálus, 1 Tim. 1, er hann segir: endir lögmálsins er hjærleifurinn af hreinu hjarta og góðri samvissku, og trú þræfnislausfri. Lögmálid er ómöguligt upp að fylla, það vottar Páll, er hann segir: af lögmálsins verkum mun eðert hold fyrir þonum hólpid verða, Róm. 3; þó segir hann aptur í sama pistli: sá eð elskar annann, sá þefir lögmálid uppfyllt, Róm. 13. Svad ber til þessa, kristnir menn? að vissu svaradi Jesús lögvitríngnum, er spurdi hann að, hvert eð væri þid mesta af öllum bodordunum, Mark. 12, hann svaradi þonum: þid æðsta allra bodordanna er: elsta skaltu Drottinn Gud þinn af öllu hjarta þínu, og af allri sálu þinni, og af öllu hugskoti þínu, og af öllum mætti þínum, þetta er þid æðsta bodord, og annað er þvi líft: elsta skaltu náúnga þinn, sem sjálfann þig; og í þessum tveimur bodordum, segir lausurinn, að fólgid fé allt lögmálid og spámennirnir, Matth. 22; en svo sem oss er ómöguligt allt lögmálid upp að fylla, svo er oss það og langt um megn fram, að fullnægja þessum tveimur bodordum, svo sem vera byrjar, með vorum tilverknadi. Hvillikur er þá sá hjærleifurinn, sem er lögmálsins uppfylling? það má eg fyrst og fremst hét til svara, að það er hans guddómligur hjærleifi, sem gaf sitt líf í dauðann fyrir syndarann, Róm. 5, svo hann mætti lifa, 1 Jóh. 4; sú elskan, sem varð þonum svo sterkt sem dauðinn, og vandlætíngin svo hörð, sem helvítid, þin miklu vörnin kunnu eðli að útslæða þann hjærleifa, og eðli bylgjurnar að kessa hann, segir bróðurinn í loftræðinu, 8 kap; þessi óumræðiligi hjærleifi og bruni elskunnar, hann er fyrst og síðarst lögmálsins uppfylling, það vottar Pálus, er hann skrifar, Róm. 8: það sem að lögmálinu var ómöguligt, af því það veikist fyrir holdid, það þefir Gud gjort, sendandi sinn son í lífíngu syndugs holds, og fyrir syndina fordæmt syndina í holdinu; en þótt að gjækta Guds þafi svo vifirguæst til vor í Eðristó Jesús, þar fyrir vill hann eðli að vót skulum hlutlausir vera af hjærleifans verkum innbyrðis meðal vor, því Jóhannes segir með þerum ordum: í því er hjærleifi Guds auglýstur við oss, að hann þefir gefid sál sína út fyrir oss, svo egum og vót að utgefa sálina fyrir bróðurnar, 1 Jóh. 4; elskan til náúngans er ómissandi, og án þennar er enginn réttnefndur kristinn; hver sem segist elska Gud, en þatar sinn bróður, hann er einn ljúgari, segir Jóhannes, því ef hann ei elskar sinn bróður, þann eð hann sér, hvernig má hann Gud elsta, þann eð hann sér eðli? og þar af skulu allir þekkja yður, að þér sénd mínir lærifveinar, að þér elskist innbyrðis, segir Drottinn sjálfur, Jóh. 13. Hér af vill það fylgja, að hann sem eðli elskar sinn bróður, hann er eðli lærifveinn Eðristi, sá sem eðli er hans lærifveinn, hann er eðli kristinn, og hann sem eðli er kristinn, hann þefir eðli hlutdeild með þonum; með hverjum þá? með vantrúudum mun hann setja hans hlutskipti, í því diki, sem vellur af eldi og brennisteini, já, með Djesfinum og öllum hans árum, þeir eð þata bæði Gud og menn; í einu orði að segja: þar er eintis góðs von á þeim manni, í hverjum hjærleifurinn eðli býr, jafnvel þótt hann sýnist gjöra nokkud gott, kannsté til að firra sig vítum, til fordildar sér, og til að þuggja þrós af mönnum, eins og Þharisei gjördu olíufur sínar; þar um tekur Pálus tvímálin af, er hann segir, 1 Cor. 13:

þótt eg bitaði allar eigur mínar niður fyrir fátæka, en hefði ekki fjærleikann, þá gagnaði mér það ekki; og þér þvert á móti: hver sem fjærleikann í sér hefir blífanda, hann er til allra góðra verka hafur. Svo segir Jóhannes: Gud er fjærleikurinn, og sá sem blífur í fjærleikanum, hann blífur í Gudi, og Gud í honum, 1 Jóh. 4; þetta hefir sá Guds maður án efa lært af sínum meistara, hver hann elstadi, því svo segir hann blessaður hjá sama gudspjallamanni, 15 kap: sá sem blífur í mér fyrir fjærleikann, og eg í honum, hann ber mikinn ávæxt, því án mín getid þér eðert. Sjáid hversu ómöguligt er án fjærleikans Gudi að þóknast, og hversu að hann er sál allra dýgda og mannkosta, því ef sá blífur í Gudi, sem í fjærleikanum blífur, svo sem strax var sagt, þá eru hans verk í Gudi gjörð; því segir og Pálus, Col. 3: um alla hluti fram þá hafid fjærleikann, því það er band fullkomlegleikans; án trúarinnar er ómöguligt Gudi að þóknast, sem áður er sagt, en sönn trú er aldrei án fjærleikans, því má eg svo kalla, að þau séu eins og Faðir og móðir allra þeirra athafna, sem noðud ega fyrir Gudi að gylða. Esaias skrifar svo um Gud, að eldur hans sé í Zíon, og hans ofn í Jerúsalem, Esa. 31, teiknandi þar með Guds þjónustu í þeim heilaga stad; hvar enn Allrahærsti hafði sett minning síns nafns, en sú dýrtan hefir enda tekið, sól réttlætisins hefir fluggann afmáð, Zíon er endilögð, Jerúsalem er uppbrenn, og Gyðingum sitt hús í endi látið, Matth. 23, því kalla eg að nú húi Guds eldur og hans ofn í nýja testamentisins musteri, sem er réttkristins manns hjarta, hvar Gud hvílist yfir Cherúbim, yfir þeim náðarstólnum, er hann framsett hefir í hans egin blóði, Róm. 3, í einum glóandi anda, í einni lifandi trú, sem verkar með fjærleikanum, því hún gylðir fyrir Gudi í Chrísto, en hverki umskurn né yfirhúð, Gal. 5, í elstunni til Guds og náúngans, það kalla eg hinn avarandi eld, og sífellt ofur, það nefni eg Guds ofn í mannsins hjarta. Þessi hefudýgð, fjærleikurinn, er nú í mörgu fölginn, og alla umgengni vora upptendrar hann til hins góða, ekki síður enn tungan til hins illa, nær hún er upptendruð af helvíti, svo sem Jakob að orði kómst, Jak. 3; en Pálus hefir í stuttu máli uppteiknað alla hans edlisháttu svo merkiliga, að það verður ekki af syndugri tungu betur gjört, svo skrifar hann, 1 Cor. 13: fjærleikurinn er þolinmóður, segir hann, alla hluti þola menn fyrir það, sem þeir elsta; hvað vinna menn ekki fyrir muni veraldar þessarar, fyrir audinn, fyrir metordin, til þess, að sá hefnd yfir óvinum sínum? það sama gjörir fjærleikurinn við Gud og náúngann, Guds vegna, hann er góðgjarn, eðert má hann aumt sjá, hann er að sínu leiti eins lyndur og Gud, af hverjum hann er, 1 Jóh. 4, hann gjörir gott ef hann getur bæði vinum og óvinum, Matth. 5; fjærleikurinn ofundar ekki, það er á móti hans náttúru, að sjá ofsjónum yfir noðurs manns velgengni, sem öllum vill vel; fjærleikurinn gjörir ei illmannliga, það er, með öðru orði að segja, hreðvísliga; hann geymir engann vöðann mann, ei talar hann annað með munnum, enn hann hefir fölgid í hjartanu; hann þýtur ekki upp, hann er ekki drambsamur, því sá sem elskar einn, hann vörðir hann, en fjærleikurinn elskar alla, svo mikid sem elsta má með réttu; hann er ekki ósidsamur, þar er valla frá að segja hvíliks óþöcla eg mannhaturs að vanstíðunni ablar í heiminum, og útvortis ósídur, jafnvel þétt sumum monnum þýti lítið í kurtsefina spunnid, samt er hún þó optast dýgdanna forunnatur, og hún þrídur

Þær, eins og fagur búningur mannsins álit, þetta vill efi fjærleifurinn sig vanta láta, svo að engum gefi hann neina þneirlan; hann leitar efi eptir því sem hans er, því hann leitar almennilígs gagns hvað mest, og efi svo mjög síns egin; hann er efi þunglyndur, verði honum það, að hann reidist, þá latur hann þó efi sólina undirganga sína reidi; hann þeyfir efi illt, efi á hjá honum heima það gamla orðtæki: margur ætlar mig sig, og mátuliga dýggvann, né þitt: að illur veit hvar ódýggur situr, af því hann ætlar engum illt, þá dýlst hann víð í fremstu lög, að hreðsfin muni ætla sér það; hann ber allt, allt hvað honum er uppálagt, það ber hann eins og máttartré í húsum, þau bera allt það sem á þau er lagt, hvaðan og málsþáttur þessi dreginn er, svo rís hann og undir öllu, sem hann má umbera, Guds og þeirra vegna, sem hann er hvað mest skyldugur; hann trúir öllu, hann vill heldur trúa því, sem honum er saklaust að trúa, heldur enn að vana einn hgi að naudsýnjalaustu, edur ófyrirhynju; hann vonar allt, hann óræntir efi um neinn, að ei kunni hann að betra sig, þótt óvænligt megi um hann þykja, ólíkur þeim sem efi vilja neina tilraun gjöra víð einn, sem af einhverri þrösun verður yfirstiginn, eins og Gud fé efi máttugur að reisa hann, og þess vegna líður hann allt, hann sparar efiert þelgjæði til að bida eptir betran þeirra, þar fyrir talar Salómon vísliga er hann segir, Orðskv. 10: þatrid uppvefur þrætur, en fjærleifurinn hylur misgjörðirnar. Hvað er nú líkara Gudi enn þetta hjartalag? og þessir eru nú fjærleikans ávertir, sem upp eru taldir; en sér í lagi vill Frelssarinn hafa kénnt með þessari eptirlíkingu myskunsemina og góðgýrnina víð sérþvern þann sem naudsstaddur er, því hann svarar hinum skrifslærða uppá spurníngu sína: hver þar væri hans náúngi? það er áður þér að framan sýnt, hversu að Gyðingar og Samarítir hafi þatast á innbyrðis, og hverugir meintu aðra sína náúnga að vera; en Drottinn snart þér noðub biturt víð kaun þinna skrifslærðu og Þharíseanna, þar eð hann tekur til dæmis í eptirlíkingunni prestinn og levítann; þessir heilögu menn, sjálfir gyðingar, þeir gengu fram hjá gyðinginum, þar hann lá svo illa farinn sem í gudspallinu segir, en fíandmaður hans, hverjum einkis gyðingsauga mundi myskunad hafa, hann gjörði myskunarverk á honum; hann sá aumur á honum, segir textinn; fyrst vatnabi fjærleifurinn í hjartanu, svo egum vér og lyndir að vera, því nema að góðgjörðir vorar framkomi af gnægð hjartans, þá eru þær ónýtar, það er áður vottab af Páls orðum, er hann segir, 1 Cor. 13: þótt eg bitabi allar eigur mínar níður fyrir fátaka, og þesði efi fjærleikann, þá gagnabi mér það efi; og aptur býður hann, að menn skuli gjöra gott, efi af naubúng, heldur af fúsum huga; en hann lét góðgýrni sína efi alleina vera fóligna í meðaumkuninni, heldur brautst hún út með verkunum. Hann batt hans sár, holti þar í vni og víðsmjóri, með öðru fleira sem textinn upptelur, og ei þarf framar að uppreikna; en í einu orði vil eg það segja: engin móðir þesði kunnab betur að gjöra víð barn sitt, enginn faðir víð sinn einka son, enginn bráður víð annann, heldur enn þessi útlenðingur gjörði víð órin sinn í flíku tilfelli. Far þú nú, kristinn maður! og gjör flíkt þíð sama, sem þeíðingi þessi gjörði; elsta efi með orði og tungu, heldur með verki og fannleika, 1 Jóh. 3, nær þú sér bróður edur systur nakta, og hafa skort á dagligri næringu, þá lát efi þinn fjærleika vera þar í fólginu, að þú segir: lífíð þeíð, vermið yður og mettið yður, en gefið þeim þó

eðli þvad líkhamans nauðfurst tilþeyrir, Jaf. 2; þetta er hræsni eintóm, og þad mun
 eins lítid gagna sálu þinni, nær þú skalt fara eins nafinn í burt úr heiminum, og þú í
 þann komst, svo sem að þú sagurmæli gögnudu þinum nakta og húngraba, á meðan þú
 hafðir audlegð heimfins; þad er merkiligt, að á þinum efsta degi, þegar reifningurinn
 skal haldaft, þá verður ofþ þessi póftur sér í lagi fyrirlagdur: hvert menn þafa mettab
 þinn húngraba, gefid þinum þyrfta að drekka, hýft þinn framanda, klædt þinn nakta,
 vitjad þjakra, eður þeirra sem voru í myrkvaftofu, svo sem Trélfarinn kénfir ofþ fjálfur
 hjá Matth. 25 kap; og er þad eðli nóg að vitja þeirra, þad er eins gott og að segja við
 þinn nakta, klædt þig, og við þinn húngraba, mettaft, enn gefa þonum þó eðert; vor
 vitjun á í því að vera fólgin, að hugsvala þeim, hjálpa þeim með ráð og dáð, annars
 eru menn eðli betri enn presturinn og levítinn, þeir fáu að fonnu þinn auma manna, er
 þrafadur var meðal rænngja, en gengu fram hjá þonum; já, vér egum að hjálpa þeffum
 krossþerendum, jafnvel með ftada vorum, og þótt vér meguin noðurs í þarfnaft. Þér
 ftendur í gudspjallinu, að Samaritaninn þafi lagt þinn fára mann uppá finn enk: lítaft
 er, þann þafi látid þann ftirja á dýrinu en gengid fjálfur, því í textanum ftendur, að þann
 þafi ftett þann uppá finn eginn enk, já, ef vér eðli þerum funnáttu eður vitsmuni til að
 hjálpa þeim fjálfir, þá egum vér eðli að fpara til þeffs fémuni vora, að þeim megi hófpid
 verða; því ef Jóhannes vill að vér ftulum gefa lífid út fyrir þræðurnar, þá er þad víft,
 að þann eðli vill að vér þyrma ftulum þinum ránglata mammon, er ofþ mun þó hfirgefá í
 daubanum, því þad ftendur faft, sem laufnarinn fagði: að alltíð er lífid meira verdt enn
 fæðflan, og líkhaminn meir enn klædnadurinn, og meira þofum vér eðli af öllu því vér
 egum, og á þetta eðli að gjera svo naumt, að þeir féu litlu nær, sem við þurfa. Eðli
 var þessi góði Samarítan áuægdur þar með, að foma þeffum vefáling til manna bygða,
 heldur gaf þann gjætur að þonum, og um morguninn er þann reifti, fect þann húsbónd-
 anum tvo peninga, og fagði: þaf þú gát á þonum, og þvad þú leggur meira út, þad
 ftal eg borga, nær eg kém aptur; ó, þvad mærgum þeim, er fig krfifinn nefnir, gétur
 áftlendingur þeffi fínnroða gjört á þeffum verftu og fidurftu tímum, um hverja Drottinn
 þefir talad þina fonnú fpá, að fokum þeffs, að ránglætíð ver, þá muni margra fjærleífi
 kólna, Matth. 24. En þessa góðvild egum vér eðli alleina að auðfyna náuingum vorum
 eður funningjum, þad fé eg berliga af því, er Trélfarinn fagði við þann, er þonum þodíð
 þafði, Lúf. 14: nær þú heldur míddagsverð eður kvæðmáltíð, þá þjóð ei vínun þfnum,
 eður þræðrum þfnum, eður ættmönnum þfnum, eður ríftum nágrænnum, svo að þeir þjóði
 þér aptur einþvörn tíma, og þad verði þér endurgolbíð; heldur, nær þú gjörir þeimþob,
 þá þjóð fátakum, vönudum, þóftum og blíndum, og muntu fæll verða, því þeir þafa
 þér eðli aptur að gefa, því þad ftal þér aptur golbíð verða í upprífu réttlátra; þarfyrir, ef
 þú krfifinn maður ert, ef þú vilt í þeirri upprífu þlutveíð þafa, þá fja til, að þú náir
 þlutftípti í þinni fyrri, svo þú verðir fæll, og fel þig eðli fyrir þolbí þínu, þad er, fyrir
 þfnum náunga, hrer sem hellft þann er, og nær þú sér einn nauðftaðann, er þú fjálpað
 gétur, þá lát svo sem þíð fíðarfta lúðurs þljóð kvæði fyrir enrum þér, og taf þad fyrir þob

frá Gudi, til að minna þig á, að gjöra skyldu þína með hjærleikans verki við hinn nauds-
 stadda; lát engann vera undan stílinn, þó þér óþekktur sé; gleymdu ekki gestrisfinni, segir
 Páll, því fyrir hana hafa sumir englana þýst óvitandi, Hebr. 13; hann meinar án efa
 Abrahám, Gen. 18, og varð honum það að mikilli blessan; þú veist ekki hvorjum Guds
 þætt er að gjöra, en það veistu, að hann þáka vill allt það, sem í hans nafni gjört og
 gefið er. Framandi var eg, og þér hýstud mig, segir Dómari alls holds; þú skalt ekki
 gjöra ofríki þínum framandi, því þú varst framandi í Egnptalandi, segir Gud, Exóð. 22;
 þú skalt og hýsa það, að þú ert framandi í þinni vondu Egnptó, veröldu þessari, í þeirri
 lenrveltunni, því þrældómshúsinu; í þinni eynslu Canaan er þitt fædurland, þágangad áttu
 inn að ganga til hans hvíldar, þágangad á þig að leida, ekki Jesús sonur Mán, heldur Jes-
 ús sonur Davíðs; forsmá ekki þá, sem hann hefir með sínu blóði endurlenst, er sjálfur
 framandi var meðal sinna egin, og hvað minnst vörður á sinni fósturjörðu fyrir þína skuld,
 sem varst útlægur úr himnaríki, og svo þú vitir, að það sé ekki nóg, að gjöra þínum fram-
 anda, edur naudsstadda ekkert mein, þá leggur Drottinn sjálfur best út sín eigin orð, þar
 hann segir, Lev. 19: svo sem þinn innlendi, svo skal útlendingurinn vera, sá ed reisist
 um hjá þér; og enn framar: þú skalt ekki upptaka leifar kornstéru þinnar, þú skalt láta
 þær eptir þínum fátaka, og þínum útlenda, Levit. 23; já, þér skulud elsta þinn framanda,
 því þér vorud framandi í Egnptalandi, segir þinn alvaldi Konungur, Deut. 10. Eki
 eru undan þessari skyldu óvinir þínir stíldir, Guds barn! heldur í henni tilskíldir, svo segir
 Drottinn, Exóð. 23: ef þú finnur naut óvinar þíns, edur asna villuráfsandi, þá skaltu
 endiliga færa það til hans. Vilji nú Drottinn að einn stuli vera sínum óvin skuldbunds-
 inn í svo litlum hlut, hvað þá ekki, ef honum meira áliggur, og þótt ekkert væri annað,
 sem kynni að hræra oss til að gjæta þessarar skyldu vorrar, þá er þið algjörð og alfunnuga
 lögmað Efrísti, er ritad stendur hjá Matth. 5 kap: elstid óvini yðar, blessid þá er yður
 formæla, og biðid fyrir þeim ed smána yður og ofiækja; til hvers? svo að þér sénd börn
 Fædur yðar, sem á himnum er, hver ed lætur sól sína uppreнна yfir réttláta og rángláta,
 og rigna yfir vonða og góða. Jesús mátti hér djarft um tala, hann var í Guds mynd,
 Phil. 2, já, sjálfur Gud, eynslur fadir og fridarhófdingi, Esa. 9, þó lítillæðadi hann
 sjálfann sig, takandi þjónsmýnd, vordinn hlífugur allt til dauðans, já, allt til krossins
 dauða, síðan er hann uppfariinn í hæðirnar, og hefir mönnunum gáfur gefid; en hvíliar
 gáfur? náð Guds og vingan, syndanna fyrirgefning, F. Anda, og eynslif líf; hverjum
 hefir hann þessar gáfur sendt? óvinum sínum, þeim sem hann hæddu, fjotrudu, híd-
 strýktu, með þyrnum kórónudu, og á gálga uppheingdu, ekki einasta þeim, er stóðu að
 verkinu, heldur og öllum øðrum, hverra syndir að dýrðarinnar hertoga krossfest hafa, því
 fyrir alla er hann dáinn, og öllum er Guds heilsufamlig náð framboðin; þetta gjörði
 hann, sem er ljómi fæðursins dýrðar, þegar allt manntýn var státt í þínu herfiligasta
 volæði. Skammastu þín þarfyrir, syndarinn! nær þú sér óvin þinn húngra, að gefa
 honum ekki að eta, edur þyrsta, og gefa honum ekki að dregga, og nema þú svo gjörir, þá
 þeink aldrei til þess, að þú sért kvíttur um syndir þínar fyrir Gudi, því valla hefir Guds
 andi í nýja testamentinu lagt svo ríkt á við mennina um nokturn hlut, sem þenna. Allir

hllum vér Gud vorn herra, en ef hann er vor herra, hvar er þá hans heidur? Mal. 1; hvar er hlýdni sú, er vér eigum honum að auslýna? Því kallið þér mig herra, og gjerið þó eðl þá hluti, er eg býð? segir Kristur, Lúk. 6; hans bodord eru eðl þung, segir Jóhannes, en eg vil segja, að þetta er eitt af þeim létustu, af þeim auðveldustu, fyrir hann sem hugleiddir hvað lítil sé náungans misgjörð við sig, hjá því sem hann sjálfur hefir gjört Gudi í mót, og hverfu það er eðlert, sem hann getur lífsint bróður sínum, hjá öllu því góðu sem Gud hefir honum gjört, og tekur hann það þó eðl af sínu, heldur hans, em á allar eigur. Drottinn útslæ þú í oss bál illstunnar, og heiptrækninnar, en kveif oss elstuna til þín og náungans; þér sé lof, dýrd og heidur, um aldir, amen.

Fjórtaða Summudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Lúk. 17 Kap.

Þann tíma; og það stéði svo, þá ed Jesús gétt til Jerúsalem, id hann ferdadist í gegnum midja Samaría og Galíleam; en em hann gétt inn í nokkurt kaupstún, mættu honum tíu lífþráir neyn, hverjir að stödu langt frá, hófu upp sínar raddir, og sögdu: Jesú godi meistari! myskuna þú oss. En sem hann leit þá, sagði hann til þeirra: farid þér og sýnid yður kénimömmunum. Og það stéði svo, þá er þeir gengu þadan, að þeir urdu hreinitir. En inn út af þeim, nær hann sa það, að hann var heilbrigður vordann, snéri hann aptur, lofandi Gud með hárrí raust, féll fram á ína ássonu fyrir fætur Jesú, gjerandi honum þackir, og þessi var Samverskur. En Jesús svaradi og sagði: hvört voru eðl tíu reinsadír? en hvar eru hinir níu? fundust aungvir þeir apturnéri, að géfa Gudi dýrdina, nema þessi útlendingur? og hann sagði ill hans: státt upp og far hédan, þvíad þín trú gjörði þig hjálplánn.

E r o r d í u m.

Dversu stór að sé mismunur Guds og manna, það kann engin tunga út að skíra, og engar hugur að skísa: hver manna veit hvað mannsins er, nema mannsins audi sem í þönum? svo og hvað Gud er. veit enginn, nema Guds Andi, segir Pálus, 1 Cor. 2. En þó þó vor náttúrligur skínsgur nái stame til þess, að ransaka Guds undirbjúp, þá kynnum tr þó á þessum mismun nokkud skírari grein að gjöra, ef vér legðum meiri hug á, að manðera hans almætti og vorn vanmátt, hans réttlæti og vort ránglæti, hans vísdóm og skjásku vora, en þó allra þellst hans þolinmæði og vora þvermóðsku, hans gjásku og vort óþacklæti; hans almætti þeckjum vér eðl svo sem það er; lítte réttlæti sýnir hann oss þi svo opt, nema í gjáskunni, því veldur ríðdómur hans þolinmæðis; hans vísdóm skynjum tr eðl, en hans lónglundar gæð, hans gjásku og myskunsemi meigum vér hvað best þeckja, of hún er nó og ferst yfir oss á hverjum morgni, jörðinn er full af henni, á hverri vér ríðum, syndugir ormar, og meigum dagliga rekja þar hans spor, sem drjúpa af feitti. Eg

Skal ekki fullkomna mína brennandi reibi, eg skal ekki tortína frammar Ephraim, því eg em Gud og ekki madur, segir Gjestan sjálf fyrir munn Jósef spómanns, 11 kap; og þó vill syndarinn ekki kannast við þessa guddómliga elstu, myskunsemi og þolinmæði, jafnvel þétt hann stí madur, það er, ein gufa, ein varnabóla, og ekki Gud, og ekki það að honum eður kannast við hans fæðurliga gjæstu, margur hver; já, Gud gjæf ad færri væru enn fleiri. Dæmi þér uppá síðum vör í textanum, á þessum nlu líkþráu mönnum, sem hreinsadír voru, þværra eian alleina aptursnéri, og gaf Gudi dýrdina, en þínir nlu gleymdu því ad bragdi er gjort dat. Eg vil skipta audspjallinu í tvo hluti, og hugleida: 1) óþaðlæti hinna nlu; 2) þaðlæti hins eina. Jesú góði meistari! hjálpa oss þér til med frapri þíns Anda, amen!

Utlæggingin.

Eðki er trúin allra, segir Pálus, 2 Tess. 3, öllum er þú þó framboðin sem orðid heyrta, því heilsusamlig Guds náð er opinber vordin öllum mönnum, segir Postulinn aptur, Tit. 2, er hann talar um kristnibodid, í hverju ad trúin er eitt hófudstíði; margur trúi um stundarsafir, en á freistingartímanum, þá fellur hann þar frá, svo sem lausnariinn kénir hjá lúkam, 8 kap. Ad vísu er það satt, ad freisting merkir optliga í ritningunni þær hormungar, er Gud lætur börnum sínum mata, til ad reyna þau; yður þér ekki hendt nema mannlíg freistni, segir Pálus, það er mótlæti það, sem mōnunum er bæriligt; svo nesnie og Jakob mótlæti Guds barna, 1 kap; en Gud freistar mannsins á stundum med eptirlæti sínu: þegar Gud lét David allt ad öllum gánga, þá vord hann svo freistadur, ad hann talði fólkid, 2 Sam. 24; þegar Ezechias konungur hafði lúðu í öllu sínu verti, þá freistadist hann til ad sjna Babilons hófðingja sendimōnunum sjársjódu sína og gersemar, 2 Cron. 32; svo ad það má alit syndugt hold játa, ad ekki er minni freistinga von í medlætinu enn í mótlætinu, svo sem móttgangurinn steypir sumum í orvænting, svo þurfa og sterk-bein til ad þola góða daga. Morgum þér velgengnin komid til óhófs, til ofmetnadar, til óþaðlætis við Gud, og jafnvel til afgudadírkunar, já, þeim og, sem Gud þafa ádur vel þéft, og hann úr duptinu hafid þér, en sett til mikillrar tignar, hvar um ljóst vitni bera Jeróboam og Jeshú Israels konungar, sem ekki voru kóngbornir, en Gud þó upphóf á tignarstól drottina sinna. Eðki verður því neitad, ad allir þessir líkþráu menn, þér þafa í fyrstunni trúad á Krist, því upphófu þér raddir sínar, og sögdu: Jesú meistari! mōnkuna þú oss, það þesdu þér ei gjort, nema þér þesdu heyrnt ríktid af Drottini, og trenst því, ad med honum væri guddómlígur fraptur; er eg Gud sá ed kunnid ad denða eður lifga, sagði Israels konungur, þegar konungurinn af Soria sendi Naaman þinn sýrlendiska til hans, það eg géti hreinsad þenna mann af sinni líkþrá, 2 Kóng. 5, hvar af audsvert er, ad það þér verid ad jōsin lagt í þá daga, ad lækna þessþáttar sjúkdóm, og ad uppvækja af dandum, sem er Guds alleina, svo sem David vottar, og er því audvitad, ad þessir veikum menn hafi tillagt Frelsaranum nōðurskonar guddómligann heidur, þótt ei hafi þér verid sannfrōdir um hans persōnu, samt dugði þessi trú til líkhamans læknungar. Drottinn læknadi þá ekki strax, eins og þinn líkþrá, er gétur um hjá Matth. 8 kap., vid hvorn hann snart og sagði: eg vil vertu hreinu; heldur sagði hann alleina: farid og sýnid yður kénimōnunum, og áttu þér þó lōnga leid til þeirra úr Samaría upp til Jerusalem, en á leiddinni þafa þér hreinsadír vordid, því Gudspjallid segir: og það

fæði er þeir voru á ferðinni, að þeir hreinsuðust; þetta sýnir trú þeirra, að þeir esuðust
 ekki um, að gjöra Frelsarans skipan, heldur í trausti hans orða brynjuðu ferð sína til kén-
 nimaunna, sem eptir logmáliuattu að dæma um, hvort þeir væru hreinir edur ei; ólík-
 voru þeir í þessu morgum þeim, er ei vilja Guði treista, verði þeir ekki strax bænþyrdir,
 um þá hluti er þeir þurfa þykjast. Vantrúin segir: þótt Guð gjörði glugga á himininn,
 þá kánn ekki þetta að fé, hún stítur sér inn jafnvel hjá Guðs börnum, og predíkar: hvar
 fáum vér brand hér í eydimörku, svo að þessir nenti, Mark. 8; hvað titt hendir ofs þvilíkt
 nær ofs þykir eitthvæð ólíkligt? og er margur af ofs í þessu mjög ólíkur þessum líkþráu
 mönnum; en í hinu erum vér þeim næsta líkir, að þegar Drottins almáttuga hönd þefir
 útrýkt ofs af nendinni, þá erum vér þess svo skamm-minnugir, og hans ótti er valla len-
 gur hjá ofs enu snjórinu á steinum, þegar regnid ofan kómur, svo sem spámadurinn
 segir; og hvað er tíðara enn það, að nær ángistinn þreyngir að ofs, að vér þá kolum til
 Drottins, þá er vort sinni til hans, svo sem Esaiás að ordi kómst, 26 kap. Hver er sá,
 nær hann sjúkur er, edur af einhverjum líkhamans meinum plágadur, að ekki sé hann
 reidubúinn til að gæfa Guði handskrift sína, ef hann mátti, uppá betran lífernissins, og að
 hann vilji láta af öllum þeim syndum, er hann veit og vðkannast, að hann hafi þinn
 góða Guð stýgdann með? þetta er að vísu alvara flestra manna, því enginn þygg eg að
 vilji gabba Guð, þegar svo ástendur; ásetningurinn er að sonnu góður, og gengur það
 fyrir fullt, ef Guð lætur einn burtfallast í sjúkdóminum; en þá er esdanna vant, þegar
 þeir er komid, segir orðtafíð, hvernig þeim sé varid á stundum, það ljáum vér af þeim
 morgum sem hætt hafa legid, en Guðs þolinmæði og gjæfka þefir aptur á fætur reist, að
 þeir lífa engu betur síðan enu áður, nema midur sé á stundum, og láta jafnvel ekki af
 þeim löstum, er verid hafa orsök til meinlatis þeirra, edur annars mótgángs, og brúka
 svo myrkun Guðs til eblíngar syndanna; svo langt er frá því, að þeir láti ríkdóm hans
 þolinmæðis draga sig til ydrunar, Róm. 2. Menu hafa á meðal vor eina strokfsögu um
 barn noðurt, það er féll í pít, og er það meinti sér daðavon, beiddi það Guð að hjálpa
 sér til líffins, en er það slapp úr dífínu upp á baðkann, þá segir afstutíð, að barnid hafi
 sagt: ekki þarftu, eg gat; einfalðlig er saga þessi, en þó er hún mátulig til þess, og þar
 til mun hún dífíud vera, að gjöra þeim kinnroða, sem eru bærn í sýnseminni, en ekki í
 breðvísínni, 1 Cor. 14, og leita Guðs alleina nær þeim áliggur, en annaðhvort þacka
 sér, edur gjalda þönum lítlar þackir, nær þeir sloppnir eru úr vandræðunum; þetta er
 almennara, en vitni þurfi til að leida, jafnvel hjá þeim, sem hvað best ættu að vita síns
 herra vilja, lúk. 12, og öðrum að vera til eptírdæmis, er þó máttu óttast fyrir þínum
 flestu slegum, nær mæltir syndanna er upphýlltur. Til eru þeir sem meina, að prestarnir
 hafi umsnúid þessum níu gyðingum, og talid þeim trú þar um, að Jesús þefdi ei gjört
 jarteíkt þessa af Guðs krapti, og því hafi þeir ekki aptur þorsíð. Álls var að sonnu álls
 von af þeim í þá daga, serðeílis þegar Krístur átti hlutinn að, og var ekki ólíkt því er hann
 mátti þeyra, að fyrir Belzebub ræki hann út djáðana, lúk. 11; það gætur og féð, að
 þeir hafi talad þetta fyrir gyðingum, löndum sínum, en ekki þyrðt svo mjög um þínn út-
 lenda mann, þeim þefir það í engu rúmi legid, þótt hann snéri aptur til hans, er þeir

kalludu Samaríttann og hefði Djöfulinn, Jóh. 8; en gátu þessarar er enginn þótt; holið og blóð er nógu bannvænt til að vekja í ofs syndina, og að letja ofs til að gjöra Guði þakir fyrir myskun sína, er þó dagliga upprennur yfir ofs ránglátum á hverjum morgni. Á meðanum þessir veitir menn láu undir krossinum, þá voru þeir góðir vinir, og allir í einum flokki, en þegar Drottinn hafði gefið þeim öllum heilsuna aptur, þá kunnudust þínir nú við það, að þeir voru gyðingar, en þinn Samverskur, þó ekki vildu þeir verða honum samferða í apturhvarfinu til Frelsarans; þannveg er vort þaklæti við Gud, er hvar mest þessir bidda að dírka sig með hjærleikanum, myskunseminni og eindrægninni. Þegar steinkjari Þharaónis þessir náð aptur síns herra gunst, þá glemmir hann Jóseph, þó hann var útlendur; þegar skuldaprióturinn, sem átti 10000 pund að gjalda, þegar hann er útgenginn frá húsföðurnum, sem gaf honum upp alla skuldina, þá grípur hann fyrir verk-ar sínum verkanaut, er honum var miklu minna skyldugur. Svo gengur það til fyrir mörsum af ofs; hafi Gud upphafið einn vesæling til heidurs, til ríksdóms, til embættis, þá vill hann ekki kunnast við bræður sína, er skemmu áður voru hans jafningjar, og kunnsté höfdu gjört vel til hans; þegar þinn Almáttugi þessir lagt einhvern undir líma með nokru mótlæti, annaðhvort heilsuþreffi, fémissir, ofþelvi og ofþöfnum vandra manna, er hann líður að fljúga á suma, sem minni máttar eru, til að typta einhvern, en látir hann þó rata úr þessu, og sett hann aptur í sinn stad, þá stíngur hann bæði augun út, og vill ekki myskuna honum, sem hann þó sér, að má líða þið sama, sem hann mátti þola, og Gud hafði agað hann með, til að þekja vanmátt sinn, og Skaparans gjæfu, og þegar hann sér óvin sinn, er hann þykist eiga þeiptir að gjalda, þá segir hann með sjálfum sér: eg skal gjöra honum, svo sem hann mér gjörði; svoddan er þið mesta óþaklæti. Voru ekki tíu þeir ed hreinsabir voru, en hvar eru þá þínir nú? segir Endurlausnarinn í guds-sjallinu. Betra þessir þessum óþaklátu monnum verid, að sjúkileiki þeirra þessir fylgt þeim inn til dauðans, enn að þeir yrðu heilsbrýgdir á líkhamanum, en fyrir vanbrúkun Drottins gjæfu, á salunni vanheilir. Þeir stíldu sig frá þessum útlenda manni í þó, að þeir snéru ekki aptur til síns læknara, og sýndu þar með, að ei væru þeir af þinni ósýn-iligu Guds kyrkju, þótt að þeir væru limir þinnar sýnligu; svo vil eg segja: að þeir, sem eg þér að framan þessi talad um, er vilja fráskilðir vera Christi limum, og ekki þekja þá, þeir eru stallbræður þessarar óþaklátu manna, og ekki limir á hans líkhami, sem er höfund safnadarans, og ekki einasta gæð kríng, gjörði gott og græddi alla, heldur og leidd fyrir óvini sína, jafnvel þá, er hann sjálfir kvöldu. Vér vorum til forna útlendir, án Guds í heiminum, og fjarlægir Ísraels borgarrétti, svo sem Páulus að orði kœmst, Eph. 2; hvert að þessir nú gyðingar hafi nokurn tíma aptur náð sinni andligri heilsbrýgdi, það veit hann einn, sem allcina veit telu sína útvöldra barna; en sjáum vér til, útlend-inganna snair, að vér heldur líkjumst þessum útlending, heldur enn Abrahams sonum þessum, eptir holdinu, svo að spádómur Frelsarans nátti rætast á sérhverjum af ofs, þar hann sagði: margir munu koma af austri og vestri, og sitja til bords með Abraham, Ísaak og Jakob, en ríkisins synir munu útrekna verða í þin ytsu myrkur, Matth. 8. Vér erum að sonnu komnir í stadiinn gyðinga, svo sem að Drottinn útraf heidíngja fyrir þeim,

vegna synða sinna og stórglæpa, svo þeir hann útrekja þá fyrir ofs, sökum harddýgis þeirra og vantrúar, þeir eru afbrotnir, en vér innplantadir, svo sem Pálus að orði kómst, Róm. 11; en Gud gefi, að fleiri enn einn Samarítan finnist á meðal tíu Ísraels manna, það er þeirra, sem eiga að vera, og kalla sig Abrahams syni eptir trúnni. Díógenes spekingur var eitt sinn aðspurður, hver hlutur að mest fyrntist á meðal mannanna, en hann svaradi: það væru góðgjörðirnar; því má ei neyta, að hann sagði satt, daglig reinfsla kénir það; en hvernig sem þessu er varid á meðal vor mannanna innbyrdis, þá ætla eg þó, að velgjörningar Drottins, og þaðlatid fyrir þá, þau eigi hinn skemsta aldur hjá sumumhverjum, og eg má segja, hjá allmorgum; þar um þygg eg það satt sé, er þinir spöku segja: að sumir vanþæði þess meir, sem þeir meira skyldugir eru, sökum þess, að vér sjáum hver annann, og þar sem ofs er eitt sinn gott gjort, þadan væntum vér meira, þá látumst vér þaðla mönnunum, eðli svo af hjarta sumirhverjir, svo sem til að orða þá til, að halda áfram góðvilðinni, það sést á stundum, nær þeir eru í einhverjum þrautum staddir, sem hvað best þafa til vor gjort; en södur ljósanna, frá hverjum að kómur öll góð gjöf, og öll fullkomin gjöf, Jak. 1, og allt hvað frá mönnunum kómur, það kómur í fyrstunni frá Gudi, þonum þaðla menn svo lítt, af því vér sjáum hann eðli, en þreifum þó á hans gjæfku, hans velgjörningum og dásemdum, hvern dag, hvern tíma, og hvert augnablik; og skal það nú svo úttalað um það fyrra.

Nú er síðan að tala um þaðlati útlendingsins, og hvað vér egum af því að læra; drottningin af súdri mun upprísa og fordæma þessa kynslóð, sagði lausnarinn, Matth. 12, hún var framandi, og þó dádíst hún svo að speki Salómónis, að lausnarinn hrófar henni í þessum ordum: en öll Salómónis dýrd var lítil að reikna hjá þessu krapaverki Drottins; því má eg það segja, að þessi útlendski maður mun geta kénnt morgum atferð þaðlatisins við Gud, fyrir meðtefna velgjörninga. Hvernig gjörir hann það? gudspjallid segir: hann hafi þrífad Gud með hárrí röðdu; lof seg þú önd mín Drottni, og allt hvað í mér er hans h. nafni, segir Davíð, hvar af sjá má, að hann vill að allir partar skapnadar vors skuli Gud losa, á meðal hverra að raustin er eðli hinn minnsti. Alla hluti þeir Gud gjort sér til dýrðar, og til vorrar sálshjálpar; óstándi væri, að menn brúfudu þá þar eptir. Hvað opt bíður Davíð, að menn skuli Gudi lof singja? Móses saung Gudi njánn lofsaung, Marla systir þeirra Árons geð út og þrífadi Gud með bumbum og hljóðfærum, þegar Gud hafði gjort hina stóru endurlausn sínu fólki af Egnptalandi, Exód. 15; svo er það en nú hjá ofs bæði skípad og venjult, að þrifa Gud með sálum og lofsaungvum, eptir Páls bodi, Eól. 3. Eðli segi eg, að þessi Samarítan hafi kveðid við raust, en þetta, að hann þrífadi Gud með hárrí röðdu, það minnir mig þar á, að vér látum lofsaungva vora eðli alleina vera fólga í hljóðunum, heldur þar með í gudrækni hjartans, því þér stendur, að hann hafi þrífad Gud, af hverju auðsart er, að þugur þeir máli fylgt. Eðli verður Drottinn með því þrífadur, að nálgast hann með vorunum, eðli heldur með raustinni alleina, hverfu sem hún segur er. hann vegur hjartad, sem er hjartanna og nérnanna rannsakari, gjæti þeir þess, er fara með andligar vísur og sálma, alleina að gamni sér, brúka þær fyrir slöfsur, eður til annars gjálfsis, þyggi menn að, hvert eðli er

í þessu noður gudlaстан; í þetta mun þykja lítid spunnid, því það er alment, en Gud lat-
ur eðli ad sér það, þótt ordin séu góð, þótt dýkturinn fallegur, þótt raustin sé væn, þá
eru söddan loffaungvar eðli annad enn nýtt fyrir utan tjarna, stý fyrir utan regn, og meir
til þess ad stýggja Gud, enn ad prisa hann; vilji menn því singja Gudi lof, edur prisa
hann med röddu sinni, þá singi menn eins og Pálus og Sílas í fángelsinu, Act. 16,
eins og Guds móðir, eins og St. Páll um sig segir, 1 Cor. 14: eg skal singja med and-
anum, eg skal og singja med hugskotinu, það er, eg skal láta hug máli fylgja, án þessa
er raustin ónýtt til ad prisa Gud; miklu betur lætur þegn Mósis, er hann þrópaði til
Gude, Exód. 14, en eðli getur um, ad noður hafi séð hans varir bæraft; miklu betur
þegjandi grátur Önnu móðir Samuelis, og miklu betur trú og heimuglig andvarpan þinn-
ar blóðfallssjúku í hans eyrum, sem eyrad plantad hefir. Hann fell til fótá Jesú, segir
í gudspjallinu: þetta var hið mesta audmjúktar merki; ad sonnu þlogudu gýðingar ad bið-
jast fyrir standandi í samfundunni; tollheimtumadurinn stóð og baðst fyrir, sama gjörði
Þharfseinn, því segir og lausnarinn, Mark. 11: nær þér standid og biðjast fyrir, þá
fyrirgefist, ef þér hafið eitthvad á móti noðrum, svo býður og Pálus, 1 Tím. 2, ad menn
skuli upphesja heilagar hendur, þó var það síður gýðinga, nær þeir sér í lagi vildu aud-
mjúka sig, ad þeir kostuðu sér stórum fram fyrir Gud: þanninn gjörði Jóíúa, Jos. 7,
svo brennti David, og sjálfur Jersarinn í sinni mestu ángist. Audmjúktin gengur undan
vegsemdinni, segir Salómon, Orðsko. 15, enginn hlutur er Gudi þagari, enn einn aud-
mjúkur andi; í vorri audmjúkt minnist hann á oss, segir David, Ps. 136, já, hann
litur á tal hins audmjúka, og forsmáir eðli hans bæn, segir hann enn aptur, Ps. 101;
hversu vel þóknadist Gudi audmjúkt Abraham, er hann sagdist vera dýpt og astra, Önnu
húsfrau Elkanæ, Gedeonis, er hann sagdist vera þinn minnsti í síns foburs húsi, Jud. 6;
það stendur fast sem Salómon skrifar: hinum dramláta fylgir nidurdrepid á eptir, og
þann sem audmjúkur er í anda, mun vegsemdin upphesja, Orðsko. 29. Og því stýlði
manneskjan eðli audmjúka sig fyrir Gudi? einn syndari fyrir þinum heilaga, einn ormur
fyrir Konungi himins og jarðar, einn skuldaþrjóður fyrir þeim er dagliga uppgesfur þenum
svo mærg tíu þúsund punda, hvers gjæfa ad er hærri eun himininn, hvers reidi ad brenn-
ur allt til nedsta helvitis yfir þinum dramlátnu, hver ed voldugum þrindir af stóli, en
lítillátum gefur hann náð; og hversu eru menn eðli audmjúkir í annara manna auglýn,
jafnvel á stundum fyrir einn bita brands; o, hvíli lotning ber þá þonum, sem dagliga
upplifur sinni mildu hendi, og sedur allar lifandi stépnur? Gjörandi þonum þactir, segir í
textanum: þessi framandi madur hafði áður sjútt Drottini gubligann heidur, þar hann
féll til fótá þonum, hvad Gudi alleina tilþenrir, jafnvel þótt sumir veraldar höfðingjar hafi
lárid sig svo tigna, einkum Persanna konungar í fyrndinni, því eðli vildi eingillinn taka
stíku af Jehanne, er hann sagði: sjá til ad ei gjörir þú þetta, tilbid þú Gud, Apoc.
19; nú fyrst hann þecti hans guddómligann frapt og vald, þá offrar hann þonum þad-
argjörðinni. Svo sem enginn hlutur meir stýggir Gud enn óþactlarid, þvar um áður
er noðud talad, svo er og þactlarid hans tjarafti státtur, og snart ad segja, sá einastí,
af mennunum, því ad þessi stýlða á ad sjúa sig í öllu því, er vör leitumst við ad gjöra

Gudi til þóknunar, þar fyrir segir Pálus: allt það þér gjerið með orði og verki, það gjerið í nafni Jesú Chrísti, og þakkið Gudi og föður fyrir hann, Col. 3. Þaklætinu er svo varid, nær það framkæmur af elstunni til Guds, og trúuðu hjarta, að það eðli einasta gældur Gudi undanfarnar velgjördir, því annað heimtir hann eðli, heldur og býður sðrum þeim af hans myskunar þendi; eðli þrýtur hjá honum, ef ofs þrýtur eðli það sem hann hefir á ofs skilid, og synðugum manni er þægast úti að láta, sem er audmjúkt þaklæti. Et eg nockud kjót þinna sterku uxanna, eður drecð blóð hafranna? segir Gud fyrir Davíðs munu, Ps. 50. Öffra þú Drottni losgjörðinni, og gjald þínum Þærsta þín heit, og er mannefsjan nærsta þyrðulitil um sín egin efni, að hún eðli skuli leggja allann hug á þetta, þar Gud krefur svo lítils hlutar af henni, í hverju henni eðli einasta eru engin útlát, heldur er það í sjálfu sér hið mesta yndæli, þeim sem vordinn er einn andi með Gudi, það er sá sögnudur í G. Anda, sem vör egum að byrja hér fyrst í Guds náðarríki, en síðan skal fullkomnast í dýrdinni, þegar það tekur enda sem hálfverkið er, því það mun í þinni enlífu sælu verða hið mesta eptirlæti Guds barna, að losa hann og þakka honum fyrir allar hans dáfemdir og velgjörninga, hverja vör þá fyrst þeckjum, svo sem vör þecktir verðum, en hér eðli nema svo sem fyrir spegil í ráðgátu, 1 Cor. 13, nú er það eðli nóg, að menn gjeri Gudi þakir með munnum alleina, hjartað á með að fylgja. Hverfu inniligar þakir að maður þessi hafi gjört Frelsaranum, það sýna ofs orð Drottins, er hann sagði: þín trúa gjörði þig hólpinn. Og eðli einasta á þaklætið að frammkoma af hjartanu, það er létt fyrir þann, sem hugleidir, að hann er Gudi um sál og líf skyldugur, að þakka Gudi af alvöru, heldur á og gnægð hjartans að brjótaft út með verkinu í betran lífnadarins, í iðkun þinna bestu dygða og mannkofta, og öllu því er vör Gudi þócknanligt vitum vera; það býður Pálus, er hann segir: eptir því Krístur er dáinn fyrir alla, þá er það réttvíst, að vör eðli framar skulum lífa sjálfum ofs, heldur honum sem fyrir ofs er dáinn, 2 Cor. 5; en þó á þessi vídurkénning Guds gjastu það mest að láta sjá sig í myskunarverkunum víð þá, sem bera Drottins kross. Frelsarinn sá aumur á þessum veiku mönnum, og læknadi þá: gjör slíkt hið sama, vert myskuniamur, svo sem hann var myskunsamur, og nær þú sér þvíst eitt lífandi þræ, þá þvra til þess, og lát sjá það í gjörningnum, að þú víðkannist, að þú ert í skitinni hreinsadur, af þinni andligu líkþrá synðinni, sem er öllum sjúkðómum skjadari. Minn herra Jesú! eg hefi eðli gleði af nockurs manns þermúngu, nema þinni; þvair fyrir? Þvíst alíra manna harmkvæli eru straff synðarinnar, en nær eg sé, að þeir eru thyttadir, en eg em heill og þraustur, þá kómur mér í hug, að eg hefi hið sama forskulðað, eg, sem að er þinn mesti á meðal synðaranna; en þegar eg álít þínar þermúngar, Drottinn minn! er þú eðli hafðir forskulðað, en leiddst þó saklaus minna vegna, þá stend eg upp með þessum útlending, þá þressíft hugur minn, þar eg trúi, að mínar illgjördir séu þar fyrir kvíttar, að Gud þefir líðið í holdinu, svo gjörir mín trúa mig hólpinn, og þess fulloruggann, að þinn himneskur Faðir þefir kastad synðum mínum í þassins djúp, svo þeirra minning kómi ei upp að enlífu. Þér með honum, ásamt G. Anda, sé velði og kraptur, dýrd og heibur, um aldir alða, amen.

Fimmtánda Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Matth. 6 Kap.

Á þeim tíma, Jesús sagði til sinna lærisveina: enginn kann tveimur herrum að þjóna, annaðhvert hann afræktir þann eina, og elskar hinn annann, eða hann adhillist þann eina, og fyrirklitir hinn annann; eigi getid þér Gudi þjónað, og Mammona. Þarftyrir segi eg yður: verid eigi hugsjúkir fyrir yðru lífi, hvað þér skulud eta og drecka, og eigi heldur fyrir yðrum lífhama, hverju þér skulud klæðast; eða er ekki lífid meir enn fæðslan, og lífhamin meir enn klædnadurinn? lítid á fugla himins, þeir ed hverki fá né uppskéra, og ekki heldur safna þeir í kornbleðu, og yðar himneskur fadir hann fædir þá; eða erud þér ekki miklu framar enn þeir? en hver yðar getur með sinni áhyggju aukid eitrri alin við sína leiingd? og hvar til erud þér hugsjúkir fyrir klædnadinum? hyggid að akursins lílju grósum, hvornin þau vara, þau vinna ekki né spinna; en eg segi yður, það Salomon í allri sinni dýrd, var eigi svo skriddur sem eitt af þeim, og ef Gud klædir svo grásid það í dag er á akri, og á morgnu verður í ofn kastad, fylldi hann ekki miklu framar það sama við yður gjöra, o, þér lítilltrúadir? Þarftyrir skulud þér ekki hugsjúkir vera, svo segiandi: hvað eigum vér að eta, eða hvað elgum vér að drecka, eða með hverju elgum vér að klæðast? Þviad eptir þessu öllu leita heidnar þjodir, og yðar himneskur fadir, hann veit að þér þurfid alls þessa við. Þarftyrir leittid fyrst Guds ríkis, og svo hans réttlætis, og mun yður allt þetta tilleggjast. Fyrir því skulid þér ekki áhyggju bera fyrir morgundeiginum, þvíad morgundagurtinn mun fyrir sjálfum fer umhyggju bera; hverjum degi nægir sín þjáning.

E r o r d í u m.

Þátt að hugur vor sé þin háfamligasta sképna Guds undir sólunni, þá getur þönnu efi vöskipt vordid, til að rækja þá bluti, sem gagnstæðir eru hver öðrum, svo er þann freintur af spillingu þeirri, sem vér eptir Adam erfum; en áður enn vondskan innkom í þeiminn, þá var efiert Gudi móttæðiligt, allar sképur hlíddu þönnu, það var allt barla gott, er þann skóp, illskan ein er þönnu óblidin, og þeir blutir, sem af þenni framkoma, hverra þöfundur að Dýsfullinn er, og hans þénari þinn gudlaus þeimur þessi; meðal Guds og hans er efi lífur fjandskapur staðfestur, síðann hann var út úr himninum rekin, svo er og þeimurinn, því segir Jakob, 4 kap: hann, sem er heimins vinur, hann gjorist Guds óvinur; þagra er vatni og víðsmjóri saman að blanda, enn þessa að forlíka, svo að hverugs þénatar gíta annars verid; það vill Grelsarinn kenna ofi í upplefni gudsþjalli, er hann segir: að enginn kunni tveim herrum að þjóna, og að vér getum efi undir eins þjónað Gudi, og Mammona. Þetta ord Mammona, þýðir ávara, eptir sumra vísinda manna útleigingu, en allskonar nægir og fullsælu fjár, eptir sumra; þun er að sonnu stór Guds gáfa, nær þun er af þönnu þeg-

in, og eðli af Gíandannum etur ad hans ráðum úrvegub, brúktub edur meðfarin, því segir Frelsarinn eðli: þér kunnið eigi Guði ad þjóna, og þó leita næringar yðar í sveita yðar andlitis, etur taka við því, er Gud vill láta yður í staut falla; eðli heldur segir hann: þér kunnið eðli Guði ad þjóna, og ríkir ad vera; margur Abraham, Ísaak, Jakob og Jóseph, eðli einasta hann sem var forvisti Egyptalands í tíð Pharaónis, heldur og hinn af Aíri martha, er Drottinn grófi, þeir hestub verid útreknir úr þénustu hins stóra konungs himins og jardar, ef svo væri; heldur sekum þess, ad auturinn er Gud veraltar þessarar, og hennar börn leita hans framar enn Guds ríkis og hans réttlætis, þá vill Frelsarinn kénnt bafa í þrédífun þessari, ad ómöguligt sé báðum ad þjóna, og það ord er hér í tertanum stendur, ad þjóna, það merkir ad vera ónaudugur þræll einhverfs. Nú þarf einga adra röksemd til þess ad sýna, ad þessu tvennu sé ómögulegt saman ad koma, heldur enn Drottins eginn ord, þvíad í hans munni eru aldrei svit fundin. En eg vil út af gudspjallinu tvennt hugleida, sem er: 1) hverfu gott það sé Guði ad þjóna; 2) hvíllt plága það sé, ad vera Mammons þræll. Nú alleina ríki góði Gud! stjórna þú hjörtum vorum, þér til þjónustu hér í tímanum, svo vér meigum þér eplífliga þjóna, fyrir Jesúm Chrístum, amen!

Utlæggingin.

Hverfu gott sé Guði ad þjóna, það kann einginn nógliga ad skynja, nema sá, sem af alvöru er Guds þenari. Allir menn léppast við ad ná þénustu hjá tignum monnum, því það þýkir heidarligt; sálir eru menn þínir, og þenatar þínir, er standa ydugliga frammi fyrir þér, og heyra speki þína, sagði drottningin af Saba við konúnginn Salómon, 1 Róng. 10; en sjá, hér er meiri enn Salómon, því, ef ad Drottinn segir hér í gudspjallinu, ad Salómon í allri sinni dýrd, hafi eðli svo strýktub verid, svo sem eitt af atursins liljugrösum, hverfu langt var hann þá frá því, ad koma í nokurn samjefnud við Himnanna Konúng, hann jem þá hefir útþanid, og þrýdt með þinum sögru ljósum og dægíliga himinsins her, sem vér augum lítum; og er það þó svo sem myrkur ad reikna hjá sjálfri hans dírð, sem uppljómar þína sögru Jerúsalem Guds barna borg, sem er þar uppi, hverrar sól og tungl hann sjálfur er, og sjálfur býr í því ljósi, sem enginn sær tilkomist; hann sem leptid hefir útbreidt, og stapað alla fuglana þar inni, forforgar þá, viðheldur þeim, gefur þeim sína fæðu í hentugann tíma, svo ad lausnarinn segir hér í gudspjallinu: ad eðli einn af þeim falli á jordu án síns fæðurs vilja; hann hefir sjóinn gjört og alla fíflana þar inni, smáa og stóra, og innihýkur hann í sínum hnefa, segjandi til þassins: þingad skalstu komast, og hér skulu þínar stoltu bylgjur leggja sig, Job. 38; hann ed sjálfur hefir tilbúid atursins liljugræs, þrýdt jordina með stógum, dýrum, fjöllum, hálsum, dölum, og áríga framleidir af henni allrahandu ávört og alðini, hinum lifandi sképnumum, og þó allra þelst manninum til nota og uppheldis; og allra síðarst skóp hann þið veglígafla og dásamlígafla dýr undir sólunni, eptir sinni egin mynd, sem er madurinn, já, endurskóp hann í synd og dauda fallinn, og tók hann í sátt aptur, endurleysti hann, eðli með gulli og sylfri, heldur með síns eingétins Sonar díra blóði, 1 Pet. 1, þelgadi hann óþreinann, af óþreinum kominn, endurnýtar alla þá, sem sinn skírnarsáttmála eðli vísítandi undir fótum treða, fyrirgefur ós daglíga margar syndir, því daglíga syndgumst vér, og vinnum eðli nema til þegníngar; hverjum er ós samra, hverjum skýlbugra og vegsamígra ad

þjóna, enn þónum, í hvers hendi að er sál lifandi sál? hver að er vor styrkleiki, vor þriðing, og er vordinn ofs til hjálpræðis, Esa. 12. En svo sem það er ágjætt og vegligt, að þjóna Konungi Dýrðarinnar, svo er það ekki síður gagnsamlegt. Það er ofs allum kunnugt, hverfu mikil umsvif að dauðligir menn hafa fyrir þessa fallvalta lífs næringu, sem þó lítils við þarf í sjálfu sér, og þritur nær allra minnst vonum varir, og þó eru sumir menn ekki ánægðir, fyrir enn þeir hafa kornhlöður sínar fullar, svo þeir geti sagt með hinum rísa mautapegn, Lúk. 12: et og drek sála mín, þólad þú hefir til margra ára samansafnað. En hvað segir Frelsarinn hér í gudspjallinu? verid eigi hugsjúkir fyrir yðru lífi, hvað þér skulub eta og drekka, og eigi helbur fyrir yðrum lífhama, hverju þér skulub klæðast, með öðrum fleiri ordum, sem þar á eptirfylgja, og eru full af guddómligri speki. Með miklu snarræði hefi eg þá afstök allri áhyggju minni, sem kvelur þinn vantrúaða og ágjarna, þegar eg hefi fastað þinni uppá þann, sem á sál dýrin á mörkinni, Ps. 50, og allt silfur og gull er hans; mun hugshéti mín draga mig leingra á leið, enn hans fyrirhyggja? og fyrst um máttinn er ekki að efast, þá kann eg ekki viljann að ugga. Nóg er það, að Drottinn segir, hér í gudspjallinu: yðar himnestur fadir veit, að þér hafið alls þessa þarf. Ef Gud er minn Fadir, mun hann þá ekki forfarga mig? ef eg, sem vöndur er, kann að gefa barni mínu góðar gáfur, mun þá minn himneski Fadir gefa mér stein fyrir braud, eður höggorm fyrir fíft? en þótt hann á stundum láti mig vanta þessa lífs næringu, eptir sínum þægiligum vilja, mun hann þar fyrir hafa gleimt myskunsamur að vera? mun hann samt ekki vera minn Fadir? eg kalla það ekki góðann fædur, og ekki forsjálann, sem að elur barn sitt svo kappsamlega, að hann undir eins elur upp í því matvendi og annann ófóma, má eg þá kunna Gud fyrir það, að hann neitar mér um þær nægtir, er mig stadar; nóg er það, að eg veit að hann er minn fadir, trú er hann, og freistar einkis yfir megu fram. Þegar mér allt að öfsum gengur, þá finn eg kannsté valla til þess, að hann er minn Fadir; eg kynni að gjörast lauslátur þegar eg er fullur og seitur eins og Ísrael, Deut. 32, af því veit eg, að eg ekki er hjábarn, að hann tnyttar mig, af því sé eg að hann elskar mig, Heb. 12; í allri þeirra ángist, þá ágrabi hann þá ekki, heldur verndadi þá engill hans andlitis, og forvaradi þá með milði sinni, segir Esaías 64 kap.; hver er sá auglitifins engillinn, minn herra Jesús! nema þú Christí? þú byrtist án afláts fyrir augliti vors Fædur á himnum, svo sem einn eynifur kinnimadur, þú ert mynd hins ósnílliga Guds, Col. 1, þú ert í Fædursins skauti. Jóh. 1, þín medalganga verkar það, Drottinn minn! að jafnvel í þinni mestu ángist, finna börn Fædur þíns til einkis ángurs, þólad þinn vöndur og þinn stafur hugga ofs, Ps. 23, vitnisburður þíns Anda telur ofs trú þar um, að vér Guds börn seum, Róm. 8, þar fyrir reiknum vér ekki móslatingar þessara tíma verðar þeirrar dýrðar, sem við ofs framkoma mun í eynifu lífi, og hér af kómur það, að svo vegligt og svo þarfligt sem það er Gudi að þjóna, svo er það og yndælt og ununar-samligt. Hvað er það sem menn allra mest sækja eptir í heiminum? það er að vera ánægður, og una vel hag sínum, en þar er valla uoður sá, er nái þeirri fullsælu af veraldar munum, eður munudum, að honum þyki sig ekkert vanta. David kynnir ofs eitt aðra og betra ráð, er hann segir: haf þína unadsemd í Drottini, og mun hann gefa þér það

sem þitt hjarta grynist, Pf. 37. Satt er það, að vegna þeirra nákvæmu teingda, sem eru á millum sálar og lífhama, þá hryggist hún edur gleðst af því, sem honum gott edur lítt til fellur, en þó eru þau ekki svo mjög skyld, að ei sé Gud henni skyldari; ekki er hún af sama efni gjörð og lífhama, sem af moldu var skapaður, Gud blés lifandi anda í mannsins nasir, segir ritningin, Gen. 2, hún er af engu skapað eins og englarnir, hverjir í Jobs bók, 1 kap., kallað Guds synir; svo kallar og Lúkas Ádam fædur vorn, Lúk. 3, og Pálus segir, verð seim hans kyns, það er lítrar veru; en þó ekki þinnar sömu; Gud er einn andi, segir Jóhannes, andi þessir ei hold né bein, eins og þér sjáið mig þafa, segir Frelsarinn; hér af kénur það, að þótt Ádam yfirgæfi sinn uppruna, þá þessir þinn allra þærsti svo bætt ráð vort aptur fyrir þinn annann Ádam, sem er Gud af þínum, að hvað elskar sér líft, svo þegar einn er vordinn einn andi með Gudi, og ummyndadur eptir hans mynd, er skapaði hann, þá fær sálin trapt af hæðum, sem er henni miklu skyldari, og sterkari þeirri elstu sem hún þessir á lífhama, svo að hún reiknar alla hluti þess að vera hjá Jesú Chrísto sínum Drottni, eins og Pálus, hún þrosar sér af engu, nema af hans krossi, fyrir hvern henni er heimurinn krossfestur og hún heiminum, Gal. 6. Svo myndast er það nú Gudi að þjóna, að það er ununarþamligt, jafnvel í hörmúngunum; Pálus talar þannig um þinn sanna Krístinðóm, 1 Tim. 4: að gudþræðslan sé til allra hluta nysþamlig, þafandi fyrirheit bæði þessa lífs, og þins komanda. Þessi er þin rétta Guds þjónusta; en hvað þá? ekki þessir Gud í nýa testamentinu þeitid sínum þjónustumönnum svo mikilli veraldar farsæld, jafnvel þótt hann veiti þeim hana á stundum; hvar í er þá fyrirheitid innifalið? í því að hann gefur þeim sjálfan sig, sem er öllu æðra, sá sem hann á, hann þessir eignast allt, og sá sem ekki þessir hlutdeild í honum, hann þessir minna enn ekki, hann vantar jafnvel það hann þessir, því Guds ríki er ekki matur né dryckur, heldur fridur og sögnudur í G. And, þar fyrir segir Pálus enn aptur, 1 Tim. 6: að gudþræðslan sé mikill ábati með því skapa, sem lætur sér sína lúðu nægja. Nú er það ekki einasta vegþamligt, þarþligt og myndast Gudi að þjóna, heldur og er það einfætt og ómissandi, svo að án þess kunna menn ekki Guds börn að þeita, né sáluþjálpina að erfa, og sjá þá allir þeir sem trúu því, að himnaríki og helvíti sé til, þeir sjá hvað miklu að tapað er, ef menn stjótast úr Guds þjónustu; bálvapur veri sá sem ekki elskar Drottinn vorn Jesúm Chrístum, segir Pálus, 1 Cor. 16; en að elsta hann, og að þjóna honum, það er allt hið sama, honum verður aldrei þjónað fyrir utan elstu, og aldrei verður hann elstapur fyrir utan þjónustu, því í þjónustunni skulu menn sýna elstina, og af elstunni þjónustuna; þess vegna spurði Drottinn St. Petur að, áður enn hann bað honum að fæða lomb sín og saudi sína, hvert hann elstadi sig, Jóh. 21; sama er að segja um hvern einn, hvaða starf sem hann á þendi þessir af Guds álfsu; en allir þafa nóð; enginn er sá, að ekki hafi sitt pund af Gudi, eins vel bóndinn á akrinum, svo sem presturinn í kyrkjunni, edur dómarinn í sínu sæti, og allir þessir eru honum eins þjarir, nær þeir gjöra verk sinnar kallanar trúliga í ótta Drottins, því sjálfur þessir hann þeim verkid í þenbur fengid; á ekki smidurinn leirfins vald, má hann ekki gjöra þar af hvað hann vill? Róm. 9; því er einfætt að þjóna honum af allri trú, eptir því sem hann þessir sérhverjum umbodid, annars

erum vér efi hans réttir þjónustumenn; einn stríðsþegn á efi þar að standa í folkíngunni, er hann sjálfur vill, heldur þar sem höfðinginn bauð. Honum; eg em maður yfirvaldinn undirgefinn, hafandi undir mér stríðsfolk, sagði hundrads höfðingiinn í Kapernaum við Trelsatann, Lúk. 7, og nær eg segi þessum, kom þú, þá kemur hann, og þínum, far þú, og hann fer, og þræli mínum gjer þetta, og hann gjerir það; eins á það að vera í Chrísti herfor hér á jörðunni, þar skal hver sitja, sem hann þefir hann settann, þar inni skal hann Gudi þjóna, ef hann vill þóðnast honum sem valdi hann til bardagans, 2 Tim. 2, því efi er það nóg, að leggja höndina á plóginn, en líta aptur til þess sem til baka er, sá það gjerir, hann er ei hafur til Guds ríkis, segir lausnarinn. Segid mér, til hvers þefir Gud manninn skipað, nema til þess, að hann skuli þjóna sér? allir hlutir aðrir eru mannsins vegna skipaðir, því alla þá þefir hann lagt undir hans fatur, Ps. 8, en maðurinn er Guds vegna gjörður, efi þess vegna, að hann þyrsti hans með, heldur að hann skyldi þjóna sér, til að lifa þar af eilífliga; hverjum er ofs skyldara að þjóna, enn honum sem ofs skipaði? þefir Mammon noðurn skipað? vesall er hann til þess, vanskipað gétur hann suma menn, en engann þefir hann skipað né endurskipað. Kalla menn það efi gublaust ræktarleysi, ef börnin ei vilja hjást foreldrunum til þjónustu? og hvað skulum vér þá um hann tala, sem er Fadur yfir allt það sem börn kallast bæði á himni og jörðu? til hvers þefir Guds Sonur endurlenst ofs? segir efi Lutherus ofs það í fræðunum? til að þjóna honum í réttlæri og heilagleika alla vora lífdaga; til hvers þefir Andi Drottins kallad ofs, helgð og upplýst með sínum ástgjöfum? mun efi til þess, að vér gangum verdugliga þeirri kallan, hvar inni vér kalladir erum? Eph. 4; Því áhykta eg svo, að sá sem efi vill Gudi þjóna, hann er efi hans barn, efi Chrísti lærifveirn, og efi limur Guds kirkju; hvað er hann þá? Djöfulsins barn, þræll syndarinnar, og helvítis eldbrandur; nú er þetta svo sagt um það fyrra, er eg hét um að tala.

Hvað þínu síðara viðvikur, þá hefi eg til forna í inngáninginum sagt, hver að sé meining Trelsatans í þessum orðum, þó vil eg því hér víðauka um sama efni, að þar Drottinn segir: enginn kann tveimur herrum að þjóna, þá meinar hann tvo, þá sem eru hver æðrum gagnstæðir; þjóna kunna menn foreldrunum, yfirvaldinu, og náúnganum, í öllu því sem Gud þefir bodid, og þó undir eins Gudi; hvar fyrir? Þvíad fræddan þjónusta og Guds þjónusta eru eitt? sá sem þjónar þeim sem af konúnginum sendir eru, hann þjónar konúnginum; sá sem konúnginum þjónar í því sem Gud bodid þefir, hann þjónar Gudi. Eins er á þína síðuna, sá sem þjónar Mammona, hann þjónar heiminum, sá sem þjónar heiminum, hann þjónar syndinni, hver ed syndinni þjónar, hann er þræll syndarinnar, en hann sem er þræll syndarinnar, hann er undir eins þræll Andskotans, og er þessu ómeguligt saman að koma, þetta vottar Pálus, er hann segir, Róm. 6: vitid þér efi, að hverjum þér gjerist þjónustubundnir, til hlíðnis, hans þénarar erud þér, hvert heldur syndarinnar til dauðans, edur hlíðninnar til réttlætisins. Og þetta orð, herra, merkir hér fræddan yfirráð, nær einn selur sig einum svo aldeilis á vald, að hann á að mestu hans öll ráð; vel kann eg að þjóna einum, þótt efi sé hann minn herra, svo þefir og Gud aldrei bannad, að þjóna að gáfum sínum, heldur lenst að brúka heiminn, en efi

d vanbrúka hann, eðli bannad ad eignast audinn, heldur ad festa hjartad vid hann, því á þad gjerir, hann er réttur mammonsþræll, hans herra er ábatinn og audurinn, því alla sluti vill hann til hans vinna, og jafnvel ad tapa sálu sinni, sem mörg munu dæmi gefst, og er þá engin þjónusta argari; hún er sérdeilis med tvönnu móti: fyrst, nær maður afnar audnum med hverju móti, sem hann kann, hýrdandi eðkert um, hvert þad er rétt dur rángt, eður hverfu þræsligt eður óþreinligt þad er, þetta er skaplostur sá, er vör grynri kollum; Pálin segir um hana, ad hún sé afgudadýrkun, Eph. 5, þad er hverju eði sannara, því hinn ágjarni hefir eðli annann Gud enn Mammóna, hann svífst eðli ad hja Guds volada saudi, til ad fylla þúng sinn, eðli ad sverja vid hans nasn, og þó rángiga á stundum, ef hann getur ábatast um eitt álnavirði; eðli þyrmir hann fyrkjum né énnimönnum, konúnginn svíkur hann gjarnann, ef hann má, sem er ein þofudþömm, g í einu orði ad seigja: hann tredur öll Guds bodord undir fatur sér; hvað vantar þá il flúrgudadýrkunarinnar? betra er af illu ad tilbiðja lífnefjuna, enn ad vera svo seldur Mammóna í þrældóm, því margur sá sem einn afgud hefir, hann ætlar þó, ad hann muni regna vöndra verka, en launa þín göðu, og svo þasa flestir þeðingjar meint, en ágrndna hefir engann Gud, og er þá ei von á verra. Þú segir: eg vil dýrka Gud, þeyra hans ord, singja honum lof; eg geng til hans borðs, trúi á hann, ydrast synda minna, verda að, ad svo sé; en ef þú dýrkar Gud, þá lát mig sjá ad þú gjerir þad ei, sem hann bannad hefir, eður verður hann noðud dýrkadur med ráni og stulði, med svíkum og prettum, æd lygum og méinsæri; ef hann er hinn Gud, ef hann er þinn Fadur, hvar er þá hans eidur? Þú seigist þeyra hans ord, hvar eru þá ávextirnir? eru þeir þad sem strax var pþtalid? sjá til, ad þú eðli þeyrir þad til dóms áfellis þér, þú þeyrir þad, svo er þetta. Sædmadurinn géð út ad sá, en þad hann sáði, féll á medal þyrna, þar sem þú áttir lutinn ad, og þyrnin uxu upp, og kjaðdu þad; hvað þad sé, máttu læra af úrleggingu írellsarans, er hann segir, Matth. 13: þad sem sáð var medal þyrna, er sá eð orðid eyrir, og umförgun þessrarar aldar, og villa audsins kësufur orðid, og hann verður ávartelaus; þú lofar Gud ad sennu med vörumum, en hjartad er langt þar frá, þad er út á úgardi þínum, og hja afnautum þínum; þú gengur til Guds borðs, en tekur þó med ér gefst þá, sem hann eðli má líða; sjá til ad eðli etir þú og dræfir þér dóm; þú trúit á Gud, sýn mér trú þína af verkunum, segir Jakob; þú ydrast syndanna, lát þá af illu, g lær gott ad gjöra, Ef. 1, annars meina eg þú viljir undir eins þjóna Gudi og Mammóna, og er þín Guds þjónusta þá engu betri enn Gyðinga forðum, þeir eð færdur Gudi írnir í Jerúsalems musteri, en offrudu þó á hæðunum, og í öllu þessu launar Mammon énnurum sínum illa, hann sedur þá med þarmabrandi. Páll segir, ad ágrndin sé rót öls öls, 1 Tim. 6, fyrst er hún rót lastanna, svo sem áður er sagt; Gud forsmáir hún, ans nasn skýrist hún eðli vid ad misbrúka regna ábatans, hvíldardaga Drottins hefir ún til ávinnings, þá gengur hennar plógur hvað kappsamligast, svo ad hún jafnvel kémir þá öðrum til ad syndga, foreldrum, börnum og náfrændum þyrmir hún eðli. Margur efir reigid mann til sjár, eðli ætla eg ad sumir menn séu vöndir ad hlut sínum í skírifinu, egar fæð er í bði. Um sjeunda bodordid vil eg ei tala, þun á þar þeima, og hvað er

tíðara, enn að ljúga vegna ábatans, og gjöra sig falann til að bera ljúgvitni; en ekki einasta fremur hún þetta móti Guði og náunganum, heldur kvelur hún sinn eginn þræl, svo það má um hana segja, sem David segir um hinn ógudliga, á meðal þværra sepuðinn er hinn mesti, að hans plágur séu margar. Helvíti og glotunin verða aldrei fylld, segir Salómon, Orðsko. 27, svo eru og augu hins ágjarna, þess meira hann dregur, þess meira þyrstir hann; eins og hinar mögru Þharaónis kór, svo er hinn ágjarni, þegar þær þofdu uppetid hinar feitu, þá sást það ekki, að þær þofdu komid í maga þeirra, segir rímsinginn, Gen. 41, rétt eins og Dvidíus skáld kvædur um Erisichthónem gudniding, að þess meira sem hann át, þess meira svált hann, fyllin varð honum orsök til æ meira hungurs, svo þegar hann hafði selt aleigu sína fyrir mat, þá selði hann dóttur sína, og síðarft allra tók hann að naga sína egin limu; svo er og hinum ágjarna varid, það hann fær, það fyllir hann ekki, hann er eins soltinn eptir sem ádur, ekki sparar hann vini né frændur, og þegar hann nær engu, þá etur hann sitt egid hjarta, af því, að hann gétur ei uppetid hús eðna og fodburlausra. Morgum af þessum mammonsþükum líður Drottinn að fylla kornþlodur sínar, og adrar hyrðslur með aurangt, en þess vita menn og noður dæmi, að þess meira þeir nidur sá í ránglatinu, þess minna uppstæra þeir, nema í stadseminni, svo að hyrðslur þeirra eru eins og óþétt lagarfat, sem ekki heldur því, sem í það er látid; þess gétur Salómon, Orðsko. 11, er hann segir: einn útbýttir sínu egin, og verður ríktari, annar inniheldur þar sem ekki skal, og er jafnann fátækur; þetta er rétt að eta, og verða þó ekki mettur, og að drekka, og verða þó ekki druckinn. Hin önnur þjónusta Mammons er sú, að liggja of fast á því, sem einn á, eins og Móab á dreggjum sínum, jafnvel þótt velfengid vera kunni; að sonnu eru þetta adgreindir lesir að noðru leiri, en þó næsta fíkyldir hver öðrum. Til eru þeir að vísu, sem taka allt frá öllum, sem þeir ná, en láta þó eðert af hendi rakna við noðurn, þeim er þvæð verft varid, og optliga plagar slíkt að haldast í hendur; hins eru og dæmi, að sumir menn eru ekki mjög áfælnir, en vilja þó eðert útiláta, þessa kalla menn nidsta; og er hann að sonnu illskárr enn hinn, en þó samt mammonsþræll, ekki minnar þá nema í því, að þegar Mammon stípar, þá fer hinn ágjarni, en nidringurinn þefir ekki svo mikid vald yfir honum, að hann gæti reftid hann úr stad, jafnvel þótt hann eigi öll hans ráð, þá lætur hann svo dátt að honum, svo sem móðir að einka syni, og vill ekki gjöra honum ómak; líkir eru þeir Saduceis, er ekki vildu gjöra á annars hlut, ekki vildu þeir heldur neinum gott gjöra; þeir eru bráður Nabals, er ei vilði gefa David mat, þegar hann mælti til þess í naufsýn sinni, og hafði þó til matar unnid, 1 Sam. 25; já, þeir eru argari enn Nabal, því hann tímði að láta eptir sér og þyfti sínu, en þessum er svo audurinn sár, að þeir neita sínum eginn lífhama um naufsýnliga hluti; ekki þafa þeir lesid það er Salómon skrifar, Orðsko. 3: hinn rétteláti etur svo mikid sem hann viðþarf, en maga hins ófróma vantar altd; og enn síður það hann ritad þefir í Preðikunar bókarinnar 6 kap: þar er ein ólucka er eg sá undir félunni, og hún þin mesta yfir monnum: einn maður sá eð Gud gefur ríkdóm og audafi, og heidur, þrers hjarta að eðert vantar, og Gud gefur honum þó ekki magt til að neyta þess hins sama; svæðdan óþokka sjálfs síns eru þó noðrir, svo langt er frá því, að þeir flæði eður

i bróður edur systur, nær þeir sjá þau nafin edur þúgrud, og er þetta hinn mesti dómur, það er rétt kallud afgubadrkun; það sem kristnir menn attu að gjöra Gudi þjónustu, sem er að þvinga lífþama sinn og gjöra hann að þræl, það sama gjöra við Mammona, segid mér: er hann þá ekki þeirra gud? Þeri þeir nú saman, sem þetta, hverjum betra sé að þjóna, Gudi edur ábatanum; hvernig að Gud ali enn fyrir þenurum, það er áður sagt í þínum fyrta partinum, en hvernig Mammon fari með það þefi eg í þínu síðara talad um með þáum ordum; þvi vil eg segja við yður, stí börn! Þið sama og Jósúa sagdi við Ísrael þkómmu fyrir andlát sitt, Jós. 24: segid, þ þér viljið þjóna Jehóvæ Gudi yðar, edur ei; en þeir svörudu allir: vér viljum þjóna ttni Gudi vorum; Drottinn minn og Gud minn! gef þú oss það sinni, að það, sem játuðu með munninum, megum vér með hjarta, orði og verkum uppfylla allt til vors lífs, svo vér megum úr þísum bera kórónu líffins, hverja þú Konungur náðar- r gefa munt öllum þeim, sem elska tilkomu þíns Sonar; bænþeyr það fyrir hans og forþenustu, amen!

Sextánda Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Lúk. 7 Kap.

Þann tíma, og það skéði svo, eptir það að Jesús géck til þeirrborgar, sem kallast Naín, og hans lærifveinar gengu margir honum, og mikill fjöldi annars folks; þá er hann tók að ægjast borgarhlidid, sjá þú! Það framlidinn maður var borut, einfa sonur sinnar modur, og hun var eckja, og mikill di borgarmanna géck ut með henni. En þá ed Drottinn leit á, hrærdist hann mysskunar yfir henni, og sagdi til hennar: t þú etgi; og hann géck þar að og áhrærdi kistuna; en þeir, báru, stodu við; og hann sagdi: þú ungmenni! eg segi þér, þú upp! og sá settist upp, seni framlidinn var, og tók til að la; og hann gaf hann aptur sinni modur. En allir urdu ottanir, lofudu Gud og sögdu: spámadur mikill er á meðal vor rísin, og Gud hefir vitjad síns folks; og þessi saga barst ut honum um allt Gyðinga land, og um öll kríngum liggjandi þd.

E r o r d í u m.

í þínum áður enn Drottinn gjörði þetta mikla fraptaverk, sem þessa dags evanóellsum er ofð, þá flutti hann þá ágjætu þrédikun fyrir líbnum, sem rituð stendur í nærst fyrandi kapítula, Lúk. 6, hver og er af Matthes uppteknuð í hans gudspjalla 5 kapítula; íni standa, meðal annara, þessi ord: salir eru þeir sem þarma, þvi þeir munu blæja; þeus segir ofð það á þenna hátt: þeir skulu þuggadir verða, sem er allt þið sama, þvi

þar heyrir engin sorg til að gjöra sig gladan, segir orðtafið, og enginn hlær, nema þonium sé glæði í hug, og glædur er enginn, nema hann huggudur sé. Það er aðdæmlikt að hugleiða, hvernig Þrellarinn á dögum hólðavístar sinnar hefir vísliga þagad síns embættis úr réttíngum; margt það, sem að í greindri þræðíng stendur, það er gagnstæðt hólðí og hlæði. Þvörju að öll íptíar þvfrí sorg og engin glæði að vera, meðan þún álíggur, segir Pálus, Hebr. 12, og gíetir eðí þess, að eptír á gífur þún fríðsamlígan ávært réttíngíngs; en tíl þess, að þínn góði Meístari færði sönur á mál sítt, þá gíorír hann sér ferð úr Kaper-naum tíl borgarínnar Naín, tíl að stírkíja með þessari jaríeíkn, hvað hann ádur talad þaðí. Engínn skal meína að þetta þafí stéð af hendíngu, að Drottínn mætti þessari lífsfór, heldur fyrir þv í hann víssí alla hlutí, þá hefir sá án efa veríð tílgángurínn, sem nú þefí eg ádur sagt, og þar að aukt að gífa öllum sorgíþínum eðsum og munadarlausum eítt æfínlígt hugð-anarínnar bæmí, og fullrar vonar og trúadartrausts um sína þíartgróna mystíunfemí þvfrí þeim, að hann vílji vera fadír fódurlausíra, og forsvar eðnanna, Deut. 10, Ps. 68. Og fyrir þv, að þetta beílagu gudspíall er nærsta glæðíligt að hugleíða fyrir alla þá, sem þrepa eptír ástvíni sína, sem þeim í lífsínu þafa tíl glæði og aðstóðar veríð, þá víl eg af þvfrí tvenní þvfrívega: 1) hvað eðjurnar eígi að hugga síg víð í sínum eínstæðíngstap; 2) hvað þeim eígi tíl huggunar að verða, er míssa bórñ síñ, íasírvæl á únga aldrí. En þú, sem en fadír þvfrí allt það, sem bórñ kallast, bæði á þínní og íerðu, stírt þú mál mítt, og tílbú svo þíortu barna þínnar, að þetta þítt epríndí megi vél tafast, í Jesú nafní, amen!

Útleggingin.

Hér stendur í gudspíallínu um móður þessa úngmennís, að þún þafí eðja veríð; það stand þefí íasínan haldíð veríð aumt og óstémtíligt, sem og að lífíndum lætur; Davíð veit varla annað líkara að óska, þvært heldur sínum eður Guds óvín, enn að bórñ hans stíll verða munadarlaus og hans kvínnar eðja, Ps. 109; vóndír ómagar eru fódurlausífrí, og mædur vorar svo sem eðjur, segir Jeremías í þarmagrátínum, 1 og 5 kap. Nú er það víst, að slíkt er reíðí teíkn Drottíns á stíundum og straff sýndanna, eíns og þvært annað mótlærí, en þvergí nærri allíð, þv í varla er noðurt stand í heílagrí ritíngu umgéríð, sem þínn Almáttugi víll heldur taka í forsvar, enn eðju-bómmínn, þvfrí fyrir utan það, að hann víll sjálfur vera þeirra forsvar og fæða þær, þá þefí hann sérílagí gefíð þeim verndar bréf í sínu þ. logmáli á þenna hátt: engrí eðju eður ómyndugum staltu þjáíng gíjora, ef þú sýnír þónum þjáíng noðtra, (þv í, ef hann að eíns kallar tíl mín, þá víl eg barnþepra hann), þá skal mín reíðí brenna og eg skal slá yður í þel með sverdí, svo stíllu yðar konur eðjur verða, og yðar bórñ fódurlaus, Eróð. 22; og enn segír hann: eðjunní og ó-mýndugum staltu engan stáða gíjora; þefí hann eðí stíckað þeim sínn hlut af tíundum? Deut. 14; býður hann eðí að kalla þær framrar óðrum tíl almenníllígrar málernéju fyrir Drottíni? 16 kap; já, hann þefí sérílagí umbóðíð valdstéttínní, að þeir stíllí dama mál þíns únga manns og forsvara eðjuna, Esa. 1, íasírvæl þórt eg ætíllí, að varla sé noðtru Guds bóðorðí míður þlíðt enn þessu af sumum mönnum. Óstandí værí, að eí fríndust þeir, eð sjálfír þafa eðjurnar fyrir sé og gíjora þær sér að rání, svo sem Esajas að ordí kémst, 10 kap., þefíast á þeim og þeirra munadarlausum bórñum, ef þeir þóttust eíga fódur þeirra noðtrar þeíptír að gíalda, en fengu eðí stólíð þefíndínní frá Gudi á meðan hann lífíðí; fódðan er þín mesta lóðurmennísta, sem eínn hugþrúður Tyrkí eí vílðí verða fundí-ínn að, og þó stammast eðí sumír frístíur menn síñ, að efa þetta þlígdínnar laust; svo þoppa

Þessir myslingar á einu dauðu leóni, sem þeir þó eðl þorðu að geispa á móti, á meðan það hafði muninn opin; lítið muna þeir til hinnar skelfiligu bálvunar, er Drottinn leggur yfir þá, sem umhverfa rétti eðjunnar, Deut. 27, edur hins, að ritu'ngin telur það með hinum helstu orsökum hinnar Babilonísku herleidingar, að þeir dæmdu ei málefni eðjunnar, Jer. 22. Nú vil eg sleppa þessu, en hverfa aptur til hins, er eg skildist við; þessi kvinna var eðja; líklegt er, að maður hennar hafi burtkallað á sínum besta aldri, hvað þar af ráða má, að hann hafði henni eptirlátid einn einasta son, sem að enn þá var úngmenni; þetta var stór sorg, hverja þú gat eðl dulid, því sagði Frelsarinn við hana: grát þú eðl; og þetta mótlæti hennar var svo mikil, að barmarmenn samþindust henni, því segir í textanum; að mikill fjöldi þeirra hafi gengid út með henni. Lærum það af þeim, að gráta með grátendum og hafa meðaumkun með þeim, er í slíkar raunir rata; svo gjörði hann, sem best kann að samþínast eyndum vorum, því gudspjallid segir, að þegar Drottinn leit hana, þá hrærdist hann mystunar yfir henni, og fáum vér jafnan orsök þar til, því eðl líður á stundum langt á millum þess, að svoddan tilfellur, merg volud eðja á þvilíft til brunns að bera; en út af þessari meðaumkun Frelsarans taki eðjunnar sér þína mestu huggun. Stær, sem þarfa sá þessa sorgandi konu, þá hrærdist hann af innstu meðaumkun, segir textinn; eðl gjörir hann það síður nú, heldur enn þá hann umgeðst í voru holdi, sem nú er upphafid til Kráptarins hægri handar; hann hefir lykil líffins og dauðans, barn mitt! hafi því dauðinn gripid hendinni inn í hús þitt, og veitt þér eitt mikil fár, þar hann hefir tekid helming þins hjarta burtu og gjört börn þín munadarlaus, þá vit, að það er eðl skil á hans ráðstöfunar, enga magt þesdi dauðinn hafst yfir þínum fjæra egtamanni án hans leyfis, í hvers hendi að er all lifandi sál; andmýk þig þess vegna undir voldnga Guds hond og seig með Davíð: eg varð mállaus og taladi eðl, af því þú gjörðir það, sérðellis þar þú hefir þó eðl tapad þínum egta manni. Meist eðl, barnid gott! að sjálfur gjæskunnar Stúnhur se eins lyndur og sumir óþókar í heiminum, þeir ed apturtaka það þeir gáfu, heldur vil eg hér um segja, eins og Páll sagði um Dnesímum við Philemónem: hann er um-stundar sakir viðstílinn, svo þú haldir honum enlífliga; hann er eðl dauður, að því leiti sem viðvíkur sálunni, því Gud Abrahams, Isaaks og Jakobs, hann er eðl Gud dauðra, heldur lifenbta, segir Frelsarinn; þarfyrr er hann eðl dauður, heldur kalladur frá dauðanum til líffins, frá volaði þessa þeims til enlífrar sælu, frá selskap vonðra manna til samfélags heilagra engla, já, hann er eðl heldur dauður, það líkhamann áhrærir, heldur sefur hann, svo sem Drottinn sagði um þofðingjans dóttur, Matth. 9; það stendiur áfíttlga flóðugt, er Frelsarinn sagði: hver sem trúi á mig, það skal se, að þótt hann deyí, þá skal hann samt lifa, Jóh. 11. Þarfyrr, þótt að það se náttúrligt að syrgja ástvíni sína, þá er eðl svo stór orsök þar til, því vér þofum eðl mist þá, heldur eru þeir undan ofs farnir í enlífa sælu, en líkhaminn þvilíft af ervíðs-hu inn til þess dags að Drottinn uppvekur hann og gjörir englunum jafnan, já, samlíkan sínum dýrdligum líkhami, Phil. 3. Nú er það víst, að eðlert Guds barn misdau sínu egtahjarta þvilífrar sælu; en það er veíkleíft vor, að menn syrgja sín egínn háð og flúta

eptirlátinna, þeinkjandi meir á þid nærveranda, enn þid eptirfomanda; en þú til þess, barn mitt! að Guð þesir kannað þinn egtamann í burtu tekid til sinnar dýrðar, uppá það þú stýldir þafa allt þitt traust, alla von, alla gleði og unadsemd í sér einum, og sögnud af því, að sjá og reyna sína náð á þér og við þig og þína, nær öll mannlig hjálp er úti; gjør svo, þar af þesir þú tvefalda nýtssemi, þá einu, að þín sála gleður sig í Guði heil-
 sugasara þínum, hver sögnudur að yfirgnæfir allan skilning, og drepur alla sorg, allt mótlæti görir hann létt; þína aðra, að á meðan þú ert svo stapi farinn, þá er það festir-
 þess uppá Guðs ríki, það er þantur þess, að þú munir fagna með þínum egtamanni í himnæstri sælu enlífisgana, með Guði og hans heilogum; lát því sjá, að þú tileinkir þér það, sem Drottinn segir við Ísrael, Esa. 54: sá sem þesir slapað þig, hann er þinn maður, Drottinn Zebaoth er hans heiti, og þinn lausnari, sá heilagi í Ísrael, hvern öll veröldin Guð nefnir. Þvar fyrir grætur þú, og því ber þitt hjarta sig svo illa, er eg þér ekki betri enn tóu synir? sagði Elkana við konu sína Önnu, 1 Sam. 1; og hvað miklu betri er þá Guð þinnanna, heldur enn einn dauðligur maður; vilji hann ganga þér í manns stad, hvaða nauð þesir þú þá? hann er nógu víð til að ráðleggja þér, nógu ríkur til að forsgoja þig, nógu máttugur til að forsvara þig, nógu gjæsturíkur til að hug-
 svara þér; þvers viltu framur ætja? Ekjur og munadarlausir þafa stóran rétt í himninum, svo sem áður er sagt; þegar Drottinn leit þessa ekju, þá hrærbist hann af innstu meðaum-
 kun yfir þenni; þú þesir kannað ekki þess Drottinn, edur ekki séð hann, því sorgandi manneskur gengu með huldu þess þjá Gyðingum, þú þesir og ekki orði útkomid fyrir harmi, svo þú gjæti beðid hann, og þó gat ekki Brunnur gjæstunnar halðid sér, hans hjarta brast í þonum, svo hann hlaut þenni myskunsamur að vera, strax sem hann leit eynd þennar, með einu orði, einu atviki þurkaði hann öll tárin af augum þennar. Þegar þær Rút og Naemi voru aldeilis munadarlausar, þá sendi Guð þeim Boas, Rút. 2; þegar ekjan í Sarepta og þennar sonur voru aðkominn dauða í atvinnuleysi, þá bauð Guð Elia að bæta þess þennar; mun hans þönd enn nú stutt vordinn? er þonum noðud aptur farid, síðan hann er þafinn yfir ölla þinna? nei, nei, útrétt er þú enn nú í dag til allra þeirra, sem á hann vona, og þótt hann reyni sína á stundum, þá efist enginn um sannsögli hans, edur ætli sig yfirgefinn; hann gat halðid manni þessrar ekju við lífið, hann gat læknad þon þennar á bana sænginni, en þér færði Drottinn sonnur á mál sitt, er hann stömmu áður talad þess, að sælir væru þeir, sem harma, þvíad þeir muni hug-
 adir verða, því miklu meiri var sögnudur þessi, að hann gaf þenni aptur son sinn, sem dauður var, heldur enn, þótt hann þessi læknad hann dauðsjukan. Lát því þér til hugar koma, Guðs barn! að þótt dauðinn þafi slitid það band um stund, sem var á millum þín og þíns egtamanns, þá er þó ekki slitid það einfagarinnar band, sem þesir bundid hjarta þitt við Guð, hver alleina þesir ódauðleikann, hver og þesir trúlofad þig sér að enlífis í náð og myskunsemi, í réttlæti og í dómi, Ps. 2; ef þú elskar hann, þá er ekki að ugga hans elstu til þín, hann vill vera hjá þér í neyðinni og þér þadan útrýðja, allar þínar andvarpanir þeyra, öll þín tár reikna og þella þeim í sinn sjóð, og síðan af þurka með enlífis gleði; og þótt að þú megir sjá á bak þíns fjæra egtamanns um þess, þá

er það stutt hjá enlíðinni, þvar þið munuð um aldir alda samfagna án nokurs kvða fyrir því, að skiljast framar. Seg því eðli: eg er af öllum forlátinn; meðan þú hefir eðli Gud forlátid, mun hann þig aldrei forlata; trenst því að sultu, að það sem Drottinn segir við kristnina, hjá Esaíam 54 kap., það vill hann til þín sagt hafa, svo sem eina forlátna konu og sorgbitna, þá kallar Drottinn þig aptur: fyrr stulu fjöllin úr stad víkja, og þessar hæðir niðurfalla, enn að mín náð víki frá þér, edur minn sáttmáli niðurfalli, segir Drottinn þinn myskunari, já, hann sem er trúr, og sjálfum sér ei kann að neita, segir Postulinn. Öll umsorgun og umhyggja búskaparins liggur nú á þér, síðan Gud tók þinn mann frá síðu þinni; hysa til þess, er David segir, Ps. 68: Gud leggur ofs eina byrði uppá, en hann hjálpar ofs að bera; vantrenst þonum eðli, sem bar allan Ísrael í endimorkunni, svo sem ein móðir ber sinn son, segir Móses, edur hans Syni, hver ed ber alla hluti með orði síns kraptar, að hann geti eðli hjálpad þér til að bera það hann hefir sjálfur þér á herðar lagt. haf þína unadsemd í þonum, hann hefir lofad að gefa þér, það þitt hjarta girnist; synnist þér byrðin þúng, þá varpa allri þinni áhyggju uppá hann, sem því mun vel til vegar koma; og er það nú svo um þið fyrta úttalad.

Þvad þínu síðara viðvikur, þá reyna menn það optliga, að foreldrunum fellst eðli minna um það, nær þeirra börnum verður fyrir tímanligan danda burtu kippt, heldur enn þó að hvert misti annars, sérdeilis, ef það eru einka börn, svo sem hér á stóðst, því hann var einka sonur sinnar móður, segir í textanum, og þar að auki, ef að þvstik börn eru líklig til gjæfu og menningar, svo þau gjæti síðan Gudi og sædurlandinu með sæmb og æru þjónad; og eðli verður því móti sagt, að stór hörmúng lá á kvennu þessari, þar dandinn hafði rænt hana fyrst sínum hjartkjæra egtamanni, og þó á hennar besta aldri, og þar að auki sínum einasta syni, einnig í sínu æstblómi, hver án esa hefir verid hennar einasta yndi og aðstod í hennar munadarleysi; en það eykur miklu hér á, að það var eitt brisli halbid á þeim dögum fyrir kvinnurnar, að láta eðli sæði eptir í Ísrael, því allar girntust að vera maður að Messía; og eðli hefir það einasta læging þótt óbyrja að vera, heldur og þitt ein stór sorg, að missa börn sín, og eiga kannsté eðli von til annarra, það fé eg á dæmi hinnar Súnamtistú, er sagði við Eliseum, nær sonur hennar lá andvana, 2 Reg. 4: beidda eg minn herra nokud um son? sagda eg ei: pretta mig eðli! svo sem þesdi henni þótt sá kostur léttari, aldrei að hafa barn sædt, heldur enn að syni hennar þesdi verid í burt svipt, og má sá vera af járnri gjörr, sem eðli vorkennir þeim svoddan mótgang, sérdeilis, þar Guds Andi setur ofs þetta til dæmis um þína mestu sorg, þar hann segir, Amos 8, að harmkvæli Gvðinga stuli verda eins og harmur eptir einn einasta son, það sama ítrekar hann hjá Zachariam, 12 kap; því er svoddan mjög náttúrligt og engum að lá, þó stulu kristnir menn hoga sér í þessu svo sem Guds börn, og láta hann ráða, sem alls ráð á bæði á himni og jörðu. Þinar sömu röksemdir skal að sonnu til þess hafa, að bæta sorg sína í þessu tilfelli og þínu, er í fyrri greininni var um talad; seg mér, kristinn maður! hefir þú eðli barn þitt af Gudi ódlast? svo segir David, Ps. 127: börnin eru Guds gáfa og líffins ávortur er einn steinkur, þau eru eðli svo aldeilis vor börn, að þau séu eðli miklu framar hans, sem er Þadur yfir öllu því, er börn kallast

bæði á himni og jörðu, því nær hann gaf ofs þau, þá gaf hann þau með þeim skilmála, að honum væri frjálft að taka þau til sín nær hann vilði; eða gjörum vér ekki svo hver við annann? Þótt einn láti barn sitt til vinar síns um stund, mun það ekki standa í hans valdi, að láta það til sín aptur hverfa, nær honum líkar? ætluðist því ekki til, að Guð muni hafa minni rétt yfir ofs og börnum vorum, enn vér þykjumst yfir þeim hafa; seg því midt í sorginni, midt í harminum eins og Job, hvern Guð svípti ekki einasta öllum börnum sínum, heldur og allri aleigu sinni í einu versangi, Job 1: Guð gaf og Guð afstóð, se nafu Drottins blessað. Ef þú ert Guðs barn, (því fyrir þeim vil eg sérilagi þetta talad hafa), ef þú ert sjálfur Guðs barn, segi eg, þá veit eg, að þér hefir umþugad verið að fela þessa Guðs gáfu honum sjálfum á hendur, að barn þitt mátti hans mnskunar og forsjónar í öllu njóta; en allra helst muntu hafa umhyggju borid fyrir þess eynlfrri velferð, að það mátti Guði sem þjaraft vera, og sem mest varðveitt fyrir Andskotans, heimans og holdisins vclum, þar um muntu Guð beidid hafa í öllum börnum þínum, meir enn um lánga lífbaga; seg mér, hefir þá Guð ekki bænheyrt þig, er hann hefir tekið það burt úr þrældómi heimans í sælu himinsins, frá umfátrum Djöfulsins til Guðs barna frelsis, frá ofríki holdisins til þíns og þess Fodurs ríkis, hvar það mun stína svo sem sól um aldir alda? Þér stilst þetta lítt kannsté, á meðan forgin er sem bráðust, en lát þá svo sem Krístur segi við þig hið sama, er hann sagði við Petur forðum, þá hann ei vilði láta Drottinn þro fatur sína: hvað eg gjöri, það veistu ekki nú, en þú munt það síðar þekja, Jóh. 13. Þér mundi vænt um þykja, þú mundir af hjarta gláður verða, ef Guð gjæfi þér barn þitt aptur, eins og eðju þessari; en eg vil svara þér, eins og hann svaradi þeim í Nazareth forðum: margar eðjur voru á dögum Elíe, en til engrar var Elías sendur, nema til eðjunnar í Sarepta í Síðons landi, Lúk. 4. Guð veit hvað hann vill gjöra, eðert gjörir hann til ónýtis; tilgángur Drottins í þessu kaptaverki er auðsén: fyrst er sá, að hann sýndi bæði þér og öllum sorgbítnum, að hann bæði vilji og kunni að samþínast enyðum þeirra: hinn annar, að hann auglýsti það hann Guð væri, sem að hefir vald yfir daudanum, því þessi var hinn fyrsti af þínum dauðu, er hann uppvakti á sínum þérðistardögum, en síðan að hann hefir hvortveggja þetta með mörgum stáðfest, hver naufsyn ber þá til þess, að hann umbreyti sínu lög máli? Og þótt þú máttir þann kost eiga, að barn þitt hverfi aptur í vereldina, hvílið fávitska væri það; að selja ríðóm fyrir armóð, heilbrýgði fyrir sjúkdóm, gleði fyrir sorg og hina allra sáustu ró og hvíld fyrir allskonar andstrenni og erfíði, það væri að hata og ekki að elska barn sitt, ef rétt er álítið, sérdeilis, þar þínir úrvöldu Guðs, sem í Drottini dánir eru, þeir losa Guð óáflátauliga fyrir sína endurlausn í himninum, því skýldu menn þá syrgja þeirra burtför af heiminum, allra þelzt þar vér höfum eðert mist, heldur undan ofs sendt, og munum fyrra eitt heilagt barn fyrir syndugt, ódaudligt fyrir forgengiligt, og englunum samjafut fyrir það, sem áður var þó ekki nema mold og aska; lenfid því börnum yðar til Drottins að koma, krístinir menn! og bannid þeim það ekki, og segid eins og Barúch við hina þerteknu í Babilon, Barúch 4: eg þessi látid yður burt með harmi og gráti, en Guð mun stíla yður mér apur með gleði og segnudi eynlfriga. Eg veit að mörgum er það stór þarmur, að mífssa eitt

einafa barn, sem var gjafufligt og vel að sér um alla hluti, en hugleid þó, Kristinn maður! að Guð gaf sinn eigin og einasta Son út fyrir þig, í hverjum hann alleina hefir sína velþóknun, ekki til að bafa í rósum, heldur til þess, að ekki hefði hann þar hann mátti hefði sínu hálfa að, Lúk. 9, ekki til að láta sér þjóna, heldur til að þjóna öðrum, ekki til að lifa í sælu noktri, jafnvel þótt hann mátti þá velsælu hafa, heldur til að þola krossinn, Heb. 12, þetta gjörði hann, sem þér var um eðfert skyldugur; ójafnt hafist þú að, sem ert honum skyldugur bæði um þig og barn þitt, að þú ángrafst af því, að hann flutti það í eyllisa sælu, sem hans Sonur hefir því með sinni kvöl afrekad; hverfu gjörfugligt sem það var, það var þó aldrei svo vegligt, svo sem þinn frídasti meðal manna barna, ef Guði og Föður þótti hann ekki ofgóður í kvalirnar, hvar fyrir skyldi þér þá þykja sonur þinn ofgóður til dýrdarinnar; þú vildir hafa honum stórfé eptirlátid í veröldinni, mun það vera betra enn hans arfahluti í landi lifandi manna? misjafnt fer um arfana hér í veröldinni, en Petur segir oss, að þessi arfur skemmist ekki, 1 Pet. 1; nógir eru erfingjarnir, þótt einn deni barnlaus, séu ekki aðrir, þá er fæðurlandid, þá eru Guðs volabir, gjør þeim gott meðan þú lifir, og hefir þú fessjóð á þínum. Sonur þinn dó burt í sínu æskublími, en enginn veit af sína fyrir enn all er; vor fyrsta móðir sagnadi næsta mjög þínum fyrsta manni, sem í heiminn var fæddur, en það vildi ekki svo reikjast út fyrir honum; Elí hefubprestur lét dætt að sonum sínum, 1 Sam. 2, þó voru þeir stálkar; vænt þókti David um Absalon, hvernig hann launadi honum, það er alskunnugt; þú þykist vita, að ei var barni þínum hætt við flíku, svo er það, hverjum af oss þykir sinn fugl fagur, en þegar að Guð hefir að fullu ráðid son þinn sér til handa, þá hefir hann tekið þessa umförgun af þér, hann er þágangad kominn, hvar hann ekki skal vega sinn bróður, ekki vandrda Guðs þjónustu, og ekki gjera uppreist í móti föður sínum. Þú vildir hafa sett hann til menta, að hann lærði alla heims speki og all tungumál; heyr mér, Guðs vinur! engin er þvilk speki, sem að denja vel, og þar að á all speki að lúta, annars er hún ónýr; hann kunnir ekki svo margar tungur, sem þú vildir, þótt hann kunnad hefði, mundi það hafa gagnad honum til himnaríkis? Þaða Guði, að hann er þágangad kominn, hvar tungumálunum flotar, en hjærleikurinn varir eyllifiga, 1 Cor. 13, nógur vísdomur er það, að hann þekkir Guð, svo sem hann er af honum þekktur, og talar englanna tungu; aðgreinsing tungumálanna er straff-syndarinnar, en það er náð Guðs, að tunga þinna málhóltu skal tala rétt, Esa. 32; svo veit eg og, að hrer útvaldra mun stílla annann og að þetta fullkomnast í himnaríki; þar skal ekki barn mitt þola mörög hegg fyrir sinn lardóm, ekki óttast fyrir, hvert það muni vinna edur tapa í einu þrætumáli, ekki heldur æra sig í reiksfugi síjarnanna, edur málíngu himinsins, nær þar eru dottnar, en hann samantvafinn eins og annað flæði, Heb. 1, jafnvel þótt menn verti að flækjast við þenna hégóma eptir naudsýn spillingarinnar háttalags. Þú meinar, að Guð sé þér reidur, af því hann lenfði þér ekki að uppala það, er hann svo vel skóp, sínum bræðrum í heiminum til nota og gagnsæmdar; gef þig til fríds, barn mitt! Þaða Guði, að þú með hans aðföð hefir uppallid það til himnaríkis, hann á margan góðan, lát hann forgja fyrir löndum og lýdum, sem það lengst hefir gjort. Ego þyggid nú að þessu, Kristnir menn! hver í sinn stað; látið

hann ráða, sem ráða á, og aldrei væður sínum börnum nema til hins besta, og ætligt er til, að þér skáld betur fyrir yðar ráði, edur barna yðar og ástvína, heldur enn hann, til þvers að bæði yður og þeim er varpað allt í frá móðurlífi. En þú, enlífi Fadir! sem eðl einasta talid þesir alla daga vora, heldur og all vor þofudhár, kénna þú bæði foreldrum og börnum að hura það vör hljótum að deya, svo vör forsjálie verbum, að aldrei lífum vör svo, sem ættum vör í þessu volædi æfinliga að lífa, heldur gef þú oss, sem ert Gud líffins og dauðans, að hvert vör lífum edur denjum, þá séum vör Drottins; bænaþyr það, Drottinn minn! fyrir Jesú þínu og dauða, og gef oss þar til styrk G. Andi, amen! í Jesú nafni, amen!

Sextjándi Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Lút. 14 Kap.

Þeim tíma, og það stéði svo, að Jesús kom í hús nokkurs Phariseara höfðingja á þvottdegi brands að neyta, og þeir höfdu varðhald á honum. Og sjá þú! að maður nokkur vatnssjukur var þar frammi fyrir honum; og Jesús andsvaradi og sagði til lögspékinganna og Phariseanna, svo segjandi: hvort leystist nokkud að lætna á þvottögum? en þeir þögðu víð. Og hann tók á honum, lætnadi hann og lét hann í burtu fara, svaradi og jagði til þeirra: hvors yðar afni eða naut, sem fellur í pítt, er það eigi jafnsnart útdregid á þvottdegi? og þeir gátu honum þar til aungðu svarad. En hann sagði þessa eptirlíking til þeirra, sem bodnir voru, þá ed hann merkti, hvornin þeir mættust eptir hinum fremstu sætum, segjandi svo til þeirra: nær ed þú verdur bodinn af einhverjum til brudkaups, þá set þú eðli í hid æðsta sæti; kannstú það annar, heidarligri enn þú, sé bodinn af honum, og komi sá, sem þér laud og honum, og segi til þín: gef þessum rum, og hljóti þú þá með kinnroða að hafa hid ytsta sæti; heldur svo, nær ed þú verdur bodinn, þá far þú og set þú í hinn ytsta sess, svo að þá, nær ed sá kénur, er þér laud, þá segi hann til þín: vinur! þóka þér upp betur, þá mun þér virðing veitast hjá þínum sessunautum; þvíad hver sig sjálfur upphæfur, hann mun nidurlægjast, og hver sig lítillætur, hann skal upphafinn verda.

E r o r d í u m.

Þá meðal hinnar vegligustu Guds þjónustu, er vör egum að dörka hann með, þá er helgur Sabbats dagsins, hún er í fyrstunni eðli bodin synðarinnar vegna, heldur áður enn spillíngin innkom í heiminn; svo segir í Genesis bók 2 kap: Drottinn bleffadi hinn sjöunda dag, og helgadi hann, þar hann á honum höfðist af öllu sínu verki, er hann skapad hafði, það er, að hann bætti þá að skapa þimin og jörð, og allt þvad þar er inni; þetta bodord er

aptur strefað í Mósis lögmáli, og er eitt af þeim tlu Guds laga bodordum; þess gætur í Exódi bókar 20 kap: minnstu að helga hvíldardaginn Drottins Guds þíns, og er þetta bodord opstliga staðfest í Gl. Testamentisins bókum; á sex dögum skuldu þér verk vinna, hinn sjöundi dagur skulð helgur kallast, því það er hvíldardagur, þér skuldu ekkert verk á honum vinna, segir í Lev. 23 kap. Hin fyrsta orsök til þessa hvíldardags í Gl. Testamentinu var sú, að endurminnast hins mikla stórvirkis, er Gud gjörði í skipun allra hluta, því nefnir Drottinn það eitt teikn á millum sín og Ísraels barna, Ezech. 20; önnur var sú, að á þeim degi skyldi almenniliga Guds þjónusta valdinn verða með sórnfæringum, með kénningu Guds orða og öðrum höllikum gudrátnis eyrendum í helgidóminum; um sórnirnar má lesa Núm. 28, en um Guds orða kénningu vottar Lúkas 4 kap. með dæmi Frelsarans: hann kom til Nazareih, hvar hann var uppalinn, og gekk inn að venju sinni á Sabbatsdeginum í samtönduna og stóð upp að lesa; hin þriðja var, að menn og vinnubóhr skyldu hvílast af sex daga ervidi, það er bert af Exódi. 23 kap., og hin fjórða var sérslagi fyrir Ísraels fólk, að endurminnast lausnarinnar af Egyptalands þrældómi, svo sem segir í Deut. bókar 5 kap. Nú, þótt að Gud setti svo í öndverðu, að hinn sjöundi dagur skyldi brúkaft til þessrar helgi, þá er þú nú, og hefir verid síðan himnasóer lausnarans, haldin á þínum fyrsta degi vitunnar, er vér í minning Christis upprisu helgum, í minning endurskipunar heimsins, sem fyrir hans dauða er stén, og minning hins eplsa Sabbats, er öllum Guds börnum í hans upprisu fengid er. Þetta skulu menn ekki ætla að séu manna setningar, heldur svo sem Móses flutti Guds lögmál á millum hans og Ísraels barna, svo hafa og Christí postular gjört þessa stíðun, án alls efa eptir hans budi, því ekkert segjast þeir mundi þora að gjöra fyrir utan hans skipan, Act. 15; það er og kunnugt, að þeir asmáðu sumar greinir af kyrkjulögum í samtömunni í Jerúsalem, þegar Páulus og Barnabas voru til þeirra sendir frá þeim kristnu í Antíochía, og er þenna flurning Sabbatsdagsins ekki meira í spunnid. Eg vil ekki ætla, að nokkur gjöri sér í lund, að Kristur hafi ei haft vald til þessrar færslu, því hann segist vera herra Sabbatsdagsins, og ef það var ekki á móti hans guddómligu hótign að afsmá sakramenti hins Gl. Testamentis, þá var ei heldur þetta; en að þessi ráðstöfun sé af hans postulum gjör, er það til vinnis, að þeir komu saman á hvílastunnudegi, Act. 2, sem innfelli: ut á vörn Drottinsdag; Lúkas skrifar, Act. 20, að þann fyrsta dag vitunnar hafi lærisveinarnir samantömid til að brjóta braudid, og að Páll hafi þá ræðu haldid; og sjóltur Páll skrifar Corintþu borgar mönnum til, 1 Cor. 16, að á þínum fyrsta degi vitunnar skuli þeir leggja afstöðis ölmusur sínar, er naubstöddum kristnum mönnum ætlaðar voru; þenna sama dag kallar Jóhannes postuli og gudspjallamaður Drottinsdag í sínum opinberunum, 1 kap., og svo hefir kristiliga kyrkja nefnt hann frá þeirri tíð allt til þessa; það ber til þess, að nær postularnir ekki nefna Frelsarann sínu egin nafni, þá kalla þeir hann Drottinn í stöðinn fyrir Guds heiti, sem er Jehóva í Gl. Testamentinu; því kalla eg það víst, að þessi ráðstöfun sé frá Gudi komin. Og að þessu svo fyriræltu, þá vil eg nú taka mér orsök af spurningu Drottins til Gyðinga, hvort þar leyfðist að lækna á Sabbatsdegi, af þenmi vil eg taka mér orsök að tala um þetta tvennt: 1) hvad kristnum mönnum sé óleyfiligt að fremja á Sabbatsdögum; 2) hvad þeim býrji að gjöra og leyfiligt sé. Þú stóri herra Drottins dagsins og hins eplsa Sabbats! lát ofð svo gjöra þitt verk á þessum degi, að vér um stöðir meguum innanganga til þínnar hvíldar, amen! í Jesú nafni, amen!

Utlæggingin.

Hid fyrsta, sem bannad var á Sabbatinu, það var að vinna noðurt verk á þeim degi; svo segir Drottinn í sínu lögmáli, Deut. 5: varduett þú hvíldardaginn, að þú helgir hann, ekkert verk staltu á honum vinna, og svo strengiliga var þetta bannad Ísraels sonum, Exódi. 35, að þeir ekki máttu eld kveikja í hýbýlum sínum á þessum dögum, hvar fyrir þeir ekki heldur máttu matreida, og er varla noðurt bodord svo opstliga strefað í heilagri ritu-

ingu, svo sem þetta; og hverfu að Guð hafi frekliga straffað vanhælgun hvíldardagsins, það sýnir okkur straff hans, er tindi upp smældið á Sabbatsdegi, að hann mætti denja eftir lögmálinu, Num. 15; fyrir vanhælgun þessa hótar Guð sínu fólk, að hann vilji uppbrenna borgir þeirra, hjá Jeremíam 17 kap., og hjá Ezechíelem 22 kap. sverdi konungsin af Babilon, og er þeir aptur komnir út herleidingunni tóku til að vanhælgja Drottins hvíldardaga, þá átalði Nehemías þá harðliga og leiddi þeim fyrir sjónir, að fyrir þessa sömu synd hefði ógjæfan komið yfir feður þeirra, segjandi: þegar forfedur yðar gjördu svo, mundi ei Guð vor leida yfir okkur alla þá ólúðu og yfir þessa borg? og þér viljið upperta Guðs heiptar reidi móti Ísrael! með því að vanhælgja Sabbatsdaginn Nehem. 13. Nú er þó um Sabbatsdaginn tvennt að hugleida, það eina, er síðalögmálinu víðvitur, það er helst í því fylgib, að losa Guð og dýrka á þeim degi, og svo að gefa bæði sjálfum sér og hjúum sínum tóm og stundir til þessrar þjónustu, svo og að halda einhvern víkudag til þessrar idnar, og það er svo ríkt í nátturuna innskrifað og meðfæðt manningum, að hinir örgustu heidningar tóku sér víssa daga, nærri svo marga sumir hverjir, svo sem vor kristnir menn, til að fremja blót sín og aðra godanna þjónustu, hverri skipan þeirra þótt að mannfynsins óvinur hafi spíllt með sinni dýrkun, þá er þó auðsætt hér af, að náttúran hefir boðið þeim, að slíkt væri ein sjálfbodin skylda við Guð, og þafa að því leiti og með þessum setningi sannad það, sem Páll skrifar, Róm. 2, að heidningararnir, sem eðli þafa lögmálin, þeir gjörir af náttúrunni það lögmálsins er; annað er það, sem fyrstulögum Gyðinga sérilagi víðkom, sem er, að halda Sabbatid á hinum sjöunda degi, hvar um áður er nokkuð í inngáginum talad, svo og að vinna aldeilis eðert verk á þessum dögum, sem þó án efa hefir nokturn stilmála hafi, sem síðar mun sagt verða. Nú þótt að kristinna manna frelsi hafi nokkra líkind hér í gjört, svo og linad straff þeirra, er Drottinsdaginn vanhælgja, þá víti menn samt, að það er ein þróandi synd, að brjóta hann með ónaudsynligu erfíði; til Guðs dýrkunar var hann hælgaður í fyrstunni laungu áður enu lögmálin var útgáfíð, kristiligt frelsi hefir ei asmáð hann, hældur flutt á hinn fyrsta dag, hann er í síðalögmálinu bodinn, aldrei er hann af Chrístó fyrirbodinn, hældur þræsni og sú hjátru, er Gyðingar um hann hofðu, hún er ströffud af Frelsaranum. Þetta bodord um hælgun hvíldardagsins er ályktun þinnar fyrri bodorda tæblunnar, hvers vegna að sýnast má, að hann, sem það móþróanliga brýtur, hann neiti allri Guðs dýrkan, fyrir utan það, að það stendur allíð stöðugt, er Jakob skrifar, 2 kap., að sá, sem brýtur eitt af bodordunum, hann er víð öll sekur; sá sem brúkar hvíldardaginn til sinna útréttinga að þarflausu, fyrir ágirnis sakir, eður af forsmán víð Guð, hann er einn afguda drrkari, því Guði einum, en engum öðrum, tilheyrir sá heidur, að halda hann hælga, þar fyrir segir hann, Exóð. 31: sjáid til, að þér halðið minn hvíldardag, því það er teikn á millum mín og yðar. Vanbrúki því nokkur þenna dag með því móti, sem áður er sagt, þá rænnir hann Guð sínum heidri og tileinkar sér, það þonum alleina tilheyrir, hann vanhælgar og hans nafn, því á þessum degi á að þrifa og losa það með þinni mestu auðnýkt, en sá, sem eðli er með mér, hann er á móti mér, segir Krístur, Matth. 12, svo vil eg segja, að hann, sem eðli Guðs nafn hælgar á þessum degi, hann vanhælgar það. Og í sannleika,

Kristnir menn! Þyfir oss þad oflitið, ad Gud hefir gefið oss hina sex dagana til útréttinga vorra, ad hann hefir blessað vort erfidi, vora lífs næringu, vorar karfir og vorar afgangs leifar, þótt vör gjöldum honum þjónustu sjoundarinnar, svo sem einn skatt af öllum tím-
 anum? Þad væri stakt óþaklæti ad skora sig undan því. Eg vil ei þar um tala, ad Gud er langtum vægdarsamari við lífhami vora, enn vör erum sjálfir; þar-finnast þeir, ed svo eru ákafir í búförginni, ad þeir mundu engan tíma gefa sér, hjúum sínum og vinnudýrum til hvíldar, nema þessi dagur væri tilsettur, svo eyða þeir sjálfum lífhamanum fyrir líf-
 hamans næringu ad þarfleysu, hvar med Gud er engin þjónusta gjör, þvaf hann, sem ad baud manningum, ad í sveita síns andlitis stjölbi hann síns brauds neyta, Gén. 3, hanin hefir og badið, ad á hinum sjounda degi stjölbi hann hvílast af sínu erfidi. Og þótt nú
 ad stríðvinna og ennur þvílík veraldar umsvif séu bönnud á helgum dögum, þá meini þó enginn, ad Gud verði med eintómis ídjulensí dýrkadur; ídjulensíð er orsök til margra lasta; þegar David géð ídjulaus uppá hús þaki sínu, þá freistadi Djöfullinn hans til ad girnast Bersabe, og var hann þó Guds-madur; ætla eði ad þú sérst óhultari fyrir honum ef til
 villi, því talar H. erónymus vísliga og gudbrækliga, er hann segir: haf allstíð eitthvad ad
 sýsla, svo Djöfullinn hittir þig eði ídjulausan, því ídjulensíð farir med sér lestina, menn
 læra illt ad gjöra, af því ad gjöra eðert; þarfyfir segir og einn af þeim kristnu fornmonn-
 um: betra væri Gyðingnum ad vinna eitthvad til þarfinda á akri sínum, heldur enn ad
 gjöra uppþlaup á akrinum, og betra væri konum þeirra ad sitja ad ullarverki, heldur enn
 ad dansa opinberliga á sínum tunglkomu hátíðum; og er þad mála sannast, ad oss kristna
 menn vantar aldrei verk á helgum dögum til ad þjóna Gudi med, ef vör værum lundlæg-
 ir þar á, þótt vör hvílumst af dagligu erfidi, hvar um eg vil frammar tala í þinni síðari
 greininni. En ef þad er eði leyfiligt, ad vinna ofmikilvæði eður eðert á þessum dögum, þá
 er þad víst, ad þad er ein hefud skemmi, ad hafast þad ad, sem illt er og í sjálfu sér ólenf-
 iligt, því þad er ad dýrka Djöfulinn í stadinn þess menn ættu Gud ad dýrka; þetta gjöra
 allir þeir, ed brúka Guds helga daga til lauslætis, til ofnefthslu og ofdröðju, til ljótrar
 skémtunar, til okurs og ágirni, til ad vinna sér inn fé med dubli og teninga fasti, hvar
 af þraliga orsakast svardagar, agg og þræta, áflog og ryðkingar, til ílls samtals, til ad
 baktala, rægja og ljúga uppá náungann, til ad atyrða hann og gjöra illt í skapi; óst-
 andi væri, ad eði fjæmu menn saman til slíks á helgum dögum undir því styni, ad
 ganga í Guds hús, um hverja Páll segir, 1 Cor. 11: ad þeir samansafnist til hins
 verra eins, og er enginn vanheligum argari enn þessi, því ef þad eru í sjálfu sér þvílíkir
 klækir, ad Válaus segir, ad med slíkum skuli menn eði umgengni þafa, og ad þeir ed
 þvílíkt fremja, erfi eði Guds ríki, þvílíkur glæpur mun þad þá vera, ad adhafast svobd-
 an á þeim tímum, sem Drottinn helgaf þeim? A meðal þessara klækja er eði þinn minn-
 sti Guds húss försömun og hans heilögu orða, sem mörgum veraldar syni þyfir lítill
 synd og allt annad þarfara ad vinna, þykjast sjálfir nógu vel uppfræðdir, svo ad ei muni
 þeir læra mikilvæði af einföldum prestum; herra, Gud! ólíkir eru sjálfþyrngingar þessir heilög-
 um David, hann var svo vel uppfræðdur af H. Anda, ad hann hefir mörgum öðrum

himneska speki kénnt í psálmunum sínum, þó segir hann, Ps. 27: eins hefi eg beðid af Drottni, þess krefst eg af þónum, að eg sitji í húsi Drottins alla mína lífsdaga til að sjá segurd Drottins og leita hennar í hans musteri; hvað sýnist yður, mundi David eðli gétu fundid Gud heima í húsi sínu eins vel og þér? jú miklu betur, því eg efast um, hvort þér finnið hann nokkursstadar, sem svo tómblátir erud, að þér viljið ei ljá sætur yðar til að ganga í Guds hús, til að leita hans þar, edur eyrun til að heyra hans ord. Hvað sann þó David í Guds húsi annað, enn nokkrar söfnæringar, í hverjum að fyrirmynduð voru eptirkomandi gjæði, við hverjar hann þó huggaði sig og var gladdur af voninni; en þér, hverjum Kristur er með öllum sínum velgjörningum krossfestur afmáladur í hverri réttstíðadri predikun, þér forsmáid þó líkhamann, þar sem David undi sér við stuggann; hér af spretta adrir ávæxtir, líkir rótinni, sem er bænættarleysið, því Guds hús er benna hús: vantruin, því hvernig mega þeir trúa, nema þeim sé predikað, segir Pálus, Róm. 10: Kjærleikslensíð, því þeir yfirgefa sagnadinn á móti Postulans budi, Hebr. 10, og samneyti Guds barna, sem hvað mest eblíft í Guds helgidómi; hér af fylgir hans þénara forsmán, þeir eru söddan mönnum eins og ein gaman vísa, sem er fogur að leita, svo sem Drottinn sagði við Ezechielem, þeir eru þeim nokkurskonar eptirlíkinga edur orðskvída smidir, eins og hann, Ezech. 21; en hvað vill hér af fylgja, ó, þér hin fávilfu börnin? Það án esa, að hver sem þá forsmáir, hann forsmáir Krist, en hver sem Krist forsmáir, hann forsmáir þann, er hann sendi, en þann ed Gud forsmáir, þann vill hann forsmá, 1 Sam. 2, og er þá eðli lengra að leita að glotuninni, sá finnur hana í eynlífum eldi, sem ei vildi leita að Drottni í hans húsi. Þér um mátti margt fleira tala, en eg lát þetta nægja að svo stöddu, og vil koma til hins, er eg áður lofað hefi um að tala.

Hvort að vera eigi vort þið sérlegasta verk á Drottinsdögum og öðrum helgum tímum, það er auðvitað af stíðun Sabbatsdagsins í Gl. Testamentinu, þvar föltíð átti saman að koma til helgidómsins, til að dýrka Gud með offrum og söfnæringum, svo sem áður er sagt, því jafnvel þótt dagurinn sé umbrenntur og söfnæringar afmáðar með þeirri einu söfn, sem hinn aðsti nýja Testamentisins Kénnimadur hefir innborið í það allra helgasta í himninum að útvegadri eynlífri endurlausn, þá er þó eðli hans vilji umbrenntur í því, að láta þjóna sér af kristnum mönnum. Fyrir syndasöfnæringar offrum vör því saklausu Guds lambi, sem frá upphafi veraldar slátrast er, vor upphlyptingaroffur eru bænir og þakargjördir, þetta eru kálfar vara vorra, það eru vorir frumburdir, sem Drottni eru helgaðir, þá egum vér fram að bera, að sönnu alltid og allstadar, en þó sérdeilis í hans húsi á þeim dögum, sem þar til helgaðir eru, þar til er hinn fyrsti dagur vífunnar bódinn, sem áður er umgétid, sem og adrar hátíðir, þar ed kristilígt yfirvald hefir sett og eiga að halda á jafnu gylði, því hann, sem baud að helga þinn fjounda daginn, hann hefir og búið að hlýða yfirvaldinu, og á það þó hvað mest að framkoma í þeim hlutum, sem Guds dýrd áhræra og hans sérlegustu velgjörninga, þvar fyrir hinn fyrsti af kristnum kensurum, hinn stóri Konstantínus, lét halda föstudaginn helgan í minning krossfestingar Drottins, og varði sá síður lengi nokkud. Nú er það þó eðli nóg, að koma saman til kyrkjunnar, nema menn gjöri þar Guds eyrindi með allri alúð, annars er vor kyrkjugangur eðli nema

eintómis þræsni, og væri af illu skárra að koma þar aldrei (sem þó er stór synd í sjálfu sér, nær því má vel við koma), því hitt er að nálægjast Gud með vorunum, en hjartad er þar langt frá; og það gagnar það til Guds dýrðar og vortar sálshjálp, að menn sitji í kyrkjunni, eins og Gud segir um tilheyrendur Ezechielis, 33 kap: þeir koma til þín hófum saman, og sitja fyrir þér svo sem mitt fólk og heyra orð þín, en þeir gjöra þau eðli; það er teikn til þess, að eptirtektin þessir eðli mikil verid. Og eðli einasta er það nú skylða vor, að koma saman á helgum dögum til að lofa Gud, heldur er það einn gleðiligur hlutur; það er mynstun Guds, að hann þessir atlad þessa daga til þaðningar sálum vorum, þar þessir hann tilreiðit eitt mikid gestabod í Syni sínum; þar við huggar Davíð sig í sinni mestu sorg, er hann kvædur þanninn, Ps. 42: eg úthelli hjarta mínu í sjálfum mér, þar eg mun með þeim floðnum burtganga og með þeim fara til Guds húss með gleðskap og þaðargjörð, með þeim hófum, sem helgina heldur; eg sagna af því, segir hann enn aftur, Ps. 122, að til mín verdur sagt: vér skulum ganga í hús Drottins; þetta sagði hann, konungurinn í Ísrael, og einum verkþræl á medal vor má varla nú til þess, að sækja sóknarkyrkju sína á stundum, edur og húsbóndi hans þessir svo lúð hann í erfidi, að hann gétur það varla, hvað og er ein þræplig synd. Nú er eðli þar með búid, kristnir menn! að menn heyri Guds orð í kyrkjunni, allan dagin á Gudi að gefa með réttu, ef það gjöra má stórnaudsþynja vegna; þegar menn eru frá kyrkjunni gengnir, þá eiga menn eðli strax að hætta sínu gudtræfnisverki, edur lisa svo sem aldrei þessu þeir komid þar og þýra eðli framur þar til; hvað á þá að gjöra? rétt er að sedja líkhamann eptir þorsum, það er og eðli bannad, að halda stíðanligar máldrygðjur á þessum dögum, þó svo, að menn gleðji sig með ótta og dýrki Drottinn með virðingu, Ps. 2; þetta gétur og verid eitt af hjærleikans verkum, ef það er gjört án óþófs og metnadar; svo segdu þeir Nehemías og Hezras kénimadur og levitarnir, er kéndu fólkinu: etid þið seita og dregid sætan dryg, og sendid þeim einn part, sem eðli hafa tilbúid, því dagur þessi er þelgadur Drottni vorum, Nehem. 8; þetta budu þeir eðli af eginn myndugleika, heldur eptir lögmáli Drottins, er ritad stendur í Deuterónómí bókar 16 kap., hvar fyrir slíkt er leyfíligt, sérdeíllis ef menn gleyhma eðli náunganum og þinum sátarka, því þeim býður Drottinn með svoddan hætti gott að gjöra, lúf. 14; en þótt að Skaparinn hafi látid þetta eptir líkþomum vorum, þá eiga menn eðli að láta sálina hlutlausu vera, heldur æfa hana í umþeíntíngu Guds orða, er menn þeyrt hafa, og þess lestri, þeir sem á bakur kunna, og mega fyrir ødrum lesa. Eðli þofum vér, kristnir menn! færri edur smærri velgjörninga Drottins að minnast á vorum dögum, enn Gyðingar, eins er ofs skylbt að minnast á verk skopunarinnar og þeim, og øllu meir á vora endurlausn af þelvítis og syndarinnar þrældómi, enn þeim á lausnina af Eýgyptalandi ánaud, að hverri fullendabri (eg meina vorri endurlausni) að Drottinn, sem dó fyrir syndir vorar, er upprísinn ofs til réttlætis; á vora endurskæpun og þelgun í þírninni, hverrar fyrirmyndan að var gángur Ísraels sona þfir um það randa úr Eýgyptalandi, því megum vér tileínka ofs það, sem Drottinn býður í sínu lögmáli: geymíð mína Sabbatsdaga, svo að þér vítíð, að eg er Drottinn, sem að þelga yður, Ezech. 20; á deyðíngu höldíus, að vér ei gjörum það ofs lýtíð á þans degi, né gaungum á

vorum vegum, Eia. 58. Um þetta egum vér að hysa á þessum helgum tímum, það egum vér að brýna fyrir barnum vorum og þjófum, eðl sýður enn Ísraels sýur legmálid, og skuli menn satt tala, þá er engin idja Gudi þekari á Sabbatsdögum, enn að uppræða ungðóminn og hina fáfróðu í þeirra kristinnðómi, því til þess má eg segja, að kristinna manna Sabbat sé gjört sérilagi; gjati þeir þess, eð af Gudi settir eru til slíkrar idnar, bæði kénimenn, foreldrar og húsbændur, og hugleidi, hvað stórum reitningi þeir eigi að svara fyrir þenna dag, að öðrum fráteknunum. Nú fyrir því, að svo er varid spíllu eðli voru, að færstir af oss, já, svo fáir sem engvir af þeim, sem lifa á þessari öldu eg sýðurstu öld, þeir gæta allan dag til enda Gudi þjónað í hjarta sínu, án þess að hugur þeirra hvarfli frá, þá meina eg að lenfíligt sé, að þressa hjarta sitt með síðsamri og þærversfri skémtan á þessum dögum. Drottinn og hans lærifveinar gengu út um kornatur á Sabbatsdegi, Matth. 12; því veit eg, að hann bannar eðl að gjöra sér eitthvað til dagurftýttíngar, hvert heldur það er með lítilli vinnu eður meinlausum leif, nær það eðl stéður af gjálifi, af lauslæti, af þreksífi, eður öðrum hlutum, sem Guds háleita nafn verður lastað með, svo og eru naufsyninni engin lög sett. Hvers yðar afni eður naut, sem fellur í þitt á Sabbatsdegi, er það eðl jafnstjótt uppðregid? segir Frelfariinn þér í gudsþjallinu; því veit eg, að eðl á svo legmálid að skílja, að öll vinna hafi Jöðum þónnud verid á Sabbatsdegi, þvernig sem ástæðist, það kénir Kristur sjálfur með þeim ordum, er strax voru lesin, og aptur með því, að hann segir, að kénimenninnir í musterinu vanhægi Sabbatid, hann meinar eptir Þhariseanna útleggíngu; eins mikil vinna var að slátra fórnunum fyrir altarinu, svo sem í heima húsum, en fyrir því, að þessir Þharisæl kónnu að hafa sagt, að slíkt þelgæðist af musterinu, þá lenfði hann lærifveinunum oxina að ploða fyrir utan musterið á akrinum, og sagði: þér er sá, sem meiri er enn musterið, Matth. 12, hvað eðl satt var, því hann var musterisins Herra, svo vel sem Sabbatsdagsins, Lú. 6; það var og af guððómligri speki talað, er hann talaði undir eins: Sabbatid er gjört fyrir manninn, en maðurinn eðl fyrir Sabbatid, Mark. 2; þetta er satt, svo sem öll hans ord, því maðurinn var skapaður áður enn Sabbatid var sett; hvar fyrir skóldi þá þin æðsta sképna Guds, sem er undir skólnni, vera svo mjög bundin við kyrkjulögin, sem eðl áttu að vera lengur enn til Kristum, að ei mætti bregða út af lögvítrínganna útleggíngu? Guds legmál útleggur og sjálfst sig í þessari grein, þviáð í levítíski bókar 23 kap. stendur optlaga: þú skalt eðlert þræððóms verk vinna; það er skrekad aptur í Núm. 28 og 29 kapítulum; hvílétt það sé, kénir bæði Esaiás og Jeremías, að ei skuli bera þyrðir inn um Jerúsalems port á Sabbatsdögum, og má þar af ráða, hvað í þessu hafi mest bannad verid. Nú er þó frelfi vort kristinna manna meira, því vér erum eðl að öllu leiti bundnir við Gyðínganna Sabbat, noðud þessi eg áður þar um sagt, noðud vil eg þér eptir segja. Það er nú öllum kunnugt, að kyrkjulög Mósis eru fyrir dauda Drottins afmæð, en það er áður skýnt, að forbod alls erfisís á Sabbatsdegi þeyrir til kyrkjulögnum; satt er það, að Gud skípar, að þetta legmál um Sabbatsdaginn skuli vera þeim eit afíníligt legmál í þeirra kónnsléðum, en þær rugludust ei lángt eptir þínnasér Drottins, eg nú veit enginn af þeim af hverri ætt hann er, því er það þerr, að þetta legmál þessir ei að

öllu leiti verid gefid nema Gyðingum; umskurnin kallast og eitt æfínlígt fáttmál, þó er þú afstefin með stírín kristinna manna, þó ber þess að gjata, að ritningin kallar það æfínlígt á stundum, sem lengi á að vera. En hvernig sem þessu er varid, þá vil eg aðspyrja: hvar fyrir mun Páulus straffa þá í Galatía segjandi, Gal. 4: Þér tafið vara á dögum og mánuðum og tímum og árum? hvar fyrir mun hann aptur segja við þá í Eðlóssis, 2 kap: enginn skal dæma yður í mat eður dryck, eður um hátíðardags háld, eður nýmánaða helgar, eður hvíldardags, sem að er skuggi þess eptirkomanda, en Christi er líkhaminn; hvað er þetta annað, enn að Sabbatsins lögmál er að nokkuð leiti línad, og eðli svo strengiliga boðid kristnum mönnum, svo sem það var Jüdum; eg vil og það til leggja, að það kallast teikn í Eðróbí bókar 31 kap., hvað mundi það þá teikna? það ávarandi Sabbat, sem Drottinn byrjadi með sinni uppreisnu hér í náðinni, en mun fullkomna í uppreisnu allra manna, hvar eptir að úrvaldir munu eðert annað verk vinna, enn að losa Gud; fyrst menn nú þafa sjálfan hlutinn allareidu að nokkuð leiti, þó trúin er vera þeirra hluta, sem menn vænta eptir, Heb. 11, og að vísu hver einn fullkomliga, sá eð í Drottini deyri, þó stýldu menn þá svo mjög halda uppá teiknid? þegar eg líkhamann hefi, hvað gildir mig þá um skuggann? Svo er nú kristnum mönnum leyfíligt að vinna á sunnudögum allt hvað stór nauðsyn við liggur. þó svo, að menn henni áður Guds ord, ef henna má, svo sem er að bjarga atvinnu sinni frá stémdum, ef þær víðleggja, að gjöra nauðsynligar reisir, að hjálpa þó, sem að landi ber, ef annars er hætt við að missíft, að róa til sístjar í hallæris tíð, þó svo, að ei sé fátafum gleymt, eptir þó sem lögin bjóða, og annað þessu líkt; þetta er leyfíligt að vinna, og jafnvel þótt eðli beri bráð líffíns nauðsyn til, þá er þó eðli svoððan bannad. Eðli liggur mannsíns líf víð að draga nautíð upp úr dykinu á Sabbatsdegi, og þó má sjá, að Gyðingar þafa það leyfíligt haldíð; eðli þessu læríseíneinar Drottíns af þungri dáíð, þótt eðli þessu þeir ploðad axínn á hvíldar deginum, og tók hann þá samt í forsvor móti íllkvíttíni Þharíseanna, hann gat og sadé þá með øðru móti, þessu þetta eðli leyfíligt verid, þó eðli var hann kominn til að upplénfa lögmáíð, Matth. 5. Nú er þetta og annað kristnum mönnum lofad með sögdum hætti, en þess á enginn að dírfast að nauðsynjalaufu, eður að brúka frelsí Guds barna til ágírni, eður gjöra það af vanaþraustí víð Gud, eður forsmán víð hans helga daga. En hvað hér um er frammar að tala, þá er Guði enginn hlutur þeckari að gjöra á Sabbatsdögum, nærst sinni þjónustu, heldur enn fjærleíkans verk; hér stendur í gudspjallínnu, að hann hafi teíð á þessum vatnsfjúka manni, læknad hann og láíð hann í burru fara; og hverfu að hann hafi Þharíseana sannfært hér um, er augljóst eðli einasta af hans tali í þetta sinn, heldur og af andsvari hans víð samfunduþéðingíann, er vandlatti um það, að hann læknadi þína veíku konu á Sabbatsdegi, Lúk. 13: þú þrásnari! sagdí hann, leyfir eðli hver yðar sítt naut og afna af stalli á Sabbatsdegi og leíðir til vatns, byrjadi þá eðli þessari, sem er Abrahams dóttír, hverja Andstotínn hefir bundíð, sjá! í átján ár, að leyfast af þessu bandi á Sabbatsdegi? eðli erum vér megnugír um að gjöra þráptavertínn, samt eíga þeir, eð læknís kúnstína víta, að gjata þessa, og allír að gjöra víðlík fjærleíkans verk hvað mest á þessum degi eptír þó, sem hver þessir orset og efni til. Eg veit þar er engín sú þréðífun, að eg

fái eðfi að heyrja þar talad um syndir mínar, um gjæsku Guds og hans velgjörninga, um ávæxtu trúarinnar og betrum lífnadarius, og þótt aldrei sé predíkunin svo einfaldlig, þá veit eg, að eg er eðfi svo lærdur sem Lútherus, er sagdist aldrei hafa heyrt þá predíkun, að hann eðfi hefði eitthvað af henni lært, og mun hann þó hafa heyrt þar misjafnar á þeim dögum; sé eg nú Guds barn, þá vil eg sjna það í verkinu, sem eg umdi af ordinu, annars er það fallid utan hjá veginum í grýtta jörd, edur meðal þirna. Allid egum vér fjærleikans minnugir að vera, en þó helst á þessum dögum; Gud gjæfi, að kristnir menn nú vildu gjöra sér það að skyldu-logmáli, sem Páulus ræð þeim í Korinthó um tillagid til heilagra: hinn fyrsta dag vikunnar, sagdi hann, það er á sunnudaginn, þá leggi hver einn hjá sjálfum sér, safnandi í sjöð, það sem honum hefir heppnast; fátafa þofum vér jafnan hjá ofi, en þó þofum vér sérilagi orsök til að gjöra þeim gott á þessum dögum, því þeir koma ásamt ofi fram fyrir Gud í helgidóminum, þar fáum vér best að heyrja naufsynjar þeirra, þar getum vér ráðid bót á þeim, vér, sem Gud hefir gefid andlegd heims þessa, þar kunnum vér að gjöra ofi vini af þinum rángláta manimón, þá er meðtaka ofi í enlifar tjaldubid. Evi og egum vér að vitja sjúkra, húsa eðna og fodburlaufra á þessum dögum, því það kallar Petur gudræknis verk, hugga þá, ráðleggja þeim og eðfi koma tómþendtir, ef vér megum afleggja en þeir eru naufstaddir, annars gengur það nætti því, að segja: farid í friði, vermid yður og mettist, en gefa þeim þó eðfi hvað lífhamnum gagnar, Jak. 2. Evi gjætíð nú þessa, kristnir menn! og gjöríð ei þegóma úr Drottins-dögum, hans orði, edur hans húfi, því hann lætur eðfi að sér hæða, og hvörn sem hann forsmáir, þann vill hann forsmá. En þú góði Gud og Konungur dýrðarinnar! verka þú það með ofi, að vér svo rækjum þína Sabbatsdaga, þitt ord, þína þjónustu og allar þínar helgar tídir, að vér megum með þér óendanligt Sabbat halda fra einni enlifid til annarar með öllum heilögum; bænþeyr það náðugi Fadir! fyrir Jesúm Chrístum, amen!

II Michaelis Messu.

Gudsþjallid, Matth. 12 Kap.

Þann tíma, gengu lærisveinarnir til Jesú og sögdu: hvör er mestur í himnaríki? Jesús kalladi eitt barn til sín, og setti það midt í millum þeirra og sagdi: sannliga segi eg yður, nema þér umsmúist og gjörist svo sem smábörn, munud þér eðfi innqanga í Guds ríki. Hvör sjálfur sig læskar, svo sem úngmenni þetta, sá er mestur í ríki himnanna, og hvör sem meðtekur eitt þvillíft úngmenni í mínu nafni, sá meðtekur mig; en hvör hann hneixlar einn af þessum smálingjum, sem á mig trúa, þarfara væri honum að mylnusteinn heingdist um hans háls og væri í sjáfardjúp secktur. Bet sé hetminum fyrir hneixlanir! þar hljota þó að koma hneixlanir, en vei þeim manni, fyrir hvörn að hneixlanin kómur!

En ef þín hönd edur þínn fotur hneirlar þig, smíð hann af og snara hönum frá þér, betra er þér inn að ganga til líffins haltur og handar vani, enn það þú hafir tvær hendur og tvo fætur, og verdir í eyllifan eld fastadur; og ef auga þitt hneirlar þig, þá slít það út og snara því frá þér, betra er þér einengdum inn að ganga til líffins, enn það þú hafir tvö augu og verdir í heilvítšan eld fastadur. Sjáid til, að þér forsmáid ekki einn af þessum smælíngjum, þvíad eg segi yður, að þeirra englar á himnum sjá iafnan míns Föðurs auglit, sem er á himnum.

Exordium.

Þessi vegliga hátíð, er vér í dag höldum, er tilskilub þínum stóra höfundengli, Michael, þvers nafn að merkir, iafn Gudi, eða, hver er svo sem Gud, ekki þess vegna, að hann sé Gudi iafn edur nokkur önnur sképna, heldur þíns, að þín önnur Guddémíns persóna, Guds eingetinn Sonur, hann ber þetta nafn sumstadar í ritningunni, og meðal annars hjá Danieli em í 10 og 12 kaþulur; ekki heldur er þessi dagur helgður Guds engli í þeirri veru, að menn stuli dhrka hann þar með, því Drottinn Gud þinn staltú tilbiðja og hönum einum þíóna, segir ritningin, Matth. 4; það bannar Pálus, er hann tekur öf vara fyrir, að vér ei stulum láta villa öf með dhrfum englanna, Eól. 2, og ekki vilbi engillinn, sem birtist Jö. hanni, ta kað máti þvilttri lotningu, þegar Postulinn féll hönum til föra að tilbiðja hann, er hann sagði, Apók. 19: sjá til, að ei glörir þú þetta, eg er þinn samþjón; heldur er þessi hátíðis dagur þar til gjörður, að það Gudi fyrir vernd þ. engla, hvertum hann umbodib befir, að þeir beri öf á höndum sér, svo að ei steitum vér föt vorn við steini, Matth. 4. Ritningunni höfum vér mörg dæmi uppá varatekt þ. engla; Gud, Drottinn himinsins, mun senda sinn engil fyrir þér, sagði Abraham við Eleasar þjón sinn, Gén. 24, er hann reisti í Mesópótamlam til að biðja spni hans konu til þanda; Jakob segir, að engillinn þafi frelsað sig frá öllu illu, Gén. 48; Petur segir: Drottinn sendi engil sinn, hver eð frelsaði mig, Act. 12. En þótt að ei sjóum vér englanna sjónir nú á þessum dögum, þar þinn stóri Michael, þinn stóri engill þess mikla ráðs, befir hátíð svo um vor sálubjálpar efni og svo höfsliga opinberað öf síns Föðurs vilja, að vér þurfum ekki englana af himni til að kenna öf hvað til vors fridar þeyrir, þá samt stulum vér vita, að þeir blessudu andar eru öf nálggir til að afstýra skadræði og árásum fhandmanna vorra, og það vottar Pálus, er hann segir eptir David, að þeir séu allir þjónustufamir andar, útsendir þeim til þjónunar, er sálubjálpa erfa stulu, Hebr. 1; nú viljum vér allir í þeirra tölu vera, þarfyrir egum vér að leggja allan buga á, að vér styggjum þá ekki frá öf með hneirlanligum og ógubligum lífræði, hvar um að þetta þ. evangéllum gífur öf orsök að ráða, út af þeim ordum, er Drottinn talar um hneirlid, hvert að er tvöfaldr, 1) það menn gífva ödrum af sér; 2) nær menn hneirla sjálfa sig; um hvörrveggja vil eg með sám ordum tala; en þú góði Gudi! fyrir öf þér til með náð þíns Anda, í Jesú nafni, amen!

Utleggíngin.

Hver sem hneirlar einn af þessum smáu, segir Frelsarinn; það ord, er í textanum stendur, er dregid af öðru orði, sem merkir að haltra, og það þess vegna, að sá sem hneirladur verður, hann er ekki heilfættur, hann haltar á Guds vegi og gengur ekki rétt fyrir Drottinni; þetta á vel samau við vora tungu, því hneirlid drögum vér af því orði, að hnúga edur

hneigja, því sá, sem hneixli af sér gefur, hann kemur öðrum til að hníga edur rása, og hnegir hann til vondra verka; þetta orð merkir á grísta tungu það tré, sem snorunni heldur, á hvert þegar dýrid rennur, fellir það hana yfir sig og verður veidimanninum að brád; svo brúkar og Djöfullinn sína eyrindsreka í heiminum til að veida einfalðar sálir, þeir halda snorum hans yfir höfði þeim; svo kallar Pálus hans véla brægd, er hann segir, að þeir sem ríkir vilja verða, falli í Djöfulsins snörur; þar fyrir segir og Drottinn, fyrir manni Hóseæ, um hina ótrúu kénimenn í Júda: þér erud snara í Mitzpa og útbanið net á Tabor, Hóf. 5, dragandi dæmi af þeim veidiskap, er brúkadist á þessum fjöllum. Nú er þessi hin fyrri grein af hneixlinu með tvennu móti: annaðhvort verður það með ordum edur verkum; með ordum skædur hneixlið, þegar þeir, sem eiga öðrum að undirvísa, þeir kenna villur og rángan lærdóm, þann eðli er á Guds orði bygður og leidir til glátunar; fyrir þessari drepsoft hefir Guds fódurlig mildi þirmt landi voru, síðan þið klára ljós evangélíið stéin í hans kyrkju meðal vor, lofad sé hans dýrðarfulla nafn um aldir alda þetta verður og, nær þeir, sem í Guds stad eru settir, predika það, sem er hégæmi, eðli fundurkljúfa orð sannleikisins svo sem byrjar, eðli gefa Guds hjúum í réttan tíma það þeim tilheyrir, og tala það fyrir fólkinu, sem ei er til sáðningar sálu þeirra, svo þú er litlu edur engu nær, eðli segja þínum ógudliga til synða sinna, eðli leidrétta þann, sem fer villur vega, eðli undirvísa þínum fásróða, eðli hugga þann sorgbitna og ángráða, já, þegar menn í Guds nafni og undir hans persónu reka sitt egid eyrindi til síns ábata og að leita sjálfum sér virðingar, en láta Guds dýrð fara, og eru ei mjög hugsumarsamir þar um, hvað henni við líður, þessa kallar Pálus ótrúa erfidara og Esaías mállausa þunda, sem ei kunni að gélta, en þó sterka þunda til að eta; hvar fyrir? því þeir segja þeim stríð á hendur, sem eðli leggja í munn þeirra, en boda frið, nær þeir tuggja með tennunum, Mich. 3; þeir eru hverfulir, ósannsegulir og ljúga, segjandi: eg skal drjúpa, það er, kenna þér fyrir vínid og fyrir áfengan dryð, svo sem Drottinn að orði kómst hjá Mich. 2 kap., og eg veit eðli hverju þeir betri eru þeim fólku spámonnum, er Drottinn talar um í gudsþjallinu, er koma í saudaflæðum, en innra eru þeir glepsandi vargar, því einu má gylða með hverju móti menn draga Audskotans plóg til að spilla Guds akri, og er þetta eitt skelfiligt og bannvænt hneixli. Nærst þessum tel eg þá, sem bæði sjálfa sig og aðra venja á skammarligar orðræður og fílslegt hjál, sem eru blót, munneyðar, dærlig skémtan, hróp og níd, ljótir kvedlíngar og þó allra helst illar umræður og hneixlantligar um náúnganin, sérdeilis dauða menn edur fjarlæga, af hverju að þráfaldliga framkémur agg, reidi, þræta, mörð, manndráp, og allra þanda fjarðskapur og dauðligt hatur; þetta kalla sumir óhlutvandi menn listlar syndir, afheldur að þeir varist, að láta jafnvel sín eginn börn og aðra fásróða þetta til sín þeyra, en Pálus segir of, að illt samtal spilli góðum síðum, 1 Cor. 15, og framar segir hann, að þvílíkt eðli kristnum hafi, Eph. 5; en hvað er það? eðert annað, enn að sá sé eðli kristinn að Postulans dómi, sem að temur sér þvílíkt edur um þond hefir, en ef hann eðli kristinn er, þá er hann eðli Guds barn, og hefir forbrotið hans náð og tapað velferð sálar sinnar, nema hann ydrift af hjarta, en forþenad eðli einasta, að mylnusteinn heingdist um háls þonum og yrði í sjáfarðjúp soðtur,

svo sem hér stendur í gudsþjallinu, heldur og, að honum yrði í enlífan eld kastad; og af þessu er nú auðsætt, hvað skelfilig háðung þad sé fyrir Guði og öllum heidvirdum mönnum, að þasa þenna ósóma fyrir smábörnunum, edur öðrum einföldum, og draga þá með svoððan hatti frá Guði undir Satans vald, hverutveggjum bæði þeim sem hneixlar og þinum sem hneixlabur er, til enlístrar glötunar. Þeir eru og eðli saklausir af þessu, er þrósa vöndum verkum og þeim er þau í frammi þasa, forsvara þá og tala þeim alla hluti til umbótar, því hér af leiddist hinn einfaldi og barnid til að gjöra þid sama og elska þad, sem þad lofad heyrir af öðrum sér eldri og vísari; þad er satt, að manninn skal elska, en verfin hata, og særa alla hluti á betra veg, en því skal eg losa hann, sem hatar Gud og góða sídu? jafnvel þó margur kalli þad hæverstu og spaklyndi, að gjöra þanninn; eg voga að segja, að þar er engin meiri drepott í eiuni bygð edur landi, enn þeir menn, sem ógudliga lifa og einfis svífast hvað þeir gjöra, en eru þó heidraddir í ordum, og hvað þeir tala edur gjöra, þad er tekid svo sem af hinnum ofan komid, og jafnvel klæfir þeirra eru dngdir kalladir; þessir eru eitt átumein alls heidurligs athafis og góðrar stíktunar, snara hins vonda heims, tálfuglar Djefulsins, og svo eg þad í einu orði segi, þeir eru meistarar til að sorðjarfa, svo sem Drottinn talar um Babilon hjá Ezechielem, því kalla eg þá litlu betri, sem ala ósóma þeirra Lfánýtu þrófi; þó vil eg hér þasa frástílid þann heidur, er menn eiga valdstjórninni að veita, eðli einasta góðum og fróðum, heldur og hreðvísunum, segir Petur, og skrifad er: hofðingja þíns lýbs skaltu eðli bala bidja, segir Páulus; en þitt annad, er eg fyrir skömmu umtaladi, þad orsakar stórt hneixli, því þad er noturstonar rángðami og réttlætir hinn rángláta, edur að minnsta kosti leggur vonda og góða að jöfnu. Nú er allt þetta illt, sem allareidu er upptalid, en kumtinn stígur enn þá þærri upp í Djofulsins hástóla. Þar eru þeir, sem að þasa vald yfir öðrum, svo sem eru foreldrar yfir börnum sínum, húsbændur yfir sínum þénurum, stórherrar og magtarmenn yfir þeirra undirfátum, nær þessir bjóða eitthvad þad, sem ógudligt er, svo að þinir voga ei annad enn hlýða, þad er eitt fullkomid ofríki og yfirgangur Satans í sínu ríki; svo baud Nebucadnezar sínum undirfátum að dýrka sitt gullbílæti, Dan. 3; svo skipadi Jessabel að útrvega falsvitni á móti Naboth; svo baud Heróðias dóttur sinni að bidja um Jóhannis hofud; svo kom Jeróboam Ísrael til að syndga, er hann baud að dýrka þan skúrgodin í Dan og Bethel, og þó að í öllu öðru sé ólíku saman að jafna, þá var sjálfur David hinum líkur í því, er hann lét slá Uriam í hel með sverði Ammons barna. Þessa eptirmynd þofum vér á landshofðingjum þeim, er bjóða öðrum þá hluti, sem Gud hefir andstygð á, meinsæri, ofhelði, gripdeildir, og í hvern helst máta, sem þeir loða þá edur hræða til að vinna Djoflinum, en móthægja Guði; á húsbændum, er þeir gjöra slíkt þid sama, að því leiti, sem í þeirra valdi stendur, til dæmis: nær þeir bjóða þeim edur tala þá til að gjöra öðrum órétt sér til ábata, að forsóma Guds ord og helgar tídir fyrir sín enrindi, að hefna á einhverjum, er þeir þykjast eiga þeiptir að gjalda, edur að þeir brúka þá á einhvern hátt til að framkvæma sínar girndir; þetta er eitt stadfamt hneixli; og þid sama er að segja um foreldrana, edur adra þá, sem yfir börnin eru settir, edur

umgángaft með þeim, og er þeim þó miklu meiri vandi á hendi, enn öllum öðrum, fyrst þess vegna, að foreldrarnir eiga þína mestu rækt á börnunum að þafa, og er það mála sannað, að þeir eru færstir, sem vilja þeim illt gjöra í líkhamligum hlutum, og sumir eru allt ofhlífir í þvílíku, sumir steypa sjálfum sér til helvítis fyrir þeirra skuld, er þeir safna þeim rángfengnum audi og kenna þeim að gjöra hið sama; en trúid mér, að betra er að gjöra barn sitt arflaust að saklausu, betra er að flá það og lenja til óbóta, betra er að myrða það, einn að hneixla með því, að vísa því á nokkurt forræði, hvar af því kynni að orsakast einhver sálar vofi, því allur líkhamligur stadi er þegómi að reikna hjá meinum sál-arinnar; þin önnur orsök til þess, að ofs er vandast við börnin, er sú, að þau eru hvað næmest á hið vonða, og hvað þau ung numdu, það verður þeim torveldara að láta nær þau dragast á legg, og því tekur Frelsariinn þau til dæmis hér í gudspjallinu; hann virðti þau blessaður svo mikils, að hann sagði: leyfð börnunum til mín að koma, hann setur þau til eptirdæmis þeim sem inn vilja ganga í Guds ríki, hann tók þau upp á sinn armlegg, hann blessaði þau, hann segir hér í gudspjallinu, að þeirra englar sjái jafnan síns Föðurs andlit, sem á hinnum er; meinid þér ekki, að hann taki það sárt, þegar þau eru hneixlud, er hann svo mjög virðir og elskar, þegar þau eru dregin frá himnaríki, sem eiga þess víssa von á meðan þau þanninn eru? munu ei Guds heilagir englar klaga þá sárliga, þegar þeirra hjörd, er þeir eru settir til að vakta, þegar hún er svo illa útleikin af þeim, er síðst skyldi, edur öðrum óhlutvöndum, er vilja sem flesta jafnsvarta sér? Því að ef þar er gleði í himninum yfir einum syndara, sem yðran gjörir, því skyldi þá ei Guds heilögum englum líka það stórilla, nær svo er handlað með þeirra fösturbern? Því kann hver einn nærri að geta, sem nokkra rækt hefir á því barni, sem þonnum er óstfölgib. Og þó nú Frelsariinn tali sérilagi um börnin í gudspjallinu, þá vitid að allir aðrir eru þar inni faldir; gefid engum neina hneixlan, segir Pálus; en sérdeilis eru það þeir, sem eru hans, einkum voladur, einfaldir og þeir, sem bera hans kross, því hann gefur þeim sömu meiníngar nafn hjá Matth. 25, þar hann kallar þá þína minnstu, já, sína minnstu bræður í sama kaþitula; því skulum vér nú vita, að hinn annar máti til að hneixla með öðrum er sá, að ráða einhverjum til nokkurrar syndar, þegar hann er sorgfullur og mótlættur. Jobs kona segir við hann í hans stóru mannaunum: bolvadu Gudi og far að denja; henni eru allir þeir líkir, er ráða harmþrúgunum manneskjum til að leita óleyfiligra meðala, þinum sjúka til að leita fjölkýngis manna, edur brúka aðra hjátrú og afgudadýrkun, þinum fátæka til að stela, edur vinna sér inn fé með prettum og rángfleitni, þeim sem óréttiinn líður að hefna sjálfur sín, en forsmá login og stela hefndinni frá Gudi; hafi nokkur eitt óbáda verk í sinni, eins og Absalon, þá vantar ekki einn Alhítóphel til að ráða þonnum að freinkja fridur föður síns, 2 Sam. 16, og nær Ammon lítur girndaraugum til sinnar egin systur, þá verður jafnvel hans bræðringur, Zónadab, til þess, að gefa þonnum ráð til að fremja sinn ógudligan vilja, 2 Sam. 13. Eg vil ei tala um þá, sem fleka aðra einfalda til að gjöra sér selskap í því, að sefsetta aðra, til að útsjúga hús eðna og föðurlausra, til að draga undir sig annars góts með yfirvarpi laga og réttinda; enginn hefir þá betur útmálad enn Salómon, er hann segir, Orðsv. 1: son minn! nær syndugir

menn vilja loða þig, þá kom eðli, þegar þeir segja: gæð með ofs, vör viljum umsitja blóð, vör viljum umsitja hinn saklaus; og stömmu þar eptir segir hann ofs, hvaða tálbita þeir brúki til svoddan veida: vör stulum finna allra handa kostulig auðæfi, vör stulum fylla vor hús með herfang, vör stulum allir hafa einn sjóð; ó, já, þér Satans englar! verða má þér hafid allir einn sjóð í yðar föðurs ríki, sem er höfðingi þessa heims, en svo munud þér og einn sjóð hafa með hönum í hinu vellanda diki, þegar Guds vesælingar ljóma í ríki síns Föður eins og stjörnur himins, þér munud segja eins og Ísrael forðum, nær þér fagnid yðar rángfengnum audi: þessi eru þau laun, er mínir elsfugar hafa gefid mér, Þóf. 2; en nær þér uppvaknid í helvíti og kvölunum með öllum þeim, er þér leidd hafid til glotmarinnar með yðar falsfri áeggjan, munud þér þá segja: þessi eru mín laun, er mínir elsfugar, hölðid, heimurinn og Djöfullinn hafa gefid mér? svo er nú þetta hin skadligasta og hneirlanligasta tálsnara, og það þess heldur, að slíkt er haldid framsýni og skynsemi af börnum veraldarinnar. Wenn hneirla og sinn náúnga, nær mennu bríxla hönum um einhvern hlut, jafnvel þann, sem eðli er í hans valdi: um fátækt sína, um fávistun, um lífhamans skapnad, herma eptir hönum og spotta hann; allir þeir, ed svo gjöra, þeir eðli einasta hæða að Skaparanum, heldur koma hinum til að syndga, í því hann reidist flíku og leitast við að hefna sín, og fái hann ei hefndinni framkomid, þá hatar hann þann, sem hann líður slíkan órétt af, en hatrid er ein synd, sem bannar mannum inn í himnaríki. Eg vil enn framar segja: hver sem bríxlar einum um bætta synd, hann gefur stórt hneirla af sér, því nátturan er svo illgjörn, að sannindunum verða menn reidastir, en vör egum eðli að gefa náúnganum orsök til neinnar syndar, annars gjöra menn sig hluttakandi í annarligum syndum, og hver vill upptelja allt það, sem tungan hneirlar með, nær hún er upptendrúð af helvíti, segir Jakob. Eins vil eg geta, áður enn eg stílfst við þetta mál, sem er það Satans æði, er margur gárúngur brúkar, að spotta Guds þjónustu og hlæja að þeim, er hana iðka; þetta er rétt að gabba Gud og hæða að Efrístó í sínum píslum, því svo sem að þínir ógudligu kénimanna höfðingjar með þeirra háðugligri meðferð leiddu það fólkid, sem stömmu áður hafði sín klæði breidd á vegginn og kallad: hósianna syni Davíðs! þeir leiddu það, segi eg, til að hrópa litlu síðar: tað burt þenna og gef ofs Barrabam lausan; svo fyrirverdur sig margur einfaldur og ístóðulstíll, þegar þeir sjá, að frístiligt líferni ablar þeim haturis hjá monnum, og þetta er verra enn allt annað, sem áður er upptalid, því nær hneirlid þeir fríft einhverjum til að burtkasta Guds ótta og láta meir að mannanna dómi enn Guds, þá fylgja þar allar stámmir á eptir; og þanninn verður nú hneirlid með ordunum; en með verfunum stéður það eðli minna; vel heiminum fyrir hneirlanir! segir Drottinn; þetta vei talar hann af meðaumkan, álíka og þegar hann grét yfir Jerúsalem; hvar fyrir? því hann sá, að þar yrðu að koma hneirlanir, eðli af Guds tilstilli, hverjum eðli líkar ógudligt athæfi, heldur af heiminum, sem að liggur í hinn vonda, og þeir hans alvíska speki að vísu einnig litid til ílsfu þessara tíma, sem er svo mikil, að í villu kynni að leiddast, ef sté mætti, jafnvel útvaldir. Nú kénur hneirlid af verfunum þegar menn drýgja opinberar stámmir og lesti, sem eru þvert á móti Guds bodi og logunum, svo sem okur, ránglæti, ágirni, óþóf,

ofmetnadur, og það svo blygðunarlaust, að menn eðl einasta fremja það sjálfir, þeltur samsinna þeim, eð það gjöra. Þetta eitru skadar með tvönnu móti: fyrst, að það leidir bæði aðra eins vonda, svo og þá, sem af nátturunni eru þó eðl illgjarnir, til að gjöra það illt er; sá sem umgengst með hinum halta, hann lærir að haltra, sá sem gefur eina ljóta forskrift, hann veldur því, að annað eins ljótt verður eptirskrifað, og menn hafa allt ofmörg dæmi til þess, að almenningur lofast til að gjöra þær synðir, sem særstir mundu gjöra, nema þeir sæi aðra gjöra það fyrir sér, og að það væri siðvani og tíðsta manna á meðal; en á annann veg hneirlast og þeir, sem frómir eru og ráðvandir, að þeir verða óþolinuðir yfir slíku, eins og Elías yfir Achabs húsi og Páll yfir ránglari Ananías hofudprests, svo hann rasadi með tungu sinni, já, þar kvítnar í þeim noðurskonar leidi og ófíðanligt vandlari, svo þeir taka það til ráðs, sem Gudi er stýgt í, eins og Jónam þendti, er hann flúði undan Guds bobi; og enn nú munu þeir finnast, er leita svöðdan óyndis úrræða, nær þeir sjá, að allt gengur andþælis, annaðhvort að þeir slást í selskap með þeim, er þannin breyta, eður að þeir yfirgefa sjálfa sig og skyldu síns embættis. Aðallum er þetta hneirli skafsamligt, en þó þvad mest á þeim, sem eru máls metandi og bodnir yfir aðra. Kennimennirnir hneirla, nær þeir gjöra allt annað enn þeir preðika, svo að þegar almúginn ber kennunguna saman við lifnadiinn, þá verður þjónustugjörðin löst, og þeir fallast miklu heldur á það, er þeir sjá fyrir augunum, sem er ein þegjandi preðkun, heldur enn það þeir heyru með eyrunum, því bæði gleymist það fljótt, og þykir engin alvara, nær því er hvad síst eptirfolgt af þeim, sem það þelt áttu að gjöra, því eðl eru allir, þeir eðl gjört geða það, sem Frelsarinn býður, að hlýða því er þeir tala, sem sitja á Mósis stóli, en breyta þó eðl eptir gjörningum þeirra; en hvad verður þá? það sama sem Frelsarinn segir, er hann kallði læriþveinana salt jarðar, en ef saltið skemmist, í hverju verður þá saltað? Matth. 5; og ef Guds þenarar lifa illa, hver er von á því, að tilheyrendurnir gjöri það betur? Þið veraldliga vald hneirlar stórliga, nær þeir dæma rángliga, taka sé til dóma, umhverfa göðum lögum og gjöra réttinn að malurt, svo sem Spámaburinn að orði kómfst, taka ránga enda vísvitandi, traðka málum og draga þau til að þrenja þann, sem rángindin líður; af allu þessu framkómur eitt skelfiligt hneirli, því það elur ósóma upp í skálfinum og venur hann af að hræðast lögin, en tekur allan dug frá hinum fróma, svo hann verður hinum að ráð, eður og, að hann tekur það óráð, að rana réttinn sínum rétti og þefna sjálfur vanvirðu sinnar; og framvegis skóður þetta hneirli, nær þeir, sem völdin hafa, brjóta sjálfir lögin hvad mest, eru lauslátir, óráðvandir, ágjarnir, svíðja daglaunaran, fleka eigur sínar út af hinum einfalda, eru baráttusamir, ofbeldnir og fremja allra þanda skammir og óþæfu, er þeir straffa á öðrum, svo sem væri eðl lögmálið gjört nema fyrir almúgann. Foreldrar og húsbændur hneirla börnin og þjóin, eðl einasta, nær þeir leggja einhverja synð í vana sinn, heldur og fremja eðert gott, eru rómlátir í að þeyra Guds ord, yfirvaldinu óþýðugir, latir, hirdulausir, reidigjarnir og lifa í þvilikum synðum, því þá meina þinir, að ei sé sér vandara, og það þeytir rétt að hneirla Krists þina smáu, svo sem þér stendur í textanum. Þinir ríku hneirla þina fátæku, nær þeir lifa í altskonar óþófi, en þinir svelta; fátækir þina ríku, nær þeir fara illa með

slufuna og eru óþaklátir, gefa svo þinum orsök til, að halda því inni, sem annars ætti eigi að láta; og þar veröldin er nú full af þessu, þá er ei undur, þó Frelsarinn segi: vei sé helminum fyrir hneixlanir! Framvegis rís þar á stundum hneixli af þeim hlutum, sem hverki eru góðir né vondir í sjálfum sér, en verða þó öðrum til hneixlis; eg vil taka það til dæmis, að á St. Páls dögum leyfðist allan mat að eta á meðal Kristinna, eins og nú í vorri kyrkju, sá, sem átt allan mat og hinn, er þélt sig frá sumum, báðir voru þeir Guði eins fjærir, og hverugur vill hann að annann dæmi, þó segir hann: ef að þinn bróðir hriggist vegna fæðslunnar, þá gengur þú eðli eptir fjærleikanum, tortýn þonum eðli með fæðslu þinni, fyrir hvern Kristur dáiinn er, Róm. 14; þó nú lítið þykir í þetta spunnid, þá metur Postulinn það svo mikils, að hann heldur það kunni að verða einum til glotunar, sem Guðs Sonur hefir þó endurlenst, og hans dýra blóð svo til ónýtis á honum, því segir hann og í öðrum stad: vissi eg, að minn bróðir hneixladi, skylda eg aldrei fjat eta. Þvílíkir eru nú margir hlutir meðal vor, svo sem er ein og önnur sérgjafi í umgengni, er vér kallum affarasnid á vora tungu, eitt og annað látgjafi þeirra, sem annaðhvort í kladaburdi eður annari hegðan vilja vera öðruvísi enn aðrir menn, hvað jafnvel sumir af oss brúka á helgum tíðum, nýjar uppáhyndingar í ímsum hlutum, sem eðli eru verri enn þið gamla stíð, eðli heldur betri, og annað þvílíkt, sem aðgjætnir menn fá vel athugad; þetta er að sönnu engin synd í sjálfu sér, en það verður að synd, ef náúnginn hneixlast þar af til að tala eður þeinkja illa um hann, er svo gjörir að þarflausu, og því bannar Pálus, að gjöra það noðud, á hverju að noður bróðir kunni að hneixla sig eður steita, Róm. 14.

Þvad þínu öðru viðvíkur, sem eg hét um að ræða, þá kunna menn hvað mest að hneixla sjálfir sjálfa sig; það kemur af þeirri synd, sem í o's byggir, voru spiltu hólbi og blóði; þess gétur Frelsarinn hér í textanum, er hann segir: ef þín hönd eður fótur hneixlar þig, þá snid hann af og snara honum frá þér; eðli er það Frelsarans mein'ng, að menn skuli vana sig eður limlesta, heldur sú, að vér skulum eðert svo fjært þafa, að vér ei höfum um því, eður frá oss kastum, fyrr enn það hneixli oss, svo að vér söllum í freistni, og dregur hann hér dæmi af læknurum. Þis er enginn hlutur fjærari enn vorir limir, og þó, ef noður af þeim er svo rotinn, að hætt er við, að hann megi fengja hina, þá lídum vér það læknirnum, að hann skéri hann af, því skyldum vér þá eðli deyða vora jafndæsku limu, saurlífi, óhreinkleika, illa tilhneiging, vonda girnd, ágirni, hver að er skúrgoda dýrkan, svo sem Pálus að orði kemst, Eól. 3, og það, sem hann hér segir um þessa lesti, það vill hann sagt þafa um allt þið vonda, sem í gegn salunni stríðir, hvert hann upptelur í píslinum til Galatas 5 kap; þessi er líkhami syndarinnar, sem umgétur Róm. 6, það er hinn gamli madurinn, hver eð brúkar sína limu, vondar girndir til að reka Andskotans eyrendi, eins og einn verkamadur brúkar hendur og fatir til að þjóna náttúrligu lífi, þá býrjar oss að deyða, þá egum vér að affnida og snara þeim frá oss, svo þeir hneixli oss eðli. Hversu opt verðum vér hneixladir af höndunum, þegar fílsan blas þar upp til að meida höld náúngans, þegar ágirndinn réttir þar út til að gripa hans gæts og peninga, þegar letin svarfir þar til að leggja sig saman, Orðskv. 24, svo meun gæta eðli erid sitt egid braud og verða því að leita þess í annara andlitis sveita. Faturnar hneixla oss, nær

leidinn á Guds orði og tómlætið í vorum sálhjálpur efnum gjörir þá trega til að ganga í hans hús, en síða til að hlaupa þágang, sem þeir hlutir eru íðfadir, hverja Gud hefir bannad, þá er hinn gamli madurinn stjótur á fæti, en hinn nýi haltur, og þá þeltum vör of og hneixlum nærsta mjög sjálfa. Sama er um augun að segja, hvetra Frelsariinn og gétur þér í gudspjallinu; hvað er í heiminum? Það er girnd holdsins, sýsu augnanna og drambsanit lífernir; hverfu opt festa sig vor augu á þeim hlutum, sem eru fullir af þessu? fegur áfýnd, andafti, metord og svobdan tál veraldarinnar, það er vor augnavöð; ó! hvað miklu betur væri það auga útstungid, er látur sig blinda af þessum hlutum, en hverfur af Gudi sínum og hans bodordum; þess vegna gjörði Job sáttmála við augu sín, að ei liti hann þeim til menjarinnar; því bíður David Gud: snú þú augun mínun, að ei liti þau á hégómann, lát mig ganga á þínum vegum! gefandi þar með til vitundar, að sá sem starir á glis veraldarinnar, hann kunni ekki Guds veg að rata. En það, sem Drottinn hét segir um þessa limu hins gamla manns, það vill hann sagt þafa um allt það, sem of og frá Gudi draga. Sá, sem virðir meir föður og móður, systur edur bróður, edur eigin konu sína og jafnvel sitt líf, heldur enn Kristum, hann hneixlar sjálfan sig. Sá sem girnist það embætti, sem hann er ekki madur fyrir (hvað margur dæri gjörir á þessum dögum), hann hneixlar sjálfan sig, því hann gjörir sig verri með því, að hann fer illa með Guds umbod sökum sálfjensku edur annars dugleysis, þar hann hefir annars kannsté góður madur verid. Sá, sem tekur sér hneixli af þeim hlutum, sem ekki eru hneixlanligr, heldur góðir og Gudi þekkir, svo sem er stýnsamligt vandlæti í kénningunni, ræksemi yfir valdsins í stjórnninni, alvörugefni skólameistara, foreldra og húsbænda í tiptaninni og umvönduninni, hver sem steitir sig á þessu, hann sami hneixlar merkiliga sjálfan sig; svo hneixludu þeir sig á Mósi Guds manni, því hann rak Guds eyrindi störugliga; á Elía, Michea og Jeremía, af því þeir vandlættu í Guds stad; á sjálfum Christó, því hann heidræði sinn Föður, en þeir vanheidrædu hann; á hans postulum, því þeir hlýddu frammar Gudi enn mönnum. Sá, sem steitir sig á annars hæglæti, og meinar sér leyfist allt við hann að gjöra, því hinn er ekki heiptæfur, hann hneixlar sjálfan sig; svo hneixludust Israels synir á Mósi, því hann var hinn þolinmóðasti madur á jörðunni, á Christó, því hann hrópadi ei né falladi, hann át og dræf með tollheimtumönnum og berskyndugum. Sá sem er rángengdur, ef noður er góðgjarn, hann hneixlar sjálfann sig, svo voru þeir ed fyrstir voru leigdir í víngardinn, en öfundudu hina, sem ekki höfdu nema eina stund erfðid; svo var háttad bróður hins fortapada sonar, er ekki gat lidid að hans fadir myfðunadi sig yfir hann; svo eru og allir þeir, ed sjá offjónum yfir annara velgengni og lúðuláni, svo sem hefir þeir af Gudi eins mikid, edur meira, forstusdad. Sá ed vegar sér í noðurn selfkap, sem þonum er ofvaxinn, edur leggur lag sitt við þá, sem hann kann að hljóta skada af, hann hneixlar sjálfan sig; því bannadi Gud sínu fólk að taka til egga Kanaans dætur, edur að gjöra sáttmála við þá, er hann útraf frá þeim, að ei yrði þeir þeim að snoru; því bannar Salómon að þafa umgengni með reidigjörnum manni; það máltafi er satt: ef noður tekur á tjörunni, þá lodir þún við hann; hefir Israel ekki samlagad sig stjækjunum í Móabs landi, þá hefir ekki svo skelfiligr Guds hegning yfir þá komid;

Þessi Samson eði bundid svo fasta ást við Dalila, þá þessi hann augunum halðid, og þessi Petur eði gengid inn í biskups höllina, mundi hann eði þá sinum Meistara afsneitad. Sá sem reidir sig uppá sjálfann sig edur sitt atgjörfi, abl, víðsmuni, magt, ríðdóm, edur noðurn annann hlut, en gleymir því, að hann hafi það þegid, hann hneirlar hvað mest. Sá sem reidir sig, og kann eði ólúðuna að umfjá; það kenna ofi bæmi Egyptalands, Assýríæ og Kaldealands konunga, er á augnabliki urdu upprættir, því þeir gáfu eði Guði dýrðina. Og þessi eg svo noðud um hneirlid talad; en hvert að sé þess straff, það segir Trélarinn með þessum ordum: vei þeim manni, fyrir hvern að hneirlanin kemur; en hvað það sé, kénir hann ofi sjálfur, er hann sagði: vei þeim manni, sem mannsins Son forrædur! og hér í gudsþjallinu má það sjá, að hann, sem eði kastar frá sér þeirri hönd edur fæti, sem hann hneirlar, hann þessir forþenad að kastast í eyllisan eld; sama er að segja um þinar adrar greinir af hneirlinu, því eði stulum vér meina, að sá, sem börnin hneirlar edur adra Guds vesalínga, hann muni sleppa þar með, að mylnusteinn heingdist um háls þonum og verði í sjáfarðjúp soðtur, heldur tekur Drottinn til þessa, eins og hins smánarligasta lífsstrafs á meðal Syndinga, til að sýna stærð þessarar syndar. Þarfyrr, kristnir menn! gefid nú gjætur að þessari voldugu Drottins þrédikun og látið yður hana í eyrum loda, ransakid yðar undanfarid liferni og spyrjid samvitsku yðar að, hvern þér hafið dregid með orði, verki, edur eptirðæmi, á vandan veg, með gjálfi, með lauslæti, með ségirni, með hofmód og oflæti, og í einu orði að segja, með dýrkan veraldarinnar og þennar minna, og ef hann gengur enn nú á þonum, þá leggid allan hug á að leida hann á þina réttu leid, ef þér viljid lifa, og yðrist þins af hjarta. Sá, sem noðru stolid þessir, hann á eptir Mósis lög máli ferfalbt að gjalda; Sathus sagði við Krist, þegar hann atlaði sér kristinn að verða: hafi eg noðrum rángt gjört, þá gæld eg það ferfalbt aptur; en svo miklu dýrari sem sálin er sénu, svo miklu þýngri sem Guds reidi er mylnusteininum, svo miklu fegra sem himnaríki er stundligu eptirlæti, svo miklu meiri hug skyldum vér leggja á, kristnir menn! að bæta þeim aptur, sem vér rænt þofum sínum andligum féfjód. Nær þér sjáid eitt úngmenni, einn vesalíng, einn, sem Drottinn býður að meðtaka í sínu nafni, þá hurid með yður: smáir eru þessir að vísu, en hann er stór, sem er þeirra faðir og þeirra bróðir: smálingar eru þeir að sonnu, en hneirlid er stórt, syndin er mikil og straffid óþariligt: vesalíngar eru þeir, en sáll er sá, sem eði hneirlar sig á þeim, því hann hneirlar sig á Christó, en vei sé hinum! Þarfyrr, ef þér viljid Guds vinir vera, ef þér viljid sálshjálpina erfa, ef þér viljid heilagra engla þjónustu njóta, ef þér viljid helvætis kvalir umfjá, þá gefid þeim eðert hneirlí, hverki með orði, verki, né eptirðæmi, því nær þér hneirlid þessa, þá hneirlid þér sjálfa yður; þarfyrr, meðtakid þá í Christí nafni, svo meðtakid þér hann og sáid að þenra á hinum effta degi: það þér gjörðud einum af þessum mínum minstu bræðrum, það gjörðud þér mér! þess unni ofi að njóta þin eyllisa Guddómsins hátign, fyrir Jesú bleffada forþenustu, amen!

Aftjándi Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallib, Matth. 22 Kap.

I þann tíma, þá Pharisearnir heyrdur það, að hann hafði nið-
ur þaggad þá Sadduceos, samansöfnuðust þeir í eitt; og einn lög-
vitringur af þeim spurdi hann að, freistandi hans, og sagði: Meist-
aril hvort er hið hærsta bodord í lögmalinu? en Jesús sagði til
hans: það, að þú skalt elska Drottinn Gud þinn af öllu hjarta
þínu, og af allri öndu þinni, og af öllu hugskotti þínu, þetta er
hið fyrsta og stærsta bodord; en hitt annað er þessu líkt, það, að
elska skaltu náunga þinn svo sem sjálfan þig; í þessum tveimur
bodordum er innibundið allt lögmal og spámenninnir. En þá
Pharisearnir voru svo til samans komnir, spurdi Jesús þá að,
og sagði: hvað virdist yður um Krist, hvørs son hann sé? þeir
sögdu honum: Davíðs; hann sagði þá til þeirra: hvorninn kall-
ar Davíð hann þá í anda einn herra, þar hann segir: Drottinn
sagði mínum Drottni: sit þú mér til hægri handar, þángað til
að eg legg ovint þína fætur föta þinna; nú ef Davíð kallar hann
einn herra, hvorninn er hann þá hans sonur? og enginn gat svarað
honum einu orði, og eigi dírðist nokkur upp frá þeim degi hann
framar að spyrja.

E r o r d í u m.

Tveir eru partar kristilígs lærðoms, lögmalib og evangélíum; lögmalib er fyrir Mésen úr
gæfð, en náð og sannleiki er fyrir Jesum Christum vordinn. Jóh. 1; af lögmalinu verður
enginn hólpinn, því það verkar reiði; fyrir trúna í evangélíu verðum vér réttlátir; Móses
segir ofþ, hvað vér egum að gjöra, Kristur, hvorninn vér egum að trúa; Móses sér með
fugga eptirkomandi glæða, í Kristi er sjálfur líkhaminn ofþ veittur. Nú er þetta þó efi
svo að skilja, að fæðurnir í G. Testamentinu hafi af evangélíu blutlausir verid; sjá, eg kóm,
í upphafi betarinnar stendur skrifad af mér: þinn vilja, minn Gud! gjöri eg, segir Messías
fyrir Davíðs munn, Ps. 40; hver er sá hans vilji? sá, að kvinnunnar sæði skyldi í sundur-
mola höggormsins höfud; fyrir það blessada fyrirheit hafa þeir allir hjálpast eins og vér,
sem hólpnir eru vordnir, allt þar til að Kristur leiddi sannleikann í ljós. Fyrir trúna varð
Abraham réttlátur, og fyrir trúna segir Petur, að fæðurnir hafi hólpnir vordid; en svo sem
þeir voru efi án evangélíu og þess ástgjafa, svo skulum vér það og vita, að vér efi erum
án lögmalíns, því Drottinn kom efi til að uppleysa, þeltur að uppfylla lögmalib, Matth.
5. Eftir er það, að þeir sem Kristi tilþeyra, þeir eru efi undir lögmalinu, það er, undir
lögmalíns bolvan, en þó krossfesta þeir sín höld með þess girndum og tilþnegnaum, Gal.
5; það heimtist efi af þeim, að þeir uppfylli lögmalib, en þess fretur Gud, að menn lífi
eptir því sem fremst vér megnum; edur því munu hans postular svo opt bjóða ofþ að lífa
gudrákíliga, sparsamíliga og réttvíslíga í heimi þessum? því mundi Jakob segja, að trúin í
daud án verkanna? því mundi Þreifarinn sjálfur útleggja lögmalib, og vísa mönnum til
þess, ef efi áttum vér eptir lögmalinu að lífa. Þetta sjáum vér í þessa h. dags evangélíu,
í hverju ofþ verður fyrir skónir sett all skylda kristíns manns, sem sélain er í þessu tvennu:
1) að elska Gud og náungann; 2) að þekja Christum og hans persónu réttlíga; um
þetta þessi eg ófett mér framar að tala; en þú, góði Gud! styrk ofþ þér til með náð þíns
anda, í Jesú nafni, a m e n !

Utlæggingin.

Þínu fyrri höfum vér tvö bodord að athuga, sem er, að elsta Gud, og annað, að elsta náðungann; það fyrri kallar Drottinn þið æðsta og mesta bodord í lög málinu svo sem von er á, eðli einungis þess vegna, að eðlert er svo nýparligt, svo dásamligt, svo mikillar elstu verdt, sem Gud, heldur og þess vegna, að all annur bodordin hafa sinn frapt og myndugleika af því, þar allt hvað vér gjörum með ord og verk, hverfu vel sem það sýnisti gjört, það er ónýtt, utan það framtömi af elskunni og virðingunni til Guds. Allt það, sem Gud hefir bodið, það egum vér að gjöra, af því vér óttumst og elskum hann, en hann egum vér að elska fyrir þá ómetanligu nýrburði, er hann hefir nýr allar sínar stépnur, hans magt, hans dýrd, hans réttlæti, en þó allra mest fyrir hans gjæfku, því vér höfum ei svo skyndragð á öðrum greinum hans dýrðligu há'ignar, en hana finnum vér og þreifum á henni á hverju augnabliki, því hann uppfyllir vora eptirlaungun með gjæðum, segir David, Ps. 103. Og ef vér fyrst viljum hugleida gjæfku hans í líkhamligan mæta, er hann þá eðli sá, eð hefir gefið oss and og líkama? því skyldum vér þá eðli elska hann af allri endu vorri? hefir hann eðli innplantað ráð og stílníng í sálir vorar? því skyldum vér þá eðli elsta hann af öllu hugskoti voru? hefir hann ei gefið oss hjartad, sem er bústatur elskunnar? á hverjum stýldi hún heldur festa sig, enn á hönum, sem hana hefir sjálfur tilreidt og búið svo dásamliga um hana? mun hann ei vera sá, í hverjum vér lifum, erum og hrærumst? Act. 17, uppfyllir hann eðli hjörtu vor með sáðslu og sögnudi? upplýkur hann eðli sinni mildu hendi og sedur allar lifandi stépnur? Ps. 145, og hvað mest hina óþaðlátu manneskju. O, vor Gud! eg þýra til þess, er Drottinn brýtlar sínu sólkí hjá Jeremsam, segjandi: þessi eg verid Ísrael svo sem endimörk, eður jörð sú, er tapar ávertinum? Jer. 2; Gud gjæfi, að vér vilðum og láta oss til risja renna þessa hans söðurliga hjartagjæfku, og athuga, hvað órlát hans mildi hefir verid, hverfu vísdomsfull hans guddómlega forsjón, að hann hefir alid oss á þessum árum, ei síður enn frjóðsöm jörð afurkarlinn að hönum sofandi, á hverjum vér höfum þó hvað verst lifað; ef vér hugleidum þetta, að minnsta kosti í hvert sinn, er hann veitir oss noðurn sérðeillis velgjörning, þá mundum vér heldur leidast til að elska Gud, og eðli segja með gublausum Júðum: vér drötnum og viljum ei framar til þín koma, Jer. 2. Og þó nú að Drottinn láti oss kenna harðt á stundum, annaðhvort alla almenniliga, eður og noðra sérilagi, til að típta oss þar með, lifaða kálfa, Jer. 31, eður til að reynna sín börn, þá egum vér samt að elska hann, því hvern þann son, sem Fadirinn elskar, þann agar hann, segir Páulus, Hebr. 12; en ef þetta er hans elskumerki, hvílið sásinna er það þá, að elska hann ei aptur á móti, og Gud náði, það eru þó svo sáir, sem gjöra það. Svo sem það er lítill heidur haldinn, að elska vini sína meðan þeir kunna að duga oss, svo er það lístóð ræktarmerki við Gud, að elska hann alleina meðan allt að óskum gengur; en svo sem gullid reynist í ofnium, svo prófast og elskan til Guds í mótgáningum; og hvað morgum hefir hann þríst til að elska hann, sem því áður sjarlægir voru, og hafa menn til þess

elsta flestir hann hvað minnst; hvar fyrir? Því menn bæma eptir holdinu, en holdið ffinjar eðli hvað Guds anda er, 1 Cor. 2. Athugum þó hvert meira er, að skapa himin og jörð, eður að láta Gud, sem hvertveggja stóð, taka á sig líkingu syndugs holds, Róm. 8; að skapa manninn, eður að endurskapa hann; að gjöra hans lífhama af moldu, og blása lifandi anda í hans nasir, eður að skapa í honum einn nýan mann, og gefa honum S. Anda; að leggja alla hluti undir hans sætur, Ps. 8, eður að gefa sinn eingetinn Son út fyrir hann, að hann fyrirfarist eðli, heldur hafi eyllist líf; að gefa honum jörðnefsta sæðslu, eður að ala hann á síns Sonar holdi og blóði; að gefa honum þrótt og atburði til að útvega næringu sína, eða gefa honum styrk í mórgáginum, freistingunum og offótunum; hvert er meira, að gefa honum vit og rænu til að sjá fyrir þessu líkhamliga lífi, eður sitt heilaga ord, sem hann uppfræðir til eyllis lífs, og að upplýsa bæði viljann og skilninginn, að hann geti bæði þekkt Gud og elstad? hvert er meira, að gefa honum málið til að tala við sína lífa í heiminum, eður að gjöra hans tungu vel talandi, svo hann fái við sjálfan Gud talad? og að síðurstu, hvert er meira, að gefa honum gull og silfur, afur og tvítfénad, eður að útvega honum þann fessjóð, sem er á himnum, hverjum ei kann mælur né rid að granda, Matth. 6, hver eð Guds egid blóð og hans dýran bauda kostad þefir? fá sem þetta saman ber, hann mun finna, að svo miklu ædri sem sálin er líkhamanum, svo miklu fegri sem himnaríkis dýrd er forgengiligu glífi veraldarinnar, já, svo miklu ædri sem Gud er öllum sínum stépnunum, svo miklu heitara egum vér hann að elsta fyrir hina andligu velgjörninga heldur enn þá líkhamliga, þvíad í þessum veitir hann hvað forgengiligt er, enn í hinum sjálfan sig, sem að blifur, sem er einn og hinn sami, og hans ár þrotna eðli, Heb. 1; og hver, sem Gud alleina fyrir jörðnefsta muni elskar, hann þefir alleina matar ást á honum, eins og einn hræsnari, sem tilbidur hinn ríka á meðan hann elur hann. Og fyrir þessar ómetanligu Guds ástgjafir, egum vér hann nú að elsta hvað mest, af öllu hjarta voru, og allri öndu vorri, og öllu hugstoti voru, það er: af öllum sálar og lífs tröptum, svo sem Davíð býður: lof seg þú önd mín Drottini, og allt hvað í mér er hans heilaga nafni. En sú elsta, er vér á Gudi þofum fyrir timanliga muni, hún á að vera svo tröptug, að hún nái því máli, er hann tilættad þefir, sem er, að hún leidi ofs til að elsta hann í Chrísto og fyrir Chrístum, hvers elsta að Páulus segir að fé betri enn allt að vita, og hann lýfir bólván yfir þeim, sem eðli elsta Drottinn vorn Jesúm Chrístum; og þetta er nú svo talad um þið mesta og æðsta bodord í logmálinu. Hitt annad er þessu líkt, segir Frelsarinn: elsta stalt þú þinn náunga sem sjálfan þig. Sér þefir Gud sjálfum hinn fyrsta og mesta heidur stílið; en fyrir því, að fá, sem segist elsta Gud, en þatar sinn bróður, hann er ljúgari, segir Jóhannes, 1 Jóh. 4, þá er auðsætt, að náungans elsta fylgir Guds elstu jafnan á eptir; þess vegna samtengir og lausnarinn þessi tvö bodord, því hverugt má annars missa, fá, sem elskar Gud, hann elskar sinn bróður, og enginn elskar sinn bróður réttiliga, nema hann elsti hann fyrir Guds sakir; hér til þarf og mikla alveru, og þar bodord þessi eru svo stýld, þá ridur eins mikid á báðum. Svo sem helostí er víst þeim, sem eðli elskar Gud, svo segir og Krístur, að fá, sem reidist bróður sínum, hann fé setur helóstis elds, Matth. 5; þetta bodord þýfir mörgum

nærsta þúngt, og sérdeilis eptir því, sem Kristur útleiggur það hjá Mattheum segjandi: elstíð óvini yðar, blessíð þá er yður bálva, gjöríð þeim gott, sem hata yður, og biðjið fyrir þeim, sem eru yður mótsallnir og ossækja yður; en Jóhannes segir þó, að hans bodorð séu eðli þúng; eg vil og segja, að eðert bodorð er réttvísara og eðert nyttsamligra til velferðar: réttvíst er það, því hann hefir oss það bodið, sem er sjálf réttvísinn, sem á völd á að bjóða oss hvað hann vill, sem elstíð oss, þá vér vorum hans óvirir, sem að engum er um neitt skyldugur, en vér erum þónum skyldugir um sál og líf, og allt hvað vér erum; gagnsamt er það, því sá, er svo gjörir, hann vinnur þinn bezta hlut, því hann verður af Guði elst-
adur; hver er þóllíkur hlutur, sem að víta synðir sínar kvíttar? en það veit hann, sem svo elskar óvin sinn, að hann tilgefur þónum hans misgjörðir, að vitni Frelsarans, er hann sagði: ef þér fyrirgefið mönnum þeirra misgjörðir, þá mun minn Faðir tilgefa yður yðar synðir; því vil eg segja þið sama hér um, og Páll sagði um mann og kvennu: sá sem elskar sína eigin konu, hann elskar sjálfan sig, Eph. 5, og allt þið sama gjörir hann, sem elskar sinn bróður, og hver, sem hann hatar, hann hatar sjálfan sig. En þessa elsku til náúngans egum vér að auglýsa, eðli með orði og tungu, heldur með verki og sannleika, annars elskum vér eðli réttlíga. Guð einn veit, hvað í hjartanu þnggir, því hann ransakar nýrun, það veit madurinn eðli, hann dæmir af ávörtunum; því kann eg eðli að segja, að sá elsti sinn náúnga, sem eðert gott lætur af sér leida; þar til gefur Jakob mér orsök, er hann segir: ef systir edur bróðir eru nafin, og vantar dagligt við-
vari, en einhver yðar segir: faríð í fríði, vermið yður og mettið, en gefið þeim þó eðli það líkhaminn við þarf, hvað gagnar það? Og þetta er nú svo framsagt um þessi tvö stóru bodorð, í hverjum Frelsarinn segir, að allt lögmálið og spámenningir séu innifaldir; en þegar vér nú ransökum hvað mikil oss vantar á, að fylla þessi Guðs bod, þá mun oss til hugar koma að leita eins annars lærðóms, hvar fyrir vér kunnum hólpnir að verða; til hans vísar oss Kristur í sinni spurníngu til Gyðinga, er hann sagði: hvað virdist yður um Krist, hvers son hann sé? hvar um vér viljum nú með fáum ordum tala í þinni síðari greininni.

Gyðingar höfðu framsett fyrir Drottinn tvær ónýtju spurníngar, áður enn þessi kom til um bodorðin; aðra báru Pharísei og Heródis þénarar fram, hvert að lenfdíft að gefa keisaranum skatt edur ei; þeim svaraði hann útaf, ef eg má svo að orði komast, sem verð-
ugt var, þó: madurinn skal ei svara einum dára uppá sitt tal; aðra Saddúcei, er þeir spurðu, hvers að konan skyldi verða í upprisunni af sjö bræðrum, sem allir höfðu haft hana; þá niðurþaggadi hann, og straffaði þeirra óviturleik; þessi var þin þriðja, og voru um hana þrjár meiningar hjá Gyðingum: aðrir héldu þin helstu vera um sórnirnar, aðrir umskurnarinnar lögmál, nokkrir um hvíldardaginn; en Drottinn, er sjálfur hafði lögmálið útgéfið, í hverjum að þjuggu allir sjárfjóðir vitfunnar, hann lensti úr þenni án umþenkingar, til þess að sýna þeim; hvað mikil þá vanti á Guðs h. lögmáls uppfylling, sem meintu hana að vera einungis sölgna í útvortis verkum, en eðli til að kenna þeim, að nokkur gjæti af lögmálinn hólpin orðið, og því vísar hann þeim til Christum og hans persónu, svo þeir vel máttu læra sálshjálparinnar veg, höfðu þeir haft vilja edur vit á

eptir að taka, edur frammar hér um að spyrja, eins og Nicodemus. Hvað virdist yður um Krist, hvers son hann sé? segir Frelsarinn; þeir sögdu honum: Davíðs. Eðli neitar Drottinn því, að hann væri Davíðs son, svo sem ei var von til; Gud hafði Davíð heitið, að hann vildi gefa honum einn son, hvers ríki að stýldi enlíft verða, 2 Sam. 7; hann er sonur Davíðs eptir holdinu, sem Pálus vottar, hann er gjörður af sæði Davíðs; en þessi hinn sami Davíðs sonur, sem að er sæddur af setrunum eptir holdinu, hann er þó Gud bleffadur um aldir; því segir nú lausnarinn framvegis: hverninn kallar Davíð hann þá í anda einn herra? Engiun sáðir er svo auðvirkiligur, og enginn sonur svo megtugur, að sáðirinn kalli soninn herra; látum vera, að einn sáðir sé eðli kongborinn, og syninum konungstign þlotnadið, svo að sáðirinn kalladi hann herra, af því hann ber Guds persónu á jörðunni; en hverninn mátti það eiga heima hjá Davíð, hver eð sjálfur var konungur, og átti sér engan æðri, nema Gud alleina, sem býr í himninum og er allra Drottinn? Því er það auðséð, að sá er Gud og Guds Sonur, er hann herra kallar; þarfyrr segir Frelsarinn: ef Davíð kallar hann herra, hverninn er hann þá hans sonur? og svo að enginn kynni að leida sér í hug, að það væri noður af englunum, edur þesíð-englunum, sem Davíð kallar herra í þessum stað, þá færir Drottinn til síns máls þá grein af spádómi Davíðs, sem engum engli edur noðurri stépnu tilheyrir, og eðli utan alleina Guds Syni, sem er sannur Gud, Gudi Födur og H. Andá samenlífur og samjafn að allri tign, magt og veldi, og þó sannur madur vordinn, svo miklu æðri englunum eptir manndóminum, sem hann hefir þeim aðra nafn, það er tign, þlotið fyrir íbúð guddómsins, þá segir hann: Drottinn sagði mínum Drottni: sit þú mér til hægri handar, þar til eg legg óvini þína til skarar fóta þinna; þvíad til hvers af englunum hefir hann noðurn tíma sagt: sit þú mér til hægri handar? segir Pálus, Hebr. 1; já, engillinn kvadst vera samþjón Jóhannis, er hann taladi við hann í Ópiaberaninni, hverninn mátti þá Davíð noðurn engil sinn herra kalla? Sú er þá meiningin í þessu tali Frelsarans við Gyðinga, að Kristur sé Davíðs son, það er, af setrunum sæddur eptir holdinu, og þó Guds Sonur, af honum gétinn fyrir allar aldir, það er, sannur Gud og sannur madur í einni persónu. Hvað og sjá má af þeim málshætti: að sitja til Guds hægri handar, hvað engum gétur tilheyrir, nema þeim, sem er ein persóna, samsett af guddómi og manndómi. Þetta hefdu Gyðingar kunnad að lara, og þó miklu skiljanligar og betur, enn noður synðug tunga sáí útmálad, hefdu þeir lagt noðurn huga á sitt mál og spurt fremur hér um; en vér, sem fengid höfum það að heyra, og trúum því, sem þeir heyrdu að sonnu, en trúdu þó eðli, vér, hverjum Kristur er fyrir augunum máladur í hans orði, vér skulum reikna oss það fyrir enlífan sóma og hina ætstu þuggu, að Gud er madur vordinn, og að vort hold er upphafid á Guds tignarstól fyrir íbúð Guddómsins. En hvað er það, að sitja á hægri veg Gudi? Það leggur Pálus út, er hann segir, 1 Cor. 15: honum byrjar að rífa; þar til hann leggur alla óvini til fótstíðar honum; en hvílikt er þetta ríki? Það er, að hann er settur yfir allan þesíðskap og veldi, og kragt, og herradæmi, og öll nesi, sem nesast, eðli einasta í þessari öld, heldur og þinni tilkomandi, Eph. 1; en undan þessu dýrdligr ríki urdu þessirnar að gánga; því lýfir hann sjálfur, er hann taladi við þá tvo, sem til

Emaus gengu, lúf. 24, og lagði út fyrir þeim ritningarnar, segjandi: hlaut ei Kristur þetta að líða og innganga síðan í sína dýrd; Guds Sonur er að sonnu konungur frá enlífu; þess gétur David, segjandi: Gud! þinn tignarskóll varir um aldur og um aldir alda. Enginn má konungur heita, nema hann ríki hafi, en mannsins Sonur braut sig til ríkis í gegnum píslirnar, dauðann og þort helvítis, þegar hann tók þerleidinguna að þersfingi, en útsnaradi hönum, sem þessir magt myrkranna, og settist á Guds hátignarskól, lifir og ríkir að enlífu, svo að hann er vor konungur vordinn eptir vorri náttúru, en vör hans brædur, það er ofis enlíf huggun; verði eg aumari enn Lazarus, verði eg auðvirdiligri enn hans postular, verði eg astrað og þreinsunar fórn veraldar eins og þeir, verði eg svo fátækur, sem sjálfur hann, að eg eðli hafi þar eg kunni að halla að þessu mínu, það er mér nóg, að mitt hold og blóð ríkir á þínum og situr á hægri veg Gudi, með hverjum hann sæðir mig og dryðjar til staðfestu þar um, að eg, sem með hönum líð, nuni og síðan með hönum ríkjja, og hverfu sem minn lífhama yði affræmdur af volæði og vesöld, þá skal hann þó verða samléstur hans dýrðligum lífhama; já, það er mér eðli lítill huggun, að það sama hold og blóð, sem situr á Guds hægri hönd, það meðtef eg í þ. altarisins sakramenti til styrkingar um kvíttun synda mína, þvíad í þeim lífhama, sem brotinu var á krossinum, og í því blóði, er þar var úthellt, í því sama byggir all fylling Guddómsins lífhamliga, svo þegar eg meðtef lífhama og blóð mannsins, þá meðtef eg og sjálfan Gud, á móti hverjum eg syndgað þessi, og af hverjum hvað mest hángir verðugleiki míns syndagjalds; þar fyrir, nær eg skelfist af stærð synda mína, þá verð eg af þessu huggaður, því ef að mitt hjarta forðamir mig, þá er Gud meiri hjarta minnu, og það mun aldrei bregðast, er Gud þessir þessir í Chrísto, fyrir munu Jeremíæ: ef leitað verður að ránglæti Ísraels, þá skal þar eðert vera, og syndir Jüda skulu engar finnast, því eg mun fyrirgefa þeim, er eg mun eptirskilja. O, minn herra, Jesú! fyrir þvers skuld mun það vera, að þinn Faðir midt í reidinni minnast á myskunsemina? Þab. 4, þvar fyrir þrestur hans hjarta í hönum, svo hann hlýtur syndaranum myskunsamur að vera? Jer. 31; þvar fyrir skædur þetta, Drottinn minn! nema fyrir þína meðalgaungu, sem situr hönum á hægri veg? Þegar eg sed eina þreytta sál, og uppfylli sérhverja ángráða sál, þá vaki eg til þess, minn svefn er mér jafnan sætur, segir Drottinn, eptir mannligum plag-sið, til að útmála sína elstu til mannkynsins í Chrísto Jesú; vör segjunt að vera vaknir og sofnir í þeim hlut, er vör þósum yndi af, og svo talar hann þér um sig, þver þó eðli sefur og eðli sýjar hann; ó, Gud gjafi, að vör værum eins ávakra og yðjufamir í hans þjónustu; já, hvað stór og ómætanlig sé hans gjafsta yfir þeim, sem jafnvel hafa þinar verstu syndir drýgt, það segir hann skómmu síðar með þessum allra hjartnæmustu orðum: ef að þímininn verður mældur að ofan, eður ransakadur grundvöllur jarðarinnar að neðan, þá skal eg forsmá alle Ísraels sæði fyrir allt það þeir gjört hafa; en svo sem það er ómöguligt öllum, nema hönum einum, sem þímininn þessir útþanid og mæli hann með sinni spönn, og jördina þessir grundvallad, svo er það ómöguligt, að Brunnur myskunseminnar verði uppausinn, þver eð aldrei tæmdur verður, nema af þeim, sem eðli vilja koma til þessara vatna og forsmá ríkdóm hans þólinmædis, þar til þeir hafa uppfyllt mæli

syndanna. Hvað mun nú valda því, kristnir menn! að hann, sem er einn fortarandi Eldur, sé að brennur allt til hins nedsta helvitis, hann vill þó vera ofs syndugum ornum svo náðugur? hvað velður því, að himnaríki líður svoððan ofríki? hvað annað enn það, að hann, sem er sjálfur Guð, hann situr í voru höfði, hverja hann flammast sín eðli bræður út að falla, hann situr, segi eg, til Kraptarins hægri handar og bíður fyrir ofs; þessi er sá stóri leyndardómur, hvern Pálus segir, að vitringar veraldar hafi eðli skynjad, en þó er opinberaður ofs, sem erum Guðs smálingjar; ó, þá stóru náð! ó, þau djúpu myrkunar yður Guðs, í hverjum hann hefir vísfad vor, upprunninn af hælum! þónum sé lof, dýrd og heiður, speki og kraptur, um aldir alda, amen!

Nítjándi Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudspjallid, Matth. 9 Kap.

Þá þann tíma, Jesús sté á skip, fór hann yfir um aytur og kom í sína borg; og sá, að þeir færdu til hans límafallssjúka niann, þann er lá í sinni rectju. En þá Jesús leit nú þeirra tru, sagði hann til hins límafallssjúka: vertu hughranstur, sonur! þínar syndir eru þér fyrirgefna. Og sá, að nokkrir af skriftlærdum sögdu með sjálfum sér: þessi gudlastar. Og sem Jesús sá þeirra hugrenningar, sagði hann: hvar fyrir hurid þér svo vondt í yðrum hjörtum? hvort er auðveldara að segja: þér eru þínar syndir fyrirgefna, eðligar að segja: státt upp og gack?—en svo að þér víttid, það mannsins Sonur hefir magt á jörðu til að fyrirgefna syndirnar, þá sagði hann til hins límafallssjúka: státt upp, tak í þurt sæng þína, og gack í þitt hus; og hann stóð upp og fór í sitt hus. En þá folkid sá þetta, undradist það, þrisandi Guð, sá eð þvílíka magt hefði mönnunum gefid.

E r o r d í u m.

Marga hluti kalla menn vonda í heiminum, þar er þó enginn vondur, nema syndin alls; vör kóllum straff syndarinnar illt, en það er þó eðli illt í sjálfu sér, því þar er enginn slucka, að ei komi hún frá Guði, sem er alleina góður; fyrir vora skuld verður það illt, sem það forþénad þósum með syndinni, og verður það þó mörkum gott, sem því taka svo sem Guðs börn sér til andligrar heilsuðstar. Væri þar engin rót, þá væri eðli heilur neinn áværtur, og væri þar engin synd, þá væri engin slucka; dauðinn er verblaun syndarinnar, segir Páll, svo er og allur band þer, sem undir hann þjónar, sjúkðomar, orbyrgð, hallari, offsknir, blóðs úrþellngar, fladræði af vörnum og vobaelði. Svo er þá syndin þin einasta orsök til allrar slucku, andligrar og líkhamligrar, þess gétur Esajas, 42 kap: hver hefir gjort Jakob að þersfangi og eyðilagð Israel, hefir eðli Drottinn gjort það, á meiti hverjum vör syndgæð þósum, og þeir vildu eðli gánga á hans vögum, og hann úrþellti yfir þá grímd sinnar bræði og megnu stríði? og þarf þér eðli lónga að rökum að leita, Drottinn Jesús kinnir ofs þér í gudspjallinu, hver að sé orsök til alls métlæis mannanna, þar eð

hann sagði við hinn hálfvísna: vertu hugbraustur, sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefna. Viljum vér þó af gudsþjallinu læra: hvernig vér egum að fá bót við syndinni, í hvætti vér aldrei erum, hvættar illsta fræptur að dagliga berjist út um lífhama þessa danda, spillandi allri vorri umgengni, en það er tvennt sérdeilis: sem er: brein yðran, og orugg trú og traust á Jesú forþénustu; þjálsa oss hér til, góði Gud! með náð þíns Ánda, fyrir Jesúm Chrístum, amen!

Utlegginingin.

Drottinn sagði við þennan hálfvísna mann: vertu hugbraustur, sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefna; enginn est er á því, bráður m! að þessi vesælingur hefir angráður verid vegna synða sinna, er hann hefir þenkja mátt, að varu orsök til síns tránðamis, þess vegna sagði hinn góði Meistari, er vissi hvað með manningum bjó, að hans syndir væru honum fyrirgefna; en þú kríttinn maður! sem þetta heyrir, athuga hvað Jesús svaradi sínum lærifveinum, Jóh. 9, er þeir spurdu hann, hvert hann, sem blindur borinn var, hefði syndgáð, edur foreldrar hans, Drottinn svaradi: hverki syndgáði þessi, né foreldrar hans, heldur svo að Guds dýrd opinber yrði; ekki meinti Jesús það, að hann, edur hans foreldrar, væru syndlausir, þó þá hefði hann ekki blindur fæddur verid, þar Gud straffar engan fyrir ekkert, hitt meinti hann, að hverki hann, né foreldrar hans, hefðu meira unnid til þessa vanskapnadar, enn margir aðrir, heldur væri þessi vanheilindi, sem margur hefði forskuldáð, á hann lögð til að birta Guds dýrd og almætti hans Sonar. Eg hygg það sé mála sannast, að ef Gud vilði tilreiðna syndirnar, þá mundi fáir heilfngnir í veröldina fæðast, fáir heilum fæti á jördina stíga, fáir óvísinn arm útrétta og enginn um eitt augnablik heill vera, heldur hefir Gud lagt sumar sképnur sínar í líma, til að sýna þér, heilbrýgdum, sína dýrd, og hvert vald hann hefir yfir þínum syndugum krottri; ef hann vill í réttlætis dóm ganga; lát þarsyrir þau orkumslin, er þú á öðrum set, en þú hefir til unnid, þrista hjarta þínu til að yðrast þeirra syndanna, er þafa þann góða Gud stýgðan, er lént hefir þér heilvita sál í heilbrigðum lífhama, og leitur við þig, eins og barn sitt, með allskonar meðlæti, jafnvel þótt þú hann dagliga til reidi reitir. Hvernig á þá yðraninni háttad að vera, barn Guds? þú á að vera heit og alvarllig; þessi hálfvísni maður hefir án esa verid sorgfullur í hjartanu vegna synða sinna, það kénna oss ord Chrísti, svo sem eg strax sagði; forgefins kémur þú, barn mitt! fram fyrir Gud til að biðja um kvíttun synða þinna, nema þig ángri þær, nema þú grátir beifstliga með Petri, nema þú þvoir Chrísti fatur með tárur hjarta þíns, eins og María, nema þitt hjarta bráðni í þér svo sem annað var, eins og Davíðs, ekki svo mjög af tilfynningu Guds reidi, svo sem af elstunni til hans gjæftri, sem upplauk þínum augum, er varst blindur borinn af móður lífi og daudur í syndunum, er þig hefir endurkæpt frá eyllu helvítis báli með síns Sonar dauda, og sparad þig síðan midt í syndunum; lát þér það til hjarta ganga, að þú hefir hann móðgáð og dagliga stýggir, jafnvel með vitanligum syndum. Svo á Guds barna yðran háttad að vera, og er þú Gudi svo þæg, svo sem að syndin er þó um leid, já, enn þá þægari, þó syndin getur aldrei svo stór vordid, að ei sé meiri myfkinin, hvar sem syndin yfirgnæfir, þá yfirgnæfir náðin miklu framar; svo lítid gjörir Gud

ár syndinni, þegar hún er afþvegin með ydraninni, en hún á að vera alvarlig, egi
 hún Guði að þóknast; sá sem vill af hjarta ydrast syndanna, hann skal vel rannsaka
 sjálfan sig, og halda reikning við sitt egið hjarta af ordum og gjordum, og svo mikla fjæti
 sem hinn ydrandi hefir haft af syndinni, svo mikil ángur byrjar honum að þasa í ydran-
 inni; menn ega að breyta við syndina eins og Ammon fordum við systur sína Thamar, á
 meðan hann fræmði sinn vilja með henni, elstadi hann hana, þar eptir rak hann hana út
 af dyrunum; þótt honum færi svo stammarliga, að eðli sé nærri því verra dæmi til, þá
 egum vér þó eins að breyta við syndina, vér egum að láta ofs hana leida vera, og er
 það víst, að sá, sem hefir gaman af gjordum syndum, nær honum þær í hug koma, honum
 eru þær enn þá apturhaldnar; dragi enginn sjálfan sig á talar, ætluð eðli, að Guð nægisti
 þar með, að vér lítumst um stundarsakir ydrast syndanna, en gamgum þó aptur til þeirra,
 eins og hundur til spýu, edur svo það, er veltir sér í sama saur, 2 Pet. 2. Þegar
 Drottinn hafði fyrirgefið hörtkonunni glæp hennar, þá sagði hann þó: það nú burt, og
 syndga eðli frammar! gefandi þér þar með til vitundar, kristinn maður! að það er forgef-
 ins, að þú þiggir kvittun synda þinna af Guði, nema þú spornir við þeim framvegis það
 mesta þú mátt. Þegar Jesús sá þann mann í musterinu, er hann stömmu áður læknad
 hafði við dikið Betesda, þá sagði hann: sjá! nú ertu heill vordinn, syndga eðli frammar,
 að ei hendi þig annað verra, Jóh. 5, teiknandi þar með, að syndin hefdi verið orsök til
 hans sjúkleika. En þú, sem framkémur fyrir Guðs sætur, til að láta þér boda kvittan
 synda þinna af hans umbodsmanni í frístaðólum, það er að sonnu víst, að ef þú ydrast
 út af hjarta syndanna, og treystir á Jesú, Guðs Sonar, forþenustu, þá verða þér þær fyrir
 hans blóð fyrirgefna, þótt þær séu raugar sem blóð og svo sem purpuri raugar, og þú
 læknadur af öllum þínum andligum óheilindum; en ef þú eðli leitast við framvegis að
 krossfesta þitt hold af fremsta megni, þá mun forþenusta hins Krossfesta eðli mjög gagna
 þér, miklu heldur fordæma þig, nema þú spornir við syndinni. Vit það fyrir víst, að
 Kristur hefir eðli forgefins talad um þann óþreina anda, sem útfær af manningum, að hann
 taki sjó anda sér verri og hverfi aptur í sitt fyrri hús, og verði svo þess sama manns híd
 síðara argara hinu fyrri; enginn er efi á því, að Drottinn meinar þér þá, sem einusinni
 þasa útrekð Djesfulinn út hjarta sínu fyrir Guðs krap og sanna ydran, en byggja honum
 þó inn aptur og afa sömu syndir ydrunarlaust, edur og astrar verri; það vitnar St.
 Petur, hans eginn lærifveinn, er hann segir um þá, er velta sér í sömu syndum, að
 þeirra hin síðari fjör séu verri hinum fyrri, því betra hefdi þeim verið, að aldreif hefðu
 þeir veg réttlætisins vitad, heldur enn, að þekktum honum, að hverfa aptur frá því bodordi,
 er þeim fengid er. Kristnir menn ega að breyta eptir þessum hálfvísna manni í hans
 audmýkt og ángri fyrir syndirnar, einnig í trúnni og traustinu á Guðs Sonar mátt og
 myktun, en eðli egum vér hans sóttarferli líkir að vera í voru apturhvarfi til Guðs frá
 syndunum: hann var hálfvísinn, svo eigum vér eðli að vera, þótt vér séum veikir, þá
 egum vér eðli hálfvísir að vera, svo vér meinum að gefa Guði hefstina hjarta vors, en
 heilmínginu syndinni og Fjandnum. Guð bannar í Mósis lögum, að þasa einn mæli

fyrir þinn innlenda, og annann fyrir þann framanda; ó, hvað gjöra þá syndugir menn, þegar þeir flámta Gudi út í dropatali, hver með sínum blóddropum þefir afþvegið syndir vorar, en Andskotenum gefa menn fullan mæli mest allra vorra lífdaga? Það er Baals þjónusta, en eðli Krists, en St. Páll segir, að Kristur og Belíal, það er þinn sami djöfull sem Baal, egi eðlert hlutskipti saman; verum því annaðhvort þeittir eður kaldir, því þeim, sem volgir eru, vill hann styrpa út af sínum munni, Apóc. 3. Þessi maður leitadi Herrans, þá hann var veitur orðinn; lær það af þonum, Guds barn! að ákalla Drottinn í neyðinni, en bið þó eðli eptir því, að hann neyðist til að straffa þig syndarinnar vegna; morgum þefir að sonnu Guds þegnung komið til ydrunar, sem eðli þafa þétt syndir sínar fyrri, en gjæt þess, að þeirri ydran, sem framkémur af ótta þegnungarinnar, þenni er þættara við að kólna aptur, enn þinni, sem af þugan síns óverdugleika og Guds gjæftu uppsprettur; það sé eg af Achab, er klæddist í seð fyrir Gudi nær þonum illa geð, en strax sem Gud hafði létt þrisinn af þans þrigg, þá féll hann frá þonum til annarligra guda; sá, sem undandregur tíma ydranarinnar og meinar, að þar sé allíð nógur tími til, hann virðist mér vera eins og sá, er eðli hirðir um, þótt hann líði skíþbrót, af því það kunní að henda sig, að hann kunní af að komast á einum flaka. Wenn segja, að sá, sem gjörir sitt testament eðli fyr enn á dauðasænginni, hann gefi af erfingjans sé og eðli af sínu; þætt er við, að Gud muni eins hafða, og kalla það eðli sér gefið, sem þá er fyrst bodið, nær sagt verður: gjör reikningskap þinnar ráðsmennsku, þú mátt eðli lengur ráðsmennsku þafa. Sá, sem dagliga frestar ydraninni, hann er eins og sá skuldunautur, er gefur jafnan góð orð, en betalar aldrei; skylda vor er það mannauna, að líða þvillit hver af öðrum, náúngans þjærleika vegna, í lengstu lög, því vér erum Gudi meira skyldugir, sem er fadir vor allra, enn hann er eðli skyldugur að líða svoddan þræsni af oss, hverjum vér erum skyldugir um sál og líf. Malachías spámabur lýsir bolvan yfir þeim, sem eiga þheilbrigðt sé, en offra því halta og limlesta; ó, Guds barn! mun sá eðli þurfa að óttast fyrir þessari bolvan, sem gefur Þjandanum sinn úngmennis aldur, en ætlar að fórnfara Skapanum það, sem hann verður á þækjum að bera? Stjót því eðli á frest ydraninni, barn Guds! heldur þeint á þinn skapara í þínum úngdómi, því þú veigt eðli nær ángistín kémur, og þú leitar að friðnum og finnur hann eðli, Ezech. 7; og er það svo hérum úttalad.

Hvað þínu síðara viðveitur, sem er, um trúna, þá eru þennar furduligir kraptar og, eg má segja, guddómligar verkávir, sem lángt yfirganga manuligan stílnung, svo miklar, að það má varla með orðum útstíra; hann, sem að er þesundur trúdarinnar, Jesús Christus, Heb. 12, hann þefir gjört þína bestu grein á því, er hann segir við sína lærisveina: ef þér trú þesdud svo sem eitt mustarðskorn, svo mundub þér segja sjalli þessu: taf þig upp og fleng þér í sjóinn; og ef ein lítil trú kann þvillís að orka, hvað mikla hluti mun þá þin sterka sá afstíkad? svo sem var Abrahams, er hann trúði til vonar þar engin von var, Róm. 4; nú vil eg í þetta sinn eðli um þvillís hluti tala, heldur að því leiti, sem þú þenar til syndanna fyrirgefningar, og er það mála sannast, að enginn er stærri kraptur þennar enn sá, því minna var það, að gjöra Mósis staf að þeggormi, minna að sund-

urkripta hafinu, minna að láta sólina standa fyrir, minna að tilhyrgja himininn og kalla eld af himni, því allt eru þetta Guds stépnur, er þonum hlýða mótmælislaust, minna er allt þetta, segi eg, heldur enn að koma manningum, af syndinai og Andstotanum vanföngudum, í sátt við Gud, og því er það hin stærsta jarteikn og fraptaverk trúarinnar. Þegar Jesús sá þeirra trú, stendur þér í gubþjallinu, sagði hann til hins hálfvísna: vertu hughrastur, sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefna; tvennt gjerdi Jesús þér gott, sem var, að hann gaf þessum vesala manni líkhamans heilbrigði aptur, og svo undir eins sálarinnar, en mikill var þessi munur, og svo mikill, sem að skilur sálarinnar og líkhamans vanþessu; því taladi Drottinn eðert um líkhamans óhraustleik, heldur sagði hann: Þér eru þínar syndir fyrirgefna, þar fyrir sagði hann og við hina vantrúubu Gyðinga: hvert er auðveldara að segja: þér eru þínar syndir fyrirgefna, eður að segja: státt upp og gæð? En þér sér þú frapt trúarinnar; áður enn þessi aumi maður taladi eitt orð til Fædur myskunsembannu, þá þræduft hans myskunar-yður í þonum til meðanmfunar; heitir eðl þetta að bænþeyra áður enn kallad er? hins sama máttu þér vænta, Kristinn maður! nær þú lætur þig af hjarta ángra þínar syndir; fyrir mega himin og jörð forgánga, enn að eitt af hans orðum falli á jörðu, er sagt þessir til eins ydrandi syndara, að þegar hann lætur af illu og lærir gott að gjöra, þá skuli hans syndir vera þonum fjarlægðar, sem austrid er vestrinu; fyrir má sjáfarþafid upphorna, enn að Brunnur myskunarinnar verði uppausinn, sem losað þessir að kasta ydrandi manns syndum í haffsins djúp, svo þeirra skuli eðl að eykfu minnst verða; þessu kómur trúin til leidar. Drottinn undradist eðl yfir neinum hlut, sem hann sá þér á jörðri, allt veraldarinnar yfirlæti þótti þonum einfis vert, svo sem von var á, því allt silfur og gull var hans; hann gaf sig lítid að tali lærifveinanna, þegar þeir sýndu þonum hina kostuligu byggingu mustersins, og þótti eðert til þess koma, en við hina Kananisku sagði hann: kona! mikil er þín trú; svoððan gærfemi er jafnvel eins gaungumanns trú í augliti Drottins, og hverfu dýrmat að þún sé í Guds augliti, það gefur Drottinn sjálfur til vitundar í eptirföngunni um þinn tynða saud og pening, er hann ályktar með þessum orðum: svo segi eg yður, að meiri gleði er í himninum yfir einum syndugum, sem ydran gjörir, heldur enn yfir níu og níutíu réttlátum; heldum því það fyrir satt, sem Jóhannes segir, 1 Þist. 1 kap: ef vér játum vorar syndir, þá er hann trúr og réttlátur, að hann fyrirgefur oss syndirnar, og þreinsar oss af öllu ránglæti voru. Svo voru myskunar-yður Drottins viðkvæm, er hann leit ennd þessa vesala manns, að hann sá strax aumur á þonum; ó, þú Guds barn! viltu þá efast um, að hann þræríft myskunar yfir þér, þegar þér taka til að svíða þín andlig kaun, þegar þau sínu sárin taka til að lifna, og þú tekur til að andvarpa í lennum, segjandi: Jesú, góði meistari! myskuna þú mér. Þvad segir Jesús hjá Lúkam, 11 kap: ef að þér, sem vonðir erud, kunnid að gefa bernum yðar góðar gáfur, þvad miklu framar mun yðar himnessur Fadir gefa þeim G. Andá, sem hann þar um bidja; því vil eg í fullu trausti segja, þegar þú auðmyktir þig undir völduga Guds hönd, og bidur af hjarta um fyrirgefning synða þinna, þá mun hans Andi bera þínum anda vitnisburd um, að þú sért Guds barn, Róm. 8, því jafnvel þótt vér séum ótrúir, þá er hann samt trúr, sjálfum sér kann hann eðl að

neita, segir Pálus. Nú er það satt, br. m! að sannhyrðandi manns trú verkar svo mikið hjá Gudi, sem nú hefi eg sagt, en hann á þá að vera víst um það, að hann sé búið sannhyrðandi og rétt-trúadur. Margt er líft með skyldum, segja menn í orðtæki gomla; en trúin og hyrðin eru tvær systur, er ei mega skilja; eins og það, að sú hyrðin er ónýt í Guds augliti, sem ekki þvingar manninn til að krossfesta sitt hald, svo er og trúin dauð án verkanna, segir Jakob, og Páll segir, að sú trú alleina gildi, sem að er krossþug fyrir fjærleikann. Með trúnni förnfæra menn Guði sínum vitsmunum, og gefa sína skilningu fangna undir hennar hlýðni, með hyrðinni offra menn viljanum, að hann sé Guds búið umbirgefinn; trúin gjörir ofs að Guds lærifveinum, hyrðin að hans þjónum; trúin upplýsir vor hjertu í skilningi vorra sálshjálpar efna, en hyrðin, ef þú er alvarleg, þú þristir ofs til að gjöra Guds vilja, og alla skyldu kristins manns; svo sem það er eðlilegt, að yðrast um stundarsakir, og ganga aptur til að tryggja sömu syndir, svo er það ei heldur fullur kristinnbómur, að trúa um þrið, eða gjöra ávænt trúarinnar, en falla þó frá á tíma freistingarinnar; væri það nógv til sálshjálpar, að byrja vel, þá sæti Bileam hátt í himnaríki, og ef ei þyrfti að vaka og biðja, þá hefðu þínar fávísu jómsfrúrnar eðlilegt útilokabær. Það er skemtiligur draumur að ætla, að Guð muni tilreiða sér forþénustu Sonarins, en vilja þó ekkert gjöra af því, sem Guð búið hefir; mig svo er eg uggandi fyrir því, að sá, sem gengid hefir í þvílíku leiddu allan sinn aldur fram í dauðann, hann muni uppvakna í helvíti og kvölum, því jafnvel þótt að góðverkin vor, ef nokkur svo kallast mega, þau séu ekki máttug til að gjöra ofs hópnar, þar verðum skyldugir að játa, að ónýtt þjórnar séum vér, jafnvel þó vér gjordum allt það vér ættum að gjöra, samt eru þin vondu nógu krossþug til þess, að fordæma ofs. Eg veit að sonnu, að þetta káinn að sturla margan þann, sem mikinn part æfi sinnar hefir í illskunni alid; eg sé eðlilegt við því gjört, þetta eru þó guðlig sannindi, og ekki er von á öðru, enn að syndugs manns hjarta muni kenna til, þegar broddur logmálsins tekur til að stinga á kauninum, vel sé þeim, er svo eru viðkvæmir, að þeir finna til sársaukans; hinum er öllum midur farid, er ei kenna til Guds ströfningar, eðlilegt til logmálsins hétana og eðlilegt til helvítis eldsloga, hvern þeir forþénad þafa, um hverja það segja má, sem Jeremías sagði um Gyðinga: Þú típtar þá Drottinn, en þeir finna þar eðlilegt til, hvarra samvitiskur að Páll segir að séu brennimerkar; en hinum, sem að sonnu óguðliga lifað þafa, en láta sig þó ángra sínar syndir af hjarta, og vilja þar á bót vinna, þeim vísa eg til þeirra líknarorda, er Drottinn talar til syndugra manna, Es. 1: Þvöld yður, þreinsid yður, takid yðar illskubreytni frá mínu augliti, komid síðan og eigumst lög við, þótt yðar syndir séu raubar sem blóð, þá vil eg gjöra þar hvítar sem ull! Þú þenkir kannst í hjarta þínu: eg em í syndinni gétinn og fæddur, hvernig má eg Guði þóknast? en gjört þess, að þinn Endurlausnari, sem er Guð, blessaður um allar aldir, hann er fæddur af fedrunum eptir holdinu, þreinn og heilagur, og fráfíllinn syndurunum; þú ert syndugri enn aðrir menn, Kristur er heilagri enn allir menn, hann er forlíkun fyrir þínar, og eðlilegt einungis fyrir þínar, heldur og fyrir allar veraldarinnar syndir; þú gétur eðlilegt aldeilis af syndinni látid, svo það vanda lóti

eddi við þig, þá þú vilt gjöra þið góða, þad gat ei heldur St. Páll, samt féð hann þad svar af Gudi: lát þér nægjast mína náð, minn kraptur fullkomnast í breiðleikanum; þú syndgar optliga, Kristur bidur fyrir þér óastátanliga; þínar syndir eru þér yfir þesub gengnar, samt yfirgnæfir þó náðin miklu framar; þig henda optliga sömu syndir, sporna við þeim, sem mest þú mátt, svo ad þær drottinn eddi í þínum dauðligum líkþama, en vit þó, ad Jesús þesir borid uppá tred þá handskriftina, sem móti þér var, og hana á krossinn neglt, þar er enginn af þínum skuldum eptirskilin né ólokin, en brúka þá slíkt til ad afplána gjörðar syndir, en eddi til stelsis ad drýgja þær framvegis; þú þykist edert verk gudrákninnar fullkomid gjört géta, þessi meðkénning þíns óverðugleika er verk þ. Anda, þó bidur hann fyrir þér með óumræðiligum andvörpunum, og hjálpar þínum veikleika; þú þesir allan þinn aldur í illskunni alid, og ert adkominn dauða, þasandi edert gott verk Gudi ad bjóða, þótt þú þesdir, mundu þau kunna ad réttlæta þig? þvad þasdi tollheimt-amadurinn? Lúth. 18, þvad þasdi ræninginn á krossinum? Lúth. 23, þvad þasdi þrællinn, sem var sínum herra skyldugur um 10,000 punda? Matth. 18, samt uppgaf herrann þonum alla skuldina. Þín trúa tekur til ad veikjast í dauðanum, þá líkþamans kraptar eru ad þrotum komnir, og mega varla taka á móti dauðans óföðvi, mundu þá til þess, ad Guds Sonur þesir dauðann sigrað, þad skal sté, ad hver, sem trúir á hann, sá skal lifa, jafnvel þótt hann deyji, Jóh. 11, lát þér þá í hug koma, þvad þasdi hins tunglsjúka sagði: herra! eg trúi ad sonnu, en hjálpa þú trúarleysu minni; ein veik trú er þó trú, einn eldneisti er þó eldur, ein litil perla glansar svo sem ein perla, eins stén ein veik trú í augum Guds svo skjært, svo sem þó þún væri sterkari, þó trúin er eddi vort verk, heldur hans anda, þarþyrir beiddu lærisveinarnir Drottinn ad auka sér trúna; látum hann ráða mælingu þennar, hann mun eddi sitt egid verk óvirða, en látum þó eddi af ad næra hana með yndugligri bæn og andvarpan. Lútherus segir í einum stad, ad enginn verði fordæmdur, nema sá, sem ei vill trúa; þad er satt, ef þad er rétt stíllid, þó sá vill eddi ólmusu þasa, sem eddi vill um hana biðja, svo vill og eddi sá trúa, sem eddi bidur Gud ad skapa þreint hjarta í sér, og gefa sér nýan vissan anda, en hitt er víst, ad ein veik hönd tekur eins við ólmusu, svo sem ein fullhraust, og eins vel umfadmur ein veik trú Krists forþénustu, svo sem ein fullrugg, þó Guds kraptur fullkomnast í breiðleikanum, og einn veiktrúadur má um sig segja eins og Pálus: eg formá alla hluti fyrir hann, sem mig máttugan gjörir, Kristum, þó þá eg breiðkur er, þá er eg máttugur; þó eblidist svo Drottins kraptur með þonum, ad hann þrósar þó undir sína förnfæringu, ad hann hafi góðri baráttu barist, stéidid fullkomnad og trúna geimt, og framvegis sé sér aflegd föðona réttlætsins, hverja Drottinn, þinn réttlæti dómari, muni gefa sér á þeim degi, og eddi einasta sér, heldur jafnvel öllum þeim hans tilkomu elsta; þennar njótandi ad verða unni. ós þinn góði Konungur dýrdariinnar, fyrir Jesúm Christum, amen!

Tuttugasta Sunnudag eptir Trinitatis.

Subspjallid, Matth. 22 Kap.

Þeim tíma, Jesús svaraði og talaði í annað sinn í eptirlit-
ingum til þeirra, og sagði: hinnaríki er líft þeim konungi, sem
brudkaup gjörði syni sínum, og útsendi sína þjóna að kalla bode-
mennina til brudkaupsins; og þeir vildu ekki koma; í annað sinn
sendi hann út aðra þjóna, og sagði: segid þér bodesmennunum:
síðid! mína máltíð hefi ég tilbúið, mínir urar og alíð fé er slá-
rad, og allt er reidubúið, komið til brudkaupsins; en þeir for-
smáðu það og gengu í burt, einn á sinn bugard, en annar til
sinnar verzlunar, en hinir aðrir gripu hans þjóna, og lagðu þeim
háðungar til og drápu þá. En þá konungurinn heyrði þetta, varð
hann reidur og sendi út sitt herlið, og fyrirfor þessum mording-
jum, og brendi upp þeirra borg; þá sagði hann til sinna þjóna:
brudkaupið er að sönnu reidubúið, en þeir, sem bodnir voru, þeir
voru þess ei verdugir; þarfyrr, farið út á gatnamottin, og bjóðið
til brudkaupsins hverjum, sem þér finnið. Og hans þjónar gengu
út á strætin, og samansöfnuðu öllum þeim sem þeir fundu, vond-
um og godum, og brudkaupið varð fullt með bordsett fólki. En
þá ed konungurinn gekk inn að sjá þá, sem til bordsins sátu, já hann
þar einn mann, eigi klæddan með brudkaups klæði, og sagði til
hans: vinur! hvernig gekkstú inn hingað, hafandi ekki brudkaups
klæði? en hann þagði; þá sagði konungurinn til sinna þénara:
bindið hans hendur og fætur, og kastið honum út í hin yfstu myrk-
ur, þar ed vera mun op og tanna gnístran; þvíad margir eru
kalladir, en fáir utvaldir.

E r o r d í u m.

Hver að sé meining þessarar sögru eptirlitlingar, sem Drottinn hér framsetur, það er að
ráðid af öðru Guðs orði, og þó sérdeilis af preðikunum hans, sem annarsstaðar ritast
allt í gudspjallabókunum, ekki sízt af þeirri um verkamennina, sem leigdir voru í vngardina,
þjá Mattheum í 20 kap., og þinni, um þá miklu kvöldmáltíð, sem er að finna hjá Lúkam í
14 kap., um hverjar báðar nokkud þessir talad verid hér að framan. Konungurinn er þinn
alvaldi himins og jarðar Konungur, hans Sonur er Drottinn Jesús, sjálfur Konungur, ekki
einafta eptir guddóminum, heldur og manndóminum, því Guð þessir sett sinn Konung yfir sin
heilaga fjall, Ísra, Ps. 2, jafnvel þótt ei væri hans ríki af þessum heimi, og allt vald er
þónum gefið, bæði á himni og jörðu, Dan. 7, Matth. 28; brudkaupið er hans holdtefja,
og allir þeir velgjörningar, er í þenni framboðnir verða öllu mannfyni, en veittir þeim ein-
um, sem trúa á nafn eingetins Sonar Guðs. Hinir fyrstu, sem bodnir voru, eru Spýðingar,
hverjum framar öðrum var boðið til þessa mikla brudkaups, en þeir forsmáðu það, svo sem
Páulus og Barnabas vottuðu, Act. 13, segjandi: til þðar byrjandi fyrst Guðs orð að tala,
en fyrst þér forsmáid það, og reiknið þður ei verða eplíss lífs, þá snúumst vðr til þeiddinga

Janna. Sumum bægdu veraldar umsvif frá þessari Guds gjöf, svo sem af gudsþjallinu er auðfært; þinir gripu hans þína, lögðu þeim hðungar til og aflsfudu þá; þeirra gétur Frelsarinn, er hann sagði við Gyðinga: hvern af spámönnum hafa yðar fedur eðli lífsátid? og yfir þá er gengid það skelfiliga straff, sem býr um gétur í evangélís, fyrst, þegar Mesbúladnejar epyðlagði hina fyrri Jerúsalem, og síðan yfir börn þeirra, sem að uppsýslu mæling fedra sinna, er hún var uppbrend og að steinbrúgu gjörð af Elís Despatkand, og aldrei uppbyggð síðan. Þinir, er síðan voru kalladir, eru heidnir menn, og meðal annara forfedur vorir, það féll, sem í myrkrunum sat, Epy. 5, og er innplantad í stöðum Gyðinga, sem af brotnir voru, Róm. 11; en vér heprum í gudsþjallinu, að til þessa brúðkaups er safnad vonda um og góðum, því segir og Pálus, 2 Tim. 2, að í stóru húsi séu eðli einungis kór af gulli og silfri, heidur og af tré og steini, og sum til heidurs, en sum til vanheidurs, en ef nockur dreinsar sig af þessu, þá muni hann verða kór til heidurs helgð; og sjálfur Lausnarinn endar þessa eptirlíkingu með þeirri dýrmætu grein, að margir séu kalladir, en fáir úrvaldir, hvar af ljósti er, að þeir eru eðli allir Christí þegnar, sem nefna Christum sinn herra, til hvers hann bendir of með dæmi þess manns, er kom til brúðkaupsins, eðli strýddur brúðkaups klæði, af hverjum eg vil taka mér orsök til, að sala um þá hluti, hvar af einn og sér hvar megi þekja sinn búning, hvort hann sé hafur til, að birtast fyrir Konunginum, nær hann gengur inn að sjá bordgæstina. Þú alvaldi Konungur dýrdarinnar! sem villst, að allir verði hóspir, og komist til sannleiksins vidualkennningar, veit of þíns anda náð til þessa verkis, í Jesú nafni, amen!

Utlekkingin.

En þegar konungurinn gæð inn að sjá þá, sem til bordsins sátu, sá hann þar einn mann, rígi klæddan brúðkaupsklæði, segir í textanum; hvort að sé þetta brúðkaupsklæði er andsátad, það er sjálfur Kristur, og hans réttlæti með trúnni hendlad, því sagnar hans kristni, hjá Esaiam 61-kaþ., segjandi: eg gleðst mikiliga, og mín sala sagnar í mínum Drottini, því hann hefir klædt mig búningi hjálpræðisins, og með klæði réttlætisins hefir hann hulid mig, eins og einn brúðguma í kénimannligum strúða, og eina brúði íklædda skarti sínu; þetta er augljóst af sjálfri eptirlíkingunni. Hvar fyrir var þessum vesæla manni kastad í þin nstlu myrkur? af því hann var ei strýddur brúðkaupsklæði; hvarfyrir verða þinir vantrúðu fordæmdir? af því, að þeir trúðu eðli á nafn eingetins Sonar Guds; hvarfyrir settu eðli þinir adrir þóllíkri reffing - (því um hann einn verður getid)? fyrir því, að þeir voru íklæddir þínu rétta brúðkaups skarti; hvarfyrir verða úrvaldir innleiddir í fognud síns Herra? mun það ské fyrir þeirra eigin réttlæti? skærri fer því! Drottinn! ef þú vilt tilreiðna syndirnar, hver sær þá stadið? segir David, Ps. 130, enginn lifandi manna mun réttlætast í þínu augliti, segir hann; hvarfyrir er það þá? af því, að þeir trúðu á hann, sem réttlætir ógudligan, segir Pálus, Róm. 4, og því kómur hann eðli til dómsins, segir Frelsarinn. Sæll er sá, hvers syndir huldar eru, segir David, Ps. 32, en með klæðunum verða lýtín hulin, eins vor andlig blýgðan með Jesú bleffudum réttlætis strúða, þess gétur hann sjálfur í opinnberunum Jóhannis, talandi við biskupinn í Laodíceia, hvern hann nafinn kallar, þar hann radur þónum, að kaupa af sér gull það, sem í eldi er reynt, að hann ríkur verði og klæddur hvítum strúða, svo að blýgðan hans satleysis eðli opinnberist, Upóc. 3. Náðarstóllinn huldi forðum daga sátta málsortina, í hverri lög málsstablurnar geymdar voru; þú Jesú! þú ert einn náðarstóll! í

þínu blóði, Róm. 3, fyrir þitt sakleysi, ó, herra! sem lögmálid uppfyllt hefir, en varð þó á móti lögmálinu dæmdur, fyrir það eru hulðar allar vorar syndir, sem móti lögmálinu gjörðar eru, þegar vér á þitt nafn trúum; hvað mun eg ætla til þess, að eg syndugur ormur í mínum egin klæðum birtast kunni í þíns himneska Föðurs augli? hvað mun eg vilja koma fram með það, sem er eins og niðlagsfat? hvað mun eg bjóða það fram, sem er hálfverk? eg hræðist öll mín verk, sagði hinn réttláti Job, og því mun eg atlast til þess, að mín séu betri? hvarfyrir mun eg vilja bæta þann sagra fyrtil, er þú mér gefid hefir, með mínum tötum? mun eg heilagri enn Jósúa, hinn æðsti prestur, er stóð í saurugum klæðum fyrir engli hins mikla ráðs, Zach. 3; svo mun best fara, Drottinn minn! að bæði eg og aðrir syndugir menn njóti þeirrar náðar, sem hann naut, að þú burt taltir vort ránglæti, og stíptir um klæði við ofs. Evo er nú þetta brúðkaupsklæði eðert annað, enn réttláti Jesú Christí með trúnni meðtefid, því í klæðumst vér fyrst allra í skirninni, þess getur Pálus, segjandi: Þér erud allir Guds börn fyrir trúna á Jesúm Christum, því hverjir, sem uppá Christum stíðir erud, þér hafid íklæðst Christó; í henni verda ofs syndirnar fyrirgefðar, eðí einasta upprunafyndin, heldur egum vér í frapti hennar fyrirgefningar von um alla æfi vora á gjeranligum syndum, nær vér leitum hennar réttlíga, því kallar Petur hana sáttmála góðrar samvitsku, því enginn kynni um eitt augnablik rólíga samvitsku að hafa, nema hann vissi sér kvíttunar von synða sinna; í henni verðum vér Guds börn, í henni meðstakum vér H. Anda, sem þá alla endurnýjar fyrir frapt endurgétningariinnar, sem eðí mófstanda þönum né flæða hann; því er fá réttlíga ffrýddur brúðkaupsklæði, sem endurgétinn er af vatni og anda, ef hann ei spillir apur sinni endurgétningu, enn það verður mærgum, því midur! og þarfyrir er skirnin eðí einhlýt til þessa búningis, nema að hennar fraptur anglýfi sig í ofs, nær vér drögumst á legg og lærum vorn kristinnðóni, og er það fyrst í því innifalid, að trúa réttlíga á Gud, hvað ed stéður með tvönnu móti: fyrst að hafa sanna þekkingu á þönum, hans stórmærkjum, hans velgjörningum, sem ofs verda í ordinu framboðnir: annað er það, að vér trenslum þönum, elstum og virðum, fram yfir alla hluti. Hvað því fyrra viðofur, þá er það víst, að í skirninni játnum vér Gudi og öllum hans stórmærkjum, þar til skuldbundu ofs vor gudsfedgin með sinni játningu, en hvað stóðar ofs sú játning, nema vér lærum að þekja hann, er vér játnudum, hans almætti, hans góðgírni, hans réttlæti, hans elstu til vor, og hvað annað, sem hann hefir í sínu orði opinnberað ofs til sálshjálpar? Þetta vil eg biðja þá að hugleida, sem annaðhvort sjálfir lítið eður eðert vita í sínum kristinnðóni, svo sem vita birjar, eður forsóma að kenna það sínum börnum og þjóum, jafnvel þótt sjálfir noðud vita megi. Þér stendur í Gudþjallinu um þá, sem forsmáðu konungsfins bod, en gengu í burt, einu á sinn búgærd, en annar til sinnar fýflanar, að þeir hafi þess eðí verðugir verid; segid mér þá í Guds nafni, segid mér, þér, sem allareidu erud kallad, og til borðs settir í konungstofunni, munud þér því fyrir hlýta, að þér erud þar einusinni innkomnir? munud þér birtast í því sanna brúðkaupsklæði, er þér látið veraldlígar fýflanir, já, ygjálfi og vöndan felflap draga yður frá Gudi og hans Kristis þekkingu? hverfín ágjættir borðgeftr erud þér við Drottins kvældmæltid, nær þér, eður yðar börn, vita engan

greinarmun að gjöra lífhama Drottins og annarrar sæðu, eðl að reyna né prófa sjálfa sig, og eðl að ransaka hjartad, hvert þér séuð í trúnni. Ó, veit ó, veit! hverfu lít eru menn þá til brúðkaupsins búnir? Það heitir með réttu, að hafa altarid til að syndga, svo sem Drottinn að orði kómst fyrir spámannsins munn, um afgudadýrkanina í Jüda; vör léppumst við að kúa oss í skart, nær vör halda viljum minning Drottins dauða, og svo er heimskan rík í oss sumum hverjum, að sá, sem eðl hefir sjálfur, hann lánar af öðrum, hvað að sonnu er vítalauft í sjálfu sér; en Gud náði, hvað lítid sumum muni umhugad vera að birtast í Jesú Chrísti dýrmæta réttlætis klæði, sem útvegad verður með sannri yðran, stöðugri trú og ásetningi kristilígs lífnadar. Þar fyrir, kristnir menn! lærid að þeckja Gud og hans stórmerki, lærid að þeckja sjálfa yður og yðar óverðugleik, lærid að þeckja Guds vilja af hans boðordum, svo þér og þeckja megid, hvað mikinn skort þér hafið á þeirri hrófan, sem fyrir Gudi gylðir. Hinn annar partur vortar játningar er sá, að vör lofum að trensta Gudi, og reida oss uppá hans fodburliga gjæfku og forsjá bæði í meðlati og mótlæti, en af þessu ber ærid mjög hjá mörgum hverjum, sem þó meinar sig velbúin í lambsins brúðkaup; í meðlatinu trenstum vör uppá sjálfa oss sumir hverjir uppá aud vorn og metord, uppá vini og höfð ngja, en eðl uppá hann, sem er Drottinn alleina ríttur; konungurinn af Tyro sagði í hjarta sínu: eg er einn sterkur Gud, en Drottinn segir þónum, muntu segja við þinn veganda: eg em sterkur Gud? og þó. trensta menn uppá svoddan eina vatnsbelu frammar enn á Gud, sem öllu ræður bæði á himni og jörðu; hvar er þá trúin, sem menn eiga á Gudi að hafa? munu þessir vera hentugir gestir í Chrísti brúðkaups stofu, er sagt hefir: hver sem til mín kómur, og ei hatar fobur og meður, konu og börn, systur og bráður og jafnvel sína egin sál, hann gétur ei verid minn lærifveinn? Men standast eðl reidisvip eins veraldar höfðingja, er menn svo kalla, þegar þeir hýgla sig, þá eru sumir menn búnir til að gjöra allt, hvað þeir bjóða, og jafnvel þinar versu skammir og klæti í gegn Gudi, en hann óttast þeir ei, í hvers hendi að öll veraldarinnar magt er eins og ein líbandi þoka, og þó vilja menn kristnir heita; þó ætla menn sér með þolíkku flapi í lambsins brúðkaup inn að gánga með þeim Guds hetjum, sem jafnvel eðl sitt líff elskudu allt í dauðann, þar fyrir hafa þeir nú sagad sinn strúða í hans bléði. Í mótlætinu eru menn eðl einasta óþolinmóðir, sem jafnvel Guds börn hendir, heldur meglunarsamir móti Gudi, kalla sér órétt gjörðan, ærvænta hans aðstodar, grípa til þeirra ráða, sem hann bannad hefir, og í einu orði að segja, kasta í burtu trúnni á hann, og brjóta ofid í sundur. Finni menn nú eitt hvað af þessu hjá sér, annað hvert, að þá vanti naufshuliga þeckingu á Gudi og sínum sáluhjálparefnum, og hann þirðir eðl um, að ráða bót þar á, sem best hann kann, eður hann óttast nokkra veraldar magt, vinnáttu eður velgengni, eins mikid og Gud, þá dragi enginn sjálfan sig á talar, eður meini það hann sé rétt-trúadur, þótt hann skirður sé, þótt hann sé boðgestur Drottins í þ. kosldmáltíð, og fylgir það þá eptir, að hann ei er skryðdur brúðkaups klæði, á meðan hann er svo búinn. Taki enginn svo ord mín, að eg meini, þótt einhvern kunni nokkud af flíku að henda, að þónum þar fyrir eigi strax að kasta í þin nýstu myrkur, gjæfka

Drottins er þolinnumóðari yfir syndum vorum enn svo, það sýna oss dæmi hinna mestu syndara, sem þó hafa áður haft fulla Guds þekkingu, svo sem Árons, Davíds og Peturs, en hitt segi eg, að menn skuli ekki brúka þessa Guds náð til að ala syndina á henni. Eg sagða fyrir skömmu, að í skírninni værum vér fyrst íklæddir brúðkaupsklæðinu, en Gud náði, að þar fellur svo óþlíga blettur á, og svo atast það í forðum veraldarinnar, að það varla þekfist á stundum, en það á burtu að þvo með heitri yðran og hans forþénustu, sem hrein gjörir börn Levi, Jesú Chrísti, hver að er eins og sápa þvottakvænna, segir spámadurinn, Malach. 3. Eitt klæði er jafngott, þó að saur falli á það, ef það er vel þvegið, nema það sé grómtefið; eins er syndarinn, hann er jafngóður, þegar hann yðrast af hjarta, trúir að sér verði syndirnar fyrirgefnar, og leitast við að lifa betur af öllu megni, en velki hann sig svo mjög í guðleysinu, að hann burtkasti Drottins forþénustu, og hirtði ei um að leita hennar með þeim meðslum, sem til þess eru gjörð, þá segir Pálus oss, að þar sé engin forlíkun fyrir syndina frammar, Hebr. 10. Eg finn í heilagri rituningu svo sem þrjú troppustig til glotunarinnar fyrir þá, sem meðtekið hafa þó Guds Anda; þrýggid eða H. Anda, segir Pálus; það stædur, þegar þeir, sem enn þá eru í Guds náð, þeim verður það, að þeir láta eptir holdinu, þó ekki alltid af ásetnu ráði, en veitja þó með því trapta sinnar endurgétningar, svo þeir eru ekki svo ljúfir á að gjöra það Guði líkar; apóstr segir hann: slæðvið eða H. Anda; það stædur, nær menn svo venja sig á syndsamlegt athæfi, að þar finnst engin barátta holdsins og andans, heldur láta menn syndina drottins í sínum dauðligum lífhama, svo þeir þjóna henni, þar með tapa menn andanum til falls, og rata í Guds óvingan; hinir þridju eru þeir, eða mótfanda H. Anda, svo sem Drottinn sagði við Gyðinga, og hans píslarvottur Stephanus; það stædur, nær einhver forsmáir andann, nær hann annaðhvert straffar syndina í ordinu, edur og með sínum innri verkunum í hjartanu, og standa á móti þönum af öllu megni, svo að þótt þeir vilji það rétt er og hjálpsamlegt, þá smíða þeir sér meiningar og affakanir á móti Guds ordi og innblástri H. Anda, og leitast við að styrkja þær með þeim rökum, sem holdið og Djöfullinn fyrir þá diktar, og þessi er hin síðarsta trappa, um hverja mér virðist að Póstinus tali til Hebreos, 6 kap., að valla edur ekki eigi apturkæmt til yðranar. Gæti þó hver og einn að sjálfum sér, sá eða þenna himnefka gest hefir einusinni þlotið, að hann láti sig af þönum leida í allan sannleika, hann breyti eins og Ezechielis dýr, þau gengu rétt áfram, eins og þeirra andlit þorsu, hvert, sem að sjálfur andinn fór, þá fóru þau; svo egum vér og að gjöra, kristnir menn! á meðan Gud gengur undan oss í skjóltolpa sinna orða, þvar í andinn býr, þar vér rásum í endimörku heims þessa; því ef vér gaungum í andanum, þá munum vér ei framkvæma holdsins girndir, Gal. 5, þar hann leiddi aldrei nema til Guds, af hverjum hann framgenginn er. Trúid mér, kristnir menn! að mikil gaumgjæfni þeirir til þess að ransaka, hvert menn hafa vitnisburð heilags Anda um það, að þeir séu Guds börn, edur og, að þeir leidast af fólsum anda, sem lofi þeim arfleifi Guds barna uppá óvissa von, sem hennar eru þó minnst verdir, það margan mun þenda, því verr! það sjá menn ekki einasta af Þhariseunum, þeim hræsnurum, er meinta sig alleina að hafa lykilinn að Guds ríki, en hverfu langt þeir hafi frá því verið, vottar

jálfur Sannleikurinn, Matth. 23, heldur og á mörgum öðrum, sem að sonnu ekki efast um Guds náð, en lifa þó enganvegin að Guds vilja, jafnvel þótt ei drýgi þeir stórglæpi, þessum ræður Postulinn næsta þeilt, er hann segir: reynid hvert þér erud í trúnni, hvað i verður með öðru móti betur gjort, enn að menn ransaki sinn lifnað grandgjæfliga, ví son trúin er aldrei ávaxtarlaus, heldur verkar hún fyrir hjærleikann, hver að er lög-rálsins uppfylling, og allar kristiligar dygdir þessir í sér fólgnar. Ald sonnu er Jesu blefs- d réttlæti það sanna brúðkaupsstætt, sem textinn umgétur, nær það er með trúnni hönd- id, en glansinn á þessu tignarklæði eru verkin, sem af henni framkoma, hver hana aug- þsa og um hana votta, því af þeirra ávextum stulud þér þedja þá, segir Trélsarinn um lfana, sem koma í saubaklæðum, og eins má um Guds börn segja; ekki þylur farfi klæð- nana lýti líkhamans, ei heldur útibýrgir hann frost og kulda, heldur satid, sem að lýtin þrgir; svo gjöra og verkin engan réttlátan, heldur trúin, sem þvís veldur, að vort ós svo lýsir fyrir mönnum, að þeir vor góðverf sjá og dýrka vorn Födur, sem á himnum ; Matth. 5. Sólin er ekki birta, en þó gefur hún birtuna frá sér; eplid er ekki enk, og ó þer enkin eplid; trúin er heldur ekki verk, en þó er hún aldrei án verkanna, því segir Jakob: sýn mér þína trú af verkunum! veri því enginn svo blindur, að hann ætli það ann sé rétt-trúadur á meðan hann ekki ber trúarinnar ávexti. Hvað stulu menn þá tala m þína vondu öld, sem vér lifum í? eg skal gefa þeim eitt hjarta og einn veg til að óttast sig, segir Drottinn um kristnina á nýja testamentisins dögum, fyrir munn Jeremíæ, 32 up., mun þetta sjáft hjá mörgum á vorum dögum, þar ed svo margt er sinnid sem mad- inn er, jafnvel í þeim hlutum, sem þeyra til Guds dýrkunar, og sálshjálpinni viðkoma, eg tali ekki um adra hluti, svo langt er frá því, að menn hafi eitt sinni til að óttast það, að í einu landi, einni bygd, í einni fókn, er þar dandligt hatur, agg, reidi, þræta, fdrægni, innbyrdis fláttstæpur, menn ljúga hver uppá annann lítum og stömmum, pretta ver annann í kaupum og selum, svikjast á innbyrdis með kjassmælum, berandi hunáng munn, en gall í hjarta. Hvað þá? eru Guds ord að brygdmálgi vordin? sjærri er vi: sé Gud sannsögull, en allir menn lagnarar; heldur er það þess vegna, að vér erum o fráleirir og ólíkir vordnir þinni fyrstu Guds kyrkju, þar allir kristnir voru eitt, og allir utir sameiginligir meðal þinna trúudu, og þó halda allir sig hafa þid fagra brúðkaups- xdi til að bera. Bræður mínir! viljid þér þeyra þær sakir, fyrir hverjar Gud útrat t fólt í þína Babylonistú herleidingu, hvar þeir máttu líða svo stélfiligar þormúngar, varla þessir þvilkir þeyrst frá aldöbli, þær standa skrifadar hjá Ezechiel spámanni, 22 p., á þennann hátt: födur og móður virdtu þeir einkis, við þinn framanda höndla ir sviksamliga, edjunni og þinum födurlausa gjöra þeir órétt; en að þessu leika menn : á stundum og öðru þvilkstu, og þvilkir það þofmennska vera; mun nú konungurinn þedja tta fyrir brúðkaupsklæði, nær hann lítur af himnum ofan, til að sjá eptir brúðkaups- stnum? eg vil ei tala um fláttstæpur og undirferli, er svo mjög drottmar í þeimurum, fínel meðal þeirra, er vel kristnir heita vilja og ætla sér einkis ábóta vant. Ein af im mestu stömmum, sem þvingadi Gud til að þfirgefa sitt fólt Jüda, var þin staka vgd, sem drottinadi á þeim dögum, þess getur Jeremías, 9 kap. segjandi: vari sig

hver einn við sínum vin, og treysti ei uppá neinn bróður, því einn bróðir þann bregdur æðrum, og sérhrer vinur brúkar afdrátt og gabbar vin sinn, þeir tala ekki sanuleikann, þeir kenna tungu sinni að tala lygar, og þrepta sig í rángsleitinni. Segid mér, ef Jeremías mætti hverfa aptur til líffins, mundi hann ei þekja nokkud þessháttar meðal vor? og má það enganvegin brúðkaupsklæði nefna, langtum heldur vil eg kalla það Andskotans bódsmannsham, er hann klæddur var, þegar hann taladi við Evi í höggorminum, og baud henni uppá eplid; því David, og Pálus Róm. 3, segja, að höggormseytur sé undir vörum þeirra, en Djöfullinn er sér alltid líkur, og það þess heldur, sem hann veit að hann hefir stötttri tíma. Eg vil ei fá mér til orða um hina skadlugu ágirni þeirra, sem útsjúga hús eigna og föduclausra barna, og selja hinn fátaka fyrir einn skó: margann mun Gud sjá í þinni almennilígu brúðkaupstofu síns sonar, það er þinni sýnligu Guds kyrkju hér á jörðinni; eg segi, hann mun þar margann sjá líkann þeim sem framfalla í pantsettum klæðum, já, hann mun sjá blóð sinna volaðra í lafum klæða þeirra; hvað sýnist yður, kristnir menn! munu menn í þessum búningi innganga í lambsins brúðkaup? langt er frá því; fyrir því þreinsid yður, þvöid yður, látið af illu, lærið gott að gjöra, Ef. 1, gjörid hvað rétt er á hverjum morgni og frelsid þann sem ránið lídnir af þess hendi sem undirþrekkir hann, svo að bræði Drottins ekki útsfari svo sem einn eldur; fá ed enginn fái floðt, fyrir illstu sakir yðar athafna, segir Drottinn fyrir munn Jeremías, 21 kap. En vilji menn vita, hvað að sé hið rétta brúðkaupsklæði, þá er það Jesús bleffað réttlæti, með einni sannri og lifandi trú umfadmáð, sem áður er sagt; en hvað dæptum trúarinnar víðvísur, sem aldrei kunna við þana að skilja, heldur enn birtan við ljóssid; þá fæ eg það ekki betur sagt, heldur enn David í hinum fimtánda Sálmi, með þessum orðum: Drottinn! hver fær að búa í þinni tjaldbúð, edur hver mun hvílast uppá þínu heilaga fjalli? hann fá ed framgengur flecklaus og gjörir rétt og talar sanneitann út af hjarta, hver ed ekki svíksamliga mælir með sinni tungu og náunga sínum ekkert illt gjörir og leggur sínum náunga ekkert lastligt til, hver hann leidir hjá sér þinn illgjarna, en í heidri þess þinn gudþrædda, hver hann sver sínum náunga, og svíkur hann ekki, hver hann gefur ekki sé út uppá okur, og tekur ekki mútu yfir þinn saklausu, hver ed þetta gjörir; hann mun stöðugur blífa æfinliga. Litid nú hér, svo sem í öðrum speigli, hverninn þeim þyrji háttudum að vera, sem réttlíga eru til þessa brúðkaups búnrir; en vilji menn það ei þeyra, þá þeyrid þó, kristnir menn! hver að urðu endalok þessa auma manns, er vandræðti samfatið með almennilígu búningi: bindid hans hendur og fatur, sagdi kóngurinn, og fastid honum í þin nýstu myrkur, þar mun vera óp og tanna gnístran. Ed þarf eg margt að segja af þessu fordæmingarinnar landi, það er nóg, sem hér stendur, að þar sé óp og tanna gnístran, og meir vantar ós það, að varast helvíti, heldur enn að vér ekki nærri getum hverfu þeitt það sé; þessi vesæli maður var ekki einasta útrekinn úr brúðkaupinu, heldur og var honum í mirkvæstufu fastað; svo munu og allir þeir, er ekki eru Jesús dýrmætum réttlætisskyrli ströððir, þeir munu ekki einungis útreknir verða frá augliti Guds og styrkleika hans dýrðar, 2 Þess. 1, heldur og í eitlum eldi brenna með Djöflinum og öllum hans árum. Þegar Ísrael þeyrði, að Guds reidir slóu í þóréb,

æðer lögmalid var útgéfið, þá þræddu þeir fyrir eldinum og þorðu eðfi nær að gánga; en hvað mun verða þegar hans reidi tekur til að brenna allt til nedsta helvítis yfir þeim, er varla annað gjördu, enn að brjcta þetta lögmal og yðrudu þó aldreif afbrotanna, þu þeinktu um, að afplána þau með Guds sonar forþénustu? eldurinn snerti eðfi gýðinga, þó gátu þeir ei staðist að sjá hann; en hvílit mun þeirra ofraun verða, sem í helvítis eldi veltast munu frá einni enlisð til annarar? þegrfyrir, mínir elskanligir! sjáið til, að þér gjörð yðar útvalningu vísfa, 2 Pet. 1, íklæðist Drottin Jესú Chrístó, Róm. 13, að er: þans réttlæti; íklæðist herfrúða réttlætisins, Eph. 6, íklæðist brynju trúarinnar og jarleikans, 1 Tess. 5, svo að þér verðugir verðið í lambsins brúðkaupi að standa frammi fyrir Gudi, íftriddir hjörtu línklaði, sem eru réttlætíngar heilagra, Apoc. 19. Þeirrer enlisu farsældar, gefi oss Gud að njóta, fyrir Jესú síns Sonar dýrmæta blóð og forþénustu, amen!

Luttugasta og Fyrsta Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudsþjallid, Jób 2 Kap.

J þann tíma; þar var einn konungsmadur, hvers sonur að þukur á til Kapernaum. Þá hann heyrði það, að Jესús var kominn í Gýðinga landi í Galíleam, fór hann til hans, og bað hann, bað hann færi ofan og læknadi son hans, því að hann var að næstu dauður. Þá sagði Jესús til hans: nema að þér sjáið teikn og stormerki, trúið þér eðfi. Konungsmadurinn sagði til hans: herra! ær þú ofan áður enn sonur minn andast. Jესús sagði honum: já: far þú, sonur þinn lifir. Og madurinn trúði þeim orðum, er Jესús sagði honum, og gæft þaðan. Enn þá eð hann fór ofan eptir, gengu hans þénarar í motti honum, og kunnngjörðu honum, egjandi: sonur þinn lifir. Hann spurði þá þar að, á hverjum tíma það honum hefði batnad; og þeir segðu honum: í gjær um þöundu stundu hvarf frá honum kaldan. Þá formerkti fadirinn, ið það var um þann tíma, á hverjum að Jესús hafði sagt: sonur þinn lifir; og hann trúði, og allt hans heimafofk.

E r o r d í u m.

Hvað er sterkara enn líónid, sögðu þeir í Thinnath forðum við Samson, er þeir höfðu síðid gátu hans? Jud. 14; en eg vil segja, að trúin er enn þó sterkari, því þún sigrar að líónid af þyni Júða, er hefir þinn frægasta sigur unnid, sem um aldir bevrst hefir; ef líóstr hann bleffaður, er þin Kanaanista þreyti við hann, en hann sagði: kona! mikil: þín trú, verði þér eptir því sem þú villt; trúndum er allt mögult, því sagði og reifarinn, Matth. 17: ef þér besðub trú svo sem eitt mustards korn, þá mundub þér segja essu fjalli: far þaðan og þíngað, og það mun færa sig, eðert mun yður ómögult vera. Hvað veldur þá því, að þér, sem þó bæði viljum trúa, og trúum á Chrístum, að þér eðfi

sáum öllu til vegar komid, sem vér girnsum? Þar sigaur svar til; það sama sem Greflarinn saði lærisveinunum, er þeir adspurdu hann, því þeir þesdu ei gétað útreið tungsmeina Djöfulinn, hann sagði: vegna yðar trúarleysu; og fyrir því, að þessa þ. dags texti, gæfur oss orsök til að tala framur hér um, út af þámi konungsmannsins, þá vil eg af þónum venna hugleita: 1) veikleika trúarinnar, og hennar framför; 2) Guds gjæfsta í því að ebla hana. Styrk oss hér til, náðugi Fadir! fyrir Jesúm Chrístum, amen!

Utleggíngin.

Hver að verid hafi konungsmadur þessi, eru margar gétur á, líklegust er þeirra meining, að minni hyggju, er atla hann verid hafa einn af Heródis þénurum, því jafnvel þótt Heródes væri eðli konungur, heldur fjórðungs höfðingi alleina, þá var hann þó svo nefndur af sínum, og svo öðrum eptir þeim, svo sem að lesa er hjá Marcum í sjötta kapit., og þessir hann þá an efa gndingur verid, því gndinga þjónustu og síðum létst Heródes fylgja; en þótt hann gndingur væri og heyrð þessi spádómana um Messíam og af Jesú, það hann gjörði þau verk, sem enginn kunni að gjera, þá sæst hann ei mikid um hann eður hans lærðóm, vegna þvers hann var þó, eptir sínu spámanns embætti, í heiminn sendur; svo gengur það mörpum af oss, vér erum stíðir, vér erum í krístinndóminum uppalsir, vér kunnum að þolja vorn barnalærðóm, og sumir vita að gjöra grein á þónum, með úrvertis vidurkénningu, en hverfu að fraptur trúarinnar sé ríkur í hjartanu hjá allmörpum, það sýnist í líffernis háttunum, þegar Gud á að elsta fram yfir alla hluti, þegar náúngum á til að gefa hans misgjördir og gjöra gott þínum volada, það sýnist nær helid á að krossfesta og í krossburðinum, þegar ell mannlíg hjálp er úti. Drottinn var í Eana þegar þetta stedi, það var lístll bær og liggur hér um þíngmannaleid frá þeirri stóru borg Kapernaum, þar gjörði Jesús það mikla fraptaverk, er hann snéti vatni í vín, það var þið fyrsta er hann gjörði í þeim stad; þetta þessir konungsmadurinn heyrð án efa og því leitar hann Drottins hjálpar, en þó eðli nema til líkhamligrar aðstodar, af því hans sonar nærð þrenngdi að þónum; en miklu meira lá þónum á því, að brúka þetta fraptaverk sér og sínum til andligrar heilsuþéttar, því sá er þinn rétti áværtur fraptaverkanna, og sá er tilgáungur Drottins, nær hann gjörði þau, annaðhvort fyrir sjálfan sig, eður sína postula; en Gud náði oss, að vér erum eins lundir og þessi konungsmadur var; meðan oss líður vel að öllu því sem líkhamanum vidrífur, þá hirðum vér eðli svo mjög um sálina og leitum ei Krísts, jafnvel þótt allt þesudid sé sjúkt, allt hjartad veikt, fra hvirfli og allt til ilja sé þar ei nema sár, kaun, benjar og þroti; vér leitum hans, segi eg, ef oss brestur neðud af veraldar munum, þegar vér sjúkir erum, þegar oss brestur aðvinnu vora, nær vér öföktir erum, og rángindin líðum, og vér eigum svo að gjera, því hann er meistari til að hjálpa, og vor hjálp kómur frá Drottni, sem stöpað þessir þímin og jörð, en að leita Guds ríkis og hans réttlætis, þar erum vér svo tregir til, jafnvel þótt það sé það eina, sem er ómissandi, því gjörðum vér svo, þá mundi oss allt annað til leggjast, og segid mér, hvað er verri trú þá betur háttad enn þessa konungsmanns? hann þessir að vísu höfðingi verid; neðtrir atla að hann hafi verid þinn sami og Chusa, sá eð var ármadur Heródis, þvers kvenna Jóhanna að síðan eptirfólgi Chrísto af Galílea, og þjénadi þónum; og er

þeirra gáta eðl ólíflig, því þér stendur um þenna mann síðan, að hann hafi trúad og allt
 hans heimafólk; en fyrir því, að hann var magtarmadur, en um Kríst hefir hann eðl
 sdrufvifi meint, heldur enn um einn spámann, svo sem Elíam, Elíseum og aðra svoddan,
 þá vill hann, að Drottinn komi ofan með sér. Þessi er slíkra fugla tegund, að jafnvel
 þótt þeim liggi miltid á, vilja þeir láta sig virða framar sdrum mönnum; eins var Ísraus,
 samfundu höfðingi, lyndur, hver eð var samu borgar madur, hann beiddi Drottinn að
 koma með sér, og leggja hönd yfir dóttur sína, svo sem hann gjafi eðl reist hana af dauða-
 um fjarlægur, og hefir hann þó án efa þeyrt þetta dæmi; en þótt Drottinn lét þad eptir
 þonum, þá hefir þad ei verid þess vegna, heldur að hann gjorði þad mikla kraptaverk í
 aughyn svo margra, er í fyrstunni dárudu hann. Hversu líft er þetta Naman þinum
 Sýrlenska, er Elíseus baud þonum að þvo sig sjósinnum í ánni Jórdan, 2 Kóng. 5, þá
 straut þanu burt í reidilvip, og sagðist meint þasa, að hann mundi þasa komid út til
 sín, og áfallað nafn Drottins Guds síns; hann leit á virðingar sínar, en eðl á sinn
 líkþráa tropp; eðl gjorði svo þin Kananiška, eðl þin blóðfallsjúka, eðl þinir blindu,
 er sátu við veginn og káludu: Herra! sonur Davíðs, mystuna þú okkur, Matth. 20; þessir
 beiddu um Eþríst hjálp, svo sem aðra slufu, því þeir áttu ei miklum veraldar aud né
 virðingum að trensta; og Gud gjafi vér vildum og þekja þad, að allir erum vér Drott-
 ins þurfamenn. Eðl gat Naman kastad af sér líkþránni með hans mikla gulli og silfri,
 eðl gat Ezechias kónungur bætt sér heilsuna með allri sinni magt, og ei gat þessi kónungs-
 madur tekid kolduna frá syni sínum, annars þesði hann eðl til Krístum komid, en miklu
 flóur kunnum vér að auka ofi trúna; en trúarveikina orsakar marg opt þad þekkingarleysi, er
 vér þesum bæði á Gudi og á sjálfum ofi; á sjálfum ofi í því, að vér kálum ofi eðert
 ónáttugt, nær að óftum gengur, en á Gudi í því, að vér trenstum þonum svo lítid, þeg-
 ar mannlig hjálp er úti; en hvað er þó madurinn? ein gufa er hann, hver eð sést um
 stundarsakir, en hverfur síðan, segir Íakob. Hvað er vntred fremur enn önnur tre? verda-
 ur tekid af því efni til nokurs verks? segir Drottinn hjá Ezechielem 15 kap; og hvað er
 madurinn án Guds? einn faustur, sem til einkis er þesur, nema að upphöggvast og í
 eldi brennast. Kónungurinn af Eýgyptalandi er madur, og eðl sterkur Gud, þestar
 þeirra eru höld og eðl andi, segir Drottinn við sitt fólk, Ef. 31, er þeir trenstu þessum
 höfðingja framar enn Gudi sínum; og hvað stýldu þeir þá atla uppá sjálfa sig, sem langt-
 um eru minni máttar? en vantraustid á Gudi kómur af því, að menn reiddu sig eðl uppá
 hann, þegar vel gæð, heldur uppá sjálfa sig, og færdu fórnir fyrir neti sínu. Menn eru
 óvanir því, að trúa í voninni, á móti eður framar von, eins og Abrahám, Róm. 4; vér
 viljum sjá eitthvert meðal fyrir augunum, ef vér trúa skulum, eins og þessi kónungsmad-
 ur; hann beiddi Drottinn að fara ofan og lætna son sinn; að sonnu var þar nokur trúar-
 neisti hjá þonum, en mjög svo veikur; svo erum vér og á stundum skapi farnir, jafnvel
 þótt vér vel vitum, að Gud hafi þúsund vegi til að hjálpa, þá er þad svo sem vér viljum
 skrifa þinum Alófa einn máta fyrir, hvorninn hann hjálpa skuli; í þvervidrinu bjðjum vér
 um regn, í regninu um þurf, en eðl svo um Guds blessan; í offóknunum um fall óvina

vorra, en eðli um Guds aðstod á móti þeim; í sjúkdóminum um heilsubót, en eðli svo mjög um þolinmæði; langt er frá því, að eg segi það sé illa bedid, því allt skal af Gudi þiggja, en þó á það að vera með því móti, að vér tókum allri vorri áhyggju uppá Drottinn, fulloruggir þess, að hann muni því vel til vegar koma; en vér verðum óþolinmóðir á stundum, ef vér eðli strax bænþeyrdir verðum, og það svo mjög, að ofs verður lifid leitt eins og Elíe, eins og Job, er hann sagði, Job 3: því gefur Gud ljósid þínum mótlætta, og lifid þeim, sem eru ángurfullir, til þvorra dauðinn ei kómur, þótt þeir bði eptir hönum svo sem huldum fessjóð? Þvílík ord og hugsanir pressar mótlætíð optlaga út af þeim, sem jafnvel hafa mörsum kénnt og styrkt þínar veikur hendurnar, eins og Job, en þeim verður réttílaga svarad með ordum Elíphas af Theman, er hann sagði við þenna Guds ástvin: mun þinn dauðligi vera réttlátari enn Gud? mun madurinn vera þreinni enn hans skapari? vér erum hans verk, því mögla þá leirkríð á móti þeim, sem gjörð það? Þvar fyrir eðert er annað ráð í mótgáginum, börn mín! enn að halda stöðugt áfram í bæninni, því komandi mun hann koma og eðli tessa; svo gjörð þessi konungs-madur, þó trúin væri veik, þá gaf hann samt eðli upp að biðja; Drottinn svaradi þónum að sonnu eðli af, en þó í hardara lagi, eðli að síður biður hann nærri sömu ordum, segjandi: Þerra! far þú ofan áður sonur minn andast; og má sjá, að hans trú þessir eblíft við þau ord, er Kristur taladi. látum ofs ei fara midur enn þessum manni; ei vissi hann, að Jesús var Messas, heldur ætladi, hann mundi vera Guds madur nokkur, líkur þess mönnunum, sem áður er sagt; Jesú læriseinar voru ei sannfróðir um hans persónu í þann tíma, afhjeldur þessi ókénndi madur; en vér höfum þeyrt svo mörk ták og stórmerki eptir þónum, vér þeckjum, að hann er aptur til þímíns uppfarinn, og þess mönnunum gáfur gefid. Eðli þarf Gud krapta-verkin til þess, að hjálpa ofs, þau eru gjörð fyrir þína vantrúuðu, segir Pálus; en vér trúum, og segjumst trúá; því er þá trú vor svo veik á stundum, að vér trúum ei nema vér tókum á, eins og þessir Galílei, er eðli trúðu, nema þeir sáu teikn og stórmerki, og strax, sem vér ei finnum til bænþeyrslunnar í líkhamligum efnum, þá kóllum vér ofs yfirgefna? Vantrúin er svo megn, að hún gjörir almætti Guds vanmáttugt (ef svo mætti að orði komast), því hún metur Guds kragt eptir smámunum sínum; þar yfir klagar Drottinn, Zach. 8, segjandi: af því, að það er furðanligt í augum þessa fólks, stóldi það þá vera furðanligt í mínum augum? Vitum vér eðli, að þess nær vér erum Gudi, þess meiri höfum vér smect eptirkomandi aldar, en nú erum vér þónum aldrei nær, enn í krossburðinum, ef vér berum Christ í réttílaga; segid mér: gjörir Gud þá illa við ofs, að hann svarar ofs útaf á stundum, nær vér biðjum um þetta tímanliga, til þess að auka ofs trúna, og festa hjarta vort við það enlífa, sem vér egum lengst við að búa? Þegar Drottinn nú svaradi þessum manni með fullri bænþeyrslu, þá segir textinn: og madurinn trúði þeim ordum, er Jesús sagði þónum, og gæð þaðan; svo eblíft nú trúá hans, er skómmu áður var lítt trúandi; hann ráðgavist eðli um við höld og blóð, þegar hann hafði fengid trúna, heldur reiddi sig einfaltlaga og með fullu trausti uppá hans ord, er hann þó eðli þeckti að fullu, og varla meir, enn hann þeyrt hafði annaðhvort sjálfur, eður af öðrum, sem voru í Jerúsalem á hátíðardeginum; og því er eðli

að undra, þétt Guðs börn trensti honum, hverjum hann í sínu orði er fyrir augunum ásmáladur, hverra kraptur hann er midt í hörmúngunum, óstöðunum, ángistinni, því þá þau veit eru, megna þau alla hluti fyrir hann, sem þau máttug gjörir, eins og Páls. Þegar kónungsmadurinn þessi fyrst trúði, þá flýtti hann sér ekki heim að vitja um son sinn, þar af má marka trú hans; það var um sjöundu stund, að hann stóldi við Jesúm, það svarar listum tíma eptir hádegis hjá oss, og ei kom hann heim fyrr enn anhalt dags eptir; en vegurinn er ei lengri enn áður er sagt; eins eru og þeir lyndir, sem til fulls eru byggðir á hann hyrn'ngar stein í Zíon, Ef. 28, Jesúm Christum, þeir flýta sér ekki mjög, segir Spámadurinn, þeir hlaupa ekki með þjófinum til að stela, ekki taka þeir til fátýttara ráða, eins og Achas, Ef. 7, ei gjöra þeir samband við dauðann, né sáttmál við helvítid með hinum gudlauska, Eia. 28, heldur bíða þeir eptir Drottni, styrkja huga sinn og eignast sálir sínar í þolinmæði, Lú. 21, og sá ed sér temur þetta hugarfar, í honum er trúin fullvörin, og Kristur að fullu myndadur; og hvert stýlða eg heldur flýta mér, Drottinn! ef þú vært reidur? Þótt eg upphesdi mig með Edom, eins og ornat, og byggi mér þreidur meðal stjarnanna, þá mundir þú kasta mér ofan þadan, Obad. v. 4; og hvert vilja þeir elta mig, nær þú ert náðugur, nema að þínum fótum, hverra stór að jörðin er, og allar þjóðirnar á henni fyrir þér svo sem vatnsdropi í ausu; þar vil eg fulloruggur búa, þar vil eg þáða að öllum þínum og mínum óvinum, þar vil eg Drottins bída, og varðveita hans vegu, þá mun hann upphesja mig; honum sé lof, dýrd og heiður að eilífu, amen! Svo er nú úttalad um veikleika trúarinnar og hennar eblíng; eptirfylgir hið síðara, er eg hét um að tala.

Guðspjallamadurinn segir flömmu áður enn textinn byrjar, að Jesús hafi farid burt í Galíleam, því hann hafi sjálfur vitnad, að spámadur hesdi ei virðingu í sínu fædurlandi; margir halda, að þar með sé Nazareth meint, sem var fósturjörð Drottins, og svo er hún kallud hjá Mattheum, 13 kap.; en þessi borg var og svo í Galílea, því gétur það eins vel Júdea edur Gyðingaland verid, hvar hann fæddur var; en hverninn sem þó er varid, þá reisti hann fram hjá þinni vantrúudu Nazareth í þetta sinn, um hverja Mattheus síðan skrifar, að hann hafi ei gjört þar mörg kraptaverk, sökum þeirra trúarleysu, og ferðabíft til Kana, hver ed lá í þeim parti landsins, er nefndist Galílea heidíngjanna, þar lá og Kapernaum, er var þin frídasta borg af þeim tíu stöðum; þetta land byggdu margir heidíngjar, þar voru Týrus og Sídon, þadan var þin Kananískta, er þrennti við Drottinn; í Kapernaum var hundradshofdíninn, hvers trú hann svo mjög hófadi. Þetta kénur mér til að þessa hans fædurlega gjafu í þó, að snemma tók hann til þess, blesadur! að líta til vor heidíngjanna, jafnvel þótt hann sérilagi væri sendur til fortapaðra lauda af húfi Ísraels; ekki er að esa, að þau mörgu kraptaverk, er hann gjörði í Kapernaum, er nefndist hans borg, þau hafa snúid mörgum heidíngja á líffins veg. En lítum nú til vor, kristnit menn! smá voru upptök kristnibodfins hjá oss í fyrstunni, og ekki var ljúfuga á móti telid þessari Guðs gjöf; vor kristnabódmur var og svo mjög í veikleika fram eptir öldunum, þó þósum vér, sem nú lifum, og svo fædur og forfædur vorir til

þess fundid, að það er satt, sem Drottinn segir í eptirlifingunni, Matth. 23, að himnaríki sé líkt mustardskorninu, hvert að einn ról og sáði í akri sínum, hvert að er hið minnsta af sædunum, en þegar það vex upp, er það hið stærsta af kálgröfunum, og verður að einni eyk, svo að fuglar himinsins búa sér hreidur í greinum þess; svo þefir nú Gud eblt kristiliga trú hjá oss, sem í fyrstunni ei vorum nema lítið sæði, því ei kunnum vér að neita því, að ei búi Christi ord rifugliga vor á medal. Vér höfum heyrt hans ténningar, hans kraptaverk, hans pínu og dauda, hans upprisu og himnaso, svo að Jesús Kristus er oss fyrir augum afmáladur krossfestur á medal vor, ei síður enn þeim í Galatí; Gud gjæfi, að vor kristinnðómur þar eptir auglýsti sig í trúarlínum ávortum og hjartleikans verkum, svo vér þektum og syndum til, að Guds ríki væri inni hjá oss! menn þeyra eði, að Drottinn hafi staðnæmst í neinni af Galíleá borgum, fyrr enn hann kom til Rana; þar hafði hann áður gjort það mikla kraptaverk, er hann snéri vatni í vín, svo sem hér að framan er umgétid; án efa til að reyna, hvern ávort að þarjarmenn þessu sett þar af, og hvað þeim þefði í trúnni framsarid; en það má merkja af hans svori við konungsmanninn, að hann ei hafi fundid fyrir sér allt að öflum, því sagði hann: nema þér sjáid tákn og stórmerki, þá trúid þér eði; hann talar eði til hans alleina, heldur til allra þeirra, sem nálagir voru, svo sem bændandi til þess, að jafnvel þótt þeir meðtæki hann vegna kraptaverkanna, svo sem Gudspjallamaturinn segir, þá nærðu þau samt eði þó máli, hvar fyrir þau gjörð voru, sem var, að trúa það hann væri sá, sem tóma stóði, hvarfyrir hann og vísaði Jóhanni, eður réttara að segja, Jóhannis læriseinum til þeirra. Þanninn breytir Guds sódurlig gjæsta einninn við oss, til að vekja í oss trúna og aðrar kristiligar dygdir; hvað optliga straffar hann í oss vantrúna, bænarlöpsid, ávortarlöpsid, og óþolinmæðina, þegar hann talar við oss í sínu þeilaga ordi? vel sé þeim. sem ljá þó eyrun til noðurrar eptirtekta og umbótar lífernissins! en Gud náði, að það vill ei allid á eptirfylgja! Vér þeyrum Guds ord með leiddum á stundum, eins og Ísraels synir átt manna á eydimörkunni, og því verður oss svo fátt til ráða í ángistinni, jafnvel þótt þú sé það verkfarid, með hverju að Gud umstær þau óumstörnu eyrun og hjörtun, sem eði á annann veg þeyra né trúa vilja. Eði snérist Ephraim til Guds, fyrr enn hann var típtadur, svo sem lífadur kálfur, Jer. 31; eði leði Manasses þonum eyrun, fyrr enn hann var beigdur í þúngum járnoíðjum; eði hlýðnadist Juda þonum, fyrr enn hann lærði það af ánaudinni í Babilon, og eði mundi þessi konungsmadur hafa stípaft við ord Drottins, nema hans sonur þefði legid daubsjúkum í Kapernaum; svo eblir nú Drottinn trúna í krossburdinum, og er það mála sannast, að það, sem ómöguligt er fyrir mönnum, það er móguligt fyrir Gudi. Þeim, sem án Guds eru í heiminum, þeim er mótlætid þin mæsta orsak til hugaróls, það tekur allan dug úr þeim, sem eði Gudi trensta, en hann, sem reidur sig uppá Gud, hann lætur Drottinn vera sitt hjartans traust og blutskipti, þótt að líf og sál vanmegnist; þess getur Jakob, í hans pistils 1 kap., segjandi: halbid það fyrir þinn mesta sögnuð, brædur mínir! svo opt sem þér ratid í þmislígar freistingar, vitandi það, að reynsla yðar trúar verkar þolinmæðina; hvarfyrir verkar þú þá þolinmæðina? þvíad svo lengi sem þar er einn trúarneisti í mannsins hjarta, þá er hann aðrei án Guds,

hverfu lítill sem hann er, en Guds fraptur er aldrei lítill, þó hann búi í litlu, þessvegna fullkomnað hann í breiðleikanum, sagði hann sjálfur við Pál; þar fyrir strífar sá Gudsmaður svo kunnuglega hét um til Rómverja, 5 kap: vér þrófum oss af hörmúngum, segir hann, vitandi að hörmúngin verkar þolinmæði, en þolinmædin reynsluna, en reynslan vonina, en vonin lætur ei til stammar verða, því að elsta Guds er úthellt í hjörtum vorum fyrir H. Anda, sem oss er gefinn. Hverninn verkar nú hörmúngin þolinmæðina? Því að þvar engin hörmúng er, þar orkar eðli á þolgjæðid; því verkar þolinmædin reynsluna? um Ezechíam konung stendur stríð, 2 Kronik. 32, að Gud hafi freistað hans, svo að upplátt yrði hvað hann í sinni hefði, eðli fyrir því, að Gud vissi það eðli, því þvar fyrir skyldi hann eðli vita hvað með manninum býr, sem manninn stapað hefir? heldur að hann reyndi sjálfan sig, hvað mikla frapta hann hefði þegid til að bera Guds álag, að hans trú og von eblidist þess meir framvegis; og þanninn verkar þolinmædin reynsluna, og reynslan vonina, því að elsta Guds er úthellt í hjörtum vorum; vér lídum, vér freistumst, vér þolum, og trúum þó í öllu þessu, því að vér elstum hann, sem reynir oss, og vitum, að hvern þann son, sem hann elskar, þann agar hann. Guds sonur var svo yfirkominn í þýslunum, að hann beiddi, að þinn súri reidinnar kaleikur mætti frá sér takast, ef það væri Fæðursins vilji, og þó var þonum elskan svo megn til vor syndugra, að hann þrennti við dauðann, og gaf eðli upp, fyrr enn það var fullkomnað; hét með þess hann það afrekað oss, að vér hann elstum, allir þeir, sem á hans nafn réttiliga trúu, því að í því er hjærleikurinn, eðli að vér elstodum Gud, heldur að sjálfur Gud oss elstadi, segir Jóhannes, 1. Jóh. 4; því skyldi þá eðli elskan til hans vera svo rík í oss, að vér lídum það með trú og þolinmæði, sem hann á oss leggur, til þess að verða þonum líkir í ángistinni, svo vér með þonum sagna meguum í dýrdinni? Þegar Drottinn hafði nú svarað þessum manni nokkud þarðliga, og hann gaf þó eðli upp að biðja, jafnvel þótt það væri í veikleika, þá vill hann, þessadur! eðli útsloðva þenna lítloganda hörkveik, heldur segir hann: far þú sonur þinn lifir; það ord, sem í textanum stendur, gétur og merkt: hann lifir heill; hann, sem vissi hvað með manninum bjó, hann þekkti, að ei mundi þessi maður svo þolinmóður eður trúarsterkur svo sem þin Kananiða, því tefur hann eðli framvar fyrir þonum. Merkt hét það, kristinn maður! að Drottinn veit tíma og stundir, nær mál er að hjálpa, því freistar hann einkis yfir megn fram, svo að trúin þrotni eðli; fyrir því, jafnvel þótt eðli þykist þú geta borid meira á stundum, þá vit þó, að hans stund er enn þá eðli komin, sem að þess tíma og hentugleika í sinni hendi, Act. 1; bið því stöðugliga eptir Drottini, þá mun hann þneigja sitt eyra til þins ákalls, Ps. 40. Eðert sýniligt meðal sá þessi konungsmaður til þess, að barni sínu mundi hólpid verða, og það brást þonum, er hann vonaði þelgt eptir, sem var, að Drottinn mundi fylgjast ofan með þonum, þó trúði hann þessum ordum, er Jesús sagði. Galir eru þeir, sem eðli sjá og trúu þó, sagði Drottinn við Thóman, af því hann ei vilði trúu, nema hann tæki á þonum; vér kollum þá sála, er fraptaverkin sá, en hann kallar oss enn sælli, er trúum á hann án þess, að vér sjáum þan. Eðli vildu teiknin állest þess orka hjá Gyðingum, að þeir snérust og urdu hólpnir; þeir spurdu: hvert teikn sýnir þú, að þér leyfist þetta? Þegar hann rak út þá, er seldu og

kenptu í musterinu, og hann gjordi svo mörg teikn á meðal þeirra; þeir leitundu af honum eptir teikni af himni, þegar hann hafði útrekið Dýsul hann, er dumbi var, Luk. 11, eins og það væri eðli í sjálfu sér nógu berlegt teikn; hann formælti þeim óþakklátu borgum, Córazin og Betsaida, hvar hann hafði gjört hin flesta teikn, og hennil, sem jafnvel allt til himins var upphafin, Luk. 10, þessari sömu Kapernaum, er hét getur um í guðs spjallinu, en margan þefir hann leiddi á lifins veg fyrir einsamlan orðsins krap, og þ. Unda, er verkar þar í, hvers vör og notid þesum, sem eðli sjáum og trúum þó. Ad sonum eru krapta-verkin til þess gjord, ad ebla kristiliga trú; það sjáum vör berliga af þessu dæmi, sem nú er þonblad um; þessi maður kom til Jesúm, af því hann heyrte hafði það, sem gjordist í Cana og annarstadar, en eðli í þeirri meiningu í fyrstunni, ad lara kristinn-dóminn af honum, eins og Nicodemus, en þó trúdi hann þeim orðum, er Jesús sagði honum í líkhamligum efnum, um bata sonar síns, en síðan, er hann fékk ad reyna það er hann trúad hafði, þá segir textinn, ad hann trúad hafi og allt hans heimafólk; með hverri trú? eðli ad hann væri einn almenniligur spámaður, heldir Messías og frelsari heimsins, því svo merkir þetta ord: ad trúa, opiliga í ritningunni; þetta dásendarverk; var eðli heldur ídjulaust; það kom Sairó til ad biðja um lífgjof dóttur sinnar, það leiddi hundradshofðingjann til ad leita hjálpar sínum dauðsjuka þjón; vör þesum og þessi undur heyrte, og mörg önnur fleiri, látum þau svo styrkja hjarta vort í trúnni, ad aldrei vantrostu um vör þonum, sem er svo víð, svo góðgjarn og máttugur; hvað sem ofs kanna til þanda ad bera, heldur gleðjumst, svo sem Petur ofs segir, ad vör þrygdir verbum um lítinn tíma; ef þors gjorist, með ýmisligum freistingum, svo ad reynsla vortar trúar verði fundin mikla dýrmætari enn gullsins, hvert ed forgengur, og verður þó í eldi reynt, til los, þeður og dýrðar, þegar Jesús Christus verður opinberaður, hvern vör elstum, en sjáum þó ei; hvern vör nú eðli sjáandi, en þó trúandi á hann, gleðjumst með óumræðiligum og dýrðiligum fegnudi, berandi úr bitum verblau truar vortar, hvert ad er sálhjálpin; þennar njótandi ad verða unni ofs Drottinn allsherjar, konungur eplifrar dýrðar, fyrir Jesúm Christum, amen!

Tuttugasta og Annann Sunnudag eptir Trinitatis.

Subspjallid, Matth. 22 Kap.

Þg Jesús sagði til sinna lærtisveina: himnaríki er líft við einn konung, sem reikna vildi við þjona sína; og er hann tok til ad reikna, kom etinn fyrir hann, sá ed honum var skýldugur um tíu þúsund punda; en þá hann hafði það eigi til, sem hann skýldi gjalda, skipaði herrann ad selja hann, hans húsfreyu og svo börnin, og allt það hann ætti, og borga þar með. En sá þjón féll fram, tilbad hann og sagði: haf þolinmæði við mig, allt skal eg þér gjalda; en herrann sá aumur á þeim þjón, og lét hann lausan, og gaf honum upp alla skuldina. En þá hann gekk út,

fann hann einn af sínum samlagsþjónum, sá ed honum átti að gjalda hundrad peninga; þann sama handtók hann, greip fyrir hverkar honum, og sagði: gjald þad þú ert mér skyldugur! Og hans samlagsþjón féll fram til tota hans, bad hann og sagði: haf þolinmæði við mig, því allt skal eg gjalda þér; en hann vildi ekki, heldur fór burt, og lét hann í diblyssu, þángað til hann hafði borgað sína skuld. En sem hans samþjónar sáu hvað féddi, urðu þeir mjög hryggðir við, komu og kunnngjörðu sínum herra allt hvað ed gjörst hafði; þá kalladi hans herra á hann, og sagði til hans: þú illur þjón! alla þá skuld gaf eg þér upp, af því þú badst mig; hvort byrjadi þér þá ekki myskunsumum að vera við þinn samlagsþjón, líka sem þad eg var þér myskunsumur? og hans herra varð reidur, og ofurseldi hann kvölurunum, þángað til hann hafði borgað allt þad hann var honum skyldugur. Svo mun og minn himneskur Faðir gjöra við yður, ef að hver yðar sem einn fyrirgefur ekki út af hjarta sínum broður hans misgjördir.

E r o r d í u m.

Þad er skrifad um Augustum keysara, að þá þar eitt sinn dó einn riddari, sem lét svo miklar kuldir eptir sig, að hans arfur vannst hvergi nærri til lúkningsar, þá bafi keysarinn bodið, að kaupa säng hans til handa sér, þvið umbyggja stjórnarinnar þétt vöku fyrir þonum opsliga, teiknandi þar með, að sá maður mundi svefnasæll verid hafa, er hann gat þó nokurn tíma sofið, svo miklum stuldum vafinn; því hann sem til láns tekur meir, enn hann fær goldið, hann þessir frelsid selt, og er þræll hins, sem hann stuldbundinn er; þess gétur hinn Bissi, er hann segir: sá ed byggir sitt hús með annars fé, hann er líkur þeim, er sáfnar steinum að gróf sinni, Eshr. 21; en þrællinn þessir engar náðir, nema þær, sem hans lávarður vill hönnum eptirláta. Hvernig sem því er nú háttad vor á medal, þá tekur þad yfir, að vera ókvitta-ur við hinn stóra himins og jarðar Konung, sem ekki þarf að leida votta að stuld sinni, ekki sækja hana með lögum, ekki mörq umsvif hafa til atfarar, heldur kann að varpa lífi og sólu í eyllisan eld, nær honum þáknast; því veit eg ekki, hverninn sá kann að hafa noktra ró edur hvíld, er veit sig ókvittan við slíkan herra, svo sem stúlidið segir: hver vill vanta sér vörð og frið, vera ólátur þá við Gud? en þad eru þó allir þeir, er ei vilja tilgefá sínum bróður hans misgjördir, svo sem ofð í þessa dags evangélís berliga kénnt verður, af hverju vér evennt hugleida viljum: 1) hvað mikid og hverninn Gud ofs fyrirgefí; 2) hvað mikid og hverninn vér egum náúnganum að fyrirgefá; hjálpa ofð í þessu gudbræðslunnar eyrendi, náðugi Faðir! fyrir hann, sem þessir betaland allar vorar sektir, þinn Son, Jesúm Chrístum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Hversu mikid að Gud ofs fyrirgefí verður ekki fullsagt; ef nokkur vissi, hvað opt hann syndgadi, þá mætti hann kannsté nærri gétu hvað mikid honum tilgefíð væri, en David kallar þad ómöguligt, er hann segir: hver stílur hvað opt hann syndgar? þó viljum vér nú fyrst hugleida, hvílíkan rétt Gud þessir til vor; miklu er hann stærri enn sá, er vér egum yfir vorum vinnudýrum, því ekki þofum vér stípað þau, en hann þessir gjört ofs,

segir David, Ps. 100, og þegar vér þessum stotist undir Andstokann, og vorum í hans valdi, þá hefir hann endurleyft oss, því þér erud verði leyptr, segir Pálus, 1 Cor. 6, eðli með forgengilígu hlutum, gulli og silfri, heldur með Jesú Chrísti saklausu dýrmæta blóði, hver ed hefir gefið sig lausnargjald fyrir alla; og þegar vér svo endurleyftr vorum, hefir hann helgad oss, því: Guds andi hefir kallad oss í hans vöngard, fyrst í skírninni, síðan dagliga í ordinu og sakramentunum, svo vér erum eðli vorir egin, svo sem Páll ad orði kómst; og það er rétt til vor talad, sem Drottinn sagði við sitt fólk, Es. 44: þú ert minn þræll, Ísrael! eg hefi frelsað þig. En til hvers erum vér þá skapad, frelsad og kallad? eðli til ad vera ídjulausir, heldur til ad erfida, en allra sígt til ad flémma eður spilla hans afri; allum af oss hefir hann sitt pund í hendur fengid, sumum meira, sumum minna, en allir hafa nóg, þegar kómur ad reikningskapar deginum. Þjón þessi var stýldugur konunginum 10 þúsund punda, það eru 60 sinnum hundrad þúsund krónar; þetta var engin smá skuld; en þó er það meira, sem Gud hefir oss lánað; sem er lífhami og sál, hver Gud stóð í endverðu, eptir sinni mynd, hver hann endurstóð fyrir síns Sonar blóð í heilagri vatnslaug, hver og dagliga eiga fyrir þ. Andá ad endurnýst eptir hans mynd, sem þau skapad hefir; en getum vér nú svarad Gudi þessari sinni dýrmæta flépnu jafngóðri? langt er frá því, ef vér njótum oss ei fullþingis; þessum vér útas dæd við skírnarsáinn, þá vorum vér svo ad kalla jafngóðir, en hverfu opt hefir nú flest uppá vort skírnarflæði síðan? lífhaminn er þinn dædri partur vors skapnadar, þó eru bæði sálin og hann með Guds blóði endurleyft; hendurnar áttum vér ad brúka til ad erfida, margur hefir lagt þær saman með hinum lata til ad hjálpa náunganum, en sumir hafa útrétt þær til ad meida hann; augun til ad sjá aumur á þeim voludu Guds; margur hefir stungid þau út, þegar oss hefir gefist orsök þar til, en eðli þegar þau hafa hneirlad oss; eyrun eru oss gefin til ad heyra Guds orð; þeim lasa menn fyrir því opsliga, en ljúka þeim upp fyrir þegómanum, sumir fyrir skammarligum orðræðum og síblsligu hjali; munn og tungu þessum vér þegid til ad losa Gud, og ad hjálpa náunganum, til ad tala máli edjunnar, hins fodburlausa og hins undirþrykta; ó, vor Gud! vertu náðugur; hvað margra þúsund punda skuld ad þetta verði, má ráða eðli einasta af fregleikanum til bænarinna og losgjörðarina, heldur af svo margri vanbrúkun tungunnar, gudlasti, róg, lígi; svardögum, batmælgí og allri þeirri óþáfu, er spilling náttúrunnar leikur sér ad svo sem æðri table; ad eg sái mér eðli til orða, hverfu illa vér höndlum með þessa tjaldbúd sálarinnar, þar vér brjóttum opsliga niður það Guds musteri með óþóssamri og óskíðanligri umgengni; og ef þar nú fellur þvílíkur ávextur af lífhamanum, hverjum vér albrei svarad sáum, mér enn þjón þessi sínum 10 þúsund pundum, hvað mun þá eðli af sálunni falla? Þessum vér brúkad tilþuegingarnar til ad elska Gud og óttast hann, viljann til ad stunda það þonum líkar, skynsemina til ad arfa sig í því, sem vors Föðurs er? og eðli miklu heldur á móti þonum, en hver æðrum til flæða, og Fjandanum til þjónustu. Ó, vei! ó, vei! hverfu djúpt erum vér þá fodbúðir niður í afgrunn fluldanna, og væri þó allt góðra gjalda vert, nema ad vér afstræktum þann fefjób, er oss er bodinn af einfjarri náð, til ad bæta allt þetta fullum bótum, og færum illa með sjálft lausnargjaldid, það er Jesú dýrmæta blóð, sem

þreinsar ofs af öllum vorum syndum. Ofs er vitanligt, að í heilsgu altarisins sakra-
 mentó verða þeim öllum stuldirnar uppgéfnar, er það vertugliga meðtaka; en hvað segir
 Pálus um hina? segir hann eðli, að þeir eti og dreði sjálsum sér dóm? Það er fordæm-
 ingu; og segid mér þá, að hverju mun þeim gagna sáttmálans blóð, er halda það svo
 almenniligt, og troða Guds Son undir fótunum? vér vitum, að Heilagur Andi upplýsir
 ofs og þelgar með sínum ástgjofum, hann leidir þá í allan sannleika, er sér láta síjörna
 af honum, hann er pantur arfleysðar vortar; en hverfu opt þofum vér nú mórtstadið þon-
 um? hvað tíð þofum vér hryggt hann? hvað þrásinnum þofum vér nú floðt hann með
 vísvitandi mótgjörðum og bodordabrotum í gægn Guði, og legid í þeim eðli allitinn tíma,
 á stundum þvert á móti samvirkunni, svo vér þofum mist náðina, og þesdum hana að
 fullu mist, nema Guds sódurlig gjafka þesdi runnid á móti ofs fortapudum sonum? Og
 af þessu, sem nú er sagt, sem þó er engan veginn hálfsgagt, þá kann hvers eins sanundrandi
 manns hjarta að-ðama, hverfu mikid að Gud honum dagliga tilgæfi; en hverjum tilgæf-
 ur hann þá, eður hverja atferð brúkar hann í því? Það sýnir ofs textinn: hann reiknaft
 við þjóna sína; svo gjörir hann við ofs, hann kallar ofs til reikningsftapar, að standa
 ftíl á ordum, gjörðum og hugrenningum; svo kalladi Gud sjálfur Adam, er hann synd-
 gast þasði; svo kalladi hann Miníve borgarmenn fyrir Jónam; svo stefndi hann David til
 reikningsftapar fyrir Nathan spámann, svo stefndi hann öllu fólki á holdtekju dagum Drott-
 ins með preðikun Jóhannis ftírara; svo stefnir hann ofs enn í dag af munni sinna þén-
 ara, þeir þasa hans krossu í höndunum, það eru hans tíu laga bodord, vor meðkénning er
 ftíftud í bók vortar samvirkfu; hver sem þetta tvennt samanber, hann mun finna, að
 hann eðli einasta er 10 þúsund punda ftyldugur, heldur og svo mikid á móti hverju bodordi
 af þeim ftíu, er vér áttum upp að fylla. En þótt menn heyri þetta nú svo opt, þá eru þó
 eðli allir svo ljúfir á, að kannast við ftuldina, og enn síður að gjalda, þóft það er ei til, er
 gjalda ftal, hjá sjálsum ofs; við svobdan ftuldaþrjóta brúkar þinn réttláti Konúngur svo
 sem noðurskonar harðræði, og ftípar að selja þá, þeirra konur og börn, og allt hvað
 þeir eiga; svo selði Gud sitt fólkt Ísrael, nær þeir voru honum hverbrottnir; þar um spáir
 Móses, segjandi, Deut. 32: hverninn eltir einn maður þúsund Ísraels menn, og tveir
 refta 10 þúsund á ftóttu? mun það ei þess vegna, að þeirra Gud þesir felt þá? þar um
 kvartar David, segjandi, Ps. 44: þú þesir felt þitt fólkt fyrir eðert, og ei ábatast af þeirra
 verði; svo selur hann þá enn í dag, sem ei vilja ftípast við hans þénara amínníngar, þeg-
 ar hann leggur á þá krossinn, tekur af þeim heilsuna, þeirra kvinnum og börnum, sem
 hánaga af þeirra sálu, eins og Benjamíns af Jakobs, sviptir þá tímanligri bleffan, eður
 gefur þá í vald óvina sinna, að ei ftuli þeir verða ofurselbir í fráleitt sinni, eins og Pha-
 raó, Achab og Jeróbóam, sem var seldur til að gjöra íllt, hverja hann þasði þó áður
 fyrir sig kallad, og er það ftór Drottins náð, að hann breyttir þannig við syndarann,
 áður enn hann þesir uppfyllt mælis syndanna. Þegar nú svo ber við, þá trúi eg flestum
 komi til hugar að ftísta eins og tranan og fturra eins og dúfan, og að bíðja með þessum
 auma þjón: haf þolinmæði við mig, allt ftal eg þér gjalda; Gud gjæfi, að fá þánfti

varri stöðugri hjá oss, enn hann var hjá þonum! En hvað skulum vér þá gjalda? hvað á snauður fyrir að gefa? Þótt vér lifdum engla lifnadi úr því vér snerumst til Guds, þá ættum vér að jata: ónýtir þjónar erum vér, aukheldur að vér fáum hina minnstu synd afplánad af oss til. Þetta er þuggunin alleina, að Herrann sá aumur á þeim þjón, og gaf þonum upp alla skuldina; í uppgjöfinni er öll lútningin, í myrkunseminni öll fullnægjan, í Christí forlífun öll fríðþægingin; en er þú þá aldeilis gefinn? að sonnu að voru leiti, en dýrt hefir þú kostad vörn Borgumarmann, því hann gaf sitt líf út fyrir sína saubi, Jóh. 10. Minn herra, Jesú! eg hysa til þess, er Drottinn segir fyrir munn Esaiæ, 13 kap., um þær þörmúngar, er Kaldeí mundu líða af þeim Medis og Persis: eg skal þá gjöra, að einn dauðligur skal verða dýrmatari enn þið besta gull, teiknandi þar með, hvílkur að verða mundi grimmleiki óvinanna, að líf mannsins mundi ei fálta verða fyrir noðurt verð; en hvað var aumt mannfyn þess, minn Drottinn! að það mætti ei endurlenska, nema með þínu blóði? ó, Gud! svo mikil var bræði Föðursins, svo mikil hans réttlæti, svo mikil stærð syndarinnar, að þín minnsta yfirsjón varð ei leyft með allrar veraldarinnar auð, og svo dýrmat var þessi sképna, sem í öndverdu var eptir Gudi skopud, þar fyrir bar veraldarinnar Skapari veraldarinnar myndir, og má hér meðal annara af stærð lausnargjaldsins markað þýngd skuldarinnar, sem upp er gefin. Þegar syndarinn nú svo framkæmur fyrir náðarstólinn með ángrudu hjarta, í kapti Jesú forþenustu, þá er þonum uppgjofin vís, því hvar sem að syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin mikla framar. En hvílk uppgjof? hann gaf þonum upp alla skuldina, segir textinn; svo fer nú Gud að tilgefa misgjörðina, þegar hann er fríðstiltur, því brúkar ritningin þessa orðsháttu, að hann kasti vorum syndum í hafins djúp, og vilji þeirra ekki að enlífu minnast: að hann gjeri oss þær svo fjærlegar, sem auðtrid er vestrinu. Hvað segir þú, Drottinn minn! er þú talar um, hverju lítið förnirnar gylti í þínu augliti, Esa. 40: fjallid líbanus mundi ekki duga til að brenna, og öll þess dýr mundu ei þroekva til brenniförna; en þú, vor Gud! sem allt þetta nægir ekki, þú latur þér nægjast með ybrandi manns tár, þau slækva eld þinnar reidi, þau degja það stálid af norðrinu, þau leggja bönd á hann, sem Djöfulinn bundid hefir; þú, fyrir hverjum að þjebirnar eru ekki meir enn vatnsdropi í ausu, og svo sem dúpt í metastálum, þú ert ánægður með einn harmþrúngla og sundurknoðadan anda; hvar fyrir? ekki fyrir vörðar yðrunar skuld, sem að jafnvel er synd af vorri álfi, heldur fyrir Jesú blóð, hvert ed tengist við syndarans tár í metastálinni á móts við þitt réttlæti. Þegar Drottinn brýtlar Jerúsalem um sína vandrætt og þekkingarleysi, þá segir hann hjá Esaiam, 50 kap: hvar er sú stílnadarstéð, er eg gaf yðar móður? edur hver er sá af mínum kaupanautum, er eg þessi selt yður? sjá, þér erud fyrir yðar ránglætningar selðir, og sökum fráhværfs yðar móður er þú ein látin; og þó segir þín enlífa Gjesfa fyrir munn sama spámanns: talid það, sem Jerúsalem er þáknauðigt, og þreðikid henni, að hennar ákvarðadur tími sé upphylltur, hennar ránglæti sé betalað, þú hafi fengid ræfald af hendi Drottins fyrir allar hennar myndir; þessi allra þuggumarsamligustu orð eru svo sem inngangur til spádómsins um þinn fyrsta nra testamentisins yðranar þreðikara, Jóhannem skírara. O, minn herra, Jesú! hver hefir það gjalðid lokid?

hver? nema þú Gud, hver ed í voru holdi líðandi þefir ofs tvöfaldan félsjóð afrekad, sem er, fyrirgefni ngu syndanna og eynst líf; þessi er andur þíns ríkis í öllu evangélíð, hverjum þú, Konungur dýrðarinnar af einstakri náð útbítir þegnum þínum. Nær vör þeyrum Mósen krefja ofs skulda þeirra, er vör egum Gudi að gjalda, þá mæglar holdið, það gengur þónum eðli betur hjá því, heldur einn hjá sínum egin í endimarkunni, það vill láta tala það, sem því er þóknunligt; en hafa þú á það, Drottinn! svo það þegi, straffa það, svo það hræri sig eðli, ógna því, þvinga það, svo því svíði, en tala síðan það, sem Jerúsalem er þóknunligt, sem er, að ofs sé öll skuldin uppgæfin, og lát ofs eðli safna þeim síðan; og er það svo úttalad um hið fyrra, eptirfylgir hið síðara með fáum orðum að hugleida.

Textinn segir: en þá hann gæð út, þitti hann einn af sínum samlagsþjónum, er þónum átti að gjalda 100 peninga, hann sama handtók hann, greip fyrir hverkar þónum og sagði: gjald það þú ert mér skyldugur. Eðli efast eg um, að þessi vondi þjón þefir næsta bljúgur, þræddur og skjálfsandi verid, þegar hann stóð frammi fyrir konunginum, og þeyrði, að þar átti að selja hann sjálfan, kvinnu hans og börn, og allt þvad hann átti; en þessi audmýkt varði eðli lengi, strax sem hann var út af dyrunum genginn, og hann sá sinn verkanaut í vitlífum þrautum staddan, sem hann hafði stómmu áður verid, þóndladi hann við hann myskunarlausit. Gud náði ofs auma menn! þegar vör lesum vort syndaregístur, og samvísðan tekur að lemja ofs með minningu illgjörðanna, þá tárumsf vör fyrir Gudi, þeir sem noðud hirta um sálu sína; en Gud betri það, að vör munum svo lítið til hans myskunar, þegar vör egum náúnganum að myskuna, og sumir eðli meira enn þessi vondi þjón, annars væru eðli þeir svo margir, sem þrisvar, sjórum sínum á hverju ári, látaft taka kvíttun synda sína í skriptarstólnum, en eru þó harðsvíradir, myskunarlausir, þeiptræknir, og vilja eðli hið allra minnsta uppgæfa af sínum rétti; og þetta er nú svo almennt, bæði í skuldaheimtum og svo í uppgjöf misverkanna, að þar um má tala það, er Drottinn segir, Jer. 2: í löfum klæða þinna er fundið blóð þinna voludu sálna, blóð þinna saklausu, eðli þarf eg að grasast eptir þessu, því það er yfir allt, segir Drottinn. Þú segir: hann er eðli saklaus, hann þefir gjört mér stórum til; eg segi: jú, hann er saklaus, þegar hann vill það ofgjört þafa, því Drottinn segir hjá lukam: ef þinn bróðir syndgar á móti þér, þá átel hann, og ef hann ydrast, þá forlát þónum, viltu þá dirfast að kalla þann sekan við þig, sem Gud þefir skípad þér saklausan að halda? Þú segir: hann þefir og í því Gudi móti brotið, að hann við mig afgjörði; þvad kemur það við þig? Sjá til að þú gjörir þína skyldu, sem er að fyrirgefa þónum; hver ert þú sem annarligan þjón dæmir? hann stendur og fellur sínum herra; lát þér ei verða það, sem Petri er láð, er hann sagði: þvad skal þessi? gef þína söt eptir, lát Gud ráða, þvad hann gjörir af sinni; en það er víst, að hann tilgefur þónum hana, nær hann ydrast, því er það stómm fyrir þig, að apturhalda þinni, og nær gaf hann þér umbod til að krefja skuldar sinnar, nema þú sért yfirvald, og egir Guds rétt að sækja? en þar um gjöra menn sér eðli svo annað á stundum, heldur láta sinn fyrirgánga, jafnvel þótt að slíkt átti að gánga þvert á móti því, sem það almenniliga

tilgengur, því Drottinn hefir sagt: blessid þeim er yður bálva, en ekki, þeim sem bálva mér og mun enginn sfunða þig af því, að fara til helvætis með þá hefnd, er þú stalst frá Gudi. Þú segir: Gud getur tekið sinn rétt nær hann vill, en eg ekki: eg vil taka meðan eg get; þú vitfirringur! af því að þú ert vesall og vanmáttugur, viltu þá hafa stærri rétt enn hinn almáttugi? en það er þér ekki ofgott að taka þinn rétt þar, sem Gud sleppir sínum; þú sér hverninn það gæf þínum vonða þjón, að herrann ofurselbi hann kvölurunum, þar til hann hafði borgað það hann var skyldugur; en Frelsarinn segir þér í textanum: svo mun og minn himneskur Faðir gjöra við yður, ef að hver yðar sem einn, fyrirgefur ekki út af hjarta sínum bróður hans misgjördir; Drottinn segir: hans misgjördir; hann tekur enga undan, allar vill hann tilgefnað séu; sama segir hann það við drottinnlaga bæn, Matth. 6, þar biðjum vér, að Gud fyrirgefði oss vorar skuldir, svo sem vér fyrirgefum vorum skuldunautum; viljum vér þá, að Gud forláti oss að nokru leiti, og ekki að öllu? ei mun það ráðligt, því þin minnsta synd vinnur til enlifrar fordæmingar, nema þú sé uppgæfin og forlífið, því sá, sem heldur allt lögmálið, og verður brotligur í einu, hann er sekur við öll, segir Jakob; nú forlætur Gud oss eins og vér náunganum forlátum; þar fyrir, ef vér viljum að hann tilgefði oss allar vorar syndir, þá fyrirgefum vorum bróður allar sínar. Hann gaf þónum upp alla skuldina, segir í textanum; svo egum vér að breyta; allt egum vér að uppgæfa, hverju nafni sem heitir, hverfu rétt sem það liggur oss í skapi, hvern skada, óvirding edur vanfa sem vér hlótið höfum, það má ei gylða, það skal allt uppgæfa fyrir Guds sakir, og mun það engum þeim ofgöldið þykja, sem idugliga hugleiddir, hvað mikil þónum sjálfum sé af Gudi uppgæfið, og hvað varðar mig um óvirding þessa stynlausa þeims, þegar eg ljóma eins og sól í ríki míns Fædur? Hér mun margur spyrja, hvert hann sé skyldugur að uppgæfa lánað sé og skuldir, sem hann á að öðrum? Þar til svara eg, að ekki talar Drottinn um fjárhelmtur í þessum stad, heldur brúkar hann þetta dæmi í eptirlíkingunni til að sýna oss skyldu vora í því, að uppgæfa misgjörðirnar; en þó vil eg þar um segja, að ef þinn skuldunautur er svo vesall, að hann ekki má missa það, sem hann á þér að gjalda, nema hann þarfyrir rati í armód og völdi, þá þyrjar þér að hafa þolinmæði við hann, og jafnvel gefa þónum upp alla skuldina, ef hann má ei annars lifa, en þér er fullborgið, ellegar ertu sekur í hans dauða fyrir Gudi, því hann er þá þursamalur, en Gud hefir fengið þónum sinn rétt til þess, sem þú hefir ofmikið. Aftur munu menn spyrja, hvert ei sé réttvíst fyrir Gudi, að sækja rétt sinn fyrir kristiliga yfirvaldi á móti þeim, sem oss hafa tilgjört? Þar til liggur svar, að það lenfist að vísu, ef maður nær ei rétti sínum á annann veg, ella væri ei lögin og yfirvaldið af Gudi tilfikið; veröldin getur og ekki án þess verið sökum rángsleitnis óþlutvandra manna, þó skal það með stífri varengd gjöra, að ei raskist kristiligur hjærleiki, og að sækjandinn ekki harist við hann, sem hann varhent á, né hverigur við annann, ei heldur hlaupi til dómarsins fyrir smámuni hverja, alleina fyrir metnadar sakir. En fyrir því, að meðalþófið er vandratad í þessu, þá er framvegis verdt að vita, hverninn vér egum að fyrirgefja; og er það fyrst að afþuga, að þeir, ed oss móti gjöra, eru með tvennu móti; þar eru þeir, sem gjöra oss til, og yðrast þess ekki, þykir vænt um það, þrösa sér þar af, edur biðja forláts til

id gabba ofs, ad ei verði þeir afhendtir dómaram, en þafa þó híd sama í sinni, og
 treka það, nær þeim rædur svo við ad hofa; þessum egum vér þó ad fyrirgefa með því
 nóti, ad vér ei slum neina heipt til þeirra, jafnvel þótt vér neyðumst til ad forsvara vort
 lafn og ríkti, vora vini og vandamenn, vorar eigur og fjárhluti, sem annars mundi verða
 bráðvendum mönnum ad bráð, ad vér þó eði gledjumst yfir óföllum þeirra, heldur bidjum
 Gud ad snúa þeim; svo segir Salómon: þegar óvinur þinn fellur, þá gledst eði, og nær
 þann þrapar, þá fagni ei hjarta þitt, ad það ei sýnist illt í augum Drottins, og þann
 má frá þönum reidinni á þig, Orðskv. 24; eði óftum þeim neinnar hefndar af mönnum,
 nema þeirrar, sem lög tenfa ofs, og þó eði ósta-þennar frekari enn tilgjörðin er, en þó
 miklu síður, ad beidast Guds hefndar yfir þeim, allra síst eðlifs straffs, það er ein ó-
 þudlig óst, sá eð þess bidur, þann bidur um slíka hefnd, sem Gud alleina hefir rétt til,
 og er afgudadírktari, hvað þó margt fólk gíörir í ofstæki bráði sinnar, heldur egum vér og
 þessum ad fyrirgefa, en gefa Gudi hefndina, og jafnvel þótt vér gaungum ad því vísu, ad
 þeir muni leita á ofs aptur; svo gíörir Gud: þann lét Þharaó standa þegar þann beiddist
 réttar, þótt þann vissi ad ei mundi þann sleppa Ísrael; þann fyrirgef af Achab þá þann
 læddist í seð, 1 Kæg. 21, vissi þann þó, ad sú yðran mundi ei lengi vara, en Ísrahelinn
 hefir skipað ofs: verid mífunsamir, líka svo sem yðar fadir er mífunsamur, og eði talar
 Drottinn um það við Petur, er þann skipaði þönum ad tilgefa sínum bróður sjötíu sínum
 sjösinnum, Matth. 18, hvort ad þinn seki yðradist sinnar mótgjörðar eður ei. Aldre
 ru þeir, sem út af hjarta yðrast mótgjörðanna, vilja það gjarna bæta, er þeir brotíð
 þafa, og sýna það í verkunum, er þeir játa með munninum, þá egum vér aptur í fulla
 átt ad taka, svo sem eði þesdi á milli boríð; svo gíörir Drottian fyrir munn Zacharíæ;
 g skal mífuna þeim, og þeir skulu vera svo sem aldrei þesdi eg þeim í burtu kastad; og
 vér meina eg ad eigi þeima sá skilmáli, er stendur, Lúka 17, og jafnvel þó svoddann opt-
 íga til beri, því svo gíörir Gud við ofs; enginn af ofs mun neita því, ad vér dagliga
 yndgumst og vinnum ei nema til þegningar, og þó er þans náð ferst og ný yfir ofs á
 hverjum morgni, og aldrei hefir þann noðurn yðrandi frá sér rekíð, hverfu opt sem þann
 yndgast hefir. Ef vér nú viljum þessarat mífunar njóta, þá auðsýnum þana og vorum
 ræðrum, annars þesum vér enga hlurdeíð í þenni, og þær sýndir, sem ofs vöru áður
 ílgefnar, þær munu ofs ad ný tilreíknadar verða, eins og þessum vonda þjón, því míf-
 narlaus dómur mun yfir þann gánga, sem eði mífun sýnir, segir Jakob, 2 Kap., og er
 ad einn stór dárafkapur, ad láta heiptina svo fyrir sig ráða, ad Guds blóð og þans náð
 núist þeim til forðæmíngar, er þannig breytir, og ad menn gáangi úr flugga um það ad
 er skýldugir seum ad tilgefa vorum bróður, hverfu opt sem þann sýndgar, þá býður þann,
 Lúka 17, ad þönum skuli sjösinnum á degi fyrirgefast, ef þann sjösinnum yðrast, líkligt
 er, ad enginn muni optar brjóta á degi og þó svo opt yðrast, en þvernig sem því er varíð,
 á merkir þetta: svo opt sem þann brýtur, eptir orðshætti ritningarinnar: þinn réttláti
 ellur sjösinnum á degi, segir Salómon, Orðskv. 24; sjösinnum á degi losa eg þig, segir
 Davíð, Ps. 119. Ef þér þeyríð mér eði, þá skal eg straffa yður sjöfallt, segir Drottinn,
 evít. 26, það er æfínliga, svo lengi þér eði þeyríð; það verður og ad vera, því sá sem

vill vænta fyrirgefningar sýnda sinna allt fram undir dandann, hann skal og hvern dag fyrirgefa allt í dandann, nær þonum gefst þar orsök til, og það af hjarta, segir Drottinn þér í gudsþjallinu, án yfirþesskapar, án mæglunar, brjalls og eptirtalna; svo gjörir Gud, hann gefur öllum einlægliga, og telur ei eptir, segir Jakob, 1 kap; það er ei nóg, að menn umgángaft í meinleysi, en geyma þó einu mörðingja í hjartanu, og kyssa á þá hendur, er menn gjarna vildu að af væri, svoðan fyrirgefning er þræsni fyrir Guði. Herra ann sá aumur á þeim þjón, segir textinn, hann komst við í hjartanu, að sjá eynd hans, er í þrældóm ganga átti, með konu og börnum, fyrður öllu sínu; svo stendur optliga um vörn Frelsara, nær haitin sá elttþvad aumt, að hans idur þafi þrærst af meðaumkun, svo vill hann að vér lyndis séum móti þeim, sem oss tilgjöra, og ydrast þess. Það er vel tilfundid í voru máli, að sjá aumur á einum, sá það gjörir, hann kunnir í brjósti um þann sem hann misfimar, hann telur sér noðud, hann ber noðud af hans eynd, og verður sjálfur aumur með sjálfum sér, og það kunnsté eðl síst þess vegna, að hann veit, að hann hefir slíkt forþenad og er slíku volædi undirorpinn, ef Gud vill. Hann sem tilgefur af hjarta, hann álitur þvad mikid hann sé Guði skyldugur, og þvad bráðliga hann kynni þóllíkt að henda; íklædist hjartgróinni misfunsemi, segir Páulus, eðl þeirri sem er á vor-unum og segir: etid og dreckid, klædist og vermid yður, en gefur eðert þinum þursanda; ei heldur þinni, er segir: eg vil tilgefa þonum, en gleimir því þó aldrei, er þonum var tilgjört; heldur þeirri sem hefir djúpar ratur í þelalaufu hjarta, elskar óvini sína, blessar þá eð bolva, bidur fyrir þeim sem ossækja, og gjörir gott þeim eð misgjöra; og er eðert skapþndi farsælla enn þetta, eðert rófamlígra, og eðert sem betur þag sínum uni, því svo sem að þinn heiptrafni þefir enga ró, hans matur og dryður er þonum fur og beiskur, þegar fólstan leggur út í þvörn hans lim og lid, og þonum stýgur mótgjörðin í hug, svo má og um þinn segja, er föttredur óréttin, það sem David stýgur, Ps. 119: mikin frid þafa þeir, sem elsta þitt logmál og þeim mættir eðert þneirli, því á meðal þeirra þelstu bodorða í logmálinu er, að tilgefa misgjörðirnar, og þeir þneirlast eðl af óréttinum, sem forsmá óréttinn; þarsfyrir verid bráðliga samþýðir yðar mótsöðumönnum, Kristnir menn! á meðan þér erud ennþá á vegi með þeim, svo eðl ofurselji mótsöðumadurinn yður dómaramum, dómarrinn afhendi yður kvalaranum, og þér verdid svo í dýblíffu kastadir. Hvar frá þinn náðugi Gud vardveitti öli sín börn, í Jesú nafni, og gefi öllum oss svo að umgángaft hver við annann þér í náðinni, að vér í enlífum þjærleika megum samfagna hver öðrum í dýrðinni. Það þænþenri þinn náðugi Gud, fyrir Sonarins forþenustu, amen!

II Allra Heilagra Messu.

Gudsþjallid, Matth. 5 Kap.

Ög er Jesús leit fólkid, gécf hann uppá fjallid, og þá hann setti sig niður, gengu hans lærisveinar til hans, og hann lauk upp sínum munni, kéndi þeim og sagdi: sælir eru þeir sem andliga

eru voladit, þvíad þeirra er himnaríkið. Sæli eru þeir sem harma, þvíad þeir munu huggadit verda. Sæli eru hogværir, þvíad þeir munu jafdríkið erfa. Sæli eru þeir sem hungra og þyrsta eftir réttlætinni, þvíad þeir skulu faddit verda. Sæli eru miskunfarnir, þvíad þeir munu miskun hljóta. Sæli eru hrein hjartadit, þvíad þeir munu Gud sjá. Sæli eru þeir sem fríðinn semja, þvíad þeir munu Guds börn kalladit verda. Sæli eru þeir sem fyrir réttlætissins sakir ofsofkit verda, þvíad þeirra er himnaríkið. Sæli eru þeir nær sem mennirnir hallmæla yður og ofsofku veita og tala í gegn yður alla vondsku, fyrir minar sakir, þó ljugaði. Þaguid þeir og verid gladdit, þvíad yðvart verðkaup er mikid á himnum; þvíad svo ofsofku þeir spámennina, þá sem fyrir yður voru.

E r o r d í u m.

Svo er margt sinnid sem maðurinn er, segir í gömlum málbatti; fáir eru þeir blutir, sem allir góða kalli, en í því kinnur öllum saman, að það sé gott að vera sæll, og vanta ekki uppá það þeir girnast, þá meta ekki allir sáluna með einu auga; það sem Pálus hélt þreft að vera, það kalla aðrir fullsælu. Það er skrifad um Ananíasram spæling, að sælkeri nokkur hafi spurt hann að einhverju sinni, hver ad farsæll væri? og hafi hann svarad: enainn af þeim, sem þú meinar, heldur sá, ed þú kallar vesælan að vera, hann er sæll. Og þið sama er ad segja um born veraldar þessara, það sem þau sælu kalla, það er reyndar volæði, ef rétt er álitid. Þessi þáttid dagur er af lærifedrum kristiligrar torkju í fyrndinni belgadur öllum heilögum. Það er öllum þeim, sem hafa yfirunnid fyrir Lambsins blóð, en þó sérslagi þeim, sem í gægunum margar hörmúngar, útleig, orþyrgd, húðstrokur, forsmán, húngur, flæðleysi, lífsát, og allt það lítt, er þeir lídu fyrir Christi nafns skuld, þeim sem í gægunum öll þessi ástap, segi eg, hafa brottst inn í síns Herra dórd, og þá nefnir hann nú sæla í guðspjallinu, sem er brannur allrar sælu, og spir utann boern engin sæla má nefnast, því hann er Gud alleina sæll, og þeir sem í honum eru alleina sæli, og enginn sæll fyrir utan þá. Drottinn hafdi nærri því í hál t ár preðikad evangéllum ríkissins, í hverju þeim verður sælan þreitit, er því trúá; hann hafdi áður sagt, ad hver sem tryði á Soninn, hann skyldi ei fyrirfarast, heldur hafa eyllst líf, Jóh. 3; ad sá sem drycki af því vatni, er hann mundi gæsa honum, skyldi ekki þyrsta ad eyllsu, Jóh. 4; og fleira þess háttar hafdi hann talad um Guds ríkis sælu. En svo sem ad kveinn, er talad vid hann hjá Jakobs brunni í Samaría, hún stíði ekki hvad hann meinti, þar hún sagdi: Herra! gef mér þetta vatn, ad ei þyrsti mig, og ei þurfi eg ad koma blingad til ad ausa vatn; svo hafa og flestir af hans tilheyrendum verid ófróðir um þessa Guds gjof, sérdeilis þar ed logmálssins fyrirheit, vid hver þeir vöru uppaldir, þau vöru annaðhvort lífhamling, edur vafin í þylmingu lífhamligrar blúta. Hjóði manns eð vel þessum bodskap í fyrstunni, en þegar til lengdar lét við, og þessi fyrirheit ekki komu svo bráðliga fram, þá hefir seltid gengid í tvær sveitir, svo sem ráða má af Jóh. guðspjallabókum fjórta og fimnda kapitulum; og jafnvel hafa runnid vör grímur á hálsa lærifveinana, þóit ad bæði þeir og aðrir sæu kraptavertin, er hann gjörði á þeim fjófu í Galilea, Matth. 4; en til þess, ad undirofna bæði þeim og öðrum í sinni ríkisstjórn, þá rekur hann þá þér affriddis frá öðrum uppá fjallid og talar fyrir þeim eyrendi ríkissins, í þinni merkiligu preðkun, er ritud stendur í Matth. 5, 6 og 7 kapitulum, hværrar inngangur ad er þetta heilaga guðspjall, af hverju vör í þetta sinn hugleida viljum þina fyrstu sælu, og vvennt þar af ofð fyrir þendur taka: 1) hverju ad fátæktin sé gagnlig; 2) hverju þeim þeitid sé, sem eru andliga voladit. En þú sem ert alleina rikur, styrk þú ofð fátæka og auma til þessa verkis, svo vör verðum í Gudi ríkir, fyrir Jesúm Christum, a m e n !

Utleggning.

Sælir eru andliga volabir, segir Drottinn; eg veit að menn greinast á þar um, hvað þetta orð volabur merki í þessum stad; bæði Augústínus og Chrysostómus halda, að það séu þeir ed afneita öllum sínum verðugleik og kalla sig alls góðs overbuga, en einkis illu; og kann eg því eðli að neita, að sú meining sé og fólgin í þessu orði, því svo ega allir kristnir lyndir að vera, hvert heldur ríkir eða fátækir eru, samt hygg eg þó, að lausnarinn meini hér sérslagi þá, sem eru snauðir af veralbar munum eður vörðingum, þvíad svo mun þeim flestum þafa háttad verid, er honum í það sinn eptirfylgdu; það má sjá af því er kénimennirnir og Pharisei sögdu forðum, Jóh. 7: trúir nokkur af höfðingjunum á hann, eður af Phariseis? en þessi almúgi, sem eðli kann lögmálið, er bolvabur; og þar að auki skrifar Lúkas alleina í sínu evangelíó: sælir eru fátækir, og er hann víkur ræðu Drottins til hinna, sem vesælir eru að Guds dómi, þá segir hann, Lúk. 6: vei yður augum, því þér hafid yðar huggun meðtefid; þá kalla eg það víst, að Drottinn meini í þessum stad þá, sem ei þafa miklu veralbar láni að fagna, eðli alleina þá, sem orbyrgir eru, heldur og þá, sem á einhvern hátt eiga við bágan. Kost. að búa, því að þvílíkra er Guds ríki, segir lausnarinn, það eru þeir, sem eru eins illa staddir og øregar, og þó eðli þá alla heldur, því margur er fátækur, og stíðar sér illa í sinni fátækt, er óþolinmóður, þlenpur með þjófnum til að stela, vinnur alla óþæfu fyrir sultarðóm, til að ryðja af sér fátæktinni, sem í sjálfri sér er einn heilagur hlutur, því Guds sonur þefir þana helg að með sínu dæmi, þegar hann gjordist fátækur vegna vor, þar hann var þó ríkur, svo vér af hans fátækt ríkir yrdum, segir postulinn, 2 Cor. 8; þarþyrir utan er þún ströf synðarinnar og á einga hlutdeild í þessu fyrirþetti. Svo eru margir af þessum húsgangsherrum, er gánga á meðal vor og leita sér slumfu í Guds nafni, en gjalda bolvun fyrir blessun, nær þeir eðli þafa úr hvers mans þendi það þeir viljaz. frástílið er þetta illþýði slíki náð, Gud missunar sínum fátækum, segir Esaías 49 kap., en eðli Andstotans, þeir verða að þafa slíka missun, er hann vill veita, sem þeir hlást til þjónustu, að velta af sér Christi oki á móti hans lögmáli, er stípad þefir, að fá skuli eðli eta, sem ei vill erfida, 2 Thess. 3. En Matthæus segir ofs hér í gudspjallinn, hverjir þeir séu er þessi sæla tilheyri, þar hann leggur til þetta orð, andliga, segir hann, það eru þeir, sem eðli orvanta í voladiniu, eðli eru óþolinmóðir, heldur til fríðs í hörmúngunum, í offótunum, í ángistinni, í naudunum, eins og Páls, þeir ed eðli grípa til ólenfiligra meðala og eðli ófunda þá, er þafa velgengni þeims þessa, heldur audmýkja sig undir volbuga Guds hond í mórgáginum og segja jafnan, verði þinn vilji; þessir þrösa sér í sinni fátækt, svo sem Jakob að orði kómst; og það eru þeir ed Davíð kallar Guds volaba, Ps. 72; þetta er sú fátækt, er eg meina að eðli allstíð gagni til himnaríkis. Margt ber til þess, kristnir menn! ef vér það viljum rétt athuga: það er ofs vitanligt, að vér dugum eðli til þess, að gjöra tvöunt í einu; munum vér þá undir eins fá þjónað Gudi og mammóna; og er þá þætt við því, að ef annaðþvern skal yfirgefa, að þeim sem skúrgod þetta fagurt þýkir, þeir muni segja laust við Gud, þvern þeir sjá eðli, en þýðast mammóna,

hver ed glansar í augnum, svo að margan þendir þvilíft og Gyðinga forðum, við hverja Drottinn segir, Esa. 22: Þér gjörð farveg á milli tveggja múranna fyrir vatni hins gamla fíftidílsins, en þér lítid eðli á þann, sem þad skapad og myndad þefir; en sá, sem eðert á í heiminum, hann þefir miklu betri orsok og takifari til þess, að verda ríkur í Gudi, og fyrst hann þenkir eðli á jorðneskan and, þá skal hann aldrei draga hann frá þeim himnefka. Sá sem miklum audi safnad þefir, hann liggur á sínum dreggjum, eins og Moab, Jer. 48, hann þefir sína umgengni á jorðunni; þar sem hans fefjóbú er, þar er hans hjarta; en öreginn þarf eðli að geyma vandliga þad, sem eðert er, hans umgengni er á himnum, hvaðan hann væntir Frelsarans Drottins Jesú Chrífti, ef hann er annars andliga voladur, hann kappist við að safna sér fefjób á himnum. Þar eru og kannské fáir, sem hafa réttfenginn aud í heiminum, því þeitur hann og ránglætis-Mammóna; en á þessari audlegd, sem í himninum er, eiga allir kost að saklausu, gaungumadurinn svo vel sem konungurinn; blindun, höltum og lómudum er þar til bodid, þeir kaupar fyrir alls eðert, sem hann eignast; og hverfu að þeir séu þafari til að ná þessari audlegd, sem ei hafa mikid eptir að draga, þad kénir of Frelsarinn, er hann segir, að hægra sé ulf-albanum að gánga í gegnum nálaraugad, enn ríktum manni inn í himnaríki. Eg vil ei þar um tala, að ríktómurinn ablast með erfidi, geymist með áhyggju, og missist með sorg, ef missast skal, en sú sorg er sjaldan án syndar, mörgum þefir hún steypt í örvænting, og dregid til að bæta ráð sitt aptur með rángindunum, og að vísu eru flestir óþolinmóðir yfir skadanum; fáir eru eins lyndir og Job, er hann sagdi: Gud gaf og Gud aftók, sé nafn Drottins blessad, Job 1; en sá grét aldrei fyrir gull, sem eðli átti þad; hann sem er sannur Guds vesælingur, hann sem er andliga voladur, þótt hann missi þann fátæktóm, er hann brúkar til dags og nætur, þá þefir hann eðert af sinni audlegd mist, því hún er í himninum, hún skemmist eðli, segir Petur, þana skal enginn frá hönun taka, og þótt hann skildi í húngri og klæðleysi út af denja, þá flýtir þad hönun alleina til ríkis. Þad er skrifad um Alexander hinn Stóra, þann fræga konung, að þegar lid hans var allt ofþungbúid orðid af herfáinginu, svo hönun þótti lítid framgengt verda, þá brendi hann upp faung þeirra, og huggadi þá með því, að þeir mundi safna ógrynni fjár, ef þeir létu þessu af sér, en lækta með flýti til þeirra landa, sem væru audug af gulli og silfri; megi eg nú saman taka þad, sem sundurleitast er, þá sýnist mér, að hinn alvifi Konungur gjöri víðlíkt með fátæktinni við sína volada, því nær þeir hafa örvant sér veraldligs auds, þá kappast þeir eptir þeim himnefka; þegar þeir ætlast til einkis lids af mönnum, því fáir eru vinir hins snauda, Orðskv. 19, þá leita þeir lids hjá Drottni, og nær hann þefir, svo sem í speigli, látid þá sjá býrd síns ríkis midt í orbyrgðinni, þá gjöra þeir skoll að öllu ofláti heimsins; og er því óvortur fátæktarinnar þessi, að hún girnist ei meir, enn hún þefir, og er hún þá ríktari heldur enn Salómon eður Affverus, já, hún girnist eðert, nema sinn Gud, og hann stendur hinum fátæka alltid til boda; en sá er ágjarn, sem vill eiga meira, enn himins og jorðar skapara. Allir vitum vér þad, að vér bárum eðert inn í heiminn, og eins vel, að eðert munum vér í burtu bera, jafnvel þótt sýnast megi, að

noðrir þad eðfi satt þalði, annars mundu menn leggja meiri hug á, að lifa vel, enn verða ríkir, og veldur þad því, að hjartad er svo djúpt niðursokkid í maurana, að sumir gjeta þar eðfi að, fyrr enn daubinn grefur þá upp til að leggjast í eina adra graf; þeir gleymsa því, að naðtir komu þeir af lífi móður sinnar, og svo munu þeir þángað aptur fara, Job 1, þad er ofan í jörðina, sem er allra móðir. Þar er enginn kændur, sem hann kénur eðfi, fyrir þeim volada; hann á eðfi við mikinn heim að skiljast, því skal þad eðfi draga hann frá himnaríki, og sú audlegð, er hann átti í Gudi í þessum heimi, og eðfi var nema pantur eptirkomandi farsældar, hún fullkomnast, nær hann inngengur í dýrd síns þerra, og rætist á þonum þad, er Sýrach skrifar: ó, daudi! hverfu góður er þinn dómur þinum fátæka? Vér vitum, hverfu að þinn ljótu skrymli, er syndin og Djöfullinn þafa fært inn í veröldina, ágyrni, æfund, ofríki, drambssemi, óþóf og ránglari, hverfu, segi eg, að þad sé gagnstædt himnaríki, en allt þetta vill hánga við ríðdóminn; sá skal vel gjeta sín, er eðfi hefir neinn snert af þessu, ef hann ríkur er; þarfyrr segir Pálus, að þeir, sem vilja ríkir verða, þeir falli í Djöfulsins snörur; en fátæktinni er enganveginn svo hætt við slitu, og að vísu eðfi þeim, sem er andliga voladur, því er hann nærr himnaríki, enn þinn, nema sá ríki ástundi að vera í Gudi ríkur, og í góðum verkum; og að vísu hefir Krístur lagt grundvöll sinnar kyrkju í fyrstunni af þinum fátæku. Þad kénna ofs þessi Frelsarans ord, er í gudspjallinu standa; og með sama hætti hefir þessi bygging rísið eptir hans himnasof, þad auglýsir Pálus, er hann skrifar til Korinthíós, 1 kap: sjáid yðar kóllun, brædur! að þér erud eðfi margir voldugir, eðfi margir gófugir; þad kénna ofs Jakob postuli, hvetur ed var á lífi þjátiú árum eptir þad Drottinn var inngenginn í sína dýrd, segjandi, 2 kap: hefir eðfi Drottinn útvalið hina fátæku í heimi þessum, ríka í trúnni, og erfingja þess ríkis, er hann ætlað hefir þeim, sem hann elsta; þessa alvísu byggingarlags hefir margur audugur síðan notið, því er þad synd fyrir ofs, að forsmá Guds volada; en sáir voru þeir af ríkismönnum, er gengu Drottini til þanda meðan hann umgæfst í holdinu; eg ætla, þegar menn taka Zacharíam og hans hús, Mikóðemum, Jóseph af Arimathía, Jóhannem, húsfrú Eþúsæ, þegar menn taka þessa burt, þá muni þinir teljandi, sem skipudust við hans kénningar af hofðingjunum, utan þeir, sem nendin dró til, svo sem voru Zairus, kóngsmadurinn, og hundradshofðinginn, og eru þeir þá í selskap með fátækum; svo sem áður er sagt. Hér af álykta eg nú svo, að eins og einn vís forsmidur, hann velur þið besta efni til þeirrar byggingar, er hann ætlar sér vel að vanda, svo hefir og Frelsarinn brennt í þessari sinni kyrkjugjörð, hann hefir valið þad í undirbygginguna, er hann sá að hentugast var, þad voru hans fátækir; svo var hann sjálfur, sem var þyrningarsteinuinn í þessu mikla forvirki; svo voru þin sterkustu máttartré þar í, sem eru hans postular, uppá hverja vör bygdir erum; svo voru þeirra eptirkomendur fram eptir öldunum, þar til Djöfullinn spillti þessu Guds verki með ágirndinni, æfundinni og drambsfeminni, svo sem ljóst er af krístinndómssegunum; og sjá menn af þessu meðal annara, hverfu að fátæktin og Guds ríki eiga vel saman. En þó að ríki Drottins Jesu þesdi sín upptöf þér á jörðunni, sem var af umkomulitlum fiskurum, ólærdum og einkis megnandi, þótt þad eblst þafi fyrir utan

allt ofbelði, hárensti og vopnaburd, því enginn heyrði hans raust á strætunum, og hans ríki var eðli af þessum heimi, ei heldur vopn hans herfarar líkhamlig, hvers stríðsmenn að höfdu tunguna fyrir verju, þolinmæðina fyrir atvinnu, trúna fyrir skjöld, hjartaléttann fyrir vigi, fátæktina, já, sjálfviljuga fátækt á stundum, í stöðinn gulls og silfurs, er heimurinn kallar að þeirra hluta, sem hann vill láta framganga hafa, samt hefir þó enginn af veraldar höfðingjum svo vildi úthanið sitt velði um heiminn, svo sem hann, því Gud hefir gefið þónum endimörk veraldarinnar til arfleysdar, svo það er að fullu og öllu rétt, sem Esaías fyrir spáir, 2 Kap: það skal sé á síðustu dögum, að nær það sjallid. Guds húsi er sett uppá aðra fjallatinda, og upphafið yfir hálsana, að allar þjóðir skulu þá ganga samansafnast; hvert er það fjallid? það er Christí ríki; hvert er það húsíð? það er hans kirkja; hver eru þau fjöllin? það eru ríki veraldarinnar um heiminn. Já, enginn hefir svo skjótan, svo strægan sigur unnid, sem vor Konungi, og þó með fáum og fátækum mönnum; hann lagði undir sig meira ríki með tólf postulum á stuttum tíma, enn Alexander hinn Stóri á tólf árum með öllum Grikklands her. Einn maður, St. Páll, hóf því, að hann hafi allt í frá Jerúsalem inn til Illhritum uppfyllt allt með evangéli- um; svo það er sannkoedid, er Esaías skrifar: mun jörðin sæða á einum degi? mun ein þjóð getin verða í einu, þar Zion gengur undir eins þungub með börn sín, og sæðir þau? Esa. 66. Svo hefir nú þínum stóra allsherjar Konungi þótnast að byggja sitt ríki með fátæktinni; því skyldu þá eðli þegnar hans kalla hana öllum ríkdómi ríkari, þar hann er alleina ríkur, sem það hefir útvalid, sem auðvirkiligt er fyrir heiminum? En Gud náði ofs auma! það er þínn allra mesti stadi vor, að þótt vér berum ofs að þjóna Gudi, þá þaungum vér svo fast við auðinn og aurasafnið, að menn gleyma Guds boðordum, og stíga fram yfir þau takmörk, er hann hefir sett ofs, svo erum vér frekir til sjárins; en hvað er það, kristnir menn? það er að fara fórnir í Jerúsalems musteri, en offra þó samt á hæðunum, það er að sverja við nafn Drottins, og þó undir eins við Malkom, eins og Júda; þeyrum því ord Drottins af munni Jeremíæ: ef þú ætlar að snúa þér aftur til mín, Ísrael! þá snú þér, og reika eðli þíngad og þágangad. Einganveginn er það hér með sagt, að menn skuli fasta frá sér allri umhyggju fyrir líkhamnum; alla hluti hefir Gud mannum undir fatur lagt, til þess hefir hann gjort náttúruna svo ríka, að mann- estjan skyldi auðgast þar af; eðert hefir hann forgefins skapad, heldur mannhyninu til nota, en sér til losi og dýrðar; en hitt segi eg, að menn láti Gud vera herrann, en Mammona þrælinn, já, að vér séum auðsins herrar, en látum eðli hann drottna yfir ofs, en þó allra síst, að vér látum þenna þetta leir svo flestast við hjarta vort, að vér gleym- um Gudi edur hans voludum; og er það nú svo úttalad um þið fyrra.

Nú eptirfylgir að tala um það, sem þínum andliga volubu heitid er; í textanum stendur: þóad þvílítra er himnaríki. Nú er Guds ríki með tvennu móti: eitt er hans náðarríki, hvert og kallast himnaríki, Matth. 18, þar ed stendur: himnaríki er líft ein- um konungi, sem reiknast vildi við þjóna sína; annað er hans dýrðarríki; sá, sem vill ná til þess síðara, hann skal endilíga hafa hlutdeild í þínu fyrra, og enginn hefir sá komist

í hans dýrðarríki, sem eðli hafi áður verid í hans náðarríki, sumir lengur, sumir stémur; þar eru nokkrir kalladir snemma morguns, aðrir eðli fyrir enn um hina elleftu stund, en það er víst, að hverutveggju þessu losar Drottinn þeim, sem að eru andliga voladur, og þeirra lífum. Hver eru þá gjæðin í Drottins náðarríki? eðli metord, eðli andæfi, eðli sællífi í mat og drygð, eðli þesnd yfir óvinum sínum, né það hjartalag, er festi sig við nokud af þessu, þótt það megi þeim gefast, sem eru Christi þegnar, því Guds ríki er eðli matur og drygður, heldur réttlæti, fridur og sögnudur í heilögum Anda, segir Pálus, Róm. 14, og út af þessum hans orðum vil eg í stuttu máli segja, hver að séu andæfi Guds náðarríkis. Það er réttlætið; eðli vort egid, sem eðli er betra enn niðlagðsat, þegar það er sem kostuligast, heldur Jesú Christí, hver oss er til réttlætis af Guði gefinn; stýlði eg nú vilja taka nokurn veraldar aud fyrir það? Drottinn minn! fyrir það eru mér syndir mínar tilgefna, en þegar þær eru kvíttar, þá er eg ríktari í öllu mínu volæði, enn Salómon í allri sinni dýrð; í því má eg birtast fyrir augliti þíns Födur, en eðli í pelli og purura þíns ríka sálgjættngs, Lúk. 19; fyrir það mun eg Guds barn kalladur verða, en eðli þó eg nefndur væri dóttursonur Þharaónis; hvað gagnar það mannum, þótt hann eignist allan heim þenna, en líði tapun á sálu sinni, hverri eg veit, að borgid er, meðan eg á þann séfjöd, sem hún er endurkæpt með? Þótt að sveinninn Cónía væri signetshringur á minni hægri hendi, þá stýlða eg slíta hann þaðan, segir Drottinn um Zecónsam, son Jóachims, Gyðinga kónungs, Jerem. 22; en eg er þess fulloruggur, Drottinn! að þú eðli slítur þína volada úr þíns Sonar höndum, hvar þeir skrifadur eru, því eru þeir öllu betur til þíns ríkis bornir, heldur enn veraldarinnar börn, hversu sem þau megtug eru; þegar þeir hafa hans réttlæti fyrir sig að bera, því hann hefir gefid þeim magt til að vera Guds börn, sem á hans nasn trúa, Jóhannes 1. Af þessari rót Jesse spreittur fridurinn, sem Pálus umgétur, því hann er fridarhöfðingi, Esa. 9, og er það nú sá annar ríksdómur í Guds náðarríki. Í ríkjum veraldarinnar er enginn fridur; þegar menn taka Salómon og Augustum kensara í burtu, þá stulu menn eðli finna mörg dæmi til, að veraldar höfðingjum hafi tekist lengi fridi að halda, jafnvel þótt góðir og réttvísir verid hafi, og kynni það stéð að vera, til að teikna þar með Christí ríki, í hverju að á fridnum mun enginn endir verða, Esa. 9, því sá eini þeirra var hans fyrirmyndan, en á dögum þíns var lausnarinn í heiminn fæddur; en í Christí ríki gengur það ödrufífi til, þar er eðli sá fridur, sem veröldin gefur, heldur hans fridur, sem hann oss gefid, sem hann oss eptirlátid hefir, hvern enginn skal af oss taka. Þinir ógudbligu hafa engan frid, segir Drottinn hjá Esaíam, 48 kap; þeir tönnlást og tyggjast um þetta volæði, er þeir ríksdóm kalla, eins og gaddhestar um illt födur; en fridurinn í Christí náðarríki er stadsastur; þótt hans andirfátar hafi þjáning í heiminum, þá hafa þeir frid í þönum, og eru fulloruggir, því hann hefir heiminn sigrad; það er fridur við samvirkfuna, því syndin er afmáð með Guds Sonar réttlæti; fridur við Gud, sem er fridstílltur fyrir hans blöd; fridur innbýrðis, og eindrægni í andanum meðal allra Guds barna, og í einu orði að segja: það er sá fridur Guds, sem æðri er öllum stílníngi, af hverjum og kénur sögnudurinn í heilögum Anda, sem er þin þridja ástgjöf, sú eð Guds voludum þeitinn er í

Christi náðarríki; það er sá fegnudur, sem krossfestir manninn heiminum, og heiminn manninum, Gal. 6, sá ed forsmáir alla veraldarinnar gleði, sá ed lætur Pál og Sílam losa Gud í fángelsinu, Danselem ganga óhræddan í leóna grófinni, sá er því til vegar kómur, að menn gráta, svo sem ei grátandi, og fagna, svo sem ei fagnandi, 1 Cor. 7, svo sem hryggvir, og þó jafnan gladdir, svo sem fátækir, en þó marga audgandi, svo sem eðert hafandi, og egandi þó alla hluti, eins og Pálus um sig skrifar, 2 Cor. 6; þessi er fegnudurinn í H. Anda, sem ríkir í Christi ríki. Þegar lærifveinarnir voru hryggvir af því, að lausnarinn sagði þeim fyrir sína burtför til Föðursins, þá sagði hann: Þér hafið nú að sonnu hrygd, en eg skal sjá yður aptur, og yðvart hjarta skal fagna, og yðvarn fegnud skal enginn af yður taka; eðli taladi Drottinn í það sinn um þína eyllisu himnarríkis gleði, heldur um þann fegnud, er þeim gaff af hans upprisu, hver svo var mikill, að þeir trúðu eðli því, að hann upprisinn væri fyrir fagnadar sakir, en þó allra helst talar hann um ástgjafir H. Anda, er hann hafði lofað að senda þeim af sínum Föður; hann var sá, ed til fulls upprétti Ísraels ríki, það er Guds ríki inni hjá oss, svo þeir höfnuðu öllum hlutum, og reiknuðu þá þreð að vera hjá Drottni sínum, Jesú Christó; og með þeim sama stjórnar hann enn nú sínum þegnum, það er, öllum þeim, er á hans nafn trúa, hann er það, sem ber vitnisburð vorum anda, að vér seim Guds börn, en ef vér börn erum, þá erum vér og erfingjar, já, erfingjar Guds og samarfir Christí, uppá það, að ef vér með þönum líðum, þá skulum vér og með þönum dýrðligir verða, Róm. 8. Þessi Guds andi er pantur arfeyfðar vorrar, Eph. 1, þeirrar, sem þar uppi er og ei má skemmaft, eigi saurgast og ei rotna, svo sem Petur að henni kœdur, 1 Pet. 1, það er hans eyllisa dýrðarríki, er eg fyrir skömmu minntist á, hvert ed þínum andliga voludu heitid er, það er sá fegnudur, sem eðli þesir auga seð, og eðli eyra heyrt, og eðli þesir í nokurs manns hug uppstígid, segir Esaías, hvar Gud er allt í öllu, og enginn umskipti ljóssins né myrkursins um óendanligar aldir alda. Eðert ríki veraldar þesir svo megtugt verid, að eðli þafi það endilagft, og eitt þesir uppetid annað, en þetta mun engan enda taka, því vér munum eyllifiga með Christó vera. Veraldar þesingjar drottua yfir mörgum misjöfnum, sumum vondum, sumum göðum, sumum ríkum, sumum fátækum, sumum tríum, sumum þreðvifum; en þetta er samfunda heilagra, útvalid fólk og konúngligur prestskapur. Þinn nafnstragi konúngur Þyrhus, Epiróta konúngur, spurði sinn sendimann, er hann hafði gjört frá sér til Rómaborgar, hvíl'kir að væru þeirra ráðherrar; en hann svaradi, að ráðid væri eins og konunga samfati; en það má eg með öllu meira rétti segja um höll ens mikla Konúngs, Drottins Zebaoth, því þar eru allir undirfátarnir konúngar; allur heimurinn nægdi eðli metordagirnd eins manns, Alexandrí hins Stóra, en Guds ríki nægir svo miklum stara, sem enginn far talid, og þesir þá hver einn svo mikid ríki, að Alexandrí veldi má í engan samjöfnud koma. Þegar Drottinn spáir um veggsemd Christí ríkis hér í náðinni, þá segir hann, Zach. 12, að á þeim degi stuli þinn veselasti af Jüda verða eins og David, og að jafnvel þeir heimfku ei kunna að fara villt, Ef. 35; því voga eg að segja, að þinn minnsti í ríki þímnanna muni verða þeilagri enn Jóhannes, vitrari enn Salómon, fridari enn Ab'alon, sterkari enn Samson, og ríkar, enn öll ríki

veraldarinnar og þeirra dýrd. Þessarar sælu njótandi að verða, unn þú ofs Konungur enlifrar dýrðar, Jesú Chrísti! þér, með Föður og H. Andu, sé vald og heiður, ríki og fræptur, um aldir alda, amen!

Tuttugasta og Þriðja Sunnudag eptir Trínitatis.

Subspjallid, Matth. 22 Kap.

Þ þann tíma, þá gengu Pharísearnir, og héldu eitt ráð, að þeir fengi veidt hann í ordum, og sendu til hans sína lærifveina með Herodis þénurum, svo segjandi: meistari! vér vitum það þú ert sannsógnull, og kennir Guds götu í sannleika, þeytir eigi nockrum, þviad þú fer eigi að mannvirðingum; þarþyrt, seg þú ofs, hvað þér lízt: hvört leyfist að gefa kensaranum skatt eða eigi? En þá Jesús formerkti þeirra vondsku, sagði hann: hvað freistid þér mín, hræsnarar? sýnd mér myntina skattfins; og þeir fengu honum einn pening. Jesús sagði til þeirra: hvørs mynd og yfirskrift er þetta? þeir sögdu honum: kensarans; þá sagði hann til þeirra: gefid þá kensaranum, hvað kensarans er, og það Gudi, hvað Guds er. Og er þeir heyrdu þetta, undrudust þeir, forlétu hann, og gengu í burt.

E r o r d i u m.

Vér vitum, að þeim, sem Gud elska, samverka allir blutir til hins góða, segir Pólus, Róm. 8, þetta sannar öll heilög ritning með Postulanum, bæði með ordum og dæmum; enginn þefir sú torkera vordid á götu fyrir Guds bornum, að hin máttuga Drottins hönd hafi ecki rudt hana, og leidd sína elstendur þar í gegnum á einhvörn hátt til þess góða, er hann þefir þeim fyrirbúid. Harðdýgi Jósephs brædra varð honum til upphefðar, Gen. 41; þvermóðsku Pharaónis snéri Gud sínu fólki til trúarstyrkingar, Erób. 12; sú heilvan, er Balach konungur ur vildi hafa keypt af Bileams munni, Róm. 23, varð Ísrael að bleffan; Achísophels ráð urdu ecki einungis að óngtu, 2 Sam. 17, heldur Davíð til samdaravta; órófir Sals konungs gjördu hann fragan í Ísrael; Jessabels óstöknir styrku Elíam, 1 Reg. 18; óstöpi Samans létti þrældóminum af Guds fólki, Esth. 8, og þursum vér ecki margra dæma þér um að leita; enginn þefir svo ille í sinni bafi, svo sem kénimanna höfðingjarnir, þegar Heródes og Pontius Platus með heidngjunum og Ísraels fólki samansöfnubust yfir Jesum, Guds son, til að gjöra allt það, er hans hönd hafði áður fyrirbugað að flé skyldi, Act. 4; en þessari illstu þeirra snéri Guds alvitra ráð öllum heimi til myffunar og fundalausnar, þviad í hans nafni, sem þeir í það sinn þeingdu uppá tréð, svo sem aðra heilvan, þá fá þeir allir syndanna fyrirgefning, sem á hans nafn trúu, að vitni allra spámanna, Act. 10; svo menn mega játa það satt að vera, sem Elspas segir, Job 5 kap., að Drottinn fangi hina vitru í flægdum þeirra, og ráð þeirra, er í gfan flanda, munu detta. Dæmi þar uppá þofum vér í þessa h. dags evangélíu, þar vér þeyrum, að þinir ólmur hundar voru enn ní einusinni útfendir, til að fanga þid saklausu Guds lamb, og höfðu svo hagliga tilbúid sínar veidibrellur, að ecki skyldi tilfleppa; en hann, sem vissi hvað með mannum bjó, og óngt gjörir ráð þinna ógudligu, hann felte þá í hina sömu gróf, er þeir höfðu honum búid, og vann á þeim með þeirra egna vopni, svo sem vér þeyrdum af gudspjallinu, af þverju vér

nú viljum hugleida: 1) hvað vör skum yfirvaldinu skyldugir; 2) hver að sé skylda vör við Gud almáttugan; styrk oss hér til, Drottinn minn! fyrir þíns Sonar forþénustu, amen!

Utlæggingin.

Gefid kenningarum, hvað kenningar er, segir Drottinn; menn leggja það kannsté að listu sumir hverjir, að þeir bjóða að hlýða sér, hverra virðing að ver við annarra undirgefni; það kynni að fljúga einum í þanka, að eðli vari að henda reidur á því, þótt að lögin og almenniligar stíðanir segi þeim nokkur þýngsl á hendur, sem engu geta af sér hrundid sakir vanmáttar síns, því þeir sömu ráða fyrir lögunum, sem tollana taka; en gjætum að hverr sá er, eð þetta segir, það segir sá, sem allt vald gefid er badi á himni og jörðu, Matth. 28, en er þó í þrælski auglýstur, Philipp. 2; hann, sem allt silfur og gull á, og eðli vill segja mannum til, ef hann húngrar, Ps. 50, en hafði þó eðli hvar eð hann mátti hefði sinu aðhalla, Matth. 8; hann, sem á hverri stundu kunni að bjóða Födurinn um 12 legiónir engla, Matth. 26, en kom þó í heiminn, eðli til þess, að láta sér þjóna, heldur uppá það hann öðrum þjónadi, Matth. 20, hverjum Gud hafði gefid tignarsæti síns födur Davíds, Lúk. 1, en varð þó forsmán manna og fyrirlitning fólksins fyrir vorar og allrar veraldarinnar myndir, Ef. 53. Segid mér, brædur mínir! mun hann, sem svo háttadur var, hafa talad þessi ord fyrir sína skuld, eður mundi hann eðli hafa kunnad að ná rétti sínum, hefði hans ríki verid af þessum heimi? eðli mundi honum hafa það torfókt vordid, heldur taladi hann þau til blygdunar hverbrotnum Gyðingum, hverjir ei vildu þekja hinn rómversta kenfara fyrir sinn hefðingja, er þó hafði af Gudi þegid vald yfir þeim, og til þess, að kenna þér, Guds barn! þá hlýdni, er þú ert yfirvaldinu skyldugur um. Þér kann að sönnu til hugar að koma: hvað veldur því, að hann stuli heldur drottna yfir mér, enn eg yfir honum, þar við erum þó báðir naftir í heiminn bornir, báðir egum við ætt okkar til Adáms að rekja, báða þessir Gud skapad, og hverigur okkar þessir neitt af sjálfum sér? Þar fellur svar til: fyrir Guds sakir staltu honum undirgefinn vera, hver að er allra konungur; Páulus segir með berum ordum, Róm. 13: þar er engin valdstétt, nema hún sé af Gudi, heldur eru þar valdstéttir, sem til eru, af Gudi stíðadar, þar fyrir, sá eð valdstéttinni móstendur, hann móstendur Guds stíðun, en þeir eð móststanda, abla sér fordæmingar; þar fyrir, sá sem segist Gudi vilja vera undirgefinn, hann sé og valdstjórninni undirgefinn, hver af Gudi er stíðud. Þú segir: hann kom nafinn í heiminn eins og eg; en ef Gudi þeknast að klæða hann í purpura, en þig í tötur, áttu sæk á því? ertu þar fyrir rángengdur þvíad hann er göðgjarn? Þið erud báðir af Adámi komnir, en sá, sem hafði vald til að mynda Adám af leir jardar, mun hann eðli hafa vald til, að setja eitt kríð til heidurs, en annad til vanheidurs? Róm. 9; hverigur yðar þessir neitt af sjálfum sér, af hverjum þá? af Gudi; þar fyrir áttu hvað mest að virða hann, sem yfir þig bodinn er, því þá virðingu hann þessir fram yfir þig, hana þessir hann af Gudi þegid; forakta því eðli hans stíðan, en lát þér nægjast þinn deildan verb. Og svo sem menn eru konunginum skyldugir að hlýða nærst Gudi, í öllum þeim hlutum, sem Gud eðli bannad þessir, því frammar þér að hlýða Gudi enn mönnum, sagdi Petur, Act. 4,

Þvo byrjar ofs og, að vera þeim undirgefni, sem hann yfir ofs skipað hefir, að svo miklu leiti, sem hann hefir það skipað, því svo segir Petur, 1 Pet. 2: verid undirgefni sérþverri mannlegri sképnu, sakir Drottins, hvert heldur konúngunum, svo sem yfirráðandi, edur stjórnum, svo sem þeim, er af honum eru sendir; sá, sem þeim mótsendur, er af konúnginum sendir eru, hann mótsendur konúnginum, sá sem konúnginum mótsendur, hann mótsendur Drottni, sá sem mótsendur Drottni, hann steypir sér í forðæmingu, þvar af það vill fylgja, að sá, sem sína yfirbodara fofkur, vanvirðir edur mótsendur í því starfi, er þeir á hendi hafa, hann er sama dómi undirvorpinn hjá Gudi. Hvað eru menn þá yfirvaldinu skyldugir? Það segir ofs Páulus, Róm. 13: gjaldbid öllum það þér skyldugir erud, þeim skatt, er skattur þeyrir, þeim toll, er tollur þeyrir, þeim ótta, er ótti þeyrir, þeim heidur, er heidur þeyrir; tveit það síðara er eðfi svo mjög ábóta vant, jafnvel þótt að ótti sá, er standa ætti af valdstjórninni haldi sumum mönnum lítt aptur frá vöndum verbum, en útvortis lotning og virðingar fá mennu nógar, þar er ei yfir að klaga, því margur verður til að klyssa á þá höndina, er hann gjarnan vilði af væri; en það, sem gjaldast á, er optast tregara hjá mörgum, eðfi síst við þá, sem ofs eru af Gudi stíðadit til að vafa yfir sálum vorum, af því þeir eðfi hafa sverbid það líkhamliga í höndunum, en hvað því andliga viðvíkur, þá hafa sumir menn svo brenjad samvitfukur sínar með einu stálhjarta, að sverb andans, sem er Guds ord, vinnur eðfi á hana, jafnvel þótt það sé gjort til þess, að þreyngja sér í gegnum bein og merg; og vil eg eðfi fá mér það til orða, þótt menn séu tregir í gjöldunum, Gud gjæfi þeirra kristilígunum áminningum hlýðt væri! Þá mættu þeir þitt einkis akta, því Drottinn er þeirra hlutskipti. Eg vil aptur hverfa til þess, er eg strax um taladi: gefid kenfaranum, hvað kenfarsans er, segir Kristur; hann talar þér sérílagi um þær skyldur, er yfirvaldinu gjaldast eiga, og þetta er eðfi manns edur engils, eðfi nockurs veraldlígs konúgs, heldur sjálfs Guds Sonar bod; þarfyrir, að lífa svo sem sá kúgs umbodsmadur, er tekur framur, enn hans herra hefir bodid honum, hann stelur, svo er og hinn þjófur í Guds augliti, er dregur það af yfirvaldinu, er því með réttu byrjar að hafa, og sá er það útilatur með illu gebi, hann gjörir gjald sitt að synd og að vöndu verki; því segir Páll, Róm. 13: þarfyrir er einfætt undirgefni að vera, eðfi alleina vegna reidinnar, heldur og samvitfukunnar vegna; hann meinar konúgsins reidi, hver eð Salómon segir, Orðfö. 20, að sé eins og úngs leóns æfur, heldur og samvitfukunnar vegna, það er vegna Guds, sem þetta bodid hefir, hverjum vör erum í hjörtum og samvitfukum vorum skuldbundnir. Margur óþlutaöndur þenkir svo, og sumir kannfke leyfi sér að tala: eg hefí eðfert gott af valdstjórninni, þú er eðfi nema almúganum til þýngsla, þeir hafa miklar álogur, menn seta hördum reffingum af þeim, jafnvel fyrir smáar sakir; þeyr mér, barn mitt! jeg vil eðfi tala um Guds bod í þessu, þar Postulinn skípar, að mennu skuli vera sínum yfirbodurum undirgefni, eðfi einasta frómum og góðum, heldur og einninn harðráðum og hreðvifum, 1 Pet. 2, og St. Páll skípar, 1 Tím. 2, að bitja fyrir Neróni kenfara, sem þó var gudlaus madur; en seg mér, kann eitt þaffkip að fara leib sína fyrir utan stýri? enn þá síður kann lendum og lýðum vel að gánga, þeim er enginn stýrir. Hver á að straffa syndir og lesti? hver á að reffa ógudlígun stálkum, þeim er

frómmum og meinlausum veita yfirgáang? hver á að dæma á milli blóðs og blóðs? hver á að skipa réttindum manna, svo hver haldi sínu? hver á að gefa ofs lög að lífa eptir? hver á að stíða ofs kénndur og predikara, til að uppræða ofs til eynlis lífs, en varna við eynlism helvítis eldi? hver á að vernda ofs frá hernaði og árásu ómildra manna, svo að vér lífa megum hægu og rósum lífurni með allri gubrákni og síðsemi? 1 Tím. 2; hver á allt þetta að gjöra, ef þar er eðert yfirvald? Gud varðveiti sína kristni frá ómildum konungum! honum séu og eynlism þakir fyrir þá stóru náð, er hann hefir ofs gefid frammar öllum mönnum í heiminum; en það þori eg að segja: betra er illt yfirvald enn eðert, því hvar svo ástandur, þar er hvers hönd í móti öðrum, þar er hver annars bádull, þar er enginn óhultur um líf sitt, enginn um börn né kvinnur, enginn um eigin sínar né atvinnu, þar er engin síðsemi, enginn hjárleiki, enginn Guds ótti, í einu orði að segja: það er hálft helvíti. Þetta munu þeir sgar kalla, er líða þykjast álagur af yfirvaldinu, en enginn veit hvað átt hefir fyrir enn mist hefir. Öllum mönnum í heiminum hefir það að vegi vordid, að taka sér höfðingja, þar sem almenningur hefir tekid til að stjórna; illa geð það til á dögum hlina ógudlugu Ísraels konunga, Jeróbóams, Manassis, Achabs, og annarra, þó var það enn þá verr, þegar enginn var dómari í Ísrael, og hver einn gjörði það rétt þótti í hans augum, Dóm. b. 17, þá var varla nokkur Guds þekking í Ísrael, þá gjördu Benjamítar þá háðung, er sólin hefir aungva verri yfirstínid, hverja Sódóma og Gómorra máttu skammast sín við að heyra, þá slátradi Guds fólk sínum egin bráðrum og systurum, heilli ættkvísl, mörgum þúsundum manna, svo þar var eði ein kona eptir í Benjamín; og hvað viljum vér langt leita, vér höfum eptirdæmin hjá ofs, þegar þetta vesæla land flaut í sínu egin blóði, áður enn Gud gaf ofs konung, svo að enginn mátti óhultur leggjast í rektu sína, hversu ágjattliga leid ofs þá? hversu fór þá fram í landi voru? Mundu menn þá eði allshugar fegnir verða að játa konungi, og ganga undir hann, til að halda lífi og línum, friði og frelsi? svo er því háttad, br. m! fyrir ofs syndugum mönnum, vér hljótum laganna þrælar að vera, uppá það vér kunnum frelsi að halda. Hver sem nú yfirvegar allt það góða, er vér hljótum af valdstjórnninni, og undir eins allt það illa, er hún afstýrir, hann mundi með betri samvirknu og fúfari huga gjöra Christí bód, í því, að gefa kensaranum hvað kensarans er; en ef noktrum þykir valdstéttin reffingafom, honum kann eg eðert betra ráð enn það, er gefur St. Páll, Róm. 13, segjandi: vilstu ei valdstjórnnina óttast, þá gjör hvað gott er, og muntu losstýr af henni þafa, því hún er Guds þénari þér til góða; en ef þú gjörir hvað illt er, þá vert óttastleginn, því hún er Guds þénari til hegndar og reidi þeim, sem illa gjöra; og er svo úttalad um þid fyrra.

En hversu mikid að vér Gudi skyldugir séum, það kann enginn túnga út að stíra, hverki engla né manna, og því mun það nokkur munnur fá útsagt, þar sem að allir útvaldir, allir þeilagir í eynlism lífi fá það eði fullgjört um alla eynlism? eynlism tíð skal til þess þafa, að prisa hina eynlism gjæfðu, og óendanligar aldir, til að vegsama hans nafn, sem aldrei enda tekur; hversu megum vér þá játa með David: ó, Drottinn! minni erum

vér öllum þínum myrkunsemdum; samt hefir þó hin eyllsa Þátign bodid, að vér þrifa skyldum þær dásendir, er hann gjerir á meðal mannanna barna, eðl fyrir því, að hann þurfi vorrar þrófunar við, því hann er Gud blessaður um allar aldir, heldur að íþugan hans velgjörninga megi verða ofs til síðbóta og sálshjálpar. Vér heyrðum fyrra sunnudag talad um hinn vonda þjón, sem var sínum herra 10,000 punda skyldugur; munum vér eðl allir mega sitja á beð með honum, þegar að skuldabsgunum kémur? Sál og lífhama hefir Gud gefid ofs; til hvers? eðl til að brúka það svo sem vér viljum sjálfir, heldur til að þjóna Drottni þar með; líkhaminn er hinn óæðri partur vors skapnadar, hann hefir Guds gjækla lént ofs til að útvega atvinnu vora, svo að vér í sveita vors andlitis kunnum vors brauds að neyta, Gén. 3; þó hefir hann stílid sér leigu hér af, því St. Páll segir: vitid þér eðl, að yðar limir eru musteri heilags Anda, sem í yður er, hvern þér hafid af Gudi, og þér erud eðl sjálfs yðar menn; hendurnar hefir hann lént ofs til að brjóta voludum vort braud, fæturnar til að gánga súsliga í Guds hús, augun til að upplýpta þeim til himins, hvaðan ofs kémur hjálpin, eyrun til að heyrta Guds ord og varðveita þau, tunguna til að losa hans nasu; en í öllu þessu þofum vér refjast við hinn Almáttuga, það hefir gengid andhælis fyrir ofs, vér þofum led vora limu syndinni til íbúðar, og látid þana drottna í vorum dauðligum lífhama, Róm. 6, þar vér áttum að ljá þá réttlætinni til verkfæra. Margur útréttir hendurnar til ráns og þjónnadar, til að meida hold síns náunga, og að hefna sjálfur sín, en stela hefndinni frá Gudi; svo langt er frá því, að menn gefi Gudi það Guds er; fæturnir eru nær, a fimir til að hlaupa á hinn breidda veg; augun eru stálfur, svo að allur líkhaminn verði stálfur, grannskygn til að sjá bjálkann í síns bróðurs auga, en að kvistinum í sjálfum sér gjæta þau eðl; eyrun klæja eptir því, er þau heyrta vilja, og eru opin við buldri veraldar þessarar, svo að Guds ord fá eðl rúm í þeim; tungan temur sér skammarlig ord og síðsligt hjál, sem kristnum hæfir eðl, róg, lýgi, bakmælg, og annað því um líft. **Æ**, ofs auma menn! hverju illa þofum vér þá Gudi goldid hans húsaleigu? vitid þér eðl, að þér erud kyrkja Guds? segir Postuliinn, en hann, sem Guds kyrkju stémmir, þann vill Gud stémma, segir hann, 1 Cor. 3; en hvernig þofum vér tæktad Guds hús, brædur mínir? það átti að vera bænahús, en vér þofum gjört það að ræningjabali. En ef Gud stíkur sér nú þvílíkan státt af líkhomum vorum, mun hann þá láta sálina búa óleigis? aungvan veginn! Þenígurinn, er Jüdar syndu Drottne, hann var goldinn fyrir þofud hvert í öllu Róma ríki, þar fyrir galdt og Jesús státtinn fyrir sig og Petur, er hann spurdi hann að, hvert veraldligir konungar tækju státt af sínum egin, edur af annarligum, Matth. 17, þar hann átti þó eðl státt að gjalda, því hann var eðl einasta kóngborinn, heldur konungur að eyllsu; svo á og sérhver einn af ofs fyrir sálu sjá, þún býr í leiguhúsi, þún á eðl einasta eptir það að gjalda, heldur og fyrir sjálfa sig. En hvað egum vér þá að gjalda, edur hver er státtur hins Allrahærsta? það gjerir hann sjálfur bert, Ps. 50: eðl et eg kjót þinna sterku uxanna, og eðl drec eg blóð þastranna, offra Drottne lofgjördinni, og lík þínum Allrahærsta þín heit. Hver er sú lofgjörd, er Gud af ofs heimtir? er það nóg, að kasta uppá hann kveðju sinni með einu psálmverfi? sjærri sé því, það heitir að nálægjast hann með vorunum, en hjartad er langt

þar frá; Gud verður efi með mægi þrífður; þeirri er heiðingjar brúka, og meina sig fyrir þana að bænþyrast, Matth. 6, heldur svo sem David, þar hann segir: lof seg þú Drottinni end mín, og allt það í mér er hans blessaða nafni. Ef vér viljum Gud ákalla í anda og sannleika, þá skal syndarinn koma hræddur og skjálfsandi fram fyrir þinn heilaga í Ísrael, hann skal yfirvega hans heilagleik og sinn óverðugleik, mergd sinna synða og fjölda hans myskunfemda, Guds þolinmæði og sitt tómhætti, Guds brennandi elsku til sín og sína nymd og óluðu, sem efi gefur í lífhama þessa dauða elskad hann af öllu hjarta og öllum kröftum, er oss svo heitt elskadi; og þegar hans hjarta er af slítri hugraun bráðnað í honum sem annað var, þá skal hann hrópa af djúpinu til Drottins, eins og David: mínar syndir eru mér yfir höfud gengnar, þær eru vörðnar mér mikils til óþúng byrði, og með tollheimtumanninum: Gud! vertu mér syndugum lífsfamar; en er þú svo gjörir, þá mun Andinn biðja fyrir þér með óumræðiligum andvörpunum, en hann ed hjörtun rannsakar, veit hver að er Andans meining, því hann er eptir Gudi meðagangari fyrir heilaga, Róm. 8, og er Gud svarar þér í leyndum hjarta þíns fyrir heilagan Anda, sá ed ber þínum anda vitni um, að þú sért Guds barn, segjandi: vertu hugþraustur sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefna, þá offra Gudi lofgjörðinni, og seg með Jesú móður: mín end miklar Drottinn, og minn andi gladdist í Gudi, heilsugjafara mínum; þessir eru kálfar vara vorra, er vér egum Gudi að fórnfara, Ps. 14, það er það offrið sem fyrir honum gylðir, því harmþrúgunn og sundurknosadan anda mun hann efi fyrirleita, Ps. 51. Hver eru þau heitin, er vér egum honum að lífa? Það eru þau, er vér hétum honum í skírninni, þegar hans eingetinn Sonur, þinn frídasti meðal mannanna barna, trúlofadi oss sér í náð og myskunfemi; hver voru þau? Það vér játudum Gudi helga trú, uppá hverja vér skírðir vorum, en afneitudum Fjandanum og öllu hans athafi; hver er þá heilög trú? efi sú alleina, sem þeir Gud að vera, hvað einnig gjöra djöflarnir, og skelfast þar af, Jak. 2, heldur þú, sem að verkar fyrir fjærleikann, Gal. 5, hver að er þolinmóður og góðgjarn, efi ófundsjúk, gjörir eðert illmannliga, efi blæs hann sig upp, er efi ósidsfamar, hann leitar ei eptir því, sem hans er, ei þunglyndur, hann þenkir ei illt, hann fagnar efi yfir ránglætinu, en samfagnar sannleikanum, hann umber allt, hann trúir öllu, hann vonar allt, hann þolir allt, 1 Cor. 13; það er sú trú, er vér játudum Gudi í skírninni, er slíka ávætti af sér gefur, hverjir síður mega við þana skilja, enn birtan við sólina. En hvert er þá Andstotans athafi, er vér neitudum? Það eru holdfins verk, sem Pálus upptelur, Gal. 5: hördómur, saurlífi, óþrengleiki, lausung, skúrgóðadýrkun, sjálhngi, fjandskapur, þrátur, kapp, reidi, þráttanir, sundurþykja, flokadráttur, og annað þeim líkt; þetta egum vér að láta, en hitt að gjöra, ef vér viljum gefa þá Gudi, sem Guds er, því svo segir Drottinn fyrir munn Esáæ, 1 kap: Þvöld yður, þreinsid yður, takid yðar illskubreytni frá mínu augliti, látid af illu, en lærid gott að gjöra, komid síðan og eigumst lög við, þó að yðar syndir séu raugar sem blóð, þá skulu þær verða hvítar sem snjó, og þó þær séu sem purpuri raugar, þá skulu þær verða hvítar sem ull. Þeir, sem eru skýlðir undir noðurn konung, þeim byrjar efi einungis að greiða honum

skatta og skyldur, heldur og að stríða á móti hans óvinum; nú er enginn þólikur Guds óvinur sem Djöfullinn, því Kristur og Belíal eiga eðert hlutskipti saman, 2 Cor. 6; nú fyrst vér erum gengnir Gudi til handa, því skyldum vér þá draga eitt ok með Satan? Andskotans taumi dregur holdið, en Guds líði stýrir andinn; látum ofs í hönum ganga, svo munum vér ei fremja holdsins girndir, og iklæðumst Guds herskrúða, svo að vér getum móttætt þrettum Djöfulsins, Eph. 6, þá erum vér réttir Guds þegnar. En Jesús Kristur, sá ed þægormsins höfund hefir í sundur marid, og nidurbrotið helvítanna port, hann virðist að troða Djöfullinn undir fætur vora, en gefi ofs að berjast góðri baráttu, behalda trúnni og góðri samvitfu, þar til ofs um síðir verður affíðis lögð foróna réttlatísins, sem Drottinn Gud virðist að gefa ofs á þeim degi, þegar vér egum að gjalda þá síðustu skuld, og afhenda það Gudi, hvað Guds er, sem er sál og líf, hvert vér þofum að láni, og eðl að eign þegid; það bænþeyri Fadir mynstunsembanna, fyrir son sinn, Jesús Christum, amen!

Tuttugasta og Fjórdi Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudspjallid, Matth. 9 Kap.

Þann tíma, þá ed Jesús talaði þetta til þeirra: sjá þú, að höfðingi nockur géck að, og tilbad hann, segjandi: mín dottir er nýsálud, en þú kom, og legg þína hönd yfir hana, og mun hún lifa. Og Jesús stóð upp, og fylgdi hönun, og svo hans lærifveinar; og sjá þú, að kona, hvar ed haft hafði blóðfall í tolf ár, géck á bak til við hann, og snerti fald hans klædnadar, því hún sagði með sjálfri sér: ef að eg mætti að eins snerta hans klædnad, mundi eg heilbrygd verða; en Jesús snérist við, leit til hennar, og sagði: vertu hugbraust dottir! Þín trua gjörði þig heilbrygda; og á þeirri sömu stundu varð konan heilbrygd. Og þá ed Jesús kom inn í höfðingjans hús, og sá þar ludurþeitara, og buldran folkfins, sagði hann til þeirra: víktid frá, því að eðl er stulkan dauð, heldur setur hún; og þeir dárudu hann. En sem folkid var utdrifid, géck hann þar inn, og tók um hennar hönd, og stulkan stóð upp; og þetta rýkti barst út um allt það sama land.

E r o r d i u m.

Það eru merkislig orð, sem Esajas spámáður skrifar í hans bók 26 Kap., og þannig hljóða: í ángistinni vitjubu þeir þín, Drottinn! þeir útbeltu audmjúkum bænum þegar þú tiptaðir þá. Svo er háttað voru auma höldi og blóði, krísnir menn! að þegar allt að öskum gengur, þá þeckir það á stundum hverti Gud, né sinn eginn veikleika; og þótt vér sjáum nærri dagliga á þeim, sem Drottinn tiptar, hverfu að manneskjan er sér ónóg um alla hluti, þegar hann birgir fyrir henni sitt auglit, þá er það eins og það eðl komi við

ofs, svo sem að einn, heldur enn annar, sé undan þeginn þeim ókostum, er syndinni fylgja, og Elíþas af Þeman kallar öllum jafnvísa, segjandi, að maturinn fæðist til armæðunnar, svo sem neistarnir af glóðinni sljúgi í loptid upp. En þetta að þessu sé svo varid, þá sönist svo sem ekki eigi allir við lífan kost að búa, þar nokkrir baba í rósunum, og víta ekki af miklum mótgáangi að segja, hinir þjóst alla æfi sína, og sjá varla gladan dag; en það er eptirsjónar verdt, hvert að hinna fjör flei betri enn þessara, ef menn það rétt aðgjata; að vísu sönist það svo fyrir mannligum dómi, annars er það víst, að í velgengninni er mannum hættast við að gleyma Guði, sem er þiu stærsta elucka, er syndaranum kann til að falla. Þegar Ísrael varð fullur og seitur, þá gjörðist hann laúslatur; þegar skenkjari Þhas raónis var aptur keminn til virðingar sinnar, þentti hann hverti á Jóseph, né myrtvaðstofuna, Gén. 40; þegar Nebúcadnezar virðti fyrir sér öll hans stórvirti, er hann hafði látið gjöra í Babilon, þá upphafðist hans hjarta. Þar til Gud straffaði hann, og lét hann era gras með villudýrum, Dan. 4; þegar Baltazar sat að dryckju, og út af ofmenjadi lét saurga kárin, sem brúfud höfdu verid til þjónustunnar í Guds húsi, þá varð hann retinn frá ríki og lífi, Dan. 5; þegar Héródes konungur menaðist í sínu hjarta af velgenginni, og gaf ekki Guði dýrdina, þá varð hann fleginn af engli Drottins, og dó vesöllum dauða. En svo að Guds börn ei rati í þvilkkan sólar hólka, þá leggur hinn góði Gud þeim síns Sonar kross á herðar; eg þori að segja, að Drottinn hefir í sínu náðarríki meira útrétt með hönum einum, enn með öllu sínu eptirlæti; á meðal annarra höfum vér tvö dæmi þar uppá í þessu heilaga evangélíó, samfunduhöfðingjans Íakrí, og hinnar blóðfallsjúku kvennu, og af báðum þeim, hverfu að trúin reynist og eblist í krossburðinum, svo sem gullid breinsast í ofninum, 1. Petr. 1. Vér viljum í Drottins nafni hugleida: 1) Íakrí dæmi; 2) hinnar blóðfallsjúku. Vi þú góði Gud! vert of nálegur með fulltíngi þíns anda, í Jesú nafni, amen!

Utlæggingin.

Sjá þú, að höfðingi nokkurr gæð að og tilbad hann, segir í gudsþjallinu; Lúkas og Markus segja hann hafi verid samfunduhöfðingi; kannst þú hann hafi hvertveggja verid, því Öndingar höfdu höfðsmenn í hverri ættvís, og þar að auki höfdu þeir forstöðumenn í þeirra samfundum; hvernig sem þetta hefir verid á sig komid, þá hefir hann þó mikilsmetinn verid meðal Öndinga, en líkindi er, að hann muni ekki hafa mætt Jesum mikils, áður enn naubin þrísti hönum til þess. Jesús hafði í þeilt ár kénnt, predíkað og gjört kraptaverk í Kapernaum, en þess er ei getid, að höfðingi þessi hafi fengist miltid þar um, fyrir enn hans einka dóttir var aðkomin dauða; það má og allvíða lesa í gudsþjallssögunum, að þessháttar menn höfdu Jesum framar og ofsóftu, enn að þeir mundu leita líds hjá hönum í nokkrum hlut, og þar fyrir sögdu Öndingar forðum daga, er þeirra sendimenn komu aptur, og sögdu um Drottinn, Jóh. 7: aldrei hefir nokkur madur talad svo sem þessi, þá svörödu þeir, segi eg: hvert erud þér og villtir, trúir nokkurr af höfðingjunum á hann, edur af Þharíseunum; að eg fái mér það ekki til orða, að Júdar höfdu áhættad, að hver, sem meðkendi Jesum að vera Krístum, hann stýldi bannsettur vera, og rætur frá þeirra samfundu, Jóh. 9, edur um það tali, að samfunduhöfðinginn reiddist hönum nærsta mjög, er hann læknadi kvennuna á sabbatsdegi, þá er í 18 ár hafði óhraust verid, Lúk. 13; af hverju öllu sjá má, að Guds Sonur hefir ekki velþokadur verid hjá þesslags fólki; en ekki að síður rak neyðin þenna mann til að falla Jesú til fóta með andmjúkri barn, svo sem kadi Lúkas og Markus skrifa, svo það rættist á hönum, sem David um sig strifar, Ps. 18: þegar eg kvæljumst, þá ákalla eg Drottinn, og hrópa til Guds míns, þá bænþeyrir

hann mína raust af sínu musteri. En þú, kristinn maður! sem þetta heyrir, tak þetta dæmi þér til viðvörunar, og trú þinni til styrkingar ef áliggur; þú hefir másté eði hirti svo um, að leita að Jesú á meðan þér vel geð, á meðan þú varst á blómi þinnar æstu, þá kann vel vera, að syndir þíns úngdóms hafi verið margar; hafi nú Drottina vitjað þín með krossinum, þá kannast þar við, að hann bendir þér til þess, að koma til sín, sem að er Drottinn þinn lækjari; hafi Gud eði straffað þig með líkamans óþrensi, þá ransaka þó vel, hvert þú alheill sért. Þessi höfðingi átti eina einkadóttur, sem án alls efa hefir verið honum kjarari, enn all hans aleiga; þú átt og fyrir einni sálu að sjá, kostuligri dýrgrip finnur þú eði í allri veröldinni, því hvað gagnar það manningum, segir Endurlausnariinn, að hann eignist allan heim þenna, en lídi tæpun á sálu sinni, Matth. 16; dýrmæt er hún, eði einasta þess vegna, að hún er í fyrstu eptir Guds mynd sköpun, heldur hins annars langtum framar, að hún er með Guds blóði endurfeypt; gjæt að, hvert hún heilbrygd er! Þér virðist að svo sé, af því þú kénir þín einkis meins, og þín lála er eði órólig í þér, svo sem Davíðs var; en trú mér til, kjar! að þau sárin eru eði betri, sem daud eru, heldur enn hin, er svíða; muntu þarfyrir þraustari vera, þótt þú sért líkur þeim, er Jeremías segir, 5 kap: þú típtar þá Drottinn, en þeir sinna þar eði til? Ver lífennis háttu þína saman við mælisnuru Guds heilaga lögmáls, hvert þú hefir elstad Drottinn Gud þinn af allri öndu þinni, og öllu hjarta þínu, og öllu hugskoti þínu, og þinn náunga sem sjálfan þig, hvert þú getur sagt með þinum ríka yngling, sem kom til Jesúm, og vildi fá að vita, hvað hann gjöra skyldi, svo hann mátti eignast enlíst líf, Matth. 19, að allt þetta hafir þú gjört frá barndómi þínum; og vil eg nú sleppa þessu, þviad enginn, manna hefir um æfi Guds lögmál uppfyllt, nema hann einn, sem bar vorar syndir og alla lögmálsins belvan, sjálfur syndlaus, þreinn, heilagur og fráskilinn syndurunum, Heb. 7; en seg mér: hefir þú haldið gleggvan reikningskap við sjálfan þig þér um, svo þú hafir ydrast syndanna af hjarta, og látid þér þar leidar verða? hvert þú hefir lagt við þín rotin sár og andligan holdsúa þann plástur, er alleina kann að græða, sem er Jesú blessað blóð með trúnni meðtekið af lækjarans hendi, og hvert þú að sídurstu hefir af alvöru kappkostað að betra þinn lífnad, hvert þú hefir eði gengið umþenkingsarlaus aptur til sömu synða, vellt þér í sama saur, og syndgáð uppá náðina, og hvert þinn sídari dagurinn hefir bätt nockud um fyrir þínum fyrra. Kennid yður, segir Páulus, hvert að þér erud í trúnni, 2 Cor. 13; gjörum svo, vitum til, hvað þeitt vér elskum Gud, þegar holdsins físi er ödrumeginn, hverja trúar ávætti vér finnum í fari voru, hvert Guds andi verkar í ofs fyrir sanna yðran, hvert vér erum svo tilbúinir með vorn reikningskap að hverju kvældi dags, að vér séum þar vissir, að þótt vér denjum, þá munum vér samt lífa, Jóh. 11; allt svo lengi að vér eði temjum ofs þetta hugarfar, þá þenkja menn þið sama, sem engillinn af Laódicea, Apóc. 3: eg em ríkur og audugur nóg, og þarf einkis við, en þú veirst eði, segir Drottinn, að þú vesall ert, aumur og voladur, blindur og fatlaus, eg rad þér, að þú kaupir gull af mér, gull það í eldi er reynt, svo þú audugur verðir, og íklædist hvítum klædum, svo að vanvirða þinnar fatleysu eði opinberist. En nær vér holdum reikning við sjálfa ofs, þá fáum vér að þekja, að vorar misgjördir setur þinn

alþýgni Gud frammi fyrir sig, og vorar óvitanligar syndir frammi fyrir sínu augliti, Ps. 90; hvað þá, bræður minir! munu þá ekki um síðir uppljúkast vor augu, svo að vér fáum að sjá, að allt þöfudid er sjúkt, allt hjartad er veikt, frá hvirfli og allt til ilja er þar ekki nema sár, kaun, benjar og broti? Esa. 1; hvað er þá vor sála betur á sig komin, enn þessi þöfvingjans dóttir, sú er var dauðvona, edur og andvana líf, svo sem Mattheus strifar? Stór naud þrenngdi Jaitrus til að leita Christi, en látum ofs ekki vera ráktarminni við sálir vorar, enn hann var við dóttur sína; enginn er krossburður meiri, enn sú barátta, sem er á millum hölsins og andans, Gal. 5, og tilfinning og synda sinna, með hverjum vér þofum hinn náðuga Gud stýgðan; hún upphurkadi Davíðs krapta, svo sem þá hún þornar á sumri, hún lagði hann í dauðans dýpt, hún héldt vöku fyrir hans augum, það hann varð svo máttlaus, að hann gat ekki talað, Ps. 77; en hvað stulum vér þá ráðs taka, br. m? hvað gjörði Jaitrus? hann féll til fóta Jesú, segir Markus, og bað hann mikiliga; gjör slíkt þið sama, kristinn maður! ef þú vilt að þín sála heilbrýgd verði; auðmýkt þig undir völduga Guds hönd. Eg játadi Drottinn synd mína, segir Davíð, og þá fyrirgæfstu mér það; það var og satt, því undir eins og hann sagði: syndgæst þessi eg á móti Drottinni, þá svaradi spámáðurinn Nathan honum: svo þessir Drottinn synd þína í burtu tekid, 2 Sam. 12. Jesús rækti það ekki við þenna samfunduþöfvingja, þótt kannst að bæði hann og hans lagsmenn þessu foraktað hann meir enn um eitt heilt ár, því hann vissi, að hans sála var ángurfull í honum, og vildi því ekki leggja sorg ofan á sorg, heldur geð hann strax á þá leid, er hann beiddi hann um; hér rættist það, sem Esaías um hann spáir og Matth. 12 ítrekar, segjandi: hann mun ekki deila og ekki kalla, og enginn mun á strætunum hans raust þeyra, einn bráðadan reyrt mun hann ekki sundurbrjóta, og einn rjúkanda hörkveik ekki útsloðva. Hins sama þessir þú að vænta, kristinn maður! hver helzt þú ert, hjá Gudi er ekkert manngreinar áliti; þegar þú með Davíð kallar til Drottins á þínum mótgangstíma, þá þú upprettir þína hönd á náttarþeli og látur ekki af, fyrir því, að þín sála vill ekki huggast láta, Ps. 77; já, allra helzt, þegar þú bidur um fyrirgefning þinna synda, því til þess er Guds Sonur í heiminn kominn, að hann niðurbjóti Djöfulsins verk, 1 Jóh. 3, á meðal þværra syndin er þið versta; edur meinar þú, að hann, sem lét það að bæn Jaitri, að uppvækja hans dóttur, án þværra hann kunni þó hólpinn að verða, að hann muni neita þér um kvíttun þinna synda, nær þú þennar sorgfullur leitar, þar hann veit, að þú kannt ekki án þennar sálubjálpa að erfa, en hann er þó í heiminn kominn til þess, að kalla synduga og ekki réttláta til yðranar, Matth. 8, og vill, að allir menn verði sálubólþnir og komist til sannleikfins vidurkenningar, 1 Tím. 2? Af hjartgræinni meðaumkvoun og brennandi elstu til syndugra manna þræpadi Jesús forðum daga: komid til mín allir þér, sem erfidid og þúnga þjáðir erud, eg vil endurnæra yður, Matth. 11; því kómur þú þá ekki til Guds, þværra syndir að eru yfir þitt þöfud gengnar, og þér mikils til ofþúng þværra vordnar, þar þú veitst, að hann svarid þessir og sagt: á hverjum helzt tíma að þinn ógudligi snýr sér frá sínu ógudligu atþæfi, svo sannarlíga sem eg lifi, hans misgjörninga skal ekki að eynslu minnst verða! Ezech. 18. Elsta hluti afrekar umvöndun Drottins hjá syndugum mönnum, þá þenni er með auðmjuku

hjarta tekid, svo vör megu jata það satt að vera, sem Pálus til Hebreos segir, 12 kap: að öll tiptan, meðan hún áliggur, þyki oss hún sorg og engin gleði að vera, en eptirð gefur hún fríðsamligan ávext réttlætisins. Zairus þessi var einn samfundu-höfðingi, án efa einn skrifstærður og uppræddur í Mósis lögmáli, en í því finnur hann eðert ráð móti daudanum, sem ei var von, því bókstafurinn deyðir, en andinn lifgar, 2 Cor. 3; bæði hann og hans dóttir höfdu syndgæð á móti lögmálinu, en lögmálið skyldar þá alla undir daðann, sem eðí uppfylla það; svo höfum og eðí vör, syndugir menn, neinnar hjálpar að vænta í lögmálsins vertum, þótt vör seim þau skyldugir að gjöra, því lögmálið er innkomid svo að syndin yfirgnæfði, segir Pálus, Róm. 5, það er, að hún yrði uppvis, því án þess mundum vör ei syndina þekkja; það er ei annað, enn eitt brýni, á hverju daðinn þveffir sinn broðð, þareð syndin er broðður daðans, en kraptur syndarinnar er lögmálið, segir Pálus, 1 Cor. 15, því það forðæmir þá sem hana drýgja. Hvar höfum vör þá lífs að leita? í trúnni á hann, sem lögmálið þefir uppfyllt, daðann sigrað, og borid syndir vorar uppá treð, en fest þar þandkriftina þá sem móti oss var; en svo sem pálmavíðurinn réttir sig upp undir þúnganum, svo vex trúin í krossburðinum; eg skal eðí segja, hverfu trúarsterkur að Zairus þefir í fyrstunni verid, það sýnist hann hafi eðí meint, að Jesús Guds sonur væri, heldur spámabur noður, svo sem Elías eður Elíseus, sá eð kynni að uppvækja daða, eins og þeir, annars mundi hann eðí hafa meint, að hann þyrfti að gánga heim með sér, og leggja hönd yfir dóttur sína; þitt er víst, að hans trú þefir eðí svo sterk verid, sem koinnu þessrar, er hér um getur, eður þinnar Kananeistu, eður hundradshöfðingjans. O, minn herra Jesús! hverfu náðvæm er þín líknarhönd til að endurnæra þinn rjúfanda hörfveik! hann lét sér það eðí nóð þykja, að hann bænhverði hann svo fljótt, sem þinn kunnid að biðja, og gæð strax af stáð, heldur á veginum styrkti hann trú hans með því allra dáamligasta kraptaverkí, er hann gjorði víð koinnuna; að sonnu þefði Frelsarinn kunnad að láta þetta almættisverk leynt vera eins og önnur, er hann bannadi að bera út, en það vílði hann eðí, hans líknarhönd er frjófsöm; hann gjorði hér töennt í einu, hann læfnadi þina naðstæðu og fátíðu konu, er allri aleigu sinni hafði forgefins kostað uppá læfnara, og undir eins styrkti hann þennar og Zairi trú, því trúid mér til, að hann þefir eðí forgefins talað þessi orð: þín trú gjorði þig heila! já, enn þá frammar, þegar þúskarlar Zairi runnu í móti honum, svo sem Lúkas og Markus skrifa, og sögðu: ómaka eðí meistaran, þín dóttir er sálud, þá þefði honum mátt til hugar koma, að það væri úti, en Jesús slepti eðí sinni hendi af honum, heldur sagði hann: éttaft eðí, trú þú alleina! lát þetta dæmi vera þér jafnan fyrir augum, fr. m! þegar þín trú tekur til að veikjast í mótgáginum, og þér kómur til hugar með Daðid, að Gud hafi forgleymt myfsunsamur að vera, Ps. 77; sjá þér, hvað trú er að þinn lausnari er, að hann freistar einkis yfir megu fram, 1 Cor. 10, þú megnar eðí þinn allra minnsta trúarneista að sveikja í þér, Guds verk er það; er það veik trú, þá er það þó trú, Gud ann sínum gjörningi, lát sjá, að þú alleina eðí flæðvir hann með óþolinnmæðinni og bænarleysinu, og vert svo víss um, að hann blæs sjálfur að því glóandi kóli, er hann þefir lagt á varir þins hjarta; hann lét eðí Petrum sækva, þó hann væri trúarveikur, Matth. 14,

hann lensði eðli að hans lærifveinar forgengju, þótt þeir væru lítiltrúadir, lúf. 8, hann uppvakti lazarum þótt Martha efadist um, að hann mundi fyrir upprísa, enn á síðasta begi, Jóh. 11, og hverfu opt átalði hann lærifveinana fyrir þeirra trúarleysi, svo að þeir beiddu hann og sögdu: herra! aut þú ofs trúna; samt eðldist Guds kraptur svo með þeim, að þeir urðu þess allshugar fegnir, að þeir máttu njóta þeirrar æru, að þola allar háðingar hans vegna. Eg vil ei tala um það mikla mistunarverk, er Jesús gjörði við hinn túnglsjúka og fædur hans, er hann sagði: ef þú trúir, þá er trúdum allt möguligt; en fædirinn æpti hástosum og tárðist mjög, segjandi: eg trúi, herra! en hjálpa þú vantrú minni; og Jesús rak Djöfulinn út af hinum túnglsjúka, tók í hönd hans og reisti hann upp, Mark. 9. Svo lát þér nú og nægjaft Drottins náð, kristinn maður! þótt þér finnist, að þín trú eðli sem sterkust sé, því hans kraptur fullkomnaft í breiðflekkanum, 2 Cor. 12; og er þetta nú svo úttalad um þid fyrra.

Eptirfylgir að tala með sam orðum um það síðara. Eðli minna traust edur hjálparvon stendur kristnum manni af þeirri mystun, sem vor Frelsari gjörði á þeirri aumu konu, er með trú sinni þáði heilbrygði af honum. Eusebius skrifar í hans kristindóms sögu og 7 bókar 17 kap., að hún hafi heidiu manneskja verid, kynjud úr Cæsarea Philippi. Þér kynni til hugar að koma, syndugur maður! að Kristur hafi eðli gjöra viljad þóllit stórmæti, nema meðal síns fólks og Gyðinganna, en dæmi hinnar Kananeísku, hundradsþöfðingjans, hinna djöfulöðu í Gergeseanna landamerkjum, sýnir allt annað; og þóf skýlði hann neita þeim kraptaverkanna, hverjum hann hafði fyrirhugad náð evangelíð, svo sem stendur hjá Esa. 62, að Drottinn muni framleida sitt réttlæti og sína dýrd fyrir allar þjóðir. Þú segir, Gud gjörir þó eðli kraptaverk manna á meðal á þessum dögum; en seg mér: hvert er kraptaverk meira enn það, að hann þefir gjört ofs Abrahams sonu af steinum, það er af heidíngjum, þeim er stoða og steina dýrkudu og voru þeim sjálfir lífir. Þessi vesæla koinna var þúngum sjúkdómi undirvörpin, og óhreinn kóllud eptir lögmalínu, hver hana snerti, skýlði óhreinn vera allan dag til kvólds; en eðli stæði það þarfyrir, að kóinnurnar á þeim tíma væru meir óhreinir í Guds augliti, heldur enn einn daubur lífhami, hvern enginn mátti snerta, heldur svo sem það var bodid í Guds lögum, til að teikna ofs andliga í syndunum dauda, svo var og hitt til að minna ofs á spillíngu náttúru vorrar; en þótt að þessi fátáða manneskja væri svo á sig komin, samt fyrirlitir eðli Jesús hana; allt er hreinum hreint, Lít. 1, svo var og honum, sem er hreinn og heilagur, og fráskilinn syndurumum. Þessi kona var óhreinn eptir levítanna lögmalí, svo að enginn mátti hana snerta, né klæði hennar, en strax sem hún hans klæðafald snerti, er sjálfur leví börn hrein gjörir, þá varð hún bæði hrein og heilbrygd. Lat þér það til þuggunar, syndugur maður! þegar Satan freistar þín með óvántíngunni, kannsté eðli fyrir enn í þeim síðustu andarslitrum, nær hann er sem ákafastur, þóf hann veit hann þefir stuttann tíma; þitt réttlæti er svo sem niðlagsfat, hvað munu þá vera þínar blóðugar illgjördir? en sjá! hér er opnadur einn brunnur Davíðs húsi, og þeim sem byggja til Jerúsalem, til hreinsunar syndaranum og blóðfallsjúkum; þú ert óhreinn, svo sem kona þessi, og eðert óhreint má

innfoma í þá himnesku Jerúsalem, en hér er blóð Jesú, sem þreinsar þig af öllum þínum syndum, 1 Jóh. 1; þínar syndir eru raudar sem blóð, Esa. 1, en Jesús er fyrir sitt egið blóð einusinni inngenginn í það allrahelgasta, að úrvegadri enlífti endurlausn, Heb. 9, þar fyrir vill hann gjöra þér hvítar sem snjó. Þú hefir eðert Guði að lúka fyrir syndina, þessi koinna hafði eðdi heldur neitt að gjalda í læknilaun, því hún hafði endt þar til allri eigu sinni, að hún mætti heilbrýgd verða, en fór þó jafnan vesnandi, Jesús ætti og engra launa af henni, heldur sagði hann: vertu hughraust dóttir, þín trú gjörði þig heilbrýgda; hann krefur og eðdi endurgjalds af þér, því hvað má maðurinn Guði gjalda? trú þú alleina því, að hann sé forlíkun fyrir þínar, og eðdi einasta fyrir þínar, heldur og fyrir allar veraldarinnar syndir, 1 Jóh. 2, og heyr þau líknarfullu orð, er hann talar, Esa. 55: heyr! hver sem að þyrstur er, komi til þessara vatna, og hver sem eðert gjald hefir, hann komi og sái fyrir eðert, komið! segi eg, komið og kaupið fyrir utan peninga, og utan andvirði, badi vín og mjólk; hvar fyrir láti þér yðar peninga úti fyrir matleysu, og yðar erfði fyrir þann hlut sem ei kaun að sedja. Kona þessi góð bak við Jesum, hún var óþrein, hún var ófátæk, hún var að öllu leiti aumliga á sig komin, hún þordi eðdi að yrkja orði á hann og skammadist sín að bera sína kveinstafi fram fyrir slíkan herra. **Æ!** hvað mætti syndarinn þenkja, sá er optliga hefir velt sér í sama saur og eins og hundurinn gengið aptur til spjunnar? mun hann eðdi fyrirverða sig að koma fram fyrir hann, í hvers augliti að eðdi eru himnarnir þreindir, fyrir hverjum þínir dýrdlignu Cherúbim hylja sín andlit? sannliga væri þess meir enn von, en fyrir Jesu forþenustu skuld, hvers ásjónu þeir byrgdu og hræktu í hans andlit, þá megum vér með fullu trausti ganga til náðarstólsins, svo að vér mistun aðlumst í þentugan tíma, Heb. 4; þó staltu vita, syndugur maður! skyldu þína, þegar þú sem ert mold og aska, þyrftist að tala við Drottinn, að honum ber dýrdin og heidurinn, en þér ber blýgðan þíns andlitis, svo gjörði þessi koinna, því hlaut hún mistun; svo gjördu þínir 10 líkþráu, þeir stöðu fjarri, því urdu þeir þreinsadir; svo gjörði þín bersynduga í Simons Phariseara húsi, með hverjum Jesús var að heimbödi, hún kraup bak til við hans fatur og þröði þá með tárnum sínum og þerradi með sínum hárlofum, kysti þá og smurdi með vidsmjöri, en er Phariseus þneirladist þar á í sínu hjarta og meinti það væri óþafa, að slíkur stórþyndari skylði snerta hann, sem fólkid hélt spámann að vera, þá lét Jesús hann sjálfan leggja dóminn á, að sá mundi elska meir, sem meira uppgesid væri, en Drottinn sagði til hans: af því hún elskadi mikid, þá eru hennar mörgu syndir fyrirgefna. Ad færustu snertir kona þessi hans klæðafald, eptir því sem hún ráð fyrir gjörði með sjálfri sér; nær þordi hún eðdi að ganga og er líkligt að hún hafi ætlað að dyljast, þar hann stöð milt í mannþraunginni og mundi hennar því eðdi gjæta. Margur þefir Jesum snortid í þessum hóp, en enginn svo hart sem þessi kona. Það stendur skrifad um vorn herra, að þegar hann sá aumur á nökrum, að hans idur hafi komist við í þennum af meðaumkun svo þefir og hér verid, hann fann krappt út af sér ganga, hans sódurlig gjækta gat eðdi leynt sér, brunnur mistunarinnar vall hér upp sjálfskrasa og sjálft himnaríki þolbi hér ofríki; en lát þér það af þessu til þugar koma, Guds elskuligt barn! að Jesús Krístur

uppfariinn yfir alla himna, og er eðli framur með oss að líkhamis vístum, samt uppfyllir hans klæðasafdur það heila musteri, sem er kristilígg kirkja Guds hér á jörðunni, þar n spáir Zacharías, 8 kap: það skal sté á þeim dögum, að tñu menn af öllum tungu-
álum skulu þrifa í klæðasafð gýðingsins og segja: vér viljum fara með yður, því vér
þrum að Gud sé með yður. Övernig er hann þá með sinni kirkju hér á jörðunni? í
dínu og sakramentunum, það eru hans klæði, þar er hann að finna, þágang áttu að
ísa með trúarinnar hendi, þá ertu honum eins nærri og enn þá nær enn þessi kona,
allra helst skaltu til þessa ráðs taka, þegar öll önnur bila, nær þinn síðarsti mótgangur
ubinn þér að höndum kómur, og þínar líkhamlígar hendur þreifa ei leingur; haf þá
o fest þína trúarhönd á þessum Jesú klæðasafði um náðartíman, að þú sleppir honum
drei fyrir enn hann blessar þig, og mun í gégnum hann ofan fljóta til sálar þinnar fraptur
þaðum, sá eð hana heilbrygða gjöri af öllum sálar og lífs meinum; en hann sem eng-
in vill frá sér reka, er til hans kómur, hann sem losað hefir að bænhenra meðan þú ert
bidja, hann sem sjálfur þrennti við dauðann, og tók ákaflega að bidja og kánn þar fyrir
sámpínast eyndum þínum, hann, segi eg, mun svara sálu þinni fyrir heilagan anda,
er eð vitnar með þínum anda, að þú sért Guds barn: vert hugþraust mín dóttir! þín
la gjörði þig hólpna; það veitti oss öllum góður Gud, fyrir Jesúm Christum, amen!

Tuttugasta og Fimta Sunnudag eptir Trinitatis.

Gudsþjallid, Matth. 24 Kap.

Þ þann tíma, Jesús sagði til sinna lærifveina: nær eð þér sjáid
ívirðing foreiðslunnar (af hvörri sagt er fyrir spámanninn Daní-
) standandi í helgum stad: hvör sem það les, hann hyggi þar
þ, hvörjir þá eru á Gýðinga landi, flýi þeir á flóll og hvör
ann er á rjáfri, fari hann eigi ofan nockud að taka úr sinu
úfi og hvör sem á akri er, snúi hann ei aptur að taka sín klæði.
n vei þungudum og brjóstunylkingum á þeim dögum. En bid-
þ, að yðar flótti verði eðli um vetur og eigi á þvottdegi, þvíad
á mun verða svo stor hörmung, hvílið að eigi var í frá upphafi
raldarinnar, allt til þessarar stundar og ei heldur mun verða;
þ nema að þessir dagar verði styttr, verður eðkert hold hólpid,
í fyrir útvaldra sakir, þá skulu þeir styttaf. En ef nockur seg-
þá til yðar, sjáid! hér er Kristur eða þar, þá skulud þér eðli
vi trúa, þvíad þar munu upprísa falskttistar og falsspámenn og
eir munu gjöra stor tákñ og undur, svo að í villu munu leiðast
f sté mætti) einninn útvaldir. Sjáid! eg sagða yður það fyrir.
þú, ef þeir segja til yðar, hjáid! hann er á eyðimerku, þá gang-
eðli út; sjáid! hann er í launlofum, þá trúið eigi, þvíad lífa

sem elding útgengur af uppgaungu og skín allt til nidurgaungu, líka svo mun og vera tilkoma mannsins sonar; þviðad hvar heilst ad hræid er, þangad munu og erntrir safuast.

Erordiun.

Jesús bðdur sínum lærisveinum í þessu gudspjalli, ad þeir skuli ei trúa, þótt ad þeim sagt verði: hér edur þar er Krístur, því þar munu uppreisa margir falskþámen, með öðru fleira sem eptirfylgir, og í gudspjallinu sér líkast þermir. Allt rættist þetta strar eptir hans daga, svo af þessu má sjá, ad það satt er sem Páulus um hann segir, ad í þonum seu buldir allir sjárljóðir vitkunna. Eðí einasta fundust þeir meðal gyðinga, er sig gjörtu ad Chrísti, svo sem var Bar Eocaba, er anno 130 safuadi ógrinni ber á móti Hadrianó keisara, og sagðist vera stjarna sú, er Blleam um spóir, Num. 24, beldur og meðal þeirra er sig krístna fölludu, svo sem var Símon hinn sjölfunni, og ótal fleiri, sem út komu af hans skóla og töldu fólkinu þá trú, ad þeir væru heimfins endurlausnarar, gjörtu og mörg fölst kraptaverk, svo sem af fornum krístindóms sögum er alkunnugt; við þessum tekur Jesús vara sínum lærisveinum og eðí einasta þeim, beldur og öllum þeim, sem hann og hans kénningar elsta mundu, því svo sem hann sagði í þænni til síns himnefta födur: eg bíð eðí einasta fyrir þeim (hann meinti lærisveinana) beldur og fyrir þeim, sem á mja trúa munu, fyrir þeirra ord; svo þefir hann og þetta öllum þeim sagt, er þöftulig kénning bodub verður, svo sem hann og með þerum ordum segir hjá Marcum í 13 kaptula: það eg segi yður, það segi eg öllum, valíð þér; og fyrir því, ad áminning þessi þeyrir og öfs til, yfir hverja líftígt er ad heimfins endir sé kominn, þá vil eg hana alleina með sínum læróðsmum sturtliga yfirvega. Hvar til öfs aðföði góður Gud með krapti síns anda, í Jesú nafni, amen!

Utlæggingin.

Alldrei kunnum vér Guds föðurligri gjöftu þarfyrir ad fullþaða, ad hann þefir landi voru þyrmt fyrir villum og afgubadýrkun, hans nafn sé þarfyrir lofad og vegfamað um aldir alda; samt mun þó eðí Satan láta öfs þlutlausfa, varni Guds milða hönd við því, ad hann deyði sálir mannanna með fölstum kénningum, þá leitar hann til með illum dæmum, með vöndum förtolum og áeggjun til lasta og vöndra verka, með tómlæti og þöftni í því ad vísa þeim Guds götu, sem hana eðí fá sjálfir ratad; litlu skiptir með hverju móti ad Þjandinn og hans verkfæri föftja daubligra manna sálir úr Guds hendi; ill heimfins eptirdæmi, sérdeilis þegar þau eðí ströffub eru, þau eru sterkari til ad draga taum Adstotans, en noður villumadur; margur mun vera fyrir ránga trú fördæmub og þó kann sé ei farri fyrir illann verknad; þarfyrir segir og Endurlausnarinn: vei þeim manni, fyrir hvern ad hneiflanin kénur, Matth. 18; eptirdæmið er ein almennilig tunga, sem allir skilja. Það var halbið funduverk um Witríðatem Rönung í Ponto, ad hann hafði í líði sínu allraþanda þjóðir, og gat þó talad síuni tungu við hvern þeirra; en það er störra furduverk, ad eitt eptirdæmi talar þeggandi við alla menn, sem það þeyra, og þótt það sé hljóðlaust sjálft, gjörir það þúsund tungur skirt talandi; ill dæmi spilla bæði vöndum og göðum, vönda draga þau til eptirþreytni, því þvad elskar sér líft, hann göða til ad tala illa um hann, sem það af sér gefur, því fáir eru svo ráðsettir, ad eðí þallmæli þeim sem illt aðhefst, jafnvel þótt verkið þyrji ad þata en manninn elsta og menn eigi ad lagfæra það sem illa fer, en lasta eðí, svo sem Páulus áminnir þá í Galatia, segjandi,

6 kap: bráður! ef nokkur verður hristíðinn af einhverri þrösun, þér sem andligir erud, leiddréttid þann sama með hógværum anda. Það er að vísu satt, að enginn er sá á meðal vor, er kénni villu neina; en hvert að ver kunnnum þar fyrir að hrósa oss af því, að þin sanna trú á Christum, fyrir hverja menn sálhjálpni verða, hvert að þín drottinn í allra manna hjörtum, þar um mættu menn efast næsta mjög. Endurlausnariinn segir um fals-spámenninga, að af þeirra ávæxtum skulu menn þekja þá; og þið sama þori eg að segja um þá, ed hrósa sér af guðþræðslunni (það er af kristindóminum, svo sem Páulus hann á stundum nefnir) en afneita þó hennar kapti, 2 T m. 3. Hver er þá kristilig trú? þún ed verkar fyrir hjærleikann, Gal. 5; en hvernig þennum varid sé á þessum vestu og situstu dögum, það finnur hver einn, þegar hann stíngur hendinni í sinn eginn barm og spyr sitt hjarta að, hverju súu að hann sé á að tilgefa sinum náúnga hans misgjörðir; hvað mikid hann vill missa af sínum minnum, til að hjálpa þeim auma og naubstadda; hverju ljúfur hann er á að affaka sinn bróður, tala vel um hann, og færa alla hluti til betri vegar, hverju kostgjæfnir að foreldrar og húsbændur eru í því, að ala upp börn sín og hjú í Guds ótta og góðum síðum; með hverju skapi að börn og þjónustufolk hlíða foreldrum og húsbændum, edur þinir undirgefnu þeim hristodnu; allt ætla eg þetta fari í ólestri þjá morgum manni; hver það heyrir, hann hyggi þar að, edur hver er þá kristindómurinn, er menn hrósa sér af? þegar hjærleikann vantar; hver að er sál trúarinnar, svo sem Jakob segir: að þún sé dauð án verkanna, 2 kap. Þér stendur í öndverdu guðspjallinu: nær þér lítid svírvirðing forendslunnar, standandi í helgum stad; margar gétur eru á því, hvað þetta verid hafi: nokkrir meina það hafi verid bílæti hins rómverska Keisara; aðrir neita því og segja það hafi aldrei inrkomid í Jerúsalems musteri; sumir ætla það ekkert annað sé, en her Rómverja, af því, að þegar lukas skrifar um þetta efni, segir hann: þegar þér fjáid Jerúsalem umkrýngda með herskyldi; edur og svo óaldrar floður sá, er skómmu fyrir eyðileggínguna braust inn í Jerúsalem, og saugadi musterið með morði, maundrápum, og allra þanda svírvirðingum; þessir voru gýðinga kyns og kólludu sig Zelotas, það er vandlátara, og var það svírvirðing nógu stór, að þeir settu uppá sig nafn guðligrar vandlátíngar, sem Guds musteri smánudu og svírvirtu, verr enn nokturn tína heidíngjar. Til eru þeir sem hyggja, að þessi svírvirðing forendslunnar hafi verid gull-örnin sú, er Heródes konungur lét setja uppá musterið, til ágatis við Róma ríki, hvers merki að örnin var, og hóstu Rómverjar á þeim átrúnad mikín, þess gétur Tacitus í sinnar annála bókar 2 kap., er og all-líklígt að það hafi nokkud þessháttar verid; því svírvirðing forendslunnar, sú er Daniel talar um, 11 kap., er án alls efa bílæti skúrgodsins Súpíters, er Antiochus Ep'phanes lét setja inn í Guds musteri, af hverju ráða má, að þessi, er Daniel um spáir, 9 kap., og Endurlausnariinn hét um gétur, muni þinni fyrri á einhvörri hátt hafa lík verid; samt er allt þetta að vísu óvíst, og þótt eg segi þér um ýmsra manna meíníngar, til fróðleíks þeim, er eptir vilja taka, þá vardar oss, kristna menn, næsta lítid þér um, eu þitt þyrjadi oss að rannsaka hvert að svírvirðing forendslunnar kynni eðl enn nú að finnast í Guds kyrkju, ef vel er leitad. Í Jerúsalem hafdi Gud sett minnúng síns nafns æfínliga, þín líkþamlíga er níðurbrotin, Guds reitíðormur þess

þenni um koll fastad, en hin andliga mun verða hjá oss til enda verastar, Matth. 28, en hvert þenni er alltid svo þreinni halbid, sem byrjar, þar er vandliga abgjætandi. Þeg sagði, að í Jerúsalem þefði Gud sett minning síns nafns, þar bjó hann yfir Eþerím, en það er eðli minni náð, að hinn æðsti prestur þefir sagt til vor, Jóh. 14: hver sem elskar mig, hann varðveitir mín ord og minn Fadur mun elska hann, til hans munum við koma og vistarveru hjá þónum gjöra. En æ oss dauðliga menn, undir syndina selða, hverfu litil er minning Guds nafns hjá oss, þegar vör metum alla hluti framar hans dýrd? hverfu litil af vorum gagnsmunum, voru líkhamans eptirlæti, vorum virðingum, viljum vör á stundum missa fyrir hans elsku; hvað opt metum vör bod mannanna meir enn Guds, og hræðumst meir þá ed líkhamann kunna að deyða, enn hann, sem lífi og sálu kann að kasta í eýlísan eld? hvað opt gjörum vör hjálfa oss að Gudum, er vör tilreisnum vora hámingju og lúðulán framsýni vorri og erfðismunum, en gjætum eðli að því, að nema Gud vakti borgirnar, þá vaktu vökumennirnir til forgéfins, nema Gud byggi húsið, þá erfða þeir ed byggja til ónýtis? Ps. 127; hvað litil er minning hans nafns hjá oss, þegar vör vanbrókum hans heilaga nafn, sverjum og ljúgum þar við, já, þekkir það enginn synd vera, því það sé dagligt mál? já, margur selur Jesum fyrir minna enn Júdas, sá ed leggur hans nafn við hinn allra minnsta þégóma; hverfu litil er minning hans nafns hjá oss, þá vör foroktum hans heilaga ord og forðumst þángað að koma, sem það er um hönd haft? hverfu litil minnun st vör þá á hann, sem mótmælin þolði af syndurinum, til að opinbera syndugum monnum líffins veg? þegar vör viljum eðli hjá vor óumskorin enru til að þeyra það, sem þó er fraptur Guds til sálubjálpar öllum þeim sem trúá, Róm. 1. Menn sitja á stundum undir þeyri Guds orða og vita að Þ. Andi er í ordinu, og það er eins og eitt mustarðskorn, hvert að er hið minnsta meðal sáðanna, en ver þó svo hátt, að fuglar himinsins búa sér þreidur í greinum þess, Matth. 13, samt vilja menn eðli hjá því hið allra minnsta rúm í akri síns hjarta, hvar inni það frjófast megi og ávæxt færa; svo sitja vorir búgarðar, vor afnepti og allra þanda þégómi veraldarinnar þar, sem hin heilaga guddómsfins þrenning ætti að sitja, í sínu musteri, sem að er vort hjarta, 1 Cor. 3. Segid mér í Guds nafni, segid mér, er eðli þvílíkt svívirðing forendslunnar standandi í helgum stad? Jesús þefir látid í sína kyrkju hér á jörðunni innsetja sitt bílæti, það er hjærleikurinn, það er hans mind, því hann er Gud og ljómi síns Fæðurs og ímind hans guddómligrar persónu, Heb. 1, en Gud er hjærleikurinn, 1 Jóh. 4; þetta sitt bílæti féð hann í hendur sínum elskuligum lærifveinum; er hann sagði, Jóh. 13: þar af skulu allir þekja yður, að þér séu minir lærifveinar, að þér elskið þver annan. Þessa líknefju Jesú settu þeir inn í hans kyrkju hér á jörðunni, með allri trú og dýgd, því skrifad er, Act. 2: að allir hlutir voru sameginlegir með þeim trúdu í Jerúsalem; þeir báru eigur sínar fram fyrir postulanna sætur, til að skipta þeim upp meðal nauðpurstunga, og allir voru þeir í eindragni andans; ó! hvað ólíkir þessum tímum, þar ráni og stuldur, okur, harðdragni, ráugsleitni í kaupum og solum, misskunarleysi, agga, reidi, fjandskapur, ofund og drambsemi þykja sumra manna á meðal, annaðhvort engir ókostir, edur og svo smáir lestit að vera; er það hans bílæti, sem svo þeitt elskadi

ofs, að hann dó fyrir ofs rángláta, þá vér vörum hans óvinir? Róm. 5, er það hans líking, sem eðli upplaut sínum munni, þegar þennum var mótmælt, heldur enn saundur til slátrunar leiddur? Eia. 53, er það hans mind, sem geð í kring, gjörði gott og græddi alla, já, allt gjörði hann vel, því dauða lét hann þeyra, og mállausa tala? Ó, vei! Ó, vei! jeg bori að segja, þar er sennur mind innkomin, eðli hins rómverska keisara eður hans merkis, heldur Andskotans og hans merkis, sem er syndin, hverja að madurinn lætur drottna í sínum dauðligum l.khama, og hjár limu sína þenni til vopna. Þér eruð af föðurnum Hjanda og leitist við að fyrirfoma mér, segir Jesús við gndinga, Jóh. 8, menn þeir eð eru harðbrjóstadir, áfálnir, sérplægnir og eðli þirma hans limum, munu þeir eðli stríða undir sama merki og þeir eð hann hétudu og af lífi tóku? eður hvað er það sem raustin af himni sagði við Pál, Act. 9, er hann fór með hernadi og ófriði til Damaskum, á máti Guds sofnudi: Saul! Saul! því offætur þú mig? eður það sem dómari lifendra og dandra vill segja til hinna gudlausu, þegar hann kómur í skýum himins með magt og miklu veldi, á þínum stránga degi alls holds: hvað þér gjörduð einum af þessum mínum mínustu bræðrum, það gjörduð þér mér, Matth. 25. Andskotinn kom í orms lífi, þegar hann sveif vora fyrstu móður, það var hans mind; en Kristur nefnir þá entur-orma og nodru kyn, Matth. 23, sem að útsjúga hús eðna og föðurlausra, þeir eð tíunda mintu, an's og kúmen, hluti sem eðkert var íspunnid, enn gleimdu því sem helzt er í lög-málinu, trúnni og mistunseminni. Mun eðli þessi hoggormsins mind allvída vera skribin inn fyrir Drottins altari, sem er mannsins hjarta? þar fláttstapur og undirbyggja spunnin saman við ágirni og fæðrátt, og aðra þvília lesti, þóttir framshýni að vera, og fá vit-firngur, sem eðli kann að fleyta sér í þessu. Kristur segir hér í gudspjallinu: að hásti þeirra tíma, sem koma muni eptir Jerúsalems endileggngu, muni svo mikill verða, að í villu muni jafnvel leidast, ef sté kynni, úrvaldir, og það vegna falspámannanna, þeirra er opudu eptir Guds almætti og svíku margar salir frá þennum; svo stéður og á þessum vöndu dögum allétt og allvída, að þeir sem annars mundu frómir vera, þeim tekst það eðli vegna þinna rángsnúnu og hreðv:su í veröldinni, um hverja Salómon talar, Ordskv. 1, að þeir segi: kom með ofs, vér viljum umsitja blód, og þýlja ofs að ósekju fyrir vinum meinlausu; vér skulum eignast mikil audast og fylla vor hús með herfáng, legg félag með ofs, vér skulum allir einn sjód hafa. Enga argari falspámann þarf enn þvília Bel-tals syni, og svo spillta náttúru vora, því hver einn freistast þegar hann af sinni egin girnd verður tældur og afvega leiddur, þar eptir girudin, nær þún er frjófsom vordin, fæðir þún syndina, en þegar syndin er gjörð, fæðir þún dauðann, segir Jakob 1 kap. Dragi enginn sjálfan sig á talar þar með, þétt að slíkir umgóngist með sama hætti og aðrir í Guds kristni; þeir þeyra orðid, en fara ei ávört þar af, þeir brúka sakramentin, en þó sér til dómsáfellis; þeir segja, herra! herra! en gjöra þó eðli föðursins vilja, því vill og dómarrinn til þeirra segja á þínu mikla allsherjarþingi: eðli þetta eg yður. Jesús segir um falspámennina, að þeir komi í sautaklæðum, en innra séu þeir glepfandi vargar; svo eru og þeir, eð loða einfalðar salir frá Gudi með vöndum förtolum; þessir eru þeir er St. Judas umtalar í hans pistli segjandi: þessir eru blöttir í yðar hjærleisvæisflum,

nær þeir halda samsæti með yður, sæðandi sjálfa sig þyggjulaust, stó fyrir utan vatn, hverju vindurinn í kring fengkir, rotnar eifur og ávartarlausar, tvísvarfínum dauðar og upprættar; og ef þann veg var háttad á þínum fyrstu kristinnar dögum, þegar að kraptaverkin fylgdu einn þá kénningunni; hvað mun ei nú vera, þar að því mun líða, að mannsins Sonur eðli finni trú á jörðu? Lúk. 18. Og líklegt er, að þeir tímar nú yfirstandi, sem ræddin af þínum spáir um, Apoc. 12: vei yður sem á jörðunni buið og á sjónum, því Djöfullinn er ofan til yðar farinn, hafandi bræði mikla, af því hann veit hann hefir stuttan tíma. Nú fyrir þó, kristnir menn! að hér er slíkur vöð á ferðum, þá verðum vér af þínum góða meistara áminntir í þessa heilaga dags evangelió; látum oss eðli fengkja af hverjum vindi lærdómsins, Eph. 4, edur tegja með hafgýsunga veraldarinnar í snörur djöfulsins. Jesús gjerir það hér bert með stírum ordum, hvernig hann og hans kénningu þekja megi frá annarligum lærdómum. Ef þeir segja hann sé á endimörku, stendur hér; að sönnu kéndi Jesús í endimörku, þó í margra þúsunda áhyrn, eðli í launhofum, því hann taladi eðert í affimum, heldur kéndi hann opinberliga í musterinu, þar fyrir lífir hann tilkomu sinni við eldingu þá, er út fer af uppgaungu, en flín allt til nidurgaungu, hvað eg hygg að eðli sé að stíla um hans tilkomu til dómsins, heldur um hans náðartilkomu í ordinu, og lenptan evangelií, hvers birta að strax eptir hans himnafer, og allra helzt eptir Jerúsalems endileggingu upplýsti mikinn part veraldar frá austri til vesturs og það dreg eg þar af, að hér talaft eðli um stjórleik eldínarinnar, heldur um þennar birti, og Jesús er hér um kénningar að tala, en eðli um sína tilkomu til dómsins, fyrir enn síðar í þessum sama kapítula. Um þessa birti Guds evangelií og sinnar prédikunar talar Páulus, 2 Cor. 4, segjandi: þar fyrir þósum vér affalad oss þau fylgni, er menn mega skammast sín fyrir, eðli gángandi með undirhyggju edur falsandi Guds ord, heldur í opinberun sanuleikans, gjerandi oss í allra manna samvirkum velþokkaba fyrir Gudi, því ef vort evangelií er hulid, þá er það þeim hulid sem tapadit verða. Nú fyrst að Guds fódurleg gjækja hefir svo víðt útbreidt þekkingu síns nafns, svo það fólk sem sat í myrkrunum hefir sed ljós mikid, Matth. 4, og hún er einnig til vor komin, sem búum undir þessu nýsta heimsins skauti, svo að segja á föstör veraldarinnar, þá lát þinn fót vera súsan, kristinn madur, til að gánga í Guds hús, þar sem hans ord er um hönd haft, og líd eðli að sálu þína velgi við því svo sem öðru létmeti, því það er fódur þennar, án hvers þenni mun með enlífu húngri sálgað verða í helvíti, hvar fordæmdir eðli fá munu einn dropa vatns til að kjala tungu sína með, þar þeir kveljast í þeim loga, Lúk. 16; hvar sem að þráid er, þángað safuast eruirnir; þetta talar Guds Sonur án alls efa um sjálfan sig. O, minn herra Jesú! því er svo aðfæðid þínum blessaða lífhama? hvern að jafuvel englarnir og þofudenglarnir tigna, fyrir hverjum að kraptar himnanna bifast, fyrir hverjum öll veröldin leikur á reidistjálfí, í hverjum að býr öll fylking guddómsins líkhamliga, Col. 2, hann verður hér hræ nefudur; hvar fyrir er þetta stæð, kristnir menn? jeg minnist á mínar syndir á þessum degi, sagði stéinkjari Þharaónis fordum í Egnptalandi og því mundi oss þá eðli öllu skyldara vera, að minnast á vorar illgjerdir, sem þafa Guds Son kvæðan, og hertoga dýrdarinnar á krossinn festan? því

sannliga bar hann vorar syndir, og vorum orkumslum blóð hann á sig, þegningin þefir á þönum legid, og fyrir hans benjar erum vér heilbræðir vordnir, hann er vordinn hinn fyrirlitligasti og forsmánarligasti, fullur eymda og kránkleika, svo sem sá, ed hylði sitt andlit fyrir ofs, og þar var eðert á þönum, sem vér virðtum, Esa. 53; í einu orði að segja: hann var svo sem eitt útkastad hræ, svo sem madkur og eðli madur, fyrir vora skuld, sem láum í voru blóði, útkastadir á víðaváginum, og þar var eðli eitt auga sem mistunadi ofs, þegar hann sagði til vor, í voru blóði, að vér skyldum lifa, Ezech. 16; en þenna málshátt framsetur vor Drottinn til þess, að kenna sínum lærisveinum, hvar hann sé að finna, sem er, í þinni sönnu kristiligu kyrkju, er hann þefir stíptad hér á jörðunni, þar er hans að leita í orðinu og sakramentunum, þágangad sækja allir hans elstendur, svo sem ernirnir að hráinu. Ef eg verð upphafinn frá jörðu, þá mun eg draga alla til mín sjálfs, segir Jesús, Jóh. 12, hann meinar án alls esa, þegar hann yrði upphafinn á krossins gálga, því Jóhannes skrifar: að hann hafi sagt þetta, teiknandi með hverjum dauda hann deya mundi. Í þessum Jesú dauda þafa allar harmþrúgnar, allar sannhyndrandi manneskjur, allar þær sem húngra og þyrsta eptir réttlætinu, þar þafa þær, segi eg, eitt andligt fóður, eðli síður enn ernirnir í hráinu. Heilagur Jóhannes, sá ed þetta skrifar, um þvern og segist, að Jesús hafi hann elskad, hann verður samlíktur einum erni, og það þess vegna, að hann þefir með hans andligum skilningi svo hátt flögid, að enginn þefir svo greiniliga talad um þann órannsakaliga leyndardóm guddómsins þrenningar, og holdstefjunnar Christi, sem hann í hans evangelí og pístils fyrstu kapítulum. Ein réttkristin sála er einn sannur Christi lærisveinn, þvern hann elskar, þennar umgengni er á himnum, hvar þennar fessjóður er, þar er þennar hjarta, en þennar fessjóður er á himnum, hverjum ei kann mólur né rid að granda, Matth. 6, hún flýgur upp í þæðirnar með trúarinnar vængjum, undir hverrar þlídni hún gefur sína skilningu fángna, þar finnur hún sitt fóður, því hans hold er sannarlig fæða, og hans blóð sannarligur dryður; þetta sitt hold og blóð gaf hann sínum elskuligum lærisveinum til nautnar í drottinligri fvaldmáttid, skömmu áður enn hann líflátinn var, og gjörðist svo sem eitt hræ fyrir vorra synda sakir, þágangad safnast enn nú í dag, eptir hans bodi, allir þeir sem erfíða og þúnga eru þjaddir, til að endurnæra sálir sínar og að minnast dauda Drottins, með hverjum þeir forlíktir eru við þinn lifanda Gud, hann sedur þinn munn með gjæðum, og endurnýar þinn úngdóm, svo sem arnarinnar, segir David, Ps. 103; hvergi stéður það heldur, enn í meðstoku Christi holds og blóðs, þá madurinn þess neyfir undir eins með trúarinnar munni og einn harmþrúgninn andi smæðar hvað sátur að Drottinn er, því Jesús segir: eg er þið lifanda braud, sem af himnum ofan kom, ef noður erur af þessu braudi, hann skal enlífliga lifa, enn það braud, er eg gef, er mitt hold, sem eg mun útgefa fyrir lif veraldarinnar, Jóh. 6; hann meinar hér sanit þína andligu nautn, sem með trúnni stéður; fyrir því segir hann aptur svo, Jóh. 11: eg em upprisan og lífid, hver sem á mig trúir, þótt hann sé daudur, þá skal hann samt lifa; já, af þessari andligri nautn, verða þeir himnesku ernir, sem eru kristnar sálir andliga endurnýðir, og alltid ein ný sképna í Guds

augliti, því af þennu vidurkveikist trúin, af trúnni kemur elskan, af elskunni fædist hjertleikurinn til náúngans, af hverjum ad uppspretta allar kristiligar dygdir og mannfostir; þar fyrir segir Jesús enn þá, Jóh. 6: sá sem etur mitt hold og dreður mitt blóð, hann blifur í mér og eg í honum; en sá maður er blifur í honum og hann í mannum, hann ber mikinn ávært, Jóh. 15. Eg þygg Jesús hafi tekið þenna orðshátt af Jóbs bókar, 39 kap., þar ed Drottinn segir við hann um orðina, hún býr í klettunum og í fjöllum og í turnunum, þáðan sýgnist hún eptir ætun langt á leið með augum sínum, þennar úngar drekka blóðid og hvar sem hræin eru, þáðagad flitir hún sér. Minn herra Jesús! hver er hann, sem segir, Jóh. 2: mín dúsa! þú sem í hjargfforumum býr, og í fjöllum hinna hverfhyptu klettanna, sýn mér þitt andlit, og lát mig heyra raust þína, því þín raust er sögur, og þín áfhynd ístilig; ertu ei sjálfur þad, minn herra Jesús? hver er þin sæta raustin? þad er þad lofid þú hefir þér tilreidt af munni smábarnanna, sem mýlja sinnar móður brjóst, og þinnar unnustu. Hver er þin sögra áfhynd? þad er sú, sem þú of afrekadir, þegar þín áfjána vord afframd, meir enn annara manna. Hver er þín dúsa, minn herra? þad er þín kristilig kyrkja, sem hér verður í evangelíó orð föllud. Hverjar eru hjargfforurnar? þad eru þínar bleffadar undir, þú sem ert vort fasta hjarg, og þella vors hjálfraðis. Hverjir eru þennar úngar? þad eru þín og þennar börn, þín börn, sem Drottinn hefir gefid þér, Ef. 8, og eðti eptir holdfins vild edur mannfins vilja, heldur eptir Guði eru fædd, hverjum þú hefir og magt gefid Guðs börnum ad vera, Jóh. 1. Hvert er þad blóðid, er þeir leþja? þad er þitt blóð, ó, Jesús! sem ad þreinsar of af öllum vorum syndum, 1 Jóh. 1; hvert er þad hræid, er þeir safnast ad? þad er þinn bleffadur kffhami, sem er sannarlig sæða, Jóh. 6, og á gálgann var fyrir vorar illgjorðir þeingður; þáðagad viljum vér safnast, þar viljum vér sadning finna sálum vorum, þar viljum vér lifa og deya; í þessum hjargfforum viljum vér þylja of á þinum stránga degi, meðan reidin fram hjá gengur, og eðti segja til hálsanna, þyljid of, edur fjallanna, þrújid þfir of, því þú Drottinn ert vor kastali, vort örugt vígi, vort fasta hjarg. Þér með Föður og H. Andu, sé lof, pris, þeitur, vegfemd og æra, af öllum úrvöldum englum og mönnum sögd og fúngin, um aldir alda, amen, í Jesús nafni, amen!

Tuttugasta og Sjötta Sunnudag eptir Trínitatis.

Gudsþjallid, Matth. 11 Kap.

Þ þann tíma, Jesús andfvaradi og sagdi: eg þacka þér Faðir og Drottinn himins og jarðar! ad þú duldir þetta fyrir spekingum og vitringum, og opinberadir þad smælingum; ad sonnu, Faðir! þvíad þad var svo þægiltigt fyrir þér. Allir blutir eru mér í vald gefnir af mínum Föður, og enginn þeckir Soninn nema Faðirinn, og enginn þeckir Föðurinn nema Sonurinn, og hverjum Sonurinn vill þad opinbera. Komid allir til mín

Þér sem erfiðid, og þúnga erud hládnir, eg skal endurnæra yður. Takið á yður mitt ok, og lærið af mér, þviad eg em hogvær og af hjarta lítillátur, og munud þér finna hvíld sálum yðrum, þviad mitt ok er fætt og mín byrði er létt.

Er o r d í u m.

Þessa trúi eg, að nokkur buggunarsamligri grein finnist í heilagri ritningu, enn þau dýrmætu orð Frelsarans, er standa í þessu bleffaba evangélíi, með hverjum hann hefir til sinnar náðar og endurnæringar bodið öllum þeim, sem erfiði dröggja, og þúnga eru þjáðir. Hvað kann fá gleðiliga að þeyra, sem allskíns eyndum hládnir er, og einfis á von nema eplifra pífla, heldur enn það, að hann sem allir vald er gefið á himni og jörðu, Matth. 28, hann byður til sín að fyrri bragði svobdan einni volabri og tapabri manneskju, og eðfi einasta byður þenni til sín, heldur og losar að hann vilji endurnæra hana? Þetta er svo dýrmætt orð, að eðfert kann sagnabarsamra að hvasast eður talaft; en hverjir að séu meintir með þessum Lausnarans orðum, þar um er eðfi allra meining ein. Sumir ætla að Drottinn hafi talad þér um þá sér í lagi, sem að leitubu sálubjálparinnar á þeim dögum í fyrkjusíða lögmalinu, í fedranna setningum, og í verkum lögmalins, en kunnu þó enga hvíld að finna sálum sínum þar af. Þessi meining er Guðs orði samþjósða, því Esajas 9 kap., kallar lögmalid byrðar þúnga. Aldrir meina að þér með séu þeir meintir, sem undir krossinum stjnjá, og bera Christi ok á herðum sér, en brjéta þó eðfi okid í sundur, eður þverstallast á móti Guði, sem það áleggur. Að stústu ætla nokkrir, að það séu þeir, sem stjnjá undir byrði syndanna, og skelfast fyrir Guðs reiði og eplisri spjrdamingu. Nú spjrir því, að þinn stóri biskup með þó vellærðu tunguna plagadi á sínum hervoistar dögum mikla og marga hluti í fáum orðum inni að binda, þá bygg eg að allt þetta, sem áður er um gætið, sé fólgið í þessu máli, hann byður öllum til sín, það er öllum þeim, sem á einhvörn hátt eru mæddir eður þúnga þjáðir, jafnvel ógudligum, ydrunarlausum og þverþrotnum, hverjum þin mesta byrði á herðum liggur, þótt ei finni þeir til hennar, þar hann er spjrir alla dóinn. 2 Cor. 5, og spjrir hverja hann dóinn er, þeim hefir hann til sín badið, því enginn vill hann taptist, heldur að allir komist til sannleikans vídurkenningar, 1 Tim. 2, en sökum þess, nú er enginn sá meðal vor, sem leiti að sálubjálpinni í lögmalins verkum eður setningum, en um krossburð Drottins hefi eg nokkrum sinnum áður talad, þá vil eg í þetta sinn tala um þá, sem undir byrði syndanna þreittir eru, og hvað það sé helst, sem ósa eigi að leida til að taka fegins bendi á móti þessu náðarfulla tilbodi. En þú, gjæsturíki fadir! sem öllum hefir til þinnar mistunar badið, spjrt oss með trapti þíns anda til þessa verks, spjrir Jesum Christum, a men!

U t l e g g i n g i n.

Þótt þar eðfert annad væri, sem kynni að hræra oss til að sagna þessu gjæsturíka badi, þá er það vor eigin eynd; hver er svo þyrstur, að hann verði eðfi seginn að drekka, þúnger- adur að mettast, þrenntur að hvílast, sjóþrakinn að ná þofninni, sjúkur, að hann eðfi gefi aleigu sína til, að hann megi heill verða, og sá eð í fángelsi situr, að hann kaupi eðfi lausn sína dírurum dómum? en nú er það auðvitad, að manneskjunnar á meðan hún er undir Guðs reiði, þenni er midur farid enn öllum þessum. Enginn þorfti, þúnger, erfiði eður sjúkdomur kann að jafnast við það, að eiga von á hans óblíðu, spjrir hvers augliti að skjálfa fístar sjáfarins, og fuglar himinsins, og dýr merkurinnar, og all skridkvíkindi á jörðunni, og allir menn, sem á jörðunni eru, fjöllin klosna, björgin þröngja, og allir

múrveggir munu til jarðar falla, Ezech. 38; eðert hafrot er svo sem Belials beðir, Pl. 18, svo sem þau vötnin, sem ganga inn að sálu eins ángráðs syndara, Pl. 69; hver eru þau bönd og fjötur, sem megí jafnaft við myrkrunna þleði, 2 Pet. 2, við það dýfi sem vellur af eldi og brennisteini? Apóc. 21, og kunnum vér eðí að efast um, að allt þetta er syndaranum búid, þegar vér lesum í lög máli Drottins, Deot. 27: að sá skuli bálvabur vera sem eðí heldur allt það sem þar er inni strífab; segid mér þá, börn mín! hvílík sáfinna er það, að taka eðí á móti honum með allskonar blíðu, sem býður mennunum að gjöra þá kvíttu við óstöp þessi? hjá hverjum öll veraldarinnar ógjæfa, húngur, fatleysi, banvænar sóttir, orþyrgd, útlegd, offóknir, eldsnaud, sverðseggiar, og jafnvel sjálf fjörbrotin í daudanum, þótt allt þetta í einu hláðist á cína manneskju um allan heimsaldur, þá væri það, segi eg, híd mesta eptirlæti og sæla hjá hinum enlífu hörmúngum, er syndin þessir tilunnid; og væri nú þetta tilbod eðí svo mikils virðandi, ef vér þessum noðud til þess unnid, eður leitubum þess að fyrra bragdi, því það kynni þá að heita svo sem noðurskonar verðkaup, svo sem ef einn þénari gjörir eitthvad það, sem einum hefðingja vel líkar, að hann setur hann við sitt bord, og sémir hann gjöfum, jafnvel meir enn hann hafði tilunnid; Davíð gjörði vel við Mephíbózer, og lét hann eta mat við sitt bord, sökum vináttu sinnar við Jónathan föður hans, 2 Sam. 9, víðlíkt gjörði hann og við son Þarzállar úr Gíleþað, 1 Reg. 2, en því er eðí til að segja hjá ofs; enginn leitar að Guði þegar hann kémur í þenna heim, sjálfur býður hann ofs til sinnar endurnæringar í skírninni; það má um alla menn segja, sem ritáingin segir um hina vantrúndu veröld, að allt hold hafi forðjarsað sína vegu, Gén. 6, reidinnar börn fæðumst vér, Eph. 2, reidinnar börn mundum vér uppalaft, og deya reidinnar börn, nema Guð fyrir Jesú dauda þessir meiri miskun á ofs gjört. Eg þeyri eðí í guðspjallinu, að það fólkid sem var samankomid að þeyra þessa prédíkun, það hafi leitað eptir þessu tilbodi; hann bleffabur var í þessari raðu að straffa þær ógubligu borgir Córágín, Betzáida og Capernaum, í hverjum gjörd vöru flest hans kraptaverk, og er hann sem mest ángradist af mannanna óþacklæti, þá spratt upp þessi líknarfúlla vatns æð af brunni miskunarinnar, og skulum vér eðí meina, að hann hafi það alleina talað til þess fólkfins, er þá nálægt var, heldur og til vor, sem ord hans þeyrum enn nú í dag. Dámid þér nú sjálfir, bræður mínir! ef einn nauststaddur og allskonar enmbum hláðinn víssi sér háli víft, og vílði þess eðí leita, jafnvel þótt eðí væri honum það bodid, jafnvel þótt hann mætti hafa stóra eptirgángsmuni þar fyrir, mundi hann ei ráðlaus haldinn af öllum mönnum? ó, hvad tesur ofs þá að renna á méti vorum brúðguma, er að fyrrabragdi þessir ofs glæpa mönnum og óvinum sínum þessa dýru heilfugjaf framboðid, og létt af ofs þessu ófi? Þú segir kannské í hjarta þínu, eg finn eðí til þessrar byrðar, vel fer um mig, og eg kenni mín einkis meins; þetta er allt effatt, hvad Guð náði, fyndu menn til meina sinna, þá mundu fleiri heilbrögðir verða: Þú tóptar þá Drottinn! og þeir sinna þar eðí til, sagði Jeremías, 5 kap., um fólkid í Jerúsalem; sama má eg segja um þá, sem Guðs heilaga lög máls reidarþrumur slá um eyrun, og þeir sinna þar eðí til, þótt þar fljúgi einn struggusteinn af Sínai í hverju orði. Ó, þú vesall maður! gjæt þó þess, að betra er eitt mikid sár, ef það er lífandi, heldur enn lítil steina

daud og fúin; betri vóru allar ránglættingar tollheimtumannsins þegar þær vóru játabar, heldur enn allt Þharísearans réttlæti, sem hann stærði sig af, Lúf. 18, betri vóru syndir þinnar berýndugu, sem þvodi Jesú sætur í tárnum sínum, heldur enn vandlæti Símons, er kalladi það ógjörning, að snerta hana, Lúf. 7; þú ert þér engra stórglæpa meðvitandi, muntu þar fyrir vera saklaus fyrir Guði? veistu eðli að himnanna himnar eru eðli þreindir í hans augliti? Job. 15, því muntu þá vera, sem dagliga syndgar, og vinnur ei nema til hegningar? veistu eðli að jafnvel hinn minnsta synd steipir manninum í enlifa glotun, nema Sonur Guds þefði bætt fyrir hana? eðli einasta hann, sem gjörir stórmerkinn af því sem bannad er í lögmalinu, heldur og fá, sem ei gjörir allt það sem í því bodid er, hann er þolvaður, Gal. 3: muntu þá eðli við Gud sekur vera; þótt ei vegir þú mann, eður krenkir egtakvinnu þíns náunga, eður stelir með launung hans fémunum? eður er það forgefins, sem hann þefir sagt, Matth. 5: hver sem lítur eina þöru til að grynast hana, hann þefir allareidu drýgt þör með henni í sínu hjarta; og hver sem reidist bróður sínum, hann er ráðs sekur?

O, Gud gjafi! að menn væru svo kostgjafnir í því, að ransaka sjálfa sig, svo sem að hnífa um annars háttsemi, það er ofis eðli svo fæult að gjöra, jafnvel þótt eðert sé ofis þarfara eður naufþynlagra, til að nálægjast vorn Trélsara með trífílligri yðran, það er svo ómíggandi, að ef vér viljum það eðli gjöra, þá gjörir hann það sem að hjörtun og nýrun rannsakar, því segir hann hjá Jóþþon. 1 kap: það skal sté á þeim degi, að þegar eg ransaka Jerúsalem með ljósi, að eg skal straffa þá menn, sem eru samangróndir við þeirra saurendi; eðli þess vegna, að Drottinn þafi þær að ransaka vorar hugrenningar, allir hlutir eru berir og naftir fyrir hans augum, Ebr. 4, heldur að hann auglafi farleysi vorrar blýgdunar, Apóc. 3, nær vér hana ei sjálfir þedja viljum, og kasta vorum eiginn þred í vorar áfjénur, svo sem Malachías að orði kómst, 2 kap., þegar vér viljum eðli þvo hann af með tárnum vorrar yðrunar; viti því allir menn, að enginn er svo heilagur, að ef hann á fram fyrir Gud að koma, að hann eðli á einhvörn hátt megi létta af sér byrði syndanna; en hvornin má hann henni afletta, þafi hann aldrei til hennar fundid? og svo lengi hann eðli til hennar finnur, svo lengi er hann Guði og hans Syni fjarlægur, hann er komin að kalla synduga og eðli réttláta til yðrunar, þeilir þafa eðli læknarans þær, Matth. 9. Guds Sonur er í heiminn komin til að lækna það sem sundurmarid er; en hvornin má hann þitt hjarta lækna, ef það er þeilt, og þú finnur til engra meina? eg þeyri hér í gudspjallinu, að hann býður til sín öllum þeim sem erfidi drýggja, og þunga eru þjádir, það er öllum þeim, sem eru sundurkrandir af megni samvitfunnar, fyrir þeirra afbrota sakir, hverjir eð erfida í tárnum og vata um nætur sína fang með David, hverjum Guds hönd er ofþung vordin, og þar er enginn máttur í þeim fyrir hans ógnan, Ps. 38, og láugar svo eptir Drottni á þurlendinu, Ps. 63; þessum býður Jesús til sinnar endurnærtingar, en eðli þeim sem hrósa sér af því, að þeir séu eðli eins og aðrir menn, Lúf. 18, ei heldur hinum, hverjir þótt að þeir séu hinum verstu og fúluðu klækjum og fkomum hládnir, þá sinna þeir eðli meira þar til enn kletturinn, þó menn leggi þeillann fkipfarm eður aldrei svo mikinn þunga ofan á hann, svo máttugur er Djöfullinn í þeirra

vantrú, Eph. 2. Þar fyrir, syndugur maður! viljir þú njóta þessa tilbods, og allra þess í heilagri Drottins kvæðmáttid (þvar endurnærslugin er án málíngar framboðin allum þrenntum og öllum sorgbitum) viljir þú þessa not þafa, segi eg, þá kvæð hjarta þitt með íþugan þinna vondu verka, og Guðs heilaga lögmáls, aðrei eru þau svo fá, að eðli megi þau ofbjóða þér, nær þú hugleidir þinn óverðugleik og hans réttlæti. Sem þér slíkt hugarfar, og slíkt hjarta þínu með svöðbann þaunkum dagliga, þá muntu bráðliga erfða þig móðan, og svo mikinn þunga finna, að þú munt varla fá undir risid, þá ertu og fyrst þáfur til að taka á móti þessu boði, því gjaltþenngurinn verður eðli gefinn þeim, sem illt aðhafast, ei heldur þeim, sem eðert vinna, heldur þeim, sem bera hita og þunga dagsins, Matth. 20, þótt sumir beri hann fleimur enn sumir, og þótt í þeim stad tali Freliarinn um híd enlísa og óforþenta verðkaup á himnum, þá er þó sú endurnærslu, sem eitt ydrandi Guðs barn finnur í vitnisburði heilags Anda þar um, að það sé Guðs barn, þú er, segi eg, þantur þeirrar enlísu endurnærslugar, sem Jóhannes umtalar í hans opinberana 14 kap., þar hann þrissar sælu þeirra, sem í Drottini daudir eru, því þeir hv. last edur endurnærast af erfíði sínu, já, ef þér svo gjöríð, börn mín! þá mun yður bráðliga lánga eptir Guði, svo sem hjörtinn eptir fersku vatni, Ps. 42; David lángaði eitt sinn í brunninn í Betlehem, en þegar þeir færðu þonum vatn, þá vildi hann ei drekka, heldur úthelti því fyrir Drottini, 1 Paral. 12; en þegar þér úthellid yðar tárur fyrir Guði, sem þekking syndanna þessir kreist út af yðar augum, þá mun hann endurnæra yður með þeim þinnestu vatnsstraumum, sem framm fljóta af stóli Guðs og lambsins, Apóc. 22, hver sem þar af drekkur, hann skal eðli smæða dauðann að enlífu. Komum því til þessara vatna, gégnum þessu tilbóði; komum og kaupum fyrir alls eðert, bæði vín og mjólk, Esa. 55; og þótt að áugist syndanna kunnir að þrífsta svo mjög að hjarta syndarans, nær hann stendur undir ransaki samvisskunnar, að hann telji sig óverðugan Guðs náðar, þá gjör ei þínum Frelsara þann erétt, að þú efir um hans guðdómliga misfun, sem er eins stór og hann er sjálfur, hverfu sem þú ert þínum verstu syndum þlabinn, ef þú ydrast af hjarta, og lætur af þeim, hver sem það efar, það er eins og hann vildi setja Kríft af tígu sinni, því hann er þess vegna konungur vor syndaranna, að hann þessir sigrað vora óvini, en þeypt ofs Guði til þanda með sínum dauða. Seg mér, hvað skal lá þafa til að bera, sem einum skal misfunna, nema máttinn og viljann? en um hvertveggja þetta tekur Drottinn allan esa frá syndaranum í þessu heilaga guðspjalli: fyrst segir hann: allir þlutar eru mér ofurgéfnir af mínum fædur; þetta talar Kríftur eptir manndóminum, því eptir guðdóminum er hann sjálfráði allra þluta frá enlífu til enlífar, með Fædur og F. Anda, en fyrst þenun er allt vald gefid bæði á þínni og jörðu, af þonum sem það alleina þessir, og sem alleina kunn að fyrirgefa syndirnar, því stýldi hann þá eðli kunn að tilgefa þér þínar syndir, hverfu sem þar ljótar eru og andstýggiligar, nær þú þatar þær, og villt af þeim láta? hann sagði forðum þegar Júdar þneirsluðust á því, að hann sagði við þinn þálfvínna: þér eru þínar syndir fyrirgefnar, hvert er létara að segja, þér eru þínar syndir fyrirgefnar, edur að segja, státt upp og gæð? Matth. 9. Minn þerra Jesú! meira kóstaði þig það, að endurskapa mig af Andstótanum vanskapadann, heldur enn að skapa

þonum heilsuna, sem þú hafðir í fyrstunni í móðurlífi þá, en fyrst þú sýndir með þessu fraptaverki, að mannsins sonur hefði makt til, að fyrirgefa sýndir á jörðu, þá get eg eðfi efast um, að þú kunnt minar sýndir að tilgefa, hverfu sem þær fular eru; þú sem sagðir til eins þálsvoisna: státt upp, tað sæng þína og gað í burt, Matth. 9; eg veit og að þú getur hjálpað mér með náð þíns anda, að rísa upp af þeim sýndanna bed, er eg svo lengi hefi sofid á, Gud er alleina sá, sem dásendarverkin gíörir, Ps. 72; hann er eg sá alleina, sem tilgefa má sýndina; hvertveggja gíörir þú hér, Drottinn minn! því get eg eðfi um vald þitt efast, en um viljann miklu síður, því hann segir hér í gudspjallinu: komid til mín allir; þá veit eg að þetta tilbod nær og til mín, þótt eg væri sýndugri ein allie minn; þegar eg erfíða í beðingu og játningu sýnda minna, í hverjum þú minn Frelsari hefir erfíðað, Esa. 43, þegar eg var þíun óvinnur, Róm. 5. Því þú segir: komid til mín allir þér sem erfíðid, og þegar eg stýn undir þúnganum, er þú barst minna vegna; þegar þegningin lá á þér, en eg varð heilbrygður fyrir þenjar þínar, Esa. 53, því þú segir: komid til mín sem þúnga erud þjáðir; til hvers? eðfi til þess, að stípa mér að borga þíun síðarsta pening, því Gud hefir fyrir þína skuld uppgesíð mér alla skuldina; eðfi til þess, að eg lúki þér þá handskriftina er þú hefir á krossíun neglt, Col. 2, heíður til þess, að þú takir á móti mér fáræðri manneftju, svo sem fæðirinn við þíunum auma sýnt, er sinni arfleíð soað hafði, Lú. 15; því vil eg allshugar seginn koma, ó, herra Jesú! og þvo sætur þína með tárum mínum, og smyrja þá með ángri míns hjarta og elstunni til þín, er mér hefir svo margar sýndir tilgesíð, Lú. 7, ef eg þess verðugur verða mætti fyrir þína egin. forþénuftu. Komid til mín allir þér sem erfíðid, segir brúnnur gíæftunnar, þetta mætti tilþeyra jafnvel þíunum allra heilögustu mönnum, Móa, Abraham, Job, Elíe, Jóhanni Baptista, og jafnvel Guds móður sjálfri, svo heilagur er Gud, svo er hann réttlátur, að hann má ei líða þíð minnsta grand á manneftjunni, án fullkominins endurgjalds fyrir sýndina, en það verður ei golbíð nema í Chrísti forþénuftu, og af þenni hafa menn engin not, utan menn yðríst sýndanna af hjarta, en að yðrast sýndanna, koftar þann allíð noðurt erfíði, sem þeðir Guds hátígn og sinn veikleíka, þarsýrir skulu þann allir kvíttunur bíðja, Ps. 32, á þeim tíma nær reíftíngurinn skal haldaft, sýrir því þræðíft Job æll sín verk, en ef þann þræðíft þau og jafnvel þín keftu, þá mun þeim Guds manni þótt hafa, að þann þyrfti yðrunar víð, hver aldreí gengur erfíðíslauft af, egi þún Gudi að lífa, þar um ber lísoaft vítni þans síðarsta játníng fyrir þonum, 42 kap: eg straffa sjálfan mig, og yðrast í mold og æftu; þetta sagði Job, um þvern Gud vítnaði á móti Satan, að ei væri þans lífi í landíun, að þann væri fullkominn, ríttíois, gudþræddur og forðabíft það vonða, Job. 2, þvar af menn sjá, að það satt er, sem Páll segir: að allur þeimuríun se' fyrir Gudi sakfallíun, Róm. 3, og að engínn se' svo heilagur, að hann eðfi allshugar segínn megi taka þessu náðarfulla lausnarans tilbóði; en þar minn Herra segir: komid til mín allir þér sem þúnga erud þjáðir, þá kalla eg mér bóðíð með þessari gudlígu raust, og ællum stórsýndurum, sem mikínn þart æft sýnnar hafa í þrjótstunni og glæpunum alíð, en fyrst hann hefir það talað, hvers líóð að þreínsar oss af ællum vorum sýndum, 1 Jóh. 1, þann sem er forl. fun fyrir allar veraldaríunnar sýndir,

1 Jóh. 1, í krapti þeirrar sórnar, í hverri Gud forlíkadi heiminn við sjálfan sig, 2 Cor. 5, þá gét eg edli ætíð, að hann sem alleina er sannorður, Róm. 3, að hann muni spyrna mér syndugum ormi í burt af stær söta sinna, nær eg þar ligg með sannri ydrun og fullum áfætningi til yfirbótar, því stýldi eg þá láta mínar illgjördir og blóðug afbrot hindra mig frá, að taka þessu gjæstufulla tilbodi með hinum mesta sögnubi míns ángráða hjarta? í þessu styrkja mig hans blessud fyrirheit, þar hann svarid hefir, að hann ei vilji syndarans dauða, heldur að hann snúi sér og lifi, Ezech. 33; um þetta taka allan efa frá mér þau dýrmættu orð, er hann talad hefir, að hann vilji engan frá sér reka þann sem til hans kómut, Jóh. 6. O, því stýldi eg vera þá svo mistunarlaus við sjálfan mig, að eg ei stýldi leita hans náðar, þar eg veit hann er svo miskunnsamur? Það er kunnugt hverfu að Jüda hafdi reitt Drottinn til reidi, og hverfu að hann neyddist til að reka þá út úr því landinu, er hann hafdi gefid sedium þeirra; en þegar hann hafdi tekid þá í fátt aptur, þá segir hin eylisa gjæsta, Zach. 10: eg skal miskuna þeim og þeir skulu vera eins og eg hefði þeim aldrei burtkastad; svo langt er frá því, að Gud tilreikni sannýdrandi manni drýgðar syndir, þegar hann snýr sér til hans af öllu hjarta, og þótt svo megi tilbera, að Drottinn leggi á þig tímanliga reffing, trífinn maður! þú sem á Jesum trúir, fyrir undanfarnar syndir, til þess að þú edli meinir þig saklausan að vera, þá lát þér ei hugfallast, edur ætla að hann muni burtreka þig eynsliga. Vallu noður þjód í heiminum hefir svo þúngri hegningu sætt af hans völdugri hendi, svo sem hans frumgétinn sonur Ísrael, Exód. 4, um nokkra stund; og þó segir Þadir miskunsemdanna, Jer. 31: þenrid þér orð Drottins, ó, þér þeidingjar! og kunnngjörid það í fjarlægum löndum, og segid, hana ed sundurdreisdi Ísrael, hann samansafnar þonum, og varðveitir hann svo sem hyrdir þjörd sína, því Drottinn endurleysir Jakób, og frelsar hann af þess hendi sem er sterkari þonum. Þaðir séu þér, þú Dýrðarinnar Konungur! að þetta fridar bod er og komid til vor þinna aumustu vesalinga, sem búum á þala veraldarinnar, því viljum vér allshugar segnir þenra þins góða hyrðirs raust, sem til sin býdur öllum þeim sem æfidi drýggja, og þunga eru þjaddir. Hver er sá þjón, ef hann misbrýtur noður við sinn lánardrottinn, og þafi hann nokkra æru taug í sér, edur hyrði um velferd sína, að edli leiti hann sátta til hans á alla vegu, sérdeilis ef hann á fyrirgefningar von; nú þótt vér á hverri stundu, hverju augnabliki, styggjum Drottinn himins og jardar, því stýldum vér þó edli samt leita forlíknar hjá þonum, er vér vitum að er svo auðveldur að taka við syndurum, að hann segir, Zach. 1: snuid aptur til mín, og skal eg snúa mér til yðar; hér þarf edli Jóab að brúka vísdomskonuna af Ezechóba til að frida fyrir Absalon hjá David, 2 Sam. 14; edli þarf hér Pálm til að sætta Dnesímum við Philemónem, Philem. v. 10; en hér er Jesús Christus Gud og Maður, sá einasti meðalgangari millum Guds og manna, 1 Tim. 2; hann segir í krapti þess umbods, er hann hafði af hinum Alvalda konungi, til að sætta mannkynid við hann og sjálfan sig; hann segir með fullum myndugleika: komid til mín allir þér sem æfidið og þunga eruð þjaddir, eg vil endurnæra yður; það er eitt mikid fyrirheit, sem Gud gefur Jakób edur Ísraels húsi, Jer. 30: hans þjódungi skal af þonum koma, og hans drottinari skal af þonum framganga, hverjum eg

bjóða mun að hann nálægist mig, því hver er sá, sem þori að losa sér í sínu hjarta, að hann vilji nálga mig? segir Drottinn. Hver er sá höfðingi? Það ertú, dýrðarinnar Konungur, Jesú Chrísti! Hver er sá drottinnarinn? Það ertú, Guds og Maríu sonur! Þú sem af menjar l. fi ert útgenginn, af lífi dóttur Jakobs, jafnvel þótt þinn útgangur sé þó frá enlisu, Mich. 5, hverjum eg mun bjóða til mín að koma, segir Drottinn. Því skal hann til þín koma, ó, Herra! hann sem er í þínu skauti frá upphafi enlisdarinnar, Jóh. 1, og eptir maundéminum er hann sá maður, sem þér nærstur er? Zach. 13; vor vegna þess hann nálga mig, ó, Gud! sem fjarlægir vorum, langt frá þínu augliti og frá veldi dýrðar þinnar, Eph. 2, hverjum kasta átti í þín nýstu myrkur; vor vegna er hann þér nálægur vordinn, svo sem kénimadur, eptir stíðan Melchizedech, Hebr. 5, inngenginn í það allra helgasta, í himininn fram fyrir þig með eina fórn, að útvagabri enlisfri endurlausn Ebr. 9; hver er sá, sem þyrði að losa í hjarta sínu, að hann vildi nálga mig? hver vildi taka sér hann þeidur til? enginn syndugra manna. O, Drottinn! hvað munu hálmstráin búa við einn fortærandi eld, edur rýfid við storminn af eydimörkunni? hvað leirinn við járnspíruna? hvað vatnsbólun, hvað gusa jarðarinnar við reyðarsleg himinsins? hann einn, hann einn má þig nálægast, fyrir hverjum trónarnir og magtarvöldin skjálfa og hann tilbiðja, Ebr. 1, hver alleina í himininn uppstigur, Mannsins Sonur, sem ofan er stöðinn af himni, og þó á himnum, Jóh. 3, og með þónum munu uppstiga allir þeir, sem hann þessir með sér dregid, þá hann upphafinn var, það eru allir ydrandi syndarar, allir þeir, sem erfða og þunga eru þjafir, já, allir þeir, sem trú á nafn eingetings Sonar Guds, Act. 10; en þess er að gjata, bræður mínir! að þessu náðarfulla tilbodi fylgir stílmáli noður: takid á yður mitt of, og lærid af mér, því eg em þess og af hjarta lítilátur! Eg vil nú í þetta sinn ekki tala margt um of Drottins, er sérilagi nefnist hans kross, og er innifalid í mótlættingum þessara tíma, heldur vil eg tala um það, sem hlýðir því efni, er eg í öndverðu þess um að tala, sem í tveim hlutum er folgid; það er í fyrstu, að plága sálu sína með þrænuislausri játningu og tilfinningu syndarinnar, þvar af ydranin spreittur; og í annann máta, að krossfesta þinn gamla manninn, Róm. 6, er sig forðjarfar í girndum villudómsins, Eph. 4; þessi krossburður er Guði hvað þjáfastur, og ef manneskjan temdi sér hann dagliga, þá mundi það afstýra mörgu útvortis mótlæti, jafnvel þó Drottinn á stundum virði sína beztu ástínni með teikni síns Sonar. Vær stömmumst vor að sonnu að játa syndir vorar fyrir monnunum, vær dyljum þar hvað mest vær kinnum, jafnvel fyrir þeim, sem verri eru enn vær (nema þeir, sem Djöfullinn þessir svo barid sigg í, að þeir þafa mist alla tilfinningu, svo þeir stára sig af glæpunum); og það veldur því, að syndin er svo ljét, að jafnvel margir þeir, sem óhlutvandir eru, þata hana og lasta á öðrum; en því munu menn vilja dylja hana fyrir Guði, eins og allir hlutir séu ekki berir og nakrir fyrir þónum? Ebr. 4; en þetta gjorum vær ekki einasta, nær vær ekki játnum syndirnar, heldur og, nær vær ekki rannsókkum þar, leitum ekki eptir þeim smásmugliga í innstu fylfnum vors hugskots, og ekki ydrumst þeirra af hjarta, nær vær þósum fundid þar. En því dyljum vær sjúkðóminn fyrir læfnaranum? edur þórfina og vanmáttinn

fyrir þonum, sem er alleina ríkur? Þyrmir þú sjálfum þér, þá mun hann þér misþyrma, ef þú þylur, þá mun hann opinnbera; því skyldi eg ei vilja ángrast fyrir þonum, sem gleðst af þessu ángri, og vill mér það launa með þúsundföldri gleði, því eg vil endurnæra yður, segir lausnarinn; því mun eg stírrast við að játa syndir mínar í augnsýn heilagra engla, þar meiri gleði er í himninum yfir einum syndugum, sem yðran görir, enn yfir níu og níutíu réttlátum? Lúk. 15. Mennt þafa aldrei þeyrt, að Guð hafi deilt illdeilum við einn sanneyðrandi vesáling, en um hina segir hann, Jer. 2: eg skal þráttu við þig, af því þú segir: eg hefi eðl syndgast; en hvar með þráttar hann? eðl með orðum tómum, eðl með dvergmaðshljóði, svo sem Spámadurinn að orði kómst, heldur með drepstótt og manndrápum, Ezech. 38, og jafnvel með ylsri og tannagnsstran við þá, sem eðl stípast við þetta náðar tilbod. Þar fyrir, bræður mínir! Þess betur sem vér þedjum Guðs söðurliga gjæfðu í því, að taka við syndaranum, nær hann yðrast, og þess meiri hásta sem vér vitum ofsb búinn vera, nema vér yðrumst, þess heldur leggjum allt kapp á, að blenta vor hjortu fyrir Guði, svo H. Andi sái þar inni buid, án hvers vér eðl getum til Jesum komist, svo sem vér meðkennum í vorri trúarjátningu; og er það eðl nóg, að ángrast fyrir syndirnar um stundar sakir; það er eins og eldur í sinu hlaupi, að láta sér volgna noktra stund um hjartaræturnar, nema yðranin verði ofsb svo sterk, að vér þotum þar syndirnar, er ofsb áður þafa hvað þjærastar verid. Hvað gagnadi það þinum völdugu í Jerúsalem, að þeir gáfu lausa þræla sína og ambáttir, þegar Nebúchadnezar hafði lagst um borgina, en þneptu þau aptur í þrældóm, nær hann var burtvísinn um stundar sakir? Jer. 34; eins er þeirra manna yðran, sem gráta syndir sínar fyrir Guði, en hverfa þó aptur til þinna sömu; svodðan yðran fordæmir manninn meir, enn affakar, því hún sýnir það, að hann hefir þedst syndina, og vill þó eðl af henni láta. Drottinn hefir kénnt syndugum manni einn skristagang hjá Jeremíam, hann skyldi ofsb aldrei úr minni falla: þér skulud þafa leida á sjálfum yður fyrir yðar ránglætínga sakir, og stammast yðar fyrir yðar sölvirdíngar, og blygdast fyrir yðar vegu; ef menn létu sér þetta hugfast vera, þá mundu þeir eðl láta sér þykja svo vænt um syndina, að þeir velti sér í henni aptur strax, sem þeir eru gengnir frá prestsíns knjám. Góð uppþyrjun er það að sönnu, að ausa út hjarta sínu fyrir Guði með játningu syndanna, og eðl stedur það nema fyrir verkan H. Andag en St. Páll áminnir þá í Tessalóníkta, 1 Tess. 5, að þeir ei stuli stöckva Andann, og mun hann það viljad þafa öllum sagt; þryggid eðl H. Anda Guðs, í hverjum þér innstígladit erud til dags endurlausnarinnar, segir hann, Eph. 4; hvar af audstert er, að maður kanna með apturþvarfi til syndarinnar að sæla Guðs Anda frá sér. Eins og dufurnar stjja rentinn, svo stjje Guðs Andi synðsamligar þuxanir; en þegar H. Andi er burtvísinn, hvað liggur þá fyrir vesælli mannestju? eðl annað, enn fyrir Sál komíngi, 1 Sam. 16, að þegar Guð tók sinn anda frá þonum, þá þusti yfir hann Guðs vondur andi; já, eðl annað enn að einn óþreinn andi tekur sjö aðra anda sér verri, og hverfur aptur í hús sitt hvaðan hann kem, og verður svo þess manns híd síðara argara þínu fyrra, Lúk. 11; já, það kanna að koma þar, að sá sem svo tídt forsmáir anda náðarinnar, Ebr. 10, að Guði verði þonum svo reidur um síðir, að hann yfirgefi hann í fráleitt sinni, eins og Páll talar um þeidd-

íngjana, Róm. 1. Það er málefni Guds óþlíga í ritningunni, að þegar mann-
 effjan lætur sig ángra syndina, þá vilji hann yðrast þess illa, er hann hugði að gjöra henniz
 en þessi södurlig gjærta hins misfunsama Guds, sem átti að draga ofs til yðrunar, hún
 ablar mörgum dára enn meiri þverubar, svo þeir hverfa aptur til spýnnar, sem Petur að
 orði kómst, 2 Pet. 2, af því Gud hefir svo tíðt forlátid þeim syndina; en sjái þeir til,
 sem þanninn hafa vanid sig til að misbrúka Guds þolinmæði, að eðli verði þeim sagt eins
 og Jerúsalem: þú hefir yfirgefid mig, þú ert á bak aptur horfin! þar fyrir vil eg útreita
 mína hönd á móti þér til að farga þér, eg em vordinn þrenntur af að yðrast, Jer. 15.
 Gud gjafi, að þeir, sem einusinni hafa smættad hið góða Guds ord og krappt eptirkomandi
 aldar, þeir vildu hugleida hvað miklu yndalli er, jafnvel sú þrygd, sem að er eptir Gudi,
 2 Cor. 7, heldur enn allur heimsins munadur, þegar hann gengur sem hæðst; því ef hið
 heidna skáld segir, að þar sé noður vellyst í því að gráta, hvað mun ei þeim þykja, sem
 andi sagnadarsins pressar tárin útaf augunum. Tákid á yður mitt ok! segir Frelsarinn
 hér í gudspjallinu, því mitt ok er sætt, og mín byrði er létt. Eg vil eðli í þetta sinn tala
 svo eginliga um krossbyrði Drottins í útvortis mótlætningum, og þá hugsvölun hins góða
 Andas, sem henni jafnan fylgir, heldur vil eg tala hér um deyðingu höfðsins, og krossfest-
 ingu hins gamla Adams, sem býr í ofs. Segi mér þeir, ed einusinni hafa ként á, hvað sætur
 að Drottinn er: mun noður Ásverus í sínu stóra heimhóli, Esth. 1, mun noður Bala-
 azar í öllu sínu óþófi, Dan. 5, noður Heródes í sínum hórubansi, Matth. 14, noður
 Benhadad í herbúðum sínum, 1 Reg. 20, munu þeir, segi eg, una svo vel sínum þag,
 svo sem rétt-trúads manns sála í játningu synna sinna fyrir Gudi, þegar andi Drottins
 ber henni vitni um, að hún sé Guds barn? Róm. 8. Aldrei hefir þinn gamli madurinn
 svo mikil umbrot, að eðli sé það yndæli þeim, sem í Guds herstrúða berst, Eph. 6, að
 sigra hann, og hann gleðst af lög máli Drottins, segir Páll, Róm. 7, jafnvel þótt hann
 sinna þykist eitt annað lög máli í sínum limum, sem þertaki hann undir synbarinnar lög máli;
 að sonnu kunna hinir að klæðast pelli og purpura, og hafa kostuligt borbhald, Lúk. 16.
 Margur mun sá vera, er segir til sálar sinnar, þegar hann hefir alls nægtir, misjafnt útvega-
 abar: et og dreð, sála mín! því þú hefir til margra ára safnad, Lúk. 12; en aldrei kann
 þetta að jafnast við þá náðarmola, er þetta af því himnefka borbdi ofan á förför Drottins,
 Matth. 15, hvar vér syndugir ormar stríðum, og mænum í himininn eptir þinni eynlifu
 hugsvölun, er Guds Andi heitir ofs fyrir Páls munn, ef vér berum Christ ok með þolin-
 mæði. Lærð af mér! þólad eg em hógvæ og af hjarta lítilátur; hvar fyrir? hér um
 talar Postulinn, Heb. 5 segjandi: þótt hann Sonur Guds væri, þá hefir hann lært hlýð-
 nina af því, sem hann líðid hefir. Segid mér nú, þér sem erud ættleibingar, og eðli Guds
 einkasynir, eins og hann var, munud þér noðurn tíma leggja þann kross á þinn gamla
 Adam, að eðli hafi Drottins kross verid þonum þýngri, sem hann bar á sínum líkþama,
 samlíkur höfðinu syndinni undirvorpnu, þegar hann var af öllum yfirgefinn, og jafnvel
 af sínum himnefka Föður? Marc. 15. O, hvílkí mínkun er nú það, að vér skyldum ei
 vilja vaka eina stund með þonum, til að þjá sálar vorar með kristiligrí yðran og deyðingu

vorra vundra girnda, þar hann hefir lofad oss síns Anda hugsvolum, nær vér svo gjörum. Sakid á yður mitt ok! segir Drottinn hér; en hvað er Christi ok? Það er allt það, sem menn bera með þolinmæði, hvert heldur það kémur frá Guði sjálfum, svo sem eru sjúk-dómar, ástvinamissir, stadi sá, er vér meinum að komi að hendingu, eður annað þvilíft; ellegar hann kémur frá mönunum, svo sem er óréttur, forsmán, ossoknir og þessháttar; eður og, að það er straff vorra egin synda, er vér sjálfir á oss leggjum í ydranarinnar verki og baráttunni móti holdsins girndum. Allt er það Christi ok, ef menn bera það svo sem hann skipað hefir, því eðert af þessu kann að henda oss, sem vér eðki forþénad þosum með syndiuni eður annaðhvort fyrir hans tilhlutan eður tillátsemi. En ef vér kostum okinu í burt með eleyfiligum hatti, Jer. 2, þá verður það heilsusama Drottins ok að Djöfulsins oki; ef vér erum óþolinmóðir í sjúkdóminum, möglunarsamir í orðbyrgðinni, ef vér gjöldum einn órett með öðrum, og bætum vorn stada með stada náungans; þegar vér þannveg breytum, þá þosum vér engrar endurnær.ugar, engrar hugsvolumar að vanta sálum vorum, þá hverfur sætleiki sá, er Christi oki og hans byrði fylgir. Já, hvað meira er, að það ok, sem oss verður uppálagt fyrir heimsku vorrar og synda sakir, það kunnum vér að gjöra að Drottins oki, ef vér berum það með högværd og kristilígrí þolinmæði; David er oss til eptirdæmis hér í; eg efast ei um, að það hefir gengid þonum til hjarta, þegar hann var rekinn frá ríki af sínum egin syni, 2 Sam. 15, og þegar mordengillinn sló fólkid sökum hans yfirsjónar, 2 Sam. 24, þó vann hann svo mikid á með sannri ydran og audmýkt hjarta síns, að Guð leiddi hann heim aptur með sámd og heidri, 2 Sam. 19, og línadi plágurnar, 2 Sam. 24. látum oss þessi dæmi til Kristum leida! audmýkjum oss undir völduga Guðs hönd, 1 Pét. 5; veginn vitum vér, sporum eðki að ganga hann; tökum á oss þið sæta ok Christi, og stjótum oss eðki undan hans byrði, svo vér megum finna eyllisa endurnæríng, eyllisa hugsvolum sálum vorum, og ganga inn til hans hvíldar; það veiti oss góður Guð, fyrir síns Sonar bleffada forþénustu, amen!

Tuttugasta og Sjöunda Sunnudag eptir Tríníatís.

Gudsþjallid, Matth. 17 Kap.

A þeim tíma; og sex dögum þar eptir, tók Jesús með sér Petrum og Jakobum, og Jóhannem broður hans, og hafði þá af-sídis uppá hátt fjall, og ummyndadist fyrir þeim; og hans affána fkein sem sol, en hans klædi urdu svo björt sem ljós. Og sjá, að þeim byrtust þeir Moses og Elías, og töludu við hann. En Petur ansaði og sagði til Jesú: herra! hér er oss gott að vera; ef þú vilt, þá viljum vér gjöra hér þrjár tjaldbúdir, þér eina, Mossi eina, og Elíæ eina. Og þá hann var þetta að tala, sjá, að hjart ský umskygdi þá; og sjá, að röðin úr skýinu sagði: þessi er Sonur mínur elskulígur, að hverjum mér velþoknast, hlýð-

id þér honum. Og er lærifveinarnir heyrdur það, féllu þeir fram á sínar ássánir, og urdu mjög hræddir; en Jesús gekk til þeirra, tók á þeim, og sagði: standid upp, og verid ei hræddir! En þá þeir litu upp, sáu þeir aungvan, nema Jesum alleinasta. Og er þeir gengu ofan af fjallinu, bauð Jesús þeim og sagði: þér skulud aungvum þessa syn segja, þartil að Mannsins Son er upp aptur risinn frá dauðum.

Exordium.

Þeirra gudir eru fjallanna gudir, sögdu forðum þénarar Benhadads, Eyrlands konungs, er þeir voru eltir af Ísraels mönnum; gróligt er til þess að vita, hvernig Satan hefir blindad manneskjuna, að kynsemi boldsins smitar sér svo dærliga þanta um Guds bótign, svo sem að hans ríki sé eðli eins ríki í öllum áttum hans veldis; en hvernig sem því er nú varid, þá sjá menn þá, að Gud hefir sig hvad mest opinnberad mannsyninu á fjöllum; á fjallinu Sínai útgaf hann sitt lögmal, Exód. 20; á því sama fjalli taladi hann við Elsam í hellirnum; á fjallinu Móra taladi Guds Sonur við Abrahám, er hann vildi hafa offrad Gudi syni sínum Ísaak, Gén. 22; á því fjalli stóð Jerúsalems musteri, hvar Gud hafði sinn eld og sinn ofn, Esa. 31; og má sýnast, að Gud hafi teiknad með þessu, að hann væri hinn Allrabærsti, og byggdi í hælunum, svo að Djöfullinn hefir og apad eftir þessari Guds dýrkan, eins og í mörku öðru, og látid sér á hælum þjóna; það vitna þær hælirnar meðal Guds fólks, er hann svo mjög til reidi reittu, á hverjum hann segir, að ei séu nema prettir. En í þessa dags evangélíó heyrum vér hina allra dýrðligustu og þuggunarsömustu opinberan, þar hinn-eingétni Sonur Föðursins, íslæddur voru holdi, ummyndadist, sýnilega fyrir lærifveinunum á fjallinu þelga, hvert ed hinir gömlu lærifedur kristninnar hafa meint að vera fjallid Tabor í Galílea. Af fjallinu Nebo í Móabíslandi sýndi Drottinn Mósi alla segurb og gjæði Kanaans lands, en á þessu fjalli hefir hann sýnt lærifveinunum, og öllum þeim, er á Soninn trúu fyrir þeirra ord. inni það hinneska-Kanaan, er hann nefnir sína hvíld, Hebr. 3; og til frekara vitnis þarum, þá vil eg kveðja yður, Guds börn! til að ganga afstöðis með Chrísti og hans lærifveinum, til að hugleida þessa dýrðligu opinberan, í hverri tvemt er að aþuga, sem er: 1) sjálfa forklárunina; 2) vottana, sem nálægir voru. Drottinn! vertu í verti með oss, og náð þíns Anda, fyrir Jesú forþénustu, amen!

Utlæggingin.

Hann ummyndadist fyrir þeim, segir textinn; eðli er það svo að skilja, að hans mannsdómlig náttúra hafi umbrentst á noðurn hátt, heldur forkláradist þún, þin dýrðliga Guds dómsins fölling, sem í honum bjó, skaut út geislum sínum í mannligu holdi, svo þeir kynnu að sjá hans dýrd, dýrd svo sem eingétins Sonar af Föðurnum; hann afslæddist, svo að segja, þjónsmyndinni um stundarsakir, en eðli náttúrunni. Tak það til hugleidsugar af þessu, Guds barn! að áður enn þú mátt samlíkur verda þessari dýrðligu mynd þíns Frelsara, sem hét umgétur, þá byrjar þér að ummyndast eftir hans mynd, sem þig skapad hefir, það er, endurnýfast í þínu hugskoti, því svo segir Frelsarinn: nema þér ummyndist, og gjörist svo sem þetta ungbarn, þá kunnid þér eðli að innganga í Guds ríki. Matthæus skírir frá því í textanum; hvíllt að verid hafi forkláran þessi, þar hann segir, að hans ásjána hafi skínid sem sól; og skulum vér þó eðli ætla, að Sól réttlætisins, Mal. 4, hafi þó eðli allu segur skínid, enn þessi, er á himninum ljómar, því þennar birti

Kunnum vér allir að standa; en þegar lærifveinunum gæst sýn þessi en mikla, þá skrifar Markús, 9 kap., að þeir hafi vordid óttaslegnir, svo að Petur vissi ekki, hvað hann taladi, svo sem bæði hann og Lúkas, 9 kap. skrifa, heldur tekur Guðspjallamaðurinn líking af selunni, því hann hafði eðert hjartara að jafna við, sem dauðligum skiljast kunni; og ei skulum vér heldur meina þetta hafi verid sú dýrd, er Guðs Sonur átti hjá sínum Föður, áður enn grundvöllur veraldarinnar var lagdur, því jafnvel úrvaldir skulu sína eins og sol í ríki síns Föður, Matth. 13; en hvílikt sú birti muni vera, er þar af auðsært, að vér skulum verða englunum jafnir, hvern fjónir að dauðligir menn þó varla stádist fá, því sagði Manóha: við munum sannliga denja, því við höfum séð engil Drottins; og skulum vér þó vita, að dýrd og hátign Guðs Sonar yfirgengur svo mikil englanna dýrd, sem hann hefir þeim æðra nafn öðlast. Framar segir textinn, að hans klæði hafi vordid svo björt sem ljós; þegar Móses kom ofan af fjallinu Sína með lögmalid, þá skrifar Pálus, að hans ásjána hafi verid svo björt, að Ísraels synir hafi ei mátt líta í gegn henni, alleina af því, að hann hafði við Guð talad, og þó féð Móses hana byrgt með skýlunni, er hann hengdi fyrir sitt andlit; en þetta yfirgæfir; hér fá ekki klæðin innilukt þann stjerna Guðdómsins segurðarljóma, sem bjó í Chrísti forkláruðu holði, heldur stein hún í gegnum, svo þau urðu sögur eins og ljós. O, minn herra Jesú! er þetta sú mynd, sem að þéð á krossinum, þegar þú gjörðist bolvan fyrir mínar syndir? sú sem Esajas um talar í 53 kapítula, segjandi: þar er enginn mynd eður segurð á honum, og þegar vér lítum hann, er þar eðert álít, sem vér girnumst, hann er forsmáður og manna auðvirkiligaður, hann er plágadur af meinum og kránkdæminu alvanur, og svo sem einn madur, er byrgir sitt andlit fyrir oss, svo foraktanligur, að vér virðum hann einkis? O, þú saklausu Guðs lamb! hvílikt voru nú þessi umskipti, Drottinn minn! hvað vorum vér, syndugir ormar, að þú, ljómi Föðursins dýrðar, stýldir svo bera vor kránkdæmi? hvað þristi þér til þess, minn lausnari! að þú stýldir brenta þessari dýrd í þá herfiligu ásján, er Spámadurinn talar um? eðert annað, enn þín guddómleg elska, þín djúpu miskunaridur, í hverjum þú vitjaddir vor, upprunninn af hæðum. En þú, Guðs barn! sem heyrir þenna dýrðliga atburð, tók þér þína mestu huggun af honum, þegar Guðs söðulig gjæfa virðir þig með síns Sonar krossi, að svo dýrðligur sem hann gjörðist hér fyrir augum lærifveinnanna, svo vegsamligur og öllu vegsamligri muntu verða, nær þú innengur í þíns Herra sögnud, ef þú tekur hans ok á þig og fylgir honum eftir; því þessa hans dýrd sáu þeir dauðligum augum, svo sem bæði Petur og Jóhannes votta, en það hefir ekki auga séð og ekki eyra heyrt, og ekki hefir það í nokkurs manns hug eður hjarta komid, hvað Guð hefir þeim tilbúið, sem hann elsta; en elskan til hans sést aldrei betur enn í móttættinu, þar reynist hún, svo sem gullid í ofninum, þar er sú leikvöllurinn, hvar eð þínar andligu kámpur eiga að sína frakleik sinn, þar er fleidflaturinn, er allir þeir eiga að hlaupa með Páli, sem vilja þnossid öðlast. Lúkas einn hefir sagt oss það, hvert að verid hafi inntal þess samtals, er þeir Móses og Elías áttu við Drottinn á fjallinu helga, sem var um þá útför, er hann stýldi fullkomna í Jerúsalem; það er sú burtfer til Föðursins, er hann nefnir hjá Jóhannsem í 16 kapítula, í þeirri hjartnæmu prédíkun, er hann taladi fyrir lærifveinunum undir

sína píslargaungu, þá ed hann fullkomnadi og batt fullan enda á þad, sem hans Fadir hafði honum umbodid. Eðl þefir þessi sýn edur þetta samtál stæð fyrir Chrísti skuld, þv sjálfur vissi hann allt þad, er yfir hann átti ad koma, sjálfur þekkti hann og Guddómsins hátign og vegsemd, sem ad í honum bjó, heldur postulanu vegna, hverjir ed síðan máttu þola svo miklar hörmúngar, fjotur, húðstrokur, offóknir, umfátur, já, sýta og gráta; þegar heimurinn fagnadi, og þad fyrir Chrísti nafns sakir, svo ad allstíð, nær þeir í hörmúngunum minntust á þessa dýrðligu opinberan, stýldu þeir þafa þad þeir kynnu ad endurnæra hjarta sitt med, sem var, ein fullvissa um þvilíka dýrð, er þeir sáu nú fyrir augum sér; og því er eðl ad undra, þótt ad þeir og þeirra lagsmenn gengu gladdir út frá ráðinu, nær þeir húðstrýktir voru, já, eðl þótt ad St. Páll væri vel til frids í offoknunum, í ángistinni, í naudunum, þar hann þefir eðl einasta þessa sýn þeyrt, heldur og var sjálfur í þinn þridja himin uppnúminn. Petur hafði fyrir stómmu spurt Drottinn ad, hvad þeir stýldu í laun þafa, sem ad yfirgáfu alla hluti og fylgdu honum eptir; en Drottinn sýnir honum hér á sjallinu, ad svo miklu leiti sem hann sjá kunni í þessu dandliga holdi, hvers hann átti von fyrir sína þjónustu; og er þad mála sannast, Petri þótti svo mikil til þessa koma, jafnvel þótt eðl væri þad meira hjá þinni ehlífu dýrð, heldur enn ríkti Salómonis fyrir drottningunni af Arabia, honum þótti svo mikil til þeis koma, segi eg, ad hann sagði: hér er ofþ gott ad vera; hann var fæddur í Júdeu, einu landi, sem er Paradýs af veröldinni, hann hafði víða verid med Chrístó, bæði þar og í Galílea, hann hafði séð Jerúsalems musteri og hina kostulígu Guds þjónustu þar inni, en allu gleymbi hann þv, sem til þafa var, hér þótti honum alleina gott ad vera; ó, hversu munu þeir þá gleyma allu oflæti veraldar, allu eptirlæti og fagnadi í heiminum, er síta lambsins brúðkaup í himninum! Ad vísu, var sýn þessi mikil, er postulunum gaff, og sála má þá kalla af henni, en þó er þeim ei minna veitt, sem Drottinn auglýsir sig í hjartanu, þv sálir eru þeir, sem ei sjá, og trúu þó, sagði lausnarinn forðum við Thómas; þad sé eg á svo mörgum þúsundum píslarvotta Drottins, um hverja þad sannfæðid er, sem Esajas spáir, 24 kap., ad þeir þrífudu Drottinn midt í eldinum. Petur var víðstaddur þessa opinberun, hann þeyrdi Mósen og Elíam tala um fullkomnan Drottins útsarar, og þaradauki þeyrdi hann Fodursins raust, þó gleymbi þessi Guds vinur allu þessu stómmum tíma þar eptir í biskupshöllinni; eðl varði þessi ummyndan Drottins lengi hjá honum; en þegar Krístur var í honum til fulls myndadur, svo sem Pálus ad orði kómst, þá mundi hann syrr þafa þolad hinar stélfíligustu þfílir veraldar, enn ad falla frá Chrístó, og gaff raun þessi optlíga síðan; og þetta er nú sú sjón á Jesú Chrístó, er vör egum ad kosta kapps um ad ná á allri vorri reisu frá vögunni til grafarinnar; þad er þad þeilaga sjall, er vör egum ad klífast uppá, medan vör lífum. Sá, sem þannig þefir komid auga á Krístum, hann kallar Drottinn fyrir sitt hlutskipti þótt ad sál og líf vanmegnist, og nær hann Gud sinn þefir, þá stéitir hann hverki um himin né jörð; en svo sem ad þetta er eitt mikil hlutskipti, hver sem því nær, já, svo mikil, ad himin og jörð mega í engan samjónud koma, svo skal og mikil til þess vinna. Ef vör víjum verða njótandi arfstíptis þeilagra í ljósinu, Ecl. 1, ef vör víjum þóknast Gudi í ljófi lífandi manna, Ps. 56,

Þá byrjar ofs að strýðast hvítarodum, eðli s'ður enn þeir í fyrndinni, sem skien og kristni taka vildu, það er, að vér iflæðumst herflæðum ljóssins, að vér iflæðumst einum nýjum manni, að vér iflæðumst Guds herfræða, það er, í einu orði að segja, með Páls orðum, 3 Ecl.: að vér iflæðumst svo sem úrvaldir Guds heilagir og elstuligir, hjartgróinni mistunsemi, góðgirniinni, lítiláttinni, þógværdinni, þolinmæðinni. Eg veit það má þykja undarliga til orðs tekið, að Postulinn temur sér þenna orðshátt: að iflæðast dýgdunum, en varla kann þó nokkur betri að finna; án flæðanna getum vér eðli lifað, þau eru það, sem verja ofs frosti og kulda; svo kunnum vér eðli heldur að lifa andlugu lífi fyrir utan þenna sakleysisins fræða, hann varnar ofs við helvætis bruna. Klæðnadur Drottins varð sagur og leiptrandi af því, að Guddómsins birti, sem í hans holdi bjó, hún skien í gegnum þau, eins og sólin glerid; svo egum vér að láta það sjá í vorum líferniss háttum, orðum og atvöðum, að Gud búi í ofs fyrir trúna; það býður Freljariinn lærisveinunum, Matth. 5, með þessum orðum: svo lýsi yðar ljós fyrir mönnum, að þeir sjái yðar góðverk og dýrki yðar Föður, sem á himnum er; en fyrir því, að dagliga stettist uppá vort skelnarflæði, á meðan vér gangum í gegnum forð veraldar þessarar, þá má það dagliga þvegið verða. Markus skrifar um klæðnad Drottins, 9 kap., að hann hafi svo hjartur verið, að enginn þvottamalur á jörðu kunni þvottast að gjöra; og sama er að segja um vort brúðkaupsflæði, það kann enginn svo þreint að gjöra á jörðu, að í Guds augum birtast megi. Það má um ofs alla játa, sem Drottinn segir um sitt fæli, Jer. 2: þótt þú þvoir þig í saltþetri, og safnir þér mikilli sápu, þá ertu samt óþrein fyrir mér; hann einn, hann einn getur þau að fullu þreinsað, sem er eins og Koparsmíðsins eldur, og eins og sápa þvottamanna, Mal. 3; það er þitt dýrmæta blóð, minn Freljari! í hverju að allir heilagir hafa þvegið sinn fræða; Apócl. 7; svo kanntu og, Drottinn minn! að gjöra jafnvel syndir mínar þvottar eins og snjó, þótt þær séu raugar sem blóð, og ullhvótar þótt þær purpuraraugar séu, Esa. 1; já, eg em þess fullöruggur, að nær þú breiðir þinn ljómandi flæðasald út yfir mín saurug tötur, þá muni þeirra ei gjæta; Guddómsins fölling sem í þér bjó líkhamliga, hún skien í gegnum þinn flæðnad á sjallinu þelga, en sorti minnar ílftu mun aldrei gæta brotist í gegnum þessa birti inni augu þins himneska Föður; þessu fulltreysti eg, Drottinn minn! því eg veit, að þú ert kominn til að leita að því, sem tapað er, og að kalla synduga og eðli réttláta til ydrunar; þér sé lof, æra, magt og dýrd að eyllifu, amen!

Í munni tveggja eður þriggja skulu öll orð standa, sagði Drottinn í lögbot sinni forðum; en um þetta þing má eg segja það, er Jóhannes segir í hans fyrsta pistils fimta kapitula: Þeir eru þeir, sem vitna á himni, og þeir eru þeir, sem vitna á jörðu; þeir eru þeir vottar jafneskrir, og aðrir þeir himneskir. Eg vil tala fyrst um þá jafnesku, því textinn getur fyrr um þá; það voru Petrus, Jakóbus og Jóhannes; þessir voru engir smælingjar í Guds þúfi, jafnvel þótt þeir væri haldnir afrak og þreinsinnarforð hjá veröldinni. Petur var sá, eð fyrstur allra postulanna þekkti, að Jesús væri Kristur, sonur Guds lifanda, Matth. 16; hann var sá, eð Drottinn fyrstur afhendi lykla himnaríkis til að leysa og binda, eðli það, að Petur afhendi þá hinum postulum út af sér, heldur gjörði

Drottinn þad sjálfur síðan; hann lagði lífið ofan á sína meðkénningu um Jesúm, því jafnvel þótt eðli hafi menn svo vissar segur um hans í flát, þá kénntir Jóhannes ofs þad, að lausnarinn hafi spáð þonum því, að hann mundi Gud með sínum dauða dýrka. Jakob var sá, er fyrstur allra af þeim tólf lét líf sitt fyrir vitnisburðinn Jesú, og undirskrifadi hann með sínu saklausfa blóði. Jóhannes var sá, eð lá fyrir framan Drottinn um kvælmaleðina þonum auglýsti hann svikarann; hann er sá lærifveinn, um þvern skrifad stendur, að Jesús hafi hann elskad; hann þefir og greiniligast af öllum Gudsþjallamönnum talad um persónu Frelsarans; þonum auglýsti Drottinn þá miklu hluti, er sté stýldu á eptirfylgjandi tímum, svo sem ljóft er af hans Opínberunum; hann lífði og lengst allra postulanna, til að mótstanda þeim Ebíóní og Eerinhó, er neitubu guddómi vors Frelsara; og þessveгна er þad af gudligri forsjón stéð, að hann fengi hans hátígn augum að líta í þessum stad, svo hann þess betur kynni þar um að vitna. Meðir þeirra Jakobs og hans beiddi Frelsarann um, að annar sona sinna mætti sitja þonum á hægra veg, en annar á vinstri; Drottinn svaradi þenni: þér vitid ei þvers þér biðjíd! en þó sýnist mér, að hann blestfadur hafi að noðru leiri orbið við bón þennar í þessum stad, þar hann tók þá frammar æðrum með Petri, til að sýna þeim svo sem álangdar inn í þá dýrð, sem hann á hjá sínum himnesta Fødur. En af þessari vegligu sjón þasa þessir Guds menn lært, þar þeir varla gátu stadið hana, að ei mundi þeim þendi í þessu dauðliga holti að sitja þonum á hægri eður vinstri þlið í dýrð himnanna, og því spærudu þeir eðli sína dauðliga líkhami síðan fyrir hans skulð, þegar þeir varnir voru eptir fullkomnum mælið Eristf aldurs, svo þeir með Pálo, Phil. 3, ná kynnu, í upprisfu þinna dauðu, hnossinu þeirrar Eollunar, sem þar uppi er í Jesú Eristó. En vér, sem nú þeyrt þesum vitni þeirra um forkláran Drottins, og vitum, að þeir inngengnir eru í dýrð síns Herra, vér skulum leggja allan hug á, að vera eins lyndir og þeir, að vér höldum alla hluti þreð að vera, og jafnvel sjálfst lífið, svo vér ávinnum Eristum, Phil. 3, því hver sem að þatar sálu sína í þessum þeimi, hann mun vardveita hana til eyllis lífs, Jóh. 12; og þessir eru nú þinir jarduestu vottar að stórmærki þessu, sem tekid þasa við vitni þeirra himnestu, um hverja eg þefi þér eptir noðud að tala.

Drottinn sagði forðum undir sína þínu, Jóh. 12: Fadir! vegsama þitt nafn; og raustin af himni svaradi þonum: eg þefi vegsamad, og eg skal aptur vegsama; þá sagði hann við lærifveinana: þessi raust stéði eðli vegna mín, heldur yðar vegna; svo má eg og segja um þá himnestu votta, sem textinn umgétur, að ei birtust þeir Drottni fyrir hans skulð, heldur þeirra, sem með þonum voru, já, vegna allra þeirra, sem eptir þeim þeyra mundu þenna tilburð. Vottarnir eru þreir af himnum: Móses, Elías, og sjálfs Fødur síns raust, er vitnadi af stýinu. Móses var einn trúur ráðsmadur í öllu Guds húsi; hann valdi Gud til að útleida sitt fólk af Egnptalandi; hann taladi við Gud í Þóreð, þegar Israel vildi þasa sig undanþeginn að þeyra raustina Drottins Guds síns; hann meðtók lögmálið af hans þendi, og taladi við hann opíluga, eins og madur við mann talar. Þvert Móses hafi verid þér með sál og líkhami, skal eg eðli margt um tala; þad er víst, að hann

dó á fjöllum Hagarím, hvadan Gud sýndi honum landid Kanaan, og Gud gróf hann í dalnum, segir ritningin, Deut. 34; þó er líklegt, að Móses hafi hér allur verið, því um Elíam er það víst, að hann fór með end og lífhama til himins, en engan mun gjörir Matthæus edur þinir Gudsþjallamenninnir þeirra í sínu riti um þessa opinberan; nokkrir fara til að styrkja þessa meiningu það, sem stendur í Jüdas píflí, v. 9, að Michael þofudengill hafi þráttad við Satan um lífhama Mósis, svo sem að vildi Andskotinn hafa fengid vald hans, en Gud hafi hann uppnúmid; og að vísu lítur Petur til þeirrar sögu, er þar skrifud stendur, í síns síðara pístils öðrum kápítula; en hvörninn sem þessu er varid, þá veit eg, að hann, sem uppvakti son eðjunnar af Sarepta og þinnar Súnamísku, hann sem Íazarum leiddi út af grófinni, hann sem uppreisti dóttur Íafí, hann sem lét marga framliðna ganga úr grófunum í Chrísti uppreisnu, honum var eðfi um megn, að láta Mósen koma til þessarar hátíðar á fjallinu helga með end og lífhama; og þessi var nú hinn annar himneskta votta af mönnum. En hinn var að sínu leiti engu minni Elías, hver með öllum rétti má nefnast hinn nýparsti af spámonnum, hann var hinn mesti vandlátari vegna Guds nafns; hann lét slátra Jessabels spámonnum við lækinn Ríschon; honum sendi Gud eld af himni yfir þá tvönnu fimtiu Achabs sendimenn; hann feð með bæn af Gudi dög af himninum, þá eðfi hafði rignt í heil þrjú ár; hann fór með eldligum þestum og vögnum til himna; hann taladi við Gud á fjallinu Hóreb, eins og Móses, og báðir föstudu þeir í 40 daga og 40 nætur, eins og Krístur í eydimarkinni; beggja þeirra gétur og Malachías í þriðja kápítula sinnar málabókar, undir eins og hann endar þið gamla testament. Elska votta byrjadi Guds Syni að hafa til dýrðar sinnar, er hann forkláradist, og skulum vér vita, að Gud gjörir eðfert forgefins, aukheldur svo mikla hluti, sem þessi var; öll var og þers á því; sú tíð var nærri komin, að Gud mundi slá hirðirinn, og að faudir hjardarinnar mundu sundur tvístrast; en hverfu að lærifveinarnir hafi verið búnir undir þá ógn, það sýna öfs gudsþjalls sögurnar. Að sönnu hafði Petur lýst því skömmu áður, Matth. 16, að Jesús væri Krístur, Sonur Guds lifanda, og kalladi Frelsariinn hann sælan þarfyrr, því hold og blóð hefði honum það eðfi opinberað, heldur Andi síns Fodurs; en þó tók holdið svo að ráða skömmu þar eptir, er Jesús taladi um sína pínu, að Petur átalði hann, og sagði: spara sjálfan þig, að ei verði þér þetta! já, þegar hann þeyrt hafði, að Móses og Elías töludu við Drottinn um hans síðurstu útför frá Jerúsalem, þá var þó einfelðnin svo rík í holdinu, að hann sagði: vér viljum gjöra hér þrjár tjaldbúdir, þér eina, Mósi eina, og Elíæ eina; og þótt hann hefði mál fyrir hinum postilunum, þá er auðvitad, að þeir hafa eins fákjænit verið. Þér má nú segja það sama um þenna Guds ástvin, sem Páulus um sig segir: þegar eg var barn, gjörda eg sem barn, og eg taladi sem barn; Petur var ennú eðfi fullvaxinn í Krístinndóminum, og því taladi hann bernskliga. O, þú Guds maður! mundi hann noðud þurfa tjaldbúðar við, hvers ásjána að stein sem sól, og hans klæði voru björt eins og ljós? mundi hann ætla sér að eiga lánga dvöl á þessu fjalli, sem áður sagt hafði, að hann mundi líflátinn verða í Jerúsalem, hvad þú og þeyrdit, Guds vinur! af þessum tveinuur himnesku vottum? var þessi opinberan til þess gjör, að þún stýlði lengi vara, og ei miklu heldur til að vera for-

smætur hinnar enlífu dýrðar? Því skyldi Mósi og Elíæ gjöra tjaldbúð, eins og að ei væri í Jesú einum sælan full? Rétt þafa þeir nú Markus og Lukas skrifad um þetta sáfræði Petrus, að hann hafi eðfi vitad, hvað hann sagði, kannsté því að selmtur var yfir þá kominn; en í því má markla elstu þá og traust, er hann hafði á Drottinni, að hann gjörir ei ráð fyrir neinni tjaldbúð þanda sér edur sínum lagsmönnum, því hann hefir verið fulltrúa þar um; að þar, sem hans herra væri, þar mundu og þeir verða. Svo skulum vér og lyndir vera, kristnir menn! þegar vér erum vissir um Krists vináttu, þá verum eðfi hugsjukir fyrir lífi þessu; hvar kunnum vér svo að vera hjá Jesú, að oss illa líði? hvar megum vér svo vera fyrir utan hann, að oss vel líði? vörpum því allri vorri áhyggju uppá Drottinn, hann mun því vel til vegar koma. Og þessi var nú veikleiki Petrus og hinna lærifveinanna; en til þess að búa þá undir þína miklu freistning, sem á eptir fylgdi, þá stæði nú þessi dýrðliga jartekni, og þótt þeim féllist mjög svo hugur, þegar í raunirnar rak, þá er það v st, að þeir hefðu miklu midur haft sig, hefði þeir án hennar verið. Þessir voru þeir þrie lærifveinar, er Jesús tók affíðis með sér, á þeirri nátt, er hann forráðinn var, þegar kvölin hófst. Gud náði oss anna og synduga! vér getum hverki þolad heitt né kaldt með Jesú; þessa dýrðliga syn gátu þeir varla stadið, en í kvölinni sváfu þeir, þá yfirgáfu þeir hann allir. En þaðir séu þér, hin guddómlega speki! þú kant að midla fyrir oss bæði meðlæti og mótlæti, eptir því sem þú veigt að með mannum býr; í þinni dýrðligu forkláran léstu þína postula sjá þína dýrð, að svo miklu leiti, sem þeirra dauðlig anga gátu þolad, en í kvölinni lensdir þú þeim að sofa um hríð, þú gaffst þeim og fararleysi þegar hópur manna var yfir þig kominn, svo það má játa, Drottinn minn! að þú ert einn biskup, freistadur á allan hátt líka sem vér, þó án syndar, þar fyrir kantu að samþínast eyndum vorum.

Áður enn eg stilst við þetta mál, þá vil eg þar um tala, að postularnir þecktu þá Mósen og Elíam, er þeir aldrei hefðu þó áður séð; líklig er þeirra gáta, er meina, að af samtalinu hafi þeir mátt þeckja þá, en hverki Móses né Elías hefðu greiniligar spád um Drottins píslir, heldur enn Dauid og hinir spámenninnir, sérdeilis Esajas, nema hann hafi þá við nafn kallad, hvar um eðert er skrifad; því held eg það líkliga, og nærri því fyrir satt, að Guds Andi hafi þeim það opinkrad í það siun, því hann, sem lét Samúel þeckja Sál konung, áður enn hann hafði hann séð, sem lét Jóhannem þeckja sinn herra í módurlífi, hann gat og andveldliga gefið Christí lærifveinum þessa þeckingu á Mósi og Elíæ; og er það eðfi lítill huggun fyrir kristna menn, að hver einn mun þeckja eðfi einasta sína ástvini í þeirri himnestu gleði, heldur og alla útvalda, sem þafa yfirunnid fyrir lambsins blóð, frá þeim fyrsta til þess síðarsta, sem inngengur í sögnud síns Herra, og með þeim enlífliga gledjast, og Gudi lof sýngja á þessu fagnadarius landi; og er nú þetta sagt um Mósis og Elæ vitni, sem voru frá himnum. En hét kímur einn öllum meiri, sem uppfyllir bæði himin og jörð, það er Fadur Drottins vors Jesú Christí, sem hét vitnar: þessi er Sonur minn elstuligur, þonum skulud þér þeyra! Rétt er gáta Hierónýmí lærifvæðurs, að minni áhyggju, er hann skrifar, að Móses og Elías hafi þessvegna verið sveipadir í sky því hinu hjarta, áður enn raustin kvad við, að ei skyldu postularnir meina, að annarhver af þeim væri sá, er til var talad; og þegar þeir uppséðu, þá sáu þeir engan

Þema Jesú; þeir sáu hann alleina, í hverjum alleina er sálubjálpin; þeir sáu hann alleina, sem er hinn einasti meðalgangari milli Guds og manna. En hvílltur er nú vitnisburdurinn? Þessi er minn elskuligur Sonur! Jesús stóð hér í sínum fullum manndómi, fullum af guddóminum, og hó segir Fadrið: þessi er minn elskuligur Sonur! hvar af auðfært er, að Kristur er Guds Sonur, bæði eptir guddóminum og manndóminum. Minn Frelsari! þeir kalladu þig timburmannsins son; þinn Fadir segir: þessi er minn elskuligur Sonur; þeir sögdu, að þú gjörðir þig að Gudi, af því þú kalladist Gud þinn Födur; en Gud segir hér: þessi er minn elskuligur Sonur; þeir sögdu: vér viljum ekki láta þenna drottna yfir oss; en Drottinn allra drottna, þinn Fadir, er þeir kalladu sinn Gud, en þektu hann þó ekki, hann segir: þessi er minn elskuligur Sonur, þönum skuldbær þér heyra! Móses hafði áður fyrir sagt, Deut. 18: spámann mun Drottinn upprekja yður af bræðrum yðar, þönum skuldbær þér heyra! en sá hinn sami kom til sinnar eignar, og hans egin þektu hann ekki; Móses lærði og sjálfur meira hér, heldur enn hann sjálfur hafði fyrir spáð; að sonnu vissði hann til hans í greindum spádómi, en hér sá hann það, sem bæði hann og margir spámenn girntu að sjá, og sáu það ekki. Abraham sá hans dag að sonnu, en ei sá hann Drottinn, voru holdi í klæddan, eins og Móses í þessum stad. Allra síðarst vil eg gjöra þess mistunarverks, er Drottinn gjörði á læriföðunum, er þeim var líðið í brjósti af þessari dýrðarþjón, að hann gæf að þeim, og snart þá, og sagði: standið upp og verið óhræddir! Hann, sem alvanur var dýrdinni, og þó í mannligu holdi opinberaður, hann kunni best að vægja holdsins veikleika; það sýnir hans manndóm, að hann snart þá, það auglýsir hans guddóm, að hann reisti þá á fætur með þessu atviki. Minn Herra Jesús! eg veit, að þú ert ei síður máttugur nú, enn þá, og eðert manngreinarálit er hjá þér, svo þegar vér föllum í andlig ómegl, og þöfum engan mátt edur frið í vörum beinum vegna syndanna, þá gétur þú snortid oss, og reist oss á fætur aptur; já, Drottinn! þegar þú síðarsta augvitid líður yfir oss í dauðanum, snert oss þá minn Frelsari! og seg til sálar vorrar: státt upp og vert óhrædd! og leid oss svo inni þína dýrð, þar er oss gott að vera; þar viljum vér eynífliga með þér búa, hér, Föðurnum og H. Andan óendanligt lof sýngja um aldir alda.

AMEN!

Til Lesarans.

Jafnvel þó við, að endurlestri bókarinnar loknum, aungvat prentvillur þöfum í henni fundid, sem brjáli meinsngu eða gjöri ord ókennilig, kunna þó einstakur enna síðarnefndu að hittast; biðjum við því hvern þann, er við lestur bókarinnar atbugar slíkar, að leiddetta þar og lesa í málid. Einstöku stafa og reitritunar villur, er við þöfum varic ordid, og sem fremur hafa orsakað af ófímlleika og vanfönnáttu útlendra stílsetjara, enn vandlatis=eda hiru=leysi okkru, mun góðfús lesari virða á bægra veg.

Utgáfendurnir.

